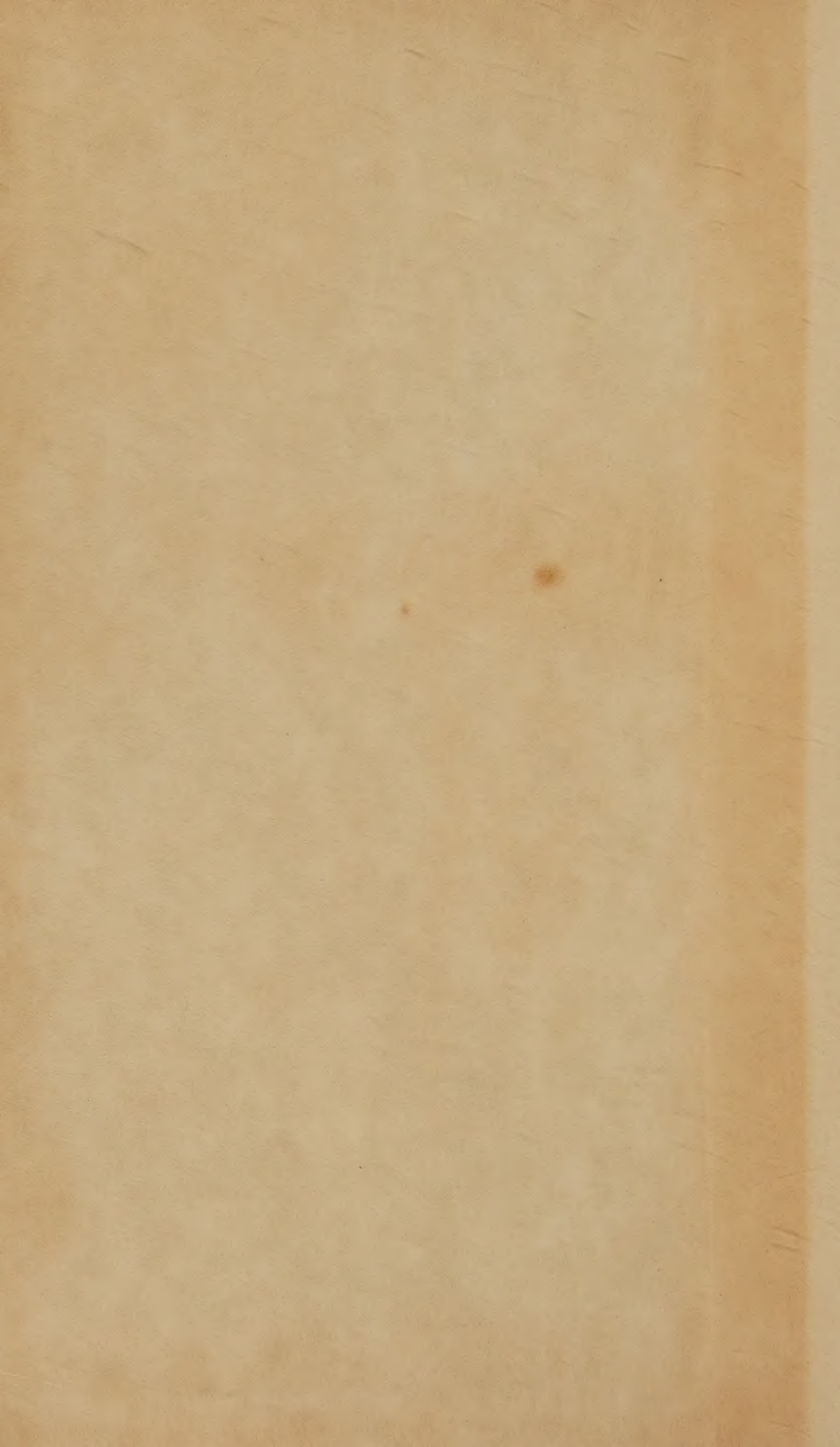

ROMANUS PONTIFEX
TAMQUAM
PRIMAS ECCLESIAE,
ET
PRINCEPS CIVILIS

E MONUMENTIS OMNIUM SECLORUM

DEMONSTRATUS.

ADDITA AMPLISSIMA LITERATURA.

AUCTORE

AUGUSTINO DE ROSKOVÁNY,

EPISCOPO NITRIENSI.

Tomus V.

Monumenta et Literaturam de Civili Principatu inde a Sec. IV
usque Seculi XIX annum 1865. complectens.

NITRIAE ET COMAROMII. 1867.

TYPIS FRATRUM SIEGLER.

ROMANUS PONTIFEX

TAMQUAM

PRIMAS ECCLESIAE,

PRINCEPS CIVILIS

E MONUMENTIS OMNIUM SECLORUM

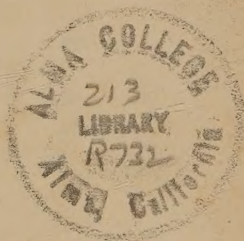
DEMONSTRATUS.

ADDITA AMPLISSIMA LITERATURA.

AUCTORE

AUGUSTINO DE ROSKOVÁNY,

EPISCOPO NITRIENSI.

Tomus V.

**Monumenta et Literaturam de Civili Principatu inde a Sec. IV
usque Seculi XIX annum 1865. complectens.**

NITRIAE ET COMAROMII. 1867.

TYPIS FRATRUM SIEGLER.

44579

Conspectus.

Monumenta de Principatu Civili R. P.

Sec. IV.

Mon.		Pag.
1.	<i>Melchiades</i> PP. de munificentia <i>Constantini M.</i> a. 311	1
2.	<i>Donatio Constantini M.</i> Sylvestro Papae facta 324 .	4

Sec. VI.

3—5.	Gregorii M. PP. epistolae de Patrimonio Petri . .	9
------	---	---

Sec. VIII.

6—8.	Gregorii III PP. literae de patrimonio Petri . . .	11
9—12.	Stephani II PP. epistolae in eodem merito . . .	13
13.	<i>Donatio Pipini</i> 756	17
14. 15.	Paulus I et Stephanus III PP. de patrimonio Eccl. Rom.	18. 19
16—23.	Hadrianus I PP. ad Carolum M. de eodem obiecto .	20

Sec. IX.

24. 25.	Leo III PP. de terris Ecclesiae Romanae . . .	27
26.	Ludovici I Imp. diploma de donationibus Eccl. Rom. factis	28
27.	Nicolaus I PP. de patrimonio <i>Calabritano</i> et <i>Siculo</i> .	31
28—31.	Concilia: <i>Pontigonense</i> , et <i>Ravennatense</i> de patrim. Romano	32

Sec. X.

32.	Ottonis I Imp. diploma 962	34
33.	Ottonis III Imp. diploma 999	36

Sec. XI.

34.	Henrici I Imp. diploma 1020	38
35. 36.	Alexander II PP. de censibus Ecclesiae Romanae solvendis	39
37. 38.	Gregorius VII PP. de iure S. Sedis in <i>Hispaniam</i> .	39. 40
39—41.	Idem de iure in <i>Hungariam</i>	41
42.	Idem de iure in <i>Russiam</i>	43
43. 44.	Idem de iure in <i>Corsicam</i>	44
45—47.	Idem Duci <i>Siciliae</i> investituram largitur . . .	45
48. 49.	Idem de censu ex <i>Gallia</i> solvendo	47

IV

Mon.	Pag.
50—52. Idem in CC. Romanis IV. V. VII. contra defraudatores patrim.	48
53. 54. <i>Urbanus II</i> PP. de donatione <i>Tarraconensi</i> 1090	49
55. Idem Comitem <i>Siciliae</i> in <i>Legatum Apostolicum</i> nominat	51
Sec. XII.	
56. <i>Donatio Mathildina</i> 1102. renovata	53
57. <i>Innocentius II</i> PP. Rogerio Siculo titulum regum confirmat	54
58. Idem <i>Lothario</i> Imp. investituram in terras Mathildinas confert	56
59—60. <i>Portugalliae</i> Rex regnum suum Ecclesiae Romanae tributarium facit	57
61. 62. <i>Bernardus</i> ad Romanos, et <i>Conradum R. Rom.</i> pro Civili principatu S. Sedis 1146	58
63. <i>Fridericus I</i> Imp. defensionem patrimonii Rom. promittit 1153	64
64. <i>Hadrianus IV</i> PP. <i>Hiberniam</i> Regi Angliae confert	65
65. <i>Alexander III</i> PP. Duci <i>Portugalliae</i> <i>Alphonso</i> titulum Regis confert	66
66. <i>Urbanus III</i> PP. ad <i>Fridericum</i> Imp. contra iniurias patrimonio Eccl. Romanae illatas	67
Sec. XIII.	
67—74. <i>Innocentii III</i> PP. Rescripta pro temporali potestate in diversis locis patrimonii Eccl. Rom.	69
75. 76. <i>Otonis IV</i> Imp. iuramenta pro defensione Eccl. Rom.	74. 75
77. Idem de <i>Massa Trabaria</i> tamquam Ecclesiae Rom. censuali	76
78—81. <i>Honorii III</i> PP. rescripta de regnis iuri S. Sedis obnoxiiis	77
82—85. <i>Friderici II</i> Imp. gesta pro iuribus Romani patrimonii	79
86. Sub <i>Honorio III</i> PP. terrae Mathildinae Ecclesiae Rom. restitutae	82
87. <i>Innocentius IV</i> PP. de diplomatibus <i>Otonis I</i> , <i>Otonis II</i> , et <i>Henrici I</i> Imperatorum	86
88. <i>Wilhelmi</i> Imp. iuramentum	86
89. <i>Clemens IV</i> PP. regnum <i>Siciliae</i> <i>Carolo</i> Regis Franciae fratri in feudum confert	87
90. 91. <i>Germaniae Praesules</i> recognoscunt diplomata Principum in favorem patrimonii Romani	89
92—103. <i>Rudolphi</i> Imp. diplomata 1275. ss.	91
104. Collegium Cardinalium vacante Sede de censu e <i>Sicilia</i> 1277	104
105. <i>Martinus IV</i> PP. deponit Regem <i>Aragonum</i> propter occupatam <i>Siciliam</i>	105

Mon.

Pag.

106. *Bonifacius VIII* PP. *Sardiniam* et *Corsicam* tradit Regi
Aragonum 109

Sec. XIV.

107. 108. *Alberti* Imp. diplomata 1303 111
109. *Henrici VII* Imp. diploma 1312 114
110. *Ioannes XXII* PP. Regi *Siciliae* Vicariatum Italiae
confirmat 116
111. 112. *Caroli IV* Imp. diplomata 118. 120
113—118. *Innocentii VI* PP. epistolae ad Regem *Hungariae* 120
119. *Carolus IV* Imp. diplomate novo privilegia Ecclesiae
R. recognoscit 128
120. *Wenceslai* Imp. diploma 1376 130

Sec. XV.

121. *Bonifacius IX* PP. a Rege Romanorum iuramentum
excipit 1403 131
122—124. Syn. *Constantiensis* de dominio temporali S. Sedis 134
125. *Eugenius IV* PP. de iuramento Regis Romanorum 135
126. Conc. *Basileense* de regimine *Avenionis* et *Com. Venaissini* 136
127. 128. *Innocentius VIII* PP. de censu Ecclesiae Rom. debito 137. 139

Sec. XVI.

129. *Iulius II* PP. ad Regem *Hungariae* pro defendendo
patrimonio R. 141
130. 131. Rex *Siciliae* persolvit censum 1505 142
132. *Iulius II* PP. *Venetos* aliosve terrarum Ecclesiae Rom.
invasores poenis eccl. subiicit 143
133. *Iulius III* PP. Regnum *Siciliae* Regi Angliae confert 145
134. *Paulus IV* PP. *Hiberniam* titulo Regni decorat 147
135. *Pius V* PP. de non alienandis terris Ecclesiae R. 148
136. *Gregorius XIII* PP. contra illos, qui censum Ecclesiae
R. denegant 150
137. *Clemens VIII* PP. de *Avenione* et *Com. Venaissino* 152
138. Idem contra *Estensem* ducem Ducatus *Ferrariensis*
invasorem 153

Sec. XVII.

139. *Alexander VII* PP. contra occupatam *Avenionem* pro-
testatur 156
140. Facultas Theol. *Lovaniensis* pro Principatu civili S.
Sedis 158

Sec. XVIII.

141. 142. *Clemens XI* PP. de occupatis terris *Ferrariensibus*
1708 159

VI

Mon.	Pag.
143—146. Idem abolet sic dictum tribunal <i>Monarchiae Siculae</i>	161. 166
147. <i>Benedictus XIII</i> PP. restituit idem tribunal 1728 .	172
148. <i>Clemens XII</i> PP. de Ducatu <i>Parmensi</i> 1731 . .	175
149. Carolus <i>Siciliae</i> Rex regnum ex gratia S. Sedis col- latum recognoscit	177
150. 151. <i>Benedictus XIV</i> PP. de Ducatibus <i>Parmae, Placentiae,</i> <i>et Ferrariae</i>	178. 181
152. <i>Clemens XIII</i> PP. Regi <i>Siciliae</i> investituram largitur 1759	183
153. <i>Clemens XIV</i> PP. de ditionibus S. Sedi restitutis 1774	188
154. <i>Pius VI</i> PP. de censu per Regem <i>Siciliae</i> solvendo 1788	192
155. 156. Idem ad Clerum et fideles ditionis <i>Avenionensis</i> 1771 s.	194. 209
157. Idem ad Praesules Status Pontificii contra irruptio- nem <i>Gallorum</i>	214
158. Idem de tractatu quoad censum <i>Siciliae</i> ineundo 1792	218
159. Idem <i>Francisco</i> Imp. de tuendis iuribus S. Sedis 1792	221
160. Idem in captivitate positus de modo futurae electio- nis R. P.	224

Sec. XIX.

161. <i>Pius VII</i> PP. contra postulata <i>Napoleonis</i> 1808 .	229
162. Idem contra occupationem Gallicam ditionis S. Sedis	252
163. 164. Idem iterato protestatur in eodem merito 1809 .	271. 273
165. Bulla <i>excommunicationis</i> contra Gallos invasores 1809	274
166. <i>Pius VII</i> PP. <i>Francisco</i> Imp. Austriae de Statu Pont. 1813	283
167. Memoriale S. Sedis ad Principes de ditione tempo- rali 1814	285
168. <i>Pii VII</i> PP. Allocutio post suum e captivitate redi- tum 1814	289
169—171. Acta ad <i>Congressum Viennensem</i> spectantia quoad di- tionem temporalem S. Sedis	293—308
172. 173. <i>Gregorii XVI</i> PP. duplex proclamatio ad subditos 1831	308. 310
174. Idem rebelles <i>Anconitanos</i> excommunicat 1832 .	312
175. <i>Pii IX</i> PP. Allocutio ex incidenti motuum politicorum 1848	316
176—181. Eiusdem Manifestum, et alia acta contra revolutio- nem Romae ac alibi in ditione pontificia excitatam	321—332
182—183. Cardinalis a Secretis Status Memorialia eodem in merito	332—339
184. <i>Nuntiaturae Helveticae</i> protestatio contra <i>Republi- cam Romanam</i>	339
185. <i>Pii IX</i> PP. Allocutio contra facta rebellium suae di- tionis 1849	344
186—269. <i>Epporum orbis catholici declarationes</i> pro ditione tem- porali S. Sedis, a. 1848—1850	362—393

Mon.	Pag.
270. <i>C. Baltimoreense VII</i> in eodem merito 1849 . . .	393
271—276. <i>Pii IX PP.</i> rescripta ad singulares personas in eodem merito	395
277—286. <i>Concilia Galliae</i> in eodem merito 1849—1851 . . .	401
287. <i>Pii IX PP.</i> Allocutio post suum reditum 1850 . . .	405
288. <i>C. Ravennatense</i> de ditione temporali 1855 . . .	409
289. <i>Pii IX PP.</i> Constitutio de <i>Monarchia Sicula</i> 1856 . . .	409
290. Eiusdem Allocutio de itinere per Statum Pontificium 1857	411
291. <i>AEppus Zagrabienensis</i> de calamitatibus in Statu Pont. 1858	413

Monumenta anni 1859.

292. 293. <i>Pii IX PP.</i> Encyclica et Allocutio contra revolutionem	418. 420
294. Protestatio S. Sedis adversus <i>Dictaturam Sardinicam</i> . . .	424
295. <i>Pii IX PP.</i> Allocutio de progressu revolutionis . . .	425
296—451. <i>Suffragia Praesulum orbis Catholici</i> pro ditione pontificia	428
452—458. <i>Pii IX PP.</i> Rescripta ad Eppos et alios in eodem merito	501
459. 460. <i>Societates Catholicae in Austria</i> pro ditione temporali	506
461. <i>C. Venetum</i> in eodem merito	507

Monumenta anni 1860.

462. <i>Napoleon Imp.</i> Gallorum provocat Papam ad dimittendam partem ditionis temporalis . . .	508
463. <i>Pius IX PP.</i> ad praevidiam provocationem negative respondet	510
464. Idem Encyclicam dirigit ad Eppos orbis in eodem merito	512
465—470. Correspondentia inter Pium IX PP. et Regem <i>Sardiniae</i> de ditione temporali S. Sedis . . .	517
471. Protestatio S. Sedis adversus <i>annexiones Regis Sardiniae</i>	524
472. <i>Pius IX PP.</i> excommunicat invasores ditionis pontificiae	525
473. Eiusdem Allocutio contra facta Gubernii Sardinici	530
474. Eiusdem Rescriptum de militia pro defensione ditionum	534
475. Protestatio S. Sedis contra novam invasionem . . .	537
476. <i>Pii IX PP.</i> Allocutio in eodem merito . . .	538
477—479. <i>S. Poenitentiariae R.</i> rescripta ad dubia ex occupatis ditionibus proposita	544. 549. 551

VIII

Mon.	Pag.
480. <i>Protestatio</i> S. Sedis adversus sic dictum ‚Plebiscitum‘ Gubernii Pedemontani	557
481. <i>Pius IX PP. numisma</i> memoriale cudi iubet pro militia ditionem pontificiam defendente	559
482. <i>Pii IX PP. Allocutio</i> de novis Gubernii Subalpini attentatis	561
483—673. <i>Suffragia Epporum</i> orbis cath. pro ditione temporali	567
674—682. <i>Pii IX PP. Rescripta</i> ad Praesules et alios in eodem merito	652
683, 684. <i>Concilia : Coloniense, et Pragense</i> in eodem merito	657
685. <i>AEppus Zagrabiensis</i> de ditione temporali	658

Monumenta anni 1861.

686. <i>Rescriptum</i> S. Congr. Concilii ad Eppum <i>Arianensem</i> in Sicilia, invasioni Sardinicae addictum	660
687. <i>Pii IX PP. Allocutio</i> de erroribus temporis praesentis	665
688. 689. <i>Protestatio</i> S. Sedis contra titulum ‚Regis Italiae‘, et abolitionem Regularium	672. 673
690. 691. <i>Protestatio</i> eiusdem S. Sedis contra denegantes censum ex parte Sardiniae, Parmae, Placentiae	675
692. <i>Pii IX PP. Allocutio</i> de ulterioribus iniuriis a Gubernio Subalpino illatis	676
693—716. <i>Suffragia Praesulum</i> pro ditione pontificia	681
717. 718. <i>Pii IX PP. Brevia</i> ad Eppos in eodem merito	693
719. <i>AEppi Zagrabiensis Encyclica</i>	695

Monumenta anni 1862.

720. 721. <i>Pii IX PP. Brevia</i> ad nonnullas personas de ditione temp.	699
722. <i>Eiusdem Breve</i> ad Praesules <i>Neapolitanos</i>	701
723. <i>Eppi Lausannensis</i> propositio ad Clerum de ditione S. Sedis	703
724. <i>S. Congr. Epp. et Regul. decretum</i> contra intrusos <i>Vicarios</i>	704
725. 726. <i>Pii IX PP. Allocutio</i> ad sacerdotes, et Eppos ex toto orbe Romam confluentes	705. 707
727. 728. <i>Declaratio Epporum</i> Romae congregatorum	714
729—843. <i>Declarationes et suffragia Praesulum Roma absentium</i>	721
844—850. <i>Pii IX PP. Brevia</i> ad Praesules Roma absentes	768
851. <i>Societatum Cath. Germaniae</i> declaratio	773
852. <i>Protestatio</i> S. Sedis contra nova attentata Pedemontana	774

Mon.

Pag.

853.	<i>S. Poenitentiariae R. declaratio de invasoribus ditionis sacrae</i>	776
------	--	-----

Monumenta anni 1863.

854—856.	<i>Pii IX PP. Rescripta ad Praesules</i>	777
857.	<i>Eppi Neapolitani suam adhaesionem denuo confirmant</i>	779
858—861.	<i>S. Congr. Rituum Rescripta, res Italicas tangentia</i>	780. 781
862—865.	<i>S. Poenitentiariae R. decreta in eodem merito</i>	784
866—868.	<i>Acta festi tersecularis C. Tridentini</i>	790. 792
869.	<i>Pii IX PP. Encyclica ad Eppos Italiae</i>	796
870.	<i>Eppi provinciae Aequatorianae in America</i>	803
871.	<i>Conc. Colocense in Hungaria</i>	811
872. 873.	<i>Eppi: Tarvisinus, et Montis Regalis</i>	912. 818
874.	<i>Pius IX PP. Imperatori Gallorum de projectato Congressu</i>	821

Monumenta anni 1864.

875. 876.	<i>Eppi Neapolitani ad Summum Pontificem</i>	823
877. 878.	<i>Societas S. Stephani in Hungaria pro ditione pontificia</i>	825
879. 880.	<i>Eppi Tarvisini nova declaratio</i>	832
881—883.	<i>Pii IX PP. Encyclica celebris contra errores</i>	836

Monumenta anni 1865.

884—894.	<i>Declarationes Epporum Italiae et Hungariae ad Encyclicam Pii IX PP.</i>	857
895—912.	<i>Pii IX PP. Brevia ad Eppos in eodem merito</i>	910
913.	<i>Eiusdem Allocutio de Praesulibus iura Ecclesiae tuentibus</i>	923
914. 915.	<i>AEppus Zagradiensis nomine Cleri adhaesionem intimam denuo profitetur</i>	925
916.	<i>Card. Secr. Status Memoriale ad Nuntios Apostolicos de Conventione Franco-Italica</i>	927
917. 918.	<i>Italorum declaratio de sua firma adhaesione erga Summum Pontificem</i>	940

Literatura.

Sec. I—XV.

Auctores contra ditionem pontificiam: <i>Accursius, Aegidius de Columna, Ioannes de Parrhiis, Laur. Valla, etc.</i>	943
Auctores pro ditione temporalis: <i>Aeneas Parisiensis, Aug. Triumphus, Alex. Elpidius, Nic. Rosellus, Nic. Cusanus, Aeneas Sylvius, Sanderus, Cathalanus etc.</i>	943
<i>Rom. Pontifex. V.</i>	B

Sec. XVI.

<i>Contra</i> ditionem temporalem: <i>Erasmus, Huttenus, Lutherus</i> etc.	946
<i>Pro</i> eadem ditione: <i>Hoedus, Barberius, Barth. Pincernus, Regius, Iacobatius, Gratius, Pighius, Lud. de Perusiis, Panvinius, Hier. Albanus</i> etc.	946

Sec. XVII.

<i>Contra</i> ditionem temporalem: <i>Marquardus Freherus, Himmel, Guicciardinus, Schoppius, Gualterus</i> etc.	949
<i>Pro</i> ditione pontificia: <i>Bupercellius, Gymnicus, Gretserus, Hutterus, Bzovius, Rocca, Morinus, Campanella, Gauslinus, Bosius</i> etc.	952
Literatura de sic dicta <i>Monarchia Sicula</i>	955

Sec. XVIII.

<i>Contra</i> ditionem temporalem: <i>Hildebrandus, Schmid, Böhmer, Köler, Sabbathier, Häberlin, Pfeiffer</i> etc.; <i>pro</i> ditione temporali: <i>Pozzolo, Schwarz, Orsi, Daude, Grebner, Cenni, Binius, Gerbertus, Zaccaria</i> etc.	958—965
Literatura specialis de Civitate <i>Comaclensi</i>	965
Literatura de Ducatu <i>Parmae et Placentiae</i>	969
Literatura de <i>Monarchia Sicula</i>	971

Sec. XIX.

Literatura ab a. 1800—1830. <i>Contra</i> Civilem Principatum: <i>Meyer, Forno, Daunou, Koch, Sack, Llorente, Münch</i> etc.; <i>pro</i> Principatu: <i>Blanchard, Batz, Müller, Muzzarelli, Brun, Dewora, Schöll, Wolf, Marini, Haller, Pacca, Affre, Gosselin</i> etc.	984
Literatura ab a. 1831—1847. <i>Contra</i> : <i>Plura opuscula revolutionaria anni 1831, Gregoire, Rüder, Ranke, Soulier, Neugebaur, Mazzini</i> etc. <i>Pro</i> : <i>Tournon, Vass, Artaud, Palma, Baldassari, Rosini, Galeotti, Perin, De Boni, Hugues</i> etc.	992
Literatura ab a. 1848—1858. <i>Literatura anni 1848</i> : <i>Germanica cumprimis Viennensis, tum Gallica, Italica, signanter Ephemerides Siculae, et Romanae contra ditionem temporalem</i>	1000
<i>Pro</i> ditione temporali: <i>Dupanloup, Montalembert, Dupin, Balmes, Armonia</i> etc.	1003
Ex annis 1849—1858 <i>contra</i> : <i>Morgana, Mamiani, Rendu, Farini, Gioberti, Tomaseo, Hasse, Zini, Rannalli, Balbo</i> etc.	1005
<i>Pro</i> ditione temporali: <i>Munnoz, Dumont, Villemain, Criton, Brandes, Moy, Feje, Zerich, Kovács, Ceccarelli, Mayr, Ferrari, Cantu, Audisio, Peraldi, Miley,</i>	

<i>Maguirre, Margotti, Rayneval, item ex ephemeridibus Italicis Armonia, Civiltà Cattolica etc.</i>	1005
Literatura anni 1859	1031
A) <i>Gallica. Contra ditionem temporalem: Forcade, About, Germain, Michon, Rey, Forge, Blanc etc. Pro ditione pontificia: Eppi Galliae, Vevillot, Gorini, Mullois, Gavairon, Girardin, la Tour, Valori, Faloux, Chantrel, Ami de la Religion etc.</i>	1031. 1033
B) <i>Italica. Contra: Azeglio, Zobi, Gennarelli, Ugolini, Montanelli, Bon-Compagni, Salvoni, item ephemerides Taurini et Mediolani magno numero vulgatae etc.</i>	1037
<i>Pro: Torre, Camillo, Tosti, Secondo Franco, Cerri, Nardi, Armonia, Civiltà, Mirabelli, Eppi Italiae etc.</i>	1039
C) <i>Germanica. Contra: De Sanctis, Gregorius, Palmer, Ruth etc. Pro: Eppi Germaniae, Bossard, Schilling, Leo, et copiosa diaria germanica</i>	1044. 1045
D) <i>Anglica, Hispanica, Hungarica. Contra: Barrow, Lacyard, Malmesbury; pro: Praesules Hiberniae, Hispaniae, Hungariae, item Bowyer, Maguire, Religió etc.</i>	1048
E) <i>Literatura specialis de opusculo gallico: Le Pape et le Congres</i>	1049
Literatura anni 1860	1051
A) <i>Literatura de opusculo: Le Pape et le Congres</i>	1051
1. <i>Gallica</i>	1051
2. <i>Italica</i>	1053
3. <i>Germanica</i>	1054
4. <i>Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica</i>	1056
B) <i>Literatura Gallica de reliquis operibus. Contra ditionem pontificiam: Choffe, Vives, Castille, Mabru, Valmy, Bordet, Lauriston, Bailly, Varin, Laurent, Salvador etc.</i>	1057
<i>Pro: Eppi Galliae et Helvetiae in suis pastoralibus literis, item Sauzet, Grondy, St. Albin, Guiraud, Brignole Sale, Dupanloup, Lafond, Vevillot, Pavy, Poujoulat, Lacordaire, Montalembert, Keller, Donnet, Univers, Ami etc.</i>	1061
C) <i>Italica. Contra: Mongini, Spinucci, Ricciardi, Dolci, Dini, Volpi, Poggi, ephemerides Mediolanenses, et Panormitanae. Pro: Eppi Italiae, tum Mura, Manning, Martin, Margarita, Motta, Passaglia, Spada, Zinelli, Nardi, Margotti etc. ex diariis: Ape delle Marche, Correspondance de Rome, Civiltà, Armonia</i>	1069. 1072
D) <i>Germanica. Contra: Eichler, Henke, Bungener etc. Pro: Hettinger, Hasel, Rohrer, Segesser, Gfrörer,</i>	

	Pag.
<i>Hummel, Brühl, Moy, Scharpff, Hergentröther etc.</i>	
item plurimae ephemerides	1084. 1085
E) <i>Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica</i>	1093
Literatura anni 1861	1098
A) <i>Gallica</i> . Contra: <i>Briffault, Cayla, Romand, Goupy, Alberi, Rochefoucauld, Guettee etc.</i> Pro: <i>Müller, Scloppis, Cretineau-Joly, Mathieu, Broglie, Dupanloup, Nettement, Guizot, Vevillot, Maupied etc.</i>	1098. 1102
B) <i>Italica</i> . Contra: <i>Predari, Reali, Liverani, Perfetti, Protà, Bonghi, Verati etc.</i> Pro: <i>Theiner, Angelini, Celle, Amadei, Nardi, Rosati, Zinelli, Ripandelli, Naldini, Rossi, Musci, Cerri, Mazzolini, Serrini, et plures ephemerides</i>	1107. 1110
C) <i>Germanica</i> . Contra: <i>Thiele, Palmer, Eichler, Zorn, Witte, Hase, Griesinger etc.</i> Pro: <i>Bossard, Hahn-Hahn, Scherer, Brühl, Siegfried, Potthoff, Clar, Dörlinger, etc. nec non permultae ephemerides</i>	1119. 1120
D) <i>Anglica, Latina, Hungarica</i>	1128
E) <i>Literatura specialis de libro gallico: La France, Rome, et l'Italie</i>	1129
1. <i>Gallica</i>	1129
2. <i>Italica</i>	1131
3. <i>Germanica</i>	1132
F) <i>Literatura de opusculo Caroli Passaglia: Causa Italica</i>	1133
1. <i>Italica et Latina</i>	1134
2. <i>Gallica</i>	1136
3. <i>Germanica</i>	1136
4. <i>Hungarica</i>	1137
Literatura anni 1862	1137
A) <i>Gallica</i> . Contra: <i>Napoleon, Hirsch, Huët, Colet, Pietri, Varenne, La Guéronniere etc.</i> Pro: <i>l'Epinois, Simonis, Vevillot, Mathieu, Magnan, Sauchieres, Poujoulat, Gousset, Proudhon, Pelletan, Gerbet, Segur etc.</i>	1137. 1139
B) <i>Italica</i> . Contra: <i>Passaglia, Perfetti, Migliotti, Villari, Liverani, Reali etc.</i> Pro: <i>Luiselli, Curci, Steccanella, Mura, Lavarino, Nardi, Peterzini, Palomba, Brunengo, Casoni, Ghilardi etc.</i>	1143. 1145
C) <i>Germanica</i> . Contra: <i>Schenkel, Hengstenberg, Abel, Messmer, Ronge etc.</i> Pro: <i>Ketteler, Höfler, Gröne, Ring, Gams, Moufang, Schrödl, Schulte etc.</i>	1155. 1156
D) <i>Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica</i>	1162
Literatura anni 1863	1164
A) <i>Gallica</i> . Contra: <i>Guettee, Mazade, Fonseca, Rendu, Philothee etc.</i> Pro: <i>Mathieu, Irizar, Broglie, Segur, Chantrel, Aguirre, Godard, Gerdebat etc.</i>	1164. 1165
B) <i>Italica</i> . Contra: <i>Matteucci, Pallavicino, De Boni, Mo-</i>	

<i>retti, Passaglia, Mira, etc. Pro: Margotti, Ibello, Iacoboni, Liberatore, Franco, Zinelli, Rossi, Morandi etc.</i>	1169.	1170
C) <i>Germanica. Contra: Eichler, Eckardt. Pro: Rütjes, Hummel, etc.</i>		1177
D) <i>Hispanica, Latina, Hungarica</i>		1180
Literatura anni 1864		1181
A) <i>Gallica. Contra: Paya, Rey. Pro: Dechamps, Fournier, Ozanam, Grison, Vincent etc.</i>		1181
B) <i>Italica. Contra: Negrotto, Mongini, Cassola, Gualtieri etc. Pro: Boggio, Fiore, Marcone, Buck, Steccanella, Gastaldi, Garelli, Brunengo, Ambrosi etc.</i>		1182
C) <i>Germanica. Contra: Rau, Eichler, Gelzer. Pro: Versiones opusculorum extraneorum, et diaria</i>		1187
D) <i>Latina, Anglica, Hispanica, Hungarica</i>		1188
E) <i>Literatura post Conventionem Franco-Italicam</i>		1189
a) <i>Gallica</i>		1189
b) <i>Italica</i>		1190
c) <i>Germanica</i>		1203
F) <i>Literatura de Encyclica Pontificia mense Decembri 1864. edita</i>		1204
Literatura anni 1865		1205
A) <i>Gallica. Contra: Persigny, Bungener, Bertrandy, Levy, Bedolliere etc. Pro: Dupanloup, Parisis, Platel, St. Albin, Raulx, Segur, Delorme, Vevillot, Keller, Peltier, Plantier etc.</i>	1205.	1206
B) <i>Italica. Contra: Rinaldi, Isaia, Mongini, Passaglia etc. Pro: Zinelli, Cesarini, de Angelis, Strozzi, Arnaldi, Nardi, Ghilardi etc.</i>	1211.	1212
C) <i>Germanica. Contra: Carneri, Overbeck, Hirsch etc. Pro: Rauscher, Ketteler, Majunke, Segesser, Tosi, etc. plures item versiones e lingvis exteris, et ephemerides</i>	1218.	1219
D) <i>Latina, Anglica, Hungarica</i>		1227

MONUMENTA DE PRINCIPATU CIVILI R. P.

SECVLVM QVARTVM.

INTR. Prout in recensione Monumentorum de Primatu historiam horum Monumentorum nequaquam scripsimus, sed ipsa Monumenta de seculo in seculum adducendo haec ipsa pro se loqui sivimus: ita nec in recensione Monumentorum de Civili dominatione Rom. Pontificis, historiam aut dissertationes scribere intendimus; sed ipsa Monumenta, prout se chronologice excipiunt, exhibemus, illic duntaxat scholia ac introductiones breves adiicientes, ubi id ipsorum Monumentorum ratio postulat. Inchoamus vero Monumenta a Sec. IV, quo quippe et Melchiades Papa Constantini Imperatoris munificentiam celebravit, et ipsa Donatio Constantiniana facta est, quamvis Monumenta haec Critici inter spuria referant. Severinus Binius in suis notis animadvertit: ea, quae in epistola Melchiadis et edicto Constantini de donatione Silvestro Papae facta continentur, vera quidem esse, sed epistolam Melchiadi falso inscribi eo, quod C. Nicaenum, primo serius celebratum, in ea memoretur.

1.

Melchiades PP. de munificentia **Constantini M.** Imperatoris erga Romanam Ecclesiam,
A. 311.

MON. Nemo, qui divinas Scripturas legit, ignorat, quod in principio nascentis Ecclesiae discipuli in unum congregati sunt

cum multitudine credentium, in quibus erat cor unum et anima una, quique vendentes praedia et possessiones suas, afferebant pretia, et dividebatur singulis, prout cuique opus erat. Futuram namque Ecclesiam in gentibus Apostoli praevidebant, maximeque quia Dominus praedixerat: „Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium;“ vel quia expellendos se noverant a Iudaea, et in gentibus dispergendos, Ecclesiamque congregandam ex rudi populo; idcirco praedia in Iudaea minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fovendos egentes. At vero cum inter turbines et adversa mundi succresceret Ecclesia, eousque pervenit, ut non solum gentes, sed etiam Romani Principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi et baptismi sacramenta concurrerent. E quibus vir religiosissimus *Constantinus* primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per universum orbem sub suo degentes imperio non solum fieri christianos, sed etiam fabricare ecclesias, et praedia tribuere posse constituit. Denique idem praefatus princeps *donaria immensa contulit, et fabricam templi primae Sedis beati Petri principis apostolorum instituit, adeo, ut sedem imperialem, quam Romani Principes possederant, relinqueret, et beato Petro suisque Praesulibus profuturam concederet.* Idem vero praesidens in sancta Synodo, quae apud Nicaeam congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait: Vos a nemine diiudicari potestis, quia solius Dei iudicio reservamini: dii etenim vocati estis, idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tempore et deinceps viri religiosissimi non solum possessiones et praedia, quae possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, aedificantes basilicas in suis fundis in honorem SS. Martyrum per civitates, ac monasteria innumera, in quibus coetus Domino servientium conveniret. Denique reges et praesides ac magistratus non solum hanc licentiam tribuere, sed etiam ipsi propria largiti sunt per universa regna terrarum, unde alerentur egentes, qui nihil in mundo possidebant, Ecclesiaeque Dei fabricarentur atque restaurarentur, Deoque et Ecclesiae eius rite famulantibus servisque illius supplementa, ut absque necessitate essent, tribuerentur: ut haec accipientes possent secundum monita apostoli orationes, postulationes, obsecrationes, gratiarumque actiones facere pro omnibus hominibus, pro regibus, et qui in sublimi-

tate sunt, ut quietam et tranquillam vitam habeant. Et hoc bonum et acceptum esse coram Deo idem magister gentium protestatur, cui sollicitudo omnium ecclesiarum incumbit, quippe episcopos regere per Spiritum S. constituit Ecclesiam Dei. Quibus ait: ,Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte sed sponte secundum Deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie.' Quibus et dicebat: ,nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.' Quae autem sint negotia secularia, sancti canones manifestant et inibent, dum perspicue docent, quod quidam, qui in clero videntur electi, propter lucra turpia conductores alienarum possessionum fiant, et secularia negotia sub cura sua accipiant, Domini quidem ministerium parvi pendentes, per secularium vero domos discurrentes, et propter avaritiam patrimoniorum sollicitudinem sumentes. Decrevit namque supradicta S. Synodus, nullum deinceps clericum aut possessiones conducere, aut negotiis secularibus se miscere, nisi propter curam pupillorum et orphanorum ac viduarum, aut si forte eppus civitatis eccles. rerum sollicitudinem habere praecipiat. Ubi liquido patet, quia alia sunt negotia secularia, alia ecclesiastica. Nonne Moyses in seculo erat, cum crebro tabernaculum intraret et exiret? qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotiis urgebatur; intus Dei arcana considerans, foris onera carnalium portabat. Cuius typum sacerdotes in Ecclesia agere debent, ut dum foras exeunt ad exercenda negotia pro necessitatibus subditorum, intus ad se redeant per contemplationem mandatorum: sicut Paulus, qui coelestibus secretis inseritur, et tamen per condescensionis viscera carnalium cubile perscrutatur. Sic et Iacob ascendentes et descendentes angelos vidit, quia videlicet rectores Ecclesiae non solum Deum contemplando superna appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando condescendunt. Et Domini sacerdotes horum facta imitantur, et se custodiunt, et subditorum onera portant, et videntur tales esse, quales idem egregius praedicator praecepit: ,ut qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur, et qui gaudent, tamquam non gaudentes, et qui emunt, tamquam non possidentes.' — *Migne Patrol. Lat. t. 8. p. 565.*

2.

**Donatio Constantini M. Silvestro PP. a. 324.
facta.**

MON. „In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris scilicet, et Filii, et Spiritus S. imperator, caesar Flavius Constantinus, in Christo Iesu, uno ex eadem Trinitate sancta, Salvatore Domino Deo nostro, fidelis, mansuetus, beneficus, Alemanicus, Gothicus, Sarmaticus, Germanicus, Britannicus, Hunnicus, pius, felix, victor ac triumphator, semper Augustus, sanctissimo ac beatissimo Patri Patrum Silvestro urbis Romanae Eppo et Papae, atque omnibus eius successoribus, qui in sede beati Petri usque in finem seculi sessuri sunt, Pontificibus, nec non et omnibus reverendissimis et Deo amabilibus catholicis Episcopis, eidem sacrosanctae Romanae Ecclesiae per hanc nostram imperialem constitutionem subiectis in universo orbe terrarum, nunc et in posterum cunctis retro temporibus constitutis gratia, pax, caritas, gaudium, longanimitas, misericordia a Deo Patre omnipotente, et Iesu Christo Filio eius, et Spiritu S. cum omnibus vobis!‘ Ea, quae Salvator et Redemptor noster Dominus Iesus Christus, altissimi Patris filius, per suos sanctos apostolos Petrum et Paulum, interveniente Patre nostro Silvestro Summo Pontifice et universali Papa, mirabiliter dignatus est operari, liquida enarratione per huius nostrae imperialis institutionis paginam ad cognitionem omnium populorum in universo orbe terrarum studuit propalare nostra mansuetissima serenitas. Primum quidem nostram fidem, quam a praelibato beatissimo patre et oratore nostro Silvestro universali pontifice docti sumus, intima cordis confessione ad instruendas omnium vestrum mentes proferentes, et ita demum Dei misericordiam super nos diffusam annunciantes, nosse vos volumus, sicut per anteriorem nostram sacram pragmaticam iussionem significavimus, nos a culturis idolorum, simulacris mutis et surdis, manufactis, diabolicis compositionibus, atque ab omnibus satanae pompis recessisse, et ad integram Christianorum fidem, quae et vera lux et vita perpetua, perve-

nisse; credentes iuxta id, quod nos idem almificus et summus pater et doctor noster Silvester Pontifex instruxit, in Deum Patrem Omnipotentem etc. (*sequitur symbolum fidei*). — Haec est fides nostra catholica orthodoxa, a beatissimo patre nostro Silvestro summo pontifice nobis prolata. Exhortamur idcirco omnem populum et diversas gentium nationes, hanc fidem tenere, colere et praedicare, et in S. Trinitatis nomine baptismi gratiam consequi. (*Enarrata dein historia sui baptismi, sic continuat:*) — Quantam potestatem idem Salvator noster suo Apostolo beato Petro contulerit in coelo ac terra, lucidissime nobis idem venerabilis pater edixit, dum fidelem eum in sua interrogatione interveniens, ait: ‚Tu es Petrus etc.‘ Advertite potentes, et aure cordis intendite, quid bonus magister et Dominus suo discipulo adiunxit, inquit: ‚Quodcunque ligaveris etc.‘ Mirum est hoc valde et gloriosum, in terra ligare et solvere, et in coelo ligatum et solutum esse. Et dum haec praedicante beato Silvestro agnoscerem, et beneficiis ipsius beati Petri integerrime sanitati me comperi restitutum.

Utile iudicavimus una cum omnibus nostris satrapis et universo senatu optimatibusque meis, etiam et cuncto populo Romanae gloriae imperio subiacenti, ut sicut in terris S. Petrus Vicarius Filii Dei esse videtur constitutus, etiam et Pontifices, qui successores sunt ipsius principis apostolorum, *principatus potestatem* amplius quam terrena imperialis nostrae serenitatis mansuetudo habere videtur, concessam a nobis nostroque imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principem apostolorum et eius successores, firmos apud Deum esse patronos. Et sicut nostram terrenam imperialem potentiam, sic eius sacrosanctam Romanam Ecclesiam decrevimus venerantur honorari et amplius quam nostrum imperium et terrenum thronum, sedem sacratissimam beati Petri gloriose exaltari, *tribuentes ei potestatem et gloriae dignitatem atque vigorem et honorificentiam imperialem*: atque discernentes sancimus, ut principatum teneat tam super quatuor praecipuas sedes, Antiochenam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, et CPnam, quamque etiam super omnes in universo orbe terrarum Dei Ecclesias. Et Pontifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctae Romanae Ecclesiae extiterit, celsior et princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat, et eius iudicio quaeque ad cultum Dei vel fidei Christianorum stabilitatem procuranda fue-

rint, disponantur. Iustum quippe est, ut ibi lex sancta caput teneat principatus, ubi sanctarum legum institutor Salvator noster beatum Petrum apostolatus obtinere praecepit cathedram: ubi et crucis patibulum sustinens beatae mortis sumsit poculum, sui-que magistri et domini imitator apparuit. Et ibi gentes pro Christi nominis confessione colla flectant, ubi eorum doctor beatus Paulus apostolus pro Christo extenso collo martyrio coronatus est. Illic usque in finem quaerant doctorem, ubi sanctum doctoris quiescit corpus: et ibi proni ac humiliati coelestis regis Dei Salvatoris nostri Iesu Christi famulentur officio, ubi superbi terreni regis serviebant imperio.

Interea nosse volumus omnem populum universarum gentium ac nationum per totum orbem terrarum, construxisse nos intra palatium nostrum Lateranense eidem Salvatori nostro Domino Deo Iesu Christo Ecclesiam a fundamentis cum baptisterio, et duodecim nos sciatis de eius fundamentis secundum numerum 12 apostolorum cophinos terrae onustatos propriis asportasse humeris: quam sacrosanctam ecclesiam caput et verticem omnium ecclesiarum in universo orbe terrarum dici, coli, venerari ac praedicari sancimus, sicut per alia nostra imperialia decreta constituimus. Construximus quoque Ecclesias beatorum Petri et Pauli primorum Apostolorum, quas auro et argento locupletavimus, ubi et sacratissima eorum corpora cum magno honore recondentes, thecas ipsorum ex electro, cui nulla fortitudo praevaleret elementorum, construximus, et crucem ex auro purissimo et gemmis pretiosissimis per singulas eorum thecas posuimus et clavis aureis confiximus. Quibus Ecclesiis pro concinnatione luminariorum *possessionum praedia contulimus*, et rebus diversis eas ditavimus, et per nostram imperialem iussionem sacram tam in Oriente quam in Occidente vel etiam Septentrionali et meridiana plaga, videlicet in Iudaea, Graecia, Asia, Thracia, Africa et Italia, vel diversis insulis nostra largitate eis libertatem concessimus, ea prorsus ratione, *ut per manus beatissimi patris nostri Silvestri Pontificis successorumque eius omnia disponantur*. Gaudeat ergo una nobiscum omnis populus, et gentium nationes in universo orbe terrarum; et exhortantes monemus omnes, ut Deo nostro et Salvatori Iesu Christo immensas una nobiscum referant gratias, quoniam ipse Deus in coelis desuper et in terra

deorsum nos per suos s. apostolos visitans sanctum baptismatis sacramentum percipere et corporis sanitatem dignos effecit.

Pro quo *concedimus ipsis sanctis apostolis dominis meis beatissimis Petro et Paulo, et per eos etiam beato Silvestro patrino-*stro, summo pontifici et universalis urbis Romae Papae, et omnibus eius successoribus Pontificibus, qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de praesenti *contradimus palatium imperii nostri Lateranense*, quod omnibus in toto orbe terrarum praefertur atque praecellit palatiis; deinde *diadema*, videlicet coronam capitis nostri, simulque *phrygium*, id est, mitram, nec non et superhumera, videlicet lorum, quod imperiale circumdare assolet collum; verum etiam et chlamydem purpuream atque tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta, sed et dignitatem imperialium praesidentium equitum; conferentes etiam et imperialia scepra simulque et cuncta signa atque banta etiam et diversa ornamenta imperialia, et omnem processionem imperialis culminis et gloriam potestatis nostrae. Viris autem reverendissimis Clericis in diversis ordinibus eidem s. Romanae Ecclesiae servantibus illud culmen singularitate, potentia et praecellentia habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adorari, id est, patritios atque consules effici, nec non et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut imperialis militia ornatur, ita et Clerum s. Rom. Ecclesiae ornari decernimus. — Decrevimus et hoc, ut idem venerabilis pater noster Silvester summus pontifex et omnes eius successores pontifices diademate, videlicet corona, quam ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo et gemmis pretiosis uti debeant, et in capite ad laudem Dei et pro honore beati Petri gestare. — *Ut pontificalis apex non vilescat, sed amplius etiam quam terreni imperii dignitas et gloriae potentia decoretur: ecce tam palatium nostrum, ut praedictum est, quam urbem Romam et omnes totius Italiae et occidentalium regionum provincias, loca et civitates praefato beatissimo pontifici nostro Silvestro universali Papae concedimus atque relinquimus, et successorum ipsius pontificum potestati et ditioni firma imperiali censura per hanc divalem nostram et pragmaticum constitutum decernimus disponendum, atque iuri S. Rom. Ecclesiae concedimus permansurum.* Unde congruum prospeximus, nostrum imperium et regni potestatem

in Orientalibus transferri ac transmutari regionibus, et in Byzantiae provinciae optimo loco nomini nostro civitatem edificari et nostrum illic constitui imperium: quoniam ubi principatus sacerdotum et christianae religionis caput ab imperatore coelesti constitutum est, iustum non est ut illic imperator terrenus habeat potestatem.

Haec vero omnia, quae per hanc nostram imperialem sacram, et per alia divalia decreta statuimus atque confirmavimus, usque in finem mundi illibata et inconcussa permanere decernimus. Unde coram Deo vivo, qui nos regnare praecepit, et coram terribili eius iudicio obtestamur, per hoc nostrum imperiale constitutum omnes nostros successores imperatores, vel cunctos optimates, satrapas, etiam amplissimum senatum et universum populum in toto orbe terrarum nunc et in posterum cunctis retro temporibus imperio nostro subiacentem, nulli eorum quoquo modo licere haec, quae a nobis imperiali sanctione s. Romanae Ecclesiae, vel eius omnibus pontificibus concessa sunt, refragari aut confringere, vel in quoquam convellere. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemtor extiterit, aeternis condemnationibus subiaceat innodatus, et sanctos Dei principes apostolorum Petrum et Paulum sibi in praesentia et futura vita sentiat contrarios, atque in inferno inferiori concrematus cum diabolo et omnibus deficiat impiis. Huius vero imperialis decreti nostri paginam propriis manibus roborantes, super venerandum corpus b. Petri principis Apost. posuimus, ibi eidem Dei apostolo spondentes, nos cuncta inviolabiliter conservare et nostris successoribus imperatoribus conservanda in mandatis relinquere, ac beato patri nostro Silvestro summo pontifici et universali Papae, eiusque cunctis successoribus Pontificibus, Domino Deo et Salvatore nostro Iesu Christo annuente, tradimus perenniter atque feliciter possidenda. — *Migne Patr. Lat. VIII. 567.*

SECVLVM SEXTVM.

3—5.

Gregorius M. Papa de patrimonio Petri plures exaravit epistolas, congruasve edidit dispositiones. A. 590. ss.

INTR. Seculo VI, signanter sub Gregorii I. M. pontificatu Ecclesia Romana plura bona possedit in Italia, Sicilia, Sardinia, Corsica, Illyrico, Africa, quae Gregorius per diaconos et subdiaconos administrari faciebat: ut patet ex plurimis eiusdem epistolis. Fleury Instit. Eccles. Part. 2. observat, Ecclesiam Romanam iam ante aevum Gregorii terras habuisse prope Euphratem, e quibus thus et suffitum capiebat.

MON. *Reg. Epist. L. I. ep. 1. ad Eppos Siciliae.* Valde necessarium esse perspeximus, ut sicut decessorum nostrorum fuit iudicium, ita uni eidemque personae omnia committamus, et, ubi nos praesentes esse non possumus, nostra per eum, cui praecipimus, repraesentetur auctoritas. Quamobrem *Petro subdiacono* sedis nostrae *intra provinciam Siciliam vices nostras* Deo auxiliante *commisimus*. Nec enim de eius actibus dubitare possumus, cui Deo auxiliante *totum nostrae Ecclesiae* noscitur *patrimonium* commisisse. —

Lib. V epist. 31. ad conductores massarum per Galliam. Quamvis inter medias sitis turbas gentium constituti, tamen ratio nos ipsa suspicari compellit multum vos ab aliis bona actione distare. Sicut enim appellatio S. Petri apost. principis familiam Ecclesiae tantae multitudini clariorem demonstrat, ita debetis ceteros morum claritate praecedere, atque eos, quibus praestis, ut bene agant, ut agnoscant cui serviunt, assidue commonere, ut a rapinis gentium atque pravitatibus abstineant,

et familia Ecclesiae non solum nomine sed et meritis honoretur. Nos autem de vobis cognoscite studiosissime cogitare. Disposuimus enim hominem nostrum, qui vos possit tueri et regere, cum literis commendatitiis ad excellentissimum Regem Christo auxiliante transmittere. Sed viam tempus hyemis impedivit. Viro ergo glorioso Arigio patricio vos praevidimus commendandos, cui interim summa cum benignitate atque obedientia, sicut b. Petri famulos decet, obedire studete, atque ea, quae pro ecclesiastica utilitate vobis praecepiuntur, implete. — Pensiones fideliter cum omni collectae diligentia apud unumquemque vestrum, quem communi consensu elegeritis, reiaceant; a quo, cum venerit is, quem a latere nostro transmiserimus, eas possit accipere. — Ita ergo in omnibus irreprehensibiles atque obedientes existite, quatenus veniens ad vos is, *qui patrimonium ipsum recturus est*, sciat, quemadmodum unicuique vestrum pro sua debeat strenuitate rependere. —

Lib. VI. epist. 58. Regibus Galliae Theoderico et Theoderberto. Postquam Deus Omnipotens regnum vestrum fidei rectitudine decoravit, et integritate christianae religionis inter gentes alias fecit esse conspicuum, magnam de vobis materiam praesumendi concepimus, quod subiectos vestros ad eam converti fidem per omnia cupiatis, in qua eorum nempe reges estis et domini. — Praeterea dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum, et *patrimoniolum Ecclesiae nostrae, quod in illis partibus est constitutum*, ut commendatum excellentia vestra habere debeat, postulamus, quatenus b. Petrus apost. princeps sua vobis intercessione respondeat, qui mercedis intuitu tuitionem in rebus pauperum eius impenditis. — **Migne Patr. Lat. t. 77. p. 442. 756. 841.**

SECVLVM OCTAVVM.

INTR. Seculum 8 plura suppeditat de Patrimonio Petri monumenta: insuper insignem donationem a Pipino aliisve Regibus Franciae factam. Iam a. 704. sub pontificatu Ioannis VII sive facta sive restituta narratur in Libro Pontificali donatio Alpium Cottiarum, quae comprehendebant ingentem tractum terrarum a Gallicis finibus per Allobrogos, et Secusium usque Bobium excurrentem. Subseque accessere aliae donationes, de quibus epistolae Summorum Pontificum Constantini, Gregorii II, Gregorii III, Zachariae, Stephani II etc. luculentum perhibent testimonium. Celeberrima Donatio Pipiniana a. 756 facta, aetatem quidem haud tulit, hodieque ignoratur, quid proprie Pipinus donaverit. Ex epistolis tamen Pontificum, tum Anastasio, aliisque Scriptoribus ad invicem combinatis, tenor donationis huius, a Carolo Magno confirmatae, utcunque eruitur. Praecipua huc spectantia Monumenta vulgamus.

6—8.

Gregorii III PP. literae in negotio Patrimonii b. Petri. A. 731—741.

MON. 1. *Epistola ad Carolum Martellum Maiorem Domus R. Franciae.* Nimia fluctuamus tribulatione, et lacrymae diu noctuque ab oculis nostris non deficiunt, quando conspiciamus quotidie et undique Ecclesiam sanctam Dei a suis, in quibus spes erat vindicandi, destitui filiis. Propterea coarctati dolore in gemitu et luctu consistimus, dum cernimus id, quod modicum remanserat praeterito anno pro subsidio et alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione, in partibus *Ravennatum*, nunc gladio et igne cuncta consumi a *Luitprando* et *Hilprando* regibus *Longobardorum*. Sed in istis partibus *Romanis* mittentes plures exercitus similia nobis fecerunt et faciunt, et omnes

scalas s. Petri destruxerunt, et peculia quae remanserant abstulerunt. Et nulla nobis abs te, excellentissime fili, refugium facientibus pervenit hactenus consolatio. Sed ut conspiciamus, dum indultum a vobis eiusdem regibus est motiones faciendi, quod eorum falsa suggestio plusquam nostra veritas apud vos recepta est, et timemus, ne tibi respiciat ad peccatum; quando nunc, ubi resident ipsi reges, ad exprobrationem nostram ita profuerunt verba dicentes: Adveniat Carolus, apud quem refugium fecistis, et exercitus Francorum, et si valent adiuvent vos, et eruant de manu nostra. O quam insanabilis dolor pro his exprobrationibus in nostro retinetur pectore, dum tales ac tanti filii suam spiritualem matrem, sanctam Dei Ecclesiam, eiusque populum peculiarem non conantur defendere! Potens est, carissime fili, ipse princeps apostolorum, ob a Deo sibi concessam potestatem, suam defendere domum et populum peculiarem, atque de inimicis dare vindictam: sed filiorum fidelium mentes probat. — Sed hortamur tuam bonitatem coram Domino et eius terribili iudicio, christianissime fili, ut propter Deum et animae tuae salutem subvenias Ecclesiae S. Petri, et eius peculiari populo, eosdemque reges sub nimia celeritate refutes et a nobis repellas, et iubeas eos ad propria reverti. Non despicias deprecationem meam, neque claudas aures a postulatione mea, si non tibi princeps apostolorum claudat coelestia regna. Coniuro te per Deum vivum et verum, et per ipsas sacratissimas claves confessionis beati Petri, quas vobis ad regnum direximus, ut non praeponas amicitiam Longobardorum amoris principis apostolorum, sed velocius sub nimia festinatione sentiamus post Deum tuam consolationem ad nostram defensionem, ut in omnibus gentibus declaretur vestra fides et bonum nomen, quatenus et nos cum propheta mereamur dicere: Exaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Iacob. Ps. 19. — **Migne Patr. Lat.** t. 89. p. 581.

2. *Ad eundem.* Ob nimium dolorem cordis et lacrymas iterata vice tuae excellentiae necessarium duximus scribendum, confidentes te esse amatorem filium beati Petri principis apostolorum et nostrum; et quod pro eius reverentia nostris obedias mandatis ad defendendam Dei Ecclesiam, et peculiarem populum, qui iam persecutionem et oppressionem gentis Longobardorum sufferre non possumus. Omnia enim luminaria ad honorem

ipsius principis apostolorum, et quae a vestris parentibus vel a vobis oblata sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te post Deum confugium facimus, propterea ipsi Longobardi in opprobrium habent et opprimunt. Unde et Ecclesia S. Petri denudata est, et in nimiam desolationem redacta. — Tu autem, fili, habeas cum ipso principe apostolorum hic et in futura vita coram omnipotente Deo nostro, sicut pro eius Ecclesia et nostra defensione disposeris et decertaveris sub omni velocitate: ut cognoscant omnes gentes tuam fidem et pietatem atque amorem quem habes erga principem apostolorum beatum Petrum et nos eiusque peculiarem populum zelando et defendendo. Ex hoc enim tibi poteris immortalam et aeternam vitam acquirere. — **Migne** l. c. p. 583.

3. *Ad Eppos Thusciae Longobardorum.* Meminit fraterna sanctitas vestra, tempore ordinationis suae per chirographum et sacramenti vinculum beato Petro principi apost. spondisse, ut in emergentibus sanctae eius Ecclesiae totis viribus elaboraretis. Igitur quia praesentes viros — ad obsecrandum et Deo favente obtinendum pro quatuor castris, quae anno praeterito beato Petro ablata sunt, ut restituantur a filiis nostris Luitprando et Hilprando, supplicare destinavimus, ecce, dilectissimi fratres, tempus acceptabile, ut iuxta chirographum vestrum boni operis fructum beato Petro feratis: cuius auctoritate vos hortamur in Domino, ut ad eosdem cum praedictis filiis nostris properetis, ut a Deo inspirati protectoribus eorum beatis principibus apost. Petro et Paulo eadem castra restituantur. — **Migne** l. c. p. 585.

9—12.

Stephani II PP. epistolae in causa patrimonii Ecclesiae Romanae, a. 752—757.

MON. 1. *Ad Pipinum eiusque filios Reges Francorum de ope Ecclesiae Romanae ferenda, et promisso donationis S. Petro facto implendo.* Providi et sapientissimi Salomonis prophetica ita fertur assertio: Nomen bonum super misericordiam. Eccl. 7. Nomen quippe bonum est, fidem, quam quis pollicitus fuerit, immaculato corde et pura conscientia custodire et operibus

implere. — Redemptor noster misericors et multum miserator Dominus, illis propitiator existit, quos omnino tota mentis integritate fideles et defensores sanctae suae Ecclesiae cognoverit. Qualis remuneratio aut merces sub coelo existimanda et coaequanda est ad eam, quae pro defensione Dei Ecclesiae et domus beati Petri est rependenda? — Dum vestris mellifluis obtutibus praesentati sumus, omnes causas principis apostolorum in vestris manibus commendavimus, quoniam quidem *inspirati a Deo aurem petitionibus nostris accommodare dignati estis, et vos beato Petro polliciti estis eius iustitiam exigere, et defensionem sanctae Dei ecclesiae procurare*, et ut vere fideles Deo pura mente pro defensione Dei Ecclesiae dimicandum properastis. — Videns suam deceptionem iniquus *Aistulphus* rex cum suis a Deo destructis iudicibus per blandos sermones et svasiones atque sacramenta illuserunt prudentiam vestram, et plus illis falsa dicentibus quam nobis veritatem asserentibus credidistis. — Iniquus *Aistulphus* rex ingresso in eius corde perfido diabolo *omnia, quae per sacramentum beato Petro per vestros missos restituenda promisit, irrita fecit, et nec unius palmi terrae spatium beato Petro reddere voluit; — sed etiam scamaras atque depredationes seu devastationes in civitatibus et locis beati Petri facere sua imperatione nec cessavit nec cessat.* — Pro quo peto vos, excellentissimi et a Deo protecti filii, et nimis obsecro, doleat vobis pro sancta Dei ecclesia, et beati Petri causa; et *quod per donationem beato Petro offerendum promisistis, ei possidendum contradere debeatis.* Mementote et semper in vestris praecordiis firmiter tenete, quod promisistis eidem ianitori regni coelorum. Nulla iam vos seducat svasio aut acceptilatio. Considerate quam fortis existit exactor idem princeps apost. beatus Petrus. Videte omnia quae ei promisistis, et per donationem offerendum polliciti estis, contradere festinate, ut non lugeatis in aeternum, et condemnati maneatis in futura vita. — Decertate bonum opus, quod coepistis, implere, et quae per donationem manu vestra confirmastis, protectori vestro b. Petro reddere festinate, quoniam scriptum est: Melius est non vovere, quam vovere et votum non reddere. Eccl. 5. — Coniuro vos — per Deum omnipotentem, — velociter et sine ullo impedimento, quod b. Petro promisistis per donationem vestram, civitates et loca, atque omnes obsides et captivos, beato Petro reddite, vel omnia,

quae ipsa donatio continet, quia ideo vos Dominus per humilitatem meam mediante b. Petro unxit in Reges, ut per vos sancta sua exaltetur Ecclesia, et princeps apost. suam iustitiam suscipiat. — **Migne Patr. Lat. t. 89. p. 996.**

2. *Ad Pipinum R. de obsessa a Rege Longobardorum Roma.* — In ipsis Ianuariis Kalendis cunctus eiusdem *Aistulphi* Longobardorum regis exercitus e Tusciae partibus in hanc *civitatem Romanam* coniunxerunt, et resederunt iuxta portam b. Petri atque b. Pancratii, et Portuensem. Ipse vero Aistulphus cum aliis exercitibus coniunxit ex alia parte, et sua fixit tentoria iuxta portam Salariam et ceteras portas. — Sed et *Beneventani* omnes generaliter in hanc Romanam urbem coniungentes, resederunt iuxta portam b. Pauli Apostoli, et ceteras istius Romanae civitatis portas, et *omnia extra urbem praedia* longe lateque ferro et igni consumserunt, domos omnes comburentes, pene ad fundamenta destruxerunt. — Et *civitatem Narniensem, quam b. Petro tua Christianitas concessit, abstulerunt, et aliquas civitates nostras comprehenderunt.* — Unde, fili excellentissime, et spiritalis compater, peto te, — et coniuro coram Deo vivo et vero, et eius principe apost. beato Petro, ut sub nimia festinatione et maxima celeritate nobis subvenias ne pereamus, quoniam post Dominum in manibus tuis nostrum omnium Romanorum commisimus animas. — **Migne l. c. p. 999.**

3. *Ad Francos nomine beati Petri apostoli scripta.* Petrus vocatus apostolus a Iesu Christo Dei vivi Filio, — et per me omnis Dei catholica et apostolica Romana Ecclesia, caput omnium Ecclesiarum Dei, ipsius Redemptoris nostri sanguine supra firmam fundata petram, atque eiusdem almae Ecclesiae Stephanus praesul, — gratia, pax et virtus — plenius ministretur vobis viris excellentissimis Pipino, Carolo et Carolomanno tribus regibus, atque sanctissimis episcopis — etiam ducibus, comitibus etc. — Ego apostolus Dei Petrus, qui vos adoptivos habeo filios, ad defendendum de manibus adversariorum hanc Romanam civitatem et populum mihi a Deo commissum, sed et domum, ubi secundum carnem requiesco, de contaminatione gentium eruendam, vestram omnium provocans dilectionem adhortor, et ad liberandam Ecclesiam Dei mihi a divina potentia commendatam omnino protestans admoneo, pro eo quod maximas afflictiones et oppressiones a pessima Longobardorum gente

patiuntur. — Protestor vos, — ne patiamini perire hanc civitatem Romanam, in qua corpus meum constituit Dominus, quam et mihi commendavit, et fundamentum fidei constituit. — **Migne.** l. c. p. 1004.

4. *Ad Pipinum Regem post liberatam obsidione Romam.* Explere lingua, excellentissime fili, non valemus, quantum tuo opere, tua vita delectamur. Facta quippe diebus nostris virtute divina miracula vidimus, quod per excellentiam tuam sancta omnium ecclesiarum Dei mater et caput, fundamentum fidei christianae, Romana Ecclesia, quae valde ab hostium impugnatione periculorum impugnationibus lamentabatur, magna nunc gaudii soliditate nimirum est translata atque confirmata, et moerentes Christianorum animae tuo fortissimo praesidio maxima sunt relevatae laetitia. — Sed inter haec — peto te, et omnino coram Deo vivo deprecor, ut — plenariam iustitiam eidem Dei Ecclesiae tribuere digneris, — *ut civitates reliquas, quae sub unius domini ditione erant connexae, atque constitutos fines, territoria etiam loca et saltora in integro matri tuae spiritali s. Ecclesiae restituere praecipiat*, ut populus Dei, quem a manibus inimicorum redemisti, in magna securitate et delectatione tuo auxilio adiutus vivere valeat. — Peto te, fili, — ut in hoc bono opere perfectius maneat, et non hominum blandimentis aut svasionibus, vel promissionibus, quod absit, faveas, et in aliam declines partem; sed magis vere timens Deum, *omnia, quae b. Petro sub iureiurando promisisti, adimplere iubeas*, et, sicut coepisti, plenariam iustitiam illi impertire. — Nunc Dei providentia — ordinatus est Rex super gentem Longobardorum *Desiderius* vir mitissimus, et — *sub iureiurando pollicitus est restituendum beato Petro civitates reliquas, Faventiam, Imolam, et Ferrariam*, cum earum finibus, simul etiam et saltora et omnia territoria, nec non et *Auximum, Anconam, et Numanam* civitates cum earum territoriis. Et postmodum per Garinodum ducem et Grimvaldum nobis reddendum spopondit civitatem *Bononiam* cum finibus eius, in pacis quiete cum eadem Dei Ecclesia et nostro populo semper mansurum professus est, — et petiit nos, quatenus bonitatem tuam deprecaremur, ut cum eo et cuncta gente Longobardorum magnam pacis concordiam confirmare iubeas. Nam et *Spoletani* ducatus generalitas per manus beati Petri et tuum fortissimum brachium constituerunt sibi du-

cem, et tam Spoletani quam etiam *Beneventani* omnes se commendare per nos excellentiae tuae cupiunt, et imminent anhelantius in hoc deprecando bonitatem tuam. Unde petimus te, excellentissime fili et spiritalis compater, ut si praedictus Desiderius, quemadmodum spondit, iustitiam sanctae Dei Ecclesiae sive reipublicae Romanorum beato Petro protectori tuo restituerit, et in pacis quiete cum Ecclesia Dei et nostro populo, sicut in pactis a tua bonitate confirmatis continetur, permanserit cum universa sua gente, iubeas in id, quod petit, tuas a Deo inspiratas aures inclinare. — **Migne** l. c. p. 1007.

13.

Donatio Pipini. 756.

De ipsa Donatione Pipini super Exarchatu Ravennatis aliarumque civitatum in Libro Pontificali, signanter in vita Stephani III PP. apud Muratorium Script. rer. Ital. T. 3. p. 171. sequentia continentur: Dum vero antefatus benignissimus *Pipinus* Francorum Rex Papiam obsidens constringeret civitatem, tunc Aistulphus atrocissimus rex Longobardorum ut veniam illi tribueret et ab obsidione cessaret, quas prius contemserat, conscriptas in pacti foedere redderet civitates, se modis omnibus professus est redditurum. Et denuo confirmato anteriore pacto, quod per elapsam octavam indictionem inter partes provenerat, restituit ipsas civitates praelatas, addens et castrum quod cognominatur Comiacum. *De quibus omnibus receptis civitatibus donationem in scriptis a beato Petro atque a S. Romana Ecclesia vel omnibus in perpetuum Pontificibus Apost. Sedis misit possidendam*, quae et usque hactenus in archivis sanctae nostrae Ecclesiae recondita tenetur. Ad recipiendas vero ipsas civitates misit ipse christ. Francorum Rex suum consiliarium, id est, Fulradum vener. Abbatem et presbyterum. Et continuo eius eximietas feliciter cum suis exercitibus Franciam repediavit. Praenominatus *Fulradus* vener. Abbas et presbyter Ravennatium partes cum missis iam fati Aistulphi Regis coniungens et per singulas ingrediens civitates tam Pentapoleos quam et Aemiliae easque reci-

piens et obsides per unamquamque auferens atque primates secum una cum clavibus portarum civitatum deferens Romam coniunxit. Et ipsas *claves tam Ravennatum urbis, quam diversarum civitatum ipsius Ravennatum Exarchatus una cum suprascripta donatione de eis a suo Rege emissa in confessione beati Petri ponens, eidem Apostolo et eius Vicario SS. Papae atque omnibus eius successoribus Pontificibus perenniter possidendas atque disponendas tradidit*, id est: **Ravennam, Ariminum, Pisaurum**, (Pensaurum, Concam) atque **Fanum, Cesenas, Senogallias, Esium** (Esis), **Forum Pompilii** (Forumpopuli), **Forum Livii, cum castro Sussubio, Montemfrettri** (Montemfeltri), **Acerragio** (Acerram, Agiomontem), **Montem Lucari** (Montemlucati), **Serram, Castellum S. Mariani** (Marini), **Bobrum** (Bobium), **Urbium, Callium** (Callis), **Luculos** (Luciolis), **Eugubium, seu Comiacum**, nec non et Civitatem **Narniensem**, quae a Ducatu Spoletino a parte Romanorum per evoluta annorum spatia fuerat invasa. Dum vero haec agerentur, direxit missum suum SS. Pontifex et retinuit de ipsis civitatibus, quas saepe dictus Desiderius Rex Longobardorum reddere promiserat Beatissimo eidem Papae, id est, **Faventiam cum castro Tiberiaco** (Caballo), seu Gabellum, et universum **Ducatum Ferrariae** in integrum. — *Theiner Codex diplomaticus domini temporalis S. Sedis. I. Romae. 1861. p. 1.*

14.

Paulus I. PP. ad Pipinum Regem de patrimonio Romanae Ecclesiae, A. 757.

MON. Quas praeclara excellentia vestra misit literas, afferentibus Andrea et Grunderico solertissimis viris, Christianitatis vestrae missis, accepimus, quibus, solita gratulatione, laetitia relegendes et mente et corde oppido sumus laetati, dum per eas optata nobis desideria, affectio et laetitia de vestra amplissima prosperitate nobis comperta est. — Et eis denique syllabis nos certos in omnibus reddidistis, vos paratos adesse in adiutorium et defensionem sanctae Dei Ecclesiae, in quibus necessitas ingruerit, atque in ea vos fide et dilectione firmiter

esse permansuros cum beato Petro apost. principe, atque beatissimae record. domno et germano meo Stephano sanctissimo Papa, solliciti estis omnia adimpleri et inviolabiliter conservari affirmantes, quae eidem Dei apostolo polliciti, et ob veniam delictorum vestrorum confessi estis. — Unde et nos firmiter in vestra caritate et dilectione cunctis diebus vitae nostrae erimus permansuri. — Pro quo obnixis deprecationibus quaeso, et coram terribili futuro iudicio excellentiam vestram coniurans deprecor, ut iuxta quod ex vestro mellifluo ore prolata, et *beato Petro promissa sunt*, firma constantia permanere iubeatis, respuentes inimicorum sanctae Dei Ecclesiae et fidei orthodoxae impugnatorum impias svasiones et inanes promissiones, et Deo magis et b. Petro semper placere procurete, qui vobis praesentis regni gubernacula tribuit. — De eo autem, quod innotuit excellentiae vestrae, a Desiderio Longobardorum rege esse insinuaturn, nullam malitiam vel invasionem a Longobardis in nostris partibus fuisse illatas, omnino credat nobis benivola excellentia vestra, non veridice in hoc vobis direxit. Etenim, benignissime fili, et spiritalis noster compater, Christianissime Rex, dum tantae ab eisdem Longobardis devastationes in nostris finibus ac civitatibus factae fuissent, et a nobis ex hoc admonitus fuisset, comminationis suae ad nos direxit literas. — Hostiliter quippe in civitate *Synodaliensi* (*Senogaliensi*) per gentes ferro et igne quae extra eandem civitatem consistebant devastaverunt, et plurimam exinde auferentes praedam, aliquantos ibidem interfecerunt homines. Similiter et in partes *Campaniae*, id est, Castro nostro, quod vocatur Valentis, hostilem irruentes, talia sicut paganae gentes egerunt, de quibus usque hactenus nequaquam iustitiam ab eis recipere valuimus. — **Migne Patr. Lat.** t. 89. p. 1137. (Hic Pontifex negotium praevia epistola contentum pluribus insuper literis commendavit Regibus Franciae.)

15.

Stephanus III. PP. de patrimonio Petri,
a. 768. ss.

MON. *Epistola ad Carolum et Carolomannum Reges.* — —
In his ipsis vestris ferebatur apicibus, tota vestra virtute vos de-

certaturos pro exigendis iustitiis protectoris vestri beati Petri et S. Dei Ecclesiae, atque in ea promissione amoris, quae a vestro progenitore sanctae recordationis domno *Pipino* eidem principi apost. et eius vicariis facta est, polliciti estis esse permansuros, et plenarias iustitias sanctae Dei ecclesiae atque eius exaltationem esse operaturos. — Unde obnixè — petimus, et coram Deo vivo, qui vos regnare praecepit, coniuramus excellentiam vestram, ut plenarias iustitias beati Petri sub nimia velocitate secundum capitulare, quod vobis per praesentes vestros fidelissimos missos direximus, exigere, et *beato Petro reddere iubetis, sicut et vestra continet promissio, et omnia, quae b. Petro et eius vicariis cum vestro sanctae memoriae progenitore promisistis, adimplere dignemini.* — Et videte, excellentissimi filii, quia obtestamur vos per tremendum diem iudicii, — ut sub nimia velocitate ipsas iustitias eiusdem principis apostol. exigere a Longobardis iubeatis: fortiter eos cum Dei virtute distringentes, *ut sua propria idem princeps apost. atque S. Romana Ecclesia recipiat.* — Migne l. c. p. 1251.

16—23.

Hadrianus I PP. ad **Carolus Magnum Regem** Francorum de patrimonio Romanae Ecclesiae.
A. 774. ss.

INTR. Ut iam superius monuimus, Carolus M. donationem Pipini confirmavit. Evenit id sub Hadriano I Papa a. 774. In Actis Conciliorum et alibi frequens occurrit Codicis Carolini mentio: quo ex incidenti notamus, Codicem hunc, ipso Carolo Magno auctore conflatum, et a. 791. denuo conscriptum, consistere e collectione Epistolarum, quas Romani Pontifices Gregorius III, Zacharias, Stephanus II, Paulus I, Stephanus III, Hadrianus I ad Franciae Reges in causa Patrimonii Romanae Ecclesiae exararunt.

MON. 1. *Contra ausus AEppi Ravennatensis patrocini-
um Regis implorat, ablatasque Civitates reddi petit.* Pervenit ad nos, quod protervus et nimis arrogans Leo AEppus Ravenna-

tium civitatis suos ad vestram excellentissimam benignitatem ad contrarietatem nostram falsa suggerendo direxit missos. Etenim, praecellentissime magne Rex, postquam vestra excellentia a civitate Papia in partes Franciae remeavit, extunc tyrannico atque procacissimo intuitu rebellis beato Petro et nobis extitit, et in sua potestate diversas civitates *Aemiliae* detinere videtur, scilicet *Faventiam*, *Forum populi*, *Forum Livii*, *Cesinas*, *Bobbium*, *Comiadum*, *ducatum Ferrariae*, seu *Imolas* atque *Bononias*: asserens, quod a vestra excellentia ipsae civitates una cum universa *Pentapoli* illi fuissent concessae, et continuo direxit Theophylactum missum suum per universam Pentapolim hoc ipsum denunciens, cupiens eosdem Pentapolenses a nostro servitio separare; sed ipsi nullo modo se illi humiliare inclinati sunt: nec a servitio beati Petri et nostro recedere maluerunt, magis autem firmi in nostris apostolicis mandatis, quemadmodum extiterunt sub nostro praedecessore domno *Stephano* Papa, cui *sanctae recordationis genitor tuus simulque et praeclara excellentia tua ipsum Exarchatum sub iure beati Petri permanendum tradidit*, in omnibus firmiter permanere noscuntur. — Non tibi placeat, bone et excellentissime fili, ut in tantum despectum atque humilitatis deminorationem sancta Dei Ecclesia Romana, spiritalis mater tua, quae caput est omnium Ecclesiarum Dei, veniat; sed magis peto te coram Deo omnipotente, ut ita disporre iubeas, eundemque Aëppum sub nostra potestate contradere digneris, ut a nobis cunctus Exarchatus disponatur, sicut saepefatus domnus Stephanus beatissimus Papa temporibus sanctae memoriae genitoris vestri domni Pipini disponere visus est, quatenus vestris felicissimis temporibus ipsa sancta universalis Dei Ecclesia exaltata permaneat, etc. — *Migne Patr. Lat. t. 98. p. 283.*

2. *Commemorando donationes Constantini M. eiusque successorum, easdem manuteneri et augeri orat. a. 774.* — Et hoc deprecamur vestram excellentiam, amantissime fili et praeclare rex, pro Dei amore et ipsius clavigeri regni coelorum, qui solium regni patris vestri vobis largiri dignatus est, ut secundum promissionem quam polliciti estis eidem Dei apostolo, pro animae vestrae mercede et stabilitate regni vestri omnia nostris temporibus adimplere iubeatis. — Et sicut temporibus beati *Silvestri Romani Pontificis* a sanctae recordationis piis-

simo Constantino M. imperatore per eius largitatem sancta Dei catholica et apostolica Romana Ecclesia elevata atque exaltata est, et potestatem in his Hesperiae partibus largiri dignatus est, ita et in his vestris felicissimis temporibus atque nostris sancta Dei Ecclesia, id est, beati Petri apostoli, germinet atque exultet, et amplius atque amplius exaltata permaneat, ut omnes gentes, quae haec audierint, edicere valeant: ,Domine salvum fac regem, et exaudi nos in die, in qua invocaverimus te': quia ecce novus Christianissimus Dei Constantinus imperator hic temporibus surrexit, per quem omnia Deus sanctae suae Ecclesiae beati apost. principis Petri largiri dignatus est, sed et cuncta alia, quae per diversos imperatores, patritios etiam et alios Deum timentes pro eorum animae mercede et venia delictorum in partibus Tusciae, Spoletio, seu Benevento, atque Corsica, simul et Savinensi patrimonio, beato Petro apostolo sanctaeque Dei et apostolicae Romanae Ecclesiae concessa sunt, et per nefandam gentem Langobardorum per annorum spatia abstracta atque ablata sunt, vestris temporibus restituantur. Unde et plures donationes in sacro nostro scrinio Lateranensi reconditas habemus, tamen et per satisfactionem christianissimi regni vestri — ad demonstrandum eas vobis direxinus, et per hoc petimus etc. — Migne l. c. p. 304.

3. **Carolus Rex** *donationem Pipini confirmat a. 774.* De hac confirmatione in Libro Pontificali in vita Hadriani I. PP. apud Cencium Camerarium fol. 99. sequentia continentur: *Adrianus Papa obtinuit a Carolo Rege Francorum et Patritio Romano, ut promissionem illam, quam eius genitor Pipinus quondam rex et ipse praecellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno atque omnibus iudicibus Francorum fecerunt beato Petro et eius vicario s. mem. Domino Stephano iuniori Papae, quando in Franciam perrexerat, pro concedendis diversis civitatibus acterritoriis istius Italiae provinciae, et contradendis beato Petro eiusque omnibus vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus.* Cumque ipsam promissionem, quae in Francia in loco, qui vocatur Carisiacum, facta est, sibi relegi fecisset, complacuerunt illi et iudicibus eius omnia, quae ibidem erant annexa, et propria voluntate, bono et libenti animo *aliam donationis promissionem adinstar anterioris* ipse antedictus praecellentissimus et revera christianissimus Carolus Francorum Rex *adscribi iussit*

per Etherium religiosum ac prudentissimum capellanum et notarium suum. Ubi *concessit easdem civitates et territoria beato Petro easque praefato Pontifici contradi spopondit per designatum confinium*, sicut in eadem donatione contineri monstratur: inde a **Lunis cum insula Corsica**, deinde in **Suriano**, deinde in **Monte Bardone**, inde in **Verceto**, deinde in **Parma**, deinde in **Regio**, exinde in **Mantua** atque **Monte Silicis**, simulque universum **Exarchatum Ravennatum**, sicut antiquitus erat, atque provincias **Venetiarum**, et **Istriam**, nec non cunctum **Ducatum Spoletanum**, seu **Beneventanum**. Factaque eadem donatione et propria sua manu ipse Christ. Francorum rex eam corroborans, universos Eppos, Abbates, Duces etiam et Grafiones in ea adscribi fecit. Quam prius super altare beati Petri, et postmodum intus in sancta eius confessione ponentes tam ipse Francorum Rex quam eius Iudices beato Petro et eius Vicario SS. Adriano Papae sacramento sese omnia conservaturos, quae in eadem donatione continentur, promittentes tradiderunt. Apparem vero ipsius donationis eundem Etherium adscribi faciens ipse Christ. Francorum rex intus super corpus beati Petri subtus evangelia, quae ibidem osculantur, pro firmissima cautela et aeterna nominis sui ac regni Francorum memoria propriis suis manibus posuit, aliaque eiusdem donationis exempla per scrinarium huius nostrae S. Rom. Ecclesiae adscripta eius excellentia secum portavit. Sed in gestis II Stephani Papae leguntur patrimonia esse beati Petri: Ravenna, Ariminum, Pensaurum, Conca, Fanum, Cesena, Senogallia, Esis, Forumpopuli, Forumlivii, et castrum Subsubium, Monsferetri, Acerragio, Mons Lucati, Serra, castellum S. Marini, Bobium, Orbinum, Callis, Luciolis, Eugubium, Comiachum, et Civitas Narnia, et Faventia, et Castrum Liberiacum, et Gabellum, et omnis Ducatus Ferrariae. *Ioannis VII* Papae temporibus **Aripertus** Rex Longobardorum donationem patrimonii **Alpium Cottiarum**, quae longe per tempora a iure Ecclesiae privata fuerat ac ab eadem gente delinebatur, in literis aureis exaratam iuri proprio beati Apost. Principis Petri confirmavit. *Zacharias* Pontifex accepit a *Constantino* Principe donationem in scriptis perpetuo iure de duobus **Massis**, quae Nimphas et Normias appellantur, quae iuris publici erant. Huius temporibus *Theodorus* filius Megisti Catacstim dedit beato Petro Ap. patrimonium suum

situm V milliario ab hac Romana urbe via *Tiburtina*, quod domus culta S. Caeciliae dicitur. Sic constituit aliam domum cultam 13 milliario ab urbe Roma patrimonio **Tusciae** obligans eandem perpetuo usui Romanae Ecclesiae, et domum cultam **Lauretum**, et **Massam Fontis Manam**, quae dicitur Paonaria, et **Massam**, quae vocatur **Ancius**, et **Formias** beato Petro acquisivit. Item Adrianus constituit domos cultas quatuor, unam quidem quae dicitur Capricorum in territorio Gentami, mill. ab Urbe Roma plus vel MXX in usu C pauperum Lateranensis pallatii, et galeriam in via Aurelia, mil. plus MX ab Urbe, ad S. Rnfinam et Calvisianum in via Ardeatina mil. ab Urbe plus minus XV, et aliam galeriam cum omnibus eius pertinentibus in usum S. R. Ecclesiae. Idem acquisivit beato Petro Massam Aratianam sitam ab Urbe mil. XVI. via Ardeatina, in qua ecclesia beati Edisti esse dignoscitur, qualiter etiam et Massam Acunam, quae iuxta eandem esse videtur, nec non etiam Massam, in qua est Ecclesia S. Lencii posita in via Flaminea mil. ab urbe Roma plus minus V., et quamvis supra monstratum sit, et adhuc in sequentibus demonstratur, quosdam ducatus et marchias et principatus, imo etiam in diversis regnis sita veluti beati Petri patrimonia diversis temporibus ac diversis Pontificibus Romanis locata. — **Theiner Codex dipl. I. 2.**

4. *Contra Beneventanos in Campaniam irruentes patrocinium Regis implorat, a. 777.* — Et hoc agnoscat a Deo protecta praecellentia vestra, quia *aliquantas civitates nostras Campaniae* operantes aemuli vestri atque nostri, nefandissimi Beneventani, ipsi nostro populo parsvadentes subtrahere a nostra ditione decertant, una cum habitatoribus Castri Caietani seu Terracinensium, obligantes se validis sacramentis cum ipso patritio Siciliae, qui in praedicto castro Caietano residet, et decertant a potestate et ditione beati Petri et nostra eosdem Campanos usurpare et patritio Siciliae subiugare. Nos vero dum hoc ipsum agnovissemus, viribus atque vicibus admonere et praedicare per nostros episcopos et fideles beati Petri eis direximus, cupientes eosdem Campanos nos salvos habere, ut aliqua malitia eis minime eveniret, ut ad nostri praesentiam coniungerent, aut per unamquamque civitatem primates quinque ad vestram a Deo fundatam praecellentiam destinarent. Sed neque ad vestri praesentiam eos dirigere valuimus, nec ad nos-

tros obtutus coniungere voluerunt. — Sed petimus te, amantissime fili, coram Deo vivo, ut nefandissimos et Deo odibiles Beneventanos per vestra scripta atque fidelissimum vestrum missum protestando dirigere iubeatis, ut a tali iniqua operatione resipiscant, et in nostris Campanis talia non immittant. — **Migne l. c. p. 308.**

5. *De invasione Neapolitanorum et Graecorum in civitatem Terracinensem queritur a. 780.* — Per hos nostros affatus enucleatius vobis de partibus istis insinuamus, qualiter nefandissimi Neapolitani et Deo odibiles Graeci, praebente malignum consilium Arighis duce Beneventano, subito venientes *Terracinensem* civitatem, quam servitio beati Petri apostol. principis et vestro atque nostro antea subiugavimus, — invasi sunt. — Sed poscimus vestram a Deo promotam regalem excellentiam, ut, sicut solita est, pro amore beati Petri clavigeri regni coelorum disponere debeat, et celeriter nobis Wulfrinum dirigere, ut hic apud nos Calendis Augusti paratus esse festinet, atque talem eidem mandationem facere iubeatis, ut cum omnibus Tuscanis seu Spoletanis atque cum ipsis nefandissimis Beneventanis — ad recolligendam ipsam civitatem Terracinensem adveniant, simulque Domino annuente ad expugnandum Caietam seu Neapolim, nostrum recolligentes *patrimonium*, quod *ibidem in territorio Neapolitano ponitur*, occurrant, ut eos in omnibus subiugantes sub vestra atque nostra sint ditione. — **Migne l. c. p. 322.**

6. *De territorio Sabinensi, a. 781.* Beatus David rex et propheta Spiritu S. repletus pro futuri regni vestri erga beati Petri apost. principis sanctam Ecclesiam benivolentia — orans canit et dicit : ‚Manda Domine virtutem tuam, confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, a templo sancto tuo, quod est in Ierusalem, tibi offerunt reges munera.‘ Ex quibus muneribus ditata spiritalis mater vestra s. cath. et apost. Romana Ecclesia, per vestra a Deo protecta laboriosa certamina, relevata exultat a templo sancto b. Petri fautoris vestri. — Et quoniam non valet linguae nostrae ferculum, ut dignum est, de vestro praeaelso mihiq̃ duleissimo amore explicare, apostolica voce proclamamus dicentes : Multifarie multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis. novissime diebus istis per Unigeniti sui magnificae operationis virtutem ostendit magnalia in orbe terrarum, donans vobis per b. Petrum clavigerum regni coelorum victo-

rias : quibus dextera Dei cooperante et protegente multis documentis de vestris allatis muneribus Ecclesia beati Petri enituit, tam de civitatibus quam de diversis territoriis sub integritate eidem Dei Apostolo a vobis oblatis; et ideo poscentes vestram regalem clementiam petimus, ut sicut a vestra praerectissima excellentia beato Petro nutritori vestro pro luminariorum concinnationibus atque alimoniis pauperum *Savinense territorium* sub integritate concessum est, ita id tradere *integrum* eidem Dei apostolo, praesidiante vestro praecellentissimo annisu, digne mini. — **Migne** l. c. p. 329.

7. *De eodem et Ravennatensi patrimonio, a. 782.* Recordari vos credimus, excell. fili et magne rex, quomodo disposuistis vestros prudentissimos ac fidelissimos missos, ut cum nostris pariter missis pergerent ad suscipiendum in integro *patrimonium nostrum Ravennense*, quod pro vestrae animae mercede et venia delictorum b. Petro protectori vestro concedi iussistis. Dum vero nostri vestrique illuc pergerent missi, *inventi sunt ibidem fidelissimi atque seniores testes annorum plusminus centum, qui testificantes* super altare intus Ecclesiam S. Dei Genitricis Mariae, in loco quidem Forobono coram S. Evangeliiis — affirmantes *dixerunt*, — *quomodo antiquitus ipse b. Petrus sanctaque nostra Romana Ecclesia idem detinuit patrimonium*, et minime ipsum suscepimus in integro patrimonium. — Sed petimus te, excell. fili, — ut vestram apprehendere debeant dexteram, et iurantes dicant ipsi vestri nobilissimi, quid de eodem patrimonio *Sabinensi* beati Petri praeviderunt atque cognoverunt; *testem enim invoco Deum, quia nullorum fines irrationabiliter appeto, sed sicut et antiquitus fuit ipsum iam fatum patrimonium, et id in integro b. Petro concessistis, ita suscipere optamus.* — **Migne** l. c. p. 346.

8. *De limitibus Populonii et Rosellarum a. 787.* — De sospitate nostra, quam vestra regalis cupit audire clementia, omnia erga nos Deo favente prospera existunt, quia et nos de vestra regali salute atque victoriis certo audire desideramus, quoniam vestra salus nostra est, et hoc magnopere poscimus; et sicut per anteriores nostras syllabas vestram poscimus regalem potentiam, ita perficere dignetur, uti denuo eos *missos suos dirigere iubeat, qui nobis contradere debeant fines Populonienses seu Rosellenses, sicut ex antiquitus fuerunt.* Nam ex parte nobis ex

ipsis finibus non tradiderunt : sed quaesumus, ut vestrae regalis oblationis donatio finetenus maneat inconvulsa; praesertim et partibus ducatus Beneventani idoneos dirigere dignetur missos, qui nobis secundum vestram donationem ipsas civitates sub integritate tradere in omnibus valeant. — **Migne** l. c. p. 396.

SECVLVM NONVM.

24. 25.

Leo III. PP. de terris Romanae Ecclesiae
a. 807. ss.

MON. 1. *Epistola ad Carolum Imper. de territorio Raven-*
natensi, a. 807. — Beati Petri apostoli rebus, quamvis parvae sunt quae offeruntur, pro magna semper benedictione suscipiendae sunt, quoniam et hic vobis valebit maiora impendere, et apud omnipotentem Deum beneficia aeterna praesentare. Dum enim in hominibus post Deum et Sanctos suos nonnisi in vestram imperialem potentiam fiduciam habemus, iustum prospeximus, ut et gaudium nostrum et angustias, quas assidue patimur, vestris prius intimaremus auribus, ut oblatio, quam vestri dulcissimi parentes et vos ipsi b. Petro apostolo obtulistis, accepta atque segura sit in conspectu eius, quatenus ab ipso clavigero regni coelorum, qui vos in suis utilitatibus defensores constituit, dignam retributionem percipere mereamini, et vestra imperialis munificentia in universo fidei populo laudabiliter diffametur, et nos pro causa negligentiae ante tribunal Dei cum ipso Domino et nutritio nostro b. Petro apostolo in iudicio minime provecemur pro eo, quod oppressiones populi Dei vestrae non nunciarimus clementiae. Misit igitur pia serenitas vestra missos suos, ut iustitiam nobis facere debuissent, sed magis damnum quam profectum nobis fecerunt. Veruntamen missos vestros, qui ad nos venerunt, interrogare dignemini, et ipsi viva voce insinuare possunt ea, quae in nostris hominibus audierunt vel viderunt peracta. Sed et praesens Ioannes Eppus missus noster per singula

vestrae potest innotescere imperiali potentiae, quia omnia, quidquid per vestrum pium ac legale iudicium de causa videlicet *Pallatii Ravennatis* recollectamus, — unde et iussistis, ut nullo quilibet homo imposterum conquassare aut in iudicio promoveri praesumeret, — omnia cum casis, vineis seu laboribus atque peculiis abstulerunt, et nihil exinde nobis remansit. Quamobrem quaesumus vestram imperialem clementiam, ut sic de vestra a Deo accepta donatione, quam praedicto Dei apostolo obtulistis, peragere iubeatis, quatenus in nulla minuatur parte, sed maxime per vestrum laboriosum certamen firma atque stabilis et inconcussa perennis temporibus persistere valeat etc. —

2. *De insula Corsica Sedi Romanae donata, a. 808.* — De insula autem *Corsica*, unde et in scriptis et per missos vestros nobis emisistis, in vestrum arbitrium et dispositum committimus, atque in ore posuimus Helmgaudi Comitum, ut vestra donatio semper firma et stabilis permaneat, et ab insidiis inimicorum tuta persistat. — *Migne Patr. Lat. t. 98. p. 520. 530.*

26.

Ludovici I Imp. diploma de donationibus Ecclesiae Romanae factis, a. 817.

MON. In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus S. Ego *Ludovicus* Imperator Augustus statuo et concedo per hoc pactum confirmationis nostrae tibi beato Petro principi apost. et per te vicario tuo domno *Paschali* Summo Pontifici et universali Papae et successoribus eius in perpetuum, sicut a praedecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis et disposuistis, **civitatem Romanam** cum ducatu suo et suburbanis atque viculis omnibus et territoriis eius montanis ac maritimis, littoribus ac portibus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis in *Tusciae* partibus, id est: **Portum, Centumcellas, Chere, Bledam, Manturanum, Sutrium, Nepe, Castellum, Gallisem, Hortem, Polimartium, Ameriam, Todem, Perusium** cum tribus insulis suis, id est, maiorem et minorem, **Pulvensim, Narniam, Utriculum** cum omnibus finibus ac territoriis ad suprascriptas civitates perti-

nentibus. Simili modo in partibus *Campaniae* **Segniam, Anagniam, Ferentinum, Alatrum, Patricum, Frisilunam** cum omnibus finibus *Campaniae*, nec non et **Tyburim** cum omnibus finibus ac territoriis ad easdem civitates pertinentibus. Nec non et **Exarchatum Ravennatem** cum integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis, quae pia recordationis domnus *Pipinus* Rex, ac bonae memoriae genitor noster *Carolus* Imperator beato Petro apostolo et praedecessoribus vestris iamdudum per donationis paginam restituerunt: hoc est, civitatem **Ravennam**, et **Aemiliam, Bobium, Cesenam, Forum Populi, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comiacum, et Adrianis**, atque **Gabellum**, cum omnibus finibus, territoriis atque insulis in terra marique ad supradictas civitates pertinentibus; simul et *Pentapolim*, videlicet **Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Humanam, Hesim, Forumsimponii, Montem Feretri, Urbinum** et territorium **Balnense, Callem, Luciolis, Eugubium** cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium **Sabinense**, sicut a genitore nostro *Carolo* Imp. beato Petro apostolo per donationis scriptum concessum est, sub integritate, quemadmodum ab *Itherio* et *Maienario* Abbatibus missis illius inter idem territorium **Sabinense** atque **Reatinum** definitum est. Item in partibus *Tusciae Langobardorum* castellum **Felicitatis, Urbivetum, Balneum Regis, Ferenti Castrum, Viterbium, Orelas, Marcam, Tuscanam, Populonium, Suanam, Rosellas**, et insulas **Corsicam, Sardiniam, et Siciliam** sub integritate, cum omnibus adiacentibus ac territoriis maritimis, littoribus, portibus ad suprascriptas civitates et insulas pertinentibus. Item in partibus *Campaniae* **Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, et Capuam**, et patrimonia ad potestatem et ditionem vestram pertinentia, sicut est patrimonium **Beneventanum**, et **Salernitanum**, et patrimonium **Calabriae** inferioris et superioris, et patrimonium **Neapolitanum**, et ubicunque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commissi patrimonia vestra esse noscuntur. Has omnes suprascriptas provincias, urbes ac civitates, oppida atque castella, viculos ac territoria, simulque et patrimonia iamdictae Ecclesiae tuae, beate Petre apostole, et per te vicario tuo spirituali patri nostro

domno Paschali Summo Pontifici et universali Papae eiusque successoribus usque in finem seculi eo modo confirmamus, ut in suo detineant iure, principatu atque ditione. Simili modo per hoc nostrae confirmationis decretum firmamus donationes, quas piaie record. domnus Pipinus rex avus noster, et postea domnus et genitor noster Carolus Imp. beato apostolo Petro spontanea voluntate contulerunt. Nec non et census et pensiones, seu ceteras donationes, quae annuatim in palatium Regis Langobardorum inferri solebant, sive de *Tuscia Langobardorum*, sive de ducatu *Spoletano*, sicut in suprascriptis donationibus continentur, et inter sacrae memoriae Adrianum Papam et domnum ac genitorem nostrum Carolum Imp. convenit, quando idem Pontifex eidem de suprascriptis ducatibus, id est, Tuscano et Spoletino suae auctoritatis praeceptum confirmavit: eo scilicet modo, ut annis singulis praedictus census Ecclesiae beati Petri Ap. persolvatur, salva super eosdem ducatus nostra in omnibus dominatione et illorum ad nostram partem subiectione.

Ceterum sicut diximus, omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostrae confirmationis decretum roboramus, *ut in vestro vestrorumque successorum permaneat iure, principatu atque ditione, ut neque a nobis, neque a filiis vel successoribus nostris per quodlibet argumentum sive machinationem in quacunque parte minuatur vestra potestas*, aut vobis de suprascriptis omnibus vel successoribus vestris inde aliquid subtrahatur, — ita, ut neque nos ea subtrahamus, neque quibuslibet subtrahere volentibus consentiamus: sed potius omnia, quae superius leguntur, — Ecclesiae beati Petri apostoli et Pontificibus in sanctissima illius sede in perpetuum residentibus, in quantum possumus, nos defendere promittimus ad hoc, ut omnia ea in illius ditione ad utendum et fruendum atque disponendum firmiter valeant obtinere. Nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi vel iudicandi subtrahendive aut minorandi vindicamus, nisi quando ab illo, qui eo tempore huius S. Ecclesiae regimen tenuerit, rogati fuerimus. Et si quilibet homo de supradictis civitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit, subtrahere se volens de vestra ditione vel potestate, vel aliam quamlibet iniquam machinationem metuens aut culpam commissam fugiens, nullo modo eum aliter recipiemus, nisi ad iustam pro eo faciendam intercessionem, ita duntaxat, si culpa

quam commisit venialis fuerit inventa, sin aliter, comprehensum vestrae potestati eum remitemus: exceptis his, qui violentiam vel oppressionem potentiorum passi ideo ad nos veniunt, ut per nostram intercessionem iustitiam accipere mereantur, quorum altera conditio est, et a superioribus est valde disiuncta. Et quando divina vocatione huius sacratissimae sedis Pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex regno nostro aut Francus aut Langobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut private veniendi, aut electionem faciendi; nullusque in civitatibus vel territoriis ad Ecclesiae b. Petri ap. potestatem pertinentibus aliquod malum propter hoc facere praesumat. Sed liceat Romanis cum omni veneratione et sine aliqua perturbatione honorificam Pontifici suo exhibere sepulturam, et eum, quem divina inspiratione et beati Petri intercessione omnes Romani uno consilio atque concordia sine aliqua promissione ad Pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate vel contradictione more canonico consecrare, et dum consecratus fuerit, legati ad nos vel ad successores nostros Reges Francorum dirigantur, qui inter nos et illos amicitiam et caritatem ac pacem socient, sicut temporibus piae record. domni Caroli et avi nostri, seu domni Pipini avi nostri, vel etiam domni Caroli Imp. genitoris nostri consuetudo erat faciendi. Hoc autem ut ab omnibus fidelibus S. Dei Ecclesiae et nostris firmum esse credatur, firmissime per futuras generationes ac secula ventura custodiatur, propriae manus signaculo et venerabilium Epporum atque abbatum, vel etiam optimatum nostrorum sub iureiurando promissionibus et subscriptionibus pactum istud nostrae confirmationis roboravimus, et per legatum S. Rom. Ecclesiae Theodorum nomenclatorem domno Paschali Papae direximus. — **Theiner Codex diplomat. I. 2.**

27.

Nicolaus I PP. Michaeli Imperatori Orientis de patrimonio Calabritano et Siculo ocyus Ecclesiae Romanae reddendo. a. 860.

MON. — — Praeterea *Calabritanum* patrimonium, et *Siculum*, quaeque nostrae Ecclesiae concessa fuerant, et ea pos-

sidenda obtinuit, et disponendo per suos familiares regere studuit, vestris concessionibus reddantur: quoniam *irrationabile est, ut ecclesiastica possessio*, unde luminaria et concinnationes Ecclesiae Dei fieri debent, *terrena quavis potestate subtrahatur*; sed domui Dei restituta meritum redditoris multiplicet, et suscipientis votum spiritualis desiderii lucris exerceatur. — **Migne Patr. Lat. t. 119. p. 779.**

28.

Conc. Pontigonense, a. 876. pro inviolabilitate patrimonii Romani.

MON. *Cap. 3.* — Praecipue sancimus, ut in termino beatorum Petri et Pauli apostolorum principum, nemo in eundo et redeundo, vel ibi morando, aliquam vastationem et depraedationem facere praesumat: et quae ipsius S. Dei Ecclesiae propria sunt, nemo aliqua iniqua machinatione, sine voluntate ipsius sacri Pontificis, sibi vindicare praesumat. Quod si quisquam fecerit, restitutis male praesumptis, immunitatem ipsius ecclesiae persolvat, et bannum nostrum tripliciter componat. — **Harduini Concil. VI. 1. p. 171.**

29—31.

Conc. Ravennatense, a. 877. in eodem merito.

MON. *Stat. 15.* Auctoritate summi Iudicis D. N. I. C. et principum apostolorum Petri et Pauli simul et omnium sanctorum praecipimus, decernimus et modis omnibus interdiciamus, ut amodo et deinceps nullus quilibet homo petat patrimonia sanctae nostrae Ecclesiae, Appiae videlicet, et Lavicanense, vel Campaninum, Tiburtinum, Theatinum, utrumque Sabinense, et Tusciae, porticum S. Petri monetam Romanam, ordinaria et actionarica publica, ripam, portus, et Ostiam. Sed haec omnia in usum salarii sacri palatii Lateranensis perpetualiter maneat: ita ut solitos redditus et angarias perpetualiter absque ulla contradictione persolvant. Et si quis haec beneficialiter, vel alio quolibet modo

subtrahere quovis tempore voluerit, anathema sit. — Exceptis his, quos familiares vel nostros vel nostrorum successorum esse ratio proficua evidentissime demonstraverit. Quodsi quisquam huic decreto nostro contraire praesumserit, scilicet eadem patrimonialia S. Romanae Ecclesiae beneficiis seu quolibet more sibi amodo dari petierit, aut volenti dare consenserit, et qui dat et recipit, anathema sit.

Stat. 16. Si quis de massis sive de colonis eorundem patrimoniorum S. Petri Apostoli, de quibus hactenus nulla concessionis conscriptio reperitur, aut praecepta sibi fieri postulaverit, aut postulanti aut svadenti consenserit: Ananiae et Saphirae, qui de propriis mentientes ante pedes Apostolorum exspiraverunt, poena mulctetur. Et non solum is, apud quem de praedictis rebus praecepti alicuius series inventa fuerit, res illas cum frugibus, quibus ex eis abusus est, ex toto restituat, sed et eadem scriptura cassata nihil per illum proficiat, verum etiam cum omnibus sibi consentientibus perpetuo anathemate percussus cum Iuda traditore D. N. I. C. aeterni ignis incendiis exuratur.

Stat. 17. Item apostolica auctoritate praecipimus et sancimus, ut amodo et deinceps nullus cuiuslibet gentis vel ordinis homo monasteria, cortes, massas et salas tam per Ravennam, et Pentapolim, et Aemiliam, quam et per Tusciam Romanorum atque Longobardorum, et omne territorium S. Petri Apostoli constitutas praesumat beneficiis more aut scripto aut aliquolibet modo petere, recipere vel conferre, exceptis illis duntaxat, quibus pro utilitatibus et speciali servitio S. Romanae Ecclesiae vel ducatus uniuscuiusque loci habitatoribus praebetur, vel ad nostra dispensanda constituti sunt vel constituentur. Quodsi quisquam huic nostro statuto contraire tentaverit, et de praefatis quibuslibet alicuius modi scriptum sibi fieri postulaverit, aut etiam beneficiis more ea retinere praesumserit, excepta dispensatione apostolica, quae ad augmentum et servitium S. R. Ecclesiae esse probatur: statuimus, ut non solum scriptura illa cassata nullum robur obtineat firmitatis, sed etiam fruges ex eis quibus usus est, omnino restituens, nihil ex hac ambitione vel beneficiis ipsis lucratus, anathemati subiaceat. — **Harduini Cono. l. c. p. 188.**

SECLUM DECIMUM.

32.

Diploma **Ottonis I. Imp. concessum Ioanni XII. Papae A. 962.**

MON. In nomine Domini etc. Ego Otto Dei gratia Imperator Augustus una cum Ottone glorioso rege filio nostro Divina ordinante providentia spondemus atque promittimus per hoc pactum confirmationis nostrae tibi b. Petro principi apostolorum et clavigero regni coelorum, et per te vicario tuo domno Ioanni summo pontifici et universali XII Papae, sicut a praedecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate atque ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam etc. (*ut in dipl. Ludovici de a. 817.*) — Itemque a **Lunis cum insula Corsica**, deinde in **Suriano**, deinde in monte **Bardonis**, deinde in **Berteto**, exinde in **Parma**, deinde in **Regia**, exinde in **Mantua**, atque in monte **Silicis**, atque provincia **Venetiarum**, et **Istria**: nec non et cunctum ducatum **Spoletanum** ac **Beneventanum**, una cum Ecclesia S. Christianae posita prope **Papiam** iuxta Padum quarto milliario. Item in partibus Campaniae Soram etc. (*ut in dipl. Lud. a. 817.*) — De civitate autem **Neapolitana** cum castellis et territoriis ac finibus et insulis suis sibi pertinentibus, sicuti ad easdem aspicere videntur, nec non patrimonium **Siciliae**, si Deus nostris illud tradiderit manibus; simili modo civitatem **Caietam**, et **Fundum** cum omnibus earum pertinentiis. Insuper offerimus tibi beate Petre apostole vicarioque tuo domno Ioanni Papae et successoribus eius pro nostrae animae remedio nostrique filii et nostrorum parentum de proprio nostro regno civitates et oppida cum piscariis suis, id est, **Reatem**, **Amiternum**, **Furconem**, **Nursiam**, **Balvam**, et **Marsim**, et alibi civitatem **Terranem** cum pertinentiis suis

Has omnes suprascriptas provincias etc. (*ut in dipl. Ludov.*) — Salva in omnibus potestate nostra et filii nostri posterorumque nostrorum, secundum quod in pacto et confirmatione ac promissionis firmitate Eugenii Pontificis successorumque illius continetur: id est, ut omnis clerus et universi populi Romani nobilitas propter diversas necessitates et Pontificum inrationabiles erga populum sibi subiectum asperitates retundendas sacramento se obliget, quatinus futura Pontificum electio, quantum uniuscuiusque intellectus fuerit, canonice et iuste fiat; et ut ille, qui ad hoc sanctum atque apostolicum regimen eligitur, nemine consentiente consecratus fiat pontifex, priusquam talem in praesentia missorum nostrorum vel filii nostri seu universae generalitatis faciat promissionem pro omnium satisfactione atque futura conservatione, qualem dominus et venerandus spiritalis pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur. Praeterea alia minora huic operi inserenda praevidimus, videlicet ut in electione Pontificum neque liber neque servus ad hoc venire praesumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem ss. patrum antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quodsi quis contra hanc nostram institutionem ire praesumserit, exilio tradatur. Insuper etiam ut nullus missorum nostrorum cuiuscunque impeditionis argumentum componere in praefatam electionem audeat, prohibemus. Nam et hoc omnimodis institueri placuit, ut qui semel sub speciali defensione domni apostolici sive nostra fuerint suscepti, impetrata iuste utantur defensione. Quodsi quis in quemquam illorum, qui hoc promeruerint violare praesumserit, sciat se periculum vitae suae esse incursum. Illud etiam confirmamus, ut domno apostolico iustam in omnibus servant obedientiam seu ducibus ac iudicibus suis ad iustitiam faciendam. Huic enim institutioni hoc necessario adnectendum esse perspeximus, ut missi domni apostolici seu nostri semper sint constituti, qui annuatim nobis vel filio nostro renunciare valeant, qualiter singuli duces ac iudices populo iustitiam faciant, hanc imperialem constitutionem quomodo observent. Qui missi, decernimus, ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam ducum seu iudicum fuerint inventi, ad notitiam domni apostolici deferant, et ipsae unum e duobus eligat, aut statim per eosdem missos fiant ipsae necessitates emendatae, aut misso nostro nobis renunciante per nostros missos a nobis directos emen-

dentur. Hoc ut ab omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae et nostris firmum esse credatur, propriae manus signaculo et nobilium optimatum nostrorum subscriptionibus hoc pactum confirmationis nostrae roboravimus et bullae nostrae impressioni adsignari iussimus. — Anno dominicae incarnationis 962. indictione 5, mense Februario, 13 eiusdem mensis, anno vero domni Ottonis imperii invictissimi imperatoris 27, facta est haec pactio feliciter. — *Theiner Codex diplom.* I. 4. et: *Migne Patr. Lat.* t. 98. p. 603.

33.

Diploma **Ottonis III** Imp. de 8 Comitatus
Silvestro II PP. donatis, a. 999.

MON. In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Otto, servus Apostolorum, et secundum voluntatem Dei Salvatoris Romanorum Imperator Augustus. Romam caput mundi profite-mur, Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum esse testamur: sed incuria et inscientia Pontificum longe suae claritatis titulos obfuscasse. Nam non solum quae extra Urbem esse videbantur, vendiderunt et quibusdam colluviis a lare S. Petri alienaverunt, sed, quod absque dolore non dicimus, si quid in hac nostra urbe regia habuerunt, ut maiori licentia evagarentur, omnibus cum vindicante pecunia in commune dederunt, et S. Petrum et S. Paulum, ipsa quoque altaria spoliaverunt, et pro reparatione semper confusionem duxerunt. Confusis vero papaticis legibus et iam abiecta Ecclesia Romana in tantum quidam pontificum irruerunt, ut maximam partem imperii nostri apostolatus suo coniungerent, iam non quaerentes quae et quanta suis culpis perdiderunt, non curantes quanta ex voluntaria vanitate effuderunt, sed sua propria, utpote ab illis ipsis dilapidata, dimittentes, quasi culpam suam in imperium nostrum retorquentes, ad aliena, id est ad nostra, et nostri imperii maxime migraverunt. Haec sunt enim commenta ab illis ipsis inventa, quibus Ioannes diaconus cognomento digitorum mutius, praeceptum aureis literis scripsit, sub titulo Magni Constantini longa mendacii tempora finxit. Haec sunt etiam commenta, quibus dicunt, quemdam Ca-

rolum S. Petro nostra publica tribuisse. Sed ad haec responde-
mus, ipsum Carolum nihil dare iure potuisse, utpote iam a Ca-
rolo meliore fugatum, iam imperio privatum, iam destitutum et
annullatum. Ergo quod non habuit, dedit: sic dedit, sicut nimi-
rum dare potuit, utpote qui male acquisivit et diu se possu-
ssu-
rum non speravit. Spretis ergo commentitiis praeceptis et ima-
ginariis scriptis, ex nostra liberalitate S. Petro donamus quae
nostra sunt, non sibi quae sua sunt veluti nostra conferimus.
Sicut enim pro amore S. Petri domnum Silvestrum magistrum no-
strum Papam elegimus, et Deo volente ipsum serenissimum or-
dinavimus et creavimus: ita pro amore ipsius D. Silvestri Papae
S. Petro de publico nostro dona conferimus, ut habeat magister
quod principi nostro Petro a parte sui discipuli offerat. Octo igi-
tur comitatus pro amore magistri nostri D. Silvestri Papae S.
Petro offerimus et donamus, ut ad honorem Dei et S. Petri cum
sua et nostra salute habeat et teneat, et ad incrementa sui apo-
stolatus nostrique imperii ordinet. Hos autem sibi ad ordinan-
dum concedimus: **Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anco-
nam, Fossabrunum, Callium, Esium, et Ausimum**, ut
nullus unquam ei et S. Petro audeat aliquam inquietationem fa-
cere, aut eum aliquo ingenio fatigare. Quicumque vero prae-
sumserit, omnia quae habuerit amittat, et S. Petrus quae sunt
sua recipiat. Ut hoc autem in aeternum ab omnibus conservetur,
hoc praeceptum manu nostra diu Domino adiutore victura confir-
mavimus, et nostro sigillo praecepimus insigniri, ut sibi suisque
successoribus valeat. — **Migne. Patr. Lat. t. 138. p. 839. Ba-
ronius Annal. ad a. 1191.** multis probat spuriam diplomatis
huius originem.

SECVLVM VNDECIMVM.

34.

Diploma **Henrici** Imper. a. 1020.

MON. In nomine etc. Ego Henricus Dei gratia Imperator Augustus spondeo atque promitto per hoc pactum confirmationis nostrae tibi b. Petro principi Apost. et clavigero regni coelorum, et per te vicario tuo domno Benedicto summo pontifici et universali papae, sicut a praedecessoribus vestris usque nunc in potestate vestra ac ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam etc. (*ut in dipl. Ludov. et Ottonis.*) — Super hoc confirmamus vobis **Fuldense** Monasterium, et Abbatis eius consecrationem, atque omnia monasteria, cortes, et villas, quas in ultramontanis partibus s. Petrus habere dignoscitur, absque Antesna Winiheringa sive Willinbach, quae a S. Petri Ecclesia per commutationis paginam Eppo nostro Bambergensi collatae sunt, pro quibus saepedictae Ecclesiae S. Petri transscribimus, concedimus et firmamus omnem illam terram, quam inter Narniam, Terannem, vel Spoletum ex regni nostri parte habuimus. Sub tuitione praeterea S. Petri et vestra vestrorumque successorum praetaxatum *Episcopium Bambergense* offerimus: unde sub pensionis nomine equum unum album faleratum ex eiusdem loci episcopo vos annualiter suscepturos sancimus. Offerimus insuper, firmamus et corroboramus, — prout bonae memoriae Papae Ioanni suisque successoribus a praedecessoribus nostris Ottonibus factum est, civitates et oppida cum piscariis suis Reatem etc. (*ut in prioribus diplom.*) — **Theiner Codex diplom.** I. 7. et **Migne Patr. Lat.** t. 98. p. 625. item t. 140. p. 233.

35. 36.

Alexandri II PP. epistolarum de solvendis Ecclesiae Romanae censibus fragmenta. A. 1062. ss.

MON. 1. *Svenoni Regi Danorum, a. 1062.* Quapropter prudentiam tuam admonemus, ut census regni tui, quem praecessores tui S. Apostolicae Ecclesiae persolvere soliti sunt, nobis et successoribus nostris transmittere studeat, ita tamen, ut non sicut oblatio in altari ponatur, sed — tam nobis quam successoribus nostris ut certius approbetur praesentialiter offeratur.

2. *Wilhelmo Regi Anglorum, a. 1066.* Novit prudentia tua Anglorum regnum, ex quo nomen Christi ibi clarificatum est, sub apostolorum Principis manu et tutela extitisse, donec quidam membra mali capitis effecti zelantes superbiam patris sui satanae pactum Dei abiecerunt, et Anglorum populum a via veritatis averterunt. — Nam, ut bene nosti, donec Angli fideles erant, piae devotionis respectu ad cognitionem religionis annuam pensionem Apostolicae Sedi exhibebant, ex qua pars Romano Pontifici, pars Ecclesiae S. Mariae, quae vocatur schola Anglorum, in usum fratrum deferebatur. — *Migne Patr. Lat. t. 146. p. 1283. 1413.*

37. 38.

Gregorius VII PP. de iure Sedis Apost. in Hispaniae Regnum.

INTR. Gregorius VII plures vulgavit epistolas, quibus iura Sedis Apostolicae in complura Regna vindicavit, censusque eidem S. Sedi debitum exegit. Idem in Synodis Romanis invasores Patrimonii Petri excommunicavit. Sub eodem denique celebris facta est pro favore Ecclesiae Romanae donatio per Ma-

thildem Tusciae Comitissam: sed quae, chartula donationis pereunte, a. 1102. ab eadem Comitissa renovata extitit.

MON. 1. *Epistola ad Principes Hispaniae a. 1073.* Non latere vos credimus, *regnum Hispaniae ab antiquo proprii iuris S. Petri fuisse*, et adhuc, licet diu a paganis sit occupatum, lege tamen iustitiae non evacuata nulli mortalium sed soli Ap. Sedi ex aequo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum iuste pervenerit, manente eo ab usu quidem, sed ab earum iure occasione transeuntis temporis sine legitima concessione divelli non poterit. Itaque Comes Evulus de Roceo, cuius famam apud vos haud obscuram esse putamus, terram illam ad honorem S. Petri ingredi et paganorum manibus eripere cupiens hanc concessionem ab Apost. Sede obtinuit, ut partem illam, unde paganos suo studio et adiuncto sibi aliorum auxilio expellere posset, sub conditione inter nos factae pactionis ex parte S. Petri possideret. Qua in re et labore quicunque vestrum sibi adhaerere voluerit, omni caritatis affectu commonitus erga honorem S. Petri talem animum gerat, ut ab eo et munitionis auxilia in periculis et merita fidelitatis proemia securus accipiat. Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo propriis copiis eandem terram aliqua in parte intrare paraverint, decet, ut militiae causam ex animi devotione quam iustissimam sibi proponant, iam nunc omni voto concipientes et ex corde statuentes, ne capta terra easdem quas illi qui nunc Deum ignorant eam occupant, iniurias S. Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus, quoniam nisi aequa pactione persolvendi iuris S. Petri in regnum illud animadvertere statueritis, potius vobis apostolica auctoritate ne illuc tendatis interdicens contraferemur, quam sancta et universalis mater Ecclesia idem a filiis suis quod ab hostibus patiendo non iam proprietatis suae sed filiorum detrimento saucietur.

2. *Epistola ad Hispanos a. 1077.* — Praeterea notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem facere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram sed etiam ad praesentem gloriam valde necessarium, videlicet *regnum Hispaniae ex antiquis constitutionibus beato Petro et S. Romanae Ecclesiae in ius et proprietatem esse traditum.* Quod nimirum hactenus et praeteritorum temporum incommoda, et aliqua antecessorum nostrorum occultavit negligentia: dum postquam regnum illud

a Saracenis et paganis pervasum est, et servitium, quod beato Petro inde solebat fieri, propter infidelitatem eorum et tyrannidem detentum ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum et proprietatis memoria dilabi coepit. Verum quia Divina clementia concessa vobis in hostes illos semperque concedenda victoria terram in manus vestras tradidit, ulterius vos causam hanc ignorare nolumus, ne quod supernus arbiter et legum ac iustitiae conditor de recuperanda et restituenda iustitia et honore S. Petri eiusque sanctae et apost. Sedis vestrae gloriae ad bene merendum contulit, aut nobis ex taciturnitate in negligentiae culpam, aut vobis ex ignorantia, quod absit, ad detrimentum propositae et divinitus oblatae retributionis obveniat. — Quod ad nos pertinuit, aut providendum ex officio aut satisfaciendum ex iustitiae debito, Deo miserante fecimus; quid vestrae causa salutis a vobis exigit, et quantum b. Petro apost. principi debeatis, indicavimus, ne ignorantia obsit, nec sub vana securitate labentis lucis et temporis damnosa vobis, quod absit, subrepat negligentia. Vos autem quid vestrum sit attendite, quid fides et christiana devotio vestri principatus ad imitationem piissimorum principum exequi debeat, prudenti consilio pertractate, disponite atque statuite, et ita vos erga honorem b. Petri et sanctae matris vestrae Romanae Ecclesiae promptos atque magnificos exhibete, ut vestra virtus et gloria, quae Deo donante illustri victoria pollet, apostolicis intercessionibus clarior fiat, et excelsior, et eorum vos semper benedictio muniat, auctoritas a peccatis absolvat, defensio tutos et illaesos ab omni periculo protegat, quorum potestate divinitus illis tradita universitas hominum tam in coelo quam in terra ligatur et solvitur, et coelestis regni ianua cunctis aperitur et clauditur. — *Migne Patr. Lat. t. 148. p. 289. 483.*

39—41.

Idem de iure Sedis Apost. in R. **Hungariae.**

MON. 1. *Salomoni Regi Hungariae a. 1074.* Literae tuae ad nos tarde propter moram nuntii tui allatae sunt: quas quidem multo benignius manus nostra suscepisset, si tua incauta

conditio non adeo b. Petrum offendisset. Nam sicut a maioribus patriae tuae cognoscere potes, *regnum Hungariae S. Romanae Ecclesiae proprium est, a Rege Stephano olim b. Petro cum omni iure et potestate sua oblatum et devote traditum*. Praeterea Henricus piae memoriae Imperator ad honorem S. Petri regnum illud expugnans victo rege et facta victoria ad corpus b. Petri lanceam coronamque transmisit, et pro gloria triumphii sui illuc regni direxit insignia, quo principatum dignitatis eius attinere cognovit. Quae cum ita sint, tu tamen, in ceteris quoque a regia virtute et moribus longe discedens, ius et honorem S. Petri quantum ad te imminuisti et alienasti, dum eius regnum a rege Teutonicorum in beneficium, sicut audivimus, suscepisti. Quod si verum est, qualiter gratiam b. Petri aut nostram benevolentiam sperare debeas, tu ipse, si iustitiam vis attendere, non ignoras, videlicet te non aliter eam habiturum, nec sine apostolica animadversione diu regnaturum, nisi sceptrum regni quod tenes, correcto errore tuo apostolicae non regiae maiestatis beneficium recognoscas.

2. *Geisae Hungariae Duci a. 1075.* — Notum tibi esse credimus, *regnum Hungariae sicut et alia nobilissima regna* in propriae libertatis statu debere esse, et *nulli regi alterius regni subiici, nisi sanctae et universali matri Romanae Ecclesiae*, quae subiectos non habet ut servos sed ut filios suscipit universos. Quod quia consanguineus tuus a rege Teutonico non a Romano Pontifice usurpative obtinuit, dominium eius, ut credimus, divinum iudicium impedivit. —

3. *Eidem anno eodem.* — Nobis cura est et cordi pia sollicitudo inhaeret, quatenus inter te et consanguineum tuum Salomonem regem faciamus pacem, si possumus, ut iustitia utrinque servata sufficiat unicuique quod suum est, terminum iustitiae non transeat, metam bonae consuetudinis non excedat, sicque fiat in pace nobilissimum regnum Hungariae, quod hactenus per se principaliter viguit, ut rex ibi non regulus fiat. Verum ubi *contemto nobili dominio beati Petri apost. principis, cuius regnum esse prudentiam tuam latere non credimus*, rex subdidit se Teutonico regi, et reguli nomen obtinuit, et Dominus iniuriam suo illatam principi praevidens potestatem regni suo ad te iudicio transtulit: et ita si quid in obtinendo regno iuris prius habuit, eo se sacrilega usurpatione privavit. Petrus enim a firma petra

dicatur, quae portas inferi confringit, atque adamantino rigore destruit, et dissipat quidquid obsistit. Quapropter si quid vis, si quid habere a Romana Ecclesia digne speras, nobis confidentes, volumus, ut aperias, et quae tua sit devotio erga universalem matrem, qualiterve illi statueris obedire sanctamque reverentiam exhibere, operibus sicut decet ostendas. — — **Migne** *Patr. Lat.* t. 148. p. 373. 414. 421.

42.

Idem de iure Sedis Ap. in Russiam, a. 1075.

MON. Demetrio Regi Russorum et reginae uxori eius. Filius vester limina Apostolorum visitans ad nos venit, et quod regnum illud dono S. Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem b. Petro Apost. principi debita fidelitate exhibita devotis precibus postularit, indubitanter asseverans illam suam petitionem vestro consensu ratam fore ac stabilem, si apostolicae auctoritatis gratia ac munimine donaretur. Cuius votis et petitionibus, quia iusta videbantur, tum ex consensu vestro, tum ex devotione poscentis tandem assensum praebuimus, et regni vestri gubernacula tibi ex parte beati Petri tradidimus, ea videlicet intentione atque desiderio caritatis, ut b. Petrus vos et regnum vestrum, omniaque vestra bona, sua apud Deum intercessionem custodiat, et cum omni pace, honore quoque et gloria idem regnum usque in finem vitae vestrae tenere vos faciat, et huius militiae finito cursu impetret vobis apud supernum regem gloriam sempiternam. Quin etiam nos paratissimos esse noverit vestrae nobilitatis serenitas, ut ad quaecunque iusta negotia huius Sedis auctoritatem pro sua necessitate petierit, procul dubio continuo petitionum suarum consequetur effectum. Praeterea ut haec et alia multa, quae literis non continentur, cordibus vestris arctius infigantur, misimus hos nuntios nostros, quorum unus vester notus est et fidus amicus, qui et ea, quae in literis sunt, diligenter vobis exponent, et quae minus sunt, viva voce explebunt. Quibus pro reverentia beati Petri, cuius legati sunt, vos mites et affabiles praebeatis, et quidquid vobis dixerint ex

parte nostra, patienter audiat, atque indubitanter credatis, et quae ibi ex auctoritate Ap. Sedis negotia tractare voluerint et statuere, nullorum malo ingenio turbare permittatis, sed potius eos sincera caritate favendo iuvetis. Omnipotens Deus mentes vestras illuminet, atque per temporalia bona faciat vos transire ad gloriam sempiternam. — **Theiner** *die neuesten Zustände der kath. Kirche in Polen und Russland*. 1841. p. 23.

43. 44.

Idem de iure Sedis Ap. in **Corsicam**.

MON. 1. *Ad Corsos a. 1077*. Scitis, fratres et carissimi in Christo filii, non solum vobis sed multis gentibus manifestum esse, *insulam, quam inhabitatis, nulli mortalium nullique potestati nisi S. Romanae Ecclesiae ex debito vel iuris proprietate pertinere*, et quod illi, qui eam hactenus violenter, nihil servitii nihil fidelitatis, nihil penitus subiectionis aut obedientiae b. Petro exhibentes, tenuerunt, semetipsos crimine sacrilegii et animarum suarum gravi periculo obligaverunt. Cognoscentes autem per quosdam fideles nostros et vestros amicos, vos ad honorem et iustitiam apostolici principatus, sicut oportere cognoscitis, velle reverti, et diu subtractam ab invasoribus iustitiam b. Petro vestris temporibus vestrisque studiis redhiberi, valde gavisi sumus, scientes vobis hoc non solum ad praesentem, sed etiam ad futuram provenire utilitatem et gloriam. Nec diffidere quidem aut quidquam in hac causa vos dubitare oportet, quoniam, si modo vestra voluntas firma et erga b. Petrum fides immota permanserit, habemus per misericordiam Dei in Tuscia multas comitum et nobilium virorum copias ad vestrum adiutorium, si necesse fuerit, defensionemque paratas. Quapropter quod in hac re opportunissimum nobis visum est, misimus ad vos fratrem vestrum Landulphum Pisanae Ecclesiae Eppum, cui etiam inter vos vicem nostram in spiritualibus commisimus, *ut terram ex parte b. Petri et nostra vice suscipiat, et eam cum omni studio et diligentia regat*, et de omnibus rebus ac causis b. Petro et nobis per illum pertinentibus se intromittat. —

2. *Ad Landulphum Ep. Pisanum a. 1078.* — Fidei et religionis tuae gratum in te fructum exuberare cognoscentes, committimus tibi tuisque successoribus vicem nostram in *Corsica insula*, — quae a iure et dominio S. Romanae Ecclesiae per quorundam pravorum hominum invasionem subtracta, ut prudentiae tuae studio exclusis invasoribus secundum antiquum morem ad dominium eiusdem Romanae Ecclesiae revocetur, concedimus tibi — medietatem omnium reddituum, — ita tamen, ut arces et quaeque munita loca per te acquirenda in potestate nostra et successorum nostrorum permaneant. — **Migne Patr. Lat.** t. 148. p. 489. 520.

45—47.

Idem Siciliae duci investituram largitur,
a. 1080.

MON. 1. *Iuramentum fidelitatis a duce nuncupatum.* Ego Robertus, Dei gratia et S. Petri, Apuliae et Calabriae et Siciliae dux, ab hac hora et deinceps ero fidelis S. Romanae Ecclesiae et Apost. Sedi et tibi Domino meo Gregorio universali Papae. In consilio vel facto, unde vitam aut membrum perdas, vel captus sis mala captione, non ero. Consilium, quod mihi credideris, et contradixeris ne illud manifestem, non manifestabo ad tuum damnum me sciente. S. Romanae Ecclesiae tibi que adiutor ero ad tenendum, acquirendum, et defendendum regalia S. Petri, eiusque possessiones pro meo posse contra omnes homines, excepta parte Firmanae marchiae, et Salerno atque Amalphi, unde adhuc facta non est definitio, et adiuvo te, ut secure et honorifice teneas Papatum Romanum. Terram S. Petri, quam nunc tenes, vel habiturus es, postquam scivero tuae esse potestatis, nec invadere nec acquirere quaeram, nec etiam depraedari praesumam absque tua tuorumque successorum, qui ad honorem S. Petri ordinati fuerunt, certa licentia, praeter illam, quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. *Pensionem de terra S. Petri, quam ego teneo aut tenebo, sicut statutum est, recta fide studebo ut illam annualiter sancta Romana habeat Eccle-*

sia. Omnes quoque Ecclesias, quae in mea persistunt dominatione, cum illarum possessionibus dimittam in tua potestate, et defensor ero illarum ad fidelitatem S. Romanae Ecclesiae. Et si tu vel tui successores ante me ex hac vita migraveritis, secundum quod monitus fuero a melioribus Cardinalibus, clericis Romanis et laicis, adiuvabo, ut Papa eligatur et ordinetur ad honorem S. Petri. Haec omnia suprascripta observabo S. Romanae Ecclesiae et tibi cum recta fide, et hanc fidelitatem observabo tuis successoribus ad honorem S. Petri ordinatis, qui mihi, si mea culpa non remanserit, firmaverint investituram a te mihi concessam.

2. *Investitura Papae.* Ego Gregorius Papa investio te, Roberte dux, de terra, quam tibi concesserunt antecessores mei sanctae memoriae Nicolaus et Alexander. De illa autem terra, quam iniuste tenes, sicut est Salernus, et Amalphia, et pars Marchiae Firmanae, nunc te patienter sustineo, in confidentia Dei Omnipotentis et tuae bonitatis, ut tu postea exinde ad honorem Dei et S. Petri ita te habeas, sicut et te agere et me suscipere decet sine periculo animae tuae et meae.

3. *Declaratio ducis de solvendo annuo censu.* Ego Robertus Dei gratia et S. Petri Apuliae, Calabriae et Siciliae dux, ad confirmationem traditionis et ad recognitionem fidelitatis, de omni terra, quam ego teneo proprie sub dominio meo, et quam adhuc nulli ultramontanorum ita concessi ut teneat, promitto me annualiter pro unoquoque iugo bouum pensionem, duodecim scilicet denarios Papiensis monetae, persoluturum b. Petro et tibi domino meo Gregorio Papae, et omnibus successoribus tuis aut successorum tuorum nuntiis. Huius autem pensionariae redditionis erit semper terminus finito quoque anno s. resurrectionis dies dominicus. Sub hac vero conditione huius persolvendae pensionis obligo me et meos sive haeredes sive successores tibi domino meo Gregorio Papae et successoribus tuis. — **Migne Patr. Lat. t. 148. p. 574.**

48. 49.

Idem de solvendo annuo censu ex **Gallia**.

MON. 1. *Ad Legatos Sedis Apost. Eppum Albanensem, et Principem Salernitanum, a. 1081.* Vobis commissa negotia non latent etiam vos ita ac si nostra, imo quia nostra ibi in vobis praesentia est, cuncta digne peragite. *Dicendum autem est omnibus Gallis*, et per veram obedientiam praecipiendum, *ut unaquaeque domus saltem unum denarium annuatim solvat beato Petro*, si eum recognoscunt Patrem et Pastorem suum more antiquo. Nam *Carolus Imperator* (sicut legitur in tomo eius, qui in Archivo Ecclesiae b. Petri habetur) *in tribus locis annuatim colligebat mille et ducentas libras ad servitium Apostolicae Sedis*, id est, *Aquisgrani, apud Podium S. Mariae, et apud S. Aegidium*, excepto hoc, quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero magnus Imperator *Saxoniam obtulit b. Petro*, cuius eam devicit adiutorio, et posuit signum devotionis et libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, et prudentes illorum satis sciunt.

2. *Praelatis et abbatibus Galliae.* Fraternitatem vestram latere minime credimus, *quasdam Ecclesiarum vestrarum b. Petro et nobis annuos census persolvere ex praecedentium patrum institutionibus debere*. Sed quia quidam vestrum partim negligentia, partim vero tenaci induratione haec hactenus minus plene quam oporteret egerunt, hos ut emendari et debita solvere studeant, omnes autem ut apostolico praecepto, cui *vectigal vectigal, cui tributum tributum* obtemperetis, commoneamus. Unusquisque enim non quod suum est sed quod alterius est quaerat: quoniam si digne redarguitur, qui prout oportet propria non largitur, qua sententia dignus est, qui nec aliena rapere nec debita metuit retinere, dicente Domino: *quae vultis ut faciant vobis, haec facite et vos illis* et, *quod tibi non vis, alii non feceris*. Nunc igitur quia dil. fil. nostrum Hugonem Diensem Eppum ob eccles. utilitatis diversa negotia in Gallias vices nostras executurum mittimus, et quia nemini potius credere debemus, quem in omnibus a nobis sibi iniunctis fideliter egisse comperimus,

quae nobis ex ecclesiis vestris specialiter debetis, vos illi ad nos perferenda persolvere ac de retentis satisfacere iubemus. — **Migne** l. c. p. 602. 650.

50.

Idem in Conc. Romano IV. a. 1078. excommunicat invasores Patrimonii beati Petri.

MON. — Excommunicamus omnes *Nortmannos*, qui invadere terram S. Petri laborant, videlicet *Marchiam Firmanam*, *Ducatum Spoletanum*, et eos, qui *Beneventum* obsident, et qui invadere et depraedari nituntur *Campaniam*, et *Maritimam*, atque *Sabino*s, nec non et qui tentant *Urbem Romanam* confundere. — **Migne** l. c. p. 797.

51.

Eiusdem decretum in C. Romano V. a. 1078. contra defraudatores Patrimonii.

MON. — X. Si quis praedia beati Petri apost. principis ubique posita in proprietatem suam usurpaverit, vel sciens occultata non propalaverit, debitum servitium exinde b. Petro non exhibuerit: recognoscat se iram Dei et ss. Apostolorum velut sacrilegum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehensus fuerit, eandem haereditatem b. Petri legitime restituat, et poenam quadrupli de propriis bonis persolvat. — **Migne** l. c. p. 802.

52.

Eiusdem in eodem merito decretum in C. Romano VII. a. 1080.

MON. IV. Si quis *Nortmannorum* terras S. Petri, videlicet illam partem *Firmanae Marchiae*, quae nondum pervasa est, et

ducatum Spoletanum, et Campaniam, nec non Maritimas atque Sabinum, et comitatum Tiburtinum, nec non monasterium S. Benedicti Montis Cassini, et terras sibi pertinentes, insuper etiam Beneventum invadere vel depraedari praesumserit, gratiam S. Petri et introitum Ecclesiae ei usque ad satisfactionem interdiciamus. Verumtamen si quis illorum adversus habitatores harum terrarum aliquam iustam causam habuerit, prius a nobis vel a rectoribus seu ministris inibi constitutis iustitiam requirat: quae si ei denegata fuerit, concedimus, ut pro recuperatione suarum rerum de terra illa accipiat, non tamen ultra modum, nec more praedonum, sed ut decet christianum, et eum, qui sua magis quaerit recipere quam aliena diripere, et qui timet gratiam Dei amittere et maledictionem b. Petri incurrere. — Migne l. c. p. 815.

53. 54.

Urbanus II PP. de donatione civitatis Tarraconensis pro parte Sedis Apost. a. 1090. facta.

MON. 1. Urbanus — Berengario Ausonensi Eppo. Inter primas Hispaniae urbes *Tarraconem* fuisse insignem et gentilem etiam christianae paginae iudiciis demonstrant. Iustus autem Dominus in viis suis et sanctus in omnibus operibus suis, qui cum in plerisque iudiciis incomprehensibilis habeatur, in nullo unquam valet reprehensibilis existimari. Ipse transfert regna et mutat tempora; ipsi visum est in eadem urbe olim Tarraconensis urbis gloriam exaltare, ipsi visum est in eadem urbe peccata populi sui visitare. Cum enim in ea christianorum populus habitaret, visitavit in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum. Sed ecce iam transactis 390 annis, ex quo praefatam urbem Agarenorum gens prope solitariam fecerat, principum suorum cordibus inspirare dignatus est, ut eiusdem urbis restitutioni secundum praeceptum Apost. Sedis, cui auctoritate Dei licet indigni praesidemus, insisterent. *Berengarius* siquidem *Barcinonensis Comes*, auctoritatis nostrae persvasione commonitus pro animae suae salute cum suae potestatis ma-

Rom. Pontifex. V.

gnatibus non solum restitutioni praefatae urbis insistit, sed et urbem ipsam et omnem suae potestatis terram beato Petro eiusque Vicariis legali stipulatione tradidit, censumque 5 librarum argenti Lateranensi Pallatio quotannis solvendum instituit. Nos itaque praestante Deo restitutionis huius optamus cooperatores existere, praedicti Comitis institutum, libertatesque et consvetudines, quas novis Tarraconensis urbis colonis promulgasse cognoscitur, collaudamus et rata manere auctoritate nostra decernimus; cum universa siquidem ipsius Comitis terra, quam b. Petro obtulit, Tarraconensem urbem ac populum Domino ibi adspirante collectum sub Apost. Sedis tutela specialiter confovendum suscipimus, libertatemque illius per Comitis Berengarii scripta collatam eatenus confirmamus, ut nemini quidquam ultra persolvant, nisi sponte propria Romanae se faciant Ecclesiae debitores. Ut igitur haec omnia Deo auctore inconcussa permaneant, nos antecessorum nostrorum privilegia sequentes, qui Ausonensem Ecclesiam Tarraconensis quondam instituere vicariam, tibi, o carissime fili Berengari, quia tuo potissimum studio haec restitutio instituta est, ex Romanae Ecclesiae liberalitatis gratia Pallium, totius scilicet sacerdotalis dignitatis plenitudinem, indulgemus. —

2. *Berengarii Comitis donatio.* Quoniam audivimus, nec non etiam saepissime vidimus, res verti in contrarium mortuis testibus: principalibus et sapientioribus placuit, ut res gestas literis denotarent, et ita quomodo res se habuit posteris suis traderent. Quapropter ego Berengarius Raimundi Comes Barcinonensis et Marchio hanc chartam scribi iussi, ut semper staret memoria huius rei, scilicet quod ego Berengarius — amore Dei ductus, donavi Domino Deo, et Apostolorum Principi beatissimo Petro eiusque Vicario Romanae Sedis Apostolico omnem meum honorem qui mihi competit ex iure paterno, quemadmodum ego divisi cum Raimundo Berengario fratre meo, sicut ego eum habeo vel habere debeo. Specialiter dono ei in Dei nomine Tarraconensem Urbem cum omnibus, quae pertinent aut pertinere debent ad eiusdem urbis nobilitatem, ea scilicet deliberatione, ut ego et mei posteri omnes, sicut suprascriptum est, teneamus hoc totum per manum et vocem S. Petri eiusque Vicarii Romanae Sedis Apostolici, per quinquennium persolventes ei censum 25 librarum purissimi argenti ad iustum pensum, et ut princi-

pes universi vel omnes alii, qui mecum insudaverint ad praefatae urbis restorationem, habeant in confinio huius urbis paralogium, sive aprisionem, vel quod acceperint per manus nostrae largitionem, non inde persolventes aliquam pensionem, nisi forte compuncti amore Dei voluerint ipsi persolvere sua gratuita voluntate; ob hoc etiam hanc chartam ratam esse volo, ut omnis hic honor, sicut superius continetur, nullatenus transferri possit in alterius potestatis dominium, sed ego tantummodo et posteri mei in perpetuum teneamus hoc totum per manus principis apostolorum Petri et eius Vicarii Domini Urbani II Papae et successorum eius beati Petri sedem canonice regentium.

— **Bullarium edit. Taurin.** II. 136.

55.

Urbanus II. PP. Comitem Calabriae et Siciliae Rogerium in **Legatum Apostolicum Siciliae** nominat, a. 1097.

INTR. Diploma, quo Urbanus Papa Comiti Siciliae iura Legationis Apostolicae contulit, fundamentum extiterat sic dictae Monarchiae Siculae, ad nostra usque tempora perdurantis, amplissimaque iurisdictione in rebus ecclesiasticis gaudentis; cuius diversas phases per decursum operis ex decretis bullisve Pontificiis uberius licebit intelligere. Adversus Monarchiam hanc, ut in Literatura fusius dicetur, primus consurrexit Annalium Eccl. parens Baronius ad an. 1191.

MON. Quia prudentiam tuam supernae maiestatis dignatio multis triumphis et honoribus exaltavit, et probitas tua in Sarcenorum finibus Ecclesiam Dei plurimum dilatavit, sanctaeque Sedi Apostolicae devotam se multis modis semper exhibuit, nos te in specialem atque carissimum filium eiusdem universalis Ecclesiae assumimus. Idcirco de tuae probitatis sinceritate plurimum confidentes, sicut verbis promisimus, ita etiam literarum auctoritate firmamus, quod omni vitae tuae tempore vel filii tui Simonis, aut alterius, qui legitimus tui haeres extiterit, *nullum in terra potestatis vestrae praeter voluntatem aut consilium*

vestrum Legatum Romanae Ecclesiae statuemus, quinimo quae per legatum acturi sumus, per vestram industriam legati vice exhiberi volumus, quando ad vos ex latere nostro miserimus, ad salutem videlicet Ecclesiarum, quae sub vestra potestate existant, ad honorem b. Petri sanctaeque eius Sedis Apostolicae, cui devote hactenus obedisti, quamque in opportunitatibus suis strenue ac fideliter adiuvisti. Si vero celebrabitur Concilium, tibi mandabimus, quatenus episcopos et abbates tuae terrae mittas, quot et quos volueris, alios ad servitium ecclesiarum et tutelam retineas. Omnipotens Dominus actus tuos in beneplacito suo dirigat, et te a peccatis absolutum ad vitam aeternam perducatur. Datum Salerni per manum Ioannis S. R. E. diaconi 3 Non. Iulii indict. 7, pontif. D. Urbani II anno 11. — Migne Patr. Lat. t. 149. p. 1209.

SECVLVM DVODECIVM.

56.

Donatio Mathildis Tusciae Comitissae pro Ecclesia Romana sub Gregorio VII Papa facta, per eandem a. 1102. renovatur.

MON. In nomine sanctae et individuae Trinitatis, anno ab incarnatione D. N. I. C. 1102 quinto decimo die Kal. Decembris indictione decima. — Tempore domni Gregorii VII Papae in Lateranensi Palatio in Capella S. Crucis in praesentia Cencii Frangipane, Gratiani, Cencii Franculini, et Alberici de Petro Leone, et Benincasa, fratris eius Uberti de Tuscia, et aliorum plurium ego Mathildis Dei gratia Comitissa, pro remedio animae meae et parentum meorum dedi et obtuli Ecclesiae S. Petri per interventum domni Gregorii Papae VII omnia bona mea iure proprietario tam quae tunc habueram quam ea quae in antea acquisitura eram, sive iure successionis sive alio quocunque iure ad me pertinent, et tam ea, quae ex hac parte montium habebam, quam illa, quae in ultramontanis partibus ad me pertinere videbantur; omnia sicut dictum est per manum domni Gregorii VII Papae Romanae Ecclesiae dedi et tradidi, et chartulam inde fieri rogavi. Sed quia chartula nusquam apparet, et timeo, ne donatio et oblatio mea in dubium revocetur: ideo *ego*, quae supra, *Comitissa Mathildis*, iterum a praesenti die *dono et offero eidem Romanae Ecclesiae* per manum Bernardi Cardinalis et Legati eiusdem Romanae Ecclesiae, sicut in illo tempore dedi per manum domni Gregorii, *omnia bona mea tam quae nunc habeo, quam quae in posterum Deo propitio acquisitura sum*, et tam ea, quae ex hac parte montium quam in ultramontanis partibus habeo, quam quae in posterum Deo propitio acquisitura sum alio quocunque iure, pro mercede et remedio animae

meae et parentum meorum. Quae autem ista mea bona iuris mei superius dicta una cum accessionibus seu cum superioribus et inferioribus suarum, qualiter supra, legavi: in integrum ab ea die in eadem ecclesia dono et offero, et per praesentem chartulam offertionis ibidem habendam confirmo. Insuper per cultellum, festucam nodatam, guantonem, et guasionem (id est, chirothecam, et cespitem) terrae, atque ramum arboris me exinde foras expuli, guarpivi (eieci), et absentem me feci, et a parte ipsius Ecclesiae habendum reliqui, ad faciendum exinde pars ipsius Ecclesiae (ut faciat exinde pars ipsius Ecclesiae quidquid voluerit), sine omni mea et haeredum ac prohaeredum meorum contradictione. Si quid vero, quod futurum esse non credo, sive ego Mathildis comitissa, quod absit, aut ullus de haeredibus ac prohaeredibus meis, seu quaelibet opposita persona contra hanc chartulam offertionis (oblationis) quandoque ire, agere tentaverimus, aut eam per quodvis ingenium infringere quaesiverimus, tunc inferamus ad illam partem, contra quam exinde litem intulimus, mulctam, quod est poena, auri optimi libras mille, argenti pondera 4 millia, et quod repetierimus, vindicare non valeamus: sed praesens chartula oblationis cunctis temporibus firma persistat atque permaneat. Et pergamena cum atramentario de terra levavi, paginam Guidoni notario tradidi, et scribi rogavi. In qua subter confirmans testibus obtuli roborandam. Actum Canusiae feliciter. — *Theiner Codex dipl.* I. 10. et *Migne Patr. Lat.* t. 98. p. 659. et t. 148. p. 1035.

Innocentius II PP. Rogerio Siciliae Regi regium titulum confirmat. a. 1139.

MON. Quos dispensatio divini consilii ad regimen et salutem populi ab alto elegit, et prudentia et iustitia aliarumque virtutum decore decenter ornavit, dignum et rationabile est, ut sponsa Christi, Sancta et apostolica Romana mater Ecclesia, affectione sincera diligit, et de sublimibus ad sublimiora promoveat. Manifestis siquidem probatum est argumentis, quod egre-

giae memoriae strenuus et fidelis miles beati Petri Robertus Guiscardus praedecessor tuus Dux Apuliae magnificos et potentes hostes Ecclesiae viriliter expugnavit, et posteritati suae dignum memoria nomen et imitabile probitatis exemplum reliquit. Pater quoque tuus illustris recordationis Rogerius per bellicos sudores et militaria certamina inimicorum christiani nominis intrepidus exstirpator, et Christianae Religionis diligens propagator, utpote bonus et devotus filius multimoda obsequia matri suae S. Romanae Ecclesiae impertivit. Unde et praedecessor noster religiosus et prudens Papa *Honorius* nobilitatem tuam de praedicta generositate descendente intuitus, plurimum de te sperans et prudentia ornatum, iustitia munitum, atque ad regimen populi te idoneum esse credens, valde dilexit et ad altiora provexit. Nos ergo eius vestigiis inhaerentes, et de potentia tua ad decorem et utilitatem sanctae Dei Ecclesiae spem atque fiduciam obtinentes, *regnum Siciliae*, quod utique, prout in antiquis refertur historiis, regnum fuisse non dubium est, *tibi ab eodem antecessore nostro concessum, cum integritate honoris regii et dignitate regibus pertinente excellentiae tuae concedimus et apostolica auctoritate confirmamus*. Ducatum quoque *Apuliae tibi ab eodem collatum*, et insuper principatum *Capuanum* integre nihilominus nostri favoris robore communimus, *tibi concedimus*. Et ut ad amorem atque obsequium b. Petri apost. principis, et nostrum ac successorum nostrorum vehementius adstringaris, haec ipsa, id est, regnum Siciliae, ducatum Apuliae, et principatum Capuae haeredibus tuis, *qui nobis et successoribus nostris*, nisi per nos et successores nostros remanserit *ligium homagium fecerint, et fidelitatem, quam tu iurasti, iuraverint*, tempore videlicet competenti et loco non suspecto, sed tuto nobis et ipsis atque salubri, duximus concedenda, eosque super his, quae concessa sunt, Deo propitio manutenebimus. Quodsi per eos forte remanserit, iidem haeredes tui nihilominus teneant quod tenebant sine diminutione. *Census* autem, sicut statutum est, id est, sexcentorum scifatorum, *a te tuisque haeredibus nobis nostrisque successoribus singulis annis reddatur*, nisi forte impedimentum interveniat, removente vero te impedimentum, nihilominus persolvetur. Tua ergo, fili carissime, interest, ita te erga honorem atque servitium matris tuae S. Romanae Ecclesiae devotum et humilem exhibere, ita temetipsum in eius opportunitatibus exer-

cere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apost. gaudeat, et in eius amore quiescat. Si qua sive ecclesiastica sive secularis potentia huic nostrae concessioni temere contraire tentaverit, donec praesumptionem suam satisfactione coerceat, indignationem Dei Omnipotentis et beatorum Petri et Pauli eius apostolorum incurrat, et quousque resipuerit, anathematis sententia percellatur. — **Bullarium edit. Taurin.** II. 443.

58.

Idem Imperatori Lothario tribuit investituram allodii terrarum a Mathilde Comitissa donatarum.

MON. Si auctoritas sacra Pontificum et potestas imperialis verae glutino caritatis ad invicem copulentur, Omnipotenti debitus famulatus libere poterit exhiberi et christianus populus grata pace et tranquillitate gaudebit. Nihil enim in praesenti seculo est Pontifice clarius, nihil Rege sublimius: nihil est quod lumine clariore praeferat quam recta fides in Principe, nihil est quod ita nequeat occasui subiacere quam vera religio. Quae nimirum omnia tanto manifestius, Deo gratius, in persona tua clarescunt, quanto ab ineunte aetate amator religionis et cultor iustitiae extitisse cognosceris, et novissime diebus istis nec personae tuae nec propriae parcendo pecuniae pro beati Petri servitio multos labores et immensa pericula pertulisti. Cum ergo testante sacro eloquio etiam mali patres bona data filiis suis debeant impartire, dignum profecto est, ut nos, qui disponente Domino universis Catholicae Ecclesiae filiis debemus sollicitudine paterna consulere, personam tuam arctius diligamus, et tamquam specialissimo Ecclesiae defensori in his, quae ad statum imperii in suo robore conservandum, et utilitatem ac liberationem Cath. Ecclesiae spectare noscuntur, tam secundum eccles. officium quam temporaliter imperatoriam potentiam augeamus. Hoc nimirum intuitu allodium bonae memoriae Comitissae Mathildae, quod utique ab ea beato Petro constat esse collatum, vobis committimus, et ex Apost. Sedis dispensatione concedi-

mus, atque in praesentia fratrum nostrorum — per annulum investimus, ita videlicet, ut 100 libras argenti singulis annis nobis et successoribus nostris exolvas, et post tuum obitum proprietates ad ius et dominium S. Rom. Ecclesiae cum integritate absque diminutione et molestia revertatur. —

Iuramentum Lotharii Imp. Ego Lotharius Rex promitto et iuro tibi D. Papae Innocentio, tuisque successoribus securitatem vitae et membri et malae captionis, et defendere Papatum et honorem tuum, et regalia S. Petri, quae habes, manutenerere et quae non habes, iuxta meum posse recuperare. — **Theiner Codex diplom.** I. 12. **Bullarium Taurinense.** II. 467.

59. 60.

Portugalliae Rex regnum suum Ecclesiae Romanae tributarium facit, et a **Lucio II PP.** responsum congruum obtinet, a. 1144.

MON. 1. Literae Regis ad Papam. Alphonsus Rex etc. Claves regni coelorum beato Petro a D. N. I. C. concessas esse cognoscens, ipsum patronum et advocatum apud Deum Omnipotentem habere disposui, ut et in vita praesenti opem illius et consilium in meis opportunitatibus sentiam, et ad proemia felicitatis aeternae ipsius suffragantibus meritis valeam pervenire. Quocirca ego Alphonsus Dei gratia Portugalensis Rex per manum Domini G. Diaconi Cardinalis ap. Sedis Legati Domino et Patri meo Papae Innocentio hominum feci, et *terram* quoque *meam* b. Petro et S. Romanae Ecclesiae offero sub annuo censu quatuor unciarum auri, ea videlicet conditione et tenore, ut omnes, qui terram meam post decessum meum tenuerint, eundem censum annuatim b. Petro solvant, et ego tamquam proprius miles b. Petri et Romani Pontificis tam in me ipso quam in terra mea vel in iis etiam, quae ad dignitatem et honorem meae terrae ac etiam defensionem et solatium Apost. Sedis habeam, et nullam potestatem alicuius ecclesiastici secularisve dominii, nisi tantum Apost. Sedis vel a latere ipsius missi, unquam in terra mea recipiam. Facta oblationis et fortitudinis charta — ego su-

pradictus Alphonsus Portugalensis rex hanc chartam fieri iussi, et libenti animo coram idoneis testibus propria manu confirmo. Ego Ioannes Bracarensis Eppus confirmo. Ego B. Colimbriensis Eppus confirmo. Et ego Petrus Portugalensis Eppus confirmo.

2. *Rescriptum Lucii II. PP.* Devotionem tuam, dilecte in Domino fili, maxime congaudemus, quod temetipsum de illis ovibus recognoscens, quas Dominus noster Iesus Christus Petri custodiae commendavit, cum ad expugnationem paganorum intentus multisque negotiis secularibus occupatus Apostolorum limina visitare non posses, per manum dil. filii G. Diaconi Cardinalis tunc in partibus illis Apost. Sedis Legati praedecessori nostro fel. rec. Papae Innocentio hominum laudabili devotione fecisti, et terram tibi a Deo commissam b. Petro apost. principi obtulisti, atque personam tuam et terram ipsam ipsius patrocinio humiliter commisisti; postmodum vero tam per literas tuas quam per ven. fr. nostrum I. Bracarensem AEppum nobis etiam promissisti, ut tam tu quam haeredes tui de terra ipsa quatuor uncias auri annis singulis Romano Pontifici persolvatis. Nos itaque, qui licet indigni beati Petri loco residere conspiciamur, tam te quam filios tuos et successores vestros intra haeredes ipsius Apost. principis ipso adiuvante suscipimus, ut in eius benedictione et protectione tuae et eorum animarum atque corporum maneatis, per quam ab hostium visibilium et invisibilium expugnatione defensi ad coelestia regna revenire largiente Domino valeatis. — *Migne Patr. Lat. t. 179. p. 935. 860.*

61.

S. Bernardus ad Romanos pro Civili Principatu Sedis Apostolicae. 1146.

MON. *Nobilibus et Optimatibus, atque universo populo Romano frater Bernardus, Claraevallis vocatus Abbas, declinare a malo, et facere quod bonum est.* Sermo mihi est ad te, popule sublimis et illustris, cum sim vilis exiguaeque persona, ac nullius pene momenti homuncio. Id quidem verecundum atque onerosum mihi consideranti, quis, quibus scribam, simulque quam

aliter hoc alius iudicare possit. Sed levius reor verecundia apud homines periclitari, quam condemnari apud Deum silentio, veri taciturnitate et absconsione iustitiae. Ipse enim dicit: „Annuncia populo meo scelera eorum.“ Erit mihi etiam in testimonium ante faciem Domini, si dicere potero: „Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam et salutare tuum dixi.“ Pro huiusmodi sane non vereor, quamvis verecundia reluctante, pro mea ignobilitate scribere de longinquo ad populum gloriosum, atque his literis transmontanis sui ipsorum periculi atque peccati commonere Romanos, si forte audiant et quiescant. Quis scit, si convertantur ad precem pauperis, qui non cedunt potentium minis, non omni armaturae fortium? Nonne quondam in Babylone ad vocem pueri iunioris unius omnis ille populus, qui a senibus iniquis iudicibus seductus fuerat, reversus est ad iudicium, et sic servatus est sanguis innoxius in die illa? Ita nunc quoque, etsi adolescentulus sum ego et contemptus (adolescentulus, dico non annorum paucitate, sed meritorum), potens est tamen Deus dare etiam voci meae vocem virtutis, per quam fiat, ut et is populus, quem nihilominus constat esse seductum, ad iudicium revertatur. Mea ergo defensio ad eos, qui mihi hinc forte succensendum indignandumve putaverint, haec sit.

Si neque hoc satis est, etiam istud adiicio, *Communis est causa*, et non est distinctio pusilli et magni. *Dolor nempe in Capite est*, ac per hoc minime alienus ne a minimis quidem vel extremis quibusque corporis partibus. Nec a me ergo. Pervenit profecto usque ad me quamvis omnium minimum, dolor maximus iste, quia maximus est; et quia cum sit Capitis, non potest non esse et corporis, cuius membrum sum ego. Numquid non dolente capite clamat lingua pro omnibus corporis membris, in capite se dolere, et omnia per ipsam suum caput, suumque capitis fatentur incommodum? Dimittite proinde, quaeso, dimittite, ut plangam paululum apud vos dolorem meum, nec meum tantum, sed et totius Ecclesiae. Nonne ipsius vox est hodie per universum mundum: Caput meum doleo, caput meum doleo? Quis namque vel novissimus Christianorum in toto sit orbe, qui non gloriatur hoc Capite, quod ambo illi gloriosi Principes terrae, alter amisso, alter submisso in cruce capite, suo triumpho extulerunt, suo sanguine ornaverunt? Ad omnem itaque spectat Christianum iniuria Apostolorum, et sicut in omnem terram ex-

ivit sonus eorum, sic laesio eorundem ab omnibus usquequaque sentitur, usquequaque plangitur et doletur.

Quid vobis visum est, o Romani, offendere Principes mundi, vestros autem speciales patronos? Cur Regem terrae, cur Dominum coeli, furore tam intolerabili quam irrationabili in vos pariter provocatis, dum Sacram et Apostolicam Sedem, divinis regalibusque privilegiis singulariter sublimatam, ausu sacrilego incessere, suoque minuere honore contenditis, quam vel soli contra omnes, si oportuisset, defendere debuistis? Sic fatui Romani, non iudicantes, neque quod honestum est discernentes, caput vestrum atque omnium, quod in vobis est, deturpatis, pro quo magis nec vestris ipsis cervicibus parcendum a vobis foret, si necessitas exegisset? Patres vestri urbi orbem subiugaverunt: vos urbem properatis orbi facere fabulam. En Petri haeres Petri sede et urbe a vobis expulsus est: en rebus et domibus suis vestris manibus spoliati sunt Cardinales atque Episcopi ministri Domini. O popule stulte et insipiens, o columba seducta non habens cor! Nonne ille caput, et illi oculi tui erant? Quid ergo nunc Roma, nisi sine capite truncum corpus, sine oculis frons effossa, facies tenebrosa? Aperi, gens misera, aperi oculos tuos, et vide desolationem tuam iamiamque imminentem. Quomodo in brevi mutatus est color optimus, facta est quasi vi-dua domina gentium, princeps provinciarum.

Verum initia malorum sunt haec: graviora timemus. Numquid non prope interitum es, si persistis? Revertere, revertere, Sunamitis, revertere ad cor tuum: agnosce iam vel sero, quae, quanta, a quibus patiaris, vel passa sis. Recordare, qua causa, quo fine, per quos et in quos usus, non longe ante hos dies cunctarum, quae in te sunt, ecclesiarum omnis ornatus et census profligatus est. Quidquid in altaribus et in altarium vasis, quidquid in ipsis sacris imaginibus auri et argenti reperiri tunc potuit, manibus impiorum direptum et asportatum est. Quid ex his omnibus tu in tuis nunc marsupiis invenis? Porro decor domus Domini irrecuperabiliter periit. Et nunc quid tibi visum est iterare malitiam, innovare denuo super te dies malos? Quid modo vel lucri amplioris, vel certioris spei arridet tibi? nisi quod in eo novissima tua cernuntur incautiora prioribus, quod tunc quidem non solum multi de plebe, sed etiam de clero et de principibus nonnulli per orbem in schismate illo fa-

verunt tibi, nunc vero sicut manus tuae contra omnes, sic manus omnium contra te. Mundus est a sanguine tuo mundus omnis, praeter te solam, et filios tuos qui in te sunt. Vae ergo nunc tibi, popule miserande, et vae duplo quam ante, non ab exteris nationibus, non a feritate barbarorum, non a millibus armatorum. Vae tantum a facie tuorum tibi, vae a domesticis et amicis, a clade intestina, a cruciatu praecordiorum, a tortionibus viscerum.

Agnoscisne iam quia non omnes pacifici qui domestici, nec omnes amici qui videntur? Et si alias noveramus, sed nunc per te manifestius edocemur omnem veritatem illius sermonis Domini, quem dixit: „Quoniam inimici hominis domestici eius.“ Vae fratri a fratre in medio tui, et filiis a parentibus! vae non gladiis, sed a labiis iniquis et a lingua dolosa! Usquequo male in malo vos alterutrum confortatis, et gladiis labiorum invicem sternitis, invicem perditis, ut ab invicem consumamini? Congregamini oves dispersae, redite ad pascua, redite ad Pastorem et Eppum animarum vestrarum. Redite praevaricatores ad cor. Quod loquor, non quasi hostis convicians, sed quasi amicus obiurgans. Habet vera amicitia nonnumquam obiurgationem, adulationem numquam.

Sed iungimus et obsecrationem. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo, reconciliamini Principibus vestris, Petrum loquor et Paulum, quos utique in Vicario et successore suo Eugenio suis sedibus et aedibus effugastis. Reconciliamini, inquam, orbis principibus, ne forte incipiat pro eis pugnare orbis terrae contra insensatos. An nescitis quia his offensis nihil omnino valetis, his propitiis nihil omnino timetis? Non, inquam, non timebis sub horum tutela millia populi circumdantis te, urbs inclyta, civitas fortium. Reconciliare proinde illis, simul et millibus martyrum, qui quidem apud te, sed contra te sunt propter grande peccatum, quod peccasti, in quo et persistis. Reconciliare etiam omni Ecclesiae Sanctorum, qui ubique terrarum audito hoc verbo scandalisati sunt. Alioquin pagina ista contra te in testimonium erit: sed ed ipsi Apostoli et Martyres tui stabunt in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum. Sed iam finem loquendi omnes pariter audiamus. Annunciavi iustitiam, praenunciavi periculum, veritatem non tacui, hortatus sum ad meliora: superest ut aut de

vestra citius correctione laetemur, aut, de iusta imminente damnatione certi inconsolabiliter lugeamus, arescentes et tabescentes prae timore et expectatione, quae supervenient universae Urbi.

62.

Idem ad Conradum Regem Romanorum in eodem merito. 1146.

MON. Nec dulcius, nec amicabilius, sed nec arctius omnino regnum sacerdotiumque coniungi seu complantari in invicem potuerunt, quam ut in persona Domini ambo haec pariter convenirent: utpote qui factus est nobis ex utraque tribu secundum carnem summus et Sacerdos et Rex. Non solum autem, sed et commiscuit ea nihilominus ac confoederavit in suo corpore, quod est populus christianus, ipse caput illius, ita, ut hoc genus hominum Apostolica voce genus electum, regale sacerdotium appelletur. In alia quoque Scriptura quotquot sunt praedestinati ad vitam, nonne omnes reges et sacerdotes nominantur? Ergo quae Deus coniunxit, homo non separet. Magis autem quod divina sanxit auctoritas, humana studeat adimplere voluntas: et iungant se animis, qui iuncti sunt institutis. Invicem se foveant, invicem se defendant, invicem onera sua portent. Ait Sapiens: „Fratres adiuvens fratrem ambo consolabuntur.“ Quodsi alterutrum se (quod absit) corroserint et momorderint, nonne ambo desolabuntur! non veniat anima mea in consilium eorum qui dicunt, vel Imperio pacem et libertatem Ecclesiarum, vel Ecclesiis et prosperitatem et exaltationem imperii nocituram. Non enim utriusque institutor Deus in destructionem ea connexuit, sed in aedificationem.

Si hoc scitis, quousque vos communem contumeliam, communem dissimulatis iniuriam! *Nonne ut Apostolica Sedes ita et Caput Imperii Roma est!* Ut ergo de Ecclesia taceam, num honor Regi est, truncum in manibus tenere imperium! Et quidem ignoro, quid vobis super hoc consulant Sapientes vestri et principes regni: sed ego in insipientia mea loquens, quod sentio non tacebo. Ecclesia Dei ab exortu sui usque ad haec tempora pluries tribulata est, et pluries liberata est. Denique audite quid

ipsa de se loquatur in Psalmo. Ipsius enim vox est : „Saepe expugnaverunt me a iuventute mea, etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam.“ Certus esto, o Rex, quoniam nec nunc quoque relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. Non est abbreviata manus Domini, nec facta impotens ad salvandum. *Liberabit et hoc tempore absque dubio sponsam suam, qui suo sanguine redemit eam, suo spiritu dotavit, donis coelestibus exornavit, ditavit nihilominus et terrenis.* Liberabit, inquam, liberabit: sed si in manu alterius, viderint regni principes, idne honor Regis, regnive utilitas sit. Non est utique.

Quamobrem accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime, et restituat sibi Caesar quae Caesaris sunt, et quae sunt Dei Deo. Utrumque interesse Caesaris constat, et propriam tueri coronam, et Ecclesiam defensare. Alterum Regi, alterum convenit Ecclesiae advocato. Victoria, sicut in Domino confidimus, prae manibus est. *Superbia et arrogantia Romanorum plus quam fortitudo eorum.* Quid enim? Numquid quispiam magnus vel potens, verbi gratia Imperator, aut Rex, foedam rem istam in imperium pariter sacerdotiumque praesumit? Sed *populus hic maledictus et tumultuosus*, qui suas nescit metiri vires, cogitare finem, considerare proventum, *in insipientia sua et in furore suo ausus est hoc grande sacrilegium attentare.* Absit ut vel ad momentum stare possit ante faciem Regis popularis manus, vulgi temeritas. Factus sum insipiens, qui cum sim vilis ignobilisque persona, tamquam aliquis magnus, consiliis tantae magnitudinis tantaeque sapientiae me ingessi, et de re magna. At quo ignobilior atque abiectior, tanto liberior sum ad loquendum quod caritas suggerit. Unde et adhuc addo in eadem insipientia mea: Si quis aliud, quam locutus sum vobis, (quod non credimus) svadere conabitur, is profecto aut non diligit Regem, aut parum intelligit, quid regiam deceat maiestatem, aut certe quae sua sunt quaerit, et non valde quae vel Dei vel Regis sunt, curare convincitur. — *Migne Patr. Lat. t. 182. p. 437.*

Fridericus I Imperator Eugenio III Papae
promittit solemniter: se Patrimonium Roma-
nae Ecclesiae defensurum, a. 1153.

MON. In nomine Domini. Amen. Haec est forma concordiae et conventionis inter D. Papam Eugenium et D. Regem Romanorum Fridericum constituta, mediantibus Cardinalibus Gregorio etc. ex parte D. Papae, et Eppis ac Comitibus — ex parte D. Regis. Dominus siquidem Rex *iurare faciet* unum de ministerialibus in anima Regis, et ipse idem manu propria data fide in manu legati D. Papae *promittet, quod ipse nec trevam, nec pacem faciet cum Romanis, nec cum Rogerio Siciliae sine libero consensu et voluntate Romanae Ecclesiae et D. Papae Eugenii* vel successorum eius, qui tenorem subscriptae concordiae tenere cum Rege Friderico voluerint, *et pro viribus regni laborabit Romanos subiugare D. Papae et Romanae Ecclesiae, sicut unquam fuerunt a centum annis et retro. Honorem Papatus et regalia beati Petri* sicut devotus et specialis advocatus S. Romanae Ecclesiae contra homines pro posse suo eidem *conservabit et defendet, quae nunc habet. Quae vero nunc non habet, recuperare pro posse iuvabit, et recuperata defendet.* Graecorum quoque regi nullam terram ex ista parte maris concedet. Quodsi forte ille invaserit, pro viribus regni quantocius poterit ipsum eiicere curabit. Haec omnia faciet et observavit sine fraude et malo ingenio. Dominus vero Papa apostolicae auctoritatis verbo una cum praedictis Cardinalibus in praesentia praescriptorum legatorum D. Regis promisit, et observavit, quod eum sicut carissimum filium b. Petri honorabit, et venientem pro plenitudine coronae suae sine difficultate et contradictione, quantum in ipso est, imperatorem coronabit, et ad manutenendum atque augendum ac dilatandum honorem regni pro debito officii sui iuvabit; et quicumque iustitiam et honorem regni conculcare aut subvertere ausu temerario praesumerint, D. Papa a regiae dignitatis dilectione praemonitus canonice ad satisfactionem eos commo-

nebit. Quodsi Regi ad apostolicam admonitionem de iure et honore regio iustitiam exhibere contemserint, excomm. sententia innodentur. Regi autem Graecorum ex ista parte maris terram non concedet: quodsi ille invadere praesumserit, D. Papa viribus b. Petri eum eiicere curabit. Haec omnia ex utraque parte sine fraude et sine malo ingenio servabuntur, nisi forte libero et communi consensu utriusque immutentur. — *Confirmatio Regia*. Venerabili in Christo Patri Eugenio etc. Regiae maiestatis dignitas postulat, quae ad pacis et concordiae bonum spectare noscuntur, attenta sollicitudine stabilire, et ut inter regnum et sacerdotium indissolubili caritate bonum ipsum perpetuo perseveret, diligenti studio et exacta diligentia laborare. Huius itaque rationis prospectu concordiam inferius adnotatam, quae inter nos et vos Deo auctore statuta est, sicut ab utraque parte stabilita est et ordinata, ne aliquid arbitrio nostro immutasse videamur, per eadem verba praesentis serie scripti praecipimus adnotari. — Datum Constantiae X Cal. April. 1153. — *Migne Patr. Lat. t. 180. p. 1638.*

64.

Hadrianus IV PP. Hiberniam Regi Angliae concedit, salvo iure Romanae Ecclesiae, et cum obligatione censum pendendi, a. 1155.

MON. Laudabiliter et fructuose de glorioso nomine propagando in terris et felicitatis proemio cumulando in coelis tua magnificentia cogitat; dum ad dilatandos Ecclesiae terminos ac declarandam indoctis et rudibus populis christianae fidei veritatem, et vitiorum plantaria de agro dominico exstirpanda sicut catholice princeps intendis, et ad id convenientius exequendum consilium Apost. Sedis exigit et favorem. In quo facto quanto altiori consilio et maiori discretione procedis, tanto in eo feliciorum progressum te praestante Domino confidimus habiturum, eo, quod ad bonum exitum semper et finem soleant attingere, quae de ardore fidei et de religionis amore principium acceperunt. Sane *Hiberniam* et omnes insulas, quibus sol iustitiae Christus

Rom. Pontifex. V. 5

illuxit, et quae documenta fidei christianae ceperunt, *ad ius beati Petri et sacrosanctae Romanae Ecclesiae*, quod et tua nobilitas recognoscit, *non est dubium pertinere*. Unde tanto in eis libentius plantationem fidelem et germen gratum Deo inserimus, quanto id a nobis interno examine districtius prospicimus exigendum. Significasti siquidem nobis, fili in Christo carissime, te Hiberniae insulam ad subdendum illum populum legibus et vitiorum plantaria inde exstirpanda velle intrare, et de singulis domibus annuam unius denarii beato Petro velle solvere pensionem, et iura ecclesiarum illius terrae illibata et integra conservare. Nos itaque pium et laudabile desiderium tuum cum favore congruo,}prosequentes et petitioni tuae benignum impendentes assensum, gratum et acceptum habemus, ut pro dilatandis Ecclesiae terminis, pro vitiorum restringendo decursu, pro corrigendis moribus et virtutibus inserendis, pro christianae religionis augmento insulam illam ingrediaris, et quod ad honorem Dei et salutem illius terrae spectaverit, exequaris, et illius terrae populus honorifice te recipiat, et sicut dominum veneretur, *iure nimirum ecclesiastico illibato et integro permanente, salva b. Petro et ss. Romanae Ecclesiae de singulis domibus annua unius denarii pensione*. — **Bullarium Taurinense**. II. 627.

65.

Alexander III PP. Alphonso Portugalliae Duci Regis titulum confert, et census annum exigit, a. 1179.

MON. Manifestis comprobatum est argumentis, quod per sudores bellicos et certamina militaria inimicorum christiani nominis intrepidus exstirpator, et propugnator diligens fidei christianae, sicut bonus filius et princeps catholicus, multimoda obsequia matri tuae sacrosanctae Ecclesiae impendisti, dignum memoria nomen et exemplum imitabile posteris derelinquens. Aequum est autem, quod quem ad regnum et salutem populi ab alto dispensatio coelestis elegit, Apostolica Sedes affectione sincera diligit, et iustis postulationibus studeat efficaciter exau-

dire. Proinde nos attendentes personam tuam prudentia ornatam, iustitia praeditam, atque ad populi regimen idoneam, eam sub b. Petri et nostra protectione suscipimus, et regnum *Portugallense cum integritate honoris, regni dignitate, quae ad reges pertinet*, nec non et omnia loca, quae cum auxilio coelestis gratiae de Saracenorum manibus eripueris, in quibus sibi non possunt christiani principes circumpositi vindicare, *excellendae tuae concedimus et auctoritate apostolica confirmamus*. Ut autem ad obsequium b. Petri apost. principis, et ss. Romanae Ecclesiae vehementius accendaris, haec ipsa praefatis haeredibus tuis duximus concedenda, eosque super his, quae concessa sunt, Deo propitio pro iniuncti nobis apostolatus officio defendemus. Tua itaque interenit, fili carissime, ita circa honorem et obsequium matris tuae ss. Romanae Ecclesiae humilem et devotum existere, et sic te ipsum eius opportunitatibus et dilatandis christ. fidei finibus exercere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apost. gratuletur, et in eius amore quiescat. *In indicium autem, quod praescriptum regnum beati Petri iuris existat, pro amplioris reverentiae argumento statuisti duas marcas auri annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvendas*: quem utique censum ad utilitatem nostram et successorum nostrorum Braccarensi AEppo, qui pro tempore fuerit, tu et successores tui curabit assignare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat personam tuam aut tuorum haeredum vel etiam praefatum regnum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. — **Bullarium Taurinense**. II. 816.

 66.

Urbanus III PP. ad Fridericum Imp. de iniuriis Patrimonio Romanae Eccl. illatis, a. 1186.

MON. Si datum esset desuper et coelesti prudentia stabilitum, ut inter Ecclesiam et Imperium ad salutem christiani populi tanta esset connexio caritatis, quod adversus eam nec susurronum et malignantium studia praevalerent, nec ab alterutra partium aliquid in praeiudicium alterius vel dispendium ageretur:

gratum nobis existeret et acceptum, et universis Deum timen-
tibus, sicut credimus, complaceret. Cum ad hoc sapientia Dei
duorum statuerit censuram gladiatorum, ut dum alter alteri
cohaereret, iniquorum malitiam districtio unius compesceret, et
contemnentes alterius potentia refroenaret. Quod nos piis, sicut
convenit, affectibus intuentes ab ipsis nostrae promotionis
initiiis firmum concepimus propositum, et tenemus inter Eccle-
siam et Imperium, per tuam serenitatem pacem perpetuam et
concordiam reformare, et, ut salva conscientia loquamur, ne-
quaquam occasionem quaesivimus vel quaerimus ab hoc propo-
sito desistendi. Sane imperiales apices ea qua decuit benigni-
tate suscepimus, eorumque serie plenius intellecta ut tuae cel-
situdini de nostra conscientia certius innotescat, serenitati tuae
per singula duximus capitula respondere. Recolimus siquidem
nec sine multimoda commendatione referimus, quod in promo-
tione nostra pacem ecclesiae tua excellentia prosecuta debita
reverentia et devotione suscepit, quocirca nos manus Domini
noluit ex nostris meritis sed ex sua misericordia operari: atten-
dentes, quod sicut princeps es ex divina institutione catholicus,
ita in Ecclesia Dei revereri et servare debeas catholicam unita-
tem. Postquam fatemur nos a tua magnitudine per literas et
nuntios accepisse, quod patrimonium Ecclesiae sicut ad tuum
spectat officium, sub tua volebas protectione recipere, et ad hoc
sine nostrae beneplacito voluntatis Henricum illustrem regem
excellentiae tuae filium destinare. Bona utique et commendanda
promissio, si debita efficacia compleretur: sed quod sine admira-
tione non ferimus, res in contrarium versa est, cum idem illustris
filius tuus non ad defensionem terrae nostrae, sed potius videatur
ad oppressionem intendere, et *a civitatibus et aliis locis, quae
nostrae iurisdictionis existunt, Narnia videlicet, Viterbio, Pe-
rusio et quibusdam aliis, forum et alia indebita servitia exigat,*
et quibusdam denegantibus quae postulat pro suae voluntatis
arbitrio comminetur. Placuit ergo promissio, placuit et affectus,
et quia contrarius effectus existit, grave gerimus nec tuae cre-
dimus excellentiae convenire. — Memoratus etiam filius tuus et
Bertholdus *Ecclesias Tusciae congregati exercitus mole deva-
stant eisque collectas pro sua voluntate statuunt.* Dux Spoleta-
nus statum ecclesiarum, circa quas de mandato tuae celsitudi-
nis commoratur, in spiritualibus et temporalibus noscitur abstu-

lissee, eas viris ecclesiasticis pro sua conferens et auferens voluntate, capiens clericos et ad redemptionem compellens; qui viri ecclesiastici, qui in terra commissa suae potestati consistunt, propria coguntur tecta deserere, et in opprobrium ecclesiastici ordinis vitae stipendia mendicare. Id idem Galterus ministerialis in *Marchia Tusciae* et alii per regiones alias perpetrare non cessant. — *Migne Patr. Lat.* t. 202. p. 1410.

SECVLVM DECIMVMTERTIVM.

67—74.

Innocentii III PP. rescripta pro temporali potestate S. Sedis in locis patrimonii Eccl. Romanae. 1198. ss.

MON. *Regi Portugalliae de solvendo censu, a. 1198.*

Serenitatem Regiam volumus non latere, nos in regestis bonae memoriae Lucii II R. P. reperisse, quod rec. mem. Alphonsus pater tuus quatuor uncias auri annuatim Romanae Ecclesiae constituit censuales, ad quarum solutionem se et haeredes suos in posterum obligavit. Ceterum cum idem pater tuus usque ad tempora fel. mem. Alexandri PP. praedecessoris nostri Ducis esset nomine appellatus, ab eodem meruit obtinere, ut tam ipse quam eius haeredes regio nomine vocarentur. Ut autem idem pater tuus s. Romanam Ecclesiam matrem suam honore debito praeveniret, et ut devotionem, quam circa ipsam habebat, ostenderet in effectum, centum bizantios annuatim Romanae Ecclesiae constituit censuales: quos post susceptionem regii nominis nec ipso solvit, nec tu postmodumolvere curavisti. Cumque id fel. rec. Coelestino PP. relatum fuisset, Magistro Michaeli tunc Ecclesiae Romanae notario, quem ad partes Hispaniae destinaverat, per suas dedit literas in mandatis, ut te ad exolvendum censum annum monere diligentius et inducere procuraret, et si opus esset auctoritate fretus apostolica compellere non differret. Tu autem eidem, prout tibi placuit, respondisti, quod dictus pater tuus praefato Alexandro antecessori nostro pro annuali censu decem

annorum mille aureos miserat, et cum nondum illi 10 anni essent expleti, ipsos centum aureos iterum solvere minime tenebaris, licet illos eidem praedecessori nostro non pro censu, sed ex devotione, quam ad eum habebat, liberaliter donavisset. Rogamus igitur regiam serenitatem, monemus, consulimus et hortamur, per apostolica scripta mandantes, quatenus praedictum censum dil. filio fratri Rainerio persolvere non postponas. Alioquin noveris nos eidem dedisse firmiter in mandatis, ut te ad solutionem illius diligenter moneat et inducat, et sicut expedire viderit appellatione remota compellat. — *Migne Patr. Lat. t. 214. p. 87.*

De Sardinia tamquam Sedi Apost. subiecta. A. 1203. et 1204. a) AEppis et Eppis Sardiniae. Quanto de fervore fidei et devotionis constantia ven. fr. nostri *AEppi Turritani* plenioram fiduciam obtinemus, tanto ei apost. sedis negotia confidentius committimus exequenda. Ideoque universitati vestrae per apost. scripta mandamus atque praecipimus, quatenus *de censu, quem Ecclesiae Romanae debetis*, ei curetis sine difficultate qualibet respondere, ita, quod ex hoc devotionem vestram commendare merito debeamus. — *b) Iudicibus nobilibus Sardiniae.* Vestra nobilitas non ignorat, *qualiter Sardinia Sedi Apostolicae temporaliter etiam sit subiecta, propter quod antecessores vestri praedecessoribus nostris fidelitatem consueverant exhibere.* Ne igitur ius Ecclesiae Romanae negligere videamur, qui aliis etiam in sua iustitia consuevimus providere, nobilitati vestrae per apost. scripta mandamus atque praecipimus, quatenus in manus ven. fr. nostri *AEppi Turritani* — nobis successoribusque nostris et Ecclesiae Romanae sub ea forma, quam vobis sub bulla nostra mittimus interclusam, fidelitatis iuramenta praestetis, mandatum apost. taliter impleturi, quod ad honorem vestrum intendere merito teneamur. — *c) AEppo Pisano.* Quod *insula Sardiniae iuris ac proprietatis Sedis Apostolicae existat, et iudices eius Ecclesiae Romanae iuramentum fidelitatis debeant et soleant exhibere, tua fraternitas non ignorat.* Unde cum iura nostra defendere tenearis, non possumus non mirari, quod, ne nobilis vir *Marchio Calaritanus* nobis et Ecclesiae Romanae iuraret, exacti et recepti ab eo iuramenti occasione diceris impedisse, licet ei iam secundo dederimus in mandatis, ut iuramento tibi exhibito non obstante praestaret nobis fidelitatis debitae iuramentum. Quia

igitur iura nostra tibi usurpare vel aliter turbare non debes, fraternitati tuae per apost. scripta mandamus, quatenus eidem Marchioni per literas tuas mandes, ut iuramento, quod tibi exhibuit, non obstante fidelitatem nobis et ecclesiae Romanae iurare procuret, sollicite provisurus, ne, si aliter egeris, dum fidelitatem ab ipso receptam ultra debitum tibi volueris observari, iuramentum fidelitatis Ecclesiae Romanae praestitum male serves, sicque privilegium merearis amittere, dum permissa tibi abusus fueris potestate. — **Migne P. L. t. 215. p. 32. 391.**

De Sicilia aequae Sedi Apost. subiecta a) ad AEppum Messanensem a. 1203. Ex literis tuae fraternitatis accepimus, quod elationis filio de Sicilia per tuum studium effugato, civitas Messana in devotione nostra et regia fidelitate persistit, quam in huius devotionis proposito in brevi tota Sicilia dante Domino reddita tranquillitate sequeretur. Super hoc igitur ei, a quò omne bonum procedit, quas possumus, gratiarum exolvimus actiones, sollicitudinis tuae studium commendantes etc. — — b) *Ad Comites et nobiles Siciliae.* Quantum Apost. Sedes pro defensione ac pace regni — hactenus laboravit, vestra universitas non ignorat. Cum igitur iam pro parte maiori videatur Dominus votis nostris annuisse, monemus universitatem vestram et exhortamur attentius, et per apost. scripta vobis mandamus, quatenus universi, qui nondum nobis iuramentum balli praestiterunt, illud in manus ven. fr. AEppi Messanensis ad fidelitatem regiam non differant exhibere. — **Migne l. c. p. 54. s.**

De Polonia. 1207. Si memoriter teneretis Ananiae, Saphiraeque supplicium, qui pro culpa fraudati pretii, quod ex agris acceperant, terribili ultione puniti ad pedes apost. principis repentino interitu corruerunt: *in solutione census, quem beato Petri debetis*, fraudem vitaretis, ut credimus, adhibere. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenisse, quod cum ex consuetudine regionis usualis moneta per annum apud vos tertio renovetur, et quae prius in usu fuerat, demum reddatur vilior usu alterius succedente, vos eidem Apostolo censum debitum illo differtis tempore persolvendum, in quo monetae, quam solvitis, vilior usus erit. Licet ergo bonorum vestrorum Omnipotens non indigeat, quia tamen periculosum est vobis, quod debetis eidem, vel per fraudem minuere, vel per ingratitudinem retinere, Universitatem vestram monemus attente, et hortamur,

per apost. scripta praecipiendo mandantes, quatenus census ipsum sine cuiuslibet fraudis vitio more solito persolvatis, alioquin sententiam, quam ven. fr. noster Gnesnensis AEppus in eiusdem census vel detentores ingratos vel temerarios fraudatores rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. — **Bullarium Taurinense. III. 198.**

De Dania. 1209. Quanto specialius *Regnum Daniae ad Romanae Ecclesiae noscitur iurisdictionem spectare*, tanto ad conservationem eius propensiori studio debemus intendere, quia non immerito multa reprehensione digni existere videremur, si quod est iuris Romanae Ecclesiae pateremur imminui vel turbari. Inde est, quod ad exemplar fel. rec. Alexandri PP. paedecessoris nostri sub interminatione anathematis districtius inhibemus, ne quis praescriptum regnum invadere vel turbare praesumat, aut iura cariss. in Chr. fil. nostri illustris Danorum regis vel haeredum suorum minuere audeat, vel sibi quomodolibet usurpare. Si qui autem huius nostrae prohibitionis transgressores extiterint, indignationem nostram et Romanae Ecclesiae se noverint incursuros, et anathematis iaculo feriendos. **Bullarium Taur. l. c. p. 237.**

De Anglia 1213. Rex Regum et Dominus dominantium Iesus Christus sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech ita regnum et sacerdotium in Ecclesia stabilivit, ut sacerdotale sit regnum et sacerdotium sit regale, sicut in epistola Petrus, et Moyses in lege testantur, unum praeficiens universis, quem suum in terris vicarium ordinavit, ut sicut ei flectitur omne genu coelestium, terrestrium, et infernorum, ita illi omnes obediant, et intendant, ut sit unum ovile et unus pastor. Hunc itaque Reges seculi propter Deum adeo venerantur, ut non reputent se rite regnare, nisi studeant ei devote servire. Quod tu, fili carissime, prudenter attendens, illo misericorditer inspirante, in cuius manu sunt corda regum, et quo voluerit vertit illa, te ipsum et tua etiam temporaliter ei subiicere decrevisti, cui noveras, spiritualiter esse subiecta, ut in unam Vicarii Christi personam quasi corpus et anima regnum et sacerdotium uniantur ad magnum utriusque commodum et augmentum. Ille itaque hoc dignatus est operari, qui cum sit Alpha et Omega, finem retulit ad principium, et principium protraxit ad finem, *ut illae*

provinciae, quae olim SS. Romanam Ecclesiam propriam in spiritualibus habuere magistram, nunc etiam in temporalibus dominam habeant specialem. Tu quippe, quem Deus ad hoc idoneum ministrum elegit, tam te quam etiam regna tua, *Angliae* videlicet et *Hiberniae*, cum omni iure ac pertinentiis suis devota et spontanea voluntate ac communi consilio baronum tuorum Deo et ss. Apostolis eius Petro et Paulo, sanctaeque Romanae Ecclesiae, nobisque ac successoribus nostris in ius et proprietatem *sub annuo mille marcarum censu* offerens concessisti, sicut in tuo continetur authentico scripto, cuius de verbo ad verbum talis tenor existit: „*Ioannes Dei gratia Rex Angliae* etc. Universitati vestrae per hanc chartam nosram sigillo nostro munitam volumus esse notum, quia cum Deum et matrem nostram S. Ecclesiam offenderimus in multis, et proinde divina misericordia plurimum indigere noscamur, nec quid digne offerre possimus pro satisfactione Deo et Ecclesiae debita facienda, nisi nos ipsos habeamus et regna nostra, volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliavit usque ad mortem, gratia S. Spiritus inspirante, non vi inducti nec timore coacti sed nostra bona spontaneaeque voluntate ac communi consilio baronum nostrorum, *offerimus et libere concedimus Deo et ss. apostolis eius Petro et Paulo, et S. Romanae Ecclesiae matri nostrae, ac Domino nostro Papae Innocentio eiusque catholicis successoribus totum regnum Angliae et totum regnum Hiberniae cum omni iure et pertinentiis suis,* pro remissione peccatorum nostrorum, et totius generis nostri, *tam pro vivis quam defunctis, et eo modo illa a Deo et Ecclesia Romana tamquam feudatarius recipientes,* in praesentia prudentis viri Pandulphi, D. Papae subdiaconi et familiaris *fidelitatem* exinde *praedicto D. Papae Innocentio eiusque catholicis successoribus et Ecclesiae Romanae secundum subscriptam formam facimus et iuramus,* et homagium ligium in praesentia D. Papae, si corum eo esse poterimus, eidem faciemus, successores et haeredes nostros de uxore nostra in perpetuum obligantes, ut simili modo Summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, et Ecclesiae Romanae sine contradictione debeant fidelitatem praestare, et homagium recognoscere. Ad indicium autem huius nostrae perpetuae obligationis et concessionis volumus et stabilimus, ut de propriis et specialibus redditibus praedictorum regnorum nostrorum pro omni servitio et consuetudine, quod pro

ipsis facere deberemus, salvo per omnia denario b. Petri, *Ecclesia Romana mille marcas sterlingorum percipiat annuatim*, scilicet in festo S. Michaelis quingentas marcas, et in Pascha quingentas marcas; septingentas scilicet pro regno Angliae, et trecentas pro regno Hiberniae, salvis nobis et haeredibus nostris iustitiis, libertatibus, et regalibus nostris. Quae omnia sicut supra dicta sunt rata esse volentes perpetuo atque firma; obligamus nos et successores nostros contra non venire. Et si nos vel aliquis successorum nostrorum hoc attentare praesumserit, quicumque fuerit ille, nisi rite commonitus resipuerit, cadat a iure regni, et haec charta oblationis et concessionis nostrae semper firma permaneat.“ — Nos autem oblationem et concessionem huiusmodi pie ac provide factas gratas et ratas habentes, personam tuam et personas haeredum tuorum cum praedictis regnis et pertinentiis eorundem, et omnibus bonis aliis rationabiliter nunc possessis et in posterum possidendis sub b. Petri et nostra protectione suscipimus, tibi et ipsis secundum praescriptam formam de communi consilio fratrum nostrorum supradicta regna concedentes in feudum, et praesenti privilegio confirmantes, ita, quod quilibet haeredum tuorum cum regni coronam acceperit, feudum huiusmodi Summo Pontifici et Romanae Ecclesiae publice recognoscat et eis fidelitatis exhibeat iuramentum. — **Bullarium Taurin.** III. 285.

 75.

Ottonis IV. Imperatoris iuramentum de defendendis terris Ecclesiae Romanae a. 1201.

MON. Ego Otto Dei gratia Romanorum Rex et semper Augustus, tibi Domino meo Innocentio Papae tuisque successoribus et Ecclesiae Romanae spondeo, polliceor, promitto et iuro: quod omnes possessiones, honores et iura Romanae Ecclesiae pro posse meo bona fide protegam et servabo. Possessiones autem, quas Ecclesia Romana recuperavit, liberas et quietas sibi dimittam, et ipsam ad eas retinendas bona fide iuvabo, quas autem nondum recuperavit, adiutor ero ad recuperandum, et recuperatarum secundum posse meum ero sine fraude defensor, et

quaecunque ad manus meas devenient, sine difficultate restituere procurabo. Ad has pertinet *tota terra, quae est a Radicofano usque Ceperanum, Exarchatus Ravennae, Pentapolis Marchia, Ducatus Spoletanus, terra Comitissae Mathildis, Comitatus Brittenorii*, cum aliis adiacentibus terris expressis in multis privilegiis imperatorum a tempore Lodoici. Has omnes pro posse meo restituam, et quiete dimittam cum omni iurisdictione, districtu et honore suo. Verumtamen cum ad recipiendam coronam imperii vel pro necessitatibus Ecclesiae ab Apost. Sede vocatus accessero, de mandato Summi Pontificis recipiam procuraciones ab illis. Adiutor etiam ero ad retinendum et defendendum Ecclesiae Romanae *regnum Siciliae*. Tibi etiam Domino meo Innocentio Papae et successoribus tuis omnem obedientiam et honorificentiam exhibebo, quam devoti et catholici imperatores consueverunt Sedi Apost. exhibere. Stabo etiam ad consilium et arbitrium tuum de bonis consuetudinibus populo Romano servandis et exhibendis, et de negotio societatis Tusciae ac Lombardiae. Similiter etiam consilio et mandato tuo parebo de pace vel concordia facienda inter me et Philippum regem Francorum. Et si propter negotium meum Romanam Ecclesiam oportuerit incurrere guerram, subveniam ei, sicut necessitas postulaverit, in expensis. Omnia vero praedicta tam iuramento firmabo quam scripto, cum imperii fuero coronam adeptus. Actum Nuxiae in Coloniensi dioecesi a. 1201. VI id. Iunii. — **Theiner Codex dipl.** I. 36. — **Migne Patr. Lat.** t. 216. p. 1082.

76.

Idem iuramentum a. 1209. renovatum.

Otto etc. Recognoscentes ab eo nostrae promotionis donum misericorditer processisse, a quo est omne datum optimum, et omne donum perfectum, ipsum, eiusque Vicarium, et Sponsam eius S. Ecclesiam disposuimus et decrevimus magnifice honorare, ut qui nobis in praesenti temporale contulit regnum, in futuro quoque tribuat sempiternum. Proinde vobis, Reverendissime Pater et Domine Summe Pontifex Innocenti Papa, — vestris-

que canonicis successoribus et Ecclesiae Romanae omnem obedientiam, honorificentiam et reverentiam semper humili corde ac devoto spiritu impendemus. Possessiones etiam, quas Ecclesia Romana recuperavit ab antecessoribus nostris, seu quilibet aliis ante detentas, liberas et quietas sibi dimittimus, et ipsam ad eas retinendas bona fide promittimus adjuvare. Quas vero nondum recuperavit, ad recuperandum pro viribus erimus adiutores, et quaecunque ad manus nostras devenient, sine difficultate ei restituere satagemus. Ad has pertinet etc. *ut in priori iuramento*. Datum apud Spiram a. 1209. — **Theiner Codex dipl. I. 43.**

77.

Idem Otto Imp. Massam Trabariam Ecclesiae Romanae esse censualem recognoscit. 1209.

Cum ex imperialis dignitate maiestatis et collatae nobis divinitus super alios Reges excellentiae omnibus ecclesiis sed praecipue Ecclesiae Principis Apost. patrocinari teneamur, eius utilitatibus nequaquam deesse possumus vel debemus, ne in extremo Regis Regum omnium iudicio districte respondere super hoc compellamur. Hac igitur inducti ratione praedecessorum nostrorum Rom. Imp. sequentes in bono vestigia *Massam beati Petri quae Trabaria dicitur*, id est, plebem Sistini et plebem Folie et plebem Ici cum populis et pertinentiis earum et cum universis terminis suis sub protectione Maiestatis nostrae ac munimine suscipimus. — De cetero per hanc nostram divalem pragmaticam sanctionem decernimus, ut nullus nostri imperii nuncius, dux vel marchio — praefatam Massam cum plebibus suis, populis quoque et terminis per aliquas exactiones molestare vel gravare praesumat. Quodsi forte aliquis contra hoc nostrae sanctionis scriptum ausu temerario facere praesumserit, centum libras auri pro poena componat, medietatem imperiali camerae redditurus. Praecipimus etiam et firmiter iniungimus omnibus imperii fidelibus, ut homines ad obsequium trabium undecunque retinentes attentius habeant recommendatos, et pro quorum loco populus iam dictae

Massae trabes debitas duxerint, — nullam eis praebeant impedimentum, sed potius consilium et auxilium impendant, ut basilica iam dicti Principis Apost. singulis annis, ut moris est, iura sua recipiat, et nos post praesentis vitae curricula paradisi gaudia suscipiant. — **Theiner** l. c. p. 43.

78—81.

Honorii III. PP. rescripta quoad regna iuri
Sedis Apost. obnoxia. 1218. ss.

MON. *De Sardinia*. 1218. Honorius — dil. filiis per Mediolanensem provinciam constitutis. Cum Ecclesiarum omnium iura ex iniuncto nobis officio defendere teneamur, graves et intolerabiles Ecclesiae Romanae iniurias dissimulare salva conscientia non valemus. Hinc est, quod ad vestram cogimur perferre notitiam, quod Ubaldus et Lambertus frater eius cives Pisani cum quibusdam complicitibus suis terram *Sardiniae, quae iuris et proprietatis Sedis Apostolicae existit*, Dei timore postposito invadentes, partem occupaverunt ipsius, et ad aliam occupandam anhelant in gravem Ecclesiae Romanae iniuriam et contemptum; nec eos ab iniquitate huiusmodi aliquatenus revocare potuimus, licet multis monitionibus benigne institerimus apud eos, unde ipsorum exigente contumacia in eos et fautores eorum coacti sumus excomm. sententiam promulgare. Monemus igitur universitatem vestram, et obsecramus in Domino, per apostolica vobis scripta mandantes et iniungentes in vestrorum remedium peccatorum, quatenus Romanae Ecclesiae matri vestrae in hac sua causa propria sicut devotionis filii viriliter assistentes, dil. filio nobili viro Mariano iudici Turritano, qui cum aliis, quos ad eius excitamus auxilium, magnifice se accingit ad praedictorum excomm. violentiam repellendam, bellatorum succursum in instanti mittatis, ut defendentes iura b. Petri regni coelorum clavigeri eum in districto iudicio invenire propitium merito debeatis. Nos autem de Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, qui cum devotione ad praefatam Ecclesiae terram defendendam ac-

cesserint, quartam partem de iniunctis sibi poenitentiis relaxamus. — **Bullarium Taurin.** III. 345.

De Anglia. 1. Literae donationales Regis. Reginaldus Rex Insularum SSmo Patri et Domini Honorio Summo Pontifici commendationem cum osculo pedum. Noverit sancta Paternitas vestra, quod nos, ut participes simus bonorum, quae sunt in Ecclesia Romana, ad monitionem et exhortationem dilecti patris D. Norvicensis Electi, Camerarii et Legati vestri, *dedimus et obtulimus* ei nomine Ecclesiae Romanae et vestro, et catholicorum successorum vestrorum *Insulam nostram de Man*, quae ad nos iure haereditario pertinet, et de qua nulli tenemur aliquod servitium facere; *et deinceps nos et haeredes nostri in perpetuum tenebimus in feudum dictam Insulam ab Ecclesia Romana, et faciemus ei per hoc homagium et fidelitatem, et in recognitionem domini nomine census nos et haeredes nostri in perpetuum annuatim solvemus Ecclesiae Romanae 12 Marcas sterlingorum* in Anglia apud Abbatiam de Furnis Cisterc. Ord. in festo Purificationis B. Mariae. Et si non esset ibi aliquis ex parte vestra vel successorum vestrorum, deponentur dictae 12 Marcae per nos et haeredes nostros penes Abbatem et Conventum Ecclesiae Romanae nomine. Hanc donationem et oblationem dictus D. Legatus recepit ad voluntatem et beneplacitum vestrum, et post receptionem factam ab eo sic ipse D. Legatus dictam Insulam dedit mihi et haeredibus meis in feudum perpetuo possidendam et tenendam nomine Ecclesiae Romanae, et me inde per anulum aureum investivit. Sciat igitur Paternitas Vestra, quod ad mandatum dicti legati iuravi observare et tenere inviolabiliter praedicta pro me et haeredibus meis perpetuo. — — Actum Londini in domo militiae templi 10 Cal. Oct. 1219. — **Theiner vetera Monum. Hibernorum et Scotorum historiam illustrantia.** Romae. 1864. p. 11.

2. Literae Pontificis. 1223. Honorius Reginaldo Regi Insularum. Promptae fidei et pronae devotionis affectus, quem erga Romanam Ecclesiam studes in effectu laudabiliter exhibere, digne meretur, ut personam tuam sincera benevolentia complementes te speciali Sedis Ap. gratia prosequamur, tuis supplicationibus favorabiliter annuendo. Sicut enim transmissae nobis tuae literae protestantur, bonorum quae fiunt in Ecclesia Romana particeps esse cupiens ad exhortationem ven. fr. nostri

Nortwicensis Eppi tunc electi et Ap. Sedis legati, ei Ecclesiae Romanae nomine ac nostro *insulam de Man*, quae ad te iure haereditario pertinebat, nullumque de ipsa servitium facere tenearis, donasti liberaliter et irrevocabiliter tradidisti, *recipiens eandem insulam ab Ecclesia Romana in feudum et pro ea nobis fidelitatis et homagii exhibens iuramentum. Ad recognitionem quoque dominii Ecclesiae Romanae tu et haeredes tui annuatim 12 marcas sterlingorum* in Anglia apud Monasterium de Furnis in festo Purif. B. V. *persolvetis*. Quae omnia iurasti te fideliter servaturum. Nos igitur habentes haec rata et grata, tuis supplicationibus inclinati personam et terram tuam cum omnibus, quae in praesentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis praestante Domino poteris adipisci, sub b. Petri et nostra protectione suscipimus et praesentis scripti patrocinio communimus. — **Bullarium Taurin.** III. 387.

De Sicilia. 1223. Friderico Imp. et Regi. — Sane non satis sano, ut cum pace tua loquamur, fuisti usus consilio, quando mandasti talia dici nobis, quia sic innuisti, te, quod non credimus, esse paratum et promptum ad rumpendum inter nos et te vinculum caritatis. — Videre potes, quam sincero quamque paterno te zelemur affectu, qui non solum tuorum verborum iniuriam patienter accipimus, verum etiam contra nos ipsos te quodammodo praemunimus, dum dissuademus te causam illam assumere, ex qua posses quasi commune incurrere odium, Sede Apostolica ex eadem favorem publicum assequente. Quid enim? non obtinebimus eam iurisdictionem vel potestatem in Regno *Siciliae*, quam in *Franciae*, *Angliae*, *Hispaniae*, ac ceteris Christianorum regnis, in ipso Imperio noscimur obtinere? *Numquid in regno Siciliae minus auctoritatis vel potestatis habebimus, quam in eo tamquam Sedis Apostolicae patrimonio plus iuris et iurisdictionis habemus?* **Raynaldus Ann. Baron.** 1223.

82—85.

Friderici II Imperatoris gesta pro iuribus
Romani Patrimonii, a. 1218. ss.

MON. 1. *De Spoletanis et Narniensibus ad obsequium Papae revocandis.* Fridericus etc. Universitatem vestram volu-

mus non latere, quod cum nuper ad audientiam nostrae celsitudinis pervenisset de superbo spiritu et supertitiosa *Spoletanorum ac Narniensium* voluntate, qua contra benignissimum in Christo Patrem et Dominum nostrum Summum Pontificem erigere calcaneum attentabant, et illam sibi subtrahere obedientiae subiectionem et fidei qua S. Rom. Ecclesiae tenentur universaliter alligati, per nostras eis literas dare curavimus in mandatis, ut eidem Patri et Domino papae ac S. Romanae matri Ecclesiae omnimodam exhibeant reverentiam et devotionem fidei et totaliter mandatis suis intendant; alioquin *cum nos teneamur iura ipsius Ecclesiae matris nostrae manutenere, defendere et fovere*, pro tantis inobedientiae suae puniendis excessibus et penitus extirpandis, quibus nostram graviter offenderent maiestatem, eos tamquam superbiae filios tam per Imperium, quam per regnum nostrum Siciliae poni faceremus in banno. — Datum apud Hagenowe 28 Febr. 1218.

2. *Revocat mandatum iuribus Rom. Pontificis praeiudicans.* Sanctissimo in Chr. Patri etc. Meminimus, Pater Sancte, ad conquestionem Rambertini de Bubarello civis Bononiae — Civitati *Firmanae*, dum nesciremus ipsam fore de Marchia, olim per nostras literas praecepisse, ut quidquid eidem fideli nostro civi Bononiensi abstulerunt, restituerent sine mora; alioquin eisdem Bononiensibus dedimus in mandatis, ut civitatem ipsam Firmanam ex parte nostrae celsitudinis exbannirent. Quod, Pater et Domine, si civitatem ipsam fore de Marchia scivissemus, quantumcunque nobis dixisset aliquis, nullius suggestioni vel consilio fecissemus, cum tam omnium quam singulorum profectibus et honori devotionem, quam ad S. R. Ecclesiam matrem nostram habemus, firmis propositis et votis omnibus praeponamus. Quam siquidem exbannitionem, postquam imo quam citius civitatem praefatam sub alis vestris fore audivimus, omnino duximus revocandam. — Datum apud Hagenowe pridie Cal. Mart. 1218.

3. *Diploma Imperatoris de conservandis et defendendis Eccl. Rom. dominiis.* In nomine Dei aeterni et Salvatoris nostri I. C. Fridericus etc. Regnum nostrum tunc stabiliri confidimus, cum Altissimum, de cuius manu ea, quae possidemus, bona recepimus, honoramus: tanto enim Domino, qui bona tribuit nobis, ad offerendas hostias operis et devotionis adstringimur, quanto ipsum misericordem in nobis et mirabilem experimur. Cogno-

scentes igitur gratiam, quae data est nobis ab ipso, habentes quoque prae oculis immensa et innumera beneficia vestra, carissime Domine et reverendissime Pater, protector et benefactor noster, Domine Honori, Dei gratia Summe Pontifex venerande, — *vobis et omnibus successoribus vestris Sanctaeque Romanae Ecclesiae speciali matri nostrae omnem obedientiam, honorificentiam atque reverentiam semper humili corde ac devoto spiritu impendemus*, quam praedecessores nostri Reges et Imperatores catholici vestris antecessoribus impendisse noscuntur, nihil exinde volentes diminui sed magis augeri, ut nostra magis devotio enitescat. Illum igitur volentes abolere abusum, quem interdum quidam praedecessorum nostrorum exercuisse noscuntur et dicuntur in electionibus praelatorum, concedimus et sancimus, ut electiones Praelatorum libere et canonice fiant, etc. — Possessiones etiam, quas Romana Ecclesia recuperavit, ab antecessoribus nostris, seu quibuslibet aliis ante detentas, liberas et quietas sibi dimittimus, et ipsam ad eas obtinendas bona fide promittimus adiuvere; quas vero nondum recuperavit, ad recuperandum erimus pro viribus adiutores, et quaecunque ad manus nostras devenient, sine difficultate ac mora ei restituere satagemus. Ad has pertinent **tota terra, quae est a Radicofano usque Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatus Spoletanus, Terra Comitissae Mathildis, Comitatus Brittenorii, Exarchatus Ravennae, Pentapolis, Massa Trabaria** cum adiacentibus terris etc. — Adiutores etiam erimus ad retinendum et defendendum Ecclesiae Romanae *Regnum Siciliae* cum omnibus ad ipsum spectantibus, tam citra Pharum quam ultra, nec non **Corsicam** et **Sardiniam** ac cetera iura, quae ad eam pertinere noscuntur, tamquam devotus filius et catholicus princeps. Ut autem haec omnia memorata SS. Patri nostro D. Honorio ss. R. E. Summo Pontifici eiusque successoribus per nos et nostros successores Romanorum Reges et Imperatores observentur, firmaque et inconcussa semper permaneant, praesens privilegium conscriptum maiestatis nostrae aurea bulla iussimus communiri. Anno Dom. Inc. 1219. — (*Similis tenoris Rescriptum evulgavit Imperator iam a. 1213. sub Innocentio III. Papa.*)

4. *Principes Imperii confirmant praeivum diploma.* Nos Principes Imperii etc. Ut tollatur de medio omnis materia scan-
Rom. Pontifex. V.

dali, dissensionis seu etiam rancoris occasio inter Ecclesiam et Imperium, et hi duo gladii in domo Domini constituti intimae dilectionis foedere copulati exurgant in reformationem universi populi christiani, et merito mundo appareant in omnem exhibitionem iustitiae et veritatis, illa magna duo luminaria posita in medio firmamenti, et nos in opere et voluntate filii inveniamur omni tempore devotionis et pacis, qui tam Ecclesiam quam Imperium confovere tenemur, ac etiam unanimiter gubernare: *quidquid ipsi S. R. Ecclesiae matri nostrae factum est per Dominum nostrum Fridericum Dei gratia Romanorum Regem semper Augustum et Regem Siciliae per privilegia seu etiam scripta sua pro omni discordia sopianda et evitanda in posterum et pro pace totaliter reformanda pariter et observanda, ut sit in omnibus eisdem omni tempore idem velle et idem nolle, et nos honorum operum sectatores feliciter gaudeamus, nostri nomine principatus sicut olim ad petitiones et preces nec non et mandatum praedicti domini nostri Regis Friderici tempore bonae memoriae Innocentii III PP. pro bono pacis ad omnia scandala evitanda ipsi S. R. Ecclesiae super privilegiis ipsius Regis sibi datis nostram tunc voluntatem praebuimus et consensum, sic nunc eandem voluntatem et consensum nostrum noviter innovamus et per omnia approbamus.* — Anno 1220. apud Frankenfort in solemni Curia etc. — **Theiner Codex dipl.** I. 49. ss.

86.

Sub **Honorio III. PP.** terrae a Comitissa Mathilde donatae, per Fridericum Imper. Ecclesiae Romanae restituuntur. A. 1221.

MON. *Rescriptum Honorii PP. de restitutione earundem terrarum.* Ne rerum gestarum memoria cum tempore labente labatur, et in oblivionem veritas veniens vegetur incerta, si ei fuerit fides adempta, inventum est authenticarum remedium scripturarum, quae factorum perpetuantes memoriam indubitatam fidem faciant veritati, quae sua luce clarescens non patitur iustitiam falsis calumniis obumbrari. Unde ad universorum volumus notitiam pervenire, quod cum magna pars *comitatus Comi-*

tissae Mathildis, qui totaliter ad Romanam Ecclesiam pertinet pleno iure, a multis et variis personis detineretur indebite occupata, et tam cives Spoletani, quam fere totus *ducalus Spoletanus* nobis nullatenus responderent: nos in illo spe nostra totaliter posita, qui adest in veritate invocantibus nomen eius, quamquam infinitis et arduis essemus negotiis inevitabiliter occupati, ad recuperanda iura Ecclesiae solliciti intendentes, ven. fr. nostro Hostiensi Eppo tunc legationis fungenti officio in partibus Lombardiae direximus scripta nostra, ut duo Castra, videlicet *Medicinam* et *Argillatam*, quae Bononienses tunc temporis detinebant, ad dominium Sedis Ap. revocaret; quae iuxta mandatum nostrum recipiens dil. filio Henrico de Paragrano subdiacono nostro, quamdiu nobis placeret, commisit fiducialiter gubernanda, et homines castrorum ipsorum eidem nomine nostro fidelitatis iuramenta paestantes ei de rationibus nostris responderunt integre ac respondent. Deinde cum inter *Spoletanos, Narnienses, Cocconenses* et adiutores eorum ex parte una, et *Interamnenses, Tudertinos, Fulginates* et adiutores eorum ex altera gravi guerra suborta, ita quod praeter stragem virorum et multimoda rerum damna, et quod est gravius, animarum pericula, quae utraque pars incurrerat, multi detinerentur hinc inde captivi, nos eis paterno compatiens affectu, licet quidam ex illis viderentur filialem obedientiam abiecisse, dil. filium Pandulphum subdiaconum et notarium nostrum illuc curavimus destinare, ut omnes ad pacis foedera ineunda tam spirituali quam temporali districtione compellens captivos utrinque faceret liberari; qui mandatum nostrum diligenter adimplens studuit in manu forti corripere inquietos, et pusillanimes consolari, et quorundam rebellium pertinacia congrue castigata et captivis redditis libertati, potestatibus civitatum et castrorum fere omnium de ducatu, quos apud Bevaniam ad suam praesentiam evocarat, sub debito fidelitatis et poena mille librarum iniunxit, ut in Octavis Apost. Petri et Pauli quilibet potestas cum tribus vel quatuor de communitate sua vicem omnium habentibus se apud Urbem Veterem nostro conspectui praesentaret; quibus in praefixo termino in nostra praesentia constitutis post tractatum diutinum tam super pace inter ipsos plenius reformanda, quam super ducatu ad manus Ecclesiae retinendo, quod et cum praedicto subdiacono tractaverant diligenter, tandem *Perusini, Assissinates, Fulginates,*

Nucerini et Interamnenses iuxta mandatum nostrum munitiones, castra et regalia, sicut ea unquam habuit aliquo tempore clarae memoriae dux Conradus, in nostris manibus libere resignarunt; et licet Spoletani super iis, quae de ducatus dominio delinebant, exhibuerint se difficiles, asserentes quod si praedictus dux ea possedit, aliquando possessor fuerat violentus, tandem tamen super iis nostris paruerunt beneplacitis et mandatis, et sic toto ducatu ad manus Sedis Apost. revocato, tam ducatu quam Assisii et Nucerae comitatibus dil. fil. nostrum Raynerium S. Mariae in Cosmedin diaconum Cardinalem praefecimus in rectorem, qui omnia, quae in iis ad Romanam Ecclesiam pertinent, obtinens pacifice ac quiete, cuncta pro voluntate sua disposuit, et iuramentis fidelitatis ab hominibus ducatus et comitatum sine difficultate receptis. Ad haec cum quidam Theutonicus maresciallus castrum *Praetense* detinuisset diutius occupatum nos missis illuc nunciis nostris, amoto exinde maresciallo praedicto, recuperavimus castrum ipsum, universis habitatoribus eius dil. filio S. Camerario nostro ad hoc a nostro latere destinato et ab eis honorifice et devote recepto nomine nostro fidelitatis exhibentibus iuramenta. Unde nos tam idem castrum, quam *Radicofanum* et *Aquapendentem* dil. filio Muscae potestati Viterbiensi fidei nostro commisimus, quamdiu nobis placuerit, gubernanda. Praeterea cum cariss. in Chr. fil. noster Fridericus Romanorum imperator tunc rex veniens suscepturus de manibus nostris imperii diadema, ven. fr. nostrum Metensem Eppum imperialis aulae Cancellarium in Italiam praemisisset, misimus ad eum dil. fil. Raynaldum Munaldi subdiaconum et capellanum nostrum, ut ei vice nostra comitatum Comitissae Mathildis libere resignaret, sicut a rege ipso fuerat sibi iussum. Et licet cancellarius ipse petitionem eiusdem subdiaconi usque ad adventum regis circa partes Bononiae distulisset, tandem tamen idem rex tam de castro *Gonzagae*, quam de aliis castris, scilicet *Pepugnano*, *Bondeno veteri* et *Bondeno novo*, nec non de toto comitatu et podere ac terris comitissae praedictae, magistrum Alatrinum subdiaconum et capellanum nostrum, qui erat cum eo, et eundem Raynaldum Ecclesiae Romanae nomine investivit et eos constituit possessores, mandans ipsos per ven. fr. nostrum Eppum Taurinensem vicarium suum in corporalem possessionem induci, et praecipiens tam omnibus militibus et habitatoribus

castrorum ipsorum, quam aliis vasallis de ipso comitatu seu terris et poderis, ut omnes ab omni iuramento, quo ipsi tenebantur ratione terrarum ipsarum, penitus absoluti eisdem capellanis vel eorum alteri seu cuilibet alii ab Ecclesia Romana misso fidelitatis iuramenta praestarent, et abiurarent alia iis contraria iuramenta : quod si non facerent, scirent se extunc omnibus bonis comitatus — regia sententia perpetuo esse privatos. Praeterea iniunxit firmiter et mandavit potestatibus, consulibus, et rectoribus civitatum sub poena mille marcarum, ut omnes possessiones comitatus praedicti detentas ab ipsis sine difficultate ac mora qualibet restituerent, et absolverent omnes de comitatu et terris praedictis ab omni iuramento, districtu et obligationibus, quibus ratione alicuius iurisdictionis, quam in eis hactenus exercuerant, tenerentur eisdem, et removerent consules et rectores, baiulos, et si quos officiales ipsis praefecerant. — Praeterea licet *Marchiam Anconitanam* ad manus suas Ecclesia Romana pro maiori parte teneret, nihilominus tamen praedictus Imperator nobis omnino quietantias et refutationem faciens, prout in ipsius literis plenius continetur, praecepit omnibus de Marchia, ut nobis tamquam domino suo de cetero plenarie responderent. Cumque nos postmodum dil. filio nobili viro Marchioni Estensi eam in feudum duxerimus concedendam, praesente imperatore investientes eundem de ipsa Marchia per vexillum, nos praenominatum Pandulphum subdiaconum et notarium nostrum, et imperator ven. fr. nostrum Patriarcham Aquileiensem illuc curavimus destinare, ut in possessionem Marchiae eum inducentes ei facerent de omnibus rationibus suis integre responderi, civitate tamen Anconitana, quamdiu nobis placuerit, in nostris manibus reservata, et *universo patrimonio b. Petri a ponte Ceperani usque Radicofanum* possesso et disposito, pacifice ac quiete pro nostrae beneplacito voluntatis. — **Theiner Codex dipl.** I. 65. — **Bullarium Taurin.** III. 372.

87.

Innocentius IV PP. in C. Lugdunensi Bullam edit de diplomatibus Ottonis I et II item Henrici I Imperatorum super donatione Ecclesiae Romanae facta. 1245.

MON. Ne occasione casuum futurorum, quibus corporalia subiacent, universa privilegia et literae, quae temporibus retroactis ab Imperatoribus et Regibus aliisque Principibus, nobilibus, ac fidelibus christianis Sedi Apostolicae sunt concessa, vel missa, quorum aliqua bullis aureis, alia vero sigillis plumbeis aut cereis roborata esse noscuntur, valeant deperire: nos his omnibus et eorundem characteribus sigillorum diligenter inspectis, quaedam ex ipsis non corrupta, non cancellata, nec etiam vitiata praesenti pagina facientes de verbo ad verbum, nihil addito, mutato, vel demto, transscribi, et transcripta huiusmodi Praelatorum Ecclesiasticorum, quorum nomina inferius continentur, sigillorum munimine roborari, auctoritate apostolica sacro Concilio decernimus approbante, ut illa eadem fides transcriptis adhibeatur de cetero memoratis, quae ipsis authenticis adhibetur, et ipsa transcripta exnunc authentica censeantur. Tenor vero praedictorum privilegiorum, et literarum est talis. (*Sequuntur diplomata Ottonis et Henrici Imp. de a. 962. et 1020.*) — Nulli ergo omnino hominum liceat etc. Datum Lugduni 3. Id. Iulii Pontif. nostri anno III. — **Borgia** *breve Istoria del dominio temporale della Sede Apost.* Roma. 1789. Append. p. 37.

88.

Wilhelmus Imperator defensionem regalium beati Petri Innocentio IV Papae iuramento promittit. 1249.

MON. In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Ego Wilhelmus Dei gratia Romanorum Rex et semper Augustus tibi

Domino meo sanctissimo et patri carissimo, Innocentio Papae quarto, et successoribus et Ecclesiae Romanae, praesentibus subscriptis Principibus Imperii et nobilibus, spondeo, polliceor, promitto et iuro, quod omnes possessiones, honores et iura Romanae Ecclesiae pro posse meo bona fide protegam et servabo. Possessiones, quas autem Ecclesia Romana recuperavit, liberas et quietas sibi admittam, et ipsam ad eas retinendas bona fide iuvabo; quas autem nondum recuperavit, adiutor ero ad recuperandum, et recuperatarum secundum posse meum ero sine fraude defensor, et quaecunque ad manus meas deveniant, sine difficultate restituere procurabo. Ad has pertinet tota terra, quae est a Radicofano usque Ceperanum, Hexarchatus Ravennae, Pentapolis, Marchia Ancone, Ducatus Spoletanus, Terra Comitissae Mathildis, Comitatus Britinorii cum adiacentibus terris expressis in multis privilegiis Imperatorum a tempore Ludovici: has omnes pro posse meo restituam et quiete dimittam cum omni iurisdictione, districtu et honore suo. — Adiutor etiam ero ad retinendum et defendendum Ecclesiae Romanae regnum Siciliae. Tibi etiam domino meo Innocentio Papae et successoribus tuis omnem obedientiam et honorificentiam exhibebo, quam devoti et catholici Imperatores et Reges consveverunt Apost. Sedi exhibere. — Datum in castris apud Engelheim a. 1249. — **Theiner Codex diplom. I. 127.**

89.

Clemens IV PP. regnum **Siciliae** in feudum tribuit Carolo Regi Ludovici Regis Franciae fratri, a. 1265.

MON. Constituti ab eo, per quem reges regnant et principes imperant, et qui solus habet in regno hominum potestatem super gentes et regna, necesse habemus interdum regnis ipsis, et specialiter quae Romanae Ecclesiae iuris et potestatis existunt cum fratribus nostris ad pacem et iustitiam populorum perpetua stabilitate dispo- nere, ac in eorum soliis ad regimengentium sub-

iectarum quos dignos credimus sublimare; et quia instructi ab eo, qui spiritus angelos suos facit, super huiusmodi dispositione regnorum nonnumquam aliquibus ex fratribus ipsis aliqua committimus peragenda, ut ea, quae ab ipsis fratribus super illis cum maturitate debita rite ac provide ordinantur, eo ipso quod constat ipsa de nostra fieri iussione, robur obtineant firmitatis; ne tamen vacillent in posterum vel cavillationi subiaceant, eo sunt fortius apostolico munimine roboranda, quo circa maiora, in quibus maius periculum formidatur, maior est cautelae discretio adhibenda. Sane porrecta nobis tuae filialis devotionis petitio continebat, quod cum *Regno Siciliae et tota terra citra Pharus* usque ad confinia terrarum Romanae Ecclesiae, quae de praedicto regno Siciliae esse dignoscitur, *ad dispositionem et ordinationem Sedis Apostolicae, ad quam specialiter pertinet, plene ac libere devolutis*, Sedes ipsa obtentu devotionis, qua persona tua erga praedictam Romanam fulget Ecclesiam, et pro fidei puritate, qua christianissimum genus tuum semper noscitur claruisse, perpenso consilio disposuerit ad laudem Dei et honorem et pacem ipsius Ecclesiae, — de regno ipso personam ac domum tuam regiam honorare, habitis diligentibus et diutinis inter te et Sedem eandem tractatibus, de praedicto regno et terra in feudum tibi et tuis haeredibus concedendis: nos ad finalem consummationem eorundem tractatum negotii regni praedicti nostrum animum firmiter dirigentes, dil. fil. nostris — Cardinalibus dedimus literas in mandatis, ut iuxta conditiones et formam tibi — praesentatas ad plenariam executionem eius negotii, et ad collationem et investituram tibi de praedicto regno auctoritate nostra faciendam efficaciter procedere procurarent. — Ut autem collatio seu concessio et investitura sub praedictis forma et conditionibus robur obtineant firmitatis perpetuae, humiliter supplicasti eas apostolicae confirmationis munimine roborari. Nos igitur volentes tibi et haeredibus tuis in posterum super his salubriter providere, tuis supplicationibus inclinati collationem — investituram praedictorum regni et terrae sub conditionibus et forma praedictis — auctoritate apost. confirmamus ac praesentis scripti patrocinio cummunimus. (— *Sequitur fusior expositio conditionum investiturae, inter quas et ea erat, ut census annuum in octo mille unciiis auri in festo S. Petri Ec-*

clesiae Romanae Rex persolvat.) — Bullarium Taurin.
III. 745.

90.

Praesules Germaniae in Concilio Lugdunensi a. 1274. recognoscunt diplomata Principum in favorem Ecclesiae Romanae edita.

MON. In nomine Domini. Amen. Nos Henricus Trevirensis, Guarnerus Moguntinus, Enguebertus Coloniensis, Conradus Magdeburgensis, Giselbertus Bremensis AEppi; Conradus Argentinenensis, Leo Ratisbonensis, Bruno Brixinensis, Otto Mindensis, Fredericus Merseburgensis, Uvidego Misnensis, Ioannes Kimensis, Ildebrandus Eistettensis Eppi; — praesenti scripto fatemur, nos vidisse ac diligenter respexisse privilegia nec non et iuramenta clarae memoriae Ottonis IV et quondam Frederici II Imperatorum, tunc Regum Romanorum, non cancellata, non abolita, nec in aliqua sui parte vitata, sed in prima sui facie aureis bullis Regum ipsorum, Regiae Maiestatis impressis typario, consignata, quorum tenores tales sunt. (*Sequuntur ipsa iuramenta ac diplomata.*)

91.

Iidem recognoscunt eodem tempore literas Principum Imperii de iuramento Friderici Imp. et mandatum Rudolphi Regis Romanorum Nuntio suo ad Papam Ottoni Praeposito Spirensi datum de renovanda obedientia et praestando iuramento quoad possessiones Ecclesiae Romanae.

MON. In Nomine Domini. Amen. Nos Henricus etc. *ut supra* Praesenti scripto fatemur, nos vidisse ac diligenter inspexisse patentes literas Principum Imperii subscripti tenoris.

(*Sequitur declaratio Principum Imperii de a. 1220. superius iam exhibita.*) Item mandatum Regis Rudolphi huius tenoris: ,Sanctissimo etc. Gregorio X etc. Rudolphus Romanorum Rex semper Augustus, pedum oscula beatorum. Sanctitati Vestrae praesentibus innotescat, quod ego devotus vester et Ecclesiae Romanae filius, honorabilem virum Ottonem Praepositum S. Guidonis Spirensis, Regalis Aulae meae Cancellarium, meum Nuncium et Procuratorem constituo, dans ei liberam potestatem, et speciale mandatum faciendi nomine meo B. Petro Apostolo, coelestis regni Clavigero, ac Vobis eius successori ceterisque vestris canonicis successoribus et Ecclesiae Romanae confirmationes, concessiones, privilegia, iuramenta, et cetera omnia, quae mei praedecessores Reges Romanorum fecisse noscuntur seu invenientur etc. Datum Rotemburch a. 1274. Demum instrumentum gestorum in Consistorio ab Ottone Praeposito Spirensi nomine Rudolphi Regis Romanorum, huius tenoris: ,Ego Otto etc. praesenti scripto confiteor, me privilegia, nec non et iuramenta clarae memoriae Ottonis IV et quondam Friderici II Imperatorum — diligenter inspexisse, de verbo ad verbum legisse etc. (*Sequuntur tenores diplomatum ac iuramentorum, iam superius vulgati.*) De praedictorum itaque AEpporum, Ep-porum ac Nobilium consilio et expresso censensu, ego memoratus Cancellarius omnia et singula in eisdem contenta privilegiis eiusdem Regis Rudolphi nomine ratifico, rata et firma habeo, et ab aliis haberi volo, et eadem innovo, atque de novo concedo, promittens eodem nomine B. Petro coelestis regni Clavigero, ac Vobis Patri Sanctissimo eius successori, ceterisque vestris successoribus et Ecclesiae Romanae, ac iurans in animam ipsius Regis Rudolphi, quod ipse per se, vel per alium seu alios non occupabit, nec invadet — terras ipsius Ecclesiae Romanae, aut terras vasallorum eius, quas iure feudi, vel sub census, aut alterius praestationis titulo — tenent ab ipsa Ecclesia. — Item quod idem Rex Rudolphus — non offendet vasallos Ecclesiae, et specialiter magnificum D. Carolum Regem Siciliae, — nec Regnum Siciliae, quod idem Rex Carolus ab eadem Romana tenet Ecclesia, — occupabit aut invadet etc. — Acta sunt haec Lugduni in Consistorio a. 1274. — *Zacagni diss. hist. de summo Ap. Sedis imperio in urbem Comacini.* 1709. Append. p. 9. 22.

92—103.

Rudolphi Romanorum Regis diplomata, pro Patrimonio Eccl. Romanae Gregorio X eiusque successoribus PP. data. 1275. ss.

MON. 1. *Iuramentum*. In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Ego Rudolphus, Dei gratia Romanorum Rex, vobis Domino meo sanctissimo et patri carissimo Gregorio, divina providentia Papae decimo, vestrisque successoribus, praesentibus subscriptis praelatis, principibus, et nobilibus Imperii, spondeo, polliceor, et promitto, et iuro: quod omnes possessiones, honores, et iura Romanae Ecclesiae pro posse meo bona fide protegam et servabo. Possessiones autem, quas Ecclesia Romana recuperavit, liberas et quietas sibi dimittam, et ipsam ad eas retinendas bona fide iuvabo. Quas autem nondum recuperavit, adiutor ero ad recuperandum, et recuperatarum secundum posse meum ero sine fraude defensor, et quaecunque ad manus meas devenient, sine difficultate restituere procurabo. Ad has pertinet tota terra, quae est a Radicofano usque Ceperanum, exarchatus Ravennae, Pentapolis, Marchia Anconitana, ducatus Spoletanus, terra comitissae Mathildis, comitatus Brittenorii cum adiacentibus terris expressis in multis privilegiis Imperatorum a tempore Ludovici. Has omnes pro posse meo restituam, et quiete dimittam cum omni iurisdictione, districtu et honore suo. Verumtamen cum ad recipiendum coronam Imperii, vel pro necessitatibus Ecclesiae ab Apostolica Sede vocatus accessero de mandato Summi Pontificis, accipiam procurationem ab eis. Adiutor etiam ero ad retinendum et defendendum Ecclesiae Romanae regnum Siciliae. Vobis etiam Domino meo Gregorio Papae et vestris successoribus omnem obedientiam et honorificentiam exhibebo, quam devoti et catholici Imperatores consueverunt Sedi Apost. exhibere. — Actum in Ecclesia Lausannensi a. D. 1275. indict. 3. XIII Cal. Nov.

2. *Confirmatio possessionum Eccl. Romanae*. In nomine S. et individuae Trinitatis. Rudolphus etc. Ab eo solo, per quem Reges regnant, et potentes scribunt iustitiam, recognoscentes

inaestimabilem nostrae promotionis gratiam, qui regali iam in nobis culmine consummato nos ad obtinendum Imperialis gloriae solium sua sola pietate disponens, ut non solum cum principibus sedeamus, sed ut illis praesideamus, evexit; sanctaeque matris Ecclesiae, ac Vestra, Pater Reverendissime, Domine Gregori, divina providentia Papa X, universa beneficia, quibus nos in benedictione dulcedinis praevenistis, felicibus eiusdem promotionis nostrae auspiciis multiplicibus concurrando favoribus, et ipsam favorabilis prosecutionis auxiliis confovendo, attempta sollicitudine recensentes, reddimur corde solliciti, cogimur cogitare profundius, qua tantae dignationis gratiam digna saltem, prout humana insufficientia sufficit, gratitudine prosequamur. Illi ergo, a quo cuncta procedere novimus, et humiliter confitemur, quod ab eo recepimus, offerentes eius ac Apost. Sedis et vestris obsequiis, nos, quidquid possumus, quidquid sumus, in perpetuum humili voto et incommutabili proposito devovemus; vobisque, Beatissime Pater, et omnibus successoribus vestris canonicis, ac eidem S. R. Ecclesiae, speciali matri nostrae, omnem obedientiam, honorificentiam, atque reverentiam semper humiliter corde ac devoto spiritu impendemus, etc. *ut in prioribus diplomatis.*

3. **Gregorius X.** *inrepat ministros Regis Romanorum quod Romaniolae ditionem invadendo, iuramenta a subditis Ecclesiae Romanae exegerint. 1275.* Dil. filio Magistro Rodolpho Cancellario et Fratri Berengario de Ordine Hospitalis S. Ioannis Hieros. familiaribus et nunciis Rodulphi Regis Romanorum. Cedula quamdam petitiones aliquas continentem, praesentatam nobis ex parte vestra, recepimus admirantes; sicut enim vos ipsi novistis, super statu partium Romaniolae, ac in iis, quae per nos nuper acta fuerant in eisdem, cum fratribus nostris, qui tunc erant praesentes Bononiae, nec non et nobiscum colloquutione habita, licet pateret illa, quatenus de facto praecesserant, revocanda, nos tamen ex benignitate solita ea sub dissimulatione transeuntes ad tempus, donec nobis aliud videretur, voluimus, ut interim prosequeremini, quae in Lombardia et aliis convicinis imminebant. Nonne itaque mirandum, quod cum postmodum nihil novitatis emerserit, vos tamen tam repente, tam subito contra ea per eiusdem Cedulae seriem institistis, quae sic e vicino fuerant cum deliberatione provisa; ideo-

que cum expediat consulte agere volentibus ab huiusmodi repentinis immutationibus, quas non inducit prosequentium qualitas, abstinere, volumus ut iter prosequamini deliberate susceptum.

4. **Innocentius V PP.** *monet Rudolphum Regem, ut Nuncios suos ab invasione in terras Ecclesiae Romanae inhibeat.* 1276. Si attentione solita Romanorum Principum praedecessorum tuorum et tua gesta recenseas, si veritatis solers scrutator existas, quae scribimus, cum filiali devotione recipies, et in omni promptitudine devota sollicitudine prosequeris. Et quidem habet notoria veritas, et tam ipsorum Principum, ac specialiter quondam Ottonis IV et Friderici II, quam tua etiam monumenta testantur, *Exarchatum Ravennae ac Pentapolim* ad ius et proprietatem Romanae Ecclesiae spectare, quodque dicti Principes et tu ipse primo per Ottonem Spirensem Praepositum Aulae Regiae Cancellarium Procuratorem tuum, et postea per te ipsum omnes possessiones eiusdem Ecclesiae, quarum quamplures et praecipue praedictos *Exarchatum et Pentapolim* eadem monumenta singulariter exprimunt, reliquas vero generaliter comprehendunt, eidem Ecclesiae quietas et liberas dimissistis, promittentes ad obtinendum ipsas eandem Ecclesiam bona fide tamquam Principes Catholici adiuvare, illasque ipsi Ecclesiae sine mora et difficultate restituere, si ad manus vestras aliquando devenirent; specialiter autem tu et dictus Fridericus praedicta eidem Ecclesiae libere dimittentes, ipsa sibi renunciastis et restituistis, nec non ad omnem scrupulum removendum, prout melius et efficacius valet intelligi, concessistis, contulistis, et etiam donavistis, ut sublata omnis contentionis et dissensionis materia, firma pax et plena concordia inter Ecclesiam et Imperium perseverent; et haec omnia, prout superius et in eisdem monumentis plenius continetur, tu ac memorati Otto et Fridericus iuramentis corporaliter praestitis firmavistis, concessis super hoc monumentis seu privilegiis ab ipsis Ottone et Friderico aureis bullis ipsorum, ac a te sigilli tui munimine roboratis, quae ad futuram rei memoriam in Archiviis Ecclesiae conservantur. Cumque postmodum dil. filius Rodolphus Cancellarius tuus et Frater Berengarius Magister, magnificentiae tuae Nuntii, de permissione seu voluntate ven. fr. nostri Ferrariensis Eppli, tunc in Lombardiae partibus Sedis Ap. Legati aliqua, quae dictis quietationibus, renunciationibus, concessionibus,

collationibus, donationibus et iuramentis non est dubium obviare, circa praedictos Exarchatum et Pentapolim praesumsissent, a Communitatibus Civitatum et locorum Romaniolae ac vicinarum partium, quae fore de ipsis Exarchatu et Pentapoli dignoscuntur, fidelitatis iuramenta recipientes tuo nomine, licet, sicut verisimiliter credimus, non de tua conscientia vel mandato: fel. rec. Gregorius Papa praedecessor noster ipsos Eppum et Nuntios Bononiam ad suam praesentiam evocans factum redarguit, et facientes multipliciter increpavit, ostendens eisdem, quod id contra tuum iuramentum sic e vicino praestitum temerarie attentaverant, ac Nuntiis ipsis iniungens, quod in Romaniolam non redirent, sed in aliis partibus Lombardiae imminetia tua negotia cum diligentia procurarent: qui mandatis ipsius obtemperantes: humiliter, praemissa, quae se non malitiose fecisse dicebant, in eius arbitrio reliquerunt, procedentes iuxta mandatum ipsius ad alia tua negotia prosequenda. Ideoque Serenitatem Regiam exhortantes, quatenus consulte considerans, quod iidem Nuntii nimis inconsulte praesertim contra tuum iuramentum talia praesumerunt, eis et aliis quandocunque mittendis districte praecipias, ut agentes cautius et a similibus studiosius abstinentes, de terris Ecclesiae, et specialiter de dictis Exarchatu et Pentapoli absque nostro speciali mandato se de cetero nullatenus intromittant; imo Communitatibus memoratis per tuas patentes literas dil. filio Magistro Bernardo de Castaneto Albiensi Electo, nostro et Sedis Ap. Nuntio, tuo nomine assignandas, denunciatis, iuramenta praedicta recepta fuisse ab ipsis Communitatibus per errorem, nec te ratam habuisse receptionem huiusmodi vel habere, diligenter exhorteris easdem, ut hoc non obstante nobis et nostris Nuntiis plenarie obediant, et intendant, nec impedimentum aliquod praestare praesumant, quominus de ipsis, prout ad nos pertinet, et de consilio fratrum nostrorum disponere intendimus, libere disponamus.

5. **Ioannes XXI PP.** *aeque hortatur Regem in eodem merito.* 1276. Habet, fili carissime, veritatis notoriae certitudo, et tam Romanorum Principum praedecessorum tuorum etc. *ut in priori.* Unde pia memoriae Innocentius Papa praedecessor noster per Apostolicas literas praemissa explicate continentes Serenitatem tuam monendam et rogandam duxit in Domino, ac attentius exhortandam, ut consulte considerans etc. *aeque ut*

supra. Sed licet eidem respondisses Eppo, te super iis velle praefato praedecessori Innocentio per specialem Nuntium respondere, ad nos tamen praemissa huiusmodi per Nuntium facienda responsio non pervenit, nec praemissi eiusdem praedecessoris Innocentii monitionibus, precibus, et exhortationibus est paritum in hac parte; de quo non indigne admirationis causa suboritur, praesertim cum eas pro tui etiam honoris, et famae, tuaeque salutis augmento duxerit porrigendas. Nos itaque personam Regiam inter ceteros Catholicos Reges et Principes orbis terrae speciali prosequentes affectu, magnoque desiderio cupientes, ut in tuis operibus nihil reprehensibile valeat quovis modo notari, sed ut potius ad laudem Dei tuum semper honorem adaugeant, et salutem, Celsitudinem Regiam monemus, rogamus, et hortamur in Domino Iesu Christo, quatenus diligenter attendens, quod praemissa contra iuramentum a te praestitum praefati Nuntii tui nimis improvide attentarunt, ipsis et quibuslibet aliis missis forsitan et in posterum destinandis districte iniungas, ut cautius se gerentes, agentesque prudentius, similia non praesumant etc. *ut supra*. Volumus quoque, et instanter petimus, ut non ingeratur in hac parte dilatio, ut saltem hac vice apostolicis beneplacitis satisfiat.

6. **Nicolaus III PP.** *eundem Rudolphum Regem orat, ut ea quae sub Gregorio X. pro Ecclesia Romana praestitit, renovet ac confirmet.* 1278. Intima mentis nostrae, fili carissime, clare circumspicit praeparatio Sedis tuae in gremio Sedis Apost. constituta, sicut nuper ex iis, quae dil. filius Frater Conradus Minister Ord. FF. Min. Superioris Alemanniae Nuntius tuus ex parte tua nobis asseruit et fecit, collegimus inclytae tuae Celsitudinis merita, quibus Deum, et Romanam Matrem Ecclesiam tanquam Princeps Catholicus revereris. Nec dissimulare volumus, sed advertere potius, quod, sicut speratur et creditur, Pater aeternus tibi semitam suorum mandatorum aperiens, solium tuum, prout claris auspiciis indicas, augebit et diriget, magnificabit amplis honoribus, et erga eandem Ecclesiam tua devotione successive vigente roborabit tuae Celsitudinis incrementa, sicque promereri dignosceris, intra Sedis eiusdem claustra recumbere, ac habere in nobis, quod in patre devotus filius promeretur. Nuper quidem eundem Nuntium, quem ad dictam Sedem specialiter destinasti, affectione paterna recepimus, et ipse in

nostra et fratrum nostrorum praesentia constitutus, tamquam vir industrius, multa sollicitudine circumspectus, et fidelis commissi sibi negotii prosecutor, sinceram devotionem et intentionem puram, quam ad eandem Ecclesiam habuisti, et habere dignosceris, prudenter exposuit, et omnia et singula per quondam Ottonem Praepositum Spirensem — dicta, gesta — tuo nomine — recognovit, ratificavit etc. — prout haec et alia in instrumentis publicis inde confectis, tenores quorum per eundem Fr. Conradum tibi transmittimus, seriusus continentur. Ut igitur tuae sinceritatis integritas interius exteriusque reluceat, et appareas vas sincerum, praemissa omnia et singula per specialia privilegia regali aurea bulla munita promte, liberaliter, et distincte recognoscas, ratifices, confirmes, innoves, et de novo concedas, ea omnia corporali praestito iuramento firmando. Et quia dudum absque tuis, sicut opinamur et credimus, consensu, conscientia, vel mandato Cancellarius tuus a civibus Bononiensibus, Imolensibus, Faventinis, Foroliviensibus, Foropopuliensibus, Caesenatibus, Ravennatibus, Ariminensibus, Urbinatibus nec non et aliis aliarum Civitatum — quae ipsius Ecclesiae iuris existunt, — iuramenta fidelitatis nomine tuo recepit, tu mature conspiciens, id in praeiudicium iuris eiusdem Ecclesiae subsecutum, quidquid per eundem Cancellarium seu quemcunque alium tuo nomine in praedictis Civitatibus vel aliis locis et terris actum, gestum, recognitum extitit sive iuratum, revoces, casses, annulles, irrites, cassum et irritum nuncies, ac omnibus viribus vacues, statuens ac expresse consentiens, quod per hoc nullum ius tibi accrescat, vel ipsi Ecclesiae depereat, tam circa possessionem, quam circa proprietatem. Et quia decet regales actus in omni caritate procedere, ut omnem obscuritatem, quam frequenter generalitas consuevit inducere, tollat regalis expressio, ac iura Ecclesiae praedictae per tuam declarationem, quam decernas esse perpetuam, plenarie solidentur, recognoscas, fatearis, et speciali edicto ad perpetuam memoriam studeas declarare: *Ravennam, Aemiliam, Bobium, Caesenam, Forum populi, Forumlivium, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum, Adriam, atque Gabellum, Ariminum, Urbinum, Montem Fere-trum, territorium Balnense* cum omnibus finibus etc. ad beatum Petrum coelestis regni clavigerum, et ad nos ac successores nostros RR. PP. et ad ipsam Romanam Ecclesiam pleno iure, in-

tegre in spiritualibus et temporalibus in solidum pertinere, ac nostri et ipsius Ecclesiae pleni iuris, ditionis, ac principatus existere. Et ad omnem dubitationis scrupulum in posterum abolendum, et ut tua devotio erga ipsam Ecclesiam clarius enitescat, praedicta omnia et singula, prout melius et efficacius valet intelligi, nobis et per nos successoribus nostris RR. PP. et ipsi Ecclesiae de novo, distincte, libere, plenarie et expresse concedas, conferas et dones, ut sublata omnis contentionis et dissensionis materia, firma pax et plena concordia inter Ecclesiam et Imperium perseverent, praesertim cum ea omnia et singula ex privilegiis et declarationibus praedecessorum tuorum Rom. Imperatorum clare ac distincte pertinere ad Romanam Ecclesiam dignoscantur.

7. *Epistola Imp. ad Nicolaum III. PP. a. 1278.* Ad magnificentiam munerum et gratiarum quodammodo ineffabilem largitatem, quae Imperatores Romani et praedecessores nostri Reges Romanorum de Romanae matris Ecclesiae uberibus susceperunt, ipsi velut devoti filii faciem gratitudinis convertentes; nec minus attendentes, quod eadem Ecclesia ipsos in dulcedinis benedictione praeveniens, transferendo de Graecis imperium in Germanos, eisdem dederant id, quod erant, ut grati praedicarentur filii laudabilis recognitionis effectum, inter cetera, quae ipsi Ecclesiae confirmarunt, dimiserunt seu concesserunt, totam terram, quae est a Radicofano usque Ceperanum (etc. *ut in priori dipl.*) — cum adiacentibus terris, et omnia alia bona, terras, possessiones, et iura ad dictam Ecclesiam pertinentia in multis privilegiis Imperatorum a tempore Ludovici expressa sive contenta ipsi beato Petro coelestis regni clavigero eiusque successoribus et eidem Ecclesiae dimiserunt, renunciaverunt, restituerunt et confirmarunt, et ad omnem scrupulum removendum, prout melius valeret, et efficacius posset intelligi, contulerunt, concesserunt, et etiam donaverunt, sicut in eorum privilegiis seu literis continetur; nosque postmodum, prout Domino placuit, ad regalis excellentiae culmen assumpti praedicta omnia in praesentia recolendae memoriae Domini Gregorii PP. X recognovimus, ac ea omnia et singula ipsi pro praedicta Ecclesia, se, suisque successoribus recipienti confirmavimus, innovavimus, et de novo concessimus, atque donavimus, ipsa nihilominus praestito corpora-liter iuramento firmantes. Verum quia postmodum absque nostro

consensu, conscientia vel mandato Rudolphus cancellarius noster a civibus Bononiensibus, Imolensibus, Faventinis, Foropopuliensibus, Caesenatibus, Ravennatibus, Ariminensibus, Urbinatibus, nec non et aliis aliarum civitatum atque locorum illarum partium iuramentum fidelitatis nostro nomine dicitur recepissee: nos dilectum familiarem clericum nostrum magistrum Gotifredum praepositum Soliensem, regalis aulae protonotarium, transmittimus ad vestrae praesentiam sanctitatis, cui damus praesentibus nostris patentibus literis in mandatis, ut quidquid per eundem cancellarium seu quemcunque in praedictis civitatibus, locis et terris — actum, gestum, recognitum extitit, et praedicta iuramenta specialiter revocet, casset, annullet, irritet, — volentes et consentientes expresse, quod per hoc nullum ius nobis accrescat, vel Ecclesiae Romanae depereat tam circa possessionem quam circa proprietatem in civitatibus — supradictis. — Datum Vienna IV Cal. Iunii a. D. 1278.

8. *Nicolaus III. PP. denuo requirit Rudolphum Regem, ut, quae ex petitis a se diplomatibus adhuc praestita non essent, praestet.* 1278. Claret in gentibus tuae Serenitatis amoenitas, refulgent in ea radii claritatum, et sua claritate prospere succrescente resplendent, sicque infra matris Ecclesiae moenia regale solium roboras, honoribus amplias, et adauges, feliciter magnificas incrementis. Talis quidem splendor mentem nostram clarificat, serenat, intrinsecat, et excitat affectus patris ad filium infra claustrum pectoris recumbentem, ut claris succrescas auspiciis, secure proficias, et in ipsa matre sicut praeclarus filius solidaris. Ad hoc enim cogitatus nostros extendimus, et plenius vigiliis roboramus, ut in quibuslibet tuis processibus omnis maturitas observetur, ut ipsi consulte ac provide dirigantur; ad hoc intendimus, et ipsa laborat Ecclesia, quod omnibus deliberatione plenaria limitatis et discussis, attentius nos et eadem Ecclesia grata iurium nostrorum perceptione laetemur, et illis clara distinctione fruamur, tuque tali praeponderatione in omni puritate procedens quiete fulciaris accepta, et a futuris anfractibus praeserveris. Ad hoc quoque tua cum nostris debent vota concurrere, cum ex iis quies succedat salubrius utriusque, tua potissime, qua ipsi Ecclesiae carus adstringeris, et affabiliter praesentaris. Sane dudum, sicut nosti, fili carissime, dil. filius Fr. Conradus etc. *ut in prioribus literis.* Tu vero benedictionis alumnus, apo-

stolicis beneplacitis te conformans, aliqua ex eisdem privilegiis nobis — destinasti, super quo tuae promptitudinis studium multipliciter in Domino commendamus. Verum quia nonnulla, quae per nos ordinata fuerant, et maxime praestationem iuramenti petitam, et assensum Principum omissa comperimus, dil. filium Giffridum de Anagnia, Decanum Ecclesiae S. Audomari Morinensis dioecescos, Capellanum nostrum ad te duximus destinandum, ut suppleantur omissa, et omnia soliditate debita compleantur, et pro celeriori praemissorum expeditione praedicto Giffrido ad te ad praesens remisso, praedictum fr. Conradum in Romana Curia retinemus, ut ipse tractatum inter te et cariss. in Chr. fil. nostr. Carolum Regem Siciliae illustrem, prout negotii qualitas exegerit, prosequatur, prospera dante Domino prosecutione complendum. Ut igitur affectus tuae devotionis, quem sic gratanter inhaerere sensibus nostris inspicimus, in effectum perfectae soliditatis appareat, et residere in omni puritate probetur, et ut prosperitas tuorum successuum, videlicet de hostium tuorum depressione victoria, quos diebus istis in manibus tuis divini iudicii virga conclusit, in mansuetudinis gratia, quae post triumphum regales actus adornat, te nobis gratum et aliis repraesentet acceptum, ac de regia gratitudine post felicitatem maiorem nobis et eidem Ecclesiae mansveta praesagia repromittat, et successive nos reddat de tua sinceritate maiori perfectione securos: Serenitatem Regiam rogamus, et hortamur attente, quatenus eadem privilegia iuxta intentionem nostram, quam dictus Decanus tibi ex parte nostra explicabit, apertius suppleas, et perfici facias, et procures quod Principum Alemanniae, quibus super hoc scribimus, ad id accedat assensus, ita quod eisdem privilegiis in omni claritate ac soliditate perfectis, ipsorum nova data supplementationes et perfectiones huiusmodi comprehendat, et nos ac eadem Ecclesia fructus, quos repromittis in floribus, perfectione sincera iuxta nostra desideria colligamus, et exinde nobis et tibi quietis arrideant incrementa. — Datum Romae 15 Cal. Dec. Pontif. nostri anno primo.

9. *Idem ad Principes Imperii.* Statuit in terris Altissimus Romanum Imperium, et eius culmina dirigi voluit providi stabilitate consilii, et maturitate provida gubernari, ut secure procederet, et in negotiis non erraret, cuius Praesidi per te, ac alios Alemanniae Principes datur in electione principium; vos

ipsos illi columnas adiungitis, et assistitis in eius gubernatione custodes. Certe multa te ac alios praedictos potentia dignitatis amplificat, quam arctat in providis circumspectio veritatis; nam quanto eminentius consilium vestrum extollitur, tanto maturius vos oportet attendere, quod in agendis expediat, ut ex quibuslibet vestris actibus Pater collaudetur aeternus, decor servetur Ecclesiae, ampliatur cultus iustitiae, ac in omnibus debitum observetur, cum ex iis regnorum et principum quietes adveniant, et eorum solia roborentur, incrementa vigoris et gratiae perceptura. Cum igitur ex tenoribus privilegiorum, et declarationibus Rom. Imperatorum, quae in Archiviis suis Romana servat Ecclesia, evidenter appareat, totam terram, quae est a Radicofano usque Ceperanum etc. (*ut supra*) — ad nos et eandem Ecclesiam pleno iure pertinere, ac nostri et ipsius Ecclesiae iuris, ditionis et principatus existere, et cariss. in Chr. fil. noster Rudolphus Rex Romanorum illustris haec omnia — recognoverit, ratificaverit, declaraverit, ac de novo concesserit per se ac suos Nuntios speciales: nos cupientes, ut haec omnia in sua soliditate permaneant in futurum, nobilitatem tuam rogamus, et hortamur attente, quatenus praemissis omnibus — tuum praebens assensum, sic ea studeas promptis studiis approbare, iuxta formam, quam tibi per dil. fil. Giffridum de Anagnia — transmittimus, quod devotio tua promptitudine vigente reluceat, obvietur futuris anfractibus, et nos ac eadem Ecclesia, dictus Rex, et tu etiam successive plenae quietis ubertate fruamur, et in praedicti Regis et vestris successibus prosperis non immerito delectemur. —

10. *Litterae alterius ordinis eiusdem Nicolai III. PP. ad Rudolphum in obiecto donationum Ecclesiae Romanae ab Imperatoribus factarum, a. 1278.* Ad tuae devotionis augmentum et iurium Romanae Ecclesiae claritatem, quod civitas Ravennae et Aemilia, Bobium, Caesena, Forumpopuli, Forilivium, Faventia, Imola, Bononia, Ferrara, Comaclum, Adria, atque Gabellum, Ariminum, Urbinum, Montisferetrum, territorium Balnense cum omnibus iuribus, territoriis atque insulis in terra marique ad civitates et loca praedicta quoquomodo pertinentibus, ad nos et Romanam Ecclesiam pleno iure pertineant, — a te fili carissime cum expressione nominum praedictorum civitatum, castrorum villarum atque locorum sub certa forma petimus declarari, et ni-

hilominus ut erga eandem Romanam Ecclesiam matrem tuam sinceritatis tuae devotio amplius elucescat, omnia et singula de novo donari. Ne autem per haec nos aliquod novum petere vel a tuis praedecessoribus Imperatoribus Romanis insolitum existimes postulare, ad tuam conscientiam plenius serenandam, qualiter illa certi praedecessores tui Romani Imperatores expresse-
runt, qualiter illa ad Romanam Ecclesiam pertinere sub expressis terrarum distinctionibus declararunt, tibi de verbo ad verbum tenores privilegiorum, sicut in archivis Romanae Ecclesiae reperimus, sub bulla nostra transmittimus: quorum etiam privilegiorum aliqua originalia — dil. filio Conrado Nuntio tuo inspicenda commisimus, et quoad hunc articulum exemplanda concessimus, quatenus super his notae sibi veritatis fidelis assertor, declarationis per eum visae relator, omni nube de mente tua caliginosae dubitationis exclusa, te possit clarius informare. Tenores autem praefati eorumdem Imperatorum quoad praedicta tales sunt: „Ego *Ludovicus* Imperator Augustus statuo et concedo per hoc pactum confirmationis nostrae tibi beato Petro principi apostolorum, et per te vicario tuo D. *Paschali* summo Pontifici et universali Papae, et successoribus eius in perpetuum, sicut a praedecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditone tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam etc. — nec non et exarchatum Ravennatem, sub integritate cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis, quae piae recordationis D. Pipinus rex, ac bonae memoriae genitor noster Carolus Imp. beato Petro Apostolo et praedecessoribus vestris iamdudum per donationis paginam restituerunt: hoc est, civitatem Ravennam et Aemiliam, Bobium, Caesenam, Forumpopuli, Forumlivii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum et Adriam quae et Gabellum, cum omnibus finibus, territoriis atque insulis in terra marique ad supradictas civitates pertinentibus, simul et Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Ausimum, Humanam, Hesim, Forumsempronii, Montemferetri, Urbinum, et territorium Balnense, callem Luciolis, Eugubium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus.“ — Item tenor privilegii Ottonis Imperatoris talis est: „Ego *Otto* Dei gratia Imperator Augustus una cum Ottone glorioso Rege filio nostro, divina ordinante providentia spondemus atque promittimus per hoc pactum confirmationis nostrae

tibi beato Petro principi apostolorum, et clavigero regni coelorum, et per te vicario tuo D. *Ioanni* Summo Pontifici et universali Papae XII, sicut a praedecessoribus vestris etc. *ut supra.*“ — Item tenor privilegii Henrici Imp. talis est: „Ego *Henricus* Deo gratia Imperator Augustus spondeo atque promitto etc. — D. *Benedicto* Summo Pontifici etc. *ut supra.*“ — Datum Romae non. Iunii pontif. nostri anno primo.

11. *Novum diploma Rudolphi Imp. a. 1279.* Summa Reipublicae tuitio de stirpe duarum rerum Sacerdotii et Imperii divina institutione proveniens, vimque suam exinde muniens, humanum genus salubriter gubernabit in posterum et reget Deo propitio in aeternum. Haec sunt duo dona Dei maxima quidem in omnibus a superna collata clementia, videlicet auctoritas sacra Pontificum, et regalis excellentia potestatis. Haec duo Salvator noster, Mediator Dei et hominum Iesus Christus sic per se ipsum actibus propriis et dignitatibus distinctis exercuit, ut utraque ab ipso tamquam ex uno eodemque principio manifeste procedere omnibus indicaret. Ab eo igitur solo vivo et vero Deo recognoscentes omnia, a quo Reges et Regna sumere principia, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae beneficia erga nos innumera recolescentes, plenis excitamur affectibus, ea quae possumus illi retribuendo rependere, a qua nobis et nostris praedecessoribus Regibus Romanis tam grandia, tam excellentia dona conspiciamus esse tributa. Praefati itaque praedecessores ad magnificentiam munerum etc. *ut in dipl. a. 1278.* — Et quia decet regales actus in omni claritate procedere ut omnem obscuritatem, quam frequenter generalitas consuevit inducere, nostra tollat regalis expressio, ac iura ipsius matris Ecclesiae per nostram declarationem, quam decernimus esse perpetuam, plenarie solidentur. recognoscimus, fatemur, et oraculo praesentis edicti ad aeternam memoriam declaramus, civitatem Ravennatem, et Aemiliam, Bobium, Caesenam etc. — ad beatum Petrum coelestis regni clavigerum, et ad vos patrem beatissimum D. Nicolaum Papam III, et ad successores vestros Romanos Pontifices, et ad ipsam Ecclesiam Romanam pleno iure ac integre, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus in solidum pertinere, ac vestri et Romanae Ecclesiae pleni iuris, ditionis ac principatus existere. Et ad omnem dubitationis scrupulum in posterum abolendum, et ut nostra devotio erga matrem Ecclesiam clarius enitescat,

praedicta omnia et singula tam propriis seu specialibus provinciarum, terrarum, civitatum atque locorum expressa vocabulis, quam etiam non expressa, prout melius et efficacius valet intelligi, ipsi beatissimo Petro, et vobis, sanctissime pater D. Nicolae Papa III. et per vos successoribus vestris Romanis Pontificibus, et Romanae Ecclesiae de novo libere, plenarie concedimus, conferimus, et donamus, ut sublata omnis contentionis, et dissensionis materia, firma pax et plena concordia inter Ecclesiam et Imperium perseverent. — Dat. Viennae XVI Cal. Mart. a. D. 1279. — **Raynaldus** *Ann. Baron.* ad a. 1275. ss. — **Theiner** *Codex dipl.* I. 210. ss. — **Zacagni** *diss. hist. de summo Ap. Sedis imperio* etc. App. 31. ss.

12. *Declaratio Principum Electorum Imperii a. 1279.* Nos Principes Imperii universis praesentem paginam inspecturis. Complectens ab olim sibi Romana Ecclesia mater quadam quasi germana caritate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen temporaliter tantum praesidentium super terram; plantans in ea principes tamquam arbores praelectas, et rigans illas gratia singulari, illud eis dedit incrementum mirandae potentiae, ut ipsius Ecclesiae auctoritate suffulti, velut germen electum per ipsorum electionem illum, qui froena teneret Romani Imperii, germinaret. Hic est illud luminare minus in firmamento militantis Ecclesiae, per luminare maius, Christi Vicarium, illustratum. Hic est, qui materialem gladium ad ipsius nutum exerit, et convertit, ut eius praesidio pastorum pastor adiutus oves sibi creditas spirituali gladio protegendo communiat, temporali refroenet et corrigat ad vindictam malefactorum, laudem vero credentium et bonorum. Ut igitur omnis materia dissensionis et scandali, seu etiam rancoris occasio inter ipsam Ecclesiam, et Imperium auferantur, et ii duo gladii in domo Domini constituti debito foedere copulati seipsos exerceant in utilem reformationem regiminis universi; et nos in actu voluntatis et operis inveniamur filii devotionis, et pacis, qui tam Ecclesiam quam Imperium confovere tenemur: quidquid per dominum nostrum Rudolphum Dei gratia Romanorum Regem sanctissimo Patri et Domino nostro D. Nicolao Papae III eiusque successoribus, et ipsi Romanae Ecclesiae recognitum, confirmatum, ratificatum, innovatum, de novo donatum, declaratum, sive concessum, iuratum, et actum seu

factum est per privilegia, vel quaecunque alia scripta quorumcunque tenorum — tam aliorum Imperatorum et Regum Romanorum praedecessorum Regis eiusdem, quam ipsius Regis, et specialiter super fidelitate, obedientia, — per Reges Romanorum Pontificibus et Ecclesiae impendendis, ac possessionibus et iuribus Ecclesiae — nec non super civitate Romana et regno Siciliae, — Corsica quoque atque Sardinia etc. — voluntatem nostram, assensum atque consensum unanimiter et concorditer exhibemus, et promittimus, quod contra praemissa nullo unquam tempore veniemus, sed ea omnia et singula pro posse nostro procurabimus inviolabiliter observari. — Actum et datum a D. 1279. indict. 7.

104.

Cardinalium Collegium vacante Sede recognoscit per patentes literas: censum per Regem **Siciliae** rite persolutum esse Ecclesiae Romanae. 1277.

MON. Miseratione divina Epipi, Presbyteri, et Diaconi S. R. E. Cardinales. Excellenti et magnifico Principi, carissimo ipsius Ecclesiae filio, D. C. illustri Regi Siciliae salutem in Domino. Secundum conventiones et conditiones in concessione Regni Siciliae facta vobis et haeredibus vestris appositas censum octo millium unciarum ad pondus Regni eiusdem in festo beatorum Apost. Petri et Pauli Romano Pontifici et Ecclesiae Romanae vos et vestri in eodem regno haeredes solvere tenemini annuatim. Cum itaque praedictus census octo millium unciarum per discretos viros Magistrum Richardum Boncelli Ap. Sedis Capellanum Subdecanum Baiocensem, Ioannem de Brolan militem, et Ioannem de Maffete consiliarios et familiares vestros, in eodem festo beatorum App. Petri et Pauli anni Domini 1277 nomine vestro nobis et eidem Ecclesiae fuerit integre persolutus: nos in Consistorio consveto ad hoc specialiter more solito congregati, volentes super solutione huius, vestris et haeredum

ipsorum indemnitatibus praecavere, de praedicto censo octo milium unciarum antedictarum pro eodem anno nobis et ipsi Ecclesiae Romanae plenarie satisfactum, et vos quoad ipsum censum anni praedicti penitus liberatos, ita, quod nec Romano Pontifici, nec alicui alii aliquo modo ad ipsum censum pro saepefato anno vos, vel iidem in praefato regno haeredes teneamini, praesentium literarum nostrarum tenore fatemur, et ad vestram ac ipsorum haeredum cautelam et securitatem de ipso censu praefati anni quietationem et refutationem plenariam vobis nostro, futuri Romani Pontificis, et ipsius Ecclesiae Romanae nomine sub earundem literarum testimoniis facientes, ipsas vobis sigillorum nostrorum munimine roboratas ad rei gestae memoriam, et vestrum haeredumque ipsorum tutamen duximus concedendas. Datum Octobri 20. Ecclesia Romana vacante. — **Borgia** *breve Istoria del dominio temp.* etc. p. 174.

105.

Martinus IV PP. deponit Regem **Aragonum** propter occupatam Siciliam, ad ius ac proprietatem Ecclesiae Romanae spectantem, a. 1283.

MON. De insurgentis in regno *Siciliae* fremitu tempestatis, quam execranda Panormitanae rebellionis audacia inchoavit, et reliquorum Siculorum malitia Panormitanam imitata prosequitur, ad Sedem Apost. infausto rumore perlato, nos post processum in hac Urbevetana civitate in festo Ascensionis Domini — habitum ad compescendam tempestatem eandem, quia procellarum illius spiritus non cessabat, sed per insidias *Petri regis Aragonum* (quem stilo circa reges solito non describi subscripta ipsius demerita meruerunt) invalescere potius videbatur: ut eiusdem Regis, qui regiae dignitati non deferens et generis sui claritati non parcens dictorum rebellium se ducem constituit et aurigam, nequitia revelaretur apertius, et Ecclesiae Romanae iustitia contra eum evidentius appareret: in festo dedic. basil. Princ. Apost. praeterito in platea Ecclesiae S. Flaviani Montis Flasconensis

Balneoregiensis dioecesis praesente tunc multitudine numerosa fidelium duximus recensendum: qualiter fel. rec. Innocentius PP. IV Fridericum olim Romanorum Imperatorem — in Lugdunensi concilio propter suarum iniquitatum multitudinem detestandam adeo ne regnaret vel imperaret abiectum ostendit et denunciavit omni honore ac dignitate privatum a Domino; — qualiter etiam post eiusdem Friderici obitum, *quamquam regnum Siciliae ad dispositionem Ecclesiae Romanae, cuius iuris et proprietatis existit, esset libere devolutum*, — Conradus praedicti Friderici filius — regnum ipsum praesumptione temeraria occupavit, quodque Conrado sublato de medio Manfredus tunc princeps Tarentinus — ad quasdam civitates, castra et alia eiusdem regni loca manus occupatrices extendit, propter quod et alios etiam nefarios actus suos et graves offensas piaemem. Alexander PP. IV ipsum — excommun. vinculo innodatum Tarentino principatu etc. bonis ac iuribus — tamquam rebellem et hostem Romanae Ecclesiae ac violatorem fidelitatis sibi praestitae manifestum, suorumque iurium invasorem — apostolica auctoritate privavit; cumque memoratus Manfredus — postmodum fraudulenter nepotis sui morte conficta dictum regnum proprio nomine occupans et regium in illo titulum et nomen usurpans se — in regem inungi et coronari fecisset, praefatus Alexander — cassum et irritum nunciavit, quidquid circa dictum Manfredum per unctionem vel potius execrationem et coronationem extitit tam temerarie tam dolose praesumptum; eisdem vero Manfredo et Conradino — sua sorte succisis, cum nobis et Ecclesiae, regi, regnoque pacis et quietis serenitas arrideret: in subitas tempestates acta est aestiva tranquillitas, bellum in media pace surrexit, facti sunt hostes ex subditis, et qui regi Siciliae ad fidelitatis debitum tenebantur, rebellionis spiritum infideliter assumentes non solum hostilia sed et tyrannica patnaverunt. — Quia vero, sicut extunc plurimorum habebat assertio et evidenter exitus iam, probavit, haec in nostram et ipsius Ecclesiaeurbationem et dispendium tentabantur: — nos tantorum malorum obstare principiis cupientes, ne illis invalescentibus sero parari contingeret medicinam, in dicto festo Ascens. Domini — universos et singulos — monuimus, ne in praefato regno nos et Ecclesiam aut regem Siciliae, *qui dictum regnum ab Ecclesia ipsa tenet*, molestare, impetere vel etiam perturbare praesume-

rent occupando, invadendo. — Et licet Panormitanae civitatis et civium ac nonnullorum castrorum illarum partium, quae contra regem Siciliae rebellarant, culpa gravis acerbiolem processum exigeret: nos tamen desiderantes, quod civitates, cives et loca praedicta mansuetudo corriperet et a tanti erroris invio revocaret, erga eos non rigorem sed mansuetudinem prosequentes, — praecepimus, ut submoto cuiuslibet difficultatis et dilationis obstaculo ad nostram et Ecclesiae ac Regis mandata redirent. — Ceterum licet dum his et aliis modis et viis filiorum salutem partem venabatur affectio, reliquarum civitatum — Siciliae in nostram notitiam perlata rebellio et praecipue Messanensium — multae commotionis causam inducerent: nos tamen propterea non desistentes a coeptis, ven. fr. nostro Guidone Eppo Sabinesi ad partes illas cum plenae legationis officio tamquam pacis angelo destinato, bona in illis et pro illis quaesivimus partibus, nec venerunt; expectavimus pacem, et turbinis tempestas gravioris apparuit. — Siquidem Petrus rex Aragonum — Siciliae insulam, *terram utique peculiarem ipsius Ecclesiae*, militum et peditum caterva stipatus invadens et occupans, ac in illa eiusdem Ecclesiae pacem turbans, gravem seditionem excitans contra eam, graviterque populum concitans, in illam temeritatis porupit audaciam, quod — in regno praedicto nomen iam usurpabat regium et usurpat, se regem Siciliae nominans, — regi Carolo in suis literis regni Siciliae titulum subtrahendo, sicque non solum Panormitanos — in inchoatae contra praefatum regem seditionis et rebellionis contumacia obfirmavit, — sed tam ipsos quam ceteros insulae praelibatae rebelles contra Ecclesiam eorum specialem matrem et dominam concitavit. — Et quia memorati Aragonum regis excessibus non leve pondus adiicit ipsius et regni sui explicite descripta conditio, seriose duximus explicandum, qualiter de archivio ipsius Ecclesiae prodeuntia monimenta manifeste testantur, quod pia memoriae Innocentius PP. IV — quondam Petrum regem Aragonum eiusdem Petri Aragoniae regis avum — honoravit multipliciter, et — in regem inungi faciens, manibus propriis coronavit et regalia insignia universa — munifice largitus eidem ab eo iuramentum corporale recepit, per cuius religionem praefatus rex inter cetera fidelitatem et obedientiam ipsi Summo Pontifici eiusque successoribus, dictaeque Romanae Ecclesiae, regnumque suum in ipsius obedientia fide-

liter conservare promisit, ac demum — regnum suum, antea censuale a suis praedecessoribus eidem Ecclesiae constitutum, — praefato Innocentio et per eum ipsi ss. Apost. Sedi obtulit, — et novo adiecto censu constituit censuale. —

— Quamquam autem tantis excessibus — processus gravior deberetur, et ad praemissarum comminationum executionem extunc procedere non iniuste possemus, imo etiam debere-mus; quia tamen nescit a caris caritas etiam laesa recedere, paternae caritatis affectio nos inducit, ut cum simus licet insufficientibus meritis illius vicarii, qui non mortem peccatorum, sed ut convertantur et vivant, se velle fatetur, regem Aragoniae et alios supradictos denunciationibus, monitis — ad conversionem celerem — curaremus benignius excitare. Ideoque — denunciavimus saepe-fatos Petrum regem Aragoniae — etc. rebelles excommunicationis, civitates, castra — interdicti sententiis subiacere de novo — in non parendo nostris monitis ac praeceptis. — Tantis ac talibus — significationibus, ut a facie arcus fugerent et se ab instantis recti iudicii merita durtia liberarent, non humiliatum sed obduratum est in suis perversitatibus insipiens cor eorum. — Ne igitur tam iustae comminationes fiant iniustae ludibrio, si earum iustitia prosecutione debita fraudaretur, neve sine vindicta gravis adeo crescat insania, dignum putavimus, ut memoratum Petrum regem Aragonum, tantamque ipsius proterviam ultrix sententia persequatur. Et ideo regnum Aragoniae ceterasque terras regis ipsius — exponentes, ut sequitur, ipsum *Petrum regem Aragonum eisdem regno et terris regioque honore sententialiter, iustitia exigente, privamus*, et privantes exponimus eadem regnum et terras occupanda catholicis, de quibus et prout Sedes Apost. duxerit providendum in dictis regno in terris, Ecclesiae Romanae iure salvo; vasallos ipsius, quos, ut praemissa declarant, a iuramento fidelitatis, si qui tenebantur eidem, iam absolvimus, denunciantes penitus absolutos, — ac eosdem Petrum quondam regem, Siculos complices et fautores eorum — praemissis excommunicationis, universitates vero, civitates etc. — denunciamus interdicti sententiis subiacere. — **Bullarium Taurin.** IV. 54.

106.

Bonifacius VIII PP. Iacobo regi Aragonum
Sardiniam et Corsicam iure beneficiario tra-
 dit, a. 1297.

MON. Super reges et regna positi ex divinae praeeminentia potestatis, de ipsis opportune disponimus, prout commodius ex alto prospicitur, actionum se qualitas ingerit, et iudicium sanioris inspectionis inducit. Nonnumquam enim in ipsis evellimus, de gente in gentem propter culpas et dolos solia transfereundo regnantium; interdum plantamus et colimus, caros filios et devotos almae matris Ecclesiae ad nova regnorum praeficiendo dominia, ut eradicatis vitiis et plantatis virtutibus laudetur virtus Altissimi in Ecclesia sponsa sua, quam sic supra petram fidei soliditate fundavit, ei tribuens in confessionis apostolicae fortitudine fundamentum, ut ipsam foetu novae prolis amplifcet, et ei nec procella turbinis, nec praevalere possit spiritus tempestatis. Sane ad genus tuum, ex quo prodierunt filii benedictionis et gratiae, dirigentes intuitum considerationis internaе, tibi de regione dissimilitudinis redeunti brachiis paternae affectionis accumbimus, et te solidae caritatis amplexu pressius osculamur; et quo plus tuae ferventis devotionis affectum erga nos et ipsam Ecclesiam, a cuius olim unitate recesseras, oculate et attente conspiciamus, eo potius erga te ipsius benignitas excitatur Ecclesiae, et nostrae dilectionis sinceritas incalescit. Ad honorem igitur Dei Patris Omnip. et Fil. et Sp. S. ac B. et Glor. V. Mariae, beatorum quoque Apost. Petri et Pauli, nec non et S. Rom. Ecclesiae, de fratrum nostrorum consilio et assensu, *regnum Sardiniae et Corsicae, quod ipsius Ecclesiae iuris et proprietatis existit, cum iuribus omnibus et pertinentiis suis tibi et tuis haeredibus — in perpetuum feudum gratiose conferimus*; et ex Ap. Sedis liberalitate concedimus et donamus, — et per cuppam auream te de eodem praesentialiter investimus, *ita, quod tam tu quam quilibet tuorum haeredum in dicto regno pro ipso re-*

gno Sardiniae et Corsicae nobis et ipsi Romanae Ecclesiae praestabilis et praestare tenebimini ligium homagium, vasallagium plenum, et fidelitatis iuramentum. (Sequitur enumeratio conditionum tum forma iuramenti.) — Quodsi forte contingeret te vel haeredes tuos in praedicto regno Sardiniae et Corsicae successores in regem vel Imperatorem Romanorum seu regem Teuthoniae eligi vel assumi, electus vel assumptus nullo modo dictum regnum cum Imperio et regimine valeas vel valeant retinere; et si moniti ab ipsa Ecclesia, imperium et regna Romanorum seu Teuthoniae non dimiseritis, a iure dicti regni Sardiniae et Corsicae ipso facto cadatis ex toto, ac regnum ad Romanam Ecclesiam libere devolvatur. — **Bullarium Taurin.** IV. 136.

SECVLVM DECIMVMQVARTVM.

107. 108.

Albertus Rex Romanorum duplici diplomate obedientiam spondet Ecclesiae Romanae et defensionem regalium S. Petri. 1303.

MON. 1. *Diploma primum.* Sanctissimo in Christo Patri et Domino suo Domino Bonifacio — Summo Pontifici Albertus etc. Profiteor, sanctissime pater et domine, me bonorum omnium largitori ac vobis et Ecclesiae suae fore pro innumeris misericordiis et immensis beneficiis obligatum. — Assurgens Deo et Sanctitati Vestrae et eidem Ecclesiae matri meae ad gratiarum devotissimas et humillimas actiones totum me devoveo, totumque me offero et expono ad gratificationis debitum per omnia, in quantum humanae imbecillitatis conditio patitur, exolvendum. Ad haec licet pridie, antequam circa negotium electionis de me ad Romanorum regnum et imperium celebratae, ac alia, quae in hac parte incumbant, esset per Sanctitatis Vestrae beneficium mei status essentia solidata, fecerim infrascripta et super eis meas patentes literas Beatitudini Vestrae duxerim destinandas, ac in solidatione huiusmodi procuratores mei ad hoc specialiter constituti ea in vestra praesentia innovaverint: ecce nunc tamen ut gratus reddar et ipsa in maiori firmitate procedant, illa duxi praesentibus innovanda. Rememorans igitur, quod nonnulli Romanorum Imperatores et Reges, qui fuerunt hactenus, multiplicium bonorum, beneficiorum et gratiarum a Sede Apostolica obtentorum immemores et ingrati, promissionibus et iuramentis ipsi Sedi praestitis violatis, ipsam Sedem multipliciter impugnaverunt, provinciis, civitatibus, castris, terris et locis ac vasallis Sedis eiusdem damnis gravibus et iniuriis irrogatis, — providi nonnulla facere, per quae de me et meis suspicio valeat amputari,

et Sedes ipsa reddatur securior, quod a me vel meis nullatenus offendetur in se, vel in provinciis, civitatibus, terris, castris vel locis, personis aut vasallis sibi subiectis. *Promitto itaque, quod Vicarium nec in Lombardia nec in Tuscia ponam absque beneplacito et consensu Sanctitatis Vestrae vel dictae Sedis usque ad quinquennium a data praesentium numerandum, sed nec ultra dictum quinquennium ponam ibidem aliquem Vicarium in — devotum vel suspectum Vobis vel ipsi Sedi, et si posuero, amovebo. — In propria etiam persona vel per decentem armorum equitum et peditum comitivam ad requisitionem vestram vel Sedis eiusdem exnunc potenter et liberaliter me offero, et exponam cum effectum bona fide secundum meum posse, quibuslibet dolo et fraude penitus circumscriptis, contra hostes Romanae Ecclesiae et rebelles. — Ad haec promitto et iuro tactis sacrosanctis evangelis, quod ad quemcunque gradum et statum cuiuscunque eminentiae seu dignitatis aut solium quantumcunque sublime — ascendero, seu promotus vel assumptus fuero, supradicta omnia et singula confirmabo, innovabo, et etiam de novo faciam et concedam verbis competenter mutatis, et vobis vestrisque successoribus canonice intransitibus et Apost. Sedi super his patentes literas meo magno sigillo signatas et etiam bulla aurea, cum illa me uti contigerit, faciam assignari. — Datum in Nuremberg a. D. 1303. XVI Cal. Aug.*

2. *Diploma alterum. Sanctissimo etc. ut supra. Profiteor etc. ut supra. — Recognoscens igitur, quod Romanum imperium per Sedem Apost. de Graecis translatum est in persona magnifici Caroli in Germanos, et quod ius eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, certis Principibus Ecclesiasticis et Secularibus est ab eadem Sede concessum, a qua Reges et Imperatores, qui fuerunt et erunt pro tempore, recipiunt temporalis gladii potestatem ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, pia devotione et sincero corde profiteor, quod Romanorum Reges in Imperatores postmodum promovendi per Sedem eandem ad hoc potissime ac specialiter assumuntur, ut sint sanctae Romanae Ecclesiae advocati, catholicae fidei ac eiusdem Ecclesiae praecipui defensores. Quapropter et ego et alii Romanorum Reges et Imperatores, qui erunt pro tempore, totis viribus ab illis abstinere debemus, quae ipsi Ecclesiae possunt esse nociva, et per quae inter Vos Do-*

minum meum, qui nunc Ap. Sedi feliciter praeestis, et successores vestros, qui canonice intrabunt, et me ac Romanorum Reges et Imperatores, qui erunt inantea, possent scandala suscitari et materia dissensionis oriri. — Iuro etiam tactis ss. evangelis, quod ero fidelis et obediens beato Petro et Vobis vestrisque successoribus canonice intrantibus, sanctaeque apostolicae Romanae Ecclesiae. — *Papatum Romanum et Regalia S. Petri adiutor ero ad retinendum, defendendum et recuperandum, ac recuperata manutenendum contra omnem hominem*, divino fultus auxilio, secundum meum scire et posse. Et recognosco et fateor omnia et singula, quae a divae memoriae Rudolpho patre meo Romanorum Rege et etiam a quibuscunque praedecessoribus eius Rom. Regibus vel Imperatoribus sive super fidelitatis iuramento sive super quibuscunque aliis recognita, confessata, promissa, facta — fuerunt, — et ipsa ratifico, innovo et confirmo, et ea iuro et promitto me inviolabiliter servaturum. — Statuo insuper, facio et concedo quaecunque per clarae memoriae Ludovicum Imp. Aug. tempore bonae memoriae Paschalis Papae, et a clarae memoriae Ottone Rege tempore fel. rec. Ioannis Papae statuta vel iurata, recognita, facta, seu concessa fuerunt. — Et ut devotionem et zelum, quod ad Vos gero, et exaltationem ipsius Romanae Ecclesiae efficaciter per operis exhibitionem ostendam, paratum me offero, Vos et Apost. Sedis Primatum, ac iura et libertates vestras ac dictae Sedis contra omnem hominem defendere et tueri, et esse contra quoscunque hostes et rebelles adversarios seu inimicos Sedis eiusdem — —. *Contra libertates, bona ac iura supradictae Romanae Ecclesiae non veniam, sed ea defendam*, et ad defendendum iuvabo, et de nullo, quod ad ipsam Sedem pertinet vel pertinebit, me contra eius beneplacitum intromittam. — Datum apud Nuremberg a. D. 1303. XVI Cal. Aug. — **Theiner Codex diplom.** I. 389.

**Henrici VII Imper. diploma, a. 1312 editum
pro tuendo patrimonio Eccl. Rom.**

MON. Sanctissimo in Christo patri et domino suo, D. Clementi V etc. Dudum antequam susciperemus Imperii diadema, in humilitatis spiritu, quae virtutum comprobatur origo, sicut s. matris Ecclesiae filius, nostrae devotionis ac fidei zelum vobis et ecclesiae ferventi desiderio ostendere cupientes, in manibus discreti viri Ioannis de Molariis ecclesiastici Tullensis capellani vestri — praestitimus iuramentum, — serio promittentes, nosque firmiter obligantes, quod post imperialis diadematis a nobis coronationem susceptam omnia in iuramento contenta ratificaremus, confirmaremus, recognosceremus; ac de his omnibus infra octo dies post coronationem ad perpetuam rei memoriam, ac vestram et successorum vestrorum, et ecclesiae ac Sedis Apostolicae securitatem atque cautelam vobis patentes quadruplicatas imperialis maiestatis typario communitas concedimus literas, literarumstrarum seriem continentes, quae talis est: „Henricus etc. Ferventi desiderio cupientes Sanctitatis Vestrae pedibus et Apost. Sedi toto corde et animo zelum nostrae reverentiae, fidei et devotionis offerre, vestris sanctis monitis, exhortationibus et mandatis nos pro viribus coaptando, et honorem vestrum ac S. Romanae Ecclesiae et aliarum Ecclesiarum iura diligere, et pro posse protegere atque servare; attendentes propensius, quod nihil est, quod lumine clariore prae-fulgeat, quam recta fides in principe, nihilque est, quod ita nequeat occasui subiacere, quam vera religio, et quod ad Dei timorem servandum, mandataque eius custodienda factus est omnis homo, sed praecipue imperialis et regalis potestas, quae a Domino Deo est, et ad eius ministerium exequendum, ad fidem et reverentiam sui nominis dilatandam in omnes regiones et regna: promittimus et obligamus nos cum omni efficacia Deo Omnipotenti, vobisque Domino nostro Clementi V Summo Pontifici, vestrisque successoribus, ac s. Sedi Apost. et Romanae

Ecclesiae, quae Ecclesiarum omnium caput est et magistra, quod s. cath. et apost. Ecclesiam, fidemque catholicam fundatam supra fundamentum apostolorum et prophetarum, — toto corde et animo, pura fide et sancta intentione conservabimus, reverebimur atque defendemus totis viribus etc. — Item promittimus et obligamus nos, quod personam vestram, statum et honorem, et successorum vestrorum contra quoscunque homines conservabimus et defendemus et manutenebimus; nec non omnia privilegia Regum et Principum, et Imperatorum Romanorum praedecessorum nostrorum, cuiuscunque tenoris et continentiae existant, quocunque tempore concessa s. Romanae Ecclesiae ac Romanis Pontificibus et Sedi Apostolicae — conservabimus et manutenebimus, nec aliquo unquam tempore contraveniemus, — imo ad perpetuam rei memoriam et S. Ecclesiae securitatem atque cautelam privilegia omnia pro nobis et successoribus nostris ratificamus, et confirmamus, recognoscimus, innovamus, et de novo concedimus. — Specialiter autem et expresse ratificamus omnia privilegia Constantini, Caroli, Henrici, Ottonis IV, Friderici II, atque Rudolphi Regum et Principum seu Imperatorum Romanorum quocunque tempore concessa super quibuscunque, cuiuscunque continentiae vel tenoris existant, S. Rom. Ecclesiae, Romanisque Pontificibus et Sedi Apostolicae. Promittimus etiam et obligamus nos manutenere et conservare omnia privilegia, et nullo tempore contravenire permittemus, per quoscunque Reges vel principes, seu Imperatores, et praecipue per supradictos Constantinum etc. S. Rom. Ecclesiae concessa super recognitione et libera dimissione terrarum et provinciarum S. Rom. Ecclesiae ubicunque positarum, praecipue Marchiae Anconitanae cum omnibus civitatibus, exarchatus Ravennae et Pentapolis, ac Romaníolae et Brittenorii comitatus, cum civitate Bononiae; — vallis quoque quae Spoletana dicitur sive ducatus, cum civitatibus Perusii, atque Castelli; massae quoque quae Trabaria nuncupatur; patrimonii etiam beati Petri in Tuscia cum civitatibus Tuderti, Narniae, Urbisveteris, et Reate; comitatus quoque Sabinae cum civitate Interamnensi, et cum arce Caesarum et terra quae dicitur Arnulphorum; comitatus quoque Campaniae atque Maritimae cum omnibus civitatibus etc. Ex superabundanti de novo et ad maiorem cautelam supradictas omnes terras atque provincias — cum omni plenitudine

iuris recognoscimus ad proprietatem S. Romanae Ecclesiae spectare atque pertinere etc. Datum Lausannae V id. Oct. a. 1310.“ — Tanto itaque ferventius ad Sanctitatem vestram, S. Romanam Ecclesiam, et Apost. Sedem zelo fidei et devotionis accensi, quanto sumus amplius per susceptionem imperialis diaematis Divinae gratiae munere sublimati, iuramento et literis contenta ratificamus, confirmamus, et recognoscimus, et ea servabimus, et faciemus, ac omnia inviolabiliter observari facere e nullo unquam tempore contravenire de novo iuramus. — Datum Romae II non. Iul. a. 1312. — **Raynaldus** *Ann. Baron. Theiner Codex diplom.* I. 455.

110.

Ioannes XXII PP. Regi **Siciliae** Vicariatum Italiae vacante Imperio a **Clemente V PP** concessum confirmat. 1317.

MON. Ex iniuncti nobis officii debito circa ea, quae ad nostri apostolatus regimen pertinent, feliciter gubernanda nostrae sollicitudinis studium libenter impendimus: sed ut ea praecipue quae in illis praedecessores nostri Romani Pontifices salubriter ordinarunt, casu adventitio fructu debito non frustrentur, libentius providemus. Sane dudum fel. rec. *Clemens Papa V* praed. noster super concessione *Vicariatus generalis in temporalibus partium Italiae Romano Imperio subiectarum* — usque ad Sedis Apost. beneplacitum — tibi facta mandavit apost. litera confici, quarum tenor per omnia talis erat: „Clemens Eppus etc. Carissimo in Chr. filio Roberto Regi Siciliae illustri, partium Italiae Romano subiectarum Imperio Vicario in temporalibus generali. Ad apost. dignitatis fastigium superna dispositione vocatus multae sollicitudinis vigilamus instantia, et solertis curae diligentiam adhibemus, ut quae ad nostri apostolatus regimen pertinent, sic provide sicque gubernentur attente, quod nos damna- bilis negligentiae culpa non atterat, nostrosque subditos improborum petulantia non affligat. Hinc est, quod nos, ad quos vacantis Imperii regimen pertinere dignoscitur, attendentes, quan-

avide Italiae partes praesertim quae ad Imperium ipsum pertinent, Rectorem exigant strenuitate, prudentia et potentia utique praeditum, cuius providentia tuta inter improbos innocentia perseveret, et in ipsis improbis nocendi facultas et audacia, quae contemptum consuevit parere, refraenetur, his praecipue temporibus, nec non et in considerationem deducto, quod nos, ad quos negotia undique velut ad mare flumina confluunt, praemissa per nos exequi non valemus, necessarium fore prospeximus, ut alii praefati curam regiminis committere debeamus, ut ubi nos praesentes esse non possumus, nostra saltem per eum auctoritas praesentetur. Exactae igitur deliberationis examine praecedente, ad te, fili carissime, quem nobis et Ecclesiae Romanae devotum novimus, cuiusque prudentiam, strenuitatem et potentiam experientia in magnis et arduis probata negotiis luculentius manifestat, nostrae considerationis oculos convertentes, te de fratrum nostrorum consilio in partibus ipsis dicto subiectis Imperio, Civitate Ianuensi cum districtu, territorio et pertinentiis suis certis ex causis duntaxat excepta, Vicarium in temporalibus usque ad Sedis Apost. beneplacitum constituimus generalem, plenam tibi potestatem et liberam tenore praesentium concedentes, ut dictum Vicariatus officium per te vel alium seu alios, quem vel quos ad hoc idoneos reputaveris, dicto durante beneplacito vacas exercere, videlicet apposita lege, quod postquam Rex Romanorum a nobis vel nostris successoribus approbatus regnare coeperit, tu extunc ultra duos menses eodem officio non utaris; et si forte contrarium feceris, personam tuam excommunicationis, terram vero interdicti sententiis, quas propter hoc exnuncerimus, decernimus subiacere; nobis nihilominus reservantes expresse, quod civitates, castra et loca alia in praedictis partibus consistentia, de quibus nobis visum fuerit expedire, ab huiusmodi generali concessione, quandocunque et quotiescunque nobis visum fuerit, possimus eximere, eaque ad nostrum vel alterius per nos vel alium exercendum regimen revocare. Esto igitur, fili carissime, fortis et constans, dictumque Vicariatus officium devote suscipiens ipsum iuxta datam tibi a Deo prudentiam sic prudenter, sic viriliter et potenter ad Dei gloriam, nostrum et Ecclesiae Romanae honorem, subiectorum utilitatem ac tuam exaltationem nominis studeas exercere, quod proinde divinae retributionis praemium assequi et nostram ac dictae Sedis gratiam

uberius valeas promereri. — Datum Montiliis Carpentoractensis dioecesis 2 idus Martii, pontif. nostri anno nono.“ Verum quoniam praedecessor ipse noster antequam praescriptae suae litterae in forma praescripta grossatae bulla bullarentur ipsius, sicut Domino placuit, debitum carnis solvit, propter quod tu officium Vicariatus praedicti suscipere ac gerere nequivisti, inde discriminosae guerrarum dissidia, animarum pericula, strages corporum, et immensa dispendia facultatum in illis partibus successisse creduntur: nos, qui iam dicto praedecessori sicut in apostolatus officio Domino permittente sic et eodem inspirante in affectus plenitudine ad tranquillitatem et commodum subiectorum et tuae celsitudinis incrementa successimus, probabili coniectura sperantes, imo supponentes indubie, quod partium incolae praedictarum sub tuo felici regimine utiliter et prospere in iustitia gubernabuntur et pace, et a periculis et detrimentis, quae subire, praeteritis utcunque resurgent, literas ipsas et omnia et singula contenta in illis, quae novimus per praedecessorem facta et concessa fuisse de fratrum consilio, de quorum numero tunc eramus, rata gerentes et grata ac approbantes de certa nostra scientia, ea omnia perinde valere decernimus, ac si iam dictae litterae ipsius praedecessoris bulla munitae fuissent etc. — Datum Avinione 17. Cal. Aug. pontif. nostri anno primo. — *Theiner Codex diplom. I. 471.*

111.

Carolus IV Rex Romanorum pro defensione regalium S. Petri diploma edit a. 1346.

MON. Ego Carolus Dei gratia in Regem Romanorum electus semper Augustus et Rex Bohemiae tibi Isembardo apostolica et imperiali auctoritate publico — Notario recipienti vice et nomine Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri D. Clementis (PP. VI.) ss. Romanae et universalis Ecclesiae Summi Pontificis, pro ipso et Ecclesia Romana promitto bona fide et iuro, quod, si Deo favente contingat electionem de me factam in Regem Romanorum, in Imperatorem postmodum assumendum, per Sedem

Apost. approbati, faciam, praestabo, concedam, et promittam omnia iuramenta, omnes obedientias, promissiones, concessionem, donationes, ratificationes, confirmationes, et etiam omnia, quae clarae memoriae D. Henricus ultimus Imperator, avus meus, per se vel per alium vel alios fecit, praestitit, promisit, concessit, et confirmavit; nec non et omnia alia iuramenta, quae olim Electi in Reges Romanorum et assumpti ad Imperium — Summis Pontificibus et S. Romanae Ecclesiae — reperirentur suis temporibus praestitisse, fecisse, confirmasse, seu quomodolibet concessisse. Item promitto et iuro, quod omnes processus factos et quaslibet sententias latas et quaecunque alia, quocunque nomine censeantur, Romae seu ubicunque alibi gesta per *Ludovicum de Bavaria, per Ecclesiam de haeresi et schismate iusto iudicio condemnatum ac privatum omni iure*, si quod per electionem in Regem Romanorum de ipso factam ei fuerat acquisitum, seu per alios eius nomine vel auctoritate sub imperiali titulo, quem sibi indebite usurpavit, nec non et omnia quae per se seu alium in Italia fecit seu gessit etiam sub regali nomine, — nulla esse ac cassa et irrita pronunciem et declarem. — Item promitto et iuro, quod *non occupabo, nec recipiam, nec acquiram, nec quovis modo usurpabo Romam aut provincias, ducatus, comitatus, Ferrariam, Civitates etc. Ecclesiae Romanae*, seu ad ipsam mediate vel immediate spectantia in Italia vel ubilibet extra Italiam, sicut est *Comitatus Venaysini, qui ad Romanam Ecclesiam pleno iure noscitur pertinere*, et plura etiam alia ad eandem ecclesiam pertinentia extra Italiam constituta, et specialiter nec Regna *Siciliae, Sardiniae, et Corsicae*, quae de dominio directo, iure et feudo eiusdem Romanae Ecclesiae esse noscuntur. — Item si per praefatum quondam D. Henricum Imperatorem avum meum, vel per iam dictum Ludovicum seu per quemcunque alium — aliquae sententiae fuerint promulgatae, seu processus aliqui facti, seu arrestationes personarum aut rerum, aut aliqua ad iurisdictionem pertinentia attentata in Roma, regnis, provinciis — Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectis, promitto et iuro, quod illa omnia decernam et pronuntiabo esse nulla. — Datum in castro Lucemburgensi a. 1346.

112.

Idem qua Imperator praeivum diploma renovat. 1355.

MON. Sanctissimo in Christo Patri et Domino Innocentio PP. VI. Carolus IV. etc. Literas Sanctitatis Vestrae, quas clementia vestra nobis curavit transmittere, de manibus rev. in Chr. patris D. Petri Ostiensis Eppli — in civitate nostra Senarum in imperiali palatio cum reverentia debita et honore congruo devote suscepimus. — Tanto itaque ferventius ad Sanctitatem Vestram, S. Rom. Ecclesiam, et Ap. Sedem zelo fidei et devotionis accensi, quanto sumus amplius per susceptionem imperialis diadematis divinae gratiae munere sublimati, omnia in iuramento et literis contenta ratificamus, confirmamus, recognoscimus, et ea servabimus, et etiam faciemus, ac similia iuramenta de novo praestamus, facimus, et renovamus, ac praedicta omnia et singula inviolabiliter observare et observari facere, et nullo unquam tempore contravenire denuo iuramus ad ss. Dei Evangelia corporaliter tacto libro in manibus supradicti D. Petri Ostiensis Eppli. — Datum Romae post susceptionem imperialis nostrae coronae a. D. 1355. — **Theiner** *Codex dipl.* II. 167. 289.

113—118.

Innocentius VI PP. Ludovicum **Hungariae** Regem ad defensionem patrimonii S. Petri pluribus epistolis provocat. A. 1355—1360.

MON. 1. *Epistola anni 1355.* Dudum in assumptionis nostrae primordiis ad fastigium apostolicae dignitatis, cum inter curas varias et negotiorum multiplicium onera, quibus debiles humeros nostros subiecit officium servitutis impositae, ad hae-

reditatem apostolorum Principis, cuius nos divina dignatio constituit successorem, terras videlicet Romanae immediate subiectas Ecclesiae, cui auctore Domino praesidemus, anxiae cogitationis intuitum flecteremus, occurrit nobis haereditas ipsa, saevis invadentium et occupantium manibus multifarie lacerata, occurrit fidelium ac devotorum ipsius ecclesiae flebilis et miseranda conditio, quae calamitates, angustias, aerumnasque suas sub iugo tyrannicae potestatis diutius oppressa deplorans, provisionis nostrae remedium instantius deposcebat. Ad eripiendum igitur haereditatem huiusmodi de ipsis eorundem invadentium et occupantium manibus, ac fideles et devotos eosdem de servitute huiusmodi liberandum pia nos vehementer incitavit affectio, piaque compassio, quae de die in diem incrementa recipiens et vehementius nos perurgens moras temporis excludebat. Sed dum apostolicae camerae facultates et vires, quas agendorum inevitabilium multitudo exhauserat et minuerat admodum, ac attenuationem reddituum eius, quam superinduxerant invasio et occupatio huiusmodi, a malitia temporum metiremur, reprimebamus in nobis affectionem huiusmodi, ne onere sumtuum, quos requirebat adgressio et prosecutio tanti negotii, fatigati ab incepti resilire, quod absit, continuatione operis cogeremur. Cumque nobiscum haec alternis et crebris cogitationibus tractaremus, et nunc ad unam, nunc vero ad alteram partes nos consideratio varia inclinaret, tandem sperantes de auxilio gratiae Dei, qui in se sperantium fortitudo est, ac de ipsius Apostolorum Principis, cuius causam gerebamus et gerimus, favoris opitulatione confisi, opus huiusmodi sicut pietate plenum et favore dignum, sic etiam expensis gravibus onustum adgressi, ad votivam perfectionem illius dil. fil. nostr. Aegidium tit. S. Clementis presb. Cardinalem, apost. Sedis legatum, cum magno gentis armigeræ numero, sicut ad tuam credimus pervenisse notitiam, duximus destinandum: qui velut minister solers, circumspectus et providus commissi ei ministerii partes exequens diligenter, in eo processibus suis per intercessionem et merita eiusdem principis apostolorum, dextera Domini assistente propitia, sicut studiose ac sollicitate, sic etiam utiliter laboravit, plures Civitates, castra, oppida, villas et terras a detentoribus eorum potenter eripiens et reddens afflictis eorum populis libertatem. Verumtamen quorundam ex occupatoribus ipsis, videlicet, Francisci de Ordelaffis

Foroliviensis, ac ,Ioannis et Guillelmi de Manfredis' Faventino-
rum militum, sententialiter de haeresi damnatorum sic absor-
buit iniquitas intellectum, sic pravitas iudicium rationis obtusit,
sic peccatrix corda obstinatio induravit, sicque insania consi-
lia infatuavit eorum, quod licet nos more patris per legatum
eundem et apost. literas salutaribus monitis ipsos de tenebris
aeternae damnationis eruere, et ad lucem salutis reducere co-
naremur, ipsi tamen sicut aspides, quae vocem incantantium sa-
pienter obaudiunt, sic obturaverunt pro dolor! aures suas,
quod monentem et monita contemnentes, ac respuentes medium
et medelam, maluerunt et malunt perire cum reprobis, quam
per poenitentiam renovati adscribi numero salvandorum, ac Fran-
ciscus Foroliviensis Cesenatensem et Foropopuliensem, ac Ioan-
nes et Guilielmus Faventini civitates et alia loca vel castra
ipsius ecclesiae detinuerunt, et damnabiliter detinent occupata.
In quo utique damna, contumelias et opprobria ipsius vehementer
deflemus ecclesiae, sed cruciatus fidelium et devotorum, quos
sub hominibus de humanitate praeter carnem nihil habentibus
premi durius et angariari gravius indesinenter audimus, am-
plius et amplius deploramus, et veremer, ne fideles eosdem hae-
reticorum sicut furor immanis cruciat temporaliter, sic etiam,
quod avertat Dominus, labes inficiat haereticae pravitatis:
propter quod assumtae prosecutioni huiusmodi favorabilius in-
tendimus addicere operam, ut haereticis Deo propitio manu
ipsius ecclesiae omnino contritis, reddatur pax et quies eisdem
fidelibus, nec in eos infectionis quidpiam labis huiusmodi deri-
vetur. In cuius tam salutaris et Deo accepti negotii directione
felici potentiam tuam nobis invenire credentes, Serenitatem
tuam monemus, requirimus et hortamur in Domino, illam atten-
tius deprecantes, tibi in remissionem tuorum peccatorum
svadentes, quatenus haec intra catholici tui pectoris claustra
revolvens, ad tollenda opprobria eiusdem ecclesiae ac iniurias
propulsandas illius, zelum Regiae devotionis accendas, porri-
gas auxilii dexteram, praesidia favoris extendas, et qui pro tui
reverentia Creatoris et dilatatione fidei christianae in remotis
paganos persequeris infideles, hos pullos vipereos, imo ipsis
pestilentiores periculosioresque viperis in utero grassari eius-
dem ecclesiae non permittas. Ignis enim, qui facile vitatur po-
situs longius, periculosius sustinetur in sinu. Super quo ut no-

stras et ipsius ecclesiae necessitates plenius sentias, sicque accuratius et cautius opportuna promoveas et impendas nocitura, ven. fr. nostrum Bonioannem Eppum Firmanum ap. sedis Nuntium, latorem praesentium, ad Magnitudinem tuam praesentialiter destinamus, precibus nostris huiusmodi adiungentes, ut ea, quae idem Eppus tibi super his pro parte nostra retulerit, credas indubie, illaque pro Dei et Apostolorum Principis reverentia ac nostrae intercessionis obtentu ad effectum favorabilis et speratae consummationis adducas. Datum Avenione. VI Id. Dec. a. III. (1355.)

2. *Epistola a. 1356.* Quanta te, fili carissime, gratiae suae ubertate praeveniret distributor ille gratiarum munificus Dei Filius Iesus Christus, qui dat omnibus sine improprio affluenter, quamque praecordia tua suae benedictionis imbre copiose perfuderit, luculenter patuit hactenus, et nunc manifestius innotescit. Ipse namque tibi adhuc juveniles annos agenti spiritum provectionis infudit aetatis. Ipse adhuc tenello corpori tuo robustiorem spiritum inspiravit. Ipse tuum circa beneplacita sua direxit animum, firmavit cor, roboravit et mentem, ita, ut non mollia quaelibet aut levia, quibus ut plurimum implicari solet iuventus, illecebris multis obnoxia, complexus extiteris, sed velut annis maturior abhorrens delicias et otia fugiens, ardua quae-reres, appeteres strenua, interciperes magna, et virtuosa diligentius sectareris; nec satis fuit tibi famae tuae clare nascentis auspicia intra regni tui sinus latissimos contineri, imo ut nomen tuum longe lateque claresceret, peregrinas perlustrare provincias et adire nationes extraneas voluisti. In quibus licet more Principum studueris ipsius famae compendiis providere, principalis tamen ad hoc tua pia dirigebatur intentio, ut conditoris redemptorisque tui beneplacitis aetatis et operum tuorum primitias devotus offerres. (*Sequitur enarratio eorum, quae Rex pro fide christiana in pluribus bellis contra infideles ac haereticos egit, tum sic proseguitur Pontifex:*) — Ceterum quia Dei negotia licet diversa sint, ad unum et eundem finem et exitum, mercedis videlicet aeternae praemium diriguntur, nos accendentes ad huiusmodi negotia Dei ferventissimum zelum tuum, et repulantes divinae dispensationis munere procuratum, ut in Italiam in manu forti hoc descenderes tempore, quo in ea damnationis filii, Franciscus de Ordelaassis Foroliviensis, et Ioannes ac Guillel-

mus de Manfredis' Faventini cives velut haeretici sententialiter condemnati, ac nonnulli alii adversus Romanam Ecclesiam matrem tuam abiecto timore Domini et deposito nomine filiali rebellionis calcaneum erexerunt, tibi praeter onus, quod adgredi intendis, ad laudis et mercedis tuae cumulum onus aliud, Generalis videlicet Capitaneatus officium adversus eosdem et alios rebelles, qui sunt in omnibus terris ipsius ecclesiae in Italia, — sub quibusdam modis et formis fiducialiter duximus imponendum. Ad hoc praeter honorem et salutem tuam ac ecclesiae utilitatem, illa etiam consideratio nos induxit, ut omni de terris eiusdem ecclesiae abiecta tyrannide ac rebellionem repulsa, in promotione assumpti operis maiora Christifidelium sentias iuvante Domino auxilia et favores. Et quoniam ratione oneris Capitaneatus — magna sumtum onera habebis de necessitate subire, nos tibi, ut illa commodius perferas, cupientes de alicuius subventionis auxilio providere, decimam eccles. reddituum Regni tui usque ad triennium duximus tibi liberaliter concedendam. Quaesumus igitur ac precibus nostris instantanter adiicimus, ut huiusmodi Capitaneatus officium — acceptes placide et favorabiliter prosequaris, et rebelles ipsos, cum et de quibus per nos seu ven. fr. nostrum Aegidium Eppum Sabinensem Apost. Sedis legatum fueris requisitus, potenter expugnes. Confidimus enim in potentia Domini, et de beati Petri apost. principis, cuius causam agimus, meritis et intercessione speramus, quod cito rebellium contumacia sub virtutis tuae malleo conteretur, et elidetur omnino, et quod eis ad gratiam et sinum Ecclesiae revocatis, idem princeps apostolici ordinis tui erit comes itineris, ac pro illius directione felici et salute tua efficax apud Deum et assiduus intercessor. — Datum apud Villam novam Avenionensis dioecesis III Id. Aug. a. IV. (1356.)

3. *Nova eiusdem anni epistola.* Inter contumelias et opprobria, quae a Dei et Romanae Ecclesiae matris tuae persecutoribus et hostibus Deo et Ecclesiae inferuntur, illa nos pungunt acerbius, quae a damnationis filiis, Francisco de Ordellaffis' Foroliviensi, et, Guilelmo ac Ioanne de Manfredis' Faventinis civibus velut haereticis condemnatis passi sumus, et patimur incessanter. Ipsi enim nec emolliri monitis, nec exhortationibus flecti, nec praeceptis salutaribus ab eorum retrahi excessibus, aut revocari erroribus potuerunt. Et ideo cum generalis Capita-

neatus officium contra haereticos et rebelles ecclesiae in terris eius — tibi sicut athletae Domini et pugili ecclesiae duxerimus fiducialiter committendum, nos praedictos abominationis et irae filios tibi specialiter denotantes, Serenitatem tuam cum omni efficacia et attentione rogamus, quatinus Franciscum, Ioannem et Guillelmum praedictos cum deliberatione et secundum consilium ven. fr. nostri Aegidii Eppi Sabinensis apost. sedis legati — in virtute Domini potenter et strenue impugnare ac expugnare procures. Confidimus enim in auxilio divinae potentiae, ac in beati Petri apost. principis intercessionis opitulatione speramus, quod Dei hostes velut pulvis ante faciem venti ante te dispergentur, et ut platearum lutum confusibiliter delebuntur; nec revocamus in dubium, quin conculcatio eorundem sit Dei negotiis, ad quorum promotionem ferventer adspiras, felix et grande principium allatura. Datum *ut supra*.

4. *Epistola a. 1557.* Magnas omnipotenti Deo gratias agimus, quod ipse cor tuum sic ad beneplacita sua direxit et dirigit, sicque te honoris sponsae suae Romanae Ecclesiae constituit zelatorem, ut iucundum tibi sit eiusdem ecclesiae negotia, quae ipsius sponsi eius sunt, regiis favoribus prosequi, et ut optatum perducantur ad exitum, potentiae tuae praesidium adhibere. Super quo devotionem regiam meritis laudibus efferentes, Creatorem tuum suppliciter exoramus, ut ipse per intercessionem beati Petri Apost. Principis te felicium successuum ubertate laetificet, et numerosae prolis foecunditate solum tuae serenitatis illustret. Ceterum quia per auxilium armigerae gentis, quam in subsidium nostrum et Ecclesiae filiali devotione misisti, firmiter speramus rebellium nostrorum et ecclesiae cornua elata confringi, et negotia finem celerius Deo propitio prosperum habitura, cum magnum rebellibus solum nomen tuum terrorem ingerat, et potentiae tuae timor ad obedientiam exhibendam nobis et ecclesiae contumacium colla inclinet et flectat, serenitatem tuam attente precamur, quatenus eiusdem gentis subsidium ad tempus aliquod longius favorabiliter continues, ut humiliata interim superbia tyrannorum reddatur pax et tranquillitas devotis et subditis ecclesiae antefatae. Datum Avenione Kal. Maii a. V. (1357.)

5. *Epistola alia anni eiusdem.* Nosti, fili carissime, quot impietates et immanitates exercuerunt in Italiae partibus gentes

illae, quas in societatem unam congregavit iniquitas, quibus praeesse fertur vir ille pestilens, qui dicitur, 'Comes Laudo,' et quae nondum satiatae rapinis et spoliis, nec effusionem humani sanguinis abhorrentes, sed velut furore ebriae nunc istam nunc illam provincias indesinenter affligunt. Cum autem gentes istae ad terras Romanae Ecclesiae matris tuae, quarum populum flagellis olim durioribus caeciderunt, ut quod remansit bruchio, locusta consumat, descensurae iterum asserantur, nos in afflictionibus populi vehementer afflicti, ad te, qui filiali zelo succensus eidem ecclesiae in necessitatibus suis potenter et patenter assistere gratum habes, paterna fiducia recurrentes, Serenitatem tuam rogamus et obsecramus attentius, quatenus sic pro reverentia Dei, tuae consideratione salutis, et nostrae intercessionis obtentu ipsarum gentium noxiam voluntatem et conatus praevos elidere, ac allidere potentiae tuae virtute procures, quod idem populus auxilio gratiae tuae devorantium liberetur a faucibus, et negotiis ecclesiae, quae te favente votivae consummationi sunt proxima, non contingat impedimentum aliquod imminere. Datum apud Villam novam Aven. dioec. VI Kal. Iunii a. V. (1357.)

6. *Epistola a. 1360.* Ingentis devotionis affectum, quem ad nos et Romanam geris Ecclesiam, et laudabilium operum studia, quae tu tamquam benedictionis et reverentiae filius inter ceteros mundi catholicos principes nobis et eidem ecclesiae specialiter reservatus, nostris et ecclesiae obsequiis intendendo tam promte quam magnifice ac libenter exerces, et experti sumus hactenus et argumentis continuo evidentioribus experimur. Sane ven. fr. nostro Aegidio Eppo Sabinensi apost. sedis legato nobis noviter intimante percepimus, quod ad notitiam Celsitudinis tuae perducto, qualiter civitatem Bononiensem ad nos et Romanam Ecclesiam pleno iure spectantem, Bernabos de Vicecomitibus, miles Mediolanensis, manu armata hostiliter oppugnare Dei timore postposito temerariis ausibus conabatur, tu eiusdem ecclesiae matris tuae negotia tua reputans, et oppressiones eidem in terris et iuribus suis factas non minus tibi quam sibi tamquam pia matris sincerus et verus defensor adscribens, sublato morae dispendio dil. fil. Ioannem Praepositum Colocensem nuntium et ambassiatores tuos cum tuis literis destinare ad ipsius, Bernabonis praesentiam curavisti, inter cetera tam per literas quam

ambassiatores sibi significans, ipsumque requirens, quod ipse ab obsidione terrarum ecclesiae et impugnatione cessaret, alioquin tu tamquam princeps catholicus et honoris ac exaltationis sanctae matris ecclesiae zelator suorumque iurium conservator assiduus et defensor tolerare nequires ecclesiam in suis iuribus aut terras eiusdem per ipsum aut per quamcunque personam aliam impugnari vel quomodolibet molestari. Equidem, carissime fili, aperta sunt ista tuae devotionis insignia et magnis laudum praeconiis ac singulari paternae benedictionis gratia compensanda, et eo nostrae mentis affectibus gratiora, quo liberaliorem in eis Regiae magnitudinis animum ostendisti. Huiusmodi itaque devotionis promittitudinem multipliciter in Domino commendantes ac uberibus prosequentes actionibus gratiarum, Serenitatem tuam rogamus attente et sinceris affectibus obsecramus, quatinus cum post haec praefatus „Bernabos“ fictis quibusdam praetensis coloribus, qui in examen diligentioris considerationis adducti non tueri frustratoriam eius causam videbuntur, sed eos potius aperte constabit de malignae adinventionis suae nequitia processisse, non tantum ab oppugnatione dictae civitatis eiusque districtus usque modo non cesset, sed peiora malis addendo, et se velut nostrum et apost. sedis hostem publicum nequiori quotidie patratiōe operum demonstrando per gentes suas armigeras nonnullas terras et loca alia Ecclesiae in provincia Romaniolae consistentia praedis ac rapinis et incendiis discurrat hostiliter et perturbet, nosque propterea adversus huiusmodi temeritatis audaciam spiritualibus et temporalibus nostris et aliorum filiorum et devotorum ecclesiae obstare remediis intendamus, tu erga nos et dictam ecclesiam matrem tuam devotionis obsequiis intendens liberaliter, ut coepisti, ac negotia sua in praedictae civitatis Bononiensis aliarumque terrarum suarum defensione commendata suscipiens, praefato legato in his pro conservatione et defensione, prout expedire videris, et alias prout ipse Excellentiam tuam duceret requirendam, pro nostra et apost. sedis reverentia tuis assistere velis auxiliis et favoribus opportunis, ut tandem Deo favente ac tuis aliorumque filiorum et devotorum ecclesiae studiis praesumptoris inconsulta temeritas comprimatur, tuque praeter divinae retributionis proemia circa tui status exaltationem et tui culminis augmentum nostrum et apost. sedis favorem et abundantioris benevolentiae gratiam semper uberius

merearis. Ceterum ad nostram iustitiam et eiusdem, Bernabonis⁵ iniustitiam et frivolas causas per ipsum praelensas, seu quas forte praetenderet in negotio praelibato, Serenitati tuae vivae vocis expositione latius, quam scriptorum serie dici valeant, exponendas, et ut clare cognoscas, dictae Sedis maturitatem in suis processibus nil agere, quod in statera debitae considerationis appensum habuisse non pateat in soliditate iustitiae fundamentum, ven. fr. nostrum Aegidium Eppum Vicentinum, latorem praesentium, super praemissis et ea concernentibus per nos plenarie informatum ad tuam providimus praesentiam destinandum, cui in his, quae tibi pro parte nostra retulerit, dare fidem indubiam Serenitas ipsa velit. Datum Avenione VI Kal. Maii anno VIII. (1360.) — *Theiner Monum. Hungariam attinentia*. II. Romae. 1860. p. 18. 25. 29. 45.

119.

Caroli IV Imp. diploma, a. 1368. vi cuius Ecclesiae Romanae privilegia renovat.

MON. In nomine etc. Carolus IV etc. Literas celebris et recolendae memoriae Henrici Rom. Imperatoris semper Augusti, avi et praedecessoris nostri carissimi, quas sacrosanctae Sedi Apostolicae deliberatae provisionis officio erogasse noscitur, pro Sedi ipsius reverentia rite vidimus, ac ipsas de nostris imperialibus registris extrahi, et coram nobis aperte legi mandavimus, quarum tenor per omnia sequitur in haec verba: „Dudum antequam etc. *ut in dipl. Henrici de a. 1312.*“ — Verum quia propter absentiam DD. Summorum Pontificum partium Italiae ac etiam nostram multae novitates in terris praedictae Ecclesiae ac terris nostris Romani Imperii sunt exortae, multaeque rebellion-
 nes factae sunt hinc inde tam per populos terrarum praedictarum, quam etiam per tyrannos in illis partibus, quae contra Romanam Ecclesiam et Imperium perperam rebellaverunt post concessionem et datam literarum praedictarum, cum tempore illo nullus Romanorum Pontificum in partibus Italiae fuerit commotus, et ideo propter lapsum temporis, novitatesque et rebellio-

nes praedictas posset pro tempore de iuribus Romanae Ecclesiae esse dissensio inter Romanum Pontificem, et occupatores terrarum praedictarum, ac eas in futurum occupare volentes; nec non quaestiones et scandala inter Romanam Ecclesiam et Imperium praetextu dictarum terrarum propter diversas adinventiones, opiniones, et oblocutiones aemulas tyrannorum, ac etiam rebellantium populorum posset futuris temporibus suboriri, et etiam generari; nos volentes praedictis obviare periculis, pacemque inter Romanam Ecclesiam et Imperium perpetuis temporibus nutrire ac etiam confovere, et omnia tollere, per quae possit oriri dubietas occasione terrarum et provinciarum praedictarum, indemnitateque et securitati Romanae Ecclesiae providere, pro parte D. Summi Pontificis super hoc per vener. Petrum de Caselio praepositum Nemausensem nuntium suum cum instantia requisiti, quia tam per registra praedicta, de quibus tenorem dictarum litterarum de verbo ad verbum extrahi, et superius inseri fecimus, quam per concessionem dicti Henrici avi et praedecessoris nostri factam Romano Pontifici, de qua nobis est plenius facta fides, sumus de iure Romanae Ecclesiae plenarie informati, ideo dictas literas et contenta in eis privilegia, provinciasque et terras in eis nominatas, et prout singulariter in eis describuntur, cum omnibus iuribus et iurisdictionibus — pro nobis et successoribus nostris ratificamus, et confirmamus, ac etiam innovamus, et ipsas recognoscimus ad ius et proprietatem Romanae Ecclesiae cum omni plenitudine pertinere. Et nihilominus de nostrae imperialis maiestatis plenitudine dictam *marchiam Anconitanam — cum exarchatu Ravennae* etc. — (ut in dipl. Henrici a. 1312.) nec non *Romam et Ferrariam — sententiamus, decernimus, pronunciamus, ac etiam declaramus et recognoscimus ad Romanam Ecclesiam, iusque et proprietatem ac possessionem ipsius Ecclesiae plenissimo iure spectare ac omnimode pertinere.* Et insuper sicut praedictus Henricus avus et praedecessor noster ex abundanti dictas terras et provincias donasse dicitur S. Rom. Ecclesiae, propter multos curiosos in partibus Italiae constitutos, qui inter se disceptant de his, quae ad eos non pertinent, de iuribus S. Rom. Ecclesiae et nostri sacri imperii contententes, conantes quantum in eis est inter D. Summum Pontificem et nos et sacrum Imperium zizaniam et discordiam seminare et etiam invenire, ut eorum rebelliones et malitias valeant palliare: ideo praedictas

provincias -- Romanae Ecclesiae ac Domino nostro Urbano Papae V eiusque successoribus Romanis Pontificibus ex superabundanti quitamus libere et dimittimus ac renunciavimus omnino. nec non ad omnem scrupulum et ambiguitatis dubium removendum, prout melius efficacius fieri et intelligi potest, concedimus ipsas, conferimus et donamus de novo, promittentes et obligantes nos, quod nullo unquam tempore occupabimus vel occupare permittemus civitates, loca etc. — nec in ipsis ius aliquod reclamabimus in futurum, et omnia alia promittimus, quae in praedictis literis Henrici per ipsum fuerunt promissa. — Datum Viennae a. D. 1368. indict. 6. tertio id. April. — **Raynaldus Ann. Baron.** — **Theiner Codex dipl.** II. 456.

120.

Wenceslai Regis Romanorum diploma pro defensione Regalium S. Petri, a. 1376.

MON. Wenceslaus etc. Notum facimus tenore praesentium universis, quod in manibus Reverendi in Christo Patri D. Thomae de Amanatis Electi Nymociensis, Nuncii SS. in Christo Patris et Domini nostri D. Gregorii digna Dei providentia SS. Romanae ac universalis Ecclesiae Summi Pontificis, subscriptas promissiones et iuramenta, quae idem Nuncius eiusdem Domini nostri Papae et S. Romanae Ecclesiae vice et nomine recepit a nobis, fecimus, promisimus et iuravimus ad sancta Dei Evangelia corporaliter per nos tacta secundum tenorem, qui sequitur in haec verba: Nos Wenceslaus etc. Vobis Reverendo in Christo patri D. Thomae de Amanatis — bona fide promittimus et iuramus, quod si nos Deo favente contingat electionem de nobis factam in Regem Romanorum, in Imperatorem postmodum assumendum, per Sedem Apostolicam approbari, faciemus, praestabimus, concedemus et promitemus omnia iuramenta, omnes obedientias, promissiones, etc. quae clarae memoriae D. Henricus VII Imperator proavus noster fecit, nec non et omnia alia iuramenta, quae olim Electi in Reges Romanorum et assumpti

ad Imperium — Summis Pontificibus et S. Rom. Ecclesiae — reperirentur suis temporibus praestitisse. — Item iuramus, quod omnes processus etc. *ut in diplomate Caroli IV. a. 1346.* Datum in oppido Frankenfurto a. D. 1376. die 16 m. Iunii. — *Theiner Codex diplom. II. 587.*

SECVLVM DECIMVMQVINTVM.

121.

Bonifacius IX PP. Rupertum Com. Palatinum Rheni in Regem Romanorum electum approbat, excepto eiusdem iuramento de regalibus S. Petri tuendis, a. 1403.

MON. Pater immensae maiestatis Altissimus clementi providentia cuncta disponens, terrarum orbem disposuit sub distinctione regnorum, illaque consulte dirigi voluit et salubri regimine gubernari, ne humanae creaturae statum, quae sui Creatoris imaginem et similitudinem repraesentat, tempestuosae fluctuationes mundi confunderent, vel eius quietis dulcedinem impederent, quinimo ut omnes sub iuris et honestatis regula limitata vita pacifica viverent, et ab offensis alterutrorum abstinerent, ac naturali affectu factorem suum cognoscerent, cognitum colerent, et suo reverenter imperio subiacerent. Demum vero Pater ipse ex alto prospiciens populum, quem ipse creaverat, damnationis sententiam incurrisse, Regem Pontificum, Unigenitum Filium suum, D. N. Iesum Christum misericorditer in mundum pro ipsius redemptione populi destinavit, qui carnem nostrae mortalitatis indutus populum eundem ab aeternae cruciatu mortis eripuit, et suo sanguine pretioso redemit. Nos igitur in hac terrestri patria gerentes licet immeriti vices eius, levamus vigilis more pastoris tam corporeos quam mentales oculos in circuitu, visuri quid gregi nobis commisso expediat, et quid operis impendi debeat circa ipsum, ut illius fulti praesidio, cuius sunt terrae cardines, cui cogitationes hominum praeparantur, quique actus mortalium

superat et infirmos robore potenter accingit, partes officii salubriter et utiliter exponamus ad ea, quae fidelibus populis necessario expedire viderimus et noverimus profutura. Sane dudum fel. rec. Urbanus PP. VI. immediatus praed. noster provida meditatione considerans mundum positum peccatis exigentibus in maligno, et quod disponente Domino, cui obediunt universa, Romana Mater Ecclesia super reges et regnatamquam mater omnium et magistra supremum obtinet principatum, ut per eius ministerium regatur salubriter catholicae fidei firmamentum, per diversos nuncios atque literas repetitis vicibus paternis et accuratis affectibus excitavit cariss. in Chr. fil. nostrum Wenceslaum tunc Romanorum et Bohemiae Regem, ut pro defensione militantis Ecclesiae ac honore et statu sacri Romani Imperii, prout eius exigebat officium, ad suscipiendum imperiale diadema ad Italiae partes accederet; et videns eum ad hoc perficiendum nimia tempere desidia, eiusdem Imperii Electores tamquam ipsius Imperii membra praecipua saepenumero interdum literis, nonnumquam vero nunciis specialibus instantissime requisivit, ut praefatum Wenceslaum ad descendendum praemissorum causa in Italiam opportunis modis atque remediis hortarentur, ac instantiis et monitionibus debitis propulsarent. Demum autem eodem Urbano praed. nostro, sicut Domino placuit, ab hac luce subtracto, nos divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumti, maximo animi fervore flagrantibus ad obviandum iacturis et scandalis, quae Romanae Ecclesiae sponsae nostrae et ipsi consequenter Imperio cernebamur iugiter exoriri, nonnumquam interposuimus tam per literas quam etiam per nuncios speciales paternis affectibus partes nostras, ut praefatum Wenceslaum ad huiusmodi descensum — inducere valeremus, et videntes exhortationes — nihil omnino proficere, ne quid intentatum in tam gravi ponderosoque negotio providentia apostolicae servitutis omitteret, ven. fr. et dil. fil. sacri Imperii Electoribus crebro scripsisse meminimus, ut attentis periculis, quae ex tanta socordia Wenceslai Ecclesiae atque Imperio et christianae religioni iugiter ingruebant, — eundem Wenceslaum ad veniendum in Italiam more divorum praed. suorum — debitis modis et opportunis remediis et monitionibus excitarent. Tandem vero Electores ipsi videntes ulteriorem moram dicti Wenceslai infinita secum dispendia trahere, — ipsumque Wenceslaum ad regimen dicti

Imperii esse omnino inutilem, — nobis — significare curarunt, quod praefati Wenceslai segnitie diligenter inspecta, ex qua dietim mundo discrimina et innumera scandala pullulabant, et quod praedicta erant adeo per terrarum orbem notoria, quod non poterant aliqua tergiversatione celari, ipso amoto ad alterius electionem, qui huiusmodi discriminibus et scandalis potenter occurreret, procedere disposuerunt, et demum cum eius depositio ad nos duntaxat spectaret, ad ipsius Wenceslai depositionem seu amotionem a praefato regno Romanorum auctoritate nostra suffulti concorditer processerunt, et deinde te cariss. fil. nostrum tunc Comitem Palatinum Rheni, Bavariae Ducem eorumque Coëlectorem in Regem Romanorum, in futurum Imperatorem postmodum promovendum, concorditer elegerunt. — Nos igitur — super his omnibus cum fr. nostris S. R. E. Cardinalibus diligenti deliberatione praehabita —, depositionem praefati Wenceslai et electionem de te factam — rata habentes et grata, te in specialem nostrum et dictae Ecclesiae filium suscipimus, — te nominamus, pronunciamus et in Regem Romanorum assumimus etc. — Datum Romae Cal. Octobr. Pontif. nostri anno quartodecimo.

Forma iuramenti per Nuncios Ruperti Regis praestiti.
 Tibi SS. in Christo Patri et Domino — Rupertus Rom. Rex et devotus filius Vestrae Sanctitatis per nos Rabanum Eppum Spirensem ac Matthaëum de Cracovia — ipsius D. Regis procuratores et nuncios, ad pedes Vestrae Sanctitatis per eundem D. Regem specialiter destinatos, et nos Rabanus Eppus et Matthaëus praedicti procuratores et nuncii — nomine ipsius D. Regis promittimus et iuramus in animam ipsius D. Regis per Patrem et Filium et Sp. S. et per hoc lignum vivificae crucis, et per has reliquias Sanctorum, quod si permittente Domino praefatus Seren. Princeps Romam venerit, S. Rom. Ecclesiam et te Rectorem ipsius exaltabit secundum suum posse, — *et in Roma nullum placitum aut ordinationem faciet de omnibus, quae ad te pertinent aut ad Romanam Ecclesiam sine tuo consilio, et quidquid de terra S. Petri ad suam potestatem pervenerit, tibi reddet, et cuicunque regnum Italicum commiserit, illum iurare faciet, ut adiutor tui sit ad defendendam terram S. Petri secundum suum posse; et sic Deus ipsum adjuvet, et haec sancta Dei evangelia.*
 — **Theiner Codex. diplom. III. 124.**

122—124.

Synodi Constantiensis a. 1414. ss. celebratae literae, quae ad dominium temporale S. Sedis se referunt.

MON. 1. Prioribus populi Civitatis *Viterbiensis*. Intra maximas quamquam curas nobis occupatis, ut Dei ss. Ecclesiam peste hac tam horrenda schismatis liberemus, et christianum populum iam tot tempestatibus confractum ad pacem ac quietem restituere valeamus, *nec decet nec volumus aliam urbem Petri Sedem*, cuiusque ob praeteritorum magnitudinem simulacra venerari debemus, *nostris praesidiis carere*, ac quantum fas est, ut eidem consulatur, desistere, *idque in aliis Ecclesiae Romanae terris agendum censuimus*. — Scitote, nos non solum ad unitatem sed ad morum reformationem intendere, ac ne de cetero tam impudenter tam indiscrete terrae Romanae Ecclesiae subiectae praegravarentur, velle disponere. — Constantiae die 4. Iul. 1415.

2. Iisdem. Literas vestras accepimus etc. *Ea nobis maxime cura est, ut omnes, et subditi maxime Ecclesiae* quemadmodum vinculo humano ac divino pariter sunt adstricti, ita *eidem pareant ac ipsam debite venerentur*. — Certificantes vos, tantum nobis cordi existere, ut terrae Romanae Ecclesiae immediate subiectae in tranquillitate permaneant, quod cum omni ingenio atque opere intendimus vigilare. — Constantiae Cal. Apr. 1416.

2. Officialibus etc. *terrae Corneti, Viterbiensis et Tuscanensis dioecesum*. — Petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat, quod cum — Iacobus Cardinalis, ac in alma Urbe nec non patrimonio beati Petri, de quo estis, et nonnullis aliis provinciis — Generalis Vicarius et Ap. Sedis Legatus, vobis — ab omnibus et singulis rebellionibus, culpis, maleficiis, excessibus et delictis, per vos — commissis ante et usque in diem reductionis vestrae ad fidelitatem et devotionem ipsius Ecclesiae — generalem ac plenam remissionem fecerit, et cupiatis

litteras absolutionis et remissionis — nostrae confirmationis munimine roborari. (*Sequitur tenor confirmationis.*) — Constantiae 3. id. Oct. 1415. — **Theiner i due Concilii Generali — intorno al dominio temporale della S. Sede.** Roma. 1861. p. 36. ss.

125.

Eugenius IV PP. designat Nuntios, in quorum manibus **Sigismundus Rex Romanorum** iuramentum solitum deponere possit, a. 1431.

MON. Ven. fratri Bertrando Eppo Magalonensi, et dil. filio Ludovico Abbati Monasterii S. Iustinae Paduanae O. S. B. Nuntiis nostris. Cum iure cautum sit, et a Catholicis Romanorum Regibus, qui pro tempore fuerunt, continuo observari consvetum, ut quando aliquis ex dictis Regibus ad Italiam venire proponit, antequam Italiam ingrediatur, et aliqua iura ibidem exerceat, pro conservatione status Romanae Ecclesiae ac Catholicae fidei et auctoritatis Sedis Apostolicae consvetum et debitum iuramentum praestare solitus sit; cumque a carissimo in Christofilio nostro Sigismundo Romanorum, Ungariae, et Bohemiae Rege illustri hoc nondum effectum fuerit; tamen quia pro singulari suae devotionis ardore huiusmodi iuramentum eum praestitutum esse confidimus, vobis et cuilibet vestrum a praefato Rege solitum et debitum iuramentum cum solemnitatibus et cerimoniis consvetis iuxta formam in constit. fel. rec. Clementis PP. V praed. nostri, quae incipit ‚Romani Pontificis,‘ de iureiurando comprehensam nostro et dictae Ecclesiae nomine recipiendi et ven. fr. nostrorum praefatae Ecclesiae Cardinalium consilio plenam et omnimodam auctoritate apostolica tenore praesentium concedimus facultatem pariter atque potestatem. Datum Romae a. 1431. VIII. Cal. Martii. — **Theiner Codex diplom.** III. 310.

Conc. Basileense de regimine civitatis **Avenionensis et comitatus Venaysini** ad Patrimonium Ecclesiae Rom. spectantium, a. 1432.

MON. *Sess. IV. c. 7.* Sacrosancta generalis Synodus Basileensis, in Spiritu S. legitime congregata, universalem ecclesiam repraesentans, dilecto filio Alphonso S. Eustachii S. R. E. diacono Cardinali, Apost. Sedis legato, civitatis Avenionensis et comitatus Venaysini in spiritualibus et temporalibus pro nobis et sancta matre ecclesia Vicario generali salutem et omnipotentis Dei benedictionem! In pacis auctore haec S. Synodus congregata cum universi populi christiani pacem et tranquillitatem exoptans per diversas mundi partes ad procurandum ea, quae pacis sunt, et scandalis obviandum, suae sollicitudinis opus impendat: Ecclesiae proprium patrimonium ab hoc procurandae pacis et tranquillitatis studio expers esse nullatenus decuit, quinimo ipsum debet specialis intuitus cura fovere. Cum itaque ad ipsius sacrae synodi notitiam fidedignorum sit relatione deductum, quod civitas Avenionensis, quae sanctae Dei Ecclesiae semper fidelissima et obsequentissima fuit, certis urgentibus rationibus et causis necessariis, vicarium per summum Pontificem ad ipsius regimen destinatum se admittere non debere praetendat, atque ad eundem Summum Pontificem ambasiatas destinaverit, pro utili et salubri gubernatione civitatis eiusdem ac comitatus Venaysini eidem adiacentis, suppliciter postulans ut de alio utili eis provideretur vicario, quod hucusque obtinere nequivit, nec sperat posse obtinere, quinimo is, qui pro vicario destinatus est, intendit et nititur suscipere gubernationis officium invita civitate, congregare satagens multitudinem gentium armatarum: unde super praemissis informatione recepta ex his et aliis, quae honestas censet calamo non promenda, deurbatione et periculo gravi status civitatis illius et patriae est ex verisimilibus et urgentibus rationibus dubitandum, essetque ni-

mis grave dispendium, si forte (quod avertere dignetur Altissimus) Ecclesia perderet illud tam nobile patrimonii sui membrum, aut guerrarum inquietudine turbaretur. Ideirco haec S. Synodus huiusmodi periculis cupiens obviare civitatemque illam et comitatum in pace et quiete fovere, regimen et gubernationem civitatis ipsius et comitatus, usquequo cum Summo Pontifice per ipsam S. Synodum vel aliquo eius nomine habito pleniori tractatu fuerit aliter ordinatum, maxime attento, quod propter locorum distantiam et viarum discrimina non potest haberi facile recursus ad dictum Summum Pontificem, et periculum sit in mora: tibi, cuius futurae utili et fideli gubernationi fidem facit aliarum terrarum ecclesiae regimen per te hactenus fidelissime plurimumque utiliter gestum, duxit ad honorem Dei, sanctae matris ecclesiae ac huius s. synodi, tenore praesentium plenarie committendum. — *Harduini Concil. VIII. 1133.*

127.

Innocentius VIII PP. protestatur contra factum Regis **Siciliae**, censum annum Ecclesiae Romanae denegantis, a. 1489.

MON. In nomine Domini. Amen. Anno ab eius salutifera Nativitate 1489 indictione VII die vero lunae ultima mensis Augusti, Pontificatus SSmi in Christo Patris et Domini nostri Innocentii div. prov. Papae octavi anno quinto. Cum praefatus SSmus Dnus noster animadverteret, quod licet Seren. Rex Ferdinandus de Regno Siciliae et terra citra Pharum a fel. rec. Pio Papa II praedecessore suo investitus, et quamplurimis beneficiis ab eodem et aliis RR. Pontificibus eiusdem Sanctitatis praedecessoribus, eius quoque Beatitudine decoratus fuerit, idem tamen Rex capitulis et conditionibus investiturae non impletis, ac etiam praetensae Sixlinae donationis colore omni prorsus extincto, pacis inter Sanctitatem Suam et eundem Regem capitulis et foedere abruptis, iuramenti saepius praestiti religione sprete, censuris, quibus adstrictus ex investiturae tenore et alias infectus extilit, contemptis, reverentia, quam debebat matri et dominae

suae Romanae Ecclesiae, ac pro tempore Pontifici Romano, posthabita, pro gratia culpam, pro meritis iniuriam, quam felloniam vocant, eidem S. Sedi et Suae Sanctitati rependens, cervices erigere et cornua attollere contra Patrem et Dominum suum non expavit; quippe qui annum censum octo mill. unciarum auri puri ad pondus Regni, suis temporibus legitime interpellatus, et praecipue a triennio citra, ut tum ex investiturae praedictae obligatione tum ex pacis capitulis et foedere superioribus annis inter eundem D. Papam et ipsum Ferdinandum — initae et firmatae, tum ex vinculo repetiti iuramenti — tenebatur Camerae Apostolicae, non solum non persolvit, sed manifesta contumacia persolvere, vana argumenta et cavillationes causatas, denegavit; alia pacis foedera, aliasque obligationes violavit, manifestamque iniuriam in plurimis huic S. Sedi intulit. Et quia pastorali sollicitudini, cui idem SSmus Dnus noster divina providentia praeesse dignoscitur, incumbit gregem dominicum et gregis pascua, ipsiusque pastoris peculium, cuius praecipuam partem, Regnum et terram, de quibus agitur, esse constat, totis viribus custodire et conservare; scriptumque legitur, quod nonnumquam vitia se virtutes esse mentiuntur, et quae nimium excedunt modum, clementia, pietas et patientia sedentis in throno, negligentia, ignavia atque socordia vere et manifeste esse dignoscuntur: videns Sanctitas Sua deprehendi posse ex praedictis dictum Regem Ferdinandum a iure regni et investiturae excidisse, sicque praefatum regnum Siciliae et terram ex legitimis causis iam devolutum esse ad Sedem praefatam; et insuper aliquibus aliis causis praefatum Ferdinandum dictis regno et terra ac omni feudo etiam privari per Sanctitatem Suam iure posse: decrevit praedecessorum suorum exemplis excitatus, qui regni praedicti occupatores severitate disciplinae ecclesiasticae et privatione regni punire non neglexerunt, ad ulteriorem iuris Romanae Ecclesiae et sui prosecutionem, prout iustitia svadebit, de consilio RR. DD. S. R. E. Cardinalium et Sacri Senatus procedere. Ne igitur interea huiusmodi culpas sub silentio aut dissimulatione praeterire videatur, ex quo Sedi Apostolicae praeiudicium inferri posset pro conservatione iurium eiusdem S. Sedis et Rom. Ecclesiae, idem SSmus Dnus noster in suo sacro solito Consistorio secreto de eorundem DD. Cardinalium unanimi consilio et in praesentia nostrorum notariorum et testium infrascripto-

rum hac solemni protestatione protestatur ac palam facit, quod per parentem nominatione, aut si quovis alio modo de cetero praefatum Ferdinandum Regem vel eius filios et successores Regis filios et successores vel quibuscunque titulis dignitatum ad id forsán facientibus appellaverit, eiusque sive eorum nuntios, procuratores, et oratores pro Regiis nuntiis — admiserit, eundemque Regem et alios praedictos verbo vel facto literis etiam pro se vel etiam una cum S. Collegio consvetis, Regiis honoribus et titulis nominaverit, tractaverit, seu eosdem admitti contingerit: nullum praedictum devolutioni dicti regni, etiam facultati privandi seu privatum declarandi eundem Regem, et iuribus S. R. E. praedictis ex causis et aliis suo tempore deducendis quaesitis afferatur. Quinimo suae deliberationis esse protestatur, prout ex debito Pastoralis officii tenetur, iura praedicta illaesa et integra totis conatibus huic S. Sedi, et sibi successoribusque suis conservare, ita, ut devolutionibus, caducitatibus, privationis iuribus et facultatibus pro arbitrio de consilio S. Collegii Sua Sanctitas et successores sui uti valeant, perinde ac si nominationes, nuncupationes — et alia huiusmodi nullatenus fierent, aut facta essent, cum, ut asseruit, stet sententia Suae Sanctitatis, ab huiusmodi protestatione et iurium dictae Rom. Ecclesiae conservatione nullatenus recedere. De et super quibus omnibus et singulis idem SSmus Dnus noster Papa praefatis RR. DD. Cardinalibus mandavit fieri per nos notarios unum et plura publica instrumenta conformia ad futuram rei memoriam. Acta fuerunt haec Romae in Palatio Apostolico etc. — **Ioan. Burchardi** *Diarium Innocentii VIII etc. tempora complectens, nunc primum iuris publici factum* — ab **Achille Gennarelli**. Florentiae. 1854. p. 191.

128.

Innocentii VIII PP. constitutio adversus eos, qui censum Ecclesiae Romanae debitum non solvunt, a. 1492.

MON. Decet Romanum Pontificem Iesu Christi in terris Vicarium, qui militanti Ecclesiae praeest, illius iura tueri et con-

servare illaesa. Sane sicut accepimus, nonnulli in civitatibus, terris et castellis, fortalitiis et locis aliis temporali dominio praefatae Ecclesiae subiectis, et in temporalibus vicarii, feudatarii et gubernatores seu emphyteutae perpetuo et ad tempus deputati constitutum censum in investituris et concessionibus, quas de illo habuerunt, in festo beatorum apost. Petri et Pauli de mense Iunii solvi constitutum, praefatae Ecclesiae solvere non curant, in animarum suarum periculum et eiusdem Ecclesiae detrimentum. Nos igitur, qui alios in sua iustitia confovemus, nolentes praefatae Ecclesiae pro posse nostro iura negligere, motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera nostra deliberatione et certa scientia, apostolica auctoritate monemus et requirimus eos et quemlibet eorum, ut censum et canonem quemcunque, quem pro factis eis seu eorum auctoritatibus concessionibus Camerae Apostolicae solvere tenentur annuatim, in illa celeberrima die, qua huiusmodi census ipsi Camerae generaliter solvi consueverunt, videlicet in festo apost. praefatorum Camerae Apost. persolvant in loco dictae Camerae, ubicunque illam pro tempore adesse contigerit. Monemus insuper et requirimus illos ex eis, quibus concessum vel mandatum foret, aut pro tempore mandari contingeret, quod censum per eos debitum alicuius dictae Camerae creditoribus aut alibi quam in Camera solvant, seu ad solvendum ulterior dilatio data foret, ut per suos legitimos procuratores et nuncios cum sufficienti mandato in eadem Camera in festo praedicto comparere et se fore pro eisdem eis concessis civitatibus, terris et castris, fortalitiis et locis feudatarios, vicarios et gubernatores, sive emphyteutas pro dicta Ecclesia et ad talis census solutionem ea die propterea dictae Camerae obligatos fateri et recognoscere, ac causas, quare in eiusdem census solutione cessant, ea die allegare et probare debeant coram praesidentibus et clericis dictae Camerae, sub poenis in concessionibus eis factis appositis et aliis a iure statutis. Alioquin eos cessantes in census et canonis huiusmodi solutione, reputari et haberi debere perinde ac si super illius solutione nil innovatum extitisset, decernimus; ac eisdem praelatis et clericis committimus et mandamus, ut illos, qui monitioni huiusmodi paruisse coram eis non docuerint, intra unum mensem computandum post dictum festum poenas privationis civitatum, terrarum etc. iuxta

suarum investiturarum et concessionum tenorem incurrisse declarent, et eos a civitatibus, terris etc. pro quibus census non solverunt, studeant effectualiter amoveri, contradictores per censuras eccles. appellatione postposita compescendo : invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. — **Bullarium Taurin.** V. 349.

SECVLVM DECIMVMSEXTVM.

129.

Julius II PP. ad Regem **Hungariae** in merito occupatorum per **Venetos** quorundam honorum Ecclesiae Romanae. A. 1504.

MON. Reddidit nobis literas tuae Serenitatis — dil. fil. noster Card. Reginus, in quibus honorificam nominis nostri mentionem faciens, literas nostras te accepisse testaris, oratorumque Venetias pro restitutione civitatum, arcium et locorum S. Rom. Ecclesiae missurum ostendis, et postremo invictum tuum tuorumque animum pro tuitione Reipublicae Christianae, quamvis vires attritae sint, declaras supra quam dici possit. Iucundae nobis fuerunt literae ipsae tuae : recognovimus enim ex illis tuam singularem in nos sedemque apost. pietatem et solitam animi magnitudinem. Itaque primum de oratore gratias tuae Serenitati agimus : quod tamen nequaquam petissemus, cum sis foedere cum Venetis iunctus, nisi nullum cuiusvis amicitiae ac foederis vinculum in praeiudicium Ecclesiae et adversus Apost. Sedem valere et servari debere sciremus, ac ab eadem restitutione pacis Italiae et totius christianitatis defensio ac tutetela penderet, donec Veneti in occupatione illorum persistent, nec nos ita commode, ut optamus, pacem Catholicorum Principum inter se dissidentium stabilire, nec eos ad sanctam expeditionem, quam omni studio quaerimus, inducere sic de facili poterimus, quum pro patrimonio beati Petri, quod Veneti tam impie iniuste et crudeliter lacerant, nobis arma et temporalia e

spiritualia prius sint exercenda, optamus, ut Veneti resipiscant, consilia in melius vertant, tui Oratoris verbis ac svasionibus magis permoveantur, quam moti sunt aliorum regum et principum catholicorum, qui omnes ferme nuntiis et literis eos ad restitutionem sunt adhortati. Et sane quanto magis magisque cogitamus, tanto magis miramur, Venetos, qui propugnatores catholicae fidei dici volunt, in eam cupiditatem esse prolapsos, ut per ambitionem Italiae dominio inhiantes, cum Deo et beato Petro, quem tam insigni iniuria affecerunt, bellum gerere velint, Nos quidem eos omni tempore magni fecimus, et in Pontificatu nostro etiam post acceptam talem iniuriam arciumque et locorum occupationem multis gratiis prosecuti fuimus, sperantes in bono vincere malum posse; sed ipsi quotidie duriores videntur, nec considerant, quanto in periculo famae, conscientiae et rerum suarum versentur, qui ea de causa pacem cum Turcis iniisse videntur, ut statim Ecclesiae Romanae bellum inferre liberiorius possent. Quocirca si ea de re tua Serenitas Oratorem ad eos missura est, ea efficacia apud ipsos est insistendum, ut intelligant, illum sponte tua et non rogatu nostro misisse, et huiusmodi occupationem permolestam tibi, et causam Dei et ecclesiae suae omni amicitiae praeferendam. — Datum Romae die 26 Iul. 1504. — *Theiner Monum. Hung. II. 558.*

130. 131.

Siciliae Rex Iulio II Papae censum persolvit a. 1505.

MON. 1. *Allocutio Legati Regii ad Papam.* Beatissime Pater et Sanctissime Domine! Serenissimus, potentissimus, atque invictissimus Princeps et Dominus, D. Ferdinandus Dei gratia Aragoniae, utriusque Siciliae citra ultraque Pharum, ac Ierusalem Rex Catholicus, Sanctitatis Vestrae et S. R. E. devotissimus filius, et dominus meus, dictique regni Siciliae citra Pharum verus et legitimus Rex, et pacificus possessor, cupiens reddere quae sunt Dei Deo, mittit Sanctitati Vestrae hunc equum album decenter ornatum, et censum eidem Sanctitati Vestrae et S. R.

Ecclesiae pro dicto Regno Siciliae citra Pharam hoc anno debitum; et supplicat, ut, quemadmodum praedecessores Sanctitatis Vestrae a suis in eodem regno praedecessoribus et ab ipso receperunt, et eadem Sanctitas Vestra a Sua Catholica Maiestate alios pro annis singulis transactis recepit: ita et hunc quoque laeto paternoque animo admittere et recipere dignetur. Ego vero ‚Franciscus de Rojas‘, orator et procurator praedictae Catholicae Maiestatis, eius nomine summa cum recognitionis observantia Sanctitati Vestrae illum reddo, eiusdem etiam regem, potentiam omnem, sicut per Dei gratiam amplissima est, ipsaque regna et dominia, et praesertim praedictum Siciliae citra Pharam, quod ab eisdem Sanctitate Vestra et S. R. Ecclesia recognoscit, earumdem conservationi, ampliacioni, et commodis libentissime offert.

2. *Responsum Papae.* Censum hunc nobis et Sedi Apostolicae debitum pro directo dominio regni nostri utriusque Siciliae cis utraque Pharam libenter accipimus et acceptamus. Carissimo in Christo filio nostro salutem a Domino precamur, eique, populis ac vasallis apost. benedictionem impertimur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S. Amen. — **Borgia** *breve Istoria del dominio tempor.* p. 201.

132.

Iulius II PP. Venetos et alios terrarum Ecclesiae Romanae detentores, atque a Papa ad futurum Concilium appellantes poenis et censuris eccles. subiicit, a. 1509.

MON. Suscepti regiminis nos cura sollicitat, ut eorum malitiis et audaciae, quorum sceleris coecitas et damnandae ambitionis improbitas animas occupantes, discordiarum fautore ac schismatum inventore et alumno humani generis inimico procurante, eos in illam temeritatem impellunt, ut quae sibi a iure interdicta et a sanctis patribus etiam in congregatione fidelium pro huius S. Sedis dignitate et Ecclesiae unitate servandis ad schismatis occasionem tollendam, quo in Dei Ecclesia pernicio-

sior morbus inveniri vix potest, Spiritu S. cooperante non minus provide et salubriter quam necessarie decreta et statuta esse noverint, damnata audacia et exquisitis artibus et fraudibus attentare temere conentur, et eis contravenire contendant, nunc novorum editione iurium, nunc antiquorum innovatione et declaratione, nunc vero extensione et novarum poenarum adiectione, prout salubriter expedire conspiciamus, sollicitis studiis obviare curemus. Sane licet olim fel. rec. Pius PP. II praedecessor noster de fratrum suorum S. R. E. Cardinalium cunctorumque Praelatorum ac divini et humani iuris interpretum Curiam Romanam sequentium in diaeta seu congregatione Mantuana existentium approbatione, matura prius et gravi praemissa discussione, — provocationes ad futurum concilium efficacissimis et palpabilibus rationibus tamquam erroneas et detestabiles damnaverit, ac sub excomm. latae sententiae et interdicti poenis praeceperit, ne qua persona — quovis quaesito colore ab ordinationibus, sententiis seu mandatis quibuscunque suis ac successorum suorum appellationem huiusmodi interponere auderet, et contrafacientes — non solum poenis et censuris praedictis, sed etiam iis, quae laesae maiestatis et haereticae pravitatis reis imponuntur, obnoxios esse statuerit: *Leonardus* tamen *Lauredanus* Dux, Rogati, ac Generale Consilium et Commune *Venetiarum*, omnesque et singuli patritii et cives communis eiusdem una cum provisoribus, potestatibus — quorum auctoritate — civitates, oppida, castra et arces ad nos et S. R. Ecclesiam legitime pertinentes occupatae fuerunt aut delinebantur, de fratrum nostrorum consilio a nobis requisiti et moniti, ut intra certum terminum sub poenis tunc expressis nos et S. Ap. Sedem plene et ex omni parte in concessa sibi auctoritate et libertate recognoscerent et reintegrarent, ac *Ravennam*, *Cerviam*, *Ariminum*, *Faventiam*, *Sarsinam* civitates cum oppidis, castris, terris et districtu ipsarum, cumque *Caesenatensi*, *Foroliviensi*, ac *Imolensi* territoriis, — quae occupabant, integre et expedite nobis et dictae Romanae Ecclesiae, cuius iuris esse noscebantur, relaxarent, atque inde recederent, nec impedirent, quominus illorum cives et habitatores ad piae matris suae Romanae Ecclesiae obedientiam reverterentur: — paternis monitis et salutaribus iussis obsequi indebite recusantes, ceu qui iuri proprio diffidunt, et superioris mandata contumaciter obaudiunt, ut quae minus iuste usurpa-

runt, indebite etiam cum animarum suarum detrimento retineant, ad prohibitum atque damnatum remedium confugientes, a requisitione, monitione et mandato, ac sententiis, censuris et poenis praedictis, nulla constitutionis Pii II praedecessoris hoc expresse vetantis habita ratione, ad futurum concilium temere provocarunt. Prout etiam perditionis filii *Ioannes Bentivolus* et eius nati, cum eos a tyrannica oppressione dilectae civitatis nostrae *Bononiae* expellere decrevissemus, damnabiliter fecisse dicuntur, videlicet ad futurum concilium appellasse et provocasse. Nos igitur, quam detestanda sit perversitas, attendentes, qui propriis innixi commodis et nefariis cupiditatibus mancipati salubria decreta patrum et superiorum iussa spernentes, inconsutilem Christi tunicam scindere ac etiam scissionis causam habere contendunt, et Ecclesiae unitatem dividere, praedictae S. Sedis Ap. principatum tollere, et contra tot ss. patrum et ss. conciliorum decreta temere et damnabiliter magna audacia venire non erubescunt, et contrafacere non verentur: — hac generali et in perpetuum valitura constitutione — sancimus, constitutionem Pii praedecessoris tam citra quam ultra montes — quoad omnes — personas — valuisse, valere et perpetuo valituram. — Decernentes et declarantes, ultra poenas impositas — ipsos et eorum quemlibet pro veris et indubitatis schismaticis et inconsutiles tunicae D. N. I. C. violatoribus et dissipatoribus, ac de cath. fide male sentientibus habendos ac reputandos etc. — Datum Romae a. 1509. Cal. Iulii. — **Bullarium Taurin.** V. 479.

133.

Julius III PP. regnum **Siciliae** confert **Philippo Regi Angliae.** 1554.

MON. In Consistorio Romae die 23. Oct. 1554. SSmus D. N. admisit renunciationem, translationem, et dimissionem Regni Siciliae citra Pharum a Ser. D. Carolo Rom. Imperatore semper Augusto in favorem Ser. D. Philippi Angliae Regis illustris, ipsius Caroli Imp. nati factam, nec non obedientiam a nobili viro Ferdinando Avalos de Aquino Marchione Piscariae, eiusdem Phi-

lippi Regis Procuratore nomine dicti Philippi Regis Sanctitati Suae ac Sedi Apostolicae, et S. Rom. Ecclesiae praestitam, itemque homagium et iuramentum fidelitatis; ac Regnum ipsum usque ad confinia terrarum ipsius Romanae Ecclesiae, excepta Civitate Beneventana cum eius territorio, districtu et pertinentiis ac eorum incolis, quam Sanctitas Sua sibi et eidem Romanae Ecclesiae retinuit, praedicto Philippo Regi pro se suisque haeredibus et successoribus Aragonum Regibus tam masculis quam feminis ex eo recta linea descendentibus in feudum perpetuum pro solito annuo censu septem millium ducatorum auri de Camera, et unius paraphreni albi pro recognitione veri et directi dominii ipsius regni, in festo S. Petri persolvendo, et sub conditionibus, modis, formis, adiectionibus, promissionibus, clausulis, voluntatibus et ordinationibus in literis Iulii II. et concessione Leonis X Rom. Pontificum Sanctitatis Suae praedecessorum contentis concessit, et elargitus est, ac regnum ipsum eidem Philippo Regi modo et forma praedictis infeudavit, eumque de illo per ipsius Marchionis et Procuratoris ad osculum Pedum Sanctitatis Suae admissionem investivit, volens et intendens, ut infra annum a data concessionis huiusmodi computandum idem Philippus Rex privilegium suum aurea bulla bullatum, in quo proprio iuramento fateatur, et recognoscat expresse, Regnum Siciliae huiusmodi ac totam terram eius, quae est citra Pharam, usque ad confinia ipsius Romanae Ecclesiae, excepta Beneventana Civitate cum illius territorio, districtu et pertinentiis praedictis, quae ipsi Ecclesiae perpetuo remaneat, Philippo Regi suisque haeredibus et successoribus praedictis ex sola gratia et mera liberalitate Sedis Apostolicae et Sanctitatis Suae fuisse concessa, eosque recepisse et tenere regnum Siciliae et terram huiusmodi a Sanctitate Sua et dicta Romana Ecclesia, sub poenis et modis et conditionibus supradictis eidem Sanctitati Suae seu Romano Pontifici pro tempore existenti dare et tradere teneatur. — **Raynaldus** *Ann. Baron.* ad a. 1554.

134.

Paulus IV PP. Hiberniam regni titulo decorat, a. 1555.

MON. Illius, per quem reges regnant et principes dominantur, vices licet immeriti gerentes in terris, votis catholicorum regum et principum, quorum probata in Deum pietatis et eximiae erga Romanam Ecclesiam fidei constantia, ac sincerae devotionis affectus in nostro et Apost. Sedis conspectu clarere dignoscuntur, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis. Hinc est, quod nos cariss. in Chr. fil. nostrum Philippum Regem et cariss. in Chr. filiam nostram Mariam reginam Angliae et Franciae illustres, a quibusvis excomm. susp. et interd. aliisque eccles. sententiis, censuris et poenis — harum serie absolventes, — insulam *Hiberniae*, cuius ab eo tempore, *quo illius dominium per Sedem Apost. adepti sunt Reges Angliae*, qui pro tempore fuerunt, se dominos tantum nuncupare consueverunt, et cuius regium titulum quondam Henricus VIII. postquam ab unitate Ecclesiae Cath. et obedientia Romani Pontificis secessit, praetextu cuiusdam legis per parlamentum eiusdem insulae, ut praetenditur, latae primo, et deinde eius natus Eduardus, sextus eorum nominum, qui dum viverent pro regibus Angliae se gesserunt, de facto usurparunt, *in regnum* ad instar aliarum insularum regiis titulo, dignitate et honore fulgentium, sine praeiudicio iurium ipsius Romanae Ecclesiae — ad Omnipotentis Dei laudem et gloriam — praefatis Philippo rege et Maria regina nobis super hoc humiliter supplicantibus, de fratrum nostrorum consilio et apostolicae potestatis plenitudine perpetuo *erigimus*, ac titulo, dignitate, honore etc. regiis, quibus alia christifidelium regna utuntur, potiuntur et gaudent, — insignimus et decoramus. Datum Romae sept. id. Iun. 1555. — **Bullarium Taurin.** VI. 489.

Pius V PP. de non alienandis aut infeudandis terris Ecclesiae Romanae, a. 1567.

MON. Admonet nos suscepti cura regiminis universalis Ecclesiae, cui auctore Domino praesidemus, ut civitates, terrae, oppida et loca nobis et Sedi Apostolicae in temporalibus mediate et immediate subiecta perpetuo in iure, dominio, et proprietate ac possessione dictae Sedis conserventur. Sane licet nonnulli Romani Pontifices praedec. nostri per eorum constitutiones rerum eccles. alienationes prohibuerint, et iam factas revocaverint et annullaverint: nihilominus cum retroactis temporibus nonnulli nimium ambitiosi et dominandi cupidi sub variis praetextibus, coloribus et causis saepe etiam falsis, quod non sine maximo animi nostri moerore referimus, aliquibus Rom. Pontificibus suggestionibus et insinuationibus suis conati sint ostendere et persuadere, magis utile et expediens S. R. Ecclesiae et Sedi praefatae fore, si aliquae civitates, terrae, oppida, castra, arces et loca ad ius et proprietatem eiusdem Sedis pertinentia in feudum, gubernium, vicariatum, ducatum, aut quemvis alium titulum perpetuum, vel ad tertiam generationem seu ad vitam, aut alias ad longum tempus concederentur, vel etiam ex eo, quod alias in feudum data aut quovis alio titulo huiusmodi alienata fuerint, et propterea tamquam ad Sedem praedictam devoluta vel devolvenda posse et debere de iure iterum infeudari et alienari, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes et concessionem a Sede Apost. emanasse, ex quibus illa non mediocre diminutionem non solum patrimonii sed etiam existimationis recepissee dignoscitur. Hinc est, quod nos considerantes omnium civitatum et locorum praedictorum singularem fidem, et promptam devotionem eidem Sedi exhibitam omni tempore valde utilem et salutarem fuisse et esse, ac volentes non solum alienationes huiusmodi, quas tempore nostro omnino exulare intendimus de medio tollere, et quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus, quos non immemores fore spera-

mus ante D. N. I. C. in examine diei magni adventus tribunal villicationis nostrae rationem reddituros nos esse, sed ut omnis alienationum huiusmodi fiendarum occasio penitus aboleatur, quantum cum Deo possumus, peramplius providere, constitutionibus praed. nostrorum etiam inhaerendo, illasque innovando, motu proprio — habita etiam super his cum vener. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus in Consistorio nostro secreto matura deliberatione, de eorum consilio et unanimi assensu, qui etiam iuraverunt praesenti constitutioni non contravenire, nec Pontificibus alienationes contra tenorem praesentium attentantibus consentire, et absolutiones a iuramento huiusmodi non petere nec acceptare, hac nostra perpetuo valitura constitutione decernimus et declaramus, civitates et loca praedicta, etiam hactenus in feudum aut quemvis alienationis titulum dari solita ad nos et sedem praefatam quomodolibet devoluta et pro tempore devolvenda, absque alia ulteriori declaratione et illorum possessionis apprehensione eo ipso Sedi et Camerae Ap. incorporata, ac ad ius et proprietatem et dominium pristinum ac possessionem rediisse censi, perinde ac si per 40 annos et ultra civitates et loca praefata a nobis et Sede praedicta immediate possessa et nunquam in feudum aut alium titulum concessa fuissent. Statuimusque et decernimus, quod omnes et singulae tam communitates et universitates, quam cives et incolae civitatum etc. aliaeque personae etiam — Cardinales, — tractantes, consulentes aut alias verba facientes de infeudationibus aut alienationibus, — aut alii quicunque alienationes huiusmodi Romano Pontifici pro tempore esistenti — insinuantes vel svadentes eo ipso sententiam excommunic. incurrant, a qua nisi ab ipso Pontifice praeterquam in mortis articulo absolvi nequeant, et insuper S. R. Ecclesiae rebelles — censeantur, omnibusque ecclesiis, monasteriis et aliis beneficiis eccles. eo ipso privati existant. — Et quoniam intelleximus, aliquos etiam Cardinales civitates etc. — obtinere, habere et possidere cum facultate faciendi in illis melioramenta, ita quod ab eis amoveri non possint, nisi restitutis sibi prius pecuniis in melioramenta huiusmodi expositis, omnes et singulas facultates faciendi melioramenta praefata — revocamus et annullamus, et nemini deinceps suffragari posse, — et Cameram ad illorum satisfactionem minime teneri et obligatam esse volumus et declaramus. — Volumus autem, quod sicut

omnes et singuli Cardinales praesentes Constitutionem huiusmodi — observare — promiserunt et iurarunt, idem per absentes Cardinales a Consistorio in habitatione eorum, et a Romana Curia — ac per futuros Cardinales in assumptione pilei promitti et iurari debeat. — Praeterea quod ipsi Cardinales occurrente Apost. Sedis vacatione in Conclavi — etiam de inviolabiliter observanda praesenti Constitutione nostra per quemlibet eorum, qui in Romanum Pontificem electus fuerit, est postmodum idem ad Summi Pontificatus fastigium assumtus post eius assumptionem hoc ipsum promittere ac iurare — debeat. Quodsi illud a Pontifice, quod credendum non est, recusabitur aut differetur, tunc dicti Cardinales in primo Consistorio secreto — apud eum omni cum instantia pro praesentium observatione petere et rogare ac obtestari non cessent, idque ut omnino efficiat, diligentissime curare studeant, statuimus et ordinamus. — Datum Romae a. 1567. IV Cal. April. *Theiner Codex dipl.* III. 541.

136.

Gregorii XIII PP. constitutio adversus non solventes census, canones, et alia iura Sedi Ap. debita, a. 1580.

MON. Ad Romani Pontificis spectat officium, boni patrisfamilias exemplo curare sedulo ac providere, ne Sedis et Camerae Apostolicae dominia, proprietates, et iura depereant, neve contra ius fasque ab aliis occupentur, ac si qua ex eis vel temporum iniuria, vel hominum malitia et cupiditate, vel aliquo alio casu detineri et usurpari contingat, illorum recuperationi decenter instare, quo et ipsius Sedis ac aliorum christianorum Principum atque adeo universae christianae Reipublicae necessitatibus et opportunitatibus valeat subvenire. Hoc sane consilio et animo complures Romani Pontifices praedec. nostri, et in his piae mem. Innocentius 8, Alexander 6, et Paulus 4 editis constitutionibus et literis adversus omnes et quosunque S. R. E. et Camerae Ap. feudatarios, vicarios, gubernatores, censuarios,

emphyteutas, et alios Camerae Ap. debitores, eisdem Sedi et Camerae debitas solutiones certis die et loco statutis non facientes, pactaque et conventiones in eorum investituris et aliis concessionibus, nec non modos et formas aliaque omnia in eisdem praedec. literis contenta non adimplentes, sententias, censuras et poenas tam ecclesiasticas quam privationis et caducitatis feudorum, vicariatuum etc. imposuerunt. Quarum deinde constitutionum vigore ac etiam iuxta antiquam et laudabilem consuetudinem singulis annis in vigilia et festo beatorum App. Petri et Pauli hactenus in Camera Apost. servatam coram eisdem S. R. E. Camerario et Camerae praedictae Praesidentibus, Clericis et aliis Cameram praedictam repraesentantibus, — eiusdem Camerae et fisci Procurator pro tempore existens — eosdem non solventes — ab eorum feudis, vicariatibus etc. cecidisse, et illis privatos fuisse — ac eosdem — morosos declarari per Cameram petiit et institit, ac morosos et contumaces vel alias decerni et declarari obtinuit. Itaque idem Paulus praed. noster protestationes, declarationes, sententias et decreta praedicta confirmans et approbans perpetuo statuit, omnes occupatores et detentores feudorum ad illa eidem Camerae relaxandum et restituendum infra certum terminum — obligatos esse, cogique posse et debere. — Postea vero. — feudatarii alique praedicti ad eiusdem Camerae fisciue Procuratoris instantiam solemniter singulis annis — ad legitime in eadem Camera comparandum ac dictos census — cum effectu adimplendum — saepe saepiusque citati et interpellati fuerunt. Qui tamen praemissis ac etiam literis quotannis die Coenae Domini legi solitis — minime attentis, non modo census et alia per eos debita solvere et adimplere cessarunt et cessant, sed etiam loca et bona temere atque indebite et de facto occupata detinuerunt et detinent. — Nos cupientes, quantum cum Deo possumus, pro munere nobis ex alto commissio Sedis et Camerae indemnitati providere, ac oppositionibus opportunum remedium adhibere, de apost. potestatis plenitudine — easdem Innocentii etc. constitutiones, — nec non protestationes — tenore praesentium perpetuo confirmamus, approbamus, et quatenus opus est innovamus. — Et nihilominus omne dubium remove volentes, statuimus et ordinamus, ut omnes feudatarii, vicarii etc. — qui — non solverint et integre non satisfecerint, — eo ipso — feudis, vicariatibus, guberniis

— privati, ipsaque feuda — ad ius, proprietatem, dominium et omnimodam possessionem eiusdem Camerae rediisse censeantur et sint. — Volentes omnia in dictis et aliis praedec. nostrorum literis per nos confirmatis, approbatis et innovatis contenta, praesentibus non contraria, perpetuis futuris temporibus — omnino servari. — Datum Romae a. 1580. Cal. Iunii. — **Theiner Codex diplom.** III. 544.

137.

Clemens VIII PP. declarat: Civitatem Avenionensem et comitatum Venaissinum comprehendere Constitutione Pii V de bonis Romanae Ecclesiae non alienandis. 1592.

MON. Etsi dubium nemini esse debeat, *civitatem Avenionensem et comitatum Venaissini*, ac civitates, terras, oppida, castra, villas et alia loca quaecunque ibidem consistentia, *uti bona S. Rom. Ecclesiae, illiusque vetustissimum patrimonium*, sub constitutione fel. rec. Pii V praed. nostri de civitatibus, terris et locis S. R. E. non alienandis neque infeudandis comprehendere: nihilominus tamen ne ab aliquo quovis praetextu vel occasione ullo tempore id in dubium revocari contingat, et ut probatae eiusdem civitatis et comitatus fidei ac constantiae in hac parte satisfaciamus, eosque in spē firma perpetuo remanendi sub nostri et Sedis Apost. dominii subiectione contineamus, omni dubitatione seu spē alienationis etc. per quam civitas et comitatus praedicti eximantur a dominio et subiectione Sedis Ap. in qua nunc sunt, omnibus semper sublata; et illorum etiam supplicationibus — inclinati, hac nostra perpetuo valitura declaratione decernimus: civitatem Avenionensem et comitatum Venaissinum — tamquam propria, pecuniaria, et carissima eiusdem S. R. E. bona ac vetustissimum illius patrimonium sub praefata constitutione Pii V — comprehensas esse et censi. — Romae die ultima Aprilis 1592. — **Bullarium edit. Taurinensis.** IX. 550.

Clementis VIII PP. sententia adversus Caesarem Estensem, Ducatus Ferrariensis invasorem, a. 1597.

MON. Ex ore sedentis in throno bis acutus gladius procedit et obvia quaeque metit. Hic est gladius Salomonis, qui secat utrinque. Nos, qui Christi veri Salomonis personam licet immeriti divina providentia sustinemus, eiusque vicem gerimus, qui iudicat orbem terrae in aequitate et populos in iustitia, cum de Romanae Ecclesiae iuribus vel tuendis vel recuperandis coram nobis agitur, rectissimam tenemur proferre sententiam, qua sublatis omnibus impedimentis eidem Ecclesiae, quod suum est, omnino restituatur, et contra iustitiam nemini prorsus parcatur: sicut enim aliena nec invadimus, nec cupimus, ita propria Ecclesiae bona usque ad sangvinem tueri parati sumus. Atque ea sane in re nullum nobis aut nostris commodum vel lucrum quaerimus. Hoc enim Christi et eiusdem Ecclesiae causa libenter omnibus concessuri essemus: sed Romanae Ecclesiae nos debitores agnoscimus, ut eam curae nostrae commissam defendamus, et ab iniustis oppressionibus vindicemus, ne si in his defecerimus, haec omnia Deus in districto iudicio de manibus nostris requirat. Neque vero precibus aut aliquo amore, vel odio, ullove humano affectu, in quo divinam gratiam agnoscimus, ad haec inducimus, sed zelus domus Dei, antiqua consuetudo, sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum observantia, vis iurisiurandi, et sollicitudo, quam circumferimus, omnium Ecclesiarum, et inprimis Romanae Ecclesiae, cuius privilegia in beato Petro suscepta sunt divinitus, et in hunc usque diem derivata, nos accendunt, et silere ac desides esse nequaquam permittunt, quinimo ad clamandum impellunt, ut vocis apostolicae sonus in omnem terram egrediatur, ut clamor patris a filiis audiat, ut denique ad compeditorum gemitus cunctorum corda fidelium excitentur. Cum enim malorum omnium radix cupiditas ita perditorum hominum animos occupavit, ut iuris ordine contempto ecclesiasticas ditio-

nes, quas invaserint, vi atque armis retinere, atque ad propriam commoditatem transferre moliantur, neque contra ipsos ullus executioni locus sit, ad Apostolicae etiam potestatis officium pertinet, eos tamquam hominum societate indignos anathematis mucrone percutere, et a Sacramentorum participatione et communione fidelium praecidere, ut qui canonum et iudicii auctoritatem spernunt, divinae saltem indignationis atque aeterni supplicii poenas perhorrescant. Quodsi gravissima Apostolici muneris administratio facile nos per se ipsa quotidie hortatur, ut pro conservatione ceterarum rerum ecclesiasticarum eam, quam tenemur, curam adhibeamus: praecipuo tamen quodam iure admonemur, ut ditionum ad Romanam Ecclesiam pertinentium, quarum custodes et administratores constituit nos Deus, ac praesertim Civitatis et Ducatus Ferrariensis, a nonnullis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, populi peculiaris et antiquae acquisitionis S. Matris Romanae Ecclesiae merito appellati, defensionem prompto ac forti animo suscipiamus, eorundem RR. PP. praedecessorum exemplo, qui totam illam ditionem ingenti sumtu ac labore conservarunt, et saepe ab occupatoribus spiritualium ac temporalium armorum praesidiis vindicarunt. Testis est Deus, nos plane dolentes et invitos eam deliberationem inituros; pastoralis siquidem officii et eccles. disciplinae curis vacare maluissimus, quam severioribus iudiciis incumbere, aut cum quoquam bello decertare. Verum quia nemini inferimus, sed illatam Ecclesiae duntaxat iniuriam propulsamus, sicuti ex rerum gestarum serie perspicitur, si spiritualia arma minus profecerint, tunc ut bonorum eccles. invasores agnoscant, Deum non modo montium sed etiam vallium Deum esse, et nos puniendi vim ac potestatem tum spiritualem tum temporalem habere, armis etiam ac militibus, qui in dies parantur, iuste utemur. (*Sequitur in bulla uberior historia de eo, qualiter Caesar Estensis Ducatum Ferrariae pro se vindicare contendat, omniaque monita Sedis Apost. spernat, tum pronuntiatur in illum sequens sententia:*) Nos igitur, quibus nullo pacto ferendum est, ut nostra et S. Rom. Ecclesiae, Sedisque et Camerae Apostolicae iura a quoquam violentur vel indebite occupentur, minime connivendum, aut diutius dissimulandum esse duximus: et quia hactenus humanis remediis utentes parum profecimus, ad divina praesidia, preces nimirum recurrimus, quas in hac alma Urbe nostra universo

Clero et populo ad primarias Basilicas et Ecclesias indiximus, ut Deus ac Pater misericordiarum mentem eiusdem Caesaris luce divinae gratiae illustraret. Verum cum ille adhuc in sua animi duritie persistat, ad arma spiritualia deveniendum duximus, si forte etiam Ecclesiae timeat iudicium, cui parere tenetur, ne si demum non paruerit, ipsam obligationis suae sententiam et alia quoque culpa, id est, ex inobedientia, mereatur atque augeat. Habita igitur prius super his cum Ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus diligenti ac matura deliberatione, et de illorum unanimi consilio pariter et assensu, — cum Iesu Christi vices licet immeriti teneamus in terris, nobisque in beati Petri apostolorum Principis persona sit dictum: quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis, praedictum *Caesarem* civitatis et Ducatus nostrorum Ferrariae — invasorem et occupatorem manifestum, nec non illicitum detentorem, ac nostrum et S. R. Ecclesiae — rebellem et hostem maioris excomm. anathematis et maledictionis sententiam atque alias censuras eccles. — ipso facto incurrisse — decernimus et declaramus. (*Sequuntur solitae clausulae.*) Datum Romae a. 1597. undecimo Kal. Ianuarii. — **Bullarium edit. Luxemburg. V. 2. p. 181.**

SECVLVM DECIMVMSEPTIMVM.

139.

Alexander VII PP. adversus occupationem Civitatis **Avenionensis** et Comitatus **Venays-sini** ex parte Parlamenti Aquensis factam protestatur, a. 1663.

MON. Pastoralis officii, quod auctore Deo gerimus, cura animi nostri vires mentisque consilium eo praecipue convertit, ut dum S. R. E. Sedisque Apostolicae iura violata promtae reparationis ac defensionis auxilium exposcunt, nihil a nobis desiderari patiamur, quo illa intacta et illibata conserventur, et opportunis subsidiis, si opus fuerit, muniantur. Sane dudum haec S. Sedes Apostolica possessionem Comitatus Venayssini, ac Civitatis et territorii Avenionensis nostrorum una cum alto et supremo in illis dominio ex legitimis ac notissimis et antiquissimis titulis nacta, illa subinde plurium seculorum decursu sub plurimum Rom. Pontificum praedecessorum nostrorum nostroque regimine usque in praesens suo imperio pacifice possedit, ac Civitatem eiusque territorium, et Comitatum huiusmodi, locaque illis subiecta ab invasionibus et obsidionibus haereticorum et catholici nominis hostium pluries et armis et sumtibus ex visceribus reliquae eiusdem S. R. Ecclesiae ditionis redactis, favente etiam saepius benigna Regum Christianissimorum assistentia, exemit et recuperavit. Verum nuper cum ingenti vehementique, ut par est, animi dolore accepimus, assertum Procuratorem Regium in Curia Parlamenti Aquensis adversus eandem S. Sedem ausu damnabili egisse, terminosque servasse, ac servari curasse, et quaedam asserta iura, scripturas, et instrumenta ad celebrandam violentam invasionem et manifestam usurpationem coacer-

vasse, et exhibuisse pro assequenda asserta reunionem eorumdem Civitatis ac Comitatus ad favorem Coronae Francorum; quinimo non minus temere et nulliter, quam attentate et iniuste Arrestum dicti Parlamenti super asserta reunionem huiusmodi extorsisse, eiusque vigore assertum eiusdem Parlamenti Praesidem seu Regentem, illiusque Ministros et officiales S. Sedem Apostolicam iniquo iudicio pulsatam curasse, quantum in ipsis fuit, Civitate, territorio et Comitatu praedictis ac supremo in eis dominio et iurisdictione spoliare; et ne quid deesset improbi operis complemento, dil. filium Vice-Legatum, ceterosque eiusdem Sedis ibidem existentes Ministros manu militari expulisse, non secus, ac si Deus in brachio Vicarii sui tamquam in virga Moysis ad defensionem Ecclesiae suae sanctae cum potestate magna non assisteret, ac posthabitis etiam censuris et poenis per s. canones ac constit. apostolicas, praesertim a fel. rec. Innocentio VI, Gregorio XI, Martino V, Eugenio IV, aliisque RR. PP. editas, ac annis singulis die Coenae Domini legi et publicari solitas contra invadentes, usurpantes, occupantes, vel detinentes in specie praedictos Comitatum Venayssinum ac Civitatem Avenionem, ac supremam iurisdictionem in illis Romanae Ecclesiae competentem de facto usurpantes — inflictis, in eiusdem S. Sedis Apost. notorium contemptum, ac totius christiani orbis haec improbantis scandalum atque perniciosissimum exemplum. Et licet omnia desuper gesta, actitata, et innovata ex seipsis corruant, nullaque prorsus et irrita sint, tam ex capite patentis et notoriae nullitatis, detestabilisque temeritatis ob manifestum iurisdictionis defectum in iudiciis laicis, qui ad praemissa processerunt adversum nos, Dei in terris Vicarium, et hanc S. Sedem Apostolicam, studiose satagendo notabilem eius patrimonii partem violenter usurpare, quam ex notoria iniustitia resultante non solum ex legitimis ac iuridicis dictae Sedis titulis, verum quoque ex antiquissima, et pacifica etiam quoad regimen ac liberum exercitium alti et supremi domini a multis seculis per eandem Sedem retenta et numquam iuridice interrupta possessione; — ac proinde illa minime necesse sit ulla declaratione detestari seu aboleri, eisque nullatenus attentis nos et Apost. Sedes in antiquissima nostra possessione pluribus seculis continuata iure persistamus: — nihilominus pro abundantiori et potiori cautela ac efficaciori praeservatione omnium iurium S. Rom. Ecclesiae, — Christi nomine

semper invocato, ac habita super his in Consistorio nostro secreto cum ven. fr. nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, de eorumdem assensu, motu proprio — harum serie dicimus et declaramus: citationes, executiones etc. ipsam sententiam seu arrestum, omniaque in eis contenta ac subsecuta, — fuisse, et esse, ac semper fore penitus nulla, invalida, irrita, iniqua, iniusta, inania etc. — imo nos praedicta omnia — damnamus, cassamus, improbamus, reprobamus, annullamus, et irritamus. — Datum Romae die 13. Aug. 1663. — **Bullarium edit. Luxemburg.** VI. 5. p. 330.

140.

**Facultas Theologica Lovaniensis pro civili
Principatu S. Sedis. 1699.**

MON. — Fatemur Belgae Sedem Apostolicam divinis regalibusque privilegiis singulariter sublimatam; — nec diffitemur, quin Caroli M. aliorumque Principum liberalissima munificentia temporalia Summi Pontificis fuerint restaurata et accumulata dominia: optamusque, ut quod pro animae suae remedio et universalis Ecclesiae bono parentum fuit largita devotio, hoc nati non rapiant. — Ast quid spirituali gladio, quid censurae ecclesiasticae relinquitur, si metu secularis potestatis Papa ferire nequeat? Legerat S. Pater Bernardus: ,omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit,‘ et: ,Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.‘ Sed inde non minus scripsit ad Imperatorem, monens eum, hanc Apostoli sententiam custodire in exhibenda Apostolicae Sedi reverentia, sicut ipsam sibi volebat ab universo servari Imperio. Siquidem non veniebat anima eius in concilium eorum qui dicebant: Imperio pacem libertatemque Ecclesiarum, vel Ecclesiis prosperitatem et exaltationem Imperii nocituram. — **H. I. Feije de Civili Rom. Pont. Principatu.** Lovanii. 1862. p. 17.

SECULUM DECIMUMOCTAVUM.

141. 142.

Clemens XI PP. ad AEppum Coloniensem, et ad Electorem Bavariae de occupatis per Caesareos milites terris Ducatus Ferrariensis, a. 1708.

MON. 1. *AEppo Coloniensi.* Grave ac molestum fraternitati tuae pro spectato suo zelo et singulari prudentia fore credimus, audire *occupatas fuisse nuper a Caesareis militibus hostili more nonnullas terras Ducatus nostri Ferrariensis*, et in eis apposita praesidia, nec non explicata vexilla ipsius Caesaris, bellum demum innocentibus populis nostris inopinato illatum; cuius inferendi nullas extitisse causas vel ex hoc liquet, quod ipsae militares copiae, ut alias saepe ita paulo ante per omnes prope Ecclesiasticae ditionis provincias ingenti numero pervagatae a nostris amice ac hospitaliter conniventibus quodammodo nobis exceptae ac alitae fuerint non sine ingenti populorum nostrorum impendio ac detrimento, ut propterea non iniuria quidem sed gratia potius expectanda videretur. Quamobrem cum vehementer et pro facinoris gravitate commoti fuerimus, illud prae ceteris acerbissimum nobis doloris argumentum fuit, quod adeo praevaluerint apud Caesarem, si modo ab ipso mandata huiusmodi prodierunt, prava iniquorum hominum consilia, ut pro defensore Ecclesiae quo titulo Austriaci Imperatores maxime gloriati sunt, oppugnatorem egerit, et evertere quae inprimis custodire debebat deterrimo exemplo adgressus sit, nec perpenderit, quam gravibus poenis ex ss. canonum et Apost. const. censura obnoxii sint, qui vim inferri sacris rebus aut mandant, aut cum prohibere debeant consentiunt atque patiuntur. Nos interim causam nostram ante oculos Dei ponimus, opem ab eo

praestolantes ac implorantes, quam profecto non defuturam speramus, parati tamen media tam spiritualia quam temporalia pro viribus adhibere. Quod vero de his omnibus monitam faciamus fraternitatem tuam, in causa est paternae debitum caritatis, de spirituali potissimum illorum salute solliciti, quos eo dignitatis ac potentiae loco positos a Deo esse cognoscimus, quo ecclesiasticis rationibus tutelae atque praesidio sint, hoc praesertim iniquissimo tempore, quo prope omnia adversus Ecclesiam ipsam conspirare videntur. Porro te probe intellecturum confidimus, quanti intersit, ut amotis huiusmodi in hanc S. Sedem iniuriis, quae nonnisi in publicum christiani populi scandalum cedere possunt, ineantur saniora consilia, teque in hoc operam ac studia tua diligentissime positurum. — Datum Romae die 2. Iunii 1708.

2. *Maximiliano Emanueli Duci Bavariae.* Muneris nostri esse duximus nobilitati tuae denunciare id, quod tamen tibi perspectum esse credimus, quo scilicet loco sint in praesens res huius nostrae ecclesiasticae ditionis; rati vos tum stimulo propriae virtutis ac pietatis, tum pro debito filialis erga nos observantiae omnibus studiis, ope et opera nobis esse affuturos, foreque participes molestiae nostrae ob necessitatem, in quam inducimur, ineundi consilia et eligendi media, a quorum sane usu ac tractatione abesse magnopere cuperemus. Compertum tibi est, Caesareas copias insidentes afflictae Italiae saepe saepius excurrisse in praecipuas Ecclesiasticae ditionis provincias, tanto populorum nostrorum dispendio, ac detrimento, quanto vix explicare possumus; et tamen illae ipsae copiae fines nostros vix nuper excesserant, cum eosdem iterum ingressae hostili more nonnullas terras Ducatus nostri Ferrariensis occupaverunt, constituto in illis praesidio, et elatis ibi Caesareis vexillis, quasi eas iusto bello, quod nequidem indictum fuerat, sui iuris effecissent atque acquisiissent. Satis fore credimus id compendio tibi significasse, ut incendatur zelus tuus favore nostrae causae, quae fulta omnibus humanis rationibus eo etiam aequior est, quod ecclesiastica iurisdictio ac pontificia dignitas et auctoritas in ea agatur. Dum vero opem tuam tam necessario tempore et omnia egregia in nos voluntatis testimonia mutuis, ubi res erit, a nobis rependenda officiis speramus a nobilitate tua, eidem apost. bened. peramanter impertimur. Datum Romae die 2. Iun. 1708.

143. 144.

Idem Clemens rescindit Edicta **Monarchiae Siculae** iuribus Sedis Apost. adversa. 1714. 1715.

MON. 1. Nova semper in dies, ut alias non semel diximus, et semper acerbiora ex Regno Siciliae ad Nos afferuntur Nuper siquidem nobis innotuit, quod ille idem Caietanus Buglio, qui dudum uti Delegatus praetensi Tribunalis Monarchiae Siculae nuncupati, generale interdictum, cui Ven. Frater Andreas Episcopus Cataniensis e sua Civitate Cataniensi eiusque dioecesi per execrabilem secularis potestatis abusum eiectus, in actu eiusmodi suae eiectionis Civitatem ac dioecesim praefatas non ita pridem iussu nostro subiecerat, nullum, irritum, iniustum, ac illegitimum speciali suo in eadem civitate Cataniensi ad id promulgato edicto, temere declaravit. Gravissimo hoc patrato crimine minime contentus, sed secundum duritiem suam, et impenitens cor, addens peccatum super peccatum, ac thesaurisans sibi iram in die irae, animo forsán, ut stulte opinabatur, enervandi efficaciam eorum, quae ex iniuncti nobis Apostolici muneris debito adversus ipsum, eiusque acta a Nobis decerni contigisset, ac potissimum eludendi executionem quarumdam nostrarum in simili forma Brevis literarum die 17. Iunii 1713. expeditarum, quibus non modo illius edictum praefatum, aliaque per ipsum ea occasione vigore suae assertae delegationis perperam gesta, cum omnibus inde secutis et quandocunque secuturis damnavimus, reprobavimus, cassavimus, et irritavimus, — verum etiam eundem Caietanum, nec non Ioannem Bapt. Perino Magistrum Notarium, qui memorato edicto subscripserat, censuras omnes et poenas ecclesiasticas a Sacris Canonibus, Generalium Conciliorum decretis, et Apostolicis Constitutionibus — contra similia perpetrantes inflictas incurrisse declaravimus: sequenti mense Iulio eiusdem anni in suarum iniquitatum cumulum, impudenti non

minus quam detestabili ausu, praeceptum quoddam seu mandatum edidit, illudque typis impressum — Ecclesiasticis tam secularibus quam Regularibus universae dioecesis Catanensis transmitti ac denunciari curavit, per quod inter cetera ipsaemet Apostolicae literae, aliaque Decreta, mandata, edicta, censurae, interdicta, et Rescripta quaecunque ab hac Romana Curia, hoc est, ab hac Sancta Sede provenientia, quorum executionem secularis potestas minime permississet, nulla, irrita, ac, quod horrendum est, conscientiarum Christi fidelium tranquillitati adversantia, impie et sacrilege declarantur, gravibus constitutis poenis adversus eos, qui illa quovis modo executi fuissent.

Cum autem in praecepto seu mandato huiusmodi nullum plane sit verbum, per quod tam Ecclesiastica libertas Dei ordinatione et canonicis sanctionibus constituta, quam Apostolicae Sedis auctoritas acerbissime non laedantur; potissimum vero per ea, quae inibi continentur, illamet suprema ligandi, atque solvendi potestas Beatissimo Apostolorum Principi eiusque Successoribus a Christo Domino tradita secularis potestatis arbitrio per summam iniuriam atque intolerabilem temeritatem manifeste subiiciatur, nec non execrandus abusus quoquo modo impediendi executionem literarum Apostolicarum per eosdem sacros canones, et plurimas notissimas Pontificias Constitutiones sub anathemate damnatus, plene conformis non tam iuri gentium quam ipsismet SS. canonibus, privilegiis Apostolicis ac Concordiis cum Sede praefata iunctis, falso non minus quam perverse nuncupetur; adeoque animae pretioso Salvatoris nostri sanguine redemptae in maxima pericula coniici possint: hinc est, quod Nos, qui quorumcunque tam eiusdem Apostolicae Sedis, quam Ecclesiae iurium assertores in terris a Domino constituti sumus, tametsi credamus praeceptum seu mandatum praeinsertum omniaque in eo contenta satis superque tam per seipsa, quam vigore eorum, quae in aliis memoratis nostris literis pro reprobatione et annulatione Edicti ab eodem Caietano dudum promulgati — editis amplissime decrevimus, pro reprobatis itidem, irritis et omnino nullis haberi potuisse ac debuisse, et forsitan a sanioris saltem mentis hominibus iam habita fuisse: nihilominus cum inter tam gravia animarum pericula liberum nobis non sit fidelibus populis documenta salutis subtrahere, nec nos in tam aperta atque

effroenata sacrarum legum violatione turpiter tacere, aut pastoralis providentiae nostrae ministerium otiosum esse velimus: — motu proprio etc. praeceptum seu mandatum praeinsertum ac quaecunque in eo contenta — penitus et omnino nulla, irrita et invalida — declaramus. Datum Romae apud S. Mariam M. die 29. Nov. 1714 Pontif. nostri anno decimo quinto.

2. Accepimus nuper, quod statim ac in Regno Siciliae vulgatae fuerunt quaedam nostrae in simili forma Brevis literae die 4. Nov. proxime praet. expeditae, quas pro omnimoda ac debita observantia Ecclesiastici Interdicti, cui Civitates ac Dioeceses Cataniensis et Agrigentina iussu nostro subiectae reperiuntur, obtinenda, nec non quibuscunque effugiis ad excusandam eisdem Interdicti transgressionem exquisitis penitus praecludendis novissime edidimus: Secularis Potestatis in eodem Regno Administri nullam dimittentes occasionem, quae eis offeratur, novis semper iniuriis Pontificiam auctoritatem ac iurisdictionem ecclesiasticam impetendi, ac forsam tametsi inaniter arbitantes posse earumdem Literarum nostrarum efficaciam eludere, simulque executionem illarum ulteriorum graviorumque deliberationum praepedire, quas nos, ut pastoralis muneris nostri debito satisfaciamus, omnino suscipere compellimur, quasque ipsi sese abunde promereri minime ignorant: absque ulla cunctatione in Panormitana Civitate ac forsam etiam in aliis praedicti Regni locis promulgare praesumserunt praefixo nomine cuiusdam Congregationis, Giuntae nuncupatae, specialiter deputatae super conservatione ac defensione iurium et praerogativarum, quae eidem Seculari potestati in illo Regno competere praetenduntur, Edictum seu Bannimentum quoddam typis impressum. — Perspectum profecto, ac compertum habemus, eos, qui praeinsertum Edictum seu Bannimentum promulgarunt, mandata, literas, aliaque decreta Apostolica in eo complecti, ac forsam praecipue comprehendere voluisse, quemadmodum satis superque coniici potest nedum ex eiusdem Edicti tenore, verum etiam ex tot aliis praecedentibus actis, quibus eiusdem Secularis Potestatis Ministri pravum suum animum etiam apertius ostenderunt, dum minime contenti publicatione aliorum consimilium edictorum, praeceptorum, seu mandatorum, quibus libertas ecclesiastica et Apostolica auctoritas manifeste laedebantur, ac

libera huius S. Sedis Rescriptorum executio impediabatur, minis insuper atque terroribus, imo etiam carceribus, vinculis, exiliis, bonorum proscriptionibus, aliisve poenis eos fere omnes, qui eidem S. Sedi debitam obedientiam praestiterunt, temere non minus quam sacrilege afflixerunt: adeoque certi sumus, quod ex sola memorati edicti lectione quilibet sanae rectaeque mentis non modo illius evidentem nullitatem, verum etiam manifestam iniustitiam perspicue intelliget.

Ambigere praeterea non possumus, quin horrore perfundendus sit quisquis illud legerit, dum inter cetera perspiciet ac animo reputabit, eo temeritatis perventum esse, ut potestatis *exterae* titulus Potestati illi adscribatur, quam Nos per B. Petrum eiusque Successores a Domino accepimus in terris maximam, et quae in indigno haerede non deficit: perinde ac si Siciliae Regnum extra terrarum orbem situm esset, cum neminem pene lateant verba illa, quibus inclytus Claravallensis Abbas Eugenium Pontificem allocutus fuit: orbe exeundum ei, qui forte volet explorare, quae non ad tuam pertinent curam. Illud insuper omnibus satis exploratum ac plane cognitum fore credimus, eiusdem Secularis potestatis Administros, dum in memorato Edicto vetitum voluerunt, ne cuiuscunque speciei Rescripta ullo modo executioni demandari debeant, nisi prius ab Advocato Fiscali Regii Patrimonii recognita, ac approbata fuerint expresse declarando, eidem Advocato Fiscali iniunctum esse munus, praevio examine discutiendi, an eiusmodi rescripta ullum praeiudicium privilegiis, legibus, et consuetudinibus Regni vel iuribus regiis aut praeeminentiis assertae Regiae Monarchiae inferre possint, execrabili nimis ausu conatos fuisse praedictum Advocatum Fiscalem iudiciorum Apostolicae Sedis Iudicem constituere, ac uno eodemque tempore sublimem illam potestatem ligandi atque solvendi nobis ac Romano Pontifici pro tempore esistenti a Domino traditam, quae non ancilla est sed libera, ipsius secularis potestatis arbitrio subiicere, et mancipare; cum tamen sciamus, quod Magistratui ac Principi sacerdotum exprobrantibus: „praecipiendo praecipimus vobis, ne doceretis in nomine isto, et ecce replestis

Ierusalem doctrina vestra.“ Petrus et Apostoli responderunt : „Oportet obedire Deo magis, quam hominibus.“

Demum nec pariter dubitamus, quin quilibet Catholicus, etiam absque ullius peculiaris nostrae declarationis vel admonitionis ope, satis agniturus per se sit, quam irregularis, absona, ac scandalosa existat praefati edicti conclusio, in qua ad iniquitatis non minus, quam nullitatis ipsius edicti cumulum transgressoribus et contraventoribus, illis nempe fidelibus, qui nulla interposita mora promptoque animo mandata Apostolica observant, et exequuntur, Romanoque Pontifici B. Petri Apost. Principis successori et Iesu Christi Vicario veram illam obedientiam, quam ei quicumque Catholicus in professione fidei spondet, praestare non detrectant, eadem Secularis potestas poenas imponit, si ecclesiastici quidem fuerint, occupationis bonorum temporalium, ac exilii a Regno, tamquam seditiosis, publicaeque tranquillitatis perturbatoribus, si vero laici exstiterint, indignationis ipsius secularis potestatis, praeter alias poenas illius arbitrio irrogandas usque ad mortem naturalem inclusive.

Nihilominus Nos, qui quorumcunque tam Apostolicae Sedis, quam Ecclesiae iurium assertores in terris a Domino constituti sumus, probe intelligentes, et recogitantes, liberum nobis non esse tam aperta ac detestabili utriusque oppugnatione silere, ac insuper ambarum indemnitati quantum nobis ex alto conceditur, opportune consulere, nec iis tantum, quae hactenus gesta sunt, congruum adhibere remedium, verum etiam aliis, quae sub iisdem erroneis, falsis, damnatisque principiis tam ab antedicta Congregatione, Giunta nuncupata, quam ab aliis quibuscunque Ministris ac Delegatis sive eiusdem secularis potestatis, sive etiam praetensi tribunalis Monarchiae Sicalae deinceps attentari possent, tempestive occurrere cupientes: — — motu proprio — edictum seu bannimentum praeinsertum, ac quaecunque in eo contenta, aliaque omnia, tam ab ipsamet Congregatione seu Giunta, quae idem edictum promulgavit, quam ab aliis quibuscunque Congregationibus, coetibus, tribunalibus, Iudicibus etc. acta, gesta, et ordinata — omnino nulla, irrita, invalida, iniusta etc. declaramus. — **Bullarium** Ed. Luxemburg. VIII. 145. et edit. Rom. XI. 31.

Idem abrogat tribunal Monarchiae Siculae.
1715.

MON. Romanus Pontifex, quem Salvator et Dominus noster aequi bonique supremum assertorem in terris constituit, ut iuxta Propheticum verbum noxia evellat, et destruat, utiliaque plantet et aedificet: ea interdum, quae non solum minus legitimis subnixa titulis in Ecclesiasticae libertatis atque Apostolicae auctoritatis perniciem invecta esse cognoscit, sed quae etiam rationabilibus ex causis ab hac S. Sede aliquando concessa fuisse non dubitat, ubi rerum experientia ita svadeat, gravioresque causae, quibus praesertim Ecclesiae rationibus, animarum saluti, rectoque rerum ordini opportune consulitur, hoc ipsum exposcant, sapienti consilio abolet, revocat, rescindit, et immutat, ac alias desuper pastoralis sollicitudinis et providentiae suae partes interponit, sicut omnibus maturae considerationis trutina perpensis conspicit in Domino salubriter expedire.

Sane cum divina ordinatione, sacrorumque canonum definitionibus Ecclesiasticae ac Secularis Potestatis discreta sint munera: nemo prope est, qui ignoret gravissimos Viros eximia non minus pietate conspicuos, quam zelo incorruptae disciplinae celebres, sacraeque antiquitatis cognitione praeclaros magnas protulisse querelas de eo Regni *Siciliae* Tribunali, quod *Monarchiam* appellant, Sanctae Romanae Ecclesiae Primatui ipsamet sui nominis novitate plurimum iniurioso: in quo scilicet non sine aperta sacrarum legum violatione spiritualia iura Sanctuarii per Secularem Potestatem administrari noverant, praetensaeque Pontificiae Legationis titulo acerbissima Apostolicae Sedis auctoritati vulnera infligi deplorabant. Ut talem proinde ac tantam Ecclesiasticae Iurisdictionis perturbationem, quantum in ipsis erat, funditus everterent, luculentis commentariis primo quidem planum facere studuerunt, non obscuris iudiciis deprehendi, privilegium illud, quo Seculares Ministri Monarchiam Siculam suf-

fultam esse contendunt, quodque dudum Rogerio Siciliae Comiti a fel. rec. Urbano PP. II. Praedecessore nostro concessum fuerunt, vel omnino fictum ac commentitium esse, vel saltem insignis alicuius Veteratoris fraude corruptum ac depravatum; nullum deinde in eo, licet verum esset, ac minime vitiatum, supradictae Monarchiae vestigium reperiri, sed pravos potius plerosque illius Tribunalis usus ipsismet allati privilegii verbis coërceri declararunt, cum nullum per huiusmodi privilegium eidem Rogerio Comiti ecclesiastici iuris dicendi facultatem tributam fuisse contenderent, sed filialis auxilii partes duntaxat demandatas, ut Apostolicas ordinationes pro sua in Ecclesiam reverentia exequeretur. Addiderunt praeterea, tametsi decantatam illam Apostolicae Legationis potestatem ac Monarchiam memorato Rogerio Comiti atque eius filio Simoni sive alteri, qui legitimus illius haeres exstitisset, idem Urbanus Praedecessor concessisset, imo etiam ad alios ipsius haeredes, quod falsum omnino censuerunt, extendisset, numquam profecto illam ad omnes promiscue Siciliae Reges propagari potuisse, aut ita cum temporalibus iuribus Regni coalescere, ut in quamdam veluti Secularis Imperii praerogativam evaderet. Ad haec pluribus documentis probarunt, praedicti Urbani Praedecessoris privilegium, si quod unquam concessum fuisset, etiam cum ea potestatis amplitudine, quam Monarchiae Magistratus temere arripuerunt (quod tamen illi sine gravi ipsius Urbani Praedecessoris, acerrimi ecclesiasticorum iurium ac fortissimi vindicis iniuria nequaquam dici posse constanter assererebant), abrogatum postea fuisse iteratis plurium Rom. Pontificum literis, ac decretis, quibus nullo obstante Rescripto, quod ab eadem Apostolica Sede fuisset impetratum, Romanae Ecclesiae iura etiam quoad legationes et appellationes in Regno praedicto restituta fuerunt, ipsis Siciliae Regibus subortos contra Ecclesiasticam Immunitatem abusus palam detestantibus atque eiurantibus. Postremo quoniam optima legum ac privilegiorum interpretes est consuetudo, huius etiam plurimis testimoniis Monarchiam praefatam improbare non omiserunt, recensentes scilicet frequentissimas post eiusdem Urbani tempora Apostolicas in Siciliam missas legationes, delatas ad Sedem praedictam appellationes, aliosque in Siculorum causis Pontificiae auctoritatis editos actus, quibus asserta memoratae Monarchiae privilegia cohaerere minime poterant. Mirandum idcirco sibi videri quo

pacto nonnisi post plurium seculorum silentium emergere potuerint, et confestim ad tantam amplitudinem progredi praetensae Legationis facultates, quarum diploma superiores Siciliae Reges numquam produxerint, iis praesertim in controversiis, in quibus illud maximo usui rebus suis fuissent habituri. Haec omnia neque illustrium scriptorum auctoritate, nec pluribus historiarum monumentis, nec valido demum argumentorum robore destituta esse maiores nostri probe agnoverunt. Maluit nihilominus hucusque Apost. Sedes de Catholicorum Principum religione confisa, a Siculorum Regum pietate, quos paternis identidem monitis ad id hortari atque excitare non praetermisit, optatam atque integram Ecclesiae libertatem praestolari, quam posita ad radicem securi invectae servitutis causas, quas tamen interea numquam approbavit, imo saepius reprobavit, excindere.

Cum autem ex diuturna patientia adeo in dies ingravescere, ac praesertim ab aliquot annis in tantum Apostolicae Potestatis contemptum grassari malum perrexerit, ut in eos novissime abusus eruperit, qui nimium omnibus innotescunt, aperteque patefaciunt, ultra visibile illud Ecclesiae, quod a fidelibus unicum colitur, novum aliud, ac vere monstruosum in Regno Siciliae ostentari Caput, eidem Ecclesiae superinductum, a quo scilicet per summam ac intolerabilem temeritatem vero Ecclesiae Capiti ac Iesu Christi Vicario quasi infestis signis bellum palam indicitur, dum ab eo nostra atque huius S. Sedis mandata rescinduntur, Literae ac Rescripta contemnuntur, censurae revocantur, illi insuper, qui nobis ac Sedi praedictae debitam obedientiam exhibent, exilii, carceris, honorum interceptionis, aliisque gravioribus poenis severe plectuntur, ii demum, qui illamet ligandi ac solvendi potestate, quam per b. Petrum, eiusque Successores a Domino accepimus, ligati a nobis sunt, nefarie solvuntur, aliique contra, qui a nobis soluti sunt, impudentissime ligantur; explorati vero ac comperti iuris sit, invalescentibus corruptelis etiam certissima ipsa ab eadem Sede concessa ac saepius confirmata privilegia omnino deleri, atque abrogari posse, imo etiam debere, cum legum omnium iudicio privilegium mereatur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, nec umquam sit inexcusabilior abusus, quam cum is, qui privilegium accepit, adversus eum, qui illud concessit, insurgit, eiusque iussionibus pertinaciter obistere non veretur; merito propterea rec. mem. Alexandro

Papa III. quibusdam AEppis et Eppis scribente: pro certo sciat, quod nos concessa vobis privilegia decurtabimus, cum Ecclesiae Romanae scriptis authenticis obviare minime timeatis: hinc est, quod nos pro commissi nobis divinitus Pastoralis muneris debito, sacrificare sacrificium iustitiae, et Ecclesiae Dei iura ac libertatem, nec non huius S. Sedis auctoritatem dignitatemque constanter ac viriliter propugnare parati nihil profecto de nobis sed omnia de eo praesumentes, qui nos confortat, et operatur in nobis, exurgere tandem in Domino, atque ut iudicium nostrum de vultu illius prodeat, divina illius ope enixis tam nostris, quam aliorum precibus humiliter prius implorata, abominationem desolationis stantem in loco sancto, Apostolicae districtiois sarculo radicitus evellere atque exstirpare decrevimus, prope agnoscences liberum iam nobis non esse diuturniori longanimitate committere, ut Sicalae Monarchiae privilegiorum obtentu Ecclesiastici Ordinis dignitas penitus collabatur. Habita itaque super praemissis cum particulari Congregatione nonnullorum Ven. fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Immunitati Ecclesiasticae et controversiis iurisdictionalibus praepositorum, nec non quorundam dilectorum filiorum Romanae Curiae Praelatorum, qui rem mature discusserunt, longa ac diligenti deliberatione, auditisque insuper hac in re quam plurimis in S. Theologia Magistris, et in Decretis Doctoribus, qui omnes unanimi voce adversus Monarchiam praefatam ad Nos clamarunt, Propheticum illud repetentes: Succidite arborem, et dissipate illam: — — praetensam Apostolicam Regni Siciliae Legationem ac Monarchiam nuncupatam, eiusque assertum Tribunal — perpetuo exstingvimus, supprimimus, et abolemus. — Ceterum, quia ad praemissa devenimus non quidem animo avocandi Sicalas causas ad nostra haec Romanae Curiae Tribunalia, licet id ceteroquin perspicuis, ac notissimis huius S. Sedis iuribus inniteretur, priscoque Ecclesiae mori omnino esset consentaneum, sed eo tantum consilio, ut sacrosanctae Dei Ecclesiae libertatem tueremur, nostram et huius S. Sedis auctoritatem vindicaremus, nec non periclitantium animarum saluti pro Pontificiae sollicitudinis nostrae debito prospiceremus: ideoque Christi fidelium illarum partium, quos vere in visceribus gerimus paternae caritatis, incommodis ac dispendiis, quae eis quomodolibet hinc evenire possent, opportunis mediis, quantum nobis ex alto con-

ceditur, occurrere non omittemus; interea vero modum aliquem propediem praescribemus, quo causae praedictae ad forum Eccles. pertinentes etiam abolito Monarchiae Siculae Tribunali de cetero in eodem Regno Siciliae, et, quod caput est, recte ac ordine cognosci possint, sineque debito terminari, donec a nobis et Sede Apostolica Nationis Siculae indemnitati amplioribus gratiis consulatur. — Datum Romae apud S. Mariam M. anno 1715, X. Kal. Martii Pontif. Nostri anno 15. — **Bullarium Clem. XI. Romae. 1723. p. 197.**

146.

Breve ad Eppos Siciliae de sublata Monarchia Sicula, a. 1715.

MON. Cum nos hodie speciali nostra ac perpetuo valitura Constitutione gravissimis atque iustissimis rationibus adducti seu potius compulsi, praetensam apostolicam istius Regni Siciliae Legationem ac Monarchiam nuncupatam, eiusque assertum tribunal una cum illius Iudicis, Notariorum, Scribarum, Ministrorum, aliorumque officialium quorumlibet quovis nomine nuncupatorum dignitatibus, officiis et ministeriis quibuscunque, omnique eorum titulo, essentia ac denominatione, tradita nobis ab omnipotenti Deo auctoritate extinxerimus, suppresserimus, et aboleverimus; nec non omnia et singula, si quae essent illis et illorum cuilibet a quibuscunque Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quomodolibet concessa, ac pluries confirmata privilegia, facultates, ac indulta, penitus ac omnino resciderimus, cassaverimus, revocaverimus et abrogaverimus, illaque pro extinctis, suppressis et abolitis, nec non respective rescissis, cassatis, revocatis et abrogatis ab omnibus Christifidelibus perpetuo haberi ac reputari debere voluerimus ac mandaverimus: uno eodemque tempore considerantes, apostolicae nostrae providentiae esse, incommodis ac periculis vestris mature occurrere, ac interim modum aliquem praescribere, quo causae ad forum eccles. pertinentes abolito iam monarchiae Siculae tribunali, recte ac ordine, et nihilominus, quantum fieri potest, sine maiori partium

litigantium dispendio cognosci possent, fineque debito terminari, eiusmodi modum non aliunde, quam ex canonicarum sanctionum censura petendum, nec iudices pro earumdem causarum cognitione ac terminatione alibi, quam in istomet regno constitutos esse censuimus; primum quidem, ut testatum faceremus omnibus, nos ad praemissa devenisse non quidem animo augendi Siculis causis Romanae Curiae subsellia, sed ea tantum mente, ut enormibus ac gravissimis scandalis, quibus universi prope modum Christifideles summopere offendeantur, apostolica falce succisis, Ecclesiae honori, pontificiae auctoritatis vindicationi, animarumque saluti pro commisso nobis coelitus pastoralis munere consuleremus; deinde vero ut vobis manifestum fieret, nos ea in re pro paterna, qua regnum istud in Domino complectimur, caritate utilitatis commodique vestri congruam habuisse rationem. Hinc igitur est, quod nos diuturna atque matura, sicut negotii gravitas flagitabat, consultatione adhibita, auditaque desuper nonnullorum ven. fr. nostrorum S. R. E. Cardinalium ac dil. filiorum eiusdem Romanae Curiae Praelatorum, sacrarum legum doctrina, rerumque usu praestantium sententia, pro facili, recta, ac ordinata praedictarum causarum directione sequentem normam praescribere, ac sancire decrevimus: quam de cetero ab iis omnibus, ad quos spectat, et in futurum spectabit, inconcusse ac inviolabiliter observari volumus et mandamus, donec alia ratione a nobis et ab hac S. Sede indemnitati vestrae plenius ac uberius prospiciatur. (*Sequitur modus causas in foro ecclesiastico per varias Instantias cognoscendi.*) — Vos itaque potissimum, ven. fratres, vehementer hortamur, ac admonemus, ut vigore pleno, quo Eppos agere oportet, ea, quae sancivimus, debitae executioni pro virili parte demandetis, ac etiam ab aliis, qui vobis subsunt, demandari strenue satagatis. Zelum proinde vestrum pro Ecclesiae iuribus ac libertate, proque vestra ac summa nostra et Ap. Sedis auctoritate hoc tam necessario tempore roborate, palamque proferte, ambulantes in domo Domini cum consensu, quatenus antiqua vobis ac per vos reliquis istis fidelibus verae pietatis, ac filialis in hanc S. Sedem devotionis laus constet, et nos gratulari possimus ab electa ista dominici agri parte evulsa prorsus fuisse zizania, bonaeque frugis integritatem, id est, veterem Ecclesiae disciplinam, debitam canonicis sanctionibus reverentiam, Eppalem denique et Apostolicam di-

gnitatem ope potissimum fraternitatum vestrarum pristinum in locum fuisse restitutam. Quae omnia ut alacrius exequi valeatis, vobis omnibus, ven. fratres, dilecti filii, spiritualium carismatum incrementum ex animo a Deo precamur, perpetuumque paternae caritatis nostrae pignus apost. benedictionem peramanter imper-
timur. Datum Romae die 20. Febr. 1715.

147.

Benedictus XIII PP. tribunal Monarchiae Siculae cum modificationibus quibusdam restituit, at simul Episcopos in exercitio suae iurisdictionis ordinariae turbandos haud esse decernit. A. 1728.

MON. Fideli ac prudenti dispensatori, quem in supremo Apostolatus apice constituit Dominus super familiam suam, maxime convenit, tradita sibi coelitus uti potestate, ut si quae sint inter Pontificalem auctoritatem et Regiam Potestatem contentiones, quantum fieri potest, amoveantur, utque nedum fidelium populorum pericula arceantur, sed etiam incommoda leniantur, prout locorum et temporum ratione habita magis in Domino videbitur expedire. Cum itaque fel. rec. Clemens PP. XI. praedecessor noster Apostolicam Regni Siciliae ultra Pharam Legationem, ac Monarchiam nuncupatam, eiusque tribunal extinxerit ac suppresserit, et aboleverit, si quae essent privilegia et indulta a quibuscunque RR. Pont. Praedecessoribus quomodolibet concessa revocaverit, et abrogaverit, et certum interim modum praescripserit, quo causae ad Forum Ecclesiasticum pertinentes cognosci, et in eodem Regno fine debito terminari possint, quemadmodum in eius Apostolicis literis expeditis a. 1714. et 1715. plenius continetur; cumque cariss. in Christo filius noster Carolus 6. in Rom. Imperatorem electus, Siciliae ultra Pharam Rex, exponi nobis nuper fecerit, iura Apostolicae Legationis in eodem Regno sibi eiusdem haeredi legitimo et possessori ex privilegio signanter Urbani Papae II. com-

petere, quae quidem iura iam olim Rogerio Comiti e Norman-
 norum gente eiusque successoribus ob eliminatam Saracenorum
 tyrannidem, catholicam fidem restitutam, Ecclesiasque Patriar-
 chatui CPno tunc temporis adhaerentes, Romanae Sedi iterum
 subiectas, concessa, anteaactorum sex seculorum decursu usque
 ad Caroli 2. obitum in suo robore atque usu permanserint: hinc
 nos etsi compertum habeamus, huiusmodi rationibus eundem
 Praedecessorem nostrum praesertim propter abusus, quos ir-
 repsisse constabat, minime acquievisse; nosque ipsi, dum Car-
 dinalatus honore fungebamur, eidem Constitutioni reverenter
 subscripserimus, omniumque circumstantiarum opportune remi-
 niscamur: attamen cum graves exinde ortae fuerint contentio-
 nes atque mala non sine animarum perniciie publicaeque tran-
 quillitatis detrimento, serio propterea considerantes, quantum
 pastoralis sollicitudinis intersit, causas etiam talium contentio-
 num avertere ac prorsus eliminare, ita, ut abusus e medio
 sublatis, ius ex aequo universis reddatur, ex voto Congregatio-
 nis Ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalium pro huius negotii exa-
 mine specialiter deputatae, ac etiam motu proprio — finem huic
 operoso gravissimoque negotio imponentes, nostra hac perpetuo
 valitura constitutione vim et effectum concordiae habente, haec,
 quae sequuntur, decernimus et sancimus. —

Causae omnes, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet per-
 tinentes, iis exceptis, quae vere maiores sunt, quaeque iuxta ca-
 nonicas sanctiones apud Apostolicam Sedem tractari, et a Romano
 Pontifice, vel iudicibus, quos ipse specialiter deputaverit, cog-
 nosci debent non alibi quam in ipso Siciliae ultra Pharum Re-
 gno cognoscantur, et fine debito, quem iustitia postulaverit, ter-
 minentur, ita videlicet, ut non exemtorum causae in prima in-
 stantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur nec
 ab eorum curiis avocentur, nisi per viam legitimae appel-
 lationis a sententia definitiva. — Respectu vero exemtorum ab
 Ordinariis Iudex ecclesiasticus a Rege illius Regni nomina-
 tus et delegatus — tamquam ordinarius de causis civilibus et
 criminalibus illorum cognoscat, ne aliter huiusmodi personae et
 iura sine providentia remaneant. A sententia Ordinarii ad Me-
 tropolitanum appelletur. — Postquam vero Metropolitanus in
 causa pronunciaverit, — possint partes vel earum altera pro-
 vocare ad eum virum — in Eccl. dignitate constitutum, a caris-

simo in Christo filio nostro Carolo 6. Siciliae Rege eiusque in Regno successoribus — deputatum et delegatum: quem eo ipso delegatum auctoritate Sedis Apostolicae constitutum et pro tempore constituendum recognoscimus et firmamus, ut causas ecclesiasticas antedictarum appellationum cognoscere possit. — Si vero antedictus iudex gravamen inferat, — tunc ut appellationis atque extremae provocationis remedio, omnibusque legum atque canonicarum sanctionum auxiliis christifideles praedicti Siciliae Regni frui possint, idem carissimus in Christo filius Siciliae Rex sedulo providebit, ut apertum atque patens in omni tempore tribunal seu curia erigatur, in qua vir etiam in dignitate eccles. constitutus — cum tribus aliis assessoribus eodem pariter modo deputandis ius reddat. — Quodsi post haec res adhuc ulteriori discussione opus habeat, nec lis finita sit, eadem coram altero idoneo ecclesiastico iudice, ut supra, cum assessoribus vel consiliariis nominando discutiatur. — — Declaramus tamen, nec praedictum Iudicem Ecclesiasticum, nec quamcumque aliam personam cuiuscunque gradus — potuisse aut posse aliquem absolvere a censuris ecclesiasticis per Apostolicas constitutiones inflictis, quarum absolutio soli Romano Pontifici reservatur. — — Delegatus non impediat usum iurisdictionis a S. Concilio Tridentino Episcopis uti Sedis Apost. Delegatis in exemptos seculares Clericos attributae. — Quoad graviores Episcoporum et Archiepiscoporum causas servetur dispositio sacrarum constitutionum et S. Conc. Trid. Sess. 24. cap. 5. de ref. In aliis vero minoribus et civilibus causis, in quibus Episcopi — non actores sed rei sunt, Delegatus iudex ius habet iudicandi etiam in prima instantia, si causa sit AEpiscopi vel Episcopi exempti a iurisdictione metropolitana. — Denique ut nos nostrique successores Romani Pontifices diligenter curabimus, ut supra disposita ac statuta ad amussim servantur, quae vim et effectum habere concordiae statuimus ac decernimus, nec quidquam a nostris ministris sub quovis praetextu vel colore peragatur, quod eorundem observantiam et executionem retardare vel impedire possit: ita dictus Iudex Ecclesiasticus nullas sibiumat partes, etiam per modum provisionis vel sub alio quovis praetextu, contra ordinationes et mandata, quae vel nostra vel nostrorum pro tempore successorum propria manu per speciale rescriptum signata, et subscripta erunt, nec eorum executionem audeat impedire vel

retardare, sed eisdem debita reverentia, observantia, et executio omnino praestetur. — Datum Romae apud S. Petrum anno 1728. tertio Cal. Semptembris. — *Münch Sammlung aller Konkordate*. II. Th. Leipzig. 1831. p. 730.

148.

Clementis XII PP. Allocutio ad S. Collegium de praeiudiciis Sedi Apostolicae quoad Ducatum Parmensem a Principibus seculi illatis, a. 1731.

MON. Cogit nos iniquitas temporum, ut novas animi nostri molestias atque huius S. Sedis detrimenta inter haec ipsa adversae valetudinis incommoda ad fraternitates vestras ex hoc loco deferamus; divini enim consilii inevitabilis altitudo disposuit, ut in pontificatum nostrum inciderent et erumperent mala, quorum pericula praedecessores nuper nostri parata metuebant, et summo studio arcere curaverant. Nostis enim, ven. fratres, quid Seculi Potestates in foedere Londinensi, tum in Conventu Cameracensi, ac subinde in Tractatibus Viennensi et Hispalensi aliisque contra exploratissima Apostolica supremi dominii iura in *Ducatum Parmensem et Placentinum* constituerint de Caesarea eius ducatus investitura, quam eventualement appellabant, si virilis successio Farnesiorum deficeret; eamque conditionem decreto Comitiorum Ratisbonensium perperam fuisse confirmatam. Contra apertam Ap. Sedis iniuriam per Ministros quidem suos praed. noster fel. rec. Clemens XI egit et institit; mox vero Conventiones et decretum certissimis rationibus Romanae Ecclesiae adversantia fel. itidem rec. Innocentius XIII per omnia iuris remedia solemnibus actis et protestationibus, scriptis etiam gravissimis ad Catholicos Principes literis, reiecit; eademque remedia Benedictus XIII praed. noster pari vigilantia contra Hispalensem tractatum renovavit. Sed Conventionibus interea vivente vasallo suspensis feudo nostro nulla vis militaris fuerat illata, imo potius solemniter ad hanc S. Sedem fidelitatis legatione

annuoque censu persoluto nemine refragante iura nostra publicis, ut antea testimoniis comprobata sunt. Nuper tamen nobili viro Antonio Farnesio e vivis sublato molestiores animum nostrum curae subierunt, ubi primum ad nos funestus nuntius ap-
 pulit per literas dil. in Chr. filiae nob. mulieris Henrichettae ducissae viduae, quae ab administro suo cetera nobis explicatum iri significavit. Porro cum ab eodem administro rescivissemus viduam ducissam uterum gerere, mox etiam testamenti a Duce conditi tabulas ille protulisset, quibus speratam virilem prolem haeredem instituerat, certa interim praescripta regiminis forma: ab omni quidem militaris praesidii specie abstinendum duximus, ne quam alienis motibus occasionem praebere videremur; per nostras tamen literas eidem Ducissae patrocinium polliciti sumus, simul etiam ven. fr. in ea ditione Eppis Parmensi, Placentino, et Burgi S. Donnini iniunximus, ut creditos sibi populos in officio continerent, atque ipsos Parmensium et Placentinorum Magistratus ac populos admonuimus, ne quid contra Apostolicas rationes debitamque fidelitatem admitterent. Nec mora dil. filio nostro Georgio Spinulae Cardinali S. Agnetis Bononiae Legato facultates necessarias et opportunas largiti diligenter mandavimus, ut cuncta prospiceret et curaret, ac pro rerum conditione legitimos possessionis actus ac cetera supremi dominii nostri iura exerceret, seduloque videret, ne quid detrimenti caperet haec S. Sedes. Ad eundem propterea dil. filium Iacobum Oddi Protonotarium Apostolicum ablegantes, ut eius opera, ubi opportunum fuisset, uteretur. Dum haec a nobis geruntur, Caesareas copias in eum Ducatum eiusque Civitates iam invasisse relatum est. Statim igitur Cardinales Collegas vestros negotiis Caesareae, Christianissimae, et catholicae Maiestatis praepositos accivimus, de violatis apostolicis iuribus graviter questi sumus, et vehementer improbavimus importunos conatus ad publicam discordiam directos, non ad pacem fovendam, quam ab ipso Pontificatus exordio urgere curavimus, et promovere in posterum summopere enitumur. Id ipsum nostris ad eosdem Principes per celeres tabellarios datis literis praestitimus. Haec autem, quae hactenus gessimus, fraternitatibus vestris significanda esse censuimus, cetera firmo pectore atque ad labores et molestias quascunque paratissimo suscepturi. Nihil enim est nobis potius, quam ut ministerium nostrum nulla pericula formidantes implea-

mus, feliciter nobiscum actum putantes, si ad extremum usque spiritum pro hac S. Sede certemus bonum certamen, atque in hoc gravissimo Apostolatus officio cursum consummemus. Studiis interim nostris adeste, ven. fratres, fide et consilio, et communibus precibus, ac sacrificiis Divinam Clementiam ad huius S. Ecclesiae tutelam excitemus.

149.

Carolus Bourbonius **Siciliae** Rex recognoscit: regnum Siciliae ex sola gratia S. Sedis sibi collatum fuisse. 1739.

MON. Carolus Dei gratia Rex utriusque Siciliae etc. Cum nuper beatissimus in Christo Pater et Dominus Noster Clemens XII — Regnum Siciliae et Hierusalem cum tota terra citra Pharum usque ad confinia terrarum S. Rom. Ecclesiae (excepta Civitate Beneventana) — concessisset nobis — in feudum perpetuum pro certo tunc expresso annuo censu, — ac regnum ipsum nobis — infeudaverit, nosque de illo investiverit: nos volentes bonam fidem nostram erga Sanctitatem Suam et Sedem Apostolicam ac Ecclesiam Romanam recognoscere, per praesentes aurea bulla nostra bullatas, medio iuramenti nostri, quod super hoc praestamus, fatemur et recognoscimus expresse: regnum Siciliae et Hierusalem ac totam terram eorum, quae est citra Pharum — nobis nostrisque haeredibus et successoribus ex sola gratia et mera liberalitate Sedis Apostolicae, et ipsius Beatissimi D. N. Clementis Papae XII fuisse concessa, nosque et eos recepissemus et tenere regnum Siciliae ab eodem Beatissimo D. N. Clemente XII et dicta Romana Ecclesia sub pactis, modis, et conditionibus in concessione, largitione, infeudatione, et investitura contentis, ipsasque praesentes literas, sic, ut praeferatur, bullatas eidem SSmo in Christo Patri D. Clementi XII dari et tradi mandamus in fidem et testimonium praemissorum. Datum Portici prope Neapolim die 9. Aprilis 1739. — **Borgia** *breve istoria del dominio temporale etc.* Roma. 1789. p. Docum. 76.

Benedictus XIV concordiam in Conventu Principum Aquisgranensi initam Sacro Collegio annuncians, simul ius dominii Sedis Apost. in Ducatus **Parmae et Placentiae** vindicat, a. 1749.

MON. Ab ipsis initiis Pontificatus nostri ad hos usque menses nuper elapsos Christianis Principibus inter se bello certantibus eorum copiae, ut scitis, vel intra Civitates et loca huius Ap. Sedis temporali dominio subiecta, et ad ipsa Urbis moenia sub oculis nostris sunt diversalae, vel in finitimis Pontificiae ditioni provinciis castra et stationes habuerunt; ex quo sane omnia illa damna, pericula, atque incommoda regionibus nostris illata sunt, quaecunque alienorum militum itinera, diuturnaeque stationes, ac vel ipsa exercituum vicinia alienis regionibus importare possunt aut solent. Hoc toto calamitatum nostrarum tempore non cessavimus ante conspectum Dei demissas preces nostras cum lacrymis effundentes, verba illa Danielis Prophetae in Scripturis S. relata usurpare: „Iudicia vera fecisti iuxta omnia, quae induxisti super nos, et super civitatem sanctam patrum nostrorum Hierusalem, quia in veritate et iudicio induxisti omnia haec propter peccata nostra: peccavimus enim, et inique egimus recedentes a te, et deliquimus in omnibus — omnia ergo, quae induxisti super nos, et universa, quae fecisti nobis, in vero iudicio fecisti.“ Eius denique Prophetae vocibus prosequentes saepe etiam clamavimus ad Dominum: „Ne, quaesumus, tradas nos in perpetuum, neque auferas misericordiam tuam a nobis.“ Placuit tandem Omnipotenti Deo, nostris Ecclesiaeque suae precibus benignam aurem intendere, iamque constitutis inter Christianos Principes pacis foederibus, iisque etiam magna ex parte impletis, licet nobis divinarum Scripturarum consolatione assumpta ipsius Dei nomine Vobis, ven. fratres annunciare: „dabo pacem in finibus vestris, dormietis, et non erit qui exterreat, et gladius

non transibit terminos vestros.‘ Sed non duntaxat ad nostras populi-que nobis subiecti utilitates coarctanda est gratulatio nostra. Scitis, quanta fuerit miserrimis hisce temporibus Italiae universae vastatio, quot aliae regiones ac regna cruentissimi belli excidia pertulerint, quantum christiani sanguinis Europae campos inundaverit, quot millia hominum in Christo baptisatorum vel hostili ferro obruncata ceciderint, vel aliis ingruentibus bellorum calamitatibus oppressa, et absumta fuerint. Super his omnibus commota sunt, ut par erat, paterna viscera nostra; neque destitimus privatis nostris et publicis imperatisque precibus Divinam misericordiam invocare, ut ipse, qui auctor pacis est, et amator, populum suum aliquando respicere et pacificare dignaretur. Nunc igitur, cum exauditam tandem conspiciamus orationem nostram, nec solum vicinas nobis aerumnas longe abactas, sed et remotiores sublatas cum gaudio recolimus: ante thronum Maiestatis Dei provoluti exaltemus nomen eius dicentes cum Iudith: Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi! eumque simul oremus, ut consessum nobis misericordiae suae munus ipse tueri, nostroque et successorum nostrorum bono diutissime conservare dignetur, et pergat, ut quod Israelitico populo post extinctum bellum illud in manu Iudith evenisse novimus, id nobis etiam ipso donante contingat: in omni scilicet spatio vitae eius non fuit, qui perturbaret Israel, et post mortem eius multis annis.

Iam vero non ignoratis, Ven. fratres, publicae pacis foedera numquam fere inter armatos Principes sanciri, quin antea tum in arcanis eorum consiliis expensa, tum in Legatorum conventibus agitata et firmata fuerint. Et nos sane, cum animo prospiceremus, quaenam detrimenta in huiusce pacis tractatione Catholicae Religionis statui forsitan inferri, *quaeque attentari poterant adversus inconcussum dominium, quod Apost. Sedes in Ducatus Parmae et Placentiae retinet*, nulli diligentiae, aut studio pepercimus, quo tum Dei causam in Religionis Catholicae incolumitate, tum beati Petri Ap. Principis iura in ipsius Sedis temporalis domini integritate Catholicis Principibus sive privatim per literas, sive publice per nostros et eiusdem Sedis Ap. Nuntios commendaremus. Eamque etiam ob rem certum ac verum legitimumque nostrum et ipsius Sedis Procuratorem et negotiorum actorem atque gestorem deputavimus, qui Legatorum conventui in Civitate Aquisgranensi habito, quamvis absque ulla

extrinseci tituli seu ministerii specie interesset. Isque fuit ven. fr. Petrus Aloysius Jacquet Eppus Hipporegiensis dil. filii nostri Ioannis Theodori Presbyteri Cardinalis et Eppli Leodiensis Suffraganeus, vir sane in rebus gerendis expertus, et Ap. Sedis iura apprime callens, utpote qui aetatis suae florem hac in Urbe in publicis eiusdem Sedis Ap. officiis eximia cum laude transegit: cui quidem in huius etiam demandati sibi muneris implemento summae fidei ac diligentiae et rei bene gestae, quantum temporis conditio tulerit, testimonium damus. Non equidem nobis datum est, peccatis nostris sic exigentibus pro Catholicae Religionis utilitate ea omnia consequi, quae nobis in votis erant. Non parvi tamen momenti reputandum est illud, quod adiuvante gratia Dei et Catholicorum Principum pietate admonitionibus et precibus nostris obsecundante obtentum est: ut scilicet in praedicto Conventu contra quam propositum esse ferebatur, nullum factum fuerit verbum de Eppatu aliquo aut Monasterio Germaniae in secularem potestatem redigendo: quo quidem quantum detrimenti Catholicae Religioni obvenire potuisset, ex infaustis superiorum temporum exemplis conicere licet. Quod vero vulnus temporalibus iuribus huius Apost. Sedis in Parmae et Placentiae Ducatus iampridem inflitum nostis, id quidem obducere, atque sanare, ut optabamus, nobis concessum non fuit; dolendumque nobis est, quaecunque in eum finem a primis Pontificatus nostri exordiis usque ad hunc diem efficere, et, ut dici assolet, opportune importune agere non omisimus, omnia nobis in irritum cessisse. Hoc tantum vobis certum ac persvasum esse volumus, omni ratione provisum esse, ne vulnus ipsum dilataretur, aut insanabile evaderet; et ne quis illius curationem desertam a nobis abiectamve suspicari possit, *publicum et manifestum omnibus esse volumus actum, quo declaratum est, nos nullum consensum praestare his, quae in praedicto tractatu Aquisgranensi circa Ducatus Parmensem et Placentinum constituta sunt contra apertissima iura, quae Ap. Sedes in ipsos Ducatus adeo perspicua et firma retinet, ut nullis unquam contrariis rationibus convelli aut turbida reddi potuerint.* Quibus de rebus publici facti sunt ac typis impressi circumferuntur protestationis et reclamationis actus, quos praefatus Eppus Hipporegiensis, noster et Ap. Sedis Procurator, vice nostra fecit atque edidit. Denique nos ipsi,

sicuti alias in hoc ipso loco ac singulis praeterca annis in pervigilio Natalis beatorum App. Petri et Pauli praedecessorum nostrorum exemplis inhaerentes palam denunciavimus et professi sumus, nos nullis unquam actibus consensuros, quos fieri contingat in imminutionem dominii et iuris Apost. Sedis in praedictos Ducatus eiusdemque iuris plenissimam reintegrationem omni via ac ratione curaturos esse, ita nunc maiori solemnitate qua fieri potest aut oportet, coram Vobis in hoc Consistorio legitime congregatis huiusmodi protestationis actum iteramus adversus ea omnia, quae super praemissis acta et conventa fuerunt in conditionibus pacis nuper Aquisgranæ firmatis, simulque promittimus beatissimo Apostolorum Principi, donec Omnipotens Deus nobis indignis licet hanc eius Sedem tenere concesserit, nos nihil unquam studii, operae aut diligentiae praetermissuros, quo illius patrimonii iura quibuscunque in contrarium non obstantibus re ipsa in pristinam debitamque integritatem restituantur.

151.

Idem Sacro Collegio annunciat: controversiam quoad limites ducatus **Ferrariensis** cum Veneta Republica feliciter terminatam esse.

1749.

MON. — Priusquam ab hoc praesenti Consistorio recedatis, in quo de futuro Iubilæo iam verba fecimus, et consveta negotia vacantium Ecclesiarum iam expeditimus, sinite, ut Vos parumper detineamus, rem exponendo, quae licet speciem profani negotii praeseferre videatur, tamen iure ac merito sacra habenda est, eo quod ad temporale dominium nostrum pertineat, quod S. Petri patrimonium est, atque adeo nostrum, qui ipsius Sedem ac iura obtinemus. Nemo Vestrum ignorat gravissimas controversias, quae nostros inter praedecessores nosque ipsos, ac Rempublicam Venetorum intercesserunt, ut limites ducatus nostri *Ferrariensis*, ac eiusdem Reipublicae aliquando statu-

erentur. Illae quidem, priusquam Ducatus ipse ad Apost. Sedem devolveretur, iam erant exortae, et usque ad haec tempora devenerunt. Clemens VIII praedecessor noster negotium adgressus est, ut ad finem dissidium omne perduceret. Paulus etiam V praed. noster ob eandem causam omne studium ac diligentiam impendit. Incredibile pene est, quantum in hoc eodem negotio Urbanus VIII praed. quoque noster elaboraverit. Et cum perfectum absolutumque mediatore Galliarum Rege Christ. putaretur, vani conatus omnes irritique cesserunt. Silentio praeteribimus reliquos praedecessores nostros, qui deinde hanc Sedem Apost. tenuerunt. Non omittendos tamen sed merito commendandos ducimus binos Clementes, IX videlicet, et XII, qui ad hoc negotium totis viribus incubuerunt: at nihil tandem statutum est, etsi fel. rec. Carolus VI Imperator conciliatorem sese praeberisset, cum decessor noster Clemens XII summum pontificatum administraret. Postquam vero nos immerentes ad hanc supremam Sedem ascendimus, cum fortasse ob Bononiae patriae nostrae ac civitatis Ferrariensis propinquitatem exploratiora nobis et magis perspecta, quam praedecessoribus nostris forent gravissima detrimenta, pravique effectus, qui ab eis exoriebantur, atque perniciosiores in diem evasuri erant, nisi stabilis ac firma concordia inter S. Sedem, et Venetorum rempublicam sanciretur, hanc semper infixam animo curam gessimus, et cogitationem nostram eo semper convertimus, operamque omnem impendimus, ut limites utriusque dominii aliquando decernerentur, ex quo concordia, quam optabamus, erat promanatura. Itaque cum votis nostris Deus O. M. felicem exitum tribuerit, constituta iam diu optata concordia, quam nonnulli ex vobis, quos in consilium accivimus, accurate ac diligenter antea perpenderunt, nunc magna cum voluptate negotium huiusmodi iam absolutum vobis declaramus. Hinc sane confidimus, si Deus speciali ope sua nos prosequi dignabitur, sicuti toto animo obtestamur, tranquillitatem in posterum nobis nostrisque successoribus minime defuturam, et inter finitimos populos, videlicet inter eos, qui ducatu nostro Ferrariensi, et Venetae Reipublicae subiiciuntur, animorum consensionem perpetuo secuturam. Haec vobis exponenda censuimus, et sermoni finem faciemus commendantes, uti par est, assiduas curas ac diligentiam, quam in explanando et conficiendo tam gravi negotio Martinus Iunicus

AEppus Chalcedoniae, noster et huius S. Sedis Nuntius apud Venetam Rempublicam impendit. Equidem nihil ex iis, quae pio prudentique ac studiosissimo huius S. Sedis Ap. Ministro necessaria sunt, in illo desideratur. At vero de Reipublicae Venetae summa aequitate, iusti rectique studio, et filiali in nos et Sedem Ap. benevolentia satis dicere numquam possumus; verba namque nobis desunt, ut memorem animum nostrum satis explicemus. Quamobrem ex apostolicis praedec. nostrorum literis verba mutuantes, ea libenter hic repetimus, quae olim ad Laurentium Celsum Venetiarum Ducem scripsit Urbanus V praed. noster: „Inter omnes populos, qui sub professione christiana censentur, populus, cui praees, de zelo sacrae fidei, devotione ad S. Rom. Ecclesiam, cultu iustitiae, singularique in suis actibus gravitate ac prudentia commendatur.“ Plurima sane haud minora sed fortasse etiam luculentiora praedecess. nostrorum testimonia laudis plena in Venetam Rempublicam, si tempus sineret, ex monumentis per nos ipsos congestis nunc in medium proferre possemus. Sed ne longius progrediatur oratio, sequentibus Pii II praed. nostri verbis in Conventu Mantuano prolatis eandem absolvemus: „Benedicti sunt filii nostri Veneti, benedicta sit eorum sancta ac bona intentio. Deus O. M. benedicat christianissimae Reipublicae, succurrat in necessitatibus, det victoriam de cunctis hostibus suis etc.“ — **Bullarium Bened. XIV. edit. Mechlin. 1827. vol. 13. p. 204. 208.**

152.

Clemens XIII PP. Regi Siciliae investituram largitur, a. 1759.

MON. Romanum Pontificem, cui nihil esse debet antiquius quam ss. Iesu Christi fidem tueri et conservare, eamque in dies semper magis augendo longe lateque diffundere, decet quanta maxima potest munificentia magnos Principes, qui firmamenta sunt reipublicae christianae, eos potissimum, qui religionis zelo, praeclaraque tuendae fidei orthodoxae laude floruerunt, maximis honoribus et beneficiis amplificare, eorumque sobolem domesticis incitatam exemplis pari beneficentia amplecti,

et ad eandem sibi parandam, quam progenitores consecuti sunt, gloriam apostolica liberalitate provocare. Eius igitur beneficentiae, cuius Romani Pontifices praedecessores nostri quamplurima ediderunt exempla, cum nos etiam animo statueremus illustre exemplum dare, nova nobis et huic S. Sedi exitura hinc praesidia confidimus et adiumenta.

Dudum siquidem fel. rec. *Iulius PP. II.* praedecessor noster Regnum *Siciliae* et *Hierusalem* cum tota terra, quae est citra Pharum, usque ad confinia terrarum S. R. Ecclesiae, civitate Beneventana cum eius territorio et pertinentiis duntaxat exceptis, *ad ius et proprietatem eius pertinens*, et hinc ad ipsum praedecessorem et dictam Ecclesiam devolutum, — cum omnibus iuribus et pertinentiis suis clarae mem. Ferdinando Arragoniae et utriusque Siciliae ac Hierusalem Regi suisque in dicto regno Arragoniae successoribus et haeredibus — *in feudum perpetuum pro annuo censu* — concessit et elargitus fuit, — prout in ipsius praedecessoris desuper confectis literis, in quibus idem praedecessor inter alia voluit, *quod dictus Ferdinandus Rex et sui — successores darent praedecessori et Ecclesiae privilegium aurea bulla bullatum, in quo proprio iuramento faterentur se recognoscere expresse, regnum Siciliae et Hierusalem et totam eorum terram, quae est citra Pharum usque ad confinia eiusdem Ecclesiae, excepta civitate Beneventana cum territorio, ex mera gratia et sola liberalitate Sedis et praedecessoris praefatorum sibi suisque haeredibus et successoribus fuisse concessum*, — plenius continetur.

Et deinde pia mem. *Leo PP. X.* Regnum Siciliae cum terra citra Pharum clarae mem. Carolo Romanorum Imperatori semper Augusto, tunc Romanorum et Hispaniarum Regi Catholico in Imperatorem electo in feudum eiusmodi modo et forma, quibus per praedictum Iulium praedecessorem Ferdinando concessum fuerat, — de novo concessit, et de eo etiam ipsum Carolum Imp. investivit, et dictus Carolus Imp. — promisit et se — obligavit, ad inviolabiliter observandum et implendum omnia in literis Iulii contenta, — *et solvendum singulis annis in perpetuum reverendae Camerae Apostolicae septem mille ducatos auri de Camera in festo S. Petri ultra solitum censum parafreni albi pro recognitione veri et directi dominii ipsius regni Siciliae.* —

Et successive recol. mem. *Iulius PP. III* praevia renunciatione dicti Caroli Imperatoris regnum Siciliae et Hierusalem — inclytae mem. Philippo II tunc Angliae Regi et Hispaniarum Principi pro se suisque haeredibus et successoribus Arragoniae regibus — in feudum perpetuum pro solito annuo censu septem mille ducatorum auri de camera et unius parafreni albi solvendo — similiter concessit et de ipso Philippum regem investivit, et dictus Philippus rex — obedientiam, homagium et iuramentum fidelitatis consvetum praestitit. —

Postea vero fel. rec. *Clemens PP. VIII* eodem Philippo 2. viam universae carnis ingresso, regnum Siciliae et Hierusalem — clarae mem. Philippo 3 etiam Hispaniarum Regi Catholico pro se suisque haeredibus et successoribus Arragoniae regibus — in feudum perpetuum pro solito annuo censu septem mille ducatorum auri de camera et unius parafreni albi solvendo —, praestitis tamen prius eidem Clementi — nomine ipsius Philippi 3 Regis — obedientia, atque homagio ac iuramento fidelitatis — pariter concessit et elargitus fuit. —

Subinde autem defuncto Philippo 3, *Gregorius XV* idem regnum Siciliae et Hierusalem — clarae mem. Philippo 4 etiam Hispaniarum Regi Catholico — in feudum perpetuum pro solito censu annuo — solvendo, — praestitis prius eidem Gregorio nomine Philippi 4 Regis — obedientia etc. concessit et elargitus fuit. —

Postremo vero dicto Philippo 4 Rege ab humanis exempto piaae mem. *Alexander VII* praedecessor itidem noster praedictum regnum Siciliae et Hierusalem — clarae mem. Carolo 2. Hispaniarum Regi Catholico tunc in minori aetate constituto pro se suisque haeredibus et successoribus — in feudum perpetuum pro solito annuo censu, — concessit ac elargitus fuit, ac regnum ipsum eidem Carolo regi infeudavit, eumque de illo investivit, et dictus Carolus Rex — eidem Alexandro — obedientiam, homagium et iuramentum fidelitatis praestitit. —

Anno autem 1700. dicto Carolo 2. Rege sine liberis e vivis erepto, Europa ferme tota inde in partes divisa diuturno bello conflagravit, ac fel. rec. *Clemens PP. XI* iustis et gravissimis causis adductus ab infeudatione atque investitura dicti regni Siciliae et Hierusalem cum tota terra citra Pharum concedenda, tametsi pluries oblato etiam censu praedicto ad id re-

quisitus fuisset, inter saevientis belli huiusmodi motus supersedendum esse duxit, salvis tamen et illaesis manentibus iuribus sibi et dictae Sedi super eodem Regno competentibus, quae per plura chirographa propria eius manu signata, in quibus cautum fuit tempus et tempora non currere, luculenter praeservavit.

Postmodum vero piaem mem. *Innocentius XIII* praedictum regnum Siciliae et Hierusalem — carrissimo in Chr. filio Carolo VI Hispaniarum Catholico et Romanorum Regi in Imper. electo, qui in eodem regno successerat et pacifice possidebat, pro se suisque haeredibus et successoribus — in feudum perpetuum pro solito censu — concessit ac elargitus fuit, ac regnum ipsum eidem Carolo regi infeudavit, ipsunque de illo investivit, praestitis tamen prius eidem Innocentio — obedientia atque homagio et iuramento fidelitatis. —

Ac tandem nonnullis inde elapsis annis cum grave et luctuosum in tota ferme Italia aliisque Europae partibus exarserit bellum, et cariss. in Chr. filius noster Carolus Borbonius Hispaniarum Infans armis a fel. rec. Philippo patre Hispaniarum rege Catholico sibi traditis ac donatis, eiusdem regni nostri Siciliae cum tota terra citra Pharum integram acceperit possessionem, ac eam pacifice detinuerit, non destitit a piaem rec. *Clemente XII* praedec. nostro — regni Hierusalem et Siciliae investituram petere, quam inde praestito homagio, obedientia et fidelitatis iuramento ac persoluto consveto censu solemni ritu habuit et recepit. —

Quoniam autem laudatus cariss. in Chr. filius noster Carolus Borbonius Neapoli discessurus ad Hispaniarum adipiscenda moderandaque regna sibi ex haereditario sanguinis iure delata et statim pacifice possessa, ex obitu sine liberis nuper secuto Ferdinandi VI Regis Catholici sui fratris, probe censuit post multa in re gravissima explorata consilia, iustisque praeterea rationibus ac perurgentibus causis conducibile fore pro eiusdem regni nostri Siciliae securitate ac totius Europae tranquillitate servanda, si secundum praesentem rerum statum inverso parumper ordine ultimae investiturae, posthabitis tum dilecto primogenito suo filio Philippo ob plene compertam eius mentis imbecillitatem, tum secundogenito Carolo Infante in Hispaniarum Regnis designato successore, praelegisset tertium filium Ferdinandum, eique regnum Siciliae — cederet, donaret pleneque

transferret nullo sibi prorsus reservato iure; cumque ex omnium ordinum eiusdem regni nostri Siciliae summa consensione cessionem hanc peregerit et obsignaverit, hinc ut dil. filius suus Ferdinandus in eiusdem sui regni possessione quiete et pacifice permaneret et regnaret, nulla interiecta mora ante suum ab urbe Neapolitana discessum nobis humiliter supplicari fecit, ut eundem cariss. in Chr. filium Ferdinandum eiusque adnascituros filios et descendentes — cum saepedicto Siciliae regno — investire, protueri et conservare de Apost. Sedis auctoritate dignaremur, sub eadem tamen in reliquis, quae his non adversaretur, servata lege praecedentis investiturae, qua fel. rec. Clemens XII praedecessor noster eundem Carolum Borbonium nunc Hispaniarum Regem Catholicum cum tota ipsius posteritate et cognatione investivit. Nos itaque benigne annuentes piis primum tanti Regis Catholici explicatis votis, inde aliis a cariss. in Chr. filio Ferdinando delatis supplicationibus de obedientia nobis ac Sedi Apost. et Eccl. Romanae praestanda cum homagio et fidelitatis iuramento, — et eiusdem quoque Siciliae Regni quieti et securitati providere volentes, ac demum inhaerentes RR. Pontificum praedecessorum nostrorum vestigiis, secundum formulas — in literis Iulii II et III, Leonis X, Clementis VIII et XII, Gregorii, Alexandri et Innocentii habita super his omnibus cum ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione tum in Consistorio nostro secreto, — tum in Congregatione generali in Palatio nostro Quirinali ad hoc coram nobis convocata; demum cum in alia simili Congregatione — Dominicus Cardinalis et Procurator (Ferdinandi Regis) — nomine ipsius Ferdinandinobis et Sedi Ap. et Rom. Ecclesiae obedientiam, atque homagium et iuramentum fidelitatis — solemniter praestiterit: de ipsorum fratrum consilio pariter et assensu, et ex certa nostra scientia et de apost. potestatis plenitudine ad hanc devenientes investiturae concessionem in nomine P. et F. et Sp. S. obedientiam, item homagium et iuramentum fidelitatis huiusmodi laeto ac hilari animo admittimus, ac regnum Siciliae et Hierusalem cum tota terra citra Pharum — eidem Ferdinando — in feudum perpetuum pro solito annuo censu — concedimus et elargimur, ac regnum ipsum dicto Ferdinando infeudamus, eumque de illo per ipsius Dominici Cardinalis et Procuratoris ad osculum pedum nostrorum admissionem investimus. — Datum Romae a. 1759.

pridie non. Febr. — **Bullarium Rom. continuatum. Ed. Romanae.** T. I. 279.

153.

Clemens XIV PP. Allocutione ad Cardinales 17. Ianuar. 1774. habita annunciat: ditiones **Avenionis, Comitatus Venaissini, Beneventi, et Pontis Corvi** ad possessionem Romanae Sedis denuo rediisse.

MON. Cum ex maximis laetitiae nostrae causis, quas hoc tempore vobis declaraturi sumus, facile intelligere possimus, quantus futurus sit iucunditatis vestrae sensus, libentissime easdem vobiscum communicamus, ven. fratres, atque etiam ex hoc ipso gaudio vestro magnum ad voluptatem cumulum accessurum agnoscimus. Ad ineundam pristinam nostram *Avenionis, Comitatus Venaissini, Beneventi, et Pontis Corvi* possessionem carissimi in Chr. filii Ludovicus Galliarum Rex Christ. et Ferdinandus utriusque Siciliae et Hierusalem Rex illustris nos ultro compellunt, et tamquam sua ipsi manu amantissime inducunt. Nemo unquam tanta cupiditate in suis amplificandis fortunis fuit, quanta alacritate atque animi magnitudine iura resque Ecclesiae ad nos ipsi deferunt. Consiliorum omnium ac summae in nos pietatis societate cum illis coniunctissimus est carissimi in Chr. filii nostri Caroli Catholici Hispaniarum Regis animus, magnis nobis antea semper sed nunc maximis atque amplissimis amoris indiciis perspectus. Nos quidem in hanc spem iam pridem veneramus, fore, ut omnino sua huc ipsos religio, sapientia, aequitas adduceret. Atque ut omnem cogitationum nostrarum rationem vobis aperiamus, propterea nobis neque instandum atque urgendum, ac ne agendum quidem cum iis unquam duximus. Integram hanc illis laudem reservandam arbitrati sumus. Suo illos studio, sui animi praestantia, pacis cupiditate, nostri etiam amore, quam flagitatione ac precibus impelli malebamus, uberiores putabamus illorum inde gloriam, et nostram pleniores voluptatem exituram. Peropportune accidit, ut illis in nos iam inclinatis dil.

in Chr. filii nostri Ferdinandi regni Hispaniarum Infantis summa pietas permagno ad haec perficienda momento fuerit. Allatum ad nos erat clarissimorum Regum consangvineorum suorum red-integratam erga illum esse gratiam. Laetitiam illius causa, quem ob eximias virtutes summopere diligimus, tunc a nobis susceptam extemplo eisdem cum singulari gratulatione testati sumus. Hoc officio nostro perspectum omnibus regibus fuit, quanto rerum omnium, quae ad illos pertinerent, quanto pacis etiam concordiaeque studio teneremur. Cum vero praestantissimus iuvenis tantopere sua causa nos gavisos videret, pro eximia sua gratissimaque voluntate similis nobis navandae operae officiique praestandi miro ardore exarsit. Sua ipse sponte suoque iudicio cum avo, patruo ac patruale summa contentione egit, ut quantum nobiscum animo ac pietate essent coniuncti, re ipsa declararent. Maximas tum illi, qui id nobis perscripserat, gratias egimus, ac reges ipsi tantopere sunt hac illius virtute delectati, atque eodem in nos studio excitati, ut quod antea cogitaverant, statim salvis atque integris Ecclesiae rebus ad nos deferendis, quam praeclara voluntate in nos essent, palam omnibus facerent. Nunc igitur eodem una omnes animo hanc ipsam rerum Ecclesiae incolumitatem quasi certissimum quoddam pignus pacis mutuaeque inter nos concordiae statuunt. Neque enim solum positae esse ac deletae volunt suspiciones omnes cuiuspiam, quae antea intercesserit, simultatis, sed etiam confirmatam atque auctam mirificae inter nos benevolentiae atque amoris coniunctionem. Laetandum quidem nobis magnopere est, atque eo uberius laetandum, *quo magis sancte pieque tueri iura ditionemque Ecclesiae debemus*, ut, quae a maioribus accepimus, salva atque integra posteris nostris transmittamus. Sed nullas maiores gaudii nostri causas habere possumus, quam cum hanc ipsorum regum pietatem animique praestantiam intuemur. Non in opibus atque copiis, sed in legum aequitate ac virtute summam regni gerendi laudem veramque ac solidam utilitatem sitam esse existimant. Se potestate sua egregie usos arbitrantur, si illius imperio pareant, cuius beneficio imperii dignitatem acceptam referunt; si illius gloriam augeant, si Domum Domini suo praesidio tueantur, si denique Iesu Christi speciem, cuius vicariam auctoritatem licet immerentes sustinemus, in nobis colant ac diligant. Ab huiusmodi animorum inductione cum profecta sit tam

praeclara eorundem actio, religionis, sapientiae, in nos amoris plenissima, maximam illis quidem ad cetera decora atque ornamenta gloriae accessionem faciunt, ac iure sibi plausus omnium vindicant, qui virtutis ac pietatis pulchritudinem sentiunt. Sed quae nostra erga optimos reges studia esse debent? quae grati animi significatio eximiae eorum in nos voluntati par esse potest? Semper illos quidem pro suis maiorumque suorum singularibus in Ecclesiam meritis summa benevolentia prosecuti sumus. Magnis et plurimis causis inducti fuimus, cur in illos omnia paternae caritatis officia conferremus. Dignitate ac potentia inter maximos Ecclesiae filios sunt, florentissimae Ecclesiaeque fidissimae nationes eorum dominatu atque imperio continentur. In religionis sanctitate atque obsequio populos suis ipsi et legibus et exemplis retinent. Sed haec omnia pietatis ac sapientiae exempla inclusa esse atque comprehensa videri possunt hoc pulcherrimo facto, quod sane, ut optima quaeque rarissima sunt, eo difficilius ac praeclarius existimari debet, quo iustius est atque ob omni cupiditate seiunctius. Hoc velut religionis suique in nos amoris posito monumento mirum in modum Ecclesiae dignitatem, Sedis Apost. observantiam, omnium in nos studium augent, atque una suam ipsi potestatem muniunt atque confirmant. *Neque enim regna atque imperia ulla vi et timore tantopere munita ac vallata esse possunt, quam si religionis institutis, quae vera sunt regnandi fundamenta, si divina auctoritate ac praeceptis, quae Ecclesiae opera ac ministerio in populorum animos influunt, constituta ac roborata sint.* Ita ipsi suae potestati optime consulunt, cum eandem arctissime cum Religionis et Ecclesiae rationibus colligatam esse volunt. Tam praestantibus eorum in nos animi iudiciis devincti mirifice commovemur, ven. fratres, et mutuo atque incredibili quodam erga illos paternae caritatis ardore incendi-mur. Ad haec nostra acrius excitanda studia accedunt peregre-gia in nos merita, cum eorum, quorum in maximis regni geren-dis rebus praecipua utuntur opera, tum quos consiliorum suorum apud nos habent administros. Qui omnes Regum ipsorum volun-tati obsequuti eorumque pietatis exemplo incitati et suam illis fidem, industriam, prudentiam, et nobis singularem in Sanctam hanc Sedem animum probaverunt. Quapropter illis item plurimum a nobis deberi, eosque magnopere diligi, et eorum etiam causa

augeri summa nostra erga Reges ipsos officia profiteamur. Carissimis itaque filiis nostris, etsi datis ad eos literis quas maximas potuimus gratias egimus, pares tamen ut referamus, quam aliam meliorem invenire rationem possumus, quam si pro illis vota nostra, easque, quarum in Ecclesia maxima vis est, divinae clementiae conciliatrices atque auspices preces omni animorum contentione adhibeamus? Summum igitur Apostolatus nostri Conditorum Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum assidue flagitemus, ut, quam etiam in mortalis huius vitae cursu tribuere mercedem solet optimis de seque praeclare meritis regibus, eandem illis amplissime referat cum secundissimo rerum omnium successu, regni ac liberorum regiaeque domus prosperitate, ac diuturnitate coniunctam. Sed huic ipsi summo praestantium consiliorum factorumque omnium auctori, per quem potentes decernunt iustitiam, praesertim immortales agenda sunt gratiae. Numquam ille Ecclesiae suae praesidium ac tutelam deserit; etsi aliquando, ut vigilantior suaeque ac suorum incolumitatis studiosiorem faciat, agitari illam turbarique sinat, demum pacis et tranquillitatis suavitate omnem praeteriti moeroris molestiam abstergit. Ille sacerdotii itemque imperii iura instituit, atque inter religionis et regnorum moderatores magnam necessitudinem intercedere voluit, et posuit consilium pacis inter illos, quo uno ad divinae gloriae incrementum, quae rerum humanarum est finis, inserviant. Divinum itaque hunc pacis largitorem obtestemur, ut voluntatem hanc suam nostris hisce temporibus ratam ac firmam, et hoc praeclarum concordiae munus nobis perpetuum esse velit, ut ex hac mutua nostra coniunctione optatissimi exitus, atque ad animarum salutem ac Ecclesiae utilitatem, ad eorumdem Regum felicitatem uberrimi cumulatissimique fructus derivent. Quo facilius haec divinae gratiae munera a nobis obtineri possint, beatum Petrum Ecclesiae ac sacerdotii nostri ducem, custodem ac praesidem, et Seraphicum Patrem Franciscum, cuius in disciplina instituti sumus, et praesidium paratissimum semper sensimus, nobis patronos atque adiutores adiungamus. Proinde et nunc in SS. XII Apostolorum templo, ad quod ex hoc ipso consensu perrecturi sumus, et crastina die in Vaticana Basilica post solemnia Apostolicae S. Petri Cathedrae sacra de more celebrata, vestris una nobiscum coniunctis precibus summas Deo O. M. gratias et laudes referemus, et ab eodem Ecclesiae tran-

quillitatem, et ipsis regibus omnem gloriae ac felicitatis amplitudinem postulabimus. Qua obsecrationum opportunitate nos paternam nostram erga ceteros etiam potentissimos nobisque carissimos in Christo filios studia inducunt, ut eos item eorumque imperia ac regna precibus nostris comprehendamus. Cum ad omnes catholici orbis partes oculos convertimus, illosque suam regnandi rationem a religionis et iustitiae institutis repetere intuemur, tanto acrius inflammamur ad perpetua ac summa quaeque ipsis imploranda coelestis clementiae beneficia ac praesidia, quanto uberior atque constantior iis omnibus pro divina gloria et christianae reipublicae utilitate consentientibus nostra debet esse atque universae Ecclesiae iucunditas. Ad haec pietatis exempla cum publicae etiam laetitiae vestrae significationes accedent, magnopere ceteros omnes ad similem et pietatis et hilaritatis imitationem excitabitis. — **Theiner, Clementis XIV P. M. Epistolae et Brevia.** Paris. 1852. p. 283.

154.

Pius VI PP. protestatur ob non solum censum ex parte Regis **Siciliae** S. Sedi Apost. debitum, a. 1788.

MON. Huius diei (28. Iunii) celebritatem imminutam, splendorem obscuratum, *plenum homagium, ligium, et vasallagium*, quod Sanctae huic Petri Sedi nobisque sacramento quotannis exhibiturum se obstrinxerat, ac non solum exhibiturum, sed solitis cum solemnitatibus praestiturum carissimus in Chr. filius noster Ferdinandus utriusque *Siciliae* Rex, hac die subtractum iure miramini. Ac proinde a nobis postulare videmini, quae causa, quae occasio praecesserit, quod indicium, ut tam certum, tam pacificum ius possessioque huius S. Sedis, quam tot seculorum diuturnitas, tam sancta contractuum fides, iurisiurandi religio, investiturae pactio munierat, et consecrarat, hoc anno interciperetur. Nullum nos certe habuimus indicium, ac ne levis quidem ulla suspicio praecessit, cum in toto pertractationis cursu

nulla unquam querimonia de censu et albi parafreni praestatione facta fuerit, imo nec mentio quidem habita. Quietis idcirco ac securi antedictis titulis freti usque ad hesternam diem eorum exhibitionem consveta pompa operiebamur. In aliorum temporum perturbationibus et discordiarum motibus inter hanc beati Petri Sedem et Neapolitanum Regnum non exinde homagii integritas eiusque solemnitas desiderata est; at nunc inter amicitiae pignora, benevolentiae argumenta, quae luculentissima Regi nos praebuisse profitemur, desiderabitur? Profecto quae silentio comprimere decreveramus, dum lux illa affulgeret, quam tam diu expectabamus, ut controversiae omnes de ecclesiastica auctoritate et iurisdictione cum Rege componerentur, iam nunc ad ea vobis aperienda procedemus. Videbitis, quantas a Regis certe voluntate alienas, ab hominibus paci Ecclesiae, Regis ipsius auctoritati infensis iniurias pertulerimus, quam laxo sinu concessionibus concessionibus cumulare parati fuimus, quantum studium, quantam curam, quantam diligentiam impendimus, quo opiniones conciliarentur, et non irritaretur contentio. Eo tandem res devenerat, ut e tot tantisque discordiarum argumentis duo tantum capita, in quibus adhuc conventum non erat, superessent. Horum alterum a nobis concessum iri non obscure indicavimus; in altero optabamus, ut ab illa non longe aberraretur norma, quam ipsi regii consiliarii aliquot ante mensibus indicarant. Verum quo magis fervebat opus, quo laetiores conceperamus spem, eo lacrymabilius abrupta est. Conticuit omnis conciliationis sermo, nec ulla nostris literis data responsio; imo acerbiora ecclesiasticae libertati, nostraeque auctoritati vulnera infligi per plurimum mensium spatio experti sumus. At patiens et constans fuit nostra agendi ratio: numquam supercilium induximus, numquam dolori indulsimus, numquam dignitatis immemores, numquam immemores paterni amoris ac caritatis, omnia pertulimus, ac pontificii officii cursum inhibuimus, dummodo neque honori neque conscientiae labem inferamus, non dissipationem sed dispensationem adhibentes. Fortasse homines contentionis studiosi, qui laudatae Regis voluntati fucum facere conantur, eiusque consiliarios pervertere, hanc technam meditati sunt, ut iure Ap. Sedis omnium luculentissimo debiti huius sollemnis homagii convulso, eoque popularium oculis subtracto, moerorem nobis adiungerent, nosque ita molliores, atque hebetiores red-

derent in Ecclesiae iurium iactura subeunda. In quo quidem consilio nimis a recta de nobis cogitandi ratione aberrarunt; nam nec animo concidemus, nec muneris nostri debitum unquam dimittemus. Non nos lucra spectasse, non huius urbis utilitates, at Ecclesiae dignitatem, et privilegia solum prae oculis habuisse, ex ipsis tractatus tabulis apparebit, perpetuum animi nostri monumentum exhibentibus. Quapropter quod ad homagium censumque una cum conventis solemnitatibus subtractum spectat, Regis religionem excitabimus, ac ipsi prae oculis ponemus, temporalis regni debitum sacramento firmatum semperque praestitum cum diversi generis iuribus, nimirum sacris ac prorsus ecclesiasticis Pontificiae insitis dignitati non esse confundendum. Paterne etiam hortabimur, ut illatam Sedi Apost. iniuriam reparet, ut pietatem et obsequium gloriosissimi genitoris sui in Ecclesiam intueatur, qui promissionem suam pro filio filii promissioni praemiseraat, et demum per sanctiones Iulii II, Leonis X, aliorumque successorum Pontificum concessos terminos ad moram purgandam ipsi in memoriam revocabimus. Quod homines paci infensi momentum temporis aucupati sunt, ut regium mandatum surriperent, irritum profecto, ut confidimus, faciet, atque has insidias discutiet piissimi Regis consilium, qui praedecessorum suorum, suas ipsius preces, pacta, iuramenta, atque regiae investiturae vim intercipi non sinet. — **Brancadoro Pii VI. P. M. allocutiones, etc.** Amstelod. 1792. p. 224.

155. 156.

Brevia commonitoria **Pii 6.** ad Eppos et fideles ditionis suae **Avenionensis** et **Comitatus Venaisini** a Sede Apostolica deficientis, et subin decreto Nationalis Conventus Gallicis provinciis incorporatae: in quibus una decretum quodvis in praeiudicium sui Principatus editum pro irritum ac nullo declarat. 1791. 1792.

MON. 1. *Breve primum dd. 23. April. 1791.* Adeo nota ac pervulgata sunt apud nationes omnes ea, quae patrata fuerunt

facinora in nostra cum Avenionensi tum Comitatus Venaisini ditione adversus sanctuarii leges, et contra iura Principatus, ut longa atque enucleata commemoratione non egeant. Graviter sane per utrumque populum in nos peccatum est: sed populi Avenionensis defectio longe est Comitatus populi defectione deterior. Avenionenses enim nihili aestimantes, se paucorum hominum improbitatem secutos, qui propter nostram clementiam suorum criminum poenas effugerant, quasi defectionis vexillum sua manu extulisse, eo audaciae progressi sunt, ut Comitatus per vim etiam armatam secum nefariam societatem inire, suasque sequi partes omnino coegerint, et in eos sive Comitatus sive Avenionenses, qui sibi obstiterint, omni minarum, caedum ac suppliciorum genere animadverterint. Cuius quidem facinoris, ut cetera taceamus, locupletissimo esse possunt argumento spectabiles cives, ecclesiasticique viri ad mortem rapti, Caballicensis urbs per vim occupata atque direpta, hostiles in Carpentoractensem Civitatem impetus facti, atque alia effroenatae violentiae genera, quae scelestos auctores aeterna ignominiae infamiaeque labe inquinabunt. Hi enim crudelitatem imitantes Iasonis inimici legum patriarum et Dei, velut sacrae de eo paginae testantur, ut cives et comitatenses transferrent a patriis et Dei legibus, non pepercerunt in caede civibus suis, nec cogitarunt prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum, arbitantes hostium et non civium se trophaea capturos: digni propterea, qui non secus atque de Iasone factum est, declarentur omnibus odiosi, et execrabiles legum et patriae proditores. In vulgus spargi coeptum est, huiusce rebellionis causam ex onerum, quibus populus premeretur, magnitudine proficisci. Sed cum cuique pateret, commentitiam omnino esse causam huiusmodi et calumniae plenam, eo quod Avenionensis et Comitatus populus nullo vectigalium genere pressus adeo leni ac temperato regimine utebatur, ut illius felicitati non sine causa reliquae nationes inviderent, facile tunc perspectum fuit: unicam et veram causam esse effroenae libertatis studium; ad hanc vero assequendam dictitatum est, opus omnino esse universam Gallicani Conventus Constitutionem tam in politicis, quam in ecclesiasticis religiosisque rebus amplecti, et ad maiorem diuturnioremque felicitatem constabiliendam oportere, ut populi Avenionenses et Comitatus ad Gallicam ditionem transirent.

Has inter nefarias improbitates non destitimus equidem utrique populo palam facere, qualis et quanta esset nostra ingratos etiam Parentis ac Principis benevolentia. Nostrae enim curae fuit, non sine plurimo pontificii aerarii dispendio illum ab impendentis caritatis discrimine liberare, eumque paterne mone-
re, ut ab occultis caveret insidiis, quae sibi, religioni et publicae etiam utilitati sub imagine libertatis parabantur. Si autem ab ipsa temporum varietate ac humana etiam pravitate aliquod in leges irrepsisset vitium, aut in earum partem inductus fuisset abusus, nos auditis communitatibus promptam opem auxiliumque allaturos, ut omnia ad rectum ordinem per debitam emendationem revocarentur. Utque dubitaret nemo, quin quantocius liceret nostra occurreremus auctoritate, deliberavimus illico isthuc mittere dil. filium Ioannem Celestini, virum multis Avenione bene cognitum et comitatus Venaisini negotiorum gestorem, ut quam citius fieri posset, Avenionem et Carpentoractum properaret, ibique cum nostro Pro-Legato unaque cum peritioribus ac prudentioribus civibus ageret de iis capitibus seu articulis, quos praecipue optari atque expeti agnosceret, quo communibus votis obsecundare possemus in statuendis iis, quae convenire opportunaque esse iudicarentur; veluti binae nostrae in forma Brevis literae praeseferunt, alterae 6. Cal. Martias superioris anni datae Ven. fratri Eppo Carpentoractensi ac dil. filiis Deputatis a Comitibus Gen. eiusdem Civitatis; alterae 11. Cal. Maias e. a. scriptae dil. filiis nobilibus et populo civitatis nostrae Avenionensis. At inutiles fuerunt omnino beneficentiae nostrae, inutiles paternae monitiones, inutilis profectio Delegati. Cives enim Avenionenses minus rite in conventum coacti illorum decretorum praesidio, quae a nostro Prolegato extorserant, quaeque a nobis inania atque irrita declarata iam fuerant, suscipere illum renuerunt, et minitati etiam sunt, se eundem tamquam perturbatorem publicum habituros, si pedem in Civitatem aut in territorium intulisset; consiliumque praeterea inierunt exauctorandi dil. fil. Philippum Casoni Prolegatum, aliosque ministros nostros, quos inter non defuit, qui insidiis etiam petitus coactus fuit se fugae committere: et ad extremum deliberationem coeperunt sese subiiciendi ditioni et imperio carissimi in Christo filii nostri Galliarum Regis Christianissimi missis hanc ipsam ob causam suis ad eundem Regem et ad Gallicanum Conventum Deputatis.

Hinc per Municipalitatem eidem Prolegato, ut Avenione discederet, edictum est, qui reapse discessit die 12. Iun. 1790. emissis antea opportunis protestationibus tum voce coram iisdem Municipalibus officialibus, qui sibi discessum indixerant, tum scripto coram testibus, cum tabellionum nemo fuerit Avenione repertus, qui illas in Acta referret; quod quidem in causa fuit, cur idem Prolegatus Carpentoractum profectus mox easdem renoverit die 16. et 21. mensis eiusdem protestationes coram tabellione Oliveiro Cancellario Rectoriae easque in acta Secretariae referri iusserit, ne facti huiusce memoria unquam interiret. Sub idem tempus fuit per Avenionensem Conventum de Constitutione universa Gallicani Conventus amplectenda cogitatum in politicis aequae ac in ecclesiasticis rebus et ad eam exequendam mox tali ac tanto cum furore undique ventum est, ut simile quidpiam ne in Gallicanis quidem Comitibus conspectum fuerit.

Ex quo factum est, ut parte ex una legitimo et antiquo Principatui miser anarchiae status fuerit suffectus, utque parte ex altera Canonibus subrogatae fuerint seculi leges, sacram hierarchiam, Ecclesiae auctoritatem, et catholicam ipsam religionem evertentes. Etenim expoliatae sunt bonis Ecclesiae, argentea supellex direpta, sacra vasa scelestis manibus contrectata ac Masiliam delata, pecuniaeque ex illis conflatae, Monasteriorum claustra perrupta, sacrae Virgines male habitae, et ad petenda alia Monasteria aut ad patrios lares remeandos adactae. Praeterea publico Programme die 30. Nov. elapsi anni edictum est tum Ven. fratri AEppo Avenionensi, qui Villamnovam locum suae Dioecesis secesserat, tum omnibus Parochis, ecclesiasticisque viris universis, ut brevi temporis spatio Avenione sisterent sese, ibique civici iurisiurandi religione se adstringerent, iurisiurandi scilicet, ex quo praecipua malorum omnium causa profluxit, si secus fieret, reputarentur omnes e suo gradu deiecti, eorumque ecclesiae ita haberentur, ac si suo pastore carerent. Quod quidem Programma in mentem nobis revocat scelestum illud Edictum adversus bonos legitimosque Pastores ab Imperatore Constante editum Arianorum consilio atque opera, quod scriptores omnes merito horrore sunt persecuti. Hoc enim quoque edictum, cum eandem fere sponsionem ab eccles. viris postularet, easdem etiam praeseferebat minas hisce verbis conceptas: aut subscribite, aut ab ecclesiis recedite. Minis, quae

in Edicto continebantur, factum respondit profano scelere et immani sacrilegio undique plenum. Die enim 26. mensis Februarii huius anni accessit ad Cathedralem Ecclesiam Officialis Municipalis, cui nomen Dupratus, armis instructus et gladium dextera praeferens, ingentique comitatus militum manu. Is Ecclesiae Canonicos e choro egredientes in aulam Capitularem cogi iussos nomine Municipalitatis adigere ausus est ad Vicarium Capitularem eligendum eo sub praetextu, ut iuxta Gallicani Conventus decreta per Avenionenses suscepta haberi AEppus deberet tamquam civiliter mortuus, eiusque Ecclesia tamquam suo viduata Pastore, eo quod ipse Avenione statim tempore non stitisset se, neque civicum iusiurandum detulisset. Negarunt Canonici, se ea exequi iussa posse, quae cunctis Ecclesiae regulis adversarentur. At Officialis minatus est tamdiu prohibiturum se illos, ne inde pedem efferrent, quamdiu ad Vicarii electionem non venissent. Acciri tunc Notarium Canonici postulaverunt, qui de vi sibi illata testimonium ferret. Sed petitione illorum reiecta Officialis eisdem chartam exhibuit, in qua octo virorum nomina erant exscripta, quos inter Vicarium omnino eligi oportebat, eodemque tempore advocari atque intromitti iussit Poncetium Notarium et Escuyerium Municipalitatis secretarium, qui electioni interessent. Frustra denuo obniti contra perrexerunt Canonici, sed iis ad suffragium ferendum coactis ita res se denique habuit, ut nemo rite electus dici posset. Ex decem enim Canonicis, qui in Capitulo aderant, Malierius Canonicus quatuor duntaxat habuit suffragia, duo De Praetis alter Cathedr. Canonicus, totidemque Messangeanus Canonicus Collegiatae S. Ginesii, et ceteri quinque nullum omnino. Voluit tamen Dupratus, ut electio huiusmodi Malierii, ad quam non maior Capituli pars, ut ex iure opus est, sed quatuor duntaxat suffragantes accesserant, pro canonica haberetur, voluitque insuper, ut Canonici licet inviti et incassum reluctantes suo illam nomine subsignarent, ac gravibus propositis poenis veluit tam praesentibus quam absentibus Notariis Civitatis, ne quascunque Canonicorum protestationes in suis actis exscriberent. Ubi Officialis extorsit a Canonicis commentitiam hanc electionem, quam Municipalitatis vota et consilia postulabant, meminisse se simulavit, minime per eosdem Canonicos delatum civicum iusiurandum fuisse. Eo itaque adigendos illos curavit. At cum huiusmodi iurisiurandi

vinculo adstringere se Canonici denegarent, veluti ipse iam futurum praeviderat, extemplo nomine Municipalitatis declaravit: extinctum esse Capitulum, nec posse deinceps Canonicos ullo munere in Ecclesia defungi, aut aliquo modo in unum corpus coalescere et congregari. Erat Benedictus Franciscus Malierius adeo proventus aetate, ut ab aetate parum abesset Eleazari, senis in historia sancta percelebris, poteratque vel ipse gloriosum exemplum iuventuti et universae genti relinquere, quod ea sibi sumeret ad imitandum pro gravissimis et sanctissimis legibus. At longe ille se praebuit Eleazaro dissimilem, qui secum animo reputans aetatis et senectutis suae eminentiam dignam et ingenitae nobilitatis canitiem, gloriosissimamque mortem magis quam odibilem vitam complectens destinavit non admittere illicita propter modicum corruptibilis vitae tempus. Quandoquidem Malierius non modo coram militibus in aula Capitulari adstantibus non recusavit Vicarii capitularis officium, quod vivo adhuc AEppo suo sanctiores divinae et ecclesiae leges cuiquam deferri posse vetabant, sed in sua etiam libertate relictus publicas Municipalitati gratias egit, et die 6. Martii post Missam celebratam per Manvausium Oratorii Presbyterum Insigni municipali super vestes sacerdotales indutum non dubitavit in Cathedrali solemniori ritu collatum sibi munus inire et possessionem capere cum militibus, non recusavit ea ultro libenterque elogia excipere, quae ad se tamquam ad seditionis columnam deferebantur tum a Richartio Civitatis Praefecto, tum a Vinayo substituto Procuratoris eiusdem Civitatis, et ad extremum moratus non est haec omnia novo etiam scelere cumulare. Etenim coram omnibus se denuo civici sacramenti vinculo adstrinxit erga nationem, erga leges, et erga Regem Galliarum, iisque usus verbis, quibus ne impudentissimi quidem usi erant in Galliis, promisit se praecipue civilem Cleri constitutionem servaturum, quidquid sibi ex adverso obiiceretur obstaculi et quidquid sui mussitarent sive inimici, qui reformationem limis intuebantur oculis, sive amici, a quibus se videbat derelinqui. Id ut factis magis magisque comprobaret, eadem die scriptum quoddam circumferri iussit ad Parochos, in quo et de Sede vacante verba faciebat, et quadragesimalis praecepti vinculum laxare audebat. Die vero 9. eiusdem mensis per aliud simile scriptum eos omnes ab exercitio muneris interdixit, qui quoquomodo Seminariis praeessent, eo, quod

iusiurandum deferre detrectassent, duo etiam subinde semina-
ria e medio sustulit, et temeritate denique tanta, quanta credi
vix aut ne vix quidem posset, literis datis die 5. eiusdem mensis
nos reddidit de sua electione certiores, nos ipsos rogans, ut
electionem saltem suam minime improbaremus. Quae cum ita
sint, dubitabit nemo, quin ille maculam atque execrationem suae
senectuti conquisierit.

Ista ratione per Civitatem Avenionensem nobiscum actum
est. Ad Carpentoractensem autem Civitatem quod attinet, alias-
que Comitatus communitates, non dubiam profecto illae in nobis
spem excitant fore, ut primo quoque tempore ad officia sua
reverterentur. Illae enim in Conventum Repraesentativum coactae
non susceperunt modo Prolegatum per Avenionenses expulsum
et Ioannem Celestini Roma missum, sed etiam die 27. Maii supe-
rioris anni palam declararunt, se Gallicanam Constitutionem am-
plexuras in iis solum, quae suis rebus, loco, ac tempori essent
accomodata, quaeque cum obsequio nobis debito componi pos-
sent, sub cuius imperio et ditione semper sese permansuras af-
firmabant. At postmodum seu vi devictae, seu blanditiis illectae,
seu insidiis circumventae Avenionensium rebellium, satis aperte
ostenderunt, se dicis causa duntaxat Summum Pontificem vene-
rari et eius Ministros colere, dum reapse illarum consilia non
alio spectabant, nisi ut Pontifex eiusque Ministri Constitutionem
Gallicanam universam sive ecclesiasticas sive politicas res spe-
ctantem probarent, sancirent, exequerentur. Ne inutili sermone
prosequamur omnes deliberationes a Conventu Comitatus captas,
sat erit commemorare septemdecim illos articulos, ubi iura ho-
minis eo prorsus modo suscipiebantur, quo fuerant in decretis
Conventus Gallicani explicata et proposita, illa scilicet iura reli-
gioni et societati adversantia; et ita suscipiebantur, ut novae
Constitutionis essent veluti basis ac fundamentum. Item sat erit
commemorare alios undeviginti articulos, qui erant prima novae
constitutionis elementa, ex ipso const. Gallicanae fonte petita
atque hausta. Quemadmodum autem fieri minime poterat, ut nos
deliberationes sanciremus huiusmodi, utque nostri Ministri, qui-
cunque ii demum essent, illas exequerentur, ita factum est, ut
Conventus repraesentativus illico patefecerit vesanum illum re-
bellionis ardorem, quo iamdiu conflagrabat, quique ad id usque
tempus delituerat. Odio itaque percitus in Prolegatum nostrum

eo quod nec suis petitionibus indulserat, nec civicum sacramentum detulerat, eundem quacunq̃ exiit iurisdictione et tamquam Ministrum nostrum haberi amplius non posse declaravit. Nec dissimili ratione cum dil. fil. Christophoro Pieracchi Carpentoracti Rectore cumq̃ aliis Ministris Pontificiis est actum. Subinde in locum Prolegati novum tribunal institutum, tresq̃ Conservatores Status nominati, et duo Deputati ad nos missi mandato quodam instructi arrogantiae et iniuriarum pleno ac apertam defectionem praeseferente: quod in causa fuit, cur Deputatis huiusmodi omnem ad nos aditum occluderemus. Exauctoratis ita nostris Ministris debuit Ioannes Celestini Romam re infecta reverti, aliiq̃ Pontificii Ministri exinde recedentes petierunt primo Aubignanum, locum Carpentoracto proximum, mox Buchetum prope terminos Venaissini Comitatus, subinde crescente tumultu Montemlimartium in Delphinatu, et denique Camberiacum, ubi die 5. Martii huiusmet anni opportunas protestationes renovarunt, easq̃ in actis Cancellariae Eppalis inserendas curarunt.

Quis unquam credidisset, hunc nostrorum Ministrorum decessum non alia ex causa profectum, nisi quod illi se omni iurisdictione exui suamq̃ ipsorum vitam periclitari viderent, veluti eorum saepius iteratae protestationes declarant, ansam praebiturum fuisse Consilio Municipali Carpentoractensi, nonnullisque aliis Communitatibus dictitandi et vulgo obloquendi, esse populos a suo Principe derelictos, solutisque propterea a iureiurando fidelitatis licere, si vellent, se Regi Christ. dedere, quemadmodum revera faciendum sibi esse decreverunt? Populus sane Avenionensis et Comitatusensis sese nostrae ditioni subduxit, violare ausus humanas leges atq̃ divinas. Sed nos numquam de hisce populis deserendis cogitavimus, iisque proinde nostram opem auxiliumq̃ conferemus in posterum, veluti antea praestitimus, modo ad nos revertantur. Hanc ipsam ob causam iis, qui a nobis defecissent, ultro veniam obtulimus nullis limitibus circumscriptam. At hic singularis nostrae clementiae actus tam Avenione quam Carpentoracti adeo effroeni audacia exceptus est, adeoque indignae deliberationes utrobique captae, ut satius ducamus ea silentio ac tenebris tegere, quam in lucem emittere. Sed non ideo noster amor deferbuit. Non ignoramus equidem, Ven. Fratres, inter vos esse neminem, qui hactenus patrata facinora summo non prosequatur horrore, et non eo suas curas convertat, ut

quo melius possit, suo Pastoris munere defungatur. Scimus item vos inter, dilecti filii, Canonici, Parochi, alique Avenionis et Comitatus Ecclesiastici viri, plurimos existere virtute praestantes, et religionis ardore succensos, promptos proinde paratosque quibusvis tolerandis aerumnis ad Dei, Ecclesiae et Patriae causam tuendam. Scimus denique ex vestro, dilecti filii, nobili et civico coetu plurimos esse egregio in Ecclesiam studio et optimo in nos animo cum Avenione tum multo magis in Comitatu, ubi integrae Communitates bene multae intactam atque intemeratam servant religionem atque fidelitatem. Hinc a divina sapientia edocti eorum ducimus habendam esse rationem, qui probi et iusti sunt, ut improbos cum mansuetudine toleremus. Et quamvis tanta crimina intuentes maximo animi afficiamur dolore, volumus tamen utrosque paterne alloqui, ut boni in proposito perstent, utque improbi in viam reducantur, et suas poenitentia ducti culpas eiurent. Eo vel magis, quia per id temporis haec scribimus, quo sanctius nihil est, quodque fert secum dies reconciliationis ac pacis. Minime itaque horrescimus propter adversos casus, qui tam isthic quam in Galliarum regno evenerunt, perinde ac si Deus nos dereliquisset. Sed illud mente revolvimus ac reputamus, ea, quae propter nostra et populorum peccata acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri, certoque futurum confidimus, ut Deus Opt. Max. coram quo saepius procumbentes nobis populisque nostrae curae concreditae veniam flagitavimus, reconcilietur servis suis, quippe nunquam quidem a nobis misericordiam suam amovet, sed corripiens in adversis populum suum non derelinquit, et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione exaltabitur.

Audite Ven. fr. ac dil. filii nostras paternas voces, quas consilium sequentes ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalium ad vos convertimus veluti Pastor universalis et Princeps vester pro rerum ecclesiasticarum ac politicarum diversitate. Ad ecclesiasticum regimen quod attinet, cum illis, qui iureiurando amplexi et executi sunt vel unquam amplecterentur et exequerentur isthic Civilem Cleri Constitutionem, eadem mansuetudine agemus, quae cum iis usi sumus, qui idem praestiterunt in Galliis, ubi ortum habuit eadem Constitutio partim haeretica, partim schismatica, et in universum longe a regulis et disciplina ecclesiastica ab-

horrens, ita ut proinde propositum nobis sit nihil agere aliud, nisi easdem declarare ac extendere canonicas poenas, quas nostrae literae praeseferunt die 13. huiusce mensis datae dil. fil. nostr. S. R. E. Cardinalibus et Ven. fr. AEppis et Eppis ac dil. fil. Capitulis, Clero et populo regni Galliarum: quarum complura exempla ideo ad vos mittimus, ut his iuncta literis ad manus deferenda curetis Capitulorum, Cleri ac populorum istius nostrae ditionis. Apostolica hinc nostra auctoritate declaramus irritos, illegitimos et sacrilegos actus omnes, quocunque demum nomine tum Avenione tum Carpentoracti tum alibi facti sint ad amplectendam exequendamque tam tacite quam expresse Civilem Cleri Constitutionem universam, sive eius tantummodo partem, hosque actus omnes, quos pro expressis haberi volumus, damnamus, rescindimus, atque abolemus. Super omnia rescindimus atque abolemus Edictum diei 8. Oct. 1790. quo Consilium Municipale Avenionis non minus temere quam impie ausum est cogere Ven. fr. AEppum illius Civitatis, Canonicos, Parochos, aliosque Ministros Ecclesiasticos ad se civico iureiurando obstringendos, catholico quovis homine prorsus indigno, edita declaratione, ut Sedes AEppalis, Parochiae, atque alia officia omnia pro vacantibus haberentur, nisi sacramentum huiusmodi deferretur, Edictum propterea irritum atque sacrilegum, suapte natura idoneum schismati invehendo. Aequè damnamus atque abolemus electionem Malierii in Vicarium Capitularem, eam declarantes impiam, violentam, irritam, atque sacrilegam, utpote quae incognita prorsus est in Ecclesia Dei, cum vivo adhuc Pastori legitimo adimi regimen suarum ovium nequeat, nisi ex causis canonicis ab ipsa Ecclesia aut ab hac S. Sede, et utpote quae necessariis suffragiis destituatur et omni caret libertate, ita, ut non canonica et ecclesiastica electio considerari debeat, sed actus militaris atque hostilis. Suffragia enim vis militaris extorsit; vi militari factum est, ut commentitia isthaec electio ederetur in vulgus, iustis posthabitis canonicorum protestationibus, quae profanum actum antecesserunt et consecutae sunt; vi denique militari accepta referri debet electi ipsa possessio. Huc itaque convenire possunt, quae a Synodo Alexandrina in Epistola ad Episcopos Eccl. Cath. scripta sunt, cum S. Athanasius e sua Sede fuit deiectus in conciliabo Tyri, cui Comes praesedit, ubi Comes verba faciebat, ceteri praesentes in silentio erant, vel potius Comiti obsequium

suum accomodabant, ubi quod communiter Episcopis placuit, ab illo impediabatur, ille imperio utebatur, nos a militibus ducebamur. Optime Synodus affirmavit deiectionem huiusmodi habendam esse tamquam negotium Imperatorium, non synodale (S. Athan. apol. 2. pro fuga sua.). Aequae conveniunt, quae a S. Iulio dicta sunt, ubi in locum eiusdem Athanasii suffecerunt Epipi Ariani Georgium depeculatorem, eumque militari manu spitatum Alexandriam miserunt. Egregie S. Pontifex scribebat, Georgium in Ecclesiam ingressum fuisse non cum presbyteris et diaconis civitatis, sed cum militibus — dilecti credite, tamquam Deo praesente cum veritate loquimur, non est istud pie factum, non ex iure, non ecclesiastice. (Opp. Athan. T. 1.) Declarata electionis nullitas nullitatem secum fert omnium actuum per Malerium in introitu gestorum sine iurisdictione contra rectores Seminarii, contra probos pastores, contra religiosos presbyteros, non alia de causa suis officiis exutos, nisi quia iusiurandum edere renuerunt de Constitutione prorsus acatholica servanda. Apposite ad rem nostram denuo S. Iulius exclamat: Quae feruntur a Georgio acta in introitu eius, ostendunt qualis fuerit ordo in eius ordinatione: Presbyteri indigne habiti, sacra mysteria direpta, ut vi cogerent nonnullos ad constitutionem Georgii approbandam. Haec et istiusmodi ostendunt, quinam sint canonum praevaricatores, nam nec cum praevaricatione legis coegisset eos sibi obtemperare, qui ei legitime obaudiebant: (L. cit. p. 749.) Quamvis profecto multa et gravia sint crimina per Malerium patrata, nihilominus volentes eidem spatium ac facultatem relinquere colligendi se, suasque culpas publica atque opportuna satisfactione purgandi, nosmetipsos modo cohibemus a gravioribus canonicis poenis, eique infligentes poenam omnium mitissimam ipsum declaramus ab ordine sacerdotali suspensum, et irregularitati etiam obnoxium, si praedictum ordinem audeat exercere. Praecipimus insuper praedicto Malerio sub eadem suspensionis poena, ne audeat deinceps aut se Vicarium Capitularem vocare, aut ulla munia obire, quae quoquomodo ad hanc pertineant dignitatem, ad quam non rite et non canonice accessit. Praecipue autem interdictum eidem volumus, ne per ipsum dimissoriae literae dentur ad ordines suscipiendos, et ne parochi, vicarii, rectores seminariorum, functionarii, alique ministri ecclesiastici cuiusvis generis, licet a populo electi quovis modo instituantur, declarantes

irritas atque inanes institutiones ac deputationes omnes, quae hactenus factae fuissent, cum omnibus inde secutis, aliosque actus quoslibet, quos facere auderet inposterum. Subiicimus quoque eidem poenae suspensionis ab exercitio ordinis praedictum Mouvansium, Oratorii presbyterum, qui et Missam celebravit, dum pseudovicarius Malierius possessionem iniret, et per summam temeritatem vestibis sacerdotalibus, quibus erat indutus, signum Municipalitatis adiunxit.

Ad vos autem conversi, dil. filii Canonici, Ecclesiastici et cives Avenionenses universi, vobis in Domino praecipimus, ne aut praedictum Vicarium Capitularem aut alios Ministros quoscumque ullo modo suscipiatis, qui per anfractus et cuniculos in parochias et in alia eccles. munera subingredi molirentur; e contra vero vobis praecipimus, ut AEppo primum deinde vestris legitimis parochis ita, ut decet, pareatis; hi enim semper vestri pastores erunt, tametsi inviti secedere cogentur, et tametsi horribili sacrilegio alius eligeretur ac consecraretur AEppus alique parochi instituerentur. Quod quidem sacrilegii genus satis per nos declaratum ac vindicatum est nostris literis ad Eppos Galliarum datis et vobiscum communicatis. Erit itaque onus AEppi suas oves regere, et proborum parochorum spiritualia subsidia suo populo suppeditare, quo meliori poterunt modo. Mementote, sine canonico Ecclesiae iudicio non posse vos per speciem violentiae etiam et necessitatis ab eo obedientiae vinculo subduci aut solvi, quo erga AEppum vestrosque parochos devincti tenemini, veluti die 1. mensis Aprilis per celebrem Sorbonae Universitatem in conventum extraordinarium collectam agnitum et declaratum est. Atque hoc loco opportunum ducimus tum AEppum vestrum tum alios Functionarios ab accusationibus vindicare, quibus in Edicto Consilii Municipalis iniuste onerantur, perinde ac si iidem nonnisi contra Canonum praescripta Avenione abesse non possent. Tunc enim iuxta canones abesse sine culpa non potest neque AEppus neque alii ministri, qui sui officii munere Ecclesiae coguntur adesse, quando iustis et rationabilibus cessantibus causis se confert AEppus extra dioecesim, ibique ultra tempus permissum commoratur, alique eccles. ministri ab Ecclesiae, cui addicti sunt servitio secedunt. At id si accadat, Edicti auctores ignorare minime debeant, per canones ipsos permissum haud

esse laicis sententiam in ecclesiasticos dicere et in illos extrema privationis poena animadvertere : sed liberum tunc ius et arbitrium Ecclesiae relinqui eosdem per quosdam veluti gradus variis poenis afficiendi aut illos privando beneficiorum redditibus, aut eosdem mulctando spiritualibus poenis, aut eos denique ipsis beneficiis privando, ita, ut si de Metropolitano absente ageretur, Eppus antiquior residens sub poena interdicti ingressus Ecclesiae eo ipso incurrenda infra tres menses per literas seu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipsos absentes prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit, suae supremae sedis auctoritate animadvertere et Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire, ut totidem verbis in C. Trid. sancitum est. Iam vero notae cuique sunt maximae illae turbae isthic excitatae, quae sicuti nobiles cives, ita et eccles. viros adegerunt, ut patriam domiciliumque relinquerent, ad peierandi occasionem evadendam, aut ad se illis periculis liberandos, quae alii probi viri miserrime subierunt; quae sane pericula ne ab eorum quidem bonis abesse potuerunt, veluti de aeppali domo, deque aliis AEppi bonis factum est. Eodem accedit, quod AEppus numquam extulit pedem e sua dioecesi; Villanova enim, ubi ipse commoratus est, et commoratur adhuc, intra fines continetur dioecesis eiusdem, ita, ut hanc ipsam ob causam dici nequaquam posset, eum a Tridentina sanctione discessisse, utpote quae Metropolitanos iubet in Ecclesia aeppali vel in dioecesi residere. Ceterum nobis, ad quos spectat hisce de rebus iudicium, certo constat nihil ardentius optare AEppum, quam isthuc regredi, et ad vos iam reversurum fuisse posthabito etiam suae vitae discrimine, nisi metueret, ne sui sacrificium capitis potius quam utilitati ovibus suis, esset infellicissimis hisce temporibus damno ac detrimento. Quae Clero et populo Avenionensi diximus de obedientia AEppo et pastoribus debita, ea vobis quoque dicimus, dil. filii, Canonici, Ecclesiastici, ac populi aliarum Ecclesiarum Comitatus. Arcete vos ab iis, qui in alienas Ecclesias invaserint, aut invadere adhuc molirentur, illos devitate, illos cum horrore conspiciate, vestros autem legitimos Eppos et Parochos diligite, eos colite obsequio, illos audite. Omnes autem Avenionenses et Comitantes simul una animorum et volunta-

tum consensione, ubi de rebus religiosis agitur, oculos semper convertite ad leges divinas, ad eccles. leges, et ad leges huius Apost. Sedis. Ecclesia enim et Apost. Sedes spiritu Dei agitur. Id si praestabitis, veluti pietati vestrae confisi equidem speramus futurum, ira Dei in misericordiam convertetur, deque iis triumphum agetis, qui adversus religionem praeliantur, quique ea de vobis confiteri cogentur, quae Iudaeorum inimici de Machabaeis iam praedicabant, Iudaeos scilicet Deum protectorem habere, et ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab eo constitutas.

A regimine Ecclesiastico ad Civile regimen nunc transgredientes non possumus equidem eandem Vobiscum rationem inire, quam cum Gallis inivimus. Ad Gallos enim quod pertinet, data opera sermonem habere noluimus de nova lege circa res civiles a Comitibus generalibus profecta et a Rege sancita, ad quem ista pertinebant; e contra autem tacere haud possumus cum vobis, qui multis iam a seculis sub Apost. Sedis Summorumque Pontificum ditione degentes sine suprema auctoritate nostra temporalis regiminis formam immutare non potestis omnino, ita enim postulant aequae humanae leges atque divinae. Hinc nostra utentes suprema ac legitima potestate, qua uti Princeps fungimur, rescindimus omnes et singulos actus tam Avenione quam Carpentoracti et in alia qualibet Comitatus parte factos adversus iura nostri Principatus, et reprobamus inprimis atque abolemus tamquam irritas et violentia ac seditione plenas deliberationes isthic captas de vobis e nostra ditione subducendis ac Gallicae ditioni tradendis; deliberationes, quas chariss. in Chr. fil. noster Rex christ. una cum inclyta natione sua non modo probare nequit, sed ne in disceptationem quidem vocare absque eo, quod sanctiora gentium iura laedantur, veluti ipsi Regi iteratis expositionibus patefecimus. Improbamus item atque rescindimus deliberationes aequae absurdas ac seditiosas vivendi isthic ad instar Reipublicae; reprobamus et rescindimus illas etiam deliberationes, quibus per summam insaniam suscipiuntur exterae civiles leges tam conditae quam adhuc condendae, et quibus novae, periculosae incertaeque leges anteferuntur constitutioni antiquae domesticae et legitimae, sub qua vos vestrique maiores tot iam seculis tranquille pacateque vixerunt. Et aliis innovationibus omissis sine nostra consensione factis in maxima rerum ani-

morum commotione et in ipso seditionis aestu, quae pro irritis haberi debebunt, perinde ac si hoc loco singillatim per nos commemorarentur, abolemus praesertim indignissimos violentiae actus, per quos nostri Prolegatus, Rector, alique Ministri exauctorati primum sunt, et deinde novis suffectis Officialibus ac tribunalibus ad discedendum coacti. Utque dubitari nequeat unquam, quin intactam integramque servemus antiquam nostram possessionem, et quin nostra omnia vetera ac legitima iura sarta tecta tueamur, hic conceptis verbis et solemniori, quo fieri potest, ritu confirmamus non protestationes modo, quarum supra meminimus, per Prolegatum nostrum saepius instauratas, quas hic haberi volumus ac si de verbo ad verbum essent exscriptae sed reclamationes etiam, quas exemplum secuti nostrorum Praedecessorum et morem aliorum Principum imitantes deferendas curavimus ad Regem Galliarum, et ad alias Catholicas Aulas eo consilio ac mente, ut ad diuturniorem pervicaciam superandam ea quoque, si opus fuerit, in usum vocaremus fortiora remedia, quae in nostra sunt potestate.

His praehabitis Vos paterne monemus atque hortamur, ven. fratres ac dil. filii, qui fideles perstitistis, ut eos, qui tot tantisque nominibus defecerunt, nedum opere, sed etiam sermone excitetis ad seditionem qua misere implexi sunt deserendam et ad redeundum ad nos, qui ita animo comparati sumus, ut illos iterum amplecti ac sinu excipere non recusemus. Meminerint esse Dei praecepto constitutum, quod sacrae paginae tam saepe inculcant, ut subditi pareant Principi suo, utque patrias leges exequantur, quae ab illo prodierunt. Caveant diligenter a studio rerum novarum, quae quamvis specie sua utiles videantur, sunt semper cum periculo summo coniunctae. Si quid in patrias leges irrepsit abusum, iam declaravimus alias, modoque iterum declaramus, promptos nos esse iis eradicandis, et e medio tollendis, vestrisque votis, quantum in nobis erit, auscultandis. Desinant factiones, et simultates inter cives, res ad suum ordinem revertantur, restituatur animis caritas, iustitia, pax: felices enim undique eritis, si servatis Dei, Ecclesiae, ac Principis vestri legibus pace perfruamini, quandoquidem Deus pacis et dilectionis erit vobiscum, veluti fidelibus promisit Apostolus Paulus. Nos interim in illius pacis pignus, quam omnibus a Deo exoptamus, Vobis, Ven. fr. et dil. filii, no-

stram apost. bened. peramanter impertimur. Datum Romae die 23. April. 1791.

2. *Breve alterum dd. 19. April. 1792.* Dum nos iterum hasce vobis Apostolicas literas damus, uti Pastor universalis ac Princeps vester, non aliam sane opportunam magis magisque tutam arbitramur rationem inire nos posse, quam si commendatione eos prosequamur, quos fideles Deo ac Principi suo incusat et damnat praesens Nationalis Conventus Gallicanus, et contra si rursus eos moneamus atque ad poenitentiam excitemus, quos Deo suoque Principi rebelles non sine incredibili gentium omnium admiratione summis laudibus ipse Conventus Gallicanus extollit. Deus, a quo nostrae et populorum culpa per tribulationes animadvertuntur, (sed nullus unquam deseritur illorum, qui ipsius praecipue causam tuentur) non levi sane consolatione nos lenivit. Divina enim ope factum est, ut priores nostrae commonitoriae literae, quas non per vim aut per aliud seculi huius munimen, quo mundi Potestates utuntur, sed in nomine Domini Dei nostri ad Vos dedimus die 23. Apr. superioris anni, quasque Vos, Ven. Fr. ducti non absimili spiritu mansuetudinis evulgandas curastis, habuerint penes Capitula, Parochos, Clerum, Magistratus et populos et apud multos etiam Gallicae Constitutionis fautores vim talem ac tantam, ut ad totum usque Februarium mensem huius anni irriti fere omnes evaserint adversantium nefarii conatus pluries adhibiti, et per decretum diei 14. Sept. elapsi anni denuo instaurati, quo Nationalis Conventus frustra obnitente et reluctantante magna et saniori eius parte e medio sublatis aliis quatuor specialibus decretis antea abs se editis, delectoque item atque everso alio generali decreto iam in antecessum lato de nullis unquam alienis ditionibus occupandis, et cunctis denique pessumdati humanis legibus atque divinis, cum indignatione omnium Europae Principum ausus est violentas manus iniicere in nostram Avenionensem et Comitatus Venaisini ditionem, eamque Regno Galliarum adiungere. Ad optimum exitum comprobandum, quem nostrae priores hortationes adversus tam indigna molimina consecutae sunt, possemus equidem nos distincta oratione prosequi egregias res gestas, quibus Vos, Ven. fr. ac dil. filii, Religionem vestram imprimis, quae nobis maxi-

me curae est, deindeque vestram etiam in nos fidelitatem ornastis, admirabili constantia tolerantes alii bonorum fortunarumque amissionem, alii exilium, alii iniurias atque insectationes, alii carcerem, et alii denique interneccionem ac mortem ipsam. Ex quo factum est, ut Benedictum Franciscum Malierium pseudovicarium capitularem Avenionensis Ecclesiae, quem nos iam ab ordinis exercitio suspendimus prioribus nostris literis, pauci admodum secuti sint Ecclesiastici et laici, non longe ipsius moribus et ingenio dissimiles et patratorum criminum gravitate satis noti, quibus ille uti debuit tum in peragendis Ecclesiae muniis, veluti aperte colligitur ex Edicto in vulgus edito die 10. Iunii 1791. qua indicta fuit ab ipso supplicatio festi Corporis Domini, tum in quibusdam pseudo-Parochis delegandis, quos agnoscere maxima populi pars religiose ac publice recusavit, spretis et horrori habilis tam delegante quam delegatis. Alia multa religionis et fidelitatis vestrae argumenta facile nobis esset in medium afferre, ad vestrum gloriae et honoris incrementum; sed consulto ab iis commemorandis abstinemus, cum eadem in unum collegerint homines minime suspecti (illi scilicet, quos vocant les Comites de petitions et de Surveillan-ce) in relatione per eos facta ad Conventum Gallicanum in sessione diei 11. Febr. proxime elapsi de rerum Avenionensium et Comitatus Venaisini statu. Quae quidem relatio cum typis edita sit, et longe lateque vulgata, ignorat nemo spiritum publicum mutatum adeo esse Avenione, multoque magis Carpentoracti et in aliis Comitatus locis, ut pauci essent et palam contemnerentur ii, qui Constitutionem Gallicanam propugnabant, quosque Gallici relatores tot tantisque laudibus cumulant; contra adeo ingentem esse eorum numerum, quos ipsi seditiosos ac seductores appellant, eorum scilicet, qui inter Ecclesiasticos, inter Magistratus et inter laicos religione erga Deum et fide erga Principem suum enitebant, ut proximus esset, et evitari omnino non posset rerum regressus ad eum statum, in quo erant ante defectionem. Gaudete atque exultate, Ven. fr. qui tum zelo, tum pietate, tum caritate excelluistis, tuque praesertim Carpentoractensis Episcopo, qui ob egregia tua merita maiorem tibi laudem vindicasti; et Vos una simul gaudete, dil. filii, qui vestris legitimis adiuncti Pastoribus eximia pietatis vestrae argumenta edidistis; gaudete omnes eas propter iniurias, quae vobis in hu-

iusmodi relatione inferuntur, et quae in vestrum convertuntur honorem et decus, atque illud cum S. Augustino mementote, quod etiam Dominus Iesus Christus appellatus fuit seductor, ad solatium servorum suorum, quando dicuntur seductores. Si itaque huiusmodi est status Avenionis, et Comitatus Venaisini ad mensem usque Februarium proxime elapsus, iure ac merito in certam spem adducimur fore, ut pauci etiam, qui in errore et in infidelitate perstiterunt, resipiscant, et multorum partes sequantur. Sed dissimulare nequaquam possumus novum criminis genus, quod a Conventu Nationali patratum est decreto diei 3. superioris mensis Martii. Hoc enim decreto ius sibi arrogavit dividendi nostras Avenionis et Comitatus Venaisini ditiones in duos Districtus, easdemque subiicere duplici Rhodani ac Drumae partitioni, quam Galli dicunt Departement, unaque opera edicere, ut leges omnes Gallici Imperii nulla interiecta mora in huiusmodi etiam nostra ditione executioni mandentur, utque singulae Municipalitates renoveantur. Novis praeterea latis subinde decretis revocari iussit militum aciem de la Mark, eique subrogari alios milites; quinimo ipsis Parisiorum populis horrentibus atque admirantibus eo etiam devenit, ut iusserit carceribus liberari ea monstra, quae die 16. Oct. elapsi anni tam indigno tamque per-vulgato facinore se polluerunt, et non alia ratione id iusserit, nisi quia in magnis rerum conversionibus haberi pro delictis nequeant graviora scelera, quae gentes etiam barbarae atque incultae detestantur et exhorrescunt. Huiusmodi autem est furor, quo aestuant atque abripiuntur inimici, ut nos immenso animi nostri dolore iam videamus obnoxios vos, ven. fr. ac dil. filii, omnibus illis insectationibus, quae ab impietate, a schismate et ab haeresi excogitari unquam potuerunt, ita ut iam nostris obversetur oculis tamquam proximum momentum illud, quo novum et crudelius periculum fiat de vestra religione ac fide. Iam ad nos rumor aliquis delatus est de nova huiusmodi insectatione, non contra homines modo, sed, quod sine animi horrore audiri non potest, quodque nefaria insectantium ingenia patefacit, adversus etiam sacras imagines. Quo in rerum discrimine opus maxime est, ut nostrae voces ad vos deferantur.

Ad religionem quod pertinet, vos minime latet, nequaquam sufficere, ut iniuriae per aliquod duntaxat tempus invicto ferantur animo, sed opus esse in eadem constantia ad finem usque

perseverare, et se suumque caput, si ita res postulet, devovere ; non enim qui incoeperit, sed qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit. Ea, quam hactenus prae vobis constantiam tulistis, sperare nos iubet fore, ut aequae constantes futuri sitis imposterum, adversus quodcunque sive fortunarum, sive vitae etiam discrimen, quod nobiscum licet absentibus erit sane commune, quippe qui vestras aerumnas uti nostras habebimus. Ut autem boni magis in suo proposito confirmentur, et ut malis novum benignitatis nostrae spatium concedatur ad resipiscendum, sicuti nos ad populos nostrae ditionis Avenionensis et Comitatus Venaisini extendendas duximus priores commonitorias literas diei 13. April. a. 1791. a nobis datas dil. fil. nostr. S. R. E. Cardinalibus et Ven. fr. AEppis et Eppis, ac dil. fil. Capitulis, Clero et populo Regni Galliarum, ita nunc extendimus ad eosdem populos novas literas commonitorias diei 19. praeteriti mensis Martii ad eosdem missas AEppos, Eppos, Capitula, Clerum et populum Galliarum, praefigentes spatium 60 dierum a die hisce adscripta literis numerandorum pro secunda, aliorumque 60 dierum pro tertia monitione, idque praesertim Benedicto Franc. Malerio pseudo-Vicario Capitulari Avenionensis Ecclesiae, parochis, vicariis, aliisque presbyteris, qui a legitimis Pastoribus non delegati regimen spirituale invasissent, et aliis Ecclesiasticis quibuscunque, qui illud deinceps invaderent, etiam in vim tentatae divisionis ditionumstrarum iuxta diversas classes distincte et luculenter expressas in novis nostris literis, quarum vobis, ven. fr. complura exempla mittimus, ut ea hisce literis iuncta, quantum in vobis erit, circumferantur ad Capitula, ad Clerum, et ad populum Avenionensem et Comitatum; dum interea nobis etiam curae erit, ut eadem non in ista modo, sed in proximas etiam regiones ubique vulgentur, ita ut nemo illas ignoret. Quemadmodum vero intuentes nos aerumnosum Gallicanarum rerum statum per alias literas eiusdem diei 19. Mart. concessimus AEppis et Eppis ac Dioecesium Administratoribus Regni Galliarum peculiare facultates, quibus cito possent spirituali populorum bono consulere : ita cum minus aerumnosus non sit status rerum Avenionensium et Venaisini Comitatus, ad vos etiam extendimus ven. fr. easdem facultates cum iisdem conditionibus comprehensis in Indulto, cuius nonnulla exempla hisce alligata literis invenietis. Hae sunt providentiae, quae ad sartam tectam-

que tuendam religionem valent et ad expeditiores reddendas rationes ac vias. Ad fidelitatem vero quod spectat nobis uti legitimo Principi debitam, haud ignoratis ven. fr. ac dil. filii, veluti magna in parte res a vobis gestae demonstrant, quam arcto vinculo obstricti teneamini ad illam servandam, cum divino praecepto quisque iubeatur legitimis obedire Potestatibus, cumque id postulet iusiurandum ipsum, quod vos non secus atque maiores vestri Apostolicae huic Sedi praestitistis, ita ut debeant boni simul ac mali, quoad ipsorum fieri poterit, nihil omittere earum rerum, quae primos in qua sunt fidelitate continere, quaeque secundos ad obedientiam possint reducere, a qua secesserunt, idque ut a necessitate nos liberent in usum vocandi fortiora remedia, et manus meritis poenis adhibendi. Egimus nos cum ipsis rebellibus non secus atque cum filiis, et in ipso perduellionis aestu dedimus nos conspicua utriusque subsidia. Scimus antiquum regimen huius S. Sedis ab omni vectigali liberum atque immune invidiam excitasse omnium populorum, et saepius declaravimus, si qui nobis insciis isthuc irrepsissent abus, eos illico per nos ablatum et emendatum iri, cum nequeant populorum arbitrio imperia everti, novaeque regiminis formae temere induci. Hinc nihil per nos, quod fieri posset, fuit praetermissum, ita ut sperare possimus futurum, ut rebelles ipsi, ubi fanatici aestus aliquantulum deferbuerit, agnoscere debeant horrorem suorum criminum, onus novorum vectigalium ac servitutum, totque aliorum gravium malorum, quibus haecenus caruerunt, quibusque sub specie simulatae et commentitiae libertatis erunt certo certius obnoxii, non sine excidio ipsorum patriae, nisi cito a perduellione recedant, ad quam duos iam annos per inobedientiam, per corruptionem, et per omne violentiae genus rapti sunt. Nos itaque in ea conquiescentes, quam vobiscum hucusque servavimus, paterne agendi ratione, in perspicua nostrae causae iustitia, quam nostro cum gaudio Principes et Reges omnes atque universus orbis agnovit, nil unquam cogitantes de nostris iuribus quoquo modo remittendis, aut de quavis compensatione pertractanda super Principatu, quem nobis vindicant ipsius Conventus Nationalis priora decreta, quemque nobis confirmant tum legitimi inconcussique tituli, tum quinque et amplius seculorum possessio, non solum hic denuo ratum habemus nostrum chirographum diei 5. Nov. 1791. quo haerentes praeteritis protesta-

tionibus et patefacta omnibus luculenter falsitate atque calumnia earum rerum, quae ad excusandam iniquam occupationem prae-textebantur, nullum declaravimus decretum diei 14. Sept. e. anni; sed declaramus insuper inania, irrita nulliusque roboris ac momenti novum decretum diei 3. Martii et quae subinde prodierunt, aut fortasse prodibunt in nostri Principatus detrimentum, una cum actibus omnibus, qui ausu temerario perpetrati iam sint, aut perpetrentur, imperantes atque iubentes, ut hae nostrae literae una cum aliis literis diei 23. Aprilis 1791. praedicto chirographo uniantur et ad perpetuam memoriam in secreto nostrae Camerae Archivo asserventur.

Tantus est vester zelus, Ven. fr. ac dil. filii, ut inutile reputemus novas vobis hortationes adiungere. Convertimini nobiscum indubia spe freti ad Deum, Eumque indesinenter orate, veluti nos etiam eundem oramus, ut iustitiae suae rigorem avertat, et ea, qua praeditus est, misericordia mentes rebellium eorumque fautorum illustret, utque eorumdem animos ferventes efficiat obsequio et veneratione erga sanctam religionem suam, et studio ac spiritu obedientiae erga hanc Apost. Sedem. Hisce desideriis incensi vobis Ven. fr. vobisque dil. filii apost. bened. peramanter impertimur. Datum Romae die 19. April. 1792. — **Bullarium Rom. edit. Rom. T. IX. 19. 197.**

157.

Pius VI ad Praesules ditionis Pontificiae, in quam Galli irrumpere minitabantur, a. 1792.

MON. Quae causa nos induxerat die 8 Iunii 1790, ut ad vos, ven. fratres, daremus literas, e quibus intelligeretis, post reseratos pro hac alma Urbe nostra a die Pentecostes per totam eius solemnitatis octavam Ecclesiae thesauros, aperiri eosdem etiam pro dioecesibus vestris, quae in Pontificia ditione existunt: eam ipsam causam adhuc non solum permanere, sed graviolem in dies evadere, facile potestis ex ipsa ubique diffusa rerum fama cognoscere. Impii illi homines, de quo-

rum licentia, furore, ac in sanctissimam religionem odio tunc agebamus, multo acriores nunc sumunt spiritus, in Ecclesiam, in Apost. Sedem, ditionemque nostram suae faces ferociae et crudelitatis intentare dicuntur. Nos idcirco videntes quibus minis subiiciamur, multo flagrantioribus apud Deum instare precibus decrevimus: „Respexit enim Deus in orationem humilium et non sprexit precem eorum; petite, dixit, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.“ (Ps. 101. Ioan. 16.) Primum igitur proxime elapso Augusto mense publice fundendas in hac ipsa Urbe obsecrationes indiximus, ut SSmae praesertim Virginis Mariae Dei Genitricis ac B. Petri Apostolorum Principis interventu Divinam in nos converteremus clementiam, quae inimicorum conatus omnes ab Ecclesia sua fidelibusque populis prorsus averteret, cum recordaremur miserationum eius, qui per Moy-sis orationem Israeli victoriam tribuit de Amalec, scidit etiam maria, ut praetereunti populo viam praeberent, per Iudith Betuliam ab obsidione, per Esther populum Dei ab interitu liberavit. Sed ne tum quidem exauditi fuimus: instant enim hostiles minae et maiora quotidie discrimina. Non idcirco tamen despondendus animus, imo tanto magis orandum in humilitate et cordis contritione, instar publicani, qui ne oculos quidem in coelum audebat tollere; urgendum perseverandumque nobis est in fletu, in suspiriis, in lacrymis, in poenitentia, pulsandaeque sine intermissione misericordiae fores, quo tandem Dei in nos ira peccatis nostris concitata convertatur ad commiserationem, ad pietatem, ad consolationem nostram. Vellet enim Deus castigationes non inferre, cupit vim sibi fieri ab amicis, quaerit aliquem, a quo prohibeatur, cumque neminem invenit, dolore conficitur: „quaesivi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, et non inveni, ac propterea quos videt nolle proprio voto corrigi, adversitatum tangit stimulis.“ (Ezech. 22. Isidor. Hisp. l. 3. Sent. c. 3.) Itaque eo placandi Dei consilio pro Sanctorum omnium solemnitate novas obsecrationes supplicationesque patefactis plurimis in urbe templis fieri volumus per integram octavam peragendas, ipsasque tribulationes ad malorum remedia adhibere, dicente Regio Propheta: ad Dominum, cum tribularer, clamavi, et exaudivit me; (Ps. 119.) atque ita per tribulationes maxime proficere, cum per eas divina nos ad se evocet misericordia,

cum illae virtutes alant, et roborent, incompósitos affectus coer-
ceant, innocentiam tueantur, sancta inspirent desideria, et in
oculis Dei nos iucundos efficiant. Quae omnia paucis compre-
hendit Isaias, cum diceret: ‚Domine in angustia requisierunt
te‘ (c. 26.), veluti puer numquam fortius adhaeret matri suae,
quam cum se videt in labendi periculo, numquam citius mater-
num amplectitur sinum quam cum aliquid timorem sibi iniicere
percipit. Probatur praeterea per tribulationes tamquam per
ignem virtus, multoque maiori refulget lumine, ut in Abraham,
qui per multas tribulationes probatus amicus Dei effectus est.
Praecipue vero est orationibus insistendum iam appropinquante
Natalis Domini adventu: quod est propitiationis tempus, quod
animabus non corporibus est assignatum, ut monet S. Bernar-
dus, adiungens insuper: ‚diligenter pensate rationem adventus
huius, quaerentes nimirum, quis sit qui veniat, unde, quo, ad
quid, quando et qua; neque enim tam devota Ecclesia universa
praesentem celebraret adventum, nisi lateret in eo magnum
aliquod sacramentum.‘ Sequestros et coelestis gratiae conci-
liatores nos assumimus post potentissimam Dei Matrem, ipsum
quem memoravimus B. Petrum Romanae universaeque Ecclesiae
fundamentum, ac S. Pium praedecessorem nostrum, qui quan-
tum ad conterendos Ecclesiae hostes orando agendoque apud
Deum profecisset, cum prae oculis haberemus, eiusdem nobis
patrocinium implorare maxime in pari causa opportunum duxe-
ramus. Ille quidem et precibus et armis hostiles impetus impe-
tratis a Deo victoriis propulsabat. Eum ipsum nobis et orandum
et imitandum proposuimus, ac ad iteratas neque intermittendas
preces arma etiam adiungimus. Cogimus militares copias, qui-
bus maritimas munimus oras, neque ulli parcimus operae, ac
sumtui, quo commissos a Deo potestati nostrae ac tutelae popu-
los salvos incolumesque, quoad possumus, tueamur, non iam
alios oppugnando, sed res, vitas, fidemque nostram defendendo,
atque omnem ab hac ipsa religionis Sede perfidiam arcendo ac
repellendo. Sed quid ullae valere vires nostrae, quid efficere
poterunt, etiamsi numero ac virtute praestarent, nisi exercituum
Deus suo nobis adsit praesidio, quo certe praesente et opitu-
lante numquam virium nostrarum paucitati contra quamli-
bet hostium multitudinem diffidemus, ipso in hac spe no-
bis praeunte S. Pio V, qui in suis brevibus literis iubi-

laeum indicentibus die 9. Mart. 1566. ,etsi, inquit, vires hostium maximae sunt, tamen maior est, qui in nobis est, quam qui contra nos, potensque est Dominus tam in paucis salvare, quam in multis.‘ In illius scilicet manu venti tempestatesque sunt, ille moderatur omnes bellorum opportunitates, minimisque momentis maximas inclinationes efficit, ille tela pro sua voluntate vel dirigit vel avertit. Reficiat vos iudicium S. Bernardi scribentis: ,si bona fuerit causa pugnantis, pugnae exitus malus esse non poterit, sicut nec bonus iudicabitur finis, ubi causa non bona et intentio non recta praecesserit.‘ Et quo unquam modo timere de bono exitu poterunt illi, qui omni conatu pro Iesu Christi doctrina, pro religione, pro ipsius causa sustinenda pugnabunt? Redeundum igitur semper ad obsecrationes, in iisque bellum nostrum constituendum, ac talibus praecipue armis gerendum est. Idcirco ne ab huiusmodi pernecessariis hoc tempore precationum officiis distrahi, aut averti possint animi, occludi iussimus et pro reliqua huius anni parte et pro toto insequenti anno theatra in hac Urbe omnia, ceteraque profanae hilaritatis spectacula praesertim bacchanaliorum prohibuimus. Sed ut certius ac efficacius ad exaudiendos clamores nostros misericordiarum Patrem inclinemus, vos ipsos, ven. fratres, vestraeque fidei concreditos populos ad luctus votorumque nostrorum societatem evocamus; neque enim extranei a nobis estis, sed eodem nobiscum spiritu ac eadem etiam temporalium rerum sorte ita coniuncti, ut nihil vel laetum vel triste calamitosumque nobis accidere possit, quod in vos dioecesesque vestras non redundet. Itaque cum haec eadem in vos procella tamquam in eadem navi constitutos ingruat, supplices etiam voces vestrae cum manibus ad coelum attollendae nobiscum sunt, ut nubes penetrare, ac ad Divinae Maiestatis solium pervenire, sistique valeant, ac inde subventuram nobis, Ap. Sedi, Catholicae Ecclesiae elicere ac impetrare clementiam. Ideo Beatissimae Virginis Mariae patrocinio, quae est via, per quam Salvator advenit, Sanctorumque omnium ac praesertim B. Petri Apostoli ac S. Pii V, quos hoc tempore potissimum invocandos statuimus, intercessione confisi, rursus pro vobis vestrisque plebibus Ecclesiae thesauros recludimus, ac plenarias in forma iubilaei concedimus peccatorum indulgentias omnibus iis vestrarum dioecesium, qui opera, quae hic subiiciemus, praestabunt, quae gravissimis horum temporum

necessitatibus visa sunt convenire, consecuto nimirum apud nos ex iis plurimo ac singulariter commendando huius populi nostri fervore. Neque enim praeterire silentio possumus, quantopere commoti fuerimus, cum redundare multitudinis concursu templa videremus, cum frequentissima Sacramentorum fieret perceptio, cum viae pene omnes conspicerentur supplicationibus refertae non iam imperatis a nobis, sed sponte susceptis Capitulorum, Religiosorum Ordinum etc. — praelatam crucem ordinatim pieque sequentium, quae nos partim audientes partim nostris etiam oculis subiicientes continere lacrymas prae gaudio non potuimus, neque non in maximam excitari Divinae opis fiduciam, tanto totius Civitatis nostrae in divinum cultum studio, tanta devotione, pietate, religione consequendae. (*Sequuntur congrua de solito modo instituendarum supplicationum iubilare indulgentiae obtinendae gratia.*) — Illud postremo unicuique vestrum adiungere debemus, ut elapso iubilaei tempore ne item elapsum esse precationum ad Deum tempus existimetur, proptereaue praecipuam in eo ponendam esse sollicitudinem vestram ad populum in peculiari divino cultu ac pietatis exercitatione diu multumque retinendum. Idcirco ab eiusdem conspectu ac etiam cogitatione per integrum proximum annum omnia removenda nostra auctoritate sunt profanae hilaritatis spectacula, theatrorum nempe et bacchanaliorum, quemadmodum iam hic nos Romae faciendum praecepimus. — Datum Romae die 24 Nov. 1792. — **Collectio Brevium Pii VI. de calamitatibus Eccl. Gallic. 1797. II. 125.**

158.

Pius VI PP. deputat Cardinalem scopo instituendi tractatus de solvendo ex parte **Siciliae** annuo censu Ecclesiae Romanae debito, a. 1792.

MON. Pendebat longo iam tempore ea, quae olim instituta erat *tractatio inter Apost. hanc Sedem, Regiamque Aulam Neapolitanam*, absque eo, quod ad optatum exitum pervenisset, ad

quem vota spectabant cum nostra tum carissimi in Chr. filii nostri Ferdinandi utr. Siciliae et Hierusalem Regis illustris, et in quo comparando ac perficiendo tam Congregatio particularis S. R. E. Cardinalium per nos delecta, quam alii nostri regiique Ministri studium, diligentiam curamque adhibuerant. Hanc inter rerum ambiguitatem divinitus prope factum est, ut idem cariss. in Chr. fil. noster rex Ferdinandus una cum cariss. in Chr. filia nostra regina Maria Carolina in hanc almam Urbem advenerit, locusque factus fuerit mutuae conciliationi pertractandae communi animorum gaudio atque exultatione non per nuncios et legatos, sed inter nos ipsos. Nullus fuit tractationis articulus, qui sive ad res eccles. pertineret, sive *annuam* respiceret *census solutionem*, et *equi albi praestationem* cum solitis solemnitatibus, qui propositus seduloque ad trutinam revocatus non fuerit per mutuas colloquutiones, quas simul plures habuimus. Quodsi aliquanto diuturnior eorundem religiosorum Principum mora in hac Urbe fuisset, tam bene erant ultro citroque animi comparati, ut felicissimus rerum exitus sperari omnino potuisse videretur. Verum et temporis angustiae et articulorum multiplex genus fuerunt impedimento, quominus incepta tractatio perficeretur, ita ut cum contentiones et discrepantiae omnes paucis horis componi omnino non possent, statutum utrinque fuerit, interea articulum de Episcopatibus absolvere, utpote qui super alios omnes maxime intererat religioni, aeternae populorum saluti. Quae quidem duae causae adeo graves apud nos fuerunt, tamque vehementer paternum nostrum permoverunt animum, ut volentes praeclarum edere indulgentiae nostrae argumentum, *consilium ceperimus Regi concedendi nominationem dignorum virorum ad omnes regni Ecclesias*: eoque libentius ad amplam hanc concessionem devenimus, quo propensiores Regis in nos sensus perspeximus; unde in spem erecti sumus, ipsum quoad alios quoque, qui superessent, articulos haud absimile propensionis in nos suae monumentum praebiturum. Et re quidem vera Rex Neapolim vix regressus in id primum suas curas intendit, ut ea, quae inter nos convenerant, exequerentur, quaesitis summa laude ubicunque egregiis virtute viris, quos ad eum finem nobis in antecessum designavit, quosque subinde per ipsum nominatos nos variis temporibus specialibus gratiis affecimus, et solito ritu apostolicis bullis donavimus. Dum vero in hac seria

cogitatione ipsius regis curae versabantur, haud oblitus profecto est studium et desiderium suum reliquas omnes contentiones ac discrepantias componendi, suisque ad nos datis die 14 Iunii super. anni literis petiit a nobis, num probaremus per eum ad nos mitti aliquem virum ad inceptum opus absolvendum, ut haberi cito posset reliquarum etiam rerum conciliatio, quae et numeris omnibus absoluta, et perpetua esse deberet, promptumque praeterea se nobis exhibuit in vulgo edendis iis articulis, in quos nulla caderet disceptatio. Quibus literis sine mora per alias nostras familiares epistolas die 17 eiusdem mensis conscriptas respondimus non solum probari a nobis sed vehementer etiam optari, ut Rex aliquem ad nos mitteret, quem magis idoneum iudicasset mutuae concordiae ineundae et conciliandae, declarantes magis opportunum videri nobis, si concordia universa simul et non aliqua illius pars ederetur in vulgus, eo quod unius aut alterius articuli praetermissio iudicio esse posset nimium nos inter quoad res omissas intercessisse dissidii, quod dedecere nobis videbatur. Postmodum Rex ipse nobis significatum voluit, quam difficile sibi esset virum ad nos mittendum deligere, nobisque auctor fuit, ut pro celeriori concordiae exitu suum uterque plenipotentiarium nominaret, seseque obstringeret probaturum et rati habiturum ea omnia, in quibus per ipsos plenipotentarios conventum fuisset. Et hanc ipsam ob causam declaravit idem Rex destinari a se dil. filium Generalem Ioannem Acton suum a secretis Status. Cum nos novam hanc agendi rationem nostro perpensissemus animo, illud nobis certum exploratumque in primis esse volumus, si tu, dil. fili noster, aequè gratus atque acceptus Regi esses, ac gratus acceptusque nobis ille fuerat, quem suo nomine Rex designaverat. Cuius quidem rei certiores effecti, nihilque nos minus quam rex ipse desiderantes, ut quanto citius controversiae omnes tollantur e medio, — te, de cuius fide, prudentia, integritate, et in rebus agendis dexteritate plurimum in Domino confidimus, in nostrum et eiusdem S. Sedis plenipotentiarum tenore praesentium nominamus, constituimus, et deputamus, libique, ut nostro dictaeque S. Sedis nomine cum praefato dil. filio Generale Ioanne Acton, quem ipse Ferdinandus Rex elegit ac sufficienti pariter ad haec mandato munivit, omnia et singula negotia huiusmodi conficere et concludere, et confecta et conclusa manu tua subscribere signoque tuo munire

libere ac licite possis et valeas, plenam et amplam facultatem harum serie concedimus et impertimur: decernentes validum et efficax fore, quidquid earundem praesentium vigore tu egeris, tractaveris et concluderis, atque id omne acceptum, et gratum, firmumque ac ratum habere, nec non observare, complere et exequi in verbo Romani Pontificis promittentes. — Datum Romae die 16 Iulii 1792. **Bullarium Rom. edit. Rom. IX. 229.**

159.

Pius VI. in Brevis ad Franciscum 2. Imper. Roman. 8. Aug. 1792. dimisso Eundem hortatur ad causam Religionis et iura Principatus S. Sedis strenue tuenda.

MON. Responsum humanissimis ac iucundissimis Caesareae Maiestatis Tuae literis die 25. Iulii datis, nobisque nuper redditis a dilecto filio nobili viro Ioanne Nep. S. R. I. Principe Clary ab Aldringen, quibus faustissimam nobis Tui in Romanorum Imperatorem nunciasti electionem, differre debemus, quoad expleta cetera sint, quae ad hunc exoptatissimum eventum pertinent, peragenda per nos officia; interim tamen, cum alia nobis instet gravissima ad Te scribendi causa, satis esse ducimus, ut hic in antecessum significemus Tibi, immensum paterni nostri animi fuisse gaudium, cum Te ad illud amplitudinis ac potestatis culmen evectum intelligeremus, quem maximis florentem virtutibus ac Religionis praesertim studiis inflammatum his perturbatissimis temporibus unice opportunum, utilem ac salutarem et Ecclesiae, et Imperio, et sanctae huic Sedi futurum noveramus. Confirmarunt hoc iudicium de Te et gaudium nostrum recentes Ven. fr. Ioannis Sifredi Maury, AEppi Nicaeni, apostolici extra ordinem Nuncii literae, quae et publice in tantae celebritatis solemnibus, et privatim cum Te nostro nomine gratulandi causa adiisset, quanta pii excellentisque animi Tui specimina dederis, significabant. Haerent infixae menti nostrae, ac semper haerebunt Tuae illae voces singulari ardore prolatae, cum Religionis causam, Sanctaeque huius Sedis rationes in Te ipsum recipere

sancte profitereris, idque ad nos perscribi mandares. His tuis studiis promissisque permoti statim ad Te dare literas volumus nostrae gratissimae voluntatis testes, summaeque gratulationis non magis ob nova Tuae dignitatis quam ob singularia Tuarum virtutum incrementa interpretes. Ex quo etiam potes, in quantam spem ex istis laudibus Tuis attollamur, agnoscere.

Nos quidem iam antea Augustum Genitorem Tuum, dum viveret, commoveri illatis nobis per summam iniuriam damnis, proque sua aequitate excitari ad suscipiendam causam nostram laetabamur. Agebatur tum de iniquissima nostrarum ditionum in Gallia ex Gallici Conventus decreto peracta occupatione, cuius facti memoria ad Regias Aulas, et ad Caesaream praecipue in meritam omnes tantae iniustitiae detestationem induximus. Egregios Caesar ipse plenosque pietatis ac magnitudinis animi sensus statim nobis declaravit, cum diceret se omni opera acturum, ut ablatas Provincias reciperemus: quo nihil iustius esse possit, neque quidquam magis omnium etiam intersit supremorum Principum, quam ne tale usurpationis exemplum in ullam abire valeat temporis praescriptionem. Agendas tum illi gratias duximus per literas nostras, in iisque potissimum Religionis res in Gallia convulsas, ac plane eversas per suam auctoritatem ac potentiam restituendas non sine gemitu ac lacrymis commendabamus. Verum eas ipsas literas die 3. Martii datas inopinus luctuosissimus eius obitus iam antecesserat. At praestans illud consilium suum non ipsa morte abreptum est, sed a Te perficiendum in Te ipsum est Deo volente tamquam per haereditarium ius transmissum. In eadem ipse Regna successisti, iisdem polles viribus, ad quas adhibendas multo adhuc maiori compelleris causa, indicti nimirum ac moti contra Te belli ab iis ipsis, qui iam omnium iura tam sacra quam regia nefarie oppugnare coeperunt, ac pervertere. Eum vero geris animum, quem Dei ipsius spiritu inditum Tibi esse putandum est, cum in ipso Imperii Tui tantorumque Regnorum initio nihil magis agites, ac moliaris, quam ut infensissimos Tuos ac Potestatum omnium hostes armis compescas, in suum referas statum non minus Ecclesiam, quam Regnum Galliae, nobisque etiam per vim ablata restitui facias. Quae quidem cuncta singulari praetefers animi ardore, in iisque palam consilia omnia, curas, opes, viresque collocas atque impendis. Eas igitur literas, quas ad Augustum parentem Tuum paucis ante mensi-

bus miseramus, Tibi scriptas existima, carissime in Christo Fili noster, atque ita perlege, ut hortationes illas nostras in Tuas laudes converti putes, cum, quod maxime precabamur, a Te ipso tua iam sponte susceptum esse videamus, ut non tam a nobis ad Te iterum ista deferenda postulata sint, quam agenda gratiae.

Tamen Tibi tantopere ad veram gloriam per Te ipsum prope-
ranti si quid adiungi a nobis potest, illud est, quod omni opera apud Te contendimus, ut in ipso praestantium actionum cursu in-
vindican-
dis tot tantisque iniuriis, in iustissimo gerendo contra communes hostes bello, in propugnandis Regum omnium iuribus numquam Religionis rationes a ceteris quibuscunque rationibus seiungas, semperque Tibi propositum habeas, Te tuas tuorum-
que regnorum res tum esse acturum maxime, cum Religionis integritati prospexeris, cum sacros cultus, cum Catholicam Ecclesiam, eiusque unitatem in Apostolica Sede fundatam ubique constitueris, Tibique plane vel ipso Gallicarum perturbationum exemplo persvadeas, publicarum rerum summam in eo verti, scilicet non tam humana quam divina fide contineri et consistere Regna, atque abiecta religione in tumultus eadem, rebelliones, ac ruinam vesano pravissimarum opinionum impulsu facillime miserrimeque prolabi. Itaque vel in administrando, vel in componendo bello illae potiores apud Te esse debent conditiones, quae Regno Dei convenient, unde in cetera humana regna omnis publicae potestatis vis vigorque promanat. Hunc in modum faventem Tibi propitiumque reddes Regum Regem, Imperiorumque auctorem et conservatorem, ac victoriae felicitatisque omnis largitorem Deum. Numquam nos propterea intermittimus ad ipsum pro Te, carissime in Christo fili noster, pro Tua Augustissima Domo, tuisque amplissimis regnis vota facere, eaque coniungimus cum apostolica benedictione, quam Caesariae Maiestati Tuae ex intimo paterno corde depromptam amantissime impertimur. Datum Romae die 8. Aug. 1792. — **Collectio Brevium Pii VI.** 1797. II. 105.

160.

Pius VI PP. in captivitate positus ad casum sui obitus congrua decernit de modo futurae electionis Romani Pontificis, a. 1798.

MON. Quum nos superiore anno invalescente in dies inimicorum nostrorum potentia eum in locum Romanam Ecclesiam adductam videremus, ut omnia nobis metuenda essent, quae ad eius libertatem extinguendam pertinerent, nihil tam vehementer pertinuimus, quam ne vacante post obitum nostrum Sede Apostolica, impeditis per vim aut perturbatis Comitibus, quae de successore nostro eligendo futura sunt, aut impossibilis omnino ratio novi creandi Pontificis redderetur, aut saltem tantae rei celeriter expediendae infinita impedimenta opponerentur. Itaque ut huic periculo qua ratione per nos poterat occurreremus, per alias nostras literas datas 3 Cal. Ianuar. pontificatus nostri anno 23 decrevimus, ut esset penes arbitrium maioris partis Cardinalium, qui praesentes essent, eum in locum ad Pontificem eligendum convenire, qui eis opportunior videretur, iisdemque potestatem fecimus sive protrahendi sive contrahendi, si id opus esset, spatium 10 dierum a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris ac praesertim a Gregorio X constitutum, quod a Pontificis obitu ad ingressum in Conclave intercedere debet, haud derogantes tamen ulla ex parte ceteris ceremoniis atque solemnitatibus, quae per eorundem Pontificum constitutiones in electione Romani Pontificis praescribuntur. Nec vero nos inani malorum impendentium formidine perculsi fueramus: siquidem multo graviora ac detestabiliora contra Romanam Ecclesiam eiusque libertatem fieri vidimus, quam illa essent, quae a nobis metuebantur. Venerabiles enim fratres nostri S. R. E. Cardinales, ad quos privative Romani Pontificis spectat electio, vel urbe expulsi, vel in carcerem coniecti, vel alii alium in locum deportati; patrimonium beati Petri direptum; bona Ecclesiarum divendita; monasteria expulsis regularium familiis in profanos

usus conversa; ipsa quoque disciplina Ecclesiae perturbata, nec sacerdotii conculcata immunitas solum, sed etiam auctoritas circumscripta libertasque sublata. Nos vero ipsi, qui beati Petri patrimonii vindices atque custodes constituti sumus, et meritis licet imparibus ita Domino volente universae Christi Ecclesiae praesumus, Eiusque vices tamquam beati Petri successores in terris gerimus, et sacerdotii violata iura defendere ac tueri debemus, ex Romana Sede eiecti et in alienas terras emigrare compulsi, atque in hoc Carthusianorum coenobio detenti, nec per auctoritatem apostolicam tanta mala impedire, nec reclamare contra tantam cum humanorum tum divinorum iurium conculcationem possumus, quin vereamur, ne ob tantam hominum impietatem ac vim graviora exinde mala in Ecclesiam religionemque universam sint oritura. Non vero tantis in periculis defuit Ecclesiae suae Deus: praeterquam quod enim tantam firmitatem ven. fr. nostris indidit, quanta eos praestare necesse erat ad infinitas illas aerumnas alacri animo sustinendas, quas subire coacti sunt, ita etiam divino suo auxilio debilem hanc senectutem nostram sustentavit ac rexit, ut non solum tantis nos Ecclesiae malis superstites essemus, verum etiam ut coelesti gratia confirmati tantos labores constanter perferre, ac si minus praesentibus, futuris saltem Ecclesiae periculis aliquo modo providere possemus. Quoniam vero ad novos casus temporum novorum consiliorum rationes sunt accomodandae, quum nos propter ea nova mala, quae contra apostolicam libertatem acciderunt his novem mensibus, qui consecuti sunt, videamus ad electionis pericula praecavenda non satis esse posse ea remedia, quae tunc per praefatas nostras literas praescripta fuere; auctis enim Ecclesiae difficultatibus novis derogationibus tempora indigent, ne Pontificis electio perturbetur, cum magis quaerendum sit nobis, ut faciliter et celeriter eligatur Romanus Pontifex, quam ut servatis rite ceremoniis et solemnitatibus eligatur, quarum his praesertim temporibus nulla fors ratio haberi potest: motu proprio et ex certa scientia ac de apost. potestatis plenitudine in iis tantum comitiis, quae de Pontifice eligendo prima post obitum nostrum futura sunt, ac etiam in immediate sequentibus, quatenus (quod absit) minime in melius mutatis circumstantiis et nulla super hoc prolata nova lege decedat successor noster, derogatum volumus et plene atque

expresse derogamus non solum iis legibus, quae de habendis comitiis in eo loco ubi mortuus est Pontifex constitutae sunt, sed etiam omnibus ceremoniis, solemnitatibus et consuetudinibus, quae ad substantiam canonicae electionis minime pertinent, et in Pontifice eligendo servari solent ex praescripto et sanctionibus RR. PP. ac praesertim Gregorii X const. *„Ubi periculum“* edita in C. Gen. Lugdunensi, const. Clementis V *„Ne Romani“* edita in C. Gen. Viennensi, const. Clementis VI etc. — simulque Cardinales tum universos tum singulos ab omni sacramento religione, qua se obstrinxerunt ea omnia servandi ac retinendi in Pontificis electione pro primis tantum comitiis, et quatenus opus sit pro immediate duntaxat sequentibus solvimus et solutos declaramus. Quum autem intelligamus quoque plurimum ad celeritatem electionis collaturum, si Cardinales ante obitum nostrum consilia ineant inter se deliberentque quaenam expeditior ratio, qua et ea fieri quae a nobis constituta sunt, et futuri Pontificis electio mature et celeriter haberi possit, quumque apostolicae constitutiones gravissimis censuris eos affectos velint, qui vivente et inconsulto Pontifice de successore eius eligendo sermones habere ac deliberare audent, in constitutione praesertim Pauli IV *„Cum secundum“*: propterea nos tam huic constitutioni quam ceteris huiusmodi derogantes potestatem facimus Cardinalibus, etiam viventibus nobis sermones habendi, deliberandi, conveniendi de ratione qua facilius possint quae a nobis provisa sunt exequi ac expedire, ita, ut de indicendo comitiorum die, de loco in quem eadem convocanda sunt, de Conclavis clausura, utrum ea servanda an tollenda iudicabitur, de eorum delectu, qui ministri in Conclavi sunt designandi, de iis denique omnibus, de quibus agi ad maturandam Pontificis electionem necessarium videbitur, ipsis liberum sit colloqui, deliberare et constituere, dummodo in hac deliberandi et constituendi facultate cautum semper maneat, ne cui unquam ex Cardinalibus de eo, qui Pontifex eligendus erit, nisi post obitum nostrum aut convenire aut deliberare liceat. Ceterum salvis ac firmis conditionibus omnibus, quae necessariae sunt in quavis electione canonica Romani Pontificis, tum iis, quae ad loci, ubi comitia habenda erunt, securitatem, quam illis quae spectant ad electorum libertatem et ad duas tertias partes suffragiorum eorum qui congregati sint, quibus conveniri in ele-

ctum debet, excluso item omni ambitus et simoniae crimine, de quo ne suspicari quidem nos possumus, praecipimus et mandamus: ut ex eo loco, unde nos tantis e vitae laboribus ad aeternam pacem, quam speramus, migrare iustus et misericors Dominus voluerit, quicumque e Cardinalibus aderit, et si plures erunt, eorum dignior, aut iis omnibus absentibus Nuntius apostolicus, sive in huius defectu loci Ordinarius aut Praelatus vel alius quispiam in dignitate eccles. constitutus, quam celeriter de Pontificis obitu certiores Cardinales faciat, ut qui ex iis accedere ad comitia possunt, statim ad conveniendum se comparent. Et quoniam vi distracti ac dissipati per diversas regiones Cardinales, maxime timendum est, ne ad libitum discedere atque in unum locum sese conferre prohibeantur, ut vel diu Petri navis praesentibus iactata permagnis fluctibus gubernatore suo careat, vel congregatis hac illac nonnullis Cardinalibus plures eligantur Pontifices, et schismate, quod Deus avertat, vexetur sancta Dei Ecclesia: idcirco ut tantis Deo adiuvante occurramus calamitatibus, simili motu proprio — statuimus et mandamus, ut eveniente extra Romanam Curiam obitu nostro ius eligendi Summum Pontificem per eos Cardinales unice exerceatur, qui in ditione alicuius catholici principis plures numero, quam alii ulla alia in regione commorantes inveniantur, simulque per eos, qui ex aliis regionibus ad comitia in praedicta explenda accesserint. Ob eandem causam volumus, ut de more Cardinalis S. Collegii Decanus, si tamen is in dominatione illa aderit, in qua plures numero versantur Cardinales, sive eo absente qui potior dignitate inter illos erit, certior factus de obitu nostro, statim de nonnullorum ex iisdem Cardinalibus consilio, nisi forte pridem cum ipsis statutum fuerit, opportuniorem locum ad habenda comitia constituat, in eumque cunctis ex locis Cardinales omnes ubicunque degentes per indictionis literas evocet, et ad illos, qui alibi commorantur, de eorum pluralitate informandos nomina mittat eorum Cardinalium, qui in ditione eiusdem principis existunt. Quare in virtute sanctae obedientiae praecipimus: ut, nisi gravissima intercesserint impedimenta, Cardinales omnes denunciationis literis ad comitia evocantibus statim parere teneantur, iisque duntaxat Cardinalibus, qui plures in eodem loco congregati erunt, ceterisque accedentibus ante peractam electionem potestatem facimus non solum decernendi per suffragiorum plu-

ralitatem de iis omnibus, quae ad Pontificis electionem pertinent, verum etiam transacto consvelo decemdio Pontificem ipsum quamvis non expectato ceterorum Cardinalium adventu libere ac licite eligendi, ita, ut qui a duabus tertiis partibus congregatorum Cardinalium electus Pontifex fuerit, is rite electus et vere sit Romanus Pontifex Christi Vicarius, et talis ab universa Ecclesia agnosci atque haberi debeat. Mandamus praeterea, ut hae litterae apostolicae voluntatis nostrae prima die, in qua ad suffragia Cardinales convenerint, palam recitentur, et si qua in re aut interpretatione aut declaratione aliqua indigere videbuntur, id per sententiarum pluralitatem ab iisdem Cardinalibus, qui congregati fuerint, interpretetur ac declaretur, ita, ut quidquid a maiori parte Cardinalium congregatorum constitutum hac ratione fuerit, id habeatur perinde ac apost. auctoritate esset a nobis constitutum. Quia vero res, de qua agitur, tanti momenti est, ut ab ea potissimum et matura Pontificis electio, et catholicae unitatis conservatio, et Ecclesiae tranquillitas pendere videatur, nos utentes apostolica nostra auctoritate, in virtute sanctae obedientiae et sub poena excommun. praecipimus, ne quis e sacro collegio Cardinalium fas sibi esse quovis praetextu arbitretur, his, quae a nobis per has alteras nostras litteras praescripta sunt, animo minus prompto atque obsequenti repugnare, quinimo volumus, ut universi singula quaeque servare atque exequi teneantur. Itaque per viscera misericordiae Dei nostri, per diffusam in cordibus nostris Divini Spiritus caritatem ac per eam sacramenti religionem, qua unusquisque in sacrum Cardinalium collegium cooptatus sese obstringit, tuendi ac defendendi Christi Ecclesiam usque ad sanguinis effusionem, hortamur tum singulos, tum universos, ut in tanto christianae religionis periculo privatis rationibus Dei gloriae et Ecclesiae tranquillitati propositis, libentibus et concordibus animis in hanc unam curam incumbant, ut ne nimium diu Petri navicula, tantis tempestatibus agitata, rectore et gubernatore destituta fluctuare cogatur; ne catholicus grex universus tot lupis in ovium praedam undecunque irruentibus per privata studia pastore et custode suo careat, a quo defendi et servari possit; illud sibi persvadentes, se, quamvis tot tamque acerbis aerumnis pro Christo in omni patientia et mansuetudine toleratis fidem suam tanta cum gloria probarint Ecclesiae, nulla tamen fidei suae in eam luculentiora documenta esse daturos, quam si concordibus

studiis in Pontifice celeriter eligendo illud ostenderint, se revera nulla priorum commodorum ratione habita, solum Ecclesiae tranquillitati, christiani gregis salutis, orbis terrarum universi periculis prospicere statuisse. — Datum ex coenobio Carthusianorum prope Florentiam a. 1798. idibus Nov. — **Baldasari.** *Geschichte der Wegführung und Gefangenschaft Pius VI.* Tübing. 1844. p. 488.

SECVLVM DECIMVMNONVM.

161.

Allocutio **Pii VII.** ad Cardinales 16. Martii 1808. habita, qua **Napoleonis Imp. Gallorum** postulata iuribus Supremi Pontificatus et Principatus temporalis cum illo connexi adversantia constanter reiecit.

INTR. Memorabili hac Allocutione Pius VII egregio fusoque sermone evoluit: postulata Napoleonis, ius et dominium temporale S. Sedis in ditionis Status Pontificii concernentia, prorsus iniqua, sicque comparata esse, ut iis Papa salvo Principatus sui iure, salvo item suo qua universalis Pastoris munere annuere haud possit; praetensa porro per Napoleonem in ditiones pontificias iura et falsa et conficta, et talia esse, quae ipsa mole sua concidant; divinoque evenisse consilio, ut Summus Ecclesiae Pastor libero suo neminique obnoxio temporali Principatu potiatur, ne quis Principum Civilium exercitio supremæ auctoritatis ecclesiasticæ impedimentum poneret.

MON. Illuxisse demum, Ven. fratres, miserum illum vidimus diem, quem perpetuo triennii cursu numquam intermissæ tot Gallorum Imperatoris ac Italiae Regis Napoleonis minae Nobis prænunciabant, si principiis et confictis iuribus tum ab illo ipso, tum ab ipsius Ministris illius nomine Nobis patefactis adversati essemus, neque eiusdem petitionibus assensi fuisset: Posteaquam tota fere regio temporali Nostræ subiecta dominationi occupata fuerat, oculis ipsis Nostris violatam vidimus Nostram hanc Sedem, Catholicæ Ecclesiæ Caput. Conferat aspe-

ximus armis atque militibus hanc ipsam Urbem Nostram, oppressam, usurpatam, captam S. Angeli arcem, disposita per vias, per fora, per plateas praesidia, ne hac quidem Pallatii Quirinallis excepta, in qua Nostrum est mansuetudinis, pacis, tranquillitatis domicilium. Vos ipsi, Ven. fratres, quum postridie Calendas Februarii huc convenistis solemni ritu Nobiscum celebraturi eius diei memoriam, quo primum Beatissima Virgo Dei nostri Mater post partum ingressa est Dei templum, transire per arma, per armatos, per bellica tormenta debuistis, quae incensis ad explodenda scintillis, fores ipsas Pallatii nostri appetebant. Quis moeror, qui gemitus, quae lacrymae, quis tacitus stupor bonorum omnium fuerit, vidistis! Sed Nos in spiritu lenitatis atque in animo contrito, propositoque ante oculos Divini Praeceptoris exemplo, qui tot tantaque a suis perpessus est, etsi omnia contra meritis esset, adoravimus imperscrutabilia Dei iudicia, qui acerbissima ista fieri permisisset. Nostri etiam muneris esse duximus, dare operam, ut dilectissimus populus Noster eodem Nobiscum animo eademque sententia esset, hortatique illum ad omnia toleranda sumus, atque adeo iussimus, nullam ne levissimam quidem Gallis iniuriam inferri, quin imo iustum ac debitum honorem tribui unicuique homini eius Nationis, a qua Nos in nostro in Galliis itinere, ac ducta in iisdem mora tot ac tam praeclara observantiae, amoris, pietatis argumenta habuisse magna semper cum voluptate ac iucunditate meminimus.

Iisdem perpetuo immanentes lenitatis ac moderationis viis, proferre noluimus in vulgus causas, e quibus calamitates orientur, quibus opprimeremur, satisque habuimus illud duntaxat indicasse, quod silentio praeteriri non poterat, ne quis arbitraretur, Nos mala haec gravissima, quae cervicibus nostris imminere iam pridem videramus, sine iustissimis causis in Nos nostrosque subditos convertere voluisse. Quamobrem declaravimus, sacri Nostri muneris et officii vim ipsiusque nostrae conscientiae dictata et leges, unas et solas fuisse causas, propter quas oblatas Nobis petitiones probare, ac illousque probare, quo protendebantur, nullo modo potuimus.

Dum ea quae iam evenerant, in luctu atque moerore tolerabamus, iamque reliqua expectabamus, quae Nobis recusantibus minae pollicitae fuerant: qualis quantaque fuit, Ven. fratres, admiratio Nostra quantusque dolor, quum crimini Nobis intel-

leximus tribui illud ipsum, quod gratum acceptumque futurum iure meritoque arbitramur? Missum enim pridie Nonas Februarii ad Ministrum Nostrum ab Imperatoris et Regis Oratore scriptum vidimus, plenum querelarum propter eam declarationem, quam in ipso Gallicarum copiarum ingressu typis edidimus, qua, ut optime nostis, ea tantum paucis continebantur, quae paulo ante commemoravimus. Illo scripto eousque perventum est, ut iniuriae in ipsum Imperatorem accusati fuerimus, quod illius nomen tacuissimus, mentionemque fecissemus Gubernii Gallicani; quam quidem loquendi rationem Nobis svaserat atque adeo postulaverat debitus Imperatoris maiestati honos, cuius in re moestissima, de qua Nobis conquerendum erat, tacebamus nomen. Obiectum est praeterea, Nos eam loquendi rationem adhibuisse imitatione ductos eorum, qui eum nominare Imperatorem neque volunt, neque talem agnoscunt, quasi cuiquam in mentem venire possit tam absona de Nobis dubitatio atque suspicio, qui non modo Napoleonem Gallorum Imperatorem Italiaeque Regem agnoscimus, verum etiam, quod certe omnes norunt, Imperatoriae Coronae ipsius capiti imponendae causa Roma Lutetiam Parisiorum gravi nostra aetate, graviori etiam anni tempore profecti sumus. Accusati quoque eodem scripto sumus, Nos ipsa illa a Nobis edita declaratione perturbare publicam tranquillitatem voluisse, quum contra Nostris et iussis et hortatibus per eam patefactis ac promulgatis mirifice quies et tranquillitas seu privata seu publica servata fuerit; quod et ipsi vidistis, et omnes, qui hanc incolunt urbem, mirati et gratulati sunt. Acerbe denique graviterque arguimur, et reprehendimur, res quasdam Nostra illa declaratione protulisse, quodam nescio quo religionis velo obtectas, quod velum brevi fore discissum resque ipsas admodum cito atque perfacile falsitatis redarguendas esse Nobis illo scripto denunciabatur.

His ita se habentibus tum ipsi intelligimus, tum omnes cognoscent ac sentient, debere Nos et Nobismetipsis et Catholicae Ecclesiae et universo terrarum orbi, ipsique veritati, honori et dignitati Nostrae eiusdem declarationem, quae veras et sanctas actionum et consiliorum nostrorum rationes aperiat, iisdemque Nos tueatur, Nobisque consulat. Nam cum publicam quoque in Nos armari et inflammari velle opinionem videamus, summum profecto crimen silentium nostrum esset, ut iam illud

servare diutius minime liceat. Quamobrem, Ven. fratres, in hunc Vos locum et in conspectum nostrum convenire volumus, e quo cognosceretis, quid factum postea sit, accideritque ab eo tempore, quo item postremo hic fuistis, ut vobis amaritudinem explicaremus animae nostrae supra omnem modum dolore percussae, ob acerbam illam et omnibus partibus iniustam ac falsam accusationem, qua traducimur, Nos longe aliis causis adductos fuisse, ut petitiones ab Imperatore propositas, ita, ut erant, respueremus, quam iis, quae a sacri muneris et officii nostri vi atque a religione ac conscientia Nostra oriri potuissent.

Quae sint ea, quae commemoravimus, principia, confictaque iura, et quae petitiones oblatae Nobis fuerint ab iis et principiiis et iuribus ductae, Vobis, Ven. fratres, perspectum est. Nam in partem vocati sollicitudinum Nostrarum, rogatique sententias et consilia vestra, more institutoque maiorum ab hac Apost. Sede servato semper et culto, iamdudum optime nostis, Imperatorem ac Regem Napoleonem toto hoc triennio et suis ad Nos literis, et per Ministros tum ipsius, tum Nostros, haec disertis et conceptis verbis significavisse ac declarasse : Si nos Romae dominatu potimur, attamen ipsum Romae Imperatorem esse : ditiones et provincias nostras ad imperium Gallorum pertinere, ac partes illius Imperii esse ; earundem ditionum et provinciarum supremum dominium ipsius esse, quippe qui Caroli M. iurium haeres sit ; quomodo ipse Nobis in re spirituali subiectus est, eodem Nos illi in temporali oportere esse subiectos ; ab imperio suo ius ipsi esse compellendi atque cogendi eum, qui Romae dominetur, ad causam cum ipso suisque successoribus communiter suscipiendam in omnibus bellis, quae vel nunc gerantur, vel in posterum gerenda fuerint ; hanc omnium bellorum societatem a Nobis respui non posse, quippe qui ad Caroli M. atque ad ipsius Imperium pertineamus ; ex eo sequi, ut hostes ipsius Nostros etiam esse hostes iudicare, atque ut tales agnoscere debeamus ; Nos ipsos foedere iungi oportere ; nobis et nunc et in posterum una cum ipso et inferenda esse et gerenda bella ; denique omnino oportere, ut in politicum ipsius systema Nos transferamus, cui quidem illius voluntati nisi paruerimus, ipsum, cui facultas sit donationem abrogandi Caroli M. discernpturum ditiones Nostras, et cuicunque ipsi libuerit concessurum, secreturum in Nobis a spirituali Primatu imperium

temporale, atque illud effecturum etiam, ut Romani duntaxat Episcopi locum teneamus, constituto in urbe viro, qui nomine ipsius praesit, dominetur. Haec effata, pronunciata, dictata disertis et conceptis verbis expressa sunt tam in Scriptis per Ministros illius exhibitis, quam in ipsis Imperatoris literis, et pluries etiam ab eodem Ministris nostris oretenus, ut scitis, repetita.

Quam falsa sint reipsa conficta illa Caroli M. in ditiones nostras iura, nihil opus est oratione nostra, ut constet: satis est eam rem vel leviter indicasse, quo unicuique exploratum sit, mole ipsa et vastitate sua concidere. Illud et certum et notum et quaquaversum pervagatum est, Carolum M. a Pontifice Romano creatum Imperatorem fuisse; Carolum M. munifica piaque liberalitate sua Sedis Apostolicae dominia, quorum ipsa potiebatur, auxisse; Carolum M. erepta a Longobardis Regibus Sedis Apost. dominia eidem armis recuperata restituisse. Illud in hac re animadvertere satis sit, etiamsi daretur, falsa non esse conficta illa Caroli M. iura, tamen a Napoleone Imperatore comperitam non fuisse Sedem Apostolicam, atque Nos ipsos, qui eam divinitus habemus, in eo rerum statu, in quo Praedecessores nostri a Carolo Magno comperti fuerunt. Apostolicam Sedem libero et nemini obnoxio continuis decem seculis summo in ditiones suas imperio potentem ac fruentem Napoleon Imperator comperit: nec cruentae ab illo de aliis gentibus reportatae victoriae ullum ipsi in ditiones nostras ius, qui pacem cum illo semper habuimus, tribuere potuerunt.

Sed ad graviora veniamus, eaque ipsa, quae impedimento sunt, ne aut principia probemus, aut consecraria, quae a confictis illis iuribus ducit Imperator, ac petitionum suarum vult esse basim ipsam, atque fundamentum. Nos primo illo tempore, quo Imperatoris nomine significata fuerunt ea, quae diximus, statim intelleximus, insuperabilia nobis obstacula ab ipsa vi atque natura sacri nostri muneris, officii, dignitatis oriri, quibus obstaculis omnino impediremur, ne quam vellet Imperator iniri a nobis actionum et consiliorum rationem, amplecti possemus, nosque illi supremi eius domini subiectione submittere, quam postularet. Summi Pontificis universalis Pastoris, communis omnium Patris, Ministri pacis, Catholicae Religionis Capitis tituli seu potius gravissima et omnium maxime formidanda onera, quae nostri tantum propria sunt, neque in alium ullum confluunt Prin-

cipem, quorum nemo duplici est, ut ipsi sumus, onerati pondere divinitus, Nos vetant omnino ea facere, quae aliis interdum Principibus tantum temporalibus facere licet. Hoc nostro Nobis a Deo dato temporalis Principis munere nihil aggredi possumus, quod officiis Apostolici Ministerii nobis item a Deo praecipueque commissi adversetur. Itaque pro discrimine, quod inter Nos aliosque interest Principes, qui non iisdem obligantur vinculis, quibus ipsi obligati sumus, Nobis non semper licet in ratione politicarum rerum iisdem, atque illis, principiis uti; confirmatam perpetuo foedere societatem, quae Nos aut in bello aut in belli statu continenter esse compellat, inire nullo modo possumus, ne hostes quidem nostros iudicare aut habere omnes illos, qui quacunque de causa alieni hostes sint; nec nobis generatim licet hostiles agere partes in bellis, quae hic aut ille Princeps gerat, gesturusve sit; quarum rerum si unam aliquam ita, ut proponuntur, aggredieremur, Nos ipsi profecto impedimento esse iudicaremur tum communicationi, quae intercedat necesse est inter Caput ac membra Catholici gregis, qui per diversas terras longelateque sparsus ac effusus est; tum usui expedito, ac libero spiritualis Primatus, cuius potestatem exercere in eas nationes vetaremur, contra quas perpetuum foedus ictum cum aliquo fuisset, atque actum agendumve alienam ob causam bellum. Quodsi interdum Summos Pontifices peculiaribus quibusdam de causis, quas iustas putarunt, iniisse foedera cum aliquibus Principibus gestarum rerum memoriae testantur: at certe nullum est in tota Eccl. Historia exemplum perpetui cuiusdam foederis, quod a Summis Pontificibus initum fuerit; multoque minus invenire est aliquem Principem, qui eos recusantes atque invitos cogere conatus sit, et minis et terrore et obtentu decantati illius planeque conficti supremi dominii in temporales Romanae Ecclesiae ditiones, quod Imperator Gallorum sine ulla iusta causa sibi vult asserere. Iam quum sit Summi Pontificis, catholicum gregem et pascere, et regere, illum quidem frequentissimum etiam in regionibus eorum Principum, qui etsi nullo nobiscum catholicae communionis vinculo coniuncti sint, tamen non impediunt, quominus supremus Catholicorum Pastor libere Apostolici sui Ministerii munere fungatur; ille ipse Pastor, nisi officio munerique suo deesse ac tot fidelium religionem totque animarum salutem in extremum adducere discrimen velit, nullo modo de-

clarare potest, sese hostem eorum Principum esse, atque hac de causa hostem, quia ipsi alterius Principis hostes sint, eaque declaratione et eorundem Principum et subditorum illis hominum querelas, inimicitias, odia in se catholicosque convertere. Quae quidem inimicitiarum atque odii causa summum illud gravissimumque periculum afferret interdicendae, scindendae, tollendae communicationis inter Ecclesiae Caput, eiusdemque membra; qua communicatione sublata omnis tollitur ratio tum spiritualibus populorum necessitatibus occurrendi, tum facultates et concessionem emittendi, quae a sola Romani Pontificis auctoritate proficisci possunt, Quae cum ita sint, eademque demonstrent, quantam in Ecclesiam Dei labem atque perniciem allatura esset illa Nobis proposita perpetui foederis societas, illud omnes facile intelligent, Romanum Pontificem ab ea ratione non posse discedere, qua semper est neutrarum partium, neque licere ipsi perpetuis hostilibus vinculis cum una gente adversus alias aliasque, ut sese tempora dabunt, ullo modo coniunctum esse, imo illius quam maxime esse, libertatem summi sui temporalis imperii tueri, quod non minus a Deo est, quam ab eodem sint imperia ceterorum Principum quodque tam arcte cum liberiore, expeditiore promptiore usu supremi sui spiritualis Primatus, ideoque cum summis ipsis Religionis rationibus, utilitatibus, commodis coniunctum et colligatum est.

In hac tanta temporalium Principum multitudine ac varietate, ut ne quis eorum in propriis ditionibus impedimento esset, quominus summus Ecclesiae Pastor summa sua uteretur potestate, illa de causa, quia subiectus alicui temporali Principi esset: divino consilio, providentiaque factum est, ut suo libero neminique prorsus obnoxio temporali principatu potiretur. Id quam vere dicatur, praeterquam quod certissimum est, unum esse Deum, per quem Reges regnant, et legum conditores iusta decernunt, per quem Principes imperant, et potentes decernunt iustitiam: testis esse potest locuples praeclarum illud Ecclesiae Gallicanae lumen Bossuetus Meldensis Episcopus egregiis illis sententiis, quas in sermone de Unitate Ecclesiae literis consignavit: „Voluit, inquit, Deus, ut haec Ecclesia (Romana), communis Regnorum omnium mater, progrediente tempore nulli esset temporalibus in rebus regno subiecta, utque Sedes illa, in qua universi Christi fideles servare deberent unitatem, eo tandem statu loco-

que esset, ut super omnia partium studia emineret, quae contrariae sibi quae oppositae utilitates, sollicitaeque ac suspiciosae Imperii curae aliquando gignere potuissent. — Ecclesia in suo Capite ab omnibus temporalibus potestatibus libera videt se in eo statu esse, in quo possit pro bono publico ac sub communi Christianorum Regum patrocínio liberius coelestem hanc regendarum animarum potestatem exercere; eademque aequam manu libram sustinens tot inter imperia sibi saepe inimica unitatem in universo corpore tuetur, modo decretis flecti nesciis, modo rationibus prudenter accomodatis. “Explicari nec luculentius poterat nec gravius haec, qua Sedes Apost. tenetur, necessitas tuendi atque omni ope servandi suam hanc rationem, qua neutrarum est cum omnibus partium, suamque summi imperii sui libertatem iuxta ordinem, quem cernimus esse divina providentia constitutum. Vim huic summo Sedis Apost. imperio afferre, temporalem ipsius potestatem a spirituali discerpere, Pastoris et Principis munia dissociare, divellere, excidere nihil aliud est, nisi opus Dei pessumdare, ac perdere velle, nihil nisi dare operam, ut Religio maximum detrimentum capiat, nihil nisi eam efficacissimo spoliare praesidio, ne summus ipsius rector, pastor, Dei quae vicarius in Catholicos quoque terrarum sparsos, atque inde auxilium et opem flagitantes, conferre subsidia possit, quae a spirituali ipsius per neminem impedienda petuntur potestate. Hisce de causis sine dubio summis atque gravissimis necesse omnino fuit Imperatoris et Regis Napoleonis principiis ac petitionibus obsistere. Sed immotum illum in iis ac firmum nulla praedicandi ratio, nulla hortandi constantia, nulla ad svadendum insinuatio, nulla ad ostendendam principiorum absurditatem ac falsitatem argumentatio ita commovere aut valere potuit, ut ab illis aliquando discederet.

Compertum est vobis, Ven. fratres, quae quantaque semper illius fuerit in suis petitionibus hoc toto triennio varietas et inconstantia. Sed omnes ab uno semper eodemque principio ac fundamento conficti sui supremi eminentisque in totam Italiam, in Pontificias Provincias, in ipsam Urbem Romam imperii, omnesque terrore, minis, vi communitae proponebantur et urgebantur. Eas minas exitum suum habuisse, occupatis primum Ancona, tum Centumcellis, deinde tota utriusque maris superiori et inferiori, denique tota Beneventi ac Pontis Corvi regione, pro qua promissa quidem sed numquam praestita est compensatio, uni-

versa Europa vidit, mirata est, obstupuit. Gallorum exercitui per nostras provincias transeunti, et bellum Neapoli inferenti omnem praebere commeatum nostris sumtibus coacti fuimus. Aerarium nostrum immanibus expensis ad alendas et omni alia re cumulandas Imperatoris copias tribus abhinc annis in provinciis nostris positas et immorantes, aliasque quotidie per ipsas provincias transeuntes oneratum, exhaustum, expilatum est. Ius summi imperii nostri violatum est; proculcata reliqua omnia supremi principatus iura, expilati subditi, contempta ratio, despecta iustitia. Sperabatur fore, ut his tot tantisque calamitatibus affecti, vexati, excruciat, aliquando tandem Imperatoris petitionibus assentiremur. Quodsi nostra constantia illud efficere visa est, ut una et item altera earum petitionum incertum maneat num posthac ab Imperatore urgenda esset; tamen certum plane est, numquam ab iis principiis, sententiisque discessum esse, quae sunt omnium illarum petitionum fundamenta. Ex quo factum est, ut nullo unquam tempore petitiones ipsas videre potuerimus in eum locum adductas, ita, ut iis, prout proponebantur, assentiri possemus. Illud enim erat perfacile cognitu, si petitionibus assensi essemus, iudicatum iri, nos assensos etiam esse principiis, e quibus necessaria consecutione ducuntur. Ita noster cuidam petitionum parti assensus omnino coegisset, ut omnibus assentiremur, quippe quae ab iisdem peterentur principiis, eidemque fundamento inniterentur. Ipsa illa Imperatoris inconstantia, modo hanc modo illam rem flagitantis (quae quidem inconstantia toto hoc tam diuturno tempore, quo de his rebus hic illic est actum, plane a nobis perspecta est) perspicue declarabat, fore, ut postquam alicui petitionum parti annuissemus, aliae atque aliae proponerentur, sibi que succederent. Numquam enim nobis est dictum, numquam annunciatum, numquam pactione aliqua constitutum et confirmatum, hoc aut illud Imperatorem cupere, praeterea nihil. Neque vero id nobis aut dici, aut annunciari, aut aliqua ratione constitui confirmarive poterat. Nam quos secum foederatos esse volebat, eo foedere, quo in servitutem ipsius redigeremur, iis nec libertatem respuendi petitiones, nec viam excutiendae servitutis relinquere poterat.

Horrescit animus, Ven. fratres, ac luctu et moerore conficitur, quoties recordatur, Nos in eam foederis societatem ab Imperatore fuisse vocatos, qua iudicare hostes nostros hostes

ipsius, ac bellum indicere omnibus, quibus et ille et illius successores indixerint, aut indicturi sint, debeamus. Hoc quid aliud est, nisi armare velle patrem in filios, filios in patrem, et Ecclesiam Dei, sanctissimum illud caritatis, pacis, mansuetudinis, virtutum omnium domicilium infinitis miscere quaestionibus? Quid, nisi velle, ut Summus Ecclesiae Pontifex iam non a Deo vocatus sit tamquam Aaron, sed alter Ismael sit, ferus homo, manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum, et e regione universorum fratrum suorum figat tabernacula? Itane coletur in Ecclesia Dei pax illa, quam Iesus Christus Dei filius, qui datus est nobis, et factus est principatus super humerum eius, et vocatum est nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri, in quo sumus, seculi, Princeps pacis, sese Apostolis suis, nobisque illorum successoribus monuit reliquisse? Pacem, inquit, relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. Hanc pacem quaerat Imperator, quae pax sapientum est, quae melior est, quam arma bellica sapientum, quorum multitudo sanitas est orbis terrarum: sapientia, qua Rex Sapiens stabilimentum est populi sui, quam si quaerere ipse nolit, saltem relinquat nobis haereditatem nostram, pacem, quam Iesus Imperator noster et Rex Regum, et Dominus dominantium dedit, et non quomodo mundus dat, dedit. Quomodo mundus dat? nimirum si cum Gallorum Imperatore foedere coniuncti perpetuum omnibus gentibus bellum inferamus, perpetuum omnium gentium bellum in nos ipsos concitemus, et voce ipsa nostra incendamus atque conflamus! Haecine pax est? Tumne cruentis perpetuo bello manibus et iam plus milites quam sacerdotes ad aras Dei accedemus, et preces et oblationes, et illam ipsam sacrosanctam pacis victimam offeremus, pacem a Deo flagitaturi, quam nos ipsi perenni foedere ruperimus, perpetuoque a nobis iusserimus exulare? Quonam ore, quo vultu, quo animo verba haec in sacris templis quotidie fere coram Deo proferre poterimus: Dissipa gentes, quae bella volunt? Deumne exoraturi, ut ante omnes dissipet nos ipsos ab eo transfugas, perpetuoque coniunctos cum Imperatore bellorum foedere et societate?

Nimis multa de hac re, Ven. fratres, dicenda essent, aut potius comploranda, quae iam dudum et videtis, et comploratis, Sed nostro vestroque dolori parcemus. Itaque ne quid intentatum relinqueremus eorum, quae spem aliquam facerent arcendi

ab Ecclesia Dei tantam hanc et tam lamentabilem calamitatem, finiendique dissidia, et utrique tam religiosae quam politicae Reipublicae nostrae consulendi, atque ut Imperator multo etiam magis intelligeret, quantopere cordi nobis esset, iustam et sanctam in omnibus cum illo inire concordiam: extraordinarium Legatum Parisios Roma mittere decrevimus, qui coram et oretenus Imperatori ea nunciaret, quae ex ore ipso nostro audivisset, eique persvaderet, Nos non hominum Gallis infensorum consiliis neque ullis politicis rationibus impulsos, sed unis et inviolabilibus Apostolici muneris nostri omnino debitis et necessariis officiis oneribusque fuisse praepeditos, ne principia illius et nova ab ipso proposita iura probare, omnibusque eiusdem votis tam late, quam expetebantur, assentiri possemus. Legatum hisce de rebus elegimus et misimus dilectum filium Cardinalem de Bayane, quem unum sese accepturum Imperator certiores nos fieri iusserat. Magna sane spes nobis erat, hanc ipsam promptissimam voluntatem qua eum virum misimus, quem ille maxime postulasset, et quem propter egregia merita plurimi faceremus, non parum momenti ad res conciliandas et tandem componendas habituram esse, quae summa omnium desideriorum, consiliorum, sollicitudinumstrarum erat, quibus permoti fuimus, ut omnem illam Legato extraordinario potestatem, quam munera et officia nostra sinerent, permetteremus. Sed curae sollicitudinesque illius optatum tamdiu exitum habere non potuerunt. Iam sese in viam Cardinalis Legatus dederat, iam Augustam Taurinorum pervenerat, cum a Principe pro Rege Italiae retrogredi ac Mediolanum redire iussus, ibi literas accepit a Ministro exterarum relationum pridie Calendas Octobris datas: in quibus literis exemplar erat scripti, quod idem ille Minister XI. Cal. Oct. Cardinali Legato, qui Parisiis erat, dederat. Luctuosissimum hoc scriptum, Ven. fratres, oculis vestris subiectum fuit, itemque aliud ab oratore Imperatoris apud nos ad nostrum Secretarium Status datum, nec quid utrumque contineat, commemorare apud vos necesse est. Sed nos iis, quas initio ingressi eramus, insistentes viis, semperque ducti spe, fore, ut noster extraordinarius Legatus, atque is Legatus, qui esset Parisiis acceptissimus, flectere animum Imperatoris posset, atque illum ad aequiores ac temperatiores petitiones adducere, Cardinalem Romam repetere noluimus, imo illi potestatem tri-

buimus ampliorem, quae tamen et officio et dignitati, et constantiae nostrae, et religionis, reiue publicae utilitati conveniret, ut institutum Parisios iter facere pergeret. Sed quum ille adhuc in itinere esset, facile intelligi potuit ex iis, quae acciderunt, qualis futurus esset exitus rerum, de quibus agendum ab ipso erat, et quarum causa profectus fuerat. Nam interea temporis Anconem Parisiis militum Dux Lemarois missus fuit, qui brevi postea palam edixit, sese provinciarum Anconis, Urbini, Maceratae, Firmi, Camerini, Generalem esse Gubernatorem, Gubernatoris potestatem et iura sibi asseruit, iisque usus est, Imperiale stemma in Anconis parte collocari cum inscriptione *Porte de France* iussit; Magistratibus eorum Oppidorum et locorum mandata dedit; eo denique progressus est, ut ipsum totius Provinciae Maceratensis a nobis constitutum Praesidem, et eam auctoritate nostroque nomine regentem Praesulem Rivarolam carperet, in arcem Pisaurensem mitteret, ibi captivum, ubi etiamnum est, detineret. Ita Imperatoris minae suum consecutae sunt exitum, antequam ab extraordinario Legato quidquam de conciliandis rebus dici agique potuerit, bona fide frustra postulante, ne quid innovetur, dum de conciliandis rebus hinc inde agitur. Nihilominus Legatus agere cum exterarum relationum Ministro instituit, a quo specimen habuit tractatus nonnullos articulos continentis, sed ea lege, atque cautione, ne inesse censerentur omnes petitiones, quae fieri fortasse possent, augeri enim earum numerum posse. Non defuit officio suo Legatus, nobisque specimen statim perferendum curavit. Respuere coacti fuimus, etsi tristes nuntiati essent exitus, qui consecuturi erant, si respuissemus. Legato autem scripsimus, ut quando muneris atque officii nostri lege tractatum probare vetebamur, ubi ipse intelligeret, Imperatorem in iisdem persistere petitionibus, quandoquidem nihil utilitatis a diuturniore ipsius Parisiis mora tunc profecturum esset, Romam reverteretur, eo magis, quod Ordinarius Legatus noster illic erat.

Notum vobis est, Ven. fratres, ab Imperatore post haec iussum fuisse adesse coram Legatum Nostrum Cardinalem Caprara, illique nunciatum, quod paulo ante exterarum relationum Minister item nunciaverat, ubi Nos ratos non habuissemus intra quinque dies Articulos sex, qui exhibiti eidem fuerunt, Imperatorem nobis Provincias ad oram Adriatici maris a suis iam oc-

cupatam militibus omnino erepturum, ac Romae praesidium positurum, quorum gratia imperasse iam, ut milites proficiscerentur; ad haec adiecisse praeterea, sese nisi morem ei gesserimus iam in mandatis Oratori suo dedisse, ut Roma cum universa ipsius legatione discederet. Exhibitas illis sex articulis petitiones Vobiscum una perpendimus, propositaque ante oculos discriminis atque periculi magnitudine, quo compulsi et adducti eramus, simulque iudicantes a nobis faciendum esse, quidquid fieri omnino posset, ut gravissimo periculo liberaremur, nunciare decrevimus: iis, quae muneris nostri officio nostraeque conscientiae dictatis et legibus non adversarentur, assensum nostrum praebituros, quae vero adversarentur, fieri a nobis nullo modo posse. Ad diem dictam nostrum hoc responsum Imperatoris oratori datum fuit; sed quo ipso tempore responsum Lutetiam Parisiorum offerebatur, quo ipso tempore Legatus Noster ibi suo Legati fungebatur munere, quo ipso tempore Imperatoris orator par apud Nos Legati munus obire pergebat, Urbem occupatam et captam, Nosque ipsos Gallis militibus circumdatos, clausos, obsessos, obstupescens omnibus, conspiciere debuimus. Verum quidem est, quum ab Imperatore probare iubebamur intra quinque dies postremas illas petitiones suas, id nobis significatum indictumque fuisse his verbis: aut omnia, aut nihil. Quae quidem denunciatio etsi cohibere nos poterat ab iis manifestandis, quae a Nobis ex parte probarentur, tamen ingenuitatis, sinceritatis, candorisque nostri esse duximus, declarare, quid facere possemus, quid non possemus. Illud etiam sperabamus esse futurum, ut Imperator cognito rationum pondere cognitisque novis concessionibus, quae usque ad ultimos ipsos fines potestatis nostrae porrigebantur, iis vellet esse contentus, cetera desereret. Sed hae Nos spes tunc quoque fefellerunt.

Constricti sacris ministerii nostri vinculis e sex articulis propositis tres ut respueremus, necesse omnino fuit; etsi ne universe quidem neque ex omni parte respuimus. Indictum Nobis fuit, quantum ad Anglos, res ita componendas esse, ut pluribus Ministrorum scriptis postulatum fuerat. In quo considerando illud animadvertimus, nempe pro eo, in quo nunc res sunt, loco si Anglos portubus nostris prohibuissemus, hoc ipso satisfactum iri proposito Imperatoris, et prohibendo portubus Anglos bellum iis a nobis neque indici neque ullo modo inferri,

sed eos duntaxat orbatum iri commercii nostri utilitatibus et commodis : quas iacturas ab una hac causa profectas, ut subditos nostros ac Nosmetipsos denunciatis et iam impendentibus extremis malis liberaremus, aequè animo laturos esse Anglos spes esse debebat, quibus hae commercii cum subditis nostris iacturae nec tanti erant, nec cum ultimo suarum rerum discrimine coniunctae. Itaque quod attinet ad primum articulum, respondimus paratos esse nos, hoc bello durante Anglos portubus nostris prohibere, ut iam a Cardinale de Bayane nunciari Imperatoris Ministris iusseramus; ulterius progredi Nobis nec per Apostolici nostri muneris debita officia, nec per conscientiae nostrae dictata ullo modo licere. Ea sane denunciatio : quod attinet ad Anglos, res ita esse componendas, ut pluribus Ministrorum scriptis postulatum fuerat — nimis lata, nimis ampla, nimis generalis erat, Nosque probare amplectique illa principia et sententias coegisset, quibus Imperator struere nitebatur ius supremi sui in ditiones nostras imperii; eademque nos de nostro neutrarum partium statu deiciebat, libertatem nostram evertebat, nosque ad illam foederis societatem adiungebat, ad quam adiungi non posse gravissimis illis planeque invictis rationibus, quas paulo ante commemoravimus, demonstratum est. Permagni interesse Imperatoris non poterat, ut Anglos portubus prohiberemus, erant enim in nostris portubus illius paesidia, eademque permagnis nostris sumtibus alere cogebamur. Nimirum multo plura, multo graviora, multo maiora volebat; volebat, ut Anglis bellum indiceremus; volebat, ut bellum cum illis gereremus; volebat, ut hostes nostros iudicaret, quia sunt hostes ipsius, et haec omnia pro suo supremi in Italiam imperii iure volebat. Vitam ducunt tranquillam, pacificam, securam in Magnae Britanniae Regnis decies, vicies, tricies, eoque pluries multo centena Catholicorum millia, iidemque regiminis gratia libertate fruuntur. Complura item millium centena sunt et in Canadensi Provincia, et in aliis Anglorum in utraque India provinciis, et omnibus illis in locis Catholicam Religionem libere colunt, et nemine contendente aut prohibente Nobiscum, utpote supremo Ecclesiae Cath. Capite, consociantur, et libera ex omni parte neminique obnoxia, quandocunque aut nobis aut illis opus est, religiosarum et ecclesiasticarum rerum omnium communione et communicatione fruuntur. Hos, si Britannicum Regimen iratum,

quod nec lacesciti nec provocati bellum illi iniuste indixissemus, affligere atque insectari coepisset, aut omni nobiscum communicatione interdixisset, quas laves, quos animi cruciatus conscientia nostra nobis non obiecisset, qui tot homines nobiscum in corde puro et fide non ficta coniunctos in ultimum discrimen adduxissemus tum fortunarum suarum tum ipsius sanctissimae religionis? Et quum Dominus noster Iesus Christus, cuius vices et personam gerimus, Apostolis suis, quorum Principi nos succedimus, praeceperit: euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae; ipsum autem Apostolorum Principem ter interrogaverit: Simon Ioannis, diligis me plus his? et ille sese diligere ter responderit, ter denique Dominus illi iusserit: Pasce agnos meos, pasce oves meas: quonam modo Nos et muneri praedicandi Evangelii omni creaturae, et diligendi Dominum plus Ven. fratribus nostris praecepto, et pascendi agnos et oves officio, et debito tam severe et amanter nobis commendato satisfecisse tum a nobis ipsis tum ab omnibus omnino hominibus iudicaremur, si inito perpetuo belli foedere, belloque statim indicto tot illos agnos nostros carissimos, tot oves nostras venerabiles et dilectissimas nostrique amantissimas adeo ingenti damno, ut supra innuimus, afficeremus? Quemquamne esse posse, qui non intelligat, quantum ista pugnent, nec videat, nos iisdem et erepturos pabulum doctrinae coelestis, quam ab Episcopis arripiunt per nos constitutis, et sublaturus totam illam, quam inter nos et illos habemus, communicationis facultatem ac libertatem, eaque ratione a capite innumerabilia membra, a grege et centro unitatis gregis tot pastores discerpturos et disgregaturos? Illud praeterea nos fugere non potuit, ipsa huius petitionis amplitudine cum modis comparata, quibus in pluribus Ministrorum scriptis postulatum fuerat, illam foederis societatem non in solos Anglos, solosve infideles, ut ferebatur, fuisse ineundam, verum etiam in ipsos Catholicos Principes porrigendam et protendendam. Et pluries et saepe nunciatum nobis fuerat, oportere, ut Gallorum hostes nostri hostes essent; idque non tam propter quoddam foedus, quod sponte communique voluntate initum fuisset, quam quia supremo illi dominio subiecti essemus, quod Gallorum Imperator in Ecclesiae ditiones haberet. Haec severis minacibusque verbis repetita nobis fuerunt, postremo et recentissimo ministri relationum exterarum scripto

XI. Cal. Oct. dato. Quid inde consequatur necesse est? Nimirum quum nihil fieri facilius possit, quam ut Princeps aliquis Catholicus Gallorum hostis evadat, alius vero Princeps heterodoxus Gallorum amicus: Summus Catholicae Ecclesiae Pontifex initi foederis vi, lege, necessitate, oportebit, ut Catholicorum et heterodoxorum aut hostis aut amicus sit Imperatoris nutu, arbitrio, voluntate.

Atque id esse reipsa, quod Imperator a nobis sibi concedi vellet, alia ipsius luculente petitio demonstrat: qua postulatum est, ut Consul Ferdinandi Regis IV. et ceteri quique dignitate conspicui viri eidem Regi obnoxii urbe Roma eiiciantur, et arceantur. Cui petitioni libere a nobis ingenueque responsum est: bellum nobis cum eo Rege non esse, illum integro etiamnum potiri Siciliae Regno, denique Principem esse Catholicum, quamobrem nec debere, nec posse, neque ullo modo licere, pellendo urbe Roma Consulem, virosque in dignitate constitutos illi obnoxios, hostiliter in ipsum agere. Quae quidem petitio cum oriri non possit nisi a proposita nobis foederis societate, atque ab illis ipsis principiis, quae commemoravimus, illud necessario efficitur, et permanifestum est, nec societatem foederis, nec principia ipsa illis coerceri limitibus, quibus in unos Anglos et infideles hostili esse animo cogeremur, verum eousque protendi, ut eodem animo in Principes quoque Catholicos esse deberemus. Exterarum relationum Minister Champagny Legato nostro extraordinario professus erat, ab Imperatoris maiestate Catholicos Principes in hac sua petitione nolle concludi; sed eiusdem Ministri recusatio, qua fidem eius rei scripto dare nullo modo voluit, quam ut daret, a Legato flagitabatur, et articulus ipse plane contrarium evincunt, atque ab universa totius rei consideratione, a principiis, a sentiis, quibus innixa est, planissime constat, eam omnino esse voluntatem, ut haec Sancta Sedes bellum omni tempore cum Gallorum hostibus, quicumque sint, gerat. Hisce de causis, gravissimis certe atque iustissimis, illisque praeterea, quae declaratae antea sunt, ne huic quidem petitioni assentiri potuimus.

Quodsi nostrae nos obligationes nostraque debita et officia curandi, ne summi nostri imperii libertas aliquid detrimenti caperet, efficere debuerunt, ut principia petitionesque respueremus, quibus everteretur ac perderetur: maiora etiam atque graviora fuerunt ea, quibus effectum est, ne Imperatori petenti, ut

sibi ius sit tot designandi Cardinales Gallos, quot tertiam conflent sacri Collegii partem, potuerimus assentiri. Quis eam probare petitionem potuisset, quae libertatem Ecclesiae funditus everteret, radicitusque tolleret, eiusdemque cum constitutione directis frontibus pugnaret, eique adversaretur? Quotusquisque nescit praecipuam et praestantissimam Romani Cleri partem Cardinales esse, praecipuumque et maxime difficile et formidandum esse illorum munus, Pontifici adesse consiliis suis, iuvare opera, praesto esse sollicitudine, cura, labore? At cuius est, et esse debet delectus virorum, qui pares sint huic dignitati, iidemque tot tantisque sustinendis oneribus idonei, nisi eius, qui eorum consiliis uti, opera iuvare, labore, cura, sollicitudine roborari, et communiri velit, ipsius supremi Ecclesiae Hierarchae? Habent Principes seculares Consiliarios suos, et consiliorum et laborum et sollicitudinum adiutores. Unquamne auditum est, ereptam alicui Principi ab alio Principe fuisse libertatem, et potestatem eligendi sibi consiliarios et quos vellet, et quot vellet? unquamne, qui alicui Principi aut praefinire consiliariorum suorum numerum voluerit, aut eius praefinendi ius sibi esse dixerit, aut voluerit, aut ullo unquam tempore cogitaverit? Sacra est haec cuiusque Principis atque Reipublicae et omnium gentium et temporum consensione et sententia confirmata libertas: quae si omnibus Imperatoribus, Regibus, Principibus sine ulla dubitatione aut controversia conceditur, cur uni communi Regnorum omnium Matri Ecclesiae Romanae eripienda erit? et quum unicuique et in republica, et in privata sua liceat habere consiliorum auctores quos velit: unus erit Pontifex Romanus, qui in republica longe omnium maxima et maximarum sollicitudinum plenissima consiliarios suos ab aliis exspectare debeat, nec sibi, quos et quot velit, possit adsciscere? Sed Cardinales non modo praecipua sunt et praestantissima Romani Cleri pars, non modo sunt Pontifici a consiliis, verum etiam ipsius sunt Pontificis electores. Eligendi Pontificis ius inde a primo Ecclesiae seculo proprium Romani Cleri fuit, quod postea uni sacro Collegio tributum seu relictum potius, probatum ac confirmatum fuit et in Conc. Gen. Lateranensi sub Alexandro 3. et in Lugdunensi sub Gregorio 10. et in Constantiensi, et denique in Tridentino. Tum his Conciliis, tum quamplurimis Pontificum Constitutionibus, quod maxime, quod studiosissime, quod flagrantissi-

me omnium est commendatum, illud est, ut quam liberrima sit Summi Pontificis electio. Sed quae potest esse eligendi libertas, ubi a Seculari Principe tam ingens electorum numerus designatus fuerit? Quocunque se laici modo ecclesiasticis immisceant electionibus, quocunque partium studio, cura, patrocinio dent operam, ut earum libertas violata sit, electio nulla et irrita est. Haec constans et perpetua est sanctorum Ecclesiae canonum doctrina et disciplina. Iam vero satis facile cognitu est, quae quantaque oritura essent partium studia, quantoque patrocinii pondere undique communirentur, ubi tot essent ab uno eoque potentissimo Principe designati Summi Pontificis electores! Quid? nonne ceteri etiam Principes ius sibi dandum esse contenderent designandi hunc eumve Cardinalium numerum pro modo imperii sui? quod si fieret (nec fieri certe non posset), quis non videt, Pontificatum Romanum, supremam Ecclesiae Cath. dignitatem ac potestatem et Domini nostri Iesu Christi in terris Vicariatum, brevi in iure ac potestate Principum terrae fore, ac eorundem ius patronatum? Quae res quantum abhorreat a divina illius institutione, non est apud Vos, Ven. fratres, commemorandum. Nam et hoc maxime intelligitis, et praeterea videtis, quae turbae, quae scandala, quae schismata in Ecclesiam Dei essent expectanda, quarum quidem rerum adeo dolenda exempla Ecclesiastica Historia suppeditat. Neque vero minus ab omni Ecclesiae regula abhorret illa numquam hactenus audita tertiae collegii sacri partis praefinitio, quae nobis indicebatur, cuius universa ratio a numero Catholicorum petitur, qui Gallorum imperio, adiectisque illi provinciis immorantur. Nam haec praefinitio et evertit funditus ipsam Ecclesiastici Regiminis naturam, quod plane liberum est, obnoxiumque nemini; et prodit, quam falso de natura ipsius regiminis existimatum sit, quod quum certis minimeque dubiis legibus a divino illius conditore fuerit constitutum, tamen ea praefinitione leges ei tribuuntur illius *systematis repraesentativi*, quod superioribus annis magno a rerum novarum cupidis exceptum plausu, terrarum orbem aerumnis, caede, luctuque cumulavit. Fundamentum et basis Regiminis Ecclesiae nequaquam est systema illud repraesentativum: sed integra illa est et numeris omnibus absoluta Iesu Christi Vicarii potestas; et quum Sacrum Collegium sit coetus et consociatio Virorum, qui eidem Iesu Christi Vicario sunt a con-

siliis ad tributam ipsi divinitus potestatem in Ecclesiae aedificationem et utilitates dirigendam et proferendam, omnino contrarium est Sacri Collegii officio, institutioni, naturae, si Principes nimium in eo posse, Summoque Pontifici eum Cardinalium numerum praefinire velint, qui ipsis arriserit. Mos etiam est, consuetudoque Pontificum, ex omnibus Christianitatis nationibus, quantum commodum fieri potest, et prout idoneos repererint, Cardinales assumere. Qua quidem consuetudine laudanda, confirmanda, adiuvanda sacrosancta Synodus Tridentina tot gravissimis Ecclesiae incommodis commota non potuit non commemorare, nihil magis Ecclesiae Dei esse necessarium, quam ut Romanus Pontifex, quam sollicitudinem universae Ecclesiae ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat, ut lectissimos tantum Cardinales adsciscat sibi. Sed quae causae Pontifices moverunt, eae non inde profectae sunt, quod quis huius illiusve nationis esset. Egregia praeclarorum virorum in Ecclesiam merita, eorundemque pietas, virtus, doctrina, praecipueque cognitum militandi Deo studium Pontifices moverunt, ut Cardinales ex omnibus Christianitatis nationibus assumerent. Quae quidem assumendi potestas spiritualis tota est, totaque ab illa sollicitudine oritur, quam Pontifex ex muneris sui officio debet universae Ecclesiae. Ab ea potestate ne quis unquam suspicaretur quidquam aliquando detrahi posse, Ecclesia ipsa in Tridentino congregata Concilio quum intelligeret, quam necessarium esset, ut Pontifex Romanus sollicitudinem suam eo potissimum conferat, ut lectissimos tantum sibi Cardinales adsciscat, eam necessitatem adeo modeste, adeo reverenter attingit, ut non propterea quidquam contra Pontificis potestatem iusserit, sed sese non posse non commemorare dixerit. Hanc universae Ecclesiae modestiam et reverentiam, Ven. fratres, cum hac, quam Imperator nobis imponere vellet, lege comparete, qua spirituales nostras assumendi Cardinales potestatem pro tertia parte Sacri Collegii nobis eripere, sibi arrogare vellet, ac arrogare perpetui foederis lege, vi, necessitate, videbitisque, quod sine dubio Nobis etiam non monentibus pervidetur, Nos sine summa ab officio muneris nostri praevaricatione assentiri Imperatoris petitioni non posse. Nec vero existimandum est, nos Gallicano Clero iniuriam facere, respuendo Imperatoris petitionem. Falso enim atque immerito hanc in nos conflari invidiam tentatum est. Nam ut omni-

bus constet, quanti Clerum Gallicanum faciamus, quantaque nostra erga illum sit benevolentia, quae tot aliis etiam modis ipsi a nobis significata est, parati sumus doctum aliquem piumque ex illo Clero virum, eundemque Imperatoris Maiestati gratum et acceptum, in Vestrum, Ven. fratres, Collegium adsciscere, quod etiam Imperatori nomine nostro iam nunciatum fuit. Quae res Imperatori satisfacere debuisset, praesertim hoc tempore, atque hoc statu, in quo Vestrum est Collegium, cui Galli Cardinales sunt sex, Ianuenses bini, Alexandrinus unus.

Ad reliquas Imperatoris petitiones respondimus, paratos esse facere, quae postulantur, quatenus muneris nostri officiis non prohiberemur. Sed haec data Imperatori responsa etsi eum haberent indulgentiae modum, quo maior esse omnino non poterat, efficere non potuerunt, ut ab his, quae minatus fuerat, abstereretur. Dolere, angi, cruciari miserrime debuimus, quum intelligeremus, nihil apud eum momenta rationum, nihil rogantis humilitatem, nihil svadentis lenitatem, nihil hortantis auctoritatem, quo toto genere hoc tam diuturno tempore usi accuratissime sumus, valuisse. Doloribus, angustiis, cruciatibus nostris relinquere aditum debuimus longe ampliorem et miseriorem, quum videremus, ne in ceteris quidem ecclesiasticis rebus, de quibus tanto antea tempore actum erat, ac etiam agebatur, et quarum conciliatio emendatioque, quod vos non latet, Ven. fratres, ut magna sollicitudinum et querelarumstrarum, ita etiam fuit extraordinarii Legati mittendi causa, nihil quidquam profectum esse. Compertum est vobis, quot quantoque et scripto et oretenus conati simus, ut leges, decreta, ordinationes abrogarentur, quibus utrumque tum Gallicum tum Italicum Concordatum plane eversum est. Horum alterum videre debuimus *organicis legibus* vulneratum (de quibus testis est nobis Deus, quantopere laboraverimus, quo Imperatori persvaderemus, ut earum alias abrogaret, alias temperaret); alterum violatum et adulteratum principio quidem Meltii decreto, deinde ordinationibus, quae Meltii decretum sunt consecutae. Compertum est vobis, et quoties et quam graviter conquesti sinus tum de legibus matrimoniorum atque divortii, tum de compluribus aliis, et ab Evangelio abhorrentibus, et contra eccles. constitutiones, piaque instituta latis, incredibili et religionis et ecclesiasticae disciplinae, et auctoritatis huius S. Sedis, ac Episcoporum detrimento, con-

temtu. Quodsi nostrae ac Ministrorum tot tantaque sollicitudines, curae, labores, si preces, si monita, si hortationes, si querelae, si tentatae omnes viae nihil omnino efficere potuerunt; nihil erit certe in ea re nobis crimini tribuendum: adoranda potius erunt inscrutabilia Dei iudicia, cui moestissimo acerbissimi nostri Pontificatus tempore minime visum fuerit, dulcissima nos consolatione recreare, qua pacem et securitatem Ecclesiae, rei-que nostrae publicae aliquando restitutam fuisse videremus. Conscientia recte factorum erigimur, certaue fide, nihil a nobis neglectum, nihil omissum, nihil non avide arreptum, quo ad optatum inter tot fluctus portum pervenire possemus, atque inter agendum defunctos esse omnibus apostolici ministerii nostri officiis et partibus in spiritu mansuetudinis ac caritatis, qui maxime omnium a Deo Dominoque nostro Iesu Christo commendatus est. Hoc ipso spiritu haec omnia, quae commemorare moestissime apud vos, Ven. fratres, debuimus, quae contra religionem, contra sanctam Dei Ecclesiam, contra Sanctam hanc Sedem, contra Ven. fratres nostros Episcopos, contra Principatus a Deo nobis dati iura sunt gesta, reprobamus, et testes invocamus hodie coelum et terram, reprobata esse a nobis et reprobari, ne quis nunc inposterumve fallatur, et occasione huius ipsius mansuetudinis et lenitatis spiritus, quo ducti hactenus Deo largiente sumus, putet eorum quidquam a nobis fuisse comprobatum.

Acea quidem, quae hucusque, Ven. fratres, commemorata sunt, eam habent acerbilatem, ut addi quidquam posse vix videretur. Sed tamen in dies auctam vim, cumulos ausibus ausus, proculcata sanctissima quaevis iura, conculcatam nostram tum dignitatem tum auctoritatem et vidistis et ingemuistis. Occupatos a Gallis militibus veredos, ereptumque in eos summum ius principis nostrum; occupata diribitoria literarum, et metu, an pudore, ne literis per Italiam ac reliquam Europam perferantur, quae Romae vi contra ius fasque geruntur, constitutos, qui literas resignent, et perscrutentur; fide publica et gentium iure ne quidquam conquerentibus et vetantibus nostros omnes milites astu primum frustra sollicitatos, deinde multitudine irretitos ac captos, Imperatoris copiis per vim adiectos, eiusdemque ducibus obnoxios; nostrorum militum supremum Ducem, honestissimum et fidelissimum virum, quia fidem nobis sacramento datam praestare splendidissime voluit, in vincula coniectum, dein Roma pulsum,

eodemque modo habitos et pulsos ceteros militaris ordinis viros, qui parem praestare fidem voluerunt; typographis vigiles et custodes impositos milites Gallos, ne quid nobis typis edere ullo modo liceret, ne subditos, ne Ecclesiam alloqui hac faciliore ratione possemus: ut qui liber typorum usus religionem irridere aut oppugnare volenti, negatur nemini, is nobis unis, qui religionem tueri et fovere debemus, ereptus sit. Hanc ipsam Allocationem nostram ut vulgare possemus, oportuit scribentium opera, non typographorum uti; ac ne suspectae apud quempiam fidei esset, subscriptione ipsa nostra et nostro sigillo fidem facere ipsius exemplaribus necesse fuit. Deficeret dies, si singula commemorare vellemus, quibus ius fasque omne in Nos violatum est!

De reliquo, Ven. fratres, paratos esse oportet. Nam quem Deus misericors noster rebus sit daturus finem, videre non possumus; gravioribus in dies aerumnis affligi videmus. Literis extraordinarii Legati nostri pridem acceptis XIV. Cal. Martii datis nunciatum est, sibi ab exterarum relationum Ministro Imperatoris nomine significatum esse, nobis, nisi statim societatem Italici foederis inierimus, illico perpetuoque temporale dominium ereptum iri; mandatumque ipsi fuisse, ut per cursorem extraordinarium hac de re certiores nos faceret. Eodem tempore Imperatoris orator Urbe discessit: quamquam hic quidem absentiae temporariae specie relicto a secretis viro, ea fortasse de causa, ut quid decreturi simus exspectet. Quae nos omnino impediant, quominus eam foederis societatem inire possimus, iam ante, Ven. fratres, vobis explicata sunt. Itaque reliquum erat, ut rebus hoc modo se habentibus cogitandum esset, quid de Legatis nostris, qui Parisiis sunt, capiendum consilii esset. Nam si lenitatis hic spiritus, quo ducti constanter sumus, cohibere nos potuit, ne illos in Urbem redire iuberemus postridie illius diei, quo Urbs occupata fuit, propter spem, quam animo conceperamus, fore, ut responsum Imperatori datum V. Cal. Febr. eidem gratum esset: si is ipse lenitatis spiritus cohibere praeterea nos potuit, ne alia faceremus, quae convenire iis, quae patimur, possent: ferre tamen nec possumus, nec debemus, ut quo tempore nos Romae contra ius fasque omne gravissima servitute opprimimur, captivique sumus, eo Legati nostri Parisiis sint, et praesentia moraque ibidem sua illam iniiciant omnibus gentibus opinionem, qua quidquid tum Romae tum in reliqua ditione nostra contra nos geritur, illud ipsum no-

bis si non probantibus at certe non admodum moerentibus fieri existimetur. Quamobrem mandare Legatis coacti fuimus, ut Imperatori significant, ipsos, siquidem ille in sententia permanserit, iussos a nobis esse Parisiis discedere, ac in Urbem redire, fortuna et sorte nobiscum et cum reliquis ipsorum Fratribus usuarios, quae a Deo parata fuerit. Hanc sortem, Ven. fratres, et exspectamus, et quaecunque futura sit, promptissimo animo propter amorem eius, qui pro nobis mori dignatus est, ferre parati sumus; atque interea temporis, quum officiis muneris nostri deesse nulla in re velimus, cuius intelligimus severissimam esse partem sarta tecta tueri, atque ad successores nostros transmittere saltem iura huius Sedis Apostolicae: coram vobis repetimus protestationes atque declarationes, quas dum Gallicae copiae Urbem invadebant, typis edi, ac promulgari nomine nostro per nostrum Ministrum iussimus, et quibus patefecimus iterumque nunc patefacimus et declaramus, esse mentem, propositum, voluntatem nostram, omnia huius Sanctae Sedis dominia eorundemque iura integra et inviolata ad successores nostros transmittere, ac quamcunque eorum occupationem sive iam factam, sive adhuc faciendam iniustam, violentam, nullam, irritam esse declaramus, eademque dominia nobis nostrisque successoribus debere restitui. Quod item dilectissimum populum nostrum hortati tunc sumus ad omnia toleranda, praecepimusque, ut non modo ab omni etiam levissima iniuria in Gallos homines abstinerent, sed etiam unumquemque illorum iusto debitoque honore pro cuiusque statu ac dignitate prosequerentur, id ut constanter diligenterque fiat, maxime optamus et volumus. Sola enim, quae in his maximis angustiis nostris superest, recreatio haec est: meminisse, quot quantaque erga nos amoris, observantiae, pietatis argumenta, quum in Galliis essemus, a dilectis filiis nostris Gallis hominibus habuerimus, quibus gratum animum nostrum ostendere saltem hac ratione vehementissime cupimus.

Ipsam vero Imperatorem ac Regem Napoleonem per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus nos visitavit oriens ex alto, etiam atque etiam hortamur, precamur, obsecramus, ut de via deflectat, quam ingressus est, induatque denuo animum, quem Regni sui initio patefecerat. Meminerit Deum Regem esse ipso multo maiorem. Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam. Horrende et cito appa-

rebit, quoniam iudicium durissimum his, qui praesunt, fiet. Nos quidem magna nunc vexari persecutione intelligimus; sed Deo donante parati sumus ad hanc, ad quamcunque aliam persecutionem pro iustitia sustinendam, illis Divini Praeceptoris verbis erecti: Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Interea vero nostra pro parte nunquam intermittemus, una vobiscum, Ven. fratres, precibus gemitibusque continuis precari, et petere, ut Deus et Dominus, in cuius manibus corda sunt Regum, Imperatoris cor ad alia vertere consilia dignetur; iamque desinat a nobis velle, quae muneris nostri officia prohibent, ne concedamus; licet alias paratissimi simus ipsius causa omnia facere, quae per nos fieri possunt. Denique coram Deo prostrati et suspicientes in excelsum clamamus: Domine vim patior, responde pro me! ac causam nostram in manibus ipsius ponimus, sanctaque armati fiducia Omnipotentis et aeterni decreta exspectamus. — **Bullarium Rom. Edit. Romanae.** T. XIII. 259.

162.

Pius VII. in Allocutione ad Cardinales II. Iul. 1808. habita contra **occupationem provinciarum Status Pontificii** decreto **Napoleonis Gall. Imp.** sancitam, aliaque praeiudicia et facta eiusdem Principis iuribus Sedis Ap. adversa solenniter protestatur.

MON. Nova vulnera, Ven. Fr., semperque graviora, quae apostolicae auctoritati, quae Ecclesiae iuribus, quae sanctitati religionis, quae nobis ipsis et inflicta sunt, et quotidie infliguntur, commemorare apud Vos moestissimo animo et condolere compellimur. Nam quae a postridie idus Martii in posterum acciderunt, quo die collacrymantes ex hoc loco Vos postremum allocuti sumus, nullum relinquunt ambigendi locum, illos demum dies illuxisse miserrimos nobis, luctuosos bonis, Romanae huic Sedi exitiosos, quos diuturnae Imperatoris Galliarum minae praenunciaverant, atque impiissima sceleratorum vota tantopere

praestolabantur. Multa ad eam diem passi eramus, Ven. Fr., calamitates, quibus obruebamur, protulimus, nostrorumque consiliorum vos participes effecimus. Ast multo graviora, et acerbiora post illud tempus videre debuimus, quae palam perpetrata in oculos omnium incurrerunt, inieceruntque opinionem omnibus, auctoritatem nostram et ipsius sacrosanctae Ecclesiae Dei plene contemni. Quinque tunc duntaxat e Neapolitano Regno Cardinales a nostro sinu abstractos condolebamus: decem nunc alios e sacrosancto Senatu numeramus, atque inter eos binos suburbicarios antistites et nostrum in hac urbe Vicarium in spiritualibus generalem, procamerarium S. R. E. et lateri nostro adhaerentem negotiorum omnium administrum iussu Imperatoris militari vi ab urbe eiectos, quin eorum dignitas, munera, ac peculiares cuiusque rationes potuerint ab imposita lege liberare. Horruere profecto boni omnes, conspicientes hoc pacto in viros agi gravitate morum, gradu, dignitate, genere conspicuos, qui plurimis abhinc annis Romam secesserant, suam in S. Sedis servitium praeclaram operam navaturi. Ab hac urbe, quae per Sacram B. Petri Cathedram religionis Sedes, caput, et mater est, S. Romanae Ecclesiae Cardinales coguntur exulare; illi a pontificio nostro latere per vim a militibus circumsepti divelluntur, qui vel ab ipsis Ecclesiae primordiis uti seniores populi a Moyse adsciti, coadiutores collaterales, consiliarii, administri Papae adistere solent, ut eorum adiumento uteretur exercendo a Christo sibi traditam potestatem, pascendo, regendo, gubernando universalem Ecclesiam, quos idcirco partes sui corporis Pontifices praedecessores nostri appellare consueverunt. Quid ab illis peccatum est? quae causa esse potuit, cur in eos tam acerbe et graviter ageretur? Nulla sane prolata est, neque proferri potuit. Nullum crimen, nulla illis culpa tributa est, ne ulla quidem criminis aut culpa suspicionis audita est querela. Illud igitur restat, ut in hoc inaudito facinore non solum vos, ven. Fr. ordinis vestri contemptum et contumeliam aegerrime feratis, sed si quisquam alius convertat oculos, penitusque introspiciat, quis fuerit scopus, quae mens in separando sacro Cardinalium Collegio, et membris a Capite disgregandis, probe intelliget, contra Romanam Ecclesiam intendi arcum, eius libertatem oppugnari, iniici vincula pro electione Romani Pontificis, ac demum nobis ipsis bellum indici, atque nostri apostolici officii exercitium miserrime impediri. Noverant

quippe filii huius seculi, qui prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt, praeclaram, quam Apost. Sedi, quam nobis Cardinales praestant operam, noverant labores, curas, sollicitudines, quibus quidquid vel auctoritate valent, vel industria, vel viribus, id omne in huius Apost. Sedis praesidium, in universalis Ecclesiae utilitatem, in religionis ac fidei propagationem impendunt. Si a navi remiges, si ab exercitu primipili dimittantur, et gravissimis navim conflictari fluctibus necesse est, et innumeris exercitum obnoxium esse periculis. Nos, quibus licet immeritis Petri navim Dominus gubernandam commisit, et Ecclesiae castra quasi ordinatam aciem tuenda ac defendenda imperavit, in immensum demergimur malorum cumulum luctuosissima hac Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium eiectione, in quorum opera, labore, ac doctrina plurimum confidebamus. Qamvis enim nec navicula Petri irruentibus undique procellis submergi, nec adversus Ecclesiae castra portae inferi praevalere unquam possint, illius tamen regimen, quod adiuvantibus S. R. E. Cardinalibus impigre tenebamus, impiorum nunc conatibus lacescitur, qui ubique conclamant: dirumpamus vincula eorum, ea videlicet vincula, quae nexu s. religionis interposito patrem cum filiis, membra cum capite, primarium sacerdotum coetum cum Supremo universalis Ecclesiae Pontifice consociant. Quae autem causa eos a nobis divellendi praetexitur? Nempe eorundem originaria subditorum conditio: quae causa, quis est, qui non videt, quot quantisque nominibus omni prorsus careat fundamento? Nam praeter eam, quam omnia iura cuique permittunt, libertatem vivendi ubicunque libuerit gentium; praeter novam illam subditi rationem, quam omnes leges (ne illa quidem excepta eius Codicis, quo tantopere delectatur Imperator, de quo Codice tam iustas et graves conquerendi et moerendi causas habemus), praeter eam igitur subditi rationem, quam omnes leges agnoscunt, probant, confitentur acquiri domicilio certi annorum temporis in aliqua regione atque ditione, illud exploratum est, planeque certum, originariam subditi conditionem praevalere nec sacris obligationibus posse, quibus Cardinales erga Ecclesiam Dei sese onerant, atque obstringunt, nec sacramentis, quae dicunt quum purpura donantur (quae sacramenta minime certe ignota sunt illis principibus, quorum ob officia et commendationes nonnulli Cardinales creantur), nec oneri consiliorum Summi Pontificis in spiri-

tualibus negotiis perpendendis, nec denique muneri, dignitati-
que electorum ipsius, quandocunque de successore eligendo
conveniendum est. Haec usque adeo certa, et explorata sunt, ut
maxime propter ista illud potissimum sacri vestri Ordinis pro-
prium et peculiare sit, ut statim atque unius S. Sedis servitio
iuramenti religione interiecta mancipati et in sacrum collegium
cooptati sitis, Romae vitam agere debeatis, neque urbe disce-
dere sine venia Pontificis possitis, quemadmodum praedecesso-
rum nostrorum constitutionibus ac praesertim Innocentii 10.
cautum est. Quae nisi immota planeque firma essent, actum es-
set de vestri collegii libertate, quae tota a laica potestate pen-
deret, ex quo innumera eaque acerbissima incommoda in totius
ecclesiastici regiminis perniciem, praesertim ad exitum illius
omni ope tuendae ac conservandae libertatis Rom. Pontificis
eligendi, consequerentur: illud scilicet monstruosum sane et
indignum consequeretur, ut non solum Romanus Pontifex con-
siliariis et adiutoribus suis in ecclesiastico et civili regimine
destitueretur, verum etiam quo latius pateret unius Principis
dominatio, tanto etiam magis ex eius arbitrio penderet Cardi-
nalia in Urbe mansio; quod quidem quantum esset spiritali
Ecclesiae regimini noxium, unusquisque facile intelligit; imo
etiam ipsamet Romani Pontificis electio, quae ex pervetusto
Ecclesiae more et instituto, constitutionibus apostolicis, et
sanctionibus generalium Conciliorum confirmata solis Cardina-
libus est reservata, in voluntate unius Principis posita esset;
prohibere enim posset Cardinalibus subditis suis, ne ad eligen-
dum supremum Ecclesiae Caput et Magistrum ad exteras regio-
nes se conferrent, atque idcirco quum in hac vicissitudine tem-
porum multo maior Cardinalium pars ab Imperatoris Galliarum
et Regis Italiae Napoleonis dominatione originem trahat, ipse
post obitum nostrum electionis novi Pontificis dominator et ar-
biter foret: quod quisque videt quantum abhorreat a divinis et
ecclesiasticis ordinationibus. Ac nos quidem ne in tanta re de-
sides fuisse videremur, de ea datis ad dilectum filium nostrum
Cardinalem in Galliis Legatum literis graviter conquesti sumus,
iura, quae perfringebantur, protulimus, et Collegarum vestro-
rum reditum vehementer efflagitavimus, vobisque et Principum
oratoribus ea scripta mitti curavimus. Praeterea ubi primum
miserrima ea res innotuit, nostrarum partium esse duximus in

memoriam revocare ipsis dilectis filiis nostris Cardinalibus, quibus profectio imperabatur, se et iureiurando, quod dixerant, nostro duntaxat ac S. Sedis servitio addictos esse, neque ab urbe proficisci posse iuxta pontificias constitutiones, licet a Principibus viris in patriam evocarentur, ac proinde eos prohibuimus mandato obtemperare, nisi militari vi compellerentur. Ast militaris haec vis non defuit; ea enim est huius nostrae urbis captivitas ac servitus, ut quidquid sponte facere nolumus, vi et armis miserrime extorqueatur. Ereptos igitur Nobis et Ecclesiae praeclarissimos viros, ministros sanctissimos, vestros collegas optimos deflemus; qua in re cum nihil nobis ad dolorem acerbius accidere potuerit, summa tamen, qua pollent, probitas, religio singularis, invicta animi magnitudo aliqua tristitiam nostram leniunt consolatione, eosque non ambigimus in multis, quas propter iustitiam patiuntur, tribulationibus luculentiora in dies virtutum exempla praebituros fore, quibus nedum glorificetur Deus in ipsis, Ecclesia laetificetur, ac sacerdotale honorificetur ministerium, sed et totius collegii vestri praeclara, quae late percrebuit, opinio cumulatissime augeatur.

Sed haec qualiscunque fuerit in hac ornatissimorum virorum constantia consolatio nostra, parum duravit: nam novis vulneribus impositis et priora recruderunt, et dolori dolor superaccessit. Audistis, Ven. Fr., quid de Picentium provincia, atque Urbinatum et Camertium ducatibus actum sit; audistis praeclarissimas Urbes Anconam, Maceratam, Firmum, Senogalliam, Camerinum aliasque plures, quae florenti commercio, agrorum foecunditate, solutione vectigalium vis erant et robur totius, quae reliqua nobis erat, ecclesiasticae ditionis, solemnino decreto diei 2. praeteriti Aprilis ab Imperatore Napoleone obsignato et ad diem 11. mensis Maii solemniter Anconae promulgato irrevocabili ac perpetua reunione (ita horrendum spoliū vocitant) Italico Regno adiectas esse. Piget quidem edicti tenorem percensere, quo veritas, fides, pontificia dignitas, ac sanctiora publici civilis et sacri Iuris monimenta perfringuntur. Causa tanti facinoris praetexitur, tum quod Britannis bellum inferre detrectaverimus ac foedus inire ad Italiae tuitionem cum Italico et Neapolitano Regno, tum quod summopere duo illa Regna intersit ita sibi cohaerere, ut nulla intercedat adversaria potestas, tum quod Caroli M. donatio in rei christianae commodum

facta sit, non vero in hostium religionis utilitatem cadere debeat, tum demum quod discedendi facultas Parisiis a nostro Legato quaesita sit. Quid de offensivo ac defensivo foedere sentiamus, quod inire nobis propositum est atque obnixie die 3. Aprilis (postridie nimirum quam Imperatoris decretum obsignatum erat) suis ad Legatum nostrum literis Imperatoris administer de Champagny omnino contendebat ineundum, iam probe nostis, Ven. Fr. a responso, quod oratori gerendis Gallorum negotiis, qui Romae tunc temporis erat, dedimus, cuius responsi participes vos fecimus. Itaque non est cur longiori oratione ea iterum proferamus, quibus et a religione et a conscientia ab eo feriendo foedere detinebamur. Illius amantissimi Servatoris vires gerimus, qui princeps pacis nuncupatus est, qui pacem venit mittere in terram, qui pacem nos vult habere inter nos. Loco positi sumus patris omnium Dei, omnesque patrio debemus affectu complecti uti filiolos dilectos, quos Christus redemit sanguine suo;strarum est partium oves, quae perierant, errantes quaerere, iisque etiam lumen evangelii praebere, qui in tenebris sedent, et in umbra mortis. Quae quidem sanctissima nostri muneris officia haud est, qui non videt, nullo plane modo cum eo foedere consociari posse, ex quo in Principes quoslibet etiam catholicos pro Galliarum Imperatoris arbitrio, prout nimirum cum Gallico aut Italico imperio offensionis causa obtruderetur, bellum parare cogeremur. Quae si a nobis fierent, et vi ac lege perpetui foederis fieri omnino deberent, quonam modo sperare possemus, quod propter Dei gloriam et animarum salutem a nobis non solum optandum sed etiam omni ope curandum est, ut quae gentes sunt extra catholicae Ecclesiae sinum, ad eam veniant, et Romanum Pontificem ut illius caput et Pontificem venerationem, quem cum ipsarum hostibus foederatum ad caedes et ferrum, ad vastitatem ipsis adferendam paratum esse viderent? Sed et alia ratione nostra ex hoc ipso loco, Ven. Fr., causas prosecuti sumus, quibus vetaremur bellum Britannis inferre, vobisque declaravimus rationes consiliorum nostrorum, cum participes effecerimus eius responsi, quod nomine nostro nunciari a Cardinali de Bayane ministris Imperatoris iussimus. Illud responsum, quod a nobis in summum rerum omniumstrarum discrimen adductis vis ipsa et necessitas postulavit, quale fuerit, meministis. Deinde propositis explicatisque compluribus ratio-

nibus ostendimus, hoc toto Imperatoris consilio, quo nos nullis iniuriis lacessitos ad bellum in Britannos gerendum compellere nitebatur, nihil aliud quaesitum esse, nisi ut probaremus et amplecteremur illius principia et sententias, quibus statuere volebat illud, quod non habet ius supremi in ditiones nostras imperii, et quicumque demum gerendi a nobis adversus Britannos belli color per eum induceretur, hanc semper rei summam esse, bellum illis inferri a nobis oportere, quia hostes ipsius sunt. Quae quidem consiliorum Imperatoris summa postremo specie offensivi et defensivi foederis quaesita est, a quo foedere hac ratione proposito et iis principiis innixo, quae diximus, abstinere nos debuisse nimis perspicuum est. At illud in decreto obtenditur, satis consultum non esse Italicis et Neapolitanis exercitibus, si intercipientur aliena inimici alicuius imperatoris dominatione. Multi imperabant olim in Italia reges ac principes, saepe etiam inter se bella gerebant, sed nemo unus ausus est intermedios principes cogere, ut arma sumerent, et pro uno aut pro altero dimicarent. Superioribus annis exarsit bellum inter Austriacum Imperatorem, et Anglos ex una, et Reges Hispaniae et Neapolis ex altera: totum bellum in Italia gestum est, exercitus utriusque partis undique Romanam ditionem peragrabant, et modo Mediolanensem provinciam, modo Neapolitanum regnum adgrediebantur. Benedictus 14. immortalis memoriae Pontifex praedecessor noster eandem tenuit, quam nos sequimur, agendi rationem, et nullius Principis foederatus aut hostis, utriusque sibi conciliavit benevolentiam, neque ab alterutro ad arma sumenda contra aemulum compulsus est. Sed in alia nos incidimus tempora: creatur nobis invidia, quod sectemur potius vexillum pacis, quam militari cingulo induamur, et acerbissimo animi nostri dolore tamquam Galliae Imperatoris et Italiae regis hostes traducimur, sicut imperiali illo edicto innui videtur: sed ad tantam propulsandam calumniam ea nos maxima consolatio sustentat, quod nullum a nobis amoris, nullum studii, nullum benevolentiae officium defuit; testes ipsius milites, testes legionum duces compellamus, quibus paratissimae ubique in ditione nostra sanctiones patuere, atque uberrimi commeatus tributum sunt, licet inops fisci aerarium et exhaustum hisce tot tantisque non esset oneribus ferendis, quae proinde dilectissimis subditis nostris imponere compulsi sumus. Testem etiam ap-

pellamus ipsum Napoleonem, qui semper in iis, quae potuimus, faciles nos atque indulgentiores nactus est, qui in caritate, in patientia et in longanimitate sustinuimus, utriusque potestatis nostrae spiritualis et temporalis iura ab illo fuisse violata; qui statim ac declaravit imperii insignibus decorari et sacro chrismate per nos inungi se maxime optare, haud excusatione proVectae aetatis, aut parum firmae valetudinis, aut rigidissimi hiemalis temporis usi sumus, sed omnibus posthabitis eius desiderio obsecundavimus. At quosnam fructus ex hac profectione nostra reportaverimus, vos scitis, Ven. Fr. et totus terrarum orbis intuetur. Quae quidem nostra in ipsum merita haud a nobis commemorata idcirco fuisse quis putet, ut nobis gratiam referri velimus. Cum etenim eo nos animo comparatos esse gloriemur in Domino, ut nec eorum, quae gessimus, nos poeniteat, in quibus praesentem Deum ipsum et Ecclesiae utilitatem prae oculis habuimus, nec iniurias iniuriis ulcisci velimus, id unum contendimus, ut acerbissimam, atque falsissimam, quae nobis inuritur, hostis notam removeamus.

Quae vero in eodem edicto de Caroli M. donatione dicuntur, refutatione non egent. Magnae certe omnibus admirationi est, illo edicto facta Caroli M. commemorari, ac tanti Imperatoris in Ecclesiam merita et voluntatem ita obscurari, atque converti, ut quae illum gessisse constat pro suo eximio in religionem studio, pro sua singulari in Apostolorum Principem pietate, pro sua in Apost. Sedem observantia, ea nunc in contraria omnia et in eiusdem Sedis perniciem atque ruinam traducantur. Res loquimur, Ven. Fr., notissimas, omniumque historicorum consensione firmatas, nec non vetustissimis et coaevis etiam monumentis testatas. Quum siquidem octavo seculo grassaretur ex Leonis Isaurici perfidia Iconomachorum haeresis, quum Longobardicis armis squallerent omnia, quin miserrimis Italiae rebus ullum ab Imperatoribus praesidium exspectari posset, mirum profecto est, quo studio, qua cura, qua sollicitudine Romani Pontifices populorum incolumitati consulerent. Id tum Gregorius 2. tum Gregorius 3. tum Zacharias viri sanctissimi feliciter praestitere, ponentes se in murum aeneum pro populo suo. Monuerunt primum Orientis Imperatores, ut a saeva contra catholicos persecutione pro dilatanda Iconoclastarum haeresi desisterent. Rogarunt praeterea, ut Italiae populis sua sarta esset religio, ut

exarchorum saevitia cohiberetur, ut temporalibus subsidiis ac felici gubernatione a barbarorum ac praesertim Longobardorum regum excursibus liberaretur. Istiusmodi aequissimae Pontificum querimoniae ad Orientis Imperatores delatae nihil impetrarunt. Nam in Catholicos durius saevitum est, et miserrimi Italiae populi culpabili indolentia Longobardorum tyrannidi derelicti. Hinc sedulam operam navarunt Romani Pontifices pro Italiae tranquillitate: ex quo factum est, ut potior esset Romae et apud Italiae populos Pontificis auctoritas, quam Orientalium Imperatorum, qui sedem imperii et provincias hostibus diripiendas dimiserant. Itaque primum Romani, tum plures Italiae civitates spontanea deditione Romanae Ecclesiae potestati se subiecerunt, cuius praeterea auctoritas mirum in modum amplificata est ex svavi et leni Summorum Pontificum imperio, qui sui officii partes esse putabant, pacis foedera sancire, bella avertere, urbes tueri, amissas recuperare, hostes propulsare; atque ita nedum nomine sed re ipsa Principatus iuribus fruebantur, et sapientis Dei providentia, qui suam sponsam suo sanguine redemit, suo spiritu dotavit, donis coelestibus exornavit, ditavit nihilominus et terrenis. Ast graviora semper a Principibus Longobardorum Pontificiae dominationi maxime infestis Italiae impendebant mala, quibus avertendis Stephanus 3. adiit Pipinum Caroli M. patrem, ut Aistulphi insolentiam totam pene Italiam depopulantis compesceret, eumque ad reddendas eas urbes ac provincias adstringeret, quas uti ad Romanum iam Pontificem spectantes Pontifex repetebat, verba sunt Thomassini, qui Patrem illis se et patronum spiritualem temporalemque exhibebat iam diu, qui iam diu regebat et tuebatur, qui earum saluti thesauros suos toties impenderat, vitam impendere toties praesto fuerat, qui Longobardorum tyrannicae dominationi toties eas subduxerat, qui unus gubernacula tractaverat, ex quo Imperatores his se Italiae curis penitus exuissent. Pipinus, qui fidei, religioni ac Romanae Ecclesiae iuribus vindicandis se devoverat, id unum contendens, ut suam Princeps Apostolorum susciperet iustitiam, Italiam ingressus ab Aistulpho occupatas provincias recuperavit, recuperatas restituit b. Petro, amplissimaque dominatione auxit, confirmavit, et numquam ablaturum promisit. Atque ita effectum est, ut Ravennam cum Exarchatu, Ariminum, Pisaurum, Senogalliam, Auximum, Anconam, Fanum, Aesium,

Montem Feretri, Urbinum, Callium, Eugubium aliasque continentes urbes et loca, quorum nonnulla ea aetate sub Pentapolis nomine comprehendebantur, libero, absoluto, atque independenti dominatu Ecclesia Romana assecuta sit. Cumque Orientis Imperator illustri ad Pipinum legatione missa eas urbes ac provincias uti ad Romanum Imperium spectantes reposceret, ita respondit: Nulla penitus ratione easdem civitates a potestate b. Petri et iure Ecclesiae Romanae vel Pontificiae Apost. Sedis quomodo alienari pati; affirmans etiam sub iuramento, quod per nullius hominis favorem sese certamini saepius dedisset, nisi pro amore b. Petri et venia delictorum; asserens et hoc, quod nulla ei thesauri copia svadere valeret, quod semel b. Petro obtulit, auferre. Pipini patris pietatem Carolus filius imitatus est, eiusque donationem confirmavit, ac suis ipse manibus super corpus b. Petri eam ponens sub terribili sacramento promisit, se omnia conservaturum, quae a Longobardorum gente vindicaret, et eidem Apostolo tribuerat, cuius et iure esse dignoscebantur, uti Hadrianus Papa scribit in ep. ad Constantinum Imperatorem, quae in septima oecumenica Synodo recitata est. Multa quoque alia proferri possent monumenta, quae liberalitatem Pipini regis et Caroli M. imperatoris utroque titulo restitutionis et donationis appellarunt, et iure optimo: quaedam enim loca restituere, quaedam donare professi sunt. Sed longiori oratione opus non est in re apud auctores etiam heterodoxos comperta et comprobata; praeteriri tamen silentio nequit, tanta Carolum M. Romanam Ecclesiam pietate et devotione prosecutum esse, ut in ea charta seu testamento, quod pro divisione regni sui inter suos filios in villa Theodonis condidit, nihil de imperio aut de regionibus b. Petro donatis statuerit, eo quod et Imperatorem eligi iuris erat solius Romani Pontificis, et regiones b. Petro oblatas eidem auferre immane scelus putaverit. Quapropter in eodem instrumento sic filios est allocutus: Super omnia autem iubemus, ut ipsi tres fratres curam et defensionem S. Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, et beatae memoriae genitore Pipino rege, et a nobis postea suscepta est, ut eum cum omni adiutorio ab hostibus defendere nitantur, et iustitiam suam, quantum ad ipsos pertinet, habere faciant. Suo et Ludovicus Pius diplomate donationem huiusmodi ratam habuit, nullamque in iis locis sibi, ac successoribus partem, aut potestatem dispo-

nendi aut iudicandi, subtrahendique aut minorandi reservavit. Curam duntaxat et defensionem S. Petri iis plane verbis, quibus suo testamento Carolus M. usus fuerat, suis filiis et ipse commendavit. Inficiari nemo potest, quin pro tantis a Carolingicae stirpis principibus Ecclesiae Romanae collatis beneficiis maximae iis habendae sint gratiae; eorum enim ope et restituta, et aucta, et perenni donatione Romanorum Pontificum temporalis est confirmata potestas, et principatus iura, quae obtinent. Sed nec unquam hi ulli defuere officio erga illos, imo etiam maximis favoribus cumularunt. Pipinus primus Francorum Rex appellatus fuit a Zacharia Pontifice et titulo Christianissimi decoratus; eius filius Carolus M. primus Imperatorum Occidentis a Leone 3. solemni ritu inauguratus est, et eius exemplo Ludovicus Pius a Stephano 4., Lotharius a Paschali 1., Ludovicus 2. a Leone 4. et alii multi, ita, ut non diffiterentur Francorum Reges eos duntaxat appellari et dici posse Imperatores, quos Romanus Pontifex oleo sancto linisset. Ita scripsit Ludovicus 2. Basilio Macedoni orientis Imperatori. Sed illud, quod maximi ponderis est, ad tuendum Romanae Ecclesiae in suis ditionibus principatum a longaeva decem et ultra seculorum pacifica possessione repetere praesertim oportet, quam neque unus ex regibus aliisque potentatibus seculi proferre potest. Imo si quis cuiuscunque familiam tam longaevae possessionis iure munitam a privato fundo exturbare auderet, neque a iudice audiretur, et nonnisi per vim et calumniam id fieri posse unusquisque censeret. Quanto magis Ecclesiae et praesertim Romanae, cui tanta privilegia concessa sunt, et contra quam nec longissimi temporis valet praesumptio, sua temporalis possessio salva et integra servanda est, qua nulum sanctius manere, nulla potior causa, ac detentio haberi potest, sicuti etiam apud ipsos parum nobis faventes scriptores mirifice in confesso est. Haec tamen, quae sanctissima apud omnes gentes et populos longissimae possessionis haberetur ratio, novissime despecta est, et quod uberem lacrymarum fontem elicit, filii matris meae pugnaverunt contra me. Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Sed haec perpeti debere a potentissimo Principe, qui se Caroli M. esse successorem putat, et quem multis iustisque de causis ab ipso nobis oblatis sperabamus in tuenda Ecclesia Dei si non superiorem, ut certe parem Carolo M. futurum, tantam habet profecto doloris magnitu-

dinem, et acerbilatem, quantam nemo non intelligere poterit, qui quidem videat nunc Caroli M. religiosissimi principis praeclara pietatis documenta radicitus everti, beneficia retractari, donationem et a donatione profecta iura sanctissima et antiquissima perfringi, et conculcari, bellum intentari, atque adeo indici, Ecclesiam denique Romanam, quam ille tam vehementer amaverat, coluerat, defenderat, auxerat, luctuosissimis vexationibus quotidie affligi totamque compilari! Quae si omnibus acerbissima essent, illisque etiam, qui iusto bello superati hostes aliquando fuissent, et in victoris venissent potestatem: quid de Ecclesia matre ac nobis ipsis existimandum est, qui parentis loco a Deo constituti non hostis odium sed amantissimi patris benevolentiam, caritatem, indulgentiam Gallorum Imperatori atque Italiae Regi omni semper tempore verbis factisque patefecimus?

Sed quasi parum fuisset tot provinciarum nostrarum ereptione aliisque factis lacessisse, additum etiam maledictum et contumelia: in eodem Edicto diei 2. Aprilis, de quo agimus, insimulare nos videtur, quod donatione Caroli M. abutamur, quae cum in sanctae nostrae cath. religionis utilitatem facta fuerit, per nos in ipsius hostium compendium convertatur. Loquimini iustitiam, qui iudicatis terram. Eundem Napoleonem compellamus, et, ut supra, affligimus: ipse fateatur, utrumne tota fere nostra temporalis ditio suis militibus obruatur, utrumne apertum aerarium nostrum parandis sumtibus et com meatu, utrumne ulli parcitum sit expensae cum tanta subditorum nostrorum vexatione, ut nihil fere deesset suis copiis non tantum ad sustentationem, sed etiam ad delectationem? Hostibus haec sunt impensa beneficia? Ita potius dicendum videretur, quoniam pro beneficiis iniurias, probra et contumelias recepimus, ac bellum demum indictum est, et quasi ab hostibus urbs haec nostra est in captivitatem redacta, provinciae ereptae, et tota nostra temporalis potestas sub iugo posita et lacerata. Sed illatarum nobis iniuriarum ex intimo cordis sensu obliviscimur libentissime, non conquerimur pro amaritudine animae nostrae, qua operti oppressique sumus: nostris haec debentur culpis, quarum Deus iudex est; vehementer dolemus et gravius angimur contumelias istiusmodi ipsam b. Petri Sedem afficere. Non enim nobis a Gallorum Imperatore sunt ereptae provinciae et urbes Picentium, Urbinatum, et Camertium, sed Ecclesiae Romanae,

cuius sunt patrimonium, et dos ex ipsius etiam Caroli M. confessione atque sententia. Nos earundem sumus administratores et depositarii: si aliqua adfuisset culpa, in nos et non in Ecclesiam refundenda esset; at contra innocens Romana Ecclesia mulctatur, atque in perpetuum absque ulla spe restitutionis suo patrimonio spoliatur, quod ut palam omnibus innotescat, et quibuscunque Romanis Pontificibus successoribus nostris omnis spes recuperandi ablatas provincias adimatur, expressis verbis irrevocabiliter et in perpetuum regno Italico eae provinciae adiiunguntur. Quod igitur Dei providentia et piorum principum liberalitate factum fuerat, quod decem et amplius seculorum spatio erat confirmatum, quod consensione omnium principum ut sacrum et inviolatum habebatur, ut nimirum Romana Ecclesia temporalis etiam dominationis praerogativa fulgeret: nunc unius voluntate disiectum, disruptum ac dissolutum est cum maximo Christianae Reipublicae detrimento. Etenim nemo ignorat, quot et quam ingentia in universam Ecclesiam dimanaverint bona ex coniuncta temporali cum spirituali Romani Pontificis potestate; id quod aliàs nostra oratione complexi sumus, et supervacaneum existimamus illa repetere, quae adversarii nostri quoque vi veritatis impellente fateri coacti sunt. Haec si quispiam aequa lance pensabit, videbit profecto importatae calumniae acerbiter, quod nos pia Caroli M. liberalitate in perniciem sanctae religionis abutamur. Quod quidem iniuriosum et calumniosum commentum hoc acerbius est, quo magis sine causa excogitatum et obiectum est ab eo, qui magnam partem provinciarum ditionis nostrae sibi usurpat, non certe cum aliquo religionis emolumento aut incremento. Saepe enim dolere debuimus, ab eo in quibusque sui dominatus regionibus haereticos cum catholicis tolerari, eaque tolerantia, quae utrosque et cultu, quem sequi maluit, libere uti permittat, et paribus complectatur privilegiis: quod nunc quoque in provincias induci nobis ereptas dolendum erit. Augebuntque dolorem nostrum et organicae leges Parisiis conditae, et Concordatum nobiscum initum sed iam pridem eversum, et aliae quoque pactiones pro Reipublicae tunc Cisalpinae provinciis tantum ad alias quascunque Italiae provincias bello deinde acquisitas contra ius fasque omne ampliatae et prorogatae, quae omnia nunc cum magna Religionis perniciem in provincias etiam Ecclesiae Romanae di-

reptas inferri videre debuimus. Ad haec et Regulares Ordines in iis etiam exstingvi, et eorum bona fisco applicari, et Religiosos utriusque sexus dispergi, cogique emendicata pensione miserabilem vitam ducere, tum Episcoporum auctoritatem civili potestati subiici, immunitates Ecclesiae tolli, planeque deleri, postremo Codicem promulgari, urgerique, in quo ut multa, sed leges praesertim, quae de impedimenti matrimonii divortiisque disponunt, divinis et ecclesiasticis institutis contrarias complorare cogimur. Has leges fere toti Italiae impositas et hanc late vagantem perniciem, ut ab ea et ab Ecclesia Dei amoveremus, nihil non egimus, quam nunc ne a nostris quidem provinciis arcere poterimus, quibus a nobis ereptis Imperator uti se melius ait in Religionis nostrae decus et commodum, dum in eas haec tam lamentabilia et religioni exitiosa inducit. Tantis Ecclesiae calamitatibus, quantum per nos licuit, remedium adferre non praetermisimus, preces, supplicationes, aequas etiam ac honestas condiciones Imperatori obtulimus, ut ab incoeptis abstineret, patientia, longanimitate, caritate eum flecti posse sperabamus, itineris nostri in Galliam fructum et multarum rerum emendationem nobis ab ipso Imperatore promissam expectabamus: sustinuimus adhuc, et per patientiam et consolationem scripturarum bonum esse existimavimus praestolari cum silentio salutare Dei. Verumtamen recogitantes quoque sapientis consilium: tempus tacendi, tempus loquendi, satis silentio indultum esse nobis visum est, et clades iurium Ecclesiae, quae non animis tantum, sed prope omnium oculis obversantur, nedum conscientiae stimulus pro exequendo nostri pastoralis officii debito nos admonent, ut Vobiscum de tantis iniuriis iterum hac nostra oratione conquereremur. Prioribus peiora accesserunt, plagae plagis impositae, Roma Apostolorum Principis sedes, religionis centrum, orbis magistra, in servitutum posita, nosque ipsi Petri successores captivi, patrimonium Ecclesiae direptum; quae quidem utpote temporalia detrimenta tolerabiliora viderentur iis ausibus, quibus spiritualem nostram auctoritatem, et Ecclesiae et Religionis iura Imperator adgressus est. At cum nuperrima ista satis declararent, velle illum et spiritualem et temporalem Ecclesiae potestatem delere, utrique consulimus damnando eos ausus, quos ad perniciem utriusque patravit. Quid enim? Urbe capta, nostro pascendi atque do-

cendi dominicum gregem muneri impedimenta obiecta sunt. Typographis sub capitali poena imperatum est, ne quidquam in vulgus ederetur, nisi venia impetrata a militari Duce: multi sacerdotes vi ex urbe expulsi: literarum commercium violatum: Pontificiae nostrae domus despecta sanctitas: nobilissima excubiarum nostrarum cohors dissoluta; et quia nobis obligatam fidem frangere noluerunt, nulla alia sane culpa conquisiti, capti, et in arcem detrusi, urbis portae, carceres, viae, fora, stationes, deductis nostris militibus contra fidem sacramenti ad Imperatoris stipendia Gallis redundant, et nos spreto omni apostolicae dignitatis maiestate, absque duce, absque ullo militari praesidio derelicti nec nostrae nec subditorum nostrorum saluti et incolumitati consulere possumus; et ne quid deesset contumeliae in tanto dignitatis nostrae contemptu, et nequissimi homines maiori intumescerent audacia, die 17. Martii proxime praeteriti publicatum fuit ac typis editum in hac urbe ac imperatoris nomine programma, in quo milites nostri perduellionis rei plurimum laudati sunt, quoniam sicut dedecet milites mulierum imperio subiacere, eodem modo ridiculum esset subiacere sacerdotibus. Quid plura? Optimus et integerrimae probitatis vir, et huius S. Ecclesiae Praelatus Franciscus Chavalchinus huius Urbis gubernator, brevi horarum spatio interiecto expulsus ab urbe est, in arctam custodiam detrudendus. Haec labente eodem mense Martio in Urbe patrata sunt. Editio autem ac promulgatio saepe memorato Edicto die 2. Aprilis alia innumera id genus facinora ad augendum dolorem nostrum in usurpatis provinciis commissa sunt, quae omnia persequi nimis longum foret; sat proinde sit referre, quod inprimis imperatum est, ut leges omnes, quae in praefato Codice Napoleonis continentur, vim habeant, prout in quibuscunque aliis Gallici imperii et Italici regni provinciis cautum est. Conculcantur, ut S. Bernardi verbis utamur, ubique sancta, et Ecclesia turpiter ancillatur. Iterum praeterea gravissimum illatum nobis vulnus recruduit, de quo supra meminimus, cum Cardinales ab Urbe avulsos deflevimus: alii quatuor ex ordine vestro compelluntur ab Urbe discedere, quibus quamvis natis in iis provinciis, quae nuper nobis creptae sunt, optio datur vel redeundi intra Italicum regnum (quasi nostrae illae provinciae pars unquam fuissent ipsius regni, aut iure aliquo sub regis Italiae imperium transire potuissent), vel amittendi bona, quae possident, fisco addicenda.

Haec autem iussio non pro solis Cardinalibus data est, sed ad quoscunque alios Romae degentes indicta, qui servitio nostro alicuius muneris perfunctione mancipati sunt. Quid tam contrarium legibus iuribusque cuiuscunque expolitae nationis, quid tam iniuriosum nobis et Romanae Ecclesiae fingi poterat, quam si non vi et armis, sed poena publicationis bonorum avertere ab illius servitio viròs optimos, qui longa experientia, probata fide suam operam in spirituali orbis universi procuracione praebebant, vel si qui alii nobis aut huic urbi suos labores ac curas impendebant, quasi alicuius criminis reos aut compellere ab urbe discedere, vel gravi poena mulctare? Neque talia mandantes excusent excusationes suas in peccatis, dicantque, non haec iuberi ministris Ecclesiae, sed solum iis, qui in Romani Pontificis tamquam temporalis principis obsequio sunt mancipati. Quae est ista defensio? Defecerunt scrutantes scrutationes consilia mala. Nimirum studiose affectarunt in illo edicto uti verbis, quibus temporalem Romani Pontificis dominatum a sua spirituali potestate distingvant, ut hoc modo allatas utrique iniurias ad solum Principem, non ad Pontificem referri debere contendant. O infelix astutia! Numne licet unquam principem quemquam pacificum, moderatum et iustum bonis spoliare, ministros timore poenae ab officio deserendo tentare, iniuriis, maledictis lacerare? Quodsi idem princeps sublimi alia dignitate refulgeat, ac praesertim pontificali, nonne duplicis criminis fit reus, qui et principem et pontificem tam graviter offendit? Neque enim laedi princeps potest, quin laedatur pontifex, cum una sit Romani tum principis tum pontificis persona, eo plane modo, quo nemo iniuriam facere Regi Italiae posset, quin eandem Gallorum Imperatori faceret, quum unus vir nunc sit et rex et imperator. Videte, Ven. Fr., quam verum sit, quod supra memoravimus, intendi arcum non minus in temporalia Ecclesiae Romanae bona, sed in ipsam Ecclesiam, in sanctam religionem ipsam, sed celari venenata tela, ut sagittent in obscuro rectos corde, et inimicorum consilia adiuvent, qui percusso in utroque temporali et spirituali suo munere supremo Ecclesiae Pastore gregem universum dispergi posse sibi svadent. Miseri! non reminiscentes adesse Pastorum Principem Iesum Christum Dominum nostrum, qui suo nutu restaurat universa.

Multa alia essent commemoranda, Ven. Fr., in tanta horum

temporum calamitate, quae quia longiora viderentur, si dicerentur ex hoc loco, satius est illa praeterire et plus lacrymis prosecui quam fusiori sermone. Nullo tamen modo praetermittendum est, non videri nobis, istis, quibus affligimur, tribulationibus finem aliquem cito adfuturum. Convertimus oculos ad Galliae imperium, et leges organicas, quas improbavimus, nec improbare unquam cessabimus, supra leges Ecclesiae dominari conspiciamus. Deplorare etiam quotidie debemus Episcoporum auctoritatem eo plus imminui, quanto magis administro laico cuiuscunque cultus praefecto subiicitur. Universitatem nuper Parisiis erectam, a qua ceterae in Galliarum imperio regulam sumere debent pro instruendis adolescentibus quamvis in seminariis enutritis et ecclesiasticae militiae adscribendis, neglecta Epporum vigilantia et inspectione omnem sibi pro delectu studiorum in sacris etiam disciplinis vindicasse auctoritatem, cetera omnia in perniciem iurium Ecclesiae iam diu sancita non modo non revocari, sed validius in dies confirmari; in Hetruria cernimus transferri et executioni mandari leges, quae pro Italico regno constitutae sunt; in provinciis Picentium, Urbinatum et Camertium vos ipsi pernoscitis, Ven. Fr., quid statutum sit, quid timendum. Quid plura? In hac ipsa Urbe nostra captivis nobis audientibus, et vi, ne tanto malo mederi possimus, oppressis, celebrantur omni pudore deposito, conventicula et aggregationes hominum tenebrosissimorum, qui liberi muratores nominari volunt, quas societates et aggregationes duo summi Pontifices praedecessores nostri fel. rec. Clemens 12. et Benedictus 14. binis editis constitutionibus gravissime ac severissime prohibuerunt. Eas nos constitutiones, etsi nullius egeant confirmationis, tamen in omnibus confirmamus, et approbamus, earumque robur et obligandi vim, ipsasque in illis constitutas et sancitas poenas ex hoc loco, quantum maxime possumus, in memoriam omnium revocamus. Aliud etiam facinus, Ven. Fr., commemorandum et complorandum est, omninoque illud, cuius memoriam nulla unquam delebit oblivio, quod quicumque audierit, tinnient ambae aures eius, quod nemo credet cum narrabitur. Quinto decimo kalendas Iulii tribus circiter a meridie horis in has ipsas Quirinalis aedes, quas incolimus, in ipsa penetralia dilecti filii nostri Iulii Card. Gabrielli, qui ministri nostri munere ad omnia publica tam civilia nostra, quam spiritualia totius orbis negotia fungebatur, venire iussi

sunt taxiarchi milites duo, qui Cardinalem convenientes sigilla ipsius scrinio apposuerunt, posito ibi gregali milite, qui sigilla tueretur, et Cardinalem bidui spatio Roma discedere, et Senogalliam ad Eppatum suum proficisci iusserunt. In hoc uno facinore, Ven. Fr., tam multa insunt, ut omnia enumerare difficile sit. Opprimitur et Urbe eiicitur ab illis, qui nullum huiusmodi ius habent, vir Romae summo loco natus et innocentissimus, idemque Episcopus et Cardinalis, et primarius administer noster, et opprimitur in ipsa aede nostra, et prope nos ipsos; in eum autem saevitur hoc modo nullam aliam ob causam, nisi quia nobis parere debuerit, qui ei praeceperimus, ut quaedam mandata nostra ad dirigendas conscientias hominum illis, quorum intererat, nota faceret. Violantur omnia iura, et illa ipsa, quorum sanctitas aequae apud omnes gentes, feras etiam et barbaras omni semper tempore agnita et custodita est. Sanctum est apud omnes exterorum Ministrorum domicilium, sancta eorundem scrinia. Hoc seculo tantum, atque his moribus violari sine pudore videre debemus non privatum alicuius Ministri exteri domicilium, non eiusdem scrinia, sed publicum pacifici principis pallatium, et Summi Cath. Eccl. Pontificis aedem, in qua primus ipse et principis et pontificis administer, quem omnia iura et mores tuerentur, si in alio quocunque terrarum loco esset, tutus esse ac sibi habere scripta muneris sui non potest! eum milites conveniunt, ipsius scripta perquirunt, expellitur, eiicitur, exulare per vim iubetur!

Quantam habeant haec facta, Ven. Fr., in nos ipsos iniuriae. violentiae et contumeliae molem, probe videtis. Et tamen dum haec contra nos nostrumque primatum fiunt, fucus apud incautos et consilii inopes praeclaris verbis ostenditur, quibus amplissimae significationes honoris et reverentiae erga primatum et spirituales potestatem nostram exaggerantur. Quas non sincere esse vel ipsis coecis haec tam luculenta, et in oculis omnium gentium tot et tanta et toties repetita facinora contra omnia divina humanaque iura demonstrant. Contra haec facinora, contra hos ausus, quorum nihil simile invenire est, ex quo gentes esse coeperunt, coram Deo protestati sumus, et nunc coram omnibus hominibus protestamur. Gaudio quidem afficimur, quum videmus dilectos filios nostros insigni fide, patientia, constantia tolerare calamitates, in quas violentae aliorum manus ipsos sine ulla iusta

causa coniiciunt, et parem ab omnibus virtutem atque constantiam nobis pollicemur, quibus sors similis parata sit. Non enim, ut apparet, violentus hic calamitatum et miseriarum torrens tam cito defervescet, nec malorum finis nunc futurus esse videtur. Verum non concidamus animo, Ven. Fr., coelis etiam et terra transeuntibus divina promissionis verba non transibunt. Christus supra petram aedificavit Ecclesiam, et portae inferi non praevallebunt adversus eam. Nos interim, qui ex commissi nobis pastoralis muneris debito religionis vindices, et ecclesiae adsertores positi sumus in terris, ne in tanta bonorum omnium afflictione, in iurium sacrorum contemptu, in immani temporalis nostrae ditionis direptione, uno verbo in summa totius Ecclesiae tantis iam agitatae procellis perturbatione ex turpi desidia siluisse videamur, ac desertae causae Dei ex diuturno silentio rei efficiamur, praeter literas ad curatorem negotiis Italici regni administrandis datas, earumdemque exemplaria Oratoribus Principum tradita, quod unum sublata nobis typographiae libertate ad nostra consilia proferenda habemus commodum, atque perfugium, Vos etiam alloqui voluimus, ut amplissimum voluntatis nostrae testimonium exhibeatis.

Nostro itaque cumprimis, successorum nostrorum et S. Romanae Ecclesiae nomine, solemniori quo possumus modo vim conquerimur, quam patimur, et quam in futurum passuros fortasse nos ipsi veremur. Sarta tecta atque integra iura esse conclamamus Ecclesiae, atque illaesa successoribus nos relinquere protestamur: quin ex iniustissima eorum oppugnatione, et pro iis, quae hucusque gesta sunt, et pro ceteris, quae forsitan gerentur in posterum, ulla ratio, ius ullum iis gignantur, per quos haec mala venerunt super nos. Nullam vero, ne remotissimam quidem, causam, occasionem nos praeuisse asserimus (testis est nobis Deus, testes angeli et homines), cur tot tamque acerba Ecclesiae vulnera infligerentur, imo nihil omnino a nobis praetermissum, ut tantam a Sancta Sede perniciem depelleremus, paratis vel animam ponere pro populo nostro, quem in osculo sancto amplectimur. Omnia probe calletis, Ven. Fr., quorum studio, opera, consiliis tantum nobis in summo rerum discrimine praesidium, ac solatium collatum est. Ii vero, qui ad res Ecclesiae eiusque iura convellenda, et ad ecclesiasticas personas divexandas mandata, manum, opera, consilia, favoremque praebuere,

aut alia quavis ratione in tanta malorum colluvie partem habuere, consulant conscientiae suae, et illius iram revereantur, qui testatus est, in eos se insurrecturum, qui polluerunt templum sanctum suum. Ipsum autem Napoleonem Imperatorem obsecramus in Domino, ut auferat demum malum de domo Israel, sua Ecclesiae iura debitumque splendorem restituat, neque iis se abduci patiantur malorum hominum consiliis, qui amplificandae regalis maiestatis specie aeternam illi perniciem, atque gravissima Religioni detrimenta parare conantur. Laeta nobis proinde, laeta Ecclesiae, laeta bonis omnibus, sibi que ipsi decora et salutaria consilia complectatur. Deum vero Omnipotentem, qui rex regum est, et dominus dominantium, Deum Sabaoth, qui aufert spiritum principum, nostrae seu potius suae causae vindicem invocamus, ut assertorem respiciat, quaesumus, de coelo, perficiat, et custodiat vineam, quam plantavit. Adsit praesenti auxilio nobis, adsit, Ecclesiae, adsit causae suae. Id assidua prece, Ven. Fr., quod unum habemus refugium, id in ieiunio, et lacrymis a patre totius consolationis efflagitemus. Levemus oculos nostros in montem excelsum, unde veniet auxilium nobis, atque a Pastorum Principe imploremus, ut imperet ventis, et fiat tranquillitas magna in mari. Dominus in circuitu est populi sui ex hoc nunc et usque in seculum. — **Bullarium Rom. edit. Rom. XIII. 290.**

163.

Protestatio Summi Pontificis adversus occupationem Status Pontificii, dd. 10. Iun. 1809. *)

MON. Completa sunt tandem tenebrosa consilia inimicorum Sedis Apostolicae. Post violentam et iniustam spoliationem pulcherrimae maximaeque partis ditionum nostrarum, videmus

*) Decretum Napoleonis de hac occupatione sic sonat (ex gall.): Napoleon etc. Considerando, quod Carolus magnus Francorum Imperator, augustus noster praedecessor varias Episcopis Romanis provincias donando, has qua feudum sub ea conditione resignaverit, ut suarum ditionum pacem conservet, quin ideo Roma desiisset esse pars Imperii sui; considerando, quod ab hoc inde tempore ecclesiasticae et civilis potestatis coniunctio fons

nos denique sub indignis praetextibus, tantoque maiore iniustitia privatos suprema nostra potestate temporali, quacum spiritualis nostra independentia arcte connectitur. In medio ferocis huius persecutionis confortat nos ea cogitatio, quod tam grandi calamitate premamur non propter aliquam Imperatori Gallorum aut Galliae, quae semper paternae benevolentissimaeque nostrae sollicitudinis obiectum fuit, illatam offensam, neque propter aliquas mundanae politicae technas, sed quia non volumus prodere officium, conscientiamque nostram. Si nulli, quicumque catholicam profitentur fidem, licitum est placere hominibus et displicere Deo: multo id minus licitum esse potest Capiti et promulgatori eiusdem religionis. Debitores praeterea cum simus Deo et Ecclesiae, ut illaesa et intacta successoribus nostris transscribamus nostra iura: protestamur adversus novam hanc violentam invasionem, eamque nullam et irritam declaramus. Respuimus firmissimo cum animi proposito qualemcumque pensionem, quam nobis et Collegii nostri Membris offert Imperator. Operiremur confusione ac opprobrio in facie totius Ecclesiae, si subsistentiam nostram sine-remus dependere a manu Usurpatoris bonorum eiusdem Ecclesiae. Committimus autem nos plene Dei Providentiae, pietatique fidelium, erimusque contenti, si cursum dierum nostrorum afflictorum in parsimonia consummaverimus. In spiritu humilitatis adoramus inscrutabilia Dei iudicia; Eius divinam misericordiam super fideles nostros subditos invocamus, qui semper erunt gaudium et corona nostra; et postquam nos ipsi his in adiunctis durissimis fecerimus ea, quae facere debuimus: exhortamur eos, ut religionem et fidem servant semper infractam, seque nobiscum

perennis dissidii exstiterit, et nunc adhuc existat; quod Pontifices influxu potestatis unius ad asserendas alterius potestatis praetensiones saepius usi fuerint, taliterque obiecta ecclesiastica suapte indole immutabilia cum civilibus pro ratione adiunctorum et temporis Politicae mutabilibus commisceri debuerint; considerando denique quod proiecta et studia nostra ad securitatem exercitus nostri, pacem et prosperitatem populorum nostrorum, nostri item imperii dignitatem atque integritatem conservandam directa cum civilibus Papae praetensionibus uniendi effectum caruerint, — decrevimus, et decernimus, ut sequitur: 1 Status Papae sunt cum Imperio Gallico uniti. 2. Urbs Roma, praecipua Sedes christianitatis, libera ac imperialis Civitas declaratur. 3. Actuales Papae proventus in duobus millionibus defiguntur, ab omni onere, et contributione immunes. In imperialibus castris pone Viennam 17. Maii 1809. Napoleon.

uniant ad implorandam cum gemitu inter vestibulum et altare opem supremi Patris luminum, ut prava persecutorum nostrorum consilia immutare dignetur. Datum in palatio nostro quirinali, die 10. Iunii 1809. Pius PP. VII.

164.

Declaratio eiusdem Summi Pontificis ad Romanos nocte suae deportationis, dd. 6. Iul. 1809.

MON. Pius PP. VII. fidelibus suis subditis, et particulari gregi suo dilectissimo. In angustiis, quae nos apprehenderunt, effundimus lacrymas teneritudinis, benedicentes Deum, aeternum Patrem D. N. I. C. Patrem misericordiarum, Deum totius consolationis, quod suaviter confortet nos, ut videamus impleri in persona nostra idem illud, quod Filius Dei, Redemptor noster, S. Petro Apostolorum Principi, cuius nos immerentes successores sumus, praenunciavit, dicens: Cum senueris, extends manus tuas, et alius te praecingat, et ducet, quo tu non vis. Nos, tametsi penitus perspicimus, palamque declaramus, non posse nos absque actu violentiae (sumus enim in pace cum orbe universo, et oramus sine intermissione pro concordia Principum omnium) avelli ab Urbe Roma, legitima nostra et pacifica residentia, ditionum utpote nostrarum metropoli, speciali S. Romanae Ecclesiae Sede, et universali centro unitatis catholicae, cuius nos divina dispositione supremum caput ac moderatores sumus in terris: nihilominus tamen extendimus cum resignatione manus nostras sacerdotales ad violentiam, quae nos praecingit, ut nos abducat aliorum, declaramusque auctores huius facinoris obligatos ad reddendam Deo rationem de omnibus eius consecrariis. Interea vero, quod nos concernit, cupimus, svademus, disponimus, ut fideles nostri subditi, particularis noster grex Ecclesiae Catholicae, ferventer imitentur exemplum fidelium primi seculi eo tempore, dum Petrus servabatur in carcere, et ab Ecclesia fiebant sine intermissione orationes ad Deum pro eo. Huius gloriosi Apostoli cum simus successores, utut indigni, confidimus,

futurum, ut omnes nostri dilectissimi filii exhibeant pium istud, et fortassis ultimum officium suo tenero communi Patri; Nos autem in huius vicem concedimus iisdem plena cordis nostri exuberantia benedictionem apostolicam. In Palatio nostro quirinali 6. Iul. 1809. Pius PP. VII. — **Collectio declarationum Pii VII.** Poson. 1809.

165.

Bulla excommunicationis die 10. Iunii 1809. edita contra Gallorum facta iuribus Summi Pontificis adversa.

MON. Quum memoranda illa die secunda Februarii Gallorum copiae, postquam uberiores alias Pontificiae Ditionis provincias late invaserant, in Urbem quoque repentino hostilique immissae sunt impetu, in animum inducere minime potuimus, ut politicis aut militaribus illis rationibus, quae ab invaloribus vulgo praetendebantur et iactabantur, ausus huiusmodi unice tribueremus, quod scilicet aut tueri sese hic, prohibereque hostes suos a terris S. Romanae Ecclesiae, aut nostrum in nonnullis ex iis, quae Gallicanum a nobis Gubernium petierat, recusandis propositum atque constantiam vellent ulcisci. Vidimus statim, rem multo spectare longius, quam temporariam quamdam aut militarem providentiam, irative erga nos animi significationem. Vidimus reviviscere, recalere, et e latebris rursus erumpere, quae deferbuisse, et si minus compressa, repressa saltem videbantur, impia ac vaferrima illorum hominum consilia, qui decepti, decipientesque per philosophiam et inanem fallaciam, introducentes sectas perditionis, sanctissimae Religionis excidium, coniuratione facta, iamdiu machinantur. Vidimus, in persona humilitatis nostrae Sanctam hanc beatissimi Apostolorum Principis Sedem peti, obsideri, oppugnari, qua scilicet, si ullo modo fieri posset, subruta et Catholicam Ecclesiam super illam tamquam super solidissimam petram a Divino eius Conditor inaedificatam labefactari funditus et corruiere sit necesse.

Putavimus olim nos speravimusque, Gallicanum Gubernium malorum experientia edoctum, quibus potentissima Natio ob

laxatas impietati et schismati habenas se involverat, convictumque unanimi longe maximae civium partis suffragio, sibi vere et ex animo persvasisse tandem, securitatis suae ac felicitatis publicae interesse maxime, si liberum Religioni Catholicae exercitium sincere restitueret, ac singulare eius patrocinium susciperet. Hac profecto opinione ac spe excitati nos, qui illius vices licet immerentes in terris gerimus, qui Deus est pacis, vix ut reparandis in Gallia Ecclesiae cladibus aditum patefieri aliquem persensimus, testis nobis universus est orbis, quanta cum alacritate iniverimus tractationes pacis quantique et nobis, et ipsi Ecclesiae steterit, illas tandem ad eum exitum perducere, quem consequi licuisset. At, Deus immortalis! quorsum spes illa nostra evasit! quis tantae indulgentiae ac liberalitatis nostrae tandem extitit fructus!

Ab ipsa promulgatione constitutae huiusmodi pacis conqueri cum Propheta coacti fuimus: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Quam sane amaritudinem non dissimulavimus Ecclesiae, ipsisque fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in Allocutione ad ipsos habita in Consistorio diei 24. Maii 1802. significantes scilicet, ea promulgatione nonnullos initae Conventioni adiectos fuisse articulos ignotos nobis, quos statim improbavimus: iis siquidem articulis non solum exercitio Catholicae Religionis ea penitus libertas in maximis potissimisque rebus re adimitur, quae in ipso Conventionis exordio ut ipsius basis ac fundamentum verbis asserta, pacta, promissa solemniter fuerat; verum eorum quibusdam ipsa etiam haud procul impetitur Ecclesiae doctrina. Idem fere fuit exitus Conventionis, quam cum Italicae Reipublicae Gubernio inivimus, iis ipsis articulis arbitrarie prorsus ac perverse per summam patentemque fraudem atque iniuriam interpretatis, quibus ab arbitrariis perversisque pactionum interpretationibus summopere praecaveramus. Violatis hoc modo pessionibusque conventionis utriusque pactionibus illis, quae quidem in favorem Ecclesiae fuerant constitutae, et Potestate spiritali laicali arbitrio subacta, tam longe abfuit, ut quos proposueramus nobis per conventiones illas, ulli salutares effectus fuerint consecuti, ut potius mala ac detrimenta Iesu Christi Ecclesiae augeri in dies magis ac latius propagari doleamus.

Atque ea quidem hoc loco minime nos singillatim enumerando recensebimus, quoniam et vulgo satis nota et bonorum

omnium lacrymis deplorata sunt, satisque praeterea exposita a nobis duabus Allocutionibus Consistorialibus fuerunt, quarum alteram habuimus die 16. Martii, alteram die 11. Iulii a. 1808. quaeque ut ad notitiam publicam perveniant, quatenus in hisce nostris angustiis licuit, opportune providimus. Ex iis cognoscent omnes, totaque videbit posteritas, quae de tot tantisque ausibus Gallicani Gubernii in rebus ad Ecclesiam spectantibus mens ac sententia nostra fuerit; agnoscent, cuius longanimitatis, patientiaeque fuerit, quod tamdiu siluerimus; quoniam proposito nobis amore pacis, firmaque concepta spe, fore, ut tantis malis remedium tandem ac finis imponeretur, de die in diem Apostolicam nostram palam extollere vocem differebamus. Videbunt, qui labores, quae curae nostrae fuerint, quamque agendo, deprecando, obtestando, ingemiscendo numquam conari cessaverimus, ut illatis Ecclesiae vulneribus medela adhiberetur, ac ne nova ei inflingerentur, deprecaremur. Sed frustra exhaustae sunt omnes humilitatis, moderationis, mansuetudinis rationes, quibus hucusque studuimus iura partesque Ecclesiae apud illum tueri, qui cum impiis in societatem consilii venerat de ea penitus destruenda, qui eo animo amicitiam cum illa affectaverat, ut facilius proderet, eius patrocinium simulaverat, ut securius opprimeret.

Multa saepe diuque sperare nos iussi fuimus, praesertim vero, cum nostrum in Galliam iter optatum expetiturque fuit, deinceps eludi expostulationes nostrae coeptae sunt callidis tergiversationibus, ac cavillationibus, responsisque vel ad rem ducendam, vel ad fallendum datis; nulla denique earum habita ratione, prout tempus maturandis consiliis contra sanctam hanc Sedem Christique Ecclesiam iamdiu initis constitutum appropinquabat, tentari nos, vexarique semper et numquam non aut immodicis aut captiosis petitionibus, quarum genus satis superque ostendebat, duobus aequae huic S. Sedi et Ecclesiae funestis et exitialibus alterutrum spectari; nempe ut aut iis assentientes ministerium nostrum turpiter proderemus, aut si abnueremus, inde causa aperte nobis inferendi belli desumeretur. At, quoniam nos iis petitionibus contradicente conscientia adhaerere minime potuimus, en inde revera obtenta ratio, militares copias in sacram hanc Urbem hostiliter immittendi; en capta arx S. Angeli, disposita per vias, per plateas praesidia; aedes ipsae, quas incolimus, Quirinales magna peditum equitumque manu, bellicisque

tormentis minaciter obsessae. Nos autem a Deo, in quo omnia possumus, confortati, officique nostri conscientia sustentati, hoc repentino terrore ac bellico apparatu nihil admodum commoveri, aut de statu mentis deiici passi sumus. Pacato aequabilique, quo par est, animo statas ceremonias ac divina mysteria obivimus, quae sanctissimi illius diei solemnitati conveniebant. Neque vero eorum quidquam aut metu aut oblivione aut negligentia omisimus, quae muneris nostri ratio in illo rerum discrimine postulabat. Memineramus cum S. Ambrosio, Naboth sanctum virum possessorem vineae suae interpellatum petitione regia, ut vineam suam daret, ubi Rex succisis vitibus olus vile sereret, eundem respondisse: absit, ut ego patrum meorum tradam haereditatem. Multo hinc minus fas esse nobis iudicavimus, tam antiquam ac sacram haereditatem (temporale scilicet Sanctae huius Sedis dominium, non sine evidenti Providentiae Divinae consilio a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris tam longa seculorum serie possessum) tradere, aut vel tacite assentiri, ut quis urbe principe orbis Catholici potiretur, ubi perturbata destructaque sanctissima Regiminis forma, quae a Iesu Christo Ecclesiae sanctae suae relicta fuit, atque a sacris canonibus Spiritu Dei conditis ordinata, in eius locum sufficeret Codicem non modo sacris canonibus, sed evangelicis etiam praeceptis contrarium atque repugnantem, inveheretque, ut assolet, novum huiusmodi rerum ordinem, qui ad consociandas confundendasque sectas superstitionesque omnes cum Ecclesia Catholica manifestissime tendit.

Naboth vites suas vel proprio cruore defendit. Num poteramus nos, quidquid tandem eventurum esset nobis, non iura, possessionesque S. R. Ecclesiae defendere, quibus servandis, quantum in nobis est, solemnis iurisiurandi nos obstrinximus religione? Vel non libertatem Apostolicae Sedis cum libertate atque utilitate Ecclesiae universae adeo coniunctam vindicare? Ac quam magna revera sit temporalis huius Principatus congruentia et necessitas ad asserendum Supremo Ecclesiae Capiti tutum ac liberum exercitium spiritualis illius, quae divinitus illi toto orbe tradita est, potestatis: ea ipsa, quae nunc eveniunt, (etiamsi alia deessent argumenta) nimis iam multa demonstrant. Quamobrem etsi supremi huius Principatus neque honore, neque opibus, neque potestate unquam nos oblectavimus, cuius scilicet

cupiditas et ab ingenio nostro, et ab Instituto sanctissimo, quod ab ineunte aetate inivimus, semperque dileximus, abhorret quam maxime : obstringi tamen officii nostri debito plane sensimus, ut ab ipsa die 2. Februarii a. 1808. tantis licet in angustiis constituti, per Cardinalem nostrum a Secretis Status solemnem protestationem emitteremus, qua tribulationum, quas patimur, causae paterent publice, et iura Sedis Apost. integra, intactaque manere nos velle declararetur.

Quum interea nihil minis proficerent invasores, aliam sibi nobiscum esse ineundam rationem statuerunt. Lento quodam licet molestissimo atque adeo crudelissimo persecutionis genere nostram paulatim debilitare constantiam aggressi sunt, quam subito terrore infringere minime potuerant. Itaque nobis in hoc Palatio nostro tamquam in custodia detentis vix ullus a postridie Kalendas Februarii intercessit dies, quem nova aliqua aut huic S. Sedi iniuria, aut animo nostro illata molestia non insigniverit. Milites omnes, quibus ad ordinem disciplinamque civilem servandam utebamur, nobis erepti, Gallicis copiis admixti; custodes ipsi nostri corporis lectissimi nobilesque viri in Romanam arcem detrusi, diesque inibi plures detenti, tum dispersi dissolutique; portis locisque Urbis celebrioribus praesidia imposita; diribitoria literarum ac typographeae omnia, praesertim nostrae Camerae Apost. et Congregationis de Propaganda fide, militari vi arbitrioque subiecta, nobis propterea, quae vellemus, aut vulgandi typis aut alio perscribendi libertas ademta; rationes administrationis iustitiaeque publicae perturbatae, atque impeditae; sollicitati fraude, dolo, quibusvis malis artibus subditi ad conflandas copias civicorum militum nomine nuncupatas, et in legitimum principem rebelles, et e subditis ipsis audacissimi quique et perditissimi Gallico Italoque lemnisci tricoloris insigni donati et tamquam clypeo protecti impune huc illuc nunc coacta manu, nunc soli grassari, et in quaevis flagitia contra Ecclesiae ministros, contra Gubernium, contra omnes bonos erumpere aut iussi aut permissi; ephemerides, seu, ut aiunt, folia periodica, frustra reclamantibus nobis, typis Romae imprimi et in vulgus exterisque regiones emitti coepta, iniuriis identidem, dieteriis, calumniis vel in Pontificiam potestatem dignitatemque referta. Nonnullae declarationes nostrae, quae maximi momenti erant, et aut manu ipsa nostra aut administri signatae et nostro iussu affixae ad con-

sveta loca fuerant, inde vilissimorum satellitum manu, indignantibus ac ingemiscuntibus bonis omnibus, avulsae, discerptae, proculcatae; iuvenes incauti alique cives in suspecta conventicula legibus aequae civilibus atque ecclesiasticis sub poena etiam anathematis a praedecessoribus nostris Clemente 12. et Benedicto 14. prohibita severissime, invitati, adlecti, cooptati; Administri et Officiales nostri complures tum urbani, tum provinciales, integerrimi, fidissimique vexati, in carcerem coniecti, procul amandati; conquisitiones chartarum, scriptorumque omnis generis in secretis Pontificiorum Magistratuum conclavibus, ne excepto quidem primi Administri nostri penetrali, violenter factae; tres ipsi primi Administri nostri a Secretis Status, quorum alterum alteri sufficere coacti fuimus, ex ipsis nostris aedibus abrepti; maxima demum S. R. E. Cardinalium, collateralium scilicet ac cooperatorum nostrorum, pars e sinu ac latere nostro militari vi avulsa, atque alio deportata. Haec sane aliaque non pauca contra ius omne humanum atque divinum ab invasoribus nefarie attentata, audacissimeque perpetrata, nimis notoria sunt vulgo, quam ut in iis enarrandis explicandisque opus sit immorari.

Neque nos omisimus, ne connivere, aut quoquomodo assentiri videremur, de singulis acriter fortiterque, pro muneris nostri debito expostulare. Tali modo omnibus nos iam ferme et dignitatis ornamentis, et praesidiis auctoritatis spoliati, omnibus adiumentis ad explendas officii nostri inprimisque sollicitudinis omnium Ecclesiarum partes necessariis destituti, omni demum iniuriarum, molestiarum, terrorum genere vexati, excruciat, oppressi atque ab utriusque nostrae potestatis exercitio quotidie magis praepediti post singularem exploratamque Dei O. M. Providentiam, fortitudini nostrae, ministrorum, qui supersunt, prudentiae, subditorum nostrorum fidelitati, fidelium denique pietati debemus unice, quod earum ipsarum potestatum simulacrum quoddam ac species aliqua hactenus remanserit. At si ad vanam atque inanem speciem temporalis nostra in alma hac Urbe finitimisque provinciis potestas redacta fuerat, in florentissimis Urbini, Marchiae et Camerini provinciis nobis fuit per hoc tempus penitus sublata. Ut manifestae huic sacrilegaeque tot statuum Ecclesiae usurpationi solemnem protestationem opponere, sic contra iniusti illegitimique Gubernii seductiones carissimos sub-

ditos nostros praemunire, data Ven. fratribus nostris earum Provinciarum Episcopis instructione, non praeferimus. Gubernium autem ipsum quam non est cunctatum, quam festinavit ea factis comprobare, ac testata facere, quae in instructione illa ab eius esse religione expectanda praenunciavimus! Occupatio, direptioque Patrimonii Iesu Christi, abolitio Religiosarum domorum, eiectione ex claustris Virginum sacrarum, profanatio templorum, froena licentiae passim soluta, contemptus Ecclesiae disciplinae sanctorumque canonum, promulgatio Codicis aliarumque legum non modo sanctis ipsis canonibus sed evangelicis etiam praeceptis ac divino iuri adversantium, depressio ac vexatio Cleri sacrae episcoporum potestatis laicali potestati subiectio, vis eorum conscientiae multimodis illata, violenta denique eorum a Cathedris suis eiectione et asportatio, aliaque huius generis ausa nefaria atque sacrilega contra libertatem, immunitatem, et doctrinam Ecclesiae in nostris illis provinciis aequae admissa statim, ut pridem in aliis locis omnibus, quae in potestatem eius Gubernii venerant; haec, haec praeclara nimirum sunt pignora, haec illustria monumenta mirifici illius studii in Catholicam Religionem, quod necdum desinit iactitare ac polliceri!

Nos vero tot amaritudinibus ab iis, a quibus minus expectare talia debebamus, iamdiu repleti, omnique prorsus ratione conflictati, non tam praesentem nostram, quam futuram persecutorum vicem dolemus. Si enim nobis propter increpationem et correptionem Dominus modicum iratus est, sed iterum reconciliabitur servis suis. At qui inventor malitiae factus est in Ecclesiam, is quomodo effugiet manum Dei? Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit, fortioribus autem fortior instat cruciatio. (Machab. II. 7. 31. — Sap. 6, 8. —) Atque utinam possemus quocunque vitae nostrae etiam dispendio aeternam persecutorum nostrorum, quos semper dileximus, quos diligere ex animo non cessamus, perditionem amoliri, salutem procurare! Utinam liceret nobis ab illa caritate, ab illo spiritu mansuetudinis, ad quem nos natura comparavit, voluntas exercuit, numquam discedere, et in posterum etiam, ut hactenus fecimus, parcere virgae, quae nobis in persona beatissimi Petri Apost. Principis ad correctionem punitionemque deviarum et contumacium ovium, et ad aliorum exemplum terroremque salu-

tarem simul cum custodia universi Domini gregis data est. Sed iam non est lenitati locus. Tot sane ausa quo spectent, quid sibi velint, quo evasura sint tandem, nisi iis satis mature eo, quo fieri potest, modo occurratur, neminem nisi qui sponte coecutiat, latere iam potest. Nemo item non videt ex altera parte, nullam prorsus spem esse reliquam, fore aliquando, ut eorum auctores aut admonitionibus consiliisque sanari, aut precibus et expostulationibus placari Ecclesiae possint. His omnibus neque aditum iamdiu, neque auditum praebent, neque aliter respondent, quam iniurias iniuriis cumulando. Ac fieri profecto non potest, ut Ecclesiae aut tamquam filii Matri pareant, aut tamquam magistrae discipuli auscultent ii, qui nihil non moliuntur, nihil non agunt, nihil non conantur, ut eam sibi tamquam Domini ancillam subiiciant, subiectamque funditus evertant.

Quid igitur iam restat nobis, nisi socordiae ignaviaeque aut fortasse etiam desertae turpiter Dei causae incurrere notam velimus, quam ut terrena omni postposita ratione, abiectaue omni prudentia carnis, Evangelicum illud praeceptum exequamur: Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Intelligent illi aliquando, imperio ipsos nostro ac throno lege Christi subiici, imperium enim nos quoque gerimus, addimus etiam praestantius, nisi vero aequum sit, spiritum carni, et coelestia terrenis cedere. (S. Greg. Naz.) Tot olim Summi Pontifices doctrina et sanctitate praestantes ob unum etiam quandoque vel alterum ex iis criminibus, quae anathemate a sacris canonibus plectuntur, sic exigente Ecclesiae causa contra Reges ac Principes contumaces ad hoc extremum descenderunt. Verebimur ne eorum exemplum tandem sequi post tot facinora, tam nefaria, tam atrocia, tam sacrilega, tam ubique cognita, tam omnibus manifesta? Nonne nobis verendum est magis, ne iure ac merito accusemur, qui sero id nimis, quam quod aut temere aut praecipitanter fecerimus, praesertim quum postremo hoc, et omnium quotquot hucusque contra temporalem nostrum Principatum patrata sunt, gravissimo ausu admoneamur, integrum liberumque nobis non fore amplius, ut huic tam gravi tam necessario Apostolici Ministerii nostri debito satisfaciamus? Hinc auctoritate Omnipotentis Dei, et SS. App. Petri et Pauli, et nostra declaramus, eos omnes, qui post almae huius urbis, et Ditionis Ecclesiasticae invasionem, sacrilegam-

que b. Petri Principis Apostolorum Patrimonii violationem a Gallicis copiis attentatam peractamque ea, de quibus in supradictis duabus Allocutionibus Consistorialibus, pluribusque protestationibus et reclamationibus iussu nostro vulgatis conquesti fuimus, in praefata urbe et ditione ecclesiastica contra eccles. immunitatem, contra Ecclesiae atque huius S. Sedis iura vel temporalia, vel eorum aliqua perpetrarunt, nec non illorum mandantes, fautores, consultores, adhaerentes, vel alios quoscumque praedictorum executionem procurantes, etiam per se ipsos exequentes, — maiorem excommunicationem aliasque censuras ac poenas ecclesiasticas a SS. Canonibus, Apost. Constitutionibus, et Gener. Conciliorum Tridentini praesertim Sess. 22. cap. 4. decretis inflictas incurrisse, et, si opus est, de novo excommunicamus et anathematisamus. — — —

Dum vero Ecclesiae severitatis gladium evaginare cogimur, minime tamen obliviscimur tenere nos licet immerentes eius locum in terris, qui cum etiam exerit iustitiam suam, non obliviscitur misereri. Quare subditis inprimis nostris, tum universis populis christianis in virtute sanctae obedientiae praecipimus et iubemus, ne quis iis, quos respiciunt praesentes literae, vel eorum bonis, iuribus, praerogativis damnum, iniuriam, praeiudicium aut nocumentum aliquod earundem literarum occasione aut praetextu praesumat afferre. Nos enim in ipsos eo poenarum genere, quod Deus in potestate nostra constituit, animadvertentes, atque tot tamque graves iniurias Deo eiusque Ecclesiae Sanctae illatas ulciscentes, id potissimum proponimus nobis, ut qui nos modo exercent, convertantur et nobiscum exerceantur. (S. August.) Si forte scilicet Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam veritatem (2. Tim. 2, 25.) Quare levantes manus nostras in coelum in humilitate cordis nostri, dum Deo, cuius est potius quam nostra, iustissimam causam, pro qua stamus, iterum remittimus, et commendamus, iterumque gratiae eius auxilio paratos nos profiteamur usque ad faecem pro eius Ecclesia calicem bibere, quem ipse prior pro eadem dignatus est: eum per viscera misericordiae suae obsecramus, obtestamurque, ut quas diu noctuque pro eorum resipiscencia ac salute orationes deprecationesque fundimus, ne despiciat atque aspernetur. Nobis certe nulla laetior illa, nulla iucundior illucescet dies, qua videamus, Divina nos exaudiente misericordia, filios nostros, a

quibus tantae nunc proficiscuntur in nos tribulationum dolorisque causae, paternum in sinum nostrum confugere, et in ovile Domini regredi festinantes. — — —

Datum Romae apud S. Mariam Mai. die 10. Iunii 1809. —

Pacca Memoiren. Augsburg. 1835. p. 106.

166.

Pius VII Francisco Imperatori Austriae negotium revindicandi e manibus usurpatorum Status Pontificii commendat. 1813. (ex ital.)

MON. Relatum nobis est, intermediente Maiestate vestra, scopo concludendae universalis pacis Congressum Pragae coadunandum esse, ad asserendam per id universis Statibus securitatem. Maiestatis Vestrae pietas, atque religiositas, iustitiae studium, filialis veneratio, et adhaesio erga personam nostram, per Comitem Metternich iam tempore captivitatis nostrae, dum Savonae detenti fuisset, manifestata, non secus et compassio afflictæ conditioni nostrae exhibita, sunt totidem motiva, iustam fiduciam in Maiestate Vestra locandi, neque illam vanam futuram esse credendi. Qua Ecclesiae catholicae caput, et qua Statuum pontificiorum princeps, reposcimus id, quo spoliati sumus, quoniam nec in praeterlapsis, nec futuris bellis partem capere, verum, neutralitatem illam observare voluimus, quam et qualitas nostra utpote communis omnium patris, et Religionis in variis tantorum Principum regnis dilatatae causa a nobis deposcunt. Tantum abest, ut supremo iuri quoad Status nostros unquam renunciassemus, ut potius iura nostra omni loco et tempore palam reclamaverimus, quae 10 seculorum possessione, forsitan omnium nunc existentium antiquissima, firmata sunt. Nos eosdem hac quoque occasione repetimus, nec dubitamus, huic postulato satisfactum iri, prout id causae nostrae iustitia, ipsumque Religionis bonum, ad liberum, et a partium studio alienum spiritualis potestatis per visibile Caput Ecclesiae ad omnes orbis catholici partes extendendae exercitium efflagitant. Libertas, et imparcialitas in exercitio huius potestatis quoslibet attinent Status, et

necessitas independentiae in supremo Religionis Capite, praetermissis aliis motivis, per id clare et de facto comprobata est, quod cum propria nostra persona evenerat. Hoc unicum exemplum sufficienter demonstrat, qualinam libertate supremum Ecclesiae Caput, Principatu, Statibusque suis spoliatum, et potestati alterius principis subiectum, in regno, ubi detinetur, munus suum implere, et quae impedimenta hoc in casu zelotypia Status excitare possit, ne id ipsum in Statibus alterius principis exerceat. Plures iam, proh dolor! effluxerunt anni, ex quo universalis Ecclesia non ab eo gubernatur, qui per divinum Fundatorem ad id destinatus est. Nos igitur nostro, et S. Sedis apostolicae nomine reclamamus restorationem dominii super omnes provincias quae non nostram, sed S. Petri proprietatem constituunt, quaeve secundum confessionem scriptorum S. Sedi minime addictorum supremo Ecclesiae Capiti a Deo collatae sunt eo fine, ut in tam multis Imperiis, et apud tantas nationes sibi haud infrequenter inimicas, coelestem suam potestatem regendi animas, et unitatem communionis fidelium conservandi, cum libertate exerceat. Non dominandi cupido, non possidendi desiderium sed Religionis bonum, nostraque erga Deum; erga Ecclesiam, et subditos nostros officia, item iuramenta, dum ad munus supremi pastoris evecti fuisset, a nobis nuncupata, ad proprietatem S. apostolicae Sedis, eiusque iura conservanda, defendenda, ac recuperanda, imponunt nobis obligationem restitutionem Statuum nostrorum postulandi. Si nobis possibile foret, haud intermitteremus Pragmam aliquem, qui nos repraesentaret, nostrasque postulationes sustentaret, deputare; noster interim situs ita comparatus est, ut ne id quidem cum certitudine scire valeamus, an praesens scriptum nostrum manibus Vestrae Maiestatis sit consignandum. In spe illa, quod Maiestas Vestra illud perceptura sit, Eandem rogamus, ut qua intermediator pacis vices suas interponere velit, quo nobis non secus ac pluribus aliis pariter licitum sit deputatum exmittere; requirimus porro Maiestatem Vestram adhuc instantius, ut in dicto Congressu nostram, et S. Sedis causam, quae, — quod hic loci repetimus, — adeo evidenter una Religionis causa est, penes negotii pertractationem protegere velit. In caractere, et quae Maiestatem Vestram adeo eximie distinguit, magnanimitate plene confisi non desistimus in moerore cordis, et in mediis tribulationibus nostris preces no-

stras pro incolumitate Maiestatis Vestrae, totiusque augustae Domus ad Deum dirigere; inperlimurque Eidem intima cum propensione paternam nostram, et Apostolicam benedictionem. Datum Fonte bellaq. die 24-a Iulii 1813. — **Pacca** l. cit.

167.

Cardinalis Secretarius Status ope Memorialis ad Principum Legatos dimissi reclamant nomine Papae ditiones temporales S. Sedis, quae sub perturbatione Gallica occupatae fuerant. a. 1814. (ex Gall.)

MON. Eo momento, quo augustae potentiae, gravi ast glorioso bello feliciter superato, iurium legitimitatem restaurant, principibus diuturnam persecutionem passis haereditatem antenatorum restituunt, et infausta systematis cum iustitia et pace publica conciliari nequeuntis consecraria abolent, *Sanctitas Sua, sacro suo munere inducta, Ecclesiae Romanae haereditatem in sua integritate, totoque provinciarum et iuris proprietatis complexu, prout S. Sedi per violentiam erepta, et paterno suo regimini necdum restituta est, sibi reddi postulat.* Dum Napoleon a. 1806. a S. Sede postulasset, ut inito secum exclusivo et permanente foedere, amicos aut inimicos Galliae ut amicos aut inimicos suos tractet, a suis limitibus non secus ac portubus Nationes arceat, quae suas leges acceptare renuerent, SSmus Pater non obstantibus minis pro casu recusationis in eo intentatis, quod eum civili dominatu, throno et libertate privaturus sit, ne uno quidem momento dubitavit tractatum reiicere, caractere suo, et quod sustinet, officio non minus indignum, quam amicitiae, et bonae correlationis cum potentiis Europae omnimode conservatae et porro conservandae vinculis oppositum. Nec minarum implementum, non multo post secutum, heroicam illius constantiam succutere potuit. Ex uno carcere ad alium ductus, ad saevissimas indigentias, et indignissimum tractamentum condemnatus, quin finem eius praevi-

disset, adhaesit SSmus Pater inconcusse suis principiis, constanter iisdem; blanditurque sibi, quod firma haec sua resignatio, quemadmodum ad publicam opinionem sustentandam, ita etiam ad sternendam viam resistantiae contra pacis Europae turbatorem haud parum contulerit. Dum victrices augustarum potentiarum copiae praeterito Ianuario ad cor usque Galliae penetrassent, eoque tempore italica eiusdem possessoria foederatis armis occupata, aut in periculo occupationis fuissent, incidit Napoleoni, SSmum Patrem iisdem hac in regione opponere, aut saltem bellicarum operationum partem reditu illius Romam admisso paralyzare. Incassum tentavit SSmum Patrem ad ineundum secum, subscribendumque tractatum permovere; attamen, utut in exspectatione sua delusus, remisit eum hoc non obstante in Status suos, hac ratione inimicorum suorum manibus eripiendos. SSmus Pater a politicis eventibus retractus, et non-nisi generosas benevolasque foederatarum potentiarum intentiones toto orbe divulgatas et ubivis cum solatio exceptas, noscens, non dubitavit post sui in status suos redditum una etiam plenariam sui in universas ditiones, quibus revolutio gallica S. Sedem spoliavit, restitutionem, sibi de iure competentem, subsequituram; neque praevidit impedimentum quoddam subversari posse, ob quod eidem una earum pars subtrahatur. Cum admiratione proinde, magnitudinis doloris suppari, Sanctitas Sua experitur, provincias sub nomine *trium Legationum* notas, et pulcherrimam suorum Statuum partem a longo tempore constituentes, ad numerum earum, quae restitutae sunt, haud pertinere. Cum legitimitas iurium ad Legationes seculorum usu firmata sit, nec ulla ratione in dubium vocari possit, ideo Sanctitas Sua nec cogitare potest, ut novae quaequam edendae Dispositiones, universales respectu Italiae obtutus, et decisa coadunandi Congressus, fundamentum ad spoliationem suae proprietatis suppeditare possint; quasi vero sanctissima universim recognita iura novam deposcerent discussionem, aut vero quasi possibilitas subversaretur, ut Sua Sanctitas unquam admittat, quo de provinciis S. Sedis per alios disponatur, quibus eandem saltem illimitata ambitio per aliquos annos spoliare potuit. Annon populi et principes ipsi admiratione ac terrore quoad securitatem priorum iurium corriperentur, si viderent, quod eodem momento, quo tantis cum solatiis proclamatur, negotia

Europae in conformitate iuris coordinanda esse, principium isthoc ad Italiae negotia haud extendatur, sed eadem iuxta obtutus coalitionis, et alios politicos respectus coordinetur? Sua tamen Sanctitas in causae suae iustitia confisa, huiusmodi sollicitudine angi non potest. De sensu augustorum regentium sic persvasa, quod vel cogitationem de eo, quasi recte nunc eversum a se systema sequerentur, abominentur, non ambigit, se proxime consecuturam id, quod tanta cum iustitia reclamat. Incassa foret respectu trium Legationum provocatio ad tractatum Tolentinum, cum possibile non sit magis superficiale, omnique motivo magis destitutum argumentum, ac istud sit, producere. Nil est facilius, quam demonstrare, tractatum hunc tamquam iniustae adgressionis effectum principum debilissimo ante fores suae metropoleos a potentissimo hoste obtrusum fuisse; praetensum hunc pacis tractatum, belli statum non praecessisse, ut ex omnibus a Pio VI. dimissis manifestis elucescit; hunc ipsum Pontificem, quoad fieri potuit, contra hunc tractatum protestatum fuisse; per suam Sanctitatem nunc regnantem Pontificem, dum thronum conscendisset, et mille aliis subsequis occasionibus protestationem hanc renovatam fuisse; similes praeterea tractatus, paribus motivis everti haud queunt, occasione restaurationis aliorum principum quoad integrale possessorium, aut saltem praestandam iis per foederatos monarchas indemnisationem, haud fuisse praeiudiciosos; ac a pluribus horum monarcharum de praesenti provincias, formali tractatu abdicatas, recipi, aut saltem reclamari. Haud difficile foret plura alia ad rem afferre argumenta; haec tamen, postquam unico arbor radicitus praeciditur, superflua essent. Idem illud regimen gallicum, quod Pium VI. ad subscribendum tractatum Tolentinum coëgit, paucos post menses eundem solemni decreto annullavit, pro cessante, abrogato, ac velut nunquam inito declaravit, quo sic omnes S. Sedis Status occupare valeat; quod et reipsa effectum est; Roma per vim capta, idem Pontifex throno privatus, quocum dictus tractatus initus erat, idemque in Galliam ductus, ibique in captivitate mortuus. Manifestus itaque error est credere, postremis annis tres legationes per Galliam vi tractatus Tolentini possessas fuisse, cum is amplius non exstiterit. Tenuit Gallia easdem prout et ceteros Ecclesiae Status sub potestate sua iure fortioris, et armorum praeponderantia. Rebus ita indubitanter stantibus, qui fieri posset, ut de 3

Legationibus sic disponatur, quasi vi eiusdem tractatus ad complexum possessoriorum Galliae pertinerent, eadem ipsa Gallia nullum iuris fundamentum producere queunte? Sola igitur Sua Sanctitas repetere potest, prout etiam hisce repetit suas tres Legationes et indubitatis ex irrefragabilibus iuris principiis, quae eidem ad recuperationem universorum Statuum suorum suffragantur.

Sua Sanctitas ad eadem sancta principia provocat, quae in respectu *Avenionis*, et Comitatus *Venaissini* adducendi ius habet. S. Sedem revolutionarius actus illegitime spoliavit provinciis his per Pontificem Clementem VI. ante plura secula aere parato acquisitis. Quanto igitur cum moerore articulum 3. tractatus Parisiensis de 30 Maii excipere debuit Sua Sanctitas, vi cuius per foederatas aulas possessorium eorundem Galliae asseritur, idque ut dicitur, e fundamento rotundationis, et territorialitatis, quo in casu adminus indemnisationem praesupponere oportuisset. Suam itaque Sanctitatem moerore affici necesse est, dum experiri cogitur, de pervetustis suis ditionibus tali modo disponi, absque omni in favorem suum reservatione; infrascriptus proinde officio suo deesset, nisi nomine Suae Sanctitatis solemnem protestationem et formalem reclamationem contra art. 3. tractatus Parisiensis augustis foederatis potentiis submitteret.

Si quid ingratam impressionem, quam contextus suprafati articuli in Sua Sanctitate producere debet, augere posset, id esset profecto occupatio *Anconae* per neapolitanas copias et administrationes. Sua Sanctitas sensu doloris, per incursionem in has provincias producta percita, abstinet ab enucleanda integrali eiusdem vehementia. Hostilis haec peculiaris possessorii S. Sedis occupatio nulla ratione legitimari potest, imo pro casu etiam illo, si ut temporanea consideretur, fidelibus suis subditis gravior, et emolumento aerarii magis damnosa est, quam ut ocyor eiusdem restitutio non urgeatur; prout etiam SSmus Pater eandem hisce repetit.

Pari ratione infrascriptus nomine SSmi Patris formaliter reclamatur Ducatum *Beneventanum* et civitatem *Pontiscorvi* cum territorio suo, expectatque eorundem restitutionem. Augusti Monarchae recordabuntur protestationum per S. Sedem eatenus tempore illo ad se directarum, dum eidem ditiones hae per Napoleonem, ut sub promissione indemnisationis, ereptae fuissent.

Nunc aliud non restaret, quam ad ducatus *Parmensem* et *Placentinum* reflectere. Excelsis potentiis ignotum haud esse potest, ducatum horum principes, ibidem regnantes, per S. Sedem qua tales nunquam recognitos, imo iisdem titulum hunc nunquam attributum fuisse, quin potius suam eatenus protestationem quotannis festo S. Petri renovavit. Sua itaque Sanctitas accepta de tractatu Fontisbellaquei de 11. Aprilis a. c. notitia, e multo gravioribus adhuc motivis protestari debet adversus omnem novam Dynastiam, quae praetensionem respectu harum ditionum Ecclesiae formare vellet. Non ex dominandi pruritu repositionem S. Sedis in universa sua possessoria urget SSmus Pater, quosuper sufficientia a se credit edita esse documenta. SSmus Pater, qua administer patrimonii S. Petri strictissima ligatus est obligatione, et solennissimis a se nuncupatis iuramentis adstrictus ad illud defendendum ac revindicandum. Sed etiam necessitate adactus ad dignitatem suam cum decore sustentandam, et graves, ut toti constat orbi, expensas, cum fidelium servitiis, et religionis bono nexas, perstringendas. Postquam vero omnia fere tegendarum idmodi erogationum media succisa sunt, idcirco hac quoque ex consideratione spoliari nequit succursu, e conservata universa proprietate sua, ad quam ceteroquin innegabili et antiquissimo iure gaudet, promanaturo. Pro coronide huiusce Notae infrascriptus Cardinalis Exc. Vram orat, ut eam quo fieri potest, citius augusto Suo Monarchae substernere velit. Londini, 23. Iunii 1814. *Consalvi*. — **Artaud Geschichte Pius VII.** II. 2. p. 83.

168.

Allocutio **Pii VII.** ad Cardinales post suum e Gallica Captivitate reditum, die 26. Sept. 1814. habita.

MON. Optatissimus tandem aliquando dies illuxit, in quo conspectu frequentiaque Vestra iterum frui datum nobis est. Sacram hanc, in quam invitatu nostro convenistis, aulam utprimum intravimus, tam acri paterni amoris, laetitiaeque sensu correpti

sumus, ut vix lacrymas continere potuerimus. Acerbissima ergo nostrarum calamitatum tempora praeterierunt: nos post gravissima rerum discrimina ad Sedem Apostolicam reduces Ecclesiae gubernacula cum securitate ac dignitate tractanda denuo suscepimus: Vos hac illac iactati et dura omnia passi, lateri tandem nostro rursus adhaeretis, opera nos consilioque Vestro reparandis Ecclesiae ruinis intentos libere et impavide iuvaturi. Omnis igitur malorum, quibus obnoxii fuimus, memoria deleatur: quamquam gravissimarum Ecclesiae, in quam tenebrarum princeps omnem suam per hosce annos evomuisse rabiem visus est, calamitatum recordatio, fieri non potest, ut nostris unquam ex animis elabatur. Quae ex inferis emissa longe lateque dominabatur impietas, omnia christianarum virtutum germina exstirpare contendebat; irritos tamen fuisse nefarios eiusdem conatus, testes nos ipsi locupletissimi exstitimus. Tanta enim ac talia solidae pietatis exempla propriis oculis vidimus, tam effusa impensi amoris, devotissimi obsequii, largissimaeque liberalitatis, dum per varias Italiae Galliaeque provincias traheremur, officia experti sumus, ut de illis antiquissima etiam Ecclesiae tempora gloriari merito potuisse videantur. Vellemus quidem singulis non solum urbibus atque oppidis, sed unicuique hominum nominatim debitam pro suis erga nos meritis laudem impertiri, si id orationis huius nostrae brevitatis aliquo modo pateretur. Silentio tamen praeterire non possumus Genuenses, Mediolanenses, Taurinenses, qui palam, cum facultas dabatur, clam, cum negaretur, Savonam accurrebant, ut nos inviserent, et omni pietatis, amoris, liberalitatis genere venerabundi prosequerentur. Savonensium vero erga nos studium tanto est commendabilius, quanto diuturniorem, gravioremque apud ipsos captivitatem sustinuimus. Aequae a nobis celebranda Gallia est, quae se praestantissimo Regi suo denique restitutam tantopere nobiscum laetatur, et in qua religiosos adeo sensus ubique deprehendimus, totque amantissimi obsequii ac splendidissimae munificentiae testimoniis a nobilissimis praesertim matronis honestati sumus, ut captivitatis nostrae quodammodo obliti, gratias Deo saepe ageremus, quod tantarum virtutum spectatores ac testes nos esse voluisset. Scilicet ea est sanctissimi, quod profitemur, instituti indoles, ut quo magis impugnatur, vires suas intensius exserat, quo validius deprimitur, altius attollatur. Haec ipsa Christianae Religionis

proprietas ipsam de coelo in terras delapsam luculentissime ostendit. Neque enim naturae humanae infirmitas acerbissimis calamitatibus pro iustitia sustinendis, mortique ipsi fortiter alacriterque oppetendae satis esse posset, nisi divina plane virtute confirmaretur. Unde illam animi tranquillitatem, imo et iucunditatem, qua furente in nos persecutione in mediis inopiae, exilii, carcerumque angustiis perfundebamur, profectam existimatis, nisi a coelesti misericordiarum patre, qui erigebat, et consolabatur nos in omni tribulatione nostra? Quis generosos Hispanorum animos excitavit, ut captis inopinato armis, hostem eorum urbes atque arces iam occupantem intrepide adgrederentur, et cruentissimis proeliis fractum ab Hispaniae finibus propulsarent? Quis initum a potentissimis Principibus foedus; quis optatos atrocissimorum bellorum exitus, extremam postremo elatissimi hominis ruinam, nisi Deus exercituum fovit, adduxit, acceleravit? Quoniam igitur conversis Deo sic iubente rebus et teterrimo illo, in quo postremis hisce annis misere iacebamus, statu feliciter emersimus, quid superest, Ven. fratres, nisi ut assiduas et immortales Deo gratias agamus, maximique beneficii, quo in Sedem Apostolicam inter festivos et incredibiles omnium populorum, urbis praesertim nostrae, plausus reducti sumus, numquam obliviscamur?

Te nunc Deipara Virgo, cuius efficacissimo patrocinio salutem nostram acceptam referimus, Vosque o rutilantia Ecclesiae lumina, Petre et Paule, quorum opera et sanguine Christiana Religio Romae sata irrigataque est, quique praesentissima nobis ope adfuistis, precamur, ut quas toto vobis animo grates persolvimus, benignis auribus excipere, urbemque hanc tutelae vestrae commissam a perditorum hominum insidiis, incursibusque perpetuo tueri velit. Vobis etiam fortissimi Martyres, Silveri et Martine, gratos animi nostri sensus expromimus, qui Nos aerumnarumstrarum participes et in Apostolico munere successores exemplo praesidioque vestro ad subeunda quaeque pro sanctissimis legibus discrimina excitavistis.

Nostris autem erga Deum, augustissimam ipsius Matrem, Coelitesque huius Urbis Patronos officiis perfuncti, ad Vos convertimur gloriosissimi Principes, quorum consiliis, opibus, armis pax afflictae Ecclesiae orbique universo reddita est. Res praeclarissime ac saluberrime a vobis gestas nulla unquam aetas

reticebit. Nos quidem egregia Vestrae in Nos voluntatis argumenta memori semper gratoque animo recalemus, illique, per quem Reges regnant, toto animi fervore supplicabimus, ut vos diutissime incolumes servet, et vera, solida perennique felicitate florentes. Nec vos Pontificio meritarum laudum praeconio fraudabimus eximii, quotquot estis, viri lectissimaeque mulieres, a quibus in Italia, eiusque Insulis, atque in Gallia universa praestantior Episcoporum Clerique Romani pars suis e sedibus eiecta, bonis omnibus mulctata, crudelissime uno verbo habita, quod suae erga nos et apostolicam Sedem fidei deesse nolisset, benignissimo hospitio excepta est, et omni studiosae amplissimaeque liberalitatis genere sublevata. O vos beatos, qui thesauros vestros Coelo intulistis, ubi nec aerugo ipsos corrumpit, nec tinea demolitur. Nomen vestrum Romanae Ecclesiae Annalibus inscriptum pietatem largitatemque vestram ad remotissimos usque posteros propagabit.

Quoniam vero qua ratione crescunt dona, crescunt etiam rationes donorum : tanto ad serviendum Deo atque ad obeunda munera cuique nostrum demandata promtiores nos esse oportet, quanto uberioribus ab eo beneficiis affecti sumus. Nostra igitur in Deum pietas ferventior; odor nostrarum virtutum fragrantior; nostrae pro Dominico Grege custodiendo excubiae numquam interruptae, et quam antea perspicaciores esse debent. Nos profecto simulac contrito impiae captivitatis, qua detinebamur, laqueo ad propria reversi sumus, assiduam, ut vobis notum est, cognoscendis curandisque Ecclesiae malis operam navare non intermisimus. Occultos impiorum hominum coetus Religioni aequae ac solio Principum infestissimos in Pontificia ditione disiecimus. Societatem Iesu promovendo Dei cultui aeternaeque animarum saluti procurandae aptissimam suis e cineribus excitavimus, Religiosorum virorum, in quos persecutoris furor singularem in modum exarserat, Coenobia iterum aperuimus. Sacras Virgines e mediis seculi periculis ereptas in sua Monasteria, unde maximo piaculo exturbatae fuerant, denuo congregandas curavimus. His tamen aliisque pluribus, quae hucusque fecimus, maiora profecto sunt, quae facienda supersunt. Vos igitur, Ven. fratres, qua maiore possumus animi contentione obtestamur, ut nos in vinea Domini, quam singularis ferus depastus est, restauranda occupatos ardentiori zelo, studiisque in dies acrioribus

adiuvetis. Dies interim noctesque Coelestem Pastorum Principem obsecremus, ut eas nobis vires, eam apud omnes Principes gratiam, et auctoritatem, eum denique laboribus nostris fructum concedat, ut Ecclesiae suae bona promovere, ipsamque ad pristinam dignitatem et amplitudinem revocare feliciter valeamus.

— **Bullarium Rom. edit. Rom. XIII. 329.**

169.

Protestatio Summi Pontificis nomine per Cardinalem Consalvi die 14. Iunii 1715. interposita adversus ea, quae in **Congressu Principum Vindobonensi** in praeiudicium seu Ecclesiarum Germanicarum sive ipsius S. Sedis Apostolicae constituta haberentur.

MON. *Hercules Card. Consalvi* etc. Omnibus et singulis chirographo hoc testatum facio, non eas tantum partes mihi a Summo Pontifice apud Vindobonensem Congressum fuisse commissas, ut dominiorum S. Sedis Apostolicae curam susceperem, sed attendendum etiam mihi SSmi Domini iussu fuisse, diligenterque cavendum, ne occasione generalis pacificationis constabiliendae ac rerum Europae componendarum Germanicae Ecclesiae et Apostolica Sedes in earum iuribus, immunitatibus, privilegiis, bonis, et, quod caput est, in divino cultu et salute animarum aliquid detrimenti acciperent, imo vero mihi omni studio enitendum, ut quidquid damni tam in spiritualibus quam in temporalibus rationibus suis vicissitudine praeteritorum temporum in Germania passa esset Ecclesia, sarciretur. Ut his partibus satisfacerem, ubi primum cognovi, auctoritate Principum Supremorum imperiali hac regiaque in urbe congregatorum peculiarem constitutam fuisse Commissionem, ad quam de Germaniae negotiis cognoscere, deliberare, et constituere pertineret, Cels. Principi de Metternich praesidi eius Commissionis Sanctitatis Suae expostulationes in scriptis, praedictae Commissioni exhibendas, obtuli die 17. Novemb. elapsi anni 1814. In iis de

omnibus illis rerum immutationibus sum conquestus, quae superioribus annis improbante, ut publicis documentis patet, Sanctissimo Domino nostro, in Germania sunt factae, quarum multae plurium etiam Conventionum praesertim vero Comitiorum Ratisbonensium anni 1803. sanctione firmatae fuerunt, in detrimentum Ecclesiarum, locorum et institutionum, ipsiusque etiam Romani Imperii, unde tam exitialia damna manarunt in spirituales etiam Ecclesiae rationes et animarum salutem, nec non grave illatum fuit praeiudicium et Apostolicae Sedis iuribus, quae tot seculorum spatio fuerant ab Imperatoribus ipsis ceterisque Imperii Principibus agnita; quibus expositis Sanctitatis Suae nomine precatus sum, ut pro iustitia et sapientia clarissimorum Principum remedium tantis malis afferretur. Ipsorum praeterea Legatos obtestari non destiti, ut in instauratione rerum Germaniae, cui daturi essent operam, Catholicae Religionis, animarum salutis, iuriumque Ecclesiarum Germanicarum et Apostolicae Sedis potissimam habere vellent rationem. Quod res ecclesiasticas attinet, propensa voluntas Principum, quorum imperio Germania regitur, saepius declarata spem excitat, fore, ut illae quamprimum ad praescripta legum Ecclesiae componi atque ordinari possint. Quod vero ad temporales Ecclesiarum Germaniae possessiones pertinet, plura in Congressu aut sancita aut manere permissa sunt, quae Sanctitatis Suae animum magno dolore sunt affectura. Principatus enim temporales, quibus Ecclesia in Germania spoliata fuit, instaurati non sunt, imo Principibus secularibus tam catholicis quam acatholicis attributi; bona ac redditus Cleri tum secularis tum regularis utriusque sexus, quae patrimonium Ecclesiae sunt, ex parte penes novos eorum possessores, quin ulla legitimae potestatis sanctio intercesserit, relinquuntur, ex parte autem iis usibus, in quos ordinata erant, abstracta et aversa manere permittuntur. Ipsum denique sacrum Imperium Romanum politicae unitatis centrum iure habitum et religionis sanctitate consecratum minime redintegratum est.

Cum igitur SSmus Dominus pro ea, qua premitur, Dominici gregis atque Ecclesiarum omnium sollicitudine, ac iurisiurandi in sua ad Summum Pontificatum evectione praestiti religione obstrictus huiusmodi damna temporalibus Ecclesiarum Germanicarum rationibus illata aut manere permissa, ex quibus praeterea

catholicae rei cum graviora detrimenta necessario parantur tum multa et magna praesidia tolluntur, non modo silentio praeterire non possit, ne approbare illa connivendo videatur, sed more etiam Praedecessorum suorum, qui contra multo minores Ecclesiae iacturas apostolicam proferre vocem non praetermiserunt, rationes ac iura Ecclesiae sarta tecta, quantum in ipso est, tueri atque intacta servare teneatur: idcirco ego, cui partes, Eius in hoc Congressu commissae sunt, exemplo inhaerens aliorum S. Sedis legatorum, ac signanter Fabii Chisii Episcopi Neronensis apud celeberrimum Monasteriensem in Westphalia Congressum Apostolici Nuncii, contra omnia, quae in hoc Vindobonensi Congressu in praeiudicium iurium et rationum Ecclesiarum Germaniae atque etiam S. Sedis vel sancita, vel manere permissa sunt, et contra damna omnia, quae divino cultui animarumque saluti inde proveniunt, quaeque, quantum in me fuit, impedire conatus sum, nomine S. Sedis Apostolicae, ac SSmi Patris nostri Domini Pii divina providentia Papae Septimi palam per has literas, atque omni meliori modo, via, causa et forma, quibus pro officii mei ratione teneor ac possum, protestor, resisto, et contradico; ad quorum omnium ampliorem notitiam apud absentes quoque et posteros adstruendam hanc protestationem meam manu mea subscripsi, meoque sigillo munivi, eamque in protocollum Actorum huius Congressus inseri firmiter postulo. Datum Vindobonae ex aedibus apost. Nunciaturae, die 14. Iunii 1815. — *Klüber Akten des Wiener Congresses*. Erlangen. 1838. VI. 442.

170.

Ueberior declaratio Cardinalis Legati S. Sedis ad Congressum Viennensem de ditione temporali S. Sedis, dd. 14. Iun. 1815. (ex Gall.)

MON. Infrascriptus Cardinalis Secretarius Status et Plenipotentarius Suae Sanctitatis in Congressu Viennensi, exhibuit eidem die 23. Oct. 1814. Notam, in qua SSmus Pater sui restitutionem in universa sua dominia, non e finibus temporali-

bus, sed in sequelam nuncupatorum occasione sui ad Pontificatum sublimationis iuramentorum, eadem nempe defendendi, et conservandi, postulavit. Coadunatae in Congressu potentiae eidem reipsa *Marcas Anconam, Maceratam, Firmum, Ducatus Camerinensem, Beneventanum et Pontiscorvi, Legationes item Romaniam, Bononiam, et Ferrariam*, excepta Ferrariæ parte in sinistra Padi ripa sita, restituenda decreverunt. Sanctitas Sua id cum gratitudine recognoscit; officio tamen suo minime satisfaceret, nisi et *Comitatus Avenionensem et Venaissinum, et paulo ante memoratam Ferrariæ partem* repeteret. Avenio a S. Sede emta et ab annis 500 possessa; Venaissinum autem diuturnioris adhuc possessorii, sunt spectata possessionis antiquitate, nexa cum eis recordatione, incolarum numero, et productorum opulentia, S. Sedi longe momentosiora, quam ut contra eorum subductionem possit intermittere protestationem. Ipse idem nationalis conventus, qui binis vicibus inconvenientiam provinciarum harum Galliae incorporandarum recognovit, eas tamen anno tandem 1791 S. Sedi eripuit, decrevit nihilominus eidem indemnitate eapropter praestandam, his verbis decreto suo additis: „Le pouvoir executif sera prié de faire ouvrir des negociations avec la Cour de Rome, pour les indemnités et les dedommagemens, qui pourront lui être dus.“ (Executiva potestas requiritur ad ineundas cum Aula Romana negotiationes ratione indemnitis et bonificationis, quae eidem opportuna visae fuerint) Monarchæ Europaei, ad quos Pius VI. Pontifex suum eatenus gravamen direxerat, sua desuper sensa clare expresserunt. Immortalis Catharina II. declaravit: ad restitutionem possessoriorum, quibus Aulam Romanam illegalis potestas spoliavit, se cooperaturam esse; sapiens Imperator Leopoldus II. nihil iustius esse edixit, cunctisque Principibus in eo situm esse, ne idmodi agendi modus praescriptione firmetur; pius Ludovicus XVI Pontifici promisit restitutionem Avenionis et Venaissini, ut primum potuerit. Tractatus Tolentinus, quo a Pontifice Pio VI abdicatio provinciarum harum extorta est, legalem pro earum subtractione titulum suppeditare nequit. Primo quidem non potest S. Sedes iisdem spoliata manere e motivis, per alios Principes, qui pariter abdicacionales tractatus cum potentiori hoste inire coacti fuere, reiectis. Sed sunt praesto alia adhuc ad demonstrandam huius tractatus inconvenientiam motiva. Non provocata adgressio Status debilioris, qui

neutralitatem professus est, iure gentium legitimum bellum nominari non potest; tractatus itaque in sequelam huiusmodi aggressionis initus, est in sua substantia nullus et irritus. Sed etiamsi ipse tractatus huiusmodi pro valido declararetur, certum tamen est, tractatu Tolentino S. Sedi e respectu factae abdicationis, residuarum provinciarum sustentationem promissam extitisse. Quia interim potentia promissionem hanc faciens, serius ea non obstante residuas Pontificias possessiones ad se rapuit, facto hoc ipsamet tractatum Tolentinum violavit, et perfecte annullavit. Nec potest in obversum adduci, quod violatio tractatus, dumtaxat efficaciam eius protelet, nequaquam autem eum ipsum annihilat. Grotius asserit: „Articulis tractatus vim hypotheticam inesse, et conditionum non implemento ipsum tractatum nullum reddi.“ Et Vattel ait: „Quodsi tractatus mutuas et perfectas contineant promissiones, eotum parti in essentia damnificatae competit optio, vel partem foedifragam ad implementum suae obligationis attinere, vel tractatum ipsum pro cessante declarare;“ et alibi: „violatio tractatus pacis a parte una, tribuit alteri ius, ipsum tractatum pro sublato declarandi.“ Principia haec maiorem adhuc deposcunt adplicationem, dum foedifragium usque totalem partis alterius annihilationem exercetur. In casu hoc pars exinanita nulla respectu sui depraedatoris tenetur obligatione, quemadmodum huic nullum ius respectu illius competit. Si Status aliquis dicente Vattellio, ab occupatore evertitur aut subiugatur, eo ipso omnes eius tractatus cum publica auctoritate intereunt, quos illa stipulavit. Consurrexit quidem a. 1800 S. Sedes iterum, ast citra cooperationem regiminis, quod eandem evertit, et quin novus cum illo eatenus fuisset initus tractatus. Res itaque relate ad hoc regimen in priori remanent situ, seu tractatus Tolentinus, per gubernium gallicum de facto sublatus, sublatus mansit et inefficax. Si itaque secundum adductas auctoritates violati tractatus, in eo etiam casu, dum neutra contrahentium partium penitus annihilata est, non solum suspenduntur, sed totaliter expirant, usque dum per novos in vitam revocentur, exurgit quaestio: quinam novi inter regimen gallicum, ac Pontifices Pium VI. et Pium VII. initi fuerint? Nulli! Si quis vero stipulatus fuisset, tum postremus iste, nequaquam autem Tolentinus ille pro norma correlationis inter S. Sedem et Galliam deservire deberet. Sua nihilominus nunc regnans Sanctitas ab exordio sui Pontificatus

adversus tractatum Tolentinum, tum propter internam illius nullitatem, tunc propter realem eius annulationem per regimen gallicum factam constanter est protestata, taliterque S. Sedis iura adversus Galliam aliosque nomine Galliae acturos perfecte salvavit. Ipsae foederatae potentiae tractatus Tolentini nullitatem art. 3. Tractatus Parisiensis a. 1814 implicite recognoverunt. Cum enim possessionem Avenionis et Venaissini ibidem Galliae asseruerint, hoc ipso memoratum tractatum, qua invigorosum acquisitionis titulum earundem provinciarum reputarunt. Sed Parisiensis iste tractatus, non interveniente S. Sede initus, iuribus eiusdem nihil derogare potest. Punctum hoc constituit argumentum Notarum ad Aulas Parisiensem, Londinensem, et Viennensem, ad Ministros foederatarum potentiarum, et in genere ad Congressum directarum. Sua tamen Sanctitas supposuit semper, praesertim in Nota 23. Oct. quod vel Gallia provincias illas cum praeiudicio S. Sedis retinere nolit, vel vero quod in vicem huius convenientem territorialem indemnisationem Sua Sanctitas sit obtentura, quemadmodum id ipse conventus nationalis pro iusto enunciavit. Cum vero indemnisatio haec necdum praestita sit, SSmo Patri strictissima incumbit obligatio, pro S. Sedis iuribus relate ad dictas provincias, suorum antecessorum exemplo cautelam solemnissime interponendi. Eadem argumenta valent relate ad partem Ferrariae in sinistra Padi ripa sitam, et in adiacente protestatione inclusam. Ceterum confidit Sua Sanctitas in religione et pietate Suae caes. apost. Maiestatis, quod nempe eadem in vicinia utriusque Status modum sit inventura, Sedem Pontificiam indemnem reddendi. Concessum Domui Austriacae ius obsidionis Ferrariae et Comacii, S. Sedis independentiae, suo neutralitatis systemati, et exercitio iurium supremi Pontificatus ex aequo est oppositum, potestque eam facile inimicitiis involvere. Infrascriptus itaque necessitatur etiam contra hunc articulum protestari; blanditurque sibi suas nomine SSmi Patris interpositas protestationes et postulata optatum effectum habitura. Iusibus interim Suae Sanctitatis morem gerens, et exempla plurimum ad priores congressus deputatorum legatorum, et speciatim illud Episcopi Nardensis Fabii Chigi ad Westphalicum Congressum deputati, rite secutus, honorem habet Exc. Vrae adnexam protestationem contra Congressus decisa iuribus pontificiis infesta exhibendi, eamque rogandi, ut in Protocollum assumatur.

Viennae 14. Iunii 1815. E. Card. Consalvi. — **Klüber Akten des Wiener Congresses.** IV. 319.

171.

Allocutio Pii VII. ad Cardinales post Congressum Viennensem habita die 4. Sept. 1815. qua Summus Pontifex gratitudinem pro recuperatis Status Pontificii provinciis erga Principes exprimit, et simul contra occupationem bonorum Ecclesiae Germanicae protestatur.

MON. Mirati fortasse eritis, iustissimam laetitiae nostrae causam, non ignotam vobis, nondum nos ex hoc loco vobiscum communicavisse, cum societas ipsa gaudii iucunditati nostrae magnum esset cumulum allatura. Nos quidem citius id facere, statimque ab accepto nuncio decretae huic Sanctae Sedi plurium provinciarum restitutionis eam vobis significare voluissemus, primum ut bonorum omnium largitori Deo pro magno hoc in nos collato beneficio debitas qua par est solemnitate gratias nulla mora interposita persolveremus, tum ut gloriosissimis Principibus, quibus post Deum beneficium hoc acceptum referimus, publicum grati devinctique animi nostri testimonium praebere festinaremus. At quum de tradenda nobis provinciarum ex decreto Principum possessione cum legatis carissimi in Christo filii nostri Francisci Imp. Austriae, nec non Hungariae, Bohemiae, Regnique Lombardo-Veneti Regis Apostolici, qui iam Vindobona discesserat, conventio inita fuisset, tunc ad vos de toto hoc negotio referendum a nobis esse sumus arbitrati, cum et in provinciis illis explicare potestatem nostram incoepissemus, et Majestas Sua omnem rei actae rationem ratam habuisset. Utrumque nunc consecuti gaudium, quod aegre admodum hucusque compressimus, omne nostrum expromimus, vobisque quid in universa hac re confectum fuerit, ex recepta huius S. Sedis consuetudine renunciamus.

Vix e captivitate nostra superiori anno fuimus soluti, ad Catholicae Ecclesiae, cui licet immerentes divina praesumus dispositione, negotia, quae, potiora semper habebimus, primas cogitationes nostras sollicitudinesque convertimus: post haec autem nihil maiori esse a nobis studio curandum existimavimus, quam ut provincias eas omnes, ex quibus b. Petri patrimonium constat, quarum e possessione S. haec Sedes praeteritorum temporum acerbitate fuerat exturbata, recuperare niteremur. Ad eas scilicet, quantum in nobis esset, vindicandas, cum munere ipso, quod gerimus, administratoris, tum sacramenti religione, quo in nostra ad Supremum Pontificatum evectione nos obstrinximus, urgeri nos sentiebamus. Quare ubi primum e Gallia ad nos pervenit dil. filius noster Hercules S. Agathae ad Suburram S. R. E. Cardinalis Consalvi, ex itinere ipso nostro, quo in aliam hanc urbem tendebamus, illum Parisios ablegavimus, tum ut carissimo in Christo filio nostro Ludovico Regi Christ. recuperatam aviti regni possessionem nostro nomine gratularetur, tum etiam ut apud illum ceterosque Principes, quos Lutetiae adhuc manere cognoveramus, studiose ageret, ut Sacra haec Sedes universae ditionis suae possessionem iterum adipisceretur; quam etiam in rem ad eorum singulos nostras officii plenas dedimus literas. Etsi enim minime dubitarem, quin nullis etiam accedentibus precibus nostris, ad causam Sedis Apost. protegendam gloriosos Principes eorum magnanimitas, iustitia, aequitas in primis adducerent, non tamen nos desides in tam gravi S. Sedis negotio esse decebat, neque id committendum esse a nobis sumus arbitrati, ut quorum opera et armis provinciae nostrae ab ea quam passae erant occupatione fuerant vindicatae, eorum opem ad eas recuperandas non exposceremus. Lutetiam igitur citissime Cardinalis cum pervenisset, praestitis Christianissimo Regi, quae ei commiseramus, officiis, atque a Maiestate sua exceptus iis studii atque amoris in nos significationibus, quae a religione ac pietate eius erant a nobis certissime expectandae, Londinum, quo reliqui principes, uno excepto carissimo in Christo filio nostro Francisco Imp. Austriae, concesserant, sine mora se contulit. Hoc loco numquam satis explicare possumus vobis, quam intimo iucunditatis sensu gratum animum nostrum pervaserint ea, quae in opulentissima illa tanti regni principe urbe accidisse cognovimus. Novo enim a duobus amplius seculis

exemplo S. E. R. Cardinalis, Legatus idem Apost. Sedis, suae dignitatis insignibus ornatus, non secus ac si in alma hac ipsa urbe esset, benigne ac liberaliter permittente gubernio, palam publiceque se protulit. Deinde vero cum ad celsissimum Principem Magnae Britanniae Regentem accessit, ut literas ei nostras offerret, et gratulationes, officia, studiaque in illum nostra, atque in inclytam totque nominibus illustrem nationem praesens exponeret, tam multis in aula ipsa Regia exceptus est in personam, quam gerebat, nostram benevolentiae et studii testificationibus, ut nihil ultra praestari omnino potuisset. Quo quidem nomine cum Principi ordinibusque omnibus civium generosae nationis illius, in quos propensissimo iam animo ferebamur, nos maxime devinctos profiteamur, hanc libentissime arripimus occasionem, publicum hoc existimationis, gratissimique animi nostri iis testimonium praebendi. Ea igitur in urbe Legatus noster oblatis unicuique ex Principibus literis nostris, agere apud ipsos Sedis Ap. causam instituit, regiones nominatim omnes, de quarum possessione per notissimas rerum conversiones a. 1789. incoeptas S. Sedis diversis vicibus deiecta fuerat, Romanae Ecclesiae restitui postulavit, rationum momenta, quibus firmissima S. ipsius Sedis iura nituntur, de scripto singillatim exposuit, nostroque eos nomine precatus est, ut iustissimum Romanae Ecclesiae patrocinium susciperent. Quorum quidem Principum omnium tanta fuit in Cardinalem humanitas, tantaeque extiterunt propensissimae in nos voluntatis significationes, ut et consilium nostrum de eo ad illos ablegando iustissimum fuisse senserimus, nobisque iam tum apparuerit, quam merito nos in eorum auctoritate et benevolentia spem maximam collocassemus.

Indicto autem Vindobonae in Austria Principum Conventu, in quo de componendis Europae rebus esset agendum, eo Cardinalis iussu item nostro se contulit, literas, gratulationes, precesque nostras carissimo in Christo filio nostro Francisco Austriae Imperatori, quas Lutetiae non potuerat, in principe illa urbe imperii eius obtulit. Qui religionem, pietatem, fidem tanti Principis probe cognoscitis, minime opus habetis, ut explicemus multis, quod in illo erga nos Cardinalis expertus sit studium, et quam benevolam voluntatem. Illud certe nos, quemadmodum a legato ipso ad nos relatum est, possumus affirmare, propensum in rationes Apost. Sedis animum, quem principio Maiestas sua

verbis amplissimis declaravit, ipsam immutasse numquam, imo ad rei usque exitum ita constanter retinuisse, ut, quod res nostrae feliciter cesserint, eius potissimum propensione in nos tribuendum esse arbitremur. Multos, ut scitis, menses tot rerum explicandarum necessitas Principes Vindobonae retinuit. Multa hoc tempore Legatus noster negotia huius S. Sedis, atque Ecclesiae, non temporalia modo, sed spiritualia etiam, ut mandatum ei fuerat a nobis, diligentissime procuravit, de quibus ad vos suo tempore referemus. Inter quae non illud hoc loco praetereundum silentio esse ducimus, in quo S. huius Sedis honori provisum et legatorum eius praerogativas confirmatas fuisse perspeximus. Cum enim agi coeptum esset de tollendis in omne reliquum tempus controversiis, quae inter legatos Principum de servando inter ipsos ordine ac praeeminentiis saepissime excitabantur, legatus noster sollicitam dedit operam, ut dignitati Sedis Aplicae, cum magna semper ratio habita fuerit, hac quoque occasione consulere. Magnaminitati autem praeclarissimorum Principum eorum etiam — quod magno cum grati animi sensu commemoramus — qui Petri Cathedrae communione non consociantur, et pronae ipsorum in nos voluntati debere nos profiteremur, quod de Legatis ac Nunciis huius S. Sedis, qui primum hucusque inter omnes principum legatos tenuerunt locum, nihil prorsus immutandum esse decreverint, in quo quidem decernendo non temporalis certe Principatus nostri modum spectaverunt, siquidem tam longo a multorum Principum potentia intervallo distamus, sed in persona humilitatis nostrae Sacerdotii dignitatem habuerunt propositam, eique honorem tribuendum esse tanta cum eorum laude censuerunt. Cum autem Legatus idem rationes tueri nostras, obortas saepe difficultates dissolvere, magis magisque Principum conciliare nobis animos pro viribus studuisset, is demum exitus rei fuit, ut solemnibus Conventionibus Vindobonensis decreto sancitum fuerit, tres Piceni provincias, Anconitanam nempe, Maceratensem, et Firmanam, ducatum Camerini, Beneventanum item ducatum, et Pontem Curvum S. Sedi esse reddendos, eandemque in possessionem etiam provinciarum Aemiliae, Bononiae, ac Ferrariae, quae trium legationum nomine veniunt, ea tamen excepta parte Ferrariensis provinciae, quae sinistro Padi littori adiacet, iterum esse immittendam.

Cognoscitis ergo, vener. fratres, laetitiae nostrae causam,

cuius vos hodierna die participes maxima, qua possumus, cordis nostri effusione esse volumus, qui quidem non minorem certe, quam nos ipsi capimus, ex felici hoc faustoque curarum nostrarum eventu percipitis voluptatem. Et Dominus quidem Deus, qui mortificat et vivificat, qui deducit ad inferos et reducit, post dies illos, quibus nos humiliavit, atque annos, quibus vobiscum una vidimus mala, pro bonitate tandem sua misertus nostri, hac illarum regionum quibus tam diu caruimus, accessione magna nos consolatione reficere dignatus est, Romanamque Ecclesiam splendoris ac dignitatis auxit incremento. De quo quidem si tanta cum animi nostri iucunditate laetamur, non tam nostra causa gaudemus, siquidem a principatus ac temporalis dominationis amore quam longissime absumus, quam Dei ipsius, ecclesiaeque suae causa laetamur. Nam quo ampliori S. haec Sedes gaudet patrimonio, eo maiora adiumenta Romanis Pontificibus comparantur, ut tot ac tantis fidelium necessitatibus, atque ecclesiarum totius qua late patet orbis rationibus, pro eorum munere ac dignitate consulere ac providere possint. Quare maximos eos omnes Principes, qui postulatis nostris favere dignati sunt, sive ipsi per se, Vindobonae cum essent, sive per eorum legatos, quod carissimi in Christo filii nostri Ludovicus Galliae Rex christianissimus, et Ferdinandus Hispaniarum Rex Catholicus, nec non celsissimus Brasiliae Princeps Regni Portugalliae et Algarbiorum Regens tanto studio praestiterunt, non de nobis modo, sed de catholica etiam Ecclesia ipsa optime meritos esse censemus. Qua quidem in laude Principes quoque illos coniungimus, qui ad Romanam Ecclesiam non pertinent, quorum etiam propensam in nos voluntatem ac beneficia sumus experti. Magno autem hoc loco cum honore nominandus a nobis est Augustissimus Imperator Russiae Alexander, Princeps militari aequae gloria, quam sibi summam tantis victoriis comparavit, ac gerendi imperii laude clarissimus; is enim tum in cognoscenda causa nostra singulari benignitate animum ac mentem adhibuit, tum in tuendas amplificandasque rationes nostras potentiam et auctoritatem suam contulit. Neque vero non peculiaris a nobis habenda ratio est meritorum in nos Friderici Borussiae Regis, cuius perpetuum in tota nostrarum rerum tractatione in nos extitit studium. Nec nobis Caroli Svecorum Regis defuit favor, qui in rebus nostris ad optatum exitum perducendis libenti et

ipse animo sese praestitit adiutorem. At quo pacto a Celsissimo Principe Magnae Britanniae Regente iterum hic grata cum recordatione commemorando abstinere possemus, cuius egregia in nos voluntas et mandata tanto nobis praesidio in Congressu Vindobonensi, tam magno rationibus nostris adiumento fuerunt? Itaque iis quoque omnibus devinctos nos profitemur, imo eo fortius iis nos obstringi sentimus, quo minoribus incitamentis ad causam Sedis Apost. protegendam eos impelli cognoscimus. Sed nec praeterire silentio volumus illos, quorum in maximis gerendis negotiis praecipua Principes in Congressu Vindobonensi usi sunt opera: non exigua enim ipsorum etiam fuerunt erga nos merita, qui suorum Principum studiis in nos eorum consilio et auctoritate faventes, tam magnam in felici nostrarum rerum exitu partem habuerunt.

Fatemur tamen, Vener. fratres, consolationem illam, quam ex provinciarum, de quibus diximus, restitutione percepimus, plenam, quemadmodum optabamus, non exstitisse. Avenionensis enim provincia, quam S. Sedes pretio emtam quinque seculorum spatio retinuerat; Comitatus Venusinus, quem Romana item Ecclesia ab antiquiori etiam tempore possederat; Ferreensis denique provinciae pars illa, quae in sinistro Padi littore sita est, quae quidem regiones pari iure ac cetera omnia pontificiae ditionis loca ad Sedem Aplicam pertinent, ab eius dominatione adhuc manent avulsi. Nos quidem de regionibus etiam istis expostulationes nostras per huius S. Sedis legatum in Conventu Vindobonensi proponi fecimus: carissimos praeterea in Christo filios nostros Franciscum Imp. Austriae et Ludovicum Regem christianissimum, quorum sub dominatione regiones illae sunt, peculiariter deprecari sumus, ut eas Romanae Ecclesiae, qua praestant magnanimitate restituant. Quas quidem nostras preces fructu tandem vacuas non futuras speramus, siquidem in perspecta utriusque religione ac pietate adeo confidimus, ut dubitare minime possimus, quin tam potentes magnanimitique Principes cumulum hunc eorum gloriae sint imposituri, ut aut S. Romanam Ecclesiam in possessionem terrarum istarum beati Petri restituant, aut iusta saltem aequari eas nobis compensatione praecipiant. Interea tamen ne ex retardata huiusmodi restitutione sive compensatione ullum S. Sedi creari praeiudicium possit, legatus noster statim ac ex Vindobonensis con-

ventus decreto cognovit, regiones, quas supra memoravimus, e numero earum non esse, quae Romanae Ecclesiae reddebantur, protestationem legitima forma exaratam nostro ac Sedis Ap. nomine emittere non praetermisit. Eius autem protestationis exemplum misit ad Principum legatos omnes qui pacis foederi Lutherae Parisiorum die 30. Maii praet. anni sancito, quod Vindobonae absolutum perfectumque est, subscripserant, una cum literis ad singulos eorum datis, in quibus ea rationum momenta, ob quae protestari debuerat, fuse ac singillatim exposuit, rogavitque, ut protestatio illa sua in Protocollum, quod vocant, actorum Conventus Vindobonensis referretur. Haec omnia, Ven. fratres ex protestatione literisque ipsis luculentius cognoscetis, quas quidem alteram latina, Gallica alteram exaratas lingua in lucem edi mandavimus, adiecta etiam vernacula versione, ut arbitrariis interpretationibus aditus praecludatur. Videbitis etiam legatum nostrum in protestatione literisque suis eam quoque partem Decreti Congressus Vindobonensis fuisse complexum, qua constitutum est, Augustissimum Imperatorem Austriae eiusque successores ius habituros Ferrariae et Comacinae arces praesidio communiendi. Laedit id namque iura supremi principatus Apost. Sedis in Civitates illas, et potestatis eius exercitio perturbationem afferre facili negotio potest; neutralitati item eiusdem S. Sedis praeiudicium infert, periculumque ei parat, ut cum ipsa tamquam cum hoste bellorum tempore agatur.

Hactenus de temporalibus Romanae Ecclesiae rationibus: restat nunc, ut de iis, quae circa ecclesiasticas Germaniae res a Legato nostro acta sunt, ad vos referamus. Nos enim spem habentes fore, ut in instauratione rerum Germanicarum acerbissima damna illa, quae in praeterita temporum perturbatione passa esset Ecclesia, reparari possent, legato nostro in mandatis dedimus, ut hanc in rem, maximi illam quidem momenti, studia omnia sua curasque converteret. Has partes ille ab ipso Conventus Vindobonensis exordio suscepit; statim ac vero Commissio quaedam Germaniae rebus discutiendis constituta fuit, quae ex legatis Principum illius nationis constabat, ad eam dedit literas, in quibus expostulationes nostras conclusit omnes, damna tam spiritualibus Ecclesiae iuribus, quam temporalibus eius rationibus illata singillatim enumeravit, atque instantissime postulavit, ut tandem aliquando iis opportunum remedium pro sapientia Principum

afferretur, ita ut quemadmodum bonorum omnium vota paternaeque nostrae sollicitudines iam diu efflagitant, tantis ecclesiarum illarum necessitatibus, collatis cum Principibus ipsis consiliis, providere apostolica auctoritate nostra possemus. Cum autem legatus noster vidisset Conventum Vindobonensem dissolvi, quin aliquid de rebus ad Catholicam Ecclesiam pertinentibus esset constitutum, ea ipsa die, qua circa temporalia S. Sedisiura eam, de qua diximus, protestationem emisit, alteram etiam circa Ecclesiarum Germaniae tam spiritualia quam temporalia iura ad legatos Principum adiunctis quoque literis dedit. Plura de hac re vobis exponere praetermittimus, cum omnia, quae ad eam pertinent, in literarum et protestationis exemplo, quod vestris oculis subiicietur, clare et distincte cognoscere positis. Haec ab eo, qui nostram gerebat personam, agenda erant omnino, ut iura Ecclesiae ponerentur in tuto: minime dubitare volumus, quin Europae rebus pacatis, Germaniae Principes probe sentientes, de quam gravi re agatur, quamque ipsorum etiam intersit diligentissimam ei operam dare, primas eorum sollicitudines in rationes Ecclesiae sint collaturi, atque id tandem effecturi, ut universon in Germania catholica rei statum componere, ac constituere quam citissime valeamus. Quod eo magis speramus, quod sicut accepimus, in alia quadam Germaniae urbe brevi Conventus alter cogendus erit, in quo stabilis Germanicarum rerum ordo constituetur; quo in conventu potissimam habendam esse confidimus rerum Ecclesiae rationem, siquidem nulla firmior imperiorum basis, nulla solidior ac tutior publicae felicitatis asserendae ratio esse potest religione, cuius tuendae amplificandaeque studium Principibus, guberniisque omnibus debet esse praecipuum. Interea tamen ne muneri nostro deesse videamur, utque iura Ecclesiae et Apost. Sedis magis magisque sarta tectaue conserventur, utramque protestationem, quam legatus noster circa iura et rationes tam Sedis Aplicae, quam Ecclesiarum Germaniae emisit, apostolica auctoritate nostra plene confirmamus, ac si literae apostolicae sub plumbo eam in rem iam forent expeditae.

Nos autem orationem hanc concludere nequaquam possumus, quin Cardinali Legato nostro testimonium, quod debemus, amplissimum gesti ab eo tanta cum approbatione nostra muneris praebeamus. Neque vero a ferendo hoc testimonio prohi-

bemur egregii viri modestia: nam quod ipse laudari se aegre patiat, non idcirco nos ab expromendo pro veritate animi nostri sensu abstinendum nobis esse iudicamus, imo vero ad id excitari nos vehementius ac propemodum impelli sentimus. Eius quidem viri iustitia, probitas, ingenium, cum nostram ei benevolentiam merito conciliaverint, usque ab initio Pontificatus nostri eum nobis consiliorum nostrorum participem atque adiutorem nostrae administrationis adiunximus. Quod si nihil acerbius accidere nobis olim potuit necessitate illa, qua nos adacti a munere, quod gerebat, nostri a Secretis Status removeri illum tanta tamen cum eius gloria passi fuimus, pari certe cum animi nostri gaudio vix libera nobis facta est id praestandi potestas, ad illud eum revocavimus. Cum autem novis in Gallia, dum communi captivitate detineremur, constantiam et fidelitatem suam in nos atque in hanc S. Sedem argumentis probasset, auctus legatione difficultatis et laboris plena, nostrum de se iudicium et expectationem non fefellit, siquidem exquisita in mandatis nostris exequendis diligentia ac fide, atque in tuendis S. Sedis iuribus ac rationibus incenso studio rem ita confecit, ut de apostolica hac Sede egregie eum esse meritum iudicemus. Quare nisi illum ex hoc loco publice laudaremus, gratumque animum in eum nostrum testatum solemniter faceremus, iustitiae debito prorsus nos deesse videremur.

Restat nunc, Vener. fratres, ut vestris una nobiscum coniunctis precibus Omnipotenti Deo, a quo bona cuncta procedunt, cuiusque praesentem opem experti mirabiliter sumus, quas debemus gratias et laudes persolvamus. Et quoniam gloriosissimae Virginis Mariae et beatorum apostolorum Petri et Pauli patrocinio ac meritis factum praecipue esse iudicamus, ut tanta cum benignitate nobiscum egerit Deus, idcirco die nativitatis inclytae eiusdem Virginis Dei genitricis sacra post rem divinam in Basilica Principis Apostolorum solemniter coram nobis celebratam gratiarum actiones nostras in hymnis et canticis offeremus Deo, sanctissimamque eius Matrem nec non gloriosos apostolos Petrum et Paulum obsequiis prosequemur nostris, ut eorum patrocinio Deus collata in nos beneficia donis in dies uberioribus cumulet, Ecclesiae, cui praesumus, tranquillitatem, Principibusque omnibus, quorum in nos atque in sanctam hanc

Sedem beneficia sumus experti, gloriae ac felicitatis amplitudinem largiatur. — **Bullarium Rom. edit. Rom. XIII. 394.**

172.

Gregorii XVI proclamatio ad subditos Status Pontificii, motibus intestinis involutos.
1831. (ex ital.)

MON. Gregorius XVI. suis dilectis subditis. Ad supremum Sacerdotii culmen penes omnem debilitatem Nostram Providentia divina sublimati, et ad regimen Statuum eiusdem patrimonium constituentium vocati, festinamus cor Nostrum coram subditis nostris effundere, quo iis innotescat, quibus affectibus repleti fuerimus ab eo momento, quo se voluntas Illius, in cuius manibus sortes hominum positae sunt, respectu Nostri manifestavit. Vocati, ut plus ac princeps, ut pater eorum essemus, Cor vere paternum assumimus, Cor patris unice pro filiorum suorum emolumento animati, pro iis unice sollicitudinem suam exerentis. Ut omnibus omnia fieremus, confessim cogitationes Nostras in varias eorum classes convertimus, quos Nobis Deus filios assignavit, et in amaritudine cordis Nostri comperimus infaustum resultatum adiunctorum, inopiam, et confusionem ubique seminantium. Id quidem etiam gloriosi Praedecessores Nostri, quorum memoria Nobis iugiter pretiosa mansura est, animadverterunt, cuncta adhibentes remedia, quae benevolo eorum animo amplissima perspicacia, et paterna in populos teneritudo suppeditavit. Convicti nihilominus, pro melioranda subditorum sorte ulteriori adhuc providentia opus esse, ut multiplices gubernandae Ecclesiae obligationes animum Nostrum multis aliis, iisque adhuc gravioribus curis occupent, eidem negotio Nos statim accinximus, et deinceps quoque curas Nostras impendemus. Testis est Deus, an non penes exigua, dispositioni Nostrae obnoxia media, copiamque infaustorum eventuum eadem exhaustientium, sincerum sit propositum, quidquid possibile est agendi, ut non solum benedictione coeli, sed et pinguedine terrae recreati in umbra pacis, et abundantia quietis vivant universi a Deo Nobis com-

missi. Testantur id omnes cogitationes per Nos manifestatae, omnes Dispositiones a Nobis emissae, omnia mandata ad eos, quibus illorum effectuatio commissa est, per Nos directa, ut scilicet sine exceptione omnes, praeferenter autem illi, quos Providentia ad statum egentium collocavit, facto experiantur, quam solerter et assidue novus eorum pater, quoad in se est, adlaboret, indigentiis eorum succurrere. Ast recte Nobis dulci illa cura, qualiter filios Nostros consolaremur, occupatis, et de mediis ad effectum idgenus intentionum conferre queuntibus, sollicitis, allatae sunt funestae relationes de infausta eruptione omnia depopulantium revolutionum in nonnullis Statuum Nostorum provinciis. At fortes in auxilio Eius, qui in pressuris potentiam tribuit, humiliavimus Nos sub potenti manu Dei in consideratione illius, quod prima Pontificatus Nostri momenta, imo dies ipse, ad dignitatem Principis Apostolorum, nec in indigno successore expirantem, sacrorum rituum solemnitate in exilitate Nostra honorificandam destinatus, tam tristibus signarentur auspiciis. Sed in simili animi trepidatione confortat Nos rursum cogitatio illa, quod Deus communis omnium pater, qui vivificat et mortificat pro beneplacito consilii sui, quod fatuo hominum aspectui impervestigabile est, alia ex parte servos suos ex abyssu, in quam praecipites acti sunt, suavi misericordiae suae opere eripere sciat, non permittens ut tribulationes, ultra quam possint sustineri, multiplicentur. Hac intentione alloquimur illos etiam, qui, utut inconsiderate a corde Nostro recesserunt, non cessarunt tamen, neque cessabunt accepti esse illi, qui eis caritatis et misericordiae spiritum non evacuavit. In ea itaque convictione, quod ignorantia, qua laborabant, dum novus pater vices illius, quem lugebant, gesturus, iis datus fuisset, admissae praevaricationis gravitatem minus culpabilem esse praefiguraverit, dirigimus ad eos verba misericordis caritatis, et mansuetae condonationis, prout id Vicarium Dei-Hominis decet, qui praecipuo sibi decori duxit, quod mitis sit et humilis corde. Utinam infelices illi pectoris tenere se diligentis patris reminiscerentur, sibi-que cordi sumerent, quantum ei vulnus inflixerint, quam pacem amiserint, quantis periculis in occursum eant, et in comparatione status confusionis, ac inquietudinis, in quem deiecti sunt, in sinceritate cordis deplorarent, se aquas vivas dereliquisse, ut fodiant sibi cisternas dissipatas. Pacis dumtaxat, et reconciliati-

onis desideria fovescentes, et eorum unice emolumentum, quos ut filios Nostros omni tempore consideraturi sumus, prae oculis habentes, aperimus iis iam nunc cor caritate, mansuetudine, dissimulatione plenum, quod iam vel cogitatio illa amaritudine replet, ut necessitemur media severitatis adhibere, cum ex adverso firmum Nobis fixumque sit, iis regionibus, non secus ac aliis eandem mensuram beneficentiae et prosperitatis suppeditare. Utinam misericordiarum Pater exaudiat enixas preces Nostras, quas Nos intermediatores inter Illum ac populum facti, assidue effundimus eo fine, ut omnis error auferatur, iniquitates propulsentur, et solum religiosa caritas, subiectio, et concordia universos subditos nostros animet, eosque contentos efficiat; atque istud est votum Nos in abundantia cordis Nostri regens, quocum omnibus Apostolicam benedictionem impertiendo, super omnes coelestis benedictionis plenitudinem imploramus. Romae 9. Febr. 1831.

173.

Eiusdem ad eosdem altera proclamatio post
sopitos armis Austriacis motus intestinos.
1831. (ex ital.)

MON. Gregorius XVI. Armata generosorum cohors, a pio, et augusto Austriae imperatore per Nos, ad restituendam inter vos pacem et ordinem sub praeteritis motibus eversum, evocata e provinciis Nostris recedit. Evenit hoc in certa illa fiducia, quod ii etiam, qui in transversum sunt acti, ad saniora reduces, se magnae populi massae coniuncturi, et unanimiter cum his via illa processuri sint, quam religio patrum suorum, obligationes subditorum, et sensus honoris indignant; quod omnes sine discrimine ad eam omni nisu tendere velint beatitatem, quae unice rectam moralitatem producere, civilem concordiam, et verum amorem pacis formare potest. Vos vidistis illos victores, vidistis in iis exemplum generositatis non minus, quam moderaminis. Venerunt ad vos ut amici, et se etiam ut tales constanter probaverunt. Venerunt, ut oppressos erigant, oppressores repel-

lant, neque suam missionem vel uno momento oblivioni tradiderunt. Responderunt illi perfecte tam urgenti necessitati evocantis ad furentes motus compescendos, quam augustis iussis supremi sui domini non aliud in corde habentis, quam ut filios ad patrem reduceret, et in territorio communis Matris S. Romanae Ecclesiae pacem reveheret. Verbo, recedunt illi e Statibus Nostris cum ea convictione, quod maiora mala praepediverint, et in ea firma spe, quod vos ipsi funestum eorum reditum declinaturi sitis. Idcirco Nos silere nequeunt, cor Nostrum vobis iterato aperimus. Fortes in iuribus S. huius Sedis, fortes in solemnibus promissis per Augustas Europae Aulas in praesentibus adiunctis Nobis renovatis, oporteret Nos verba regentis potius, ac patris ad vos dirigere; ast sermonem huiusmodi reservamus Nobis ad tempus, si infausto omine novas inquietudines, novas exerrationes, publicam et domesticam pacem perturbantes erumpere contingeret; pro nunc volumus, ut filii Nostri revertantur, unice patris sui vocem audituri. Contristati profecto fuimus, nimis contristati super funestis convulsionibus, sed Deus, omnipotens ille testis est, cor Nostrum cogitatione illa, quod ad gladium iustitiae stringendum aliquando adigendi simus, magis ac dolore illo dilaniatum fuisse. Et quia, ut speramus, Deus ipse semitam misericordiae Nobis aperuit, idcirco Nos ipsi vobis cum iubilo cordis annunciamus, nihil Nobis in votis magis esse, quam praeteritorum oblivisci. Sciant itaque singuli, quod cum supereffluente paterna teneritudine repetimus, omnes qui gratiae Nostrae expertes redditi sunt, eam recuperare posse, si indubia poenitentiae signa prodiderint. Mutua caritas, eaque vera et constans uniat vos omnes! Efformate omnes unam dumtaxat familiam! Tribuat omnipotens, ut a modo in posterum non alia inter vos intercedat differentia, nisi accumulatio virtutis, fidelitatis et obedientiae; — eo connitatur omnis, ista sit gloria patriae, et tum religio, et societas vera et durabili pace perfruentur. Tam eximia spe lactati irremisse quaerimus emolumentum vestrum. In mediis tribulationibus et curis, quae a tempore Nostrae in S. Sedem sublimationis Nos amaritudine repleverunt, istud unicum erat, quemadmodum effective vidistis, curarum Nostrarum obiectum; quae Nobis eo adhuc gratiores erunt, si deinceps pugnare haud debuerimus contra infaustas exerrationes, et varia ex his necessario promanantia mala. His cum sensibus, fiducia pleni

reservavimus vobis praecordia Nostra, a Deo totius consolationis plenitudinem verae felicitatis in vos ope Apostolicae benedictionis exorantes. Romae 12. Iulii 1831. — *Ex Ephemeridibus publ.* 1831.

174.

Gregorius XVI. rebelles subditos Anconitanos maiore excommunicatione aliisque censuris et poenis canonicis plectit, 1832.

MON. Gregorius XVI. Ad perpetuam rei memoriam. Quod de Reipublicae tranquillitate post teterrimas superioris anni perturbationes restituta maxime verebatur, ne cito de bona ea spe depelleretur, quam animo inde susceperamus, id demum nova sceleratorum hominum machinatione contigisse perdolemus. Nos quidem ubi primum Deo bene iuvante disiectas conspeximus factiosorum copias, qui tunc temporis eo etiam furoris proruperant, ut adversus hoc Religionis domicilium arma contulerint, paterno statim affectu dilatavimus cor nostrum ad provincias, quarum e cervicibus acerbissimum impiorum iugum depulsum gratulabamur. Illis proinde, qui tot tantaque mala in nos et apostolicam hanc Sedem patrarant, in gratiam receptis, vel clementi affectis castigatione, curas in id convertimus, ut quae magis in populorum bonum conferrent, ea pro temporum ac locorum conditione constituerentur. Adsciti enim divinae bonitatis consilio ad illius personam sustinendam in terris, qui dulcem se ac misericordem voluit nominari, illud unum expetivimus, eoque cogitationes, vota et studia nostra plena semper clementiae, mansuetudinis ac humanitatis intendimus, ut iis quoque sublati offensio- nis causis, quas obtendere hostium consuevit improbitas, publica ubique pax et tranquillitas consisteret. Verum nondum oblito Domino delicta populi sui, brevi exclamandum nobis fuit: Expectavimus pacem, et non fuit bonum, tempus medelae, et ecce formido, tempus curationis, et ecce turbatio. Novas quippe et fortassis graviores vidimus ingruere procellas, atque in ipsa pace persensimus amarissimam

iugiter parari nobis amaritudinem ab iis, qui nullis deliniti nostrae indulgentiae beneficiis, nullis conscientiae stimulis permoti, audaciores imo et truculentiores in dies adversus Religionem et Imperium, id voce, id scriptis, id insidiis, apertaque vi connituntur unice, ut utriusque, si fieri possit, exitium pariant et interitum. Infesta isthaec improborum coniuratio, quae nos bonosque omnes anxios habebat, erupit haud ita pridem Anconae, quo perditissimam atque infimam perduellium faecem ad publici ordinis cladem et in pacificorum fideliumque civium perniciem novimus confluxisse. Facinorum illico flagitiorumque omnis generis est ibidem cumulata congeries: aedium sacrarum religio violata: praesides sacrorum in invidiam ac contemptum adducti, imo ex his nonnulli vulneribus affecti atque in capitis discrimen vocati: sanctiora fidei mysteria ludibrio habita: furiales iactatae blasphemiae: froena quaelibet evaganti licentiae ademta: errorum monstra inculcata: sanctitas religionis despecta: coetus pestilentissimi impune constituti, in quibus, diceret S. Leo Magnus, lex est mendacium, religio diabolus, sacrificium turpitudine. Hinc porro honestiores cives designati ad necem, et brevi ipse Magistratum Civitatis Primus, vir pluribus nominibus commendatus, occubuit mucrone factiosorum coniuratorumque confossus. Direptiones insuper iacturaeque fortunarum indictae: perturbatio, timor, luctus quaquaversus illati: ac ne quidquam in scelerum cumulum deesset, nostri demum atque Romanae Ecclesiae Principatus iura conculcata ac protrita. Taedet sane hic percensere, quam seditiois incursione, quo impetu armorum, lapidum, conviciorumque actum fuerit ad selectam nostrorum militum manum propellendam, qui ad criminosos coercendos, rectamque disciplinam custodiendam, vindicandamque illuc accesserant, ac multitudine coniuratorum obruti in Arcis munitionibus perfugium sibi quaerere coacti sunt. Norunt omnes, qua triumphali pompa vexilla rebellionis fuerint circumlata, publicisque in locis constituta. Prostant scripta edita in vulgus, nefariaeque celebrantur cantiones, debacchantium in morem, vicatim institutae, quasi malleoli fascisque ad seditiois incendium excitandum fovendumque. Publicae inde auctoritatis vis omnis deleta: leges praescriptionesque utiliores convulsae, cum sacra profanaque omnia misceant, turbentque homines seditiosi, qui id etiam minis caedibusque contendunt,

ut probos cives terrore percussos a publica rerum procuratione avertant eo fine, ut inde eam se necessario suscepisse causentur, ne derelicta a Magistratibus Civitas in profundum malorum prolabatur. Quin etiam tumultuose a coniuratis viri delecti septem, qui nomine fidelis populi per incredibilem perfidiam suscepto Prodelegatum nostrum adirent, ut quae de civitatum imperiique gubernatione, de iudiciorum ordine, de vectigalium et aerarii procuratione, ac de re militari sunt decreta, pro ipsorum lubitu emendarentur, alii conderentur codices, novaque scisceretur regiminis constitutio, qua et catholicae rei et principatus ratio susque deque misere verteretur. Iactitant quidem veteratores isti, se nihil adversus Religionem ac Principatum moliri : sed vaferrimi ut sunt, id obtendunt, ut populis imponant, eorumque benevolentiam aucupentur, dum interim nequissima quavis machinatione conantur fidem, ecclesiam, legitimamque dominationem prosternere ac profligare.

Haec aliaque complura, quae nota sunt, quae testata, quae manifesta, peracerbo moerore confecti certis ex nunciis accepimus. In hac vero rei et sacrae et civilis oppugnatione continere nos adhuc vocem nefas esset, cum animos factiosis adderet diuturnior haec nostra remissio, flammaque luctuosissimi incendiilatiùs pervaderet, atque nos idcirco nota inureremur socordiae, seu fortasse etiam desertae turpiter causae religionis. Vellemus quidem commonitionis, misericordiae atque indulgentiae vocibus gregem istum perditorum hominum, uti anno superiore, iterum compellare. Verum cum multa ipsi febre phrenetici vocanti toties Patri semper pugnaciter restiterint, obfirmatique in impietatis, atque coniurationis furore audire Ecclesiam detrectarint, immanioribus semper contaminati flagitiis: eo iam compellimur, ut, cum longa tot mensium experientia infeliciter edoceamur, in irritum plane cessisse salubriora quaeque effusae benignitatis patientiae et caritatis impensissimae remedia, quibus mollire contumaciam ipsorum conati sumus, id demum consilii dolentes quidem necessario tamen capiamus, quod ex sacrorum canonum praescripto, et Roman. Pontificum praedecessorum nostrorum exemplo praesto est, ut nimirum gladium in perduelles subditos exeramus, quo nos Deus ad religionis ac iustitiae tuitionem munivit. Possumus quidem adhibitam nobis ipsis vim illatasque iniurias patienter ferre, idque Deo iuvante lubentes praestitimus,

intimoque voluntatis sensu semper nos praestituros fore confidimus: sed muneris nostri est, solemnique iuramento adstringimur, religionis incolumitati excubare pervigiles, iuraque et possessiones S. Romanae Ecclesiae tueri, libertatemque Apost. Sedis, quae cum Ecclesiae universae utilitatibus prorsus coniuncta est, vindicare, ac Principatum proinde ipsius defendere, quo ad faciliorem rei sacrae in toto orbe terrarum procurationem Divina Providentia Romanos Pontifices donavit. Quare cum et religionis sanctitatem et iura Romanae Ecclesiae memoratis coniuratorum actibus laedi ac violari palam sit, cumque deteriora deinceps alibi etiam sint pertimescenda, nisi pro nostri muneris officio fortiter iisdem occurramus: lumine Divini Spiritus humili et publica etiam prece implorato, Auctoritate Omnipotentis Dei, et SS. Apost. Petri et Pauli, ac nostra de consilio selectae vener. Fratrum nostr. S. R. E. Cardinalium Congregationis declaramus: eos omnes e nostris subditis, qui Anconae rebellionem, defectionem, ac regiminis immutationem, violationemque patrimonii b. Petri Principis Apost. procurarunt, et supremam iurisdictionem in Pontificiae ditionis provinciis ac locis nobis et Romanae Ecclesiae competentem usurpare, perturbare, retinere et vexare variis modis praesumunt, vel contraecclesiasticam immunitatem et adversus Ecclesiae huiusque S. Sedis iura etiam temporalia vel eorum aliqua sub quolibet praetextu ac quovis modo perpetrarunt, vel mandata seu auxilium in eum finem praestiterunt, vel contra pontificios milites arma tulerunt, vel in aliis etiam S. Ecclesiae locis conspirationes machinantur, vel seditiones defectionemque latius disseminare nituntur, quocunque demum iidem gradu, titulo, officio, deputatione designentur, maiorem excommunicationem aliasque censuras ac poenas eccles. a sacris canonibus, Apostol. constit. et gener. Concil. Tridentini praesertim Sess. 22. cap. 11 de ref. decretis inflictas incurrisse, et si opus est, eos de novo excommunicamus, nec a censuris huiusmodi a quopiam nisi a nobis seu a Romano Pontifice pro tempore existente (praeterquam in mortis articulo et cum reincidentia in easdem censuras eo ipso, quo convaluerint) absolvi ac liberari possint: ac insuper inhabiles et incapaces eos esse declaramus, qui absolutionis beneficium consequantur, donec omnia quomodolibet attentata retractaverint, et improbaverint et debitam pro temporum ac personarum conditione satisfac-

ctionem Ecclesiae, ac nobis et huic S. Sedi in praemissis praestiterint. Ceterum cum tradita nobis divinitus Religionis Sanctaeque huius Sedis custodia perluctuosam haec declarand edicendique necessitatem intulerit: miserrimam tot filiorum caecitatem illachrymantes levamus oculos, vocesque ad Patrem totius consolationis, nostraeque seu potius suae causae assertorem et vindicem, ut faciens mirabilia misericordiae suae conterat superbiam duritiae ipsorum, quo fiat, ut ad officium reductos, qui desipuerant, paterno eos iterum sinu excipiamus cum gaudio, ac de novo hoc catholicae rei iustitiaeque triumpho laeti gratulemur. — Datum Romae die 21. Iunii 1832.

175.

Allocutio Pii IX ad Collegium Cardinalium de ratione agendi per Sedem Aplicam occasione recentiorum motuum politicorum adhibita. 1848. 29. April.

INTR. Praesens Allocutio perstringit 1. rumores divulgatos, quasi motuum ac convulsionum in Europa grassantium Papa foret auctor per inductas in suo Statu Pontificio mutationes ac reformationes, et quasi Papa missis ad partes Germaniae exploratoribus tam Italos ad novas reipublicae conversiones excitaret, quam de stabilienda ex universis Italiae populis Republica cogitaret; 2. rumores et audaciam illorum, qui similia spargunt, detestando exponit seriem eorum, quae circa quaspiam emendationes in Statu Pontificio erga Principum Civiliū desiderium a. 1831 manifestatum acta fuerunt; 3. declarat, Papam ab omni amplioris dominationis temporalis studio alienissimum esse.

MON. Non semel, Venerabiles Fratres, in Consensu Vestro detestati sumus nonnullorum audaciam, qui nobis atque adeo Apostolicae huic Sedi eam inferre iniuriam non dubitaverant, ut nos a sanctissimis praecessorum nostrorum institutis atque ab ipsa (horrendum dictu!) Ecclesiae doctrina non uno in capite declinasse confingerent. Verum nec hodie desunt, qui de nobis ita loquuntur, quasi praecipui auctores fuerimus publicarum com-

motionum, quae novissimo tempore nedum in aliis Europae locis, sed in Italia quoque acciderunt. Ex Austriacis praesertim Germaniae regionibus accepimus, disseminari ibidem in vulgus, Romanum Pontificem et missis exploratoribus et aliis adhibitis artibus Italos populos excitasse ad novas publicarum rerum commutationes inducendas. Accepimus pariter, quosdam catholicae Religionis inimicos occasionem inde arripere ad Germanorum animos inflammandos vindictae aestu, atque ab sanctae huius Sedis unitate abalienandos. Iam vero etsi nobis nullum omnino dubium sit, quin Catholicae Germaniae gentes, et qui eis praesunt, spectatissimi Antistites ab illorum improbitate quam longissime abhorreant, officii tamen nostri esse novimus scandalum praecavere, quod incauti aliqui simplicioresque homines accipere inde possent, et calumniam refellere, quae non in personae tantum humilitatis nostrae, sed etiam in Supremi Apostolatus, quo fungimur, atque in Sanctae huius Sedis contumeliam redundat. Et quoniam iidem illi obtrectatores nostri machinationum, quas nobis affingunt, nullum proferre documentum valentes, in suspicionem adducere connituntur, quae gesta a nobis sunt in temporali Pontificiae ditionis procuratione ineunda, idcirco ut hanc ipsis calumniandi ansam praecidamus, consilium est, totam earum rerum causam hodie in Consessu Vestro clare aperteque explicare.

Ignotum Vobis non est, Vener. fratres, iam inde a postremis temporibus Pii VII. Praedecessoris nostri praecipuos Europae Principes Apostolicae Sedi insinuandum curasse, ut in civilibus rebus administrandis faciliorem quamdam ac respondentem laicorum desideriis rationem adhiberet. Postmodum a. 1831. haec illorum consilia et vota solemnius emicuerunt per celebre illud Memorandum, quod Imperatores Austriae et Russiae, ac Reges Francorum, Britanniae et Borussiae Romam per suas Legatos mittendum existimaverunt. Eo quidem in scripto inter cetera actum est tum de Consultorum consilio ex tota Pontificia ditione Romam advocando; tum de instauranda seu amplianda Municipiorum constitutione, ac de Provincialibus Consiliis instituendis, nec non de hisce ipsis aliisque institutis in omnes Provincias ad communem utilitatem invehendis, ac de aditu laicis dando ad omnia munera, quae sive publicarum rerum administrationem, sive iudiciorum ordinem respicerent. Atque haec praesertim duo

postrema capita tamquam vitalia gubernandi principia proponebantur. In aliis etiam Legatorum scriptis actum est de ampliori venia cunctis, aut fere cunctis tribuenda, qui a fide erga Principem in Pontificia ditione defecerant. Neminem porro latet, nonnulla ex his perfecta fuisse a Gregorio XVI. decessore nostro, ac nonnulla insuper promissa in Edictis ipso anno 1831. eius iussu latis. Verum haec Praedecessoris nostri benefacta votis Principum minus plene respondere visa fuerant, nec satis esse ad publicam utilitatem ac tranquillitatem in toto S. Sedis temporali Statu firmandam. Itaque nos ubi primum inscrutabili Dei iudicio in illius locum suffecti fuimus, nullius certe hortatione aut consilio excitati, sed nostra in subditum temporali Ecclesiasticae Ditioni populum singulari caritate permoti, uberiores indulgimus veniam iis, qui a debita Pontificio Gubernio fidelitate aberraverant, ac subinde nonnulla instituere properavimus, quae prosperitati eiusdem populi profutura iudicaverimus. Atque ea omnia, quae in ipso nostri Pontificatus exordio gessimus, plane congruunt cum iis, quae Europae Principes vel maxime exoptaverant. Iam vero postquam Deo bene adiuvante consilia nostra ad exitum perducta sunt, tum nostri tum finitimi populi prae laetitiae gestire, ac publicis gratulationis ac observantiae significationibus ita nos prosequi visi sunt, ut commitendum nobis fuerit, quo vel in ipsa hac alma Urbe populares clamores, plausus, conventus nimio impetu erumpentes ad officii normam revocarentur. Deinde nota omnibus sunt, Ven. fratres, verba nostrae ad vos Allocutionis in Consistorio habito die 4. Octobr. superioris anni, quibus et Principum erga subditos sibi populos paternam benignitatem ac propensiora studia commendavimus, et populos ipsos ad debitam in suos Principes fidem atque obedientiam denuo adhortati fuimus.*) Neque vero postmodum intermisi-

*) Allocutionis de 4. Octobr. 1847. verba, ad quae hic provocatio fit, sunt: „Atque hic, Ven. fratres, clare aperteque declaramus, tum in hac re (restituto Patriarchatu Hierosolymitano), tum in aliis quibusque nostras omnes curas, cogitationes, studia ab omni prorsus cuiuslibet humanae Politices ratione vel maxime aliena eo spectare, ut sanctissima Christi Religio et doctrina ubique terrarum cunctis populis magis magisque affulgeat. Etsi enim exoptemus, ut viri Principes, quibus a Domino data est potestas, avertentes aures suas a fraudulentis et perniciosis consiliis, et custodientes iustitiae legem ac secundum Dei voluntatem ambulantes, eiusque S. Ecclesiae iura et libertatem tuentes, pro eorum religione ac benignitate suorum

mus, quantum in nobis fuit, etiam atque etiam omnes commovere et exhortari, ut catholicae doctrinae firmiter adhaerentes, et Dei atque Ecclesiae praecepta servantes, concordiae mutuae ac tranquillitati et caritati erga omnes studerent. Atque utinam paternis nostris vocibus et hortationibus optatus respondisset exitus! Sed perspectae cuique sunt publicae, quas supra commemoravimus, commotiones populorum Italiae, nec non alii eventus, qui sive extra Italiam, sive in Italia ipsa vel antea contigerant, vel postea successerunt. Si quis vero contendere velit, eiusmodi rerum eventibus aliquam patuisse viam ex iis, quae nostri Sacri Principatus initio benevole a nobis benigneque acta sunt; is certe nullo prorsus modo operae id nostrae adscribere poterit, cum nos non aliud egerimus, quam quae ad temporalis nostrae ditionis prosperitatem non nobis solum, sed etiam commemoratis Principibus opportuna visa fuerant. Ceterum ad eos quod attinet, qui in hac nostra ditione nostris ipsis beneficiis abusi sunt, nos quidem Divini Pastorum Principis exemplum imitantes, ignoscimus illis ex animo eosdemque ad saniora consilia amantissime revocamus, et a Deo misericordiarum Patre suppliciter poscimus, ut flagella, quae ingratos homines manent, ab eorum cervicibus clementer avertat. Praeterea nec succensere nobis possent supradicti Germaniae populi, si haudquaquam possibile nobis fuit eorum ardorem continere, qui ex temporali nostra ditione plaudere voluerunt rebus contra illos in superiori Italia gestis, et pari atque alii erga propriam nationem studio inflammati in eandem causam cum ceteris Italiae populis suam operam conferre. Siquidem et plures alii Europae Principes, longe maiori prae nobis militum copia polentes, commotioni pariter suorum populorum hoc ipso tempore

populorum felicitatem prosperitatemque procurare non desistant: tamen vehementer dolemus in diversis locis nonnullos e populo existere, qui nostro nomine temere abutentes, et gravissimam personae nostrae ac supremae dignitati iniuriam inferentes, debitam erga Principes subiectionem denegare, et contra illos turbas, pravosque motus concitare audent. Quod certe a nostris consiliis adeo abhorreere constat, ut in nostris Encyclicis literis ad omnes Ven. fratres Episcopos die 9. Nov. anni sup. datis haud omiserimus inculcare debitam erga Principes et Potestates obedientiam, a qua iuxta christianae legis praeceptum nemo citra piaculum deflectere unquam potest, praeterquam scilicet ubi forte aliquid iubeatur, quod Dei et Ecclesiae legibus adversetur.“

obsistere non potuerunt. In qua rerum conditione nos tamen nostris militibus ad Pontificiae ditionis fines missis non aliud mandatum voluimus, nisi ut Pontificii Status integritatem ac securitatem tuerentur. Verum cum modo nonnulli exoptent, ut nos quoque cum aliis Italiae populis et Principibus bellum contra Germanos suscipiamus, officii tandem nostri esse iudicavimus, ut in solemni hoc Conventu vestro clare ac palam profiteamur, abhorrere id omnino a consiliis nostris, quandoquidem nos licet indigni vices illius in terris gerimus, qui auctor est pacis, et amator caritatis, ac pro supremi nostri apostolatus officio omnes gentes, populos, nationes pari paterni amoris studio prosequimur atque complectimur. Quodsi nihilominus non desint inter nostros subditos, qui aliorum Italarum exemplo abripiantur, nos ipsorum ardorem quo tandem modo cohibere poterimus?

Hoc autem in loco haud possumus quin in conspectu omnium gentium subdola illorum consilia, per publicas etiam ephemerides variosque libellos manifestata, repudiemus, qui Romanum Pontificem praesidere vellent novae cuidam Reipublicae ex universis Italiae populis constituendae. Imo hac occasione ipsos Italiae populos pro nostra in eos caritate summo-
pere monemus et hortamur, ut a callidis huius generis et ipsi Italiae perniciosis consiliis diligentissime caveant, ac suis Principibus, quorum etiam benevolentiam experti sunt, firmiter adhaereant, atque a debito erga illos obsequio se avelli numquam patiantur. Etenim si secus agerent, non solum a proprio officio deficerent, verum etiam periculum subirent, ne eadem Italia maioribus in dies discordiis et intestinis factionibus scindere-
tur. De nobis autem iterum atque iterum declaramus, Romanum Pontificem omnes quidem cogitationes, curas, studia sua intendere, ut ampliora quotidie incrementa suscipiat Christi Regnum, quod est Ecclesia; non autem ut fines dilatentur Civilis Principatus, quo divina providentia Sanctam hanc Sedem donatam voluit ad eius dignitatem atque ad liberum Supremi Apostolatus exercitium tuendum. Magno igitur in errore versantur, qui animum nostrum amplioris temporalis dominationis ambitu seduci posse arbitrantur, ut nos mediis armorum tumultibus iniiciamus. Illud sane paterno nostro cordi iucundissimum foret, si opera, curis, studiisque nostris quidpiam conferre datum esset ad restringendos discordiarum fomites, ad conciliandos invicem bellantium

animos, atque ad pacem inter ipsos restituendam. Interea dum non levi animi nostri consolatione accepimus, pluribus in locis nedum in Italiae, sed etiam extra illam, in tanto hoc rerum publicarum motu fideles filios nostros suo erga res sacras sacrorumque ministros obsequio non defuisse, dolemus tamen toto animo hanc illis observantiam non ubique fuisse servatam. Nec nobis temperare possumus, quin lamentemur tandem in Consessu hoc vestro funestissimam illam consuetudinem, nostris temporibus praecipue grassantem, exitiales omne genus libellos in lucem edendi, quibus aut sanctissimae nostrae religioni morumque honestati teterrimum bellum infertur, aut civiles perturbationes ac discordiae inflammantur, aut Ecclesiae bona impetuntur, et sacratoria quaeque illius iura oppugnantur, aut optimi quique viri falsis criminationibus lacerantur. Haec vobis, Ven. fratres hodierno die communicanda censuimus. Restat nunc, ut una simul in humilitate cordis nostri assiduas fervidasque Deo O. M. offeramus preces, ut Ecclesiam suam sanctam ab omni adversitate defendere velit, ac nos propitius de Sion respicere ac tueri, atque omnes Principes et populos ad exoptatae pacis et concordiae studia revocare dignetur. — **Acta Pii IX R. P.** Romae. 1854. p. 92.

176.

Pii IX Manifestum ad subditos Status Pontificii occasione primorum intestinorum motuum. 1848. (ex ital.)

INTR. Cum occasione magnae rerum civilium perturbationis, quae a. 1848 et deinceps Europam inundavit, intestini motus, et molimina subvertendi civilem ordinem in ipso etiam patriamonio D. Petri, ac inprimis in Urbe sancta saevirent: Summus Pontifex necessitatem sibi impositam censuit, pro illibate tuendis temporalis sui principatus iuribus vocem saepius levandi, et principia erroresque demagogorum oraculo apostolico configendi. Pars enunciationum huiusmodi italico idiomate facta est, quam nos ex publicis diariis latine versam exhibemus.

MON. Pius PP. IX. Romani, vosque omnes, qui filii ac subditi Statuum Pontificiorum estis, audite semel adhuc vocem patris

vos diligentis, illoque desiderio flagrantis, ut ab universo orbe amemini, et aestimemini. Roma est Religionis sedes, constansque domicilium Ministrorum eius, qui sub diversis formis mirabilem illam constituunt varietatem, quae Ecclesiam Iesu Christi tam decoram reddunt. Obtestamur vos serio semel adhuc, ne Ecclesiam hanc attrahetis, et terribilem irati Dei vindictam in vos provocetis, qui neutiquam intermissurus est contra adversarios suorum foederatorum divinam suam ultionem immittere. Declinate scandalum, quod universum orbem horrore, et maximam meorum subditorum partem moerore ac dolore afficeret. Avertite calicem amaritudinis a Pontifice, super idmodi eventibus, qui alibi locorum intervenerunt, adeo consternato. Et si nefors inter viros, cuicunque ordini Ecclesiae Dei adscriptos reperirentur, qui ob conversationem suam diffidentia et contemtu digni essent, aperta cuilibet patet via ad querelas via legali proponendas, quae nos, qua supremum Ecclesiae caput, si fundatae fuerint, medelam ferre semper parati erimus. Convicti sumus verba haec nostra suffectura ad cunctos eos (speramus tales paucos dumtaxat esse) ad resipiscentiam revocandos, qui nefarium quodpiam planum persequerentur, cuius effectuatio nostro quidem cordi ingentem dolorem gigneret, super capita vero eorum castigationes provocaret, a Deo in ingratos omni tempore immissas. Quodsi vero haec nostra verba pro maximo infortunio ad exerrantes in officio continendos haud sufficerent, pro casu hoc nobis firmum fixum est, ad fidelitatem militiae civicae appellare, omniaque media ad conservandum publicum ordinem destinata adhibere. Nos ea plena fiducia sustentamur, fore, ut praesentes nostrae dispositiones optato coronentur effectu, et ubique in Statibus nostris commotioni pax succedat, iique efficaces Religionis sensus dominantur, quos populus eminenter catholicus, et quem aliae gentes pro norma et exemplo sumunt, publice profiteri tenetur. Nolumus vel sola cogitatione remedium, quae ad avertendam scenam earum castigationum, quibus populum ab insania sua Deus revocare consuevit, adhibere necessitaremur, animum nostrum, cunctorumque bonorum corda amaritudine replere; quin potius speramus apostolica benedictione, quam super omnes effundimus, quodlibet funestum omen sufferendum fore. Romae 14. Martii. 1848.

177.

Eiusdem alterum Manifestum in eodem merito. 1848. (ex ital.)

MON. Pius PP. IX. Inscrutabili providentiae Divinae consilio in successorem tantorum pietate, eruditione, sapientia, multisque aliis virtutibus conspicuorum Pontificum, nullis nostris meritis vocati, confestim perspeximus momentum, grave pondus et serias difficultates creditae nobis a Deo vocationis. Ad eum levavimus, sincere confitemur, anxii animoque deiecti oculos mentis nostrae, oravimus eum, ut nobis peculiari abundantia consilii et gratiae assistat. Difficilis, in quo constituebamur, situs quoad omnes correlationes conscii nobis eramus, veroque Dei prodigio factum est, nos primis Pontificatus nostri mensibus in conspectu tantorum malorum, quae ad vitam nostram successive amaram reddendam in nos irruisse videbantur, non succubuisse. Angores nostri non parum fuerunt imminuti testificationibus subiectionis per populum illum in nos profusis, de quo non unam habuimus credendi causam, quod Patri ac principi suo propensus sit; quocirca etiam maiori pietatis ardore auxilium divinum per intercessionem beatissimae Virginis, beatorum Apostolorum Urbis Romae patronorum ceterorumque Coelitum imploravimus. Inter haec praemissa scrutati sumus intentionum nostrarum puritatem, et tum demum audito etiam aliorum, signanter fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, edidimus universas illas Ordinationes, quae circa coordinationem Status successive inter venerunt. Ordinationes hae, ut omnibus notum, eo cum iubilo et adplausu fuerunt exceptae, quae cordi nostro sufficientem prae-buerunt remunerationem. Extunc supervenere non in Italia solum, sed in tota fere Europa magni illi eventus, qui concitatis animis, planum Italiam in unam et compactam nationem adunandi, quae primae classis Statibus aequiparari posset, progenerarunt. Hoc impulsu evenit, ut elibertationem optans Italiae pars consurrexerit. Populus hic arreptis armis, nunc quoque castra metatur, cum adversariis suis conflicturus. Nec subditorum nostrorum pars contineri potuit, quominus voluntarie militiae nomen

dedisset; ast postquam organisati ducibus caruissent, eam acceperunt instructionem, ne ultra, quam usque limites Status progredierentur. Huic instructioni innixae fuerunt declarationes, exterarum potentiarum repraesentantibus datae, prout et adhortationes ad ipsos armigeros ante suum discessum coram nobis pertransire cupientes habitae. Nemini sunt ignota verba in postrema nostra Allocutione pronunciata, nos scilicet ab indicendo bello alienos esse, ast una declaravimus, in nostra potestate situm haud esse, subditorum nostrorum unius partis eodem, quo alii Itali nationalitatis spiritu aestuantis fervorem continere. Neque hic reticere possumus, in hoc adiunctorum concursu, et sollicitudinem patris, et providentiam principis nobis ob oculos versatam fuisse, dum media, quae nobis fini maxime conformia visa sunt, adhibuimus, ad eos filiorum et subditorum nostrorum, qui praeter voluntatem nostram discrimini belli expositi sunt, conservandos. Nostra superius indigitata verba produxerunt motum, qui per violentos ausus omne froenum excutere minatur, qui nullam personae auctoritatem recognoscit, omne ius conculcat, qui, (o magne Deus, ad quod edicendum Cor mihi obrigescit!) Christiano-catholici orbis metropolim venerandarum personarum, quae ut insontes victimae designatae sunt, sanguine maculare attentat, quo infrunitis, omne sanae rationis motivum respuentibus, passionibus litetur. Et haec foret retributio, quam Princeps-Pontifex pro tantis in populum suum amoris documentis operiebatur? „Popule meus, quid feci tibi?“ Non vident infelices hi, quod praeter horridos excessus, quibus se commaculant, ac immensa scandala toti terrarum orbi data, illi ipsi causae, quam propugnant, noceant, Romam, Statum, universamque Italiam ingenti copia calamitatum implentes. Et in his, iisque similibus casibus — quos a nobis Deus avertat, — concessa nobis a Deo spiritualis potestas in manibus nostris iners requiescat? Utinam tandem omnes agnoscerent, quantopere nos dignitatis nostrae celsitudinem, potestatisque pondus sentiamus. Salva Domine Deus! Romam tuam a tam multis calamitatibus, illumina eos, qui Vicarii tui vocem non audiunt, reduc omnes ad saniora consilia, ut regenti se obediant, diesque suos serenius in exercitio officiorum boni Christiani vivant, sine quo nec boni subditi, nec ordinati cives existere possunt. Romae 1. Maii 1848.

178. 179.

Pius IX duplici Protestatione quaevis acta factiosorum, in suorum iurium praeiudicium, Romae perpetrata annullat. 1848. (ex ital.)

MON. 1. Violentiae postremis diebus Nobis illatae et manifestata voluntas novas inferendi, (quod Deus qui sensus humanitatis, et moderaminis cordibus infundit, avertat) coegerunt nos ut a subditis et filiis nostris quos semper dileximus, et adhuc diligimus, ad tempus divellamur. Inter causas, quae ad hunc, testis est Deus, cordi Nostro adeo dolorosum passum faciendum impulsus sumus, praecipua est, ut scilicet in exercenda suprema Apostolicae Sedis potestate plenam habeamus libertatem, de cuius libero exercitio in praesentibus adiunctis catholicis orbis merito dubitaret. Violentia haec iam in se constituit pro Nobis obiectum amarissimi doloris, qui incomparabiliter magis adhuc augetur, si ad ingratitudinem reflectamus, qua se certa hominum impiorum classis in conspectu Europae, totiusque orbis inquinavit, et si maculam, quam animabus eorum impressit ira Dei, inflictarum per Ecclesiam suam iis poenarum implementum serius ocyus permissuri, consideremus. In hac filiorum ingratitudine agnoscimus manum Domini nos percutientis, et pro nostris et populorum peccatis satisfactionem deposcentis; nihilominus quin muneris Nostri proditores simus, abstinere non possumus, quominus in conspectu universorum solemniter affirmemus (quod — ipsum infausto illo vespere diei 16. Nov. et mane 17 oraliter enunciavimus coram Diplomatico Corpore, honorifice Nos circumdante, taliterque ad cor Nostrum confortandum adeo conferente) Nos inauditam et sacrilegam violentiam expertos esse. Assertum hoc cum eo hisce solemniter renovamus, quod vi et potentiae succubuerimus, omnes proinde actus ab eadem potestate profectos pro nullis et irritis declaramus. Amaras has veritates et interpositas protestationes malitia hominum a Nobis expressit, et conscientia Nostra, ad satisfaciendum obligationi

Nostrae in circumstantiis istis, Nos vehementer impellens. Ceterum confidimus in conspectu Dei liberum Nobis futurum esse, ut preces Nostras illis sancti Regis et prophetae verbis: Memento Domine David et omnis mansuetudinis eius, ordiamur. Quia tamen cordi Nobis est, ne Regimen Status Nostri Romae sine Capite permittamus, ideo Gubernialem Commissionem e sequentibus Viris constitutam nominamus: Cardinalis Castracane, Robertus Roberti, princeps Noviano, princeps Barberini, Marchio Bevilaqua Bononiensis, Marchio Ricci Maceratensis, pro universo exercitu Generalis Zucchi. Dum nominatae Commissioni interimalem pertractationem publicorum negotiorum concedimus, una subditis et filiis Nostris pacem commendamus, et conservationem ordinis. Denique volumus et mandamus, ut assidue et piae preces ad Coelum fundantur pro humili persona Nostra, et ut pax reddatur mundo, et in specie statibus Nostris, et Urbi Romae, in qua cor Nostrum semper versabitur, quaecunque ovilis Christi pars domicilium Nobis praeberit. Nunc autem pro Nostro Summi Sacerdotis munere cunctis praeaeuntes magnam misericordiae Matrem et Immaculatam Virginem, SS. item Apostolos Petrum et Paulum enixissime invocamus, ut prout optamus, Omnipotentis Dei ira ab Urbe Roma, universoque Statu elongetur. Caietae 27. Nov. 1848. Pius PP. IX.

2. Ut primum per Dei providentiam admirabili sane ratione nullis Nostris meritis ad summum Pontificatum evecti fuimus, inter praecipuas curas Nostras erat, concordiam inter subditos civilis Ecclesiae Status promovere, pacem familiarum firmare, eorumque emolumentum omni possibili ratione provehere, Statumque ipsum florentem et tranquillum reddere. Beneficia interim, quae subditis Nostris praestare nitebamur, institutiones, quibus eorundem desideriis occurrimus, pro eo, ut gratitudinem, et recognitionem omni iure expectatam produxissent, — quod palam enunciamus, — iteratis vicibus amaritudinem, et dolorem Cordi Nostro causaverunt ab ingratis, quorum numerum, quantumcunque sit, Paternus oculus Noster imminutum cuperet. Nunc iam toti constat orbi, quam remunerationem perceperimus, quantum e Nostris concessionibus factus sit abusus, dum significatio verborum Nostrorum detorta, sensus eorum perversus est ad multitudinem decipiendam, et eadem beneficia ac institutiones instrumentum violentissimorum scelerum adversus principatum

Nostrum, et civilem S. Sedis potestatem per nonnullos effectae sunt. Dolorosum sane accidit cordi Nostro in primis reminisci postremorum eventuum, qui 15 Nov. initium sumserunt, dum minister fiducia a Nobis donatus sub manu barbari homicidae idque clara diei luce interiit, et quod magis adhuc barbarum, manus haec a quibusdam Dei, hominum, Ecclesiae, omnisque legitimae institutionis politicae inimicis, laudibus celebrata est. Nefarium hoc facinus consecuta sunt alia subsequis diebus effroni cum insolentia perpetrata, a quorum recensione, siquidem universalem cunctorum recte sentientium abominationem in Statu Nostro, Italia, totaque Europa iam excitaverint, in aliis autem mundi partibus excitatura sunt, ne cordis Nostri dolorem renovemus, praescindimus. Coacti igitur eramus deserere locum, in quo talia patrata sunt, locum, in quo ab adhibendis congruis remediis per violentiam sumus prohibiti, et plorare saltem potuimus cum bonis omnibus, et lugere super funestis eventibus, quibus id moestitiae accessit, quod experiri debuerimus: omnem iustitiae actum contra detestabilem horum facinorum actores elusum fuisse. Providentia Dei deduxit Nos in hanc civitatem Caietam, ubi in plena libertate constituti, contra memoratos violentiae actus Protestationes illas, quas Romae iam mox initio coram Repraesentantibus Aularum Europaearum, aliarumque remotarum nationum apud Nos constitutis interposuimus, solemniter renovamus. Eadem occasione haud intermisimus in Statibus Nostris provisorie legale Gubernium locumtenentiale — concessis a Nobis institutionibus haud abolitis, — nominare, quo scilicet in Metropoli ac Statu ipso legali negotiorum publicorum cursui, pro personarum et rerum subditorum Nostrorum securitate prospiciatur. Pari ratione sunt per Nos prorogatae sessiones camerarum et consilii deputatorum, quod pro interruptis sessionibus continuandis rursus convocatum erat. Hac interim dispositione Nostra, tantum abest, ut rebelles, et memoratae impiae violentiae auctores ad officium revocati fuissent, ut potius ad ampliores ausus animati, iura supremi dominii Nobis unice competentia usurpantes, illegale regimen sub nomine provisorii, et supremum Status consilium per utramque cameram in capitali urbe constituerint, et Decreto de 12 huius mensis publicaverint. Inalienabilia illa principatus Nostri officia, et solemnia iuramenta, quibus in conspectu Domini Nos obstrinximus proprietatem S. Sedis conservandi, et

in Successores Nostros sine diminutione transderivandi, compellunt Nos, ut vocem Nostram attollamus, et contra grave ac impium attentatum istud coram Deo et mundo protestemur. Declaramus proinde universos actus cum illata Nobis violentia quomodolibet nexos pro nullis, omnique legali vigore vacuis, ac iterato pronunciamus, constitutum Romae Status conventum non aliud, quam usurpationem Nostrorum iurium esse, nullamque omnino auctoritatem habere, aut habere posse. Unde omnibus et singulis Nostris subditis cuiuscunque gradus et conditionis notum facimus: Romae ac in universo Statu Pontificio nullam legitimam potestatem existere, et existere posse, nisi expresse a Nobis procedat; et, postquam a Nobis motu proprio 27. Nov. provisoria Regiminis Commissio stabilita est, per tempus absentiae Nostrae, et donec aliter a Nobis constitutum fuerit, pertractationem publicorum negotiorum huic unice competere. Caietae 17. Dec. 1848. Pius PP. IX.

180.

Pius IX rebellibus ac refractariis subditorum suorum excommunicationem denunciat. 1849. (ex ital.)

MON. Pius IX. Dilectis Nostris subditis. In hoc pacifico domicilii Nostri loco, quo Nos Providentiae Divinae placuit ducere, ut sensus et voluntatem Nostram libere manifestare possimus, expectavimus seductos filios Nostros, super nefandis et malefactis in personas fidelitate erga Nos conspicuas, — quarum nonnullae crudelissime tractatae, et plane necatae sunt, patratis, non secus super violentiis in Residentia Nostra, imo in personam Nostram illatis, dolorem manifestaturos esse. Non experimur tamen aliud, quam nudam provocationem ad redeundum in Capitalem Urbem, quin vel vocabulo attingeretur damnatio praedicti attentati, et quin vel minima praeberetur securitas contra dolos et potestatem illius insanientium cohortis, quae continuo adhuc Romam, totumque Statum Pontificium barbaro sane despotismo tyrannizat. Expectavimus etiam, quod protesta-

tiones et mandata per Nos edita ad officia fidelitatis et subiectionis revocatura sint eos, qui contemnunt, pedibusque calcant utraque. In vicem autem huius, novus, idemque multo adhuc magis monstrosus apertae rabiei, et verae perduellionis perfricta fronte patratus actus mensuram doloris Nostri complevit, una vero iustam indignationem Nostram excitavit, universam quoque Ecclesiam gravi moerore affecturus. Detestabilem illum omni sub obtutu actum intelligimus, quo videlicet pro Statibus romanis generalis Conventus nationalis ad novas politicas formas quae Statui Pontificio dandae essent, stabiliendas decreto de 29 proxime evoluti mensis Decembris convocatus est. Taliter demagogicae anarchiae auctores et fautores, scelera sceleribus accumulantes intendunt civilem auctoritatem Romani Pontificis in Status S. Ecclesiae evertere, non obstante eo, quod eadem evidenter antiquissimis, et firmissimis iuribus innixa, ab omnibus nationibus in veneratione habita, racognita, ac defensa sit, quasi suprema Pontificis Potestas in dubium revocari, et ab arbitrio rebellium dependens reddi posset.

Nolumus quidem dignitatem Nostram diuturniori actus adeo monstrosi, et tam originis deformitate, quam formarum illegalitate, et finis impietate abominabilis exagitatione deprimere; Apostolicae nihilominus auctoritati, Nobis utut sine ullis meritis collatae, et responsabilitati, Nos virtute nuncupatorum iuramentorum coram Omnipotente Deo obliganti, conveniens omnino est, non solum, quod praesentibus solemniter efficaciterque praestamus, contra actum idgenus protestari, verum etiam eundem qua gravissimum et sacrilegum, intentatis a divino humanoque iure poenis dignum adversus independentiam et supremam auctoritatem Nostram tendens attentatum in conspectu totius orbis condemnare. Confidimus profecto Vos percepta impudenti hac provocatione, sacra indignatione exarsisse, tamque scelestam et propudiosam sollicitationem a vobis reiectam esse. Nihilominus, ne quis dicere possit, se falsis seductionibus per eversivarum doctrinarum praecones deceptum esse, nec sibi constitisse, quidnam ordinis, legis, iuris, verae libertatis, et vestrae propriae felicitatis inimici intenderint, elevandam novitus censuimus vocem Nostram eaque ratione dilatandam, ut nullum prorsus vobis supersit dubium de prohibitione, vigore cuius omnibus, cuiuscunque gradus et conditionis sitis, veta-

mus partem capere in conventiculis ad eligenda individua illa disponendis, quae in damnatum a Nobis conventum deputanda forent. Una autem reflectimus vos, absolutam hanc prohibitionem Nostram, Antecessorum nostrorum decretis, et per Concilia, signanter oecumenicum Tridentinum sess. 22. c. 11. de ref. sanctam esse, in quibus Ecclesia iteratis vicibus censuras, speciatim vero excommunicationis maioris, sine omni ulteriori declaratione incurrendas pronunciavit in eos, qui se cuiuscumque attentati in civilem principatum Romani Pontificis quaqua ratione reos efficere praesumerent, quemadmodum Nos etiam hisce declaramus: omnes illos infelicitate in excommunicationem hanc incidisse, qui praementionatis, hosque praecedentibus actibus pro detrimento supremae potestatis Nostrae favorem praestiterunt, aut alia quacunque ratione sub falso praetextu Auctoritatem Nostram impetierunt, violarunt, aut vero usurpaverunt.

Quamvis autem Nos e dictamine conscientiae obstrictos sentiamus sanctum, sollicitudini Nostrae creditum depositum patrimonii sponsae Iesu Christi aestimare, dum concessum Nobis iure divino gladium iusta cum severitate stringimus, oblivisci tamen nunquam possumus, Nos Illius vices sustinere, qui dum iustitiam exercet, misericordiae nunquam immemor est, idcirco elevatis ad coelum manibus, adeo iustam, et suam potius quam Nostram causam eidem rursus commendantes, Nosque ad calicem persecutionum cum adiutorio et potenti gratia Illius pro defensione et gloria catholicae Ecclesiae, pro cuius salute eundem prior Ipsemet bibit, ad ima usque evacuandum, novitus paratos esse declarantes, non cessabimus Eundem orare et obsecrare, ut enixas preces Nostras pro conversione et salute errantium diu noctuque assidue fundendas, propitius exaudire dignetur.

Nulla sane dies laetior Nobisque iucundior esse poterit, ac illa, qua nobis concessum erit, illos filiorum Nostrorum, a quibus tantas nunc acrumnas et amaritudines experimur, in ovile Domini revertentes cernere. Quae profecto spes faustum huiusmodi diem videndi invalescit in Nobis, dum recogitamus, preces illas, quae ad thronum divinae misericordiae, e labiis et cordibus fidelium totius catholici orbis ascendunt, cum nostris unitas, universales, eoque directas esse, ut corda peccatorum convertantur, ipsique ad viam veritatis et iustitiae reducantur. Caietae 1. Ian. 1849.

181.

Idem coram Corpore Diplomatico adversus
proclamata[m] Rempublicam Romanam prote-
statu[r]. 1849. (ex ital.)

MON. Tantisper interrupta attentatorum contra civilem principatum Status Pontificii patratorum series, quae per multos ex coecitate praeparata, per nequiores autem et magis subdolos, obsequiosam priorum coecitatem iamdiu in suos fines convertere solitos, in effectum deducta sunt, supremum iniquitatis gradum Decreto per sic dictum Constituentem Conventum Romanum die 9. c. m. edito attigit, vi cuius Pontificatus civili regimine Statuum romanorum de iure et facto exclusus, et sic dictum pure democraticum Gubernium sub nomine reipublicae romanae introductum est. *) Ob id rursus necessitamur vocem Nostram attollere contra actum, qui in mundi oculis sub multifario character[e] iniustitiae, ingratitude, insaniae, et impietatis notus est, et contra quem a S. Collegio circumdati, et in praesentia vestra, dignissimi Repraesentantes potentiarum et regiminum cum S. Sede amico in nexu existentium, quam solemnissime protestamur, eundemque, ut penes priores fecimus actus, pro nullo et irrit[o] declaramus. Vos ipsi, Domini mei, fueratis testes eventuum non satis deplorandorum diei 15. et 16. Nov. a. p. eosque Nobiscum doluistis ac una damnastis! Vos confortastis animum Nostrum infaustis illis diebus! Secuti Nos estis in regionem hanc, quo manus Domini deduxit Nos, quae elevat et deprimit, nunquam tamen in se confidentem deserit; vos hoc quoque momento nobilem circa Nos Coronam efforma-

*) Decretum rebellium de Republica Romana sic sonat: „Romanus constituens Conventus, pro Statibus romanis sequentem legem fundamentalem votisat: 1. Pontificatus de facto, et in iuris via a civili regimine Status romani excluditur. 2. Romano Pontifici independentia in exercitio spiritualis potestatis secure redditur. 3. Forma regiminis Status Romani est pure democratica, et glorioso nomine Reipublicae Romanae insignitur. 4. Romana respublica cum residua Italia eam manutenebit correlationem, quam communis nationalitas deposcet.

tis; idcirco convertimur ad vos, ut sensus et protestationes Nostras Aulis et regiminibus vestris notas reddatis. Postquam subditi pontificii opera temerariae illius factionis, quae perniciosissimus humanae societatis hostis est, in profundissimam abyssum calamitatis praecipitati sunt: idcirco questus et preces maximae partis eorundem subditorum, vincula, quibus ligati sunt, dissolvi optantium, qua civilis princeps, et magis adhuc qua Papa et supremum Caput Catholicae religionis hisce palam exponimus; una vero desideramus, ut Apostolicae Sedi sacrum ius civilis principatus, in cuius legitimo universim recognito possessorio a tantis iam seculis constituitur, sustentetur, ius scilicet illud, quod ad liberum exercitium catholici Apostolatus S. huius Sedis, e Divinae providentiae dispositione absolute necessarium est. Manifestata in favorem causae nostrae totius Orbis sympathia luculentissimum praebebat testimonium eam iustitiae causam esse, idcirco ne uno quidem momento dubitamus, eam per inclytas nationes a vobis raepraesentatas omni cum promptitudine et zelo sustentandam fore.

182.

Card. Secretarii Status Nota ad Legatos Principum, interventionem eorundem ad recuperandum Patrimonium S. Sedis implorans. 1849.
(ex ital.)

MON. Sanctitas Sua a tempore sui in Pontificatum sublimationis non alio regebatur cogitatu, quam ut subditos suos beneficiis pro exigentia temporis cumulet, eorumque emolumentum in omnibus promoveat. Et revera, postquam Sanctissimus Pater verba amnestiae pro iis enunciavit, qui ob politicas praevericationes in exilium missi aut carceribus mancipati fuere; postquam Consilium Status ac Ministeriale induxit; imperiosa adiunctorum vi exposcente institutum civilis militiae, novam convenientis preli libertatis legem, fundamentale denique Statutum pro S. Ecclesiae Statibus concesserat: potuit profecto eam expectare gratitudinem, qua subditi tali terrae principi obstringun-

ur, qui eos filiorum loco habuit, et nonnisi amore regendos pollicitus est. Ast longe aliam tulit pro tantis beneficiis et concessionibus, quibus eos cumulavit, remunerationem. Post paucas demonstrationes animi contenti, eorum ab iis, qui in corde scelestas iam foverunt intentiones, excitatas, et quas Sanctissimus Pater omnibus e paterno corde promanantibus modis temperare adnitus est, brevi post amarus recepit ingratitude fructus. A certa effroeni fractione violente impulsus ad gerendum cum Austria bellum, necessitabatur in Consistorio 26. Apr. a. p. Allocutionem servare, et in hac toti mundo declarare, se a dando in id consensu, suo officio et conscientia prohibitum fuisse. Id sufficiens erat, ut praeparatae iam machinationes contra exercitium suae plenae et liberae potestatis, ope violentiae manifestae in apicem erumpant, necessitate eidem imposita Ministerium Status in ecclesiasticum et civile dividendi, divisionem faciendi, quam nunquam recognovit. Sperabat nihilominus Sanctissimus Pater, viros qualificados, et ordinis amantes variis Ministeriis praeficiendo, rerum cursum in melius convertendum, et malis iam tum grave infortunium portendentibus obicem ponendum esse; eviratus interim manu homicidae pugio, morte ministri, Rossi, omnem, quam fovebat spem, annihilavit. Facinus hoc ut gloriosus actus celebratum improvide inauguravit dominium violentiae, palatium quirinale militia cinctum, incendium in eo excitari tentatum, explosiones sclopetorum contra cubilia habitationem Pontifici praebeant factae, ipseque dolorem illum experiri debuit, qualiter unus secretariorum suorum victima ceciderit. Imo intentio erat palatium hoc tormentis obsidere, vi in illud irruere, si obtrusum sibi Ministerium acceptare recusaret. In confluxu abominabilium idgenus actuum impulsui violentiae succumbere coactus Summus Pontifex, duram illam sibi impositam esse vidit necessitatem, ad libertatem, qua spoliatus erat, quae ad liberum exercitium supremae suae potestatis frui debet, recuperandam, Roma, et e Statibus Pontificiis discedendi. Deo bene iuvante recepit se Caietam, ibique a principe eminenter catholico hospitaliter exceptus. Hic loci a parte S. Collegii, et universarum Monarchiarum quibuscum in amica constituebatur correlatione, repraesentantibus circumdatus, nec momento cunctatus est vocem suam attollere, et Pontificiis dd. 27. Nov. a. p. documentis, causas interimalis sui discessus a suis subditis, — nullitatem

item ac illegalitatem omnium a Ministerio per violentiam intruso emanatorum actuum annunciare, nominavitque Gubernialem Commissionem per tempus suae e suis Statibus absentiae publicorum negotiorum directionem manutenturam. Voluntate eius insuperhabita, imo efficaciam illius apud classem inexpertam sub variis mendacibus praetextibus minuere conati infamis illius violentiae antesignani maiora adhuc attentata patrare non horruerunt; iura soli terrae principi competentia usurpando, illegalem Gubernii locumtenentiam sub titulo provisorii et supremi Status Iudicatus constituentes. Contra novum hoc et grave facinus alio documento de 17. Dec. a. p. protestatus est SSmus Pater, annunciando hunc Status Iudicatum nonnisi usurpationem supremae potestatis esse, et per consequens nulla auctoritate pollere; speravit enim protestatione hac subditos suos in devia actos ad officium fidelitatis revocandos fore; novus interim idemque magis adhuc monstrosus manifestae insaniae, et verae rebellionis actus, mensuram doloris eius cumulavit. Erat haec convocatio universalis conventus nationalis Statuum pontificiorum ad inducendas in Statibus Ecclesiae novas politicas formas; adversus hunc actum novo documento Motu proprio dd. 1. Ian. a. c. cautelam interponendo, propudiosum hoc et infame contra independentiam et supremam auctoritatem suam patratum, divina aequae ac humana lege interminatis poenis dignum attentatum damnavit, universos suos subditos a capienda in eo parte prohibendo, et attentos reddendo, omnem, qui civilem Romani Pontificis Principatum attingere praesumerit, censuras et ipsam maiorem excommunicationem incurrere, poenam, cui secundum illius declarationem obnoxii redduntur omnes, qui auctoritatem suam quacunque ratione, et sub eumentitis praetextibus violarunt aut usurparunt. Qualiter autem protestatio haec et categorica damnatio ab anarchica illa factione excepta fuit! Sufficiat in memoriam revocare, nihil intermissum fuisse ad publicationem illius impediendam. Severissimae poenae iis dictatae fuerunt, qui praesumerent populo notitiam illius suppeditare, et anarchistarum intentiones non succolare. Et tamen non obstante hac inaudita violentia maior subditorum pars suo terrae principi fidelis permanendo, maluit se quibusvis sacrificiis subiicere, imo vitam ipsam discrimini exponere, quam obligationem suam, qua subditi, et qua catholici prodere. Eapropter anarchica factio magis adhuc irritata, videndo

plana sua haud succedere, terrorismum suum multimode exacuit, deposito omni status et conditionis respectu; insaniam suam omni pretio complere volens sumsit refugium ad abiecta quaeque, et propudiosa remedia. Ab uno excessu ad alium progressa, ipsis a Pontifice concessis beneficiis turpissime abusa est signanter per id, quod libertatem preli in ignominiosam licentiam permutaverit. Commissis ad remunerandos criminum socios peculatibus, et ad honestos devotosque homines intimidandos patrat plurimis sub sua aegide homicidiis, postquam ubique perduellionem, immoralitatem, religionisque contemptum dilatassent, postquam improvidam iuventutem seduxissent, locis publicae institutioni destinatis, in speluncas dissolutae et desertoribus et criminalistis conflatae militiae conversis, intendunt dicti anarchistae Metropolin catholici orbis, et domicilium Papae in domicilium impietatis mutare, in quoad in ipsis est, omne Principatus Papae vestigium abolere, qui tamen competit illi, quem providentia Dei ad universalem Ecclesiam regendam deputavit, quive ad auctoritatem suam in respectu totius catholici orbis libere exercendam, Statum tamquam patrimonium Ecclesiae possidet.

Sua Sanctitas iam 4. Dec. a. p. mox post suum Caietam adventum, ad omnes Principes, in nexu secum existentes, vocem suam direxit, illos de suo ex urbe capitali Statibusque pontificiis discessu, eiusque motivis certiores faciendo, eorumque auxilium ad defendendum S. Sedis possessorium interpellando. Et Sua quidem Sanctitas cum dulci admodum consolatione declarare potest „quod ad postulatum eius suavissime omnes responderint“ super tribulatione, tristisque Suo situ sinceram compassionem testati sint, se ad interveniendum pro favore suo paratos esse enunciaverint, una indubios subiectionis adhaesionisque suae sensus manifestantes. Interea dum effectus tam solatiostrarum non minus quam generosarum Dispositionum expectatur; dum Sua Maiestas Hispaniarum regina ad capienda super remediis, quibus Sanctissimus Pater suis Statibus, et plenae libertati ac independentiae ocyus restitueretur, consilia, congressum cath. potentiarum fortiter urget — proiectum, quod a variis potentiis iam acceptatum, aliarum vero ad illud accessus expectatus erat, —: dolorosum est repetere, Status pontificios omnia devastanti incendio, ab illa factione obiectos esse, quae omnes praeexistentes Status institutiones evertere molitur, et sub ficto

nationalitatis ac independentiae praetextu eo vires suas exerit, ut mensura iniquitatis eorum compleatur. Illud sic dictum fundamentale decretum per constituentem nationalem conventum Romae 9. c. m. editum, est actus foedissimae insaniae, et maxime abominandae iniquitatis; quo scilicet Summus Pontifex civili potestate Status Romani de facto et iure exuitur, et Respublica proclamatur, Insignium Papalium desumtione ope alterius actus decreta. SSmus itaque Pater dignitatem suam, qua Pontifex et princeps contemptui expositam videns, in conspectu universorum principum, nationum et catholicorum totius orbis contra violentum hoc attentatum, quo suis sanctis, et praescriptioni neutiquam obnoxiiis iuribus spoliatur, protestationem interponit. Si in hoc rerum statu celerior medela allata non fuerit, Statum Pontificium, crudelissimorum suorum hostium praedam nunc effectum, priusquam auxilium feratur, penitus everti necesse erit. Postquam igitur SSmus Pater omnia in sua potestate sita remedia exhausisset, cumque pro suo in catholicum orbem officio Ecclesiae patrimonium et connexum cum eo Principatum in sua integritate sustentare obstrictus sit, fidelium suorum subditorum auxilium implorantium lamentis permotus, ad eos a iugo ferreo, et tyrannide, quam amplius sustinere nequeunt, liberandos, iterato convertitur ad exterarum signanter autem catholicas potentias, utpote quae tanta cum magnanimitate et tam splendida ratione firmam suam voluntatem, causam illius defendendi, manifestarunt. SSmus Pater convictus est, quod ipsae zelose, morali suo interventu cooperari velint, ad eundem Sedi suae, Metropoli suorum Statuum restituendum, qui pia intentione ad plenam libertatem et independentiam eius sustentandam donati et per tractatus fundamentum iuris publici Europaei constituentes stabiliti sunt. Et quoniam Austria, Gallia, Hispania, et regnum utriusque Siciliae spectato geographico situ, in statu forent turbatum per sectoriarum cohortes in ditionibus S. Sedis ordinem armis suis restituendi, ex eo SSmus Pater in religiosa harum potentum Ecclesiae filiarum sympathia confisus, armatam earum interventionem interpellat eo praecipue scopo, ut S. Sedis Status ab ea hominum factione liberetur, quae omni scelerum genere crudelissimum illic exercet despotismum. Istud est unicum restituendae in Statibus Pontificiis pacis, et reddendi summo Pontifici supremae suae auctoritatis liberi exercitii, quod sacer illius, augustusque

character, emolumentum universalis Ecclesiae, et pax populorum deposcit, remedium. Hac ratione poterit patrimonium illud sustentare, quod suscepto Pontificatu recepit, successoribus suis in sua integritate relinquendum. Causa haec est ordinis et catholicismi causa, idcirco SSmus Pater ea ducitur spe, fore, ut universae quidem potentiae, quibuscum in amica constituitur correlatione, quaeve tam multiplicia testimonia condolentiae super statu in quem rebellium factione positus est, ediderunt, armatae interventioni, quam imperiosa adiunctorum necessitate compulsus implorare cogitur, moralem succolationem praebeant — praementionatae autem quatuor ne momentum quidem temporis ad opus, quod ab iis deposcit, consummandum praeterlabi sinant, de pace publica et religione insignia merita per id sibi comparaturae. Caietae 18. Febr. 1849. I. Card. Antonelli.

183.

Eiusdem Nota ad Legatos Principum contra decretam bonorum Status Pontificii secularisationem. 1849. (ex ital.)

MON. Turma illa rebellium, qui deputatorum populi nomen illegitime usurpando, in metropoli Statuum Pontificiorum sub specie ac titulo ,constituentis Conventus Romani, consedit, in suo impietatis, iniustitiae, et destructionis systemate insana cum vehementia procedens, proxime evolutis diebus duplex legis proiectum elaborare festinavit, vi cuius universa in possessione manus mortuae existentia bona ut Status bona declarantur, et nonnullae directae Dispositiones ad securisandum impiae huius ad omnem mobilem et immobilem proprietatem extensae, contra omnes Ecclesias et pias foundationes sine exceptione decerni intentae rapinae effectum inibi continentur. Hoc non secus ac alia praeterita aut futura dictorum perduellium attentata, iam prioribus, et signanter solemni illo die 1-a Ian. dimisso Manifesto damnata sunt. Quia tamen diabolicae artes, et doli per directae rapinae auctores eo fine adhibendi, ut quo fieri poterit ocys philauticae suae expectationi correspondens emolumentum ex-

inde percipiant, praevidentur, SSmus Pater vi duplicis suae qualitatis, qua Pontifex, et Statuum Pontificiorum terrae princeps necessarium existimavit omnes illos attentos reddere, qui in tractatu constituerentur cum sic dicto regimine Romano, aut eius Plenipotentariis, in respectu praementionatae proprietatis. Eae romani Conventus Ordinationes, de quibus hic sermo est, crassissimam involvunt immutabilium iustitiae naturalis praeceptorum violationem, quibus omne proprietatis ius innititur, violationem antiquarum et novarum legum civilium, quae nominatim in Statibus Pontificiis securitatem proprietatis Ecclesiae et piarum foundationum constanter asseruerunt, violationem demum sacrorum Ecclesiae Iesu Christi iurium, et Constitutionum ad tutandam suam proprietatem, et praecavendum, ne a piis et religiosis finibus, in quos oblata est, alienetur, editarum. Si etiam idem ita dictus Conventus, generalibus, quibus usus est, expressionibus, non pure Ecclesiae et piarum foundationum proprietatem ferire voluisset, Ordinationes tamen eius in hoc quoque respectu sunt semper iuridice nullae et irritae, quoniam a manipulo perduellium sunt profectae, qui omni genere violentiae, imposturae, et ingratitude legitimum auctoritatem usurpaverunt, ad S. Sedis Status suppressandos, nequaquam vero gubernandos. Voluntas igitur Suae Sanctitatis est, ut omnibus, speciatim omnium Statuum et nationum extraneis notificetur, universas venditiones, perennes locationes, et cuiuscunque generis alienationes, hypothecarum erectiones et qualescunque demum Contractus, a sic dicto Conventu regiminis Romani, super mobilibus et immobilibus Ecclesiae bonis, et qualicunque proprietate manus mortuae stipulandos, plene nullos et invigerosos fore, et futuros esse, velut cum hominibus conclusos, qui per manifestam, et publicam rapinam, alienam proprietatem illegaliter sibi adpropriarunt. Consequenter idgenus contractus nulla ratione, nullo sub colore aut praetextu valorem unquam consecuturos, etiamsi de communibus contractibus per Ecclesiam aut Institutum, ad quod dicta bona pertinent, celebratis, aut actibus, sub auctorisatione Pontificis, Episcoporum aut aliorum legitimorum Superiorum, in sphaera competentiae inchoatis agatur, cum exinde nunquam quibuscunque sub circumstantiis deduci possit: manifestum Usurpatorem id agere, effectuare, et consummare potuisse, quod unice per proprietarium, aut legitimum

Administratorem fieri potuit. Ecclesiae proinde aliaeque fundationes manus mortuae gaudebunt semper iure suam mobilem et immobilem proprietatem liberam, et ab omni onere per illegitimos possessores eidem nefors imposito immunem, non secus ac fructus intercalari tempore prolato repetendi, nec erit integrum emtoribus, aut iis, qui Contractum qualemunque eatenus stipularunt, a legitimis possessoribus emtionale pretium aut quamcunque bonificationem praetendere, non alio eisdem manente remedio, quam querelae contra usurpatores, quibuscum Contractus iniverunt, suscitandae. Dum itaque infrascriptus Cardinalis, functiones Secretarii Status peragens, tit. Vram de positivo SSmi Patris Iussu desuper certiozem reddit, una eandem requirit, ut rem hanc Regimini suo ocyus communicare velit, quo sic praesentis Notae complexus, quoad fieri potest latius innotescat, taliterque ii, qui nefors super quaestionis bonis Contractus iniivissent, sufficienter attenti reddantur, neque ignorantiam rei praetextuare possint. Caietae 19. Febr. 1849. I. Card. Antonelli.

184.

Protestatio Nuntiaturae Helveticae adversus factum „Reipublicae Romanae“ Legatum ad Helvetios suo nomine mittentis, omnemque cum Nuntio nexum abrumpi postulantis. 1849.
(ex gall.)

MON. Momento illo, quo excelsum Nationale, et Statuum Consilium supremam Reipublicae iurisdictionem constituens, inter alias pendentes quaestiones meritum nefors recognoscendi Legati eorum, qui nunc Romae habenas regiminis sub nomine reipublicae Romanae tenent, discussioni subiiciendum habebit, infrascriptus S. Sedis apud hanc rempublicam Agens, suo quem tenet, characteri, suoque muneri id deberi existimat, ut praesentem Notam ad Exc. Vram, et DD. Foederis Consiliarios dirigat. Plures, per D. Boni, qui se reipublicae Romanae legatum nominat, contra S. Sedem adhibitae expressiones rectificatione

opus habent, eapropter infrascriptus Agens exc. Foederis Consilium orat, ut praesentem Notam supremis Reipublicae Iurisdictionibus communicare velit, ubi memorata quaestio pertractationi subiicienda fuerit. Quoad rempublicam illam qua talem, et eius emissariorum significationem ultra ea, quae Literis sub 4. Ian. 15. Febr. et 2. Martii excelso Foederis Consilio ad Mandatum Suae Eminentiae Cardinalis Antonelli Pro-Secretarii Status Suae Sanctitatis praesentatis continentur, nihil est, quod superaddat infrascriptus. D. de Boni in sua dd. 19. Martii ad D. Foederis Consilii praesidem data epistola, secundum relationes publicarum ephemeridum videtur enunciassse: regimen Pontificium nec de iure, nec de facto existere amplius; et e responso per exc. Foederis Consilium eidem sub 27. dato patet, D. de Boni ad Exc. Vram pro eo recurrisset: ut Agentem Pontificium dimittere, aut saltem omnem cum eo correlationem interrompere velit. Infrascriptus assertum hoc ex infra adducendis motivis admittere non valens, contra id solemniter hisce protestatur, et pro iuribus S. Sedis cautelam interponit; et ad assertionum huiusmodi errorem in clariori luce locandum, singulas earum in specifico recensebit, et primo quidem illam, quod regimen pontificium nec de iure, nec de facto amplius existat. Hic, praetermissis aliis fundamentis, certum indubitatumque est, quod si ullum in Europa antiquitate et consistentia sacratum ius existit, illud sine dubio S. Sedis in ditionem suam temporalem primum firmissimumque sit, utpote longa seculorum serie sacratum, ab historiographis, et Iureconsultis omnium temporum, omnium regionum et confessionum recognitum, ab universis Europae, aliarumque mundi partium Aulis pro sancto habitum. Et quin opus sit antiqua historiae monumenta excutere, iuxta quae plures Pontifices adiunctis ita ferentibus Roma et ex Statu Ecclesiae interimaliter excesserunt, satis est memorasse, quod immortalis memoriae PP. Pius 7. restitutionem sui in iura temporalia Statuum Ecclesiae, et solemnem Garantiam sui Principatus suaeque independentiae concordii, et hac in parte perfecte harmonico iustitiae studio omnium Europae potentiarum cuiusvis fidei et confessionis in acceptis habuerit. In conspectu tam ponderosorum momentorum, tantarumque auctoritatum unice manipulus ille perduellium Romae fingere se potest, quasi crederet, firmum adeo ius uno calami ductu annihilari posse; verum ra-

tio, iustitia et universa Europae politica ideae huic perinde repugnant. Utut SSmus Pater hoc momento extra suos Status, Caietae constituatur, et de facto impeditus sit in dirigendo Gubernio Romano, ius nihilominus eius stat inconcussum. Hinc magnae potentiae europeae in suis principiis omnino consequentes, ideoque directae ad se, utpote in iustitia, et europaeo gentium iure, nunc quoque vigorem retinente, fundatae provocationis momentum sentientes, in restituenda SSmo Patri plena et integra independentia quoad plenitudinem potestatis civilis, sunt unanimis, quo in sensu quaestio haec serius ocyus finaliter resolvetur. Adversus ea, quae in respectu inalienabilis iuris S. Sedis ad civilem suam potestatem praemissa sunt, tentatum fuit comparisonem cum aliis populis, naturam suae constitutionis, aut vero realem vel moralem regentis personam mutare queuntibus instituere; quae tamen comparatio hic nulla ratione subsistit; idque propterea, quod praescindendo hic ab internis rationibus, in casu praesenti populus Status Pontificii Rempublicam Romae prorsus nolit, nec voluerit; quae a supraattacto manipulo perduellium adiuvantibus advenis, et in sequelam illorum criminum proclamata est, quae infrascriptus Agens ope suarum dd. 4. Ian. et 15. Febr. relationum excelso Foederis consilio notificavit. Ad proclamationem huius reipublicae processum est insuperhabitis solemnibus Principis protestationibus, quin populus interrogatus fuisset, imo exhorrescente magna maiortate pacificorum civium Status pontificii, qui constanter nullo ardentiori tenentur desiderio, quam dilectum suum regentem in sui medio videndi. Hunc autem eius reditum deposcit etiam emolumentum universae catholicae Ecclesiae, cunctarumque in primis catholicarum potentiarum, quae necessitatis huius consciae temporalia S. Sedis iura sustentanda decreverunt, ut universalis filiorum Ecclesiae pater in proprio Statu independens sit, quo sic eosdem filios, per omnia regna et provincias diffusos in respectu Religionis plena cum libertate manuducere possit. Necessarium praeterea est, hanc S. Sedis independentiam cuivis manifestam esse debere, ne in ullo excitentur scrupuli, eam sub influxu alicuius civilis potestatis egisse. Postremum hoc motivum exemplo, non utique ab eminus petendo illustrari potest. Recte hodierni perduelles Romani, ad populum et cunctos bene animatos decipiendos in cameris et secus

iteratim et fortiter clamitabant : Pontificem Caietae non esse liberum, omnia ipsius rescripta esse extorta, et plura his similia proinde non esse iisdem ullam auctoritatem et pondus tribuendum.

Infrascriptus transit ad alteram assertionem, iuxta quam Pontificium regimen de facto etiam amplius non existit. Sine dubio SSmus Pater Pius 9. regimen Romae hoc momento ipse in manibus suis haud tenet, hoc enim ei non obstante paterna sua mansuetudine suisque virtutibus affectuosa praesumptione supra memoratae nefariae rebellium cohortis, in universorum conspectu ereptum est; sed tamen materialiter saltem sumendo, non stat, pontificium regimen de facto nuspiam existere. Primo enim Pontifex ipse provincias Beneventi, et Pontis corvi, ditioribus neapolitanis undique cinctas, ad illud usque momentum, prout antehac gubernavit, subditis earum gratulantibus, se sub paterno eius regimine permansisse. Ipsa dein Romae rebellans insurgentium factio, eiusque respublica, nec ab una potentia europaea tamquam de iure existens, aut saltem tamquam factum consummatum recognita est; toti mundo notum est, omnia diplomatici corporis membra, utprimum SSmus Pater ulterioribus violentiis semet subducturus Roma excedere, seque Caietam conferre debuit, principem apud quem plenipotentii fuerant, eorum sine mora secuta fuisse, ibidemque apud eum hodiedum existere. Ipsae eadem potentiae, retractis Roma suis legatis, suaque cathgorice enunciata voluntate, SSmum Patrem in plenum civilium iurium usum restituendi, rebellium romanorum attentatum, qua revolutionis actum, uti reipsa est, sufficienter notarunt. Ille itaque revolutionis actus civilem Pontificis dominatum respectu Status Ecclesiae, coram nullo mortalium, dubium reddidit, et augustae potentiae factum hoc recte per id confirmarunt, quod repraesentantes suos Roma, ubi factio rebellium dominatur, revocaverint, et Caietam, ubi SSmus Pater commoratur, inviaverint.

Ex his et alibi dictis consequitur, quod D. de Boni nullum iuris titulum, nullumque legaliter recognitum, aut consummatum factum pro se et sua republica allegare possit. Hoc sensu rem etiam reipublicae gallicae regimen intellexit, et huic conformiter eos, qui veluti repraesentantes reipublicae romanae eorum missi fuerant, tractavit. Infrascriptus existimat has animadver-

siones ad interim sufficere, de eo convictus, quod supremi Foederis Consilarii, foederalem independentiam vi muneris tueri obligati, in plena cum exc. Foederis consilio concordia politicam Helvetiae in negotiis Europaeis, principium quippe neutralitatis, cum consequentia sustentantes, proni sint ad characterem Helvetiae in serie europaearum potentiarum manutenendum. Exigua sane mensura politicae perspicaciae necessaria est ad sortem reipublicae eiusmodi pervidendam, quae in plateis consurrexit, inter violentias adversus legitimum principem et populi patrem cum manifestis homicidiis initia sumsit, seque sine iure et lege, Religionem, et potentias europaeas pariter spernendo, internis motibus et concitationibus sustentat. Infrascriptus cum magno doloris sensu hic enunciare debet: se Romanum esse, idque sibi gloriae ducere, seque patriam suam reali veri Romani civis dilectione diligere; sed altiori adhuc amore inflammari Religionis, socialis ordinis, iustitiae, et sensus pro iure et aequitate; sed et sibi rite perspectum esse, quod omnes illi, qui actu Romae has fundamentales societatis virtutes, a quibus salus populorum dependet, praedicant, in vicem amoris patriae ex philautia agant, patriamque ipsam serius ocyus in abyssum miseriae praecipitaturi essent. Quod concernit positam per D. de Boni alternativam: ut nempe S. Sedis Agens dimittatur aut omnis cum illo communicatio interrumpatur; ea ex allatis in praesenti Nota fundamentis per se ipsam concidit. Infrascriptus eapropter fovet firmam spem in eo, quod exc. Foederis consilium de causae istius iustitia convictum, remonstrationi huic delaturum sit, quo sic iura et reciproca dignitas inter Exc. V. et S. Sedis Agentem pro mutua satisfactione illaesa permaneant. Lucernae 19. Apr. 1849. Bovieri.

185.

Pius IX. Allocutione ad Cardinales Caietae 20. April. 1849. habita seriem rerum Romae per factiosos ac rebelles gestarum completitur, et una errores per eosdem in detrimentum Ecclesiae atque Societatis Civilis sparsos perstringit.

INTR. Quaecunque Pius IX inde a violento ditionum suarum statu tam per Manifesta quam per Notas et protestationes attentatis seditiosorum opposuit, et in defensionem civilis sui principatus egit: ea omnia celebri hac Allocutione complexus est; in qua recensendo seriem rerum a factiosis ac rebellibus gestarum, una errores, quos ii spargere haud erubuerunt, perstringit, et prolatis pluribus pro iure civilis sui principatus argumentis enunciat: singulari prosus Divinae Providentiae consilio factum esse, ut Romano Imperio in plura Regna diviso Romanus Pontifex velut totius Ecclesiae regimini a Domino admotus Civilem Principatum haberet, quo ad Ecclesiam regendam eiusque unitatem tuendam plena libertate potiretur.

MON. Quibus quantisque malorum procellis summo cum animi nostri dolore Pontificia nostra ditio omnisque fere Italia miserandum in modum iactetur ac perturbetur, nemo certe ignorat, Ven. Fratres. Atque utinam homines tristissimis hisce rerum vicibus edocti aliquando intelligant, nihil ipsis perniciosius esse posse, quam a veritatis, iustitiae, honestatis et religionis semitis deflectere, ac nequissimis impiorum consiliis acquiescere, eorumque insidiis, fraudibus et erroribus decipi atque irretiri. Equidem universus terrarum orbis probe noscit, atque testatur, quae quantaque fuerit paterni atque amantissimi animi nostri cura, sollicitudo in vera solidaque Pontificiae nostrae ditionis populorum utilitate, tranquillitate, prosperitate procuranda, et quis tantae nostrae indulgentiae et amoris fructus extiterit. Quibus quidem verbis callidissimos tantorum malorum artifi-

ces duntaxat damnamus, quin ullam maximae populorum parti culpam tribuere velimus. Verumtamen deplorare cogimur multos etiam e populo ita misere fuisse deceptos, ut aures suas a nostris vocibus ac monitis avertentes, illas fallacibus quorundam magistrorum doctrinis prae buerint, qui relinquentes iter rectum et per vias tenebrosas ambulantes eo unice spectabant, ut imperitorum praesertim animos mentesque magnificis falsisque promissis in fraudem et in errorem inducerent, ac plane compellerent. Omnes profecto norunt, quibus laudum praeconiis fuerit ubique concelebrata memoranda illa et amplissima venia a nobis ad familiarum pacem, tranquillitatem, felicitatemque procurandam concessa. Ac neminem latet, plures ea venia donatos non solum suam mentem vel minimum haud immutasse, {quemadmodum sperabamus, verum etiam eorum consiliis et molitionibus acrius in dies insistentes, nihil unquam inausum, nihilque intentatum reliquisse, ut civilem Romani Pontificis Principatum eiusque regimen, uti iamdiu machinabantur, labefactarent et funditus everterent, ac simul acerrimum sanctissimae nostrae religioni bellum inferrent. Ut autem id facilius consequi possent, nihil antiquius habuere, quam multitudines inprimis convocare, inflammare, easque assiduis magnisque motibus agitare, quos vel nostrarum concessionum praetextu continenter fovere, et in dies augere summopere studebant. Hinc concessionem in ipso nostri Pontificatus initio a nobis ultro ac libenter datae non solum optatos fructus haud emittere, sed ne radices quidem agere unquam potuere, cum peritissimi fraudum architecti iisdem concessionibus ad novas concitandas agitationes abuterentur. Atque in hoc vestro consensu, Ven. Fratres, facta ipsa vel leviter attingere ac raptim commemorare ea sane mente censuimus, ut omnes bonae voluntatis homines clare aperteque cognoscant, quid Dei et humani generis hostes velint, quid optent, quidque ipsis in animo semper fixum destinatumque sit.

Pro singulari nostro in subditos affectu dolebamus, ac vehementer angebamur, Ven. Fratres, cum assiduos illos populares motus tum publicae tranquillitati, et ordini, tum privatae familiarum quieti ac paci tantopere adversos videremus, nec perferre poteramus crebras illas pecuniarias collectas, quae variis nominibus non sine levi civium incommodo et dispendio postulabantur. Itaque mense Aprili a. 1847. per publicum Edictum nostri

Cardinalis a Publicis Negotiis omnes monere haud omisimus, ut ab eiusmodi popularibus conventibus et largitionibus sese abstinerent, atque ad propria pertractanda negotia animum mentemque denuo converterent, omnemque in nobis fiduciam collocarent ac pro certo haberent, paternas nostras curas cogitationesque ad publica commoda comparanda unice esse conversas, quemadmodum iam pluribus ac luculentissimis argumentis ostenderamus. Verum salutaria haec nostra monita, quibus tantos populares motus compescere, et populos ipsos ad quietis et tranquillitatis studia revocare nitebamur, pravis quorundam hominum desideriis et machinationibus vehementer adversabantur. Itaque indefessi agitationum auctores, qui iam alteri ordinationi iussu nostro ab eodem Cardinali ad rectam utilemque populi educationem promovendam editae obstiterant, vix dum monita illa nostra noverunt, haud destitire contra ipsa ubique inclamare, et acriori usque studio incautas multitudines commovere, eisque callidissime insinuare, ac persuadere, ne illi tranquillitati a nobis tantopere exoptatae se unquam dare vellent, cum insidiosum in ea lateret consilium, ut populi quodammodo indormirent, atque ita in posterum duro servitutis iugo facilius opprimi possent. Atque ex eo tempore plurima scripta typis quoque edita, atque acerbissimis quibusque contumeliis, conviciis, minisque plenissima ad nos missa fuere, quae oblivione sempiterna obruimus, flammisque tradidimus. Ut autem inimici homines fidem aliquam facerent falsis periculis, quae in populum impendere clamitabant, haud reformidarunt mentitae cuiusdam coniurationis ab ipsis apposite excogitatae rumorem ac metum in vulgus spargere, ac turpissimo mendacio vociferari, eiusmodi coniurationem initam esse ad Urbem Romam civili bello, caedibus ac funeribus funestandam, ut novis institutionibus penitus sublatis atque deletis, pristina gubernandi forma iterum revivisceret. Sed huius falsissimae coniurationis praetextu inimici homines eo spectabant, ut populi contemptum, invidiam, furorem contra quosdam lectissimos quoque viros virtute, religione praestantes, et ecclesiastica etiam dignitate insignes nefarie commoverent atque excitarent. Probe nostis, in hoc rerum aestu civicam militiam fuisse propositam, ac tanta celeritate collectam, ut rectae illius institutioni et disciplinae consuli minime potuerit. Ubi primum ad publicae administrationis prosperitatem magis magisque

procurandam opportunum fore censuimus Status Consultationem instituere, inimici homines occasionem exinde statim arripuere, ut nova Gubernio vulnera imponerent ac simul efficerent, ut huiusmodi institutio, quae publicis populorum rationibus magnae utilitati esse poterat, in damnum ac perniciem cederet. Et quoniam eorum opinio impune iam invaluerat, ea institutione et Pontificii regiminis indolem ac naturam immutari, et nostram auctoritatem Consultorum iudicio subiici, idcirco eo ipso die, quo illa Status Consultatio inaugurata fuit, haud omisimus turbulentos quosdam homines, qui Consultores comitabantur, gravibus severisque verbis serio monere, eisque verum huius institutionis finem clare aperteque manifestare. Verum perturbatores numquam desinebant deceptam populi partem maiore usque impetu sollicitare, et quo facilius asseclarum numerum habere et augere possent, tum in Pontificia nostra ditione tum apud exterarum quoque gentes insigni prorsus impudentia atque audacia evulgabant, eorum opinionibus et consiliis nos plane assentire. Memineritis, Ven. Fratres, quibus verbis in nostra Consistoriali Allocutione die 4. mensis Octobr. 1847. ad Vos habita universos populos serio commonere et exhortari haud omiserimus, ut ab eiusmodi veteratorum fraude studiosissime caverent. Interim vero pervicaces insidiarum et agitationum auctores, ut turbas motusque continenter alerent et excitarent, mense Ianuario superioris anni incautorum animos inani externi belli rumore terribant, atque in vulgus spargebant, bellum idem internis conspirationibus et malitiosa Gubernantium inertia foveri ac sustentatum iri. Nos ad tranquillandos animos, et insidiantium fallacias refellendas nulla quidem interposita mora die 10 Febr. ipsius anni voces eiusmodi omnino falsas et absurdas esse declaravimus, illis nostris verbis, quae omnes probe cognoscunt. Atque in eo tempore carissimis nostris subditis, quod nunc Deo bene iuvante eveniet, praenunciavimus, futurum scilicet, ut innumerae filii ad communis omnium fidelium Patris domum, ad Ecclesiae nempe Statum propugnandum convolarent, si arctissima illa grati animi vincula, quibus Italiae Principes populiq; intime inter se obstringi debebant, dissoluta fuissent, ac populi ipsi suorum Principum sapientiam, eorumque iurium sanctitatem vereri ac totis viribus tueri et defendere neglexissent. Etsi vero nostra illa verba nuper commemorata tranquillitatem brevi qui-

dem temporis spatio iis omnibus attulere, quorum voluntas continua adversabatur perturbationi, nihil tamen valere apud infensissimos Ecclesiae et humanae societatis hostes, qui novam iam turbas, novos tumultus concitaverant. Siquidem calumniis insistentes, quae ab ipsis eorumve similibus contra Religiosos viros divino ministerio addictos et bene de Ecclesia meritos disseminatae fuerant, populares iras omni impetu adversus illos excitarunt, atque inflammaverunt. Neque ignoratis, Ven. Fratres nihil valuisse nostra verba ad populum die 10. Martii superioris anni habita, quibus Religiosam illam Familiam ab exilio et dispersione eripere magnopere studebamus.

Cum inter haec notissimae illae rerum publicarum conversiones in Italia et Europa evenirent, nos iterum Apostolicam nostram attollentes vocem die 30. Martii eiusdem anni haud omnisimam universos populos etiam atque etiam monere, hortari, ut et Catholicae Ecclesiae libertatem vereri, et civilis societatis ordinem tegere, et omnium iura tueri, et sanctissimae nostrae Religionis praecepta exequi, et in primis christianam in omnes caritatem exercere omnino studerent, quandoquidem si haec ipsi agere neglexissent, pro certo haberent, quod Deus ostenderet se populorum dominatorem esse. Iam vero quisque vestrum plane noscit, quomodo in Italiam constitutionarii regiminis forma fuerit inducta, et quomodo Statutum a nobis die 14 Martii superioris anni nostris subditis concessum in lucem prodierit. Cum autem implacabiles publicae tranquillitatis et ordinis hostes nihil antiquius haberent, quam omnia contra Pontificium Gubernium conari, et populum assiduis motibus, suspicionibus exagitare, tum qua scriptis in lucem editis, qua Circulis, qua Societatibus et aliis quibusque artibus numquam intermittebant Gubernium atrociter calumniari, eique inertiae, doli, et fraudis notam inurere, licet Gubernium ipsum omni cura et studio in id incumberet, ut Statutum tantopere exoptatum maiore qua fieri posset vulgaretur celeritate. Atque hic universo terrarum orbi manifestare volumus eo ipso tempore homines illos in suo constantes proposito subvertendi Pontificiam ditionem totamque Italiam, nobis proposuisse non iam Constitutionis sed Reipublicae proclamationem velut unicum tum nostrae tum Ecclesiae Status incolumitatis perfrugium atque praesidium. Subit adhuc nocturna illa hora et versantur nobis ante oculos quidam homines, qui a fraudum architectis

isere illusi ac decepti illorum ea in re causam agere atque andem Reipublicae proclamationem nobis proponere non dubitabant. Quod quidem praeter innumera alia et gravissima argumenta magis magisque demonstrat, novarum institutionum petitiones et progressum ab huiusmodi hominibus tantopere praedictatum eo unice spectare, ut assiduae foveantur agitationes, ut omnia iustitiae, virtutis, honestatis, religionis principia usquequaque penitus tollantur, atque horrendum et luctuosissimum, ac vel ipsi naturali rationi et iuri maxime adversum Socialismi vel Communismi, uti appellant, systema cum maximo totius humanae societatis detrimento et exitio quaquaversus inducatur, propagetur, ac longe lateque dominetur. Sed quamvis haec terribilissima conspiratio vel potius haec diuturna conspirationum series clara esset et manifesta, tamen Deo sic permittente multis illorum fuit ignota, quibus communis tranquillitas tot sane e causis cordi summopere esse debebat. Atque etsi indefessi barbarum moderatores gravissimam de se suspicionem darent, tamen non defuere quidam bonae voluntatis homines, qui amicam illis manum praebuere, ea forsitan spe freti fore, ut eos ad moderationis et iustitiae semitam reducere possent. Interim belli amor per universam Italiam extemplo pervasit, quo Pontificiae nostrae ditionis subditorum pars commota atque abrepta ad arma convolvit, ac nostrae voluntati obsistens eiusdem Pontificiae ditionis fines praetergredi voluit. Nostis, Ven. Fratres, quomodo debitas tum Summi Pontificis, tum Supremi Principis partes obstantes iniustis illorum desideriis obstiterimus, qui nos ad illud bellum gerendum pertrahere volebant, quique postulabant, ut expertam iuventutem subitario modo collectam ac militaris artis peritia et disciplina numquam excultam, et idoneis ductoribus bellicisque subsidiis destitutam ad pugnam, id est ad certam caedem compelleremus. Atque id a nobis expetebatur, qui ceteri immerentes inscrutabili Divinae Providentiae consilio ad apostolicae Dignitatis fastigium evecti ac vicariam Christi Iesu in terris operam gerentes a Deo, qui est auctor pacis et amator caritatis, missionem accepimus, ut omnes populos, gentes, nationes pari paterni amoris studio prosequentes, omnium salutis viribus consulamus, et non iam ut homines ad clades, mortemque impellamus. Quodsi quicunque Princeps nonnisi iustis e causis bellum aggredi numquam potest, ecquis tam consilii

et rationis expers unquam erit, qui plane non videat, catholicum orbem merito atque optimo iure longe maiorem iustitiam, gravioresque causas a Romano Pontifice requirere, si Pontificem ipsum alicui bellum indicere et inferre conspiciat? Quamobrem nostra Allocutione die 29. Aprilis superiori anno ad vos habita palam publiceque declaravimus, nos ab illo bello omnino esse alienos. Atque eodem tempore insidiosissimum profecto munus tum voce tum scripto nobis oblatum, ac non solum personae nostrae vel maxime iniuriosum, verum etiam Italiae perniciosissimum repudiavimus, reiecit, ut scilicet Italicae cuiusdam Reipublicae regimini praesidere vellemus. Equidem singulari Dei miseratione gravissimum loquendi, monendi, hortandique munus a Deo ipso nobis impositum implendum curavimus, atque adeo confidimus, nobis illud Isaiae impropere non posse: Vae mihi quia tacui. Utinam vero paternis nostris vocibus, monitis, hortationibus suas nostri omnes filii praebuissent aures!

Memineritis, Ven. Fratres, qui clamores, quique tumultus a turbulentissimae factionis hominibus excitati fuere post Allocutionem a nobis nunc commemoratam, et quomodo Civile Ministerium nobis fuerit impositum, nostris quidem consiliis ac principiis, et Apostolicae Sedis iuribus summopere adversum. Nos quidem iam inde infelicem Italici belli exitum futurum animo prospeximus, dum unus ex illis Ministris asserere non dubitabat, bellum idem, nobis licet invitis ac reluctantibus et absque Pontificia benedictione, esse duraturum. Qui quidem Minister gravissimam Apost. Sedi inferens iniuriam haud extimuit proponere: civilem Romani Pontificis Principatum a spirituali eiusdem potestate omnino esse separandum. Atque idem ipse haud multo post ea de nobis palam asserere non dubitavit, quibus Summum Pontificem ab humani generis consortio eiiceret quodammodo, et dissociaret. Iustus et misericors Dominus voluit nos humiliare sub potenti manu Eius, cum permiserit, ut plures per menses veritas ex una parte, mendacium ex altera acerrimo inter se dimicarent certamine, cui attulit finem novi Ministerii electio, quod postea alteri locum cessit, in quo ingenii laus cum peculiari tum publici ordinis tutandi tum legum observandarum studio erat coniuncta. Verum effraenata pravarum cupiditatum licentia et audacia in dies caput altius extollens longe grassabatur, ac Dei hominumque hostes diuturna, ac saeva dominandi, diripiendi, ac

destruendi siti incensi nihil iam aliud optabant, quam iura quaeque divina et humana subvertere, ut eorum desideria possent explere. Hinc machinationes iamdiu comparatae palam publiceque emicuere, et viae humano sanguine respersae, et sacrilegia numquam satis deploranda commissa, et inaudita prorsus violentia in nostris ipsis Quirinalibus aedibus infando ausu nobis illata. Quocirca tantis oppressi angustiis cum nedum Principis, sed ne Pontificis quidem partes libere obire possemus, non sine maxima animi nostri amaritudine a Sede nostra discedere debuimus. Quae uctuosissima facta in publicis nostris protestationibus enarrata hoc loco iterum recensere praeterimus, ne funesta illorum recordatione communis noster recrudescaat dolor. Ubi vero seditiosi homines nostras illas noverunt protestationes, maiore furentes audacia, et omnia omnibus minitantes, nulli neque fraudis, neque doli, neque violentiae generi pepercerunt, ut bonis omnibus iam pavore prostratis maiorem usque terrorem iniicerent. Ac postquam novam illam Gubernii formam ab ipsis *Giunta di Stato* appellatam invexere, ac penitus sustulerunt duo Consilia a nobis instituta, totis viribus adlaborarunt, ut novum cogeretur Consilium, quod *Constituentis Romanae* nomine nuncupare voluerunt. Refugit quidem animus, ac dicere reformidat, quibus quantisque fraudibus ipsi usi fuerint, ut eiusmodi rem ad exitum perducerent. Hic vero haud possumus, quin meritas maiori Pontificiae ditionis magistratuum parti laudes tribuamus, qui proprii honoris et officii memores munere se abdicare maluerunt, quam illo modo manum operi admoveere, quo eorum Princeps et amantissimus Pater legitimo suo civili Principatu spoliabatur. Illud tandem consilium fuit coactum, et quidam Romanus Advocatus vel in ipso suae primae orationis exordio ad congregatos habitae omnibus clare aperteque declaravit, quid ipse cunctique alii sui loci horribilis agitationis auctores sentirent, quid vellent, et quo spectarent. Lex, ut ille inquebat, moralis progressus est immaniosa et inexorabilis, ac simul addebat sibi ceterisque iam diu in animo fixum esse, temporale Apost. Sedis dominium ac regimen unditus evertere, licet modis omnibus eorum desideriis a nobis fuisset obsecundatum. Quam declarationem in hoc vestro consessu commemorare voluimus, ut omnes intelligant pravam huiusmodi voluntatem non coniectura aut suspicione aliqua a nobis turbatum auctoribus fuisse attributam, sed eam universo terrarum

orbi palam publiceque ab illis ipsis manifestatam, quos vel ipse pudor ab eadem proferenda declaratione revocare debuisset. Non liberiores igitur institutiones, non utiliore publicae administrationis procurationem, non providas cuiusque generis ordinationes huiusmodi homines cupiebant, sed civilem Apost. Sedis Principatum potestatemque impetere, convellere ac destruere omnino volebant. Ac eiusmodi consilium, quantum in ipsis fuit, ad exitum deduxerunt illo Romanae, uti vocant, *Constituentis* decreto die 9. Febr. huius anni edito, quo nescimus an maiori iniustitia contra iura Romanae Ecclesiae adiunctamque illis Apostolici obeundi muneris libertatem, vel maiori subditorum Pontificiae ditionis damno et calamitate, Romanos Pontifices a temporali Gubernio tum iure tum facto decidisse declararunt. Non levi quidem moerore ob tam tristia facta confecti fuimus, Ven. Fratres, atque illud inprimis vel maxime dolemus, quod Urbs Roma catholicae veritatis et unitatis centrum, virtutis ac sanctitatis magistra per impiorum ad eam quotidie confluentium hominum operam omnibus gentibus, populis, nationibus tantorum malorum auctrix appareat. Verumtamen in tanto animi nostri dolore pergratum nobis est posse affirmare, longe maximam tum Romani populi, tum aliorum Pontificiae nostrae ditionis populorum partem Nobis et Apost. Sedi constanter addictam a nefariis illis machinationibus abhorruisse, licet tot tristium eventuum spectatrix extiterit. Summae quoque consolationi nobis fuit Episcoporum et Cleri Pontificiae nostrae ditionis sollicitudo, qui in mediis periculis et omne genus difficultatibus ministerii et officii sui partes obire non destiterunt, ut populos ipsos qua voce, qua exemplo a motibus illis nefariisque factionis consiliis averterent. Nos certe in tanto rerum certamine atque discrimine nihil intentatum reliquimus, ut publicae tranquillitati, et ordini consuleremus. Multo enim tempore antequam tristissima illa Novembris facta evenirent, omni studio curavimus, ut Helvetiorum copiae Apost. Sedis servitio addictae atque in nostris Provinciis degentes in Urbem deducerentur, quae tamen res contra nostram voluntatem ad exitum minime fuit perducta eorum opera, qui mense Maio Ministrorum munere fungebantur. Neque id solum, verum etiam ante illud tempus nec non et postea tum publico praesertim Romae ordini tuendo, tum inimicorum hominum audaciae comprimendae curas nostras con-

vertimus ad alia militum praesidia comparanda, quae Deo ita permittente ob rerum ac temporum vicissitudines nobis defuere. Tandem post ipsa luctuosissima Novembris facta haud omisimus nostris literis die 5. Ianuarii datis omnibus indigenis nostris militibus etiam atque etiam inculcare, ut religionis et militaris honoris memores iurata suo Principi fidem custodirent, ac sedulam impenderent operam, quo ubique tum publica tranquillitas, tum debita erga legitimum Gubernium obedientia ac devotio servaretur. Neque id tantum, verum etiam Helvetiorum copias Romam petere iussimus, quae huic nostrae voluntati haudquaquam obsecutae sunt, cum praesertim supremus illarum dux in hac re haud recte atque honorifice se gesserit.

Atque interim factionis moderatores maiore in dies audacia, et impetu opus urgentes tum nostram personam, tum alios qui nostro adhaerent lateri, horrendis cuiusque generis calumniis et contumeliis lacerare non intermittebant, ac vel ipsis sacrosancti Evangelii verbis et sentiis nefarie abuti non dubitabant, ut in vestimentis ovium cum intrinsecus sint lupi rapaces, imperitam multitudinem ad prava quaeque eorum consilia et molimina pertraherent, atque incautorum mentes falsis doctrinis imbuerent. Subditi vero temporali Apost. Sedis ditioni et nobis immobili fide addicti merito atque optimo iure a nobis exposcebant, ut eos a tot gravissimis, quibus undique premeantur, angustiis, periculis, calamitatibus, et iacturis eriperemus. Et quoniam nonnulli ex ipsis reperiuntur, qui nos veluti causam, innocuam licet, tantarum perturbationum suspiciunt, deinceps isti animadvertant velimus, nos quidem ut primum ad supremam Apost. Sedem evecti fuimus, paternas nostras curas et consilia quemadmodum supra declaravimus, eo certe intendisse, ut Pontificiae nostrae ditionis populos omni studio in meliorem conditionem adduceremus, sed inimicorum ac turbulentorum hominum opera factum esse, ut consilia illa nostra in irritum cederent, contra vero factiosis ipsis Deo permittente contigisse, ut ad exitum perducere possent, quae a longo ante tempore moriri ac tentare omnibus quibusque malitiae artibus numquam destiterant. Itaque id ipsum, quod iam alias ediximus, hic iterum repetimus, in tam gravi scilicet ac luctuosa tempestate, qua universus fere terrarum orbis tantopere iactatur, Dei maius esse agnoscendam, Eiusque vocem audiendam, qui eius-

modi flagellis hominum peccata et iniquitates punire solet, ut ipsi ad iustitiae semitas redire festinent. Hanc igitur vocem audiant qui erraverunt a veritate, et derelinquentes vias suas convertantur ad Dominum; audiant etiam illi, qui in hoc tristissimo rerum statu magis de privatis propriis commodis quam de Ecclesiae bono et rei catholicae prosperitate solliciti sunt, ac meminere nihil prodesse homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiat; audiant et pii Ecclesiae filii, ac praestolantes in patientia salutare Dei, et maiore usque studio emundantes conscientias suas ab omni inquinamento peccati, miserationes Domini implorare, Eique magis magisque placere, ac iugiter famulari contendant. Atque inter haec nostra ardentissima desideria haud possumus eos non monere speciatim et redarguere, qui decreto illi, quo Romanus Pontifex omni civilis sui Imperii honore ac dignitate est spoliatus, plaudunt, ac decretum idem ad ipsius Ecclesiae libertatem, felicitatemque procurandam vel maxime conducere asserunt. Hic autem palam publiceque profiteamur, nulla nos dominandi cupiditate, nullo temporalis Principatus desiderio haec loqui, quandoquidem nostra indoles et ingenium a quavis dominatione profecto est alienum. Verumtamen officii nostri ratio postulat, ut in Civili Apost. Sedis Principatu tuendo iura possessionesque S. Rom. Ecclesiae atque eiusdem Sedis libertatem, quae cum totius Ecclesiae libertate et utilitate est coniuncta, totis viribus defendamus. Et quidem homines, qui commemorato plaudentes decreto tam falsa et absurda affirmant, vel ignorant vel ignorare simulant, singulari prorsus Divinae Providentiae consilio factum esse, ut Romano Imperio in plura regna variasque ditiones diviso, Romanus Pontifex, cui a Christo Domino totius Ecclesiae regimen et cura fuit commissa, civilem Principatum hac sane de causa haberet, ut ad ipsam Ecclesiam regendam, eiusque unitatem tuendam plena illa potiretur libertate, quae ad Supremi apostolici ministerii munus obeundum requiritur. Namque omnibus compertum est, fideles populos, gentes, regna numquam plenam fiduciam, et observantiam esse praestitura Romano Pontifici, si illum alicuius Principis vel Gubernii dominio subiectum ac minime liberum esse conspicerent. Siquidem fideles populi et regna vehementer suspicari, ac vereri numquam desinerent, ne Pontifex idem sua acta ad illius Principis vel Gubernii, in cuius

ditione versaretur, voluntatem conformaret, atque idcirco actis illis hoc praetextu saepius refragari non dubitarent. Et quidem licant vel ipsi hostes civilis Principatus Apost. Sedis, qui nunc Romae dominantur, quam fiducia, et observantia ipsi essent excepturi hortationes, monita, mandata, constitutiones Summi Pontificis, cum illum cuiusvis Principis aut Gubernii imperio subditum esse cognoscerent, praesertim vero si cui subesset Principi, inter quem et Romanam ditionem diuturnum aliquod geretur bellum?

Interea nemo non videt, quibus quantisque vulneribus in ipsis Pontificiae ditionis regionibus immaculata Christi sponsa nunc afficiatur, quibus vinculis, qua turpissima servitute magis magisque opprimatur, quantisque angustiis visibile illius Caput bruatur. Ecquis enim ignorat, nobis communicationem cum urbe Roma illiusque nobis carissimo Clero et universo Pontificiae ditionis Episcopatu ceterisque fidelibus ita esse praepeditam, ut ne pistolas quidem de ecclesiasticis licet ac spiritualibus negotiis agentes vel mittere, vel accipere libere possimus? Quis nescit, urbem Romam principem Cath. Ecclesiae Sedem in praesentia proh dolor! silvam frementium bestiarum esse factam, cum ea omnium nationum hominibus redundet, qui vel apostatae, vel haeretici, vel communismi, uti dicunt, aut Socialismi Magistri, e summo contra catholicam veritatem odio animati tum vocem tum scriptis, tum aliis quibusque modis omnigenos pestiferos errores vocere, disseminare, omniumque mentes et animos pervertere conantur, ut in urbe ipsa, si fieri unquam posset, catholicae regionis sanctitas, et irreformabilis fidei regula depravetur? Cui tam notum, auditumque non est, in Pontificia ditione Ecclesiae bona, redditus, possessiones ausu temerario et sacrilego occupatas, augustissima templa suis ornamentis nudata, religiosa coenobia in profanos usus conversa, Virgines Deo sacras vexatas, lectissimos atque integerrimos Ecclesiasticos Religiososque viros crudeliter insectatos, in vincula coniectos, et occisos, sacros clarissimos Antistites vel ipsa Cardinalitia dignitate insinnes a propriis gregibus dire avulsos et in carcerem abreptos? atque haec tanta facinora contra Ecclesiam, eiusque iura, libertatem admittuntur tum in Pontificiae ditionis locis, tum alibi, ubi homines illi vel eorum similes dominantur, eo scilicet tempore, quo iidem ipsi libertatem ubique proclamant, ac sibi in votis esse

configunt, ut suprema Summi Pontificis potestas a quovis prorsus vinculo expedita omni libertate fruatur. Iam porro neminem latet, in qua tristissima ac deploranda conditione carissimi nostri versentur subditi eorundem hominum opera, qui tanta adversus Ecclesiam flagitia committunt. Publicum enim aerarium dissipatum, exhaustum, commercium intermissum ac pene extinctum, ingentes pecuniae summae optimatibus viris aliisque impositae, privatorum bona ab illis, qui se populorum rectores et effroenatarum cohortium ductores appellant, direpta, bonorum omnium tremefacta libertas, eorumque tranquillitas in summum discrimen adducta, ac vita ipsa sicarii pugioni subiecta et alia maxima et gravissima mala ac damna, quibus continenter cives tantopere affliguntur atque terrentur. Haec scilicet sunt illius prosperitatis initia, quam Summi Pontificatus osores Pontificiae ditionis populis annunciant, atque promittunt. In magno igitur et incredibili dolore, quo ob tantas tum Ecclesiae, tum Pontificiae nostrae ditionis populorum calamitates intime excruciamur, probe noscentes officii nostri rationem omnino postulare, ut ad calamitates ipsas amovendas ac propulsandas omnia conaremur, iam inde a die 4 Decembris proximi superioris anni omnium Principum et Nationum opem auxiliumque implorare et exposcere haud omisimus. Ac nobis temperare non possumus, quin vobiscum, Ven. Fratres, nunc communicemus singularem illam consolationem, qua affecti fuimus, cum iidem Principes et populi etiam illi, qui catholicae unitatis vinculo nobis minime sunt coniuncti, propensissimam eorum erga nos voluntatem luculentis sane modis testari, ac declarare studuerint. Quod quidem dum acerbissimum animi nostri dolorem mirifice lenit, atque solatur, magis magisque demonstrat, quomodo Deus Ecclesiae suae sanctae semper propitius assistat. Atque in eam spem erigimur fore, ut omnes intelligant, gravissima illa mala, quibus in hac tanta temporum asperitate populi ac regna vexantur, ex sanctissimae nostrae religionis contemptu suam duxisse originem, nec aliunde solatium ac remedium habere posse, quam ex divina Christi doctrina, Eiusque S. Ecclesia, quae virtutum omnium foecunda parens, et altrix atque expultrix vitiorum, dum homines ad omnem veritatem ac iustitiam instituit, eosque mutua caritate constringit, publico civilis societatis bono et ordini mirandum in modum consulit ac prospicit. Postquam vero omnium

Principum opem imploravimus, ab Austria, quae Pontificiae nostrae ditioni ad Septemtrionem finitima est, auxilium eo sane libentius efflagitavimus, quod ipsa non solum temporali Apost. Sedis dominio tuendo egregiam suam semper operam navaverit, verum etiam quod nunc ea profecto spes affulgeat fore, ut ab illo Imperio iuxta ardentissima nostra desideria, iustissimasque nostras postulationes notissima quaedam eliminentur principia ab Apost. Sede perpetuo improbata, ac propterea inibi Ecclesia in suam restituatur libertatem cum maximo illorum fidelium bono atque utilitate. Quod quidem dum non mediocri animi nostri consolatione significamus, plane non dubitamus, quin id vobis non leve afferat gaudium. Idem auxilium a Gallica Natione expostulavimus, quam singulari paterni animi nostri benevolentia et affectu prosequimur, cum illius Nationis Clerus populusque fidelis omnibus quibusque filialis devotionis et observantiae significationibus nostras calamitates, et angustias lenire ac solari studuerit. Hispaniae quoque opem invocavimus, quae de nostris angustiis vehementer anxia atque sollicita alias catholicas nationes primum excitavit, ut filiali quodam foedere inter se inito communem fidelium Patrem ac supremum Ecclesiae Pastorem in propriam Sedem reducere contenderent. Hanc denique opem ab utriusque Siciliae Regno efflagitavimus, in quo hospitamur apud illius Regem, qui in veram solidamque suorum populorum felicitatem promovendam totis viribus incumbens tanta religione ac pietate refulget, ut suis ipsis populis exemplo esse possit. Etsi vero nullis verbis exprimere possimus, quanta cura et studio idem Princeps eximiam suam filialem in nos devotionem omnium officiorum genere et egregiis factis assidue testari, et confirmare laetatur, tamen praeclara eiusdem Principis in nos merita nulla unquam delebit oblivio. Neque taciti ullo modo praeterire possumus pietatis, amoris, et obsequii significationes, quibuseiusdem Regni Clerus, et populus nos prosequi nunquam destitit, ex quo Regnum ipsum attigimus.

Quamobrem in eam spem erigimur fore, ut Deo bene iuvante catholicae illae gentes Ecclesiae eiusque Summi Pontificis communis omnium fidelium Patris causam prae oculis habentes ad civilem Apost. Sedis Principatum vindicandum, ad pacem et tranquillitatem subditis nostris restituendam quamprimum accurrere properent, ac futurum confidimus, ut sanctissimae nostrae reli-

gionis et civilis societatis hostes ab urbe Roma totoque Ecclesiae Statu amoveantur. Atque id ubi contigerit, omni certe vigilantia, studio, contentione a nobis erit curandum, ut illi omnes errores, et gravissima propulsentur scandala, quae cum bonis omnibus tam vehementer dolere debuimus. Atque inprimis vel maxime allaborandum, ut hominum mentes, ac voluntates impiorum fallaciis, insidiis et fraudibus miserandum in modum deceptae colustrentur sempiternae veritatis lumine, quo homines ipsi funestissimos errorum et vitiorum fructus agnoscant, atque ad virtutis, iustitiae, et religionis semitas amplectendas excitentur, et inflammentur. Optime enim noscitis, Ven. Fratres, horrenda illa et omnigena opinionum monstra, quae ex abyssi puteo ad exitium et vastitatem emersa longe iam lateque cum maximo religionis civilisque societatis detrimento invaluerunt, ac debacchantur. Quas perversas pestiferasque doctrinas inimici homines seu voce seu scriptis seu publicis spectaculis in vulgus disseminare numquam intermittunt, ut effroenata cuiusque impietatis, cupiditatis, libidinis licentia magis in dies augeatur, et propagetur. Hinc porro illae omnes calamitates, exitia, et luctus, quibus humanum genus ac universus fere terrarum orbis tantopere est funestatus, et funestatur. Neque ignoratis, cuiusmodi bellum contra sanctissimam nostram religionem in ipsa quoque Italia nunc geratur, quibusque fraudibus et machinationibus teterrimi ipsius religionis, et civilis societatis hostes imperitorum praesertim animos a fidei sanctitate, sanaque doctrina avertere, eosque aestuantibus incredulitatis fluctibus demergere, atque ad gravissima quaecumque peragenda facinora compellere conentur. Atque ut facilius eorum consilia ad exitum perducere, et horribiles cuiusque seditionis et perturbationis motus excitare ac fovere possint, haereticorum hominum vestigiis inhaerentes suprema Ecclesiae auctoritate omnino despecta, plane non dubitant Sacrarum Scripturarum verba, testimonia, sententias privato proprio, pravoque sensu invocare, interpretari, invertere, detorquere, ac per summam impietatem sanctissimo Christi nomine nefarie abuti non reformidant. Neque eos pudet palam publiceque asserere, tum cuiusque sanctissimi iuramenti violationem, tum quamlibet scelestam, flagitiosamque actionem sempiternae ipsi naturae legi repugnantem non solum haud esse improbandam, verum etiam omnino licitam, summisque laudibus efferen-

dam, quando id pro patriae amore, ut ipsi dicunt, agatur. Quo impio ac praepostero argumentandi genere ab eiusmodi hominibus omnis prorsus honestas, virtus, iustitia penitus tollitur, atque nefanda ipsius latronis et sicarii agendi ratio per inauditam impudentiam defenditur et commendatur. Ad ceteras innumeras fraudes, quibus Catholicae Ecclesiae inimici continenter utuntur, ut incautos praesertim et imperitos ab ipsius Ecclesiae sinu avelant, et abripiant, acerrimae etiam ac turpissimae accedunt calumniae, quas in personam nostram intendere et comminisci non erubescunt. Nos quidem nullis licet nostris meritis Illius hic in terris vicariam gerentes operam, qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, acerbissima quaeque convicia in omni patientia ac silentio perferre, et pro persequentibus et calumniantibus nos orare numquam omisimus. Verum cum debitores simus sapientibus et insipientibus, omniumque saluti consulere debeamus, haud possumus, quin ad praecavendam praesertim infirmorum offensionem, in hoc vestro Consessu a nobis reiiciamus falsissimam illam et omnium teterrimam calumniam, quae contra personam humilitatis nostrae per recentissimas quasdam ephemerides est evulgata. Etsi vero incredibili horrore affecti fuimus ubi illud commentum legimus, quo inimici homines nobis et Apost. Sedi grave vulnus inferre conmoluntur, tamen nullo modo vereri possumus, ne eiusmodi turpissima mendacia vel leviter offendere queant supremam illam veritatis cathedram, et nos, qui nullo meritorum suffragio in ea collocati sumus. Et quidem singulari Dei misericordia divinis illis nostri Redemptoris verbis uti possumus: Ego palam locutus sum mundo, et in occulto locutus sum nihil. Atque hic, Ven. Fratres, opportunum ducimus ea ipsa iterum dicere et inculcare, quae in nostra praesertim Allocutione ad vos die 17. Dec. a. 1847. habita declaravimus, inimicos scilicet homines, quo facilius veram germanamque catholicae religionis doctrinam corrumpere, aliosque decipere, et in errorem inducere queant, omnia comminisci, omnia moliri, omnia conari, ut vel ipsa Apost. Sedes eorum stultitiae particeps et fautrix quodammodo appareat. Nemini autem ignotum est, quae tenebrosissimae aequae ac perniciosissimae societates, et sectae a fabricatoribus mendacii et perversorum dogmatum cultoribus fuerint variis temporibus coactae et institutae ac variis nominibus appellatae, quo eorum

deliramenta, systemata, molimia in aliorum animos tutius instillarent, incautorum corda corrumpere, ac latissimam quibusque sceleribus impune patrandis viam munirent. Quas abominabiles perditionis sectas non solum animarum saluti, verum etiam civilis societatis bono et tranquillitati vel maxime infestas atque a Romanis Pontificibus Decessoribus nostris damnatas nos ipsi iugiter detestati sumus, ac nostris encyclicis literis die 9. Nov. 1846. ad universos Cath. Eccl. Antistites datis condemnavimus, et nunc pariter suprema nostra apostolica auctoritate iterum damnamus, prohibemus, atque proscribimus.

At hac nostra Allocutione haud sane volumus vel omnes errores enumerare, quibus populi misere decepti ad tantas impelluntur ruinas, vel singulas percensere machinationes, quibus inimici homines et cath. religionis perniciem moliri, et arcem Sion usquequaque impetere, et invadere contendunt. Quae hactenus dolenter commemoravimus, satis superque ostendunt, ex perversis grassantibus doctrinis, atque ex iustitiae, et religionis contemptu eas oriri calamitates, et exitia, quibus nationes et gentes tantopere iactantur. Ut igitur tanta amoveantur damna, nullis neque curis, neque consiliis, neque laboribus, neque vigiliis est parcendum, quo tot perversis doctrinis radicitus evulsis omnes intelligant, veram solidamque felicitatem virtutis, iustitiae ac religionis exercitio inniti. Itaque et nobis et vobis, atque aliis Ven. Fratribus totius cath. orbis Eppis summa cura, studio, contentione inprimis est allaborandum, ut fideles populi ab venenatis pascuis amoti atque ad salutaria deducti, ac magis in dies enutriti verbis fidei et insidiantium hominum fraudes, et fallacias agnoscant, devitent, ac plane intelligentes, timorem Domini bonorum omnium esse fontem, et peccata atque iniquitates provocare Dei flagella, studeant omni cura declinare a malo, et facere bonum. Quocirca inter tantas angustias non levi certe laetitia perfundimur, cum noscamus quanta animi firmitate, et constantia Ven. Fratres catholici orbis Antistites nobis et Petri Cathedrae firmiter addicti una cum obsequente sibi Clero ad Ecclesiae causam tuendam eiusque libertatem propugnandam strenue conantur, et qua sacerdotali cura, et studio omnem impendant operam, quo et bonos magis magisque in bonitate confirment, et errantes ad iustitiae semitas reducant, et pervicaces religionis hostes tum voce tum scriptis redarguant, atque refellant. Dum

autem has meritas debitasque laudes ipsis Ven. Fr. tribuere laetamur, eisdem animos addimus, ut divino auxilio freti pergant alacriori usque zelo ministerium suum implere, ac praeliari praelia Domini, et exaltare vocem in sapientia et fortitudine ad evangelisandam Ierusalem ad sanandas contritiones Israel. Iuxta haec non desinant adire cum fiducia ad thronum gratiae, ac publicis privatisque precibus insistere, et fidelibus populis sedulo inculcare, ut omnes ubique poenitentiam agant, quo misericordiam a Deo consequantur et gratiam inveniant in auxilio opportuno. Nec vero intermittant viros ingenio sanaque doctrina praestantes hortari, ut ipsi quoque sub eorum et Apost. Sedis ductu populorum mentes illustrare et serpentium errorum tenebras dissipare studeant. Hic etiam carissimos in Christo Filios nostros Populorum Principes et Rectores obtestamur in Domino atque ab ipsis exposcimus, ut serio ac sedulo considerantes, quae et quanta damna ex tot errorum ac vitiorum colluvie in civilem societatem redundent, omni cura, studio, consilio in id potissimum iucumbere velint, ut virtus, iustitia, religio ubique dominantur, ac maiora in dies incrementa suscipiant. Atque universi populi, gentes, nationes, earumque moderatores assidue, ac diligenter cogitent, et meditentur, omnia bona in iustitiae exercitio consistere, omnia vero mala ex iniquitate prodire. Siquidem iustitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum. Antequam autem dicendi finem faciamus, haud possumus, quin gratissimi animi nostri sensus illis omnibus carissimis atque amantissimis filiis patriam publiceque testemur, qui de nostris calamitatibus vehementer solliciti singulari prorsus erga nos pietatis affectu suas nobis oblationes mittere voluerunt. Etsi vero piae huiusmodi largitiones non leve nobis afferant solatium, tamen fateri debemus, paternum cor nostrum non mediocri angustia, cum summo opere timeamus, ne in tristissima hac rerum publicarum conditione iidem carissimi filii suae in nos caritati nimium indulgentes largitiones ipsas proprio etiam incommodo ac detrimento facere velint. Denique Ven. Fr. nos quidem investigabilibus sapientiae Dei consiliis, quibus gloriam suam operatur, plane acquiescentes, dum in humilitate cordis nostri maximas Deo agimus gratias, quod nos dignos habuerit pro nomine Iesu contumeliam pati, et aliqua ex parte conformes fieri imagini passionis eius, parati sumus in omni fide, spe, patientia, et mansuetudine acerbissimos

quosque labores, aerumnas perferre, atque ipsam animam nostram pro Ecclesia ponere, si per nostrum sanguinem ipsius Ecclesiae calamitatibus consulere possemus. Interim vero, Ven. Fr. ne intermittamus dies noctesque assiduis fervidisque precibus divitem in misericordia Deum humiliter orare, et obsecrare, ut per merita Unigeniti Filii sui omnipotenti sua dextera Ecclesiam suam sanctam a tantis, quibus iactatur, procellis eripiat, utque divinae suae gratiae lumine omnium errantium mentes illustret, et in multitudine misericordiae suae omnium praevaricantium corda expugnet, quo cunctis ubique erroribus depulsis, cunctisque amotis adversitatibus, omnes veritatis et iustitiae lucem aspiciant, agnoscant, atque occurrant in unitatem fidei et agnitionis D. N. I. C. Atque ab Ipso, qui facit pacem in sublimibus, quique est pax nostra, suppliciter etiam exposcere numquam desinamus, ut malis omnibus, quibus christiana respublica vexatur, penitus avulsis, optatissimam ubique pacem et tranquillitatem facere velit. Ut vero facilius annuat Deus precibus nostris, suffragatores apud eum adhibeamus, atque inprimis sanctissimam immaculatam Virginem Mariam, quae Dei mater et nostra, quaeque mater misericordiae, quod quaerit, invenit, et frustrari non potest. Suffragia quoque imploremus b. Petri ap. Principis, et Coapostoli eius Pauli, omniumque Sanctorum Coelitum, qui iam facti amici Dei cum ipso regnant in coelis, ut clementissimus Dominus eorum intervenientibus meritis ac precibus fidelem populum ab iracundiae suae terroribus liberet, semperque protegat, ac divinae suae propitiationis abundantia laetificet.

186—269.

Praesulum orbis catholici declarationes pro Primatu et temporali ditione Romani Pontificis, Pio IX PP. Caietae exulanti praestitae, a. 1848—1850. iuxta ordinem chronologicum, et in extractu.

INTR. Pio IX Summo Pontifice post exortam Romae revolutionem Urbem relinquire et Caietam in Regno Neapolitano

commigrante, universalis Praesulum catholici orbis erga Caput Ecclesiae adhaesio ac veneratio splendidissime manifestata fuit per epistolas, quas iidem Praesules inde ab a. 1848. ad Summum Pontificem Caietae residentem dimiserunt. In iis et pro Primatu, et temporali ditione Romani Pontificis conspicua deposuerunt testimonia. Ex epistolis his, quae universim 169 sunt, eas, quae lingua Ecclesiae, latina, conscriptae fuere, in extractu exhibemus.

MON. *Mense Octobri. 1848. Eppus Valentinensis in Gallia*
dd. 15. Oct. gallice.

Mense Novembri. 1848. Die 30. Nov. AEppus Burdigalensis in Gallia gallice; AEp. Teatinus in Utr. Sicilia, item Eppi Aeserniensis, et Nicoterensis in eadem Sicilia, italice.

Mense Decembri. 1848.

1. Dec. Ep. *Lucerinus in Utr. Sicilia*. Percursantibus animo et asperrimis temporum iniuriis, quibus hodie iactamur, et perniciosis opinionibus in Ap. Sedem ac Iesu Christi Religionem longe lateque disseminatis, ego licet indignus ante conspectum Domini Dei nostri non cessavi cum lacrymis hostias et preces offerre, ut qui consolatur nos in omni tribulatione, consolaretur et ipse Ecclesiam eiusque supremum Pastorem. At enarrare prorsus nequeo, quanto perfusus sim dolore, ex quo *novissima Romae facinora, temeritatem, audaciam, sacrilegumque furorem exprimentia*, audiui, et moerore percussus Divinum Pastorum Principem flens oravi, ut Pontificem suum ex ipsa adversariorum conflictione fortiolem, erectioremque efficeret, *Seclis Ap. auctoritatem et iura viriliter vindicando.* —

3. Dec. a) AEp. *Consentinus in Utr. Sicilia*. Si primaevi christifideles prae gaudio obstupuerunt, quod Deus totius consolationis et Pater misericordiarum *Petrum, Vicarium D. N. I. C. in terris, Principem Apostolorum, Caput totius Ecclesiae, et Patrem communem omnium fidelium* eripuerit Hierosolymis de manu Herodis, et ego et mei dioecesani exultavimus et delectati sumus, quod *te, Petri Successorem, cui divinitus traditae sunt illi claves regni coelorum*, idem ille Deus de manibus impio-

rum, quorum cor coagulatum est sicut lac, eduxerit. *Filii diffidentiae*, beneficiorum praegrandium immemores, *in Beatitudinem tuam insurrexerunt*, non proponentes Deum ante conspectum suum. — b) Ep. *Lymirensis* Coadiutor, *gallice*.

4. Dec. a) Ep. *Andegavensis in Gallia gallice*; Ep. *Policastrensis in Utr. Sicilia italice*. b) Ep. *Cassanensis in Utr. Sicilia*. Quemadmodum mirus ille modus, quo ad D. Petri Sedem Dei miseratione evecus fuisti, gentes universas ingenti affecit laetitia, ita nunc quod Beatitudinem tuam ab eadem Sede veluti extorrem abesse audivimus, id summo nos omnes conficit moerore. Equidem scelera et horribilia perpetrare populum, quem Sanctitas tua in suum praecipuum populum habet; Civitatem Sanctam furenti ferri insania; seculi semitas ingredi, per eas audacter ambulare; viam ire suorum seniorum vestigiis non tritam, et ita facere, ut terra sua fiat in desolationem et in sibilum sempiternum, res tristes sunt quas mens refugit cogitare. Sed vel tanta in tribulatione est quod gaudio superabundemus. In illis enim, quae in tui laudem praecessere Hossana, et in istis, quae adversum te consecutae sunt Scribarum et Pharisaeorum irae et perversitates, intuemur hoc Sanctitati tuae divinitus datum, ut I. C. D. N. esses Vicarius, et eiusdem conformis factus esses imago. Hinc nostra in te observantia et obedientia non parum accipit incrementi; hinc tot tantisque adversus Petri naviculam impetu erumpentibus, nos fidentius in auctorem nostrae fidei aspicimus, ipsumque, ut te immotum salvum et incolumen servet, enixis et assiduis precibus obsecramus. —

5. Dec. a) AEp. *Bambergensis in Bavaria*. — Ad thronum gratiae una cum universo Dioecesis meae clero fervidis precibus instare non intermittam, ut Clementissimus Deus hisce difficillimis praesertim temporibus, quibus SS. Pater eiusque filii tantis tribulationibus conflictantur, rapacium luporum conatus impetusque atroces irritos facere, — dignetur. — b) Ep. *Marsiensis in Gallia gallice*.

7. 8. Dec. Card. AEp. *Cameracensis*, et Ep. *Lucionensis in Gallia gallice*; Ep. *Oppidensis in Utr. Sicilia italice*.

9. Dec. a) AEp. *Brundusinus in Utr. Sicilia italice*. b) Ep. *Gravinensis in Utr. Sicilia*. Quamquam in his luctuosissimis temporibus versamur, in quibus vera evenisse conspiciamus verba praedicta a nostro Domino Salvatore, qui dixit: surget

gens contra gentem : nihilominus omni effusione cordis laetamur et congratulamur tibi effugisse de manibus inimicorum tuorum contra tuam sacram personam insurgentium. — Quoad nostra spectat, assiduas ad Dominum preces effundere non desistemus pro inimicis tuis, ut resipiscant, et *ad tuum regnum te restituant incolumem.* —

10. Dec. a) Card. Patr. *Olissiponensis in Portugallia.* Nefanda et *sacrilega facinora in tuam sacram personam et auctoritatem* commissa maximo dolore ac animi perturbatione affecerunt Reginam Fidelissimam, meque etiam ac universum Clerum et populum Lusitanum, qui omnes effundimus ferventissimas preces pro tua salute et incolumitate. — b) Card. AEp. *Mechliniensis in Belgio gallice.* c) Vic. Capit. *Genuensis in Sardinia.* Dolore summo rumorem primo ac certum deinde nuncium percepi de tuae Beatitudinis ab Urbe recessu, quem Ecclesiae universae bonum svasit ac necessitas praecepit. Simili doloris sensu anguntur huius Ecclesiae Metrop. Canonici, et quotquot sunt in hac dioecesi viri ecclesiastici, bonique Christifideles.

11. Dec. Card. AEp. *Bituricensis in Gallia.* Ubi primum audivimus nefanda scelestorum hominum coepta in luctuosissimos exitus evasisse, vehementissimo dolore affecti sumus ob *immanem illam Pontificiae illatam Maiestati iniuriam*, et imis penitus medullis inhaesit acerbum vulnus. — O Beatissime Pater, quem vere facit beatiorem tolerata pro re catholica tribulatio, qui ut pontificiae dignitatis apice sic omnium supellectile virtutum praefulges, magnum toti orbi spectaculum factus et documentum, quique egregius maximorum illorum tuorum aemulator antecessorum, qui *pro vera in Christo asserenda libertate* tanta passi sunt, adaequasti laudes et merita! —

12. Dec. a) AEpp. *Bisuntinus in Gallia.* Quanto dolore percitus, quamque acerba mentis et cordis commotione turbatus sim, cum ea omnia, quae Sanctitati Vestrae toleranda ac patienda evenerint, perceperim, vix effari possum. — Frequenti fidelium stipatus caterva stas supplicationes omnibus dominicis festisque diebus in Ecclesia mea ex intimis visceribus profundo, quatenus *Caput nostrum, fundamentum, basim et centrum* intactum servare divina providentia velit, omnes inimicos scabellum pedum tuorum ponere, in pulchritudine pacis et in requie opulenta ad almam nec iam ingratham Urbem deducere,

etc. — b) Ep. *Lyciensis*, et *Nicoterensis in Utr. Sicilia italice*. c) Ep. *Hieracensis in Utr. Sicilia*. Cum primum nostras pervenit ad aures *horrendum scelus, quo nefarii homines illam Urbem orbis catholici arcem polluerunt*, — statim orare coepit sine intermissione omnis Ecclesia, quia hostis miserat manus in Te, Christum Domini. — Et nunc haud finis orationis; et publicis supplicationibus indictis enixe flagitamus Dei misericordiam, ut te gloriose sospitem reddat ad *illam Cathedram, quam petra firmissima solidavit*. — d) Ep. *Limburgensis in Germania*. Quanto maiore in Sanctitatem tuam feror amore studioque, tanto graviore tristitia atque sollicitudine affectus sum, quum audirem, *quas quantasque sceleste Tibi intulerit iniurias turba hominum ingratissimorum, immanibusque flagitiis obcoecatorum*. —

13. Dec. Ep. *Argentoratensis in Gallia*. (Ad Nuntium Sedis Ap. scribens) — *Nobis, quos arctiora vincula Centro Unitatis colligatos tenent, et quibus honorificum pro debita fidelitatis iuramento incumbit officium, iura, honores, privilegia, et auctoritatem Ecclesiae Romanae conservare, defendere, augere et promovere, nihil antiquius videtur, quam ut in facie solis protestemur adversus sacrilegam audaciam, qua impiae impiorum hominum factiones ausae sunt in fidem sanctam irruerere*. — *Magna profecto gloria et laus est Ecclesiae Argentoratensis, quod inde a primis incunabulis usque ad praesentem diem Cathedrae Petri sincere devota nusquam non praeclara suae in Sedem Apost. observantiae argumenta dederit, et quod ipsius Praesules et sacerdotes, pastores et oves, clerus et populus tum in prosperis tum in adversis inviolabili communione adhaeserint Petro et successoribus eius. Nostrum est, bonum hoc depositum custodire, S. Sedis iura tueri fortiter, et sinceram erga Vicarium Christi reverentiam profiteri constanter*. — Non est quod timeat Ecclesia Romana sibi. *Romae etenim erecta Cathedra illa est, in qua sedebit in aeternum Vicarius Christi, ut in nomine ipsius pascat, regat et gubernet agnos et oves, pastores et fideles. Inde Ecclesiae unitas, regiminis nervus, hierarchiae firmitas, ordinis sacerdotalis splendor et dignitas. Et licet seculorum decursu omnia in circuitu eius vacillent, labantur et pereant, licet et ipsa a prima sua origine saevis fuerit iactata procellis, illaesa tamen substi-*

it, semper pura, sancta, immaculata, Pontificum suorum dignitate omniumque virtutum splendore toto orbe conspicua. —

14. Dec. Ep. *Carcassonensis in Gallia gallice.*

15. Dec. a) Card. Ep. *Atrebatensis in Gallia.* Supremae Paternitatis Vestrae cruciatus filii dolores veri et tormenta quam maxima! Lugeo, et precor: quid aliud agere satagam, prorsus nescio. Dignetur Catholicae nostrae Ecclesiae fundator et custos D. Petri Successori benignum commiserationis intuitum concedere, religionisque suae iura ab hostium infidelitate nec non et aggressionibus tueri. — b) AEp. *Barensis in Utr. Sicilia.* — Quomodo in persona Petri, quando servabatur in carcere, Iudaeorum populo producendus, et oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, Angelus refulsit in habitaculo, et catenae ceciderunt de manibus eius: ita et similiter cum tu, Beatissime Pater, in arcta tenereris custodia, quasi petitus ad necem a gente peccatrice, a populo gravi iniquitate, a semine nequam, a filiis perditionis, quos tantopere enutriveras et exaltaveras, adfuit fidelium precibus misericors Deus, ut salvus fieres a laqueo venantium, et ab operantibus iniquitatem, qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, et consilium impiorum periret. — Interim, Beatissime Pater, qui machinati sunt inique contra te, *magistrum fidei, Pastorem universalis Ecclesiae, Iesu Christi Vicarium*, ipsi sunt vere fluctus feri maris despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in aeternum. Tu vero ad modicum tentatus, — *restitutus in hereditatem pristinam*, dies ages sine intermissione felices etc. — b) Ep. *Passaviensis in Bavaria.* — Quaecunque Divina Providentia in futurum disposuerit, firma fide credimus et speramus, quoniam non derelinquet Dominus Ecclesiam suam, sponsam immaculatam, quam acquisivit pretiosissimo sanguine filii sui. Conturbatae sunt gentes, inclinata sunt regna, mota est terra; qui autem tibi, Sanctissime Pater, *qui es Successor Principis Apostolorum*, firma fide adhaerent, *qui S. Sedi, quam manus Domini in medio populorum erexit*, vera fide coniuncti sunt, illos Dominus salvabit, nec timebunt, dum turbabitur terra, et transferentur in cor maris montes. — c) Ep. *Ugentinus in Utr. Sicilia italice.*

17. 18. Dec. Vic. Apost. *Auchopolitanus in Oceania;*

AEp. Parisinus in Gallia ; Eppi Trecensis, et Petrocoricensis in Gallia gallice.

19. Dec. Ep. *Carnutensis in Gallia.* Quamvis incredibile gaudium, quo me affecit tua e manibus eorum, qui *sacram dominationem spernunt, maiestatem autem blasphemant*, mirabilis evasio e corde meo ardentissime erumpere gestiat, plurium tamen antistitum Gallicanorum, qui me tum gradu, tum merito prae-cellunt, congratulationibus anteire non auderem, nisi me un-versus meae dioecesis Clerus urgeret, ut suam meamque exul-tationem tibi sine mora his humillimis literis proderem. Sacer-dotes civesque Carnutenses celeberrimum *Mariae* sacrarium possident, in quo indesinenter amorem suum accendunt ac reno-vant erga coelestem Deiparam, ac proinde erga Summos Eccle-siae Pontifices, quorum est consiliaria immortalis et invictum praesidium. Hic cultus, cui amor Sedis Apostolicae arctissime coniunctus est, semper Romanorum Pontificum studium paterno et speciali affectu plenum nostrae plebi conciliavit. — *Te Patrem suum dilectissimum inclamant, te clypeum Ecclesiae Christi impenetrabilem, te fidei inconcussam columnam, te universi orbis catholici lumen ac decus, te successorum tuorum lucu-lentissimum exemplar unanimi voce concinunt.* —

21. Dec. Ep. *Vapincensis in Gallia.* In epistola, quam moerens die 28 Iunii proxime elapsi Sanctitati Vestrae scribere ausa fuit tenuitas mea, audaciam, ingratitude et flagitia ini-micorum Ecclesiae et Paternitatis Vestrae praevidens, sic corde ac fidenter alloquebar: Si Roma demens Sanctitatem Vestram arcere auderet, omnis terra gaudens reciperet Eam, et *ubicun-que esset Papa, ibi esset et Roma et Ecclesia.* Beneficiorum ve-strorum immemores subiecti *de familia sua Patrem, de solio Regem, de Sede Pontificem eiecerunt*; in conspectu vero Exulis magnanimi pulverem de pedibus suis excutientis terra tremuit, nationes praecipue Gallia indigne ferentes eiulatus sustulerunt, catholici ex omni tribu et lingua — nunc manus levant ad coe-lum, ut mittat Sanctitati Vestrae spiritum fortitudinis et patien-tiae, et eam ex omnibus tribulationibus suis liberet. —

23. Dec. Ep. *Baiocensis in Gallia.* Pietas, quae omnes Eppos tamquam filios S. Sedi Apost. et Vestrae Sanctitati amore sacro devincit, nos silere non sinit, dum supremus omnium fide-lium Pater turbulentis infandorum hominum motibus saluti liber-

atque suae consulere ab Urbe fugiendo cogitur. Toto animo, totisque medullis Sanctitati Vestrae condolemus, simulque deprecemur, quod filii et subditi tot beneficiis a suo Principe cumulati deo excoecatos se et ingratos ostenderint. — Quae Romae acciderunt, ingenti animi dolore et stupore audivimus. Quis unquam existimasset auctoritatem temporalem sanctissimae Sedis denegandam repudiandamque fore ab iis ipsis, qui eius utilitatem et beneficia propius experiuntur? Quid enim mali ipsis intulit Romanorum Pontificum pia paternaque auctoritas? Ubi, quaeso, principes adeo pacis, aequitatis, publicaeque utilitatis amatores? Ubi unquam Romana gens Regem mansuetum, pium, liberalem, diligendumque magis, quam delicias totius Ecclesiae et orbis Pium inveniet? O insanientem populum, qui aures praebet incautas execrandis hominibus, quorum nefaria mens nihil aliud quam praedationem rerum publicarum privatarumque perturbationem et eversionem, demumque tyrannicam dominationem intendit et molitur! Ast, Beatissime Pater, non erit diuturna perversorum potestas. — *Nonne Petri naviculae iactari, numquam vero procellis quassari et obrui proprium est?* — *Nonne promissa Rementoris habetis?* — *Nonne ipse Christus, dum videtur corpore formire, diu noctuque vigilat, et custodit hanc beatam nationem, cuius proram servatis?* — *Nostris temporibus apertissimam se dat in rerum temporalium administratione Providentia, et speramus Deum, qui humanis non indiget auxiliis, auctoritatem Vobis necessariam ad pascendum gregem dominicum absque potestatum amicarum subsidio restitutum.* Huic fini assequendo pares erunt vestrorum beneficiorum memoria, vestra mansuetudo, animi firmitas et sapientia, ipsaque rectitudo, animi bonitas, et pia populi Romani in suos Pontifices dilectio. Si vero, quod Deus avertat, rebellium perseveraret impia dominatio, faxit Dominus, ut Reges intelligant, erudiantur, qui iudicant terras catholicas, Vestraeque Sanctitati auxilium deferant. — Quemadmodum potestates infernae Dominum gloriae crucifigendo suas regere vires et res suas perdidere, ita et *auctoritatem* — *divinitus firmatam attentando in longos dies devictus consistet rebellionis et procellarum spiritus.* —

23. Dec. Ep. *Fesulanus in Etruria italica.*

24. Dec. Ep. *Augustanus in Bavaria.* Ex quo de horrendis ausibus a malignorum aliqua caterva in Sanctitatem tuam
Rom. Pontifex. V.

temerarie et violenter perpetratis, qui te coegerunt relicta alma urbe extra *sacratum Ecclesiae patrimonium* Catholicorum pietati te credere, primus in has Germaniae partes nuntius pervenit, maximo affectus moerore condolui cum Sanctitate tua tantis, quae paternum animum tuum affligerunt, calamitatibus, atque iniuriis. —

24. Dec. Ep. *Aturensis in Gallia*. Vix fama pertulit ad nos lugubres illos rerum eventus, quibus pontificio vestro ac paterni pectori altum adeo vulnus inflictum est, cum statim ante altaria Domini iussimus et clerum et — fideles procumbere. — Etenim ingrati et *sacrilegi homines per summum nefas impetere nupersausi sunt sanctam illam ac necessariam potestatem*, quam plaudente circum orbe christiano benigne et liberaliter tractare solebant manus Sanctitatis Vestrae ex eo primum tempore, cum in Pontificali solio sedens — regendum susceperat — illud *S. Petri patrimonium, antiquam videlicet Ecclesiae Romanae possessionem, ac sacrosanctum veluti praedium, quod quidem nec sine supernae Providentiae afflatu piissimus inter nostrates regere nec non et potentissimus offerendum olim iudicavit, mancipandumque Christi Dei Vicariis, quibus nimirum hoc esset et dominium sempiternum, et numquam imminuendae maiestatis terrestre regnum, et castum penetrale supremae in divinis rebus auctoritatis, et invictum denique in moderanda per summam et necessariam libertatem Ecclesia tutamen et praesidium*. — Superduellum civium ingrata mens Vestrae adeo potuit Sanctitatis animum contristare, at certe solatii non parum hinc emergere necesse est, quod sane tum orbis christianus universus, tum *Gallia* praecipue cum omnibus Eppis suis, — *Gallia*, inquam, quae se semper gloriatur et esse et vocari filiam Ecclesiae primogenitam, exultantem Summum Pastorem peramanter circumdare ac confovere properent, ut vim ipsi iniuriose atque intolerantissimè illatam publice detestentur, ac simul offerant debitum reverentia cultum, et veluti domesticae familiarisque aegritudinis obsequium

26—29. Dec. Ep. *Ebroicensis in Gallia gallice*; Ep. *Abulensis in Hispania hispanice*; Ep. *Cuneensis in Sardinia gallice*; Ep. *Lausannensis et Genevensis in Helvetia gallice*.

30. Dec. Ep. *Spirensis in Bavaria*. Multifariis acerbissimisque iniuriis, quas a perditorum hominum caterva et a multitudine obcoecata et corrupta illatas Sanctitas tua perpressa est

omnium terrarum fideles maximo affecti sunt dolore, ferventissimasque preces, ut eriperet te Dominus ex manibus inimicorum, ad invisibile Caput Ecclesiae, cuius tu in terris Vicarius es, et ad SS. Virginem Deiparam miserunt. — Liceat et mihi servo tuo hac epistola ad te signum quoddam vinculi illius firmissimi, ac semper vividi transmittere, quo Eppli cum Summo Pontifice in gaudio et tribulatione coniunguntur. —

31. Dec. Ep. *Bovensis in Utr. Sicilia*. Miscens gaudia letibus, dum condolare magis Beatitudini tuae opus habeam, cui datum est, Divina Providentia sic disponente, difficillimis hisce temporibus inter fluctus feri maris Petri naviculae gubernacula tenere, quae est Ecclesia Dei vivi, certe non submersuro, — ut emerario ausu et irrita conatu frustra pertentant inferorum potestates et filii Belial; — summopere gratulari Neapolitano regno Regique nostro pientissimo compellor, quod tantam utrique gloriam deferre dignatus sis augustissima Tui praesentia. —

Mense Ianuario 1849.

1. Ian. AEp. *Toletanus in Hispania*. — Si insaniam horum, qui mala pro bonis reddunt, ac beneficia iniuriis solvunt, quorum fides mortua opera tenebrosa et perditionis et interitus dignet tantum, Sanctitas Vestra uberrimis flet lacrymis, consolationi atque levamini inserviat *solemnis eiulatio indignationis undique iactata a viva et vera innumerabilium credentium fide adversus miseros a turbine vertiginis suffocatos*, qui quidem nec quod bonum est dignoscunt, et durae servitutis procudunt catenas, dum pro libertate perperam concepta obtinenda incasum pugnant. —

2. Ian. AEp. *Mediolanensis in Lombardia italice*.

2. Ian. Ep. *Corcagiensis in Hibernia*. — Deo gratias habentes, quod nobis gloriari licet, *Hiberniam* nullis blandimentis ad deserendum illectam, nec etiam acerbissima atque crudelissima vexatione defessam, *erga divinitus traditam S. Sedis auctoritatem semper fidelem fuisse*, dictis et mandatis haud cunctanter obtemperantem, doctrinarum a Petro traditarum devotissime tenacem, — Sanctitatem tuam adimus, sperantes fore, ut haec venerantium officia, quae sententiam omnium Hibernorum — indicant, benigne accipere digneris. —

5. Ian. AEp. Primas *CPnus in Turcia italice*; Ep. *Andegavensis in Gallia gallice*.

7. Ian. a) Ep. *Briocensis in Gallia gallice*. — b) Ep. *S. Flori in Gallia*. Ut olim Urbis et orbis gaudiis de Sanctitatis Vestrae exaltatione gaudia sociavimus nostra, ita nunc urbis pariter et orbis luctui de *sacrilega* ipsius eiectione luctum sociemus nostrum, aequissimum est. — In illius conspectu cuius Vestra Beatitudo vicem in terris gerit, continuas effundimus preces, ut respiciat de coelo super virum dexteræ suae, — triumphantem reducat illum in civitatem sacerdotalem, ubi plane liber, omni-que impedimento solutus *utriusque sibi traditæ potestatis* vim efficaciamque in totius orbis christiani bonum exercere valeat.

10. Ian. *Vicarii Apost. Hollandiæ*. — Licet, qui conturbant vos, Beatissime Pater, innocentium corda seducere nitantur, affectantes hic solum agi de temporali regimine, *quasivero quod tot titulis ipsaque conscientia orbis ut Patrimonium Petri Summo Pontifici consecratum est, ac speciali Providentia Dei independentiæ necessariaeque libertati in pascendis agnis et orbibus Christi per universum mundum mire favere noscitur, absque infanda iniuria et horrendo sacrilegio rapi susdeque verti posset*: neminem profecto latet, colluctationem hic nobis esse adversus homines, contra quos Beatitudo tua Encyclica sua die 9. Nov. 1846. tam energice nos commonere voluit, „qui nempe catholicam religionem et divinam Ecclesiae auctoritatem eiusque leges accerrime oppugnare, et tum sacrae tum civilis potestatis iura conculcare conantur, quo spectant nefariae molitiones contra Romanam beatissimi Petri Cathedram“; hoc scilicet in animum inducentes, percusso Pastore facile dispergendas oves, ac quassato, si fieri posset, fundamento lapides sanctuarii ipsiusque Ecclesiae aedificium dirutum iri. Sed qui habitat in coelis, irridebit eos, et Dominus subsannabit eos. *Neque enim portae inferi praevalerunt adversus petram illam, quam constituit Christus Dominus*, quin contra qui ceciderit super lapidem istum, confringetur, super quem vero ceciderit, conteret eum. Hanc spem sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam, confirmatam quidem millenis factis per octodecim secula, e quibus ea, quae acciderunt sub gloriosissimis praedecessoribus Sanctitatis tuae Pii VI. et VII. recentioris memoriae sunt, — Nos altius quam alias unquam exclamare gestimus: nos Beatitudini tuae, id est

Cathedrae Petri communione consociamur: Vos Vicarius Christi in terris, Vos beati Petri successor, Vos Apostolica Sedes, Vos Romana estis Ecclesia; ubi Petrus, ibi Ecclesia; ubi Pius, ibi Roma! —

13—18. Ian. Ep. *Marsiliensis in Gallia gallice*; Patr. *Antiochenus in Monte Libano italice*; Ep. *Lucionensis in Gallia gallice*.

18. Ian. a) AEp. *Baltimorensis in America*. Hac die *Cathedrae S. Petri* sacra, quae tot tantaque Ecclesiae discrimina simul et triumphos commemorat, quid Deo gratius, quid Te dignius, quam ut undequaque etiam ex his ultimis orbis terrae finibus, ad aures Sanctitatis tuae sonus perveniat filiorum tuorum: gaudeas Petre, cui datum est, ut ligno crucis Christi fruere! — *Nihil in terris honore, veneratione, amore, uno verbo Cathedra S. Petri dignius* animus vere catholicus contemplari potest, quam Pastorem animarum nostrarum, dum gentes fremunt, et populi ingrati meditantur inania, serenum et in tribulationibus gloriantem, spectaculum factum mundo et angelis et hominibus. — Concilium nostrum Provinciale VII. Baltimore habendum est die 6. Maii sequentis. Audacius forsitan, B. P., supplicamus et speramus, ut, si fieri possit, *umbra Petri vel transeuntis nos recreet*, et vires animosque nobis augeat. — b) Ep. *Blesensis in Gallia, cum suo Capitulo*. Quantislibet rocellis agitata fuerit *Gallia* nostra, haec eadem semper remanet, *filia videlicet Ecclesiae primogenita*. Advenienti Beatitudini tuae sicut vir unus occurret, et hac sua agendi ratione *Ulatas Christi Vicario iniurias palam ulciscetur*. — Perditissimi quidam divinum humanum promiscue habentes, perque omnia furibundi praecipitia labentes, spreto imperio, Patrem — extorrem abire fecerunt! In vanum vero laboraverunt, ut Principis labefactata potestate labefactaretur et Pontificis auctoritas: Dominus enim irridebit eos; Petri navis contra tot tantosque rocellarum fluctus obfirmata hac tempestate obrui reformidabit. — Nos, Beatissime Pater, in tristissimo hoc rerum statu nihil satius ac magis cordi consentaneum agendum censuimus, quam si ad pedes Sanctitatis Vestrae provolvamur, ut obedientiae nostrae, qua nulla arctior existimari potest, erga S. Apost. eadem venerationis nec non et filialis pietatis erga te ipsum firmam fidem faciamus. Te itaque *Vicarium filii Dei in terris*

agentem, te fidei catholicae vinculum, te petram super quam tota constat aedificii compages, credimus et confitemur. — Gallia, quae primogenita Ecclesiae est, atque haud minima pars illius gregis, quem tibi Christus pascendum commendavit, desiderio desiderat faciem tuam videre. Numquid confundetur ab expectatione sua? Nempe haec ipsa Ecclesia, quae tanta semper erga Apost. Sedem devotione praestitit, — forsitan hoc summo digna videbitur honore. — Veniente Petro, illiusque umbra Galliarum Ecclesias obumbrante, mortui resurgent, reviviscunt languidi, aegri bene habebunt, pii exultabunt. Sicut Magister pertransibis benefaciendo et sanando omnes. —

22. Ian. AEp. *Turonensis in Gallia.* Mediante Ill. et Rev. S. Sedis in Galliis Nuncio, semel et iterum ad pedes Sanctitatis Vestrae deferre ausus sum animi devotissimi Pastoris et gregis commissi sensus et vota in hisce aerumnosis temporibus et circumstantiis, quibus universalis Ecclesia tam vehementer commovetur et dolet, dum illius dilectissimus Pater et Pontifex ipsius divini Salvatoris fidelis aemulator tam dura pro veritate et iustitia perpeti non cessat. — Omnes nos, qui in Turonia haeredes sumus fidei beati Gatiani Pontificis, B. Martini ac tantae multitudinis Pontificum et testium, uno corde et ore benedicimus et invocamus Patrem misericordiarum et Deum totius consolationis, — ut qui de magnis periculis iam eripuit et eruit, adhuc et omnino eripiat. —

24. Ian. a) Card. AEp. *Bituricensis in Gallia.* (Significat suum adventum ad invisendum Pontificem.) b) Card. AEp. *Mechliniensis in Belgio gallice.*

27. Ian. AEp. *Hispalensis in Hispania hispanice.*

31. Ian. a) Ep. *Meldensis in Gallia.* — Sperabamus Sanct. Vestram hospitio, quod in Galliis tam prompto et volenti animo ipsi oblatum est, usuram fuisse. Ideo tardius hancce epistolam mittimus, sed longe praeierunt vota animi nostri piissima, et cor nostrum, imo omnium Galliarum Epporum corda secuta sunt Vestram Sanctitatem usque in hanc felicem terram, cui contigit tantum excipere Hospitem. Decuit sane Christi Vicarium et Confessorem hac venerabunda stipari corona, quae moerenti solamen afferat. — Attamen in rebus afflictis sunt quae iacentes animos erigunt: navis scilicet Petri, nedum tribulationis fluctibus submersa obruatur, sicut arca tempore diluvii in sublime

fertur super aquas. — b) Ep. *Anneciensis in Gallia*. Quis dolores cordis nostri nec non nobis crediti gregis enarrare posset? Cum ad nos pervenit deploranda rebellionis fama, quae Sanct. Vestram a liminibus SS. App. discedere coegit, statim memores orationum, quae sine intermissione ab Ecclesia pro Petro infidelium catenis oppresso fiebant, preces et nos fudimus, et in tota Salesiana Dioecesi fundi iussimus. Oh! utinam et quantocius ingrata Romanorum corda ad dulcissimi Patris pedes revertantur, ipsumque in aeternam catholicitatis urbem adducant! —

Mense Februario 1849.

5. Febr. Ep. *Niciensis in Sardinia*. — In tanta Ecclesiae calamitate unicum quod superest effugium et levamen in oratione consistit, quam ab una ad alteram catholici orbis plagam personare audimus, quaeque sane inexaudita non erit. Hinc paterno cordi Beat. Vestrae dulcis et percara esse debet communis haec oratio, quam adinstar primorum fidelium, dum Petrus reservabatur in carcere, sine intermissione hodie faciunt omnes christifideles, quos inter Nicienses filii non ultimum tenent locum pro eximia, qua semper flagrarunt erga Ap. Sedem filiali devotione summoque obsequio et reverentia. Idque praesertim iucundum inter tot adversitates contigit, quod per hasce veram Christi imaginem referat Beatitudo Vestra, novumque certum triumphum paret Petri naviculae diris iactatae procellis. O cito veniat haec dies, qua Angelus Domini liberet Petrum, eumque primis filiis suis reddat in illa Sede, quam ipse Petrus constituit suoque sanguine purpuravit. Haec una vox est, quae in toto catholico orbe auditur. —

6. Febr. a) Vic. Cap. *Nannetensis in Gallia*. — Hac ipsa die, scilicet 6. Febr. in eppali civitate congregati presbyteri, et clerici, postquam moestissimi — optimo suo antistiti pie et solemmniter parentarunt, in unum convenere, et quasi inspirati et afflati spiritu sui praesulis, cuius morientis fere ultima verba et mandata ad Sanct. Vestram referebantur, per acclamationem decreverunt suos animi sensus Paternitati Vestrae aperire. — b) Vic. Ap. *Londinensis* italice; pariter. Vic. Ap. *Lancastrensis in Anglia* italice. — c) Ep. *Nanceiensis et Tullensis in Gallia*. In tantis rerum perturbationibus, quae universum pene orbem

exagitant, *solam Dei Ecclesiam stabilem et inconcussam videre est, quippe quae sola supra petram a Domino fuerit aedificata.* — In angustiis, in dubiis, in variis laboribus, quibus tentatur humana fragilitas, *ad Cathedram Petri confugere eos, qui sunt undique fideles, nec non populorum pastores, nemo negaverit. Hinc doctrinae fluentia, solatium, robur, spesque divina in ovile Christi indesinenter diffunduntur.* Sed proh dolor! satanae insidiis lacessitam, moerentem, ac fere eversam cernimus *hanc Urbem, caput mundi, quae Primatum a beato Petro Apostolo usque nunc obtinuit.* — *Viget semper vigebitque iste potior principatus, quem in omnibus retro seculis in animos fidelium Christianorum obtinuerunt ac exercuerunt Summi Pontifices, Petri successores et Christi Vicarii,* ita, ut confidenter cum beato Prospero dicamus: Roma caput mundi, quidquid non continet armis, religione tenet.

9. Febr. Vic. Apostolici in **Indiis Or.** Ep. Drusiparensis, Tassensis, et Prusensis, — negotia Missionum nostrarum tractandi causa *Pudicherii* congregati, infanda Italiae audivimus nuncia, quibus attoniti et obstupefacti percepimus, quae et quanta improbi rependerunt mala in Paternitatem Vestram tam benignam, tam praeclaram. Quae contra Christum ipsummet in persona ipsius Vicarii impii vertunt arma, in manibus eorum confringat Dominus Omnipotens! — Gementes coram Deo pro Sanct. Vestra preces ex tota anima nostra effundimus et indesinenter effundemus, ut — Paternitatem Vestram in periculis incolumem ex alto tueatur, eam conservet sanctae suae Ecclesiae, quae in hisce difficillimis christ. Reip. temporibus et in hac diuturna tempestatis iactatione indiget gubernatore tam valido, tam pio, tamque perito, ut navem Ecclesiae ex intumescentibus circumquaque fluctibus firma manu eripiat atque ad portum salutis tuto conducat! —

10. Febr. Ep. *Versaliensis* in **Gallia** gallice.

11. Febr. a) Ep. *Gratianopolitanus* in **Gallia**. Quem Petri Sede sublimem, quem regia redimitum tiara, quem populis leges iuraque dantem, quem subditos bonis omnibus large cumulantem nuper mirabundus contemplabatur orbis, nunc solio deiectum, nunc regno exulem, nunc inique proditum, nunc a nefandis periuris atque scelerum omnium colluvie contaminatis hominibus varie exagitatum, heu! videmus, dolemus, lugemus.

Itane, Beatissime Pater, et Christi triumphos ac postmodum
acerbissimos dolores exprimere ac referre debuit Sanctitas Ve-
stra! Siccine poscitur letho, Dei ipsius his in terris vices gerens,
proemia et coronas meritis? Superi, meliora Pio! Ita ex animo
precantur, ita ominantur ubique terrarum christifideles. —
b) Ep. *Viciensis in Hispania*. — Deus, cuius iudicia abyssus
multa, illa, (immania scelera) incredibiliter augeri permisit et
eiusque pervenire, ut Vestram Beat. adigerent orbis catholici
matrem et caput fugere atque in alienas oras asylum quaerere.
— Iudicia Dei semper iusta religione summa prosequamur. —
Maximo interdum tot inter poenas Vestrae Beat. sint solatio offi-
ciosissimus receptus in Neapolitano regno inventus, — persua-
sioque intima, quod in catholico orbe innumeros adhuc fideles
reperire fas sit, qui Baal genu nondum flexere, quique parati
sunt omnia vitamque ipsam in discrimine offerre ad Vestram
Beat. reponendam in solio, quod et ut Christi Iesu in terris Vi-
carius, et ut Romanae ditionis coronatus Princeps debet occu-
pare. —

12—16. Febr. Vic. Cap. *Mexicanus* hispanice; prout et
Ep. *Michoacanensis in Confoed. Mex.*; Ep. *Tarbiensis in Gal-
lia* gallice; Ep. *Augustanus in Bavaria* pecuniam pro suble-
vando aerario pontificio transposuit.

18. Febr. Ep. *Comensis in Lombardia* italice.

19. Febr. Ep. *Guadalaxarensis in Confoed. Mexicana*. —
Praesentibus hisce literis toto animo et sincero cordis affectu —
meum erga Sedem Ap. obsequium notum facere festino. — Me-
xici omnes catholici sunt, Sedis Ap. obsequentissimi filii, et
nunc Dei miseratione sub piissimi et catholici magistratus regi-
mine laetantur. Veni ad nos, Beatissime Pater, etc. —

22. Febr. a) Ep. *Linciensis in Austria*. — Precibus iun-
gere preces ardentem instabimus, quo citius Servator optimus,
Sponsus perennis sanctae et immaculae Ecclesiae Te, Sanctis-
sime Pater, ad D. Petri Sedem nunc quidem lacrymantem ob ini-
quissimam petulantiam si non prorsus incredulorum, saltem *sce-
leratorum hominum ab observantia catholicae fidei longe aber-
rantium*, incolumem reducat orbe laetante. — b) Ep. *Cenoma-
nensis in Gallia*. — Eppus Cenomanensis in Gallia ad pedes
B. V. humillime cum Ven. Capitulo Ecclesiae suae cathedralis
provolutus, testimonium summae venerationis Ei praestat ex in-

timis praecordiis tam nomine suo quam nomine cleri et plebis christianae totius dioecesis. — c) Ep. *Michoachanus*, et *Oaxacanus in Confoed. Mexicana* hispanice; Ep. *Natchetensis in America Sept.* gallice.

23. Febr. a) Ep. provinciae *Vercellensis in Sardinia* italice. b) Ep. *Durangensis in Confoed. Mexicana*. (Invitat Summum Pontificem, ut in Republica Mexicana quaerat refugium, addens:) — Arduum quidem negotium, rem difficilem Mexicani filii tui postulare aggredimur. — Haud tamen inauditum, neque in ancipite rerum humanarum ausu insolitum, quod *augustus antiqui orbis Princeps*, ut inimicorum tela vitaret, huius novi orbis plagas inquirat, temporalemque in eis sibi thronum constituat. —

24. Febr. Vic. Ap. *Iaponiae*. — Quamvis *aeternae Sedi* maximis tempestatibus iactatae nihil pertimescere debeamus, nobis tamen acerbissima sunt tot et tanta pericula Pontificis, quem et caput et patrem nostrum revereri et diligere solemus. — Praesentes inter angustias Sanctitas Vestra cum solatio audiet, prope indubium esse, ut Iaponia a duobus seculis apostolicis operariis impervia ante pedes evangelisantium pacem denuo aperiatur, ita ut parum distet forte tempus, in quo Sanctitas Vestra sicut fel. rec. Gregorius PP. XIII. lati huius imperii legatos Romam advenire et pedibus suis se provolvere videbit. —

26. Febr. a) Vic. Ap. *Scotiae*. — Ab audacia nefaria *sacrilegoque crimine* ingratorum hominum, qui Sanct. Tuam a Sede Petri expulerunt, toto corde abhorrentes, exulem te, Beatissime Pater, profugum in terra aliena, totque adversis circumdatum, ardentiore, si fieri posset, prosequimur amore, quam si bonis omnibus ubicunque gratulantibus Romae tuae secure praesideres. *Quocunque te fata vocent, ibi te indeficientem S. Petri successorem agnoscemus; et si Dei permissu in remotissimam terrae regionem Ecclesiae hostes te relegarent, illuc te spiritu sequemur, tibi quoque vero Ecclesiae Capiti omni semper devotione coniungemur, nota illa B. Ambrosii verba uti nostra usurpantes: Ubi Petrus, ibi Ecclesia.* — b) Ep. *Brixinensis in Tirol*. — Non cessavit malignitas, donec occulta consilia sua perficiens *Vicarium Christi* plangente orbe eiecerit Urbe, et *successorem S. Petri e patrimonio S. Petri per tot secula iam possesso deturbaverit*. Et quamquam rectissime omnino censuras eccles.

adhibuerit Sanct. Vestra ad retundendam adversariorum superbiam, nefaria tamen consilia, quae tandem prorupere in apertum, monendum dimittunt. Sed inter haec adeo tristitia meum animum depressum erigit fides intrepida, quod *verbum Domini dicentis Petro: Tu es Petrus etc. manet in aeternum.* —

28. Febr. Ep. *Linariensis in America Mer.* Magnam tribulationem passi sumus, tuam ab impiis hominibus acerbam persecutionem scientes, quae, quanto altior et sublimior tua dignitas, tanto crudelior et horribilior eorum est persecutio. *Tua enim in terris dignitas Beatissime Pater, non ab hominibus neque per homines, sed a solo Deo et homine nostro Iesu Christo, qui est verus Deus et Homo, suam originem trahit, qui in partibus Caesareae Philippi cum Petro loquens ait: Tu es Petrus etc. Pater Beatissime, et Vicarius Christi et successor es Petri, cuius fides iuxta Domini promissionem numquam est defectura, et in Petro tibi claves regni coelorum traditae sunt, ita, ut quidquid in terra clauderis, claudatur et in coelis, et quidquid aperiatur, illic illico aperiatur. Quae cum ita sint, quomodo contra te et contra tuam Sedem, quae a Domino fundata, prima omnium Sedium, earumque Caput, et quae iuxta Domini vocem usque in finem est duratura, et firmissima stabilitate mansura, haec est orta tempestas, haec frustra tentata et excogitata molitio? —*

Mense Martio 1849.

1. Mart. a) Eppi provinciarum *Taurinensis, Genuensis, et Chamberiensis in Sardinia* italice. b) *AEp. Tarraconensis in Hispania* hispanice. c) Eppi *Bohemiae.* — *Cum Sanctitate Vestra in omnibus sumus intime uniti, tam in pace, quam in carcere, tam in rebus secundis, quam in adversis; uniti in fide, spe et charitate; uniti vinculo illo fidelitatis et obedientiae, quam Eppi Germaniae nuper Herbipoli congregati coram universo mundo palam profitebantur. Quo aegrius ferebamus adiuncta, quae nostrum in Eppalia illa comitia aditum impediabant, eo laetiores hac utimur occasione, ut Sanctitati Vestrae fateamur, nos in spiritu iisdem interfuisse, et omnibus ex animo assentire, quae ad manifestandam cum Petra, cui superaedificata est Ecclesia, unitatem et Epporum fidelitatem ac obedientiam ibidem decreta sunt. —*

3. Mart. a) Ep. *Waterfordiensis in Hibernia*. Nos Eppus Clerus, fidelisque populus Waterfordiensis et Lismorensis in Hibernia, humiliter, reverenter et toto mentis affectu adsumus ad pedes Sanctitatis tuae provoluti, condolentes de praesenti tua et acerba tristitia. — *Tu Pater noster, nos filii. Tu depositarius plenae potestatis Christi in terris. Tu fundamentum illius Ecclesiae*, in qua omnem spiritualem benedictionem et omnem etiam consolationem habemus, in hac die tribulationis gentis nostrae Sanctitati tuae, id est, Petri Cathedrae consociamur. Super hanc Petram aedificatam Ecclesiam scimus, et qui Agnum foris comederint, profani sunt et peribunt, sicut qui extra arcam Noe in diluvio sunt absorpti. Qui ceciderit super petram istam, conteretur, super quem vero ceciderit, conteret eum. — b) Ep. *Nemausensis in Gallia gallice*.

5. Mart. a) AEp. *Goritiensis in Illyrico*. — Ex quo proxime elapso anno in Francorum Regno rerum civilium subversio inchoaverat, et exinde progressu rapidissimo Germaniam, Austriam, et Italiam invadens omnia quaeque subvertere ac destruere coeperat, non defuimus officio nostro, — continuo orantes pro Ecclesia sancta, pro Summo Pontifice b. Petri successore. — Ex quo autem improbo perturbatorum ausu Sanctitatem Vestram Roma desolata in terris alienis peregrinari necessum est, reduplicato ardore intensas ad Deum preces fundimus, ut Ecclesiae suae memor per infinitam misericordiam suam Romae et Ecclesiae Catholicae res a malignis perturbatas benigne restituat. — b) Ep. *Ipporegiensis in Sardinia italice*.

8. Mart. a) Eppi *Hispaniae*. — Perire nequit Ecclesia. — *Supra firmam petram fundata Ecclesia*, conatus, quos adversus ipsam desperati fecere, illisi semper conspicientur. — Sanctitas Vestra in gloria et honore et corona Romam revertetur. Faxit Deus quamprimum esse! — Fideles omnes exultatione exultabunt, Sanctitatem Vestram aspicientes, denuoque considerantes in Ecclesia principali, unde unitas sacerdotalis exorta est, in Sede Apostolica, unde omnis Ecclesia totius Religionis sumsit exordium, in Petra, quam non vincunt superbae inferorum portae, ut iisdem verbis utar, quibus S. Cyprianus, S. Felix IV. et S. Augustinus Romamam Ecclesiam Principis Apostolorum Cathedram merito appellant. — Non solum Caietae, sed ubicunque Sanctitas Vestra adsit, — ut Christi Ovis pastor et Custos, Ca-

put omnium Epporum et universalis Ecclesiae, et, ut verba S. Bernardi ad suum discipulum Eugenium proferamus, Sanctitas Vestra est Sacerdos magnus, Summus Pontifex, Princeps Epporum, Haeres Apostolorum, in Primatu Abel, in gubernatu Noe, in patriarchatu Abraham, in ordine Melchisedech, in dignitate Aaron, in auctoritate Moses, in iudicatu Samuel, in potestate Petrus, in unctione Christus. Tu es, cui claves traditae, cui oves creditae sunt, nec modo ovium sed et pastorum omnium tu unus Pastor. Alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt.

— b) *Eppi Provinciae Coloniensis in Borussia.* — In urbe Roma, quae sit omnium Ecclesiarum mater et magistra, in ipsa S. Petri Sede et Cathedra, Principis Apostolorum successorem, universalis Ecclesiae Pontificem, qui in universum orbem principatum teneat, verum Christi Vicarium, et omnium Christianorum Patrem et Doctorem, nec liberum nec securum amplius fuisse hoc atrox et nefandum scelus, horrendum id maiestatis crimen omnium bonorum sensum et captum superavit! — c) *AEp. Bahiensis in Brasilia.* — Quamvis ingenti moerore afficeremur, plurimum nos recrearunt et maximam consolationem attulerunt praeclara nuntia, quae de tua invicta et apostolica fortitudine in omnium ore versantur, divinisque promissis confisi firmissime speramus, Dominum sponsae suae non defuturum, ac brevi gloriosum triumphum de inimicis reportaturum. Non est discipulus super Magistrum, sed perfectus erit, si sit sicut Magister eius, adeoque oportet eum, qui Christi vices in terris gerit, ipsius crucis vestigia sequi, eiusque acerbae passionis calicem bibere. Haec est nobilior apostolici muneris corona ac pretiosa haereditas, quae Petri Cathedram velut iure proprio perpetuo decoravit. — Dignetur Sanctitas tua sinceram hanc atque ex imo corde profectam testificationem filialis nostri amoris, summaeque fidelitatis erga beati Petri Sedem, quae in quacunque rerum ac temporum vicissitudine super petram aedificata, manet, semperque manebit columna et firmamentum veritatis, omniumque Ecclesiarum mater et magistra benigne suscipere etc. — d) *Vic. Ap. in Antillis gallice.*

10. Mart. Ep. *Puteolanus in Utr. Sicilia* italice.

12. Mart. Eppi *Hungariae.* — Si facinoris, quod execra-

bilis nonnullorum perversitas in Sanctitatem Vestram admisit, atrocitatem teterrima horum ingratitude adhuc amplius pandit: sane paterna miserentis Dei providentia in tantis his aerumnis magnam Sanctitati Vestrae ministrat consolationem, dum Eiusdem moerori universus se sociat catholicus orbis, spe firma fretus, quod Sanctitas Vestra confusis exitiis hostium suorum consiliis aliam Urbem propediem triumphans repetitura, novoque illustri exemplo comprobatura sit, *solidatam in petra apostolicam beati Petri Cathedram, casibus humanis celsiorem, fide divinarum promissionum niti stareque inconcussam.* —

20. Mart. Ep. *Midensis in Hibernia.* Quae adversus Sanctitatem tuam proxime elapsis mensibus a perditis quibusdam hominibus Romae gesta sunt, maximo dolore me et omnes huius dioeceseos Midensis, cui praesum, catholicos affecerunt. Cum enim *ut beati Petri principis Apostolorum successorem et Christi in terris Vicarium te videremur, et sublimem illam divinamque potestatem, qua omnia, quae super terram vel in coelis sunt, solvere vel ligare tibi liceat, praecipuo quodam obsequio prosequamur,* fieri non potuit, quin acerbissimae nobis essent iniuriae tibi illatae. — Ad pedes tuos provolutus rogo, — ut illud pro nobis per merita SS. Apostolorum precibus tuis consequaris, ut vera fides licet omnibus artibus inimici humani generis praesertim miserrimis his temporibus impugnata numquam apud nos nutet, sed semper ut hactenus *Hibernia nostra Petrae, super quam fundata est Ecclesia, arctissime adhaerens, ab ea nulla unquam vi divellatur,* et parata sit potius bonorum omnium temporalium iacturam pati, quam religionis suae avitae naufragium facere.

22. Mart. AEp. *Parisiensis in Gallia gallice.*

23. Mart. a) Ep. *Sonorae in Confoed. Mexicana.* Quae Tibi iamdiu in Urbe Roma pessima imminabant iniquorum hominum consilia, omni tandem defuncta religione et pietate *ausu sacrilego* adimpleta fuisse summo animi dolore cognovi; — benignam tamen votis nostris aurem praebiturum Christum Dominum, teque in urbem, in qua Petrus eius Vicarius, cuius successor es, sedem fixit, reducturum, omnium hoc primum tuumque pariter votum merito est. — b) Vic. Ap. *Bosniae Ottomanae.* Pusillus grex Bosnensis huius Missionariae dioecesis, tametsi in dura captivitate positus, multisque calamitatibus oppressus, — statim

ac intellexit optimum clementissimumque Patrem, Ducem ac Pastorem suum augusto throno suo delurbatum fuisse, amare ingemuit, oculos manusque in coelum sustulit, incoepitque cum fletu et lacrymis, publice et privatim, divinam ineffabilem exorare clementiam, quatenus communem omnium fidelium Patrem, Ducem ac Pastorem, unicum Christi Domini in terris Vicarium, legitimum D. Petri App. Principis successorem, — denuo ad sublimem ac divinam in toto terrarum orbe D. Petri Cathedram revahere atque extollere dignetur. —

24. Mart. AEp. *Remensis in Gallia gallice.*

25. Mart. Ep. *Yucatanensis in Confoed. Mexicana.* — Hic et ubique preces quotidie recitantur pro salute B. V. et pro restitutione in *solium Pontificium Romae statutum a primo Christi Vicario S. Petro Apostolo.* Et si cives Iucatanenses praesenti deploranda calamitate causa horrissoni belli ab immanissimo Indo hoste permoti, dona pretiosa — offerre nullo modo queant, de iure suo nemini cedere unquam poterunt, id est, de suo amore reverentiaque summa erga B. V. simul cum Episcopo. —

27. Mart. a) AEp. *S. Iacobi de Chile.* Iniuriae Tibi ab ipsismet Sanctitatis tuae subditis illatae omnibus gentibus scandalo fuerunt: quas haec — ADioecesis, nulli in Ap. Sedis devotione nec in Pii IX amore secunda, accipiens aegre tulit, sanctaque non exardescere ira non potuit. Hoc novum certamen, quod Pontificiae auctoritati servabatur, innumeris coronabitur victoriis contra hostes viriliter reportatis. — b) Ep. *Guadalaxarensis in Confoed. Mexicana.* (Transmittit oblatam pro aerario pontificio pecuniam.)

30. Mart. Ep. *Vicariensis in Gallia gallice.* b) Vic. Ap. *Luxemburgensis in Hollandia.* (Transponit subsidium in Vicariatu collectum.)

31. Mart. Ep. *Marsiliensis in Gallia gallice;* Ep. *Oaxacanus in Conf. Mexicana* hispanice.

Mense Aprili 1849.

1. Apr. Ep. prov. *Viennensis in Austria.* — Summo profecto animi moerore Te quoque, quem dilectissimum in terris Patrem veneramus, odio iniquorum obnoxium, quinimo Roma relicta alienis in terris refugium ac locum quietis quaerere co-

actum videmus. — Scimus quidem — portas inferi nec adversus petram, nec adversus Ecclesiam praevalere posse; nam si praevalerent adversus petram, in qua Ecclesia fundata est, praevalerent, uti Origenes ait, contra Ecclesiam. — Nos arctissimo et sanctissimo vinculo S. Sedi uniti eo maiorem reverentiam, pietatem, nec non obedientiam exhibere connitemur, quo magis te ab ingratis et impiis hominibus affligi viderimus. Persvasum tibi esse volumus, verba Petri Cluniacensis et de nobis valere dicentis: Petro in carcere, Clementi in exilio, Marcello in cata-bulo oves amorem et reverentiam praestiterunt. —

10. Apr. Ep. *Nemausensis in Gallia gallice.*

16. Apr. a) Vic. Ap. **Bombaiae.** — Permagno dolore et moerore tacti sumus, audientes *sacrilegam* ingratitudinem portionis cuiusdam populi Romani erga Sanctitatem Vestram. — His literis Sanct. Vestram certiolem facere optamus, quod, quantum in nobis est, assiduis supplicationibus — innitimur, ac toto animo offerimus, ut Deus O. M. — qui elegit Sanct. V. caput visibile Ecclesiae suae sanctae, suumque in terris Vicarium, Patrem atque Pastorem populi sui, incolumem servet, ac tribuat Spiritus S. dona, — ad profligandos inimicos Sanct. V. ac S. Matris Ecclesiae, machinationesque eorum contra sacra ac apostolica vestra iura tam spiritualia quam temporalia funditus delendas atque ad nihilum redigendas. — b) Ep. *Gandensis in Belgio.* — Nobis Catholici Belgii Eppis levamen non exiguum fuit in doloribus, quibus angustiamur ex malis, quae circumveniunt beati Petri Successorem, cui Dominus oves suas et agnos commisit in terris, videre, quanto cum pietatis fervore Deum et Deiparam Virginem gregis nostri fideles adierint pro communi Ecclesiae Patre supplices. —

20. Ap. AEp. *Laodiceus in Libano italice.*

Mense Maio 1849.

1. Maii. Eppi **Sardiniae italice.**

9. Maii. Ep. *Fernensis in Hibernia.* — Praedecessores nostri multa haud dubia argumenta — *invincibilis adhaesionis S. Sedi, profundaeque venerationis Summo Pontifici, Iesu Christi Vicario*, multis seculis praebuerunt, nosque eodem spiritu animati sortem Vestram ex intimo corde dolemus. —

14. Maii. Ep. *Monasteriensis in Borussia*. (Transponit subsidia.)

20. Maii. Vic. Ap. *Gallesanus in Anglia* italice.

29. Maii. AEp. *Casseliensis in Hibernia*. Ex quo ad aures nostras in Hibernia pervenerunt *infanda Romae nuper patrata*, paterno Sanct. Tuae cordi omnes cuiuscunque gradus condolere haud unquam cessavimus, simulque vota publice et privatim obtulimus pro salute et consolatione tua, Dominum precantes, ut angelum suum de coelis mittat, qui te sicut Petrum e manibus hostium eriperet, salvumque custodiat. — *Progressum impietatis in Urbe sancta totus orbis christianus horrore percussus vidit et videt.* —

Mense Iunio 1849.

5. Iun. a) Ep. *Vratislaviensis in Borussia*. (transponit pecuniam collectam.) b) Vic. *Galviensis in Hibernia*. (aeque oblata subsidia transmittit.)

6. Iun. Vic. Ap. *Centralis in Anglia* italice.

9. Iun. Ep. *Rottenburgensis in Würtembergia*. (mittit collecta subsidia.)

12. Iun. Capitulum *Angelopolitanum in Conf. Mexicana*. Vix ad aures nostras vertente iam Octobri superioris anni pervenit, civilibus aliquot dissidiis aliam Urbem agi, e quibus in communem tranquillitatem multa incommoda promanare necesse erat, protinus in preces effusi solemnes ad Deum bonorum omnium auctorem supplicationes in nostra Cathedrali Ecclesia tri-duanis obsequiis fieri indiximus, quas aliarum illico Ecclesiarum vota atque studia consequuta sunt, ut tantum mali, quod in universi christiani orbis detrimentum ingruebat, propitiatus averteret. Etenim *non peculiaris tantum aut privatae Romae incommoditatis, sed omnium etiam et singularum regionum magnopere interest, ut Romani Pontificis summa in temporariis administrationis auctoritas, singulari Dei providentia pluribus abhinc seculis ipsi attributa, sarta tecta serretur, qua libere omnino pariter ac expedite ferendis iudiciis intendere valeat.* — In tanta malorum colluvie permagni nobis solatii habetur loco, et, ut plane fateamur, laetitiae quoque causa suppetit, cum te suspicimus non modo suprema in terris dignitate pollentem, sed apostolici etiam roboris laude praestantem inimicorum tela parvi-

pendere, ac per impiorum obtrectiones et insectationes, quae coruscum electorum stemma conficiunt, temet Christo Capiti perquam simillimum exhibere. —

20. Iun. Ep. Coadiutor **Bataviae** gallice.

30. Iun. Ep. *Aniciensis in Gallia* gallice.

Mense Iulio 1849.

2. Iul. Ep. *Adiacensis in Corsica* italice.

6. Iul. Ep. *Elphinensis in Hibernia*. — Quousque ferebatur iniquorum malignitas et audacia, ut a Capite Ecclesiae, a Pio IX, *sacrilegas* manus non abstinuerint! — Non durabit tamen diu istud luctuosissimum exilium Sanct. Vestrae, neque praeualebit adversus Dominum et adversus Christum eius potestas tenebrarum. Quotidie — preces fundimus, ut Deus et Dominus noster Eam (Sanct. V.) custodiat ac tutetur, et brevi Sedis suae restituat ac regno. —

7. Iul. a) Ep. *Tutelensis in Gallia*. — Moesti quidem sumus ob horrenda facinora, quibus insectantur Vestram Sanct. infensissimi homines; sed luctum temperat contemplatio tanti roboris, tantique animi. Non Vos fregerunt immensae calamitates; quem posuit Christus Salvator nobilem suae Ecclesiae verticem, erectus manetis inter inimica bella. — b) Ep. *Ardacensis in Hibernia*. Verba vix invenire possum, quae ad eos doloris et indignationis sensus exprimendos apta sint, quibus ego et clerus et universus huius dioecesis populus affecti sumus, cum ad aures nostras ea pervenerint, quae adversus te et supremam tuam potestatem proxime elapsis mensibus gesta sunt. — Verum in iis quae ita gesta sunt, admiranda Divinae Sapientiae consilia non potuimus non perspicere, quae impiorum hominum conatus tolerasse videtur, ut clarius pateret, quam firmam supra petram fundaretur Ecclesia, utque Supremi Pastoris virtutes inter gravissimas calamitates clarius elucescerent, animosque omnium sibi conciliarent, utque denique omnibus catholicis occasio praeberetur suum obsequium et devotionem erga Cathedram Petri ostendendi. —

25. Iul. AEp. *Burdigalensis in Gallia*. Iugum horrendum Urbi impositum tandem Gallia nostra confregit, agente viro forti aequae ac prudenti, qui nomen in fastis bellicis celebre denuo illustravit, duce vero sane Divina Providentia, quae genti in

Sedem Apost. religiosissimae hoc insigne decus reservaverat. Quanto gaudio nos afficiat felix ille eventus, simulque Pontificis ac Patris tam omnibus dilecti et venerandi in suam Sedem restitutio, verbis dicere penes nos non est: verumtamen iam effusa prae gratitudine corda nostra ante Dominum de novo ad pedes Sanct. V. — non effundere non possumus. —

26. Iuli. Ep. *Curiensis in Helvetia*. — Novissimus non vero, qui communi gaudio, quo perfunduntur Roma, S. Ecclesiae Status, et orbis Catholicus de restituta in Urbe Sanctitatis Vestrae regni potestate, — felicibus, qui coram Sanct. V. omni tempore assistunt, me iungam, ut de parta victoria et de exauditis precibus universae Ecclesiae, quae sine intermissione orabat, ex intimo corde S. V. congratuler, et cum Apostolo exclamem: Benedictus Deus etc. qui iterum stupenti mundo ostendit, omnes perversorum machinationes, sicut omnes inferni potestates, nil contra consilium et opus Dei posse, nec contra Sedem Ap. praevalere. —

29. Iul. AEp. *Burdigalensis cum pluribus Eppis in Gallia gallice*.

31. Iul. Patr. *Graeco-Cath. Melchitarum italice*.

Mense Augusto 1849.

1. Aug. Ep. *Herbipolensis in Bavaria*. — Non praetermiserunt Eppi orbis catholici, non praetermisit humillime infrascriptus, ad implorandum divinum auxilium tollere manus ad Altissimum, publicasque fidelibus indicare preces et supplicationes; et dum lugemus, non desperamus; dum oramus, novum resumimus animum; dum altiores sese attollere fluctus maris conspiciamus, vim ac consolationem sentimus eo maiorem et uberiorem sanctae fidei nostrae vincentis mundum, superantis omnia fidei in Eum, qui S. Petro, qui omnibus eius successoribus, qui Sanctitati Vestrae locutus est: Tu es Petrus etc. —

3. Aug. Patr. *Armenus Ciliciae italice*.

12. Aug. Ep. *Melbeurnensis in Australia italice*.

18. Aug. Ep. *Massa-Carrariensis in Duc. Mutinensi*.
(transmittit oblata collecta.)

21. Aug. Patr. *Antiochenus Syrorum italice*.

Mense Septembri 1849.

2. Sept. AEp. *Bambergensis in Bavaria.* (transponit pecuniam in dioec. collectam.)

8. Sept. AEp. *Baltimorensis in America Sept.* Quando Eppi ab ultimis vastissimae reipublicae nostrae finibus ad Concilium Provinciale nuper convenerunt, omnes quidem gaudio exultantes — magno sibi imposito operi alacriter sese accingebant. — Verumtamen oblivisci non potuimus omnium fidelium Patrem, perditorum hominum coactum persecutione exulare a patria, Sede, aris. Nihil fere nisi de facinore hoc immani turpissimoque, in communi nostra ad Sanct. Tuam epistola, nihil fere aliud in literis pastoralibus ad omnes provinciae fideles datis ab Eppis in Concilio congregatis scribere in promptu fuit. (Transponit simul oblata pia pro Papa facta.) —

11. Sept. Ep. *Alladensis in Hibernia.* — Qui talia ausi sunt (loquitur de Romanis rebellibus) colluvies sint necesse est foecum et sordium circumiacentium populorum. — Deus, cuius iudicia sunt incomprehensibilia et viae investigabiles, turbulentissimis malorum procellis Ecclesiam suam aliquando iactari, numquam vero obrui permittit, et Vosmet ipsos his in terris Ecclesiae Caput tristissimas et luctuosissimas vicissitudines, acerbissimasque angustias experiri sinit. (Excusat pauperes fideles suos, quod nihil offerre possint.)

12. Sept. Ep. *Limburgensis in Germania.* Quamprimum ad nos perlatum est, factionem illam nefariam et sceleratam, quae tunc temporis Romae dominabatur, eo audaciae atque impietatis processisse, ut Sanctitatem tuam ipsam coegisset SS. App. sepulcra relinquere et in alienas fugere regiones, Clerum et fidelem populum curae meae commissum statim admonere non dubitavi, ut — pro te, Beat. Pater, a sacerdotibus et laicis preces supplicationesque ad Deum mitterentur. (Submittit collectum subsidium.) —

21. Sept. AEp. *Gnesnensis in Polonia.* — Deploramus magnas illas calamitates, quae S. Sedem hodiedum perturbant, et conditionem illam durissimam, qua Sanct. Vestra extra Romam commorari cogitur. — Rogamus simul, — ut adpositam hisce literis nostris summam pecuniae, quam clerus noster nec non aliqui fidelium suas sponte obtulerunt, — benigne recipere atque ad suos usus convertere non dedignentur. Sequimur hac in

re morem maiorum nostrorum, qui primis introductae apud nos Christianae Religionis temporibus nummum ita dictum S. Petri resolvere consueverunt. —

24. Sept. Ep. *Bellovacensis in Gallia*. In secessu spiritali congregati Eppus et Clerus dioecesis Bellov. ad Sanctitatis Vestrae pedes summae reverentiae suae et amoris ut in parentem et subiectissimi obsequii officium cum votis pro felicitate Vestra conceptis deferre gestiunt. — Quamdiu saeviit furiosa tempestas per malitiam hominum debacchata, tamdiu nos effusis precibus nostrorum in conspectu Dei, Sanctissimaeque Virginis Catholicae Ecclesiae propugnatricis oravimus indesinenter. — Preces autem nostrae auditae sunt. Exurrexit Dominus et iudicavit causam suam, respexit in faciem Christi sui, et dissipati sunt inimici eius, et fugerunt qui oderunt eum a facie eius. Iuvat recogitare *Francos milites*, populares fratresque nostros, duce fortissimo et clementissimo viro *hanc sibi vindicasse laudem, ut per se liberatae Urbis portae Urbis Principi Patrique aperirentur, et Galliam nostram Ecclesiae primogenitam ad pedes Summi Pontificis procumbentem* his Scripturae S. verbis Vicarium Christi reverenter alloqui posse: Dilexisti iustitiam etc. —

25. Sept. AEp. *Coloniensis in Borussia*. — Cum toto orbe stupore aequae ac moerore percussi eramus, homines reperiri, qui eo devenissent, ut omni verecundia abiecta reverentiam ac pietatem Christi in terris Vicario et App. Principis successoris debitam in Sanct. Vestrae sacrata persona effroenata audacia laedere non timerent. *Una erat in omnibus Catholicis commiseratio de iniuria inaudita, quam Augustissimus Ecclesiae Pontifex expertus est*, ac in omnium animis ardentissima pro conservando dilectissimo Patre nostro vota exurgebant. —

Mense Octobri 1849.

6. Oct. Ep. *Clogherensis in Hibernia*. — Gratias agimus Deo, et agemus semper maximas, qui speciali providentia Te virtutibus omnibus ornatissimum, Vicarium suum in terris constituit hisce periculosissimis temporibus, ut non obstante omnium rerum perturbatione *iura S. Sedis, et Ecclesiae ac Religionis causam ubique tuearis*, et pietatem et amorem in successorem Petri

promoveas et augeas in remotissimis etiam mundi regionibus. —

31. Oct. Ep. *Ratisbonensis in Bavaria*. — De tanta Tua calamitate, ut par erat, dolentes, oculos ad coelum levavimus, vias Divinae Providentiae admirati, quae similem ac olim Servatori nostro, eius quoque in terris Vicario persecutionem praeparavit, haud dubie, ut ex mirabili animi resignatione et patientia tua insigne pro Ecclesia emolumentum inde proveniat. — (Oblatam pecuniae summam transponit.) —

Mense Novembri 1849.

1. Nov. Ep. *Wallensis in Oregon* gallice.

7. Nov. Ep. *Tornacensis in Belgio* gallice.

15. Nov. AEp. *Sydneiensis in Australia*. — Licet mare magnum et Oceanum nos separet ab antiqua patrum nostrorum patria, ad nos tamen usque pervenit rumor bellici furoris, omnia in Europa vastantis. — Audivimus et aegerrime tulimus, quomodo novitatis amor, dominandi cupido, et passionibus habenas laxandi ardor populos exagitant, illi te sibi infensum finxerunt, te, qui es pacis, ordinis et subordinationis amator eximius, amantissimus conservator et custos! — In tanta malorum congerie, in tantis tribulationibus aliquid certe solatii est cordi tuo *universalis concordia et unio catholicorum omnium*, preces coram Deo fundentium. —

25. Nov. Card. AEp. *Mechliniensis in Belgio*. Ex quo numquam satis lugenda rerum publicarum perturbatio Sanctitatem Vestram Roma discedere coëgit, non cessavi pro sacrae Vestrae personae incolumitate, *pro temporalis Vestrae auctoritatis restitutione*, ac felici Vestro in Urbem reditu quotidie Deo sacrificia et preces offerre. Clerus etiam ac populus mihi concreditus sancta aemulatione suum erga Sanct. Vestram amorem publicis privatisque precibus egregie testificatus est. —

26. Nov. Ep. *Spirensis in Bavaria*. De multimodis, quae tibi, SS. Pater, hisce rerum vicibus obvenerunt, calamitatibus *tota per orbem Ecclesia Catholica dolorem tecum communicavit*. — In hisce tristissimis rerum vicibus numquam cessavi precationibus publicis — praescriptis Deum Patrem Omnip. implorare, ut solatium tibi abundantius impertiatur, et auxilium prae-

eat in tempore opportuno. Preces universae Ecclesiae, innixas suffragiis SS. Petri et Pauli, et OO. SS. praesertim auxiliante Deipara, quae est auxilium Christianorum, Deus O. M. exaudivit, et conspiracyonem, excitatos motus, bellumque compressit. —

Mense Decembri 1849.

1. Dec. AEp. *S. Iacobi in Chile*. — Cum de victoria adversus pacis, atque auctoritatis supremæ Romani Pontificis inplacabiles hostes reportata certiores facti fuimus, — pro hoc felici rerum eventu AEppus ac huius Metr. Ecclesiae Senatus — Sanctitati Vestrae gratulari perlibenter gestiunt, humillime insuper postulantes, quatenus liceat nobis ad Vestrae Sanct. pedes provolutis hac rudis auri massa non tam muneris nostri debitumolvere, quam nexum, quibus Cathedrae D. Petri constanter derincti sumus, et de quo iactamur, aliquod testimonium exhibere. —

25. Dec. Ep. *Eichstettensis in Bavaria*. — Mirum, quo terrore, qua indignatione, quo amoris et pietatis affectu populus christianus perculsus est, cum de cathedris Ecclesiarum ea, quae in Civitate Sancta evenerant, nunciarentur, et populus a pastorebus suis ad supplicationes publicas evocaretur. Inter tot tantasque calamitates, quae anno proxime elapso mundum invaserant, inter tot tamque ingentia scandala undique emersa nihil fidelium animos tanta acerbitate affecit, quam, quod est omnium scelestissimum, *crimen in S. Sedem et Sanctissimum Christi in terris Vicarium* ab ipsius filiis commissum. Quo fit, ut non solum sacerdotes meae dioecesis quotidie inter Missarum solennia, sed etiam fideles in supplicationibus publicis, collatis cum maximo devotionis ardore precibus Deum Patrem misericordiarum obsecrent, ut Sanctitatem tuam profligatis S. Ecclesiae Sedisque Ap. adversariis quamprimum in solium pontificium restituere — dignetur. —

Anno 1850.

6. Ian. Ep. *Marsiliensis in Gallia gallice*.

11. Ian. AEp. *Limanus in America hispanice*.

13. Ian. Ep. *Clonfertensis in Hibernia*. Participes dolorum cordis vestri paterni vehementer cupimus ad pedes Vestrae Sanct. accedere, ibique provoluti declarare, qua necessitudine

devotionis Sacrae Vestrae Personae devinciamur, quo moerore acriter affecti fuerimus ob afflictiones vestras, et qua spe erigamur, luctum vestrum cito in gaudium conversum iri. — Et nos quoque, Sancte Pater, membra sumus corporis istius, cuius Caput consecratum agnosceris: perque plus quam 16 secula dioecesis Clonfertensis in natione hac fideli Hibernica tenaciter et nullorum discrimine turbata Sedi Apostolicae, unde Religionem S. Catholicam et Hierarchiam S. adepta est, peramanter adhaesit. — Plorantes ploravimus deceptos simul et summe ingratos fratres nostros Italos, et praesertim Romanos, qui Principum optimam fidem subtraxerunt, et eousque vesaniae progressi sunt, ut *sacrilegis* manibus personam vestram sacram, Unctum Domini vix non violaverint. Et quoniam datum non erat genti catholicae Hiberniae partem habere in iis, *quae a Catholicis Hispanis Austriacis, et Gallis gloriose acta sunt ad praerogativas et iura vestra vindicanda*, a longe Deum exorare non cessavimus: quo armis sui et Ecclesiae causa susceptis benediceret, et quanto citius ad amplexum vestrum paternum filios vestros, qui erraverant, reduceret poenitentes et emendatos. Vestram Sanctitatem ad exemplar illius, cuius vices in terra geris, fugere coactam vidimus a facie Herodum modernorum, qui *iura sacra Regni Pontificalis* sanguine delere frustra et impie attentassent. — Fidenter tamen anhelavimus, et certi fuimus, *impios istos potestate tam nefarie usurpata spoliandos esse*, et Pontificem orbis dilectissimum Romam brevi esse reversurum. — Spe non sumus fraudati. — *Quod cor Vestrum amantissimum moerore in posterum amplius non afficiant ditioni temporali Vestrae Sanctitatis subditi*, aurem perturbatoribus infidelibus praebendo; *quod respuant et superent machinationes haereticorum, qui arte diplomatica eos in perniciem agere conarentur*; quod diu Ecclesiam Dei in gloriosa pace regat Sanctitas Vestra —: haec Omnipotentem Deum humiliter, ex intimo corde, et incessanter exoramus. —

5. Febr. AEp. *Oregonopolitanus in America* gallice.

13. Maii. AEp. *Quebecensis in America*. Ut primum monitus fui, Vestram Sanctitatem vi et machinationibus perversorum fuisse coactam, ut Urbem aeternam relinqueret, ne subditi vel unius sanguis effunderetur, mocroris Ecclesiae particeps fui, et eundem Clero et populo sine mora communicavi. Ex quo tempore

num diversis Ecclesiis, ex quibus magna formatur familia christiana, cuius Vestra Sanctitas constituitur Venerabile Caput, supplices palmas Coelo tetendimus, vestrum reditum Romam petentes, Divinamque misericordiam implorantes pro iis Ecclesiae filiis animo rebellatore et ingrato agentibus in Pontificem, pro eorumdem felicitate providenter concessum. Ineffabili igitur laetitia eximiaque gratitudine erga Illum, qui constanter bono Ecclesiae vigilat et Iesu Christi Vicarii in terra, didicimus Vestram Sanctitatem libere potuisse attingere Urbem Sanctam in medio populorum suae ditioni subiectorum, eorumdem aperte accedentibus animi votis et exultationibus. Etsi administrationem dioecesis Quebecensis remiserim Coadiutori, non minoris duxi mei muneris, ad pedes Vestrae Sanctitatis in hac felici et solemni circumstantia obsequia et felicitationem deponere, Deo gratias agens, quod permiserit me testem esse triumphi Ecclesiae et eius Supremi Capituli. Vestram Sanctitatem mihi liceat rogare suppliciter, ut benigne velit apost. bened. impertiri, quae novum meritis pro senectute mea solatium, et haberi debet tamquam pignus illius subiectionis, qua Sedi S. Petri uniri debent universi Catholici Episcopi. — **L' orbe Cattolico a Pio IX P. M. esulante da Roma 1848—1850.** Napoli. 1850.

 270.

Patres Concilii Baltimorensis VII in America ad Pium IX PP. a. 1849. pro Primatu et Civili Principatu S. Sedis.

MON. Ex omnibus vastae huius regionis plagis in unum congregati de iis deliberaturi, quae religionis progressum fovere vel confirmare possint, Deo inprimis gratias agimus pro tot ac tantis in nos Ecclesiasque nostras collatis beneficiis, quibus factum est, ut et verae religionis cognitio et pietas magis magisque in dies undique diffusae sint. Cum autem convenimus iis incumbentes, quae Ecclesiarum nostrarum necessitates postulant, *oculos in Te, Beatissime Pater, te columnen decusque nostrum, ab ipso rerum exordio intendimus; te patrem et ma-*

gistrum diligimus et veneramur; in periculis praesidium, in dubiis lumen, a Te, qui universalis Ecclesiae et pastor et doctor existis, expectamus. Quae ergo decrevimus, tibi et iudicio tuo subiicimus, ut quae in iis recta sunt confirmes, quae deficiunt suppleas, si quae minus accurate ad canonum normam proposita corrigas, et omnia conspirent ad nos fidelesque nobis commissos in unum corpus Christi maiori firmitate aedificandos et Spiritus Domini magis magisque vim suam et vitam diffundat. Ast quantus, heu! dolor animos nostros oppressit, cum te iam exulare, et libertatem, si non ipsam vitam, fuga servare eo actum meminimus, cum ab omnibus animi grati tributum et amoris flagrantissimi sensus tibi proferre gestiendum fuisset. Nos ipsi et fideles nostri, imo omnes huius regionis incolae, mirati sumus benignitatem, clementiam et sapientiam, quarum ab ipso pontificatus tui initio tam luculenta argumenta exhibuisti. Omnibus videre licuit, sicut et prioribus seculis, ita et nunc quoque in maximis periculis Petri Sedem firmissimum societatis humanae praesidium et auxilium existere. Firmitas enim illa, quam Christus Dominus Ecclesiae supra Petrum tamquam immobile fundamentum innixae concessit, iis etiam humanis institutis, cum quibus coniuncta existit, aliquo modo communicari videtur; Sapientia pariter illa, quam Spiritus Domini in Ecclesia semper manens iis ingerit, per quos Corpus Christi regitur, radios suos undique emittit, et cum alia obscura fiunt, tamquam lux lucens in caliginoso loco errantes in portum reducit. Tu, Beatissime Pater, inter Principes primus, nullo cogente sed proprio motu, ea concessisti instituta, quae quamvis supremi gubernantis auctoritatem aliquantulum minuunt, tempestate nostra necessaria videbantur. Plane ostendisti, quantus et quam sincerus populorum amor in corde sacerdotali Pontificis ardeat, et telum eripueris impiis, qui patriae amorem apud eos tantum existere clamitabant, qui religionem et sacerdotium spernerent. O utinam te duce, te magistro, pro patria labores suos exantlassent illi, qui populorum amorem praetexebant! In religione, pietate, iustitia actus, non vana sequens consilia, ea disponebas, quae absque dubio in bonum reipublicae vertissent. Religionis autem osiores alia cogitantes parricidas manus a te vinculis solutas contra te levare, atrocibus minis cor tuum terrere conari, et in ipso palatio tuo unclorum Domini sangvinem fundere non sunt veriti. Quam-

Es ergo amorem adhuc pro te simularent, non sumus mirati te
 quod alios incolumitatem quaesivisse, quam filii ingrati dene-
 gebant. Dolor tibi ex his ortus noster quoque dolor est. Cor di-
 geti patris feriri nequit, quin filii quoque per orbem diffusi vulnus
 persentiant. Ex corde ergo intimo tecum dolemus, et brevi fore
 confidimus, ut universo orbe plaudente iuribus Sedis tuae vin-
 dicatis in pristinam securitatem restituaris. Dum autem coelestia
 bona et supernas divitias ubique terrarum largiris, si ex animo-
 rum nostrorum et fidelium huius regionis sensibus iudicium ferre
 deet, et honori et gaudio omnibus foret temporale subsidium, si
 deus esset, ad pedes Sanctitatis tuae proicere, et officia, quae
 tibi ingrata denegat, orbis laetabundus tribueret. — Baltimori,
 die 13. Maii 1849. — *Concilium Baltimorese Provinciale VII.*
 Baltimori. 1851. p. 22.

271—276.

Pii IX PP. Brevia ad Eppos nonnullos, alios-
 que egregios viros, qui occasione motuum
 contra patrimonium beati Petri Romae exci-
 tatorum suam erga Summum Pontificem fidem
 ac adhaesionem contestati fuere. 1849.

MON. 1. *Eppis provinciae Vercellensis in Pedemontio.*
 Proximia vestra in Ecclesiam fide ac singulari erga nos pietate,
 amore et observantia dignus plane est acerbissimus luctus, quo
 vos, ven. fratres, in officiosissimis vestris literis die 23. pro-
 ximi mensis Februarii ad nos datis vehementer affectos fuisse
 significatis, ubi primum *nefaria impiorum hominum opera Apo-
 stolicam dignitatem violatam, conculcatam, Romanumque Pon-
 tificem a propria Sede exulare coactum* novistis. Etenim, vel-
 ti optime existimastis, *eiusmodi luctuosissima tempestas ab*
his fuit excitata, qui diligentes magis tenebras quam lucem,
*etque ambulantes in impietatibus, teterrimum Catholicae Reli-
 gioni bellum inferunt,* et omnia conantur, ut Religio ipsa, si
 veri unquam posset, penitus usquequaque tollatur. Verum cum
 Christus Dominus promiserit, se usque ad consummationem se-

culi cum Ecclesia sua futurum, et inferorum portas nullo unquam tempore contra eam praevalituras, plane dubitare non possumus, quin Deus imperans aliquando ventis et mari faciat tranquillitatem, ac simul efficiat, ut haec tanta tempestas in maiorem sancti sui nominis gloriam, ac splendidiorem Ecclesiae suae sanctae triumphum cedat. Hac sane fide vel maxime corroborati atque omnia potentes in eo, qui nos confortat, parati sumus graviora quaeque perferre, dummodo per nostros labores Ecclesiae tranquillitas possit repraesentari. Cum autem, velut S. Leo M. decessor noster ad Flavianum scribebat, necesse sit nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, et ipsa totius Ecclesiae fundamenta quatiantur: iccirco ne intermittatis unquam, ven. fratres, una cum Clero populoque fidei vestrae curae concredito assiduas ac fervidas D. N. I. C. adhibere preces, ut suo sanguine redemptos a tantis periculis liberet, nec patiatur in tam luctuosa praevaricantium perditione fortitudinem suam sine causa et vane fuisse consumptam. Pergite vero maiorem usque studio et contentione omnes vestras curas cogitationesque in Ecclesiae causam tuendam conferre, ac coelesti ope freti nullis neque curis neque consiliis parcite, quo dilectarum ovium saluti consulere, atque impiorum hominum conatus retundere possitis. Nos certe haud omittemus ipsum aeternum Pastorum Principem humiliter enixeque orare atque obsecrare, ut in abundantia divinae suae gratiae vobis semper propitius adesse velit, ac vestris pastoralibus curis benedicat, quo Ecclesia sua sancta cunctis amotis difficultatibus maiora in dies incrementa suscipiat, ac fidelis populus merito ac numero augeatur. Cuius divini praesidii auspicem et praecipuae nostrae in vos benevolentiae testem apost. benedictionem etc. Datum Caietae die 31. Martii 1849.

2. *Eppis provinciarum Taurinensis, Ianuensis, et Camberiacensis.* In maximis quibus afflictamur, angustiis non mediocri certe solatio et consolationi nobis fuerunt vestrae officiosissimae literae proximo mense Martio datae, quas libentissimo prorsus animo accepimus. Siquidem illae eximiam vestram erga nos et Petri Cathedram pietatem, amorem et observantiam undique spirant, ac simul acerbissimum praeseferunt luctum, quo vos, ven. fratres, ob tristissimas rerum nostrarum vicissitudines intime affecti fuistis. Qui quidem egregii religiosae vestrae men-

is sensus nec novi nec inexpectati nobis acciderunt, cum probe
 roscamus, quae vestra sit religio, quaeque in Ecclesiam fides.
 pucundissimum autem nobis ex ipsis literis fuit agnoscere, qua
 ppali sollicitudine et quo sacerdotali zelo vos, ven. fratres, in-
 ensi estis ad certandum bonum certamen, et quo studio omnis
 ere iste clerus a pravis novitatibus abhorrens proprii ministe-
 ii officia implere contendat, et quo amore fideles curae vestrae
 oncrediti maxima ex parte in ss. nostram religionem sint ani-
 gnati. Quae sane omnia mirifice leniunt atque solantur gravissi-
 num illum moerorem, quo in hac tanta contra Ecclesiam tempe-
 state vehementissime angimur ac pene obruimur. Et quoniam
 non sine levi nostri cordis dolore cognoscimus, quibus quantis-
 que difficultatibus obnoxii estis, idcirco vobis animos addimus,
 ut divino auxilio freti pergatis maiori usque constantia proeliari
 proelia Domini, et omnes boni pastoris partes implere, atque
 pios inimicorum hominum conatus refringere, eorumque fal-
 acias, errores, insidias detegere atque refellere. Atque pro
 vestra sapientia optime scitis, eo alacriorem operam esse im-
 pendendam in Dei ac Ecclesiae causa tuenda ac propugnanda,
 quo gravius ex nefariis adversariorum machinationibus bellum
 Ecclesiae ipsi inferri videmus. Iam vero dum gratissimi animi
 nostri sensus vobis profitemur, a vestra pietate expectamus, ut
 una cum vestro clero populoque fideli numquam intermittatis
 assiduas fervidasque Deo O. M. offerre preces, ut Ecclesiam
 suam sanctam a tam tristi tamque exitiosa calamitate eripiat,
 atque infirmitatem nostram omnipotenti sua virtute adiuvet,
 roboret atque confirmet. Nos quidem haud omittemus ab ipso cle-
 mentissimo luminum et misericordiarum Patre humiliter enixe-
 que exposcere, ut uberrima suae bonitatis dona super vos pro-
 pitius semper effundat atque vestris pastoralibus curis et labori-
 bus benedicat, quo fideles vestrae vigilantiae commissi magis in
 dies declinent a malo et faciant bonum, atque alacriori usque
 pede incedentes per semitas Domini instent viam quae ducit ad
 vitam. — Caietae, die 30 April. 1849.

3. *Eppo Salutarum in Pedemontio.* Summa quidem con-
 solatione affecti fuimus, ven. frater, ubi hisce diebus obsequen-
 tissimae tuae literae 8 Cal. huius mensis datae, atque aliorum
 istius Taurinensis provinciae Antistitum nomine scriptae ad nos
 pervenerunt, una cum exemplari pastoralis epistolae typis edi-

tae, quam vos in oppido Villanovetta simul coniuncti die 29 mensis Iulii ad Clerum populumque curae vestrae commissum dare studuistis. Siquidem in illa pastoralis epistola ex omni parte mirifice elucet explorata atque perspecta tua et eorundem venerabilium fratrum erga nos et S. Petri Cathedram fides, amor, et observantia, ac sacerdotalis zelus in sanctissima nostra religione contra inimicorum hominum conatus et impetus tuenda atque propugnanda, ac singulare studium in insidiantium hominum fraudibus detegendis et propulsandis. Nihil certe nobis potius, nihil optabilius, quam ut in hac tanta contra Catholicam Ecclesiam tempestate ex inferorum portis emissa ven. fratres catholici Antistites in sollicitudinis nostrae partem vocati sub Apost. Sedi ductu omnem eppalem eorum curam, industriam et constantiam maiori usque alacritate adhibeant ad certandum bonum certamen et sanandas contritiones Israel. Itaque tibi atque eisdem venerabilibus Taurinensis provinciae Antistibus vehementer in Domino gratulamur, quod collatis etiam inter vos consiliis et consociatis studiis Dei eiusque sanctae Ecclesiae causam impavide defendere et animarum saluti prospicere tantopere contenditis. Ac vobis addimus animos, ut divino auxilio freti pergatis alacriori usque constantia veluti boni milites Christi Iesu praeliari praelia Domini, atque in omnibus vigilare, allaborare, quo fideles vobis concrediti magis in dies in catholicae veritatis confessione stabiles atque immoti persistant, ac tot undique serpentium errorum pravitatem et perniciem agnoscant, detestentur, devitent et ambulent digne Deo per omnia placentes, et in omni opere bono fructificantes. — Datum Neapoli in suburbano Portici die 13. Oct. 1849.

4. *Municipio Civitatis Praenestinae.* Vestrum omnium erga nos et civilem huius Apost. Sedis Principatum fidei atque obsequii studium in literis recognovimus, quas nomine etiam universae istius Civitatis ad nos scribere voluistis. Etsi vero huiusmodi officium nobis consolationi fuerit, tamen deplorare cogimur vel etiam istam Civitatem novarum rerum studium pervasisse, ac sub mentitae libertatis specie nonnullorum mentes et studia fuisse isthic misere perversa atque corrupta. Haec sane vos etiam in vestris literis dolentes commemoratis, atque ex detrimentis quae in subsequuta publicarum rerum conversione Civitas ista passa est, in perditorum illorum hominum consiliis atque artibus

erniciem contineri maximam profecto intellexistis rerum tum publicarum tum privatarum. Idcirco ab illis diligentissime caveat Civitas ista, nec unquam a Dei et Ecclesiae mandatis declinet, no in his ac debita erga nos obedientia fideliter custodiendis maxime excellere omni studio contendat. Deum interea nos summis precibus ac votis rogamus, ut vos et Civitatem istam universam ab omni quavis adversitate prohibeat, ac coelesti sua virtute protegat, atque in tanti huius boni auspiciu apost. benedictionem etc. Datum Neapoli in Suburbano Portici die 7. Dec. 1849.

5. *Centralis Societatis catholicae Parisiensis Praesidi.*
Nihil iucundius, nihil amabilius literis, a te, dilecti filii, nobilis vir, atque ab egregiis tuis huius Parisiensis consilii centralis modalibus die 31 mensis proximi ad nos datis. Gaudio namque superabundamus in vobis, dilecti filii, qui in gravissima tribulatione nostra addictissimam nobis et Ap. Sedi filiali prorsus studio voluntatem tam praeclare, tamque splendida epistola confirmare voluistis. *Impia enim, quae usque in hodiernum diem Romae perpetrantur, facinora*, et flagitiosa quae illuc confluunt, coluntur, celebranturque, consilia amaritudine nos replent; ac nisi omnipotens Dominus cito exurgat, et ab Urbe illa tantam repellat nequitiam, ac sectas perditionis in brachio virtutis suae disperdat, animo nos pene deficimus. Eapropter, dilecti filii, feridas ad thronum gratiae preces obsecrationesque maiori usque studio offerre non desistatis, quo anticipent super nos misericordiae Domini, ac laetissimus tandem ille dies adveniat, quo novum Apost. Sedi, novum Catholicae Ecclesiae triumphum una vobiscum gratulari possimus. Multa nobis fiducia est in pio omnium fidelium studio, qui nocte ac die in omni oratione ac obsecratione auctorem et consummatorem fidei nostrae Christum Iesum obtestantur; ac supra modum in vestra omnium pietate, religione, ac fide consolamur. Ed ideo vos, gaudium et consolatio nostra, omni quanta possumus paterna caritate complectimur, vobisque omnibus habemus pro amantissimis officiis vestris gratiam. Levantes autem ad coelum manus, omnis boni Auctorem votis ac precibus obsecramus, ut ad maiorem sui nominis gloriam dirigat conatus et studia vestra, quo christianus populus et merito iugiter augeatur et numero. Ac tanti huius boni auspiciem, simulque praecipuae erga vos omnes caritatis testem apost. benedictionem

tibi, dil. fili nobilis vir, et omnibus Parisiensis huius consilii sodalibus tuis intimo cordis affectu peramanter impertimur. Datum Caietae die 16 Ianuar. 1849.

6. *Centrali Societati Cath. Lugdunensi.* Animum sincere nobis et supremæ dignitati nostræ obsequii ac pietatis studio devinctissimum literæ ostendunt, quas a vobis die datas 26 Decembris proximi accepimus. In his moerorem gravissimum, ac tristitiam perspeximus, quibus subito perculsi estis, cum nuntii isthuc pervenerunt impiorum facinorum ac publicarum rerum conversionis, quæ Romæ acciderunt, quibus nos coacti fuimus ab Urbe discedere, atque hic Divinæ certe instinctu Providentiæ consistere. Sed benedictus Deus, qui nos tantopere contristatos in vestra, dilecti filii, aliorumque fidelium pietate et amore mirifice consolatur, quandoquidem magna animorum alacritate pro nobis commissaque nostris curis Catholica Ecclesia universæ orationes et obsecrationes fieri audivimus. Quibus certe Deum placatum iri, ac præsentem tribulationem nostram in novum et nobiliorem Catholicæ Ecclesiæ de sectis perditionis et de nequissimorum hominum machinationibus triumphum tandem aliquando cessuram esse nos confidimus. Pergite ideo, dil. filii, eodem quo coepistis studio fervidas in hunc finem ad thronum gratiæ preces supplicationesque offerre; qua certe ratione et paternam erga vos caritatem nostram maiorem in modum augebitis, et laudes amplificabitis præclarissimi huius vestri instituti cuius tanta ac tam insignia extant in Catholicam Ecclesiam promerita. Humillimis interim votis ac precibus benignissimum Dominum sollicitare non intermittimus, ut vos omnes ubere celestium suorum munerum copia laetificet. Quorum auspicem nostræque eiusdem paternæ erga vos caritatis testem apost. bened. vobis omnibus, dil. filii, intimo cordis affectu peramanter impertimur. Datum Caietae die 2. Febr. 1849. — **L' Armonia.** Torino. 1849. — *Annalen der Verbreitung des Glaubens.* Einsiedeln. 1849. Nr. 88.

277—286.

Concilia Galliae pro temporali ditione S. Sedis Apostolicae, a. 1849. ss.

MON. 1. *C. Remense* 1849. Tit. II. c. 1. — Quoniam vehementer optamus nihil huic S. Sedi deesse ex iis, quae favere possent exercitio illius potestatis, quam a Christo Domino accepit, *improbamus et repellimus eorum temerarios ausus, qui Summos Pontifices spoliare conantur sua potestate temporali, quam illegitimam ac institutioni Christi et evangelicae doctrinae contrariam asserunt. Itaque clarissimo Bossuetio assentientes, Sedi Apost. Romanae urbis aliarumque terrarum concessam ditionem, quo liberior ac tutior potestatem apostolicam toto orbe exerceret, non tantum Sedi Apostolicae, sed etiam toti Ecclesiae gratulamur, votisque omnibus precamur sacrum principatum omnibus modis salvum et incolumem esse.*

2. *C. Turonense* 1849. Decr. II. — Quoniam luctuosis misce rerum adiunctis *non defuerunt, qui ditionem temporalem spirituali Summi Pontificis potestati annexam legi evangelicae adversari docere veriti non sint, pravam istorum doctrinam in Conciliis damnatam (C. Const.) de novo reprobamus ac damnamus, nosque etiam prorsus alienos declaramus ab iis, qui prorsusque non devenientes satius iam nunc fore iactitant, si a spirituali Summi Pontificis potestate temporalis potestas divellere-
tur. Cum nostris quippe antecessoribus conclamamus: Romanae urbis etc. ut in C. Remensi.*

3. *C. Tolosanum*. 1850. Tit. I. c. 1. §. 5. Nec sane hic praetereunda vesana opinio eorum, qui affirmare non dubitant, ditionem temporalem spirituali Romani Pontificis auctoritati sub-
nexam legi evangelicae adversari. Hunc errorem iam a pluribus saeculis damnatum denuo reprobamus atque damnamus. Quinimo et antecessorum nostrorum votis vota nostra iungentes conclamare iuvat: Urbis aliarumque terrarum etc. *ut in C. Remensi.* —

4. *C. Aquense*. 1850. Tit. XII. c. 1. Procellarum non immemores, quae in Sanctam Petri Sedem ex perditorum hominum malitia et impietate nuper irruerunt; omni vero laetitia nunc

exultantes, quod catholicarum gentium ope, maximeque Francorum armis, Summi Pontificis tanta cum laude regnantis restituta fuerit ditio temporalis: illos non possumus debito stigmate non notare, totisque viribus reprobare et condemnare, qui potestatem hanc, divino nutu tam legitime acquisitam, per tot secula possessam atque servatam, omnium gentium praesertim catholicarum diuturna veneratione consecratam, tamque demum ad universae societatis christianae bonum omni ex parte conducibilem, et inprimis ad tutum, liberum, et expeditum muneris apostolici exercitium nedum utilem sed et pro temporum et circumstantiarum ratione necessariam verbis, scriptis, aliisve magis etiam infandis artibus attentarunt, aut unquam posthac attentare praesumerent. Declaramus igitur: *sacrum illud S. Sedis dominium temporale non posse sine detestando sacrilegio invadi, rapi, ad secularia revocari*, et ab iis, qui id nefarie molirentur, incurrendas esse poenas iure decretas ac determinatas. Immuta igitur stet desideranda illa Summorum Pontificum potestas, et labentibus usque seculis illaesa semper praefulgeat, quae Domino providente olim a patribus nostris adaucta et defensa hodiernis etiam victoriis mirabiliter instaurata cernitur, et quam divinitus confirmatam obsegnatamque laetamur. Haec nobis maxime sunt in votis, haec a Deo O. M. unanimi corde instantes petimus et imploramus, haec per Christum in Ecclesiae tutamen et decus perpetuum impetranda summopere confidimus.

5. C. Bituricense. 1850. Tit. I. — Quum S. Sedis Apostolicae libertas et dignitas cum totius Ecclesiae libertate et dignitate coniuncta sit, Omnipotenti Deo gratias agentes agnoscimus, *singulari prorsus ipsius Providentiae consilio factum esse*, ut Romano Imperio in plura regna variasque ditiones diviso, *Romanus Pontifex civilem principatum hac sane de causa haberet, ut ad Ecclesiam regendam eiusque unitatem tuendam plena illa potiretur libertate, quae ad supremi apostolici ministerii munus obeundum requiritur*, et externo praefulgeret decore, quo circumdari decet et expedit Christi triumphantis Vicarium. Eos igitur, qui Principatum illum evangelicae normae seu perfectioni esse contrarium dicere non erubuerunt, erroris convictos declaramus et redarguimus; prorsus quoque alieni sumus a quorundam hodiernorum opinione asserentium, opportunitatem esse sacri huius principatus abdicationem. Nec sane

praetermittendum ducimus, summum illud gaudium, quo sumus affecti, amantissimo Patre ac Domino nostro Pio Papa IX Sedi quae, qua sacrilegis nefariorum hominum ausis pulsus fuerat, laudentibus omnibus bonis feliciter restituto. Vidimus utique etiamnum gesta Dei per Francos, et supra modum exultavimus, quod eam nobiscum fecerit misericordiam, ut ad debellandos impios Pontificii domini invasores et Romanae Ecclesiae iura indicanda christianissimam gentem nostram praecipuam elegerit. Quin et maximae, quam inde perceperunt, laetitiae Suffraganei Bituricensis A Praesulis Eppli, is accessit cumulus, quod divina providente gratia ad moras omnes abrumpendas maturandosque optatissimos exitus sit directus Em. Cardinalis huiusce provinciae Metropolitanus et Synodi Praeses, qui in tractando absolvendoque negotio tanto laudem omnium meruit et consecutus est.

6. *C. Burdigalense. 1850. Tit. IV. c. 1.* — Civilem Summi Pontificis principatum votis omnibus precamur salvum semper et incolumen esse: quo scilicet principatu Romanus Pontifex singulari divinae providentiae consilio per tot iam continentia secula optimo quoque iure potitur, ut universae Ecclesiae regimine sibi divinitus commisso supremam suam apostolicam auctoritatem toto orbe ea plane libertate possit exercere, quae ad Summi Pontificatus munus obeundum ac totius dominici gregis salutem procurandam tantopere est necessaria. Eorum proinde reprobamus ac repellimus errorem, iam olim damnatum, qui S. Sedem spoliare volebant sua potestate temporali, quasi illegitima atque institutioni Christi et doctrinae evangelicae contraria. Imo vehementer improbamus eorum temerarios ausus, qui asserere praesumunt, longe hisce nostris temporibus satius fore, si Summus Pontifex solam haberet potestatem spiritualem, ab omni temporali potestate divulsam.

7. *C. Albiense. 1850. Tit. II. decr. 2.* — Quoniam multi sunt hodie, qui licet Romani Pontificis spiritualem se profiteantur agnoscere potestatem, temporale illius dominium sive ut institutioni Christi contrarium, sive saltem ut aetati nostrae minime accommodatum impugnant; imo quum eo usque temeritatis et impietatis plures devenerint, ut veriti non sint omnium fidelium Patrem propria sua ditione spoliare et exturbare: *nos supremam illam potestatem Summo Ecclesiae moderatori omnino convenire censes, eamque temporalem independentiam in praesi-*

dium libertatis totius Ecclesiae regimini pernecessariae a Deo ordinatam habentes, tam scelestos ausus perditorum hominum detestamur, et eos, qui ditionem hanc ut illegitimam aut doctrinae Christi contrariam exhibent, improbamus et damnamus; sacrum autem principatum, quem dilectissimo Patri immortalique Pontifici tam feliciter restitutum esse gaudemus et gratulamur, ipsi semper Sedique Apostolicae votis omnibus precamur salvum et incolumem persistere.

8. *C. Lugdunense. 1850. Decr. IX. §. 7.* Utinam hoc novum reverentissimi amoris et obsequii testimonium (confessio solennis de primatu in Concilio facta) aliquid afferat levaminis Pontifici Maximo, qui immenso fidelium dolore nuper ab Urbe exulare coactus, nunc vero Gallia nostra, Ecclesiae primogenita, sic volente et invictis armis praeceunte, in suam *ditionem Romanam* restitutus est, *cuius principatus temporalis supremo Ecclesiae regimini tam mirabili Dei ordinatione fuit annexus, ad tutum et liberum spiritualis potestatis exercitium!*

9. *C. Rothomagensis. 1850. Decr. VI. §. 3.* Sententiam eorum, qui temporalem Romani Pontificis ditionem legi evangelicae adversari asserere non veriti sunt, damnant et reprobant Concilii Patres, votisque omnibus precantur salvum et incolumem esse sacrum principatum, quo liberius et tutius apostolica potestas toto orbe exercetur. —

10. *C. Auscitanum. 1851. Tit. II. c. 1.* — *Non minus ecclesiasticae libertatis quam iustitiae hostes* reputamus eos, qui inquieto nostro tempore dictis vel scriptis vel etiam actibus Romanum Pontificem sua temporali potestate et independentia spoliare nituntur, quam providente Domino ad expeditiorem rei christianae gubernationem antiquitus iure optimo possidet. — **Acta Conciliorum horum separatim edita.**

287.

Allocutio Pii IX Summi Pontificis ad Cardinales post suum Romam reditum in Consistorio 20. Maii 1850 habita, quae et Viris Principibus pro restitutione sua in Sedem Romanam grates promit, et zelum Epporum ad conterendos errores S. Religioni ac Ecclesiae infestos excitat.

MON. Si semper antea, Ven. Fratres, admirabilem Dei O. M. in re catholica tuenda providentiam extitisse cognovimus, postremis hisce potissimum annis coelestem illam vim, qua Deus Ecclesiae suae usque ad consummationem seculi sese adfuturum promisit, mirandum in modum fulgere perspeximus. Universo enim, qua late patet, terrarum orbi notae ac pervulgatae sunt tristissimae rerum vicissitudines, quibus nos vehementer afflicti ab hac nostra Sede sexdecim et amplius menses exulare coacti fuimus, itemque comperta atque explorata sunt acerbissima, et numquam satis deploranda tempora, quibus tenebrarum princeps suam omnem contra Ecclesiam, et hanc Apost. Sedem rabiem evomere, atque in hac ipsa quoque Urbe, catholicae veritatis centro, cum incredibili nostro, vestroque et omnium bonorum luctu debacchari visus est. Atque omnes norunt, quomodo iustus et misericors Dominus, qui percutit et sanat, mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit, praesentibus manifestisque suae bonitatis praesidiis consolatus nos fuerit in tribulatione nostra, et nostras preces genitusque ac totius Ecclesiae vota propitio et sereno vultu respiciens, luctuosissimam illam atque ab inferis excitatam tempestatem sedare, et carissimos Pontificiae nostrae ditionis populos ab infelici illo, in quo misere iacebant, statu eripere, nosque in hanc almam Urbem ipsis populis prae laetitia gestientibus atque omni catholico orbe exultante, reducere sit dignatus. Itaque cum post nostrum in Urbem reditum hodierno die Vos primum allocuturi simus, nihil certe nobis po-

tius, quam ut maximas, atque immortales Omnipotenti Deo pro tantis beneficiis agamus gratias, ac meritis laudibus prosequamur inclytas illas Nationes et Principes, qui a Deo ipso excitati de nobis, deque hac Apost. Sede optime mereri, et suis opibus, consiliis et armis civilem eiusdem Sedis Principatum tueri ac defendere, et publicam quietem et ordinem huic Urbi et Pontificiae ditioni restituere tam vehementer laetati sunt.

Atque gratissimi nostri animi sensus et nostrarum laudum praeconium merito sibi vindicat carissimus in Christo Filius Noster Ferdinandus 2. utriusque Siciliae Rex illustris. Ipse enim pro eximia sua religione vix dum de nostro Caietam adventu certior factus, nulla interposita mora ad nos advolans, una cum Augusta Sua Coniuge Maria Theresia omnes singularis suae pietatis ac filialis prorsus devotionis et obsequii significationes Christi in terris Vicario exhibere vehementer gaudens, nos munifico hospitio excepit, ac toto tempore, quo in suo Regno morati sumus, quovis officiorum genere nos cumulare numquam intermisit, veluti vos ipsi testes locupletissimi fuistis, Ven. Fratres. Cum autem aliae quoque Nationes ad Civilem Apostolicae huius Sedis Principatum tutandum accurrerunt, idem Princeps suas ipse copias ducere voluit. Quae quidem egregia pientissimi Regis in nos et eandem Sedem merita animo nostro ita infixae haerent, ut iucundam eorum memoriam nulla unquam delere possit oblivio. Nunc vero magno cum honore et perenni grati animi nostri testimonio nominanda a nobis est clarissima Gallorum natio militari gloria, et in hanc Apost. Sedem obsequio, atque aliis tot sane nominibus illustris, cuius propensissimam in nos voluntatem et beneficia experti sumus. Siquidem illa Natio, eiusque Reipublicae inclytus Praeses afflictis nostris et Pontificiae ditionis rebus occurrens, nullisque sumtibus parcens, strenuos suos duces, militesque mittendos decrevit, qui multis gravibusque perfuncti laboribus hanc potissimum Urbem misere divexatam atque postratam ab infelici, qua premebatur, conditione liberarunt, vindicarunt, ac nos in ipsam Urbem reducere tantopere gloriati sunt. Qua quidem in laude et grati animi nostri significatione coniunctum quoque omnino volumus carissimum in Christo Filium nostrum Franciscum Iosephum Austriae Imperatorem, Hungariae Regem Apostolicum, et Bohemiae Regem illustrem, qui pro avita sua pietate, et in hanc Petri Cathedram observantia, validissimam suam opem et

operam in civilem huius Apost. Sedis Principatum tuendum omni alacritate et studio conferens, Pontificias praesertim Aemiliae, Piceni, et Umbriae Provincias victricibus suis copiis ab iniusta ac tristi dominatione eripuit, easque legitimo nostro, et eiusdem Sedis Regimini restituit. Gratissima quoque recordatione praecipuam rationem habere debemus erga nos meritorum carissimae in Christo filiae nostrae Mariae Elisabeth Hispaniarum Reginae Catholicae, eiusque Gubernii: nam, veluti optime scitis, ubi nostras accepit calamitates, nihil antiquius habuit, quam singulari cura catholicas gentes ad communis omnium fidelium Patris causam propugnandam statim excitare, ac valentes suas deinde mittere copias ad Romanae Ecclesiae possessiones tuendas. Atque hic, Ven. Fratres, nullo modo taciti praeterire possumus aliorum praeclarissimorum Principum, illorum etiam, qui huic Petri Cathedrae minime consociantur, propensissimam erga nos voluntatem, qui licet suas copias haud miserint, tamen eorum operam in temporalibus nostris et Romanae Ecclesiae iuribus rationibusque tuendis impendere studuerunt. Quocirca iis quoque omnibus debitas meritasque habemus et agimus gratias, atque ipsis nos summopere gratos esse profitemur. Qua quidem in re nemo admirari non potest summam illius omnia fortiter svaviterque regentis et moderantis Dei providentiam, qui in hac quoque tanta temporum perturbatione et acerbitate effecit, ut vel ipsi Principes cum Romana Ecclesia minime coniuncti civilem eiusdem Ecclesiae Principatum sustinerent, defenderent, quo Romanus Pontifex singulari eiusdem divinae providentiae consilio per tot iam continentia secula optimo quoque iure potitur, ut in universae Ecclesiae regimine sibi divinitus commisso supremam suam apostolicam auctoritatem toto orbe ea plane libertate possit exercere, quae ad Summi Pontificatus munus obeundum ac totius Dominici gregis salutem procurandam tantopere est necessaria. Debitae autem laudis et honoris testimonium omnibus eorundem Principum et Nationum apud nos et hanc S. Sedem Oratoribus atque Administris deferimus, qui pro suorum Principum et Nationum erga nos voluntate ac studiis Personam nostram ante discessum tutati sunt, ac nos tum in exilio tum in reditu semper sunt comitati. Tot vero tantisque singularis pietatis, impensi amoris, devotissimi obsequii, ac largissimae liberalitatis officiis ab universo catholico orbe affecti fuimus, ut vehementer cupe-

remus in hoc Vestro consessu non solum singulis civitatibus et oppidis, sed unicuique etiam hominum iterum debitas pro suis erga nos meritis persolvere gratias ac tribuere laudes, nisi longius quam par est haec nostra excurrere deberet oratio. Verum tamen silentio praeterire non possumus illustria sane et mirae fidei, pietatis, amoris et liberalitatis testimonia, quibus nos prosequuti sunt Vener. Fratres totius Catholici Orbis Antistites, quibus maximae nobis laetitiae fuerunt. Nempe ipsi quamvis in gravissimis angustiis ac difficultatibus constituti, sacerdotali tamen fortitudine et zelo ministerium suum implere, et bonum certamen certare, et tum voce, tum salutaribus scriptis, tum episcopalibus conventibus Ecclesiae causam, iura, libertatem impavidè defendere, et commissi sibi gregis saluti prospicere numquam cessarunt. Atque haud possumus, quin gratissimi nostri animi sensus Vobis quoque profiteamur, Ven. Fratres S. R. E. Cardinales, qui summam certe consolationem et solatium Nobis attulistis, quandoquidem nostrarum calamitatum socii atque participes, invicto animo dura perpassi, et graviora quaeque pro Ecclesia Dei subire parati amplissimum, quem in eadem Ecclesia obtinetis, dignitatis gradum omni virtute sustinere, nosque in tantorum rerum certamine et discrimine Vestris consiliis atque laboribus iuvare numquam omisistis. Cum igitur maximo Dei beneficio res ita conversae fuerint, ut in hanc Apost. Sedem inter summas non solum huius almae Urbis, sed omnium etiam populorum gratulationes redire potuerimus, nihil certe nobis omnibus potius esse debet, quam in humilitate cordis nostri assiduas atque immortales ipsi clementissimo miserationum Domino agere gratias, qui fecit nobiscum misericordiam suam, itemque Sanctissimae Dei Genitrici Immaculae Virgini Mariae, cuius potentissimo patrocinio salutem nostram acceptam referimus. — (*Reliqua pars Allocutionis huc non spectat, ideo exmittitur.*) — **Acta Pii IX.** Romae. 1854. I. 224.

288.

Conc. Ravennatense a. 1855. pro ditione temporali S. Sedis.

MON. *Part. I. cap. 3. §. 4.* Nec praetereunda hic coniunctio spiritualis auctoritatis cum temporali potestate, quam mirabili Divinae Providentiae dispensatione, optimo et perantiquo iure Romanus Pontifex sibi vindicat in alma urbe et tota ditione ecclesiastica. Hanc coniunctionem legi evangelicae adversari, ut pluribus iam abhinc seculis affirmarunt nonnulli, ideo ab Ecclesia damnati (Wicleff), ita et in praesenti alii affirmare non dubitant. Hos propterea nos etiam reprobamus, atque damnamus, obtestantes insimul Deum Opt. Max. ut eandem politicam potestatem Pontifici Summo sartam tectam servare velit, quo liberius et efficacius in bonum totius Ecclesiae per universum orbem dispersae suo apostolico muneri satisfacere valeat. — *Acta et decr. C. Ravenn. 1855.*

289.

Constitutio Pii IX de sic dicta „*Monarchia Sicula.*“ 1856.

MON. Peculiaribus adductus rationibus fel. mem. Benedictus XIII praed. noster id consilii cepit, ut pro regno *Siciliae* ultra Pharum constitutionem, quae incipit „*Fideli*“ ederet quoad *Iudicem*, uti vocant, *Monarchiae*, eiusque tribunal. Ad universalis Ecclesiae regimen nos pariter Deo sic disponente vocati, pro pastoralis qua urgemur sollicitudine haud praetermisimus ad illam quoque catholici gregis partem mentis aciem animique curas intendere, ut si quid animarum salus exquireret, illud paternae providentiae studio decerneremus. Quapropter rebus omnibus matura deliberatione perpensis, nedum omnes et singulas canonicas facultates, intra illos tantum limites, qui in memo-

rata Constitutione Ben. XIII praefiniti sunt, conservare intendimus, sed vero etiam spirituali fidelium bono, quod potissimum nobis est, consulere volentes, nec non carissimo in Christo Filio nostro Ferdinando utriusque Siciliae Regi illustri paternae nostrae benevolentiae testimonium exhibere, eiusque desiderii obsecundare cupientes, novas favore Siciliae concessionibus tribuendas censemus tum quod spectat ad *dispensationes matrimoniales* pro personis vera egestate laborantibus, tum quod pertinet ad causas super *nullitate religiosae professionis*. Quae quidem concessionibus ita tribuendas arbitramur, ut regulam simul tradamus, aperteque declaremus omnino tenendam in causis, quae suscipiantur de invaliditate seu matrimonii, seu professionis in religioso aliquo ordine emissae, et modum pariter indicemus plane servandum ab iis, qui post suspensiones per Ordinarios ex informata conscientia prolatas reclamare velint. Quamquam in dispensationibus matrimonialibus super impedimenti tertii et quarti gradus pro personis vere pauperibus : fel. rec. Gregorio XVI praed. nostro per literas in forma Brevis incipientis, 'Iamdiu' dispensandi facultas extensa sit Iudici Monarchiae etiam in casibus, in quibus impedimentum tertii et quarti gradus *secundum* attingat, attamen in bonum animarum regulam decernere volentes in casibus, in quibus de impedimento agatur tertii et quarti gradus *primum* attingente, facultatem dicto Iudici facimus, ut in singulis huiusmodi casibus supplex ad S. Sedem confugiat docendo tum de vera oratorum paupertate tum de causis canonicis pro facultate assequenda dispensationem in proposito casu concedendi, ac memoratus *Iudex in rescripto dispensationis mentionem facere expresse debet facultatis ad Apost. Sede obtentae, indicato etiam die, quo huiusmodi facultas sibi concessa sit; si secus fecerit, dispensationem super impedimento matrimonii nullius roboris planeque irritam declaramus*. Porro id omnino intellectum volumus, dispensationes huiusmodi nonnisi personis vere pauperibus esse largiendas, *nullumque a Regali Gubernio interponendum esse impedimentum, quominus fideles, si hoc voluerint, directe ad S. Sedem supplices confugiant pro huiusmodi dispensationibus assequendis, ac quominus illae, si concessae sint, executioni mandentur, quas quidem gratuito volumus impertiri*. Iamvero ad causas quod attinet super nullitate religiosae professionis, non obstante Con-

stitutione Benedicti XIV praed. nostri, quae incipit *Si datam*, haec, quae sequuntur, in causis huius generis observari mandamus. Si quis *ultra quinquennium* ad tramites C. Tridentini commutandum causam instituere velit de restitutione in integrum, *applicare de hac re debet Apostolicae Sedi*. Si vero ex informationibus, quas super re sumendas putabit Summus Pontifex, preces exhibitae iustis inniti argumentisprehenderit, *in singulis casibus in Sicilia unum vel plures eiusdem insulae Episcopos designabit*, cui vel quibus preces remittat, ut de huiusmodi causa ad iuris tramites disceptent, ac decisionem edant, *decisionemque ab iis latam nulli plane obnoxiam volumus appellationi apud quodcunque tribunal*. — — Iamvero salva competentia tribunalium ecclesiasticorum in Sicilia ad tramites memoratae Constitutionis Benedicti XIII, *in causis de nullitate matrimonii observari mandamus Constitutionem Benedicti XIV Dei miseratione*. — Denique cum suspensiones, quae per Ordinarios *ex informata conscientia* inferri solent, considerari minime queant uti causae, quae publici iudicii formam sustineant, idcirco *qui huiusmodi suspensionibus obnoxii sunt, preces Summo Pontifici tantum deferre poterunt*. Iamvero apostolica auctoritate nostra decernimus ac statuimus, ut omnia ac singula, quae praesentibus nostris literis comprehenduntur, accurate serventur, ac si quis quidquam contra faxit, feceritque, illud inane, irritum, et nullius plane vigoris volumus ac declaramus. — Datum Romae die 26 Ianuarii 1856. — **Acta Pii IX.** Romae. 1858. II. 499.

290.

Pii IX Allocutio ad Collegium Cardinalium postsuperatum iter ad provincias ditionis temporalis pontificiae susceptum, a. 1857.

MON. Cumprimum in hanc almam Urbem nostram Deo bene iuvante salvi et incolumes post quatuor mensium iter ad visendos carissimos pontificiae nostrae ditionis populos susceptum reversi sumus, nihil certe nobis iucundius quam vos allo-

qui, ven. fratres, ut praecipui nostri erga vos amoris officium fungamur, ac simul egregiam ac perspectam vestram religionem excitemus ad immortales una nobiscum gratias agendas missionum rationum Domino, qui nostro itineri benedicens divina sua clementia effecit, ut laetissimos ex illo fructus perciperemus. Et hac enim Urbe, veluti probe nostis, profecti, ut inprimis per singularem nostram erga immaculatam sanctissimamque Dei Genitricem Virginem Mariam pietate religiosissimum augustissimumque Lauretanum templum venerabundi adiremus, alias quoque invisissimas Civitates, quibus Lauretum itur, ac deinde primarias praesertim pontificiae ditionis civitates in Umbria, Piceno, Aemilia, Patrimonio ceterisque provinciis sitas in nostri itineris progressu peragravimus. Equidem non potuimus non vehementer laetari, et humillimas clementissimo bonorum omnium largitori Deo persolvere gratias, propterea quod *universi, quos perlustravimus, populi tam egregios pietatis sensus nobis manifestare, atque ita huic Apost. Sedi se addictos ac devotos ostendere laetati sunt, ut hoc nostrum iter sanctissimae nostrae religionis perpetuus solemnisque videretur triumphus.* Ubique enim non solum spectatissimi vestri collegae S. R. E. Cardinales AEppi, Eppi, alique singularem dioecesium Sacrorum Antistites et ecclesiastici viri, ac Magistratus et Optimates eximium suum erga nos et eandem Sedem amorem et obsequium splendidissimis quibusque modis palam publiceque profiteri gloriabantur, verum etiam quacunque transivimus, *omnes omnium locorum, omnes omnium ordinum, omnes omnium aetatum in publicas etiam vias certatim effusi tam ingentibus laetitia plausibus tamque miris filialis observantiae significationibus in persona humilitatis nostrae suam erga Christi hic in terris Vicarium venerationem, suamque erga proprium Principem fidem, pietatem omni studio ostendere, ac declarare gestiebant ut saepe lacrimas continere haud potuerimus.* Ac vel maxime optaremus singulas hic civitates, oppida, populos hominesque nominare, ipsisque meritis debitasque laudes tribuere, si praefinita huic nostrae orationi brevitatis id nobis permitteret. Cum autem nihil profecto nobis gratius esse posset, quam eorumdem populorum religionem, eorumque in hanc Apost. Sedem amorem tot luculentissimis sane modis testatum perspicere, tum paterni animi nostri caritate omnes potissimum cuiusque loci et

indinis Magistratus quam libentissime allocuti sumus, qui pecuniaria aliqua desideria ac postulata ad proprias cuiusque loci indigentias atque ad commercii prosperitatem augendam duxerat pertinentia nobis eo plane obsequio ac ratione exposuerunt, quae fidelissimos et huic S. Sedi addictissimos subditos maxime decet. Neque omisimus multis in locis alacri libenterque animo ea peragere ac statuere, quae ad ipsorum populum religionem ac pietatem magis magisque excitandam ac fovendam, atque ad maiorem eorum in temporariis quoque rebus utilitatem promovendam, et commoda procuranda conducere existimavimus. Numquam vero desinemus in humilitate cordis nostri Deum enixe orare et obsecrare, ut tum populos, quos semper invisimus, tum alios Civili huius Ap. Sedis principatui subiectos uberrimis quibusque divinae suae gratiae donis fovens ac propitius semper cumulet, eosque sanctissima sua fide, caritate ac solida pietate, omnique vera virtute quotidie magis repleat, illorumque labores, industriam, commercium celesti suo favore dirigat, adjuvet, fortunet, ac det illis omnem rore coeli et de pingvedine terrae abundantiam, et ipsos castissimos nobis populos omnipotenti sua virtute a pestifera tot serpentium errorum contagione defendat, atque a nefariis impietatum hominum insidiis, fallaciis et molitionibus tueatur, eripiat.

Acta Pii IX. II. 606.

291.

Card. AEppus Zagradiensis in pastorali epistola quadragesimali de calamitatibus Statui Pontificio illatis, a. 1858.

MON. — — Nullibi impius revolutionis spiritus maiorem impetu erupit, quam in Statu Pontificio, principeque eius urbe. Quippe illuc potissimum dirigendi erant assultus, ubi praecipuum fuit expugnandae arcis firmamentum; debellandum in primis caput exosi corporis, quo concusso membra haud magno negotio dilaniari posse, ac dissipari existimabantur. Ac inprimis eadem impia ista conspiratio, secuta magistrum suum mendaci-

orum patrem, qui iam primos parentes nostros suis decepit fallis promissionibus, ipsi adeo Salvatore suas ausus est propinare fictae benevolentiae contestationes, rem ab adulationibus orsus est. Adhibuit cuncta, quae vel cogitari possunt, laudis encomia acclamationes publicas, ad impudentiam usque exaggeratas aeternam pollicebatur nominis gloriam nil talis ambienti Summo Pontifici, perennemque promittebat populorum gratitudinem. Quam sincero ex corde haec processerint, mox apparuit manifestissime. Utrumque enim hac via ad suum se pertingere finem nequire observavit factio revolutionaria, animadvertitque non exiguam populi partem malis suis artibus in transversum actam ac paratam esse ad succolendam suam audaciam: vertit folium et ab ovationibus ad postulationes processit, quae in dies evaserunt violentiores; donec ad minas et vim summae in terris dignitati inferendam sacrilegos figeret passus; ut adeo vitam ipsarum Christi in terris Vicarii manifesto exponeret discrimini, quare idem SS. Pater aegre sui ex Urbe subductione intuto potuit collocare. Salvavit tamen eam Deo propitio, ac feliciter ad viciniam Principis pertigit ditionem, ubi per hunc eo benevolentiae studium et eaque exceptus fuit pietate, quae apprime decet religiosum, verumque ac generosum Ecclesiae filium. O quam vere in acerbis his angoribus constitutus idem SS. Pater dicere poterat cum Psalmista: „Qui iuxta me erant, de longe steterunt, et vim faciebant, qui quaerebant animam meam. Et qui inquirebant malum mihi, locuti sunt vanitates, et dolos tota die meditabantur. Non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est, sepulcrum patens guttur eorum.“ Discessu Pontificis e metropoli sua publico iuris facto, rebellionis capita fremere partim, quod tanti pretii victimam ungvis suis ereptam viderent, partim exultare, quod sublato e medio legitimo Domino tutius rapinas suas agere, et damnabiles intentiones suas expeditius affectui mancipare se posse arbitrarentur. Nec omnino quidquam neglexerant eorum quae publicum ordinem convellere, ac populos infelices reddere consueverunt: aperire portam passionibus et irrefroenae licentiae, insultare religioni morumque innocentiae, perditis hominibus animos ad pessima quaeque audenda subiicere, bonis contrariis metus incutere, exhaurire aeraria publica, imo ingentia ea aeris alieni onere gravare, cetera idgenus, quae opinionem nova molientium prosperitatem populorum operantur, re tamen

esa eos in barathrum infelicitatis agunt praecipites. Sed potis-
 mum eo sibi complacebant hi perditii homines, quod audacia sua
 sem se imposuisse crederent temporali Papae dominio, quodve
 obverso hoc priscae, ut aiebant, temporum obscuritatis simu-
 lero subditos ei populos suae restituissent libertati, cuius be-
 neficio iuncti ceteris Italiae populis mox unam ac indivisam ef-
 firmaturi forent per totam peninsulam Rempubicam, ac veterem
 huius Romanae gloriam restauraturi. Quippe chimaera haec in-
 tibi instar perpetuo obsidet morbidam horum novatorum mentem,
 non obstante contraria historiae auctoritate, totque anteactorum
 saeculorum experientia, non obstante tanta inter populos Italiae
 idolis, dialectorum ac propensionum varietate, vivaque invi-
 cem aemulatione, sed nec attentis seu praesentibus regnorum
 superiorumque correlationibus, seu etiam iuribus quantumvis
 legitime acquisitis. At vero Dominus, qui dixit aliquando: ,no-
 ne tangere christos meos, et in prophetis meis nolite malignari,
 prospexit de excelso sancto suo, ut audiret gemitus compedito-
 rum, ut solveret filios interemtorum,‘ prospexit et recordatus
 misericordiae suae, unanimem catholicis Principibus indidit
 mentem, communem Christianorum Patrem haereditati suae, e
 turba execrandis malignorum hominum artibus depulsus fuit, re-
 stituenti. Quam promptam hac in parte, quamque praeclaram,
 devotissimus Imperator et Rex noster praestiterit operam,
 nihil opus est explicatius promere. Quivis etenim facile potest
 sibi imaginari, eum pro sua erga Religionem pietate suoque
 erga Sedem Apostolicam tenero studio nil eorum, quae huc con-
 dictura videbantur, neglexisse; ut adeo dignissimus haeres Au-
 gustorum maiorum suorum, in quibus fides catholica longo se-
 culorum lapsu praecipuam nacta est columnam, re ipsa se Prin-
 cipem esse Apostolicum hac etiam vice demonstraret. Itaque S.
 pater post breve Caietanum exilium Romam revertitur, inque sua
 sedem considet Sede, magnos inter exultantis orbis catholici
 applausus. Sic iterum impletum est, quod cecinit David rex Spi-
 ritui S. excitus: ,Ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi
 sunt, nec potuerunt stare. Quoniam qui malignantur, extermin-
 abuntur, sustinentes autem Dominum ipsi haereditabunt ter-
 ram.‘ Peculiarem autem in hoc eventu meretur attentionem, quod
 exterminium, quibus haec restitutio Pontificis effecta fuit, armorum
 potior pene pars ad Gallicam nationem referri debeat, quae de-

mocratica eorum reipublicae forma regebatur. Res profecto mirae et futuris generationibus vix credibilis apparitura; ut miles reipublicanus suae reddat auctoritati coronatum Principem suo iure regnantem, nec principem solum, sed principem Sacerdotem. Qua in re novo iterum eoque illustri sane impatescit documentum, vias hominum perquam abluere a viis Domini, tamque sublimia et inscrutabilia esse divina consilia, ut ea ipsa, quae homines suis intentionibus apprimè subservitura existimant, in contrarios divinae voluntati congruos fines efficiendos sciat convertere.

His, quae adusque summis quasi apicibus delineata vestristitimus obtutibus, attentius expensis haud possibile existimamus quemquam prudentem vel dubitare posse, sacrosantam Ecclesiam nostram reapse potenti Eius numine protegi, qui eam proprio suo fundavit sanguine, quive ab ea se numquam recessurum tam solemni pollicitus est professione. Potest ea premi, affligi, calumniis opprobriis calamitatibus omnis generis cumulari, imo id his in terris ad naturam eius pertinet, velut exercitus adversus corruptelam mundi militantis: sed suppressi et expugnari non potest. „Non est sapientia, ut legimus in scriptis nostris, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, consilium enim eius manet in aeternum.“ Ecclesia Capite sedi suae suoque principatui restituto, rebellis coniurati vertit iterum folium, inque publicis suae sectae faventibus pagellis declamabat: Papam gallici militis esse captivum, tamque populo exosum, ut vix limen sui pallatii egredi, neque extus Romam vel in proprio suo Statu se audeat ostendere. Ac ultimus S. Patrem longius per Statum Pontificium iter suscepturum innuit, divinare coepit incorrigibilis eadem factio, ac vaticinatum eum in itinere suo si non vituperia, et apertam oppositionem certo contemptum et summam animorum alienationem expecturum, acrisque postulationibus omnis generis fore impetendum. Sed eventus iterum monstravit, vaticinatores hos ex numeris fuisse prophetarum Baal, nec Dei sed mali spiritus halitu animatos. Iter enim Pontificis tantis undique devotionis, venerationis, et pietatis fuit cumulatum demonstrationibus, ut in cunctis retroactorum seculorum annalibus vix quidquam similis consignatum reperiatur; nec ullus e longa 256 Summos Pontifices numerante serie possit nominari, cui tantae fuissent exhibitae filialis studii contestationes, quantae hoc in itinere exhibitae fue-

Ant Pio PP. IX. In vicem quippe vituperiorum et oppositionum
 onnisi profundam venerationem et omnem obsequiorum prom-
 tudinem vidit peregrinus noster Apostolicus; loco cervicum
 spectarum vidit flexa ad recipiendam paternam benedictionem
 enua; pro indiscretis postulationibus ad summum modestas,
 umiles et fiduciales preces. Atque etiam absoluto feliciter hoc
 plures menses producto itinere suo Romam reversus easdem
 illic, imo ampliores quoque devotionis et amoris expertus est
 gnificationes. Et haec quidem non a propriis solum subditis,
 ad apud alias etiam, quas in itinere suo attingit, ditiones ei
 ptigerunt honorum encomia, neque solum a populis, sed ab
 sis quoque et vicinarum et remotiorum ditionum Principibus,
 ui certatim communi orbis christiani patri suae filialis adhae-
 onis et observantiae luculentissima exhibere perrexerunt do-
 cumenta.

Quantam cuncta haec beatissimo Patri et Summo Pontifici
 ostro indere debuerint laetitiam, quamque exuberantia erga
 eum O. M. gratitudinis sensa in corde eius excitare, quisque
 cile autumare potest, qui ad eius animum vivo religionis sensu
 fertissimum mentem reflexerit. Hanc laetitiam suam haecque
 rati animi sui sensa ipse admirabili cum teneritudine et elo-
 quentia explicuit sua die 25 Sept. 1857. in Consistorio secreto
 ronunciata Allocutione. Et sane qui haec expenderit, haud mi-
 nibitur, quod hoc grati erga divinam benignitatem animi sensu
 caestuans SS. Pater continere se non potuerit, quin iterum ape-
 ret thesaurum Ecclesiae, cuius claves divinitus sibi creditas
 net, proque anno currente 1858 Indulgentiam per modum Iu-
 laei pro tota Catholica Ecclesia concederet sic, ut, si locorum
 rdinarij opportunum in Domino existimaverint, in Dioecesibus
 tis preces indicendas curarent, quibus a Deo impleretur, ut
 ecclesia sua sancta eiusque salutaris doctrina ubicunque terra-
 am cunctis amotis difficultatibus maiora in dies incrementa sus-
 ppiat, ac prospere vigeat, ac dominetur, omnesque populi oc-
 rrrant in unitatem fidei et agnitionis D. N. I. C. — — Datum
 agrabiae die 28 Febr. 1858.

**Monumenta anni 1859, quo Revolutio Italica
ditionibus Status Pontificii magnam cladem
intulit.**

INTR. Cum praesente anno inchoant memorabilia ea documenta, quae ex occasione Revolutionis in Statu Pontificio novitus exortae in lucem publicam sunt emissa. Ea mox, a publica facta sunt, per diaria, ephemerides, per libros, alia scripta vulgata, imo plurima separatim quoque edita fuere: quae ex incidenti designationem fontium, e quibus istiusmodi documenta desumimus, praetermittendam iudicavimus. In recensione vero Monumentorum istorum eum tenebimus ordinem, de anno in annum primo Monumenta Romana, quae inde a mens Junio anni 1859. in lucem emissa sunt, exhibeamus; his porro Acta, quae ad indicandum universale Praesulum orbis catholici de temporali ditione Rom. Pontificis suffragium, in epistolis a Summo Pontifice, item in encyclicis literis ad Clerum et fidelem populum semet manifestans, spectant, subiungamus; demum ad cetera huc pertinentia documenta descendamus, quae videlicet aut Responsa Pontificia, aut Synodales enunciationes, aut alias similis meriti declarationes etc. in se continent.

292.

Pius IX datis ad universos Praesules literis, **damnat revolutionem in ditionibus pontificiis** erumpentem, et preces ad Deum instituit, cui postulat, dd. 18. Iun. 1859.

MON. Qui nuper per Italiam erupit contra legitimos Principes seditionis motus, in regionibus etiam pontificiae ditioni finitimis nonnullas ex provinciis nostris quaedam veluti incendii flammam pervasit: quae quidem et funesto illo permotae exemplo, externis actae incitamentis a paterno nostro regimine sese sub-

auxerunt, et vero etiam paucis adnitentibus id quaerunt, ut
 calico illi subiiciantur gubernio, quod per annos hosce postre-
 mos Ecclesiae ac legitimis illius iuribus sacrisque administris se-
 lessit adversum. Dum nos rebellionis huiuscemodi actus et re-
 probamus et dolemus, quibus quaedam tantum populi pars tur-
 batis in iisdem provinciis iniuste adeo respondet paternis stu-
 diis curisque nostris, ac dum *necessarium esse palam edicimus*
huic Sedi Civilem Principatum, ut in bonum religionis sa-
cram potestatem sine ullo impedimento exercere possit, quem
 eundem civilem principatum extorquere eidem connituntur va-
 rii hostes Ecclesiae Christi: Vobis in tanto rerum turbine
 praesentes damus literas, Ven. fratres, ut aliquod dolori nostro
 solatium quaeramus. Atque hac occasione vos etiam hortamur, ut
 pro explorata pietate vestra, pro eximio erga Ap. Sedem eius-
 que libertatem studio id praestandum curetis, quod olim Aaroni
 supremo Hebraeorum Pontifici praescripsisse legimus Moysen
 Num. 16: ,tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte in-
 censum desuper, pergens cito ad populum, ut roges pro eis,
 cum enim egressa est ira a Domino et plaga desaevit.‘ Itemque
 vos hortamur, ut preces fundatis, quemadmodum sancti illi fra-
 tres, Moyses nimirum atque Aaron, qui proni in faciem dixe-
 rant: ,Fortissime Deus spirituum universae carnis, num aliqui-
 tus peccantibus contra omnes ira tua desaeviet?‘ Ad hoc scili-
 cet, ven. fratres, praesentes vobis mittimus literas, ex quibus
 non parum solatii percipimus, quippe confidimus, desideriis vos
 curisque nostris cumulate responsuros. Ceterum *palam hoc pro-*
temur, indutos nos virtute ex alto, quam infirmitati nostrae
committet fidelium precibus exoratus Deus, quidvis discriminis,
quidvis acerbitalis antea perpessuros, quam apostolicum ulla
ex parte deseramus officium, ac quidquam admittamus contra
veramenti sanctitatem, quo nos obstrinximus, cum licet imme-
ntes supremam hanc Apostolorum Principis Sedem, arcem et
propugnaculum catholicae fidei Deo sic volente conscendimus.
 In pastoralis vestro tuendo munere omnia laeta ac felicia, ven.
 fratres, vobis adprecantes, coelestis auspicem beatitatis apo-
 stolicam benedictionem vobis gregique vestro peramanter im-
 pertimur. Datum Romae die 18. Iunii 1859.

Allocutio Pii IX ad S. Collegium de motibus
intestinis in Statu Pontificio excitatis, d
20. Iun. 1859.

MON. Ad gravissimum, quo cum bonis omnibus propter bellum inter catholicas nationes excitatum premimur, dolorem maximus accessit moeror ob luctuosam rerum conversionem ac perturbationem, quae in nonnullis pontificiae nostrae ditionis provinciis nefaria impiorum hominum opera ac sacrilego prorsu ausu nuper evenit. Probe intelligitis, ven. fratres, nos dolentes loqui *de scelestis sane perduellibus contra sacrum legitimumque nostrum et huius S. Sedis civilem principatum coniuratione et rebellione*, quam vaferrimi homines in eisdem nostris provinciis commorantes tum clandestinis pravisque coetibus, tum turpissimis consiliis cum finitimarum regionum hominibus initis, tum fraudulentis calumniosisque editis libellis, tum exteris armis comparatis et invectis, tum perversis quibusque aliis fraudibus et artibus moliri, fovere, et efficere minime reformidarunt. Ne possumus non vehementer dolere, infestam huiusmodi coniurationem primum erupisse in Civitate nostra *Bononiensi*, quae paternae nostrae benevolentiae ac liberalitatis ornata beneficiis duos fere abhinc annos, cum ibi diversati sumus, suam erga nos et hanc Apost. Sedem venerationem ostendere ac testari haud omiserat. Bononiae enim die duodecima huius mensis, postquam Austriacae inopinato discesserunt copiae, nulla interposita morae coniurati homines audacia insignes, omnibus divinis humanisque proculcatis iuribus, laxatisque improbitatis habenis, haud exhorruerunt tumultuari, atque urbanam cohortem aliosque armare, cogere, educere, atque Cardinalis nostri Legati aedes adire, ibique ablatis pontificiis insignibus eorum loco rebellionis vexillum attollere et collocare, cum summa honestiorum civium indignatione ac fremitu, qui tantum facinus improbare, ac nobis et pontificio nostro gubernio plaudere haud extimescebant. Hinc ab ipsis perduellibus eidem Cardinali nostro Legato profecti

uit denunciata, qui pro sui muneris officio tot scelestis ausibus
 consistere, ac nostram et huius S. Sedis dignitatem et iura asse-
 rere ac tueri minime praetermittebat. Atque eo sceleris et impu-
 nentiae rebelles devenerunt, ut minime veriti sint gubernium
 commutare, et *Sardiniae Regis dictaturam* petere, et ob hanc
 causam suos ad eundem Regem deputatos mittere. Cum igitur
 noster *Legatus* haud posset tantas impedire improbitates, eas-
 que diutius ferre et intueri, *solemnem tum voce, tum scripto*
didit protestationem contra omnia, quae a factiosis hominibus
adversus nostra et huius S. Sedis iura fuerunt patrata, ac Bo-
 nonia discedere coactus Ferrariam se contulit. Quae Bononiae
 iam nefarie peracta sunt, eadem similibus criminosis modis *Ra-*
ennae, Perusiae, et alibi flagitiosi homines communi bonorum
 omnium luctu agere minime dubitarunt, haud timentes posse suos
 impetus a pontificiis nostris copiis reprimi ac refringi, cum illae
 numero paucae, eorum furori et audaciae resistere minime pos-
 sent. Quocirca in cisdem civitatibus a perduellibus omnium di-
 ctinarum humanarumque legum conculcata auctoritas, et suprema
 Civilis nostra atque huius S. Sedis oppugnata potestas, et defe-
 ctionis erecta vexilla, et legitimum pontificium gubernium de-
 medio sublatum, et *Sardiniae Regis dictatura* petita, et nostri
 Delegati publica emissa protestatione ad protectionem vel impulsu,
 vel coacti, et alia multa rebellionis admissa facinora. Nemo vero
 ignorat, quo isti Civilis Ap. Sedis principatus osores semper potis-
 simum spectent, et quid ipsi velint, quid cupiant, quid exoptent.
Omnes quidem norunt, singulari Divinae Providentiae consilio
factum esse, ut in tanta temporalium Principum multitudine et
varietate Romana quoque Ecclesia temporalem dominationem
nemini prorsus obnoxiam haberet, quo Romanus Pontifex,
Summus totius Ecclesiae Pastor, nulli unquam Principi sub-
iectus, supremam universi dominici gregis pascendi regendique
potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino acceptam
per universum qua late patet orbem plenissima libertate exer-
cere, ac simul facilius divinam religionem magis in dies propa-
 gare, et variis fidelium indigentis occurrere, et opportuna flagi-
 tantibus auxilia ferre, et alia omnia bona peragere posset, quae
 pro re ac tempore ad maiorem totius christianae reipublicae uti-
 litatem pertinere ipse cognosceret. Infestissimi igitur Romanae
 Ecclesiae temporalis dominii hostes *civilem eiusdem Ecclesiae*

Romanique Pontificis principatum, coelesti quadam rerum dispensatione et vetusta per tot iam continentia secula possessione, ac iustissimo quovis alio optimoque iure comparatum, et communi omnium populorum et principum vel acatholicorum consensione uti sacrum inviolatumque beati Petri patrimonium semper habitum ac defensum, invadere, labefactare, ac destruere connituntur, ut Romana Ecclesia suo spoliata patrimonio, Apost. Sedis Romanique Pontificis dignitatem, maiestatem deprimant, pessumdent, et liberius sanctissimae religioni maxima quaeque damna ac teterrimum bellum inferant, ipsamque religionem, si fieri unquam posset, funditus evertant. Huc sane semper spectarunt ac spectant nequissima illorum hominum consilia, molitiones et fraudes, qui temporalem Romanae Ecclesiae dominationem convellere exoptant, veluti diuturna ac tristissima experientia omnibus clare aperteque demonstrat.

Quamobrem cum nos apostolici nostri muneris officio, solemnique iuramento adstricti debeamus religionis incolumitati summa vigilantia prospicere, ac iura et possessiones Romanae Ecclesiae omnino integras inviolatasque tueri, et huius S. Sedis libertatem, quae cum universae Ecclesiae utilitate est plane coniuncta, asserere et vindicare, ac proinde ipsius principatum defendere, quo ad liberam rei sacrae in toto terrarum orbe procurationem exercendam Divina Providentia Romanos Pontifices donavit, illumque integrum et inviolatum nostris successoribus transmittere: iccirco non possumus non vehementer damnare, detestari impios nefariosque perduellium subditorum ausus, conatus illisque fortiter obsistere. Itaque postquam per reclamationem nostri Cardinalis Secretarii Status missam ad omnes oratores, ministros et negotiorum gestores exterarum nationum apud nos et hanc S. Sedem nefarios huiusmodi rebellium ausus reprobavimus ac detestati sumus, nunc in amplissimo hoc vestro consessu, ven. fratres, nostram attollentes vocem *maiori qua possumus animi nostri contentione protestamur contra ea omnia, quae perduelles in commemoratis locis agere ausi sunt, et suprema nostra auctoritate damnamus, reprobamus, rescindimus, abolemus omnes et singulos actus tum Bononiae tum Ravennae tum Perusiae tum alibi ab ipsis perduellibus contra sacrum legitimumque nostrum et huius S. Sedis principatum quovis modo factos et appellatos, et eosdem actus irritos*

omnino, illegitimos, et sacrilegos esse declaramus, atque discernimus. Insuper in omnium memoriam revocamus maiorem excommunicationem aliasque ecclesiasticas poenas, et censuras a sacris canonibus, Apost. constitutionibus, et gener. Conciliorum, Tridentini praesertim Sess. 22. c. 11. de ref. decretis inflictas, et ulla absque declaratione incurrendas ab iis omnibus, qui quovis modo temporalem Romani Pontificis potestatem impetere audeant: in quas proinde eos omnes misere incidisse declaramus, qui Bononiae, Ravennae, Perusiae, et alibi civilem nostram et huius S. Sedis potestatem et iurisdictionem, ac beati Petri patrimonium opera, consilio, assensu, et alia quacunque ratione violare, perturbare, et usurpare ausi sunt. Dum vero officii nostri ratione compulsi haec non levi certe animi nostri dolore declarare et edicere cogimur, miserrimam tot filiorum coecitatem illacrimantes, a clementissimo misericordiarum Patre humiliter enixeque exposcere non desistimus, ut omnipotenti sua virtute efficiat, ut quamprimum optatissimus illucescat dies, quo et ipsos filios resipiscentes atque ad officium reductos iterum paterno sinu cum gaudio excipere, et omni perturbatione sublata ordinem tranquillitatemque in tota pontificia nostra ditione restitutam videre possimus. Hac autem in Deo fiducia suffulti ea quoque spe sustentamur, fore, ut Europae Principes uti antea ita hoc etiam tempore suam omnem operam in temporali nostro sanctaeque huius Sedis principatu tuendo et integre servando consociatis studiis consiliisque impendant, cum eorum cuiusque vel maxime intersit, Romanum Pontificem plenissima frui libertate, quo catholicorum in eorundem Principum ditionibus comorantium conscientiae tranquillitati rite consultum sit. Quae quidem spes augetur propterea, quod Gallicae copiae in Italia degentes iuxta ea, quae carissimus in Christo filius noster Gallorum Imperator declaravit, non modo nihil contra temporalem nostram et huius S. Sedis dominationem agent, imo vero eandem tuebuntur atque servabunt.

294.

Protestatio S. Sedis contra Dictaturam Italiae a Rege Sardiniae assumptam, et invasionem ac occupationem provinciarum ditionis pontificiae. 1859. (ex ital.)

MON. Inter medias curas et angustias, per funestum hoc bellum provocatas, S. Sedi videbatur, quasi ipsa innumeris, quas accepit, affidationibus confidens, tranquilla remanere posset; ad promissiones illas id accessit adhuc, quod *rex Pedemontii* e consilio Imperatoris Gallorum, foederati sui, *fidem dederit, se in rebellibus Status Pontificii provinciis dictaturam neutiquam acceptaturum*. Dolorosum itaque est advertere, cursui rerum aliam directionem datam esse, ac *in conspectu SSmi Patris, eiusque regiminis facta evenire, quae sardinici gubernii respectu S. Sedis agendi rationem in dies magis suspectam reddunt, e qua quippe luculenter patet, quod essentialem civilis dominii partem S. Sedi eripere velit*. A tempore revolutionis Bononiensis, super qua Sua Sanctitas in sua Allocutione 20. Iunii questa est, civitas haec quasi e condito ut centrum congregationis deservivit multis e Mutina, Hetruria, et Pedemontio venientibus Officialibus ad praeparanda pro pedemontanis copiis hospitia. Ab extraneis his provinciis millia sclopetorum pro rebellibus et spontaneistis armandis illata, ad augendam in tumultuantibus provinciis confusionem tormenta suppeditata, ut pacis turbatores magis adhuc temerarii reddantur. Aliud factum, quod dictaturae illius recusationem plene illusoriam reddit, huic neutralitatis violationi coronam imposuit, et activam pro conservanda in Statibus Pontificiis revolutione cooperationem prodidit. *Nominatio Marchionis d' Azeglio in qualitate extraordinarii Commissarii pro Romania* (ut ex decreto suae celsitudinis r. principis Eugenii Sabaudi generalis locumtenentis Suae Sardinicae Maiestatis ddo 28 Iunii, et epistola comitis Cavour de eodem dato patet) ad dirigendam Legationum in bello cooperationem, et sub specioso praetextu impediendi, ne nationalis hic motus ullum

producat disordinem, est usurpatio attributorum iura terrae principis violantium. Res tam celeriter progressa est, ut *exercitus pedemontanus iam in ditiones pontificias irruperit, et pars venatorum ac r. cohors Novi loca: Forte, Urbano, et Castelfranco iam occupaverint*, ea intentione: ut rebellibus iunctus, copiis pontificiis ad restituendam regiminis auctoritatem exmissis resistat, et honestae huic intentioni nova impedimenta opponant. Finaliter ad legitimae auctoritatis usurpationem consummandam bini Officiales, ac unus inter hos pedemontanus *Ferrariam* exmissi sunt, propugnaculum hoc suffossuri, ac in aera vibraturi. Detestandae idgenus offensiones, in quibus continuus iura gentium multiplici sub respectu violandi nisus manifestatur, Suae Sanctitatis Cor moerore afficiunt, eumque gravi et iusta consternatione replent, tanto magis, quod horrenda idgenus facta a catholico rege procedant, qui augusti sui foederati consilium, oblatam sibi dictaturam respuendi, acceptavit. Cunctae dispositiones, ad mala haec avertenda, aut saltem minuenda factae successu caruerunt. *SSmus itaque Pater e consideratione suorum officiorum, quae eidem Statuum suorum tuitio, et civilis potestatis cum independentia et libero Pontificatus exercitio essentialiter iunctae in sua integritate conservatio imponunt, contra has in obversum observatae neutralitatis admissas usurpationes, violationesque cautelam interponit*, desideratque, ut protestatio haec omnibus europaeis potentiis communicetur; et confidit fore, ut pro suo quo eminent, iustitiae studio eundem succolent, neque tam manifestam iuris gentium, et summi Ecclesiae Capitis auctoritatis violationem patiantur, sed potius iustis eiusdem postulatis effectum procurent, quo scopo earumdem succursum, et protectionem implorat. Card. Antonelli.

295.

Pii IX Allocutio altera ad S. Collegium Card. de progressu revolutionis in ditione temporali S. Sedis, 26. Sept. 1859. habita.

MON. Maximo animi nostri dolore in Allocutione ad vos die 20 proximi mensis Iunii habita, ven. fr. lamentati sumus ea

omnia, quae ab huius Apost. Sedis hostibus tum Bononiae, tum Ravennae, tum alibi contra civilem legitimumque nostrum et eiusdem Sedis Principatum patrata sunt. Insuper eadem Allocutione illos omnes in ecclesiasticas censuras et poenas a sacris canonibus inflictas incidisse declaravimus, et omnes eorum actus nullos et irritos esse decrevimus. Ea porro spe sustentabamur fore, ut rebelles isti filii nostris hisce vocibus excitati ac permoti ad officium redire vellent, cum omnes praesertim noscant quanta mansuetudine ac lenitate vel ab ipso supremi nostri Pontificatus initio semper usi simus, et quanta alacritate studioque inter gravissimas temporum difficultates numquam intermiserimus curas omnes cogitationesque ad temporariam quoque nostrorum populorum utilitatem tranquillitatemque promovendam convertere. Sed nostra haec spes prorsus evanuit. Etenim ipsi externis potissimum consiliis, instigationibus, et omnibus cuiusque generis auxiliis freti, atque iccirco audentiores facti nihil inausum, nihilque intentatum reliquerunt, ut omnes *Aemiliae* provincias pontificiae nostrae ditioni subiectas perturbarent, easque a civili nostro et huius S. Sedis principatu distraherent. Hinc in iisdem provinciis rebellionis ac defectionis erecto vexillo, et pontificio sublato gubernio, primum *Subalpini Regni* Dictatores constituti fuerunt, qui postea Commissarii extraordinarii dicti, ac deinde Gubernatores generales appellati, quique supremi nostri principatus iura sibi temere arrogantes a publicis obeundis muneribus illos amoverunt, quos ob spectatam erga legitimum Principem fidem cum pravis eorum consiliis minime consentire suspicabantur. Non dubitarunt autem huiusmodi homines in ecclesiasticam quoque invadere potestatem, cum novas de nosocomiis, orphanotrophiis, aliisque piis legatis, locis, et institutis leges ediderint. Neque timuerunt aliquos eccles. viros vexare, eosque vel expellere, vel etiam in carcerem coniicere. Apertissimo vero in hanc Apost. Sedem odio perciti *minime reformidarunt die 6 huius mensis conventum Bononiae agere, ab ipsis nationalem Aemiliae populorum appellatum, atque in illo promulgare decretum falsis criminationibus et praetextis refertum, quo populorum unanimitatem mendaciter asserentes, contra Romanae Ecclesiae iura declararunt, se nolle amplius pontificio civili gubernio subesse. Atque insequenti die declararunt item, veluti in more nunc est, se velle Sardiniae Regis di-*

tioni et imperio adhaerere. Hos inter lamentabiles ausus non desinunt huius factionis moderatores omnem eorum artem in corrumpendis populorum moribus impendere per libros praesertim atque ephemerides tum Bononiae tum alibi editas, quibus fovetur quidlibet audendi licentia, et Christi hic in terris Vicarius iniuriis laceratur, ac religionis pietatisque exercitationes ludibrio habentur, precesque ad immaculatam sanctissimamque Dei Genitricem Virginem Mariam colendam, eiusque potentissimum patrocinium implorandum adhibitae irridentur. In scenicis vero spectaculis publica morum honestas, pudor, virtusque offenditur, et personae Deo sacrae communi omnium contemtionis et irrisioni exponuntur. Haec autem ab illis aguntur, qui se catholicos esse, et supremam Romani Pontificis spiritualem potestatem auctoritatemque colere, ac venerari affirmant. Omnes profecto vident, quam fallax sit huiusmodi declaratio: ipsi namque talia agentes cum illis omnibus conspirant, qui teterrimum adversus Romanum Pontificem et Catholicam Ecclesiam bellum gerunt, quique omnia conantur, ut, si fieri unquam posset, divina nostra religio, eiusque salutaris doctrina ex omnium animis evellatur et extirpetur. Quamobrem vos praesertim, ven. fratres, qui nostrorum laborum et molestiarum estis participes, vel facile intelligitis, quo in moerore versemur, et quo una cum vobis bonisque omnibus luctu et indignatione afficiamur. In tanta autem acerbitate hoc solatio utimur, quod Aemiliae provinciarum populi ex parte longe maxima dolentes huiusmodi molitiones, atque ab illis summo opere abhorrentes, suam erga legitimum Principem fidem servant, ac civili nostrae et huius S. Sedis dominationi constanter adhaereant, et quod universus earundem provinciarum clerus summis certe laudibus dignus nihil antiquius habuit, quam in hoc rerum motu et perturbatione sui officii partes sedulo explere, ac luculenter ostendere, qua singulari fide et observantia nos et hanc Apost. Sedem prosequatur, asperrima quaeque contemnens ac despiciens pericula.

Iam vero cum nos gravissimi officii nostri ratione solenni-que iuramento adstricti debeamus sanctissimae nostrae religionis causam impavide propugnare, et iura possessionesque Romanae Ecclesiae ab omni violatione fortiter tueri, civilemque nostrum et huius Apost. Sedis principatum constanter defendere, illumque nostris successoribus veluti beati Petri patrimonium

integrum transmittere, haud possumus quin iterum apostolicam nostram attollamus vocem, ut universus praesertim catholicus orbis, atque inprimis omnes ven. fratres sacrorum Antistites, a quibus inter maximas angustias tot eximia et illustria immobilis eorum erga nos et hanc S. Sedem ac beati Petri patrimonium fidei, amoris, studiique testimonia cum summa animi nostri consolatione accepimus, cognoscant, quam vehementer a nobis improbentur quae eiusmodi homines in Aemiliae provinciis pontificiae nostrae ditionis patrare ausi sunt. Itaque in hoc amplissimo vestro consessu tum commemoratos, tum alios omnes quoscunque *rebellium actus contra ecclesiasticam potestatem et immunitatem, et contra supremam nostram huiusque S. Sedis civilem dominationem*, principatum, potestatem, iurisdictionemque, quovis nomine actus ipsi appellentur, *omnino reprobamus, illosque plane irritos et nullos esse decernimus*. Nemo autem ignorat, eos omnes, qui in praedictis provinciis suam operam, consilium, assensum memoratis actibus praestiterunt, vel alia quavis ratione illis faverunt, incidisse in ecclesiasticas censuras et poenas, quas in praedicta nostra Allocutione commemoravimus. Ceterum, ven. fratres, adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, ut divini auxilii ope solatium et fortitudinem in rebus tam adversis assequamur: nec desistamus divitem in misericordia Deum assiduis fervidisque precibus humiliter enixeque orare et obsecrare, ut omnipotenti sua virtute omnes aberrantes, quorum forsitan aliqui misere decepti nesciunt quid faciunt, ad meliora consilia, atque ad iustitiae, religionis, salutisque semitas reducat.

296—451.

Suffragia Epporum orbis catholici pro iuribus Romani Pontificis, et signanter temporali Eiusdem ditione, chronologico ordine exhibita. 1859.

INTR. Utrumque in ditionibus Status Pontificii motus civiles se manifestare coeperunt, properarunt orbis Catholici Antistites pro inviolabiliter et sancte conservando ac manutenendo iure

Principatus Civilis R. P. suam levare vocem, exaratis tum ad ipsum Summum Pontificem, tum ad Clerum populumque curae suae creditum, tum ad Viros Principes gravibus ac energicis literis. Literarum huiusmodi, quibus subin alii quoque tam de Clero quam fidelibus ex universo catholico orbe accesserunt, complexum inde ab a. 1859 usque initium anni 1862 sistit opus sub auspiciis Summi Pontificis Romae evulgatum: „La Sovranita temporale dei Romani Pontefici propugnata nella sua integrita dal Suffragio dell' orbe cattolico. Roma, 1860—1864. XV. Vol.“ Cum literae hae tamquam prorsus insignia pro iure Civilis Principatus S. Sedis Apost. documenta considerari debeant, ea, in quantum lingua Ecclesiae latina conscripta sunt, per extractum ordine chronologico exhibenda censuimus, adnotando simul nomina eorum, qui alia lingua ad S. Sedem literas exararunt. Exhibemus autem duntaxat Antistitum suffragia, quorum quippe sententiae, ut notum est, summae sunt in Ecclesia auctoritatis, praesertim si, ut in casu praesenti, unanimes sint pleneque concordantes. Numerus documentorum horum, sive epistolarum ab Episcopis orbis catholici inde ab a. 1859—1861. conscriptarum efficit 1077.

Mense Ianuario.

296. MON. 4. Ian. *Eppus Catalaunensis in Gallia. — Summo Pontifici.* Illi praesertim, qui *Eppali* dignitate insigniti in partem veniunt Vestrae sollicitudinis, et quibus prae ceteris cordi est *S. Sedem semper et sub omni respectu sartam tectam et ab omni qualibet imminutione illaesam* manere, non sine magna trepidatione simul et supremo horrore vident quorundam perversorum hominum machinationes, qui — eousque insaniae devenerunt, ut adversus Dominum et adversus Christum eius in unum convenire non reformidaverint. Et ego — tot et tam insignium universi orbis Antistitum vocibus vocem meam adiungere praesumo, et una cum eis nefarios impiorum ausus detestari, quibus *ineluctabilem S. Romanae Ecclesiae auctoritatem venerandumque eius Ducem* suis iuribus ac praerogativis a tot abhinc seculis obfirmatis immaniter exspoliare conantur. — Catalauni, die 4. Ianuar. 1859.

Mense Maio: die 14. *Eppus Nannetensis in Gallia*; die 17. *Eppus Namurcensis in Belgio*; die 20. *Eppus Tornacensis*

itidem in **Belgio**; die 24. Eppus *Trecensis* in **Gallia** Circulares literas ad Clerum populumque dioecesanum dimiserunt, publicasque preces pro Rom. Pontifice indixerunt; die 25. Vicarius Capit. Dioecesis *Ciudad-Rodrigo* in **Hispania** Summo Pontifici lingua hispanica scripsit, suamque adhaesionem et venerationem enunciavit.

Mense Iunio.

297. — 8. Iun. Eppus *Diniensis* in **Gallia** Summo Pontifici. — *Arctioribus in dies vinculis Sedi Apost. adhaerentes*, qui illam, Deo misericorditer annuente, occupat, hunc humiliori observantia, alacriori obedientia, amore fervidiore prosequemur. Saepius deplorata videntur omnia, exurgit Deus et restituit universa. Huic autem fovendae fiducia quid aptius, quam *intima Epporum cum suo capite coniunctio*? — Loquere Pater Sancte, nos vero more filiorum audientes et obedientes erimus. Qui Summo Pontifici adversatur, nobis adversatur, ipsum qui laedit, nos laedit, ipsum qui tetigerit, tangit pupillam oculorum nostrorum. *Ipsius doctrina nostra semper erit doctrina.* — Dinae, die 8. Iun. 1859.

19. Iun. Eppus *S. Dionysii* in **Gallia** ad Clerum ac fideles gallice.

298. — 25. Iun. AEppus *Caesaraugustanus* in **Hispania** Summo Pontifici. — Quod nostra refert, quibus *nihil antiquius, nihil sanctius est, quam ut Summo Ecclesiae Capiti firmiter adhaereamus, atque in omnibus obsecundemus*, nulli parcemus curae, Beatissime Pater, ut grex, qui in nobis est, piis Vestrae Sanctitatis votis respondeat. — Quaecunque tribulationes, amaritudines, angustiae in posterum eveniant, scias optamus, Sanctissime Domine, *paratos nos esse tecum pati, nostraque omnia — tua esse et sub tua potestate relinquere*. Puderet nos non dolere dolente Capite, non indigere indigente. — Caesar-augustae, die 25. Iun. 1859.

299. — 25. Iun. AEppus *Tarraconensis* in **Hispania** Summo Pontifici. AEppus Taraconensis eiusque Suffraganei in Hispania post deosculatos sacros Vestrae Beatitudinis pedes, humiles hasce literas ad Vestram Beatitudinem mittere audemus, si quo modo acerbos Vestrae Beatitudinis dolores lenire possumus

ob cruenta dissidia catholicos inter populos suborta. — Nostra in dies augetur anxietas, dum ad Beatissimi Patris nostri amaritudines amarissimas mentis aciem convertimus, atque Sanctitatem Vestram non longe conspiciamus a terris, ubi surgere iam coepit gens contra gentem, et regnum adversus regnum. — *Beatitudinem Vestram tamquam Patrem carissimum colentes, pro vita et incolumitate Vestrae Beatitudinis et nos et nostra lubenter offerimus.* — Tarraconae, die 25. Iun. 1859.

300. — 25. Iun. *AEppus Toletanus in Hispania Summo Pontifici.* — Tempora abs dubio sunt nubila, pacis stella non fulget; *divina autem providentia confidimus obscuratorum hominum, quaerentium tenebras in Catholicae Ecclesiae perniciem, conatus esse frangendos; et in posterum immac. ss. matris D. N. I. C. praesidio dominium S. Sedis conservabis incolume, et pacem, optimum reipublicae bonum, in orbe catholico restitues.* — Tibi interim attestor, Beatissime Pater, *catholicam Hispanorum fidem, adhaesionem firmissimam S. Sedi, venerationem et amorem erga Christi in terris Vicarium nunc esse ut a seculo fuit et semper erit.* — Matriti, die 25. Iun. 1859.

301. — 25. Iun. *Eppus Conchensis in Hispania Summo Pontifici.* — Non possunt membra non vehementer condolere, quando *Caput* vehementer dolet, crescitque atque augetur indefinite eiusmodi membrorum acris et acuta compassio iuxta enormitatem causae producentis, *augustam dignitatem atque excellentiam Capitis patientis, arctamque simul atque intimam illorum cum isto teneram et affectuosam connexionem ac dependentiam.* — Ast vero, Sanctissime Pater, si Civitatem Romanam, quod absit, aliquando deserere violenter coacta Paternitas Vestra prudens decreverit, hoc notum sit Beatitudini Vestrae, *exiguitatem meam cum omnibus, quae ad me quomodocunque pertinent, nec non populum hunc Conchensem omnimode vestra esse, atque laetitia et gaudio inenarrabili augustam et venerabilem personam Vicarii Iesu Christi in terris, hisce quamvis indignis suis ditionibus recepturam, veneraturam, ac servaturam.* — Conchae, die 25. Iun. 1859.

302. — 28. Iun. *AEppus Granatensis in Hispania Summo Pontifici.* — Cum *vicariam in terris illius operam geras, qui ex Immac. Virgine nascens pacem per Angelos suos hominibus bo-*

nae voluntatis annuntiavit, — haud potuisti quin pro singulari ac prorsus paterna, quae te erga catholicos praesertim populos urget, caritate et sollicitudine etiam atque etiam pacem clamarer. — Utinam omnes Ecclesiae Cath. filii pacem illam, quam Unigenitus Dei — ipsis paravit, exitialibus bellis cruentisque proeliis adeo infauste non dissolverent, sed omnes *sub uno Capite Christo Iesu, eiusque in terris Vicario* unum corpus efficerent! — In his rerum temporumque angustiis, illustria decessorum tuorum exempla sequutus, ad omnium pastorum totiusque Ecclesiae preces confugere, Beatissime Pater, censuisti. — Quo vero his precibus per locorum Ordinarios designandis diligentius utiliusque fideles incumbere studeant, *de coelesti Ecclesiae thesauro, cuius claves tibi in beatissimo Petro a Iesu Christo traditae sunt*, divinorum divitias donorum effundere benigne decrevisti. — Interea, D. O. M. humillime obnixequae exorare non desinam, — *ut Te, Beatissime Pater, et Sedem Apostolicam, eiusque temporales ditiones pro maximo Ecclesiae totiusque orbis catholici bono* sua omnipotenti dextera defendere, conservare, et custodire, ab omnique malo perpetuo tueri benigne dignetur. — Granatae, die 28. Iun. 1859.

303. — 28. Iun. *AEppus Valentinus in Hispania Summo Pontifici*. AEppus Valentinus in Hisp. Regno una cum Eppis — Suffraganeis — dolorem, quo sunt animo valde affecti pro Beatitudine Vestra, quam tot casibus circumdatam deplorant, patefacere intendunt, simulque opem coelestem pollicitam et numquam defecturam, quamvis superbae inferorum portae irruant, a Domino deprecantur, qua Sanctitas Vestra indeclinabiliter adiuta ad portum securae salutis *et ut Pastor Supremus, et ut temporalis Princeps*, feliciter pervenire valeat. — *Neutiquam Dominus feret, non sinet alterutrius partis armorum victoriam sive triumphum in causa esse, cur SS. Sedes eiusque sanctissima certissimaque iura de proprio gradu in periculum veniant*: aeternis enim promissis vel ipso coelo firmioribus adstringimur credere, nec minimum detrimentum Vestram Beatitudinem posse capere, nec quid mali perpeti; catholici enim novimus, quia non dormitavit neque dormiet qui custodit Israel. Valentiae, die 28 Iun. 1859.

304. — 30. Iun. *AEppus Vallisoletanus in Hispania Summo Pont.* Ad Vestrae Sanctitatis vestigia venerabundus accedit AEppus Vallisoletanus per se et nomine omnium Epporum provinciae eccl. ipsius curae commissae, de eorum expresso consensu, quorum fides una cum sit, *par omnibus est sollicitudo ad illa omnia vel speranda vel timenda, quae circa Dei gloriam, Ecclesiae utilitatem et Apost. Sedis honorem a Sanctitate Vestra vel sperantur vel timentur.* — Nostrum est aerumnosis hisce temporibus ad Sanct. Vestram ea qua par est reverentia praesentes dirigere literas in testimonium filialis dilectionis et studii nostri erga Sanct. Vestrae personam, Apost. Sedis dignitatem. — Vallisoleti, die 30. Iun. 1859.

Mense Iulio.

305. — 1. Iul. *Eppus Pacensis in Hispania Summo Pont.* — Deus non continebit in ira sua misericordiam suam, — *nec navis Ecclesiae fluctibus impietatis mergetur, nam portae inferi non praevalerunt adversus eam.* — Pacis Augustae, 1 Iul. 1859.

306. — 3. Iul. *AEppus Burgensis in Hispania Summo Pont.* Epistolam Encyclicam, quam de publicis indicendis precibus pro luctuosissimo auferendo bello Sanctitas tua ad totius orbis catholici Praesules misit, omni qua par erat reverentia Antistites huius Burgensis Hispaniarum provinciae et suscepimus et legimus. Omni igitur abiecta cunctatione preces indiximus. — Scire te volumus, Beatissime Pater, quod *sicut nunc cum tuo corde nostra corda et sollicitudine et moerore coniunctissima sunt, sic in omni eventu et personas et facultates semper Tibi futuras esse submissas.* — Burgis, 3 Iul. 1859.

307. — 4. Iul. *AEppus Compostellanus in Hispania Summo Pontifici.* Iamdium Compostellanae dioecesis Metropolita et Eppi Comprovinciales *Tudensis, Auriensis, Lucensis, Minedoniensis, Ovetensis, Placentinus, Cauriensis,* et *Pacensis* Sanctitatis Vestrae dolorem ob praesentem rerum Italicarum perturbationem consolatione lenire vehementer optabamus. — Quodsi et vestri moeroris nos fieri socios, et Deum una precari,

et filialis observantiae testimonium exhibere, si haec, inquam, Sanctitatis Vestrae levare dolorem aliquantulum valent, *omnia lubenti animo amantissimo Patri offerimus*. Unum denique addam: si, quod absit, hominum improbitate e Civitate sancta Beatitude Vestra exire cogeretur, et ad has oras appellere, nihil in Hispanorum Epporum re familiari esset quod malleus nostrum esse quam vestrum. — Compostellae, die 4 Iul. 1859.

4. Iul. *AEppus Hispalensis in Hispania Summo Pontifici* tam suo quam Suffraganeorum nomine lingua hispanica exaratas misit literas: in quibus tum Primatum Sedis Ap. tum ditionem temporalem egregie defendit.

308. — 4. Iul. *Eppus Barcinonensis in Hispania Summo Pont.* — Quum, Beatissime Pater, Te conspiciam in tot angustiis constitutum, tot tantisque doloribus circumdatum ob seditiones et bella, quibus tum cives tum exteri — omnia susdeque perturbant: Te obsequentissimis, quibus possum, prosequor votis, et humillime rogo, ut si aliquando inutilitatem meam ad aliquid deservire posse perspiceres, nulla unquam ratione habeas me excusatum, *hoc enim existimabo tamquam emolumentum et maximum decus, si in huius Romanae Cathedrae tuaeque spectatissimae Paternitatis obsequium detrimentum aliquod aut laborem subire dignus inveniar*. — Barcinone, 4 Iul. 1859.

6. Iul. *Eppus Marsiliensis in Gallia Summo Pont.* lingua gallica

309. — 6. Iul. *Card. AEppus Bisuntinus in Gallia Summo Pont.* Magno cum moerore ea perlegi, quae ad fratres suos et omnes Eppos dixit et rescripsit Sanctitas Vestra, quantisque angustiis miserrimis hisce temporibus delineatur, *cum omni iure postposito, omni iurisiurandi despecta veneratione, sacris contemtis, spretaque divinae iustitiae vindicta, nefarii homines in ea vim inferant, quae ipsis defendenda potius quam occupanda erant. Macte animo, Sanctissime Pater, nec dubites omne adire discrimen, quin temporalem etiam S. Petri haereditatem in aliquo imminui concedas aut imminutam patiaris*. Deus tecum erit, qui faciet in eis iudicium conscriptum. — In visit. pastor. apud D. Petrum ad Ripam Saalonis, die 6. Iul. 1859.

310. — 6 Iul. *Eppus S. Claudii in Gallia Summo Pont.* Ex quo — nonnullae pontificiae Vestrae ditionis civitates nefariis sacrilegisque consiliis obsequentes paternam Vestram auctoritatem abiicere conatae sunt, continuus est dolor cordi meo, quando enim dolet Caput, quomodo membra bene habebunt? — Nemo est in his partibus, paucis exceptis qui a perversis diariis in errorem abducuntur, qui SS. Sedis libertatem et omnimodam independentiam palam non defendat, utpote bono Christianorum regimini necessariam. — S. Claudii, die 6. Iul. 1859.

7. Iul. *Eppus Marsiliensis in Gallia* Circulares ad Clerum dimisit lingua gallica pro defendendo Civili Principatu S. Sedis; Eppus autem *Briocensis* itidem in *Gallia Summo Pontifici* gallice scripsit in eodem obiecto.

311. — 7. Iul. *Eppus Placentinus in Hispania Summo Pontifici*. Quum nunc temporis experiamur pravorum hominum malitiam, qui non tantum in electissima quoque Instituta, et sacratissimas personas, sed in ipsam quoque *solidissimam Petram*, super quam *Christus Dominus* suam exstruxit *Ecclesiarum Matrem et Magistram*, atque in Vos, Beatissime Pater, qui amplissimo erga totius mundi incolas divino beneficio in ea summam et excelsam ipsius Christi vicariam dignitatem exercetis, aperta fronte insurrexerint, — aequum est, ut qui vestrae et Apostolicae ipsius Sedis gratia in partem vocati sumus sollicitudinis, aliquod etsi exiguum tanto angori exhibeamus solatium. — Quod ad me attinet, Pater mi, servus vester sum, eroque usque ad sanguinem, si Deus dederit, atque *me et Ecclesiam meam Placentinam* pedibus vestris libens et lubens devoveo, et huius devotionis a die, quo Sanctitas Vestra oras nostras maritimas appulerit, testimonium dabunt duo aera minuta, tertia scilicet pars dotationis mensae meae eppalis, quae in gazophilacium vestrum mittentur. Deus O. M. — det Vobis et Ap. Sedi optatissimam a seculari servitute libertatem. — Placentiae Hisp., die 7 Iul. 1859.

312. — 8. Iul. *Eppus Eumeniensis in R. Neapolitano Summo Pontifici*. — Si in tot tantorumque scelerum, quae patrantur, poenam et ultionem iustissimam divina qua nunc pre-

mimur ira magis egrederetur a Domino, magisque plaga in nos desaeviret (quod pro sua misericordia Deus avertat!), tunc ipso Domino adiuvante vitem veluti ulmo coniunctam me videbis, Pater Sancte, tibi devinctum, *iura et privilegia Apost. Sedis et veritates ss. religionis ad vitae usque terminum tueri et defendere.* — Altamuræ, die 8 Iul. 1859.

8. Iul. *AEppus Auxitanus in Gallia* Pastorales ad Clerum lingva gallica dimisit.

313. — 8. Iul. *Eppus Brugensis in Belgio Summo Pont.* — *Dum vocem Successoris S. Petri audivimus, quam maxima rerum perturbatio extingvere non potuit, utique recordati sumus naviculam Petri agitari, commoveri posse, submergi non posse.* Libenter ergo exclamamus cum Propheta: Hic in curribus etc. — Brugis, 8. Iul. 1859.

314. — 8. Iul. *Ep. Iaccensis in Hispania Summo Pont.* — Etiamsi consistent adversus vos castra, non ideo trepidabit cor vestrum. Reges videbunt et consurgent principes, filii vestri de longe venient et filiae vestrae de latere surgent, et omnes, sicut olim, parati, illi patrocínio ac armorum potentia, istae precationibus et christianae pietatis operibus *ad communem Patrem in suis iuribus, ut Pontifex et ut Princeps temporalis et independens sustinendum.* Verum etsi Principes atque populi, utpote filii hominum, in quibus non semper est salus, officium suum non adimpleverint, advocatum habemus apud Patrem *Iesum Christum iustum, qui Ecclesiae regnum supra firmissimam petram independenter fundans eiusmodi independentiam ac libertatem ad universale Pontificium necessariam conservabit.* — Iaccae, 8 Iul. 1859.

315. — 8. Iul. *Card. AEp. Toletanus in Hispania Summo Pontifici.* — *Felix amoris vinculum, quo semper Hispaniarum Eppi cum Sede Apost. sunt devincti.* — En, Beatissime Pater, temerariae impiorum machinationes, en fluctus feri maris despumantes suas confusiones! — sed frustra, omnes quippe *ad firmissimam aeternam petram dissolventur et evanescent, adversus quam inanes nihilumque sunt et inimicorum insidiae et ardens inferni totius furor. Roma extat, et firmiter permanebit in Summi Pontificis obedientia.* — Matriti, die 8 Iul. 1859.

316. — 9. Iul. *Ep. Segoviensis in Hispania Summo Pont.*
— Cum tota hac dioecesi *renovo meum sincerum affectum et*
subiectionem erga Vestram Cathedram Apostolicam. — In Civ.
Segoviensi, die 9 Iul. 1859.

10. Iul. *Ep. Andegavensis in Gallia* gallice scripsit
Summo P.

317. — 10. Iul. *Ep. Oriolensis in Hispania Summo Pont.*
— Eo rebellionis actu (in provinciis ditionis pontificiae) *sub-*
vertitur iustitia, atque certum S. Ecclesiae ius in regionem
paternis studiis et curis vestris confisam, ad altissimam utilissi-
mamque iurisdictionem exercendam omni libertate, quae earum
rerum administrationi convenit. — Causa venerationis, obedi-
entiae et intimi sensus, qui Eppum Oriolensem in Hispania iustis-
sime dicta Catholica S. Sedi invincibiliter coniungunt, — Eppus
inquam, Oriolensis hodie sponte ac alacriter offert suo Pontifici
Summo hanc levissimam adhaesionis notam. — In Civ. Oriolensi
die 10. Iul. 1859.

10. Iul. *Ep. Abulensis in Hispania* pastoralibus literis ad
Clerum populumve suum lingua vulgari dimissis primatum et di-
tionem temporalem Summi Pontificis fuso sermone propugnavit.

12. Iul. *Ep. Leodiensis in Belgio* gallice scripsit Sum-
mo Pont.

318. — 12. Iul. *Ep. Limburgensis in Germania Summo*
Pont. — Quidquid in his luctuosissimis temporibus procellarum
ac tempestatum ad *petram Ecclesiae* adpellere et allidere con-
tinget, *inconcussa stabit, quippe adversus quam et portae in-*
feri non praevallebunt. Et ipse Dominus Ecclesiae, cuius vices
geris in terris, Sanctissime Pater, virga tua et baculus tuus erit
in omni tribulatione. — Limburgi ad Lahnam, die 12. Iul. 1859.

319. — 12. Iul. *Ep. Legionensis in Hispania Summo P.*
— Pervenerunt ad me literae Beatitudinis Vestrae sub die 18
Iunii exaratae, quibus acerbissimum animi dolorem propter *fla-*
gitiosam ac sacrilegam rebellionem in nonnullis Principatus
Civilis Sedis Ap. regionibus a perversis hominibus excitatam
universis Eppis notum facitis. — Post tempestatem tranquillum

faciet Deus benedictus in secula, universam qua late patet *Sedis Ap. temporalem ditionem, pro tuenda Ecclesiae libertate proque recto totius orbis catholici regimine adeo salutarem et necessariam*, sartam tectam integramque sine ulla vel minima principatus civilis limitatione servando. — Legione, die 12. Iul. 1859.

320. — 12. Iul. *Ep. Oromensis in Hispania Summo P.* — Licet Vestra Beatitudo sensus suos sciat certissime, gratum vobis erit abs dubio, si in luctuosis hisce temporibus ex *omnium orbis catholici Epporum* ore audiat, *se cum Vestra Beatitudine omnino sentire, ea penitus reprobare quae Vos reprobatis*, de quibus vos doletis et ipsos dolere, suasque quemlibet vestras afflictiones efficere; insuperque indesinenter omnipotentem Deum precari, ut — incolumem servet amantissimum Pastorem, eiusque iura et *civilem, quem in bonum religionis et societatis, sicut et sanctissimi sui praedecessores, principatum tenet, ut valeat ita in toto orbe catholico supremum suum apostolicum munus cum sancta independentia et libertate exercere.* — In pastorali visita oppidi Ines, die 12 Iul. 1859.

321. — 12. Iul. *AEp. Compostellanus in Hispania Summo Pont.* — Huiusmodi facinora non possunt non reprobare catholici omnes probe scientes, *Civilem Principatum Christi Vicario necessarium esse, ut in bonum religionis sacram potestatem libere et absque coactionis suspitione exercere valeat. Et quidem non absque speciali divinae providentiae dispensatione effectum esse, ut Romanus Pontifex tot abhinc seculis statum civilem ab aliis segregatum nec cuiusquam dominationi parentem haberet, a nemine in dubium revocari potest, qui Christi promissa in sponsam suam Ecclesiam noverit.* — Compostellae, die 12. Iul. 1859.

322. — 12. Iul. *Ep. Turolensis in Hispania Summo P.* — Deus, ut firmiter speramus, noviter ostendet suam specialem protectionem erga Vos et S. Sedem Apost. quam mirabiliter in temporibus tribulationis sustinuit et sustinebit cum omnibus conditionibus libertatis, independentiae et splendoris, ut suum obiectum plenius et facilius adimpleat usque ad consummationem seculi. *Est enim S. Sedes Apostolica, hodie a Sanctitate Vestra dignissime occupata, centrum unitatis, quod quidem sine independentia destruetur, ipsoque destructo destruetur etiam*

Ecclesia Christi et transibit verbum Dei; estque item firmissimum fidei propugnaculum, pro quo D. N. I. C. rogavit, ut numquam deficiat. — Turolii, 12. Iul. 1859.

323. — 12. Iul. Ep. Seguntinus in **Hispania Summo P.** — Summopere doleo, Beatissime Pater, *Ecclesiae bono libertatique attendens, hanc calamitem, quam religionis causae communem existimavi, quaeque absque lacrimis excogitari nequit, vestris legitimis dominiis accidere.* — Personam, domum omniaque mea libentissime offero, nunc temporis magis quam unquam testimonium pietatis simul ac eximiae vestrae sacrae personae reverentiae, *S. Petri Cathedrae adhaesionis intimae et animosae submissionis, obsequentisque Iesu Christi Vicario obedientiae publice ac solemniter exhibens.* — Seguntiae, 12. Iul. 1859.

324. — 12. Iul. AEp. Valentinus in **Hispania Summo Pont.** — Iure nos qui in apostolico ministerio peragendo cooperatorum Beatitudinis Vestrae largiente Domino et S. Sedis Ap. gratia positi sumus, praedicta fata condolemus; perspeximus enim, *Primum in universam Ecclesiam divinitus institutum, quo Sanctitas Vestra gaudet, temporali sceptro coniungi magno opere expedire, neve in functionum exercitio quovis obtutu superiorem agnoscat.* — En, Sanctissime Pater, iteratum testimonium a Praesule Valentino Suffraganeorum nomine prolatum, in specimen moestitiae eidem allatae. — Valentiae, die 12. Iul. 1859.

325. — 12. Iul. Ep. Iaurinensis in **Hungaria ad Clerum suum.** Iam, quod eventurum metuebamus, seditiosi tumultus in ipso beati Petri patrimonio nonnullas urbes et oppida perturbaverunt, nec defuerunt *perversissimi homines, qui — sacrilega manu terrestrem Romani Pontificis principatum, praecipuum hoc religiosae libertatis palladium, convellere attentarent.* — Iaurini, die 12. Iul. 1859.

326. — 13. Ep. Bovianensis in **Utr. Sicilia Summo Pont.** — *Divinis consiliis maxime congruebat, ut ille, cui a Domino dictum fuerat: „Pasce agnos meos, pasce oves meas,“ in tanta temporalium Principum multitudine et varietate temporalem dominationem nemini prorsus obnoxiam haberet, qua supremam universi dominici gregis pascendi regendique potestatem et*

auctoritatem ab ipso Christo Domino acceptam plenissima libertate exerceret, ac simul in dies facilius divinam religionem propagaret. *Principatus re quidem vera huiusmodi civilis plurimis abhinc seculis retentus populorum consensione, Regum Imperatorumque adstipulatione, temporumque longaeavorum praescriptione firmatur atque invictissime consolidatur.* Ubinam enim terrarum inter tantas rerum omnium varietates Principatus terrenus Domino, Regi, Imperatori firmus, fidelis atque coniunctus ita fuit, uti Romano Pontifici, omnium Pastorum Pastori, primo Christifidelium omnium Patri, Deique Vicario dominatio atque civilis suprema potestas firma atque coniuncta fuit? Qua de re infensi hostes *Ecclesiae Principatum Civilem, quo nationes maxime dissitae lumen religionis accipiunt, Reges etiam acatholici quodam foedere consociantur, populorum indigentis fit satis, catholicisque inter acatholicos commorantibus consulitur, labefactare, dignitatem pontificiam minuere, religionem deprimere — satagunt. — Osores Ecclesiae perperam effutunt, potestatem temporalem Romani Pontificis cum spirituali non posse componi, Sacrisque Literis contraire.* Perperam repetunt illa divina effata: *Regnum meum non est de hoc mundo; nemo Deo militans negotiis secularibus se implicet.* Hisce verbis civilis RR. PP. dominatio non excluditur. Christus enim Deus et Homo principatum terrenum nolens adipisci, ne Herodi suspicionem de regnis mundanis acquirendis ingereret, facultatem non denegavit Summis Pontificibus, suis in hoc spectabili mundo Vicariis, acquirendi civilem dominationem, qua ipsa religionem tuerentur, eiusque maiestatem ab hostibus vindicarent. — Boviani, die 13. Iul. 1859.

327. — 13. Iul. *Ep. Maioricensis in Hispania Summo P.* — Merito quidem Sanctitas Vestra huiuscemodi rebellionis actus et reprobatur et dolet: idipsum gessit Eppus, et laetitia plenus verba Sanctitatis Vestrae plaudet, queis forti animo pollicetur ad id conatus virtute ex alto dirigere, *ut sartus tectusque servetur civilis Ecclesiae principatus, pignus liberrimae et universalis potestatis apostolicae, desursum Sanctitati Vestrae prae-eunte Petro concreditae.* — Palmae Balearium, die 13. Iul. 1859.

328. — 14. Iul. *Ep. Malacitanus in Hispania Summo Pont.* — Quomodo non acerbo moerore angeretur animus, videns Pontificem optimum, Patrem amantissimum, atque Principem summa semper clementia erga peculiares suae ditionis subditos praeditum, ab ipsis rebellantibus concuti, a denaturatis filiis despici, et a christianis, qui primi catholici adpellitari amant, deberentque revera esse, debellari? — Sed utique resipiscent Deo miserente et iniquorum consilia dissipante. Ad hanc quippe gratiam obtinendam novas ferventioresque supplicationes cum humilitate et lacrimis Salvatori nostro offerent catholici omnes, sicuti iam offerunt fideles Malacitani, *toto corde abhorrentes impios conatus, quibus infensissimi Ecclesiae Christi hostes destruere moliuntur beati Petri et Sanctae eius Sedis patrimonium, ut una cum civili principatu sacram etiam potestatem destruant, vel saltem impediunt. Nisi enim sacram potestatem convellere nitentes, nullo modo intenderent officere Romanae Ecclesiae civili principatui; quippe qui viderent, quam hic necessarius ad illam independentem exercendam in profectum religionis sit, quotque quantaque bona in ipsas res publicas et mundi civilisationem ex eo emanarunt, uti tot seculorum historia et communis primorum sapientum sententia facile demonstrant.* — Malacae, die 14. Iul. 1859.

14. Iul. *Ep. Suessionensis in Gallia* pastorales ad clerum et populum gallica lingua exaravit pro defendendo civili principatu S. Sedis.

329. — 15. Iul. *AEp. Burgensis in Hispania Summo Pont.* — Probe scimus, Beatissime Pater, *nefarios homines, qui contra legitimos Principes ac inprimis adversus Christi Vicarium turbas cient, id mentibus suis alte defixum habere, ut excusso prius tui civilis principatus iugo, quod tantopere ad Ecclesiae libertatem incolumem servandam confert, sacrum imperium tibi divina disponente providentia nostrae felicitatis ergo concessum de medio pellant.* Sed firma fide credimus, id ab ipsis perperam et irritum conatu tentari: etenim *coelum et terra peribunt, verba autem Dei, quibus illud innititur, non transibunt.* — In pastorali visit. Villadiego, die 15. Iul. 1859.

330. — 15. Iul. *Ep. Almeriensis in Hispania Summo Pont.* — Eppus Almeriensis plangit et dolet de tribulationibus cun-

ctis, quae Vestrae Beatitudinis animum affligunt, ac *Vestrae Beatitudini vestraeque S. Sedi firmiter adhaerens*, — sine intermissione orabit, — ut Deo iam placeat Vestrae Beatitudini felicissimum concedere Pontificatum, *S. Sedis independentiam conservare*, et dies pacis Ecclesiae largiri dignari. — Almeriae, 15. Iul. 1859.

331. — 16. Iul. *AEp. Acheruntinus et Matheranensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Praeter animi Vestri aegritudinem, cui pro sacrilegio est christianum quemque se gerere alienum, *probe nos intelligimus*, Beatissime Pater, *quidquid contra temporalem istius S. Sedis Principatum nefario ausu molitur, contra beati Petri Primatum et adversus Iesu Domini nostri religionem, quae in ipso Primatu suam gaudet prospicere arcem, re quidem vera moliri.* — Matherae postr. id. Iul. 1859.

332. — 17. Iul. *AEp. Colocensis in Hungaria ad Clerum suum.* — Encyclicam SS. D. N. Pii Papae IX datam die 18 Iunii a. c. Epistolam una cum Allocutione in secr. Cons. die 20. e. m. habita —, tenore cuius Sua Sanctitas pias ad Deum preces pro eo cumprimis fundendas exposcit, *ut servato Sedis Pontificiae civili principatu summe necessaria libertas et independentia Ecclesiae conservetur illaesaque perseveret*, ADioecesis meae Clero — ea cum provocatione communico, ut Divinum Ecclesiae Rectorem suppliciter exorare non cesset, quo propulsatis belli calamitatibus, Petri navim, quae quidem iactari non autem mergi potest, a vehementibus quarumvis procellarum fluctibus praeservare ac ad portum salutis deducere dignetur. — Colocae, die 17. Iul. 1859.

333. — 17. Iul. *Ep. Illerdensis in Hispania Summo Pont.* — Hi inopinati eventus, qui post fusas ad Deum pro pace obtinenda preces acciderunt, — spem erigunt ad fidenter confidendum, *quod Deus*, cuius dextera Apostolum Petrum ambulanti in fluctibus ne mergeretur erexit, eiusque naviculam validis ventis agitatam ne undis operiretur in portum salvam duxit, *Romanam nunc Ecclesiam suo cum Statu Civili et suo meritisimo aeque ac vigilantissimo Rectore ab hostium crebris insidiis et a perditorum hominum iteratis ictibus illaesam et intactam*

eripiet. Eripiet certe, et Dominus quidem misericordiarum, qui donavit Vobis, Beatissime Pater, animum invictum ad Ecclesiae iura sarta tectaue tuenda, et ad servanda iuramenta in evectione ad Sedis Petri Cathedram praestita roboravit Vos spiritus sui fortitudine. — Illerdae, die 17. Iul. 1859.

334. — 18. Iul. *Ep. Canariensis in Hispania Summo P.* — Catholici omnes, quotquot per orbem sunt, — divinum promissum in Sede Apost. perpetuo manens agnoscunt, firmiter credentes, numquam adversus illam inferi portas esse praevalituras. — E civ. Palmarum in Insulis Canar. 18. Iul. 1859.

335. — 20. Iul. *AEp. Cameracensis in Gallia Summo P.* — Quotquot sumus in hacce Cameracensi dioecesi, Beatissime Pater, tum clerici tum fideles, *omnes uno prorsus animo abhorremus, uno ore reprobamus ac damnamus quidquid contra civilem S. Sedis Principatum ingrate, perverse, impie mentiuntur, machinantur, moliuntur coeci aut nefarii homines. Sacrum illum Principatum necessario servandum esse credimus ac profitemur, ut sua Summo Pontifici in re catholica administranda, regenda, tuenda servetur integra libertas.* — Cameraci, 20. Iul. 1859.

336. — 21. Iul. *Ep. Carthaginensis in Hispania Summo P.* — Nos, cum licet iniquitatibus pleni *in amore Vestraeque Sanctitatis adhaesione primas contendamus habere*, in tota vastissima qua sumus collocati dioecesi preces publicas etc. — In villa hisp. Hellin, 12 Cal. Aug. 1859.

337. — 22. Iul. *Vic. Cap. Leopoliensis in Austria ad Clerum.* — Quanto dolore scelestha haec audacia (seditiosorum) paternum ac benignum Beatissimi Patris cor perculerit, facile e re ipsa perspicimus: *quum seditio illa praeter alia nefanda crimina, etiam illud sacrilegi ausus in patrimonium S. Petri involvat, atque impium conamen evertendae independentiae Summi fidelium Patris, ac tollendae libertatis Ecclesiae praesferat.* — Leopoli, 22. Iul. 1859.

24. Iul. *Ep. Versaliensis*, et *AEp. Turonensis in Gallia* lingua gallica exaratas literas miserunt Summo Pontifici.

24. Iul. *Ep. Abulensis in Hispania Summo P.* gratulatur, pacem inter potentias bellum gerentes in Italia confectam esse.

25. Iul. *AEp. Tarraconensis in Hispania Summo P.* hispanice.

338. — 25. Iul. *Ep. Salmanticensis in Hispania Summo P.* — Pax inter Reges conclamata est. — Superest tantum, Beatissime Pater, ut pax conventa solidissimis stabiliatur fundamentis, ne unquam deinceps turbari possit; et *ut leges*, quae ad hunc finem ferantur, *integritatem, libertatem atque independentiam Vestri Principatus temporalis* foveant, *ut divinam, qua polletis, auctoritatem in Ecclesiam universam exercere valeatis omni coactione semota.* — Salmanticae, die 25. Iul. 1859.

26. Iul. *Ep. Algeritanus in Gallia Summo Pontifici*: porro *AEp. Auxitanus*, et *Ep. Aturensis* aequè in *Gallia* Circularibus ad Clerum lingua gallica exaratis, pro ditione pontificia conservanda se enunciarunt.

339. — 27. Iul. *AEp. Caesaraugustanus et Ep. Suffraganei in Hispania Summo Pontifici.* — Cessavit plaga belli, quod omnium plagarum fons est; *salva integraque manent Summi Pontificatus et Pontificii Principatus iura.* — Quodsi multa desiderantur adhuc, ut firma Ecclesiae et regnorum pax stabiliatur, si multa malignatur etiam nunc inimicus in sancto, nec fluctibus cessat iactari navicula Petri: *Dominus certe evigilat*, cui mare et venti non obedire non possunt. — Die 27. Iul. 1859.

28. Iul. *Ep. Pictaviensis in Gallia Summo P.* gallice scripsit.

340. — 28. Iul. *Ep. Sedunensis in Helvetia Summo P.* — Utinam, Sanctissime Pater, subsignato filiorum minimo detur, pro parte sua ad quaesiti solaminis procurationem contribuere. — Hoc aliter utique a me praestari nequibit, quam — *sincera protestatione de mea, Cleri, gregisque mei erga Sanctam Petri Se-*

dem, ac Beatitudinis Vestrae augustam personam devotione. — Sperandum, dabit his mox quoque finem Ille, qui Ecclesiae suae ac maxime sui in terris Vicarii supplicationibus exoratus, quod coepit utique perficiet ac consummabit, idipsum denuo operabitur, quod quidem iam 10 abhinc annis in Ap. Sedis ac in ea sedentis Pii IX gratiam mire operatus est. Hoc tanto instantius a nobis desuper efflagitandum est, quod Capitis salus membrorum omnium ac totius corporis quoque salus sit, quod *Romanae Sedis Romanique Pontificis prosperitas, independentia atque libertas* commune cunctarum Sedium Eppalium ac ceterorum omnium Praesulum bonum existat. — Seduni in Vallesio, die 28. Iul. 1859.

341. — 28. Iul. *Ep. Tudensis in Hispania Summo P.* — Pro debita *Romanae Cathedrae veneratione, pro Vestrae Beatitudinis iusta devotione, de quibus novum hac occasione testimonium protestationemque praestat Eppus, Deum* — deprecatur, dignetur Vestrae Beatitudini solatium praestare, *iura omnia Summi Pontificatus servare, rebelles subditos in obedientiam revocare.* — Tudae, die 28. Iul. 1859.

28. Iul. *Card. AEp. Hispalensis cum suis Suffraganeis in Hispania* hispanicam scripsit epistolam Summo Pontifici.

342. — 30. Iul. *Ep. Vapincensis in Gallia Summo P.* — Minimus quidem sum Epporum, sed si minimus virtute et merito, nulli fratrum meorum impar sum *veneratione, studio religioneque summa erga Sanctam beati Petri Cathedram atque Vestram Beatitudinem.* — Multa sunt, quae B. V. in magnam spem erigere valent, scilicet — oratio, quae fit sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro Sanctitate Vestra et Ap. Sede, illa tandem *Dei omnipotentis providentia, quae cum mirabili sapientiae suae dispositione Christi Vicarium ad summum Pontificatum plena perfectaue libertate gerendum voluerit temporali principatu potiri, hunc ipsum ab impiorum et pseudopoliticorum ausibus sartum tectumque servabit.* — Vapinci, die 30. Iul. 1859.

Mense Augusto.

1. Aug. *AEppi Aquensis, et Rhodonensis in Gallia Summo P. gallice.*

343. — 1. Aug. *Ep. Ruthenensis in Gallia Summo P.* Magno cum dolore accepimus ortas ex recenti bello in Italia perturbationes, ac praesertim *rebelliones contra temporalem S. Sedis principatum, qui per tot secula multoties concussus, numquam avulsus est. Haec enim iura maiestatis in patrimonium S. Petri ac in Urbem aeternam a Deo providenter constituta, toti Ecclesiae utilia imo necessaria sunt, cum asserant in libertatem Summi Pontificatus exercitium per universum orbem.* Nec mirum igitur, si Ecclesiae perduelles, filii nequam, latrunculi Chaldaeorum, et latrunculi Syriae, et latrunculi Moab, et latrunculi filiorum Ammon (IV. Reg. 24, 2.) undequaque conveniant in unum, ut tam antiquam tamque legitimam ac paternam potestatem impugnent, quippe qui papalis suprematus ac totius Ecclesiae ruinam meditari non desinant. — Ruthenae, die 1. Aug. 1859.

3. Aug. *Ep. Versaliensis in Gallia ad Clerum suum gallice.*

344. — 3. Aug. *Ep. Gerundensis in Hispania Summo Pont.* — Luget Sanctitas Vestra, et quidem causa supramodum iusta, impiorum virorum ac ingrati cordis *sacrilega* audacia divina et humana omnia impudenti rebellionem pervadi: et nos etiam, Beatissime Pater, dolemus et deflemus tam *audacter et impudenter impiam turbam* occasione ac praetextu belli *in vestram paternam dominationem* implacabili odio adgressam fuisse. — Ceterum, Beatissime Pater, maximum et efficax fuit nobis et populo christiano solatium ac iuvamen, cum te inter tot ac tanta rerum discrimina veluti circumdatum conspicientes, *pro tuendis Ecclesiae iuribus, quae ad vestram ditionem temporalem attinent*, tam praeclara fortitudine ac invicto animo extollentem vocem audivimus, ita, ut nonnisi *divina protegente virtute*, qua tibi tamquam *Capiti Ecclesiae ac Christi in terris Vicario concessum est fratres omnes confirmare*, haec tam sublimia officia perficere gaudenter noscimus et confitemur. Et *haec est securitas ac fiducia nostra*, nam sicut *in te*, Beatissime Pater, *petra firmissima solidamur*, ita vestram sacram personam vel in maximis rerum extremis et angustiis omnia adversa superaturam divinis stando promissis firmiter tenemus. — Gerundae, 3. Aug. 1859.

345. — 4. Aug. *Ep. Lemovicensis in Gallia Summo P.* Ubi primum audivimus ex encyclicis literis a Sanctitate Vestra Romae datis 18 Iun. 1859 *nova detestabiliaque hominum coepta in Apost. Sedem*, vehementissimo dolore affecti fuimus *ob vim sacrilegam Pontificiae illatam auctoritati*. — Lemovicis, hac 4. Aug. 1859.

346. — 4. Aug. *Praesules Hiberniae Summo Pontifici.* In unum apud civitatem Dublinensem coadunati, ut *dirigente S. Petri successore, cuius est confirmare fratres suos*, mala periculosae educationis a gregibus nobis commissis iunctis viribus et consiliis arcere valeamus, quam *alacriter occasionem arripimus erga Sedem Apost. exprimendi* gratissimum animi sensum pro beneficiis tam frequenter per secula praeterita Hiberniae collatis, *obedientiam* et amorem maxime filialem erga Sanctitatem tuam, et profundum cordis dolorem, quo perturbationes in Ecclesiae Caput et Christi Vicarium excitatae nos nostrumque clerum et populum afficiunt. — *Et quid contra libertatem Ecclesiae et thronum Summi Pontificis moliuntur inimici, quos nec naturae iura nec fidei monita ad meliorem sensum reducere possunt?* Ecclesia — de sua natura catholica, id est, universalis, omnes terrae partes complectitur; — *nunc in praesenti rerum statu concipi nequit, quomodo illius Ecclesiae Supremus Pastor, quem pro Patre omnes ubique iure vindicant, si subditus esset, suo munere digne et absque partium studii nota fungi possit.* — Literis Apostolicis acceptis, in quibus ut preces ubique ad Deum effundantur petere dignatus es, fideles nostrae curae commissos admonuimus de periculis quae imminabant, de votis Sanctitatis tuae, et de armis spiritualibus, in quibus solis confidebat Christi Vicarius. His auditis vix credibile est, quomodo totius populi commota sit mens. *Ubique publice et privatim, in ecclesiis et domibus exercitia et obsecrationes, ut — integrum servetur regnum S. Sedis Apostolicae.* Dublini, festo S. Dominici 1859. (*Subscripti IV AEppi et 24 Eppi.*)

6. Aug. *Ep. Aurelianensis in Gallia ad Clerum suum gallice.*

347. — 6. Aug. *AEp. Senonensis in Gallia Summo Pont.* In hac tam lugenda temporum serie — S. Ecclesiae et Pontifi-

cis inimici non occulte, sed palam confitebantur se Petri Sedem mox diruturos, Principatui saltem Vestro ruinam minabantur. Hos animi angores praevidens Imperator noster Gallorum Napoleo 3 iussit equidem suo Ministro Cultuum, ut nos certiores faceret de suo in S. Sedem amore, de mente quam item habebat in tuenda dominatione S. R. Ecclesiae. — De futuris tamen eventibus ancipites, — preces Deo fundere iusseramus, ut clemens et misericors gladium sui furoris e medio Christianorum averteret. — Deus pacis iam respexit — deprecationem Israel populi sancti sui, et pax sicut fluvius abundans defluxit ad nos. — Ut quid autem, Beatissime Pater, non omnia nobis petita Deus donavit? *Vestrum praecipue necessarium principatum temporalem vehementer appetimus, a Deo supplices et anxii nitimur obtinere*, et ecce, proh dolor! audiuntur perturbationes, nefarii motus, nequissimae rebelliones contra Vestram sanctam, legitimam, paternamque dominationem! — Senonis, die 6. Aug. 1859.

7. Aug. *Ep. Augustodunensis in Gallia ad Clerum et fideles gallice.*

348. — 8. Aug. *Ep. Appamiensis in Gallia Summo P. — Unanimes uno ore expostulamus, pastores gregesque omnes, ut inviolabilia semper agnoscantur et integra servantur temporalia etiam Sanctae Sedi iura, quatenus ad maiorem Ecclesiae honorem et liberius digniusque Pontificiae auctoritatis exercitium magis ac magis inserviant.* — Appamiis, die 8. Aug. 1859.

349. — 9. Aug. *Ep. M. Varadinensis Lat. R. in Hungaria ad Clerum suum.* — Status Pontificii civilis adiuncta, proh dolor! necdum ita composita cernimus, — ut desinere queamus Omnip. Deum intensissimis exorare precibus, quatenus Sedem Apost. benigne respicere dignetur, ut Beatissimus Pater Pius Papa IX filios suos dissidentes, prout ipse precatur, quo prius ad officium reductos rursum paterno suo sinu cum gaudio excipere, et omni civili perturbatione sublata ordinem tranquillitatemque in tota sua pontificia ditione restitutam videre ac gratulari possit. M. Varadini, die 9. Aug. 1859.

10. Aug. *Ep. Fesulanus in Hetruria Summo P. italice.*

350. — 10. Aug. *Ep. Augustodunensis in Gallia Summo P.* Inter tanta Christianorum Principum dissidia, dumque tota fere Italia commoveretur ac disturbaretur, *nemo fuit qui catholico nomine sincere gloriatur, et absque summo animi moerore censeret nefarios hominum illorum ausus, qui dum fallaci libertatis praetextu sacrum beati Petri temporalem principatum subvertere nituntur, Sanctae Sedis ipsius libertatem, dignitatem et decorem diruere attentabant.* — Unde, Beatissime Pater, una cum Augustodunensi clero populoque fidei instantissimas ad Deum preces effudi, nec effundere desinam, ut — Pater misericordiarum — *Sedis Apost. Patrimonium tanto seculorum iure inciolatum custodire non desinat.* — Augustoduni, die 10. Aug. 1859.

10. Aug. *Ep. Montis Albani in Gallia ad Clerum suum gallice.*

13. Aug. *AEp. Panormitanus in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

351. — 13. Aug. *Ep. Cenetensis in R. Veneto Summo Pontifici.* — Ego quidem, Beatissime Pater, pro meo modulo molestias omnes et *impios conatus* tum contra personam Sanctitatis Vestrae, — tum *contra iura S. Sedis Ap. quae tacta fuerunt, semper et ex corde sum aversatus*, imo et exhorruui. Proh! Deus clemens et omnipotens faxit, ut ex integro ius omne Tibi — restitatur, et machinationes ruant iniquorum. — Cenetae, die 13. Aug. 1859.

14. Aug. *Ep. Aurelianensis in Gallia Summo Pont.* transponit gallice Circulares sive pastorales literas ad Clerum 6. Aug. dimissas.

15. Aug. *Ep. Cephaludensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

352. — 23. Aug. *Ep. Syrensis in Graecia Summo P.* — *Civile dominium e manibus Summi Pontificis praeripere satagunt, quo ipsum veluti ligatum ac pene dicam reclusum in carcere teneant.* — Syriae X Cal. Sept. 1859.

25. Aug. *Eppi Algeritanus, et Bellovacensis in Gallia ad Clerum Circulares* mittunt gallice.

353. — 26. Aug. *AEp. Friburgensis et Suffraganei in Germania Summo Pontifici*. — Nos quoque, ut omnes reliqui quotquot sunt catholici orbis Eppi cum gregibus suis fidelium Te intuemur; Tecum quidquid obvenerit patimur; pro Te, pro Sede Apostolica indesinenter preces fundimus, ut Omnipotens Deus ex omnibus periculis et adversitatibus Te liberet et servet. — Friburgi Brig. die 26. Aug. 1859.

354. — 26. Aug. *Ep. Urgellensis in Hispania Summo P.* — Particeps omnium cordis vestri angorum, Beatissime Pater, — ad Patrem D. N. I. C. clamavi, — ut Vos totamque Ecclesiam Cath. benignus dignaretur respicere, *temporaliaque dominia libertati vestrae apostolicae necessaria* protegere. — Urgelli, sept. Cal. Aug. 1859.

Mense Septembri.

355. — 1. Sept. *AEp. Baltimorensis in America Summo P.* Inter tristissimos bellorum et seditionum nuntios, qui nuper percrebuerunt, id mihi, sicut et omnibus Ecclesiae filiis, gravissimum fuit, quod *turbarum auctores impio ausu intra fines ditionis Sanctitatis tuae ingressi motus rebelles* ciere voluerunt, *consilio nefando* paternum tuum regimen abiiciendi, imo et *evertendi solium ipsum Petri*. Firmam quidem spem et fiduciam nutrivi *Christum* Dominum brevi dissipaturum procellam, omnesque conatus irritos fore, *ipso Urbem protegente et Principatum*. — Baltimori, 1. Sept. 1859.

3. Sept. *Ep. Ambianensis in Gallia ad Clerum suum ac fideles* gallice.

5. Sept. *Ep. Comensis in Lombardia Summo P.* italice.

7. Sept. *AEp. Panormitanus in Utr. Sicilia cum suo Clero ad Summum Pont.* italice.

9. Sept. *Ep. Appamiensis in Gallia ad Clerum suum gallice.*

356. 357. — 11. Sept. *AEp. Burdigalensis cum Suffraganeis in Gallia Summo Pont.* Epri provinciae Burdigalensis una cum Metrop. suo S. R. E. Cardinali Aginni in prov. Synodo congregati, antequam ad alia decreta conficienda et evulganda procedant, primum illud *de S. Sede Romana et Summo Pontifice* hac ipsa die in Ecclesia B. Mariae de bono occursu ab ipso Card. Metr. dedicata promulgari voluerunt. Quis in praesentibus rerum adiunctis fuerit omnium nostrum affectus et amor, quantaque simus filiali compassione pressi, satis, ut speramus, Paternitati Vestrae erit apertum. Faxit ergo Deus, ut, quod unanimi Patrum consensu emissum est decretum, a Vestra Beatitudine reverentiae et devotionis testimonium habeatur. — Aginni, die 11. Sept. 1859. Decretum sic sonat: *Tit. I. cap. 1.* — I. Filiorum Ecclesiae imo et Pastorum, simul ut in unum convenient, ea debet esse communis omnium voluntas, ut oculis in Deum primum erectis, mox ad Patrem aspiciant, qui Christi vices in terris agit et pro ipso legatione fungitur. Nos vero in hac Synodo feliciter congregati ad supremum Ecclesiae Caput eo promptius mente et animo dirigimur, quod ab ultimo nostro in civitate Petrocorensi Concilio inter gravissimas subinde exortas tempestates non defecerunt verba, decreta, allocutiones et literae apostolicae, quibus aequae ac pacatissimis in Ecclesiae annis Pius Pastor gregem sibi commissum pabulo sanae doctrinae enutrire ac lumine boni consilii illustrare et regere non destitit. Verba haec in corde omnium servari, haec decreta ad populorum nostrorum notitiam devenire, has literas et constitutiones apostolicas promulgari et in praxim adduci erit praecipuus permultorum huiusce quarti Concilii nostri decretorum scopus. Ita enim verus elucebit erga S. Sedem noster affectus, vera semper comprobabitur erga Pontificem Romanum et Successorem S. Petri filialis reverentia, si diligimus eum et mandata eius custodimus. II. Quidni vero afflictissimi Patris priora gaudia regerere fas sit? Duobus enim vix abhinc annis dum pro singulari sua erga Immaculatam sanctissimamque Dei Genitricem Virginem Mariam pietate religiosissimum augustissimumque Lauretanum templum venerabundus adiret, ac deinde ad invisendos pontifi-

ciae suae ditionis populos primarias apostolici patrimonii civitates peragraret, omnes undique omnium quacunq̃ue transivit locorum, omnes omnium ordinum, omnes omnium aetatum tam egregias erga Pontificem ac Regem suum pietatis, fidei, omnimodaēque observantiae significationes manifestare laetati sunt, ut hoc ipsius iter sanctissimae nostrae religionis pontificatusque Romani perpetuus solemnisque videretur triumphus. Neque omittebat interea Pastor sagacissimus ea sive statim et extemplo peragere ac statuere, sive memoriae suae ac consilio committere, quae ad ipsorum populorum religionem magis magisque excitandam ac fovendam, atque ad maiorem eorum in temporariis quoque rebus utilitatem promovendam commodaque procuranda conducere existimabat. — III. Ecce autem in agrum Domini tam vigilanter excultum supervenit inimicus homo et superseminavit zizania. Non modo enim pacem inter christianos principes turbatam ingemuit, ipsamque a Deo iterum iterumque efflagitandam totis viribus conclamavit Pontifex, vicariam illius gerens operam, qui resurgens a mortuis et in coelum ascendens pacem reliquit discipulis suis, sed insuper ad gravissimum dolorem, quo cum bonis omnibus propter bellum inter catholicas nationes excitatum premebatur, maximus accessit moeror ob *luctuosam rerum conversionem ac perturbationem, quae in nonnullis pontificiae ditionis provinciis nefaria impiorum aliquot opera ac sacrilego prorsus ausu nuper evenit.* Dum autem in tanto rerum turbine ad fratres suos Eppos per totum orbem sparsos SS. Pontifex sese convertit, ut aliquod dolori suo solatium quaerat, et iam, ut ipse ait, ex ipsissimis suis literis non parum solatii percipit, confidens nempe nos desideriis curisque suis cumulate responsuros: nos equidem omni qua possumus filialis animi observantia et amore tot et tantis amantissimi Patris ac Pastoris amaritudinibus, condolemus, cunctosque fideles curae nostrae commissos enixe hortamur ut suarum nostrarumque precum et orationum quasi manu facta vis Deo inferatur, sicque optatissimus ille quamprimum elucescat dies, quo et ipsos filios resipiscentes atque ad officium reductos iterum paterno sinu Regius Pastor cum gaudio excipiat, et omni perturbatione sublata ordinem tranquillitatemque in tota pontificia ditione restitutum videre possimus. IV. Interea quum perversis quibusque fraudibus et artibus, sed praesertim fraudu-

lentis calumniosisque permultis editis libellis bonorum ipsorum catholicorumque mentes a vera sentiendi ratione nonnumquam dimoveantur: *nos cum ipsomet Summo Pontifice iterum palamque edicimus, necessario servandum esse S. Romanae Sedis civilem Principatum, ut in bonum religionis sacram potestatem sine ullo impedimento exercere possit.* Plena itaque mentis ac cordis nostri gratitudine sanctissimo Christi Vicario congratulamur, humilique qua decet reverentia plaudimus et assentimur, dum ipse palam hoc profitetur, indutum se virtute ex alto quidvis discriminis, quidvis acerbitatis ante perpessurum, quam apostolicum ulla ex parte deserat officium. V. *Neque audiendi sunt captiosissimi religionis christianae Romanaeque Ecclesiae hostes, dum aut asserunt ecclesiasticum regimen temporali hominum commodo legitimisque societatis civilis progressibus per se et natura rerum adversari, aut nonnisi miseriam de facto sortem obvenire civitatibus ac populis huiusmodi dominatui subiectis conclamitant.* Sane neminem fugit, sacerdotalem characterem nihil praeiudicii afferre iis ingenii naturaeque dotibus ac viribus, quibus utilis reipublicae rector perficitur, quod quidem ratione simul et luculenta constat experientia. Quaecunque enim crimina male conficta exaggeraverint ignari aut malitiosi ac vaniloqui homines, ea certe quae palam in urbis ac orbis theatro patent omnibus, quae oculis suis testes, quorum hic etiam inter nos stant plures, vidisse se asseverant, referre non piget: videlicet integerrimam totius publicae rei curam; indefessam in amovendis calamitatibus levandisque populorum aerumnis tollendisque si qui erant abusibus sollicitudinem; sobriam et cautam, ut decet, sed sinceram et diligentem eorum omnium, quibus scientia vel industria societates civiles nuperrime dotaverunt et ornaverunt, probationem et adoptionem; parcam et providam communis aerarii oeconomiam; sicque cito resarcitas civilium turbarum, fictae et lubricae pecuniae feracium, clades et ruinas; nec tamen intermissam illam, quae opulentissimos reges saepe superat, magnificentiam, sive ad publicorum monumentorum decus et incrementum, sive ad urbis veterum coemeteriorum sumtuosissimam, doctissimam, piissimamque recognitionem, sive (ut tot misericordiae opera et instituta taceamus) ad fovendas urbis scholas et academias omnium gentium et ecclesiarum alumni liberrimo accessu patentes;

aequam denique datam omnibus merentibus rationem sine ulla personarum aut conditionum acceptione, sed bene et decenter servata ut par est Christi Regis Vicario, ecclesiastici ordinis ac regii sacerdotii praestantia. Sed quis commemorandi finis praeclare gesta, fortiter incepta, plerumque ipsorum malis artibus impedita et turbata, qui nunc ea sibi deesse queruntur? VI. Faxit ergo bonus Deus, ut quum tot calumnias opprobriaque perpesus SS. Pastor et mitissimus Rex discipulum non esse super Magistrum ex his didicerit, maiorem quoque esse qui in ipso est quam qui in mundo quam citissime experiatur; quod et ardentius exoptamus et suppliciter petimus, eoque confidentius speramus, quod coelestium Sanctorum turbam, cui augendae et glorificandae totus videtur esse mirabiliter serenus et divine prudens Pontifex, nobiscum unanimiter et efficacius pro eo adprecaturam non dubitemus. Fausto etiam et materno vultu ipsi in omnibus occurrat Beatissima et Immaculata Virgo Maria, cuius templum sub titulo ‚Beatae Mariae de bono occursu‘ hodie dedicatum et consecratum omnes quicumque sumus in hac s. Synodo congregati pie visitamus, et ad cuius pedes vota, orationes et obsecrationes pro dilectissimi Patris nostri incolumitate et prosperitate, pro omnium eius iurium conservatione, dominique integritate humili filiali devotoque corde profundimus.

358. — 12. Sept. *Patr. Venetus Summo Pontifici.* — Hanc occasionem nullo modo praetermittere possum, quin *horrendum illorum facinus* maximo moerore conspiciens, *qui fidei catholicae et Apost. Sedi ac ipsimet Iesu Christi Vicarii sacro legitimoque temporali dominio*, quod antea occultis artibus concitaverant, *bello in praesentiarum apertissime indicto, nefario ac sacrilego prorsus ausu Tibi subditas provincias ad rebellionem induxerunt*, Sanctitati tuae cum mei tum ipsorum Confratrum meorum obsequentissima sensa, quamdam veluti fidei professionem, patefaciam. — *Hoc idem omnes sapimus, sentimus, et optamus, omnique ope assequi contendimus*, ut exemplis monitisque tuis semper ob oculos habitis, fidei depositum integrum inviolatumque servemus, — *ut plenam devotionem ac fidelitatem Ap. Sedi et Pontifici Maximo, quousque vita suppetat, promoveamus, eiusdemque iura, omnes animi corporisque nervos inten-*

dentes, contra quoscunque oppugnatores defendamus. — Ventiis, die 12. Sept. 1859.

12. Sept. *Ep. Carcassonensis in Gallia ad Clerum suum gallice.*

18. Sept. *Ep. Atrebatensis in Gallia ad Clerum et fideles gallice.*

21. Sept. *Card. AEp. Vindobonensis in Austria ad Clerum et fideles germanice.*

359. — 22. Sept. *Card. AEp. Zagrabiensis in Austria ad Clerum. — His in rerum adiunctis certo integritati Pontificii Status et independentiae ipsique Summi Pontificis nostri libertati non leve imminet periculum. Quam vero invasio idgenus patrimonii S. Petri sit iniqua, quamve saluti Ecclesiae ipsiusque Religionis finibus perniciosa, ipsi magis intelligitis, quam ut multis per me argumentis debeat collustrari. — Zagrabiae, die 22. Sept. 1859.*

360. — 24. Sept. *Ep. Quinque-Ecclesiensis in Hungaria ad Clerum. — Quas quidem piissimas preces fundendas iubent ipsa etiam haud paucorum adversariorum perversa molimina, qui omnem abiicientes religionem, nec ponentes in praecordiis suis Deum et iustitiam eius, velut Ecclesiae et S. Sedis Ap. aperti inimici, in Statu Pontificio pacem et omnem rectum ordinem perturbare, seditionem fovere, ac ad ipsum S. Petri patrimonium adeoque ad Suae ipsius Sanctitatis temporalem dominationem impias manus extendere, et, si fieri posset, ditiones pontificias, utpote necessarium ad sustentandam apostolicam libertatem, independentiam, auctoritatem ac dignitatem pontificiam fulcrum, subruere, pessumdare, ac sub exquisitissimis praetextibus ad manus alienas derivare non verentur. — Quinque-Ecclesiis, die 24. Sept. 1859.*

361. — 25. Sept. *Ep. Guadixensis in Hispania Summo P. — Episcopus Guadixensis et Bastitanus Baeticae provinciae in Hispania — Sanctitati Vestrae — ad testificandam dilectio-*

nem, adhaesionem, et obedientiam — exponere festinat (ardentissimum desiderium de comprimenda rebellione), ab orationibus cum dilecto suo grege non cessans, *pro cuncta Statuum Vestrorum pacificatione obtinenda, libertatis et independentiae Vestrae potestatis spiritualis temporali pignore.* — Villa vulgo Lapeza, oct. Cal. Sept. 1859.

362. — 26. Sept. *AEp. Mexicanus cum Suffraganeis in America Summo P.* — Gravem anxiamque curam suscepimus, perlectis tuis sacratissimis literis ad universos cath. orbis Praesules die 18 ultimi Iunii directis, cognitaque die 20 eiusdem mensis habita a te in Consistorio secreto Allocutione: *sollicita enim mente pervolvimus, quanta in tui inque S. Sedis contemptu scelestissimi sint homines aggressi, quantaque ulteriori ausu moliri non formidabunt.* — Est inter tot adversa, quod tuum animum, Beatissime Pater, et nostrum solatio lenire et erigere valet, *firmissima nempe universi Cleri constantia et fides*, quam nec dura, quae passa est, omnia genera incommoda, potuere usque adhuc frangere et superare, imo nec imminuere. — E civitate Mexico, die 26. Sept. 1859.

28. Sept. *Ep. Pictaviensis in Gallia ad Clerum gallice.*

363. — 29. Sept. *Ep. Iaurinensis in Hungaria ad Clerum.* — Qui illic (in ditionibus pontificiis) nunc rerum potiuntur, seque velut populi antesignanos gerunt, *eo prolapsi sunt temeritatis, ut florentissimas patrimonii S. Petri ditiones, quasi illae nullius res essent, extraneo Principi offerre, huiusque imperio subiicere non erubuerint.* — Non populi sed coniuratorum hae sunt molitiones, qui ad rei tum sacrae tum publicae exitium et vastitatem non iam in tenebris sed plena luce incumbunt, atque ut scopum eo certius assequantur, *Romanam beatissimi Petri Cathedram, in qua Christus posuit inexpugnabile Ecclesiae suae fundamentum, primum quidem patrimonio iustissimis titulis acquisito ac possesso exuere, dein vero penitus evertere adlaborant.* — Dum autem Sedem Apostolicam ditionibus suis privare homines illi moliuntur, *in totam qua late patet Ecclesiam Catholicam se perduelles et iniurios exhibent. Sin-*

gulari enim Providentiae Divinae dispositione factum fuisse dubitari nequit, ut Romano Pontifici, Summo totius Ecclesiae Pastori, suus a quavis alia civili potestate independens obtineret terrestris principatus, ut ille supremam, quam a Deo habet, universum atque in omnes orbis partes diffusum catholicum populum regendi potestatem plenissima libertate exercere valeat, ut porro ipsi, cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit, numquam deessent media multiplicibus fidelis populi indigentis subveniendi, Regnum Dei in his terris propagandi, et alia bona peragendi, quae pro rerum ac temporum adiunctis ad christiani populi maius emolumentum conducere ipse cognoverit. Vesanam eorum opinionem, qui affirmare non dubitant, ditionem temporalem Romani Pontificis auctoritati subiectam legi evangelicae adversari, ceu periculosum errorem infallibile Ecclesiae magisterium iam dudum damnavit ac proscripsit, in Concilio nimirum Constantiensi. — Omnium nostrum, qui catholico censemur nomine, interest, ne patrimonium D. Petri, quod Sedes Apostolica a duodecim et quod excedit seculis tenet, dissipetur, ne haereditas haec sancta vertatur ad alienos. Quamvis autem promissio Divini Salvatoris, qua portas inferi Ecclesiae suae non praevalituras esse praedixit, ad solam referatur Primatus divinitus instituti praerogativam, qua Summus Pontifex praeferat, tamen etiam in patrimonio illo tuendo numquam non eluxit specialis divinae providentiae dispensatio, qua, teste historia, factum est, ut principum atque populorum, haereditatem illam a tot sanctissimis Pontificibus tentam, tot solemnibus pactis ac conventionibus firmatam, tot seculorum usu roboratam, tam sanctis finibus promovendis destinatam, legitimo suo possessori eripere volentium, conamina in irritum reciderent, atque infelicissimum pro ipsis auctoribus exitum consequerentur. — Rákos, die 29. Sept. 1859.

Mense Octobri.

364. — 1. Oct. *Ep. Foroiuliensis ac Tolonensis in Gallia Summo Pont.* Foroiuliensi Epopo indulgere dignetur Sanctitatis Vestrae benignitas, si post acceptam ad omnes Epodos epistolam, qua Beatitudo Vestra effuso summo suo dolore *supra nefaria subditorum et alienorum molimina contra civilem Sedis Ap. principatum* totius Ecclesiae preces exposcit, tarde nimium ve-

nerit ob continuos in visitandis parochiis labores, aerumnis et angoribus Patris valde dilecti ut filiorum devotissimus compati et tantis doloribus condolare. Dici non potest, quanto moerore conficiatur videns, quae ab ingratis subditis et scelestis hominibus erga mitissimum Principem, Christi Vicarium et iam patrata sunt et audent continuo hostes vaferrimi, magis magisque anhelantes *latrocinia*. — Attamen, Beatissime Pater, Deo O. M. fervidas persolvimus gratias pro *inconcussa Beatitudinis Vestrae firmitate in vindicandis Romanae Ecclesiae iuribus nec non civili suo principatu*. — Foroiulii, 1. Oct. 1859.

4. Oct. *Ep. Aurelianensis in Gallia ad Clerum* eruditam ac fusam direxit *protestationem* gallice concinnatam adversus usurpatores patrimonii.

365. — 4. Oct. *Ep. S. Miniati in Hetruria Summo P.* In tot tantisque rerum vicissitudinibus, quibus *sub ementitae nationalis independentiae ac diabolicae libertatis praestigiis per-versissimi et Dei et hominum hostes*, acuentes lingvas suas sicut serpentes, *Christi dilaniant Ecclesiam, ac sanctam Christianorum haereditatem rursus ubique, si possibile sit, funditus evertere conantur*, — adhaereat lingua mea faucibus meis, si non meminero Tui, si non proposuero te in principio tristitiae meae. — Heu! mens quidem refugit et dolet recordari — intra ipsam Italiam nostram et *contra ipsam primogenitam auctoritatis et dignitatis istius Sedem divinitus constitutam versatos esse et versari plurimos a religione transfugas, impietatis satellites*, perduelles, efferratos et evocatores civium, qui undique furialiter debacchantes, omnium divinarum humanarumque rerum et ordinum exitium vastitatemque minitantur. — S. Miniati, die 4. Oct. 1859.

4. Oct. *Ep. Spirensis in Bavaria ad Clerum et fideles* germanice.

366. — 5. Oct. *Ep. Suessionensis in Gallia Summo P.* Eppus Suess. et Laudun. in Gallia, Clerus et fideles eiusdem dioecesis, collecti in unum cor et animam unam, et ad pedes Sanctitatis Vestrae — provoluti, non sine lacrymis et luctu magno Vestram implorant benedictionem: *haud possumus revera, quin*

Vestrae Sanctitatis mocrorum participes, cum spiritualibus et temporalibus illius aerumnis partem habere non aemulemur. — Nunc — Sanctissime Pater, nobis Beatitudini Vestrae corde et animo addictis liceat publice et coram universo orbe omnino improbare insensatos, qui tribulant Sanctitatem Vestram. — Suessione, die 5. Oct. 1850. — Idem Praesul eadem die pastores literas ad Clerum et fideles dimisit gallice.

367. — 7. Oct. Card. AEp. Lugdunensis in **Gallia Summo P.** Ex quo tristes nuntii ad nos pervenerunt de usurpatione a nefariis hominibus provinciarum auctoritati tuae subiectarum, commota est universa Archidioecesis Lugdunensis. A Clero et populo ingenti dolore afflictis enixe flagitabamur, ut quantocius Beatitudini tuae nostrum tam iniquarum aggressionum horrorem significaremus. — Lugduni, die 7. Oct. 1859. — Idem APraesul eadem die ad Clerum et populum suum Circulares gallicas dimisit.

8. Oct. Ep. Bellovacensis, AEp. Turonensis, Ep. Nannetensis, Ep. Venetensis in **Gallia** pastores literas ad Clerum ac fideles exararunt lingua gallica.

368. — 8. Oct. Ep. Brugensis in **Belgio Summo Pont.** Acerbissimo sane dolore affecti fuimus nos et dilectus Clerus noster Brugensis, a quo didicimus, quanta malitia et infidelitate homines quidam percersi et ad omnia audendum parati dominium temporale S. Sedis Ap. in Legationibus aggressi sunt, et iura humana aequae ac divina conculcantes nihil intentatum relinquunt, ut pessima quaeque hostium Ecclesiae Cath. consilia ad optatum sibi exitum perducant. — Brugis, 8. Oct. 1859.

369. — 8. Oct. Ep. Gandavensis in **Belgio Summo P.** — Cum aliis Catholici orbis Praesulibus Eppus Gandavensis cum Clero et fidelibus suae dioeceseos omni qua potest vi protestatur contra sacrilegas machinationes et usurpationes perfidorum hominum, qui externis freti auxiliis Aemiliae provincias susdeque vertere et a Sanctitatis Vestrae et S. Sedis civili principatu distrahere non formidaverunt. — Dignetur Sanctitas Vestra — accipere hoc testimonium inconcussae et intemeratae fidei tum meae, tum universi Cleri et fidelium dioecesis Ganda-

vensis, protestationemque filialis amoris et animi nostri, Sanctitati Vestrae et Sedi Apost. ita semper devoti, ut ante pedes Sanct. Vestrae parati simus deponere et substantiam et personam imo et vitam nostram, *ut iura possessionesque Romanae Ecclesiae, libertati et independentiae S. Sedis Ap. tam necessariae*, ab omni violatione, perturbatione et usurpatione efficaciter Sanctitati Vestrae valeat tueri et integra conservare. — Gandavi, 8. Oct. 1859.

8. Oct. *Ep. Tornacensis in Belgio Summo P. gallice.*

9. Oct. *AEp. Syracusanus in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

370. — 9. Oct. *Ep. Metensis in Gallia Summo P.* — In dies crescunt tum *impiorum furor*, tum plurimorum etiam qui se catholicos profitentur, turpis ignavia, *atque eorum, qui gentium dominantur, coeci errores, ac S. Sedis necessariorum iurium et Principatus numquam satis lugenda desertio*. Sed e contra eo magis in Gallia ac potissimum in hac Metensi dioecesi excitantur erga amantissimum Patrem omnium — amor, pia affectio, anxia sollicitudo, praesertimque fervidae et continuae ad Deum preces, ut — *S. Romana Ecclesia, ceterarum Ecclesiarum magistra et mater, in suis iuribus unanimi omnium consensu vindicetur ac inconcussa stabiliatur*. — Numquam ab eo proposito divelli aut tantillum amoveri passus sum aut deinceps patiar, quaecumque fuerint aut futurae sint Gubernii sollicitationes, ut in mandatis publicis seu literis pastoralibus ad populum curae meae pastorali creditum ne ullum quidem verbum excidere contingat, quod liceat interpretari velut deffendi istius belli, ut aiunt, Italici et omnium quae subsecuta sunt perversorum consiliorum laudem vel qualemcunque approbationem. — Metis, die 9. Oct. 1859.

9. Oct. *Ep. Ebroicensis in Gallia Summo P. gallice*, *Ep. Molinensis ad Clerum aequè gallice.*

10. Oct. *AEp. Albiensis in Gallia Summo P.*, porro *Ep. Diniensis, Andegavensis, et Corisopitensis ad Clerum et fideles gallice.*

10. Oct. *Card. AEp. Mechliniensis in Belgio ad Clerum et fideles gallice.*

371. — 10. Oct. *AEp. Agriensis in Hungaria ad Clerum.*

Ut ex Allocutione SS. D. N. habita in Consistorio 26. Sept. a. c. — patet, gravissimas suas aerumnas Summus Pontifex moeroremque animi exponit, in quem per malesanorum hominum excitatas turbas, rerumque in provinciis suis convulsiones coniectus est. Cum vero acerbitas haec dolorque animi communem Patrem nostrum feriat, et Capitis dolores totum corpus persentiscat, confugiamus et nos ad coelestem Patrem etc. — In praedio Szikszó, 10. Oct. 1859.

372. — 11. Oct. *Patr. Venetus cum Suffraganeis Summo Pont.* — Nos *admirari satis nequimus fortissimum*, Beatissime Pater, *tui pectoris robur, quo ad extremum usque agonem pro Ecclesiae iuribus decertas, ac temporalem etiam S. Sedis ditionem tueris, pontificiae libertatis praesidium, quod divino certe consilio tot abhinc seculis principum et populorum pietas Ecclesiae Cath. donavit.* Hanc vero supremi Pastoris constantiam intuentes Sanctitati tuae arctiori nexu constringimur. — Venetiis, quarto idus Oct. 1859.

11. Oct. *Ep. Augustodunensis et Versaliensis in Gallia ad Clerum gallice.*

12. Oct. *Ep. Venetensis in Gallia Summo Pontifici*, Ep. porro *Foroiuliensis, Adiacensis, Cadurcensis, Nivernensis, et AEppus Rhedonensis in Gallia ad Clerum ac fideles gallice.*

373. — 12. Oct. *Card. AEp. Mechliniensis in Belgio Summo P.* Quamvis omnes Belgii Ep. peractis Ecclesiarum visitationibus et consecrationibus, quae in his regionibus solo aestivo tempore fieri possunt, apud me congregandi sint, ut communem epistolam ad Sanctitatem Vestram dirigamus, equidem non possum non statim Sanctitati Vestrae renunciare, quantum ego et clerus ac populus mihi concreditus ex lugendis actibus in Allocutione diei 26. Sept. enarratis luctum, moerorem imo et indignationem contra perditissimorum hominum rebellionem atque impietatem conceperimus. — Ego interim in S. Collegium licet sine meritis iam diu adscitus, eoque titulo Sedi Ap. speciatim devinctus, — quidquid ipse sum et quidquid penes me est, illud omne ad tuendam causam S. R. E. ultro volensque offero, *paratus iura Sedis Apost. usque ad sanguinis effusionem sustinere atque defendere.* — Mechliniae, 12. Oct. 1859.

12. Oct. *Ep. Northantoniensis in Anglia ad Clerum et fideles* anglica lingua.

374. — 12. Oct. *Ep. Cartaginiensis in Hispania Summo P.* — Vestram laudamus totis nostris votis magnanimam protestationem de conservanda *ecclesiasticae istius ditionis* integritate a vestris accepta praedecessoribus: quae quidem *praeterquam legitimum S. Petri patrimonium cum sit, incolumitatem independentiamque apostolici regiminis apprime necessariam affert, tuetur et defendit.* — Nostra inter hodierna praecipua munera *primum sibi vindicat locum, magis ac magis Sanctitati Vestrae firmiter adhaerere.* — Murciae, V id. Oct. 1859.

375. — 12. Oct. *Vic. Apost. in Imp. Sinensi Summo P.* — Certissimum teneat Sanctitas Vestra, nos quicumque vivimus in extrema hac orbis terrarum parte catholici, — uno ore unoque corde ad Apost. Sedem idem clamare, quod olim Ethai Gethaeus ad Davidem in torrente Cedron: Vivit Dominus, quoniam in quocumque loco fueris, — ibi erit servus tuus. —

376. — 13. Oct. *Ep. Molinensis in Gallia Summo Pont.* — Dolemus quotquot omnes huius dioecesis sumus, *Pontificem a Christianis sacrilege impetitum*, Regem a subditis, a filiis Patrem, et qualem Patrem! *dolemus Sabaudiae crucem usque ad haec ultima tempora S. Sedi sociam nunc tormentum Christo Domini praeparatam*, dolemus Pium crucem de cruce habentem. — Molinis, 3 id. Oct. 1859.

377. — 13. Oct. *AEp. Strigoniensis in Hungaria ad Clerum.* — Quidam homines impii — *periculum virium suarum in evertendo Romani Pontificis Civili Principatu iam facere adgrediuntur*, probe gnari, deleta hac dominatione, *quam devotio fidelium fundavit, mansuetudo, lenitas et beneficentia Pontificum firmavit, imo teste historia Providentia Divina longo seculorum, mille et ultra annorum decursu sustentavit*, pronam fore viam ad subruendos etiam alios principatus, qui non tanta tantorum hominum religione foveantur. Iniquitas semper mentita est sibi et turpitudinem suam variis coloribus tegere conatur: ita isti filii diffidentiae quoque se catholicos esse et supremam Romani Pontificis spirituales potestatem auctoritatemque colere ac venerari affirmant. Ast fallacem hanc esse declarationem opera

ipsorum arguunt. — *Nefandam hanc temeritatem, omni iuri et iustitiae adversam cum sanctissima Capitis Ecclesiae persona et patrimonio S. Petri agendi rationem, coram Deo, in facie Christi Iesu, eiusque S. Ecclesiae, imo coram universo orbe, nostro fideliumque nostrorum nomine damnamus et reprobamus.* — Strigonii, die 13. Oct. 1859.

14. Oct. *AEp. Taurinensis in Sardinia* (exul in Gallia) *ad Clerum et fideles* italice; item *Ep. Mimatensis*, et *Elnensis*, tum *AEp. Senonensis*, et *Ep. Carnutensis in Gallia* aequae *ad Clerum ac fideles* gallice; memoratus *Eppus Mimatensis*, et *AEp. Auxitanus Summo Pontifici* gallice; tandem *Ep. Tripolitanus in Asia Turcica* gallice.

378. — 14. Oct. *Ep. M. Varadinensis L. R. in Hungaria ad Clerum.* — Adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, et oremus pro Beatissimo Papa nostro, ut Dominus Deus conservet et vivificet eum, — utque omnipotenti sua virtute omnes aberrantes, quorum forsitan aliqui misere decepti nesciunt quid faciunt, ad meliora consilia atque ad iustitiae religionis salutisque semitas reducat. — M. Varadini, 14. Oct. 1859.

15. Oct. *AEp. Albiensis*, et *Ep. Briocensis in Gallia ad Clerum* gallice. Pariter *Ep. Tornacensis in Belgio ad Clerum ac fideles* gallice.

379. — 15. Oct. *Ep. Szathmariensis in Hungaria ad Clerum.* — Pius VII. Pontifex vere immortalis memoriae urgentibus adversariis potentissimis et quaeque mala minitantibus reposuit: ‚Absit, ut tradam patrimonium Petri, et exilium, carceres, paupertatem summam antea perpressus est, quam potentissimi Gallorum Imperatoris Napoleonis I impiis nefariisque ausibus fortiter obsistere cessasset. Ne idem quid eveniat SS. D. N. Pio IX, adeamus, prout ipse nos hortatur, cum fiducia ad thronum gratiae. — Szathmarini, die 15. Oct. 1859.

15. Oct. *Eppus Csanadiensis in Hungaria ad Clerum et fideles* hungarice.

16. Oct. *Ep. Adriensis in R. Veneto*, et *AEp. Camberiensis in Sardinia Summo P. italice*; *Ep. Meldensis in Gallia ad Clerum gallice*.

380. — 16. Oct. *Ep. Weszprimiensis in Hungaria ad Clerum*. Divinus Ecclesiae Sponsus sponsam suam, quam suo sanguine redemit, suo spiritu dotavit, donis coelestibus exornavit, ditavit simul et terrenis, atque inprimis *visibile Ecclesiae Caput, Romanum nempe Pontificem, civilem etiam Principatum sustinere voluit, quo singulari divinae providentiae consilio per tot iam continentia secula optimo quoque iure potitur*, ut in universo Ecclesiae regimine sibi divinitus commisso supremam suam apostolicam auctoritatem toto orbe ea plane libertate possit exercere, quae ad Summi Pontificatus munus obeundum ac ad totius Ecclesiae causam agendam universique dominici gregis salutem procurandam tantopere est necessaria. Nec est abbreviata manus Domini, nec facta impotens ad salvandam S. Sedem Apostolicam, quae ad haec usque tempora iam labiis iniquis et lingua dolosa, iam gladiis externarum nationum, iam clade intestina et cruciatu praecordiorum toties tribulata, semper tamen salvata est. — Iterata est malitia, innovatique sunt denuo dies mali. *Inimici homines — provinciarum Aemiliae incautum populum*, immemorem beneficiorum antiquorum, qui suas nescit metiri vires, nec cogitare finem, *ut contra Civilem S. Sedis Principatum, consilium tantae magnitudinis tantaeque sapientiae, in insipientia sua nefanda quaeque auderet, pertraxerunt, quod generationi huic infinita est confusio et opprobrium sempiternum*. — Weszprimii, die 16. Oct. 1859.

17. Oct. *Ep. Claromontensis in Gallia ad Clerum gallice*.

381. — 17. Oct. *Ep. Traussilvaniae ad Clerum*. — Ego quoque vos — provocandos duxi, ut pro vestra erga S. Sedem Pontificiam pietate ac filiali adhaesione publicas cum fidelibus vestris preces asservetis, Dominum exorantes, ut dies visitationis S. Sedis Romanae abbreviare, rebelles voluntates ad sectanda meliora carismata flectere, veramque in patrimonio S. Petri integerrime servato pacem nedum subditis sanctissimi Principis, sed et universo orbi catholico maxime profuturam restituere et consolidare dignetur. Albae Carolinae, die 17. Oct. 1859.

18. Oct. *Ep. Maurianensis in Sardinia Summo P. italice*; porro *AEppus Arenionensis*, et *S. Flori in Gallia Summo Pont. gallice*; demum *Ep. Rupellensis*, *Aniciensis*, et *AEp. Parisiensis in Gallia ad Clerum gallice*.

382. — 18. Oct. *Ep. Argentinensis in Gallia Summo P.* Desolatione desolata est Ecclesia sancta Dei, ex quo attonitis populis notum factum est, quid adversus thronum Petri ausa sit impia perditorum hominum coniuratio. — Sanequidem de solo principatu terreno hucusque certamen esse proclamant. Verumtamen quis non horreat venenum aspidum sub labiis eorum? — Commota iam est Gallia, commota Germania, commota Europa; et in hac ipsa commotione populorum subitanea, qua una mente ac una voce devotos ac memores testantur animos erga communem omnium Patrem, novo utique splendore in mundo refulget maiestas Pontificis. — Dolenter comperimus, qua fronte, qua violentia, quo furore provincias auctoritati pontificiae subiectas vastare et ad rebellionem invitare nituntur ambitiosi factionum moderatores. Sed pactum cum inferno non stabit. — Tantam tibi, Beatissime Pater, illatam iniuriam aequo animo certe non ferent, qui Ecclesiae Cath. filios se confitentur et protectores, optime intelligentes, quanti sua intersit, ut salvum integrumque sit et maneat patrimonium. Petri, quod non sine provido Dei disponentis consilio Ecclesiae Romanae adnexum constanter reveriti sunt reges et principes, et quod origine, antiquitate, destinatione, et seculorum sanctione omnia regna mundi longe supereminet. Nutarent regna, ruerent imperia, nec firma iam staret ulla rerum proprietas, si dominatione sua fas esset spoliare Principem, qui super omnes est, et cui similis alter in orbe terrarum non est. — Argenterati, die 18. Oct. 1859. (*Idem Praesul die eodem ad Clerum populumque suum gallice scripsit.*)

18. Oct. *Ep. Barcinonensis in Hispania ad Clerum hispanice*.

19. Oct. *Ep. Valentinensis in Gallia ad Clerum, et Ep. Andegavensis Summo Pont. gallice*.

383. — 19. Oct. *Ep. Warmiensis in Germania Summo P.* — Non possum, quin pro mea in S. Ap. Sedem et Vestrae Sanctitatis dignissimam personam effusa insuperabili teneritudine has pagellas — substernam, qua viles quidem sed veras testes

mei interni doloris, quali compator super afflictione mei amantissimi Patris et Pastoris una cum quotidianis incessantibus precibus, ut Deus — donet Vobis super omnes hostes et adversarios diabolicis fraudibus deceptos plenam et celerrimam victoriam. — Frauenburgi, die 19. Oct. 1859.

19. Oct. *AEp. Tarraconensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

384. — 19. Oct. *AEp. S. Francisci in America Summo P.* — Vix concipi potest, quod dum tot Protestantes in gremium *S. Matris verae sponsae Christi humiliter admitti flagitant, atque Romani Pontificis non tantum universalem in omnes Christi-fideles auctoritatem firma fide amplectuntur, sed et eiusdem in ditionem ecclesiasticam dominium, utpote libertati Capitis Ecclesiae necessarium totis viribus tuentur: tales inter fidei domesticos inveniantur, qui coelestis gratiae dona nihili facientes, serpentis antiqui deceptionibus aures praebeant, impiorum hominum societatem sectentur, ac parricidarum instar adversus optimum Patrem arma deferant! Heu quanta immanitas! — S. Francisci in California, 19. Oct. 1859.*

20. Oct. *Ep. Larinensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

385. — 20. Oct. *AEp. Compsanus in Utr. Sicilia Summo P.* Inexplicabili prorsus horrore summaque nos indignatione affecerunt, quae in aliquibus pontificiae ditionis provinciis contra inviolabilem legitimumque tuum et *S. Sedis civilem principatum perditissimos homines patrasse*, pauco abhinc tempore perlegimus. — Nos tecum et magnopere dolemus, et tales tantasque abominationes vehementer deploramus. Et insuper admirari haud omittimus ardentem zelum et robur invictum, quod ad tuenda et defendenda *S. Sedis iura et sacrum D. Petri patrimonium propugnandum Sanctitas tua effroeni impiorum licentiae firmiter opposuit.* — Precamur, ut quae hactenus rebelles perstant in ambitu civilis tui principatus civitates, ad obedientiam Sanct. tuae debitam reducantur, — et populi populorumque subversores discant magisque sibi persvadeant, inferi portas cunctasque tenebrarum potestates nequaquam posse adversus Christi Ecclesiam praevalere. — S. Andreae apud Compsam, die 20. Oct. 1859.

20. Oct. *Eppi S. Flori, et Cenomanensis in Gallia ad Clerum ac fideles gallice.*

386. — 20. Oct. *Ep. Meldensis in Gallia Summo P.* — Inter tot eximia fidei studiiue erga Vestram Sanctitatem ac beati Petri patrimonium testimonia, quae a vener. Eppis undequaque praebentur, conscientia profecto morderemur, si — vocem extollere, et intimos venerationis et amoris nostri sensus promere neglexissemus. — Ceterum Sanct. Vestrae monitis parentes non desistemus Deum assiduis precibus obsecrare, ut impia consilia disturbans, rebellantium audaciam dexteræ suae virtute contundat, et praesertim corda convertens errantes ad bonam frugem reducat, ita, ut iura Sedis Ap. incolumia serventur, Ecclesia omni tandem perturbatione submota Domino secunda serviat libertate, — Meldis, die 20. Oct. 1859.

20. Oct. *Ep. Brugensis in Belgio ad Clerum et fideles gallice.*

387. — 20. Oct. *Vic. Capit. Leopoliensis in Austria ad Clerum.* Sacrilega seditio in provinciis ad ditionem Summi Pontificis pertinentibus mota peioribus in dies facinoribus impium suum opus molitur. — Associamus nos agmini illorum, qui filiali pietate erga b. Petri successorem et Iesu Christi in terris Vicarium devincti nunc eo instantius ac ardentius orationibus instant, divinam opem et solatium Patri fidelium, errantibus vero resipiscentiae gratiam impetrantes. — Leopoli, die 20. Oct. 1859.

20. Oct. *Ep. Tirasonensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

388. — 21. Oct. *Ep. Volaterranus in Etruria Summo P.* Dum qui sunt undique fratres mei sacrorum Antistites, omnes ad Sedem tuam potentiorum per amoris plenas epistolas conveniunt, — nequaquam fiet, ut quamvis minimus omnium — tam debito officio animique mei erga te sensibus desim. — Doles, Pater Sanctissime, nec immerito, *plures ditionis tuae provincias per summum nefas occupatas*; lugenda in iis contra cath. Religionis sanctitatem, nec non civilem legitimumque tuum et S. Romanae Sedis principatum patrata. — Doleo et ipse tibi, nec modus esset moerori, nisi, quod satis compertum est, vigeret apud Te spei robur et firmitas fidei, et inter seculi labentis ruinas erecta mens esset, et immobilis virtus, et numquam non laeta pa-

tientia et de Deo suo semper anima secura. — Volaterris, 10 Cal. Nov. 1859.

21. Oct. *Ep. Claromontensis in Gallia Summo P. gallice.*

22. Oct. *Eppi provinciae Mediolanensis in Lombardia Summo Pontifici, et AEp. Genuensis in Sardinia ad Clerum ac fideles italice; porro Ep. Lucionensis in Gallia tam Summo Pontifici, quam Clero suo gallice.*

389. — 22. Oct. *Ep. Segniensis in Austria ad Clerum.* Quae et quanta eaque tristissima in ditionibus Italicis contra ipsam Religionem ac Statum Civilem grassetur malorum nequitia, ex foliis publicis et undique lamentis satis superque patescit. Legitimi Principis una et Ecclesiae Capitis — auctoritas contemnitur. — *Nihil sane magis animum nostrum conturbat, quam illorum colluvies malorum, quae Subalpinum regnum coelo terraeque odiosum reddidit. Libenter nobis ipsis redivivam inter nos Osiae temeritatem, ac sacrilegum Heliodori ausum abscondere vellemus, Patrimonium S. Petri, quod Romani Pontifices legitimo iure possident, quodve divina sic disponente providentia ad Ecclesiae Cath. independentiam tuendam necessarium est, inique impetitur.* — Segniae, die 22. Oct. 1859.

23. Oct. *Ep. S. Claudii in Gallia, et Ep. Namurcensis in Belgio ad Clerum gallice; item Ep. Gaditanus, et AEp. Tole-tanus in Hispania hispanice.*

24. Oct. *Eppi Adiacensis, Vicariensis, Gratianopolitanus, et Constantiensis in Gallia ad Clerum et fideles gallice; item Ep. Guadixensis in Hispania hispanice.*

390. — 24. Oct. *Ep. Sabariensis in Hungaria ad Clerum.* — Nemo mirabitur, dum audit, Iesu Christi in his terris Vicarium, Ecclesiae Primatem, ac Principem in patrimonio S. Petri maximo cum animi dolore locutum et lamentatum fuisse super omnibus, quae a Sedis Apost. hostibus contra eiusdem spiritualem ac civilem potestatem ac principatum patrata sunt, actuque patrantur. Mira providentiae divinae dispositio, secun-

dum quam dicente Apostolo omnes fideles sunt corpus Christi et membra de membro, — infallibili voce nos hortatur, ut patienti membro principali, cui ceu fundamento totum Ecclesiae corpus innititur, omnia membra compatiantur, atque fervidissimis precibus adeant ad thronum gratiae, *ut Beatissimus Pater successor b. Petri Principis Ap. et verus Christi Vicarius, totiusque Ecclesiae Caput, et omnium Christianorum Pater et Doctor, cui in b. Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universam Ecclesiam a D. N. I. C. plena potestas tradita fuit, solatium et fortitudinem in rebus tam adversis assequatur.* — Sabariae, die 24. Oct. 1859.

24. Oct. Vic. Apost. **Saxoniae** ad fideles germanice.

25. Oct. Ep. **Albinganensis in Sardinia** ad Clerum itali-
ce; porro Eppi **S. Deodati, Petrocoriensis**, et AEp. **Camera-**
censis in Gallia ad Clerum et fideles gallice, demum Ep. **Ca-**
durensis aequè in **Gallia Summo Pont.** gallice.

391. — 26. Oct. Ep. **Eperiesiensis Gr. C. in Hungaria**
ad Clerum. Quantis iniuriis, blasphemis et confusionibus nec
non angoribus afficiatur SS. D. N. Pius Papa IX *per nefarios*
Italiae rebelles, qui scelestas manus suas in patrimonium S.
Petri extendentes, apertissimo in S. Sedem Ap. odio perciti,
eiusdem Sedis Ap. civilem principatum omnivirium contentione
subvertere pergunt, e publicis pagellis omnibus et singulis ve-
strum notum esse nullus dubito. — Quamobrem *missa prolixiori*
iurium Vicarii Christi civilium inique impetitorum politica
propugnatione, unice exemplo Salvatoris nostri pro Petro, ne
deficiat fides eius, sed ut in hac confirmet fratres suos, orantis,
nec non piissimorum primorum christianorum aequè pro illo in
carceribus posito ad Deum preces suas fervide fundentium du-
ctus, DD. vestris paterne impono etc. (sequuntur preces pro
Papa recitandae.) — Eperiessini, 26. Oct. 1859.

27. Oct. Ep. **Seguntinus in Hispania** ad Clerum et fideles
hispanice.

28. Oct. *Ep. Bellicensis, Verdunensis, et Briocensis in Gallia ad Clerum ac fideles gallice; Eppus vero Petrocoricensis aequae in Gallia Summo Pont. gallice. Pariter Ep. Leodiensis in Belgio ad Clerum et fideles gallice. Tandem AEp. Monaco-Frisingensis in Bavaria ad Clerum ac fideles germanice.*

29. Oct. *Ep. Agenensis, et AEp. Rotomagensis in Gallia ad Clerum et fideles gallice; item AEp. Compostellanus, et Ep. Oriolensis in Hispania itidem ad Clerum hispanice.*

30. Oct. *Card. AEp. Pragensis in Austria ad Clerum et fideles germanice.*

31. Oct. *Ep. Augustanus, et Ratisbonensis in Bavaria ad Clerum populumque dioecesanum germanice.*

392. — 31. Oct. *AEp. Gnesnensis et Posnaniensis in Borussia Summo P. — Si quid Sanctitatis Vestrae iuribus derogatur, hoc damnum necessario in Eppos, tum in Ecclesiam ipsam redundabit. Beatissime Pater! Vestrae Sanctitatis inconcussa libertas atque independentia est mea, est Epporum, est Ecclesiae ipsius libertas atque independentia. Vesaniam vere illam ne a Principibus catholicis quidem alienam fuisse, me in offerendo S. Missae sacrificio non semel sed identidem ad lacrymas permovit, neque nunc eapropter plorare et ad avertendum tantum malum divinam misericordiam implorare desino. — Utinam catholici subditi divina gratia illustrati tandem convertantur, revereanturque debite summum Patrem in terris, Principem clementissimum ac beneficentissimum; utinam Principes catholici perspiciant, agi de principio rebellionis sanciendo aut funditus tollendo, proindeque de fundamentali catholico praecepto circa obedientiam debitam Principibus societatis civilis respuendo aut agnoscendo. — Posnaniae, in vigilia OO. SS. 1859.*

393. — 31. Oct. *Ep. Osnabrugensis in Hannovera Summo P. — Inprimis precor, ut Deus protegat et muniat Sedem Apost. et S. Petri patrimonium, Ecclesiae libertatis hoc*

pignus et palladium necessarium, servet integrum et incolume.
— Osnabrugi, 31. Oct. 1859.

Mense Novembri.

394. — 1. Nov. *Ep. Cassanensis in Utr. Sicilia Summo Pont.* — Est universo orbi exploratum, quod cum omnes conatus quotquot extra communionem cath. reperiuntur conferant, ut *tuum temporale dominium tot seculis confirmatum ac ipsa ratione recognitum* penitus tollant, renovas fortitudinem invictam, miramque mansuetudinem, quibus Pius VII memoria nostra enituit. Ego minimus Epporum, qui et hac octuagenaria aetate omnes labores meos mea pro facultate e converso contenderem, et sanguinem etiam si fieri posset effunderem *ad illud dominium tuendum ac propugnandum, utpote quam maxime necessarium primatus honoris et iurisdictionis conservationi ac incolumitati*, dum istam fortitudinem, istam mansuetudinem. summopere admiror, plaudentibus etiam omnibus Eppis orbis catholici, non possum non dividere Tecum illas gravissimas amaritudines, quae in tanta temporum perversitate animum tuum — exasperant atque exulcerant. — Cassani, Cal. Nov. 1859.

1. Nov. *AEp. Pisanus in Hetruria Summo P. italice*, porro *Patr. Venetus cum Suffraganeis ad Clerum et fideles*; item *Ep. Pineroliensis*, et *Vicar. Capit. Lunensis in Sardinia aequae ad Clerum ac fideles*, demum *Ep. Montis Regalis in Sardinia Summo Pont. italice*. *Eppi quoque Montis Pessulani, et Blesensis in Gallia ad Clerum gallice.*

395. — 1. Nov. *Ep. Nemausensis in Gallia Summo Pont.* Cum immenso cordis nostri luctu, moestissimisque gementes suspiriis audivimus et legimus, mensium nuper elapsorum decursu *tum impias et iniquas adversus temporale S. Sedis Ap. Gubernium iniurias* tam in Italia quam in Galliis et in Britannia maiori prelo quodam quasi satanico evomitās, *tum facinora, quibus perversi quidam homines, spretis grati animi consiliis, proculcatisque S. R. E. sacratissimis iuribus, nonnullas regiones ditioni pontificiae ex antiquo subditas ad excutiendam milissimae Vestrae Paternitatis auctoritatem impellere non erubuerunt.* — Utinam saltem tot inter nefanda Imperatores christiani solemnem et filialem ederent protestationem! — Uni-

versus orbis christianus Vestrae Paternitatis dolori consociatur : quia venerandum et dilectissimum militantis Ecclesiae Caput affligitur. — Nemausi, 1. Nov. 1859. — (*Idem Paesul iura Sedis Ap. in temporalem ditionem egregia et fusa apologia ad Clerum suum edita tuebatur.*)

1. Nov. *Ep. Bellicensis in Gallia Summo P.* —

396. — 1. Nov. *Ep. Carnutensis in Gallia Summo P.* — Nuper ad pedes Sanct. Vestrae devotissimam mentem aperiens, intimum pietatis filialisque obedientiae officium ultro et promptissime impleveram, imo corde Omnip. Deum enixe obsecrans, quatenus omnia Sedis Ap. iura intacta omnino permanerent, atque repulsis ac evanescentibus iniquorum consiliis, *temporalis Summorum Pont. potestas, ut ab antiquis temporibus feliciter contigit, pro spiritali animarum bono et societatis pace libere exerceretur.* Nunc vero Beatissime Pater, cum animae vestrae angoribus et periculis quotidie provinciis ditioni vestrae subiectis magis ac magis imminentibus, crescunt amor noster, compassio, zelusque indeficiens. — Quapropter universum dioecesis Carnutensis Clerum fidelesque omnes iuvat, pignus omnimodae fidelitatis et devotissimi animi ad pedes Sanct. Vestrae deponere. — Carnuti, 1. Nov. 1859.

1. Nov. *Ep. Cartaginiensis, AEp. Caesaraugustanus, et Ep. Cordubensis in Hispania ad Clerum ac fideles hispanice.*

2. Nov. *Ep. Barcinonensis in Hispania Summo P. hispanice.*

3. Nov. *AEp. Aquensis in Gallia ad Clerum gallice.*

397. — 3. Nov. *Ep. Carcassonnensis in Gallia Summo P.* Etsi elapso iam mense sententiam meam erga Sedem vestram et vestrae Sedis iura coram Clero ac fidelibus dioecesis meae declaraverim : — me tamen cohibere non possum quin rursus angores meos erga Vestram Beatitudinem devotissime tester, *contra vero iniquas inimicorum Vestrae Sedis aggressiones forti animo protestor. Enimvero, Beatissime Pater, quis tot et tantos contra vos ausus non indignetur? quis temporalia Vestrae Sedis iura, quae quippe libertatis Ecclesiae tutamen sunt saluberrimum, tam miserabiliter despecta et conculcata non*

lugeat? quis iram Dei capitibus nostris propter insensatos Ecclesiae hostes minitantem non reformidet? — Carcassonnae, die 3. Nov. 1859.

3. Nov. *AEp. Mechliniensis et omnes Eppi Belgii Summo P. gallice.*

3. Nov. *Eppi Oxomensis, Iacensis, et Conchensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

3. Nov. *AEp. Dublinensis in Hibernia* tum Summo Pontifici sua et Cleri sui sensa egregie manifestavit, tum discursum eruditum et pastorales ad Clerum ac populum dioecesanum pro temporali ditione pontificia vulgavit anglice.

4. Nov. *AEp. Senensis in Hetruria; Vic. Cap. Mediolanensis in Lombardia; Ep. Derthonensis, et Secusiensis in Sardinia Summo Pontifici, et Clero dioecesano italice.*

4. Nov. *Ep. Nemausensis in Gallia ad Clerum gallice; Ep. Passaviensis in Bavaria ad Clerum et fideles germanice; AEp. Hispalensis in Hispania pariter ad Clerum ac fideles hispanice.*

398. — 5. Nov. *Ep. Bovinensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Vae illis, qui coeco furore adducti, haud futura damna timentes, dum Te iniuste vexant, novam contra se perniciem strunt! *Cum enim hanc Ap. Sedis firmitatem evellere conantur, supra Petram hanc cadentes uti et patres eorum allisi collidentur*, imo eorum impugnationes dominici gregis amplitudini inservient, iuxta praeclarum S. Aug. effatum: Ecclesia persecutionibus crescit, et per afflictionum angustias usque ad terrarum extrema dilatatur. — Bovini, nonis Nov. 1859.

399. — 5. Nov. *Ep. S. Deodati in Gallia Summo P.* — Si quid patitur unum membrum, ait Apostolus, compatiuntur omnia membra; quomodo igitur omnes nos oves Vestrae, agni Vestri, filii Vestri non ureremur, dum Caput nostrum, Pater, Pastor, Princeps gregis dominici impiis undique conatibus impetitur, et *haereditas sacra, regium patrimonium Petri, bono religionis libertatique apostolatus vestri perneccessarium, conrellitur et discernitur!* — S. Deodati, 5. Nov. 1859.

6. Nov. *Ep. Salutiarum*, et *Novariensis in Sardinia ad Clerum et fideles* italice; *Ep. Tarbiensis in Gallia ad Clerum gallice*.

400. — 6. Nov. *Eppi Hungariae Summo P.* Dum ad celebrandum Cardinalis Principis Primatis et AEppi Strigoniensis sacerdotale iubileum in unum convenimus, non possumus in hac temporum calamitate vocem nostram ad Sanct. Vestram non dirigere, filialemque nostram devotionem contestari. Ita est, Beatissime Pater, langvente prae magnitudine dolorum Capite, mox ipsa quoque membra omni vigore destitui oportet. Audivimus lamentabilem vocem, quam Beatitudo Vestra de Cathedra Principis Apost. ad omnes cath. antistites direxit, audivimus, timuimus, imo contremuerunt omnia ossa nostra. *Non enim ignoramus consilia impiorum, qui cum eversione terreni principatus beati Petri ordiuntur opera tenebrarum, et si dormiret qui custodit Israel, cum extinctione Ecclesiae Christi finirent.* nefanda haec consilia quantopere turbent cor Sanct. Vestrae, qualive moerore conficiant, eo magis sentimus, quo amplius eiusdem teneritudinem, paternumque universo dominico gregi consulendi studium perspectum habemus. — Strigonii, die 6. Nov. 1859. (*Subscripti 4 AEppi, et 14 Eppi.*)

6. Nov. *Eppi Salmanticensis, et Zamorensis in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice.

401. — 7. Nov. *Ep. Constantiniensis in Gallia Summo P.* Tribulationibus, quibus conflictatur Sanctitas Vestra, omnium Christifidelium corda ingenti dolore afficiuntur. — *Si protestationes, quas palam protuli contra illos perversos et sacrilegos homines, qui Summum Pontificem et Christi Vicarium insectando ipsammet Ecclesiam insectantur, Vestro dolori nonnihil levaminis attulerint, magnam inde percepero laetitiam.* — Die 7. Nov. 1859.

7. Nov. *Ep. Linciensis in Austria ad fideles* germanice.

402. — 7. Nov. *Ep. Paderbornensis in Germania Summo P.* — Lugent omnes boni et continuis tam privatis, quam publicis precationibus a me per totam dioecesim ordinatis orant Patrem misericordiarum et Deum totius consolationis, ut Vicarii sui in terra cor erigat, ut impiissimorum hominum duritiam

frangat, ut diabolicos erga S. Sedem Apost. aggressus forti manu reprimat, ut totius Ecclesiae cum communi Capite suo communi dolore afflictæ luctum mox benignissime in lætitiâ vertat. — Paderbornæ, die 7. Nov. 1859.

7. Nov. Ep. Pampilonensis, Gienensis, et AEp. Valentiniensis in **Hispania** ad Clerum et fideles hispanice; Vic. Apost. San-Si in **Sina Summo Pont.** italice.

8. Nov. Eppi Ruthenensis, et Baiocensis in **Gallia** ad Clerum et fideles gallice; item Ep. Eichstettensis in **Bavaria** ad fideles germanice; nec non AEp. Granatensis in **Hispania** ad Clerum populumve dioecesanum hispanice; Vic. Apost. Madurensis, et Bombay in **Indiis Orient.** Summo P. gallice et italice; Vic. Ap. Curaçao in **America** gallice.

9. Nov. Ep. Ovetensis in **Hispania** ad Clerum ac fideles hispanice; AEp. Vercellensis in **Sardinia** ad Clerum et fideles italice; item Ep. Salopiensis (Schrewsbury) in **Anglia** ad Clerum ac fideles anglice; et AEp. Dublinensis in **Hibernia Summo Pontifici** italice.

10. Nov. Eppi Bobiensis, et Algarensis in **Sardinia Summo Pontifici**, Eppus vero Niciensis et Ep. Aquensis aequè in **Sardinia** ad Clerum fidelesque italice; Ep. Tripolitanus in **Asia Turcica Summo P.** gallice.

403. — 10. Nov. Ep. Albaregalensis in **Hungaria** ad Clerum. — Hostes Apost. Sedis externis potissimum consiliis, instigationibus, et omnibus cuiusque generis auxiliis suffulti, atque idcirco audentiores facti, nihil intentatum reliquerunt, ut omnes provincias pontificiae ditioni subiectas perturbarent, easque a civili S. Sedis principatu abstraherent. Cum summopere intersit ipsius sacrosanctae Religionis nostrae, ut Sedes Pontificia, cuius iurisdictio in universum terrarum orbem extenditur, suo legitime acquisito, tot seculorum usu firmato patrimonio porro quoque imperturbate perfruatur: eapropter ad sanctissimam nostram pertinet obligationem, Deum O. M. ardentibus exorare precibus, ut communem Patrem nostrum eiusque sollicitudini

commissum S. Petri patrimonium ac ita totam Ecclesiam his angustiiis et adversitatibus moerore affectam benigne consolari dignetur. — Albae Regiae, die 10. Nov. 1859.

404. — 11. Nov. *Ep. Melitensis Summo P.* — Quod me fidelesque meos summopere angit, illud est, quod *imperium homines impii satagunt evertere, quod ad Ecclesiae securitatem Divina Providentia, unanimi populorum regumque consensione fundatum, perenni seculorum possessione firmatum, vix unquam in periculum adduci posse videbatur.* —

11. Nov. *Ep. Geronensis, et AEp. Vallisoletanus in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice; item *AEp. Turritanus in Sardinia ad Clerum et fideles* italice.

405. — 12. Nov. *Ep. Aquini in Utr. Sicilia Summo P.* — Indubium est, quod *consilium impiorum peribit, nec daemones, qui eos invadit, evertere unquam licebit admirandum illud divinae providentiae opus, quo factum est, ut Summus Pontifex dominio quoque temporali potiretur, ut scilicet in exercenda divina, qua fruitur, super universum orbem iurisdictione liber omnino foret, quod quidem praesertim in funestis, quibus versamur, rerum temporumque vicissitudinibus pernecessarium extat.* — Roccaesiccae, die 12. Nov. 1859.

13. Nov. *Ep. Palentinus in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice.

14. Nov. *Ep. Casalensis in Sardinia ad Clerum ac fideles* italice.

406. — 14. Nov. *Ep. Vivariensis in Gallia Summo P.* — Eppus Vivariensis cum universo clero et omni populo fideli dioecesis suae prius et reverenter obtenta a Vestra Paternitate licentia condolendi doloribus huiusce temporis personae sacrae Vicarii D. N. I. C. profunde condolemus omnibus Vestris tribulationibus. — Vivarii, die 14. Nov. 1859.

15. Nov. *Eppi S. Sepulchri, et Admin. Liburnensis in He- truria Summo P.* italice; *Ep. Cuneensis in Sardinia* aequae *Summo P.* italice; porro *Card. AEp. Remensis in Gallia ad*

Clerum et fideles gallice; item Eppi Birminghamiensis, et Cliftoniensis in Anglia ad Clerum fidelesque anglice.

16. Nov. *Ep. Mutilonensis in Hetruria Summo P. italice.*

407. — 16. Nov. *AEp. Ultraiectensis cum Suffraganeis in Hollandia Summo Pont.* — Cum ad causas et auctores dolorum animum advertimus, non tantum moeror inde noster accrescit, sed ingens etiam horror exoritur. Etenim si, ut superioribus seculis aliquando factum legimus, aut aliquis Princeps augendo regno intentus in aliqua Principatus ecclesiastici parte turbas excitando infestae invasioni viam praeparare conatus esset, aut si mobilis multitudo subiectionis ad tempus pertaesa et quasi vertigine quadam rapta seditionem fecisset, nullo tamen catholicae religionis odio vel apost. Sedis evertendae proposito, res quidem esset detestabilis et a bonis omnibus summopere deploranda: *nunc vero cum rebelles illi cum omnibus conspirant, qui teterrimum adversus Romanum Pontificem et Catholicam Ecclesiam bellum gerunt, quique conantur, ut, si fieri unquam posset, divina nostra religio eiusque salutaris doctrina ex omnium animis evellatur,* — plane deficiunt nobis verba ad sensus, quibus perculsi sumus, exprimendos. — Ex aedibus Gerrae in Haaren dioec. Buscoducensis, die 16. Nov. 1859.

408. — 17. Nov. *Vic. Capit. Fesulanus in Hetruria Summo P.* — Haec conspiratio venerabilem Sanctitatis Vestrae et S. Ap. Sedis principatum adorta, dominium omni maiori titulo legitimum oppugnat, — et perabsurdo perque temerario ausu discerpit, conscindit, ac dividit sibi regale illud vestimentum, quo Christus Iesus Dominus noster Ecclesiam sponsam suam perdilectam voluit decoratam, ad sui operis divinitus demandati continuationem in tempore. — *Ignorant, qua dilectione diliget Deus nihil magis in hoc mundo, quam libertatem Ecclesiae suae, quae voluntate liberam velit esse Deus sponsam suam non ancillam, ideoque qua providentiali dispositione praeparaverit illi temporale dominium, quod a simplici proprietate piarum oblationum fidelium, pretia domorum et agrorum afferentium ante pedes Apostolorum, exortum, tractu temporis patrimoniorum possessu per*

donationes adauctum, dein spontanea ac naturali explicatione transformatum, voluntaria etiam accedente populorum deditio, ad summa regiae potestatis usque excrevit, ut qui in terris vicariam Dei auctoritatem gereret in aevum, in terris quoque nullius unquam imperio ac potestati subiiceretur, ac ita Ecclesia libertate perfrueretur ad opus per secula perficiendum in consummationem Sanctorum et in aedificationem Corporis Christi. — Florentiae ex Fesulana Curia. 17. Nov. 1859.

17. Nov. *AEp. Florentinus in Hetruria Summo Pontifici, et Vic. Cap. Fossanensis in Sardinia ad Clerum et fideles italicæ; Ep. Segobiensis in Hispania hispanice.*

409. — 17. Nov. *Ep. Rossensis in Hibernia Summo P. Progredientibus etiamnum contra Civilem S. R. Sedis Principatum coniuratione et rebellionem, quas per infensos emissarios cafferrimi homines in vestris provinciis commorantes tum clandestinis coetibus, tum libellis calumniosis, tum etiam pravis perversisque fraudibus moliri et fovere non reformidant, liceat nobis huiusce antiquae dioecesis Rossensis Antistiti et Clero nostrum propterea exprimere moerorem. — Mirum non est, si aegre feramus, quod coniurati homines audacia insignes perversis artibus labefactare et evertere temporalem Sanctitatis Vestrae principatum moliantur, eo animo, ut Petri petram destruant, et, si fieri posset, ipsam, quae super eam fundata manet manebitque, Ecclesiam Catholicam. Istos nefarios insanorum hominum ausus atque conatus damnamus, fautoresque eorum aperte reprobamus, parvi pendentes, quo nomine, qua gente, vel qua auctoritate gaudeant. — Quis movebit illam immotam Ecclesiae petram? — Quis non frustratus amovere audebit a tutela Dei illam civilem dominationem, atque resistere isti divinae providentiae, cuius consilio factum est, quo tutius vigilaret universi Domini gregis necessitatibus; quo faustino divinam religionem magis in dies propagaret; quo liberius suam exerceret auctoritatem ad arguendum, ad increpandum, atque etiam ad obsecrandum istos inter liberos suos, sive pauperes, sive divites, sive subditos, sive numerentur inter Principes et Reges terrae, qui a semitis iustitiae et religionis erravissent, ut Romana Ecclesia, quae est omnium Ecclesiarum mater et magistra, talem haberet potestatem, quae nemini obnoxia foret, quae ius alienum non invaderet, et quae interim aliorum Principum potestati subiectum non redderet, qui*

Christi vicem in eadem Ecclesia ad servandum designaretur. *Pro patrimonio isto Petri clamat iustitia, clamat continuata per 10 secula possessio, clamat ius optimum quo fuerat comprobatum, consensus omnium populorum et principum tum catholicorum tum acatholicorum.* — Skibbereen, C. Corck, die 17. Nov. 1859.

410. — 17. Nov. *AEp. Tolosanus in Gallia Summo P.* — Profitemur, Beatissime Pater, Sanctitatem Vestram totius esse Caput Ecclesiae et omnium Christianorum Patrem et Doctorem, ipsique in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universam Ecclesiam a D. N. I. C. potestatem traditam fuisse. *Omnia decreta et leges, quae ab hac Ap. Sede prodeunt, profitemur veram esse ac sinceram pro universali Ecclesia credendorum normam et conscientiae regulam. Insuper non minus ecclesiasticae libertatis quam iustitiae hostes reputamus eos, qui inquieto nostro tempore dictis, scriptis et praesertim sacrilegis actibus Romanum Pontificem sua temporali potestate et independentia spoliare nituntur, quam providente Domino ad expeditiorem rei christianae gubernationem antiquitus iure optimo possidet.* — Hac 17. Nov. 1859.

411. — 18. Nov. *Vic. Apost. Coimbatorensis in India Or. Summo P.* — Perversi homines pacem nolentes aliud bellum — contra legitimam civilemque potestatem Sanctitatis Vestrae prosequi non timuerunt. Hanc autem inimicorum audaciam et perversitatem reprobans condemnansque, maximi et communis doloris testimonium — afferre statui. —

18. Nov. *Ep. Vallis Guidonis in Gallia ad Clerum et fideles gallice; Ep. Cuneensis in Sardinia italice, Ep. Illerdensis in Hispania hispanice; Vic. Cap. Pistoriensis in Hetruria Summo P. italice.*

19. Nov. *Ep. Engolismensis in Gallia ad Clerum gallice; et Ep. Scutariensis in Turcia Summo P. italice.*

21. Nov. *Vic. Cap. Alexandrinus in Sardinia ad Clerum et fideles italice; Ep. Metensis, et S. Dionysii in Gallia gal-*

lice; *Ep. Guadixensis in Hispania* hispanice; *Ep. Brixiensis in Lombardia* italice.

412. — 23. Nov. *Eppi Bohemiae Summo P.* Excedit omnem scribendi modum inhaerens alte cordibus nostris dolor ob ea, quae contra *Sedem Apostolicam*, contra omnia principatus a Deo Sanctitati Vestrae concessi iura, ausu, qui unquam esse potuit, summe temerario praesumuntur. Dolemus sane et nos lugemusque acerbissime, apostolica dominia, quae continuis XI seculis libero et nemini obnoxio iure Pontifices obtinebant, quaeve per tot seculorum defluxum omnes catholici Principes communi Ecclesiae Patri confirmarunt, hostiliter invadi, occupari, et subditos pontificios contra omne ius et fas ad sacrilegum periurium sollicitari et seduci. — Id filiali cum fiducia insinuare audemus, nos omnes illas machinationes, quas contra Se Sanctamque Sedem agitari nuperrime in Allocutione Sanctitas Vestra acerbè querebatur, facta publica protestatione coram Deo et coram populo christiano solemniter ac severe reiecissemus, et usque reiicere, qua in re cunctae oves nostrae fideles ex toto ac sincero corde consensere. — Pragae, die festo S. Clementis P. 1859.

24. Nov. *Ep. Marsiliensis in Gallia ad Clerum et fideles* gallice; *Ep. Torantinus in America Summo P.* aequè gallice.

25. Nov. *Card. AEp. Neapolitanus*, item *AEp. Reginensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles* italice; porro *Eppi Barbastrensis, Oscensis, Terulensis, et Placentinus in Hispania* hispanice.

413. — 25. Nov. *Card. AEp. Vindobonensis in Austria Summo P.* — Adversus principia, quibus ordo moralis innititur, aciem instruunt, ut moliminum socios et ambitionis ministros adaugeant. Rei Christianae fundamenta adoritur, qui populi sive populi personam agentium voluntatem praeceptis divinis insuperhabitis legem proclamat: nam Deum nescit, qui eius voluntatem summam esse actuum humanorum regulam negat, neque ius habetur ad violanda praecepta Patris omnipotentis, qui omnis iustitiae fons est et origo. Itaque Sanctitas tua, cum pontificia

in patrimonio S. Petri gubernando iura tuetur, legis simul divinae causam agit, imo custodem se praebebat fidei catholicae, cuius fundamenta concutiuntur, ubi dicinis insultare praeceptis iustum et gloriosum censetur. — Viennae, 25. Nov. 1859.

414. — 25. Nov. *Card. AEp. Zagrabienensis Summo P.* — Intime persentiscimus — gravem illum dolorem, quo paternum Sanctitatis Vestrae cor affligi necesse est, *ex tanta ista partis subditorum eiusdem ingratitudine, ex tanta malevolorum, nec amplius seu divina praecepta, seu iustitiae honestatisque leges curantium hominum conspiratione.* Quae quidem acerbitates tanto sunt acriores, quod ab iis ipsis, quos divina benignitas ad throni sublimitatem evexit propterea, ut praesidio essent religioni sanctae, custodirent iudicium et facerent iustitiam, *excruciables idgenus ausus* partim aperte ac vere impudenti cum procacia succolentur, partim inexcusabili cunctatione variisque obmotis coloratis praetextibus uberiora permittantur capere incrementa. — Solari potest paternum cor Sanctitatis Vestrae *vivus ille orbis catholici resensus, quem hae excitarunt indignitates,* quive vix unquam antea in tanta se manifestavit seu universalitate seu intensione. — Zagrabiae, die 25. Nov. 1859.

415. — 25. Nov. *Vic. Cap. Pratensis in Etruria Summo P.* — Viri seductores, loquentes perversa, vocem elevaverunt, blasphemantes contra potestates sublimiores, quae a Deo ordinatae sunt, atque gliscente in dies audacia *Civilem Romanae Ecclesiae Principatum impio et sacrilego ausu invadere et destruere connituntur.* — Nos quoque quamvis minimi et novissimi in domo Domini, vocibus omnium Cath. Eccl. Praesulum, et praesertim Etruriae, exiguum vocem nostram libenter consociamus. —

416. — 26. Nov. *Eppi Ventimiliensis, et Albinganensis in Sardinia Summo P.* — Inter angustias, quibus incessanter angimur, svavissima recreamur spe, dum a fine usque ad finem filiorum voces supplicationesque ante conspectum Dei sicut incensum quotidiana prece ascendere cernimus, qui Te *catholicum patrem, acceptissimumque totius Ecclesiae Christianae Antistitem, romanaeque ditionis prudentissimum Principem universali confessione proclamant.* — Vintimilii, die 26. Nov. 1859.

26. Nov. *Vic. Apost. in Scotia ad Clerum et fideles anglice; Ep. Santorinus in Graccia Summo P. italice.*

27. Nov. *Ep. Castellatensis in Utr. Sicilia ad Clerum italice.*

28. Nov. *Ep. Collensis in Hetruria Summo Pontifici, Ep. autem Bugellensis in Sardinia ad Clerum et fideles italice; Card. AEp. Westmonasteriensis in Anglia Summo P. anglice; Ep. Vratislaviensis in Borussia ad Clerum ac fideles germanice.*

29. Nov. *Ep. Ilcinensis in Hetruria Summo P. italice; item Ep. Vicensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

30. Nov. *Ep. Gaditanus, et Vic. Ap. Gibraltariae in Hispania ad Clerum et fideles hispanice; Ep. Mantuanus in Lombardia Summo P. italice; Eppi Borussiae ad Regentem germanice; Ep. Sibenicensis in Austria Summo P. italice.*

417. — 30. Nov. *Ep. Volaterranus in Hetruria ad Clerum.* — Cum nemo non videat, quot fraudes hoc tempore homines perditissimi moliantur, ut plebs fidelium haeresibus inficiatur, unde pravae opiniones, corrupti mores, legum eccles. inobservantia, auctoritatis contemptus, *effrenis quaedam libido blaterandi de ipso Ecclesiae Capite deque civili ipsius tam legitimo Principatu*, — longe lateque diffunditur: eosdem, quos nobis SS. Pater et Pontifex addit, ad unumquemque vestrum — stimulos admovere non abs re erit. — Omni itaque sollicitudine, zelo, vigilantia in hoc contendite, ne lupi greges invadant et rapiant et perdant. — Volaterris, prid. Kal. Dec. 1859.

418. — 30. Nov. *Ep. Sangallensis in Helvetia ad Clerum.* Ea profecto fuit mirabilis in ordine Ecclesiae suae Divini Salvatoris nostri dispositio, ut non solum ipsemet voluerit esse caput corporis Ecclesiae, — sed seculis etiam futuris probe providendo, beato Petro Ap. principi eiusque in Sede Romana successoribus contulerit Primatum honoris et iurisdictionis. — Ad hanc Petri Sedem propter potiore principalitatem necesse est omnem

convenire Ecclesiam, sicut S. Irenaeus testatur, cum sit omnium Ecclesiarum mater et magistra, cathedra principalis, unde unitas sacerdotalis est exorta, de qua nimirum summa Ecclesiae Cath. salus prorsus dependet. Quae cum ita sint, *singulari sane Divinae Providentiae consilio factum esse quis diffidit, ut in tanta temporalium Principum et Statuum Civilium multitudine et varietate Romana quoque Ecclesia temporalem dominationem nemini prorsus obnoxiam haberet*, qua Romanus Pontifex, summus nimirum totius Ecclesiae Pastor et Rector, nulli unquam Principi subiectus universi dominici gregis pascendi regendique potestatem et auctoritatem ab ipso Christo Domino acceptam per universum qua late patet orbem plenissima libertate exercere — posset? — *ordinem eum, ut ita dicam, divinitus institutum subvertere, et patrimonium Romanae Ecclesiae, cui innititur, violare, perturbare et usurpare temerarii est ausus, quem omnes Antistites, sacerdotes, et fideles universi orbis catholici quaquaversum unitis vocibus delectantur.* — Infestissimi Romanae Ecclesiae temporalis dominii hostes *civilem R. P. principatum, coelesti quadam rerum dispositione et vetusta per tot iam continentia secula possessione, ac iustissimo quovis alio optimoque iure comparatum, et communi omnium populorum et principum vel acatholicorum consensione uti sacrum inviolatumque beati Petri patrimonium semper habitum ac defensum*, invadere atque destruere connituntur, ut Romana Ecclesia suo semel spoliata patrimonio Apostolicae Sedis Romanique Pontificis dignitatem liberamque regendi facultatem deprimant, et liberius exinde sanctissimae religioni maxima quaeque damna inferant, atque ipsam religionem, si fieri unquam posset, centro unitatis sublato vel in servitutem redacto funditus evertant, eiusque salutarem doctrinam ex omnium animis evellant atque extirpent. — S. Galli, die 30. Nov. 1859.

Mense Decembri.

1. Dec. Vic. Gen. Calaritanus in **Sardinia** ad Clerum italice; Ep. Ludovicopolitanus in **America** anglice.

2. Dec. Ep. Cremonensis in **Lombardia** Summo P. italice; Ep. Briocensis in **Gallia** ad Clerum gallice.

3. Dec. *Ep. Abulensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice*; *Ep. Ptolemaidensis in Africa Summo P. italice*.

419. — 4. Dec. *Ep. Waterfordiensis in Hibernia Summo P.* — Magno dolore nos affecerunt *temerarii ausus quorundam impiorum hominum, qui imperium legitimum et vere patrum — totis viribus evertere conantur*. Nec nos latet, quemadmodum fidei et religionis infensissimi hostes hos impios conatus promonent atque exstimulant, sperantes fore, ut Sanctitas Vestra principatu temporali exuta amplius suam supremam spiritualem auctoritatem cum plena libertate exercere non possit. — (*Idem Praesul erudito etiam discursu in Conventu Catholicorum ditionem temporalem Romani Pontificis tuitus est.*)

5. Dec. *Ep. Corcagiensis in Hibernia* discursum doctum asservavit pro defendenda ditione temporali S. Sedis; *Ep. Keriensis et Aghodonensis* aequè in **Hibernia** tum Summo Pontifici anglice scripsit, tum ad Clerum ac fideles eruditas pastorales dimisit 6. Dec. pro tuenda temporali ditione S. Sedis; demum *Ep. Laonensis in Hibernia* suo ac catholicorum dioecesanorum nomine Summo P. anglice scripsit.

7. Dec. *Eppus S. Dionysii in Gallia Summo P. gallice*.

420. — 7. Dec. *Ep. Cortonensis in Hetruria Summo P.* — Proh Deus! in quo motu temporum, in quanta animorum commotione versamur! — *Ut quid tot ac talia moliti sunt contra sacri illius Principatus integritatem, qui merito ab Apostolorum Principe nomen habet, quique a maiorum pietate, Regumque gloriosissimorum liberalitate constitutus, cunctis Christianis omne tempus aetatis esset quadam religione ab impiorum conatibus vindicandus ac defendendus?* — Revera Doctoris gentium auctoritate fretus, pro certo habeo, — *omnia imperia a Deo derivari*: Non est enim potestas nisi a Deo, ait ille. Quae cum ita sint, *tuum igitur, et apostolicae Sedis non aliter ac cetera aliorum Regum imperia a Deo esse neminem negaturum arbitror, nisi in meridiana luce coecutire velit. Quinimo eas*

sanctitatis ac inviolabilitatis notas hoc alterum praesefert, quae illi soli conveniunt, quibusque reliqua imperia instructa ac munita esse frustra quisque demonstrare conaretur. Nam praeterquam quod longaevae decem et ultra seculorum possessionis iure firmatum ac veluti septum apparet, quam neque unus ex Regibus aliisque Potestatibus proferre potest: ideo Ecclesiae Romanae regnorum omnium matri in suo visibili Capite admirabili Divinae Providentiae dispositione concessum est, ut ab omnibus potestatibus libera, liberrimo, hoc est, nulli prorsus obnoxio temporali principatu potiretur: qui adeo arcte cum expedito ac prompto usu sui spiritualis primatus, ideoque cum summis religionis rationibus, utilitatibus, commodis coniunctus et colligatus est, ut unum ab alio discernere, Pastoris scilicet et Principis munia dissociare, divellere ac scindere nil aliud sit, nisi opus Dei pessumdare, et dare operam, ut ipsamet religio maximum detrimentum capiat. Si secularium Principum iura seditiosorum hominum arbitrio evertere, novasque regiminis formas temere inducere Deo O. M. per quem Reges regnant et Principes imperant, valde iniuriosum est: — quanto magis Deo ipsi iniuriosum et a voluntate eius absonum erit, Ecclesiam Romanam in suo visibili Capite a suis ditionibus exturbare, suisque tam longaevae possessionis iuribus ausu temerario contraire? Quorum iurium contemptus et violatio non solum mea sententia contumeliosae ac iniquae usurpationis, verum etiam gravissimi sacrilegii crimine inuritur. Nam etsi obiectum, quo ea iura innituntur, non sint nisi quaedam rerum temporalium glomeratio, nulli tamen fas est inficiari, quod earum administratore Summo Pontifice magna emolumenta et utilitates in theocraticam societatem fluant, ipsique religioni decus et incrementum accedat. E contra supremo cath. ecclesiae Principi iis ereptis ea adiumenta religioni defectura sunt, quae Deo sic disponente ideo sunt Pontificibus attributa, tum ut haec coeli filia facilius terrae regibus appropinquaret, arctequae iungeretur, tum ut liberiore potestatis sacerdotalis usu Pontifices fruerentur: idque in quantum detrimentum quantamque perniciem theocraticae societatis cederet, nemo est qui non videat. Alia quoque de causa huiusmodi facinus sacrilegum censendum reor. Nam etsi magnum intersit discrimen inter temporalem dominationem et spirituales Summi Pontificis potestatem, quarum altera sua-

met natura dissolvi utique potest, altera infallibili Dei testimonio numquam peritura est: tamen indubium omnino est *unam esse Principis et Pontificis personam*, ex quo fit, Principem sine Pontificis iniuria laedi non posse, et iniuriam excelsae unius aut alterius dignitati illatam Pontificem simul et Principem attingere. Praeterea nota quaedam singularis, qua temporalis Ap. Sedis principatus invasores atque infensissimos hostes sacrilegii religione teneri puto, elucet, si perpendatur, quid sibi quavis aetate proposuerint tanti sceleris auctores. Enimvero quamquam omnibus, qui christiano nomine censentur, firmum sit fide, quod nec Petri navicula irruentibus undique procellis submergi, nec adversus Ecclesiae castra portae inferi praevalere unquam possint: nihilominus tendentes iniqui arcum, et venenata tela celantes in temporale S. Sedis dominium omni studio contendunt, ut sagittent in obscuro rectos corde, supremamque spiritualem Pontificis auctoritatem adoriantur: inani consilio ducti, si geminum, quo Christi Vicarius pollet, Principis et Pastoris imperium labefactare valeant, gregem universum facile fugari posse ac dispergi. — Cortonae, nonis Dec. 1859.

8. Dec. Card. AEp. *Pisanus in Hetruria ad Clerum italicum; Ep. Pacensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice; Vic. Apost. Cochinchinensis, et Tumquinensis in Sina Summo P. gallice.*

8. Dec. Ep. *Quinque-Ecclesiensis in Hungaria ad Clerum hungarice.*

421. 8. Dec. Card. AEp. *Coloniensis in Borussia Summo P.* — Quam maxime tempori accomodatum et adeo necessarium id mihi videbatur, *ut et nos Eppi exallantes vocem pro Summi Pontificis auctoritate tam ecclesiastica quam seculari integre et inviolate conservanda testimonium publicum exhiberemus, atque contra quamcunque spoliationem sacrilegam protestationem solemnem emitteremus*, et quidem non solum coram populo nostro, quod iam literis pastoralibus fecimus, sed etiam *coram Principibus terrae, quibus iustitiam defendere et subditorum religionem tueri incumbit, ut solemni declaratione moniti ediscant, quam sententiam populus catholicus de rebus in Statibus Pontificiis agitatatis habeat*. Idcirco ad illud consilium exe-

quendum composui literas ab omnibus Borussiae Eppis subscribendas et seren. Principi Regenti nostro offerendas, quibus motuum nefariorum a perfidis hominibus in quibusdam provinciis pontificiis excitatorum detestationem nostram exponeremus, ac Principem instantissime rogaremus, ut in Congressu Europaeo convocando per Legatum Borussicum omni gravitate insistere velit, ne quacunque ex parte Summo Pontifici nostro eiusque auctoritati violentia quantalibet inferatur, sed omnia eius iura ac privilegia, quibus tam ut Pontifex Maximus, quam ut Princeps divina providentia gaudet, absolutissime sarta tecta ipsi permaneant. — Coloniae, 8. Dec. 1859.

8. Dec. Ep. *Liverpolarum in Anglia Summo P. anglice.*

422. 8. Dec. AEp. *Casseliensis in Hibernia Summo P.*

— Inter multa millia Catholicorum per totum orbem terrae sparsorum *Catholici Hiberniae sicuti in fidelitate erga Romam nulli secundi, ita in praesentiarum nemini praeterea cedunt vel dolore vel indignatione, quando vident impiissimorum hominum conatus adversus personam et iura, dignitatem et auctoritatem Summi Pontificis, Patris optimi, principis benignissimi.* — Quidquid delirent homines malignitate antiqui serpentis pleni, quidquid moliantur perditissimi, *quemadmodum consentiente toto orbe christiano temporalis tua potestas primitus fundata est, ita et probante nec non et plaudente orbe catholico hodierna die et in posterum retinebitur integra et intacta*, aliter enim negotiis Ecclesiae universalis Beatitudo tua vix et ne vix quidem, saltem libere, vacare posset. — Iam vero, Beatissime Pater, quarenam contra te insurgunt hi novi persecutores? Expectant nempe, deleta Summi Pontificis potestate temporali, cum ea etiam spiritualem e terra prorsus delendam. Vani homines, falsi prophetae, seducti et seductores! Nonne Christus alloquens Petrum dixit: Tu es Petrus etc. et nonne Romanum Pontificem utpote Petri successorem iisdem verbis alloquutus est, eumque tamquam primatum spiritualis potestatis habentem constituit fundamentum Ecclesiae tamdiu duraturum, quamdiu ipsa Ecclesia sit duratura, id est in consummationem seculorum? Quis igitur pro potestate Pontificis spirituali timebit? Coelum et terra transibunt, verba autem Christi non transibunt. *Hi falsi prophetae quotidie, in Angliapraesertim, surgunt praedicantes casum propinquum potestatis Rom. Pontificis et temporalis et spiritualis.*

Seculo praeterito declinante, praesenti incipiente multi huiusmodi prophetae in Anglia surrexerunt ore aperto similiter clamitantes: cecidit, cecidit Babylon magna. At hi omnes supervixerunt eventui prophetiae, testes contra seipsos, et Pontificis potestas tum spiritualis tum temporalis falsis prophetis eorumque falsae prophetiae superstes remansit. Idem erit finis prophetiae et prophetarum nostri temporis. Non poterunt semper clamare adversus veritatem. Rerum eventus eos faciet benedicere qui nunc maledicunt. Ab ore ipsorum in gratiam Romani Pontificis Deus ipse idem extorquebit testimonium quod olim ab ore Balaam extorsit in gratiam populi Israelitici. Num. 24, 6. — Thurles, die 8. Dec. 1859. (*Idem AEppus etiam nomine fidelis populi anglice scripsit Summo Pontifici.*)

423. — 8. Dec. *AEppi Neo-Aureliae, et Cincinnatensis, pluresve Eppi in America Summo P. AEppi et Eppi ex quatuor provinciis eccles. Statum foederatorum Americae Septemtr. Neo-Aureliae convenientes occasione consecrationis neo-Eppi Mobiliensis, imaginem Beatissimi Patris nostri Pii IX prae oculis cordis nostri exhibuimus, iura ei divinitus collata proclamavimus, laudes celebravimus et virtutes. Certe vicesgerentem D. N. I. C. omni religiosae venerationis cultu et filiali amore semper et ubique prosequi debemus. Numquam vero corda nostra fortius ad seipsum trahit, quam in hora tenebrarum, cum inscrutabili iudicio Dei princeps huius mundi, qui postea destruetur, ad tempus praevalet, et iniqui filii iura sanctissima spiritualia et temporalia supremi Pontificis ignorantes et contemnentes, vineam Domini Sabaoth ut singularis feras depasci contendunt.* Historia authentica docet, quod et ex auctorum haereticorum et infidelium testimoniis constat, *nullum thronum, ut humanum aliquid proferamus, neque in Europa, neque in orbe terrarum solidiori, antiquiori, iustiori fundamento inniti, quam iste Statum Ecclesiae.* — Si terrenum dominium Sedis sacerdotalis et regiae extenderunt Principes Christiani, id certe fecerunt in grati sui animi sensus testimonium erga optimum omnium Principem et Patrem, ut impedimentis et hostibus ab arce Petri longius remotis ipsius successor pro regimine et salute populi Dei eius curae ab auctore et consummatore fidei nostrae commissi facilius et securius providere posset. Bellare igitur contra Te, Beatissime Pater, possunt, praevalere non possunt filii degeneres. Ille pro salute tua

invigilat, qui in suo tempore adversarios sicut et ventus potens disperget. *Mendacia, quibus civilem administrationem Sanctitatis Vestrae obscurare conantur, ita ordinante veritate suprema umbrae erunt et picturae, quae ipsius pulchritudinem clariori luce ostendent.* Fremant ergo, ululent lupi rapaces, Victor Emanuel, Mazzini, Garibaldi circa ovile: numquam tutiores se sentinent oves et agni dominici, quam quum sub tanti Pastoris fidelissima cura videbunt, minaces non mordaces esse posse dentes bestiarum invidarum, quae illos perdere festinant. — Neo-Aureliae, 8. Dec. 1859.

424. — 8. Dec. *Admin. Apost. Leopoliensis Gr. Cath. in Austria Summo P.* — Quum animam tuam gladius pertransivit, revelantur e cordibus multorum, imo universi orbis populorum cogitationes, ita, ut hodie Sanctitati Vestrae cum vate divino acclamare valeamus: Circumspice et vide iucunditatem a Deo tibi venientem; ecce enim veniunt filii tui, veniunt collecti ab aquilone et austro, ab oriente usque ad occidentem. Haec autem admirabilis populorum ad limina Apostolorum et Sanct. Vestrae solium spiritualis peregrinatio nihil aliud spirat, nisi universalem fidei cath. professionem, cuius fundamentum in Sanctitate Vestra tamquam in petra divinitus positum orbis catholicus venerando attrectari illud per quamcunque sacrilegam manum minime patiens omnia et singula contra Sanct. Vestrae supremam in terris maiestatem et contra divina S. Sedis Ap. iura hisce novissimis diebus nefario ausu attentata tamquam immane scelus atque extremum, quod datur sub sole, parricidii crimen intima sensus filialis commotione detestatur atque execratur. Tali ac tantae omnium per orbem terrarum fidelium manifestationi haec quoque *Ruthenorum* gens, Tibi, Beatissime Pater, nec non S. Sedi Ap. fidei ac filialis devotionis vinculo intime coniuncta, toto corde accedit, atque innumeris filiorum tuorum myriadibus de cunctis finibus terrae tibi hodie acclamantibus aggregari desiderat. *Quemadmodum autem firma fide credimus ac proitemur, S. Ap. Sedem et Rom. Pontificem in universum orbem tenere primum, et ipsum Rom. Pontificem successorem esse b. Petri Principis Apost. et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae Caput et omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere: ita pari persvasione sustinemus, universi orbis Primatem nemini mortalium sive honore sive potestate in rebus divinis*

aeque ac humanis fieri posse secundum; Principis porro Apostolorum successorem et Christi Vicarium, atque ideo Regis Regum et Domini Dominantium coelestem gloriam in terris repraesentantem nulli regum et principum terrae cedere posse sive splendore sive plenitudine maiestatis; Caput item totius Ecclesiae nulli membrorum eiusdem mystici corporis Christi sive sublimitate sive nobilitate unquam posse postponi aut posthaberi; omnium denique Christianorum Patrem et in salute aeterna moderatorem nemini filiorum aliter nisi nomine christiano penitus extincto, omni lege divina humanaque subversa, imo sensu cuilibet pectori humano innato radicitus extirpato, subordinari valere. Quidquid in coelis sanctum, quidquid in terris sublime et venerandum, quidquid generi humano carum et svave: tria illa Pontificis, Regis, et Patris munera ineffabili gratiae miraculo coadunata post trinam Petri professionem trino pascendi mandato Dominus in Petro eiusque successoribus reposuit, tamquam trinum redemptionis aeternaeque salutis palladium, ut in Novae Legis Pontifice, Regni Dei in terris Rege, totiusque generis humani Patre indivisa resideat omnis potestatis et maiestatis plenitudo, super omnes humanas disceptationes elevata, et nullis unquam sive terrestrium sive infernorum ausibus attingenda. Haec autem principia in ipsa divina apostolici Pontificatus institutione fundata, tamquam Ecclesiae Catholicae fundamenta, tota fidei inconcussae pietate venerantes *detestamur tamquam sacrilegium execrabile omnem et singulum actum, quo Sanctitatis Vestrae supremam cunctisque potestatibus excelsores auctoritatem eiusque attributa in quaestionem vocare moderna impietas meditatur*, et quidquid in his Sanct. Vestrae adimere aut imminuere attentatum fuerit, ipsi Deo, Ecclesiae sanctae, omnibusque Christifidelibus abreptum moerore inconsolabili deplorabimus, atque cum universo orbe clamare numquam cessabimus, actum esse de omni in terris iustitia et lege, actum ac conclamatum de omni Ecclesiae S. immunitate, totiusque christianorum familiae libertate eodem momento, quo sacras manus tuas, Beatissime Pater, claves regni coelorum sustinentes, si id possibile esset, ligaverit qualiscunque mortalium opinio. *Pari item horrore detestamur blasphemiam, infernorum progenie nuper excogitatam, ditiones regii Sanct. Vestrae domini vel ambitu imminuere, vel regiae potestatis plenitudine spoliare sacri-*

lege molientem. Non absque sacro gravissimoque omine tot seculorum et omnium populorum pietas ditiones illas venerando titulo S. Petri patrimonii insignivit; tali namque universali oraculo illas petrae divinitus fundatae in aeternum adnexas, imo et sanguine Principis Apost. redemptas et acquisitas proclamavit. Petrus namque Divinum Magistrum secutus crucis morte Deum glorificans primam hanc martyrii haereditatem successoribus suis commisit, qui longa serie martyres urbem aeternam cruore suo ablutam, martyrum, ut antiquus canit vates, sanguine roseam, auroram cunctis finibus terrae conspicuam posuerunt. Crucis autem vexillo in montibus supremorum Ecclesiae militantis ducum victoriis resplendente, primam illam Petri haereditatem altera excepit haud minus sacra ac gloriosa, dum christianorum regum populorumque pietas et gratitudo sub pedes Urbis Pontificum suorum martyriis triumphantis totiusque orbis christiani reginae amplissimas straverunt regiones, ut fiant scabellum solii in petra aeterna elevati, regnantis Ecclesiae symbolum vividissimum atque Regis aeterni in terris Vicarii pro tuenda eius omnimoda libertate et immunitate propugnaculum latissimum. Hanc igitur Petri haereditatem secundam, eius atque successorum martyrio primaevae illi haereditati coadunatam quocunque modo spoliare idem esset, ac pretium sanguinis manibus proditoris arripere, idem esset ac Ecclesiam S. babylonica servitute captivare, idem esset ac sacrum apostolicum solium, illud Sion novi aeternique Testamenti, in infinitam populorum lamentationem collocare in terra aliena. Atque ideo Tibi, Beatissime Pater, qui in tuenda ac defendenda sarca haereditate a Rege aeterno tibi concredita agonem sustines angelis et hominibus admirandum, cum divo gentium Apostolo toto filialis pectoris nostri ardore acclamamus: talis decebat ut nobis esset Pontifex! regalis sacerdotii culmen, gentis sanctae praesidium, populi acquisitionis propugnaculum, qui esset et usque in consummationem seculi maneret omnium nationum in cunctis adversitatibus et angustiis ultimum et tutissimum refugium. Tale semper, maxime autem funestissimis seculis, fuit etiam huic nostrae aut potius tuae nationi Ruthenae S. Sedes Apostolica, cui testantibus pretiosissimis annalium nostrorum documentis soli in acceptis referimus, quod adhuc movemur et sumus. — Leopoli, in festo Imm. Conc. B. M. V. a. 1859.

9. Dec. *Ep. Apuanus* (Pontremoli) in **Hetruria Summo P. italice.**

10. Dec. *Ep. Aversanus* in **Utr. Sicilia** ad *fideles* italice; *Ep. Vigevanensis* in **Sardinia** ad *Clerum ac fideles* italice; *AEp. Armacanus* in **Hibernia** discursu erudito ditionem temporalem S. Sedis celebravit.

425. — 10. Dec. *Ep. Augustanus* in **Bavaria Summo P.** Omnes non solum dioeceseos meae, sed *universae Germaniae fideles gravissimas, quas flagitiosorum et periurorum hominum attentationes Beatissimo Patri patrimonioque Petri inferunt, iniurias, deplorant, detestantur, damnant.* — Aug. Vindel. die 10. Dec. 1859.

426. — 10. Dec. *Card. Patr. Olisiponensis* in **Portugallia Summo P.** — Deus O. M. Sanctitatem tuam, verum Ecclesiae decus, in eiusdem bonum et ornamentum quam diutissime servet sospitem, — et universam Ecclesiam tuae pastoralis sollicitudini commissam, denique *cunctas provincias, quae regnum tuum temporale legitime constituunt*, benigne conservet, protegat atque defendat. — Olisipone, die 10. Dec. 1859.

11. Dec. *Ep. Casertanus* in **Utr. Sicilia** ad *Clerum et fideles* italice; *AEp. Tuamensis* in **Hibernia** anglice; *AEp. Armacanus* in **Hibernia Summo P.** anglice.

427. — 11. Dec. *Ep. Brixianensis* in **Lombardia Summo P.** — Benedictus Deus, qui *in medio tam foedo bello, quod in pontificiam ditionem perversi potentesque homines commovere non cessant*, dat, ut verissime repeti possint Cypriani verba ad praedecessorem tuum gloriosae memoriae: *„Breviata non est in Eppo confessionis suae dignitas, sed magis crevit sacerdotalis auctoritas.“* — Brixiae, die 11. Dec. 1859.

12. Dec. *Card. AEp. Bisuntinus* in **Gallia** ad *Clerum et fideles* gallice; *Vic. Ap. Iassnensis* in **India Or.** aequè gallice.

428. — 12. Dec. *Ep. Limburgensis* in **Germania Summo P.** — Irruerunt in ovile Christi lupi rapaces, ut rapiant et dispergant oves; *scelestorum hominum turba, qui dominationem omnem spernunt, et maiestatem blasphemant, manus sacrilegas*

iniecerunt in haereditatem Domini, et patrimonium S. Petri, ut, si fieri posset, cum temporali pontificia potestate ipsum regimen Ecclesiae pessumdent, et penitus evertant. — Die 12. Dec. 1859.

13. Dec. *AEp. Barensis in Utr. Sicilia ad Clerum ac fideles* italice; *Ep. Cloynensis in Hibernia Summo P.* anglice; (qui una egregio discursu ditionem pontificiam temporalem defendit.) item *Ep. Monasteriensis in Borussia Summo P.* italice.

429. — 13. Dec. *Ep. Popayanensis in America Merid. Summo P.* — Ego — coniungo vota mea vestris, et non cessabo ea ad coelum erigere, ut procella, quae Vos affligit, mitigetur, et pravo durata corda leniantur, *ut populi subtracti a S. Sedis obedientia redeant agnoscere eam tamquam suum unicum atque legitimum Gubernatorem. —*

430. — 13. Dec. *Ep. Cloynensis in Hibernia Summo P.* — Non est quod timeat Romana Sedes sibi. Decursu enim licet seculorum omnia longe lateque vacillent atque labantur, illaesa tamen subsistet Petri Cathedra, semper pura firmaque manebit. Praeterea *cum nemo ferme sit quin intelligat, temporale Sanctitatis tuae imperium ita cum plena liberaque Ecclesiae Christi gubernatione cohaerere, ut non sine gravi religionis detrimento et Summi Pontificis diminuta libertate disiungi posse videatur* (magni enim omnium interest, ut in nullius ditionem cadere possit Supremus Pastor), ideo speramus, imo et confidimus fore, ut posthac omnes, qui catholici audiunt, licet hactenus ad S. Sedis dignitatem defendendam paululum fuerint remissi, omissis partium contentionibus, ac amore tantum verae fidei incensi in Sedis Ap. libertate vindicanda ac etiam augenda fideliter contendant. — Mallow, die 13. Dec. 1859.

431. — 14. Dec. *AEp. Bambergensis in Bavaria Summo P.* — Filii rebelles externis potissimum consiliis, instigationibus, et omnibus cuiusque generis auxiliis freti ideoque audentiores facti omnes Aemiliae provincias pontificiae vestrae ditioni subiectas perturbarunt, easque a civili vestro et S. Sedis principatu distraxerunt, et declararunt, se nolle amplius pontificio civili gubernio subesse. Extrema indignatione affectus hanc rebellionem et defectionem audiui. — Bambergae, die 14. Dec. 1859.

432. — 14. Dec. *Ep. Fuldensis in Germania Summo P.* Nativitas D. N. I. C. qua deleta est iniquitas terrae, — nobis sponsio est, ut penitus deleantur, quae iniquitas molitur de dissipando patrimonio S. Petri, quaeque machinatur in Sedem S. quam fundavit dextera Altissimi. — Mirum est, qua virium intensione natio Germanorum fidem erga Sanctitatem Vestram Sedemque S. Ap. manifestet, ut vere dici possit, abundante iniquitate superabundare devotionem fidelium. — Fuldae, die 14. Dec. 1859.

15. Dec. *Ep. Baionensis, et Lingonensis in Gallia ad Clerum et fideles gallice; pariter Ep. Sedunensis in Helvetia gallice; Vic. Cap. Galtellinensis in Sardinia italice; AEp. S. Severinae in Italia Summo P. italice.*

433. — 15. Dec. *Ep. Passaviensis in Bavaria Summo P.* — Ex tota dioecesi Passaviensi a populo fidei literae publicae ad exprimendum intimum dolorem et summum moerorem propter iniurias et spoliaciones S. Sedi et Tibi factas ad Te, Sanctissime Pater, brevi tempore dirigentur. — Passavii, die 15. Dec. 1859.

434. — 15. Dec. *Ep. Ratisbonensis in Bavaria Summo P.* Quo vehementius inferorum portae adversus inconcussam Ecclesiae portam sese extollunt, eo arctius Catholici Antistites huic divinitus posito unitatis centro semet coniungunt, teque, Beatissime Pater, precibus suis votisque circumdant. In quorum numero et ego — animi mei fidelissimos sensus et inviolabilis adhaesionis testimonia tibi aperio. — Ratisbonae, die 15. Dec. 1859.

435. — 15. Dec. *Ep. Ardacadensis in Hibernia Summo P.* — Insurrexerunt in Sedis Ap. iura filii iniquitatis, homines perditissimi, qui perversa quaeque moliti et inania meditati sunt adversus Christi Ecclesiam eiusque in terris Vicarium. Nos vero, Beatissime Pater, *homines istos perversos, qui sacrilegas manus in arcam Dei imponere temere ausi fuerunt, tamquam infensissimos Dei et Ecclesiae suae hostes palam et iugiter denunciamus.* — Longford, die 15. Dec. 1859.

16. Dec. *Card. AEp. Ferrariensis Summo P. italice.*

17. Dec. *AEp. Siracusanus in Utr. Sicilia ad Clerum, et Ep. Savonensis in Sardinia Summo P. italice.*

436. — 17. Dec. *AEp. Monacensis in Bavaria Summo P.* — Grex curae meae pastorali commissus, et per epistolam pastorem a me invitatus, iam post aliquot dies innumerabilibus virorum cuiuscunque conditionis subscriptionibus Vestrae Sanctitati moerorem suum intimum propter sacrilegas impiorum machinationes adversus S. Petri patrimonium specialiter manifestabit, et cum omnibus suis Vestrae Sanctitatis indigentis se offeret. — Monachii, die 17. Dec. 1859.

437. — 17. Dec. *Ep. Herbipolensis in Bavaria Summo P.* — Sunt quidem dies mali, calamitates multae coangustant S. Ecclesiam et inprimis S. Petri Cathedram. — At vero Deus in cruce benedicit, orbis catholicus agitante inimico vigil factus est, et, ut de Germania loquar, indignatio in Ecclesiae inimicos, devotio erga S. Sedem, et inprimis pietas et dilectio filialis erga sacratissimam personam Sanctitatis Vestrae de die in diem ita crescit, ut dici posse videatur eam in Germania talem hucusque nondum fuisse, ut Protestantes attoniti admirentur, et ut putari possit, hunc rerum decursum tempore suo, quod Deus statuerit, multum collaturum esse ad conversionem Germaniae acatholicae. — Herbipoli, die 17. Dec. 1859.

438. — 17. Dec. *Vic. Capit. Augustae Praetoriae in Sardinia Summo P.* Canonici Ecclesiae Cathedr. Augustanae Provinciae Camberiensis Sede Eppali vacante capitulariter congregati — cum toto orbe catholico reprobant omnia, quae contra Pontificem Romanum et ipsius civilem principatum, pro libero exercitio potestatis apostolicae necessarium, moliti sunt vel adhuc moliuntur — perversi homines. — Augustae Praetoriae (Aosta), die 17. Dec. 1859.

18. Dec. *AEp. Amalphanus in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

439. — 18. Dec. *AEp. Caietanus in Utr. Sicilia Summo P.* Tribulationes civitatum pontificiae ditionis tuae audivimus, quas passae sunt, et defecimus; timor et hebetudo mentis cecidit super nos oves pascuae tuae: quia sancta earum conculcata sunt

et contaminata, sacerdotes earum facti sunt in luctum et humilitatem, quia *S. Apost. Sedem sacrilegae impiorum hominum manus civili dominatione, qua fuit a Deo sic disponente donata, ob opportuniorem liberioresque spiritualis in universum orbem regiminis potestatem et exercitium, daemoniaco vere consilio et instinctu exspoliare nituntur.* Horum aliorumque facinorum vehementer ego horrore percussus, quippe quae ab incredulitate oriri atque ad incredulitatis opus vaferrime dirigi conspiciuntur, non possum quin tecum, Beatissime Pater, moeream etc. — Caietae, die 18. Dec. 1859.

18. Dec. *Ep. Minoricensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

440. — 18. Dec. *Ep. Corcagiensis in Hibernia Summo P.* — Maximo cum dolore audivimus Beatitudinem Vestram perturbatam esse malitia impiorum hominum, qui vel vanae libertatis nomine commoti, vel pravae ambitioni consulentes, vel Ecclesiae Cath. damnum optantes non solum iura vestra regia violaverunt, sed etiam reverentiam, quam omnes fideles erga Christi Domini Vicarium debent exhibere, negligunt et aspernantur. — *Experientia praeteriti temporis edocti sumus, terrenum imperium, quo Summi Pontifices tam diu politi sunt, et quod est de religione et de societate civili tam bene meritum, servatum esse illaesum inter tot tantasque rerum mundanarum vicissitudines, utpote bono et libero regimini Ecclesiae universae necessarium. Oportet sane, ut ab omnibus christianis semper sacrum habeatur.* — Corcagiae, die 18. Dec. 1859.

18. Dec. *Ep. Galviensis in Hibernia et Summo P.* anglice scripsit, et eruditum concinnavit discursum pro ditione temporali S. Sedis.

441. — 18. Dec. *Ep. Liparensis in Utr. Sicilia Summo P.* Inimici Dei inimici facti sunt tibi, *civilemque R. P. atque Apost. Sedis principatum, iustissimo omnique optimo iure comparatum, invadere nonnullasque pontificiae ditionis provincias perturbare, et a S. Sedis subiectione distrahere sacrilego prorsus ausu conati sunt.* — Neapoli, 18. Dec. 1859.

442. — 20. Dec. *Ep. Brunensis in Moravia Summo P.* — Catholici Epri nomine ornari non mereretur, imo nequidem

laici fidelis nomine dignus existeret, qui indifferens erga impiorum, qui cor tuum amantissimum nunc vulnerant, assultus ac scelerata in patrimonium S. Petri conamina, animarumque misere deceptarum ruinam, non contristaretur ipse, neque rogandum putaret Deum. — *Abominamur et damnamus perfidiam, quae pietatem in Te, Sanctissime Pater, simulat, ac Primatus rem minime affici praetendit, quando S. Sedis temporale territorium sacrilege invaditur, ac impie ab hominibus iuris et religionis osoribus occupatur.* — Brunae, die 20. Dec. 1859.

443. — 20. Dec. *Ep. Pastopolitanus in America Summo P.* Ad accipiendam Allocutionem Beatitudinis Vestrae, diei 26. Sept. anni labentis cor meum dolore transfixum est, videndo labes rebellium Bononiae, Ravennae, et aliis partibus Italiae, in quibus contendunt rumpere atque labefactare communionem et obedientiam Sedis Ap. divino praecepto debitas. Satis erat Allocutio Beatitudinis Vestrae diei 20 Iunii huius anni, ut imbecilles et inopinantes seiungerentur ab iniusto consilio arripiendi civilem legitimumque Principatum S. Sedis. — Pasto, die 20. Dec. 1859.

21. Dec. *Card. AEp. Beneventanus, et AEp. Salernitanus in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles* italice; porro *Eppi Montis Politiani, et Pisciensis in Hetruria Summo P.* italice; demum *Ep. Vapincensis in Gallia ad Clerum* gallice.

22. Dec. *Ep. Soanensis in Hetruria Summo P.* italice; *Vic. Ap. Bataviae in Occania* gallice.

23. Dec. *Vic. Ap. Teneriffensis in Africa ad Clerum et fideles* hispanice; *Vic. Ap. Iaffnensis in India Or.* italice.

24. Dec. *Eppi provinciae Urbinatensis in Statu Pont. ad fideles* italice; *Ep. Vintimiliensis in Sardinia ad Clerum ac fideles* aequae italice.

444. — 24. Dec. *Ep. Valleguidonensis in Gallia Summo P.* — Scit Deus Omnipotens, Beatissime Pater, scit clerus populi Rom. Pontifex. V.

lusque omnis huius dioecesis, quanto dolore tactus a primo lugendi belli inceptu ad praesentem usque diem verbis, scriptis publicis et privatis non destiterim detestabiles impiorum hominum ausus ac dicta refellere ac damnare, nihilque pro posse omiserim, ut damnarentur pariter atque reiicerentur ab omnibus — Valleguidonii, 24. Dec. 1859.

25. Dec. *Ep. Divianensis, et Ep. S. Dionysii in Gallia ad Clerum et fideles gallice.*

445. — 26. Dec. *Ep. Bosnensis seu Diacovensis in Croatia Summo P.* — Scimus atque adeo sentimus omnes, *pessimis inimicorum*, quibus Sanctitatem Vestram undique circumventam cum dolore cernimus *consiliis praetensarum civilium reformationum velamine tectis nihil minus agi, quam ut patrimonii D. Petri haereditas iure optimo acquisita, pacifica tot seculorum possessione sacrata, ipsaque Providentiae Divinae lege ad tutandam supremam in Ecclesia potestatis libertatem stabilita, pessumeat et ad alienos derivetur: quo pacto summam in Ecclesia auctoritatem quasi alieni arbitrii victimam vilipendi, ipsamque divinam petrae, super quam Dominus Ecclesiam suam aedificavit, firmitatem quodammodo vacillare, hocque ipso omnis iuris et ordinis omnisque societatis fundamenta subruui, susque deque omnia misceri oporteret.* — Diacovae, die 26. Dec. 1859.

446. — 26. Dec. *Ep. Ossoriensis in Hibernia Summo P.* — *Romani Pontificis imperium in bona temporalia Ecclesiae et terras isthuc spectantes iuridicum et legitimum esse nemo animi sedati et a perturbationibus liberi negaverit.* — Nemo hic ambigit, machinationes mira industria tentatas in iura pontificia ab Ecclesiae inimicis in hunc finem dirigi, ut Pontificem bonis exuendo, spiritualement auctoritatem visibili Capiti Ecclesiae a Christo commissam sensim evertere, veramque religionem delere valeant. — Recolentes animis, *quanta cura et providentia Deus solitus sit temporalia illa dominia tueri, quae a principibus christianis ad bonum et splendorem Ecclesiae singulari privilegio et indulgentia acceperunt Pontifices, et quae sunt adeo utilia ad munera pastoralia libere et independentem exequenda, multum in Domino confidimus, quantumvis ad tempus*

periclitari videantur, quod periculis, quae immiment, irritis et inanibus evadentibus sint integra et illaesa permansura. — *Kilkenniae*, die 26. Dec. 1859. (*Idem Praesul vulgavit doctum discursum anglice concinnatum pro defensione civilis principatus R. P.*)

26. Dec. *Ep. Limericiensis in Hibernia Summo P.* italice.

26. Dec. *Vic. Apost. Scotiae Summo P.* anglice.

27. Dec. *Ep. Elphinensis in Hibernia* concinnavit eruditam lucubrationem pro iuribus civilis principatus *S. Sedis*; *Ep. Arcadiopolitanus in Turcia Summo Pont.* gallice; *AEp. Mutinensis ad Clerum et fideles* italice.

447. — 27. Dec. *Ep. Appamiensis in Gallia Summo P.* — Quando scriptores multimodi vel fidei catholicae infensi, vel falsis delusi opinionibus aut doctrinis, ac de futuris parum providi, ingenii sui famulatum praestant perditis illis hominibus, qui nunc dolo, nunc aperta vi spretis spiritualibus poenis nihil intentatum relinquunt ad convellenda antiquissima et sacratissima Apostolicae potestatis iura: nos populus vester et oves pascuae vestrae aequa mente audiemus et silebimus? Nequaquam ita fiet. Speculatores dati domui Israel die ac nocte vigilabimus. Ad pascendum Dei gregem electi non impastum relinquemus, et venientibus lupis non erimus sicut canes muti non valentes latrare. — *Appamiis*, die 27. Dec. 1859.

28. Dec. *Ep. Guastallensis in Italia ad Clerum et fideles* italice; *Eppi Sagiensis, et Trecensis in Gallia ad Clerum et fideles* gallice; item *AEp. Casseliensis et Laonensis in Hibernia* anglicos discursus eruditos vulgarunt.

448. — 28. Dec. *Card. AEp. Coloniensis in Borussia Summo P.* — Plures Urbis nostrae cives praestantiores rerum, in quibus nunc Sedes Apost. versatur, discrimina tristissima perpendentes, sponte sua et sensu, quo pollent, vere catholico ducti inter se convenerunt, literas solemnes ad SS. Patrem dare, quibus nequissimas illas perversorum hominum machinationes et flagitia publice improbarent, atque fidelitatem et devotionem inconcussam erga S. R. Ecclesiam et Summum Pon-

tificem coram Deo et hominibus testificarentur. — Literae Archidioecesanorum Coloniensium 160 circiter millia nominum subscriptorum numerant. — Coloniae, die 28. Dec. 1859.

29. Dec. *Ep. Montis Regalis in Sardinia ad Clerum et fideles* italice; *Ep. Midensis in Hibernia* discursum anglicum pro ditione pontificia.

449. — 30. Dec. *Ep. Bovianensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Fateamur, necesse est, nos diu noctuque ingemiscere, ex eo, quod novitates forte inauditas impuneque admissas praesertim nonnullis in provinciis regni pontificii nunc sub impia ditione rebellium commorantibus contra Te atque sacrum legitimumque tuum gubernium audimus legimusque; imo et vehementissime exagitamur in cordibus narratione tot immoralium ac irreligiosorum actuum, facinorum sacrilegorum, scelestarumque legum et constitutionum scandalis scatentium, atque iniuriis Domino, Ecclesiae, et S. Sedi Ap. illatis: quippe quae iuribus opponuntur privatis publicisque, seu civili, ecclesiastico, divinoque, ob desolationis abominationes praesertim in templis Deo sacris, quaeque adversantur augustam sanctamque auctoritatem tuam nedum in temporalibus negotiis, verum in rebus etiam spiritualibus. — Boviani, die 30. Dec. 1859.

30. Dec. *AEp. Panormitanus cum suffraganeis suis in Utr. Sicilia Summo P.* italice.

450. — 30. Dec. *Ep. Dianensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Neminem christifidelium latet, *summum illud Romanorum Antistitum in ditione sua temporale imperium adeo cum libera Ecclesiae spirituali administratione copulari et penitus commisceri, ut illo collabefactato oporteat ipsos Antistites humanae potestati subiici, nec pari absolutaque iustitia ac libertate, prout omnium Patres totiusque dominici gregis Pastores decet, apud christiani orbis principes ac populos divina praecepta, et Ecclesiae leges et iura tueri ac vindicare.* —

451. — 31. Dec. *Ep. Cenomanensis in Gallia Summo P.* Ingravescente in diem tempestate, qua S. Sedis auctoritas labefactatur, filii vestri non possunt, quin Sanctitati Vestrae dolorem

suum aperiant. *Non solum manus sacrilegas in dominium beati Petri intulerunt homines impii et scelesti, sed spoliationi contumeliam superaddentes Romanam Ecclesiam calumniosis insimulationibus persequi non erubescunt, quasi haec magistra omnium a laicis nunc humana iura discere deberet, et illa mater christianarum gentium, quas in doloribus genuit et pabulo coelestis doctrinae religiosaeque disciplinae ad culmen humani civilisque cultus adduxit, iam non foret nisi noverca, temporalium commodorum nescia, imo ipsis infensa!* — Cenomani, die 31. Dec. 1859.

31. Dec. Vic. Gen. *Tudelensis in Hispania ad Clerum ac fideles hispanice; Ep. S. Marthae in America Merid. Summo P. aequae hispanice.*

452—458.

Brevia aliquot Summi Pontificis **Pii IX** ad singulares personas in obiecto ditionum Status Pontificii dimissa. 1859.

MON. 1. *Eppis Provinciae Burdigalensis dd. 3. Oct. 1859.* Nuper ad nos pervenerunt vestrae gratissimae literae, die 11. proximi mensis Septembris datae, quibus nobis misistis exemplar decreti, quod in Provinciali Synodo congregati de S. Sede Apostolica et Romano Pontifice conficiendum vulgandumque curastis. Verbis explicare vix possumus, qua consolatione affecti fuerimus inter maximas nostras angustias, cum idem decretum legeremus. In illo enim undique mirifice elucet singularis ac perspecta erga nos et hanc Ap. Sedem fides, pietas et observantia, atque omni ex parte se ostendit *egregium sane studium, quo Civilem nostrum et eiusdem Sedis principatum veluti beati Petri patrimonium strenue defendere, et a variis inimicorum hominum calumniis vindicare contenditis.* —

2. *Patriarchae Venetiarum dd. 22. Oct. 1859.* Plurimum nos recrearunt fraternitatis tuae literae pridie idus Sept. proximi datae. Earum enim lectione consilium intelleximus, quod una cum ven. fr. Venetae istius Provinciae Eppis Suffraganeis tuis cepisti,

Synodum Provinciale intra paucos dies habendi. — Minime porro dubitabamus, quin tibi, ven. frater, atque omnibus istius Venetae Provinciae Eppis magnam doloris causam rebellio quarundam temporalis Status nostri provinciarum esset allatura, quae armis et praesidio suffulta evadit in dies audentior. Consolamur quidem in vestris eiusmodi amantissimi animi sensibus, deque studio gratulamur, quo festinastis clerum ac populum provinciae istius etiam atque etiam hortari ad preces supplicationesque sine intermissione pro persona humilitatis nostrae Deo faciendas. Dum amarissime una ex parte deflemus illatas subditis illis temporali ditioni nostrae populis calamitates, ex alia parte confidimus adfuturam nobis Sanctaeque huic Sedi praesentissimam Dei opem, qua decessores nostri in multo graviores conditionem adducti, animo tamen, ut oportet, magno et excelso iura Sedis Apost. propugnarunt. Te interim, ven. frater, eosdemque Suffraganeos tuos maiorem in modum precamur, ut in omni oratione et obsecratione coelestem eandem opem infirmitati nostrae a clementissimo Domino implorare ne desistatis. — Datum Romae die 22. Oct. 1859.

3. *Eidem et Suffraganeis dd. 31. Oct. 1859.* Magnae quidem iucunditati et consolationi nobis fuerunt obsequentissimae et amantissimae vestrae literae quarto idus huius mensis scriptae, quas ad nos dare properastis statim atque in istam convenistis civitatem, ut ibi congregati in nomine Domini primam provincialem Synodum ex Tridentini Concilii praescripto et secundum nostra desideria celebraretis. Namque in eisdem literis undique mirifice elucet eximia ac singularis vestra fides, pietas, amor et observantia erga nos et hanc Petri Cathedram, quae catholicae unitatis centrum, omniumque Ecclesiarum mater est et magistra. — Ex iisdem vestris literis intelleximus acerbissimum vestrum omnium dolorem ob gravissimas, quibus affligimur, angustias et amaritudines nequissimis illorum hominum consiliis et machinationibus, qui catholicam Ecclesiam et hanc Apost. Sedem aversantur. Gratissimi quidem sumus huic tam eximiae filiali vestrae erga nos pietati, ac summopere optamus, ut iuxta nostra desideria pergatis fervidas diviti in misericordia Deo adhibere preces. Ea enim profecto spe nitimur, fore, ut clementissimus misericordiarum Pater Ecclesiae suae sanctae precationibus benignissime annuens, velit nos confortare et consolari in omni

tribulatione nostra, utque omnipotenti sua virtute omnes Ecclesiae et huius Ap. Sedis hostes ad veritatis, iustitiae, salutisque semitas reducere dignetur. — Datum Romae die 31. Oct. 1859.

4. *Eppo Novariensi dd. 21. Nov. 1859.* Tuas perlibenter accepimus literas 7 Cal. huius mensis datas, singularis tuae erga nos et hanc Petri Cathedram fidei, pietatis et obsequii testes, atque acerbissimi tui doloris nuncias ob notissimas, in quibus versamur, amaritudines *nequissimis illorum hominum consiliis et molitionibus, qui acerrimum contra Ecclesiam Catholicam et hanc Ap. Sedem bellum gerunt.* Qui egregii animi tui sensus catholico Antistite plane digni non levi certe solatio nobis fuerunt inter maximas, quibus affligimur, angustias et sollicitudines. Ne intermittas vero, ven. frater, ardentiori usque studio divitem in misericordia Deum orare et obsecrare, ut velit nos semper confortare et consolari in omni tribulatione nostra, atque omnipotenti sua virtute omnes Ecclesiae suae sanctae et huius Ap. Sedis hostes ad veritatis, iustitiae salutisque semitas reducere dignetur. Optime autem nosis, ven. frater, in quanta temporum perturbatione et iniquitate versemur, et *quibus monstrosis opinionum portentis, quibusque pravis cuiusque generis fraudibus et machinationibus inimici homines iura omnia divina et humana funditus delere, omniumque animos mentesque depravare, atque a sanctissima nostra religione avellere conituntur.* Quocirca divino auxilio fretus pro tua pietate et eppali zelo ne desinas unquam maiore usque contentione et vigilantia ministerium tuum sedulo implere, catholicae ecclesiae causam impavide propugnare, ac tui gregis saluti provide sapienterque prospicere, et inimicorum hominum fallacias refellere, ac tela retundere. —

5. *Eppis Hungariae dd. 24. Nov. 1859.* Gratae nobis admodum fuerunt obsequentissimae et amantissimae vestrae literae die 6. huius mensis *Strigonii* ad nos datae, ex quibus non mediocrem certe percepimus consolationem inter gravissimas, quibus premimur, amaritudines. In eisdem enim literis condigne elucet singularis vestra erga nos et hanc S. Petri Cathedram fides, amor et observantia, atque omni ex parte se prodit acerbissimus vestrum omnium dolor ob notissimas, in quibus versamur, tribulationes, *nequissimis illorum hominum consiliis et molitionibus, qui acerrimum catholicae Ecclesiae, huic Ap. Sedi,*

ac beati Petri patrimonio inferunt bellum, ac iura omnia divina et humana funditus delere connituntur. Ac per vos ipsi — vel facile intelligere potestis, quam vehementer nos delectati simus hisce egregiis religiosissimae mentis vestrae sensibus, qui catholicis antistitibus plane digni amplissimas merentur laudes et paternam nostram in vos caritatem summopere excitant et augment. Ne intermittatis vero ardentiore usque studio clementissimum misericordiarum Patrem orare et obsecrare, ut velit nos semper adiuvari et consolari in omni tribulatione nostra, utque omnipotenti sua virtute omnes Ecclesiae suae sanctae, et huius Ap. Sedis hostes ad veritatis, iustitiae, salutisque semitas reducere dignetur. Optime autem nostis, quae quantaque sit temporum perturbatio et iniquitas, neque ignoratis, quibus pravis opinionibus quibusque perversis omnis generis fraudibus et machinationibus fabricatores mendacii et perversorum dogmatum cultores omnium mentes animosque corrumpere, et, si fieri unquam posset, divinam nostram religionem funditus evertere connituntur. Quocirca — divino auxilio freti pro vestra eximia pietate ac zelo ne desinatis maiore usque alacritate et contentione strenue praeliari proelia Domini et catholicae Ecclesiae causam impavide tueri, vestrique muneris partes sedulo implere, ac fidelium, qui vestrae vigilantiae sunt commissi, saluti provide sapienterque consulere, et inimicorum hominum fallacias detegere, et tela retundere. —

6. *Eppo Tortonensi dd. 10. Dec. 1859.* E novissimis Fraternitatis tuae literis multum cepimus in tribulatione nostra solatium, nobisque accidit iucundissimum novum, quod illae habent, eximiae pietatis, fidei, devotionis et observantiae tuae in nos ipsos testimonium. Neque enim fieri potuit, ut calamitatumstrarum acerbitates gravissimo cor tuum dolore non conficerent, atque una totum, cui praees, gregem non contristarent. Et nos in saevissima hac adversus Ecclesiam et hanc Ap. Sedem mota ab improbissimis hominibus tempestate, factaque externorum potissimum auxilio et praesidio quarundam provinciarum temporalis Status nostri rebellione, maiorem in modum ven. fratres Eppos rogavimus, ut orationes et obsecrationes pro nobis susciperent, et virtutem ab alto ad roborandam infirmitatem nostram postularent. *Divinae namque Providentiae instinctu factum est, ut Romani Pontifices ad ministerium apostolicum liberius ubique*

terrarum exercendum civili dominatione potirentur. Misericordissimus Dominus adsit infirmitati nostrae propitius, ut quae gloriosae memoriae decessores nostri in tuitionem Civilis Principatus Sanctae huius Sedis magno alacrique animo gesserunt, praestare et nos imparide possimus. Perge idcirco, ven. frater, patrocinium nobis implorare SS. Virginis Immaculatae et Matris Dei Mariae. Omnem interea summis nos votis ac precibus tibi precantes animi et corporis prosperitatem etc. —

7. Eppo Maurianensi dd. 17. Dec. 1859. Quas die 18. Octobris proximi ad nos dedisti literas, eae mirifice gratae acciderunt ac iucundae. Praebent enim novum eximiae tuae in sanctam hanc Petri Sedem nosque ipsos fidei, devotionis et observantiae argumentum, unaque studium confirmant, quo desiderio nostro statim respondere conatus es, dum preces supplicationesque Deo pro nobis sine intermissione faciendas dioecesi tuae indixeris. Moerorem ac tristitiam, qua dudum ob rebellionem quarundam provinciarum temporalis Status nostri afficimur, levant non parum amantissima ven. fratrum Epporum officia, quibus est optime persvasum Divinae Providentiae instinctu factum esse, ut Romani Pontifices civili dominatione potirentur ad ministerium apostolicum sine ullo impedimento ubique terrarum exercendum. Hinc *iura Civilis Principatus Sedis Ap. violari et conculcari haud possunt, quin detrimentum capiat Ecclesia Catholica. Et nos officii memores ac iurisiurandi, quo tenemur salva illa atque integra custodire, semel atque iterum palam publiceque reclamavimus, ac decessorum nostrorum exemplo admoniti, qui in easdem angustias adducti possessiones et iura Sanctae huius Sedis tueri tamen non destiterunt, paratissimi iugiter sumus ad aspera quaeque et adversa ea de causa sustinenda.* Confidimus profecto te, ven. frater, cum tibi nobisque carissimo grege tuo maiore usque studio benignissimum Dominum deprecaturum, ut cito exurgat et in nostri veniat adiutorium. Atque ab ipso coelestium bonorum auctore et largitore Domino omnem Fraternitati tuae animi et corporis prosperitatem enixe precantes etc.

**Societates Catholicae in Austria S. Severini
Viennensis, et centralis Linciensis pro patri-
monio S. Sedis Ap. a. 1859.**

MON. 1. Viennensis. — Viri, qui ingrato animo simul et perfido ducuntur, laudisque hominum nequissima aviditate et proferendi latius imperii cupiditate contaminantur, foedere inito cum iis, qui aut ambiguo tecti ingenio aut aperto adversus Ecclesiam concitati odio feruntur, impias adferre manus ausi sunt sanctis illis Apost. Sedis iuribus, quae Christiani Catholici ubique gentium nullo non tempore pie sancteque coluere tamquam libertatis, quae regimini ecclesiastico competit, pignora atque praesidia. Roma loquuta est; Patris vocem audierunt et intimo persenserunt animo filii. — Viennae die 14. Oct. 1859.

2. Linciensis. — Nunc astiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum cum turbis rebellibus adversus Dominum et adversus Christum eius (Ps. 2, 2.); aper de silva exterminare et singularis ferus depascere nititur patrimonium S. Petri, manusque sacratas, quibus claves regni coelorum eripere non valent, sceptro terrestri privare et diversis catenis ligare attentant. Quod ubi audivimus, geminatis precibus, obsecrationibus et postulationibus Dei Omnipotentis auxilium imploravimus et sine intermissione efflagitavimus. Ex quo vero vox Tua plena doloris, ex quo fragor Allocutionis tuae auribus nostris intonuit, non amplius satis putavimus gemere, lacrymari, orare et supplicare, sed officii nostri duximus, de nefariis filiorum Belial consiliis atque conatibus conclamare, ut universae Societati innotescat, ea, quae Patri sanctissimo inferuntur et intentantur mala, cunctis filiis maximi doloris et horroris causam existere, imo necessarium esse censuimus, solennem cum omnibus catholici nominis viris protestationem interponere, et palam nefanda molimina impiorum detestari et execrari. Sanctissime Pater! ita credimus et alta voce profitemur: Tu es Principis Apostolorum legitimus successor, Tu ergo unicus patrimonii S. Petri haeres et domi-

nus, patrimonii, inquam, quod sapientissimus Deus providit et disposuit, patrimonii integri, divino humanoque iure firmati; Tu es Princeps sublimioris et vere coelestis ordinis, Tuum regimen qua Patris orbis catholici altioribus est gerendum rationibus; libertas perfecta cuilibet principi praeoptabilis, Tibi sane summe necessaria est, ut opus immensum humeris tuis divinitus impositum possis exequi et perficere. Quis est, qui haec ignoret? quis ita mente captus existit, ut nesciat patrimonium S. Petri non posse dilacerari, quin vestis inconsutilis S. Matris Ecclesiae pariter dilaceretur? quis est, qui non intelligat, Ecclesiae membra necessario impediri, infirmari, et denique dilabi, ubi Caput Ecclesiae nequit libere loqui, confirmare, atque disponere, sicut oportet. Hoc norunt perbene hostes Ecclesiae, et ideo in te, sanctissime Pater, furor eorum fremit et saevit, ideo in te et patrimonium S. Petri irruunt, et te circumquaque implicare nituntur. — Lincii in festo S. Lucae 1859.

461.

**Conc. Prov. Venetum a. 1859. pro temporali
ditione pontificia.**

MON. P. II. cap. 9. *De Rom. Pont.* — Enixe curent Eppli, ut fideles sibi commissi Romanum Pontificem tamquam communem omnium Christianorum Patrem et Pastorem suspiciant et venerentur; et eos graviter admoneant, ut ab eorum sermone (qui serpit ut cancer) sedulo caveant, qui dum temporale tantum Pontificis dominium impetere videntur, spirituale eiusdem regimen indirecte quidem sed efficacius infirmare et impedire satagunt. Temporale enim Romani Pontificis dominium nulli iuri nec naturali nec positivo repugnans, titulisque apprime legitimis innixum, ad spirituale regimen libere exercendum, praesertim post Romani Imperii occasum et plura inde exorta catholica regna, quam maxime utile, imo iuxta consvetum Providentiae ordinem necessarium censetur. Haec eadem audiatur doctrina ex ipso ore SS. D. N. Pii Papae IX, qui in sua Allocutione in Cons. secr. Caietae habita coram S. R. E. Cardinalibus, haec ex moestissimo animo suo verba promebat: „Haud possumus eos

non monere speciatim et redarguere, qui decreto illi, quo Romanus Pontifex omni civilis sui imperii honore ac dignitate est spoliatus, plaudunt etc.' (Alloc. 20. April. 1849.) — *Acta et decr. C. Prov. Veneti. Venet. 1863. p. 45. s.*

Monumenta anni 1860.

INTR. Inter Monumenta anni istius primum sibi vindicat locum correspondentia inter Napoleonem Gallorum Imperatorem, et Pium Papam IX: cui iungenda est correspondentia inter Summum Pontificem et Regem Sardiniae. Utrobique anno quidem 1859 initium commercio literario datum fuit: sed cum resultatum ad annum 1860 pertineat, acta ipsa ad annum hunc releganda censuimus.

462.

Napoleon Gallorum Imperator provocat Summum Pontificem ad dimittendas provincias ditionis pontificiae, quae contra dominium pontificium insurrexerunt. 1859. (ex gall.)

MON. Beatissime Pater! Literae Sanctitatis Vestrae ddo. 2. Dec. ad me datae, animum meum magnopere penetrarunt, et ideo ad appellationem, quam Sanctitas Vestra ad meam aequitatem interposuit, plena cum ingenuitate respondebo. Praecipua curarum mearum durante bello, et post bellum erat situatio Status Pontificii; et certe inter gravia motiva, quae me ad tam celeriter pangendam pacem permoverunt, metus etiam revolutionis, maiorem in dies extensionem nanciscentis, censeri debet. Res facti subsunt inexorabili Logicae, unde penes omnem meam erga Sedem apostolicam subiectionem, non obstante etiam exercitus mei in Urbe Roma commoratione, certae solidaritati quoad effectus motuum nationalium per suscitatum contra Austriam bellum provocatorum me subducere non potui. Conclusa semel pace festinavi Sanctitati Vestrae scribere, ideas meas Eidem propo-

siturus, pro pacificatione *Romaniae* mihi opportunissimas visas; et hactenus credo, quod, si Sanctitas Vestra eo tempore in administrativam harum provinciarum cessionem, et *gubernatoris civilis* nominationem consensisset, provinciae hae, sub auctoritatem Eiusdem rediissent. Proh dolor! id factum non est, et ego non eram in statu, inductionem novae administrationis impediendi. Conatus mei eum duntaxat habuerunt effectum, quod propagationi insurrectionis repagula posuerint; dimissio Garibaldiana Marchionatum Anconae a certa invasione liberavit. De praesenti celebrabitur congressus; conventurae potentiae non poterunt indubitata S. Sedis in Legationes iura non agnoscere, verosimile nihilominus est eas haud existimaturas, ad Legationes recuperandas vim adhibendam esse; nam pro casu subiugationis per exterius vires suscipiendae, oporteret easdem Legationes longo tempore militariter occupatas tenere; quae occupatio odium et indignationem populi italici, et magnarum potentiarum zelotypiam sustentaret, quod idem foret, ac statum violentiae, irritationis ac timoris perennem reddere. Quid igitur facto opus? Incertitudo haec non potest tamen constanter durare. Post maturum difficultatum et periculorum e variis combinationibus permanantium examen, sincero cum dolore enuncio, quod, quantumvis ingratus sit iste enodationis modus, *abdicatio rebellium provinciarum* mihi qua unicus, et emolumento S. Sedis opportunissimus videatur. Si Sanctissimus Pater pro pace Europae se provinciis his, quae ab annis 50 regimini suo tantas perplexitates facessiverant, abdicaret, si in recompensationem vadimonium possessionis residuae a Potentiis postularet, nullus dubito restitutionem ordinis mox subsecuturam esse. Eotum SSmus Pater gratae Italiae pro multis annis pacem, et S. Sedi pacificam possessionem Status Pontificii assereret. Sanctitas Vestra, quod lubens credo, de sensu meo, quo animor, non dubitabit, et difficultatem situs mei perspectam habebit; et libertatem sermonis mei, reflexe ad ea, quae pro bono cath. Religionis, et augusti eiusdem Capitis praestiti, benigne interpretabitur; ego meam mentem absque ulla reservatione enunciaui, id quod ante Congressum inomisse praestandum censebam. Oro autem Sanctitatem Vestram, ut credere velit, determinationem Eiusdem, quaequae illa futura est, in meo agendi modo, quem respectu Eiusdem semper observavi, nihil immutaturam esse. Dum Sanctitati Ve-

strae pro apostolica benedictione Imperatrici, imperiali principi, ac mihi missa gratias agerem, renovo enunciationem meae profundae venerationis. In palatio Tulleriarum 31. Dec. 1859. Napoleon.

463.

Pius IX ad praeviam epistolam respondet. 1860.
(ex ital.)

MON. Maiestas! Literas a Maiestate V. ad me directas percepi, et respondeo ad illas sine ambagibus, et, ut dici solet, cum sinceritate. Ante omnia profiteor, non mihi ignotam esse difficilem Maiestatis V. situationem, cuius Ipsa quoque sibi conscia est: comprehendo illam in tota sua extensione; verum id etiam, annunciare non dubito, quod M. V. heroico aliquo remedio, a quo forsitan aliena est, ex ea eripi possit. Et recte circumstantia situs istius est, ob quam iterato propter pacem Europae mihi suadet rebellium provinciarum abdicationem, me securum reddendo, de stabili residuarum provinciarum possessorio Potentias Papae vadimonium praebituras. *Proiectum huiusmodi insuperabilibus est obnoxium impedimentis, neque opus est ad procurandam sibi eatenus convictionem alio argumento, quam consideratione situs, sacri characteris, ac respectum illorum, quibus dignitati ac iuribus S. huius Sedis teneor, iuribus non Dynastiae alicuius, sed potius omnium Catholicorum.* Difficultates hae sunt insuperabiles, cum id abdicare nequeam, quod meum non est, et quia rite perspicio, triumphum, qui revolutionariis Legationum permitti intenditur, domesticis, et extraneis aliarum provinciarum rebellibus praetextum et stimulum ad idem audendum esse suppeditaturum, si hi felicem illorum exitum conspexerint. Dum dico revolutionarios, minimam saltem ast audacissimam impopulationis partem per id intelligo. Dicit porro M. V. relate ad residuum per potentias mihi securitatem asserendam esse; eritne interim in seriis et extraordinariis casibus, qui penes tam multas concitationes a foris fieri solitas in considerationem sumi debent, iisdem potentiis possibile congruum virium suarum usum facere! Quodsi autem id factum non fuerit,

et pure rationis motiva adhibita fuerint, tam Mai. V. quam et ego convicti sumus, eos, qui aliena bona sibi appropriant, ac revolutionarios insuperabiles futuros esse. *Ceterum, quidquid even-
turum sit, necessitor M. V. declarare, me Legationibus abdicare
non posse, quin dolorem, et turbas in residuis provinciis exci-
tarem, universis catholicis iniuriam aut scandalum parerem,
et non solum Italicorum, ditionibus suis iniuste spoliatorum,
verum omnium christiani orbis principum, qui realisationem
certorum principiorum indifferenti oculo contemplarinequeunt,
iura debilitarem.* M. V. pacem Europae connectit cum abdicatione
Legationum, quae ab annis 50 tantas regimini pontificio pepe-
rerunt perplexitates; quia autem in exordio harum Literarum
edixi me sincere locuturum esse, liceat mihi ad hocce argumen-
tum reverti. Quis posset numerare revolutiones in Gallia ab
annis 70 exortas? Quis propterea audebit magnae nationi Galli-
cae proiectare, ad conservandam Europae pacem necesse esse,
limites regni coarctare? Argumentum hoc longe plus probat,
quam ut mihi liberum non sit, illud impugnandi. Praeterea M. V.
ignotum haud est, a quibus personis, cuius aere, sub cuius pro-
tectione recentissima illi attentata Bononiae, Ravennae, ac aliis
in Civitatibus patrata sint. Populus fere universim obstupuit ad
motus non expectatos, et ad quos sua ex parte succolandos mi-
nime erat proclivis. M. V. asserit, quod si ego proiectum in epi-
stola medio D. Meneval missa mihi factum acceptassem, eotum
rebeldes hae provinciae sub mea constituerentur auctoritate;
epistola haec, ut ingenue loquar, contradicit alteri, ad initium
belli italici mihi exaratae, in qua mihi consolatorias assecratio-
nes, neutiquam ansam moerori praebeuit. In prima epistolae huius
quam indigitat, parte, planum fecit propositionis non secus ac
praesens est, acceptari nequeuntis; quod alteram illius partem
attinet, hanc credo a me acceptatam fuisse, ut patet ex articulis
M. V. Legato Romae resignatis. Redeo ad effatum M. V. quod idem
proiectum acceptando dominium in dictas provincias asseruissem.
Effato hoc dici videtur, illas in stadio, in quo nunc constituimur,
pro semper perditas esse. Maiestas! nomine Ecclesiae, sed et e
respectu propriae Eiusdem causae Eandem oro, ut sic agere velit,
quo sollicitudo mea dissipetur. E certis, quae in secreto tenen-
tur, documentis video, ab Imperatore Napoleone I. utiles adhor-
tationes suis relictas fuisse christiano philosopho dignas, qui

tempore infortunii refugium et consolationem in Religione sola invenit. Certum est, nos omnes brevi coram magno illo tribunali apparituros ad reddendas de cunctis actionibus, verbis et cogitationibus rationes. Satagamus igitur ad magnum illud Dei tribunal ea ratione comparere, ut effectus misericordiae et non iustitiae suae expectandos habeamus. Omnia haec M. V. in qualitate patris loquor, quae mihi tribuit ius, nudam veritatem dicendi filiis, quamcunque excelso positi sint in orbe loco. Ceterum pro testificatione benevolentiae in respectu personae meae, et pro facta assecuratione conservandorum bonorum illorum erga me sensuum, quos, ut asserit, in praeterito erga me fovit, gratias Eidem ago. Reliquum est, ut Deum orem, quatenus in M. V. Imperatricem, et iuvenem caesareum principem, uberem benedictionem suam effundat. In Vaticano 8. Ian. 1860. Pius PP. IX.

464.

Pii IX PP. Encyclica epistola ad Eppos orbis catholici de literis Imperatoris Gallorum quoad renunciandum possessioni nonnullarum ditionum Status Pontificii, dd. 19. Ian. 1860.

MON. Nullis certe verbis explicare possumus, ven. fratres, quanto solatio quantaque laetitiae nobis fuerit inter maximas nostras amaritudines singularis ac mira vestra et fidelium, qui vobis commissi sunt, erga nos et hanc Apost. Sedem fides, pietas et observantia, atque egregius sane in eiusdem Sedis iuribus tuendis et iustitiae causa defendenda consensus, alacritas, studium et constantia. Etenim ubi primum ex nostris Encyclicis literis die 18 Iunii superiori anno ad vos datis, ac deinde ex binis nostris Consistorialibus Allocutionibus cum summo animi vestri dolore cognovistis gravissima damna, quibus sacrae civilesque res in Italia affligebantur, atque intellexistis nefarios rebellionis motus et ausus contra legitimos eiusdem Italiae Principes, ac *sacrum legitimumque nostrum et huius S. Sedis*

Principatum : Vos nostris votis curisque statim obsecundantes, nulla interiecta mora publicas in vestris Dioecesibus preces omni studio indicare properastis. Hinc non solum obsequentissimis aequae ac amantissimis vestris literis ad nos datis, verum etiam tum pastoralibus epistolis, tum aliis religiosis doctisque scriptis in vulgus editis Eppalem vestram vocem cum insigni vestri ordinis ac nominis laude attollentes, ac sanctissimae nostrae religionis iustitiaeque causam strenue propugnantes, vehementer detestati estis sacrilega ausa contra civilem Romanae Ecclesiae principatum admissa. Atque ipsum *Principatum* constanter tuentes, profiteri et docere gloriati estis, *eundem singulari Divinae illius omnia regentis ac moderantis Providentiae consilio datum fuisse Romano Pontifici, ut ipse nulli civili potestati unquam subiectus supremum apostolici ministerii munus sibi ab ipso Christo Domino divinitus commissum plenissima libertate, ac sine ullo impedimento in universum orbem exerceat.* Atque nobis carissimi Cath. Ecclesiae filii vestris imbuti doctrinis vestroque eximio exemplo excitati eosdem sensus nobis testari summopere certarunt et certant. Namque ex omnibus totius catholici orbis regionibus innumerabiles pene accepimus tum ecclesiasticorum tum laicorum hominum cuiusque dignitatis, ordinis, gradus et conditionis literas, etiam a centenis catholicorum millibus subscriptas, quibus ipsi filialem suam erga nos, et hanc Petri cathedram devotionem ac venerationem luculenter confirmant, et rebellionem aususque in nonnullis nostris provinciis admissos vehementer detestantes, beati Petri patrimonium omnino integrum inviolatumque servandum atque ab omni iniuria defendendum esse contendunt; ex quibus insuper non pauci id ipsum vulgatis apposite scriptis docte sapienterque asseruere. Quae praeclarae vestrae ac fidelium significationes omni certe laude ac praedicatione decorandae, et aureis notis in Cath. Ecclesiae fastis inscribendae ita nos commoverunt, ut non potuerimus non laete exclamare: Benedictus Deus et Pater D. N. I. C. Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra! Nihil enim nobis inter gravissimas, quibus premimur, angustias gratius, nihil iucundius, nihilque optatius esse poterat, quam intueri, quo concordissimo atque admirabili studio vos omnes, ven. fratres, ad huius S. Sedis iura tutanda animati et incensi estis, et

qua egregia voluntate fideles curae vestrae traditi in idipsum conspirant. Ac per vos ipsi vel facile cogitatione assequi potestis, quam vehementer paterna nostra in vos, atque in ipsos catholicos benevolentia merito atque optimo iure in dies augeatur.

Dum vero tam mirificum vestrum et fidelium erga nos et hanc S. Sedem studium et amor nostrum lenibat dolorem, nova aliunde tristitiae accessit causa. Itaque has vobis scribimus literas, ut in tanti momenti re animi nostri sensus vobis inprimis denuo notissimi sint. Nuper, quemadmodum plures ex vobis iam noverint, per Parisienses ephemerides, quibus titulus ‚Moniteur,‘ vulgata fuit *Gallorum Imperatoris epistola*, qua nostris respondit literis, quibus Imperialem Maiestatem Suam omni studio rogavimus, ut validissimo suo patrocinio in Parisiensi Congressu integram et inviolabilem temporalem nostram et huius S. Sedis ditionem tueri illamque a nefaria rebellione vindicare vellet. Hac sua epistola Summus Imperator commemorans quoddam suum consilium paulo aute nobis propositum de rebellibus pontificiae nostrae ditionis provinciis, nobis svadet, *ut earumdem provinciarum possessioni renunciare relimus, cum ei videatur hoc tantum modo praesenti rerum perturbationi posse mederi*. Quisque vestrum, ven. fratres, optime intelligit, nos gravissimi officii nostri memores haud potuisse silere, cum huiusmodi epistolam accepimus. Hinc nulla interposita mora eidem Imperatori rescribere properavimus, apostolica animi nostri libertate clare aperteque declarantes, *nullo plane modo nos posse eius annuere consilio, propterea quod insuperabiles praeseferat difficultates ratione habita nostrae et huius S. Sedis dignitatis, nostrique sacri characteris, atque eiusdem Sedis iurium, quae non ad alicuius regalis familiae successionem, sed ad omnes catholicos pertinent*, ac simul professi sumus *non posse per nos cedi quod nostrum non est, ac plane a nobis intelligi, victoriam, quae Aemiliae perduellibus concedi vellet, stimulo futuram indigenis, exterisque aliarum provinciarum perturbatoribus ad eadem patranda, cum cernerent prosperam fortunam quae rebellibus contingeret*. Atque inter alia eidem Imperatori manifestavimus, *non posse nos commemoratas Pontificiae nostrae ditionis in Aemilia provincias abdicare, quin solennia, quibus obstricti sumus, iuramenta violemus, quin querelas motusque in reliquis*

nostris provinciis excitemus, quin catholicis omnibus iniuriam inferamus, quin denique infirmemus iura non solum Italiae Principum, qui suis dominiis iniuste spoliati fuerunt, verum etiam omnium totius christiani orbis Principum, qui indifferenter videre nequirent perniciosissima quaedam induci principia. Neque praetermisimus animadvertere, Maiestatem Suam haud ignorare, per quos homines, quibusque pecuniis ac praesidiis recentes rebellionis ausus Bononiae, Ravennae, et in aliis civitatibus excitati ac peracti fuerint, dum longe maxima populorum pars motibus illis, quos minime opinabatur, veluti attonita maneret, et ad illos sequendos se nullo modo propensam ostendit. Et quoniam Serenissimus Imperator illas provincias a nobis abdicandas esse censebat ob rebellionis motus ibi identidem excitatos, opportune respondimus, huiusmodi argumentum, utpote nimis probans, nihil valere: quandoquidem non dissimiles motus tum in Europae regionibus, tum alibi persaepe evenerunt, et nemo non videt legitimum exinde capi non posse argumentum ad civiles ditiones imminuendas. Atque haud omisimus eidem Imperatori exponere, diversam plane fuisse a postremis suis literis primam suam epistolam ante Italicum bellum ad nos datam, quae nobis consolationem, non afflictionem attulit. Cum autem ex quibusdam imperialis epistolae per commemoratas ephemerides editae verbis timendum nobis esse censuerimus, ne praedictae nostrae in Aemilia provinciae iam essent considerandae veluti a Pontificia nostra ditione distractae, idcirco Maiestatem Suam Ecclesiae nomine rogavimus, ut etiam proprii ipsius Maiestatis Suae boni utilitatisque intuitu efficeret, ut huiusmodi noster timor plane evanesceret. Ac paterna illa caritate, qua sempiternae omnium saluti prospicere debemus, in ipsius mentem revocavimus, ab omnibus districtam aliquando rationem ante tribunal Christi esse reddendam, et severissimum iudicium subeundum, ac propterea cuique enixe curandum, ut misericordiae potius quam iustitiae effectus experiatur.

Haec praesertim inter alia summo Gallorum Imperatori respondimus, quae Vobis, ven. fratres, significanda esse omnino existimavimus, ut vos inprimis et universus catholicus orbis magis magisque agnoscat, nos Deo auxiliante pro gravissimi officii nostri debito omnia impavide conari, nihilque intentatum relinquere, ut religionis ac iustitiae causam fortiter propugnemus, et

civilem Romanae Ecclesiae principatum eiusque temporales possessiones ac iura, quae ad universum catholicum orbem pertinent, integra et inviolata constanter tueamur et servemus, nec non iustae aliorum Principum causae prospiciamus. Ac divino Illius auxilio freti, qui dixit, in mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum¹ Ioan. 16, 33. et, beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam² Matth. 5, 10. parati sumus illustria praedecessorum nostrorum vestigia persequi, exempla aemulari, et aspera quaeque et acerba perpeti, ac vel ipsam animam ponere, antequam Dei, Ecclesiae ac iustitiae causam ullo modo deseramus. Sed vel facile coniecere potestis, ven. fratres, quam acerbo conficiamur dolore videntes, quo teterrimo sane bello sanctissima nostra religio maximo cum animarum detrimento vexetur, quibusque maximis turbinibus Ecclesia et haec S. Sedes iactentur. Atque etiam facile intelligitis, quam vehementer angamur probe noscentes, quantum sit animarum discrimen in illis perturbatis nostris provinciis, ubi pestiferis praesertim scriptis in vulgus editis pietas, religio, fides, morumque honestas in dies miserrime labefactatur. Vos igitur, ven. fratres, qui in sollicitudinis nostrae partem vocati estis, quique tanta fide, constantia, ac virtute ad Religionis, Ecclesiae et huius Apost. Sedis causam propugnandam exarsistis, pergite maiore animo studioque eandem causam defendere, ac fideles curae vestrae concreditos quotidie magis inflammate, ut sub vestro ductu omnem eorum operam, studia, consilia in Cath. Ecclesiae et huius S. Sedis defensione, atque in tuendo civili eiusdem Sedis principatu, beatique Petri patrimonio, cuius tutela ad omnes catholicos pertinet, impendere numquam desinant. Atque illud praesertim a vobis etiam atque etiam exoptamus, ven. fratres, ut una nobiscum fervidissimas Deo O. M. preces sine intermissione cum fidelibus curae vestrae commissis adhibere velitis, ut imperet ventis et mari ac praesentissimo suo auxilio adsit nobis, adsit Ecclesiae suae, atque exurgat et iudicet causam suam, utque coelesti sua gratia omnes Ecclesiae et huius Apost. Sedis hostes propitius illustrare, eosque omnipotenti sua virtute ad veritatis, iustitiae salutisque semitas reducere dignetur. Et quo facilius Deus exoratus inclinet aurem suam ad nostras, vestras, omniumque fidelium preces, petamus inprimis, ven. fratres, suffragia Immaculatae sanctissimaeque Dei Genitricis Virginis Mariae, quae amantissima no-

strum omnium est mater et spes fidissima, ac praesens Ecclesiae tutela et columen, et cuius patrocinio nihil apud Deum validius. Imploremus quoque suffragia tum beatissimi Apostolorum Principis, quem Christus Dominus Ecclesiae suae petram constituit, adversus quam portae inferi praevalere numquam poterunt, tum Coapostoli eius Pauli, omniumque sanctorum coelitum, qui cum Christo regnant in coelis. Nihil dubitamus, ven. fratres, quin proproximia vestra religione ac sacerdotali zelo, quo summopere praestatis, nostris hisce votis postulationibusque studiosissime obsequi velitis. Atque interim flagrantissimae nostrae in vos caritatis pignus Apost. benedictionem ex intimo corde profectam, et cum omnis verae felicitatis voto coniunctam vobis ipsis, ven. fratres, cunctisque clericis laicisque fidelibus cuiusque vestrum vigilantiae commissis peramanter impertimur. Datum Romae die 19 Ianuar. 1860.

465—470.

Correspondentia Pii IX PP. cum Victorio Emanuele Sardiniae Rege de ditione temporali Rom. Pont. a. 1859. 1860. (ex ital.)

MON. 1. *Epistola Pii IX dd. 3. Dec. 1859.* — Congressus Principum proximius coalescet. Moeror et anxietas S. Sedis nota sunt. Revolutio in parte ditionis temporalis S. Sedis legalem ordinem pessumdedit. — His in adiunctis appellat S. Sedes ad Maiestatem Vestram, tamquam catholicum Principem, et surculum inclytae Domus Sabaudicae, ab inconcussa sua pietate et infucata veneratione erga S. Sedem celebris, ut iura certissima eiusdem S. Sedis quoad dictas rebelles provincias in proximo Congressu defendere velit. Sane si id, quod in Legationibus actu sub nomine Victorii Emanuelis perpetratur, instar voluntatis regiae considerandum veniret, eotum S. Sedes a Pedemontio nil prorsus expectandum haberet. At vero sumtis in considerationem parte ex una immortalibus iuribus, quae Domus Sabaudica ad maternum Ecclesiae amorem emerendum sibi comparavit, parte ab altera autem exemplari pietate tum Reginae matris Maiestatis Vestrae,

tum defunctae consortis Reginae, firmam spem fovemus, fore, ut Gratia Divina animum et cor Regis illuminet, cui, quamprimum plenam convictionem de suis obligationibus qua legitimi et catholici Principis nactus fuerit, benedictio coelestis haud deerit. — Romae, die 3. Dec. 1859.

2. *Responsum Regis Sardiniae dd. 6. Febr. 1860.* Autographis dd. 3. Dec. 1859. literis, quas cum veneratione percepi, provocor per Sanctitatem Vestram ad sustentanda coram Congressu S. Sedis iura. Ante omnia depromendas habeo Sanctitati Vestrae gratias pro iis sensis, queis permota ad me se converterat; quod ipsum facere adusque haud tardassem, si Congressus, ut stabilitum erat, coadunatus fuisset. Expectabam, ut decretus Plenipotentiariorum Conventus plene respondeat argumento directarum ad me literarum. Sanctitas Vestra implorando cooperationem meam ad recuperandas Legationes, videtur me arguere velle ob id, quod in hac Italiae parte evenit. Antequam Sanctitas Vestra tam severae inhaereat censurae, oro demisse, velit in trutinam vocare sequentes eventus et reflexiones. Qua devotus Ecclesiae filius de religiosissima stirpe descendens, uti Sanctitati Vestrae constat, fovebam semper sincerae erga S. Ecclesiam, et augustum illius Caput adhaesionis, venerationis et reverentiae sensus. Numquam erat, nec est intentio mea, deesse obligationibus Principis Catholici, aut minuendi, quantum in me est, iura et auctoritatem, quam S. Sedes e divino mandato in terris exercet. Sed habeo coram Deo et hominibus implendas obligationes etiam in respectu patriae et populorum per divinam providentiam gubernio meo creditorum. Has obligationes Principi et catholico et nationis independentis, liberae ac cultae incumbentes tam in interno Status regimine quam in correlatione cum exteris conciliare studui. Italia a pluribus iam annis occupatur eventibus, qui ad eundem scopum, nimirum recuperationem suae independetiae, directi sunt. In his magnam habuit partem iam magnanimis Genitor meus, qui impulsus a Vaticano datum sequutus, assumpto pro tessera memorabili Iulii II dicto, patriam nostram ab extraneo dominatu redimere tentavit, mihique moriens hanc obligationem haereditatis instar legavit: quam acceptando credo me non elongari a divina voluntate, quae certe populorum in oppressores et oppressos separationem approbare nequit. Qua Italicus Princeps Italiam liberare cupiens, necessario

officii mei esse duxi, pro bello nationali concursum omnium peninsulae populorum acceptandi. Legationes per plures annos a milite extraneo oppressae, mox, ut iste recesserat, consurrexerunt, mihique ad tempus cooperationem suam in bello et dictaturam obtulerunt. Ego, qui ad promovendam insurrectionem nil prorsus egi, e reverentia S. Sedis dictaturam respui, acceptavi tamen cooperationem in bello pro independentia, id enim erat sanctum cuiuslibet Itali officium. Finito bello omnis gubernii mei in Legationes influxus cessavit. Et dum unius audacis Generalis praesentia periculum minabatur provinciis per copias Sanctitatis Vestrae occupatis, omnem influxum meum impendi ad eum a provinciis his removendum. Populi hi in plena libertate relictī, nulloque influxu extraneo acti, plane in obversum consiliorum potentissimi et generosissimi Italiae amici, annexionem ad regnum meum mirabili spontaneitate ac unanimitate postularunt. Haec eorum vota exaudita non sunt. Et en ! populi hi, qui prius manifesta dabant signa male contenti animi, et continuam causabant Aulae Romanae sollicitudinem, laudabili prorsus ratione se ipsos pluribus mensibus gubernabant ; prospiciebatur rebus publicis, securitati personarum, conservationi tranquillitatis, et tutelae ipsius religionis; notoriumque est, et ipse testari debeo, ministros cultus tunc in Legationibus honoratos et protectos, templaque Dei magis quam antea unquam frequentata fuisse. Quidquid igitur sit, universalis est convictio, provincias illas per regimen Sanctitatis Vestrae haud aliter quam armorum alienorum vi recuperari posse : id, quod Sanctitas Vestra velle non potest ; generosum enim Eiusdem cor et evangelica caritas profusionem christiani sanguinis refugiet in recuperandam provinciam, quae, quaecunque fuerit belli resultatum, pro Gubernio Ecclesiae moraliter perdita remaneret, quod cum emolumento Ecclesiae conciliari non potest. Ominosa sunt quae vivimus tempora. Mihi quidem qua devoto Sanctitatis Vestrae filio non convenit viam securissimam indicare, qua et patriae nostrae pax reddatur, et nimbus atque auctoritas S. Sedis cum solida basi restituatur. Obligatum tamen me sentio ad manifestandam et substernendam Sanctitati Vestrae certam ideam, quae secundum meam convictionem prae-vio scopo opportuna foret. Ea vero in hoc consistit, quod, si Sanctitas Vestra, sumta in considerationem temporum necessitate, crescente principii nationalitatis impetu, et irrefragabili

populorum ad se uniendos atque systemati per omnes cultas nationes recepto conformandos impulsu, meam cooperationem expetendam censeret, modus praeberetur non tantum in Legationibus, sed et alibi, signanter in Marcis et Umbria talem rerum ordinem stabiliendi, ut servato supremo Ecclesiae dominio, et assecurata Summo Pontifici gloriosa in Natione Itala proëdria, populi participes reddantur beneficiorum, quae unum, forte, et eminenter nationale Regnum tribuit maximae parti centralis Italiae. Spero, quod Sanctitas Vestra has reflexiones, ex animo Eidem plenarie devoto et sincero profectas, in benignam considerationem sumtura, et pro consveta sua bonitate sanctam suam benedictionem mihi impertitura sit. Taurini, 6. Febr. 1860.

3. *Altera litera Summi Pont. ad Regem dd. 14. Febr. 1860.*

Idea, quam Maiestas Vestra mihi manifestandam existimavit, non est sapiens, nec Principe Catholico digna, inprimis Principe de domo Sabaudica orto. Responsum meum est iam typo vulgatum in Encyclica ad Eppos Catholicos dimissa, quam levi negotio legere poterit. Ceterum ego nimis afflictus sum non propter me, sed propter infelicem statum animae Maiestatis Vestrae, censuris, quarum potior pars Eandem feriet, innodandae, utprimum consummatus fuerit sacrilegus actus, quem cum sociis in effectum deducere intendit. Precor toto corde Deum, ut Mai. Vestram illumnet, tribuatque gratiam cognoscendi ac deplorandi scandala data, et mala gravissima per Eiusdem cooperationem miserae huic Italiae causata. Romae 14 Febr. 1860.

4. *Secundum responsum Regis dd. 20. Mart. 1860.* Emergentes in Legationibus eventus obligationem mihi imponunt cum libertate reverentiae plena exponendi Sanctitati Vestrae actionum mearum rationes. Decem continui extraneae occupationis anni in Legationibus dum gravem iniuriam et Italicae independentiae detrimentum causerunt, nec societati ordinem, nec populis pacem, nec regimini auctoritatem conciliare potuerunt. Cessante occupatione exera gubernium collapsum est, quin aliquis adnitus fuisset illud resuscitare ac restabilire. Populi Legationum sibi ipsis relictis, antehac pro ingubernabilibus habitis, sua agendi ratione totius Europae adplausum excitante demonstrarunt, qualiter sciverint ordinem et disciplinam civilem ac militarem, quibus populi maxime civilisati reguntur, inter se inducere. Ast precarii idgenus et in nimis longum protracti status

incertitudo pro Italia totaque Europa erat periculosa. Postquam spes asservandi Europaei congressus, ubi quaestio Centralis Italiae discutienda fuisset, evanuit, non aliter possibilis videbatur eius solutio, quam si sensa populi circa futuram sortem suam novitus exquirerentur. Desiderio annexionis ad Constitutionalem Pedemontii Monarchiam cum tanta suffragii universalis solemnitate repetito, illam ob emolumentum et pacem Italiae definitive acceptare debui. Ex eodem tamem conservandae pacis fine semper pronus sum ad praestandum altae supremae Sedis Apostolicae homagium. Qua catholicus Princeps sic comparatus sum, ut nullam velim immutabilibus principiis Religionis illius, quam me filiali et inalterabili obsequio profiteri glorior, inferre offensam. Sed mutatio iam nunc inducta concernit politicos nationis respectus, securitatem Statuum, moralem ac civilem societatis ordinem, Italiae independentiam, pro qua pater meus coronam amiserat, ego vero vitam immolare paratus existo. Difficultates, quae adhuc occurrunt, circa determinationem dominii territorialis vi eventuum necessarii redditu versantur. Necessitati huic assensum praebere debuerunt omnes Principatus, ipsaque S. Sedes antiquis et modernis temporibus eam recognovit. In huiusmodi Suprematiae modificationibus iustitia et civilis Status ratio praescribunt omnem curam adhibendam esse, ut antiqua iura cum novo rerum ordine concilientur. Quapropter confisus in caritate et sapientia Sanctitatis Vestrae, Eandem oro, ut gubernium meum in hoc opere succolare dignetur, quod sua ex parte nec studio parcat nec diligentiae, ut desideratus finis obtineatur. Ut primum Sanctitas Vestra praesentis negotiationis inchoationem benigne ratihabuerit, gubernium meum, altae Suprematiae Sedis Apostolicae homagium praestare paratum, et diminutionem proveniunt in aequa mensura bonificare, et ad stabiliendam independentiam Sedis Apostolicae concurrere promptum erit. Hae sunt sincere meae intentiones, haec, ut credo, Europae expectatio. Et nunc, postquam animum meum Sanctitati Vestrae sinceris verbis adaperui, Eiusdem declarationem praestolabor ea cum spe, quod penes bonam utriusque gubernii voluntatem effectum sortiri possit tractatus, qui consensui Principum et expectationi populorum innixus stabile praebeat bonae utriusque Status relationi fundamentum. A Patris fidelium mansuetudine

mibi polliceor benevolam eorum acceptationem, quae fundatam spem tribuent pro sopiendis discordiis civilibus, animis exasperatis pacificandis, cunctosque liberabunt a gravi responsabilitate ob mala e contrariis consiliis derivari queuntia. In hac fiduciali expectatione cum reverentia exoro Apostolicam a Sanctitate Vestra benedictionem. Taurini 20 Mart. 1860.

5. *Ministri Regii epistola occasione eadem ad Cardinalem Secretarium Status dimissa, mentem Regis uberius explicans.* Secretarius Legationis Suae Maiestatis Baro de Roussy est exhibitor literarum, quas Rex, Augustus meus Dominus, Suae Sanctitati scripserat, quasve ut Eminentia Vestra manibus S. Patris consignare velit, Eandem oro. Sua Maiestas considerando eventus in Legationibus consummatos, officii sui esse reputabat, sua sensa Pontifici adaperiendi, Eundemque rogandi, ut suppeditet gubernio suo modum ad resolvendas praesentes difficultates. Scopo hoc indicavit, in quam basi antiqua iura cum novo systemate in Legationibus introducto conciliari possint. Si hae propositiones a Sua Beatitudine Summo Pontifice pro principio pertractationis acceptarentur, Sua Maiestas intenderet Fridericum Comitem Sclopis exmittere, ut Romam eundo pro mutua transactione auxiliatricem praebeat manum. Ego existimo, quod personae huius, non solum a doctrina et ingenio sed et religioso sensu et tractabili indole, cuius omni tempore documenta dedit, notae delectus Sanctae Sedi vadimonio futurus sit, Regium hoc Gubernium vivo ac sincero teneri desiderio, cunctos transactionalis tractatus tenores, qui cum circumstantiarum necessitate componi possunt, acceptandi. Spero Eminentiam Vestram ponderata rei pertractandae natura et conditionibus pro suo profundo iudicio, et eminenti ac in administratione gravissimorum Status negotiorum longa temporis serie exercitato ingenio, in adimplendis Augusti Principis mei votis efficacem operam suppeditaturam, et ad removenda, quae pertractationis inchoationem morari possent, obstacula cooperaturam esse. — Taurini 20. Mart. 1860. Comes Cavour.

6. *Tertia litera Summi Pontificis ad Regem dd. 2. April. 1860.* Excitati in nonnullis Status Ecclesiastici provinciis eventus Maiestati Vestrae obligationem imponunt reddendae mihi, ut Eadem scribit, de suo respectu illorum semet gerendi modo rationis. Possem in perstringendis quibusdam assertionibus in

eadem litera contentis immorari, et dicere e. g. quod extera occupatio Legationum a longo tempore restricta fuerit ad Civitatem Bononiensem, quae numquam constituit partem Romaniae. Possem dicere, quod praetensivum universale suffragium fuerit extortum et non spontaneum: sed hic abstineo a deposcenda Maiestatis Vestrae de suffragio universali opinione, prout etiam ab enuncianda mea sententia. Possem dicere, quod copiae pontificiae in restabiliendo per rebelles provincias legitimo gubernio e motivis Maiestati Vestrae notis impeditae fuerint. Haec et alia dicere possem in hoc argumento. Sed, quod maiorem in modum mihi imponit obligationem, Maiestatis Vestrae opinioni neutiquam assentiendi, est: continuo crescens iis in provinciis immoralitas, et insultus contra religionem eiusque ministros adhibiti, propter quos obligatum me sentirem ad reiiciendum omne proiectum, ne maculetur conscientia mea tali acceptatione, per quam eae praevaricationes quodammodo sanctionarentur, partemque in iis capere viderer, neque aliud haec acceptatio haberet resultatum, quam ut iniusta ac violenta spoliatio iustificetur. Taceo de solemni, quo obstrictus sum, iuramento, conservandi in sua integritate patrimonium Ecclesiae; iuramentum hoc prohibet quemcunque tractatum cum diminutione patrimonii. In reliquo ego non tantum non valeo Maiestatis Vestrae proiecta benevole acceptare, sed et protestari debeo contra usurpationem in detrimentum Status Ecclesiae consummari intentam; atque conscientiam tum Maiestatis Vestrae, tum cuiusque alterius in hac spoliatione cooperantis de infaustis sequelis exhinc derivandis responsabilem reddo. Persvasum mihi teneo, quod Maiestas Vestra, si tranquilliori et minus praeoccupato ac melius informato animo relegerit literas ad me directas, multa in iis inventura sit poenitentiae motiva; ideoque oro Dominum, ut Maiestati Vestrae illas largiatur gratias, quae in praesentibus difficilibus suis adiunctis maiorem in modum opus habet. Romae 2. April. 1860.

7. *Responsum Cardinalis Secretarii Status ad Regium Ministrum dd. 2. Apr. 1860.* D. Baro de Roussy Secretarius Legationis Regiae huius Aulae consignavit mihi literas Excellentiae Vestrae de 20 Mart. una cum aliis Suae Maiestatis Regis, Augusti Exc. Vestrae Domini, pro S. Patre, quas sacris eius manibus pro debito meo tradidi. Eventus in provinciis Bononiensi, Ferrariensi, Forliviensi, et Ravennatensi paulo ante excitati eius

indolis sunt, ut Sancto Patri, qua in terris Vicario illius, qui auctor iustitiae est, nullum valeant subministrare titulum concurrendi ad approbationem manifestissimae iniustitiae. Unde intelliget Excellentia Vestra, non fuisse in potestate Sanctitatis Suae, pro basi pertractationum assumendi propositiones a Sua Maestrate Rege factas. Consequenter cum dolore declarare necessitor, non potuisse ullo modo operam meam impendi ad implenda vota Regis, Excellentiae Vestrae Domini, videndo impossibilem esse vel inchoationem transactionis, quae fundatur in spoliatione unius partis statuum S. Sedis. In hanc rem consensum dare officio et honestatis et conscientiae semper prohibebor. Romae 2. April. 1860. Iac. Card. Antonelli.

471.

Protestatio S. Sedis contra annexionem nonnullarum provinciarum Status Pontificii ad Regnum Pedemontanum. 1860. (ex ital.)

MON. Agitationes factionis omnia convellentis, et sub postremo bello audacioris, ac unquam fuerit, redditae, fructum a longo tempore expectatum retulerunt: insurrectionem mediae Italiae, Romaniae, et augmentum Pedemontii per patratam in ditionibus legitimorum principum rapinam. In mediis istis dolorosis eventibus fiducia SSmi Patris immota perstitit, quod scilicet sublimiores Religionis et iustitiae respectus progressum mali sint impedituri. Interim *sanctissimorum iurium ratio habita non est, verum unius partis patrimonii Petri rapina consummata*. Edito die 1. c. m. decreto *Aemiliae* populi ad votum suum pro favore Pedemontii manifestandum provocantur. Omnia media, omnes violentiae, millenae fraudes sunt adhibitae ad votum hoc praementionato fini conforme obtinendum. *Rex Victorius Emmanuel per acceptionem 18. Martii factam SSmi Patris dolorem ad extremum deduxit, dum nempe Pius IX. Ecclesiam sua civili haereditate, per catholicum principem, haeredemque throni monarcharum, a sua pietate celebratorum, spoliata[m] vidit. SSmus Pater ex incumbente sibi officio, civilis principa-*

tus sui ius tuendi, ac defendendi, infrascriptum Status secretarium inviavit, ut contra violationem indisputabilium S. Sedis iurium, quae Sua Sanctitas in sua integritate conservata cupit, protestationem interponat, — omnia, quae in his provinciis evenerunt, et eventura sunt, irritando et pro nullis declarando. Motus catholicorum, inde a primis ad civile Ecclesiae possessorium assultibus manifestati, SSmo Patri eam instillant convictionem, fore, ut per eos Regnantes retineantur a recognoscendo actu impiae et deceptivae usurpationis. Secretarius Status Exc. Vram requirens, ut Regimen suum de protestatione hac certius reddere velit, non potest non subiungere, SSmm Patrem eam fovere spem, quod istud quoque Regimen cooperaturum sit, ut spoliatio haec iuri gentium manifeste adversa, finem aliquando sortiatur. E Vaticano, 24. Martii 1860. Card. Antonelli.

472.

Pius IX PP. excommunicat invasores et usurpatores provinciarum ditionis Pontificiae, dd.
26. Mart. 1860.

MON. Cum Catholica Ecclesia a Christo Domino fundata et instituta ad sempiternam hominum salutem curandam *perfectae societatis* formam vi divinae suae institutionis obtinuerit, ea proinde *libertate* pollere debet, ut in sacro suo ministerio obundo *nulla civili potestati* subiaceat. Et quoniam ad libere, ut par erat, agendum iis indigebat praesidiis, quae temporum conditioni ac necessitati congruerent: idcirco *singulari* prorsus *divinae providentiae consilio* factum est, ut, cum Romanum corruit Imperium et in plura fuit regna divisum, *Romanus Pontifex*, quem Christus totius Ecclesiae suae Caput centrumque constituit, *civilem assequeretur principatum*. Quo sane a Deo ipso sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium Principum multitudine ac varietate Summus Pontifex illa frueretur *politica libertate*, quae tantopere *necessaria* est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Atque ita plane decebat, ne catholico

orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum, vel partium studio duci quandoque posse in universalis procuratione gerenda Sedem illam, ad quam propter potiorrem principalitatem necesse est omnem Ecclesiam convenire. Facile autem intelligitur, quemadmodum eiusmodi Romanae Ecclesiae Principatus, licet suapte natura temporalem rem sapiat, spiritualem tamen induat indolem vi-sacrae, quam habet, destinationis, et arctissimi illius vinculi, quo cum maximis rei christianae rationibus coniungitur. Quod tamen nil impedit, quominus ea omnia, quae ad temporalem quoque populorum felicitatem conducunt, perfici queant, quemadmodum gesti a Romanis Pontificibus per tot secula civilis regiminis historia luculentissime testatur. Cum porro ad Ecclesiae bonum et utilitatem respiciat Principatus, de quo loquimur, mirum non est, quod Ecclesiae ipsius hostes persaepe illum convellere et labefactare multiplici insidiarum et conatuum genere contenderint: in quo tamen nefaria illorum molimina, Deo Ecclesiam suam iugiter adiuvante, in irritum serius ocius ceciderunt. Iam vero novit universus orbis, quomodo luctuosis hisce temporibus infestissimi Catholicae Ecclesiae et huius Apost. Sedis osiores, abominabiles facti studiis suis, ac loquentes in hypocrisi mendacium, hanc ipsam Sedem proculcatis divinis humanisque iuribus, civili, quo potitur, principatu spoliare nequiter adnitantur, idque assequi studeant, non manifesta quidem, uti alias, adgressione, armorumque vi, sed falsis aequae ac perniciosae principiis callide inductis, ac popularibus motibus malitiose excitatis. Neque enim erubescunt nefandam populis suadere rebellionem contra legitimos Principes, quae ab Apostolo clare aperteque damnatur ita docente: ,Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi a Deo, quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.' (Rom. 13, 1. ss.) Dum vero pessimi istiusmodi veteratores temporalem Ecclesiae dominationem aggrediuntur, eiusque venerandam auctoritatem despiciunt, eo impudentiae deveniunt, ut suam in Ecclesiam ipsam reverentiam et obsequium palam iactare non desinant. Atque illud vel maxime dolendum, quod tam prava agendi ratione sese polluerit nonnemo etiam ex iis, qui uti Cath. Ecclesiae filii

in ipsius tutelam atque praesidium impendere debent auctoritatem, qua in subiectos sibi populos potiuntur.

In subdolis ac perversis, quas lamentamur, machinationibus praecipuam habet partem *Subalpinum Gubernium*, a quo pridem, omnes norunt, quanta et quam deploranda eo in Regno damna ac detrimenta Ecclesiae eiusque iuribus sacrisque ministris fuerint illata, de quibus in Consistoriali potissimum Allocutione die 22 Ianuarii 1855 habita vehementer doluimus. Post despectas hactenus nostras ea de re iustissimas reclamaciones Gubernium ipsum eo temeritatis modo progressum est, ut ab irroganda universali Ecclesiae iniuria minime abstinuerit, *civilem impetens Principatum, quo Deus hanc beati Petri Sedem instructam voluit ad apostolici ministerii libertatem*, uti animadvertimus, *tuendam atque servandam*. Primum sane ex manifestis aggressionis indiciis prodiit, quum in Parisiensi Conventu a. 1856 acto ex parte eiusdem Subalpini Gubernii inter hostiles nonnullas expositiones speciosa quaedam ratio proposita fuit ad civile Romani Pontificis dominium infirmandum, et ad ipsius sanctaeque huius Sedis auctoritatem imminuendam. Ubi vero superiore anno Italicum exarsit bellum inter Austriae Imperatorem, et foederatos invicem Imperatorem Galliarum ac Sardiniae Regem, nihil fraudis nihil sceleris praetermissum est, ut Pontificiae nostrae ditionis populi ad nefariam defectionem modis omnibus impellerentur. Hinc instigatores missi, pecunia largiter effusa, arma suppeditata, incitamenta pravis scriptis et ephemeridis admota, et omne fraudum genus adhibitum vel ab illis, qui eiusdem Gubernii legatione Romae fungentes nulla habita gentium iuris honestatisque ratione proprio munere perperam abutebantur ad tenebricosas molitiones in Pontificii nostri Gubernii perniciem agendas. Oborta deinde in nonnullis ditionis nostrae provinciis, quae dudum occulte comparata fuerat, seditione, illico per fautores Regia Dictatura proclamata est, statimque a Subalpino Gubernio Commissarii adlecti, qui alio etiam nomine postea appellati provincias illas regendas sumerent. Dum haec agerentur, nos gravissimi officii nostri memores non praetermisimus binis nostris Allocutionibus die 20 Iunii et 26 Septembris superiore anno habitis de violato civili huiusce S. Sedis principatu altissime conqueri, simulque violatores serio monere de censuris ac poenis per canonicas sanctiones inflictis, in quas ipsi proinde

misere inciderant. Existimandum porro erat, patratae violationis auctores per iteratas nostras monitiones ac querelas ab iniquo proposito destituros; praesertim cum *universi catholici orbis sacrorum Antistites et fideles cuiusque ordinis, dignitatis, et conditionis eorum curae commissi suas nostris expostulationibus adiungentes unanimi alacritate nobiscum huius Apost. Sedis et universalis Ecclesiae iustitiaeque causam propugnandam susceperint, cum optime intelligerent, quantopere civilis, de quo agitur, principatus ad liberam supremi Pontificatus iurisdictionem intersit*. Verum (horrescentes dicimus!) Subalpinum Gu-bernium non solum nostra monita, querelas et ecclesiasticas poenas contempsit, sed etiam in sua persistens improbitate, populari suffragio pecuniis, minis, terrore, aliisque callidis artibus contra omne ius extorto, minime dubitavit commemoratas nostras provincias invadere, occupare, et in suam potestatem dominationemque redigere. Verba quidem desunt ad tantum improbandum facinus, in quo plura et maxima habentur facinora. Grave namque admittitur sacrilegium, quo una simul aliena iura contra naturalem divinamque legem usurpantur, omnis iustitiae ratio subvertitur, et cuiusque civilis principatus ac totius humanae societatis fundamenta penitus evertuntur.

Cum igitur ex una parte non sine maximo animi nostri dolore intelligamus, irritas futuras novas expostulationes apud eos, qui velut aspidēs surdae obturantes aures suas nihil hucusque monitis ac questibus nostris commoti sunt; ex altera vero parte intime sentiamus, quid a nobis in tanta rerum iniquitate omnino postulet Ecclesiae huiusque Apost. Sedis ac totius catholici orbis causa, improborum hominum opera tam vehementer oppugnata, idcirco cavendum nobis est ne diutius cunctando gravissimi officii nostri muneri deesse videamur. Eo nempe adducta res est, ut illustribus praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes suprema illa auctoritate utamur, qua cum solvere tum etiam ligare nobis divinitus datum est, ut nimirum debita in fontes adhibeatur severitas, eaque salutarī ceteris exemplo sit. Itaque post Divini Spiritus lumen privatis publicisque precibus imploratum, post adhibitum selectae ven. fr. nostr. S. R. E. Cardinalium Congregationis consilium, auctoritate Omnipotentis Dei et SS. Apostolorum Petri et Pauli, ac nostra denuo declaramus, eos omnes, qui nefariam in praedictis Pontificiae nostrae ditio-

nis provinciis rebellionem et earum usurpationem, occupationem, invasionem, et alia huiusmodi, de quibus in memoratis nostris Allocutionibus die 20 Iunii et 26 Septembris superioris anni conquesti sumus, vel eorum aliqua perpetrarunt, itemque ipsorum mandantes, fautores, adiutores, consiliarios, adhaerentes, vel alios quoscunque praedictarum rerum exequutionem quolibet praetextu et quovis modo procurantes, vel per se ipsos exequentes, *maiorem excommunicationem*, aliasque censuras ac poenas ecclesiasticas a ss. canonibus, apost. constitutionibus, et gener. conciliorum, Tridentini praesertim Sess. 22. c. 11. de ref. decretis inflictas incurrisse, et si opus est, de novo excommunicamus et anathematizamus; item declarantes, ipsos omnium et quorumcunque privilegiorum, gratiarum, et indultorum sibi a nobis seu Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris quomodolibet concessorum amissionis poenas eo ipso pariter incurrisse; nec a censuris huiusmodi a quoquam, nisi a nobis seu Romano Pontifice pro tempore existente, (praeterquam in mortis articulo et tunc cum reincidentia in easdem censuras eo ipso quo convaluerint) absolvi ac liberari posse; ac insuper inhabiles et incapaces esse, qui absolutionis beneficium consequantur, donec omnia quomodolibet attentata publice retractaverint, revocaverint, cassaverint, et aboleverint, ac omnia in pristinum statum plenarie et cum effectum redintegraverint, vel alias debitam et condignam Ecclesiae, ac nobis, et huic S. Sedi satisfactionem in praemissis praestiterint. —

Dum autem hanc muneris nostri partem tristi nos urgente necessitate moerentes implemus, minime obliviscimur, nosmetipsos Illius hic in terris vicariam operam agere, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat, quique in mundum venit quaerere et salvum facere quod perierat. Quapropter in humilitate cordis nostri ferventissimis precibus Ipsius misericordiam sine intermissione imploramus et exposcimus, ut eos omnes, in quos eccles. poenarum severitatem adhibere coacti sumus, divinae suae gratiae lumine propitius illustret, atque omnipotenti sua virtute de perditionis via ad salutis tramitem reducat. — Datum Romae die 26 Martii 1860.

Pius PP. IX. Allocutione ad Cardinales 13. Iul. 1860. habita adversus facta Gubernii Subalpini iuribus et immunitatibus Ecclesiae praeiudicantia solemniter protestatur.

MON. Omnibus notum planeque perspectum est, ven. fratres, acerbissimum bellum contra Catholicam Ecclesiam calamitosis hisce temporibus a tenebrarum filiis excitatum. Siquidem ipsi diabolica prorsus malitia animati, dicentes malum bonum et bonum malum, ac ponentes tenebras lucem et lucem tenebras, (Is. 5, 20.) pravis quibusque molitionibus eandem Ecclesiam eiusque salutarem doctrinam, si fieri unquam posset, funditus evertere, omnesque christianae fidei virtutisque, et ipsius naturalis legis, iustitiae, honestatis, probitatisque sensus exstingvere, et radicitus exstirpare conantur. Nemo autem ignorat, quam infelix et omnino luctuosus nunc sit in *Italia* sanctissimae nostrae religionis status nefaria eorumdem hominum conspiratione et opera, qui ambulantes secundum desideria sua in impietatibus et alienati a via Dei religionem ipsam sacraeque omnia oppugnare, ac prosternere contendunt. Itaque incredibili animi nostri dolore deplorare cogimur nova et semper gravissima vulnera, quae ab iniustis legitimae potestatis in *Italia* usurpatoribus apostolicae nostrae auctoritati, catholicae Ecclesiae, eiusque sacris ministris, rebus ac iuribus quotidie illata sunt et inferuntur. In variis enim *Italiae* regionibus *Subalpinae* ditioni iniuste subiectis publicae institutae sunt scholae, in quibus cum maximo animarum detrimento erronea quaevis, falsa ac depravata doctrina Catholicae Ecclesiae omnino adversa palam publiceque traditur, et ipsa oppugnatur Ecclesia. Omnes autem norunt innumera fere opuscula, ephemerides et scripta tum in *Italia* tum alibi ex satanae officinis ad exitium et perniciem emissa, ac turpissimis abominandisque imaginibus edita, quibus implacabiles isti religionis hostes ac peritissimi scelerum

et fraudum artifices sacrosancta ipsius religionis mysteria, praecepta, ac veneranda Ecclesiae instituta, eiusque leges ac censuras contemnere, irridere, omniumque animos corrumpere, et a cultu catholico avellere, ac dissolutam vivendi licentiam et abnormem usquequaque impietatem fovere, inducere, ac sacros ministros et Christi hic in terris Vicarium omnibus iniuriis, calumniis, conviciisque proscindere, et legitimae cuiusque potestatis imperium labefactare, ac tum Ecclesiae tum civilis societatis excidium procurare adnituntur. Atque hi lucis et veritatis osores minime dubitant violentas sacrilegasque eorum manus sacris Ecclesiae ministris et patrimonio iniicere. Postquam enim Subalpinum Gubernium *Parmensis* et *Placentini* Ducatus dominium usurpavit, die 19 proximi mensis Aprilis Monachos Ordinis S. Benedicti in Parmensi S. Ioannis Ev. Coenobio commorantes inique expulit, omniaque illorum bona sibi vindicavit. Decreto autem die 10 praeteriti mensis Maii edito Clericorum Placentiae Seminarium claudendum praescripsit, ut *Placentinum* ulcisceretur *Eppum*, qui merito se abstinuit a sacris peragendis ceremoniis, quae a civili praecipiebantur potestate. Ac deinde idem vigilantissimus Eppus fuit comprehensus, atque a sua dioecesi abreptus, et Augustam Taurinorum deductus, ac tum carcere, tum pecunia damnatus; quas poenas etiam subiere ipsius Eppli Vicarius Generalis, et nonnulli Placentini Canonici. Atque eadem de causa tum in usurpatis nostris Aemiliae provinciis, tum in aliis locis iniustae Subalpinae dominationi potissimum subditis plures egregii ven. fratres Eppli, et ecclesiastici viri, ac Religiosarum Familiarum alumni per summam iniuriam vehementer vexati, ac durissimae inquisitioni obnoxii, quorum non pauci etiam comprehensi, et vel in exilium exacti, vel in vincula coniecti. Hinc *Provicarius Bononiensis* de sui Cardinalis AEppi eo ipso tempore, quo animam agebat, latere divulsus et in carcerem missus, ac deinde tum pecunia, tum carcere mulctatus. Ubi vero clarissimus ille AEppus ex hac vita migravit, AEppatus Bononiensis bona eiusdem Gubernii administrationi statim subiecta fuerunt. Hinc ab ipso Gubernio ven. frater pientissimus *Faventiae Eppus* primum militari custodia in suis aedibus septus, propterea, quod gravi conflictatus morbo in carcerem contrudi minime potuerit, ac postea carcere et pecunia damnatus. Hinc spectatissimi vestri Colle-

gae dil. filii nostri S. R. E. Cardinales *AEppus Pisanus* militari manu comprehensus, a suo grege avulsus, et Augustam Taurinorum traductus, et *Forocorneliensis Antistes* suis in aedibus militari custodia detentus, ac *Ferrariensium AEppus* variis modis exagitatus. Nota vero sunt gravissima damna, quae in *Sicilia* perditorum hominum opera, legitimi Principis regno perturbato religio eiusque ministri nuper perpressi sunt. Etenim inter alia duo Religiosi Ordines de re christiana optime meriti fuere sublati, eorumque alumni exulare coacti. Ac vel maxime dolendum, ven. fratres, quod ibi nonnulli ex clero reperti fuerint, qui nescientes Dominum neque officium sacerdotum ad populum, minime erubuerunt cum summo bonorum omnium scandalo et fremitu suam operam Ecclesiae et omnis iustitiae inimicis praestare illisque favere. In usurpatis autem nostris provinciis plures Dioeceses cum maximo fidelium discrimine sunt suis orbatae pastoribus, cum hi ob adiectas ab illegitima potestate conditiones illas attingere minime possint. Atque id inter alia manifestissime ostendit, quo potissimum ii homines spectent, qui nequissimis et sacrilegis ausibus civilem Romani Pontificis et huius Apost. Sedis principatum usurpare ac diruere exoptant, ut scilicet civili eiusdem Pontificis et Sedis potestate et maiestate depressa et eversa, Catholicam Ecclesiam facilius oppugnare queant. Omittimus vero tot alia idgenus ausa recensere, quibus Ecclesiam sacrosque ministros isti homines tantopere affligunt, divexant, dum perfida sane nequitia omnium libertatem dolosis fraudulentisque modis ubique praedicare et extollere non cessant. Quae quidem omnia gravia facinora cum summa bonorum omnium indignatione ac luctu peracta quantam Ecclesiae, quantam nobis et apostolicae nostrae auctoritati et huic S. Sedi, Vestroque ordini, et eppali dignitati universoque clero iniuriam, violentiam et contumeliam afferant, optime intelligitis, ven. fratres. In tanta vero acerbitate non levi afficimur gaudio, cum videamus, qua insigni sane fide, patientia et constantia commemorati tum dilecti filii nostri S. R. E. Cardinales, tum ven. fratres sacrorum Antistites summa cum eorum nominis laude omnes aerumnas calamitatesque sine ulla iusta causa sibi illatas tolerare, et Ecclesiae iustitiaeque causam strenue defendere gloriantur, et cum simul noscamus, qua firmitate, paucis exceptis, Italiae clerus omni commendatione dignus, suae vocationis et

officii memor illustribus suorum Antistitum vestigiis insistat, omnesque perferat molestias, vexationes, suoque munere egregie fungatur.

Dum autem intimo moerore conficimur, apostolici nostri muneris probe memores numquam desistemus divino auxilio suffulti Ecclesiae causam nobis ab ipso Christo Domino divinitus commissam omni studio totisque viribus impavide propugnare. Quamobrem *in hoc amplissimo vestro consessu, et coram universo catholico orbe nostram attollentes vocem tam tristia et numquam satis deploranda facta omnino reprobamus, damnamus, ac maiore, qua possumus, animi nostri contentione ecclesiasticam immunitatem violatam, Cardinalitiam et Eppalem dignitatem despectam, ecclesiasticum ordinem afflictum, et omnia Ecclesiae atque huius Ap. Sedis iura proculcata etiam atque etiam reclamamus, et reclamare numquam desinemus.* Verum in hac tanta temporum rerumque conversione, in hac tanta Ecclesiae oppugnatione, omniumque divinorum humanorumque iurium conculcatione et Sacerdotii contemptu non concidamus animo, ven. fratres. Coelum enim et terra transibunt, verba autem promissionesque Domini non praeteribunt, ac, veluti apprime nostis, florentissima imperia, regna, nationes, urbes et regiones dissipari, deleri et corruere possunt, sed Ecclesia a Christo Domino fundata, et omnipotenti eius virtute continenter sustentata et illustrata nullo unquam modo convelli et labefactari potest, et persecutionibus non vincitur, non imminuitur, sed augetur; novisque semper acsplendidioribus exornatur triumphis. ‘Hoc enim Ecclesiae proprium est, ut tunc vincat cum laeditur, tunc intelligatur cum arguitur, tunc obtineat cum deseritur.’ (Hilar. de Trin. l. 7. c. 4.) Ne intermittamus autem in omni fide, spe et humilitate cordis dies noctesque ardentiori usque studio misericordiarum Deum orare et obsecrare, ut per merita Unigeniti Filii sui D. N. I. C. velit omnium praevaricantium propitius misereri, eosque coelesti sua gratia perfundere, illustrare, atque ad se convertere, reducere, utque omnibus profligatis erroribus, omnibusque amotis iniquitatibus divina sua religio eiusque salutaris doctrina, quae ad temporalem quoque regnorum populorumque felicitatem et tranquillitatem tantopere conducit, quotidie magis ubique terrarum vigeat, floreat, ac dominetur. Atque hic sermonem nostrum ad omnes ven. fratres totius catholici orbis Sacro-

rum Antistites intimo cordis affectu convertentes, ipsis et fidelibus eorum curae traditis iterum vel maxime gratulamur de eximia eorum erga nos et hanc Petri Cathedram fide, amore et observantia, ac simul gratissimi animi nostri sensus iisdem ven. fratribus et fidelibus palam publiceque profiteamur ob mira sane studia, quibus nostras angustias modis omnibus sublevare non desinunt. Nihil vero dubitamus, quin iidem ven. fratres pro egregia, qua maxime praestant, religione, pietate, ac sacerdotali zelo pergant maiore usque alacritate et opera una cum fidelibus sibi commissis Ecclesiae et huius Ap. Sedis causam constanter defendere, ac ferventissimis suis suorumque fidelium precibus adire cum fiducia una nobiscum ad thronum gratiae, ac potentissimum Immaculae Sanctissimaeque Dei Genitricis Virginis Mariae patrocinium implorare, ut tam magna tamque turbulenta tempestate depulsa et Catholica Ecclesia optatissimam assequatur pacem, ac sua ubique libertate fruatur, et omnes a veritatis ac iustitiae via aberrantes redeant ad cor, et convertantur ad Deum, ac declinantes a malo et facientes bonum incedant per semitas Domini.

474.

Breve Pii IX ad Capellanum Maiorem Copiarum Pontificiarum de militia pro defensione Status Pontificii collecta. 1860.

MON. *Ven. fratri Vincentio AEppo Nisibeno, Praeposito sacrorum seu Capellano Maiori in Pontificiis nostris Copiis.* Intimo moerore conficimur videntes asperrima sane christianae reipublicae tempora, et gravissima damna, quae nobis et huic Ap. Sedi teterrimi Catholicae Ecclesiae, eiusdemque Sedis et civilis societatis hostes impie nefarieque intulerunt, et magis in dies inferre conantur. In summis vero nostris angustiis non levi solatio afficimur, cum conspiciamus, quanta alacritate quantoque studio quamplurimi ex variis christiani orbis regionibus viri ac iuvenes, generis etiam nobilitate conspicui, ad pontificiam nostram ditionem quotidie concurrant, ut nostris copiis adscripti, atque sub Summo earum Duce, clarissimo ac strenuissimo viro,

militantes, nostram et huius Apost. Sedis, et Catholicae Ecclesiae causam fortiter et animose tueantur ac defendant. Nos quidem numquam desistimus in humilitate cordis nostri ferventissimas ad Deum effundere preces, ut omnibus optatissimam christianam pacem largiri velit. Sed impii homines, quibus Altissimus ad omnium castiganda peccata nunc utitur, ut illos postea in die furoris sui disperdat et puniat, conculcantes legem Dei et blasphemantes eloquium Sancti Israel, acerbissimum contra Ecclesiam et hanc Apost. Sedem bellum gerere non desinunt. Siquidem ipsi satanae spiritu abrepti, Italiae populis ad rebellionem excitatis, legitimisque Principibus per summam iniustitiam expulsis, rebusque omnibus divinis et humanis perturbatis, in pontificiam nostram ditionem, iam superiore anno aliquot provinciis iniustissimo ac sacrilego prorsus ausu spoliata, irruere, et reliquas ipsius ditionis provincias agitare, invadere et usurpare moliuntur. Atque id ea iniquissima mente efficere volunt, ut scilicet civili nostro et huius S. Sedis principatu funditus everso, Catholicam Ecclesiam eiusque Supremum Pontificatum, si fieri unquam posset, destruere valeant, quemadmodum tot nefandis scriptis et abominandis factis clare aperteque declarare non reformidant. In tanta igitur perditorum hominum perversitate atque in tam tristi rerum conditione, durissimaque necessitate, etiamsi de Ecclesiae triumpho nihil plane sit dubitandum, tamen cum incredibili animi nostri dolore noscimus, nostrum exercitum, eiusque duces et milites egregie animatos debere et gravissima adire pericula, ac luctari, et congregari cum audacissimis hostibus ac peritissimis scelerum fraudumque architectis. Quocirca eundem nostrum exercitum pro Ecclesiae et huius Ap. Sedis causa strenue dimicantem spiritualibus quoque praesidiis quam libentissime muniendum et corroborandum esse censuimus. Hanc itaque ad te, ven. frater, epistolam scribimus, qua tibi ac omnibus et singulis eiusdem nostri exercitus ecclesiasticis viris a sacris seu capellanis facultatem facimus impertiendi auctoritate nostra apostolica plenariam in articulo mortis indulgentiam omnibus et singulis ipsius exercitus ductoribus et militibus in actu sacramentalis confessionis. Insuper eadem auctoritate nostra concedimus, ut ipsi duces et milites, quoties in extremo vitae discrimine constituti praesentem sacri ministri opem habere minime poterint, eandem plenariam indulgentiam consequantur invo-

cantes ore, si potuerint, sin minus corde potentissima ac dulcissima Iesu et Mariae nomina. Persvasissimum quidem nobis est, Ecclesiae iustitiaeque causam de suis hostibus gloriosam, uti semper, relaturam esse victoriam. Iustus enim et misericors Deus vel tot impiorum hominum millia ad salutis semitas, quemadmodum ab ipso assiduis impensissimisque precibus exposcimus, reducere dignabitur, vel hos novos Sennacherib percutiet, conteret, et exterminabit in indignatione furoris sui. Atque haec nostra persvasio et fiducia nititur tum in communibus totius Ecclesiae precibus, quae in odorem savitatis sicut incensum quotidie ascendunt ad thronum gratiae, tum in eximia religione, virtute, sapientia, consilio tot pientissimorum Christi Iesu cultorum, et amantissimorum catholicae Ecclesiae et huius Ap. Sedis filiorum, qui eiusdem Ecclesiae ac Sedis iura modis omnibus studiosissime defendere gloriantur, tum in mira eorumdem filiorum pietate, qui suis opibus maximas nostras et huius S. Sedis angustias sublevare non intermittunt. Nihil vero dubitamus, quin huiusmodi ferventissimae eorumdem fidelium preces, et egregia omnique laude digna eorum studia, ac religiosissimae largitiones et subsidia constanter perdurent, donec clementissimo misericordiarum Patri placuerit imperare ventis et mari, ac tam horribilem depellere tempestatem, et optatissimam Ecclesiae suae pacem, tranquillitatemque concedere. Exercituum vero Deus, in cuius manu victoria plena consistit, quique David ad rebellem expugnandum Goliath mirabiles tribuit vires, Iudamque Machabaeum de feritate gentium fecit triumphare, coelesti sua pietate Summo nostrarum Copiarum Duci, aliisque omnibus illarum ductoribus ac militibus gratiam, virtutemque concedat dimicandi ad propriam et S. Dei Ecclesiae, et huius Apost. Sedis defensionem, atque ad confusionem inimicorum crucis Christi et Catholicae fidei ac religionis. Habes, ven. frater, quae tibi significanda esse existimavimus, et coelestium omnium munerum auspicem, et praecipuae nostrae benevolentiae pignus, apost. benedictionem ex imo corde profectam Tibi ipsi, ven. frater, ac Summo nostri exercitus Duci, et omnibus ac singulis eiusdem exercitus ductoribus et militibus peramanter impertimus. Datum Romae die 10 Sept. 1860.

475.

Protestatio S. Sedis adversus novam invasionem ditionis pontificiae ex parte Sardiniae factam. 1860. (ex ital.)

MON. Dolorosum sane est infrascripto Card. Secretario Status, quod ad externos apud S. Sedem plenipotentiatos repraesentantes de tristibus semper loqui debeat argumentis; sed vis adiunctorum adeo seria est, et tumultus violentiae, contra Principem, pacis maxime studiosum, contra augustum Ecclesiae Caput adhibitae, adeo inauditus, ut non possit praesentem Notam ad Eosdem non dirigere, idque eo magis, quod ad muneris sui obligamen etiam expressum Suae Sanctitatis desuper Mandatum accedat. Regimen *pedemontanum*, quemadmodum id infrascriptus Exc. Vestrae sub 12. c. m. exponendi honorem habuit, in via praesusceptae contra S. Sedem hostilitatis ab eo inde tempore ulterius processit, quin eam S. Sedes quaquam demum ratione provocasset; attentata attentatis cumulavit, excitatamque adversus legitimam auctoritatem revolutionem armata manu sustentavit, et ad eas quoque provincias, quae post usurpationem Romaniae, S. Sedi adhuc subiectae manserunt, transulit. Regimen Pontificium in suo iure firmum medio sui numero exigui ast heroici exercitus omnem tentavit adstrictionem, tentatque nunc etiam ad retundendam irruptionem; ast praepondium hostilium copiarum est relative adeo magnum, ut diuturna defensio possibilis haud sit. Occupato *Pisauro*, Pontificius ibidem delegatus, una etiam contumelia affectus, et copiarum Commendantes, qui obsidionem subiverunt, et iustam defensionem direxerunt, sunt intercepti. Alia ex parte numerosa cohors *Perusiam* obsidione cinxit, quae utut fortem irruptionem represserit, se tamen subdere debuit; commendans Generalis cum residua adhuc praesidii parte in bellicam captivitatem redactus. Exercitus pedemontanus processit versus *Fulginiam*, et pertigit *Spoletum*. *Oropitum* (Orvieto) a voluntariis, pro parte pedemontana operantibus, invasum, et *Viterbium* assultui expositum. Hac ratione omnes fere ditiones, patrimonium Ecclesiae et Catholico-

rum constituentes, SSmo Patri successive ereptae sunt, eo non obstante, quod Sua Maiestas Imperator Gallorum Pedemontio declaraverit, se novae invasioni qua inimicum oppositurum et omnes cum eodem regimine correlationes interrupturum, nisi affidatum fuerit, notam illam ad Regimen S. Sedis perlatam Intimationem nullas ulteriores sequelas habituram, et pontificium exercitum a parte armati Pedemontii infestandum non esse. Rebus ita stantibus, *infrascriptus Cardinalis nomine Suae Sanctitatis reclamationat, et protestatur contra actus, omne divinum et humanum ius evergentes, et Summi Ecclesiae Capitis independentiam, ac civilis territorii integritatem violantes, ratione cuius Providentia disposuit, ut illud pro salute Religionis et Ecclesiae possideat, quemadmodum etiam in legitima eius possessione a multis iam seculis existit.* Infrascriptus itaque requirit Exc. Vram, ut reclamationes has et protestationes in notitiam augusti sui Principis perferre velit. Principia iuris, ordinis, et moralitatis, quorum manutentio et defensio cuilibet principi ob firmitatem proprii throni incumbit, certam praebent fiduciam fore, ut usurpatorio spiritui, omnem legem armatis cohortibus conculcanti, et ad rapinam cum detrimento legitimi principis consummandam, in alienis Statibus disordinem promoventi, agger opponatur. Non minorem haurit fiduciam SSmus Pater e consideratione illa, quod condigna ratio habenda sit suspirii tantorum millionum Catholicorum, per singula regna dispersorum, et contra tribulationes et calamitates reclamantium, in quas communis eorum Pater coniectus est. Romae 18. Sept. 1860. Card. Antonelli.

476.

Allocutio Summi Pontificis in Cons. 28. Sept. 1860. de novis Gubernii Sardinici in ditio-
nes pontificias invasionibus, multiplicibus-
que iurium S. Sedis violationibus.

MON. Novos et ante hunc diem inauditos ausus a *Subalpino* Gubernio contra nos, hanc Apost. Sedem, et Catholicam

Ecclesiam admissos denuo cum incredibili animi nostri dolore vel moerore potius deplorare ac detestari cogimur, ven. fratres. Ipsum, uti nostis, Gubernium victoria abutens, quam bellicosae magnaeque nationis opibus adiutum ex funestissimo bello reportavit, suum per Italiam regnum contra omnia divina et humana iura extendens, populis ad rebellionem excitatis, legitimisque Principibus ex propria dominatione per summam iniustitiam expulsis, *aliquot Pontificiae nostrae in Aemilia ditionis provincias iniustissimo ac prorsus sacrilego ausu invasit et usurpavit*. Dum autem universus catholicus orbis iustissimis gravissimisque nostris respondens querelis contra hanc impiam usurpationem vehementer clamare non desinit, idem Gubernium *alias huius S. Sedis provincias in Piceno, Umbria, et Patrimonio sibi vindicare constituit*. At cum videret, earum provinciarum populos omni perfrui tranquillitate, eosque nobis fideliter adhaerere, nec posse pecuniis largiter profusis aliisque improbis adhibitis dolis a legitimo nostro et huius S. Sedis civili imperio alienari ac divelli, iccirco in ipsas provincias immisit tum perditorum hominum manum, qui turbas seditionemque ibi excitarent, tum ingentem suum exercitum, qui easdem provincias hostili impetu armorumque vi subiiceret. Optime nostis, ven. fratres, *impudentes literas a Subalpino gubernio ad suum tuendum latrocinium nostro Cardinali a publicis negotiis scriptas*, quibus haud erubuit nuntiare, se suis copiis in mandatis dedisse, ut commemoratas nostras provincias occuparent, nisi dimitterentur *exteri homines adscripti parvo nostro exercitui*, qui ceteroquin ad pontificiae ditionis eiusque populorum tranquillitatem servandam fuerat instructus. Nec ignoratis, a Subalpinis copiis easdem provincias ipso fere tempore fuisse occupatas, quo illae literae accipiebantur. Equidem nemo potest non magnopere commoveri, et summa affici indignatione, reputans mendaces criminationes, variasque calumnias et contumelias, quibus idem Gubernium haud pudet huiusmodi suam hostilem impiamque contra civilem Romanae Ecclesiae principatum aggressionem tegere, nostrumque gubernium impetere. Equis enim non summo opere miretur, audiens nostrum reprehendi gubernium propterea quod nostro exercitui externi homines fuerint adscripti, cum omnes noscant nulli legitimo gubernio denegari unquam posse ius cooptandi in suas copias

exteros homines? Quod quidem ius potiori quadam ratione ad nostrum et huius S. Sedis gubernium pertinet, cum Romanus Pontifex veluti communis omnium catholicorum Pater non possit non libentissime eos omnes catholicos excipere, qui religionis studio impulsu velint in pontificiis copiis militare, et ad Ecclesiae defensionem concurrere. Atque hic animadvertendum existimamus, huiusmodi catholicorum exterorum concursum fuisse praesertim excitatum illorum improbitate, qui civilem huius S. Sedis principatum aggressi sunt. Nemo enim ignorat, qua indignatione et quo luctu universus catholicus orbis fuerit commotus, ubi novit tam impiam tamque iniustam civili huius Ap. Sedis dominio aggressionem fuisse illatam. Ex quo porro factum est, ut quamplurimi ex variis christiani orbis regionibus fideles sua sponte et summa alacritate ad pontificiam nostram ditionem convolaverint, suumque nomen nostrae militiae dederint, quo nostra, huius S. Sedis, et Ecclesiae iura strenue defenderent. Singulari autem malignitate Subalpinum gubernium nostris militibus mercenarii notam per summam calumniam inurere minime veretur, cum non pauci ex indigenis exterisque nostris militibus nobili genere nati, et illustrium familiarum nomine conspicui, ac religionis amore unice excitati sine ullo emolumento in nostris copiis militare voluerint. Neque latet Subalpinum gubernium qua fide et integritate noster exercitus praestet, cum eidem gubernio perspectum sit, irritas fuisse omnes dolosas artes adhibitae, ut nostri milites corrumperentur. Nihil vero est cur immoremur in refellenda feritatis accusatione nostris copiis improbe illata, cum nullum plane argumentum obtrectatores valeant adducere, quin potius huiusmodi criminatio in ipsos iure converti possit, quemadmodum vulgatae Subalpini exercitus ducum truculentae proclamationes manifestissime ostendunt. Hic autem animadvertere praestat, nostro gubernio minime suspicandum fuisse de huiusmodi hostili invasione, cum ipsi asseveratum esset, Subalpinas copias prope territorium nostrum accessisse non quidem invadendi animo, imo vero ut inde perturbatorum turmas arcerent. Hinc summus nostrarum copiarum Dux ne cogitare quidem poterat, sibi cum Subalpino exercitu esse pugnandum. Verum ubi rebus praeter omnem expectationem perperam immutatis agnovit hostilem irruptionem ab illo exercitu factam, qui sane pugnand-

tium numero armorumque vi maxime praevalebat, providum suscepit consilium se Anconam, utpote arce munitam recipiendi, ne nostri milites tam facili mortis periculo exponerentur. Cum autem ingruentium hostium copiis in itinere intercepteretur, manus conserere coactus est, ut sibi militibusque suis viam aperiret. Ceterum dum meritas debitasque laudes tribuimus commemoratostrarum copiarum Duci ac illarum ductoribus et militibus, qui inexpectata hostili irruptione lacessiti pro Dei, Ecclesiae, huius Apost. Sedis, ac iustitiae causa fortiter viribus licet longe imparibus dimicarunt; vix lacrymas continere possumus, noscentes quot strenui milites ac lectissimi praesertim iuvenes in hac iniusta et crudeli invasione occubuerint, qui religioso sane nobilique animo ad civilem Romanae Ecclesiae principatum tuendum advolarunt. Nos insuper summo-pere commovet luctus, qui in illorum familias redundat. Utinam eisdem familiis fletum nostris verbis abstergere possemus! Confidimus vero non levi ipsis solatio et consolationi futuram honorificentissimam mentionem, quam de extinctis suis liberis et propinquis merito facimus ob splendidum sane eximiae eorum erga nos et hanc S. Sedem fidei, pietatis et amoris exemplum, quod christiano orbi cum immortalis eorum nominis laude exhibuerunt. Atque in eam profecto spem erigimur fore, ut ii omnes, qui gloriosam pro Ecclesiae causa mortem obierunt, illam sempiternam assequantur pacem et beatitatem, quam a Deo O. M. adprecati sumus, et adprecari numquam omitemus. Quo loco debitis quoque laudibus prosequimur dil. filios Praesides provinciarum, praesertim Urbino-Pisauensis, et Spoletanae, qui in hac tristissima temporum vicissitudine suo munere sedulo constanterque perfuncti sunt. Iam vero, ven. fratres, *quis ferre unquam poterit insignem impudentiam et hypocrisim, qua nequissimi invasores in suis programmatibus asserere non dubitant, se nostras aliasque Italiae adire provincias, ut ibi moralis ordinis principia restituant?* Atque id ab iis temere affirmatur, qui acerrimum Catholicae Ecclesiae eiusque ministris ac rebus iamdiu bellum inferentes, et eccles. leges censurasque plane despicientes, *ausi sunt spectatissimos S. R. E. Cardinales, tum Ep-pos, tum probatissimos utriusque Cleri viros in vincula conii-cere, Religiosas familias e propriis coenobiis expellere, Ecclesiae bona diripere, et civilem huius S. Sedis principatum vastare*

Scilicet moralis ordinis principia ab iis restituentur, qui publicas cuiusque falsae doctrinae scholas, et meretricias etiam domos constituunt, quique abominandis scriptis et scenicis spectaculis pudorem, pudicitiam, honestatem, virtutem offendere, eliminare, et sacrosancta divinae nostrae religionis mysteria, sacramenta, praecepta et instituta, sacrosque ministros, ritus, ceremonias irridere, contemnere, omnemque iustitiae rationem de medio tollere, ac tum religionis tum civilis societatis fundamenta labefactare et evertere connituntur!

In hac igitur tam iniusta, tam hostili et horrenda civilis nostri et huius S. Sedis principatus aggressionem et occupationem a Subalpino Rege eiusque gubernio contra omnes iustitiae leges et universale gentium ius peracta, nostri officii probe memores, in hoc amplissimo vestro consessu et coram universo catholico orbe nostram vocem denuo vehementer attollimus, ac omnes nefarios sacrilegosque eiusdem Regis et Gubernii ausus reprobamus, penitusque damnamus, omnesque actus plane nullos et irritos declaramus, decernimus, ac civilis, quo Romana pollet Ecclesia, principatus integritatem, eiusque iura, quae ad omnes catholicos pertinent, etiam atque etiam reclamamus, et reclamare numquam desistemus. Verum dissimulare non possumus, ven. fratres, summa nos opprimi amaritudine, cum in tam scelestam et numquam satis execranda aggressionem alieni auxilii opem variis extortis difficultatibus adhuc desideremus. Equidem notissimae vobis sunt iteratae declarationes nobis factae ab uno ex potentissimis Europae Principibus. Attamen dum illarum iamdiu expectamus effectum, non possumus non vehementer angari ac perturbari, cum inspicimus nefandae usurpationis auctores fautoresque audacter insolenterque in nefario suo proposito persistere ac progredi, tamquam certo confidentes, neminem sibi reapse adversari. Haec autem perversitas eo devenit, ut hostilibus Subalpini exercitus copiis ad moenia fere huius almae nostrae Urbis immissis, quaecumque fuerit implicata communicatio, publicae privataeque rationes in discrimen adductae, comatus intercepti, et, quod gravissimum est, Summus totius Ecclesiae Pontifex in molestam redactus difficultatem, Ecclesiae ipsius negotiis, prout res postulat, consulendi, propterea quod maxime coarctetur via cum variis orbis partibus communicandi. Quamobrem in tantis nostris angustiis tantoque rerum discrimine

vel facile intelligitis, ven. fratres, nos tristi necessitate eo iam ferme impelli, ut vel inviti cogitare debeamus de opportuno suscipiendo consilio ad nostram dignitatem tuendam. Interim abstinere non possumus, quin praeter alia deploremus funestum ac perniciosum principium, quod vocant de *non interventu*, a quibusdam guberniis haud ita pridem, ceteris tolerantibus, proclamatum et adhibitum etiam, cum de iniusta alicuius gubernii contra aliud aggressionem agatur, ita, ut quaedam veluti impunitas ac licentia impetendi ac diripiendi aliena iura, proprietates ac ditiones ipsas contra divinas humanasque leges sanciri videatur, quemadmodum luctuosa hac tempestate videmus evenire. Et mirandum profecto, quod uni Subalpino gubernio impune liceat eiusmodi principium despiciere ac violare, cum videamus ipsum hostilibus suis copiis universa Europa inspectante in alienas ditiones irrumpere, legitimosque ex illis Principes exturbare; ex quo perniciosa consequitur absurditas, alienum nempe interventum duntaxat admitti ad rebellionem suscitandam atque fovendam. Hinc autem opportuna nobis oritur occasio excitandi omnes Europae Principes, ut pro spectata ipsorum consilii gravitate et sapientia serio perpendant, quae quantaque mala in detestabili, quem lamentamur, eventu cumulentur. Agitur enim de immani violatione, quae contra universale gentium ius nequiter est patrata, quaeque nisi omnino coerceatur, nulla deinceps legitimi cuiusque iuris firmitas ac securitas poterit consistere. Agitur de rebellionis principio, cui Subalpinum Gubernium turpiter inservit, et ex quo pronum est intelligere, quantum cuicumque Gubernio discrimen in dies comparetur, et quanta in universam civilem societatem redundet perniciēs, cum ita fatali Communismo aditus aperiatur. Agitur de violatis solemnibus Conventionibus, quae uti aliorum in Europa principatuum, ita etiam civilis pontificiae ditionis integritatem sartam tectamque servari omnino postulant. Agitur de violenta direptione illius Principatus, qui singulari Divinae Providentiae consilio Romano Pontifici datus est ad apostolicum suum ministerium in universam Ecclesiam plenissima libertate exercendum. Quae profecto libertas summae omnibus Principibus curae esse debet, ut Pontifex ipse nullius civilis potestatis impulsui subiaceat, atque ita spirituali pariter Catholicorum in eorundem principum dominiis degentium tranquillitati cautum sit. Itaque omnibus supremis Principibus per-

svasum esse debet, nostram cum ipsorum causa plane esse coniunctam, eosque suum nobis auxilium afferentes nostrorum aequae ac suorum iurium incolumitati esse prospecturos. Maxima proinde cum fiducia ipsos hortamur et obsecramus, ut opem nobis pro sua quisque conditione et opportunitate velint impendere. Non dubitamus autem, quin catholici praesertim Principes ac populi omnem eorum curam et operam studiosissime conferant, ut pro communi eorum officio universi dominici gregis Patrem et Pastorem parricidalibus degeneris filii armis oppugnatum modis omnibus adiuvere, tueri, et defendere properent atque festinent.

Cum autem apprime sciatis, ven. fratres, omnem spem nostram in Deo esse collocandam, qui adiutor et refugium est nostrum in tribulationibus nostris, quique vulnerat et medetur, percutit et sanat, mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit: iccirco in omni fide et humilitate cordis nostri assiduas ferventissimasque ad Ipsum, adhibito inprimis efficacissimo Immaculatae Sanctissimaeque Deiparae Virginis Mariae patrocinio, ac suffragio beatorum Petri et Pauli, preces effundere non intermittamus, ut faciens potentiam in brachio suo inimicorum suorum superbiam elidat, et expugnet impugnantes nos, omnesque Ecclesiae suae sanctae hostes humiliet et conterat, atque omnipotenti suae gratiae virtute efficiat, ut omnium praevaricantium corda resipiscant, deque optatissima illorum conversione sancta Mater Ecclesia quamprimum laetetur.

477.

S. Poenitentiaria ab Ordinariis locorum per Gubernium Pedemontanum occupatorum consultata, ad proposita dubia congruas impertitur resolutiones, et delegat opportunas facultates, dd. 6. Oct. 1860.

MON. Sacra Poenitentiaria animarum saluti semper intenta, eisque meliori modo, quo potest, in Domino consulere cupiens, attentis peculiaribus circumstantiis, et benigne sic annuente SS.

D. Pio Papa IX, omnibus et singulis RR. in Christo Patribus S. R. E. Cardinalibus AEppis, et Eppis, aliisque Ven. in Chr. Patribus pariter AEppis et Eppis, nec non ceteris dilectis in Christo Locorum Ordinariis, quorum territoria a Gubernio invasore occupata fuerunt, sequentes transmittit responsiones et declarationes, quae ad dubia huic S. Poenitentiariae alias subiecta iam datae fuerunt; et insuper Eisdem peculiare concedit facultates, quibus sive per se sive per suos Vicarios Generales vel alios idoneos ecclesiasticos viros pro temporum ratione deputandos, intra fines suarum dioecesium et pro grege sibi commisso per sex menses duntaxat uti valeant, facta in unoquoque casu expressa mentione Apostolicae auctoritatis vigore praesentium literarum eisdem delegatae.

Dubia. 1. An possint Auctoritates Civiles pro functionibus ecclesiasticis per clerum invitari; et, si non invitatae interveniant, cum honoribus in Ceremoniali expressis per Clerum excipi? Resp. Negative quoad primam partem; quoad secundam passive se habeant.

2. An possint Magistratus municipales in Ecclesia cum honoribus, ut supra, excipi? Resp. Affirmative, dummodo tamen Magistratus non peregerint actus reprobatos per Literas Apostolicas diei 26 Mart. 1860.

3. An possit in Missa et aliis functionibus recitari collecta pro Rege, dum a Gubernio iniungitur? Resp. Negative.

4. An licitum sit canere 'Te Deum' occasione proclamationis novi Gubernii, aut alterius similis circumstantiae? Resp. Negative.

5. An liceat partem capere in functione religiosa per leges Subalpinas in anniversario Statuti praescripta? Resp. Negative.

6. An liceat illuminare propriam habitationem occasione inaugurationis novi Gubernii, aliisque similibus adiunctis? Resp. Negative, dummodo non immineant gravia damna, et absit scandalum.

7. An liceat assumere novi Gubernii tesseras, uti Cocardas, fascias tricolores etc.? Resp. Negative, dummodo non immineant gravia damna, et absit scandalum.

8. Quomodo procedendum Ordinariis et Confessariis cum poenitentibus, qui in invasione et rebellionem partem habuerunt?

Resp. Delinquentes agant primum poenitentiam, et reparent scandalum iuxta literas SS. Domini diei 26 Mart. 1860, et postea recurrant ad S. Poenitentiarium commendati a Confessario, si casus sint occulti, sin vero sint publici, recurrant commendati ab ordinario loci.

9. *Quomodo procedendum parochis quoad celebrationem matrimoniorum inter eos, qui censuras ecclesiasticas incurrerunt?* *Resp.* Curandum pro viribus, ut censurati debito modo cum Ecclesia reconcilientur; at si reconciliari recusent, et parochus immineant gravia damna, nisi matrimonio assistat, poterit parochus matrimonio assistere, et Ordinarius licentiam assistendi impertire.

10. *Quae norma tenenda Ordinariis circa Placetum Regium et 'Exequatur', per Gubernium quoad Bullas, Brevia, et alia rescripta pontificia praetensum?* *Resp.* Non esse inquietandas privatas personas, quae ut se servant indemnes, ad Gubernium pro regio 'Placet' seu 'Exequatur' recurrunt; verum Ordinarii hac in re, quantum poterunt, passive se habeant; et si a Gubernio super huiusmodi petitionibus interrogati fuerint, iuxta leges iustitiae et ad formam ss. canonum sententiam suam patefaciant.

11. *An sic dicti Adpliciti (Impiegati) possint stationes suas retinere sub regimine intruso?* *Resp.* Dummodo non agatur de officiis, quae directe et proxime influunt in spolium, vel in eiusdem spoli manutentionem, et exerceri possint absque periculo laesionis legum divinarum et ecclesiasticarum, posse tolerari.

12. *An ecclesiastici vel alii locorum piorum administratores ab Ordinario constituti munus suum continuare possint sub dependentia a Gubernio possessorium locorum piorum de facto tenente?* *Resp.* Sacra Poenitentiarium de speciali et expressa apostolica auctoritate omnibus et singulis recensitis Locorum Ordinariis facultatem concedit, praefatis personis, ut officium administratoris, dummodo exinde nullum iuramentum fidelitatis et adhaesionis dicto Gubernio requiratur, et ad effectum et sub conditione curandi utilitatem locorum piorum, et abstinendi omnino ab alienatione eorumdem bonorum, et cum dependentia ab Epopo seu ab Ordinario loci, cui rationem reddere teneantur, retinere et exercere licite valeant, apostolica expressa auctori-

tate indulgendi. Porro quisque curabit scandalum removere caute manifestando, se id peragere de licentia Apostolica. Eppli vero et Ordinarii in administratione locorum piorum passive se habeant, nullumque positivae conniventiae argumentum quoad Gubernium exhibeant, et eidem duntaxat, si fuerint interrogati, respondeant.

13. *Qualiter se debeant gerere Ordinarii in casu suppressionis Monialium, aut concentrationis earundem in Monasterio alterius Ordinis?* Resp. Inprimis S. Poenitentiaria respondet, conandum esse pro viribus, ut Moniales sive aliud Monasterium sui Ordinis, sive aliam domum ab Ordinario designandam ingrediendo ab invicem non separentur, sed vivant simul in unum collectae, et regulam, quam professae sunt, quantum fieri potest, observare non omittant. Quodsi id obtineri nequeat, et praefatae Moniales cogantur ingredi Monasteria diversi Ordinis, tunc eadem S. Poenitentiaria de speciali et expressa apostolica auctoritate, benigne sic annuente SS. D. Pio Papa IX Ordinario Monasteriorum, a quibus et ad quae ipsae Moniales transferuntur, facultatem concedit apostolica auctoritate indulgendi, ut dictae Moniales in Monasteria designata recipi, in iisque manere, seque regulis ibi existentibus, dispensando super regulis proprii Ordinis easque moderando, accomodare licite valeant, monitis eorumdem Monasteriorum Superioribus ceterisque personis, ut illas qua par est caritate suscipiant atque pertractent. Quodsi aliquae ex dictis Monialibus iustis de causis per Ordinarium examinandis in Monasterium suae translocationis vel in aliam domum ab eodem Ordinario designatam se recipere nequeant, tunc ipsa S. Poenitentiaria eidem Ordinario facultatem concedit, praefatis Monialibus, ut extra sui monasterii claustra in habitu decenti apud suos consanguineos, vel alias honestas matronas, firmo voto castitatis, et servatis substantialibus aliorum votorum, quantum respective ad votum paupertatis et similia in eo statu commode fieri potest, adimpletisque quotidie aliquibus pietatis operibus et piis precibus etiam loco recitationis horarum canonicarum, ab eodem discrete praescribendis, sub obedientia Ordinarii, in cuius dioecesi commorabuntur, ad beneplacitum S. Sedis vivere et remanere valeant, apostolica auctoritate dispensando benigne indulgendi, contrariis quibuscunque non obstantibus.

14. *Quae norma tenenda Ordinariis circa fori ecclesia-*

stici abolitionem, et causarum in eorumdem curiis decurrentium resignationem, si talis per Gubernium postulabitur? Resp. Sacra Poenitentiaria de speciali et expressa apost. auctoritate, benigne sic annuente SS. Dno praefatis locorum Ordinariis sequentes concedit facultates, scilicet: componendi absque strepitu et figura iudicii controversias inter personas ecclesiasticas et regulares, praevisio tamen examine super rationibus et documentis, ac salva semper iustitia; indulgendi quibuscunque personis, ut loca pia et ecclesiasticos apud iudices laicos in causis civilibus convenire, ac etiam in causis criminalibus mere profanis, quae periculum capitis nullimode afferunt, accusare valeant, dummodo accusatores aliter propriae indemnitati nequeant consulere, et quatenus sint ecclesiastici, facta prius protestatione iuxta sacros canones; habilitandi ecclesiasticos quoscunque ac loca pia, ut in iudicium coram iudicibus laicis tam active quam passive comparere ac proprias causas civiles tantum et profanas agere valeant; indulgendi pariter iisdem, ut citati apud forum seculare etiam criminales causas agere, et se defendere valeant; permittendi, ut documenta et acta eppalis curiae, quae causas profanas respiciunt, ex tabulario ecclesiastico extrahantur, et seculari potestati tradantur, cum ipsa secularis potestas id ex officio requisierit, facta saltem quo meliori ac decentiori modo fieri possit, declaratione, ex qua pateat, ecclesiasticam potestatem ea in re cedere circumstantiarum gravitati iuxta instructiones a S. Sede tributas.

15. *An Ordinarii, parochi, beneficiati, alique bonorum Ecclesiasticorum administratores, sub gravi poena provocati inventarium respectivorum reddituum ecclesiasticorum Gubernio resignare possint? Resp.* Permitti, emissa tamen in scriptis protestatione in singulis actis a respectivis administrationibus super necessitate traditionis ad evitanda maiora mala, et pro tuitione iurium Ecclesiae. Mens autem est SS. Domini, ut Ordinarii ante vel post traditionem, si fieri poterit, super praemissis collectivam faciant apud Gubernium protestationem reverenter quidem, sed cum evangelica libertate.

Praesentes vero literae sub strictiori quo fieri possit secreto ab unoquoque ad quem pervenerint serventur, cauteque, quando vera necessitas id postulaverit, in praxim deducantur, quisque autem habilitatus ad acta, de quibus supra, scandalum

removere curabit, indultum apostolicum sibi concessum prudenter manifestando. Datum Romae in S. Poenitentiaria, die 6. Oct. 1860.

478.

Eiusdem **S. Poenitentiariae** responsum ad quaestiones per Cardinalem AEppum Carafa in Regno Neapol. propositas. 1860.

MON. *Quaest. 1. An confiscatis per novum Gubernium bonis et redditibus locorum piorum, corporationum religiosarum, et Ecclesiarum, eadem loca pia etc. pro sua sustentatione acceptare possint id, quod iis assignandum promittunt usurpatores tam in Romano quam Neapolitano territorio? Resp. Acceptari posse in extremo casu, dum alter provisionis modus haud suppetit.*

2. An possint ecclesiastici officiis admoti aliquae omnes adpliciti praestare iuramentum novo Regimini tam in Romano quam Neapolitano territorio? Resp. Idem datur responsum, quod Eppo Soanensi die 13 Iul. 1860 datum fuit, his conceptum terminis: posse formam iuramenti restringi ad solam libertatem et obedientiam passivam, seu subiectionis, et non oppositionis, in omnibus, quae non adversantur legi divinae et ecclesiasticae.

3. An liceat benedicere vexilla militaria aut politica pecuniis conspiratorum procurata in uno aut altero supradictorum territoriorum? Resp. In nullo casu admitti.

479 a.

Eiusdem **S. Poenitentiariae** facultates Ordinariis locorum in annexis per Sardiniae Regem provinciis concessae. 1860.

MON. Sacra Poenitentiaria animarum salutis semper intentae, eisque meliori modo quo potest in Domino consulere cu-

piens, de speciali et expressa apostolica auctoritate, benigne sic annuente SS. D. Pio Papa IX infrascriptas ad sex menses duraturas concedit facultates, quibus sive per se, sive per confessarios sibi bene visos intra fines suae dioecesis pro foro conscientiae uti licite valeat : 1. absolvendi apostolica auctoritate a censuris et poenis ecclesiasticis omnes et singulos poenitentes, *qui rebellionis ditionis pontificiae cooperati sunt, vel adhaeserant, et quomodocunque operam suam vel favorem praestiterunt, sive votum pro unione Italiae sub unico Rege dederunt*, aut immunitatem eccles. violaverunt, dummodo prius verae resipiscentiae signa exhibuerint, illatum scandalum meliori modo quo poterunt, prudenti iudicio Ordinarii seu confessorii reparaverint, et obedientiam S. Sedi eiusque mandatis desuper ferendis iuramento promiserint, iniuncta singulis pro modo culparum congrua poenitentia salutari. — Exceptis tamen rebellionum magistris, coriphaeis, instigatoribus ac officialibus publicis, et exceptis illis, qui violaverunt immunitatem eccles. per manus iniunctionem in Cardinales, Eppos aut alios Ecclesiasticos in dignitate constitutos, pro quibus omnibus recurrendum erit in singulis casibus ad S. Poenitentiarium. 2. Absolvendi sub praefatis conditionibus et exceptionibus *Ecclesiasticos*, si qui in praemissis culpabiles extiterint, postquam tamen aliquam religiosam domum ingressi fuerint, ibique saltem per mensem exercitiis spiritualibus vacaverint; et cum iisdem super irregularitate ac violatione dictarum censurarum quomodocunque contracta — dispensandi, iniuncta singulis congrua poenitentia salutari, — exceptis tamen personis in n. 1. exceptis 3. absolvendi similiter — *milites, qui arma tulerant et dimicarunt contra pontificiam ditionem*, dummodo tamen animo parati sint, quamprimum poterunt sine periculo vitae iniunctam militiam deserere, et interea abstinere ab omnibus actibus hostilitatis in subditos et milites legitimi Principis, et ab actibus contra bona, iura, et personas ecclesiasticas, iniuncta pariter singulis pro modo culparum congrua poenitentia salutari, et obligatione reficiendi damna, — exceptis ducibus et officialibus, qui sine vitae aut alterius gravissimae poenae periculo se dimittere et militiam deserere poterunt, et exceptis, ut supra illis, qui immunitatem eccles. violaverunt per manus iniectio-

nem etc. *ut supra*. — Datum Romae in S. Poenitentiaria die 16. Nov. 1860.

479. b.

Eiusdem **S. Poenitentiariae** uberiora responsa ad dubia et quaestiones, quae ex occupatis per Sardinicum Regem Italicis provinciis ad S. Sedem deferebantur. 1860.

MON. Sacra Poenitentiaria cum noverit, plurimos animarum pastores ob praesentes rerum vicissitudines non paucis urgeri anxietatibus multis in circumstantiis, quomodo gregem sibi commissum consilio iuvare, vel quid ei praescribere, aut prohibere teneantur, opportunum censuit nonnulla locorum Ordinariis communicare responsa, quae dubiis iamdiu expositis data ab ipsa S. Poenitentiaria fuerunt, ut unam eandemque doctrinae regulam in docendo grege sibi commissio prae oculis habere possent, hisce praesertim temporibus, in quibus hostes infensissimi filique degeneres Ecclesiae Matri suae bellum movent amarissimum, et in agro Domini zizania superseminare omni studio conantur. Id vero ex parte iam praestitit S. Poenitentiaria per literas datas locorum Ordinariis die 6 Octobr. nuper elapsi, in quibus praeter facultates peculiares ad consulendum Christifidelium necessitatibus concessas plures etiam dubiorum resolutiones continebantur. Verum cum huiusmodi literae ad omnes locorum Ordinarios, ad quos missae fuerunt, minime pervenerint, et plures interea supplices libelli S. Poenitentiariae porrecti fuerint, quibus vel super novis dubiis explanationes quaerebantur, vel circa nonnulla in iisdem literis disposita Apostolica venia postulabatur, hinc ipsa S. Poenitentiaria per praesentes literas eadem responsa, quorum aliqua attentis peculiaribus circumstantiis ex SSmi Domini oraculo moderata, alia vero ampliata fuerunt, de novo transmittere, pluraque alia adicere, quae subinde prodierunt, opportunum similiter iudicavit. Huiusmodi autem responsa sunt quae sequuntur.*)

*) Nota Redactoris horum dubiorum ac responsorum. Non desunt nonnulli catholici Scriptores, qui suis scriptis videntur deflectere a ratione co-

1. *An liceat hymnum 'Te Deum' canere occasione proclamationis intrusi Gubernii, aut alio simili eventu?* **Resp.** Negative.

2. *An in Missa aliisque sacris functionibus recitari possit Collecta pro Rege, quando ab invasore Gubernio edicatur?* **Resp.** Negative.

3. *An liceat cooperari functioni religiosae, legibus Subalpinis expostulatae, die anniversaria Statuti?* **Resp.** Negative.

4. *An liceat propriam domum externis luminibus ornare occasione inaugurationis novi Gubernii, aut alio simili eventu, item an liceat uti insignibus novi Gubernii, cuiusmodi sunt 'Coccarde,' vittae tricolores, et alia idgenus?* **Resp.** Negative, dummodo non immineant gravia damna et absit scandalum.

5. *An a Clero invitari possint gubernativae Auctoritates ad ecclesiasticas functiones? et si forte nec invitatae intersint, an Clerus possit iis honoris actus Ceremoniali praescriptos tribuere?* **Resp.** Negative, et quatenus non invitati interveniant, Clerus passive se habeat, h. e. abstineat ab actibus honorificis in Ceremoniali praescriptis.

6. *An excipi in Ecclesia possint Magistratus Municipales, iisque tribui honoris actus ut supra?* **Resp.** Affirmative, dummodo tamen Magistratus non peregerint actus reprobatos per litteras Apostolicas diei 26 Martii 1860; secus ut in praecedenti.

7. *An liceat civicae aut nationali militiae nomen dare, quae ab intruso Gubernio suae defensionis ac conservationi in provinciis usurpatis est constituta?* **Resp.** Negative.

8. *Quid de iis dicendum, qui inviti conscribuntur, et ad eandem militiam ineundam adiguntur?* **Resp.** Posse tolerari milites civiles coactos, qui militiam absque gravi damno seu incommodo deserere nequeunt, dummodo tamen animo parati sint eam deserere quamprimum poterunt, et interim ab omnibus actibus hostilitatis in subditos et milites legitimi Principis, et ab actibus contra bona iura et personas ecclesiasticas abstineant.

9. *An liceat parochis elenchos dare, a Gubernio intruso pro militia nationali et militari delectu habendo in usurpatis*

gitandi Apost. Sedis circa materiem, de qua agitur in eiusmodi dubiis et responsis; ideoque utile esse duximus haec responsa ulterius evulgare, quibus accurate perlectis statim affulget, quaenam sit mens S. Sedis, a qua deflectere sapienti viro nefas est. —

provinciis expostulatos? Resp. Negative; et quatenus per vim libri auferantur, passive se habeant.

10. *An liceat dare suffragia ad componenda Consilia et Municipales repraesentativas personas, et an electi possint officio fungi Consilarii et Magistratus Municipalis? Resp.* Dummodo Municipales non adigantur ad ea, quae adversantur legibus divinis et ecclesiasticis, et se abstineant a praestando iuramento iuxta formam a Gubernio invasore propositam, posse tolerari.

11. *An liceat ad Magisteria concurrere, eaque suscipere oblata ab aliqua Communitate, vel etiam a Gubernio, si qui suscipiunt, ab adhaesione abstineant Gubernio intruso exhibenda, et ab omni actu, qui ad illud ratum habendum suapte natura dirigitur? Resp.* Affirmative, semoto scandalo, si adsit, et sub conditionibus in quaesito expositis, praesertim vero sub conditione, ut in dicendo sint omnino conformes doctrinae catholicae.

12. *An iuxta indultum iam a S. Poenitentiaria transmissum administratoribus locorum piorum ab incasore Gubernio occupatorum possint ab Ordinariis habilitari non modo ad administrationem proseguendam sed et ad suscipiendam ii, qui ab illegitima Auctoritate denuo eligerentur? Resp.* Sacra Poenitentiaria de speciali et expressa Auctoritate Apostolica omnibus et singulis locorum Ordinariis, quorum territoria a Gubernio invasore occupata fuerunt, ad sex menses duraturam facultatem concedit, praefatis personis, ut officium administratoris, dummodo exinde non requiratur adhaesio Gubernio invasori aut iuramentum fidelitatis iuxta formam ab eodem Gubernio propositam et ad effectum, et sub conditione curandi utilitatem locorum piorum, et abstinendi omnino ab alienatione bonorum, et cum dependentia ab Epopo seu ab Ordinario loci, cui rationem reddere teneantur, retinere et de novo assumere et exercere licite valeant, apostolica expressa auctoritate indulgenti. Porro quisque curabit scandalum removere caute manifestando, se id peragere de licentia apostolica. Epopi vero et Ordinarii in administratione locorum piorum passive se habeant, nullumque positivae conniventiae argumentum quoad Gubernium exhibeant, et eidem duntaxat, si fuerint interrogati, respondeant.

13. *An retineri et suscipi possint sub intruso Gubernio*

officia? **Resp.** Dummodo non agatur de officiis, quae directe et proxime influunt in spoliū, vel in eiusdem spoliū manutentionem, et exerceri possint absque periculo laesionis legum divinarum et ecclesiasticarum, posse tolerari; in praxi vero quilibet ex dictis officialibus aut personis Ditionis Pontificiae, qui paratus sit stare mandatis S. Sedis, caute moneatur, ut consulat Episcopum seu loci Ordinarium, qui in singulis casibus decernet iuxta mentem SS. Domini.

14. *An liceat iuramentum ab intruso Gubernio propositum hisce vel similibus verbis, quibus illimitata obedientia continetur: ,Iuro fidelitatem et obedientiam Victorio Emanuele Italiae Regi eiusque successoribus; iuro me Statutum, omnemque aliam legem Status pro inseparabili et Regis et Patriae Italiae bono observaturum?'* **Resp.** Iuramentum, prout exponitur, non licere; tolerari autem posse iuramentum obedientiae mere passivae in iis omnibus, quae legibus divinis et ecclesiasticis non adversantur iuxta formam a s. m. Pio VII approbatam, et hisce verbis expressam: ,Promitto et iuro, me cuiuslibet generis coniurationi, sive conventui, sive seditioni contra actuale Gubernium operam numquam daturum, itemque eidem me subiectum fore atque obtemperantem in iis omnibus, quae nec Dei nec Ecclesiae legibus adversentur.'

15. *Quomodo Ordinarii circa ,Regium Placet et Exequatur', quod Gubernium sibi arrogat super Bullis, Brevibus, et Rescriptis Pontificiis, se gerere debeant?* **Resp.** Non esse inquietandas privatas personas, quae, ut se servant indemnes, ad Gubernium pro *Regio Placet* seu *Exequatur* recurrunt; verum Ordinarii hac in re, quantum poterunt, passive se habeant, et, si a Gubernio super huiusmodi petitionibus interrogati fuerint, iuxta leges iustitiae et ad formam SS. Canonum sententiam suam patefaciant.

16. *An Ordinarii, parochi, beneficiarii, ceterique bonorum eccles. administratores, si gravibus sub poenis expostulentur, reddituum respectivorum inventarium Gubernio tradere possint?* **Resp.** Permitti, emissā tamen in scriptis protestatione in singulis actis a respectivis administratoribus super necessitate traditionis ad evitanda maiora mala, et pro tuitione iurium Ecclesiae. Mens autem est SS. Domini, ut Ordinarii ante vel post tra-

ditionem, si fieri possit, super praemissis collectivam faciant protestationem reverenter quidem, sed cum evangelica libertate.

17. *Quomodo Ordinarii se gerere debeant circa quempiam sacerdotem, qui, cum in censuras inciderit, cum Ecclesia reconciliari negligat, nec decerni possit a divinis suspensus absque gravium scandalorum ac malorum timore?* **Resp.** Curandum pro viribus eiusdem Sacerdotis resipiscentiam, prout boni ac prudentis pastoris officium exposcit, et, si vocem Ordinarii non audierit, recurrendum esse ad S. Conc. Congregationem.

18. *Quomodo se gerere debeant parochi in celebratione matrimoniorum illorum, qui notorie in eccles. censuras inciderint?* **Resp.** Curandum pro viribus, ut eccl. censuris innodati debito modo cum Ecclesia reconcilientur; at si reconciliari recusent, et, nisi matrimonium celebretur, gravia inde damna imminere videantur, parochus Ordinarium consulat, qui habita rerum et circumstantiarum ratione, omnibusque perpensis, quae a probatis auctoribus, et praesertim a S. Alphonso lib. 6. tract. 1. cap. 2. n. 54. traduntur, ea declaret, quae magis expedire in Domino iudicaverit, exclusa tamen semper Missae celebratione.

19. *Quomodo se gerere debeant Eppi et parochi, si qui ex supra dictis censura innodatis se sisteret, ut sive in Sacr. Confirmationis sive Baptismatis Patrinum agat?* **Resp.** Ut in praecedenti.

20. *An possit SS. Eucharistia notorie censura innodatis ministrari, quin prius fuerint, uti par est, cum Ecclesia reconciliati?* **Resp.** Negative.

21. *Si quis ex iisdem censura eccl. notorie innodatis obierit, et iuxta ss. canones et normas hac super re a doctoribus tradita ecclesiastica sepultura carere omnino debeat, et contra pertinaciter gravibus minis expostulentur exequiae et ipsa eccl. sepultura, quomodo in huiusmodi casu se gerere debeat parochus?* **Resp.** Curandum, ut cuncta ad normam ss. Canonum fiant; quatenus vero absque turbarum et scandali periculo id obtineri nequeat, parochus neque per se, neque per alios sacerdotes ad exequias et ad sepulturam ullo modo concurrat.

22. *An Eppus praedicatores approbare possit, qui ab actualibus Municipalibus Auctoritatibus offeruntur?* **Resp.** Posse Eppum tamquam ex se eligere praesentatos, dummodo in eis concurrant omnes qualitates necessariae.

23. *An Extractores et Cursores possint mandata exequi contra Ecclesiasticos et loca pia morosa quoad exactiones Datarum tum Cameralium tum Municipalium, et quibus normis quibusque cautelis?* **Resp.** S. Poenitentiaria de speciali et expressa apostolica auctoritate, benigne sic annuente SS. D. N. Pio Papa IX, omnibus et singulis locorum Ordinariis, quorum territoria a Gubernio invasore occupata fuerunt, ad sex menses duraturam facultatem concedit, sive per se sive per aliam eccl. personam ad hoc specialiter a quolibet ex dictis Ordinariis deputandam, apost. auctoritate habilitandi Cursores et Extractores ad exequenda mandata tum contra loca pia, tum contra personas ecclesiasticas, petita et obtenta prius in singulis casibus venia a respectivo Ordinario, et remoto prudenter scandalo, contrariis quibuscunque non obstantibus.

24. *An parochi et ceteri ecclesiastici, quibus decimarum abolitione per Gubernium facta damnum illatum est, compensationes ab ipso Gubernio propositas accipere possint?* **Resp.** Posse iuxta oraculum SS. Domini titulo merae compensationis pro damno sibi a Gubernio illato ob impeditam decimarum exactionem percipere pensiones a Gubernio assignatas, facta tamen prius sive ab Ordinario loci in communi, sive a quolibet ex dictis parochis seu ecclesiasticis in particulari protestatione, per huiusmodi perceptionem nullo modo recognosci aut approbari decimarum abolitionem a Gubernio factam; et caute monitis earundem decimarum debitoribus, eos non esse vi legis a Gubernio latae ab onere easdem solvendi liberatos.

25. *An parochi illa subsidia a Gubernio petere possint, quae idem Gubernium iis parochis promittit, qui numerum animarum quinquies centum maiorem habent, et redditum 800 francis minorem?* **Resp.** Non expedire.

26. *An Confessarii debeant existimare eos in censuras incidisse, qui suffragium pro Italiae sub uno Rege unione sive timore sive dolo sive ignorantia ducti dedere; tum eos, qui idem suffragium dederunt aliis in provinciis extra Pontificiam Ditionem, aut dederunt suffragium negativum, aut nullum, aut nihil significans; tum eos, qui non timore gravi permoti domos suas luminibus ornarunt, usi sunt Coccardis etc. aut levitate ducti cantui hymni Te Deum interfuerunt; tum denique mulieres et minores, qui votorum sive honoris protestationes, vulgo In-*

dirizzi, subscripserunt, vexilla consuerunt etc.? **Resp.** Censuras ecclesiasticas iuxta literas apostolicas diei 26. Mart. 1860 incurri ab iis, qui formaliter cooperantur, vel adhaerent rebellionis Ditionis Pontificiae. Quare ad dignoscendum in foro conscientiae, utrum quis censuras incurrerit, discutienda est per Confessarium uniuscuiusque conscientia. In praxi vero satis provisum per facultates locorum Ordinariis transmissas sub die 16 Novembris 1860.

27. *Quonam modo debeat reparari scandalum publicum ab iis datum, qui absolvi petunt a censuris, in quas his temporibus inciderunt, quibus talis reparatio difficilis est et periculis obnoxia?* **Resp.** Reparationem scandali esse necessariam de iure divino, eamque faciendam esse meliori modo quo potest prudenti iudicio Ordinarii seu Confessarii.

28. *An ii, qui absolutionem petunt, debeant, antequam absolvantur, ea damna resarcire, quae Pontificium Gubernium praesentibus rerum vicissitudinibus est passum?* **Resp.** Sufficere, ut animo parati sint stare mandatis S. Sedis desuper ferendis.

Datum Romae in S. Poenitentiaria die 10 Dec. 1860. —
Acta ex iis decerpta, quae apud S. Sedem geruntur.
Romae. 1866. I. 557.

480.

Protestatio S. Sedis contra factum Regiminis Pedemontani, invasiones suas ope sic dicti „Plebisciti“ legitimare nitentis. 1860.
(ex ital.)

MON. S. Sedis regimen querelas paulo ante deposuit, et protestationem interposuit contra violentam invasionem, post eam, quae in Romania intervenit, ad plures etiam alias Statuum pontificiorum provincias extensam per gubernium, quod extravagante, dominium suum in totam Italiam cum spoliatione aliorum legitimorum principum extendendi cupidine, abreptum, effectuationem iniusti sui plani, cum manifesto omnis principii,

iuris ac legis contemptu, usurpatorio eiusdem spiritu omne froenum excutiente, actutum persequitur. Postquam *Gubernium Pedemontanum* supramemoratas provincias nominatim Marchas, Umbriam et partem territorii ad patrimonium S. Petri spectantis hostili violentia et gesto in modum monstri piratismi bello sibi subiugasset, nunc *hanc pontificiae ditionis rapinam propudioso, iam antea in prius usurpatis ditionibus adhibito, abusu cumulat, sic dictum universale suffragium inducendo, et hac ratione, legale elementum producere intendit, ope cuius usurpatam territorii extensionem cum violatione iuris alieni factam legitimare vult.* A recensione dolosorum, vulgariumque mediorum, quae praetensa haec ad populi vota appellatio praeparari, et in effectum deduci consuevit, praescinditur; in via iuris oporteret totum id, quae effectum apertae pressionis characterisari, quod quae resultatum liberae manifestationis populorum desiderii proclamari praesumitur. Rem ita se habere, ad notorietatem demonstratum est; ceterum non vertitur hic quaestio de observationibus et probis super modalitate illusorii huius scrutinii, verum de manifesta censura, et damnatione abusus et disturbii, quibus mediantibus principium eminenter revolutionare, et principis legitimi iura annihilans vita donari intenditur. Quaecunque autem sint hoc in respectu intentiones regiminis, quod foedus cum revolutione pepigit, eique se ut promotorem et ducem praebet; principii tamen, quod stabiliri intenditur, absoluta condemnatio consequitur ex immutabilibus iustitiae legibus, ex generali doctrina iuris gentium, ex fundamentali iure socialis ac civilis ordinis; et recte organisatarum gentium conscientia. Et reipsa, quod si inauditum hoc principium stabiliri contingeret, quis principatus, quantumcunque iuris legitimitate, et existentiae antiquitate firmus, foret unquam a periculo securus, ne omni momento per nefas succutiat, penitusque subruatur? Quam exitiali incertitudini forent continuo exposita universa regimina, et cum his tota societas civilis sub influxu principii, quod suapte natura tam ferax est agitationum, turbarum et disordinis ad universalem convulsionem inducendam. Fundamento gravissimarum harum considerationum, Regimen Pontificium necessitatur protestari contra abusum, a parte usurpatorii regiminis ope praetensae appellationis ad suffragium populi, quo super sorte sui Principis decerneret, exercitum, hucdum adhuc sustentatum, --

contra abusum, cum idgenus principii acceptatione identicum, quod omnia legitimorum principum iura ignorat, insuperhabet, conculcat; ius fundamento solemnium tractatum, et internationalium Conventionum innixum, Statuumque administrationem coordinans depravat, ac evertit, aeterna eaque immutabilia iustitiae principia abolere nititur: monstrosus usurpationis ius introducit, ac in ipsam societatem perpetuae inquietudinis et turbarum germen iniicit. Severae illius reprobationis, sensus, quos alia Gubernia super spoliativa pedemontani Regiminis politica, et usurpatorio agendi modo, in Pontificio, aliisque Italiae Statibus manutento enunciarunt, dubitare non sinunt, quod iterata protestatio, quam pro defensione et tutela civilis principatus Romani Pontificis, contra incrementem usurpatoris, plenariae consummationi abominandae ac temerariae invasionis dictarum provinciarum, ut prius in aliis sibi adpropriatis Pontificii Status partibus factum, insistentis, insolentiam Suae Sanctitatis Regimen interponit, eandem, ac prior, acceptationem apud eadem Regimina sit nactura. Idem porro Suae Sanctitatis Regimen ea certissima ducitur spe, futurum, ut memorata Gubernia efficacem praestent assistentiam iustis remonstrationibus, et optimo iuri, quo mediante Principem et regimen pedemontanum de omnibus hostilis in ditionibus S. Sedis hodie dum sustentatae invasionis consecrariis responsabile reddit, demum reclamationi illi, vigore cuius plenariam sui principatus restaurationem suo tempore expectat. Romae 4. Nov. 1860. Card. Antonelli.

481.

Pius IX numisma aureum cudi iubet pro militibus pontificiae ditionis integritatem defendentibus, a. 1860.

MON. Arbitrator ac moderator rerum omnium Deus fortiter svaviterque disponens omnia non sine mirabili providentiae suae effecit consilio, ut Apostolica Sedes civili potiretur ditione; nimirum ut qui in eadem Sede consisterent beatissimi Petri Apostolorum principis successores, quique universam moderari

Ecclesiam pro suo officio ac munere deberent, et fidei morumque praecepta ex illa tamquam religionis arce cunctis late gentibus promulgare, nulli subessent civili imperio, ac divini sui ministerii partes in hominum salutem liberrime expediteque exequerentur. Id probe intelligentes callidissimi hostes catholici nominis, civilem S. Sedis Principatum tum perfidiosis artibus, tum aperta etiam vi oppugnare instituerunt, eo scilicet animo, ut faciliorem sibi viam sternerent ad catholicam religionem funditus, si fieri possit, evertendam. Quae ubi primum patefacta sunt nefaria consilia, incredibile quoddam ad tuenda S. Sedis iura omnium quaquaversus Catholicorum studium exarsit; neque enim inferioris tantum conditionis homines, sed nobilissimi etiam generis viri spretis omnibus periculis laeti alacresque undique advolarunt militiae nostrae nomen daturi, ut a pontificiae ditionis finibus hostilem adgressionem furoremque propulsarent. Noster porro brevi tempore a clarissimi nominis Duce comparatus exercitus licet numero exiguus, sic tamen erat animo ad officium suum tuendum paratissimus, ut ipse Subalpinus hostis, qui longe superiori pollens copiarum numero provinciis nostris imminebat, easdemque propositam veluti praedam avidissime inhiabat, rem sibi minime putaret bene ac feliciter successuram, nisi contra ius fasque qualibet belli denunciatione praetermissa provincias ipsas subita incursione adoriretur. Atqui in repentino illo ingruentium turmarum impetu luculenter probaverunt catholici milites, quid in hominum animis vera fides ac religio possit; commisso namque certamine sic animose ac fortiter dimicarunt, ut cruentam plane reliquerint hosti victoriam, et potius obruti multitudine dicendi sint, quam virtute et pugnandi gloria superati. Quod quidem illustre facinus ut ad omnem posteritatem propagetur, *aureum numisma* argento obductum cudi mandavimus, quod in adversa parte in memoriam martyrii apostolorum principis crucem inversam praeferat, circa quam sinuatus in orbem serpens expressus sit tamquam symbolum aeternitatis una cum inscriptione: *Pro Petri Sede Pio IX Pont. Max. a. XV.* in aversa autem parte inscripta haec verba exhibeat: *Victoria, quae vincit mundum, fides nostra.* Iam vero nostris ut militibus probatae fidelitatis proemium tribuamus, eisdem concedimus, ut memoratum numisma aereum argento obductum sinistro pectoris latere gestare queant, quod taenia

serica coloribus albo, flavo, rubroque distincta appensum sit. Qui vero eosdem inter milites in tuendis S. Sedis iuribus singulari virtute praestiterint, facultatem ipsis impertimur, ut eiusdem formae numisma auro tamen affabre cusum, et encausto variatum sinistro item pectoris latere ac taenia serica iisdem distincta coloribus appensum deferre possint. Nunc vero ad illorum omnium virtutem solemni praeconio honestandam, *qui nostrum et Romanae Ecclesiae civilem principatum ab iniusta aggressionem armis tutati sunt, eorumque praesertim, qui strenue pugnantes gloriosa morte occubuerunt, praeclare ipsos de Apost. Sede deque Ecclesia Catholica, praeclare de societate hominum universa, quae sine iuris fideique observantia stare nequit, palam edicimus meruisse*, in quo quidem verus honor, vera et propria certandi laus immortalitate digna continetur. Datum Romae die 12 Nov. 1860.

482.

Allocutio Pii IX dd. 17 Dec. 1860. in qua praeter novam adversus Subalpini Gubernii facta Ecclesiae iniuriosa reclamationem, recessum Gubernii Badensis ab inita Conventione, aliaque Ecclesiae illata mala deplorat.

MON. Multis gravibusque vel ab ipso sui exordio iactata procellis Ecclesia miserrima hac nostra aetate tot tantisque hostium aggressionibus petita est, ut conceptum iam pridem ab ipsis odium omnisque furoris maturitas in nostri Pontificatus tempus erupisse videatur. Neque vero persequamur singula necesse est, ven. fratres, quae haud ita longo annorum intervallo acerba et gravia contigerunt, quorum memoria nostrum aequae vestrumque animum non levi moerore perfundat. Illud vero dissimulare non possumus, pro arcano Dei iudicio nullum adhuc fuisse impositum tam multis calamitatibus modum; novas quippe dolemus ingruere tum ex fautoribus perversae doctrinae, quae a funestissimae Reformationis principiis orta publici veluti iuris robur alicubi obtinuit, tum ex impiorum hominum pravitate, qui cath. Ecclesiae

se filios praedicant, appellandi vero sunt filii tenebrarum, tum denique ex ethnicorum furore, qui per Orientis regiones in eadem exitiumque fidelium vehementius efferbuit. Et sane maxime est deplorandum, *in quampluribus Europae partibus de Ecclesiae potestate ac iuribus perniciosissimos errores invaluisse: hinc adhibitum assidue studium ad vim omnem abiudicandam initis cum Apostolica Sede de re sacra Conventionibus, hinc omnis impensa cura, ut ne Conventiones aliae contrahantur in posterum ad componenda Ecclesiae negotia, utque iis componendis moderandisque civilis duntaxat accedat auctoritas.* Quod quidem non sine gravi animi nostri molestia experti nuper sumus, ven. fratres. Pro apostolici enim muneris officio ad relevandas in *Magno Badarum Ducatu* Catholicae Ecclesiae res, et extingvenda illic exorta cum civili potestate dissidia superiore, ut scitis, anno cum Celsissimo illo Duce Conventionem inivimus, quae quum rata fuisset habita, et vero etiam in vulgus emissa, eiusdem executionem, ut par erat, praestolabamur. Verumtamen refragante huic rei publico illius ditionis Consilio, a M. Duce decretum fuit editum, quo Conventioni vis omnis adimitur, in eiusque locum rogata lex est Ecclesiae libertati vel maxime adversa. Id porro ex falsa Protestantium doctrina derivatum intelligimus, qui autumant Ecclesiam in Civili Imperio quoddam veluti Collegium existere, nullisque proinde pollere iuribus, praeter ea, quae concessa illi sint atque attributa a civili potestate. Id autem quantopere abhorreat a veritate, ecquis non intelligat? *Ecclesia nempe ut vera et perfecta societas a Divino Auctore suo fuit instituta, quae nullis circumscripta regionum finibus nulli etiam civili subdatur imperio, suamque potestatem ac iura ubique terrarum in hominum salutem libere exerceat.* Nec sane aliter indicant solemnia illa Christi Domini ad Apostolos verba: *‘Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra, ite, docete omnes gentes, docentes eas servare omnia quaecunque mandavi vobis.’* Quibus excitati vocibus Evangelii praecones Apostoli, repugnantibus et regibus et principibus, nullisque seu minis seu suppliciis deterriti demandatum sibi ministerium alacriter sunt executi. Nos itaque de salutaribus Ecclesiae iuribus tutandis vehementer solliciti, vixdum cogitari atque agi audivimus de eadem Conventione infirmanda, nostras continuo M. Duci dedimus literas ad malum hoc avertendum, atque adeo per Cardinalem publicis negotiis prae-

positum apud Gubernium illud instandum curavimus, ut debitae executioni Conventio mandaretur. Sed enim quum impensa omnia studia curaeque in irritum cesserint, quod nostri officii est, *abrogatam contra omnes iustitiae regulas sine alterius partis consensu solemnem Conventionem* Vestro in coetu, ven. fratres, *palam conquerimur, et catholicae Ecclesiae Sanctaeque Sedis iura violata, pessumdata vehementiori quo possumus studio reclamamus.* Quae nostrae expostulationes ut ad Badense Gubernium transmittantur mandavimus, simulque declaretur AEppo Friburgensi agendi ratio tantis in difficultatibus adhibenda; cuius praeclari Antistitis eiusque etiam Cleri commendare satis non possumus in Ecclesiae libertate tuenda constantiam, a qua numquam ipsos vel in summo rerum discrimine discessuros plane confidimus.

Iamvero quum ob turbatas iterum in Magno Badarum Ducatu sacras res, expositamque illic novis iactationibus Ecclesiam doleremus, alia nobis accessit molestiae causa ex *nequissimo libello* nuper *Parisiis* edito, in quem tam multa prorsus a veritate aliena, tam multa etiam absurda atque inter se pugnantia auctor conguessit, ut respuendus potius atque aspernandus, quam refutandus videatur. Illud tamen non est ferendum, quod eo audaciae atque impietatis devenerit, ut posteaquam sacrum civilemque Ecclesiae Romanae Principatum impetere non sit veritus, *peculiarem quamdam novique generis* sibi fingat *Ecclesiam* in Galliarum imperio ex illius sententia excitandam, quae *ab auctoritate Romani Pontificis subducta* sit planeque divisa. Id porro quid est aliud, quam distrahere ac proscindere Catholicae Ecclesiae unitatem? De qua quidem necessaria unitate ita Christus Dominus ad Patrem: ‚Non pro eis rogo tantum, sed pro eis etiam, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me es et ego in te.‘ Atque huius unitatis vis et ratio omnino postulat, ut tamquam membra cum capite, sic universi per orbem fideles cum Romano Pontifice, qui Christi in terris Vicarius est, coniungantur et coalescant. Quamobrem ad praedecessorem nostrum sanctae memoriae Damasum scribebat Ecclesiae Doctor Hieronymus: ‚Beatitudini tuae, hoc est, Petri Cathedrae communionem consocior, supra illam petram aedificatam Ecclesiam scio, quicumque extra hanc domum agnum

comederit, profanus est.⁴ Quantam vero memorati libelli auctor infert iniuriam perillustri Galliarum genti, utpote quam catholicae unitatis retinentissimam schismaticis putat erroribus posse implicari! Quanta illius temeritas est, quod ab obsequio ac fide erga Apost. Sedem abstrahendum fore confidat Clerum illum et spectatissimos praesertim Antistites, qui praedecessores inter suos Irenaeum recenseant Lugdunensis Ecclesiae Pastorem praeclara ista scribentem: „Ad Romanam Ecclesiam propter potiorum principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles: qui nullo fracti metu, nullo retardati periculo, tum voce tum scriptis nostra sanctaeque Sedis iura vindicare certaverint, nobisque exhibere numquam intermiserint certissima devotionis argumenta! Quorum nos aliorumque per orbem Antistitum dum meritis ornamus praeconiis pastorem curam, vigilantiam, firmitatem, ipsos licet sponte sua incensos erectosque ad Catholicae fidei defensionem, hortari tamen atque excitare pro hac temporum iniquitate non praetermittimus, ut quo validiores quotidie hostiles impetus fiant, eo firmiori animo sustinendos ac frangendos curent, atque adeo commissos suae curae fideles de fallaciis insidiisque admonere non desinant, quibus avellere ipsos a matris Ecclesiae gremio vaferrimi homines conitantur.

Iamvero ex damnando illo libello quatenus tandem sint auctoris et ceterorum omnium consilia, qui civilem S. Sedi principatum extorquere conantur, detracta veluti larva manifeste deprehendimus. Scilicet nihil aliud intendunt ac moluntur, quam ut sanctissimae Religionis fundamenta subvertant. Id sane per provincias a civili nostra dominatione iniuste subreptas, id per reliquas Italiae regiones perfidissimis quibusque artibus studiose curari et videmus et ingemiscimus. Huc spectant disseminatae quaquaversus *perversae sacrorum librorum interpretationes* ad fidem corrumpendam, diffusa ad contaminandos iuventutis mores *turpissimorum libellorum colluvies*, invecta quocunque *effraenis vivendi licentia, despecta, proculcata Ecclesiae potestas, sacra immunitas violata, subducta ab auctoritate et vigilantia Epporum publica iuventutis institutio*, omnisque doctrinae morumque disciplina, praepositi docendo homines de religione prave sentientes, evulgatum in *Umbria* decretum de cunctis ferme *religiosis familiis e clauastro exturbandis*, de ex-

tingrendis collegiatis Capitulis, delendisque simplicibus cuiusvis generis beneficiis, piisque sodalitiis, eorumque bonis per summam iniuriam occupandis; huc spectant coniecti in vincula ecclesiastici viri, ipsique sacri Antistites, quos inter ven. frater AEppus Urbinas nuper septus armis in custodiam traditus, et Cardinalitia etiam dignitate fulgens ven. frater Firmanus Antistes per vim abreptus a Sede sua, alioque relegatus, et ab omni commissi gregis curatione prohibitus, ac plures etiam Antistites et sacerdotes e Regno Neapolitano vel in carcerem missi vel ad fugam coacti; huc spectant (nec sine acerbissimo doloris sensu memoramus) patefacta per nonnullas Italiae civitates Protestantibus templa, et publicae etiam scholae institutae, ubi in perniciem Catholicae Religionis quaelibet impune tradatur doctrinae perversitas; denique promulgatum in Umbria decretum, quo matrimonium, nuncupatum ab Apostolo magnum Sacramentum, peculiaribus civilibus disciplinis illigatur, ac ferme subtrahitur ab Ecclesiae potestate, eo fortasse consilio, ut postea civilibus duntaxat subdatur legibus, eaque ratione, quod Deus avertat, legalis invehatur concubinatus cum extremo animarum detrimento. Atque hic, uti apostolici nostri muneris ratio postulat, quidquid contra Ecclesiae iura et patrimonium, contra religiosas personas earumque bona actum hucusque est, vel peragatur in posterum, damnamus, reprobamus, ac nullius vis et roboris ac prorsus irritum palam edicimus. Quanta vero ubique sit rerum omnium tum publicarum tum privatarum perturbatio, quantus in Europa motus, quantis dissidiis flagret Italia, ecquis non videat, ac nobiscum non maxime doleat? Tam multa tamque gravia rei sacrae et civili inflicta vulnera considerantes exclamare cogimur cum Propheta: *infecta est terra ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt foedus sempiternum.* Haec autem malorum congeries ab iis maxime repetenda, qui ut suam per Italiae fines ditionem extendant, humana quaeque iura ac divina audacter pervertunt, qui publicae se felicitatis auctores iactant ac praedicant, quocumque tamen pervaserint, ibidem saevissimae veluti tempestates impressa relinquunt furoris excidiique vestigia. Utinam aliquando redeant insipientes ad cor, nimirum intelligant, Religione sublata nullum humanae societati superesse praesidium tum ad stabilitatem tum ad quietem; utinam sibi aliquando persvadeant unam

esse Catholicam Religionem veritatis magistram, virtutum omnium altricem, in qua civitatum, regnorum incolumitas salusque nitatur; meminerint aliquando, Apostolicam hanc Sedem nedum adversatam numquam fuisse verae ac solidae populorum felicitati, quin etiam quovis tempore de universo hominum genere fuisse egregie promeritam; per illam namque traductae ad humanitatem barbarae gentes, veraeque religionis praeceptis institutae, sedati bellorum tumultus, provectae modis omnibus bonae artes ac disciplinae, calamitosis aegrisque recreandis publica caritatis excitata domicilia, asserta promulgata et principibus et populis vel in maximis perturbationibus iustitiae atque honestatis principia. Haec atque alia quamplura per Apost. Sedem in bonum humanae societatis provide sapienterque peracta, multis eximiisque testata monumentis, ad omnis praedicationem temporis celebrabit historia.

Sed iam paternum animum nostrum ad se revocat plurimis afflicta malis per *Orientem* Ecclesia, quae tamen cruentis martyrum palmis nobilitari ornarique non desinit. Loquimur nempe, ven. fratres, de regno *Choreae*, de *Sinensium* imperio, regnisque finitimis, ubi neque atrocissimis cruciatibus ac dirissimo quovis mortis genere debilitata aut victa est Christianorum in fide constantia; loquimur de *Cochinchinae* ac *Tonchini* regionibus, in quibus ad extinctionem prorsus christiani nominis acerbissime recrudit ethnicorum immanitas. Quid enim memorabimus collegia, coenobia, templa, publicas privatasque aedes vel solo eversas, vel flammis absumtas? quid Christifideles referemus cuiusque aetatis, conditionis, ordinis partim saevissime exagitatos, nudatosque rebus omnibus hac illac errantes vitam trahere coactos quovis supplicio acerbiorum, partim in carcerem detrusos, omnique tormentorum genere excruciatos? qui tamen in ferendis pro Christo suppliciis ac morte obeunda veterum Ecclesiae Martyrum fortitudinem retulerunt. Neque minus nos tangit ac movet miserrima Christianorum per *Syriam* conditio, qui licet a crudelissimae caedis perpeffione quieverint, assiduo turbantur metu, ne compressus tantisper militaribus Europae copiis infidelium impetus in rapinas iterum caedesque furentius erumpat. Illorum nos relevandis infortuniis sin minus paternis desideriiis parem, aliquam tamen pro angustis nostris rebus pecuniae partem transmittendam curavimus, quam offerre nobis numquam

intermisit pia Catholicarum gentium liberalitas. Quarum etiam non sine laude commemoratum volumus egregium caritatis exemplum in recreandis subsidiorum largitate afflictis per Syriam fidelibus, atque adeo maximopere laetamur, numquam languescere in Ecclesia virtutem illam, quam divinus Reparator praecipuum esse signum voluit Christianae Religionis.

Hic, quem hactenus exposuimus, sacrarum rerum et publicarum status deplorandus quidem ac luctuosus; nos vehementer angit atque perturbat, et gravi etiam moerore complet, ven. fratres, vosque in partem vocatos procurationis nostrae in partem etiam doloris venire non dubitamus. Sed tamen non concidamus animo, atque iteratis quotidie precibus levemus oculos nostros in montem, unde in tantis rerum asperitatibus opportunum expectemus auxilium. Aderit Ecclesiae suae Deus, aderit humilitati nostrae, eiusque nos virtute roboratos ab officio et constantia apostolici ministerii nullus plane periculi metus, nulla deterrebit adversitas. Innocens Christianorum sanguis, quo perfusa Orientalis terra est, in odorem suavitatis ascendat ad Dominum, illoque salutare velut sacrificio placatus gravissimas, quibus premimur, quaeque impendent, calamitates propitius avertat; atque accedente Sanctissimae Genitricis Dei ab origine immaculatae patrocinio, et beatissimis Apostolis Petro et Paulo suffragantibus, concedat Ecclesiae suae de acerbissimis inimicis referre victoriam. Exurgat aliquando in iudicium Deus, hostesque sui nominis, religionis excidium anhelantes, multa et nefaria in Ecclesiam molientes in fortitudine brachii sui disperdat et conterat, vel, quod potius optamus et poscimus, divinae gratiae lumine collustratos in viam iustitiae et veritatis dives in misericordia clementissime traducat.

483—673.

Suffragia Epporum orbis catholici pro ditione temporali S. Sedis Apost. a. 1860. deprompta.

Mense Ianuario.

483. — MON. 1. Ian. *Ep. Nitriensis in Hungaria ad Clerum.* Filialis nostra erga SS. D. N. sanctae ac universalis

Ecclesiae Summum Pontificem devotio iure a nobis deposcit, ut pro Eiusdem incolumitate felicique Ecclesiae regimine Divinum Numen assiduus precibus exoremus. Preces interim has eo maiori pietatis studio fundere oportet nunc, dum *effreni humanae licentiae ausu S. Ecclesiae patrimonium magna in parte sacrilege attrectatum, fluctibus detestandae rebellionis agitari, denegatoque legitimo terrae Principi obsequio in periculo constitui dolenter experimur*. In hac tribulationum et angustiarum, quae paternum SS. D. N. cor non possunt non constanter dilaniare, tempestate miserationum Dominus instantius nobis invocandus est, ut sedatis motuum fluctibus sanctam Principis Apostolorum haereditatem sartam tectamque tueatur, et Sanctitati Suae debellato hominum mente corruptorum furore reddat dies almae pacis et optatae tranquillitatis. — Nitriae, die 1. Ian. 1860.

484. — 1. Ian. *Ep. Szathmariensis in Hungaria ad Clerum*. Auspicatis novi anni ominibus — facile intelligetis, quo in moerore versemur et quo una vobiscum bonisque omnibus luctu et indignatione afficiamur ob statum rerum sane tristissimum, in quo mater nostra omnium Roma et Pater noster SS. Pius IX P. M. versatur. — Paratos nos esse oportet ad profutenda defendendaque semper et ubique sana principia, impugnanda porro cum propriae etiam vitae periculo perniciose illa placita, quibus iura divina aequae ac humana impetuntur, concutiuntur. — Szathmarini, die 1. Ian. 1860.

1. Ian. *Card. AEp. Vindobonensis in Austria ad Clerum et fideles germanice; Ep. Fernensis in Hibernia anglice*.

485. — 1. Ian. *Vic. Cap. Galtellinensis in Sardinia Summo P.* — Sacerdotio et Regno dulci, amabili et arcta omnino confoederatione convenientibus in persona Christi Domini, qui factus ex utraque tribu secundum carnem datus est nobis summus et Sacerdos et Rex, adeo haec eadem etiam in suo corpore, quod est genus electum, consociavit et commiscuit ipse Caput illius, ut eius populus acquisitionis regale sacerdotium, omnesque ex eo vocati sancti Reges et Sacerdotes nuncupentur. *Nullus igitur ex sanctificatis omnibus non rugiet gemitu cordis sui, quum quae Christus Iesus in te sui huius corporis Capite visibili — coniunxit, ea inimici homines do-*

mestici tui — contra divinam voluntatem — separant atque disrumpunt. —

486. — 1. Ian. *AEp. Tuamensis in Hibernia Summo P.* Nos infrascripti AEppus et Clerus universus dioecesis Tuamensis in Hibernia — maximos doloris atque amaritudinis sensus, quibus vehementer commovemur ob enormia facinora, per quae scelestissimi homines sacram personam atque principatum tuum appetere ac dilacerare haud verentur, exprimere atque manifestare cupimus. — *Etiam cum sanguinis effusione atque vitae dispendio decertare adversus hostes tuos atque illius imperii, quod pro totius Ecclesiae bono et prosperitate non sine divino prorsus auxilio constabilitum credimus, nobis acceptissimum atque iucundissimum foret.* — Tuamae, die 1. Ian. 1860.

487. — 2. Ian. *Ep. Northantoniensis in Anglia Summo P.* — Orbis Catholici precibus Omnipotens exoratus *ditionem terrenam, quam venerandis gladii spiritualis minis sacrosancta circumvallavit Tridentina Synodus, qui Petri Sedi contulit et ipse reddet integram Rex Regum et Dominus dominantium.* — Northantoniae, die 2. Ian. 1860.

488. — 2. Ian. *Ep. Kilmorensis in Hibernia Summo P.* — Nobis persvasum est, *possessiones temporales S. Sedis Providentiae cura tum libertati tum dignitati religionis quam maxime prodesse, tumque utilitati humanae valde servire semperque servisse.* Principatus iste, ut bene cognoscitur, antiquitatis est venerabilis et nullus alius titulo firmiore gaudet. Cum tristitia itaque profundissima didicimus homines nequissimos in S. Sedis maiestatem iuraque insurrexisse, meditantes inaniter quidem patrimonium sacrum istud dividere et spoliare, et pro pudor! duces et optimates nationum, quae nomine christiano gloriantur, hos conatus nefandos palpant incitantque! Nos vero dum *contra ista iniquissima et sceleratissima tentamina vehementer protestamur, preces ad Deum etc.* Cavan, die 2. Ian. 1860.

489. — 2. Ian. *Ep. Antiochensis in America Merid. Summo P.* — Revera conculcavere *iura vestra tam antiqua, tam iusta, et necessaria ad sustinendum Primatum Summorum RR. PP. ad exercendam potestatem spiritualem et divinam supra omnes Christifideles etc.* —

3. Ian. *Ep. Atrebatensis in Gallia* ad auctorem libelli: ,Le Pape et le Congres' pro ditione temporali S. Sedis egregie dimicat.

4. Ian. *AEp. Luccanus in Etruria Summo P. italice.*

5. Ian. *Ep. Nemausensis in Gallia ad Clerum gallice adversus opusculum* ,Le Pape et le Congres.'

6. Ian. *AEp. Spoletanus in Statu Pontif. Summo P. italice*; *AEppus Avenionensis in Gallia ad Clerum*, et *AEp. Rotomagensis Summo P. gallice*; *Ep. Lausannensis et Genevensis in Helvetia ad Clerum* aequae gallice; *Vic. Ap. Gibraltariae in Hispania Summo P. hispanice*; *Ep. Ardacadensis in Hibernia Summo P. anglice*; *Ep. Chicagiensis in America ad Clerum ac fideles*, item *Ep. S. Ioannis aequae in America Summo P. anglice.*

490. — 6. Ian. *Ep. Transylvaniae Summo P.* — Nos pro fidelitate inconcussa, pro tenerrima filiali adhaesione et reverentia, quibus erga Sanct. Vestram numquam non animati sumus, non cessamus ad aeternum Maiestatis Divinae thronum piis precibus quotidie accedere, orantes, — ut pace orbi restituta *inviolata stet patrimonii S. Petri integritas.* — Albae Carolinae, in festo Epiph. 1860.

7. Ian. *AEp. Tuamensis in Hibernia Summo P. anglice*, et una eruditum discursum vulgavit de temporali ditione S. Sedis.

491. — 7. Ian. *Vic. Cap. Cracoviensis in Polonia Summo P.* — Perditorum hominum sacrilega molinina tuum — *principatum civilem ad independentem exercendam supremam potestatem spiritualem summopere necessarium* impugnare non verentur. Neminem enim latet, istos potestatis civilis Sedis Ap. hostes unicum suis in moliminibus intentum habere finem, ut ipsam supremam spiritualem potestatem adempto Vicario Christi Civili principatu labefactatam facilius evertere valeant. —

8. Ian. *AEp. Luccanus in Hetruria ad Clerum et fideles italicæ.*

492. — 8. Ian. *Ep. Divionensis in Gallia Summo P.* — Non possumus non vehementer dolere cum Pastore et Patre nostro piissimo, dum populus Vestro subiectus gubernio rebellionis actibus respondet paternis studiis curisque vestris, *S. Sedis principatum nefario ac teterrimo bello aggredi non veretur*, nec non et sanctissimæ religioni maxima quæque damna inferre connititur. — Nihil antiquius nobis est, quam ut inspirante et docente Illo, qui dat sapientiam sapientibus et scientiam intelligentibus disciplinam, Europæ Principes — suam omnem operam in temporali Vestro Sanctæque huius Ap. Sedis principatu tuendo et integre servando consociatis studiis consiliisque impendant. — Divione, die 8. Ian. 1860.

8. Ian. *Card. AEp. Zagradiensis in Croatia ad Clerum.* (Potissimum contra libellum „Le Pape et le Congres“.)

8. Ian. *Ep. Neo-Pampilonensis in America Summo P. hispanice.*

493. — 8. Ian. *AEp. Bahiensis in Brasilia Summo P.* Maximo dolore affectus ob tristissima nuncia, quæ in istis regionibus percubuerunt, — de novis *machinationibus*, quas *impii* et ingratiissimi homines adversus Te atque Sedem Apost. moliri non desinunt, eo potissimum fine, *ut temporalem eiusdem Sedis Ap. auctoritatem sacrilega spoliatio usurpent*, nihil antiquius habui, quam inter vestibulum et altare gemitus imo de pectore ducere, atque una cum Clero et fidelibus populis huius dioecesis humilibus precibus Divinam exorare clementiam, ut pacem, quam mundus dare non potest, Ecclesiae restituat, eiusque libertatem ac iura contra malorum hominum aggressiones sarta tecta tueatur. — In Civitate S. Salvatoris, die 8. Ian. 1860.

8. Ian. *AEp. Halifaxiensis in America* erudito discursu tuebatur iura temporalia Romani Pontificis.

494. — 9. Ian. *Ep. Tarnoviensis in Austria Summo P.* — Quemadmodum occidentalis Europæ Antistites testati sunt, aegro se animo accipere iniuriam, quam seculi iniquitas S. Sedi inferre intentat, ita et nos, exigua pars magnæ olim et semper Vicariis Christi fidelis Poloniae, — ingemiscimus et moerore conficimur.

Sanctissime Pater ! Admissis in loco sancto desolationis signis, laesis in minimo Primatus catholici iuribus, visa desolatione in regno Christi, orbis catholicus deflendo hanc calamitatem suis immergeretur lacrimis ! Id intendunt, qui naufragio circa fidem facto contra nos militant. — An vero illi, qui in sublimitate positi catholico saltem nomine gaudent, advertant, quo tendant, iustum suboritur dubium. *Quadam inordinata aviditate ducti impetunt in patrimonium S. Petri, cui tuendo plura decem seculis ius dicunt, subruere tentant tantae sanctitatis et antiquitatis solium, unde suae dignitatis sanctionem derivari ignorare non deberent.* — Tarnoviae, 9. Ian. 1860.

10. Ian. *Ep. Tiburtinus in Statu Pontif. Summo P.* italice; *Ep. Nivernensis in Gallia* gallice; *AEp. Dublinensis in Hibernia* discursu erudito anglico, prout etiam *Ep. Rossensis*.

495. — 10. Ian. *Vic. Ap. Bonae Spei in Africa Summo P.* — Caput Ecclesiae semper salvum est, quia Deus semper custos; et simili modo *temporalia S. Sedis credimus segura, quia ad liberam et plenam exercitationem Pontificalis auctoritatis tam necessario pertinent.* —

496. — 10. Ian. *Ep. Baionensis in Gallia Summo P.* Ex quo impietas et ambitio iniquissima rebellionem in tuis Aemiliae provinciis, velut in tota fere Italia, excitavit, ingenti dolore affectus sum una cum universo clero fidelique plebe dioecesis meae Baionensis. Scimus enim quanta per hanc rebellionem facta sit Deo iniuria, quanta tibi, Beatissime Pater, quanta simul Ecclesiae universae. *Nobis optime et alte persvasum est, civilem tuam dominationem non utilem modo, sed et vere necessariam esse ad ministerium apostolicum sine impedimento ubique in terris exercendum, ideoque illam violari non posse quin magnum res catholica detrimentum patiatur. Proftemur civilis tui Principatus bona esse Deo sacra et totius Ecclesiae patrimonium, quod absque sacrilegio auferri nec minui potest.* — Baionae, 10. Ian. 1860.

497. — 10. Ian. *Eppi prov. Antibarensis in Turcia Summo P.* Viri improbi, veri filii Belial, — eo usque in via iniquitatis progressi sunt, ut ipsum *patrimonium S. Petri ausu sacrilego invadere, in eoque omnia sus deque vertere minime dubitave-*

rint. In hisce luctuosis rerum adiunctis, in his acerrimis animi angustiis non leve certe Beatitudini Vestrae argumentum consolationis illud est, quod veri Ecclesiae filii improborum facinora toto ex corde detestantes obsequiosissimi erga Sanct. Vestr. animi significationes edere non cessent. — Nos quoque etc. —

11. Ian. *Ep. Bellicensis in Gallia ad Clerum gallice; Ep. Pamplonensis in Hispania hispanice.*

498. — 11. Ian. *Ep. Vegliensis in Dalmatia Summo P.* — Summopere anxios et sollicitos tenent (nos) damna ac pericula, quae dominio et iuribus Sanct. Vestrae *sacrilege* illata sunt, et inferri minantur. Adhucdum aperta sunt vulnera, quibus scelestissimi illusores secundum prava desideria ambulantes in impietatibus ditiones Sanct. Vestrae et aliorum Principum Italiae dilaniarunt, et lacessere non desinunt. Nunc vero nefandissimo libello noti auctoris singulari cum impudentia alias tenebricosas machinationes produnt *contra Christi in terra Vicarium, quem volunt temporali dominio et iuribus privare, quibus gaudet pro bono Ecclesiae sanctae Dei.* — Vegliae, 11. Ian. 1860.

12. Ian. *Ep. Terracinensis in Statu Pont. Summo P. italice; AEp. Arborensis in Sardinia aequae italice; item AEp. Firmanus in Satu Pontif. cum suis Suffraganeis Summo P. italice; porro Ep. Tirasonensis in Hispania ad Clerum ac fideles hispanice.*

499. — 12. Ian. *Ep. Derriensis in Hibernia Summo P.* — Voces manusque ad coelum attollimus et precamur, ut molitiones deperditorum hominum in Christi Vicarium et iis faventium consilia confundantur et inania fiant. Etenim heic gubernium temporale Sanct. Vestrae conviciis, obrectationibus et contumeliis obrutum deprimere et penitus evertere aut arripere conatisunt: *hodie vero thronum apostolicum circumcingit totus mundus catholicus ut acies ordinata, seque Petro Petrique Successori tam in prosperis quam in adversis invicta fidelitate addictum declarat.* — Derriae, die 12. Ian. 1860.

500. — 12. Ian. *Ep. Csanadiensis in Hungaria ad Cle-*

rum. Tertio vocem pro afflicto Capite Ecclesiae hisce attollimus, quantum super profectu malorum hominum in peius moerentes tantum erecti ad Deum, in cuius manu sunt omnium potestates. et iura regnorum. — Per omnem qua late patet orbem christianum una vox est Catholicorum, quorum cum Capite Ecclesiae diris vexato rapinis et angustiis cor et anima una est, intemeratam fidem et filialem adhaesionem palam protestantium, imo pias quoque symbolas, obulos Petri, ad sarcindas rapinas in unum conferentium. — Agitur de summis iuris divini humanique principiis, quibus omnis humana societas, tanto magis christiana, velut altissimis fundamentis innititur. Non enim iure fortioris, quod nimis clamaret, minusque noceret, sed ementito praetextu incompatibilitatis duarum potestatum temporalis et spiritualis, iuris item subditorum, ubi scripti nescio, legitimos Principes exauctorandi, verbo democratiam et revolutionem sanctione multitudinis communiendi, rapina patrimonii Petri consummari intenditur. — Nihil hoc portento generi humano potest esse exitius. Nam vis vi repelli potest, et quibus causis res oriuntur, iis passim et concidunt. — Nihil in hac lucta ab armis sperari potest; nam non iam est colluctatio adversus vim armorum, sed contra spiritualia nequitiae, quae in mundum pater omnis mendacii mendaciter evomit, ut perdat et mactet, sicut perdidit, quos primo mendacio decepit. Non Neronis aut Diocletiani, sed Iuliani haec tempora sunt. Hoc est, quod in Pastoralibus inuimus, dum Romanae Sedis, hoc est, divinae veritatis et iustitiae, ab omni humano arbitrio independentiam, nostram christiana lege vivendi libertatem diximus. — Temesvarini, die 12. Ian. 1860. (Adnexae erant his Circularibus Pastorales ad fidelem populum hungarice exaratae.)

501. — 13. Ian. *Ep. Iaurinensis in Hungaria ad Clerum.* — Cum Ecclesiae Catholicae filii ac ministri simus, et fide divina teneamus, S. Ap. Sedem et Rom. Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Rom. Pontificem successorem esse beati Petri Principis Apostolorum et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae Caput et omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere: *neminem vestrum esse arbitror, qui intimo animi moerore non afficiatur, dum in publicis pagellis*

legit et observat, acheronta moveri, ut Summo Pontifici et Sedi Apost. ditiones illae eripiantur, quas Christi in terris Vicarius tam veteri providentia, tanto gentium consensu, tam certo et communi populorum suffragio tenet, et porro tenere debet, ut libertas conscientiarum salva persistat atque incolumis. — Iaurini, die 13. Ian. 1860.

13. Ian. *Ep. Marianensis in Brasilia ad fideles lusitanice.*

502. — 13. Ian. *Vic. Apost. Scotiae Occid. Summo P. — Indignantes audivimus, homines nefarios eousque audaciae progressos fuisse, ut Sanctitatem tuam spoliare velint patrimonio beati Petri et legitimo secularis imperii exercitio, sine quibus nec S. Sedis iura nec liberum Ecclesiae regimen stare possunt. — Glasguae, die 13. Ian. 1860.*

14. Ian. *Card. Ep. Anconitanus in Statu Pontif. ad Clerum et fideles italice; AEp. Armacanus in Hibernia ad fideles anglie.*

503. — 14. Ian. *Ep. Fernensis in Hibernia Summo P. — Deum O. M. orabimus, Sanctissime Pater, ut Providentia ista Divina, quae Sedem Petri tuetur et semper tuebitur, potestas suprema temporalis ad spiritualem rite exeroendam tam necessaria, integra et inviolata servetur. — Wexfordiae, die 14. Ian. 1860.*

504. — 15. Ian. *Vic. Ap. Cambodiae in Sina Summo P. — Impii homines, sine fide, sine affectione, omnisque auctoritatis divinae ac humanae iugum detrectantes, cor amantissimi Patris moerore perfundunt. — Deum deprecamur, ut filios rebelles sive per ignorantiam, sive per malitiam et fallaces doctrinas a recto tramite deductos ad viam rectam adducere dignetur.*

15. Ian. *Card. AEp. Capuanus in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice; Ep. Chiensis in Graecia ad fideles aequae italice.*

505. — 16. Ian. *Ep. Lauretanus in Statu Pontif. Summo P. — Equidem non ignoramus, quot quantasque tibi moeroris causas afferat perduellium ac factiosorum immanitas, qui nedum in alienis, verum in tuae ipsius ditionis terris ea agere ac pa-*

trare non desinunt, quae religionis sanctitatem non minus quam civilis tuae potestatis auctoritatem pessumdant, bonos probosque insectantur, humana divina omnia ludibrio habent, populos qua libris qua ephemeridibus omni impietate scatentibus commovent, te denique ipsum sanctissimum Christi in terris Vicarium foedissime lacerant. At si quid solatii in tanta rerum acerbitate capere datur, id tu, Beatissime Pater, ex eo, ni fallimur, sumes, quod vides eorum, qui sincere et ex animo se catholicos esse gaudent, studia in te commoveri, ac semet prodere undequaque, Epporum ac sacerdotum roborari constantiam, doctissimorum hominum in tuenda tua dignitate ac potestate dicendi libertatem prodire. — Laureti, die 16. Ian. 1860.

16. Ian. Ep. Signinensis in **Statu Pontif.** Summo P. italice; AEp. Bahiensis in **Brasilia** ad Clerum et fideles lusitanice.

506. — 16. Ian. Ep. Limburgensis in **Germania** Summo P. — Quodsi maligni homines — sceleratum finem suum prosequi non desistant, certe populi christiani, de cuius re propria in iniuriis S. Sedi irrogatis agitur, precibus, quas eo ferventius coram regum Rege et dominantium Domino fundit, quo magis ipsi aequae ac pastoribus suis persvasum est, Romanis Pontificibus opus omnino esse civili dominatione ad ministerium apostolicum sine ullo impedimento ubique terrarum exercendum, tempore opportuno annuet benignissimus Deus. — Limburgi, die 16. Ian. 1860.

507. — 16. Ian. Ep. Elphinensis in **Hibernia** Summo P. — Nobis omnibus pespectum est, Sanctissime Pater, inimicos tuos non solum coronam tuam et personam petere, sed auctoritatem quoque istam supremam a Deo constitutam et Romanis Pontificibus commissam, quae hucusque maximum fuit ubique terrarum religionis et libertatis munimentum, ideoque ab omnibus boni publici studiosis vita ipsa antiquior habetur. — Sligiae, die 16. Ian. 1860.

17. Ian. AEp. Burgensis in **Hispania** ad fideles hispanice; Ep. Angolensis in **Africa** solennem interposuit protestationem contra occupatas ditiones pontificias lingua portugallica.

508. — 18. Ian. AEppi et Eppi Regni **Neapolitani** Summo P. Quemadmodum olim sacerdotes simulac ipsis perspectum

fuit, quod impiis erat in animo, Ierosolymae templi aerario sacrilegas manus iniicere, Oniam pontificem circumstetere moerentes, et ad miseram commixtae multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectationem invocaverunt Omnipotentem Deum, ut credita sibi cum omni integritate conservarentur: ita et nos *impium ausum perditorum hominum adversus Dominum et adversus Ecclesiam* hisce diebus persentientes Beatitudinem tuam adire compellimur, iisdem angustiis tui cordis urgeri, et ad Deum revelando causam suam tecum enixe preces effundere. — *Mendacium atque error post varias vicissitudines variis indutis formis nunc in principia, axiomata, imo in dogmata sese audacter erigere contendunt, ut Caput Ecclesiae et firmamentum unitatis perimant.* — Vaferrimi quidem illi ostendunt sane verbis se nolle ad tantam pertingere audaciam, attamen verbis id venditant, factis autem negant. *Dum illum enim sua temporali dominatione exspoliari vellent, ita, ut Principibus protendat manum suam ad accipiendum salarium: quidne sibi proponunt, nisi ut eius coarctent potestatem, ne liberius fideles sub alas suas congreget? quid tandem, ut perficiatur Protestantium atque aliorum impiorum hominum astuta molitio, gradatim debilitandi catholicae unitatis centrum, ita, ut volventibus annis contra Christi Domini promissionem omnino deficiat?* — In tanto rerum flagitio constituti siccis oculis et inflexibili corde manere non possumus, quin convertamur ad Te, Beatissime Pater, quem inimici suis telis praecipue posuerunt signum. — *Stantes autem in uno spiritu unanimes et unius fidei Evangelii collaborantes non desistimus oves nostro praesidio creditas ad vitae pascua adducere, a praesenti malo eorum pedes prohibere, ne doctrinis variis et peregrinis abducantur insanum, qui, flentes dicimus, sunt inimici crucis Christi.* — Ecce satan, hinc vehementer torquemur, magis expetit nos, ut cribraret sicut triticum. *Tristatur catholicus orbis tamquam totus in suo Capite laborans; videt enim fremere gentes, et populos, meditari inania, ipsosque insuper inquirere, et iudicium ferre de temporali dominatione, quam Deus infinite providus eius vices in terra gerenti abhinc seculis agenda tradidit.* — Qui de depositis legem posuit, ut his qui deposuerunt ea salva custodirent, magnam faciet suae ostensionis evidentiam, sicut Oniae pontifici eiusque populo. — Ipse, qui habet in coelis habitatio-

nem, visitator et adiutor est loci illius. Indequē postquam transit vestigium nubis et nebula dissolvitur, — splendidior apparet sol in sua claritate refulgens; *sic clarius effulgeat in templo Dei summo iure vallata temporalis Capitis Ecclesiae dominatio post iniquas observationes et petulantes inquisitiones hominum, unde Romanus Pontifex adeptus maiorem gloriam in conversatione gentis suae manus suas liberius extendat in omnem congregationem filiorum suorum.* — (Subscripti erant 20 AEppi et 67 Eppi, item 3 Abbates et unus Vicarius Capitularis.)

509. — 18. Ian. *Ep. Lucerinus in Utr. Sicilia Summo P.* — Communione, qua Petri Cathedrae ideoque Sanctitati tuae omnes consociamur individuo arctissimoque nexu, illud fit, ut tuus dolor noster quoque dolor prorsus evadat, et in communicationem curarum atque aegritudinum veniamus. Ecquis enim eorum, qui in sortem dominici gregis sunt vocati, non illacrimet, dum sibi immane illud spectaculum obversatur, Beatitudinem scilicet tuam, ideoque Ap. Sedem huiusmodi ab hominibus oppugnari, quibus nihil paterni amoris atque alacris studii, quod eos fortunaret, neque a te neque ab excelsis antecessoribus tuis unquam defuit? Ecquid civili Pontificatus ditioni subditis populis Sanctitas tua summorum, qui fuere, Pontificum inclyta terens vestigia debuit ultra facere, et non fecit? *Ecquisnam ita eos malesanus incessit furor, ut bonis omnibus incessanter cumulati — S. Sedis civilem Principatum omni iuris adminiculo fultum reiicientes, Beatitudini tuae atque Ap. Sedi obedientiam atque obsequium effusis gradibus in praeceps ruentes animo perquam iniquo denegarent?* — Luceriae, die 18. Ian. 1860.

18. Ian. *Vic. Cap. Astensis in Sardinia Summo P.* italice; *Ep. Lucionensis in Gallia* gallice, prout et *AEp. Rhodonensis*; item *Ep. Placentinus in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice; *Ep. Paderbornensis in Germania* germanice; *Ep. Transylvaniae* hungarice; *Card. Ep. Anconitanus in Statu Pontificio Summo P.* italice.

510. — 18. Ian. *Ep. Baiocensis et Lexoviensis in Gallia Summo P.* — Si de bonorum temporalium iactura tantum ageretur, Magistri sequaces, qui non habuit ubi caput reclinaret, sustineremus utique, his contenti divitiis, quibus licet angustiat et egentes alios semper locupletabimus. *Considerantes vero et apprime scientes* (sicuti indubie comprobant impiorum

plausus haereseosque gaudium) *spiritualem vestram potestatem per temporalem reipsa adiri invadique dominium Petri nonnisi, ut libertas apostolica destruat, ministerium vestrum cohibeatur, dirumpantur Christi vincula, proiciaturque omnino, si quiverint, ipsius salutare iugum, non possumus quin amare doleamus, ingemiscamus, immaniaque scelera vobiscum, Beatissime Pater, detestemur ac reprobemus.* — Baiocis, die 18. Ian. 1860.

511. — 18. Ian. *Ep. Guadixensis in Hispania Summo P.* Eppus Guadixensis et Bastitanus provinciae Baeticae in Hispania Sanctitatis Vestrae pedibus iterum provolvitur, ad sui adhaesionem, pietatem, obedientiam et filialem amorem testandum erga Sanct. Vestram, publicationis causa *infamis libelli in Gallia, cui titulus 'Papa et Conventus,' auctore anonymo, qui nominatur sincerus catholicus, cum sinceritatis et catholicitatis nihil habeat praeter pellem, qua operitur ad sua iniqua consilia exequenda.* Oportet et haereses esse, ut et qui probati sunt manifesti fiant, quia *impii auctoris nefandi libelli et ipsorum miserandorum sequacium impudicae voci mille respondere voces orbis universi spectatissimae pro sacris Vestrae Sanct. iuribus propugnandis adversus sacrilegum libellum.* — Guadixi, XV Cal. Febr. 1860.

19. Ian. *AEp. Compostellanus in Hispania ad Reginam hispanice.*

512. — 19. Ian. *AEp. Neoeboracensis in America cum suis Suffraganeis Summo P.* Ea ipsa tempestate, qua in Sanctitatem tuam et S. Ap. Sedis iura fremunt gentes et populi inania meditantur, qua adstiterunt reges terrae et principes conveniunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius, convenimus et nos in longinquis hisce orbis terrarum regionibus, de illis quae religionis et s. fidei cath. in nostris dioecesium intersunt, deliberaturi. Ab ipso autem consiliorum nostrorum exordio mentis cordisque nostri oculos in te, utpote Pastorum Principem, Ecclesiae Caput et Christi Domini Vicarium, convertimus. — Persuasum omnino habemus, quod etsi factum calamitatibus et periculis tempus videatur, futurum tamen est, ut ea cuncta quae instant in revelationem Iesu Christi evadant. — Interea preces effundere non praetermittimus ad Patrem mi-

sericordiarum et Deum totius consolationis, ut te Caput nostrum divinitus constitutum protegat, tueatur. Adhortationes etiam unanimi consensu a nobis editas ad Clerum populumque nostrarum dioecesium mittere curavimus, ut et ipsi sine intermissione orationem faciant, quatenus per virtutem dexteræ Dei eorum, qui Ecclesiae ac S. Sedis Apost. iura evertere aggrediuntur, elidatur superbia, contumacia prosternatur. — Neoeboraci, die 19. Ian. 1860. (*Idem Praesules fusa et docta adhortatione ad Clerum ac fideles iura temporalia S. Sedis tuebantur.*)

513. — 19. Ian. *Ep. Buffalensis in America Summo P.* — In America nostra, et maxime per littora lacuum Erie et Ontario, qui dioecesim hanc alluunt, Catholici omnes Sedi Ap. addictissimi gemunt motique sunt dolore ob contumelias Vicario Christi illatas, et vix possunt indignationem contra perfidos eius persecutores cohibere. Et sicut olim Petro apprehenso oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, sic et nunc pro dignissimo ac dilectissimo Petri successore fiunt ad Divinum Pastorem orationes sine intermissione, ut tantum Pontificem Patremque amatum protegat, ac illi patrimonium Petri servet incolume. —

20. Ian. *Ep. Fanensis in Statu Pontif. ad fideles italice; tum Ep. Vicensis, et Maioricensis in Hispania ad Clerum hispanice.*

514. — 20. Ian. *Ep. Bovensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Tota quidem Catholica Ecclesia Sanctitatis tuae regimini a Deo Salvatore nostro commissa fluviales, ut ita dicam, lacrymas effundit. — Provinciae — exterarum gentium machinationibus atque incitamentis adactae a regimine omnium dulcissimo nendum iustissimo infando perduellionis scelere desciscebant; ab eo, inquam, regimine, quod seculorum vetustate firmatur, quodque Dei providentia ad Ecclesiae suae decus atque tutamentum est elargita. — Bovae, die 20. Ian. 1860.

21. Ian. *Ep. Tiburtinus, et Card. Ep. Senogalliensis in Statu Pont. ad Clerum et fideles italice; AEp. Quebecensis cum Suffraganeis in America Summo P. gallice; Vic. Ap. Mosulensis in Turcia Summo P. italice; Ep. Portus Ludovici in Africa Summo P. gallice.*

515. — 21. Ian. *Card. AEp. Strigoniensis in Hungaria ad Clerum.* — Dolor, quo cor nostrum vehementer afficitur, cogit nos ad specifica descendere, quia neminem vestrum esse arbitror, qui pari animi moerore non premeretur, dum e tenore pagellarum publicarum videt acheronta moveri, ut Beatissimo Patri ipsique Sedi Apostolicae eripiantur *ditiones, patrimonium S. Petri dictae, quae a duodecim circa seculis in possessione Summi Ecclesiae Pontificis existunt, et communi populorum suffragio gentiumque consensu pro eiusdem proprietate ea ex gravissima causa reputantur, ut Pontifex qua non unius nationis sed omnium populorum Doctor, Pater, ac Rector suis liberrime praesit, nec proinde ullius terreni Principis imperio subesse cogatur.* Ut adeo gravissimam toti Ecclesiae Catholicae, eiusque 200 milliones numerantibus filiis iniuriam inferret, qui tantorum iura in suo sanctissimo Capite violare attentaret. — Strigonii, festo S. Agnetis 1860.

22. Ian. *Ep. Conchensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

23. Ian. *AEp. Spoletanus cum Suffraganeis, et Ep. Fabri-anensis in Statu Pont. Summo Pont. et ad Clerum ac fideles italice; Ep. Oxomensis in Hispania Summo P. hispanice; Ep. Hagulstadensis in Anglia anglice.*

24. Ian. *AEppus tit. exercitus Siciliae Vicarius Ap. Summo P. italice.*

25. Ian. *Card. Ep. Aesinus in Statu Pont. ad Clerum et fideles italice.*

516. — 25. Ian. *Ep. Aversanus in Utr. Sicilia Summo P.* — Novorum errorum vaferrimi ac perversi artifices extiterunt, qui vanitate decepti sensus sui et simplicium corda pervertentes plurimos a recta fidei morumque semita abduxerunt, adeoque non mediocrem fidei ac moribus labem ac perniciem machinati sunt: hinc *importuna sceleribus ac vitiis omnibus perditorum hominum manus iustam ac legitimam a Deo consti-*

tutam spernentes dominationem in eam ipsam impudentissime sunt debacchati. Vesanas alii civicae nescio cuius caritatis vano quodam nomine discordias serere, seditiones fovere, divina atque humana iura omnia violare ac perturbare non dubitarunt. — *Haec autem teterrima sane mala*, retroactis forsitan temporibus inaudita, *totus christianus orbis et liberrime est execratus, et vehementissime indoluit*, et excellentem simul tuam demiratus est virtutem, qui divina plane sapientia nequid a tanta fluctuum iactatione Petri navis detrimenti caperet, providisti, verique apostolica firmitate furiosis adversariorum machinationibus obsistendo de pristino dignitatis tuae gradu haudquaquam passus es depelli. — Aversae, 8 Cal. Febr. 1860.

517. — 25. Ian. Ep. Aniciensis in Gallia Summo P. Cum e Cathedra Petri sicut e throno Dei beneficentissimo indesinenter defluant in toto terrarum orbe omnis generis bonorum flumina, quibus foecundatur, ditatur, et laetificatur mundus universus: nemo non videt, *ipsius sanctissimae Cathedrae damnum esse damnum omnium*, et ipsa dolente immenso dolore affici quicumque divinarum et humanarum rerum curam non abiecerunt. — Eppus Aniciensis et Capitulum Ecclesiae Cathedralis nec non et totus Clerus ac eiusdem dioecesis fideles *propterea iudicavimus, quo firmo mentis assensu detestemur errores illos vaferrimos, quibus iura temporalia Sedis Apost. impugnare aut minuere nituntur perversi incautiae homines.* — Anicii, die 25. Ian. 1860.

518. — 25. Ian. Ep. Blesensis in Gallia Summo P. Ut primum exarsit quod hisce miserrimis diebus Sedi Apost. illatum est bellum *sacrilegum*, ad Sanctitatis Vestrae pedes vota mea deposui. — Cum adversarii nedum indignatione publica ab inceptis deterreantur, in dies fiant audaciores, atque in Sedem Ap. quasi consertis armis datoque signo aperte conspirent, *adsumus et nos*, ut Sanctitati Vestrae nova praebeamus amoris, reverentiae, atque obsequii testimonia, *ad tuenda iura sua nos nostraque omnia illi offerentes, quaecunque approbat approbantes, quaecunque damnat damnantes.* — Blesis, die 25. Ian. 1860.

25. Ian. Ep. Seccoviensis in Austria ad Clerum et fideles germanice.

519. — 25. Ian. Ep. Quinque-Ecclesiensis in Hungaria ad Clerum. Non vos latet, quantas *infernalis hostis technas*

paravit ad subruendum in his terris regnum Dei. — Ad assequendum malesanum suum finem per nefarias exquisitissimasque nequitias, machinationes, inauditam perfidiam, et violentiam impetit nunc ipsum Christi in terris Vicarium, — *ipsumque Christum chlamyde exuere intendit, cum eius Vicarii temporalia, fiete quidem ex parte, reipsa vero ex toto, eripere attentat*, eumque ad sortem pensionarii Principum et populorum catholicorum detrudere viribus omnibus adlaborat. — Quinque-Ecclesiis, die festo Convers. S. Pauli 1860.

520. — 25. Ian. *Ep. Hildesiensis in Germania Summo P.* Quae ab impiis hominibus patrata sunt et adhuc moliuntur contra sacrosancam personam tuam et Sedem Ap. maxima indignatione ac tristitia Eppatum affecerunt universum. — Mihi gratissimum officium est, eorum (fidelium dioecesis) sincerissimos devotionis et fidelitatis erga S. Sedem et ss. personam tuam sensus ad Sanctitatis tuae pedes deponere. — Hildesii, die 25. Ian. 1860.

521. — 25. Ian. *AEp. Halifaxiensis in America Summo P.* — Cum hoc funestissimo tempore non desint inter Catholicos etiam Principes S. Sedis Ap. inimici, qui Te *regali dominio, omni lege ac totius mundi plausu antiquitus sancito*, expoliare attentent: ideo nos tamquam haeredes bonorum Ecclesiae communium ac patrimonii S. Petri vere participes vocem manusque attollimus contra attentatum scelus. Dum ex una parte firmissime credimus Ecclesiam in aeternum subsistere posse absque regimine politico sui Capititis, attamen tota historia Ecclesiae et plus quam mille annorum experientia apertissime docent Caput omnium Christifidelium ubique terrarum et Regem debere esse et Pontificem. Exuere te, Beatissime Pater, chlamyde regali et alterius cuiuscunque ditioni te subiicere orbi catholico opprobrio esset, et maiestate catholicae religionis in hoc seculo XIX omnino indignum. Eadem ratione *Statum Pontificium quodam modo vel sub quocunque praetextu minuere, vel quamlibet eius partem exsecare et de ea aliter disponere nec penes Principum nec populorum Romae nec Italiae potestatem esse affirmamus*; sanctissimo enim titulo quo totum et unaquaeque pars servatur ac defenditur; et ideo eam *sub quocunque praetextu vi rapere vera rapina est et sacrilegium, utpote summi iuris Dei et sanctae*

eius Ecclesiae infractio. — Halifaxiae Novae Scotiae, die 25. Ian. 1860.

522. — 25. Ian. *Ep. Arichatensis in America Summo P.* — Audivimus, Beatissime Pater, et quidem haud sine animi summo dolore, de *nefaria perduellione, nefandisque conatibus*, quibus *perditissimi homines Vestrae Sanctitatis Sacrum Principatum temporalem non solum perturbare, sed etiam penitus evertere impie conantur.* — Apud S. Ninianum, die 25. Ian. 1860.

523. — 26. Ian. *Ep. Carpensis in Italia Summo P.* — Quis unquam inter veraces catholicos non aegre ferat, partem illius *Civilis Principatus*, quo a tot retro seculis *providissimo Divinae Sapientiae consilio supremi Ecclesiae Christi Pastoris libertas sarta tectaque in suo munere peragendo servata fuit, modo ab hominibus perduellibus iniuste occupari ac sacrilege detineri?* — Interim tamen habes, Beatissime Pater, unde aliquantulum lenire poteris dolorem tuum. Habes enim *omnium Epporum S. Cath. Ecclesiae miram atque constantem consensionem* in reprobanda malorum hominum nequitia; — habes *quotquot sunt in mundo veri Christifideles*, qui pariter cum suis pastoribus *haec impia et nefanda opera tenebrarum uno corde unoque ore penitus execrantur.* — Carpi, die 26. Ian. 1860.

524. — 26. Ian. *Ep. Premisliensis Gr. C. in Austria Summo P.* Nefarii sceleratorum ausus — universum catholicum orbem gravi et iusto repleverunt moerore. — Nunc ipsum Caput aggrediantur, et *sacrilegam manum ad diripiendum pietate fundatum S. Petri patrimonium extendunt, ut splendore et potentia spoliatum supremum Ecclesiae Pastorem, quem divina sapientia in regenda Ecclesia plena libertate frui et a nemine dependere voluit, Principibus quarundam nationum — subiiciant.* — Premisliae, die 26. Ian. 1860.

27. Ian. *Ep. Larinensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italicæ.*

28. Ian. *Card. Ep. Perusinus in Statu Pont. Summo P. italicæ; Ep. Legionensis in Hispania ad fideles hispanice.*

525. — 28. Ian. *Admin. Apost. Leopoliensis Gr. C. in Austria ad Clerum.* — Homines perversissimi novarum rerum studiosi, extranei passim, non minus religioni infensi quam superbiae spiritu omnisque generis passionum aestu agitati, *contemta legitimi Principis una Ecclesiae Capitis auctoritate, divinis aequae ac humanis sanctionibus nixa*, — violenta atque adeo temeraria manu arripuerant habenas regiminis. — *Mirabili omnium per orbem populorum catholicorum consensu, qui universalis fidei atque erga S. Sedem Ap. pietatis nec non inconcusae fidelitatis professionis speciem praesetulit, immane illud sacrilegae perduellionis crimen condemnatum et execratum exultat.* — Ast adversus tales omnium catholicorum expectationes et universi orbis pacem anhelantis desideria princeps tenebrarum atque omnis seditionis protoparens, portis inferi proripiens, antiqua sua mendacii et homicidii arma nuperrime evibravit. (*De libello Parisiis procuso sermo uberius instituitur tum de literis Imperatoris Gallorum ad Summum Pontificem.*) — Sacerdotalem vestram et pastoraalem conscientiam reddendae quondam in tremendo iudicio rationis memoria onerantes, per viscera misericordiarum Christi vos obsecramus, ut — *vividissimum sensum intimae catholicae communionis cum S. Sede Ap. excitare et adversus pestiferas novatorum insufflationes salvam semper et incorruptam conservare allaboretis. Principiis autem doctrinae catholicae de divina Primatus apostolici institutione innixi, facile extingvere poteritis omnia tela nequissimi ignea, quae hisce diebus adversus civilem Romanae Ecclesiae Principatum evibrare ausa est abiectissimorum impostorum perfidia. Qui enim Petro eiusque successoribus claves regni coelorum concredidit, idem Deus voluit, ut manus claves huiusmodi sustinentes numquam ligentur cuiuscunque mortalium arbitrio.* Qui porro in Petro eiusque successoribus Petram posuit, atque super eam Ecclesiam suam aedificavit, ne portae inferi praevalerent adversus eam : idem Dominus lege aeterna cautum esse voluit, ne adversus eandem Ecclesiae petram ulla terrestrium potestas sive Principum dictaminibus, sive multitudinis plebiscitis praevaleat. Qui denique in Petro eiusque successoribus sui in terris Vicarium constituit, ipse Christus Dominus aeternae suae gloriae refulgentiam omnibus, qui dantur sub sole, dignitatis et maiestatis radiis in eadem resplendere voluit; unde ne-

cessario consequitur, totius Ecclesiae Caput nulli membrorum mystici corporis Christi sive sublimitate sive nobilitate cedere posse; omnium denique christianorum Patrem nemini filiorum sive potestate sive maiestate fieri posse inferiorem, quinimo universae familiae christianorum moderatorem, Reges et Principes tamquam filios suos divina auctoritate in viam salutis dirigentem, cunctis regiae maiestatis attributis insignitum esse debere, quae nisi figmentum sint absque essentia et titulus absque obiecto, illi terrarum possessioni fundata sint oportet, quam sacro et gravissimo omine omnium seculorum omniumque populorum pietas S. Petri patrimonii titulo insignivit, atque Principis Apostolorum eiusque successorum haereditatem sacram et inviolabilem proclamavit. Sic igitur *Dei et Salvatoris nostri aeternis promissionibus excitati profitemur et docemus: Civillem Romanae Ecclesiae Principatum singulari divinae illius omnia regentis et moderantis providentiae consilio datum fuisse Romano Pontifici, ut ipse nulli civili potestati unquam subiectus supremum apostolici ministerii munus sibi ab ipso Christo Domino divinitus commissum plenissima libertate ac sine ullo impedimento in universum orbem exerceat.* — Leopoli, die 28. Ian. 1860.

526. — 28. Ian. *Eppi provinciae Neo-Aurelianensis in America Summo P.* Ad secundum provinciale concilium celebrandum Divina favente gratia Patres provinciae Neo-Aurelianensis de novo congregati sunt. Quaecunque invocato Divino Spiritu ad gloriam Dei et salutem animarum promovendas statuenda duxerunt, Sanctitati Vestrae submittunt, ut si quae in bonum religionis statuta sint, *sancita infallibili Apost. Sedis auctoritate robur accipiant*, si vero aliquid minus rectum irrepperit, *S. Petri gubernaculo detrimenti periculum avertatur. Firmiter enim credimus et profitemur, Christum auctorem et consummatorem fidei nostrae beatum Petrum elegisse pro suo Vicario in terris. Illi claves regni coelorum tradidit, illi soli pascendi oves et agnos curam commisit.* — *Sedes Apostolica semper fuit et semper erit columna et firmamentum veritatis, mater et magistra omnium ecclesiarum. In Sanctitate Vestra, quem Providentia semper benigna in aedificationem et exemplum nostrum in Petri principatu constituit, invenitur omnis veritas salutifera, omnis veritatis tutamentum.* — Heu! quanto

dolore perstringimur, audiendo, *sacrilegis manibus*, armis et machinationibus undique bellum Sanctitati Vestrae et Sedi Ap. inferri. — An *regnum antiquissimum* regimen discere debet ab illis, qui mane florent et transeunt, vespere decidunt et are-scunt? Num qui totum regit orbem, impar erit propriae domui disponendae? Attamen dum *abhorremus sacrilegos istos conatus*, misericordiam Dei implorare non cessamus, ut fiat pax in virtute sua. Neo-Aureliae, die 28. Ian. 1860.

527. — 29. Ian. *AEp. Camertium in Statu Pont. Summo P.* — Quoniam inimicus homo — in ditionis tuae Civitatibus zizanium seminare non cessat, nonnullasque provincias adhuc satanico suo regit imperio, *liceat Camertium AEppo et Metr. Canonicorum Collegio totius Cleri et populi sensuum interpreti contra huiusmodi nefarios ausus vocem attollere, et illi Epporum totius orbis adiungere, qui superno veluti afflatu perculsi unanimi consensione qua voce qua scriptis omnimoda sapientia ac doctrina refertis ad potestatem spiritualem libere exercendam necessarium temporale regimen in Supremo Hierarcha proclamant.* — Camerini, IV Cal. Febr. 1860. (*Idem APraesul qua Administrator Eccl. Treiensis die eadem similem huic fecit declarationem.*)

528. — 29. Ian. *Ep. Recinetensis in Statu Pont. Summo P.* — Si vel laici ipsi ex Civilis tui Principatus eversione conscientiae suae detrimentum parari pertimescunt, iniuriamque sacris Ecclesiae iuribus inferri vident, qui fieri possit, ut catholicae Ecclesiae administri aequo ferant animo bellum iniquissimum adversus illam, a cuius libertate ipsorum libertas actionis est repetenda? Equidem, Beatissime Pater, *civilis tuae independentiae causa cum totius quoque Clericatus catholici causa ita devincta est, ut illa quoquo modo aut imminuta aut labefactata haec quoque necesse sit ut vel in summum discrimen veniat, vel excidat procul dubio.* Itaque vocibus totius sacerdotii catholici — nos et nostras adiungimus. — Recineti IV Cal. Febr. 1860.

529. — 29. Ian. *Ep. Mariannensis in America Summo P.* Haud parvo moerore cordis affectus inspicit universus orbis catholicus, quibus quantisque tribulationibus exercearis. — Sed

quod vehementius dolendum, quodque aegerrime tulimus, audivimus quosdam ex illis, qui prae ceteris tenebantur gratias Deo et Ecclesiae S. agere, cum Divina ita disponente misericordia svavissimo fruerentur pontificio regimine, pravo exemplo abducti et pessimis sollicitationibus seducti paternam mansuetudinem aspernantes sub alia haud ita svavi ditione appetunt subiecti esse. Imo *omnia iura calcantes, ausos fuisse contra legitimam auctoritatem temere se sublevare, et D. Petri patrimonium distrahere, vel saltem minuere attentasse.* — Mariannae in Brasilia, die 29. Ian. 1860.

29. Ian. *Ep. Civitatis Plebis in Statu Pontif. ad Clerum et fideles* italice; *Ep. Carnutensis in Gallia* gallice.

530. — 30. Ian. *Ep. Suthwarcensis in Anglia Summo P.* — Dolemus rerum civilium in ditione pontificia perturbationem; *dolemus per apertam vim abreptas fuisse civitates et provincias, atque in iis conculcata fuisse sanctissima maiestatis et domini legitimi iura.* — Illa provincia atque universa ditio pontificia successoribus D. Petri data fuit, quo plenior esset decretorum auctoritas atque in iis ferendis libertas. — Suthwarci, die 30. Ian. 1860.

31. Ian. *Ep. Balneoregiensis in Statu Pont. Summo P.* italice; pariter *Ep. Administrator Messanensis in Utr. Sicilia*; porro *AEp. Burgensis cum suis Suffraganeis in Hispania Summo P.* hispanice; *Ep. Gienensis in Hispania ad Clerum ac fideles* hispanice; item *AEp. Vallisoletanus cum Suffraganeis ad Reginam* hispanice.

531. — 31. Ian. *Ep. Tarvisinus in Regno Veneto Summo P.* Infanda, quibus Te effroenatorum hominum impietas multis abhinc mensibus obruit, mala audientes, — fieri non potest, ut acerbissimum ulterius cohibeamus dolorem. — Non hoc validi prohibent obcoecatorum hominum clamores, non efferatae hostium minae, non omnia insani deliramenta furoris. — Tu vero, Pater Sanctissime, — sive inter dolosas Ecclesiae hostium machinationes, sive inter aperta efferatorum hominum bella maiores etiam in dies confide te manere triumphos Etenim tu es Petrus — illi insidens lapidi angulari, super quem qui ceciderit

confringetur, super quem vero ceciderit, conteret eum. Haec verba non praeteribunt. — Apostolica nos benedictione, Pater Beatissime, confirmare ne renuas, qua mire adiuti tanti Pontificis nomen tueri, dire impetita Ecclesiae S. iura defendere, perditorum hominum deliramenta cohibere possimus. — Tarvisii, die 31. Ian. 1860.

532. — 31. Ian. *AEp. Bracarensis in Portugallia Summo P.* — *Exitiosa et funesta doctrina, quae — contendit habere ut principia et effata iuris fortuitos eventus anarchicorum tentaminum*, quos fortuna secundavit, et vis forte sustineat, quasi eos vis posset a vitio originis mundare, — *haec sagitta venenata, propinqua vibrari contra sacra iura et libertates Ecclesiae in iniusto tentamine sancienti tamquam ius flagitiosam usurpationem ditionum Ecclesiae, quas Sanctitas Vestra eiusque augusti praedecessores uti Principes temporales rexerunt*, — anchora ista demagogiae — etiam in discrimen adducit omnes institutiones et regalia solia. — Non poteram, Sanctissime Pater, quum filius S. Cath. Romanae Ecclesiae essem atque Pastor quamvis indignus huius magnae portionis gregis Iesu Christi, non poteram nec debebam non concitari atque meam vocem adiungere vocibus ac expositionibus Catholicorum et doctissimorum Epporum Galliae, Hispaniae, aliarumque cath. regionum, meam humilem sed vehementem et veram testificationem coniungens testificationibus illorum, — contra inconsequentem, periculosam, atque non cohaerentem doctrinam famosi opusculi, cuius inscriptio est, 'Papa et Conventus,' atque contra quamlibet vim, quae adhiberi possit in sacra iura Sanctitatis Vestrae circa summam potestatem, civilem administrationem regimenque politicum ditionum possessionumque, quas Sanctitas Vestra, vestrique augusti praedecessores adeo paterne uti temporales principes gubernarunt. — Bracarum, pridie Cal. Febr. 1860.

533. M. Ianuario. *Vic. Apost. de Curaçao in America Merid. Summo P.* In hisce quoque longinquis regionibus cum summo animi nostri dolore cognovimus *hostium Ecclesiae conatus nefariorumque hominum machinationes*, qui civilem Ap. Sedis principatum oppugnantes, aliquas provincias beati Petri patrimonii Tuae Sanctitati eripere ausi sunt. Nos quoque — no-

mine omnium fidelium in variis huius Missionis insulis Neerlandicis dispersorum debilem *voce* nostram iungimus *voci* totius orbis catholici et solemniter protestamur contra dictam impiam sacrilegamque iurium tuorum violationem. Convictionem plane habemus, temporalem Apost. Sedis principatum praesertim hisce temporibus ad regendam Ecclesiam esse necessarium atque intactum omnino conservandum contra multifarios iniustosque eius oppugnatores. —

Mense Februario.

1. Febr. Card. Ep. Sabinensis in **Statu Pont.** ad fideles italice; Card. AEp. Mechliniensis in **Belgio** ad Clerum et fideles gallice; Ep. Herbipolensis in **Bavaria** ad fideles germanice.

534. — 1. Febr. Ep. Cliftoniensis in **Anglia** Summo P. — Nimio dolore affligimur audientes, quot et quanta pericula Ecclesiam undequaque invadunt et Christi Vicarii cor paternum exagitant. — *Civile imperium, quod ad tutamen libertatis eccles. potestatis S. Romana Sedes per tot secula tenuit, perduelles homines nefario ausu subvertere conantur*; quod ut faciant, nulli iniuriae, nulli mendacio adversus ipsam Romanam Sedem eiusque fautores parcendum putant. — *Nostram erga Sanctitatem Vestram, S. Rom. Sedem eiusque inconcussa iura stabilem fidelitatem profitemur.* — Cliftoniae, 1. Febr. 1860.

2. Febr. Card. Ep. Tusculanus, et Eppi provinciae Spoletanae, item Campaniae in **Statu Pontif.** ad Clerum et fideles italice; Ep. Brugensis in **Belgio** gallice; Eppi Tergestinus, et Vegliensis in **Austria** italice; Card. AEp. Coloniensis, et Ep. Moguntinus in **Germania** germanice; AEp. Ultraiectensis in **Hollandia** hollandice.

535. — 2. Febr. Ep. Mindensis Ordin. S. Luciae in Utr. **Sicilia** Summo P. Spiritus ille nequam, qui multifariam multisque modis terram perambulat, — novissime et ad nostram horam in protestantium scholas exsufflans, principum penitiores recessus pervadens, Te Pontificem augustissimum imperio in tuos *civili* contendit exspoliare: pro nihilo habendum svadens imperium huiusmodi, *quod vere tutamen et custos est*, quo civium societas coalescit et firmatur, spernit adhuc bis septem seculorum longae-

vitatem hanc Ecclesiae possessionem testantium, et iura haec ut sacra habita et venerata. — *Ego et populus meus hic Luciensis* — causae tuae addictissimi, ei, cuius vices geris in terris, ineffabilia vota non solum promimus, sed *concordans desiderium* quoquo modo ubique *testabimur*, scriptis, precibus et sanguine, si oportuerit, pro fide nostra, — *pro servanda auctoritate tua spiritali ac illa etiam temporali, quam haeresis politices ambagibus cooperta et suffulta ad nihilum redigere connititur.* — S. Luciae, die 2. Febr. 1860.

536. — 2. Febr. *Ep. Eporediensis in Sardinia Summo P.* — In acerbissimo, quo iamdiu torqueor, angore ob impiissimum bellum a tenebrosis sectis in S. Sedem indictum divi Petri Ap. Principis, — non mediocri solatio est mihi *universi dioecesani Cleri erga supremam tuam maiestatem sincerissima devotio, et in asserendo seu defendendo Ecclesiae Romanae regno temporali alacritas et constantia.* — Quemadmodum quando ab impiissimis perduellionibus Urbe inquinata exulare coactus es, eorumdem nefasta facinora toti dioecesi denunciavi, Apost. Sedis iura tuique principatus rationes et merita vindicavi, — sic nupero anno ea omnia dioecesanis meis iterum memoravi tribus pastoralibus epistolis, ipsisque patefeci, quae de praeservando et tuendo Pontificio principatu tum cum bellum inchoatum est edicta et promissa fuere, heu nimium fallaciter, nec non contradictoria, impudentissima et absurda inimicorum commenta refelli. — Eporediae, die 2. Febr. 1860.

537. — 2. Febr. *Ep. Nannetensis in Gallia Summo P.* — Quando Scriptores perversi ac mendaces ausi sunt dicere, *presbyteros Galliarum non consentire cum Eppis suis in iuribus ditiosis temporalis S. Petri defendendis, non amplius sese continuerunt. Plures sponte ad me venerunt, testantes se numquam defecturos in suprema potestate Vicarii Christi tuenda atque in sua ditione temporali propugnanda. Brevi, scilicet intra octo vel decem dies omnes sacerdotes huiusce dioecesis huic protectioni scriptis adhaeserunt.* — Igitur libentissime iterum pronuncio coram Vobis, o Pater et Eppe animarumstrarum, haec verba iuramenti, quae olim pronunciavi in die consecrationis meae; iura, honores, privilegia, auctoritatem S. Rom. Ecclesiae, Domini nostri Papae et successorum — conservare, defendere, augere et promovere curabo. Nec ego solus sum, sed mecum

est totus Clerus huius Ecclesiae, cuius protestationem ad pedes Sanctitatis Vestrae depono. — Nannetis, die 2. Febr. 1860.

538. — 2. Febr. *Ep. Neosoliensis in Hungaria ad Clerum.* — Non est de praesenti ea intentio nostra, ut fusim enarremus, *quonam impietatis et violentiae apparatu impetatur legitima visibilis Ecclesiae Capitis potestas*: cum haec impia conamina alioquin in omnium ore versentur. — Nec est propositum nostrum, ut evincamus, quantopere ea, quae Sedi Ap. imminent, mala et pericula omnis legitimae consociationis fundamenta subversum eant, novaeque et omni, quae hucdum genus humanum premebat, immanioris barbariei invectionem minentur. — Illud unum volumus, — ut omni quo possumus modo vos — ad opem a Deo Omnip. — cohortemur. — In S. Cruce, festo Purif. B. M. V. 1860.

539. — 2. Febr. *Ep. Weszprimiensis in Hungaria ad Clerum.* — Illis, qui consilium fecerunt, ut raperent gloriam Domini, *patrimonium S. Petri communi omnium catholicorum tutelae creditum, lapis est offensionis et petra scandali*, spoliisque eiusdem omnis inhiat inexplebili aviditate rapacitas; — recentius manifestata sunt sensa sollicitae antea simulata illorum etiam, qui rugientes de excelso, aut sedentes in insidiis, de discordia et scissione se existimant fortiores, — qui disertis adversus iustitiam, eruditi pro falsitate, *truncum in manibus Romani Pontificis relinquere cupiunt imperium*, ac legitima illius venantur partim aperta vi, partim adulationibus vanis et falsis. — Attamen Dominus cum iratus fuerit misericordiae recordatur. — Propterea nos, quia causam eius agimus, non timebimus, cum turbabitur terra. — Si unquam alias, nunc certe summa animorum consensione — testatam reddere debemus tenerrimam, quam Christi his in terris Vicarius iure sibi vindicat, pietatem ac filialem devotionem. — Weszprimii, festo Purif. B. M. V. 1860.

540. — 2. Febr. *Ep. Rosnaviensis in Hungaria ad Clerum.* — Ab undecim inde seculis *Romani Pontifices* in principe Apostolorum cathedra beati Petri successores *relate ad civile provinciarum legitime acquisitarum sceptroque suo parentium dominium pari cum aliis terrae principibus censentur supremae gradus, suntque cunctis dominatione terrestri antiquiores.* In pace et iustitia fundata est omnis eorum potestas, quam ipsi pro provehenda vera et reali crediti sibi populi prosperitate

conscientiose non minus ac providenter exercent, et cuius integritas ac independentia in praestabilito per pacta publica Statuum Europaeorum ordine tanti per omnes sani consilii viros — semper visa est momenti, ut illa in crisim vocata pax et tranquillitas totius Europae periclitari censeretur. — *Dum nos pro defensione temporalium Summi Pontificis iurium vocem nostram attolimus, simul causam omnium Potentatorum agimus; neque vero id alio ex respectu facimus, quam quod Ecclesiam Catholicam in manutenendo morali mundi ordine, cuius basim ius et iustitia constituit, et quo succusso socialis quoque et politici ordinis vincula solvi necesse est, e divina sua institutione praecipuas partes habere persvasi saltem filialis nostrae erga summum Ecclesiae Caput pietatis officium explere arbitremur, dum nostro et vestro ipsorum, commissique vobis populi nomine contra intentatam patrimonii Petri spoliationem, suis alioquin auctoribus ultionem allaturam, solemniter reclamare pergimus.* Suffragatur nobis hac in parte totius catholici orbis mirus et exemplo carens consensus, vix unquam in tam universali et non provocata expeoratione semet manifestans. Et si quando causa aliqua per modum plebisciti acta est, profecto causam integritatis patrimonii S. Petri pene tot millionibus suffragiorum defendi, quot in orbe catholico censentur fideles, nemo non videt. — Rosnaviae, in festo Purif. BMV. 1860.

2. Febr. *Ep. Tudensis, Carthaginensis, Valentinus, et Salmanticensis in Hispania*, primus Summo P. ceteri ad Clerum ac fideles hispanice; porro *Ep. Rosensis, et Pacensis in America ad Clerum et fideles* anglice et hispanice; *Ep. Cliftoniensis in Anglia* anglice; *Vic. Cap. Corcyrensis in Insulis Ioniis Summo P.* italice; *Ep. Algeritanus in Gallia ad Clerum* gallice; *AEp. Tolosanus in Gallia ad Clerum et fideles* gallice.

541. — 2. Febr. *Ep. Dromorensis in Hibernia Summo P.* — Te successorem beati illius Apostoli, super quem Salvator mundi Ecclesiam fundavit, — *te supremum controversiarum iudicem, te Pastorem totius gregis, tam ovium quam agnorum, te Christi in terris Vicarium toto corde agnoscimus et veneramur. Hanc doctrinam et filialem reverentiam veluti haereditatem amplissimam a maioribus nostris accepimus.* — Haud equidem ignoramus, quod perduelles illi ac ingrati homines

(patrimonii spoliatores) numquam non proclamant nihil se contra religionem moliri, catholicos esse, quinimo, si Superis placeat, spirituali tuae iurisdictioni obsequentissimos. Quae si vera essent, hoc solum probarent, eos nondum incredulos, *raptores* tamen *esse sacrilegos*, et, ut ait Apostolus, infideli peiores, cum fidem quam tenent operibus denegent. — Nos non latet spirituales tuam iurisdictionem Christi promissionibus fulcitam sartam tectamque futuram, licet, quod Deus avertat, regno tuo spoliatus iterum exulare coactus esses aut in carcerem detrusus; attamen *civilis illa tua dominatio super provinciis intra Italiae fines tibi subiectis cum sit toti Ecclesiae utilissima, fortissimum praebere munimen ad iura tua spiritualia tuenda ratione et experientia constat.* — Neuveriae, die 2. Febr. 1860.

542. — 2. Febr. *Ep. Conversanensis in Utr. Sicilia Summo P.* — In Deo solum, qui in tantis rerum publicarum fluctibus Te tuamque amplitudinem conservet incolumem, — spes nostra reponenda est. Ad eum confugimus, — ut ipse velit — tuam apostolicam dignitatem ac dominationem sartam tectam tueri. —

543. — 3. Febr. *Ep. Albaregalensis in Hungaria ad Clerum.* — Singuli — sacerdotes Collectam etc. — accipiant, — ut Deus Omnipotens — mittat angelum fortem, qui infensissimos Ecclesiae et S. Sedis Pontificiae hostes humiliet. — Albae Regiae, die 3. Febr. 1860.

4. Febr. *Ep. Fabrianensis in Statu Pontif. Summo P.* italice; *Eppi item Nolanus, et Andriensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles* italice; *AEp. Turritanus in Sardinia Summo P.* italice; *Ep. Cauriensis in Hispania ad Clerum ac fideles* hispanice.

5. Febr. *Ep. Agrigentinis in Utr. Sicilia Summo P.* italice; *Ep. Ruremondensis, et Vic. Ap. Luxemburgicus in Hollandia ad Clerum ac fideles* hollandice et germanice; *Eppi Palentinus, et Iacensis in Hispania* hispanice; *Ep. Mandelensis in Statu Pont. ad Clerum et fideles* italice.

544. — 5. Febr. *Ep. Quinque-Ecclesiensis in Hungaria*

ad Clerum. Sequamur vocem Supremi Pastoris nostri (Encycl. Papae 19. Ian.), attollamus in humilitate et cordis contritione manus ad coelum, clamemus ad Dominum etc. — Quinque-Ecclesiis, die 5. Febr. 1860.

545. — 5. Febr. *Ep. Trevirensis in Germania Summo P.* — Omnes sanctae huius Ecclesiae filii, utpote membra Christi, intimo dolore affecti, iniurias supremo huius corporis Capiti illatas acerbissime ferunt ac vehementissime dolent. Iidem *sacrilegos contra Civilem Romanae Ecclesiae Principatum impetus* turbatorum istorum *uno animo atque una voce detestando* suam erga Sedem Apost. reverentiam obedientiamque, et filialem erga Sanctitatem tuam pietatem devotionemque libere et ingenue profitentur. Innumeris epistolis ex omnibus catholici orbis regionibus ad Te directis — binae literae fidelium vetustissimae huius dioecesis Trevirensis accedunt, praeceuntibus civitatum Trevirensis et Confluentinae civibus, quibus et oppidani et vicani 700 fere parochiarum ea alacritate sese adiunxerunt, ut 80 millia nominum subscriptorum — reperiantur. — Treviris, die 5. Febr. 1860.

546. — 6. Febr. *Ep. Corneti et Centumcellarum in Statu Pont. Summo P.* — Coelum testantes, coramque terrarum orbe vocem attollentes, nuper *dolose praedicta principia et commenta super civili Summorum Pontificum principatu, utpote iniusta et falsa repudiamus detestamurque, provinciisque, quae tuo paterno regimini aliorum nequitia potius inductae sese modo propriuerunt, iniquae rebellionis notam esse inurendam gravissimo etiam laicorum prudentum iudicio convenimus, et quam asserimus verbis, factorum virtute et constantia sententiam nostram Deo adiuvante confirmare praestabimus.* — Die 6. Febr. 1860.

547. — 6. Febr. *Card. AEp. Strigoniensis in Hungaria ad Clerum.* — Si quando verificatum est illud, *vox populi vox Dei,* impletur profecto magnifice his inprimis diebus, dum pro lenimine doloris Summi Antistitis quotidianis pagellis instruimur, — quod admirabili plane aemulatione innumerae Ecclesiarum particularium provinciae, parochiae, piae confraternitates, etc. scripto exaratis super afflictione Capitis sui cordialis compassionis sensibus et turmatim ad aram Altissimi pro Patre necessi-

tates patiente depositis subsidiis manifestent, nihil sibi esse antiquius, ac ut patiente uno membro compatiantur et ipsi qua membra, dum autem patitur ipsum Caput, viribus unitis opere et sermone compassionem suam urbi et orbi notam faciant. — Strigonii, die 6. Febr. 1860.

6. Febr. *Ep. Cordubensis in Hispania ad Clerum ac fideles*, item *Ep. provinciae Tarraconensis ad Reginam hispanice*; *Vic. Ap. Scopiensis in Turcia Summo P. italice*; *Ep. Melitensis ad Clerum ac fideles italice*.

548. — 6. Febr. *Ep. Conimbricensis in Portugallia Summo P.* — Illud menti penitus mihi infixum est, quod temporalis potestate si detrudaris, Beatissime Pater, non spiritualem Divo Petro et in eo tibi dignissimo eius successoris a Servatore hominum creditam, sed forte, quod absit, liberum potestatis huius catholico in orbe usum aliquando amittas. Fausto sane in Ecclesia eventu illi etiam, qui talia intendunt, plane fatentur, quod nec negare possunt, te tum in spiritualibus totius catholici orbis, tum in Romanarum ditionum imperio nulli esse obnoxium Principem. At, miserum! iidem illi non coecitate mentis verum animi nequitia intendere mihi videntur, sub prioris potestatis facilius exercendae specie posteriorem vel quam minimam reddere, vel funditus evertere. — In dubium vocari nequit, non iis in ditiones suas quam tibi in pontificias potiora inesse iura. — Conimbricae, 6. Febr. 1860.

549. — 6. Febr. *AEp. Limanus in America Merid. Summo P.* — Eppatus Ecclesiae Cath. adhaerens suo Capiti illi unanimitè reiicit, improbat, et damnat seditionem audacissimam, quae tantum praebet scandalum, ut exitialem et temerariam. *Omnes Pastores extollimus vocem una cum Beatissimo Papa nostro Pio IX, omnes solemniter protestamur — adversus actiones seu processiones quascunque vestrum temporale imperium attentantes, aut aliquam licet minimam partem patrimonii Romani secare volentes.* —

7. Febr. *AEp. Luccanus in Etruria Summo P. et Ep. Veronensis in R. Veneto ad Clerum italice*; *AEp. Monacensis in Bavaria ad Clerum ac fideles germanice*; *Ep. Harleensis in Hollandia hollandice*; *Card. AEp. Hispalensis in Hispania Summo P. hispanice*; *Ep. Liverpolitanus in Anglia*

ad fideles anglice; *Ep. Clogheriensis in Hibernia Summo P.* anglice.

550. — 7. Febr. *AEp. Colocensis in Hungaria ad Clerum.* — Tristes Encyclicae huius Epistolae (SS. Patris de 19. Ian.) tenores manifeste produnt, situm Sanctissimi Patris nostri, et quia a salute Capitis cumprimis dependet salus corporis, totius Ecclesiae nostrae afflictum ac impendentibus periculis refferunt omnino esse. Primitivus, e quo calamitas haec promanat, fons adeo est cognitus, ut de eo verba facere haud necessum esse existimem; silentio attamen praeterire non possum, illam potissimum ex infensis Religioni placitis perversisque principiis, ambitione item ac exorbitante dominandi cupidine repetendam esse. *Haec vitiorum congeries pacto cum revolutione foedere legali proprietati stabilitoque publicis Europae tractatibus rerum ordini vim inferre pergit*, nec ulla malarum artium genera dedignatur, modo ea ad praestitutos sibi fines possint conducere. Hinc est, quod ipsa solii pontificii dignitas sacrique patrimonii securitas atque sublimis etiam personae in terris Vicarii libertas haud exiguo exponatur discrimini. — Quod reliquum est, fideles — crebrius adhortemur, ut stent firmi in fide, — deplorent hodiernorum temporum calamitatem, in quibus irridetur fidelium simplicitas, eviscerantur arcana Dei, quaestiones de altissimis rebus temerarie ventilantur, omnia sibi usurpat humanum ingenium, fidei nihil reservans, — irruit in divina, clausa et signata non aperit sed diripit etc. (Bern.) — Colocae, die 7. Febr. 1860.

551. — 7. Febr. *Ep. Rottenburgensis in Germania Summo P.* Machinationes et nefanda scelerum molimina, quae inimici nominis christiani adversus S. Sedem Apost. tentare sunt ausi, meum animum et animos Christifidelium dioeceseos Rottenburgensis valde contristaverunt. Ex intimis cordibus detestantur *impiissima sacrilegia*, quae improbi isti homines in Ecclesiam Christi et in Te Vicarium suum committere pergunt. In signum doloris vehementissimi, quo fideles curae meae subiecti propter Sanctitatem tuam afficiuntur, 33, 633 ex iis nomina sua literis hic adiectis subscripserunt. — Rottenburgi, die 7. Febr. 1860.

552. — 7. Febr. *Ep. Oriolensis in Hispania Summo P.* Ipsa heroica constansque fortitudo, quam ostendit in S. Petri Sedis iuribus temporalibus sustinendis Sanctitas Vestra, zelus sanctus, scientia consummata, prudentiaque vestra in resistendis

sacrilegis ausis contra civilem Romanae Ecclesiae principatum admissis, — exempla viva et aedificantia sublimitatis, qua fertis sanctam et universalem missionem a Dei misericordia in terra vobis confisam, erunt pro semper. — Magna mihi est sancta fiducia in Domini nostri providentia speciali, quae pro rebus Ecclesiae suae sanctae indesinenter vigilando, multorum iniustitiam, qua teterrimo bello sanctissimam nostram religionem maximo cum animarum detrimento vexare, maximisque turbinibus Ecclesiam et S. Sedem iactare conantur, minime patietur, maxime *cum in tempore, convenientia, iustitia et coelesti independentia, qua mysticum suum corpus a Spiritu S. gubernatum et rectum frui debet, situs sit ipsius Principatus.* — Oriolae, die 7. Febr. 1860.

553. — 8. Febr. *AEp. Utinensis in R. Veneto Summo P.* — Quum teterrimum atque adeo inhonestum bellum in praesentiarum contra Te tuumque Principatum scelestissimi homines moverint, nos induti lorica iustitiae preces ex imo corde ad Deum illum, qui mortificat et vivificat, levantes, hisce instructi armis, quae vel inferorum portas debellant, tecum pugnaturi descendemus in campum, atque ope illius, qui reprobatur cogitationes populorum et consilia principum, certum referemus de hoste triumphum. — Utini, die 8. Febr. 1860.

8. Febr. *Ep. Basileensis in Helvetia ad fideles gallice; Card. AEp. Pragensis, et Ep. Litomericiensis in Bohemia ad fideles germanice; item Card. AEp. Hispalensis, Ep. Barcinonensis, Gerundensis, et Seguntinus in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

554. — 8. Febr. *Eppi provinciae Tarraconensis in Hispania Summo P.* Inter acerbas animi pressuras, quibus AEppus Tarraconensis et Suffraganei in Hispania iamdiu affligimur ob nefarios rebellionis ausus et motus adversus iura temporalia S. Sedis Ap. non mediocriter nobis attulerunt solatium Encyclicae literae Beatitudinis Vestrae datae die 19. Ian. — Perge, Beatissime Pater, proeliari proelia Domini, atque apostolica fortitudine perforce quod ipsa duce incoepisti. Aderit Deus iustitiae et veritatis acerrimus vindex, et maximus eccles. libertatis zelotes. — Tarraconae, die 8. Febr. 1860.

555. — 8. Febr. *Ep. Iaurinensis in Hungaria ad Clerum.* — Dubitare non licet, imo contra spem in spem certam

erigi nos oportet, futurum esse, ut haec etiam contra Summum Pontificem tam perfide quam impie suscitata tempestas in Ecclesiae emolumentum, et S. Sedis Ap. triumphum cedat, cuius quidem vel adusque laetissima intuemur specimina. *Mox enim atque classicum intonuerunt S. Sedis hostes, mox atque malevolae illorum intentiones patuerunt, absque mora illis immensa Catholicorum multitudo solemniter contradixit, et sacrilegos ausus depraedari volentium S. Petri patrimonium atro calculo notavit.* — Magna est et non sine causa in Galliis hodiedum etiam auctoritas Meldensium olim Ep*iscop*i *Iacobi Benigni Bossuet*, qua libenter abutuntur illi, qui Summi Pontificis iura vellicant; utinam haec ex illius panegyrico de S. Thoma Cantuar. sermone excerpta attenderent: *„Mira iniquitas, quae exuvias fert de Ecclesia, Regum Regi desponsata, quia inermis et peregrina. Deus causam eius suscipiet, inexorabilis vindex in eos, qui in arcam eius foederis manum audent inferre. O Reges, omnia Deo dicata vestro sint tuta patrocinio: non solum personae, sed loca et bona eius impendenda servitio. Heliodori mementote, et brachii, quo attritus fuit qui attriverat bona templo commendata. Quanto ergo magis bona observanda sunt, non solum Ecclesiis commendata sed tradita.“* — Iaurini, die 8. Febr. 1860.

556. — 8. Febr. *Ep. Nitriensis in Hungaria ad Clerum.* — Posteaquam tribulationes, et angustiae impietate hominum SS. D. N. causatae non solum non minuuntur, sed periculosiora in dies capiunt incrementa, filialis nostrae obligationis est, exemplo primae Ecclesiae, quae S. Petro in vinculis detento orationes pro eo faciebat, Divinum Numen unitis precibus exorare, ut calicem amaritudinis a Beatissimo Patre avertat etc. Nitriae, die 8. Febr. 1860.

557. — 8. Febr. *Ep. Funchalensis in Africa Summo P.* Permagno acerboque dolore affectus sum, cum viso tuae Allocationis transumpto — indubitanter planeque novi, quo in moerore, — versabatur animus tuus, dum Ap. Sedis hostes et S. Ecclesiae degeneres filios — nihil inausum, nihil intentatum reliquisse adversus civilem legitimumque tuum eiusdemque Sedis principatum perspiciebas etc. —

9. Febr. *Card. AEp. Viennensis in Austria ad Clerum et fideles germanice; Vic. Cap. Alba-Pompeiensis in Sardinia*

Summo P. italice ; Ep. Carthaginensis in America aeque *Summo P. hispanice.*

558. — 9. Febr. *Ep. Pineroliensis in Sardinia Summo P.* — Si rerum novarum homines paternum Pontificis animum gravissimis quotidie cruciatibus transverberare haud unquam desistunt : e contra *summi omnium locorum atque ordinum viri atque catholici orbis universi societates* licet non novo, amplissimo tamen et quam maxime lubenti et grato consensu fidem aperte ostendere, anxietates Pastoris optatissimi sublevare, splendidissimum devotionis pignus porrigere, et una *rebelles motus nec non mala impiorum opera — damnare non desinunt.* — Pinerolii, V id. Febr. 1860.

559. — 9. Febr. *Ep. Placentinus in Hispania Summo P.* — Quid ab eo die, quo turbae excitatae sunt in Italia, Vestra praesertim in ditione, exterorum suggestionibus et pecuniis, ut specie quidem Aemiliae provincias sacro legitimoque S. Cathedrae Petri principatui subiectas ab ipsius et Vestri obedientia distraherent, *quod maximum involvit iniustitiae et perduellionis crimen*, revera ipsam Cathedram supra firmissimam petram extractam et aedificatam ab imis fundamentis pessumdarent, *novum et usque nunc invisum impietatis genus*, — ipse ego infrascriptus Epporum minimus — egerim ad fidelium animos erigendos, — satis perspectum arbitror Beatitudini Vestrae. Quid vero posthac mihi exequendum sit, ex ipsa Encyclica epistola plane notum compertumque est. — *Nos*, qui etsi officio impares in partem sollicitudinis vestrae vocati sumus, *ea sustinere et propugnare quae Cathedra Petri sustinet et propugnat, ea reiicere et damnare quae Petri successor reiicit et damnat, non praetermittemus* ; — et quod ad me omnium minimum attinet, omnia conabor, ut causam religionis et iustitiae, catholicae scilicet fidei doctrinam, Ecclesiae usque in finem mundi perennem ac inviolatam stabilitatem, et *S. Petri iura spiritualia et temporalia, quorum tota summa, quod ad praesens attinet, posita est in asserendo Romanae Sedi civili principatu, beatique Petri patrimonio, quatenus eo sublato corrui omnino ministerii apostolici libertas, pro viribus meis et scriptis vindicem et propugnem.* — Placentiae, die 9. Febr. 1860.

560. — 10. Febr. *Vic. Ap. Agrae in India Or. Summo P.* — Insurrexerunt in S. Sedis maiestatem homines nequissimi, et inania medita sunt in Dei Ecclesiam summumque Christi Vicarium. — Orabimus, ut (Deus) eiusdem S. Sedis iura omnia ac praerogativas, quae ad Ecclesiae dignitatem ac libertatem inprimis sunt necessaria, in perpetuum conservet, in diesque magis ac magis augeat et amplificet. —

10. Febr. *Card. AEp. Toletanus in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice; *Ep. Anagninus in Statu Pont. ad fideles* italice; *AEp. Camberiensis in Sardinia Summo P.* gallice; *Ep. Aquinatensis in Utr. Sicilia ad Clerum ac fideles* italice; *Ep. Bredanensis in Hollandia ad fideles* hollandice; *Ep. Acquipendiensis in Statu Pont. ad Clerum et fideles* italice; *Ep. Maurianensis in Sabaudia* gallice.

11. Febr. *Card. Ep. Portuensis in Statu Pont. Summo Pontifici*, et *Card. Ep. Praenestinus ad fideles* italice.

12. Febr. *Card. Ep. Albanensis in Statu Pont. ad fideles*, tum *Ep. Balneoregiensis*, et *Card. Ep. Perusinus ad Clerum et fideles*; porro in *Utr. Sicilia Ep. Aversanus*, et *Bovinensis ad Clerum ac fideles*, item *Ep. Mazariensis Summo Pontifici* — italice; demum in *Sardinia Ep. Eporediensis ad Clerum et fideles*, et *Ep. Salutiensis Summo P.* italice. Insuper *Eppi Bohemiae ad fideles* collective germanice; *Ep. Spirensis in Bavaria ad Clerum ac fideles* aequae germanice; *AEp. Burgensis*, et *Ep. Oxomensis in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice; *Ep. Northamptonensis in Anglia ad Clerum ac fideles* anglice.

561. — 12. Febr. *Ep. Castellanetensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Per illam (Encyclicam Papae) notum compertumque nobis fuit id, de quo ceteroquin vel tantisper dubitare piaculum arbitrabamur, quod nempe Apostolica Celsitudo tua ne ad modicum quidem putaverit esse cedendum, neque imminens Romae cervicibus tuis mucro Gallorum compulerit te acquiescere importunis improbisque postulationibus iracundi atque irascentis Imperatoris, ut verbis utar Bernardi. Equidem *tuum istud di-*

gnum iustumque, Non possumus' et omnia istius Ap. Sedis iura sarta tectaque servat, et libertatem asserit, qua Unigenitus Dei Filius vere liberavit Ecclesiam, — et principium ipsum auctoritatis, quo stante stat, quo sublato ruit unaquaeque societas, confirmat perficit solidabitque. — Castellanetae, Dom. in Sexag. 1860.

562. — 12. Febr. *Ep. Salfordiensis in Anglia Summo P.* — Spe nitimur, et ope divina freti firmissime confidimus, *impiorum hominum contra Beatitudinis tuae auctoritatem ac iura conatus irritos fore*. Qui quidem usurpato libertatis nomine id appetunt, ut opprimant sanctam Christi Ecclesiam, ac, si fieri posset, penitus evertant. —

13. Febr. *Ep. Aquilanus*, et *AEp. Cusentinus in Utr. Sicilia* ille ad fideles, hic ad Clerum italice; *Vic. Cap. Mediolanensis in Lombardia* ad Clerum et fideles, et *Ep. Laudensis* aequae ad Clerum ac fideles italice; *Ep. Segoviensis in Hispania Summo P.* hispanice; *Vic. Cap. Bosanensis in Sardinia Summo P.* italice.

563. — 13. Febr. *Ep. Paderbornensis in Germania Summo P.* Consociati cum omnibus per totum orbem dispersis catholicis *fideles huius dioeceseos Paderbornensis* de iniuriis, quibus optimi Patris cor nunc vulneratur, lugent, *rebellium hominum contra sacratissima S. Sedis Ap. iura aggressus detestantur*, et vehementissimi sui doloris sensus nec non sensus summae fidelitatis, obedientiae devotionis erga carissimum Patrem conati sunt hoc documento manifestare; — eidem adiuncti sunt quatuor magni fasciculi, qui continent 80350 subscriptorum nominum. — Paderbornae, die 13. Febr. 1860.

564. — 13. Febr. *Ep. Neoportensis in Anglia Summo P.* — Gaudium, quod aliter experiremur, in luctum vertitur, quum aerumnas et sollicitudines in mente habemus, quibus cor vestrum paternum et amantissimum hisce nostris temporibus afficitur. Quomodo enim cantabimus canticum Domini in terra hac aliena, dum conspiciamus S. Civitatem et S. Petri patrimonium in periculis versatum et fidelium Pastorem desolatum et moerore confectum! — Apud Chepstow, die 13. Febr. 1860.

565. — 13. Febr. *Ep. Angrensis in Africa Summo P.* — Draconis tenebrarum aemulatores ab imis iterum erumpentes

denuo te, Beatissime Pater, despiciere ac tuam auctoritatem usurpare — audent. — Sed interim mea non abit spes, nec res mihi ad extrema pervenisse videntur. A fidelibus namque ut Pater haberis, et pro te cum sanguine vitam profundere iamiam palam profitentur esse paratos. A regibus, et ab acatholicis etiam sincera et efficax tui iuris auctoritatisque expectatur defensio.

14. Febr. *Ep. Tudertinus in Statu Pont. ad fideles*, porro *Eppi Nolanus, Calatanisiadensis*, item *AEppi Montis regalis*, et *Panormitanus in Utr. Sicilia* partim Summo P. partim ad Clerum ac fideles italice; *AEp. Vallisoletanus in Hispania ad Clerum et fideles* hispanice; *Ep. Birminghamiensis in Anglia* per eruditum discursum de Statu Pontificio anglice.

566. — 14. Febr. *Card. AEp. Viennensis in Austria Summo P.* — In eo esse videbatur, ut a Summorum Principum Legatis *Congressus* haberetur, apud quem de eiusmodi principiis comprobandis et patrimonio S. Petri diripiendo ageretur. His ita constitutis credidi, vocatione, qua Eppi vocati sunt, dignum, nec absque utilitate fore, *ut sacrorum Antistites ad testimonium veritati publice reddendum vocem iungerent.* — Tandem communicatis cum Sanctitatis tuae Nuntio consiliis *Declarationem* concepi, quae Epporum in causa gravissima sensus publice testatos reddat. *Centumunderiginti Antistites ex Anglia, Austria, Belgio, Germania, Helvetia, Hibernia, Hollandia, et Scotia nominis subscriptione paratissimi accesserunt.* — Autographas Epporum subscriptiones, quae ad fidem rei faciendam Congressui exhiberi debuissent, humillime ad Sanctitatem tuam dirigo, ut documentum sint studii nostri, iura S. Sedis et legem divinam pro viribus tuendi. — Viennae, 14. Febr. 1860.

567. — 14. Febr. *Ep. Diacoviensis in Austria ad Clerum.* — Ad iniquitatis, quae decursu seculi huius altera iam vice mundum divexat, mysterium spectat, hanc auctoritatem (Romani Pontificis) nativo suo vigore exuere, ultimum hoc veritatis propugnaculum et iustitiae fundamentum subruere atque institutum divinum in humanorum consiliorum vehiculum convertere. *Sacrilega* haec intentio speciosis adhucdum contextibus occultatur, ast *quomodo supremi in Ecclesia ministerii libertas, patrimonio D. Petri revolutionis voragine absumto et in prae-*

dam pessimi furfuris hominibus dato, salva mansura sit, nequidem ipsa iniquitas, quamquam secus sibi ipsi multum mentiat, determinare novit. — Diacovae, die 14. Febr. 1860.

568. — 14. Febr. *AEp. Bambergensis in Bavaria Summo P.* — Stupor et horror totam meam ADioecesim Bambergensem perstrinxerunt, cum per ephemerides certior facta esset, qui nefarii rebellionis motus et ausus contra — sacrum legitimumque Sanctitatis Vestrae ac S. Sedis Apost. Principatum admissi sint; *clamor indignationis et detestationis undique editus est*; literae pietatis et reverentiae erga Sanct. Vestram confectae sunt, et 27400 et supra cuiuscunque dignitatis, ordinis, gradus et conditionis ex ADioecesi mea non satis magna — acceleraverunt, ut nominis subscriptione literarum laudatarum summam firmarent et assensum suum intimum declararent. — Bambergae, die 14. Febr. 1860.

569. — 14. Febr. *Ep. Truxillensis in America Summo P.* — *Divina et speciali providentia factum est*, ut populi sua sponte grato animo devincti et iustitia favente Ecclesiae clavium potestati Regum coronam adiunctam esse agnovissent. — *Regibus et Principibus magnopere interfuit et interest, Pontificem summo imperio potiri, ut libertate et independentia frui queat ad explicanda Ecclesiae primatus sacra iura.* — Limae, die 14. Febr. 1860.

570. — 14. Febr. *Card. Ep. Viterbiensis in Statu Pont. Summo P.* — Una eademque nobis omnibus mens est et voluntas Beatissime Pater, his hominum huiusmodi consiliis et fraudibus Dominum et Christum eius, Ecclesiam ipsiusque iura et res sacrilega immanique iniuria affectas fuisse cunctis gentibus aetatibusque conclamare, eorumque molimina, coepta et conatus indignantibus animis devovere. —

15. Febr. *Eppi Tudensis, et Almeriensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice; Ep. Ripanus in Statu Pont. et Sulmonensis in Utr. Sicilia italice; Ep. Monasteriensis in Germania Summo P. italice; Patr. Maronit. Antiochenus in Turcia Summo P. italice.*

571. — 15. Febr. *Vic. Cap. Grossetanus in Etruria Summo P.* Nos — ceterarum Ecclesiarum vestigia sequentes, vehementissimum animi nostri patefacimus atque contestamur

dolorem propter maximas animi angustias, quibus Sanctitas tua in hac turbulentissima tempestate conficitur — ob nefariam rebellionem, quae praesertim in istius Apost. Sedis ditionibus gravissima animarum pernicie et scandalo iam exarsit, et adhuc dire debacchatur. —

16. Febr. *Ep. Auriensis in Hispania, et de Portorico in America ad Clerum et fideles hispanice.*

572. — 16. Febr. *Card. AEp. Toletanus in Hispania Summo P.* — Noster Toletanus Senatus dolore maximo affectus literis supplicibus nobis rogavit, ut Sanctitati Vestrae suam ad dictissimam et filialem obedientiam notam faceremus. — *Iure merito, Beatissime Pater, Capitulum Ecclesiae Hisp. Ecclesiarum Primatis hoc humillime intendit et postulat: cum a retro seculis Primatum RR. PP. sicut honoris ita et iurisdictionis in universam Ecclesiam viriliter et sapienter vindicaverit, simulque iura omnia, regiminis temporalis fortiter et strenue propugnarit, sustentet nunc et defendat.* — Matriti, die 16. Febr. 1860.

17. Febr. *AEp. Valentinus in Hispania ad Reginam hispanice; Eppi Montis Falisci, et Maceratensis in Statu Pontif. ad fideles et Clerum italice; Ep. Angolensis in Africa Summo P. italice.*

18. Febr. *Eppi provinciae Syracusanae, et Ep. Calatayronensis in Utr. Sicilia Summo P. italice; Patr. Venetus ad Clerum et fideles italice; Ep. Segoviensis in Hispania, et Ep. Mecoacanus in America ad Clerum et fideles hispanice; Patr. Ierosolymitanus in Turcia Summo P. italice.*

573. — 18. Febr. *AEp. Mutinensis in Italia Summo P.* — Quomodo censuissem fieri posse, ut *civilis ille Principatus, quem universi pene orbis consensus, mirabili divinae providentiae consilio proprium et peculiarem Summi Pontificis esse voluit, quemque tamquam necessarium supremae eius potestatis libere in terris exercendae munimen non modo ut sacrum sanctumque semper habuit, sed et a quolibet hostili incursu defendit aut vindicavit, quomodo, inquam, censuissem fieri posse, ut ille ipse principatus in communem veluti fidem cunctarum*

gentium receptus, recentissimisque etiam potentissimorum regum promissis suffultus, impeti, imminui, labefactari impune permetteretur? — Communis luctus, quo ubique fidelium corda percellerantur, apertissima prodiit significatio: *unanime studium sanctissimam iustitiae causam tum roce tum scriptis tuendi oppositosque errores retundendi*, et publice privatimque effusae sine intermissione ad Deum preces testatae sunt, *quam alte pietas, fides, observantia erga Petri Cathedram in omnium et Antistitum et populorum animis insiderent*. — Mutinae, die 18. Febr. 1860.

574. — 18. Febr. *AEp. Agriensis in Hungaria ad Clerum*. — Nullus utique dubitare possum, singulis apprime cognitum esse afflictum iniuriosumque statum Summi Pontificis, in quem *malesanorum versutiis et intentatis depraedationibus* coniectus est. Provinciis, quae dominio Sedis Ap. subsunt, per malevolos rebelles cuncta iura divina et humana conculcantes occupatis et sub iugo eorum gementibus, nunc SS. Pater omni etiam modo privatus est, quo rebus suis coarctatis subvenire possit. Tristem hanc et afflictum statum summi Ecclesiae Patris omnes veri bonique Ecclesiae filii proprium effecerunt. — *Ecclesia Hungarica semper semet dignam esse filiam matris Ecclesiae Romanae testata est*. — Agriae, die 18. Febr. 1860.

19. Febr. *Ep. Sutrinus, et Montis Alti in Statu Pont. prior ad Summum P. posterior ad fideles* italice; *Ep. S. Severi in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles* italice; *Ep. Derthusanus in Hispania* hispanice; *AEp. Goritiensis in Austria* italice.

575—577. — 19. Febr. **Declaratio Epporum Europae de civili principatu Romani Pontificis.** a) *Epistola Card. AEppi Viennensis ad Praesules Europae in merito edendae Declarationis, quae Congressui Principum Parisiis celebrando exhiberi debeat, dd. 4. Ianuar. 1860.* Rerum publicarum in Italia perturbatores sat aperte prodiderunt consilium absorbendi patrimonium S. Petri, nec iam dubitare licet, quin in eo perficiendo potentissimo gaudeant adiutore. Ante hos 50 annos armipotens ille, qui Romam adiecit Francorum imperio: „dominatio, inquit, temporalis Romano Pontifici difficultates creat et obstacula, quominus animarum saluti studere valeat.“ Eadem rursus hisce no-

stris diebus etsi non verbis tamen re ipsa ingeminatur obiectio. Scilicet ludibrium nunc induit phrases blandiores, nec iam eo consilia tendunt, ut adhibeatur iterum tam nuda et atrox violentia, sicuti tunc factum est. Verum hinc plus detrimenti quam lucri nascitur causae ipsius S. Ecclesiae et S. Sedis. Etenim si Romanus Pontifex praesidio traderetur militum Sardiniae aut Confoederationis cuiusdam Sardorum nutibus obtemperantis, et quantum ad sustentationem a subsidiis Principum Catholicorum dependeret, multo magis debilitata esset auctoritas S. Sedis, quam cum Pius VI Valentiae, Pius VII Savonae et Bellofontani captivus detineretur. Palam tunc saeviebat persecutio, et vinea Eius, qui coronam spineam portabat, sanguine semper et lacrymis est irrigata. Quodsi autem oppressio, cui Summus Pontifex obnoxius foret, quadam splendoris et libertatis specie velata esset, si SS. Pater Romae in suis Palatiis resideret, et in hortis Vaticanis deambulare, si artium monumentis, corporis custodibus, comitatu consveto cingeretur, difficultates atque sollicitudines ipsius saltem coram hominibus martyrii gloria carerent; et quanto maiorem rerum abundantia et quies externa ei ad fungendum munere suo apostolico concessa videretur, tanto gravius immineret periculum ipsius libertati; adeoque nunc impetus in Sedem Apost. paratur multo periculosior tempestatibus medio aevo in eam excitationis ac violentiis a Napoleone I in eam patrat. Universam Ecclesiam in Capite suo adoriuntur. Ecclesia non habet arma, nisi preces coelum penetrantes, atque vim veritatis, cui mortalius nullus omnino ac semper animum occludere valet. Spem foveat, istiusmodi consilia ab universa Europa in unum congregata plus minus approbatum iri. Quapropter sanctissimum videtur officium Epporum, ut contra inimicos S. Sedis extollant vocem coram universa Europa; quum enim in Apostolorum locum quantumvis indigni successerimus, quidquid habemus, quidquid sumus, datum est nobis ad augendum regnum Dei in terris; quidquid habemus, quidquid sumus, impendere debemus pro sedanda tempestate, quae adversus centrum Ecclesiae spumantes fluctus iraram et cupiditatum attollit. In viribus unitis est virtus, nostraque vox tanto efficacius corda movebit, si in communi hac Epporum causa quasi ex uno Eppatus ore procedit. Motus rerum gestarum citissime ingruunt nec cohiberi queunt: quapropter omni abrupta mora agantur oportet quae agenda videntur. Quam-

vis igitur in causa, quam digniores agere possent, aegre admodum praecedam, nihilo tamen secius collatis consiliis cum Exc. D. Nuntio Apostolico AEppo Tarsensi necessitati rerum cessi et dubitatione postposita *Declarationem de temporali dominatione S. Sedis* exaravi, quae praesentanda foret Legatorum Congressui celebrando, quin etiam mutatis hac de re consiliis inservire posset, ut Epporum in gravissima causa unitas publice testata redderetur. His itaque motus rationibus in fraterna caritate ac devotione mitto Amplitudini Vestrae exemplar huius declarationis, rogans, ut eam, si Amplitudo Vestra scopo exposito convenientem iudicaverit, subscriptione nominis et sigillo firmare dignetur. Declaratio ipsa cum omnium, qui subscripserint, nominibus continua serie iunctis typis imprimetur, ad consensus autem vere praestiti probationem exhibendam singula folia subscriptionem amplissimorum DD. habentia in unum collecta subiungentur. Idcirco rogo, ut placeat Vestrae Amplitudini hanc declarationem nomine suo signatam ad me remittere. Quum destinata sit, ut Legatorum Congressui tradatur, vel certe inter varias gentes ad virorum etiam laicorum notitiam perveniat, lingua gallica eam exarare consultum erat. Si ad effectum deducatur conventus, quem Parisiis haberi constitutum fuit, optimum esse videtur, de declaratione praesentanda ad Apostolicum Parisiis Nuntium confugere. Dominus autem, ad quem sine intermissione preces nostrae ascendant, omnipotentiam et misericordiam suam nostris quoque diebus gloriosam ostendat in Ecclesia sua sancta et in universa Europa, cuius ordinem moralem et sociale abyssus gravi motu assurgens impetit. — Viennae 4. Ian. 1860.

6) *Declaratio Epporum*. Attentis, quae S. Sedi, Statui Pontificio, et stabilito iuris ordini imminent, periculis, consiliis item, quae de re omnibus catholicis communi agitantur, *Eppi Angliae, Austriaci Imperii, Belgii, Germaniae, Helvetiae, Hiberniae, Hollandiae, et Scotiae* in sequentem declarationem consenserunt: Opus illud pacis, quod post atroces motus Congressus Viennensis stabilivit, longa annorum serie salutare suum exeruit effectus. Eventibus proxime praeterlapsi anni permoti Principes illi, qui Congressus Viennensis pacta subscripserant, per suos repraesentantes in unum coire decreverunt, causa turbatarum, quae Italiam commovent, deliberaturi. Rebellio illius etiam Status limites perrupit, cuius prorsus peculiaris est ad Ecclesiam

Catholicam, et maxime legitima totius Europae iura correlatio. *Ab undecim seculis Successor D. Petri locum suum inter Summos Imperantes tenet, estque ille antiquitate omnium primus.* Regia illius potestas sicut in pace ac iustitia sua sumsit exordia, ita in pace ac iustitia atque cum solertissima erga quaslibet veras populi indigentias sollicitudine exercetur, estque ratione politici ordinis Statuum in Europa summi profecto momenti. *Omnes Principes, quibus Catholici subduntur, pariformiter optare debent, ne Ecclesiae Catholicae Caput imperio ullius Principis subiiciatur.* Factio quaedam, quae ut consilia sua executioni dare possit, divinas humanasque leges spernit, opportunitate adiunctorum in rem suam usa est, ut rebellionis signum in Legationes inferret, imo se in universum Statum Pontificium diffundere adlaborat. Moliminibus his omnes impetuntur Imperantes, sub quorum sceptro Catholici vivunt. Iisdem porro impetuntur ducenti milliones Catholicorum, quorum vel maxime interest, ut Status Pontificius conservetur. Sed dictis moliminibus violatur etiam ius gentium. Non a sola factione, quae se intra fines Status Ecclesiastici formavit, Summi Pontificis dominatio impugnatur. In vulgus quippe notum est, rebellionem a Gubernio Sardiniae ab annis praeparatam fuisse, hanc ab eodem sustentari, animari, dirigi, virum, qui publicum in Sardinia munus gerit, inter rebelles primas tenere, rebellis in Hetruria Gubernii copias in Status Pontificii provincias irruisse, ut fideles Suae Sanctitatis subditi vi factionis victricis oppressi tenerentur. Europa vinculo iuris gentium connectitur, quod fundamento Religionis Christianae innititur. Non vis sed ius regnorum praevaleat, iustitiam politicis emolumentis praeferendam esse omnes agnoscant, est necesse. Si pacificum Summi Pontificis thronum huiusmodi mediis subvertere liceat, vinculum iuris gentium Europae dissolutum censi debet. Principia insuper, ad quae italica rebellio appellat, eiusmodi sunt, quibus bellum non soli Statui Pontificio indicitur. Quodsi praetensiones, quae nomine nationalitatis formantur, legi Dei et officiis obedientiae civilis praevaluerint, actum erit de potentissimis Europae regnis, vel certe ut illa in sua integritate conserventur, id non amplius iuri verum praevalenti vi et faventium adiunctorum concursui tribuendum erit. Itaque dum *Eppi pro regio Summi Pontificis iure vocem suam in facie Europae attollunt, causam agunt Ecclesiae Catholicae.*

et biscentum millionum Catholicorum, causam porro tuentur persuasionum, quae propriae sunt omnibus Christianis, omnibusque verae culturae asseclis, prospicere denique cupiunt securitati iuris ac pacis, futuraeque Europae populorum sorti. Vocem suam non fore clamantis in deserto confidunt. — Subscripti erant: *Cardinales una AEppi*: Mechliniensis, Pragensis, Coloniensis, Westmonasteriensis, Strigoniensis, Viennensis, Zagradiensis. *Patriarcha Venetiarum. AEppi*: Tuamensis, Friburgensis, Iadrensis, Dublinensis, Gnesnensis ac Posnaniensis, Agriensis, Salisburgensis, Colocensis, Utinensis, Armacanus, Ultraiectensis, Olomucensis, Goritiensis, Monacensis ac Frisingensis, Bambergensis, Trapezuntinus Coadiutor Westmonasteriensis. *Eppi*: Kilmorensis, Midensis, Reginaehradecensis, Litomericensis, Harlemensis, Segniensis ac Modrussiensis, Tridentinus, Tornacensis, Namurcensis, Gandavensis, Spalatensis, Pharensis, Passaviensis, Clodiensis, Brunensis, Spirensis, Limburgensis, Trevirensis, M. Varadinensis G. R., Eperjesiensis G. R., Sedunensis, Clogheriensis, Lausannensis ac Genevensis, Ossoriensis, Lavantinus, Premisliensis L. R., S. Galli, Tergestinus, Eystettensis, Monasteriensis, Rottenburgensis, Alladensis, Premisliensis G. R., Fuldensis, Brugensis, Herbipolitanus, Weszprimiensis, Moguntinus, Diacoviensis, Scepusiensis, Beverlacensis, Menevensis, Hagulstadensis, Hildesimensis, Rosnaviensis, Tarvisinus, M. Varadinensis L. R., Neosoliensis, Salfordensis, Salopiensis, Suthwarcensis, Csanadiensis, Albregalensis, Budvicensis, S. Hippolyti, Tarnoviensis, Cassoviensis, Leodiensis, Acadensis, Transylvaniae, Ruremundensis, Bredanus, Quinque-Ecclesiensis, Linciensis, Sabariensis, Ardagadensis, Nothinghamensis, Vratislaviensis, Seccoviensis, Veronensis, Ragusinus, Nitriensis, Szamosujváriensis G. R., Basileensis, Lugosiensis G. R., Vegliensis, Plymutensis, Waterfordiensis, Concordiensis, Feltrensis ac Bellunensis, Sibenicensis, Liverpoolitanus, Kildariensis, Paderbornensis, Cattarensis, Kerriensis, Brixinensis, Fernensis, Cliftoniensis, Patavinus, Iaurinensis, Cloynensis, Culmensis, Osnabrugensis, Rossensis, Parentinus ac Polanus, Crisiensis G. R., Ratisbonensis, Northantoniensis, Adriensis, Szathmariensis, Augustanus, Gurencensis, Vaciensis, Curiensis, Laonensis, Elphiensis. *Vicarii Apostolici*: Scotiae borealis, et occidentalis. *Coadiutor Vic. Scotiae occ. Admin.*: Derriensis. *Coadiutores*: Bredanus, et Dromorensis.

Admin.: Leopoliensis G. R., Bethlehemitanus. *Capitulares Vicarii*: Cracoviensis, Leopoliensis L. R., Labacensis. —

c) *Altera litera Card. Viennensis ad Praesules dd. 19. Febr. 1860.* Legatorum Congressus, de quo Parisiis habendo conventum iam erat, primum dilatus est, et nunc congregandi eius consilium relictum esse videtur; minime tamen imminutum est periculum, quod S. Sedi et ditionibus pontificiis impendat; neque Summos Principes ad facinora, quae moliantur, comprobanda sollicitare desinunt, etsi ad hoc obtinendum aliam ingressi sunt viam. Quapropter Declarationis, cui Amplitudo Vestra accedere voluit, eadem ac ineunte Ianuario et gravitas habetur et opportunitas. Ea tamen contingere possent, quibus peractis iusto tardior in publicum prodire videretur. Necessarium igitur duxi, subscriptiones authographas ad me perlatas ulteriori seposita mora ad Sanctitatem Suam dirigere, quarum simul compendium Amplitudini Vestrae observantissime transmittito. Ceterum Deus protegat Ecclesiam et Caput eius! — Viennae 19. Febr. 1860.

578. — 19. Febr. *Card. AEp. Zagradiensis in Austria ad Clerum.* — Tanta est aevo nostro idearum confusio, tam malitiosae patulae etiam veritatis convulsiones, tanta calumniandi, ac sanctissima quaeque in contrarium sensum detorquendi malitia, ut facile in errores induci possint ipsi etiam bonae voluntatis homines ac veri honestique amatores. Interest itaque omnium nostrum penitius cognoscere et veras calamitatum, quibuscum actu tam acerbè conflictatur Apost. Sedes, totaque Ecclesia, causas, et praetextuum, quibus hae iniquitates obtegi aut sustineri solent, falsitatem, inanitatem. Quippe sic tantum posunt probi a perversionis contagione praeservari, nutantes confirmari, perversi retundi, aut saltem minus perniciosi reddi. — Zagrabiae, Dom. Quinquag. 1860.

579. 20. Febr. *Ep. Vaciensis in Hungaria ad Clerum.* — Filialis pietas, qua erga Ecclesiam Catholicam, ac illimitatum obedientiae et obsequii studium, quo nos visibili Ecclesiae Capiti et Christi in terris Vicario Summo Pontifici Pio IX obstrictos palam ac lubentissime profiteamur, a nobis deposcit, ut memoratas

litteras apostolicas, (Encycl. 19. Ian.) quibus Sua Sanctitas invicta animi fortitudine ac inconcussa cum constantia sua Primatus et Ecclesiae iura tuetur, ac iis Status Pontificii subditis, qui in transversum acti inobedientiae et resistentiae erga legitimum Principem gravissimum delictum commiserunt, viscera paternae dilectionis aperiendo pro eorum conversione orat, eo studio ad vos perferimus, ut harum tenorem fidelibus — annuncietis etc. — Vacii, die 20. Febr. 1860.

580. — 20. Febr. *Ep. Canariensis et Vic. Ap. Teneriphensis in Africa Summo P.* — Agitur iam nunc de tuendo Romanae Ecclesiae civili principatu, beatique Petri patrimonio ab iniquorum et hypocritarum aggressionibus. *Agitur iam nunc de conservanda Ecclesiae libertate, quae quidem in sui Capitis temporali dominio firmissimum praesidium habet.* Hora est iam, ut non precibus tantum et pastoralibus literis, sed etiam sumtibus aliisque legitimis praesidiis quotquot per orbem sumus dispersi Epipi in sollicitudinis vestrae partem vocati, quae iureiurando promisimus, opere adimpleamus. — Meae eppalis mensae redditus, cleri emolumenta quamvis exigua, nostrae personae ac bona omnia Vestrae Beatitudinis sunt. — Protestationes nostras Sanctitatis Vestrae protestationibus iungere audemus. —

581. — 20. Febr. *Ep. Seguntinus in Hispania Summo P.* — Doctrina in Epistola Vestra (Encycl. 19. Ian.) contenta omnes spiritus rectos illustravit, oculi luci sunt aperti, separatio principatus spiritualis et temporalis neminem seducit, amici sciunt et inimici confitentur, quod potestas temporalis torquetur, ut potestas spiritualis frangatur. Hac veritate ineluctabili innixi fideles totius orbis ad pericula aggressionisque coniuranda se adunant, ex omnibus mundi plagis testimonia venerationis, amoris, absolutaeque adhaesionis ad Vestram Beatitudinem perveniunt. *Nullus populus catholicus existit, qui in praesens non sit commotus. Testimoniorum natura tam multiplex est, ut diversitas characterum atque institutionum est absolute uniformis, et numquam opinio atque sensus catholicus magis vigorosus quam in praesentiarum circa vestram dominationem atque sacrum ac civilem principatum apparuit.* — Seguntiae, die 20. Febr. 1860.

582. — 20. Febr. *Ep. Conceptionis in America Summo P.* — Ego quidem non novi subalpinos Aemiliae dictatores, commissarios extraordinarios respuo, ignoro Vices gerentem illum

novissime illic temere introductum: unum tamen scio, scilicet *Te esse legitimum Aemiliae Principem, et quidquid contra supremam S. Sedis dominationem et potestatem ibi intentatum fuerit, plane irritum et inane esse*; scio etiam, te esse petram illam, super quam aedificatam Ecclesiam agnosco, portae inferi adversus eam non praevalebunt. Quicumque igitur tecum non colligit, spargit. — S. Conceptione de Chile, die 20. Febr. 1860.

20. Febr. *Vic. Cap. Eborensis, et Ep. Beiensis in Portugallia Summo P. lusitanice.*

583. — 21. Febr. *Ep. Clusinus in Hetruria Summo P.* Quam maxime mihi curae est Tibi mittere, Sanctissime Pater, literas *Capitulorum* meorum Cathedralium, quibus una mecum erga te et istam beati Petri Cathedram filialem devotionem et venerationem confirmant, et *rebellionem nefariosque ausus in nonnullis provinciis Patrimonii Ecclesiae, cuius tutela afficit omnes christifideles, admissos acriter execrantur.* In tam lacrymabili rerum omnium perturbatione nos ad Patrem misericordiarum fervidas incessanter effundimus preces, — ut dissipet ac reprobet consilia impiorum, et sartum tectumque servare dignetur S. Sedis principatum, divinae providentiae consilio Summis Pontificibus commissum, ad supremum munus apostolici ministerii exercendum in orbem universum absque ullo libertatis impedimento. — Clusii, die 21. Febr. 1860.

21. Febr. *AEp. Smyrnensis in Turcia ad Card. Praef. de Prop. Fide italice.*

22. Febr. *Ep. Calatanisiadensis, et AEp. Regiensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice; Admin. Apost. Liburnensis in Hetruria Summo P. italice; Vic. Gen. Albaracinensis in Hispania ad Clerum ac fideles hispanice; Eppi Portugalliae collective ad Regem lusitanice; Card. Patr. Lusitanus ad Clerum et fideles lusitanice; Ep. Transylvaniae ad Clerum et fideles hungarice; AEp. Armenorum CPnus in Turcia Summo P. italice.*

584. — 22. Febr. *Ep. Maragnanensis in America Summo P.* — Sanctitatis Vestrae doloris vehementiam animique acerbitatem, cordis oppressionem, mentisque afflictiones coram tan-

tis malis aestimo. praesetim cum ab illis, qui se catholicos esse affirmant, tam inauditae impietates actae sint. — Verum in Divini Salvatoris nostri promissis tantum ita confido, ut tempestatem nunc in Sanctitatis Vestrae dominationibus supervolantem cito dissipandam spero, ut pulcherrime coelum monstretur, meliusque huiusmodi non deficientia promissa fulgeant, iustitia Iesu Christi Vicario subveniens triumphet, magisque vestra pariter spiritualis ac temporalis potestas, expugnata in aeternum impietate, firmetur. — S. Ludovici de Maragnano, 22. Febr. 1860.

585. — 22. Febr. *Eppli provinciae Vallisoletanae in Hispania Summo P.* — Nos — ex quo per encyclicas literas die 18 Iunii sup. anno datas, et ex binis consistorialibus Allocutionibus subinde habitis cognovimus gravissima damna quibus sacrae civilesque res in Italia affligebantur, atque intelleximus nefarios rebellionis motus contra sacrum Ap. Sedis civilem principatum, properanter humiles ad Deum preces fudimus cum Clero nobis dilecto, fidelibusque nostrae pastoralis curae subiectis. — Catholicam Reginam nostram Elisabeth insuper rogavimus, ut una cum ceteris Europae Regibus faciat, quantum in ipsa sit, ad ditionem temporalem S. Ap. Sedis integram inviolatamque servandam, itaque omnium Principum iura magis ac magis contra rebellionis adeo frequentes ausus firmentur, populi christiani utilitas in Romani Pontificis independentia foveatur, atque tibi, qui in publicae pacis bonum auctoritatis et obedientiae es sollicitus custos, gratitudinis debitum ipsi Principes reddant et solvant. — Vallisoleti, die 22. Febr. 1860.

586. — 22. Febr. *Archiabbas et Ordinarius S. Montis Pannoniae in Hungaria ad fideles.* — Illuxere hodie Ecclesiae Catholicae et Cathedrae D. Petri nefasti, tristes, et periculi pleni dies illi, de quibus iam D. Paulus Ap. dilectum suum discipulum Timotheum attentum reddidit. — Huius sensus, characteris *impii scelerati homines* apparuerunt novissimis diebus, et inventi sunt in imperio et statu Romani Pontificis, in haereditate S. Petri Principis Ap. quibus non erat timor Dei ante oculos: — *insurgentes temerario ausu contra legitimam potestatem a Deo ordinatam.* — In S. Martino, ipso die Cinerum 1860.

587. — 23. Febr. *Ep. Faraonensis in Portugallia Summo P.* — Cum ex me nihil valeam, nihilque per me efficere possim, fidelissimum Regem simul cum aliis huius regni Eppis rogo et adhortor, ut per legatos suos ad Congressum interveniat, ut Sanctitati Vestrae debitus honor habeatur, sanctaeque istius Sedis iura sarta tecta servantur. — Ex urbe Faraonensi, die 23. Febr. 1860.

23. Febr. *Ep. Alexiensis in Turcia Summo P. italice; AEp. Bogotensis in America hispanice.*

588. — 24. Febr. *Card. Ep. Tuscaniae in Stato Pont. Summo P.* — Beati Petri Sedi, Tibique eius successori, Pater Sancte, firmiter adhaerentes, nefariorum hominum sacrilegos ausus contra Religionem, Romanae Ecclesiae iura, Civilemque Principatum prorsus improbamus et diris omnibus devovemus.—

25. Febr. *Vic. Cap. Barbastrensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice; Vic. Cap. Messinensis Gr. Cath. in Utr. Sicilia Summo P. italice; Ep. Tullensis in Gallia ad Clerum ac fideles gallice; Patr. Indiae Orient. et Ep. Castrensis Hispaniae ad Clerum ac fideles hispanice; Ep. Armen. Trebisondensis in Turcia Summo P. italice.*

589. — 25. Febr. *Adm. Ap. Messanus in Utr. Sicilia Summo P.* — Undenam furor dementium aliquot subdole Ecclesiae sanctitati insidiantium, sub specie tamen civilitatis nostro huic aevo non bene inspecto accomodandae? Debaecchantur in civilis tui pontificatus iura, beneficentia et religione Principum D. Petro et christianis titulis ultra primum et legitime dicata, regia postmodum munificentia consignata saepius, aliquando Pontificum aere et opibus redempta, vel aucta, multoties in Regum comitiis adinstar sacrae dotis recognita.

25. Febr. *AEp. Colocensis in Hungaria ad Clerum.* (Pro colligendis subsidiis.)

26. Febr. *Card. AEp. Vienensis in Austria ad Clerum germanice; Patr. Armen. Ciliciae cum pluribus sui ritus Eppis Summo P. italice.*

27. Febr. *Ep. Rosensis in America Summo P. gallice.*

590. — 27. Febr. *Ep. Leiriensis in Portugallia Summo P.* — Exemplum hoc (ceterorum Praesulum) tota animi affectione secutus ab extremis Europae Occidentalis plagis ad pedes vestros Eppus Leiriensis in Lusitania hodie accedit, postquam a fidelissimo suo Rege una cum Lisbonensi Cardinali Patriarcha aliisque Lusitaniae Antistitibus deprecatus fuit, ut in futuris Europae Comitibus per suos Ministros Vestrae Sanctitatis sacra inviolabiliaque iura propugnet ac defendat. — Leiriae, IV Cal. Mart. 1860.

28. Febr. *Ep. Urgellensis in Hispania Summo P.* (Bre- viter confirmat suam adhaesionem ac obedientiam.)

28. Febr. *Ep. S. Petri in America Summo P. gallice; Vic. Gen. Pinelensis in Portugallia ad Nuntium Ap. Lusitan. portugallice; AEp. Naxiensis in Graecia Summo P. italice; Vic. Ap. Australiae Occid. aequae Summo P. italice.*

591. — 29. Febr. *Ep. Derthusanus in Hispania Summo P.* — Statim ac per S. Sedis provincias clamor intonuit rebellionis labefactare conantis *civilem dominationem, qua divinae providentiae instinctu factum est, ut potiantur Pontifices Romani ad apostolicum ministerium liberius ac facilius ubique terrarum exercendum*, magno animi angore affecti sumus. Extunc iam auditis protestationibus a Vestra Beatitudine factis, — nos etiam protestati sumus, — apertoque ore clamamus, quod Vestram Beatitudinem ex toto corde venerantes, semperque S. Sedi firmiter adhaerentes, ad ipsius iura tuenda nos nostraque sacrificare parati sumus. — *Iterum iterumque Tecum coram Deo et orbe protestamur contra S. Sedis provinciarum spoliationem, contra prava facinora, horrenda sacrilegia, rebellionesque nefarias, quae patravit impietas, aut in posterum perpetrare conetur in Vestrae Beatitudinis et Ap. Sedis detrimentum.* — Derthusae, die 29. Febr. 1860.

29. Febr. *Ep. Tlascalensis in America ad Clerum et fideles hispanice.*

Mense Martio.

1. Mart. *Ep. Nicosiensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

592. — 1. Mart. *Ep. Fuldensis in Germania Summo P. —* Universi omnium populorum veri nominis catholici temerarios in patrimonium S. Petri incursus, quocunque ementito titulo fiunt, detestantur, ac palam profitentur, te violato S. Petrum violari, te spoliato Ecclesiam spoliari catholicam, et vestibus non iam ut olim superfluis sed prorsus necessariis, et iis, quibus nuditatem contegat, sponsam Christi atque corpus ipsius exui, te male tractato Christum ipsum, cuius in terris vices geris, male tractari et venditari. Hos inter catholicos et *meae dioecesis e laicorum numero fideles* non nominum nobilitate sed pietate in S. Sedem Apost. antiquitus accepta insignes inveniuntur, qui — fidei suae catholicae testimonia, devotionis erga Iesu Christi in terris Vicarium, amoris filialis erga omnium fidelium Patrem publice daturi *protestationem contra qualemcunque violentiam adversus Sanctitatem tuam, S. Sedem Apost. beati Petri patrimonium tentatam aut tentandam* literis consignarunt, suis nominibus subscriptam, quam ut ad pedes Sanct. tuae deponendam curarem, me rogarunt. — Fuldae, cal. Martiis 1860.

2. Mart. *Ordinarius Montis Virginis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice; Ep. S. Francisci in America lusitanice.*

4. Mart. *Ep. Casertanus in Utr. Sicilia Summo P. italice; AEp. Quebecensis in America aequae Summo P. gallice.*

593. — 4. Mart. *Ep. Nitriensis in Hungaria ad Clerum.* Tribulationes et angustias, quae SS. D. nostrum nefario machinantium ausu a decem prope mensibus circumdederunt, hodie dum impie continuari e scriptis publicis dolenter experimur. — Hac quoque occasione — impense commendo, ut quo atrociores sunt, et diuturniores, quas Sanctitas Sua causa Ecclesiae sustinere cogitur, aerumnae, eo instantius miserationum Dominum, cuius iudicia abyssus multa, unitis cum fidei populo precibus exorent, quo tribulationum dies imminuat, imperetque ventis et mari, ac fiat pro gloria et exaltatione S. Matris Ecclesiae tranquillitas magna. — Nitriae, die 4. Mart. 1860.

4. Mart. Ep. *Sabariensis in Hungaria ad Clerum*. (Notam reddit Encyclicam SS. D. N. de 19. Ian.)

594. — 4. Mart. Ep. *Gaditanus in Hispania Summo P.* — Nihil dubitamus fore, ut quidquid ex Tua istiusque Ap. Sedis regia ditante, quae et antiquitate temperis, et sanctitate iuris ceteras quascunque superat, nonnullerum hominum perfidia destraxit, id ingenti bonorum plausu sua sponte ad pristinum statum reversurum. —

595. — 5. Mart. *Cardinales Galliae Summo P.* Dum huc advenimus praesentis Dietae Sessionibus partem — sumturi, haec prima nostra mens est, ut Sanctitati Vestrae intimos pietatis nostrae et filialis obedientiae nec non omnimodae adhaesionis sensus aperiamus. Quod vult Sanctitas Vestra, volumus; quod intendit intendimus; scilicet omnis Ecclesiae bonum S. Sedis robur, decus, et integritatem. Quidquid faciendum erit, ut prae-cellens hic scopus obtineatur, faciemus; quidquid dicendum, palam dicemus; quidquid agendum, praestabimus. — Parisiis, 5. Mart. 1860.

5. Mart. Ep. *Eugubinus in Statu Pontif. ad fideles Italiae*; Ep. *Erzerumniensis in Turcia ritus Armeni Summo P. italice*.

6. Mart. Ep. *Isolanus in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice*.

7. Mart. Ep. *Maragnanensis in America ad Clerum et fideles lusitanice*; Ep. *Mandoniensis in Hispania Summo P. hispanice*.

596. — 7. Mart. Ep. *Eperiesiensis Gr. C. in Hungaria Summo P.* Tristissimum nuncium super moestissimo, diris afflictionibus pleno Sanct. Vestrae statu, in quem impiorum malecolorumque hominum, gratiam Dei in impietatem transferentium, omnia sacra sacetaque iura impio pede calcantium, imo ipsum quoque S. Petri patrimonium plurimorum seculorum usu firmatum legalisatumque subvertere contenduntium, resanis moliminibus coniecta est, nos quoque graeci ritus catholici rutheni — cum sancta et apost. matre Romana Ecclesia sincere uniti, et Sanctitati Vestrae tamquam Principis Apost. successor, et

in terris Vicario Christi adoranda divina providentia subiecti, ac qua Patri nostro benignissimo tenerrima filiali devotione adhaerentes, — profundissimo cum animi dolore percepimus. — Eperiesini, die 7 Mart. 1860.

8. Mart. *Ep. Platiensis in Utr. Sicilia Summo P. italice; Ep. Placentinus in Hispania ad Reginam hispanice.*

9. Mart. *Ep. Cenetensis in R. Veneto ad Clerum et fideles italice; Ep. Cattarensis in Austria Summo P. aequo italice.*

10. Mart. *Ep. Sirensis in Graecia Summo P. italice.*

597. — 10. Mart. *Ep. Premisliensis L. R. in Austria Summo P. —* A primo momento, quo funestum bellum in Italia exarsit, ardentibus precibus ad thronum gratiae D. N. I. C. effundo et ab omnibus fidelibus curae meae commissis effundi facio, ut Sanctitati Vestrae gratiam et robur ad tantas clades et calamitates invicto animo perferendas concedere, *dominium temporale, sine quo independentia et libertas Ecclesiae subsistere nequit, inviolabile custodire, —* dignetur. — Viennae, die 10. Mart. 1860.

598. — 10. Mart. *AEp. Varsaviensis cum suis Suffrag. in Polonia Summo P. —* Nota est nobis nupera invasio domini Sancti. Vestrae sub praetextu libertatis et novae ordinis publici conformationis, quae in cerebro inimicorum Ecclesiae et verae libertatis praepostere concepta fuit. — *Nesciunt hi misere decepti, quid lateat inter tanta molimina, ubi non tam boni communis, quam eversionis domini temporalis Summi Pontificis et enervationis divinae eius missionis per iniustam rapinam domini temporalis ratio continetur. Quis nesciat, invasionem iuris Eccl. Romanae detrimentum esse totius rei christianae, ipsique religioni periculosam? —*

11. Mart. *Ep. S. Hippolyti in Austria ad Clerum germanice; Ep. Nanceiensis in Gallia Summo P. gallice.*

599. — 11. Mart. *AEp. Salernitanus in Utr. Sicilia Summo P. —* Turbae hostium — tandem ad hoc prolapsi sunt, ut

temporalem potestatem, tamquam Italiae dignitatis ac fortunae incrementis adversantem, imo velut supremo spirituali principatui nullatenus congruentem, tibi tuisque successoribus magna ex parte adimere, totis artibus atque mediis niterentur. Mentis lumine orbat! *Et non intelligunt, quam ingens gloria et excelsum Italiae monumentum sit adnexio regiae dignitatis ad sacrum pontificalem thronum, ex qua urbs Roma caput efficitur et domina spiritualis simul atque temporalis imperii? — Quid magis absonum ineptumque, quam discrepantiam inter summi sacerdotii munus imperiique politici administrationem comminisci? Equidem et clarioribus historiae documentis et rationibus ex ipsa rei natura apertissime deductis valedicere oportet, ut non perspectum habeatur, ad spirituales supereminentiam independentem ac liberrime exercendam necessarium omnino esse, ut supremus Religionis Rector nullius politicae obnoxius sit potestati, atque in territorio nulli extraneo iuri subiecto plenum dominium, principatum dominationemque habeat, quemadmodum et clarissimum illud Gallicanae Ecclesiae lumen, Bossuetus, etsi doctrinis in comitiis Parisiensibus suo tempore declaratis contrarius, disertissime evicit. — Salerni, V idus Martii 1860.*

600. — 12. Mart. *Ep. Urbaniensis in Statu Pont. Summo P.* — Ex his (Encyclicis literis PP.) quo tandem astu res Ecclesiae inprimisque Romanae Sedis iura petantur, plane sensi; quo insuper livore quamquam invidia vaferrimi quique tabescant in civilem Romani Pontificis principatum, sane comperi. — *Ergone Ecclesia eiusque Pontifex Capitolio cedat? Procul facessat iste timor! Ab hoc siquidem praeter ineluctabilia rationum momenta, quibus temporalis dominii cum spiritualis Rom. Pontificis primatus natura intima connexio deprehenditur, eximunt me sacri principatus origo, et tot seculorum legitima possessio, eius autonomiae ab omnibus iam gentibus asserta et conclamata necessitas.* — Urbanae, 12. Mart. 1860.

601. — 12. Mart. *Visit. Gener. Missionum Moldaviae ad Clerum.* Neminem vestrum latet, singulari Divinae Providentiae consilio factum esse, ut Romani Pontifices in Petri Cathedra sedentes civilem etiam inter mundi proceres tenerent principatum, quo nullis terrenis potestatibus subiecti supremum magi-

sterii munus a Christo Domino divinitus creditum plenissima libertate in orbem universum valerent exercere. —

602. — 12. Mart. *Ep. Brixinensis in Austria Summo P.* — Testes sinceri doloris simul ac filialis erga communem omnium Patrem amoris esse volunt Tirolensium virorum nomina, quae numerum 68,000 longe excedunt. — Brixinae, festo S. Greg. PP. 1860.

12. Mart. *Ep. Spalatensis in Austria ad Clerum et fideles* illyrice; *Vic. Gen. S. Iacobi in America* hispanice; *Ep. Coriensis in Hispania ad Reginam* hispanice; *Ep. Melitensis ad fideles* italice.

14. Mart. *Praef. Miss. in Hong-kong in Sina Summo. P.* italice.

15. Mart. *Ep. Marsicensis et Potentinus in Utr. Sicilia ad Clerum ac fideles* italice; *Ep. Nicopolitanus in Bulgaria Summo P.* italice.

603. — 15. Mart. *Eppus S. Iacobi Capitis Viridis in Africa Summo P.* Quando tu, Beatissime Pater fidelium omnium, in moerore luctuque iaces, et acerbis premeris aerumnis, nemo unus profecto filiorum tuorum tecum non contristatur et luget. — Tuae curae sunt quoque bonorum catholicorum curae. — Huiusmodi autem *et iniqua et crudelissima S. Rom. Ecclesiae vexatio*, quam etiam ii, qui se illius filios esse dictitant, nefarie moliuntur, non nova sed antiqua prorsus et per secula saepe repetita. — *Causa, pro qua viriliter et incredibili quodam robore decertas, causa quidem est Christianae Religionis.* — Ad tuos igitur pedes excipe, quaeso, testimonium consensus, quo tibi consocior tum in iis, quae ad fidem spectant et doctrinam Cath. Ecclesiae, cuius tu Caput et Pastor supremus existis, tum in summo dolore tuo ob mala gravissima, quae Religioni Iesu Christi cuius legitimum Vicarium geris in terris, vel iam illata sunt, vel illam maiorem in modum deteriusque minitantur. —

604. — 15. Mart. *Ep. Civitatis Plebis in Statu Pont. Summo P.* — Tristentur alii super his, quae nunc contingunt: ego, Beatissime Pater, *gaudens gaudebo in Domino et exultabit anima mea in Deo meo, contuens non auditum a seculo desiderium, fletum, aemulationem universorum Catholicorum pro te*

et pro istius tuae Ap. Sedis S. temporalibus iuribus. — Hisce animi sensibus libentissime prosequor ad te literas, quibus Capitula Cathedralis et Collegiatarum meae Dioecesis perpetuam in te et Ap. Sedem, et temporalia illius iura voluntatem, obsequium, et pietatem obtestantur. —

15. Mart. *AEp. Valentinus in Hispania Summo P. hispanice.*

17. Mart. *Vic. Gen. Deleg. Apost. in Graecia Summo P. italice.*

605. — 19. Mart. *Visit. Apostolicus Missionum Indiae Orient. Summo P.* — In medio insulae ‚Ceylon‘ in ipsamet urbe capitali vulgo Kandy nuncupata — legi admirabiles, gloriosas et admodum laudandas Sanctitatis Vestrae literas encyclicas die 19 Ianuarii elapsi datas, per quarum attentam lectionem et alios nuncios ea in occasione mihi relatos compertum fuit mihi, cor Sanct. Vestrae amarissimo moestitiae et afflictionis mari submersum fuisse et esse per patrata facinora a nonnullis ex filiis et subiectis vestris, hominibus perditissimis, qui perturbationem et subversionem spirantes, — eo denique devenerunt, ut partem dominii S. Rom. Ecclesiae notabilem subtraherent. — Me ex toto corde associo omnibus Eppis et laicis, qui ex omni orbis terrarum parte in his temporibus protestationes suae devotionis Sanct. Vestrae miserunt. —

19. Mart. *AEp. Barensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice; Ep. Patavinus in R. Veneto aequae; Ep. Lina-rensensis in America hispanice; AEp. Utinensis in R. Veneto ad Clerum italice.*

20. Mart. *Card. AEp. Beneventanus in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

21. Mart. *Card. Ordin. Sublacensis in Statu Pont. ad Clerum et fideles italice; Ep. Pampilonensis in Hispania hispanice; Vic. Ap. Iamaicensis in America ad Congr. de Prop. gallice.*

606. — 21. Mart. *Ep. Salopiensis in Anglia Summo P.* — Haud sane ignoramus, improbos esse homines, qui fidelium

mentes decipere quaerunt, sub religionis ac pietatis specie nefandum illud scelus praetegentes, quo ditionem beati Petri ab Apostolicae Sedis potestate iniustissime abripere cupiunt. Alios etiam scimus non minori astutia persuadere fidelibus velle, hoc in negotio, quod hodie mundi totius mentem occupat, nec de religione, nec ullo modo de pietate in Christum et in Ecclesiam agi, sed solummodo pro civili contendendi libertate, ac pro illis tantum decertari iuribus, quae omnibus hominibus communia dicunt. Mentita est autem iniquitas sibi: *tale enim facinus, iniustum quidem et omnino horrendum, quum in animarum nostrarum Patrem Ecclesiaeque Caput admissum sit, impietatis crimen et sacrilegii evadat necesse est.* —

607. — 21. Mart. *Vic. Capit. Barbastrensis in Hispania Summo P.* — Vicarius Capitularis — in conspectu tot angustiarum, quibus nunc premitur Sanctitas Vestra, causa rebellionis multiformisque vecordiae hominum perditorum, qui falsam erroneamque doctrinam sectantes ausi sunt violare praestantissima Ap. Sedis iura, — de novo ad pedes V. B. accedit, irrecusabile sui filialis amoris erga S. Petri Cathedram testimonium iterando etc. — *Veri catholici — ausus et rebellionem quorundam adversus Vestram duplicem Potestatem vehementer detestantur, et beati Petri patrimonium omnino integrum inviolatumque servandum contendunt.* — Barbastri, die 21. Mart. 1860.

22. Mart. *Patriarcha Antioch. Syrorum in Turcia Summo P.* gallice; *Ep. Ancyranus Armenorum in Turcia* aequae *Summo P.* italice; *Ep. Carnutensis in Gallia ad Ministrum Caes.* gallice.

23. Mart. *Ep. de Guadalaxara in America ad Clerum et fideles* hispanice; *AEp. Bogotensis in America* aequae hispanice; *Ep. Kingstoniensis in America Sept. Summo P.* italice.

608. — 24. Mart. *Ep. Ossoriensis in Hibernia Summo P.* — Protestamur contra iniquam istam rebellionem excitatam contra Patrimonium S. Petri, et contra Ecclesiam Christi. — Kilkenniae, die 24. Mart. 1860.

609. — 24. Mart. *AEp. Mexicanus cum 2 Suffraganeis in*

America Summo P. Ex tuis sacratissimis literis ad universos orbis catholici Praesules die 19 Ianuarii directis certius cognovimus, quod ob nuper prelo data publica scripta animo sollicito verebamur futurum, gravissimarum nempe acervum aerumnarum, quibus et te et universam Ecclesiam opprimere perversissimi omnis mali auctores non erubuerunt, et *pessimum* praeterea *consilium tibi datum*, ut quae iuramento promiseras *servaturum*, *insuperhabita Deo Ecclesiaeque fide praestita perduellis sponte dimitteres*. — *Universa, quae tu, Beatissime Pater, improbas gesta contra temporalem S. Sedis dominationem, improbamus et nos, quaque par est unanimi sententia damnamus omnino*. — E civitate Mexico, die 24. Mart. 1860.

25. Mart. **Eppi Urbevetaus, et Viterbiensis in Statu Pont.** prior ad *fideles*, posterior **Summo P.** italice; **Card. AEp. Westmonasteriensis in Anglia** ad *Clerum et fideles* anglice; **Ep. Szamosujváriensis G. C. in Transylvania** aequae ad *Clerum et fideles* lingua romana.

610. — 27. Mart. **Ep. Valveti et Sulmonae in Utr. Sicilia Summo P.** Humillimus filius tuus Ioannes Eppus firmiter innixus in verbis D. N. I. C. qui tibi uti suo Vicario et Petri successori specialem assistantiam et protectionem promisit, ad te accedit, ut ostendat in simplicitate cordis sui sensus, tibi reminiscens esse styllum imperscrutabilis providentiae divinae sinere mala saepe succrescere, cum iudicet melius esse de malis bona facere, iuxta effatum D. Augustini, quam nulla esse mala permittere. Atque id ad ostendendam postea in confusionem impiorum brachii sui irresistibilem potentiam: quemadmodum nobis satis ostendunt flagella Heliodori et perfidi Antiochi, praevaricatorum decoris templi Domini. — Sulmone, sexto Cal. Apr. 1860.

611. — 28. Mart. **Ep. Linciensis in Austria Summo P.** — Hosce suos sensus (fidei et adhaesionis erga R. P.) fideles huius dioecesis, et quidem praecipue viri catholici nobilitate generis vel status insignes, speciatim etiam permulti officiales

Imperatoris nostri piissimi muneribus civilibus militaribusve fungentes testari volunt subscriptione literarum, quas — ad pedes Sanct. tuae humillime depono. Chartas ipsas, in quibus plusquam 42000 virorum subscribebant, — etiam devotissime substerno. — Lincii, die 28. Mart. 1860.

28. Mart. *Ep. de Buenos Ayres in America Summo P.* hispanice; *AEp. Oregonopolitanus in America Sept. cum Suffrag. suis* aequae *Summo P.* anglice.

612. — 31. Mart. *Vic. Cap. Barbastrensis in Hispania Summo P.* — Paternali animo vestro iucunditati et optationi esse debent sincera fides, studium et amor, quibus veri Catholici venerationis et submissionis erga Vos testimonia confirmant, ausus et rebellionem quorundam adversus vestram duplicem potestatem vehementer detestantur, et beati Petri patrimonium omnino integrum inviolatumque servandum contendunt. Talis est praesentium literarum scopus: nam *fideles curae nostrae divina voluntate traditi cum omnes catholicae Ecclesiae doctrinis imbuti et sincero studio in iura omnia Apost. S. Sedis tutanda incensi sint*, laudabile aliorum exemplum libere et sponte prosequentes non dubitavere adiunctas expositiones exaratas et a millibus tam ecclesiasticorum quam laicorum — subscriptas nostris manibus commendare, supplicando, ut de illis notitiam Vestrae Beatitudini opportune daremus. — Barbastri, die 31. Mart. 1860.

613. — 31. Mart. *Ep. Secoviensis in Austria Summo P.* — Fideles curae meae commissi non in solis orationibus quiescendum esse putaverunt, sed levandam vocem, professionem edendam, renunciandum iniquis conatibus quorundam, qui pauci dum sunt, multitudinis speciem temere usurpantes piissimi Pastoris animam affligere, et cathedrae Petri Ecclesiae Catholicae ipsique Deo vim inferre non verentur. Quum itaque viri quidam pagellas eiusmodi protestationum testes erigerent, subscriptionumque pignore firmarent, ecce advolare ingentem multitudinem fidelium omnis conditionis et aetatis, mulieres ipsas ad imitationem sanctarum Evangelii feminarum septa relinquere sua, inque dolorosam viam ad agonem Pastoris accurrere, et innumeris testimoniis documenta subito repleri. — Graecii in Stiria, die 31. Mart. 1860.

31. Mart. *Ep. Assisiensis in Statu Pont. Summo P. italice*; *AEp. Naxiensis in Graecia ad Clerum et fideles italice*.

Mense Aprili.

1. Apr. *Ep. Verulanus in Statu Pontif. Summo P. italice*.

1. Apr. *Ep. Policastrensis in Utr. Sicilia Summo P.* (Intimam adhaesionem contestatur.)

614. 615. — 1. Apr. a) *Ep. Andriensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Memento, quaeso, Beatissime Pater, quod nos tua membra sumus, et tanto Capiti arctissime inhaerentes *ad praelia Domini proelianda iam sumus quaquaversus parati. Iniuriam enim Romano Pontifici illatam plus quam nostram considerantes, eam rebus, personis, omnibus viribus, supplicio ac sanguine, quantum nobis concessum est, prompto animo vindicabimus.* — Andriae, die 1. Apr. 1860. — b) *Visitator Apost. in Terra Sancta Summo P.* — Alieni a sanguine Romanorum — et peregrini a Te — suscepti in tantum arrogantiae tumorem sublatis sunt, ut *regno, quod per universum mundum pro sui veneratione et sanctitate a diebus seculi et annis antiquis honoratum, tamquam Iesu Christi ac apostoli tui Petri haereditas, privare te nitantur, et scindere de manu tua.* —

616. 2. Apr. *Card. Ep. Ostiensis et Veliternus in Statu Pont. Summo P.* — Hostes callidissimi divinis humanisque proculcatis iuribus civilem S. Sedis principatum oppugnant: sed tamen alio spectare dicendum est illorum consilia. Enimvero spiritualem tuam potestatem ad regimen salutemque animarum divinitus tibi demandatam impetunt, hanc, si fieri possit, omni ope nituntur evertere. Compertum enim habent, *quanto sit adiumento Romano Pontifici ad libere exercenda sacrae potestatis iura civilis potestas*, qua quidem sublata diffident catholicorum animi de veritatis oraculo, quod ab arce Vaticani personat, idque si fiat, patere sibi viam Ecclesiae hostes comminiscuntur ad eam funditus destruendam. — Iam vero — hoc Tibi affirmare possum, *universum mihi commissum utriusque dioecesis gregem, ubi primum sacrilegos huiusmodi conatus persensit, eos summa animi indignatione fuisse detestatum, atque adeo erga*

Ap. Sedem, civilemque Ecclesiae principatum novo quodam studio obsequii ac devotionis exarsisse. — Postridie Cal. Apr. 1860.

2. Apr. *Ep. Calatanisiadensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

617. 2. Apr. *Ep. Midensis in Hibernia Summo P. — Quamvis propugnare, laudare et tueri tum divina privilegia Vicarii Christi, tum integritatem plenam iuraque omnia beati Petri patrimonii contra hostes cuiuscunque generis parati semper esse debemus, maxime tamen hoc potissimum tempore, quando Petrus patitur in Pio, et Pius modo tam praeclaro pugnat in fide Petri. — Mullingar, 2. Apr. 1860.*

618. — 2. Apr. *Vic. Cap. Leopoliensis L. R. in Austri ad Clerum. — Nemo catholicus, ni velit spernere vocem supremi fidelium Patris, dubitare potest, non temporalem solum principatum Sedis Ap. sed Ecclesiam ipsam, religionem ipsam qua nihil sanctius, divexandam suscepisse illos putativos liberatis praecones. — Leopoli, die 2. Apr. 1860.*

619. — 3. Apr. *AEp. Goritiensis in Austria Summo P. — Aliorum exemplo animati etiam nos humillime infrascripti Antistes, Canonici Eccl. Metr. et reliqui sacerdotes AD. Goritiensis nostro et populi nostrae curae concrediti nomine praesentes homagii et filialis adhaesionis literas ad Vestram Sanctitatem dirigere audemus. — Goritiae, die 3. Apr. 1860.*

3. Apr. *Ep. Cephaludensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

620. — 3. Apr. *AEp. S. Francisci in America Summo P. — Providentia divina homines vera sapientia imbutos et christiana prudentia praeditos suscitavit, qui largitionibus et donationibus suis Sedem Apost. temporali dotaverunt dominio, ad hoc, ut successor beati Petri principis Apost. verus Christi Vicarius totiusque Ecclesiae Caput et omnium Christianorum Pater ac Doctor, nulli terrenae potestati subiectus, liber in propriis, necessitatibus fidelium toto orbe diffusorum fortiter pariterque suaviter commodius occurrere posset. Homines e contra per-versi, malo spiritu moti atque excitati, iniquo consilio in conventiculis suis cogitaverunt Apost. Sedem rebus suis exspoliare, et gradatim patrimonium Ecclesiae auferendo te Beatissimum Pa-*

trem ad humilem privati hominis conditionem reducere, sperantes hoc modo animas Christi diabolo lucrifacere. — S. Francisci, 3. April. 1860.

621. — 4. Apr. *Card. Ep. Senogalliensis in Statu Pont. Summo P.* — Non deficientes animo teterrimis hisce temporibus una cum catholicorum universitate et nos vocem extollimus adversus impiorum conatus, — hoc unum in votis habentes, ut legitima pontificii regiminis auctoritas sarta tecta servetur. — et *integrum perseveret, quod Divinae Providentiae dispositione mirabili tuum est, Pater Sancte, mille abhinc annis et ultra.* —

4. Apr. *Ep. Reatinus in Statu Pont. ad fideles italice; Ep. Arturiensis Armen. in Turcia Summo P. italice.*

5. Apr. *Praef. Apost. Missionum in Barberia ad fideles italice.*

6. Apr. *Ordin. Altamuranus in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice.*

S. Apr. *Ep. Oppidensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

622. — S. Apr. *Archiabbas S. Montis Pannoniae in Hungaria Summo P.* — Orabimus incessanter, ut Deus et Pater misericordiarum ab alio et regali solio benigno vultu respicere dignetur super naviculam S. Petri, — ut extendat dexteram, ac in potentiae verbo imperet fluctibus passionum, quibus sedatis et Sanctitas Vestra quantocius ab iniquissima tribulatione liberata, et patrimonium Ecclesiae e manu inimicorum et hostium erutum, destructis adversitatibus et erroribus, Ecclesia Deo secunda serviat libertate. — In S. Martino, die 8. Apr. 1860.

623. — S. Apr. *Ep. Ovetensis in Hispania Summo P.* Eppus Ovetensis — exhibet exemplar unum pastoralis epistolae quam ad dioecesim suam lubenti animo exaravit. — ut novum — exhiberet testimonium teneri et filialis amoris, quo sacra Beat. V. personam intime prosequitur, in qua *terum in terris Christi Vicarium veneratur, maiestatemque perillustris regis revereatur, Principis legitimi ditionis illius, cuius incolumis integraque conservatio Ecclesiae Catholicae in votis est, atque permagni refert.* —

10. Apr. *AEp. Surrentinus in Utr. Sicilia Summo P.* italice; *Ep. Imae Telluris in America ad Clerum et fideles* gallice.

10. Apr. *Ordin. Altamuræ in Utr. Sicilia Summo P.* (Refert, se cum fidelibus suis communicasse Encyclicam Pontificiam dd. 19. Ian.)

11. Apr. *Ep. Feltriae et Belluni in R. Veneto Summo P.* (Condolentiam suam et adhaesionem erga S. Sedem confirmat.)

624. — 11. Apr. *Ep. Dromorensis in Hibernia Summo P.* Nulla verba satis explicare possunt, cum quanto dolore nuntium de *sacrilega violentia contra sacrum Beatitudinis Vestrae principatum* consummata animos tum cleri tum populi huius dioeceseos perculit. — Newry, die 11. Apr. 1860.

625. — 12. Apr. *Ep. Habanensis in America Summo P.* Cum in maximo semper honore habuerim stare promissis in mea consecratione iureiurando factis, adhaerendi scilicet omni tempore S. Sedi Apostolicae, veritatis columnae et reliquarum Ecclesiarum matri et magistrae, non satis tranquilla mens mea foret, si his difficillimis temporibus, quibus tot tantisque curis Sanctitas Vestra afficitur, quantum in me est, dolorem cordis Beatitudinis Vestrae lenire non curarem, *adhaerendo sicut adhaereo omnium cath. Antistitum voto, et protestando sicut protestor una cum clero et grege huius dioeceseos mihi commissio contra omnem vim, quae tam in civili quam in ordine religioso ab impiis Sanct. Vestrae inferri possit, tam uti Iesu Christi Vicario quam uti Regi temporali. Quod Sanctitas Vestra approbat, id ab antistite et clero universo approbatur, quodque Sanctitas Vestra reprobat atque condemnat, ab eodem quoque Antistite et Clero reprobat atque condemnatur.* — In Civ. S. Christophori a Habana, die 12. Apr. 1860.

13. Apr. *Ep. Isclanus in Utr. Sicilia Summo P.* (Offert suo et dioecesanorum nomine subsidium.)

14. Apr. *Ep. de Popayan in America ad Clerum et fideles* hispanice.

15. Apr. Card. Ep. *Albanus in Statu Pont. Summo P. italice*; Ep. *Trois-Rivieres in America* aequè *Summo P. gallice*.

17. Apr. *Eppi Suffraganei Guatimalenses, et Ep. de Chiapa in America ad Clerum ac fideles hispanice*.

18. Apr. *AEp. Utinensis in R. Veneto Summo P. italice*.

626. — 18. Apr. Ep. *Iucatanensis in America Summo P.* Vehementer concitavit cor meum acerba epistola data Romae die 19 Ian. per quam Beat. Vestra — renunciavit omnibus orbis catholici primis dignitatibus, erratum deplorandum perpetratum *contra sancta iura Sedis Ap.* occasione turbationum, quas perduelles nefarie excitaverunt et peregerunt audacia inaudita Bononiae, Ravennae et in aliis civitatibus, *in quibus ab immemorabili tempore S. Sedes exercet et debet exercere summum civile imperium.* Tam lamentabilis rebellio turbavit contristavitque istorum fidelium communitatem, ac statim ut ad aures pervenit primum nuncium, voluerunt pariter evolare, ut cingentes augustum solium Sanct. Vestrae sumerent operam in recuperatione *patri-monii beati Petri, quod iniusti inimici, proh dolor! arripere temere quaerunt in felle amaritudinis, et obligatione iniquitatis obvoluti vel inebriati.* —

627. — 20. Apr. *AEp. S. Iacobi de Cuba in America merid. Summo P.* — Vehementer dolent (exponentes) — *quod sub ementito reformationis et socialis culturae progressus titulo Principatus vester civilis, quo nullus mitior, tamquam cum pontificali dignitate parum consociabilis in hisce temporibus traducatur. Quis, nisi praeiudiciorum tenebris excoecatus, non videat et agnoscat in his assertionibus a rebellibus subditis eorumque fautoribus temerario ausu prolatis exitiale bellum, quod iampridem a Catholicae Religionis hostibus infensissimis, adversum Petri Cathedram, eius arcem inexpugnabilem, collatis manibus indesinenter geritur, modo per apertam vim, modo per vaferrimam simulationem?* — S. Iacobi de Cuba, die 20. Apr. 1860.

20. Apr. *AEp. Tarentinus in Utr. Sicilia Summo P.* (Nomine Capitulorum et totius cleri ac fidelis populi vota depromit.)

628. — 21. Apr. *Ep. Abulensis in Hispania Summo P.* — Angustiis te undique circumdatum vidimus, ex quo filii tenebrarum horridam illam adhuc perdurantem tempestatem in circuitu tuo infremere fecerunt, in qua divinis humanisque iuribus conculcatis *nihil perd. tissini homines intentatum relinquunt, ut S. Sedis patrimonium, quod et ipsius Christi Ecclesiae patrimonium est, sacrilega profanatione in manus alienas transferant. Nos vero, Beatissime Pater, qui Dei dono filii lucis sumus ac in lumine fidei ambulare contendimus, temerarios horum ausus toto corde reprobantes, una tecum in coelum manus nostras attollimus etc.* (Contra libellum ‚Papa et Conventus‘ plures facit reflexiones.) — Abulae, die 21. Apr. 1860.

21. Apr. *Ep. Imae Telluris in America Summo P. gallice.*

22. Apr. *Ep. Zamorensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice; AEp. Tuamensis in Hibernia anglice.*

629. — 24. Apr. *Ep. Tergestinus in Austria Summo P.* — Quum Ecclesiae Cath. regimen Romanae S. Petri Cathedrae iunctum sit, et ad liberum exercitium supremae Vicarii Christi auctoritatis divina providentia mirabili humanarum rerum cursu Sedem Pontificiam propriae ditionis titulo munierit, eiusque temporalibus necessitudinibus occurrens distinctae haereditatis possessionem tribuerit: ad defendendam quoque huius temporalis potestatis integritatem omnes eiusdem matris, Ecclesiae scilicet catholicae apost. romanae devotissimi filii vires et media conferre strictissime se obligatos esse considerant. — Tergesti, die 24. Apr. 1860.

24. Apr. *Ep. Prusensis Armen. in Turcia Summo P. italice.*

26. Apr. *Ep. Neo-Pampilonensis in America ad Clerum et fideles hispanice.*

28. Apr. *Ep. Waterfordiensis in Hibernia Summo P.* — (Collecta subsidia transponit.) — *Ep. Azoti et Vic. Apost. Herzegovinae in Turcia ad Congr. de Prop. italice.*

30. Apr. *AEp. Iadrensis in Austria Summo P. italice.*

630. — Mense Aprili. *Card. Ep. Senogalliensis in Statu Pontificio Summo P.*—Non deficientes animo, teterrimis hisce temporibus *una cum catholicorum universitate et nos vocem extollimus adversus impiorum conatus; ac perduellium conspirationes, quae crescunt in dies, coram Deo et hominibus alte reprobamus, hoc unum in votis habentes, ut legitima pontificii regiminis auctoritas sarta tecta servetur, omnia et singula apostolicae beati Petri Sedis illaesa sint iura, et integrum perseveret, quod divinae providentiae dispositione mirabili tuum est, tuum, Pater sancte, mille abhinc annis et ultra. —*

Mense Maio.

631. — 1. Maii. *Vic. Apost. Columbi in India Orient. Summo P.* Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terrae et principes. Quare, Beatissime Pater? Ne svavi Iesu Christi iugo contineantur, neque in republica sive procuranda aut reducenda loris evangelicis cohibeantur, et in viam iustitiae erudiantur; *tua quippe regalia iura proiiciunt, dominiique, quo a retroactis seculis legitime polles, auctoritatem prosternunt et pessumdant.* Quamvis gentes in haereditatem, et terminos terrae in possessionem Tibi elargitus fuerit ille, qui eos esse regendos in virga ferrea constituit, *futitium tamen et iniquarum criminationum agmine scelestissimum crimen moliti sunt, et patrarunt, quo, nemine regerente, in Christi regnum spirituale crudele vulnus inflictum est.* Infanda genimina viperarum! Neronianam vel Licinianam despicabilem captivitatem, denuo ab orco revocalam tibi indicare videntur! Forti animo esto, Beatissime Pater! *Quo Rex constitutus es ab eo super Sion montem eius, praedicans praeceptum eius, ullo unquam tempore eo ipso nulli subiiciaris oportet.* Quod summae Davidicae Sionis in arce delecta mente visum mystice et introspectum suspicitur et deprehenditur, illud Doctorum coetus ad inconcussam sublimemque tuam potestatem merito transfert, edisserit ac tuetur: iura regis, quem Deus posuit excelsum prae regibus terrae, quemque primogenitum Iesum Christum fuisse constat, continenti serie transmissa, in te solum uno conserte colliguntur. —

632. — 1. Maii. *Vic. Ap. di Hu-nan in Sina Summo P.* — *Omnes haereses collisae ad petram perdiderunt vires et interiorerunt. Ista, quae conturbat mundum, est omnium pessima, cum illius sectatores catholici vocantur, dum agunt ut energumeni et furiosi, qui in corde nihil credunt, et libentissime, si possent, destruerent Ecclesiam. Sed iam audax invadit petram, et in ea inveniet proprium interitum.* —

2. Maii. *Ep. Carthaginensis in Hispania Summo P.* Transponit collecta in dioecesi subsidia.)

633. — 3. Maii. *AEp. S. Iac. de Cuba in America Summo P.* — Quantum memorata Encyclica (19. Ian.) auro cedroque digna, in qua egregiae vestrae virtutes supremo Ecclesiae Hierarcha dignae tam micantibus characteribus elucent, exponendum animos affecerit, literis exprimi nequit. Vestram siquidem demirantes fortitudinem — vehementer dolent, quod Vestrae Sanctitatis studia — ad subditorum temporalium prosperitatem fovendam non solum oblivioni tradantur, sed etiam *sub ementito reformationis ac socialis culturae progressus titulo Principatus vester civilis* quo nullus mitior, *tamquam cum Pontificali dignitate parum consociabilis in hisce temporibus traducatur.* Quis nisi praeiudiciorum tenebris excoecatus non videat et agnoscat in iis assertionibus a rebellibus subditis eorumque fautoribus temerario ausu prolatis exitiale bellum, quod iampridem a Cath. Religionis hostibus infensissimis adversus Petri Cathedram, eius arcem inexpugnabilem, collatis manibus indesinenter geritur, modo per apertam vim, modo per vaferrimam simulationem? *Infrascripti*, qui nullo alio magis quam cognomine catholicorum titulo gloriantur, veluti filii Hispanae Ecclesiae, cuius tanta est ab omni retro antiquitate erga Romanam omnium aliarum matrem ac magistram humilis reverentia et amor, *Sanctitatis Vestrae votis, declarationibus, ac quibuscunque in iurium suae S. Sedis defensionem latis vel ferendis decretis adhaerere et obedire parati sunt, idque propalam testantur.* — S. Iacobi de Cuba, die 3. Maii 1860.

3. Maii. *Vic. Cap. Vicentinus in R. Veneto ad Clerum italice.*

5. Maii. *Ep. de Portorico in America Merid. Summo P. hispanice; AEp. Neo-Caesareensis Armen. in Turcia Summo P. italice; Vic. Ap. Abyssiniae in Africa aequè Summo P. italice.*

634. — 6. Maii. *Ep. Aprutinus in Statu Pontificio Summo P.* — Quodsi apostolici culmen principatus et huiusce Sedis exaltatio non humano sed divino consilio effecta est, profecto quaecunque potestatis moles adversus eam consurgere audebit, in hanc petram impulsa confringetur. — *Civilem tuam ac regiam potestatem, S. Sedis libertati tuendae admirabili Dei munere ordinatam, ex animo agnoscimus, quique in huiusce tuae dominationis iura evertenda coniurant, eos ut Ecclesiae totius hostes a nobis omnibus existimatum iri profiteamur.* — Interamniae, 6. Maii 1860.

8. Maii. *Ep. Ugentinus in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles italice.*

635. — 11. Maii. *Ep. Melitensis Summo P.* transponit collectam pro Papa summam, et proficitur: — Hoc sane mirandum, quod quum advenae non pauci Melitensium animos a Sede Apost. avertere satagunt, vix ullus repertus sit, qui non libenter, quod potuit, in suum erga S. Sedem obsequium tribuerit. — Laetus hoc dicere ausim, quum Melitenses Ecclesiae Catholicae ex animo addictissimi sint, studium hoc ardoremque numquam clarius ostendisse. —

14. Maii. *Ep. Aprutinus seu Theramensis in Utr. Sicilia ad Clerum italice.*

16. Maii. *Ep. Castri Maris in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

636. — 16. Maii. *AEp. S. Iac. de Cuba et Eppi Habanensis ac Portoricensis in America Summo P.* — AEppus S. Iacobi de Cuba in America Meridionali eiusque Suffraganei, quamvis unusquisque cum suo Capitulo Sanctitati Vestrae praeberit testimonia pietatis filialis et reverentis adhaesionis erga S. Sedem in his infaustis diebus, in quibus *nefariorum hominum coniuratione Principatus vester civilis tam violenter oppugnatur,*

eiusque legitima iura, quae non solum ad Supremi Pontificatus splendorem, sed etiam ad liberum et omnino independens amplissimae suae polestatis exercitium cordati omnes politici necessaria agnoscunt et praedicant, a novatoribus tamquam cum seculi progressibus insociabilia traducuntur: cum in publicis ephemeridibus legerint ab universis Hispaniae Ecclesiae Praesulibus factam declarationem, quae immortale monumentum erit suae fidelitatis erga Sanctitatem Vestram, et filialis communionis cum S. Sede Apostolica, cuius causam strenue amplectuntur, rebellionis gesta damnando et protestando contra omnia, quae adversus veneranda illius iura rebellis impietas vel male sana politica moliantur: religioni ducunt eorum exemplum sectari, et per hanc epistolam — mentem suam aperire, ut omnibus patefiat, se id ipsum, quod venerabiles sui Confratres, profiteri, — paratosque esse Supremi Pastoris partes tueri, et omnia agere ac perferre, quae pro iustitiae ac religionis defensione rerum vicissitudines a catholicis Eppis requirant. — S. Iacobi de Cuba, die 16. Maii 1860.

17. Maii. *Ep. Segniensis in Austria ad Clerum.* (Provocat ad facienda oblata.) Pariter *Ep. Eperiessiensis Gr. C. in Hungaria* Clerum suum ad sublevandum aerarium Pontificium excitat.

637. — 17. Maii *Ep. Podlachiensis in Polonia Summo P.* Summo dolore affecti, homines impiissimos legum divinarum et humanarum contemtores, conspeximus *sacrilegas manus in patrimonium Sancti Apostolorum Principis extendisse.* Quemadmodum universus orbis christianus, ita nos quoque *summopere detestamur execrabiles conatus istos.* Omnium tamen fortassis postremi manifestamus hanc tristitiam atque dolorem nostrum, quoniam hucusque a supremo regni nostri regimine denegabatur nobis incessanter id postulantibus facultas vota nostra publice manifestandi; hodie vero, cum nulla affulget iam amplius spes, ut haec venia nobis concedatur, iam non possumus dolorem nostrum ulterius continere, votaue haec nostra tibi, Sanctissime Pater, non exhibere; quae noli dedignari benigne suscipere, quamvis privata solummodo oblata sunt via, respectu habito tum constantis nostri erga tuam personam, Sanct. Pater, filialis amo-

ris, tum illius molesti atque tristis rerum status, quo Ecclesia continue in regno nostro premitur. —

19. Maii. *Eppi S. Aloysii Potosiensis, et Antiochenus in America ad Clerum et fideles hispanice.*

638. — 20. Maii. *Ep. Fernambucensis in America Summo P.* — Si *scelerati homines* in hoc seculo positi, ut per ipsos bonus exerceatur (ait Augustinus Doctor egregius), pacem perturbant *per sacrilegum facinus volentes aliena usurpare*, imploremus spectemusque coeleste auxilium, quoadusque sapientissima providentia occurrere dignetur huic pravo et lacrimabili operi. — Fernambuci, die 20. Maii 1860.

23. Maii. *Ep. Auriensis in Hispania ad Clerum et fideles, item AEp. S. Iacobi de Cuba in America Summo P. hispanice.*

26. Maii. *Card. AEp. Hispalensis in Hispania ad Clerum et fideles hispanice.*

27. Maii. *Praef. Ap. Miss. in Barberia Summo P. italice.*

639. — 30. Maii. *AEp. Guatemalensis et Suffraganei in America Summo P.* Ad aures nostras hisce remotissimis regionibus pervenit, *Legationes S. Sedis domino subiectas rebellionis actu consummato, alieno domino prorupta audacia se mancipasse. Nescimus qua ratione, quo pacto vel iure, qui hoc facinus execrabile commisere, possint coram Deo et hominibus excusationem afferre.* Neminem latet hanc esse antiquam atque pertinacem inimicorum S. Ecclesiae agendi rationem, qui cum adversus eam praevalere non possint, saltem cruciare et affligere nituntur, altera manu temporalia, altera vero spiritualia subvertentes. — Guatemalae, 30. Maii 1860.

30. Maii. *Ep. de Arequipa in America Summo P. hispanice.*

640. — 30. Maii. *Ep. Clonfertensis in Hibernia Summo P.* — Iniquos vidimus coniuratos adversus Christum Domini, et haereditatem Pontificiam, qua pro commodis totius orbis catholici per tot secula potita est Sedes Romana, sacrilegis manibus diripientes. Apertam hostis invadentis violentiam, iura tua dolose tradita, quae sarta tecta tenere et tueri fides tibi solemniter data promisit, subditos ditioni tuae temporali aut rebelles in auctoritatem tuam aut meticulosos et ignavos, haec catholico nomini probrosa aspicientes merito luximus et adhuc lugemus. Turpia ista ab iis, qui se catholicos iactant, facta fuisse pudet equidem agnoscere. Loughreae, fer. 4. Qu. Temp. Pent. 1860.

Mense Iunio.

641. — 1. Iun. a) *Delegatus Apost. Mexicanus Summo P.* — Cum quidquid contra temporalem Rom. Pontificis ditionem ineatur, maximum toti iuri, iustitiae publicae, ordini sociali, honori ac libertati Ecclesiae inferat detrimentum, consequi id necessario debet, ut excultae quaelibet Nationes, quae iure et aequitate, non violentia ac armis, dominia rerum transferri statuerunt, hominibus novis rebus studentibus, a quibus communi gentium iuri effrenata latronum rapacitas sufficitur, in tanti negotii gravitate pro viribus opponantur. — Licet temporale Pontificis dominium spiritualis suae potestatis obeundae gratia non sit omnino necessarium, ad ipsam tamen securius, utilius, ac independentius exercendam adorabili Providentiae dispositione maxime conducere existimatur. — b) *Ep. Abellinensis in Italia Summo Pont.* transponit oblata fidelium.

3. Iun. *AEp. Tranensis in Utr. Sicilia ad Clerum et fideles* italice.

5. Iun. *AEp. S. Iacobi de Chili in America Summo P.* hispanice.

6. Iun. *Ep. Parmensis in Italia Summo P.* italice.

7. Iun. *Ep. Ratisbonensis in Bavaria Summo P.* (Transponit collecta subsidia pecuniaria.)

8. Iun. *Ep. Regiensis in Duc. Mutinensi Summo P. italice.*

9. Iun. *Ep. S. Salvatoris in America ad Clerum et fideles hispanice.*

9. Iun. *Ep. Cloynensis in Hibernia Summo P.* (Transmittit collectam in sua dioecesi pecuniam.)

642. — 14. Iun. *Aep. Manilensis in Oceania Summo P.* Dira tempestas contra te Supremum Pastorem oborta *Philippinarum* Eppos — adeo vehementer commovit, ut muneris sui credant incunctanter se ipsos suaque omnia ad Tuae Sanctitatis pedes — deponere, — parati enim sunt auspice Deo et quae in terris amant libenter cuncta derelinquere, et proprium sanguinem, ut te totius Ecclesiae Caput tuaeque Sedis veneranda iura defendant, prodigo corde fundere.

17. Iun. *Ep. Calliensis et Pergulanus in Statu Pont. Summo P. italice.*

643. — 18. Iun. *Admin. Carolinopolitanus in America Summo P.* Nos Clerus et populus dioecesis Carolinopolitanae in insula Principis Eduardi in America Septemtrionali Britannica reverenter ad pedes Sanctitatis Vestrae accedimus, significare ex intimo cordis affectu magnum amorem nostrum atque pietatem in Apost. Sedem, et exprimere grandem dolorem atque moestitiam, quam sentimus propter notissimas tribulationes, in quibus Beatitudo Vestra luctuose versatur *nefandissimis consiliis et molitionibus iniquissimorum illorum hominum, qui Principatum Civilem vestrum ac beati Petri patrimonium funditus evertere conantur.* — Apud S. Mariam in insula Princ. Eduardi, die 18. Iun. 1860.

20. Iun. *Eppi Galvestoniensis, et Mobiliensis in America Summo P.* prior gallice, posterior anglice.

644. — 20. Iun. *Ep. Tenensis in Graecia Summo P.* — Verbis exprimere non possumus, quo dolore affecti simus pro *impia provinciarum usurpatione et pro minis, quibus reliquae Pontificiae tuae Ditionis regiones impetuntur, illius, inquit, ditionis, quae tantopere confert et ad liberum supremae tuae potestatis exercitium, et ad S. Religionis nostrae decorem servandum etc.* —

22. Iun. *Ep. Warmiensis in Germania Summo P.* (Transponit oblata per dioecesim collecta.)

645. — 22. Iun. *Ep. S. Salvatoris in America Summo P.* Incredibile dictu! Post tot machinationes *inimici* demum *S. Romanae Ecclesiae, filii tenebrarum, qui filiis lucis sunt prudentiores, inter iniqua opus consummaverunt iniquum. Audacia illa effrenata iura conculcaverunt persacra, et rebellionis titulo infando, ipsius Petri patrimonium arripientes nefarie, Ecclesiae Catholicae societatiq[ue] universae iniuriam intulerunt gravissimam: ordinem siquidem, regulas morum, Deique praecepta impudentissime subverterunt. Et sic se gerendo Ecclesiae Catholicae filii nominabuntur et erunt? Absit. Matris viscera ut viperæ filii ruperunt ac profanarunt.* — In Civ. S. Salvatoris, die 22. Iun. 1860.

24. Iun. *Card. AEp. Strigoniensis in Hungaria Summo P.* (Transponit subscriptiones Cleri ac populi fidelis de firmissima adhaesione erga S. Sedem Ap.)

25. Iun. *Ep. Elphinensis in Hibernia Summo P.* (Transmittit pecuniaria oblata.)

29. Iun. *Ep. Sibenicensis in Austria Summo P.* italice; *Ep. Aquensis in Pedemontio ad Clerum et fideles* italice.

646. — 30. Iun. *Vic. Cap. Cracoviensis in Polonia Summo P.* — Nunc fremuerunt fremuntque gentes, et populi beneficiorum, quibus eos cumulabas, ingratisissimi, instigante principe tenebrarum meditantur inania; quum Ecclesiam S. evertere et

penitus destruere cupientes, Te ad eam conservandam et propagandam divinitus constitutum propugnatorem, quominus eorum iniquissimis et perditissimis conatibus resistere valeas, principatu civili exuere contendunt. Nos D. N. I. C. promissis Principis Apostolorum, cuius legitimus successor es et haeres, datis confisi, spem certissimam fovemus, impios hos Ecclesiae Sanctaeque Sedis Ap. hostium conatus irritos et inanes esse futuros. —

Mense Iulio.

2. Iul. *Ep. Costaricensis in America Summo P. hispanice; Patr. Chaldaeorum Babyloniae cum pluribus Eppis in Turcia Summo P. italice; AEp. Sudneyensis in Australia ad Clerum ac fideles anglige; Ep. Melbeurnensis in Oceania Summo P. anglige.*

647. 5. Iul. *Eppi provinciae Baltimorensis in America Summo P.* — Nunc longe maior ac gravior causa nos urget, ut scriptis saltem — testemur, quantopere te tuamque Sedem suspiciamus, et quam vehementer de procellis, quae sacram beati Petri navem modo vexant, doleamus. — *Neque nos latent sceleratae illae machinationes ac nefaria consilia, partim scriptis iam evulgata, partim re et opere inchoata, quae eo spectant, ut Summus Ecclesiae Pontifex patrimonio beati Petri spoliatus, ad egestatem adactus, ludibrium mundo fiat, aut cum detrimento dignitatis atque auctoritatis suae ab arbitrio terrestrium Principum pendere videatur.* — Quod vero longe magis luctuosum est, patrata sunt haec — non ab apertis fidei christianae tuaeque Sedis hostibus, sed ab hominibus perfrictae frontis, quos Catholicorum nomine gloriari non pudet. Hinc nuper vehementer laetati sumus, quum gladium spiritus exerens, quo divinitus accinctus es, effrontes hosce homines ab Ecclesiae Cath. societate penitus abscidisti. Docuisti quippe hoc facto, manere adhuc in Ecclesia divinam quamdam potestatem, qua filios suos cogere potest, ut vel recte in Domino ambulent, vel si rebelles esse malint, poenas rebellionis suae dare debeant. Docebit procul dubio rerum exitus, facilius esse hanc potestatem irridere quam effugere. — Baltimori, 5. Iul. 1860.

9. Iul. Ep. Vincennopolitanus in America Sept. ad Congr. de Prop. gallice.

10. Iul. Ep. Veronensis in R. Veneto Summo P. italice.

648. — 20. Iul. Ep. M. Varadinensis Gr. Cath. in Hungaria Summo P. — Multos Ecclesia vidit devicitque tyrannos, non unum genuit ingemuitque Iulianum, divina Galilaei virtute mox prostratum. Ast fere nulla acrius, ac de praesenti contra Christi Domini Sponsam geritur, bellum valet aetas exhibere. — Nunc nullis parcitur modis, armis namque iungitur hypocri-sis, rapinis adduntur pollicitationes, minis nectuntur periuria, omnia convelluntur mendaciis. *Iura dire conculcantur, ignoratur virtus, disseminantur errores, pietas deridetur, contemnitur iustitia, totus concutitur ordo moralis*, ut vix dici possit, quibusnam armis, physicisne an spiritualibus, decertetur vehementius! *Haec autem omnia sub illa utique vana perpetrantur spe, fore ut occupato terrestri S. Sedis Ap. principatu, succisisque taliter viribus exterioribus, Cathedra quoque Apostolica, quae est columna et firmamentum veritatis, facilius subvertatur, Capitisque auctoritate conculcata securius cetera langvescant membra, sicque sensim totum contabescat corpus!* — Eia, Sanctissime Pater, eia! pro Cruce acerba pati quaeque; quia in illa pependit salus mundi, in illa parta victoria, profecto triumphabis de omnibus inimicis nostris! Arma te, Beat. Pater, crucis virtute et victoria eius *confirma nos omnes fratres filiosque tuos, qui quoad vixerimus tui sumus*, exemplum tuum pro agendi norma observaturi. Esto fortis et roboratus ab alto! te namque 200 millionum filiorum preces cordaque succolant, *qui uno voto Apostolico tuo effato adhaerentes, omnia, quae in te, Pater Sanctissime, Sacramque Sedem Ap. inique aguntur, ex intimo corde reprobamus et detestamur, damnamus, et una tecum et in vita et in morte anathematisamus, firma tenentes fide, ut quodcunque tu et Ecclesia tecum his in terris ligaverit et damnaverit, in coelis quoque ligatum maneat damnatumque in omnem aeternitatem.* —

649. — 30. Iul. *Ep. Pinnensis et Atriensis in Utr. Sicilia Summo P.* — Novimus, quanta malignatus est inimicus in Sancto; quomodo immanium instar ferarum insultant tibi perditissimi homines; quomodo tenebrarum potestas, quomodo frementium congregatio, quomodo synagoga satanae dolo, astu, mendacio, ac vilium perfidia contra Senioremi templi concilium fecerunt. — Patrem depraedantur ac matrem colere ostendunt; — civilem clamitant redemptionem et novam Babylonis captivitatem moliantur; — auctoritati obsequuntur et utrique regimini insidiantes omnes Ecclesiae nervos praecidere conantur; sanctissima cuiusque iura tutari manifestant et omnia tum religionis cum societatis ac familiae susdeque vertunt; Ecclesiae proprietatem defendere videntur et ipsam bonis exspoliant, ut inde eam libertate ac etiam fide destituant. Ii sunt, Pater Sancte, quorum honestas est omnis iniquitas, dummodo ad finem perducatur etc. —

31. Iul. *Vic. Ap. Bengalensis in India Orient. ad fideles anglice; Ep. Rossanensis in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

650. — 31. Iul. *Ep. Pharensis in Dalmatia Summo P.* Quanto animi dolore cuncta haec Dioecesis Pharensis graviter affecta fuerit, ubi primum auditum est *nefandum facinus in S. Ap. Sedem et Sanct. Vestram impie patratum*, difficile prope est dictu. Omnes quippe dioecesani Deo favente sunt apprime Catholici, fidemque S. Matris Ecclesiae Cath. Ap. Romanae colunt sincere ac strenue profitentur. —

Mense Augusto.

4. Aug. *Ep. Limericensis in Hibernia Summo P.* (Transmittit subsidium ex parte suae dioecesis.)

5. Aug. *AEp. S. Iacobi de Cuba in America ad Clerum et fideles hispanice.*

6. Aug. *AEp. Casseliensis in Hibernia Summo P.* (Transponit pecunias per dioecesim collectas.)

7. Aug. *Ep. Fluminis Ianuarii in Brasilia Summo P. lusitanice.*

651. — 9. Aug. *Ep. Rossensis in Hibernia Summo P.* *Ista nostra Hibernia ex omni parte acerbissimo iam manet dolore affecta ex eo, quod S. Sedis inimici in spoliatione instantes et omnia legitimae potestatis iura usurpantes non tantum temporalem Petri principatum oppugnare et destruere, verum etiam, si fieri posset, nostram divinam religionem extingvere et radicitus extirpare moliantur. — Contra tot tantasque iniurias molestiasque illustrissimo S. Petri successori, Eppali dignitati universoque Clero illatas nunquam cum Sanctitate Vestra reclamare desinet (Hibernia). — Skibberean, die 9. Aug. 1860.*

13. Aug. *Visit. Apost. Chinensis Summo P. italice.*

652. — 13. Aug. *Plures Vic. Ap. ex Imp. Chinensi Summo P.* — Quis non stupet Pium PP. IX, tot nunc undequaque circumventum angustiis, nihilo tamen minus de nobis deque rebus nostris sollicite cogitantem; et vel tum religionis propagationem in longinquas has regiones pro viribus urgentem, cum ea in ipso centro et velut in ipsa radice a nefariis concuti videatur?

14. Aug. *AEp. Bracarensis in Portugallia ad Clerum et fideles lusitanice.*

15. Aug. *Vic. Cap. Burgi S. Domnini in Duc. Parmensi Summo P. italice.*

16. Aug. *Vic. Gen. S. Iacobi de Chili in America Merid. Summo P.* transmittit pia oblata fidelium:

653. — 24. Aug. *Ep. Tiberiopolitanus Limae residens Summo P.* *Plurima inter facinora — hisce luctuosis temporibus contra S. Sedis Ap. sacrata iura a divinae religionis hostibus nefarie molita, nullum adeo detestabile, — ut quarumdam sanctae pontificiae ditionis provinciarum usurpatio a Subalpino Gubernio sacrilege perpetrata certissime numeratur. Nefandum hoc et sacrilegum latrocinium, — furtum hoc sacrilegum — non*

tantum fundamenta, quibus humanae innituntur societates, evertit, iura divinum ac humanum, quae supremam potestatem ac nationum libertatem sustinent, conterendo, — sed, quod maxime dolendum, fora iustitiae et reverentiam divinae religionis contentui habens, iuncta ut in uno scelere sint crimina, sacra iura vestra, SS. Pater, qui vere perbenignus et augustissimus estis regum, Pastorum Pastor, unitatis centrum, ac Ecclesiae Catholicae conterit, conculcat. — Liniae, die 24. Aug. 1860.

Mense Septembri.

15. Sept. *Patr. Indiar. Occid. qua Castr. Vic. Ap. in Hispania Summo P. hispanice.*

654. — 17. Sept. *Ep. Pulatensis in Turcia Summo P.* Inter perfidiarum et tumultuum tempestates, quibus Italia tot praerogativis a Deo exornata, opera hominum perversitatis vertigine abreptorum undequaque concutitur, — Principum tu solus es, o Beatissime Pater, Petri regens naviculam, certa spe nixus in verba Salvatoris, portae inferi non praevalerunt, spumantes domas impietatis vortices, ac de puppi tibi concreditos populos salutaribus monitis instruere non cessas. —

655. — 18. Sept. *Vic. Apost. Floridae in America Summo P.* Liceat mihi testificari Vestrae Sanctitati nomine totius Cleri et populi Floridensis summum dolorem nostrum de *iniusta spoliatio*ne unius ex provinciis vestris, nec non et de protervis machinationibus hostium Ecclesiae, qui velamen malitiae libertatem habentes ulterius in suis iniustitiis progredi moliuntur. — In civ. S. Augustini Floridae, 18. Sept. 1860.

656. — 22. Sept. *Ep. Concordiensis in R. Veneto Summo P.* Rever. Cathedralis Concordiensis Capituli, Seminarii Episcopalis moderatorum et professorum, totiusque Dioeceseos cleri testimonium fidei in beati Petri Sedem, veritatis catholicae unitatisque centrum; devotionis in Christi Vicarium in terris; amoris in amantissimum universorum Patrem pastorumque Pastorem vere Pium, vere summum; *detestationis ac protestationis contra*

nefarium et sacrilegum universae Ecclesiae Dei in Capite suo augustissimo illatum bellum, — humillime offert omnium minimus Eppus Concordiensis. —

Mense Octobri.

6. Oct. *Ep. Carnutensis in Gallia Summo P. gallice.*

8. Oct. *Eppi Philadelphiensis, et Pittsburgensis in America Summo P. italice.*

10. Oct. *AEp. Camberiensis cum Suffraganeis in Sabaudia Summo P. gallice.*

11. Oct. *Ep. Sutrinensis et Nepesinus in Statu Pontif. ad Clerum et fideles italice.*

16. Oct. *Ep. Algeritanus in Gallia Summo P. gallice.*

657. — 17. Oct. *AEp. Dublinensis in Hibernia Summo P. Doloris et indignationis sensus, quos recentes ex Italia nuntii in nobis excitarunt, nulla ratione verbis exprimere possumus: atque ea omnia, quae nuper in Te Christi in terris Vicarium Petrique successorem, supremum Ecclesiae Cath. Principem, atque dilectissimum nostrum omniumque fidelium Patrem a perditis hominibus non minus occultis insidiis quam vi aperta gesta sunt, adeo atrocia et immania, atque ab omni iure divino et humano remota, adeo nomine christiano indigna visa sunt, ut qua ratione ea sint improbanda et reiicienda plane nesciamus. — Quod ad nos attinet, Beatissime Pater, Te sive in throno fulgentem, sive vinculis oppressum aut catacumbis latentem, sive exulem in terra aliena ut Christi Vicarium amore et veneratione prosequemur; quo magis perditis religionis et virtutis hostes in te insurgant, eo magis petrae, supra quam aedificata est Ecclesia, adhaerebimus, dictisque tuis obsequentes erimus et obedi-
entes; atrocia porro eorum, qui in te sacrumque tuum principatum conspiraverunt, facinora privatim publiceque reprobabimus. — Dublini, die 17. Oct. 1860.*

18. Oct. *Ep. Laonensis in Hibernia Summo P.* (Transponit succursum pecuniarium.) — *Vic. Cap. Anneciensis in Sabaudia ad Clerum et fideles gallice*; *Vic. Ap. Cremensis in Lombardia Summo P. italice.*

21. Oct. *Ep. Brigantiensis in Portugallia Summo P. lusitanice.*

23. Oct. *Ep. Aegitaniensis, item Vic. Cap. Helvensis in Portugallia Summo P. lusitanice.*

658. — 25. Oct. *Ep. S. Iacobi Capitis Viridis in Africa Summo P.* Ex quo ad aures nostras pervenit, *Subalpino Rege beati Petri patrimonium et aliquas regiones tuae S. Sedis ditioni subiectas armata manu ac perfido sacrilegoque ausu invadente, persecutionem vexationesque S. Rom. Ecclesiae mirum in modum augeri et in dies exacerbari: oculos in coelum statim levavimus, et ab eo, cuius tu, Beatiss. Pater, legitimus es in terris Vicarius auxilium sumus deprecati. — Sangvis tot tantorumque filiorum, tuorum, iustissima Sedis tuae Apostolicae defensione terra perfusus, sicut innocens Abel sangvis, ad coelum clamat iustitiam. — Quod ad nos spectat, tempus tacendi iam finitum est; — quare eandem tui, et nostrorum in Eppatu collegarum viam sequentes, contra iniquas omnium coniuratorum, quicumque ii sint, et contra cuiusque generis in Apost. Sedem aggressiones, invasiones atque usurpationes palam, solemniter, et meliori qua possumus iuris forma reclamamus, et omnino omnibusque modis reprobamus. —*

26. Oct. *Ep. Algeritanus in Gallia ad Clerum gallice.*

659. — 26. Oct. *Ep. Hieracensis in Utr. Sicilia Summo P.* Sinite me minimum Epporum ab extremis Calabriae finibus per hanc epistolam venire ad Vos, supremum Ecclesiae Pastorem et Iesu Christi in terris Vicarium. — Et venio, non ut verba exhortationis faciam, quasi dubitem ne deficiat Beatitudo Vestra in tanto discrimine constituta tantaque tempestate, quam excitavit spiritus tenebrarum, — sed venio ut sacrum munus fungar, quod iubet pastores inferiores silere non debere, dum persecutionem

patitur — Pastor ille, qui in apice Eppatus sedet. Quapropter os meum aperio et loquor. — Lacrymis parcere non possum. Et quomodo possem id facere, si immaculata Iesu Christi Sponsa teterrimae tempestatis iactatur fluctibus? — Si homines insurrexere inique agentes et perverse, tenebris obscuratum intellectum habentes, alienati a via Domini, qui se herbis venenatis sapientiae huius seculi alunt, qui ad fontem cisternarum dissipatarum pleno ore attingunt? Oh qualia tempora et quales mores! Et quis id credidisset? *quis credidisset tantum bellum in S. Sedis Civilem Principatum, atque hinc in ipsam S. Matris Ecclesiae spirituales potestatem indictum iri?* — Hieracii, VII Cal. Nov. 1860.

660. — 28. Oct. *AEp. Tuamensis in Hibernia Summo P.* — De iniuriis sacro imperio Sanctitatis tuae illatis in intimis cordis nostri recessibus dolemus. — In eam temporum perturbationem rerumque omnium confusionem incidimus, *ut iura sacratissima seculorum numero firmata* pro nihilo habeantur, ac verba iteratis toties vicibus ac omni solemnitate repetita omnino deserantur. — Tuamae, die 28. Oct. 1860.

28. Oct. *Ep. Cerviensis in Statu Pont. Summo P. italice.*

31. Oct. *Ep. Algarensis in Sardinia ad clerum et fideles italice; Vic. Cap. Ampuriensis in Sardinia Summo P. italice.*

Mense Novembri.

661. — 3. Nov. *Vic. Cap. Trecenses in Gallia Summo P.* Vicarii Capitulares Dioecesis Trecensis nomine tam suo quam ven. Capituli unanimiter cum clero ac plebe sentientes, — veniam petunt, ut sibi proprium dolorem, quo intima mente tenentur de morte — Eppi nostri — coniungere liceat cum universo et communi Sanct. Vestrae omniumque nostrum filiorum vestrorum pergrandi et profundissimo moerore, *ad tam nefanda et inaudita, quae a perversis hominibus contra Vestram sanctissimam et apost. Sedem, Vestramque Beatitudinem, eiusque temporalem ditionem, per patrum nostrorum fidem stabilitam et per tot secula pro tuenda ecclesiastica libertate firmatam, patrantur.* —

6. Nov. *Ep. Almeriensis in Hispania Summo P. hispanice.*

662. — 8. Nov. *AEp. Cameracensis in Gallia Summo P.* Novos istos et ante hunc diem inauditos ausus a Subalpino Gubernio contra Ap. Sedem et catholicam Ecclesiam admissos, quos in nuperrima sua Allocutione Sanctitas Vestra deplorare ac detestari coacta est, eodem et nos animi dolore, ubi primum eos novimus, detestati sumus et reprobavimus. Inter milites, qui pro tuenda Sanctitatis Vestrae, Sedis Apost. et Cath. Ecclesiae causa pie ac strenue dimicarunt exceperunt vulnera, ac etiam gloriosissimam mortem oppetiere, plures e nostris fuere: quodsane dioecesi nostrae vehementer gratulamur, ipsique tutelae apud Deum et benedictioni fore plane confidimus. — Cameraci, 8. Nov. 1860.

663.—9. Nov. *Adm. Apost. Derriensis in Hibernia Summo P.* — Maximo animi dolore, Beatissime Pater, enotavimus nefandos perditorum hominum conatus, qui spreto Dei et Ecclesiae monitu dominium temporale vobis commissum, et totius Ecclesiae Cath. regimini tam neccessarium Sanctitati Vestrae impia et sacrilega manu eripere ausi sunt. — Derriae, die 9. Nov. 1860.

11. Nov. *Vic. Ap. Iaffnensis in India Or. ad Cong. de Prop. italice.*

664. — 12. Nov. *Ep. Kildariensis in Hibernia Summo P.* — Angustiae atque miseriae in civili Beatitudinis tuae Statu ortae ex facinorosa et sacrilega audacia atque direptione scelestis hominibus auctoribus, magnae tristitiae nobis causa sunt. — Die 12. Nov. 1860.

13. Nov. *Ep. Aversanus in Utr. Sicilia Summo P. italice.*

665. — 16. Nov. *Vic. Gen. Pineliensis in Portugallia Summo P.* Scelera flagitiosissima contra ditionem S. Sedis a Rege Sardiniensi eiusque ministris iampridem nefarie perpetrata pios fidelium animos magno dolore afficiunt. Ita ea inusitata et execrabilis usurpatio ab illo Rege adversus legitimam Vestrae

Sanctitatis aliorumque Principum Potestatem attentata — quid aliud importat, quam iniquissimam sanctissimi iuris violationem? — Pinellii, die 16. Nov. 1860.

17. Nov. — *Ep. Osnabrugensis in R. Hannoverano ad Clerum et fideles germanice.*

19. Nov. — *Ep. Habanensis in America merid. Summo P. transmittit oblata fidelium.*

21. Nov. *Vic. Ap. Wellingtoniensis in Oceania Summo P. anglice.*

666. — 21. Nov. *Vic. Ap. Pekinensis in Sinis Summo P. Toto divisus orbe, atque ab omni viarum aditu pluribus abhinc mensibus interclusus, doleo sane quod sero nonnisi post omnes alios Beatitudini tuae tot amaritudinibus oppressae condolentis animi mei sensus, pietatem et observantiam potuerim significare.* —

23. Nov. *Ep. S. Bonifacii in America Summo P. gallice.*

30. Nov. *Eppi Montereyensis, et Dubuquensis in America Summo P. prior italice, posterior latine dolorem suum manifestarunt ob mala Sedi Apost. illata.*

Mense Decembri.

1. Dec. *Ep. Collensis in Hetruria ad Clerum italice; Ep. Politianus aequè in Hetruria Summo P. transposuit oblata subsidia.* —

5. Dec. *Ep. Vincennopolitanus in America Summo P. gallice.*

6. Dec. *Ep. Pisaurensis in Statu Pont. ad Clerum italice.*

667. — 8. Dec. *Ep. Nucerinus in Statu Pont. Summo P. Si omnes Christifideles permagno affecti dolore ac summa commoti indignatione contra nefariam sacrilegamque istius S. Sedis Ap. civilis Principatus aggressionem et usurpationem*

vehementer clamaverunt, *Principatus, qui prorsus necessarius existimandus est, ut Sanctitas tua in universam Ecclesiam apostolicum ministerium libere exercere possit*; — quanto magis omnes Cath. Eccl. Antistites doluerunt et dolent, cum oculis conspiciant suis, quam nefario scelere de Sanctitate tua ipsi ingratis filii mala mereantur; cum videant iniustae et sacrilegae usurpationis auctores et fautores in scelestis suis consiliis impudentissime magis magisque perseverare etc.

668. — 10. Dec. *Ep. Curiensis in Helvetia ad Clerum.* (Ad subveniendum aerario Summi Pontificis provocando Clerum suum, profitetur:) — *Propria quoque causa agitur, dum SS. Pater patrimonium S. Petri sane non pro sua tantum persona intrepide tuetur, sed vindicandae libertati et independentiae supremae potestatis spiritualis pro bono totius orbis christiani tamquam custos et defensor invigilat.* —

669. — 13. Dec. *Ep. Massensis in Duc. Mutinensi Summo P.* — Vehementer tecum doleo, mi Pater Sanctissime, quod ad fidei, cuius integerrimus es custos, puritatem labefactandam impia et a seculis inaudita conspiratione infernae atque seculares potestates nitantur; *nulli parcat calumniae superbia et hypocrisis, ut temporalis iurisdictionis omnino perimat subsidium, quo D. Petri successores ad religionis nitorem fideique unitatem tuendam Divina Providentia aucti sunt.*

14. Dec. *Aep. Armacanus in Hibernia ad Clerum ac fideles anglice.*

670. 671. — 15. Dec. *Eppi Comaclensis, et Pisaurensis in Statu Pont. Summo P. Prior:* Quid catholicus orbis sentiat, quid exoptet, quid prece votisque acceleret, nova ac mirabili ratione patefecit. Excitetur igitur tamquam dormiens Dominus, et redimat in brachio suo populum suum. — *Posterior:* Si quid in tantae tristitiae causa solaminis esse potest, in eo est, quod in hac dioecesi sicuti in ceteris tum ditionis pontificiae tum

orbis cath. regionibus clerici fere omnes Sanctitati tuae atque divi Petri Ap. Sedi firmiter et ex animo adhaerent. —

15. Dec. *Praef. Apost. Miss. Pondicheriensis in India Or. Summo P. gallice.*

21. Dec. *Aep. Portus Hispaniae in America ad Clerum et fideles anglice.*

672. — 25. Dec. *Vic. Ap. Guinearum Summo P.* Acerbissimo sane dolore affecti fuimus, nos et dilectus Clerus noster, statim ut didicimus in longinqua Nigritarum regione, *quanta malitia et infidelitate homines quidam perversi dominium temporale S. Sedis Ap. aggressi sunt.* Haec inaudita rebellio eo magis cor nostrum filiale affecit atque indignatione replevit, quod subdoli homines nefandam suam agendi rationem omnibus quibus poterant mediis tueri conati sunt, eoque venere ut contenderent, primatum spiritualem non solum ex omni parte in tuto esse positum, licet temporali potestate Sanctitas Vestra destitueretur, verum etiam emolumentum exinde capessere. At vero ad illorum fraudem delegendam *satis est vel obiter recolere praeteritorum temporum historiam, ut appareat, quibus angustiis premi consueverint Romani Pontifices in exercitio spiritualis primatus, quamdiu vel omnino vel ex parte civili caruerunt principatu.* Et certe ad vetera exempla recurrere necesse non est, siquidem meminisse satis est dirae servitutis, qua detinebatur Summus Pontifex Pius VII Sanctitatis Vestrae antecessor beatae memoriae, quamdiu extra suum dominium temporale Napoleonis potestati subiectus fuit. —

673. — 26. Dec. *Vic. Ap. Lahasse in Sinis Summo P.* — In remotissimis Asiae locis constituti hisce solummodo diebus — cognovimus dolores, qui affligunt cor vestrum, sacrilegorum hominum nefarios ausus contra S. Petri patrimonium, impiissimas iniurias, quibus impetitur Christi Vicarius. — Si quid solatii cordi paternò ex affectu indignissimorum filiorum provenire potest, liceat et nobis in extremo terrarum orbe positus fletus miscere cum fratribus nostris in Europa degentibus, qui suis scriptis, sua insigni et constanti operatione S. Sedis Apost. iura defendunt. —

31. Dec. Vic. Ap. Capitis Bonae Spei in Africa ad Clerum et fideles anglice.

Brevia Pii IX ad singulares personas de ditionibus Status Pontificii, a. 1860.

MON. 1. *Eppo Aurelianensi* dd. 14. Ianuar. 1860. In hoc Italiae tumultu, qui regionis Principibus vim intulit, et legitimam Sanctae huius Sedis civilem dominationem in tota Aemilia iam pervertit, quid rebellionis auctores et fautores consilii ceperint, quid demum velint, *lucubratione illa hypocrisi plenissima* amplius demonstratum est, quae illic typis in lucem edita non modo urbes sed et pagos Italiae pervasit. Tu autem impudentissimum eius scopum illico nosti, ven. frater, eamque propterea nominatim refellere excelso alacrique animo subito studuisti. Virtutem hanc tuam et magnitudinem animi civilis nostrae dominationis hostes taciti quidem verentur, sed boni omnes amplissimis ubique laudibus celebrant, ven. frater, ac nos de novo hoc erga Sedem Apostolicam eiusque civilem principatum praeclaro amplissimoque merito tuo maiorem in modum fraternitati tuae gratulamur. Multas propterea tibi agimus et habemus gratias pro misso ad nos novissimae eius lucubrationis tuae munere, quam perlibenti animo legimus. Aliud opus, in quod pro civili eodem Ap. Sedis principatu vindicando incumbis, non solum probamus, ven. frater, sed profuturum illud confidimus ad iura Sedis Ap. et universalis Ecclesiae confirmanda. Et singularis, qua te complectimur, caritatis pignus sit apostolica benedictio etc. —

2. *Eppo Ptolemaidis* dd. 28. Ianuar. 1860. Lubenti animo literas tuas datas die 3. Dec. proximi accepimus, quibus pro eo, quo praestas, sanctissimae religionis studio et eximia erga nos sanctamque hanc Petri sedem fide, pietate, ac devotione aerumnas et calamitates nostras maiorem in modum quereris et lamentaris. Et revera communis parentis afflictiones et tribulationes animum percellunt ac pene conficiunt filiorum Ecclesiae amantissimorum. Nec enim iis incompertum esse potest, Divinae

Providentiae instinctu factum esse, ut Romani Pontifices ad apostolicum ministerium liberius ac facilius ubique terrarum exercendum civili dominatione potirentur. *Deo idcirco ferventiore usque studio supplicandum est, ut opus suum adversus callidissimas machinationes et fraudes ipse tueatur, atque ut adversantium hominum consilia confundat.* Perge, ven. frater, patrocinium nobis implorare SS. Virginis Immaculatae et Dei Matris Mariae, quo ipsa protegente adversa haec ferre valeamus, ac *Patrimonium D. Petri, quod est cum universalis Ecclesiae bono et utilitate coniunctum, strenue tueri ac propugnare possimus.* —

3. *Canonico Niciensi Stephano Barraia dd. 4. Febr. 1860.* Quod animo tuo est alte defixum eximiae pietatis, fidei, devotionis, et reverentiae studium erga supremam dignitatem nostram, id ipsum omni ex parte praeseferunt literae, quas novissime a te, dil. fili, libenti gratoque animo accepimus. Testaris enim in illis gravissimum, quem in tanto hoc Italiae tumultu ac provinciarum temporalis Status nostri rebellione cepisti, moerorem, adeoque illatas nobis et Sedi huic Ap. aerumnas et calamitates maiorem in modum doles ac lamentaris. Et merito; fieri enim non potest, ut filii nostri et Ecclesiae amantissimi vim ac magnitudinem doloris non experiantur, quo cor nostrum simultates, fraudes ac vires hostium Sedis huius Ap. dudum affecerunt. *Fiducia nostra in Deo est, ac propterea ne desistas eidem supplicare, quo mittat super nos auxilium suum, atque ut civilem Sanctae huius Sedis Principatum cum bono universalis Ecclesiae coniunctum tueatur ac propugnet.* —

4. *Marchioni Brignole-Sale dd. 27. Febr. 1860.* Libentissimo animo tuas accepimus literas die 14 huius mensis datas, atque intimo erga nos et hanc S. Sedem pietatis ac venerationis sensu conscriptas, quibus, dil. fili, nobis misisti opusculum a te elucubratum, et gallica lingua istis Genuensibus typis hoc anno in lucem editum, cui titulus, *Considerations sur la Question Romaine.* Quod quidem opusculum non levi iucunditate legimus, cum in illo perspexerimus singulare sane studium, quo *civilem nostrum et huius Ap. Sedis principatum eiusque integritatem ac iura strenue defendere summopere gloriaris adversus nefaria illorum hominum consilia et molitiones, qui temporale eiusdem Sedis dominium imminuere et evertere exoptant atque conan-*

tur. Itaque tibi ex animo gratulamur, ac meritas tribuimus laudes, quod ingenii tui vires in *causa sane iustissima* tuenda impenderis, ac luculenter ostenderis, quibus egregiis sensibus catholico vero omnino dignis sis animatus. —

5. *Clero Taurinensi dd. 1. Mart. 1830.* Ex vestris obsequentissimis literis die 18 proximi mensis Ianuarii datis libentissime novimus, dil. filii, qua singularinos et hanc Petri Cathedram fide, pietate, ac veneratione prosequi gloriemini. Ac simul intelleximus, quam acerbus sit vestrum omnium dolor ac luctus ob notissimas, in quibus versamur, tribulationes *nequissimis illorum hominum consiliis et molitionibus, qui Catholicae Ecclesiae et huic Ap. Sedi omnino infensi et adversi civilem eiusdem Sedis principatum beatique Petri patrimonium sacrilego prorsus ausu invadere, usurpare, et evertere exoptant et conantur.* Vehementer nos delectarunt huiusmodi egregii vestri sensus, qui amplissimis laudibus omnino digni non leve nobis attulerunt solatium inter maximas, quibus affligimur, amaritudines. Ne intermittatis, dil. filii, ferventissimas diviti in misericordia Deo adhibere preces, ut Ecclesiam suam sanctam a tot tantisque calamitatibus eripiat, eam ubique terrarum novis ac splendidioribus in dies exornet et augeat triumphis, ac nos adiuvet et consoletur in omni tribulatione nostra, atque omnipotenti sua virtute omnes Ecclesiae et huius Ap. Sedis hostes ad veritatis, iustitiae, salutisque semitas reducere dignetur. Cum autem haud ignoretis nefarium ac teterrimum sane bellum, quo asperrimis his temporibus sanctissima nostra vexatur religio, iccirco, dil. filii, vestrae vocationis munerisque semper memores ne omitatis omni cura studioque sub vestri Antistitis ductu eiusdem religionis causam strenue tueri, animarum salutem studiosissime procurare, et inimicorum hominum insidias detegere, errores refellere, ac tela retundere. —

6. *Eppo et clero universo Carnutensi dd. 17. Mart. 1860.* Praeclarum, quod Tibi, ven. frater, inest et commune est cum tuo isto Clero universo, eximiae pietatis, fidei, devotionis et reverentiae studium erga nos et supremam hanc Petri Cathedram, abunde novimus et perspectum habuimus. At literae, quas modo a te, ven. frater, atque a vobis, dilecti filii, accepimus, in maiorem in modum confirmant, et animum testantur nobis sanctaeque huic Sedi in exemplum devinctum. Contristati enim estis

summopere in ingenti hoc Italiae tumultu ac provinciarum temporalis Status nostri rebellione, quam externorum fraudes et incitamenta moverunt, simultates fovent et armorum visimpudentissime protegit. Aerumnae quidem et afflictiones nostrae animum movent ac percellunt filiorum Ecclesiae, quibus persvasum est, non sine divinae providentiae instinctu fuisse Romanos Pontifices potitos Principatu civili, ut facilius et absque ullo impedimento possent apostolicum ministerium adimplere. Officii memores, quo tenemur possessiones et iura Sanctae huius Sedis salva atque integra custodire, nullum nos, ut id continuo praestemus, aut discrimen extimescimus, vel humanam veremur magnitudinem. Precemur maiore usque studio Omnipotentem Dominum, ut hostium Sanctae huius Sedis superbiam et insidias elidat, ac robur infirmitati nostrae tribuat coelestis virtutis suae. Praesidium in hunc finem invocemus potentissimae mundi Dominae ac coelorum Reginae Deiparae Virginis Immaculae Mariae, in qua post Deum nostra omnis fiducia est. Vehementer nos vestrae, ven. frater ac dil. filii, pietati pergrati, quod vel hoc obsequentissimi officii genere constantem fidem ac devotionem vestram nobis ipsis probare studueritis, auctorem ac largitorem bonorum omnium Dominum suppliciter obsecramus, ut vos vera quavis prosperitate laetificet. Atque optatissimi huius eventus auspicem apost. benedictionem tibi, ven. frater, ac vobis, dil. filii, cunctoque Carnutensis istius Ecclesiae clero ac populo effuso cordis affectu peramanter impertimur. Datum Romae die 17 Mart. 1860.

7. *Eppo Eperiesiensi Gr. Cath. dd. 29. Mart. 1860.*

Gratae nobis admodum fuere literae cum a te, ven. frater, tum a dil. filiis istius Eperiesiensis Capituli ecclesiasticis viris hoc mense ad nos scriptae. Namque in eisdem literis undique elucet eximia tua et eorumdem eccles. hominum atque universi istius dioecesis cleri populique fidelis erga nos et hanc Petri Cathedram fides, pietas, amor, et observantia, atque omni ex parte se prodit acerbissimus tuus et illorum omnium moeror et indignatio propter nequissimos sacrilegosque ausus contra civile nostrum et huius Ap. Sedis principatum beatique Petri patrimonium ab iis hominibus admissos, qui catholicae Ecclesiae eidemque Sedi omnino infensi et adversi iura divina et humana conculcare non dubitant. Equidem huiusmodi egregii tui, omnisque istius Cleri et populi sensus amplissimis laudibus digni non me-

diocre attulerunt nobis solatium inter maximas, quibus premimur, angustias. Nihil vero dubitamus, ven. frater, quin una cum eodem tuo clero ac fideli populo pergas assiduis fervidisque precibus a Deo O. M. exoscere, ut Ecclesiam suam sanctam a tot tantisque calamitatibus eripiat, eamque a solis ortu usque ad occasum novis ac splendidioribus in dies exornet et augeat triumphis, ac nos adiuvet et consoletur in omni tribulatione nostra.

8. *Eppo Salutiensi dd. 25. Apr. 1860.* Eximiam animi pietatem, devotionem et reverentiam, quibus te nobis sanctaeque huic Petri Sedi iam novimus addictum, novo argumento probant literae die 12. Febr. proximi datae. Moerorem gravissimum significasti, ven. frater, qui tibi cum tuo isto grege communis est, in ingenti hoc Italiae tumultu, in vi manifesta nobis illata, atque in rebellionem provinciarum temporalis Status nostri impudentissime conclamata. Aerumnae quidem et afflictiones nostrae animum movent ac percellunt filiorum Ecclesiae, quibus persvasum est, *non sine Divinae Providentiae instinctu fuisse Romanos Pontifices potitos principatu civili, ut facilius et absque ullo impedimento possent apostolicum ministerium adimplere.* Nos revera pro supremi, quo fungimur, apostolatus munere semel atque iterum adversus tantam Sanctae huius Sedis hostium impudentiam ac iniquitatem palam publiceque reclamavimus, ac mox poenis etiam et censuris eccles. in illos omnes animadvertimus, qui provincias temporalis Status nostri primum ad rebellionem adductas a nostra sanctaeque huius Sedis ditione seiungere sibi que addicere non dubitarunt. In omni oratione et obsecratione perge, ven. frater, cum tuo isto clero ac populo omnipotentem Dominum obsecrare, ut saevissimam hanc tempestatem coelesti virtute sua depellat, ac splendidum cito tribuat veritati et iustitiae triumphum. —

9. *Eppo Aureliánensi dd. 27. Iun. 1860.* Nihil iucundius nobis contingere potest in ea, quam gerimus misero hoc et luctuoso tempore totius christiani populi gravissima sollicitudine, quam intelligere, ven. fr. Eppos tempestate saeviente quasi in murum aereum stare pro domo Israel, seque attentos ac vigiles in retundenda hostium Ecclesiae pravitate iugiter exhibere. Hoc igitur *solatium attulerunt nobis studia et contentiones tuae, ven. frater, qui strenue pro sanctae huius Sedis iuribus et auctoritate ac pro Ecclesiae disciplina dimicatus tam vera tamque*

praeclara de civili nostro eiusdemque Sedis Ap. principatu scripsisti, ut nullus, qui hac nostra aetate in huiusmodi spartam incubuit, videatur tecum comparandus. Opus itaque, quod de civili ipso principatu nostro mox exarasti ac typis superiore mense in lucem publicam edidisti, perlubenti prorsus animo accepimus, tibi que propterea, qui tantam hac in re et immortalem ubique adeptus es laudem, multas nos denuo agimus et habemus gratias. Deum Opt. Max. enixe precari ne desistamus, ut hostium nostrorum elidat superbiam ac consilia disperdat, atque ut Ecclesiae suae sanctaeque huic Sedi splendidum cito tribuat triumphum. Te interim, ven. frater, praecipua in Domino Iesu Christo caritate complectimur, atque omnem animi et corporis prosperitatem ipsi tibi ab eo summis precamur votis. —

683.

**C. Coloniense de temporali ditione S. Sedis
Apost. 1860.**

MON. P. I. tit. 1. c. 22. — Agnoscimus, *divina providentia effectum esse, ut Romano Pontifici dominium temporale obveniret, quo certius Sedis Ap. et Ecclesiae totius libertas custodiretur et expeditior esset rerum ecclesiasticarum pro omnibus omnium nationum fidelibus administratio. Agnoscimus pariter et attestamur, impiam et sacrilegam esse quae nuper tentata est dominii pontificii spoliationem, totique orbi catholico nefaria illa audacia illatam esse iniuriam. Sed et quae Sanctissimo Domino nostro Pio IX parata sunt opprobria, anxietates et sollicitudines, illa et nos animis nostris intime sentire eiusque dolores et nostros esse dolores palam profiteamur.*

684.

C. Pragense, in eodem merito. 1860.

MON. Tit. II. cap. 2. — Non minus cum tota Ecclesia confitemur et grato corde praedicamus, singulari prorsus divinae
Rom. Pontifex. V.

providentiae consilio factum esse, ut, cum Romanum corrui Imperium, et in plura fuit regna divisum, Romanus Pontifex, quem Christus totius Ecclesiae suae caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum. Quo sane a Deo ipso sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium Principum multitudine ac varietate summus Pontifex illa frueretur politica libertate, quae tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Atque ita plane decebat, ne catholico orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum vel partium studio duci quandoque posse in universali procuratione gerenda Sedem illam, ad quam propter potiore principalem necessesse est omnem Ecclesiam convenire. Cumque luctuosis hisce temporibus infestissimi Ecclesiae Catholicae et Sedis Apost. osores proculcatis divinis humanisque iuribus hanc ipsam Sedem Civili Principatu spoliare nequiter ausierint: nefanda eorum facinora improbantes, *quamcunque civilis potestatis ac terrestri dominii, quo Romanus Pontifex potitur, laesionem non tantum ceu rapinam et violationem certissimi iuris humani, sed etiam ceu sacrilegam iuris sacri usurpationem detestamur*, ob quam in fontes iuste meritoque severissimae eccles. poenae infliguntur. Et quia, prout SS. Dominus noster ipse docuit, tutela patrimonii beati Petri ad omnes catholicos pertinet, fideles nostros impense rogamus, ut illud ipsum omnino integrum inviolatumque servandum atque ab omni iniuria defendendum esse concordissimo studio et virili fortitudine palam facere non intermittant.

685.

Card. AEppus Zagradiensis, de Statu Pontificio in literis pastoralibus dd. 7. Oct. 1860. *)

MON. — — Quod his etiam tristius, et nobis praesertim altarium ministris, atque adeo omni catholico cordi ipsa acerbitate acerbius accidere debet, est deploranda prorsus sors Summi Pon-

*) In pastoralibus his literis agit Cardinalis de *spiritu revolutionario* huius aevi.

tificis nostri, in quam his revolutionalis spiritus procellis coniectus est. Nolim ego eam longis dissertationibus adumbrare, cum ceteroquin satis cognita sit singulis vestrum, cumque eatenus iteratis iam vicibus mihi quoque sermo ad vos fuerit. Suffecerit notasse, rem eum iam exasperationis gradum attigisse, ut idem SS. Pater noster toto pene suo patrimonio, quod admirabili divina providentia obtigit Ecclesiae Capiti, patrimonio, quod Pontificia Sedes legitimis prorsus acquisivit modis, quove mille et quod excedit annorum decursu ex universali Europae consensione potiebatur, exutus in acerbissimorum inimicorum suorum manibus verique nominis captivitate constituatur, tuendae dignitatis imo et degendae suae suorumque vitae subsidiis destitutus. Eo, inquam, exutus patrimonio, quo Pontificiam dignitatem in praesenti publicarum rerum conformatione, salva Ecclesiae libertate et prosperitate, carere non posse cuncti, ipsi adeo catholicae fidei adversarii, passim agnoscunt et confitentur. Auget SS. Patris omniumque bonorum cordis moerorem, quod hi Sedis Pontificiae despoliatores filii sint Ecclesiae Catholicae, tamque abominandis in fines suos utantur artibus, ut omnino has pater ipse mendaciorum iis videatur suppeditasse. Dici cum veritate potest: mentita est iniquitas sibi; dici cum veritate potest, vix unquam sub sole turpius extitisse hypocriticae simulationis, astutiae, impietatis, malevolentiaeque paradigma, quam sit haec erga Pontificem nostrum ratio procedendi, Pontificem vere sanctum, amore et dilectione proximi exuberantem, tantisque mentis et animi dotibus inclytum, ut omnino toti mundo, ipsis adeo inimicis suis, sit admirationi. —

Monumenta anni 1861.

686.

**S. Congregationis Concilii Rescriptum ad Ep-
pum Arianensem Mich. Caputo:** in quo is ob
acceptatum ab Invasore Pontificiae ditionis
et Regni Neapolitani Capellani Maioris mu-
nus, editamque desuper publicam notifica-
tionem, multis erroribus scatentem, graviter
reprehenditur, dd. 28. Febr. 1861. (ex Ital.)

MON. Post ingressum pedemontani exercitus in regnum
Neapolitanum sinistrae pertigerunt ad S. hanc Congregationem
Concilii, super modo semet gerendi Illtis Vrae, relationes. Rela-
tum quippe est, quod Eadem invicem eius, ut spirituali curae
animarum sibi creditarum intendat, et audiat pastoralis Ministe-
rii sui vocem, Eidem suadentem, ut a politicis et civilibus even-
tibus, ubi iustitia et caritas non deposcebant, semet retrahat,
cum gravi omnium honorum scandalo, et cum malorum trium-
pho, parti Invasoris adhaeserit, spiritui vertiginis adplauserit,
seque infidelitatis erga legitimum suum Principem ream effecerit,
ac idcirco quoad omnes consequentias ex hac aberratione,
usurpatione, et rerum publicarum aequae ac privatarum convul-
sione promanantes, onus responsionis incurrerit.

S. haec Congregatio, quae semper cum gravitate, et pro-
pria sibi consilii maturitate procedit, vocibus vagis et incertis
auditum praeberere nolendo, et aliunde ad eruendam veritatem
ob interruptam communicationem mediis destituta, satius exi-
stimavit praestolari, quam iudicium pronunciare in re tam gravi,
et causa Episcopi, quem oportet esse non petram scandali fide-
libus suis, sed virtutum exemplar, et quem exemplo magis quam

verbis decet esse lumen ducemque Cleri ac populi in primis tunc, dum passionum fraena solvuntur, veritates christianae negantur et sana honestatis, iustitiae et erga legitimam potestatem obedientiae principia evertuntur. Ea interim, quod dolenter enuncio, die 20. Decembris anni praeterlapse sub firma Illtis Vrae typis procusa Notificatio, quae saltem paulo evolutis diebus S. Congregationi praesentata est, detraxit velum incertitudinis, et relationes, quae praecurrebant, veras omnino esse demonstravit, de scandalosa, et summe reprobanda Eiusdem agendi ratione probam irrefragabilem subministrando.

Et reipsa summam excitat admirationem qualiter DVra permoveri potuerit ad acceptandum Capellani Maioris (Superioris Castrensis) officium, qualiter ad Clerum Palatinum et Rheginensem Notificationem dimittere, erroribus, contradictionibus, assertis deceptivis scatentem, qui cuivis honesto ac intelligenti homini dedecus consciscerent, quodsi vero ab Episcopo proveniant, eidem maculam damnationis, ignominiae, et execrationis inurunt. Confutatio eorum arctos excedit Literarum limites; reticere tamen non possum, quod, tametsi nonnullae earum propositionum plus ignorantiae prodant, quam malitiae, aliae tamen sunt, quae sanctissima principia directe evertunt, disturbia, et rebellionem encomiis celebrant, bonum cum malo confundunt, in tantum extravagando, ut ipso plane textuum Scripturae S. abusu, animum prodant ad protestantismum et rationalismum proclivem. A perstringendis moderni liberalismi inibi sparsis, et typum scripti huius constituentibus principiis abstinere, sed aliquas saltem obiecti religiosi propositiones, notatu digniores, recensebo.

Pag. 2. alloquendo t. DVra Clerum Palatinum dicit „quilibet nostrum, ut cum S. Paulo loquar, est praeco, Apostolus et doctor gentium in fide, et veritate.“ Ubi et quando locutus est ita S. Paulus? Citat quidem Cap. II. Epist. ad Timotheum, quin textum inspexisset. Illud, *quilibet nostrum*, nec reperitur, nec reperiri potest in textu, siquidem S. Paulus, de se solo et non de aliis loquatur, dicens v. 7. „*positus sum Ego*.“ Ex adverso tit. DVra, enunciatione illa, „quilibet nostrum,“ indicare cupit, Eandem ipsam esse alterum Apostolum, doctorem gentium, verbo: alterum S. Paulum; quod sicut immodestum ita a veritate alienum est. Nec satis; illud „quilibet nostrum“ quosvis sacerdotes,

Diaconos, Subdiaconos, imo omnes Clericos, ad Clerum Palatinum, et Rheginensem pertinentes innuit esse Apostolos et gentium doctores; ubi tamen ignorare haud deberet, quod S. Paulus ep. I. ad Cor. C. 12, v. 29, scribat: „Numquid omnes prophetae, numquid omnes doctores?“ Deterius adhuc est, quod pag. 3. dicitur, fors ideo, quia scripsit tempore tali, in quo (ut Ipsamet initio pag. 2. fatetur) spiritus confusionis perturbat mentes. Docet quippe parochos: non solum a puris S. Evangelii documentis suppeditari legis cognitionem sive pro S. suggestu, sive Ara, sive S. poenitentiae tribunali, verum ab unisona nationis voce, qua divinae legis interprete. Doctrina haec, velut in dogma impingens, literaliter sumpta, est protestantica. Ubi unquam didicit tit. DVra, vocem nationis esse, cui e voluntate divini Legislatoris explicatio, et interpretatio Scripturae S. commissa est? Nationalibus idgenus consociationibus, quoad obiecta religiosa iure posset adplicari illa Exechielis exclamatio: „Vae prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident.“ Non nationibus, non plebibus, non populis, verum Apostolis, eorumque successoribus dixit Iesus Christus: „docete omnes gentes.“ Ad hos qua Pastores pertinet indigitare gregi Christi quodnam sit sanae doctrinae pascuum, ad sequendum, quae item venenata principia, ad declinandum; idcirco S. Petrus Episcopos alloquens ait: „pascite, qui in vobis est, gregem Dei.“ Nec potuit oblivisci DVra doctrinae huius, postquam in fidei professione, pluribus vicibus emissa, iuravit: „Sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta *Mater Ecclesia*, cuius est *iudicare* de vero sensu et *interpretatione Sacrarum Scripturarum* admitto, nec eam unquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor.“ Tribuendo itaque nationi facultatem explicandi, et eruendi verum Scripturae S. sensum, contrarium docuit DVra, ac iterato, et cum solemni iuramento promiserit.

Nec minori ignominia digna sunt principia pag. 4. enunciata, ubi loquendo de militibus, corruptos et seductos dicit eos, qui legitimo suo Principi fideles permanserunt, et insignes eos, qui pro unitate et independentia Nationis sub glorioso Regis liberatoris vexillo dimicarunt. Dum totus Episcopatus, et boni ex omni orbis angulo Catholici, imo plane non pauci protestantes vocem suam contra invasores unius partis Status Pontificii leva-

verunt, et gloriose regnantis Pontificis Pii IX. defensam susceperunt, quomodo Episcopus Arianensis, quoad scitur, unicus, praesumpsit applaudere ausibus revolutionis ac usurpationis, ad formandam sub Rege Subalpino unitatem Italicam, taliterque indirecte spoliandum Summum Pontificem etiam a residuo temporali dominio, a Divina Providentia ob liberum et independens supremae spiritualis potestatis exercitium, eidem collato? Illas Vra ergo non contenta propriis suis exerrationibus, Notificatione sua alios etiam seducere voluit, addendo iis animos ad imitandam suam damnabilem agendi rationem; quamvis ignorare haud poterit excommunicationem per S. Concilium Tridentinum, Bullam *Coenae*, et regnantem Summum Pontificem in Brevi de 26 Martii 1860, contra omnes illos decretam, „qui per se, seu alios, *directe vel indirecte*, sub quocunque titulo vel colore invadere, destruere, occupare vel retinere praesumpserint in totum vel in partem almam Urbem... Civitates, terras et loca vel iura, ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia;... nec non supremam iurisdictionem in illis... eidem Romanae Ecclae competentem, de facto usurpare, perturbare, retinere et vexare variis modis praesumunt, nec non *adhaerentes, fautores* et defensores eorum, seu illis auxilium, *consilium vel favorem* quomodolibet praestantes.“

Iam si praevaricatio idgenus pro quocunque christiano inhonorans est, annon exosa et abominabilis dicenda erit in Episcopo, qui antehac occasione promotionis suae ad Episcopatum Oppidensem, dein vero in translatione ad Ecclesiam Arianensem iuramentum fidelitatis, et obedientiae S. Sedi nuncupavit?

Acceptatio porro nominationis in Capellanum maiorem, quodipsum publico manifestare placuit infausta illa Notificatione, amplius adhuc confirmat Eiusdem reatum, luculentumque praebet documentum sui intrusionis, ac invasionis alienae iurisdictionis spiritualis. Praescindendo a nullitate nominationis, factae ab eo, qui omni hac in parte carebat auctoritate, quomodo potuit tit. DVra eam acceptare, imo plane illa gloriari? Non ignoravit, nec ignorare potuit *D. Naselli* fuisse Capellanum maiorem a legitimo Principe Regni Neapolitani nominatum, officio suo regulariter functum; interea igitur donec iste sponte ac libere officium non resignavit, et resignatio haec a legitimo Rege Francisco 2. Caietae eo tempore commorante, aut a Summo Pontifice,

cui iuxta Bullam *Contentit* de 6. Iulii 1741 §. *Insuper* D. Naselli qua Capellanus immediate subiectus erat, acceptata non fuit, Statio Capellani Maioris vacans dici non potuit; unde DVra semet in spiritualem Dno Naselli competentem iurisdictionem temerarie intrusit, ac ob idipsum universi actus per Eandem positi sunt illiciti et nulli. Sciat enim, Capellatum maiorem, praeterquam quod debeat a legitimo principe Regni Neapolitani nominari, (Carolus Rex, verba sunt Bullae Pontificiae, eiusque in Regno Neapolitano successores facultatem habeant nominandi etc.) esse Capellatum in toto Regno Neapolitano; iam, si regnum Neapolitanum in sensu praelensae annexionis Italiae meridionalis ad Pedemontium, et sic dictae Unitatis Italicae, in qua sibi tit. DVra tantopere complacet, eversum, totamque meridionalem Italiam in provinciam Regni Italiae redactam esse existimavit, tunc eo ipso cessare et everti oportuit Officium Capellani maioris, Regni amplius non existentis; et respectivos Episcopos — excepto casu specialis Pontificiae provisionis, — ordinariam suam Iurisdictionem in Ecclicos, Clerum palatinum constituentes, recuperasse. Accedit quod DVra, qua capellanus maior stabiliter residere deberet Neapoli, prout etiam a pluribus mensibus ibidem effective residet; ast DVra, qua Episcopus Arianensis iuxta divinam et ecclicam legem in Dioecesi sua constanter commorari debet, taliter igitur etiam conditio Episcopi ad residentiam obstricti, ad licite ac valide acceptandam sui in capellatum maiorem, nominationem impedimento erat.

Opportunum mihi hoc loco est DVram admonere, non solum ob prolongatam ultra terminum a SS. Canonibus stabilitum e Dioecesi absentiam, sed etiam quod praeterlapso usque 20. Decembris 1858 triennio, quo DVra S. huic Congregationi de statu Dioecesis Arianensis relationem praestare, et SS. Limina visitare debuisset, utrique huic obligationi. — citra petitam et obtentam a S. Sede prorogationem, — satisfacere intermiserit. Quo facto DVra violavit iuramentum, in quo promisit: „Apostolorum limina singulis trienniis personaliter per me ipsum visitabo, et Domino nostro, ac Successoribus praefatis rationem reddam de toto meo pastoralis officio etc.“ Et si ignorasset, sciat quod Summus Pontifex Sixtus V. in sua Constitutione *Romanus Pontifex* decreverit, huic obligationi contravenientes, ipso facto esse suspensos ab ingressu Ecclesiae, ac etiam administratione tam spi-

ritualium quam temporalium nec non a perceptione fructuum suarum Ecclesiarum . . . donec a contumacia resipiscentes relaxationem suspensionis eiusmodi a Sede praedicta meruerint obtinere.“

Nomine igitur S. huius Congregationis, — audito oraculo Pontificio, — iniungo, et hisce committo DVrae, ut officio Capellani maioris semet incunctanter abdicet, neque ad illud quocunque sub colore aut praetextu amplius influat, ad Dioecesin suam Arianensem sine mora transeat, aut vero Romam veniat, ad gravissima data scandala convenienter reparanda, copiosas suas praevaricationes expiandas, et ad conscientiae suae consulendum, imploratis a S. Sede opportunis remediis. Audiat, Illme Dne, admonitiones has, etiam in emolumentum Eiusdem directas; prompta et sincera resipiscentia multum sane pro aedificatione proximi conferret, certamque tribueret spem, in Paterno Suae Sanctitatis, utut per Eandem crudeliter afflictas, corde maiorem indulgentiam et commiserationem inveniendi. In firma hac fiducia maneo, Eidem omnem veram Coeli prosperitatem precatus, Romae 28. Febr. 1861. Uti frater P. Card. Caterini, Praefectus. — Angelus Quaglia secretarius. — (*Originalis Rescripti Copia e S. Congr. Conc. nobiscum communicata fuit.*)

687.

Allocutione 18 Martii 1861. errores temporis cum de aliis tum de sic dicta Civilitate perstringit, iniuriasque Civili S. Sedis principatui, et quibusvis iuribus Ecclesiae illatas denuo queritur et reclamat **Pius IX.**

MON. Iamdudum cernimus, ven. fratres, quo misero sane conflictu ob invicem pugnantis inter veritatem et errorem, inter virtutem et vitium, inter lucem et tenebras principia, hac miserrima nostra praesertim aetate civilis exagitetur societas. Namque alii ex una parte tuentur quaedam modernae, uti appellant, *civilitatis* placita, alii ex altera iustitiae sanctissimaeque nostrae religionis iura

propugnant. Ac primi postulant, ut Romanus Pontifex cum *Progressu*, cum *Liberalismo*, uti vocant, ac recenti civilitate se reconciliet et componat. Alteri vero merito efflagitant, ut immobilia et inconcussa aeternae iustitiae principia integra et inviolata custodiantur, et saluberrima divinae nostrae religionis vis omnino servetur, quae et Dei gloriam amplificat, et opportuna tot malis, quibus humanum genus affligitur, affert remedia, quaeque est unica veraque norma, qua filii hominum in hac mortali vita omni virtute instituti ad beatae aeternitatis portum perducuntur. Sed hodiernae civilitatis patroni huiusmodi discrimini haud acquiescunt, quandoquidem sese veros et sinceros religionis amicos affirmant. Ac nos fidem eis adhibere vellemus, nisi tristissima sane facta, quae ante omnium oculos quotidie versantur, contrarium prorsus ostenderent. Et quidem una est vera ac sancta super terram religio ab ipso Christo Domino fundata et instituta, quae virtutum omnium foecunda parens etATRIX ac vitiorum expultrix, et animorum liberatrix, veraeque felicitatis index, appellatur Catholica Apostolica Romana. Quid autem sentiendum de iis, qui extra hanc salutis arcam vivunt, iam alias declaravimus in Consistoriali nostra Allocutione diei 9 Dec. a. 1854. atque hic eandem doctrinam confirmamus. Iamvero ab iis, qui pro religionis bono nos ad hodiernae civilitati dexteram porrigendam invitant, quaerimus: utrum facta talia sint, quae Christi hic in terris Vicarium ab ipso ad coelestis suae doctrinae puritatem tuendam atque ad agnos ovesque eadem doctrina pascendas et confirmandas divinitus constitutum possint inducere, ut sine gravissimo conscientiae piaculo et maximo omnium scandalo se cum hodierna civilitate consociet, cuius opera tot numquam satis deploranda eveniunt mala, tot teterrimae opiniones, errores et principia promulgantur, quae catholicae religioni eiusque doctrinae omnino adversantur. Atque inter haec facta nemo ignorat, quomodo vel ipsae solemnes Conventiones inter hanc Apost. Sedem et Regios Principes rite initae penitus destruantur, veluti nuper *Neapoli* accidit. Qua quidem de re in hoc amplissimo vestro consessu etiam atque etiam querimur, ven. fratres, et summo opere reclamamus eo prorsus modo, quo contra similes ausus et violationes alias protestati sumus. Haec autem moderna civilitas dum cuique acatholico cultui favet, ipsosque infideles a publicis muneribus obeundis minime prohibet, et catholicas scho-

las illorum filiis recludit, irascitur adversus religiosas familias, adversus instituta catholicis scholis moderandis fundata, adversus quamplurimos cuiusque gradus eccles. viros amplissima etiam dignitate insignitos, quorum non pauci vitam in exilii incerto aut in vinculis misere agunt, et adversus etiam spectatos laicos viros, qui nobis et huic S. Sedi addicti religionis iustitiaeque causam alacriter defendunt. Haec civilitas dum acatholicis institutis ac personis subsidia largitur, catholicam Ecclesiam iustissimis suis possessionibus spoliatur, et omnia adhibet consilia ac studia ad salutarem ipsius Ecclesiae efficaciam imminuendam. Insuper dum omnem tribuit libertatem quibusque verbis et scriptis, quae Ecclesiam omnesque ipsi ex corde devotos aversantur, ac dum licentiam animat, alit et fovet, eodem tempore se omnino cautam moderatamque exhibet in reprehendenda violenta et immiti interdum agendi ratione contra eos adhibita, qui optima vulgant scripta, et omnem in puniendo exercet severitatem, si ab his moderationis fines vel leviter praeteriri arbitretur. Huiusmodi igitur civilitati possetne unquam Romanus Pontifex amicam protendere dexteram, et cum ea foedus concordiamque ex animo inire? Vera rebus vocabula restituantur, et haec S. Sedes sibi semper constabit. Siquidem ipsa verae civilitatis continenter fuit patrona et alitrix; atque historiae monumenta eloquentissime testantur ac probant, omnibus aetatibus ab eadem S. Sede in disiunctissimas quasque et barbaras terrarum orbis regiones veram rectamque fuisse invectam morum humanitatem, disciplinam, sapientiam. At cum civilitatis nomine velit intelligi systema apposite comparatum ad debilitandam ac fortasse etiam delendam Christi Ecclesiam numquam certe quidem haec S. Sedes et Romanus Pontifex poterunt cum huiusmodi civilitate convenire. Quae enim, ut sapientissime clamat Apostolus, participatio iustitiae cum iniquitate, aut quae societas luci ad tenebras, quae autem conventio Christi ad Belial? (II Cor. VI. 14. s.) Qua igitur probitate perturbatores et seditionis patroni suam vocem attollunt ad exaggrandandos conatus frustra ab ipsis adhibitos, ut se cum Romano Pontifice componant? Hic enim, qui suam omnem vim haurit ex aeternae iustitiae principiis, quonam pacto posset illa unquam deserere, ut sanctissima debilitetur fides, atque adeo Italia in discrimen adducatur amittendi maximum suum splendorem et

gloriam, qua undeviginti abhinc seculis refulget ob centrum et sedem, qua praestat, catholicae veritatis? Neque obiici potest, hanc Apost. Sedem in rebus civilis principatus clausas habuisse aures illorum postulationibus, qui liberio rem administrationem exoptare significarunt. Ut vetera omittamus exempla, de hac nostra infelici aetate loquemur. Ubi enim Italia a legitimis suis Principibus liberiores institutiones obtinuit, nos paternum animum gerentes filiorum partem Pontificiae nostrae ditionis in civilem administrationem cooptavimus, et opportunas dedimus concessionem, propriis tamen prudentiae modis ordinatas, ne munus paterno animo concessum per malorum hominum operam veneno inficeretur. At vero quid inde factum est? Effrena licentia innocua nostra largitate potita est, et aulae, quo publici Ministri ac Deputati convenerunt, limina sanguine respersa, et impia manus in eum sacrilege conversa, qui beneficium concesserat. Quodsi recentissimis hisce temporibus consilia circa civilem procurationem nobis data fuerunt, haud ignoratis ven. fratres illa a nobis admissa fuisse, eo tamen excepto ac reiecto, quod non ad civilem administrationem respiciebat, sed eo spectabat, ut spoliationis parti iam patratae assentiremur. Nihil vero est cur de consiliis bene acceptis deque nostris sinceris ad illa exequenda promissis loquamur, cum usurpationum moderatores alta voce profiterentur, se non quidem reformationes, sed absolutam rebellionem omnemque a legitimo Principe seiunctionem omnino velle. Atque ipsi erant gravissimi facinoris auctores et antesignani, qui suis clamoribus omnia replebant, non vero populus, ut de illis merito dici possit, quod Ven. Beda de Phariseis et Scribis Christi inimicis aiebat: ,non haec aliqui de turba sed Pharisei calumniabantur et Scribae, sicut Evangelistae testantur.' (Lib. 1. c. 48. in Cap. XI. Luc.)

Sed Romani Pontificatus oppugnatio non solum eo spectat, ut haec S. Sedes et Romanus Pontifex legitimo suo civili principatu omnino privetur, sed eo etiam tendit, ut infirmetur, et, si fieri unquam posset, plane tollatur salutaris Catholicae Religionis virtus: ac propterea impetit Dei ipsius opus, redemptionis fructum, et sanctissimam illam fidem, quae pretiosissima est haereditas in nos derivata ex ineffabili sacrificio, quod in Golgotha consummatum est. Atque ita se rem habere satis superque demonstrant tum commemorata iam facta, tum ea, quae in dies

evenire videmus. Quot enim in Italia Dioeceses ob illata impedimenta suis Eppis orbatae, plaudentibus modernae civilitatis patronis, qui tot christianos populos sine pastoribus derelinquunt, et illorum bonis potiuntur, ut ea in pravos etiam usus convertant! Quot sacrorum Antistites in exilio versantur! Quot (cum incredibili animi nostri dolore dicimus) apostatae, qui non Dei sed satanae nomine loquentes, ac impunitate ipsis a fatali regiminis systemate concessa fidentes et conscientias exagitant, et infirmos ad praevaricandum impellunt, et misere lapsos in turpissimis quibusque doctrinis obfirmant, et Christi vestem lacerare contendunt, cum minime reformident Nationales, uti dicunt Ecclesias, aliasque idgenus impietates proponere ac svadere! Postquam vero ita Religioni insultaverint, quam per hypocrisim invitant, ut cum hodierna civilitate conveniat, non dubitant pari cum hypocrisi nos excitare, ut cum Italia reconciliemur. Scilicet cum omni fere civili nostro principatu spoliati gravissima Pontificis et Principis onera sustineamus piis Catholicae Ecclesiae filiorum largitionibus quotidie amantissime ad nos missis, cumque gratis invidiae et odii signum facti simus eorum ipsorum opera, qui conciliationem a nobis postulant: id vellent praeterea, ut palam declararemus, usurpatas Pontificiae nostrae ditionis provincias in liberam usurpatorum proprietatem cedere. Qua sane audaci et hactenus inaudita postulatione quaererent, ut ab hac Ap. Sede, quae semper fuit et erit veritatis iustitiaeque propugnaculum, sanciretur, rem iniuste violenterque direptam posse tranquille honesteque possideri ab iniquo adgressore; utque ita falsum constitueretur principium, fortunatam nempe facti iniustitiam nullum iuris sanctitati detrimentum afferre. Quae postulatio iis etiam repugnat solemnibus verbis, quibus in magno et illustri senatu nuperrimis hisce diebus declaratum est; Romanum Pontificem esse repraesentatorem praecipuae vis moralis in humana societate. Ex quo illud consequitur, eum nullo modo posse vandalicae spoliationi consentire, quin fundamentum violent illius moralis disciplinae, cuius ipse veluti prima forma et imago dignoscitur. Iamvero quicumque vel errore deceptus vel timore percussus praebere velit consilia iniustis perturbatorum civilis societatis votis consentanea, necesse est ut hisce potissimum temporibus sibi omnino persvadeat, illos numquam contentos fore, nisi viderint omne auctoritatis principium, omne reli-

gionis froenum, omnemque iuris iustitiaeque regulam de medio tolli. Atque huiusmodi subversores in civilis societatis calamitatem illud iam tum voce tum scriptis assecuti sunt, ut humanas mentes perverterint, moralem sensum debilitaverint, et iniustitiae horrorem eripuerint; atque omnia conantur ut cunctis persvadeant, ius ab honestis gentibus invocatum nihil aliud esse, nisi iniustam voluntatem quae debeat omnino contemni. Heu! vere luxit et defluxit terra et infirmata est, defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terrae. Et terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt foedus sempiternum. (Is. 24, 4. s.)

Verum in tanta tenebrarum obscuritate, qua Deus inscrutabili suo iudicio gentes sinit offundi, nos omnem nostram spem fiduciamque plane collocamus in ipso clementissimo misericordiarum Patre et Deo totius consolationis, qui nos consolatur in omni tribulatione nostra. Ipse namque est, qui vobis ven. fratres concordiae et unanimatis inter vos spiritum ingerit, et quotidie magis ingeret, ut nobiscum arctissime aequae ac concordissime coniuncti parati sitis una nobiscum sortem illam subire, quae arcano divinae suae providentiae consilio cuique nostrum reservata sit. Ipse est, qui caritatis vinculo inter se et cum hoc catholicae veritatis et unitatis centro coniungit sacrorum christiani orbis Antistites, qui fideles sibi commissos evangelicae veritatis doctrina instituunt, eisque iter in tanta caligine tuto sequendum monstrant, nuntiantes virtute prudentiae populis sanctissima verba. Ipse super omnes catholicas gentes effundit spiritum precum, et acatholicis aequitatis sensum inspirat, ut rectum de hodiernis eventibus ferant iudicium. Haec autem tam mira in universo catholico orbe precum consensus, tamque unanimes erga nos amoris significationes, tot sane variisque modis expressae (quod in anteactis aetatibus haud facile queat inveniri), manifestissime ostendunt, quemadmodum hominibus recte animatis opus omnino sit tendere ad hanc beatissimi Principis Apostolorum Cathedram, lucem terrarum orbis, quae magistra veritatis et nuncia salutis semper docuit et usque ad consummationem seculi immutabiles aeternae iustitiae leges docere numquam desinet. Tantum vero abest, ut Italiae populi ab hisce luculentissimis filialis erga Apost. hanc Sedem amoris et observantiae testimoniis abstinuerint, ut imo quamplura centena ipsorum millia

nos amantissimis literis adiverint non eo quidem consilio, ut con-
clamatam a veteratoribus reconciliationem peterent, sed ut nostras
molestias, poenas, angores summopere dolerent, suumque erga
nos affectum omnimode confirmarent, et nefariam sacrilegamque
civilis nostri eiusdemque Sedis principatus spoliationem etiam
atque etiam detestarentur.

Cum porro ita se res habeant, antequam loquendi finem
faciamus, coram Deo et hominibus clare aperteque declaramus,
nullam prorsus adesse causam, quare cum quopiam nos recon-
ciliari debeamus. Quoniam vero licet immerentes Illius hic in
terris vice fungimur, qui pro transgressoribus rogavit veniam-
que petiit, probe sentimus a nobis parcendum iis qui nos ode-
runt, ac pro ipsis orandum, ut divinae gratiae auxilio resipiscant,
atque ita illius, qui Christi hic in terris vicariam gerit operam,
benedictionem promereantur. Libenter utique pro illis oramus,
iisque statim ac resipuerint ignoscere ac benedicere parati su-
mus. Interim tamen non possumus inertes haerere, veluti qui
nullam de humanis calamitatibus curam capiunt; non possumus
non vehementer commoveri et angi, ac uti nostra non reputare
maxima damna et mala iis nequiter illata, qui persecutionem pa-
tiuntur propter iustitiam. Quocirca dum intimo moerore confici-
mur, Deumque obsecramus, gravissimum supremi nostri aposto-
latus munus implemus loquendi, docendi et damnandi quaecunque
Deus eiusque Ecclesia docet et damnat, ut ita cursum nostrum
consummemus, et ministerium verbi, quod accepimus a Domino
Iesu, testificari Evangelium gratiae Dei. Itaque si iniusta a no-
bis petantur, praestare non possumus; si vero postuletur venia,
illam ultro libenterque, uti nuper declaravimus, impertiemur. Ut
autem huiusce veniae verbum eo proferamus modo, qui Pontifi-
ciae nostrae dignitatis sanctitatem omnino decet, flectimus ante
Deum genua, et triumphale nostrae redemptionis amplectentes
vexillum Christum Iesum humillime deprecamur, ut nos eadem
sua repleat caritate, ut eo prorsus modo ignoscamus, quo Ipse
suis pepercit inimicis, antequam sanctissimum suum spiritum in
aeterni Patris sui traderet manus. Atque ab ipso impensissime
exposcimus, ut quemadmodum post veniam ab eo tributam inter
densas tenebras, quibus universa terra fuit obducta, inimicorum
suorum mentes illustravit, qui horrendi facinoris poenitentes re-
vertebantur percutientes pectora sua, ita in hac tanta nostrae

aetatis caligine velit ex inexhaustis infinitae suae misericordiae thesauris coelestis ac triumphatricis suae gratiae effundere dona, quibus omnes errantes ad unicum suum ovile redeant. Quaecunque autem futura sint investigabilia divinae suae providentiae consilia, ipsum Christum Iesum Ecclesiae suae nomine rogamus, ut Vicarii sui causam, quae Ecclesiae suae causa est, iudicet, eamque contra hostium suorum conatus defendat, ac gloriosa victoria exornet et augeat. Ipsum item exoramus, ut perturbatae societati ordinem tranquillitatemque restituat, et optatissimam pacem tribuat ad iustitiae triumphum, quem ab eo unice expectamus. In tanta enim trepidatione Europae totiusque terrarum orbis, et eorum, qui arduo funguntur munere moderandi populorum sortes, Deus unus est, qui nobiscum et pro nobis pugnare possit: Judica nos Deus, et discerne causam nostram de gente non sancta, da pacem Domine in diebus nostris, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster.

688.

Protestatio S. Sedis contra titulum ‚Regis Italiae‘ a Rege Sardiniae assumtum. 1861.
(Ex ital.)

MON. Novissimo hoc tempore princeps catholicus, oblivioni tradito quovis principio, spreto omni iure, conculcatis quibusvis legibus, posteaquam augustum Ecclesiae Catholicae Caput maxima, eaque florentissima legitimarum possessionum parte spoliasset, assumsit titulum *Italiae regis*. Titulo hoc obsignare voluit consummatas sacrilegas usurpationes, quas illius gubernium, uti manifestavit, in detrimentum patrimonii S. Sedis perfecte complere intendit. Quamquam SSmus Pater cum progressiva attentatorum contra suum Principatum patratorum continuatione solemnes interposuerit protestationes, nihilominus eidem incumbit obligatio contra assumptionem tituli, qui eo tendit, ut tantorum eventuum iniquitatem legitimet, novitus protestandi. Supervacaneum foret sanctimoniam possessionis patrimonii Ecclesiae hic memorare; ius, quod ad illam Ponti-

fici competit, est indisputabile, omni tempore, et ab omnibus regiminibus recognitum. *Idcirco itaque SSmus Pater titulum regis Italiae, per Regem Sardiniae usurpatum nunquam poterit recognoscere, utpote qui iustitiam, et sanctam Ecclesiae proprietatem laedit, et ideo contra hanc usurpationem SSmus Pater formalem et solemnem hisce interponit protestationem.* Infrascriptus Cardinalis secretarius Status Exc. Vram requirit, ut hunc Suae Sanctitatis nomine emissum actum in notitiam sui regiminis perferre velit; SSmus Pater convictus est, quod Regimen Exc. Vrae absolutam actus illius congruentiam agniturum ac una in id cooperaturum sit, ut abnormi, quo infelix haec peninsula a tanto iam tempore affligitur, situi finis tandem imponatur. Romae 15. Aprilis, 1861. Card. Antonelli.

689.

Eiusdem S. Sedis protestatio contra abolitionem Ordinum Regularium et bonorum eccles. occupationem a Gubernio Subalpino decretam. 1861. (ex ital.)

MON. Violenta in maxima S. Sedis Statuum parte per regimen pedemontanum suscepta invasio una ex parte involvit characterem crassae violationis indisputabilium iurium Civilis Principatus pontificii, parte autem ex alia stigma praesefert epochae, quae per illatum Ecclesiae malum, pro eadem inter funestissimas, ac periculosissimas computari debet. Variarum hostilitatum, quas Status pontificius ab invasorio hoc regimine sustinendas habuit, historia toti orbi sufficienter nota est e frequentibus publicis reclamationibus, non tantum a SSmo Patre, sed et a spiritualibus, in usurpatis provinciis residentibus pastoribus unanimiter manifestatis. Ad tristitia in his reclamationibus pertractata obiecta decretum quoque illud pertinet, quo *monasteriorum, aliarumque spiritualium corporationum abolitio sine confiscationis fundorum ad eas pertinentium* intenditur; per quod argumentum pro perfecto foedere cum praedato-

riis spiritus revolutionarii conatibus, praeterea etiam pro crassissima cum legibus fundamentalibus contradictione, suppeditatur, quas tamen leges in dictis provinciis se inducere velle praetexebant invasores. Postquam possessiones dictorum claustrorum et corporationum, in sequelam violentiae, vices alieni iuris despotica ratione occupantis, in potestatem usurpatorii illius gubernii devenissent, respectiva administratio, sub specioso „Cassae ecclesiasticae“ titulo, nutui eiusdem regiminis obsequi assueta, publico non pridem notum fecit, quod immobilia taliter usurpata bona venui exponere intendat; emere itaque cupientes secundum id semet dirigere deberent; propositis una conditionibus per emtores observandis. *Cum vero possessoria memoratarum religiosarum consociationum et corporationum partem patrimonii Petri constituent, hinc intenta venditio spoliatiōni proprietatis ecclesiasticae aequivalet.* Quodsi natura rei ex hoc unice vero visus puncto consideretur, mox fiet clarum, idmodi venditioni e iuris et iustitiae motivis locum dari non posse, quia tunc tractatus cum usurpatore de rapta aliena proprietate stipulari oporteret. Accedit adhuc ea ad praesentem casum semet peculiariter referens consideratio, quod notissimae canonicae leges, integritatem, ac inviolabilitatem patrimonii Ecclesiae defendentes, latis specialibus censuris, aliisque poenis bonorum ecclesiasticorum usurpatores non minus quam illos etiam afficiant, qui ad usurpationem quaqua demum ratione operam praebent, ac in hoc iniusto ac sacrilego actu partem capiunt. Sed praescindendo etiam ab his, quae omnis Catholici, aut cuiuscunque alterius, secundum immutabilia iuris et iustitiae principia sentientis, conscientiae ponderosae et plurimum significantes apparere debent, considerationibus, pro universali cynosura praesto sunt solemnna per SSimum Patrem in Consistoriali Allocatione diei 17. dec. a. p. enunciata verba, via preli publicitate donata, quibus Sua Sanctitas contra memoratum infaustum decretum quæstæ est, et reclamavit, nullumque ac irritum declaravit, quidquid invasorium regimen, in praeiudicium iuris, et patrimonii Ecclesiae, ac pro detrimento religiosarum corporationum ad tempus usque illud decrevisset, aut eventualiter decernere intenderet. E declaratione hac sufficienter elucescit invigorositas, et absoluta nullitas cuiuscunque emtionis e manibus usurpatorii, et nullatenus competentis gubernii. Solemnis

hic Pontificius actus, ex ratione suae auctoritatis, et qua donatus est, publicitatis, in se plus quam sufficiens foret documentum, ad omnem, cuiuscunque ditionis, status et conditionis ille sit, ab illegali emtione bonorum, e praevia rapina provenientium, attentum reddendum. Nihilominus tamen, ut scopus eo certius obtineatur, et quibusque eventualibus praetextibus, et iustificatiónibus via praecludatur, voluit SSmus Pater ut meritum hoc officiose communicetur dignissimis Dominis diplomaticum apud S. Sedem constitutum Corpus efformantibus; qui una requiruntur, ut respectiva regimina ad serium hoc et delicatum obiectum attenta reddant, pro faciendis necessariis, uti congrue iudicaverint, passibus, quo praementionata Pontificia declaratio, et ex ea promanans monitio in eorum Statibus plenius nota reddatur, et praevertatur, ne contractus ratione bonorum, quorum emtio e praeallatis motivis nulla et irrita foret, ineantur. Hoc fine infrascriptus Cardinalis Secretarius Status festinat hanc notam in conformitate accepti a SSmo Patre Mandati cum Exc. V. communicare, Eandem requirendo, ut apud exc. regimen suum Notae huius usum in sensu SSmi Patris facere velit etc. Romae in Aprili 1861. Card. Antonelli.

690. 691.

Protestationes S. Sedis Apostolicae in festo SS. Petri et Pauli Apost. enunciatae adversus non solventes tributa et censum eidem S. Sedi ex parte Sardiniae, Parmae ac Placentiae debita. 1861.

MON. 1. *Quoad Parmam et Placentiam.* Protestatio Procuratoris Camerae Apostolicae: Consuetum erat, Beatissime Pater, in hodierna anniversaria celebritate, qua feudatarii S. Rom. Ecclesiae tributum de more praestare tenentur Camerae Apostolicae, *persolvi etiam censum in recognitionem supremi et directi dominii S. Sedis super ducatus Parmae et Placentiae.* Verum cum huiusmodi possessio plurimis abhinc annis per secularem potestatem occupata fuerit, et detineatur, hinc est, quod

ego Sanctitatis Vestrae et Camerae Apostolicae Procurator fiscalis generalis contra occupationem et detentionem praedictam protestor, *eundem Statum ad S. Sedem Apostolicam pleno iure spectare declaro*, enixe rogans Sanctitatem Vestram, ut hanc meam protestationem benigne admittere velit, et iustissimam hanc S. R. Ecclesiae causam defendere dignetur. *Responsum Summi Pontificis*: Protestationes admittimus, quaecunque hactenus gesta pro tuendis dominio et possessione Status nostri Parmensis et Placentini rata habentes confirmamus solemni hac die beatorum Apostolorum Petri et Pauli consecrata martyrio: nihil etiam deinceps in huiusmodi eorum patrimonio asserendo et vindicando Omnipotentis Dei praesidio ipsorumque Apostolorum ope freti ad extremum usque spiritum praetermissuri.

2. *Quoad Sardiniam, declaratio Pontificis*: Protestationem admittimus, ut sartum tectumque sit S. Sedis et Camerae Apostolicae ius et dominium super locis, feudis, ac castris et adnexis territoriis, *in vicariatum perpetuum in temporalibus tantum Sardiniae Regi a S. Sede Romanaque Ecclesia concessis*. Hac autem occasione confirmamus ea omnia, quae ad Pontificiae ditionis nostrae integritatem tuendam declaravimus in Consistorialibus Allocutionibus habitis die 20. Iunii et 26. Septembris a. 1859. nec non die 28. Sept. superioris anni. Futurum tamen confidimus, ut misericors Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, meliorem, quam ab Eo suppliciter exposcimus, temporum conditionem inducat, atque ita cesset luctuosa rerum subversio, qua iustitiae et Ecclesiae causa tantopere labefactatur.

692.

Allocutio Pii IX in Cons. 30. Sept. 1861. ope cuius tum ultiores iniurias a Gubernio Subalpino illatas, tum acta iuribus Ecclesiae praeiudicantia, quae in America semet evolverant, deplorat, et damnat.

MON. Meminit unusquisque vestrum, ven. fratres, quanto animi nostri dolore in hoc amplissimo vestro consessu saepis-

sime lamentati simus gravissima et numquam satis deploranda damna catholicae Ecclesiae, huic Ap. Sedi, nobisque cum maximo ipsius civilis societatis detrimento illata a *Subalpino* Gubernio, atque a funestissimae rebellionis auctoribus et fautoribus in miseris praesertim Italiae regionibus, quas idem Gubernium iniuste aequae ac violenter usurpavit. Nunc vero inter alia innumera et semper graviora vulnera sanctissimae nostrae religioni ab ipso gubernio, et nefariae conspirationis hominibus indesinenter inflicta dolere cogimur, dil. filium nostrum clarissimum vestrum collegam ac vigilantissimum *Neapolitanae Ecclesiae AEppum* pietate ac virtute conspicuum, quem hic praesentem intuemini, *militari manu fuisse comprehensum, et a proprio grege cum ingenti bonorum omnium luctu avulsum.* Omnes autem norunt, quomodo eiusdem gubernii et rebellionis satellites omni dolo et fallacia pleni atque abominabiles facti in viis suis, veterum haereticorum molitiones et furores renovantes, et contra sacra omnia debacchantes, Dei Ecclesiam, si fieri unquam posset, funditus evertere, et catholicam religionem eiusque salutarem doctrinam ex omnium animis radicitus exstirpare, et pravas quasque cupiditates excitare et inflammare connitantur. Hinc omnibus divinis humanisque proculcatis iuribus, et eccles. censuris omnino spretis, *Sacrorum Antistites audacius in dies a propriis dioecesibus expulsi atque etiam in carcerem missi,* et quamplurimi fideles populi suis orbatii pastoribus, et *utriusque Cleri viri miserandum in modum divexati,* omnibusque iniuriis exagitati, et *Religiosae familiae extinctae,* earumque sodales e suis coenobiis eiecti, ad rerum omnium inopiam redacti, et *Virgines Deo sacrae panem emendicare coactae, et religiosissima Dei templa spoliata, polluta,* et in latronum speluncas conversa, et *sacra bona direpta, et ecclesiastica potestas ac iurisdictio violata, usurpata,* et Ecclesiae leges despectae et conculcatae. Hinc publicae depravatarum doctrinarum scholae constitutae, et pestiferi libelli et ephemerides e tenebris emissae, ac late per omnia loca immanibus huius scelestae coniurationis sumtibus dissipatae. Quibus perniciosissimis et abominandis scriptis sanctissima fides, religio, pietas, honestas, pudicitia, pudor, omnisque virtus oppugnatur, ac vera et inconcussa aeternae naturalisque legis, ac publici privatique iuris principia, praecepta evertuntur, et legitima cuiusque libertas, proprietas impetitur, ac domesticae

cuiusque familiae et civilis societatis fundamenta labefactantur, omniumque bonorum fama falsis criminationibus, maximisque laceratur conviciis, effrenis vivendi et quidlibet audendi licentia, omniumque vitiorum et errorum impunitas maiorem in modum fovetur, propagatur, ac promovetur. Nemo vero non videt, quam luctuosa omnium calamitatum, scelerum, et exitiorum series ex hoc tanto impiae rebellionis incendio in miseram praesertim Italiam redundaverit. Etenim, ut Prophetæ verbis utamur, maledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit, (Os. 4, 2.) Horret quidem refugitque dolore animus et commemorare reformidat, plura in Neapolitano Regno oppida incensa et solo aequata, et innumera-biles prope integerrimosque sacerdotes religiososque viros, et cuiusque aetatis, sexus et conditionis cives, ac vel ipsos aegrotantes indignissimis contumeliis affectos, et indicta etiam causa aut in carcerem detrusos aut crudelissime necatos. Ecquis non acerbissimo conficiatur moerore videns, a furentibus rebellionis hominibus nullam sacris ministris, nullam Eppali et Cardinalitiae dignitati, nullam nobis et huic Ap. Sedi, nullam sacris templis et rebus, nullam iustitiae, nullam humanitati reverentiam haberi, sed omnia excidiis et vastationibus compleri? Haec autem ab iis patrantur, qui minime erubescunt summa impudentia asserere, se velle Ecclesiae libertatem dare, et moralem sensum Italiae restituere. Neque illos pudet a Romano Pontifice postulare, ut iniustis eorum desideriis annuere velit, ne maiora in Ecclesiam damna redundent. Atque illud quoque vel maxime dolendum, ven. fratres, *quod nonnulli ex utroque Clero in Italia viri ecclesiastica etiam dignitate ornati tam funesto aberrationis et rebellionis spiritu misere abrepti, ac propriae vocationis et officii omnino obliti a veritatis tramite declinaverint*, et pravis impiorum hominum consiliis faventes cum incredibili bonorum omnium luctu facti sint lapis offensionis et petra scandali.

Ad haec autem, quae deploramus, mala illud etiam permo-lestum accedit, quod haud ita pridem in *Mexicana* ditione eiusdem generis homines simili contra Catholicam Ecclesiam odio incensi non extimuerunt iniquissimas leges eiusdem Ecclesiae potestati, iuribus, doctrinae plane adversas promulgare, eccles. bona praedari, sacras aedes spoliare, in ecclesiasticos religiososque viros saevire, Virgines Deo devotas divexare, Eppos variis

oppressos iniuriis a suis gregibus distrahere et in exilium pel-
lere, qui fere omnes in hanc almam Urbem nostram venerunt, et
non levi nobis solatio fuere propter egregias virtutes, quibus
tantopere praestant. Neque id satis: nam in alia Americae parte,
scilicet in *Neogranatensi* ditione recentissimis hisce diebus
rerum civilium perturbatores suprema auctoritate potiti infan-
dum protulere decretum, quo ecclesiastica potestas suam aucto-
ritatem exercere prohibetur absque civilis gubernii venia et as-
sensu, et inclytae Societatis Iesu sodales de re christiana et ci-
vili optime meritos exturbarunt, atque insuper nostrum sanctae-
que huius Sedis Delegatum a ditionis finibus triduo abire coë-
gerunt.

Enimvero in hac tanta tamque tristi omnium divinarum hu-
manarumque rerum perturbatione facile intelligitis, ven. fratres,
quanta afflictemur amaritudine. In maximis vero curis, et angu-
stiis, quas sine peculiari Dei auxilio ferre nullo modo possemus,
summae certe consolationi nobis est eximia ven. fratrum tum
Italiae tum universi catholici orbis sacrorum Antistitum religio,
virtus ac fortitudo. Namque iidem ven. fratres arctissimo fidei,
caritatis et observantiae vinculo nobis et huic Petri Cathedrae
mirifice obstricti nullisque periculis deterriti cum immortalis sui
nominis et ordinis laude proprium ministerium implentes non
desinunt tum voce, tum sapientissimis scriptis Dei, eiusque S.
Ecclesiae, et huius Apost. Sedis causam, iura, doctrinam, et iu-
stitiae atque humanitatis rationes impavide defendere, proprii-
que gregis incolumitati diligenter consulere, ac falsas et erroneas
inimicorum hominum doctrinas refellere, et impiis illorum cona-
tibus viriliter constanterque obsistere. Nec minori quidem iu-
cunditate perfundimur, cum videamus quot splendidis sane mo-
dis ecclesiastici tum cuiusque Italicae regionis, tum totius chri-
stiani orbis viri et fideles populi illustria suorum Antistitum ve-
stigia sectantes singularem suum erga nos et hanc Apost. Sedem
amorem, venerationemque, et egregium in sanctissima nostra re-
ligione profitenda ac tutanda studium magis in dies ostendere ac
declarare gloriantur. Cum autem iidem ven. fratres eorumque
clerus et fideles populi summopere doleant, nos fere omni civili
nostro et huius S. Sedis principatu spoliatos in angustis rebus
versari, iccirco nihil sibi gratius nihil gloriosius esse existi-
mant, quam ut piis ac spontaneis suis largitionibus gravissimas

nostras et huius S. Sedis omni studio amantissime sublevent angustias. Quocirca dum in humilitate cordis nostri maximas Deo totius consolationis agimus gratias, qui tam insigni Epporum et populorum fidelium pietate ac largitate acerbissimas nostras molestias et aerumnas lenire, solari ac sustentare dignatur, gratissimi animi nostri sensus eisdem Eppis populisque fidelibus iterum palam publiceque testari et confirmare laetamur, quandoquidem eorum duntaxat ope auxilioque maximis et in dies crescentibus nostris et huius S. Sedis indigentis occurrere possumus. Atque hic, ven. fratres, silentio praeterire non possumus assiduas impensi amoris, firmissimae fidelitatis, devotissimi obsequii, et munificae liberalitatis significationes, quibus Romanus hic populus ostendere et probare studet ac gestit, nihil sibi potius esse, quam ut nobis et huic Apost. Sedi, ac legitimo nostro eiusdemque Sedis civili imperio constantissime adhaereat, omnesque nefarios perturbatorum et insidiantium hominum motus conatusque repellat, et ex animo aversetur ac detestetur. Vos ipsi, ven. fratres, locupletissimi testes estis, quibus sinceris, publicis, ac luculentissimis declarationibus idem romanus populus nobis carissimus huiusmodi egregios avitae suae fidei sensus amplissimis laudibus omnino dignos profiteri et in medium proferre non intermittat.

Iam vero cum divinum promissum habeamus, Christum Dominum usque ad consummationem seculi cum Ecclesia sua futurum, et inferi portas contra numquam esse praevalituras, certi sumus, divinis suis promissis non defuturum Deum, qui faciens mirabilia ostendet aliquando tantam tempestatem non ad Ecclesiae navem demergendam, sed ad eam altius attollendam fuisse excitatam. Interim non desistamus, ven. fratres, potentissimum Immaculae sanctissimaeque Dei genitricis Virginis Mariae patrocinium enixe et assidue implorare, ac ferventissimis precibus dies noctesque ipsum clementissimum Deum, cuius natura bonitas, cuius voluntas potentia, cuius opus misericordia est, orare et obtestari, ut velit cito abbreviare dies tentationis, et christianae civilique reipublicae tam vehementer afflictae auxiliariam suam porrigere dexteram, utque divinae suae gratiae et misericordiae divitias super omnes propitius effundens, omnes Ecclesiae et huius S. Sedis hostes convertat, et ad iustitiae semitas reducat, atque omnipotenti sua virtute efficiat, ut omnibus de-

pulsis erroribus, omnibusque de medio sublatis impietatibus, sanctissima sua religio, qua temporalis quoque populorum felicitas et tranquillitas vel maxime continetur, ubique terrarum magis in dies vigeat, floreat, ac dominetur.

693—716.

**Suffragia Epporum orbis cath. pro iuribus
Romani Pontificis, et signanter temporali
Eiusdem ditione. 1861.**

Mense Ianuario.

693. MON. 2. Ian. *Ep. Brooklynensis in America Summo P.* — *Omnibus iuribus divinis atque humanis omnino spre-
tis, Sedem Apost. magna parte possessionum iam sacrilege
spoliaverunt, (homines mali et perdit) et redditibus inde Tibi
provenientibus; nec iniuriis et opprobriis tibi illatis contenti
sunt, sed illis est in animis nefanda consilia prosequi. —*

7. Ian. *Ep. Pulatensis in Albania Summo P. italice.*

8. Ian. *Ep. Milwachiensis in America ad Congr. de Prop.*
transponit subsidia a fidelibus oblata.

14. Ian. *AEp. Limanus in America Summo P. lusitanice.*

694. — 20. Ian. *Vic. Ap. Quilonensis in India Or. ad
Clerum et fideles.* Rex pacificus, totius Ecclesiae Cath. vigi-
lantissimus Pastor, omniumque fidelium tenerrimus Pater, Sum-
mus Pontifex pondere tribulationis gravatus ingemiscit. Princi-
pes et populi calumniis et armis adversus eum, qui est vere
Christus Domini, convenientes *eo impietatis devenerunt, ut
dolo, vi, et parricidalibus armis ipsum undique impeliverint,
ac inaudita perfidia modicum bonorum, quo defendebatur,
exercitum non committentes solum, sed latronum more gras-*

santes, violenter arripuerint non modicam portionem Regni, quo Rex ac Pontifex sacratis iuribus ab immemorabili potiebatur; omnemque lapidem in praesentiarum movere non desinunt, ut integre Regno spolient, ac eum cogant exulare. — (Sequitur adhortatio ad conferenda subsidia.) —

20. Ian. Vic. Apost. in **Ho-Nan in Asia** ad S. Congr. de Prop. gallice.

695. — 25. Ian. Coadiutor Vic. Ap. **Guinearum Summo P.** Crescit de die in diem S. Ecclesiae Cath. hostium astutia. Luctuoso nostro tempore impugnant Sanctitatis Vestrae monarchicum ac paternum temporale regimen, sed non alio spiritu aguntur, quam ut Capite humiliato ipsum corpus Ecclesiae facilius dilacerent. — *Profitemur, Sanctitatis Vestrae dominationem, origine et fine sanctissimam, antiquitate et veneratione nobilissimam, bonum esse Deo sacratum et totius Ecclesiae patrimonium, ideoque illam absque sacrilegii crimine nec auferri, nec etiam minui posse. —*

26. Ian. Vic. Apost. **Patnensis in India Or.** ad Clerum et fideles anglice.

29. Ian. Ep. **Faventinus in Statu Pont.** Summo P. italice.

31. Ian. Ep. **Alladensis in Hibernia Summo P.** (transmittit oblata fidelium.)

Mense Februario.

696. — 1. Febr. Ep. **Carolopolitanus in America Summo P.** — Omnibus Christifidelibus ubique et omni tempore laudanda est *Sedes illa Apostolica, ad quam propter potiore[m] eius principalitatem omnes convenire necesse est; siquidem eam Deus voluit ceteras Ecclesias et exemplo monere et verbo confirmare et quamdam divinae voluntatis et doctrinae interpretem et magistrum videri.* Sed istis miserrimis diebus — Te, Beatissime Pater, insigne exemplum nobis dedit Deus, isto tempore, quando nihil est vel religione sanctum, vel reverentia munitum, vel pietate securum, vel sanctitate clarum, quo teterrimi hostes non

agmina cogant, vexilla non explicent, non tela coniciant; quando vel sanctissimum illud Ecclesiae patrimonium, quod a maioribus accepisti, cum sua pernicie disperdere vel arripere non horrent Principes, qui se Ecclesiae Cath. filios nominant.

2. Febr. *Praef. Apost. Miss. in Senegal Summo P. gallice; Ep. Lemovicensis in Gallia ad Clerum et fideles aequae gallice.*

8. Febr. *Ep. Massensis in Etruria Summo P. italice.*

13. Febr. *Ep. Ludovicopolitanus in America ad fideles angliae.*

18. Febr. *Vic. Apost. Pekinensis in Sina Summo P. gallice.*

Mense Martio.

4. Mart. *Ep. S. Petri Fluminis Grandensis Australis in America ad Clerum ac fideles portugalliae.*

11. Mart. *Praef. Ap. Miss. Pondicheriensis in India Or. ad Cong. de Prop. gallice.*

19. Mart. *Vic. Ap. Manguriensis in Sina Summo P. gallice.*

697. — Mense Martio. *Ep. Valentinensis in Gallia Summo P.* — Eo processit tempestas, ut non nisi auxilio divino compesci queat. — Non ignota vox e coelo delapsa, ipsi (Capiti Ecclesiae) sicut olim celeberrimo nautae aperte insinuat: quid times? magis quam Caesarem vehis; vehis enim Christi Vicarium in terris, summum novae legis Antistitem, eximiumque Petri successorem. Ita sentiunt cum Eppo Clerus populusque Valentinensis etc. —

Mense Aprili.

4. April. *Ep. Cochabambensis in America Summo P. hispanice.*

15. Apr. *Ep. Montis Falisci in Statu Pont. Summo P. italice.*

17. Apr. *Ep. Placentinus in Duc. Parmensi Summo P. italice.*

19. Apr. *Vic. Apost. Quilonensis in India Or. Summo P. italice.*

21. Apr. *Ep. Chiensis in Graecia ad fideles italice*; idem
dd. 24. Apr. *Summo P. aeque italice.*

698. — 26. Apr. *Vic. Capit. Bononiensis in Statu Pontif. Summo P.* Cum hodie tantum nobis nuntiatum sit, Pater Beatissime, literas doloris et observantiae plenas, quas Tibi nostro etiam nomine, antequam e vivis excederet, Vir Emin. Michael Viale-Prela huius Dioecesis AEppus scripserat, viarum fortasse et temporum difficultate periisse: hoc officium minori licet cum pondere auctoritatis a nobis ipsis statim implendum esse ducimus, *ne in tam gravi totius christiani orbis indignatione et luctu ob tot tantasque tibi illatas a perditissimis hominibus iniurias, nos, qui reverentia et pietate erga te nostra nulli concedimus, iisdem aut nihil omnino aut minus quam par est affici ac commoveri videamur.* Illud itaque primum omnium sancte religioseque profitemur, nos Sedi huic Apostolicae, in qua te Deus O. M. beati Petri successorem collocavit, unice addictos ac devotos esse, eique cum Ecclesia Catholica universa arcte firmiterque adhaerere; nos item pro instituta et tradita a Iesu Christo et numquam non servata a maioribus nostris fide, quidquid illa Sedes magistra indeficiens veritatis docuerit, id sine ulla dubitatione accipere, et velle dum vita erit, tenere; nos tandem eiusdem Sedis testimonio et sententiae innoxios funestissimi loco erroris habere, quod neoterici quidam increduli ab haereticis mutuantes comminiscuntur: absonum

nempe ab Evangelio esse, summum sacerdotium in Romano Pontifice cum civili principatu coniunctum. Quinimo cum catholicis universis asserimus, peculiari omnino Numinis providentia factum esse, ut Romanus Pontifex principatu ipso sanctissimo iure potiretur, sine quo pro temporum ratione Ecclesiae bono ac regimini ea qua par est libertate et amplitudine consulere non possit. —

699. — 30. Apr. *Vic. Cap. Valentinus in Hispania Summo P.* — Rectissime a Vestra Sanctitate anathematisantur (rebelles et raptores) magno placitu catholici gregis sincere Romanae Sedi addicti, ad quem pertinere in honore habet humillimus Vicarius Cap. Dioec. Valentinae. — *Cum detestabilia inconcussa demonstratione appareant facta et consecraria modernae civilitatis: quid mirum quod inter illam et supremum Romanum Pontificem non sit possibilis concordia neque transactio? Iesus Christus et Belial numquam adunantur, sese mutuo repellunt; et cum haec sit quaestio transactionis, solutio negativa clarissime patet. Idcirco iterum atque iterum iustissime vestra inculcabit sapientia et fortitudo illud memorandum, 'Non possumus, quod apophtegma in fronte pseudo-apostolorum iniquae civilitatis infidum permanebit ad confusionem, et viceversa in corde fidelium manet insculptum in aedificationem. —*

Mense Maio.

700. — 11. Maii. *Vic. Apost. CPnus Latinorum Summo P.* Luctuosa, nec satis unquam deflenda Romanae Sedis conditio, quae tantum universis per orbem catholicis moerorem attulit, et indignationem, mihi quoque, Clero populoque mihi commisso doloris causa fuit, et tristitiae non facile exprimendae. — Si ceteri per orbem diffusi catholici grati animi memoriam erga Ap. Sedem servant, servabuntque perpetuam: nos, qui in hisce Orientis partibus versamur, nos omnium maxime Romanae Ecclesiae et Petri Cathedrae non perituras habebimus gratias, cuius quidem opera, auctoritate, et sumtibus Eppatus honor apud nos et Ecclesiae dignitas viget, atque fidei lux minime est extincta. Non Epri solum e suis sedibus toties exturbati, sed nationes integrae ab Ecclesiae hostibus oppressae in Roman o

Pontifice confugium invenerunt, et solamen; quae vix ac ne vix quidem praestare potuisset, si temporali dominatione destitutus alterius Principis potestati et imperio subesset. *Merito igitur inimicorum hominum impios ausus, et in temporalem Romani Pontificis principatum sacrilegos conatus etiam atque etiam improbamus, et execramur, sperantes fore, ut clementissimus Deus misertus populi sui exurgat tandem et Ecclesiae suae hostes penitus dissipentur.* —

701. — 12. Maii. *Vicarii Ap. in Aegypto cum Eppo Armeno Summo P.* — Omissis iis argumentis, quae iam ex ore tuo tamquam oracula toti orbi catholico innotuerunt, et exinde ab universa Ecclesia docente ineluctabili auctoritate confirmata sunt, *nos una cum omnibus universi orbis catholici fidelibus de tuis tribulationibus paternique cordis tui afflictione summopere commiserantes, inimicorum sacrilegam audaciam detestamur; inconcussae simul firmitatis animi tui apostolici admiratores, tecum contra usurpatores temporalis S. R. E. dominii protestamur.* —

13. Maii. *Patr. Gr. Cath. Melchitarum cum suis AEppis et Eppis in Turcia Summo P.* italice.

702. — 17. Maii. *Vic. Ap. Sophiae in Bulgaria Summo P.* — Aliud non possumus, praeterquam plenissime assentiri summa animi nostri adhaesione doctoribus illis, Epporum praesertim universalitati, ut arbitror, qui convenientiam illam pro Supremi Ecclesiae Capitis levamine et independentia maximi aestimavere momenti. —

22. Maii. *Ep. Pactensis in Utr. Sicilia Summo P.* italice.

Mense Iunio.

703. — 12. Iun. *AEp. Amadeae Chaldaeus in Turcia Summo P.* — Ne prolixus sim, his verbis censeo iuris Ap. Sedis principatus recapitulari rationes posse: *omnino non posse laedi ius S. Sedis et patrimonii S. Petri, quin a fortiori omnes ceteri*

legitimi principatus vacillent et periclitentur; omnino necesse esse, ut quod patris creditur patrimonium, a veris filiis sanctum conservetur; omnino oportere, ut quod iureiurando est confirmatum, a nullo sanæ mentis viro intentetur infirmari, et quod sancti piique legati nomen portat, ab omnibus religiose custodiat; omnino æquum et necessarium, ut communis Pater nulli in civilibus filiorum subdatur dominio, et qui universalis iudex et legislator habetur, nulli subiaceat auctoritati terrenæ. Postulat scilicet summa dignitas et suprema auctoritas Romani Pontificis, ut summa, suprema, atque omni subiectionis et zelotypiæ suspicione libera gaudeat libertate. —

17. Iun. Vic. Ap. Canarensis et Mangalorensis in **India Or.** ad Cong. de Prop. italice; Pro-Vicarius Eppli Perthiensis in **Oceania Summo P.** anglice.

20. Iun. Vic. Ap. Verapolensis in **India Or.** italice.

28. Iun. Vic. Ap. Tunisiensis in **Africa** italice.

704. — 30. Iun. Praef. Ap. Miss. in *Guineis*. — Non possum non exprimere meam omnimodam adhaesionem sententiae omnium Epporum. — Libenter firmiterque eorum sententiae adhaerens, non dubito proclamare et immortalem Romanum Pontificem Pium IX optime de Republica Christiana meruisse obstinendo, viis quibus licuit, iniustis impiorum conatibus et violentiis, quibus illi Civilem Principatum usurpare contenderunt; et eos maximam iniquitatem et iniustitiam commisisse tali spoliatione. Faxit Deus O. M. cuius mira providentia tot seculis adiunctum Sedi Apostolicae voluit civilem principatum, avertere mala, quae eam spoliationem consequentur, atque eam Romano Pontifici impertiri libertatem, incolumemque servare, quae adeo necessaria existit, ut Christi agnos et oves tamquam verus et primus Pastor regat et in pascua salutaria ducat. —

Mense Iulio.

705. — 2. Iul. *Vic. Ap. Cochinchinae Occid.* — *Omnem Status Summi Pontificis ab extraneis occupationem ut iniustam et veram expoliationem damno et reiicio.* — Si id inter tot et tantos totius Ecclesiae Praesules meae exilitatis suffragium aliquius ponderis esse potest, me omnino cum aliis catholicis Ecclesiis concordem profiteor et declaro. —

27. Iul. *Ep. Sagiensis in Gallia Summo P.* significat Cleri sui in sacro secessu collecti infucatam adhaesionem erga S. Sedem et R. Pontificem.

Mense Augusto.

706. — 5. Aug. *Ep. de Zebu in Oceania.* — Iam pridem AEppus Manilensis proprio omniumque nostrum, harum insularum Epporum, nomine SS. Patri nostro Pio IX scripsit, — impiissimam Status Pontificii invasionem divino humanoque iuri contrariam cum anticipatione damnans, utpote qui alte animo habebat, *Ecclesiae Catholicae temporalem principatum, Pontificisque temporalem a quacunque seculari potestate independentiam ad ipsam Ecclesiam gubernandam maxime opportunam esse, ne dicamus, attento temporum statu esse omnino necessariam.* Haec fuit sententia nostra et haec est Deo miserante etiam nunc mea, totiusque huius vastissimae dioecesis Cleri firma constansque opinio, quam verbo, opere, atque etiam sanguine defendemus adversus horum temporum calumniatores homines, seditiosos cives, improbosque principes, rebelles Ecclesiae filios, qui odio vel ambitione adversus amantissimam suam matrem dulcissimumque Patrem insurgere non reformidant. —

20. Aug. *Vic. Ap. Abyssinae in Africa Summo P.* italice; *Visitator Apost. in Chinarum Imperio* aequae italice.

24. Aug. *Vic. Ap. di Xan-Tum in Sinis Summo P.* italice.

707. — 28. Aug. *Ep. Aucklandensis in Oceania.* — Decisiones meae non possunt esse dissimiles decisionibus, quas Eppli catholici ac Summus Pontifex eorum dux iam unanimiter dederunt. Hic igitur sicut in omnibus aliis Ecclesiae locis theoria doctrinalis est eadem. Quare iudicio meo individuali declaro: *Civilem Principatum SS. D. N. Papae esse a Deo per providentiam, quae hunc suppeditavit*; esse insuper iustum ac legitimum in re politica, maxime utilem, expedientem et quasi necessarium seu hypothetice valde requisitum in decursu seculorum mundi, in quo populi habitualiter remanent, nationibus ac ducibus tam facile cessantibus. Summa enim potestate temporali Summus Pontifex fit dux magis visibilis Ecclesiae, — magis independens ac liber ad Christianos gubernandos. — Utiq̃ue realiter verum est, quod populorum salus ac Ecclesiae bonum postulent civilem independentiam seu correlative civilem supremam auctoritatem Pastoris, qui cunctum gregem regit. Ac proinde *munus ac officium est Summi Pontificis, Epporum, et omnium fidelium in his terris, vocem attollere contra quamcunque attentationem S. Petri patrimonio factam, atque per omnia media legitima ac christiana illud propugnare.* Insuper inde quoque sequitur, quod *qui huic eidem patrimonio voluntarie nocere ausi sint, sive activa offensione, sive passiva negligentia, seu debiti adiumenti denegatione, iniustitiae ac sacrilegii culpam committant coram Deo, qui est iudex iudicans iustitias hominum, et in cuius manus horrendum est incidere.* —

708. — 30. Aug. *Ep. Wladislaviensis in Polonia Summo P.* — Tot celeberrimorum scriptorum, venerabilium Antistitum, fidelium universae Ecclesiae, praesertim C. Tridentini vestigia prementes, his praesentibus *protestamur contra quamcunque invasionem, usurpationem, direptionem, spoliationem, dismembrationem Status Ecclesiastici, territoriorum, iurium, possessionum, vel supremae potestatis pontificiae, omnibus canonibus condemnatoriis dictae impiae factionis intimo cordis affectu adhaeremus, et ad normam literarum apostolicarum die 26. Mart. 1860. editarum iisdem poenis, sententiis ac censuris perduelles devovemus: ut si effrons licet praepotens impudentia non vereatur hominum iudicium, ulticis saltem vindictae eius*

qui iudicaturus est orbem in aequitate, tremendam pallens perhorrescat sententiam. —

30. Aug. *Ep. Sandwichiensis in Canada Summo P. gallice.*

Mense Septembri.

709. — 7. Sept. *Ep. Blesensis in Gallia Summo P.* — Scimus quidem, quod promissiones Petro eiusque successoribus datae a temporali S. Sedis dominio minime pendeant; sed itidem *scimus, istud dominium temporale rem esse sacram, quam nemini licet quacunque de causa usurpare aut etiam minuere. Et enim in dominatu Ecclesiae agnoscimus divinae providentiae opus, quo Romani Pontificis libertatem in exercenda auctoritate sua spiritali firmatam omnibusque manifestam esse voluit.* — Blesis, die 7. Sept. 1861.

710. — 20. Sept. *Ep. Northantoniensis in Anglia Summo P.* — Inter tot aerumnas ex malitia hominum ortas; *inter tot mendacia et calumnias ad eversionem iuris, iustitiae et veritatis directas, mihi svavissimum est credere, quod cor paternum Sanct. Vestrae devotionem indignissimi servi sui non dedignetur benigne accipere.* — Dum *toto corde contra impios conatus in patrimonium S. Petri et S. Ecclesiam Dei excitatos protestamur*, firmissimam fiduciam habemus, ut Deus Omnipotens etc.

711. — 27. Sept. *Vic. Ap. Tunquini Merid. in Asia.* Censo ac semper censui, *Principatum Civilem, quo Ecclesia Catholica peculiari Dei providentia non alio dotata fuit, quam ut Summus Pontifex, cuius est pascere omnes oves Christi, plenissima libertate pollens omnes partes officii sui adimplere valeat, absque sacrilegio, iniustitia, et maximo religionis detrimento sub quocunque praetextu, a nullo praedone, etiam dignitate regia insignito, ei auferri posse.* Hanc occasionem non praetermittam, quin declarem maximas gratiarum actiones Summo Pontifici Pio IX ab omnibus honestis hominibus persolvendas esse, pro prudentia et fortitudine, quibus iura non solum Ecclesiae sed et societatis civilis constantissime tuetur, contra *sacrilegos*

praedones eorumque perfidos fautores, qui eo impudentiae seu potius dementiae devenerunt, ut Ecclesiam spoliando, ministros eius verbis mendacibus lacescendo, contradicendoque, quibus depositum veritatis a Deo commissum est, sese rem religiosam plurimum curare, nec non ius novum promovere, in opprobrium generis humani, perinde ac si omnes homines rationi ac conscientiae aeternum usque huc vale dixissent, iactare non erubescant. —

27. Sept. Vic. Apost. Mandchouriae in Asia gallice.

Mense Octobri.

712. 713. — 1. Oct. a) Vic. Ap. Kouy-tcheou in Sinis Summo P. — Non possumus, quin lamentabiles cum tota Ecclesia voces tollamus, et fortiter pro posse nostro reclamemus. *Nostrum est enim, quod rebelles violant, nostrum est, quod usurpant; nam totius Ecclesiae est, quod est S. Sedis; et toti orbi iniuriam faciunt, qui Ecclesiam labefactare conantur, seipsosque coeco impetu in barathrum praecipitant. — Patrimonium beati Petri de Ecclesiae perpetuitate aliquid participare videtur: quod saepe fuit, ut historia constat, perditum, sed toties cum gloria Dei recuperatum; nec hac vice peribit. Deus enim his cladibus Ecclesiae militantis ducem exercet, non ad ruinam sed ad gloriam, nec dabit in aeternum fluctuationem iusto. —* b) Vic. Apost. Coreae in Asia Summo P. — *Audivimus homines impio furore abreptos — nihil intentatum relinquere, quatenus ditioni vestrae subiectas provincias eripiant. —*

10. Oct. Praef. Ap. Miss. in Ins. Seychelles Africae italice.

14. Oct. Vic. Ap. Yun-nan-nel in Sina gallice.

714. — 19. Oct. Vic. Ap. Tche-ly in Sina. Testis mihi Deus est, quod iustitiam eius non abscondi in corde meo. Cum primum ad me pervenit nuncium de Civilis Ecclesiae Principatus invasione, sine mora SS. Domino literas dedi. — Scio et

cum ipso Summo Pontifice dico et semper dicam: singulari Divinae Providentiae consilio factum esse etc. (*ut in Alloc. Papae.*) Haud dubium ergo est, Summum Ecclesiae Pontificem plenissima qua indiget libertate frui non posse, si ulli unquam Principi seculari subiiceretur. Praeterea perspicuum apud omnes est, scelestissimos illos impios Civilem Ecclesiae Principatum invadere et destruere non alio fine conari, nisi ut Romano Pontifice dignitate et qua fulget maiestate semel spoliato, liberius Religionem ipsam Catholicam oppugnent, et, si fieri posset, evertant. Quapropter *non possum et ego cum omnibus totius Ecclesiae Praesulibus non vehementer dolere, condemnare, de-testari impios insensissimorum Civilis Principatus hostium ausus ac conatus.* —

Mense Novembri.

4. Nov. Ep. Montis Pessulani in Gallia ad Clerum ac fideles gallice.

715. — 21. Nov. Coadiutor Vic. Ap. Tunquinensis Orient. in Asia ad Congr. de Prop. — Si omnes vere catholici aegre ferunt, quod Romana Ecclesia tam impie, non solum iniuste, suo temporali exspolietur regno: qui etsi immerito in partem sollicitudinis eius sunt Epri assumpti, maximo debent affici dolore, quod melius sciunt Dei Providentia esse factum, et Ecclesiae regimini valde utile ne dicam necessarium, quod romani Pontifices, qui omni debent potiri independentia, proprium possiderent regnum, si non magnum, saltem quod sufficiens esset ad plenam et omnimodam a secularibus potestatibus liberam independentiam. —

Mense Decembri.

1. Dec. Epri Umbriae in Statu Pont. Summo P. italice.

2. Dec. Card. Ep. Perusinus in Statu Pont. Summo P. italice.

716. — 20. Dec. Vic. Ap. Hyderabadensis in India Or. Mea firma persuasio, Ap. Sedi necessarium esse suum Civilem

Principatum, roboratur praesertim istis rationibus : 1. quia ius, quod competit ipsi ad tale dominium, firmatum est potioribus *strictae aequitatis* principiis, et specialim *non interrupta possessione decem seculorum et ultra*, qua nulla forte alia proprietates aut ius quodcunque acquisitum gaudet nunc. 2. Quia *hoc est medium a Deo ipso*, qui omnes vicissitudines temporum dirigit ad bonum Ecclesiae suae, *singulari providentia certe constitutum* decursu seculorum, ut dignitas et imperium ipsius Vicarii in terris de die in diem augeatur et clarescat ad salutem animarum in omnes terrae partes eius curae commissarum. 3. Quia si Pontifex exspoliaretur suo civili dominio, eo ipso instanti *reduceretur sub potestate alicuius Principis secularis, et sic constitueretur in evidenti impossibilitate libere exercendi spiritualem potestatem* sibi demandatam, quod omnimode necessarium est ad conservationem religionis. 4. Quia *supremum Ecclesiae Caput suo temporali principatu despoliare idem est ac favere manusque validas praebere omnibus Ecclesiae bene cognitis hostibus* in eorum pessimis machinationibus, qui perdit in fide sunt, extraque Ecclesiam iactati, et ad ipsam oppugnandam impio spiritu adducti etc. —

31. Dec. Vic. Ap. *Capitis bonae Spei in Africa Summo P.* transmittit oblata a fidelibus subsidia. — Idem *epistola pastorali ad Clerum et fideles pro ditionis temporalis necessitate se enunciat* anglie.

31. Dec. Vic. Ap. *Malaccensis in Asia gallice; Vic. Ap. Perthiensis in Oceania Summo P. italice.*

18. Febr. 1862. Ep. *Scuttarensis in Turcia Summo P. italice.*

717. 718.

Brevia Pii IX PP. ad singulares personas de ditione temporali S. Sedis, a. 1861.

MON. 1. *AEppo Strigoniensi dd. 14. Ianuar. 1861.* In hac tanta temporum perturbatione et iniquitate, tantoque contra

Catholicam Ecclesiam et hanc Ap. Sedem bello, omniumque divinorum humanorumque iurium conculcatione nil certe nobis potius esse potest, quam ut omnes sine intermissione ferventissimas ad misericordiarum Patrem preces effundant, ut tam horribilem depellat tempestatem, qua christiana civilisque respublica miserandum in modum divexatur, utque Ecclesiam suam sanctam novis ubique terrarum triumphis exornet et augeat, omnesque Ecclesiae et huius Ap. Sedis hostes humiliet, convertat, ad veritatis, iustitiae salutisque semitas reducat, atque infirmitatem nostram adjuvet, roboret, et consoletur in omni tribulatione nostra. Ex quo profecto intelligis, dil. fili noster, quam gratae nobis fuerint tuae literae anniversaria Dominicae nativitatis celebritate redeunte novoque anno appetente datae, atque intimo singularis tuae erga nos et hanc S. Sedem fidei, amoris, observantiae ac studii sensu conscriptae, cum ex ipsis noverimus, te iuxta nostra desideria Deum O. M. continenter orare et obsecrare. Dum vero pro officio tibi agimus gratias, pro certo habe, nos vicissim in humilitate cordis nostri ab ipso clementissimo Domino enixe exposcere, ut prospera cuncta et salutaria tibi semper concedere, et in abundantia coelestis suae gratiae adesse velit, quo possis maiore usque alacritate, vigilantia, et contentione tui gregis incolumitati provide sapienterque prospicere, et Ecclesiae atque huius S. Sedis causam, iura, doctrinam strenue defendere, ac tot perniciosissimos inimicorum hominum errores refellere, insidias detegere, conatusque reprimere ac retundere. —

2. *Eppo Aurelianensi dd. 7. Mart. 1861.* Libenti quidem animo tuas accepimus literas die 24. proximi mensis Februarii datas, quibus, ven. frater, nobis misisti exemplar libelli a te elucubrat, quo opusculum a vicecomite, de la Gueronniere, recens excusum ac Parisiensibus typis editum et inscriptum „La France, Rome, et l' Italie“ statim refutandum sapienter existimasti. Ac per te ipse vel facile intelligere potes, quam gratum nobis fuerit videre, quanta alacritate, quantoque studio nulla interposita mora manum calamo admoveris, et commemoratum opusculum fallaciis mendaciisque plenum refellere, ac nostram et huius S. Sedis ac veritatis, iustitiaeque causam ac iura pro praestanti tuo ingenio, sapientia, et eppali tua constantia defendere, ac vindicare curaveris. Itaque non possumus non vehe-

menter tibi gratulari, quod hac etiam occasione egregium sane immobilis tui erga nos et hanc Ap. Sedem fidei, amoris, et studii testimonium cum summa tui nominis laude exhiberesis gloriatus, Et quoniam apprime noscimus, qua pietate ac virtute praestas, iccirco certi sumus, te Deo auxiliante numquam intermissurum pro iustitiae causa strenue pugnare. —

719.

Card. AEppi Zagrabiensis encyclica dd. 20. Oct. 1861. super Allocutione Pontificia in obiecto Status Pontificii die 30 Sept. e. a. habita. (Extractive.)

MON. — — Cum non ignorent inimici religionis, Ecclesiam aedificatam esse super petra Pontificatus Apostolici, sedemque Romanam in eius Caput esse constitutam: odii sui aculeos in hanc praesertim exquisitis quibusvis artibus irremissisque convertunt studiis; existimantes, succusso fundamento ipsum ei superstructum aedificium suapte mole ruiturum, et infracto capite totum corpus in dissolutionem abiturum. Et quia spiritualem Sedis Apost. auctoritatem cunctis seculorum decursu in eam vibratis telis fortiter restitisse norunt: hac ad speciem missa, arma sua ad convellendam, quam ei divina providentia mirabiliter asseruit, temporalem dignitatem intendunt, arbitrantes hac e medio sublata illam quoque eversum iri, utpote quod Ecclesia sub capite in servitutem redacto ipsa diu nec libera nec integra sospesque possit persistere. Hinc innumerae istae tamque intensae temporanae pontificiae maiestatis impetitiones; ut adeo cum veritate dici possit, nullum dari seu mendacii et calumniae, seu astutiae et vafritiei, seu denique apertae violentiae et hostilitatis genus, quod non fuisset recentissimo etiam tempore impio hoc fine impensum aut saltem pertentatum. Imo eo malitiae processit haec coniurata vis perditorum hominum, ut non contenti despoliassent Sedem Pontificiam, absque vel colorato quopiam iuris titulo, cunctis pene, quibus a mille annis legitime fruebatur, provinciis, ipsam Romanam urbem cum ea dividere, piissimumque Pontificem

ad praebendum in idgenus latrocinium consensum suum iam minis iam splendidae dotationis promissionibus inducere velint, imo adstringere. Cui ad haec audita non incidant Scribae et Pharisaei Iudaicae gentis, qui Salvatorem propriis vestibus spoliatum purpura induerunt, ut ei impudentius insultare possint; quem ad Herodem miserunt, quo maior adhuc ei infligeretur contumelia, quemve tandem reduxerunt iterum ad Pilatum, crudeliter flagellandum, imo crucis patibulo affigendum? Sed extrema atque adeo vere diabolica progeniei hominum horum malitia exinde plane elucescit, quod non reformident ipsam causam profusi humani sanguinis, incendiorum, aliarumque immanitatum, quae ex iniquis eorum adgressionibus, latrociniiis, et impietatibus omnis generis miseram inundant Italiam, in eandem innocentissimam suam victimam, in piissimum Pontificem nostrum, qui nemini unquam quidquam mali, innumeris bene fecit, cuius cor ipsa bonitas, lenitas, caritas et misericordia est, conicere. At vero deplorandae, quibus Sedes Apostolica, quive eam immortali cum nominis sui gloria occupat, SSmus Pater noster Pius PP. IX, obruitur, calamitates uberius adhuc innotescunt e disertissima eiusdem in secreto diei 30 Sept. 1861. Consistorio pronunciata Allocutione. —

Haec praeclara sane Suae Sanctitatis allocutio, tam manifeste congruit veritati in cunctis apicibus suis, ut ei quidquam hoc ex obtutu obvertere nemo possit, nisi vel ignarus publicorum eventuum, vel cuius mentem passionum aestus obfuscavit sic, ut in media luce coecutiat. Sed est etiam haec allocutio novum admirabilium illarum dotum ac virtutum documentum, quibus Divina Benignitas Pii IX cor mentemque exornavit. Ex ea nimirum elucescit illa fidei firmitas, pietas in Deum, et inconcussa fiducia, quae totam Suae Sanctitatis vitam inde ab eius incunabulis mirum in modum ornabat, actuque reddit illustrem. Elucescit sublimis illa sapientia, quae genuinas rerum causas, absconditissimos etiam actionum humanarum fontes novit detegere, et vera ab apparentibus discernere. Elucescit ardens desiderium, et studium infatigabile religionis Ecclesiaeque, sacrosanctae suae sponsae, integritatem et libertatem sustinendi, defendendi. Elucescit tenerrima erga subordinatum sibi universum clerum totumque fidelem populum voluntas, caritas et mansuetudo; quae tanta est, ut infensissimos inimicos suos non condignae animadversioni

subiici petat, sed oret et obtestetur Deum, ut divinae suae gratiae et misericordiae divitias super omnes effundens eos convertat, adque iustitiae semitas reducat. Elucescit denique, ut taceam cetera, ex nobilissima hac Allocutione Sancti Pontificis nostri apostolicum illud animi robur, et fortitudo, cuius virtute ad quasvis et in posterum subeundas calamitates, privationes et afflictiones, se paratum profitetur potius, quam ut in ulla consentiat pactationes, quae Ecclesiae libertati et dignitati, Sedisque Pontificiae iuribus noxiae forent, aut praeiudiciosae. Et haec recte Summi Pontificis nostri fortitudo est magnanima illa virtus, quae non tantum summam nobis erga eum venerationem sed et tenerrimum grati animi sensum debet ingenerare. Etenim quousque Sedes Pontificia iniustis postulatis suam opponit negationem: Ecclesia nil magnopere habet metuendum. Multi iam Pontifices martyrio fuerunt coronati, multi in catacombis, multi in exilio suum concluserunt vitae cursum; quae eorum calamitates tam parum exitio fuerunt Ecclesiae, ut ei potius exinde novae obtigerint gloriae accessiones. Successor divi Petri, etiam in carcere, etiam sede sua extorris, etiam ad egestatem reductus, cunctisque spoliatus, manet tamen venerandum Ecclesiae caput, manet Christi in terris Vicarius, et cessante persecutionis tempestate in sua iterum recomparere potest soletque maiestate. Sed si quis Summorum Pontificum seu vi et metu, seu blanditiis et promissionibus, seu aliis quibusvis malis artibus ad prodenda Ecclesiae suaeque sublimis sedis iura usquam induceretur, gravissimum sane ac aegre resanandum christianitati incuteretur vulnus, periculosissimas in suo comitatu habiturum convulsiones.

Quemadmodum autem ex Allocutione, de qua nobis sermo, sublimes emicant SSmi Patris nostri virtutes: sic et acerbus, quo ex tantis iniuriis cor eius afficitur, dolor impatescit. Impatescit una, in tanto amaritudinum, quas perpeti debet, numero et varietate illam ei accidisse amarissimam, quod in ipso sacerdotali statu reperti sint nonnulli, qui vocationis suae immemores, rem cum Ecclesiae hostibus communem agere, nefariosque horum nisus factis scriptisque suis succolare haud erubuerint, non minori sane erga suam matrem Ecclesiam, quam erga communem Christianitatis patrem impietate. Imaginari nobis signanter possumus, quantopere affici debuerit tenerum S. Patris nostri cor, videndo, quod vir, membrum olim religiosae illius societatis,

quae tam praeclare de Ecclesia meruit, quaeve Pio IX tot obstricta est collatorum in se beneficiorum nominibus, eo seu excoecationis seu malitiae se induci passus sit, ut in publicam lucem edito libello temporalem Summi Pontificis principatum, tot aliocumque tamque furiosis moliminibus impetitur, sibi sumeret oppugnandum, contra universalem totius orbis catholici Antistitum, ipsiusque Ap. Sedis repetitum manifestatum sensum. Cuius quidem dementis audaciae causam quomodocunque inquiramus, alibi reperire non poterimus, quam in superbia, principali illo omnis pene humanae corruptelae fonte. Quippe ingenti illum superbiae et arrogantiae aestu correptum esse oportet sacerdotem, qui in rebus intimas Ecclesiae universae correlationes concernentibus contrariam sententiae totius Eppatus ipsiusque Pontificiae Sedis opinionem praesumat defendere, nec privatim tantum sed et sparsis in publicum scriptis. Totius autem Eppatus Catholici esse perversionem, quod Sedes Pontificia peculiari divinae providentiae oeconomia independentem principatum nacta sit, neque tali absque manifesto libertatis Ecclesiae summarumque in eam redundantium calamitatum periculo amplius carere possit, tam certum est ac evidens, ut negari nequeat nisi ab homine publicorum eventuum oppido ignaro. Quis enim cultiorum aetatis nostrae virorum ignorat, octingentos, id vero est, omnes pene orbis catholici Eppos hanc scriptis documentis pronunciassent sententiam? quis ignorat ipsos fideles omnium nationum omnisque status et ordinis imo non paucos alienarum etiam a fide catholica confessionum homines, tenoribus homagialium pedibus SS. Patris nostri advolutarum et miliones subscriptionum exhibentium declarationum eadem expromississe sensa? Ut adeo cum veritate asseverare potuerit vir quidam acuti ingenii amplissimaeque eruditionis: nullam unquam in Ecclesia Cath. quaestionem tot Antistitum suffragiis, tamque concordi omnium voto fuisse resolutam, quam sit resoluta haec de temporaneo Sedis Ap. principatu quaestio. Qui tantae obstrepere audet auctoritati homo, aperte se catholicum presbyterum profitens, imo libello ad ipsum Eppatum cath. directo, hunc, id vero est, docentem Ecclesiam erroris audet arguere, ingentis omnino superbiae et fastus tumore inflatus sit oportet. Ceterum si vera sunt, quae et privatis relationibus, et publicis ephemeridibus sparguntur, infelicem quippe hunc sacerdotem intimiori cum quadam sexus sequioris persona

nexu esse illigatum, attum quidem concludendum foret, praeter superbiam etiam carnis concupiscentiam suam in tam gravi eius lapsu habuisse partem; quod quidem tanto minus esset mirandum, quanto luculentius docet historia, omnium pene haerensum schismatumque coryphaeos ex duplici hoc humanae corruptelae fonte hausisse pestiferas suas aquas. Est id deplorandum in seipso, eo tamen non caret emolumento, quod infringat perniciosam, quae ei inest, veneni vim, siquidem prudentes, honestisque studiosi non facile infascinari soleant doctrinis e tam foeculentis scaturiginibus emanantibus. —

Monumenta anni 1862.

720. 721.

Brevia Pii IX PP. ad singulares personas de
Statu ditionis pontificiae, a. 1862.

MON. 1. *Alumnis Seminarii Mediolanensis dd. 29. Ian. 1862.* Ingens animi nostri laetitia fuit, quam ex literis vestris comperimus, nil perversum aut pravum animis vestris inhaesisse, licet exempla nonnulla praesto fuissent vobis, quibus forsitan iuvenes animi commoveri possent, ut a via veritatis et iustitiae deflecterent. Praevaluerunt imo perillustria eorum exempla, qui in hac urbe nobilissima vestigiis Ambrosii et Caroli fortiter institerunt. Faxit Deus, ut vestra isthaec quae inter principes Italiae urbes merito connumeratur, multis et insignibus apostolicae virtutis imitatoribus semper gloriatur. Spes et expectatio generationis alterius in vobis sita sit, eaque certo melior erit, et beatior, si piis doctoribus pastoribusque utetur, quales vos ad gloriam divini nominis futuros speramus. Tametsi suo viduata Pastore Mediolanensis Ecclesia moereat, in eo tamen, qui pastoralis vice perfungitur, ducem et magistrum meritissimum et lectissimum habetis, quem sequamini. Neque desunt alii viri praeclarissimi, quos intueri, et ad exemplum proponere, tuto fas sit. In obsequio vestro erga Sedem Ap. in caritate, et fide,

et studio precum assiduo constanter persistite, neque dubitetis quin vobis usque faveat et opituletur Deus O. M. cuius nomine benedictionem apost. vobis omnibus etc.

2. *Eppo Augustano dd. 30. Ianuar. 1862.* Libentissimo quidem animo tuas accepimus literas sanctissimo Dominicae Nativitatis die redeunte datas, quae non mediocrem nobis attulerunt consolationem inter gravissimas nostras acerbitates. Si quidem in eisdem literis recognovimus, ven. frater, qui sit singularis tuus erga nos et hanc Ap. Sedem amor et studium, et qui istius cathedralis tui templi Canonicorum collegii erga nos et eandem Sedem pietas et observantia, et qua veneratione eandem Sedem et nos istius tuae dioecesis fideles prosequantur. Atque etiam intelleximus, quo ardore a te atque ab isto Clero et fidei populo assidue Deo O. M. pro Ecclesiae suae sanctae, huius Ap. Sedis, et veritatis iustitiaeque triumpho, ac pro nostra incolumitate et prosperitate adhibeantur preces. Gratissimum nobis accidit huiusmodi officium, ac mutuam illius vicem rependere ex animo cupientes a clementissimo miserationum Domino humiliter enixeque exposcimus, ut prospera cuncta et salutaria tibi semper concedere, et uberrima suae bonitatis dona super te, et istum Clerum populumque fidelem effundere velit. *Quod autem nobis gratularis propterea, quia in hoc nefario ac teterrimo sane contra catholicam Ecclesiam et contra hanc Ap. Sedem bello pro apostolici nostri ministerii officio eiusdem Ecclesiae ac Sedis causam, iura, doctrinam, rationes omni, uti par est, studio et constantia tueri ac propugnare minime desistimus: non nobis, ven. frater, non nobis, sed soli Deo da gloriam, qui imbecillitatem nostram omnipotenti sua virtute adiuvere, roborare, et confirmare dignatur. Nos quidem dum gaudemus pro nomine Iesu omnem contumeliam pati, divino eius auxilio freti parati sumus pro eadem Iesu, eiusque Ecclesiae, et iustitiae causa omnia adire ac despicere pericula et aspera quaeque perpeti. Nihil autem dubitamus, ven. frater, quin in hac tanta temporum iniquitate pro egregia tua pietate ac sacerdotali zelo pergas maiore usque alacritate sanctissimam nostram religionem strenue defendere, tuique gregis incolumitati studiosissime consulere, ac multiplices pestiferosque inimicorum hominum errores refellere, insidias detegere, et impetus frangere. —*

Pius IX PP. ad Praesules **Neapolitani** Regni de malis, quibus per usurpatores Pedemontanos Ecclesia Cath. affligitur. 1862.

MON. Libentissimo quidem animo nuper accepimus literas die Epiphaniae D. N. I. C. sacro hoc anno datas, atque a vobis, dilecti Filii nostri et a pluribus ven. fr. Regni Neapolis AEppis et Eppis subscriptas. Quae quidem literae summam nobis attulerunt consolationem inter maximas quibus premimur angustias. Namque *in iisdem literis undique mirifice elucet* eximia vestra et eorumdem sacrorum Antistitum virtus, religio, pietas, ac *singularis erga nos et hanc Petri Cathedram fides, amor, studium, et observantia.* Omni autem ex parte se prodit acerbissimus vester et eorumdem Ven. fr. moeror, quo una nobiscum vehementer doletis *gravissima et numquam satis deploranda damna, quibus divina nostra Religio cum maximo animarum et civilis societatis detrimento nunc in infelici etiam Italia miserandum in modum divexatur nefaria illorum hominum opera, qui perditionis sectae addicti et acerrimo contra rem catholicam odio perciti Christi Ecclesiam eiusque salutare doctrinam, si fieri unquam posset, funditus evertere connituntur. Siquidem huiusmodi homines ambulantes in impietatibus, ac tamquam fluctus feri maris despumantes confusiones suas, et libertatem promittentes cum servi sint corruptionis, non cessant pravis quibusque modis acerrimum Catholicae Ecclesiae et huic Apost. Sedi bellum inferre. Etenim ipsi pestiferis cuiusque generis scriptis et pravis artibus omnium animos mentesque perniciosissimis erroribus inficere, corrumpere, et a cultu catholico avellere conantur. Neque pavent sacrilego prorsus ausu ecclesiastica bona diripere, sacra templa spoliare, polluere, religiosas familias a suis coenobiis eiicere, virgines Deo sacras a claustris expellere, pastores a propriis sedibus et gregibus divellere, divexare, sacerdotes in exilium et carcerem agere, sacratiora quaeque pro*

culcare, disrumpere, et abominationes in ipso loco sancto admittere, ac iura omnia divina et humana conculcare. Equidem dilecti filii nostri verbis explicare haud possumus, quanto conficiamur dolore videntes, quam luctuosa nunc sit sanctissimae nostrae religionis et ipsius civilis societatis in Italia conditio. Nos certe divino illius auxilio, cuius vicariam operam hic in terris licet immerentes gerimus, numquam desinemus pro apostolici nostri ministerii munere Dei eiusque sanctae Ecclesiae et huius Apost. Sedis iustitiaeque causam omni cura, studio et constantia propugnare. In tanta autem acerbitate non mediocri certe solatio afficimur noscentes, quo sacerdotali zelo tum a vobis, tum a ven. fr. sacrorum Antistitibus, qui una vobiscum nobis scripserunt, atque ab aliis Italiae sacrorum Antistitibus strenue opponatur murus pro domo Israel, et qua admirabili sane fortitudine aspera quaeque pro Ecclesiae et iustitiae causa perferantur. Cum autem illud promissum habeamus, Christum Dominum usque ad consummationem seculi cum Ecclesia sua futurum, et portas inferi contra eam nullo unquam tempore esse praevalituras, magis magisque excitemus fidem nostram, corroboremus constantiam, et in omni patientia possidentes animas nostras praestolemur Dei auxilium, qui suis non deerit promissis. Non desistamus vero ardentiore usque studio dies noctesque ab ipso clementissimo misericordiarum Patre votis omnibus et precibus humiliter exoscere, ut velit brevare hos tentationis dies, et Ecclesiam suam sanctam a tantis eripere calamitatibus, eamque novis et splendidioribus triumphis ubique terrarum ornare et augere, et omnes errantes de perditionis et iniquitatis via ad iustitiae salutisque semitas reducere. Denique omnium coelestium munerum auspicem et praecipuae nostrae benevolentiae pignus apost. benedictionem ex intimo corde profectam vobis ipsis, dil. filii nostri, ac ven. fratribus regni Neapolis AEppis et Eppis, qui una vobiscum commemoratas ad nos dederunt literas, cunctisque clericis laicisque fidelibus vestrae et eorundem ven. fr. curae commissis peramanter impertimur. Datum Romae die 3 April. 1862.

723.

Eppus Lausannensis et Genevensis in Helvetia pro argumento Conferentiarum Cleri Curati proponit quaestionem de temporali ditione S. Sedis 1862.

MON. Hoc praesertim aevo Religionis hostes adunatis viribus *Romani Pontificis temporale dominium* oppugnare et evertere nituntur, eo fine, ut S. Sedis auctoritatem divinam et religionem ipsam convellere facilius valeant. Ideo patris mendacii perfidiam aemulantes verbis et scriptis contra temporale illud dominium populi odium movere, pessimos spargere errores, et sacrilegas invasiones tueri non desinunt. Necesse est igitur, ut sacerdotes, quibus a Christo Domino dictum est ‚Vos estis sal terrae, vos estis lux mundi,‘ oves sibi creditas a tot errorum et iniquitatum monstris avertere possint, atque ideo ipsi serio inquirent firmissima dominii temporalis Romanorum Pontificum fundamenta. Sequentes ergo propositiones statuimus pro huius anni Conferentiis: 1. Si divina Ecclesiae a Christo Domino fundatae constitutio spectetur, nihil obstat, quominus Romanus Pontifex dominium temporale acquirat et possideat. 2. Dominium temporale est maxime opportunum, ut Romanus Pontifex possit servare et debita libertate exercere suam supremam et ab omni humano imperio independentem potestatem, quae ipsi in beato Petro Apostolorum principe concessa est ad regendam Ecclesiam. Ideo mirabili sane Providentiae Divinae consilio factum est, ut elapsis persecutionum seculis temporale S. Sedis dominium constitueretur. 3. Ex documentis historicis et sacris iustitiae ac iuris publici principiis patet, dominium temporale Romani Pontificis esse omnino legitimum et saluberrimum, non modo pro tuenda fidei et morum integritate, sed etiam pro fovenda ipsiusmet civilis societatis pace ac felicitate. 4. Nefanda proin huius aevi contra temporale Romani Pontificis dominium molimina adversantur evidentissimis fidei ac iustitiae principiis, nec non horrenda malorum colluvies iure esset pertimescenda, si, quod

Deus avertat, religionis hostibus hoc grande crimen liceret consummare. — Friburgi die 30 April. 1862. Stephanus, Ep. Laus et Genev.

724.

Sacrae Congregationis Epporum et Regularium decretum contra intrusos in ditionibus Neapolitanis Vicarios Capitulares 1862.

MON. Dolendum profecto est, in nonnullis dioecesibus *Neapolitanae* ditionis *Capitula Cathedralium Ecclesiarum* eo *audaciae devenisse, ut viventibus licet Eppis*, quin eos e suis sedibus turpiter eiectos aliquo modo solarentur, eisque firmiter adhaererent, spreta illorum eorumque delegatorum auctoritate *ad electionem Vicarii Capitularis temerario ausu processerint*, Dolendum pariter est, intrusos Vicarios Capitulares, licet ipsi ab hac S. Congregatione Epporum et Regularium ex SS. D. N. Pii PP. IX mandato moniti fuerint de nullitate electionis, de incurris censuris, deque obligatione dimittendi officium, in Vicarii Capitularis munere permansisse, et adhuc permanere cum populi christiani offensione et detrimento, cumque ecclesiastici regiminis subversione. Ne tantum facinus impunitum premaneant, et ut alii a similibus perpetrandis retrahantur, Sanctitas Sua apostolica auctoritate huius Decreti tenore haec quae sequuntur decernenda constituit: 1. *Nullas, irritas, et nullius roboris esse denuo declarat huiusmodi electiones, et omnia acta, quae a praedictis Vicariis Capitularibus facta sunt, et in posterum quovis colore et praetextu fient.* 2. *Tam electores quam huiusmodi Vicarios Capitulares in censuras et poenas ecclesiasticas a SS. Canonibus et a Constitutionibus Apostolicis comminatas incursos declarat.* 3. *Suspendit Vicarios Capitulares et suspensos decernit a divinis et a beneficiis quibuscunque etiam residentialibus, quae ipsi obtinent, quamvis qualitatem canonicalem vel dignitatem adnexam habeant.* 4. *Statuit atque decernit, ut huiusmodi Vicarii Capitulares, si post hoc decretum in*

officio permanserint, eo ipso incurrant poenam privationis omnium beneficiorum, canonicatum, et dignitatum, nec non inhabilitationem ad alia quaecunque beneficia, canonicatus et dignitates in posterum assequendas. 5. Hoc vero decretum Sanctitas Sua in omnibus extendit ad Capitula, quae in posterum ad huiusmodi electiones, quod Deus avertat, procedent, nec non ad Vicarios Capitulares, quatenus hi munus susceperint. Datum Romae ex Secretaria S. Congr. Epp. et Reg. die 3. Maii 1862. N. Card. Paracciani-Clarelli, Praef.

725.

Pii IX PP. allocutio ad Sacerdotes ex diversis orbis partibus pro solemniis canonisationis Martyrum Iaponensium Romae congregatos, die 6. Iunii 1862.

INTR. Praesens Monumentum ex numero eorum est, quae ad solennitatem canonisationis Martyrum Iaponensium Romae factam pertinent. Quo ex incidenti observamus: Pium Papam mature evocari fecisse ex universo orbe catholico Antistites, qui solenniis dictae canonisationis interessent; venisseque ad Urbem non tantum Eppos magno sane numero, verum etiam presbyteros erga S. Sedem optime animatos, ad quos Summus Pontifex praesentem direxit Allocutionem. Hanc excepit altera ad Praesules, et Praesulum de ditione temporali S. Sedis celebris Declaratio, quae simul conspicuum exhibet summae venerationis atque adhaesionis erga principem Ecclesiae Cathedram documentum.

MON. Mirabile quoddam et visu iucundissimum exhibet nobis insveta frequentia vestra, auspicatissimo hoc tempore, quo vos cum vener. Eppis ex orbe universo circa nos et principem hanc beati Petri Sedem cernimus congregatos. Quod cum intuemur, acerbitates nostras nedum leniri sentimus, sed eas ferme obliviscimur. Scilicet *id effecit unus pacis et concordiae auctor Deus, qui Ecclesiae suae dedit servare unitatem in vinculo pacis, ut fideles omnes unum corpus, unus spiritus essent.*

In ea unitate sita est maxime fidelium gloria, in ea decus Ecclesiae, in ea hostium formido, quibus idcirco *Ecclesia ipsa terribilis apparet tamquam castrorum acies ordinata*. In hac acie constituti sub Pastoribus vestris, quibus praeest supremum Caput, unusquisque in suo ordine, adinstar exercitus sub imperatore et ducibus mandata peragite. *Hoc sane inter causas doloris aetati nostrae feliciter obvenit, ut Pastores cum Capite arctissime iungerentur. Eorum vestigiis insistite, vosque Apost. Sedi vinculum triplex, orationis, caritatis, doctrinaeque coniungat*. Orationis, quae penetrat nubes, per quam impetratur obtentio omnis boni et liberatio ab omni malo. Caritatis, qua crescimus in illo per omnia, qui est Caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum augmentum facit in aedificationem. Doctrinae demum, qua retinetur fidei depositum illibatum, qua velut Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit Ecclesia. *Scimus utique in tristissimis nos versari temporibus, et Petri Sedem polissime impugnari. Sed ipsa tanta est divinitus soliditate munita, ut eam neque haeretica unquam corrumpere pravitas, nec pagana potuerit superare perfidia. Sic incredulae impietatis ausus huic lapidi impingent, et tamquam somnia et fabulae abolita et antiquata evanescent. Haec discant a vobis in regiones vestras reversis fideles vigilantiae vestrae concrediti, et catholico spiritu usque magis imbuantur, quem de ipso fonte unitatis vos plenius hausistis; sciant rivos a fonte praecisos arescere; sciant eos coronari, qui legitime certaverint; sciant Ecclesiae unitatem firmiter tenere omnes, et vindicare oportere*. Ita animo comparati et Pastorum vestrorum aemulantes exempla, pro certo habete, Deum O. M. hoc unitatis vinculum benedictione coelesti confirmaturum, cuius solidum pignus esto apostolica benedictio nostra, quam vobis omnibus amantissime impertimur, nec vobis modo, sed et fidelibus vigilantiae vestrae commissis, quibus hanc praesentiam vestram apud nos spirituales fructus allaturam speramus. Itaque veniam libenter tribuimus, ut die a proprio cuiusque vestrum Eppo designanda quicumque ex vestris regionibus profecti hic adestis, apostolicam benedictionem cum applicatione plenariae indulgentiae fidelibus spirituali vestrae curae concreditis semel impertire possitis, dummodo illorum singuli sacramentali confessione ex-

piati et sacra Synaxi refecti pro S. Matris Ecclesiae exaltatione et triumpho ferventes ad Patrem misericordiarum preces effuderint.

726.

Pii IX PP. Allocutio ad Eppos ex orbe universo pro solemniis canonisationis Martyrum Iaponensium Romae congregatos, die 9. Iunii 1862.

MON. Maxima quidem laetitia affecti fuimus, ven. fratres, cum Sanctorum honores et cultum Deo bene iuvante septem et viginti invictissimis divinae nostrae religionis heroibus hesterno die decernere potuerimus, Vobis lateri nostro adstantibus, qui egregia pietate ac virtute praediti, et in sollicitudinis nostrae partem vocati in hac tanta temporum asperitate strenue dimicantes pro domo Israel summo nobis solatio et consolationi estis. Utinam vero dum huiusmodi perfundimur gaudio, nulla moeroris luctusque causa nos aliunde contristaret. Non possumus enim non vehementer dolere et angi, cum videamus tristissima et numquam satis deploranda mala ac damna, quibus cum permagno animarum detrimento Catholica nunc Ecclesia et ipsa Civilis Societas miserandum in modum premitur ac divexatur. Optime enim noscitis, ven. fratres, teterrimum sane bellum contra rem catholicam universam ab iis hominibus conflatum, qui inimici Crucis Christi sanam non sustinentes doctrinam, ac nefaria inter se societate coniuncti quaecunque ignorant, blasphemant, ac pravis cuiusque generis artibus sanctissimae nostrae religionis et humanae societatis fundamenta labefactare, imo, si fieri unquam posset, penitus evertere, omniumque animos mentesque perniciosissimis quibusque erroribus imbuere, corrumpere, et a catholica religione avellere moliuntur. Nimirum callidissimi isti fraudum artifices et fabricatores mendacii non cessant monstrosa quaeque veterum errorum portenta iam sapientissimis scriptis toties profligata ac depulsa gravissimoque Ecclesiae iudicio damnata e tenebris excitare, eaque novis, variis ac fallacissimis formis verbisque expressa exaggerare, et modis omnibus usquequaque disseminare. Hac funestissima ac diabolica

prorsus arte rerum omnium scientiam contaminant, deturpant, mortiferum ad animarum perniciem virus diffundunt, effrenatam vivendi licentiam et pravas quasque cupiditates foveant, religiosum ac socialem ordinem invertunt, et omnem iustitiae, veritatis, iuris, honestatis et religionis ideam extinguere conantur, et sanctissima Christi dogmata, doctrinam irridunt, contemnunt, oppugnant. Horret quidem refugitque animus, ac reformidat vel leviter attingere praecipuos tantum pestiferosque errores, quibus huiusmodi homines miserrimis hisce temporibus divina et humana cuncta permiscunt.

Nemo Vestrum ignorat, ven. fratres, ab huiusmodi hominibus plane destrui necessariam illam cohaerentiam, quae Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est, itemque ab ipsis omnino immutari, subverti, deleri propriam veram germanamque divinae revelationis indolem, auctoritatem *Ecclesiaeque constitutionem et potestatem*. Atque eo opinandi temeritate progrediuntur, ut omnem veritatem omnemque legem, potestatem et ius divinae originis audacissime denegare non metuant. Siquidem *haud erubescunt asserere, philosophicarum rerum morumque scientiam, itemque civiles leges posse et debere a divina revelatione et Ecclesiae auctoritate declinare, et Ecclesiam non esse veram perfectamque societatem plane liberam, nec pollere suis propriis et constantibus iuribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis esse definire, quae sint Ecclesiae iura et limites, intra quos eadem iura exercere queat. Hinc perverse comminiscuntur, civilem potestatem posse se immiscere rebus, quae ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent, atque etiam impedire, quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice, summo totius Ecclesiae Pastore divinitus constituto libere ac mutuo communicent, ul plane dissolvatur necessaria et arctissima illa coniunctio, quae inter membra mystici corporis Christi et adspectabile suum Caput ex divina ipsius Christi Domini institutione esse omnino debet. Nihil vero timent omni fallacia ac dolo in vulgus proferre, Sacros Ecclesiae Ministros, Romanumque Pontificem ab omni rerum temporalium iure ac dominio esse omnino excludendos. Summa vero impudentia asserere non dubitant, divinam revelationem non solum nihil prodesse, verum etiam nocere hominum perfectioni, ipsam-*

que divinam revelationem esse imperfectam, et iccirco subiectam continuo et indefinito progressui, qui humanae rationis progressioni respondeat. Nec verentur proinde iactare, prophetias et miracula in S. Literis exposita et narrata esse Poëtarum commenta, et sacrosancta divinae fidei nostrae mysteria philosophicarum investigationum summam, ac divinis utriusque Testamenti libris mythica contineri inventa, et ipsum D. N. I. C. horribile dictu! mythicam esse fictionem. Quare hi turbulentissimi perversorum dogmatum cultores blaterant, morum leges divina haud egere sanctione, et minime opus esse, ut humanae leges ad naturae ius conformentur, aut obligandi vim a Deo accipiant, ac propterea asserunt, nullam divinam existere legem. Insuper inficiari audent omnem Dei in homines mundumque actionem, ac temere affirmant, humanam rationem nullo prorsus Dei respectu habito unicum esse veri et falsi, boni et mali arbitrum, eandemque humanam rationem sibi ipsi esse legem, ac naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficere. Cum autem omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi perverse derivare audeant, tum cuique homini quoddam veluti primarium ius tribuunt, ex quo possit libere de religione cogitare et loqui, eumque Deo honorem et cultum exhibere, quem pro suo libito meliorem existimat. At vero eo impietatis et impudentiae deveniunt, ut coelum petere, ac Deum ipsum de medio tollere conentur. Insigni enim improbitate ac pari stultitia haud timent asserere, nullum supremum sapientissimum providentissimumque Numen divinum existere ab hac rerum universitate distinctum, ac Deum idem esse ac rerum naturam, et iccirco immutationibus obnoxium, Deumque reapse fieri in homine et mundo, atque omnia Deum esse, et ipsissimam Dei habere substantiam, ac unam eandemque rem esse Deum cum mundo, ac proinde spiritum cum materia, necessitatem cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et iustum cum iniusto. Quo certe nihil dementius, nihil magis impium, nihil contra ipsam rationem magis repugnans fingiet excogitari unquam potest. De auctoritate autem et iure ita temere effutiunt, ut impudenter dicant, auctoritatem nihil aliud esse, nisi numeri et materialium virium summam, ac ius in materiali facto consistere, et omnia hominum officia esse nomen inane, et omnia humana facta iuris vim habere. Iam porro commenta commentis, deliramenta de-

liramentis cumulantes, et omnem legitimam auctoritatem atque omnia legitima iura, obligationes, officia conculcantes, nihil dubitant in veri legitimique iuris locum substituere falsa ac mentita virium iura, ac morum ordinem rerum materialium ordini subiicere. Neque alias vires agnoscunt, nisi illas, quae in materia positae sunt, et omnem morum disciplinam honestatemque collocant in cumulandis et augendis quovis modo divitiis et in pravis quibusque voluptatibus explendis. Atque hisce nefariis abominandisque principiis reprobum carnis spiritui rebellis sensum tuentur, foveant, extollunt, illique naturales dotes ac iura tribuunt, quae per catholicam doctrinam conculcari dicunt, omnino despicientes monitum Apostoli clamantis, si secundum carnem vixeritis, moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. (Rom. 8, 13.) Omnia praeterea legitimae cuiusque proprietatis iura invadere, destruere contendunt, ac perperam animo et cogitatione confingunt et imaginantur ius quoddam nullis circumscriptum limitibus, quo Reipublicae Statum pollere existimant, quem omnium iurium originem et fontem esse temere arbitrantur. Dum vero hos praecipuos infelicissimae nostrae aetatis errores dolenter ac raptim perstringimus, recensere omitimus, ven. fr., tot alias fere innumerabiles falsitates et fraudes vobis apprime notas ac perspectas, quibus Dei hominumque hostes rem tum sacram tum publicam perturbare et convellere conantur. Ac silentio praetermittimus multiplices gravissimasque iniurias, calumnias, convicia, quibus sacros Ecclesiae ministros, et hanc Apost. Sedem dilacerare et insectari non desinunt. *Nihil loquimur de iniqua sane hypocrisi, qua funestissimae in Italia praesertim perturbationis ac rebellionis duces et satellites dictitant, se velle Ecclesiam sua gaudere libertate, dum sacrilego prorsus ausu omnia ipsius Ecclesiae iura et leges quotidie magis proculcant, eiusque bona diripiunt, et sacrorum Antistites, ecclesiasticosque viros suo munere praeclare fungentes quoquo modo divexant, et in carcerem detrudunt, et Religiosorum Ordinum alumnos, ac Virgines Deo sacras e suis coenobiis violenter exturbant, suisque propriis bonis spoliunt, nihilque intentatum relinquunt, ut ipsam Ecclesiam in turpissimam redigant servitutem, et opprimant.* Ac dum singularem certe ex optatissima vestra praesentia voluptatem percipimus, vos ipsi videtis, quam libertatem nunc habeant ven. fratres Sacrorum in

Italia Antistites, qui strenue constanterque proeliantes proelia Domini minime potuerunt cum summo animi nostri dolore adversantium opera ad nos venire, et inter vos versari, atque huic adesse conventui, quod summopere optavissent, quemadmodum infelicis Italiae AEppi et Eppi suis literis, summi erga nos et hanc S. Sedem amoris et obsequii plenissimis, significarunt. Neminem etiam ex Sacrorum in *Lusitania* Antistitibus hic adesse cernitis, ac non parum dolemus, inspecta difficultatum natura, quae obstiterunt, quominus ipsi Romanum iter aggredi possent. Recensere autem omittimus tot alia sane tristia et horrenda, quae ab hisce perversarum doctrinarum cultoribus cum incredibili nostro ac vestro et omnium bonorum luctu patrantur. *Nihil item dicimus de impia conspiratione et pravis cuiusque generis motionibus ac fallaciis, quibus Civilem huius Apost. Sedis Principatum omnino evertere ac destruere volunt. Iuvat potius hac de re commemorare miram prorsus consensionem, qua vos ipsi una cum aliis ven. fratribus universi catholici orbis Sacrorum Antistitibus numquam intermisistis et epistolis ad nos datis, et pastoralibus literis ad fideles scriptis huiusmodi fallacias detegere, refutare, ac simul docere, hunc Civilem S. Sedis Principatum Romano Pontifici fuisse singulari Divinae Providentiae consilio datum, illumque necessarium esse, ut idem Romanus Pontifex nulli unquam Principi aut Civili Potestati subiectus supremam universi dominici gregis pascendi regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino divinitus acceptam per universam Ecclesiam plenissima libertate exercere, ac maiori eiusdem Ecclesiae et fidelium bono, utilitati et indigentis consulere possit.*

Quae hactenus lamentati sumus, ven. fratres, luctuosum plane exhibent spectaculum. Quis enim non videt tot pravorum dogmatum iniquitate, ac tot nequissimis deliramentis et machinationibus magis in dies christianum populum misere corrumpi, et ad exitium impelli, et Catholicam Ecclesiam eiusque salutarem doctrinam ac veneranda iura et leges, sacrosque ministros oppugnari, et iccirco omnia vitia et scelera invalescere ac propagari, et ipsam civilem societatem exagitari? *Nos itaque Apostolici nostri ministerii probe memores, ac de spirituali omnium populorum bono et salute nobis divinitus commissa vel maxime solliciti, cum aliter, ut sanctissimi decessoris nostri Leonis*

verbis utamur, nobis commissos regere non possimus, nisi hos, qui sunt perditores et perdit, zelo fidei dominicae persequamur, et a sanis mentibus, ne pestis haec latius divulgetur, severitate qua possumus abscindamus, *in hoc amplissimo vestro consessu apostolicam nostram attollentes vocem, omnes commemoratos praesertim errores non solum catholicae fidei ac doctrinae, divinis ecclesiasticisque legibus, verum etiam ipsi sempiternae ac naturali legi et iustitiae, rectaeque rationi omnino repugnantes et summopere adversos reprobamus, proscribimus, atque damnamus.* Vos autem, ven. fratres, qui estis sal terrae, et dominici gregis custodes ac pastores, etiam atque etiam excitamus et obtestamur, ut pro eximia vestra religione et eppali zelo pergatis, veluti adhuc cum summa vestri ordinis laude fecistis, omni cura, sedulitate et studio fideles vobis traditos ab hisce venenatis pascuis arcere, et qua voce, qua opportunis scriptis tot perversarum opinionum monstra refellere et profligare. Optime enim scitis de summa re agi, cum agatur de sanctissimae fidei nostrae ac de Catholicae Ecclesiae eiusque doctrinae causa, de populorum salute, et humanae societatis bono ac tranquillitate. Itaque, quantum in vobis est, ne desinatis unquam a fidelibus avertere tam dirae pestis contagia, id est, ab eorum oculis manibusque perniciosos libros et ephemerides eripere, ipsosque fideles sanctissimis augustae nostrae religionis praeceptionibus assidue imbuere et erudire, ac monere et exhortari, ut ab hisce iniquitatis magistris tamquam a facie colubri effugiant. Pergite vestras omnes curas cogitationesque in id potissimum conferre, ut Clerus sancte scienterque instituatur, omnibusque virtutibus fulgeat, ut utriusque sexus iuventus ad morum honestatem, pietatem, omnemque virtutem sedulo formetur, ut salutaris sit studiorum ratio. Ac diligentissime advigilate et prospicite, ne in humaniores literas severioresque disciplinas tradendas aliquid unquam irrepat, quod fidei, religioni, bonisque moribus adversetur. Viriliter agite, ven. fratres, et ne animo unquam concidatis in hac tanta temporum perturbatione et iniquitate, sed divino auxilio omnino freti, ac sumentes in omnibus scutum inexpugnabile aequitatis et fidei, atque assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, ne intermittatis omnium Catholicae Ecclesiae, et huius Apost. Sedis hostium conatibus obsistere, eorumque tela retundere et

impetus frangere. Interim vero dies noctesque sublatis ad coelum oculis non desistamus, ven. fratres, clementissimum misericordiarum Patrem et Deum totius consolationis, qui de tenebris facit lucem splendescere, quique potens est de lapidibus suscitare filios Abrahae, in humilitate cordis nostri ferventissimis precibus indesinenter orare et obsecrare, ut per merita Ungeniti Filii sui D. N. I. C. velit christianae et civili reipublicae auxiliariam porrigere dexteram, omnesque disperdere errores et impietates, ac divinae suae gratiae lumine omnium errantium mentes illustrare, illosque ad se convertere et revocare, quo Ecclesia sua sancta optatissimam assequatur pacem, et ubique terrarum maiora in dies incrementa suscipiat, ac prospere vigeat et efflorescat. Ut autem quae petimus et quaerimus facilius consequi possimus, ne cessemus adhibere primam deprecatricem apud Deum Immaculatam Sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quae misericordissima, et amantissima nostrum omnium mater cunctas semper interemit haereses, et cuius nullum apud Deum praesentius patrocinium. Petamus quoque suffragia tum Sancti eiusdem Virginis Sponsi Iosephi, tum SS. Apostolorum Petri et Pauli, omniumque coelitum, et illorum praesertim, quos nuper Sanctorum fastis adscriptos colimus et veneramur.

Antequam vero dicendi finem faciamus, nobis temperare non possumus, quin iterum testemur et confirmemus, summa nos uti consolatione, dum iucundissimo Vestrum omnium conspectu fruimur, ven. fratres, qui tanta fide, pietate et observantia nobis et huic Petri Cathedrae firmiter obstricti, ac ministerium vestrum implentes maiorem Dei gloriam, et animarum salutem omni studio procurare gloriamini, quique concordissimis animis, atque admirabili sane cura et amore una cum aliis ven. fratribus totius catholici orbis Eppis et fidelibus vestrae et illorum curae commissis gravissimas nostras angustias et acerbitates modis omnibus lenire et sublevare non desinitis. Quocirca hac etiam occasione amantissimi aequae ac gratissimi animi nostri sensus erga vos et alios omnes ven. fratres, et ipsos fideles amplissimis verbis palam publiceque profiteamur. A vobis autem exposcimus, ut cum ad vestras redieritis dioeceses, velitis eisdem fidelibus vestrae vigilantiae concreditis hos animi nostri sensus nostro nomine nuntiare, illosque certiores facere de paterna nostra in illos caritate, deque apostolica benedicti-

one, quam ex intimo corde profectam et cum omnis verae felicitatis voto coniunctam vobis ipsis, ven. fratres, et eisdem fidelibus impartiri vehementer laetamur.

727. 728.

Declaratio Epporum orbis catholici in solemniis canonisationis Martyrum Iaponensium pro integritate ditionis pontificiae die 8. Iun. 1862.

MON. 1. Beatissime Pater! Ex quo Apostoli Iesu Christi sacro Pentecostes die *Petro Ecclesiae Capiti* in oratione adhaerentes, Spiritum S. acceperunt, et divino eius impulsu acti cunctarum fere nationum viris in Urbe sancta congregatis unicuique sua lingua potentiam Dei mirabilem annunciarunt, numquam, ut credimus, ad hanc usque diem tot eorumdem haeredes iisdem recurrentibus solemniis venerandum Petri Successorem orantem circumsteterunt, decernentem audierunt, regentem roborarunt. Quemadmodum vero Apostolis media inter nascentis Ecclesiae pericula nil iucundius accidere potuit, quam divino spiritu recens afflato assistere primo Christi in terris Vicario: ita nec nobis praesentes inter Ecclesiae sanctae angustias antiquius sanctiusve aliud esse potuit, quam quidquid inest venerationis pietatisque erga Sanctitatem Tuam pectoribus nostris, ad pedes Beatitudinis tuae deponere, simul et unanimiter declarare, quanta prosequamur admiratione praeclaras, quibus Supremus Pontifex noster eminet, virtutes, quantoque animo iis, quae *Petrus alter* docuit, vel quae iam firmiter statuta rataque esse voluit, adhaereamus. Corda nostra novus inflammat ardor, vividior fidei lux mentem illuminat, sanctior animam corripit amor. Lingvas nostras flammis illius sacri ignis vibrantes sentimus, quae Mariae, cui assidebant Apostoli, mitissimum cor ardentiori pro hominum salute desiderio incendebant, ipsos vero Apostolos ad magnalia Dei praedicanda impellebant. Plurimas igitur agentes Beatitudini tuae gratias, quod nos ad Pontificium Solium difficillimis hisce temporibus accurrere, Te afflictum solari, nostrosque Tibi, cleri item ac populi nostrae curae commissorum animi sensus aperire per-

miseris, Tibi uno ore unaque mente acclamamus, omnia fausta, cuncta bona adprecantes. Vive diu, Sancte Pater, valeque ad Catholicam regendam Ecclesiam. Perge, ut facis, eam tuo robore tueri, tua prudentia dirigere, tuis exornare virtutibus. Praei nobis ut bonus Pastor exemplo, oves et agnos coelesti pabulo pasce, aquis sapientiae coelestis refice. Nam *Tu sanae doctrinae nobis Magister, Tu unitatis centrum, Tu populis lumen indeficiens a Divina Sapientia praeparatum. Tu Petra es, et ipsius Ecclesiae fundamentum, contra quod inferorum portae numquam praevalerunt.* Te miramur inter tantas molestias totque procellas fronte serena et imperturbato animo sacri muneris partibus fungentem, invictum et erectum.

Dum tamen iustissima in his gloriandi nobis suppetunt argumenta, non possumus quin simul oculos ad tristia convertamus. Undequaque enim menti nostrae se sistunt immania eorum facinora, qui pulcherrimam Italiae terram, cuius Tu, Beatissime Pater, column es et decus, misere vastarunt, ipsumque tuum ac S. Sedis Principatum, ex quo praeclara quaeque in civilem societatem veluti ex suo fonte dimanarunt, labefactare, ac funditus evertere connituntur. Nam neque perennia seculorum iura, neque diuturna regiminis pacifica possessio, neque tandem foedera totius Europae auctoritate sancita et confirmata impedire potuerunt, quominus omnia susdeque verterentur, spretis legibus omnibus, quibus hactenus suffulta stabant imperia. Sed ut ad nostra propius accedamus, *Te, Beatissime Pater, iis Provinciis, quarum ope et dignitati S. Sedis, et totius Ecclesiae administrationi aequissime providebatur, nefario usurpatorum hominum scelere, qui non habent nisi velamen malitiae libertatem, spoliatum cernimns. Quorum iniquae violentiae cum Sanctitas tua invictissimo animo obstiterit, plurimas ei gratias Catholicorum omnium nomine censem rependendas. Civilem enim S. Sedis Principatum ceu quiddam necessarium ac providente Deo manifeste institutum agnoscimus; nec declarare dubitamus, in praesenti rerum humanarum statu ipsum hunc Principatum Civilem pro bono ac libero Ecclesiae animarumve regimine omnino requiri. Oportebat sane totius Ecclesiae Caput Romanum Pontificem nulli Principi esse subiectum, imo nullius hospitem, sed in proprio dominio ac regno sedentem suimet iuris esse, et in nobili, tranquilla, et alma libertate Catholicam Fidem tueri, ac*

propugnare, totamve regere ac gubernare Christianam Rempublicam. Quis autem inficiari possit in hoc rerum humanarum, opinionum, institutionumque conflictu necessarium esse, ut servetur extrema in Europa medius tres inter veteris mundi continentes quidam veluti sacer locus et Sedes augustissima, unde populis principibusque vicissim oriaturs vox quaedam magna potensque, vox nempe iustitiae et veritatis, nulli favens prae ceteris, nullius obsequens arbitrio, quam nec terrendo compescere, nec ullis artibus quisquam possit circumvenire? Qui porro vel hac vice fieri potuisset, ut Ecclesiae Antistites securi huc ex toto orbe accurrerent cum Sanctitate tua de rebus gravissimis acturi, si ex tot et tam diversis regionibus gentibusque confluentes Principem aliquem invenissent his oris dominantem, qui vel principes ipsorum in suspitione haberet, vel illis suspectus ipse adversaretur? Sua sunt etenim et christiano et civi officia: haud quidem repugnantia inter se, sed diversa tamen, quae adimpleri ab Eppis quomodo possent, nisi perstaret Romae civilis principatus, qualis est Pontificum, iuris alieni omnino immunis, et centrum quodammodo universalis concordiae, nihil ambitionis humanae spirans, nihil pro terrena dominatione moliens? Ad liberum ergo Pontificem Regem venimus liberi, Ecclesiae rebus utpote Pastores, et Patriae utpote cives bene et aequae consulentes, neque Pastorum, neque civium officia posthabentes. Quae cum ita sint, quisnam Principatum illum tam veterem, tanta auctoritate et tanta necessitatis vi conditum audeat impugnare? Cui, si vel ius illud humanum, in quo posita est principum securitas populorumque libertas, attendatur, quaenam alia possit comparari? Quae tam venerabilis et sancta? Quae sive pristinis sive recentioribus seculis monarchia vel respublica iuribus tam augustis, tam antiquis, tam inviolabilibus possit gloriari? Quae omnia si semel et in hac S. Sede despecta atque proculcata fuerint, quisnam vel princeps de regno, vel respublica de territorio possint esse securi? Ergo, Sanctissime Pater, pro religione quidem, sed et pro iustitia iuribusque, quae sunt inter gentes rerum humanarum fundamenta, contendis atque decertas. Sed de hac tam gravi causa vix nos decet amplius verba proferre, qui Te de ipsa non tam disserentem quam docentem saepe saepius audivimus. Vox etenim tua quasi tuba sacerdotalis toti orbi clangens proclamavit, quod singulari prorsus Divinae Providentiae consilio factum sit, ut Ro-

manus Pontifex, quem Christus totius Ecclesiae suae Caput Centrumque constituit, civilem assequeretur principatum; ab omnibus igitur nobis esse pro certissimo tenendum, non fortuito hoc regimen temporale S. Sedi accessisse, sed ex speciali divina dispositione illi esse tributum, longave annorum serie, unanimi omnium regnorum et imperiorum consensu, ac pene miraculo corroboratum et conservatum. Alto pariter et solemni eloquio declarasti, te civilem Romanae Ecclesiae principatum eiusque temporales possessiones ac iura, quae ad universum catholicum orbem pertinent, integra et inviolata constanter tueri, et servare velle, imo S. Sedis principatus beatique Petri patrimonii tutelam ad omnes catholicos pertinere, teque paratum esse animam potius ponere, quam hanc Dei, Ecclesiae, ac iustitiae causam ullo modo deserere. Quibus praeclaris verbis nos acclamantes ac plaudentes respondemus, *nos tecum ad carcerem et ad mortem ire paratos esse, teque humiliter rogamus, ut in hac constantia ac firmissimo proposito maneas immobilis, Angelis et hominibus invicti animi et summae virtutis spectaculum factus.* Id etiam a te postulat Christi Ecclesia, pro cuius feliciori regimine Romanis Pontificibus civilis principatus providentissime fuit attributus, quaeque adeo sensit eiusdem tutelam ad ipsam pertinere, ut Sede olim Apostolica vacante gravissimis in angustiis temporales Romanae Ecclesiae possessiones omnes Constantiensis Concilii Patres, uti ex publicis patet documentis, in unum administrarent; id postulant Christifideles per omnes terrarum orbis regiones dispersi, qui libere ad te venire, libereque conscientiae suae consulere gestiunt; id denique ipsa civilis deposcit societas, quae ex tui regiminis subversione sua ipsa nutare sentit fundamenta. Sed quid plura? Tu tandem aliquando scelestos homines et bonorum eccles. direptores iusto iudicio damnans, omnia quae patraverrant, irrita et nulla proclamasti, actus omnes ab iis intentatos illegitimos omnino et sacrilegos esse decrevistis, ipsosque talium facinorum reos poenis et censuris eccles. obnoxios iure ac merito declarasti. Hos tam graves tui oris sermones tamve praeclara gesta nostrum est reverenter excipere, iisque plenum assensum renovare. Sicuti enim corpus capiti, cui iungitur membrorum compagine unaque vita, in omnibus condolet, ita nos tecum consentire necesse est. Tibi in omni tua hac acerbissima afflictione sic coniungimur, ut quae tibi pati contingat, eadem et

nos amoris consensu patiamur. Deum interea supplices invocamus, ut tam iniquae rerum perturbationi finem ponat, Ecclesiamque Filii sui sponsam tam misere exspoliata ac oppressam pristino decori ac libertati restituat. Sed mirum nobis non est, tam acriter et infense Sedis Apost. iura impeti et impugnari. Iam enim a pluribus annis eo devenit nonnullorum hominum insania, ut non amplius singulas Ecclesiae doctrinas relicere, vel in dubium revocare conentur, sed totam penitus veritatem christianam christianamque rempublicam funditus evertere sibi proponant. Hinc impiissima tentamina vanae scientiae falsaeque eruditionis contra SS. Literarum doctrinas ipsarumque inspirationem; hinc malesana sollicitudo iuventutem Ecclesiae Matris tutelae subtractam quibusvis seculi erroribus vel seclusa saepius omni religiosa institutione imbuendi; hinc novae eaeque perniciosissimae de sociali politico aequae ac religioso rerum ordine theoriae, quae impune quaquaversus sparguntur; hinc multis familiare, in his praesertim oris, Ecclesiae auctoritatem spernere, iura sibi vindicare, praecepta proculcare, ministros vilipendere, cultum deridere, ipsos de religione errores, imo ecclesiasticos quoque viros in perditionis viam misere abeuntes laudare ac inhonore habere. Venerabiles Antistites ac Dei sacerdotes exauctorantur, exulare coguntur, aut in carceres detruduntur, quinimo ante tribunalia civilia pro constantia in sacro ministerio obeundo contumeliose pertrahuntur. Gemunt Christi sponsae suis expulsae tectis, inedia fere consumtae, vel cito consumendae; viri religiosi ad seculum inviti remeare coguntur; sacro Ecclesiae patrimonio violentae manus iniiciuntur; pessimorum librorum, ephemeridum, et imaginum colluvie fidei, moribus, veritati, ipsi verecundiae continuum asperrimumque bellum infertur. Sed qui talia moliuntur, optime norunt *in S. Sede velut in arce inexpugnabili robur ac vires omnis veritatis ac iustitiae inesse, quibus retundantur hostium impetus*; ibi esse speculam, ex qua vigiles Summi Custodis oculi paratas insidias a longe conspiciunt, suis annunciandas commilitionibus. Hinc odium implacabile, hinc insanabilis livor, hinc continuum scelestissimorum hominum studium, ut S. Romanam Ecclesiam eiusque Sedem deprimant, ac, si fieri unquam posset, prorsus excindant. Quis, Beatissime Pater, talia conspiciens, vel etiam recensita audiens, sibi temperet a lacrymis? Iusto igitur dolore correpti oculos ac manus ad coe-

los levamus, Divinum illum Spiritum toto mentis affectu implorantes, ut qui hac die olim nascentem Ecclesiam sub Petri regimine sanctificavit et roboravit, eam nunc Te Pastore Te Duce tutetur, ampliet, ac glorificet. Testis sit votorum, quae nuncupamus, Maria per Te Immaculatae titulo hoc ipso in loco solemniter aucta; testes hi sacri cineres, quos veneramur SS. Romanae Ecclesiae Patronorum Petri et Pauli, testes venerandae exuviae tot Pontificum, Martyrum, ac Confessorum, quae hanc ipsam, quam premimus, terram sanctam reddunt; testes tandem praecipue nobis adstant Sancti isti, qui coelitum ordini hac ipsa die supremo tuo iudicio adscripti hodie Ecclesiae tutelam novo titulo sunt suscepturi, primasque Omnipotenti Deo preces pro tua quoque incolumitate suis de altaribus oblaturi. Adstantibus igitur istis omnibus, *nos Eppi*, ne illud impietas vel ignorare simulet, vel audeat denegare, *errores, quos tu damnasti, damnamus: doctrinas novas et peregrinas, quae in damnum Ecclesiae Iesu Christi passim propalantur, detestamur et reiicimus; sacrilegia, rapinas, immunitatis ecclesiasticae violationes, aliaque nefanda in Ecclesiam, Petrique Sedem commissa reprobamus et condemnamus*. Hanc vero protestationem, quam publicis Ecclesiae tabulis adscribi petimus, fratrum etiam nostrorum, qui absunt, nomine tuto proferimus: sive eorum, qui tot inter angustias vi detenti domi hodie silent ac plorant, sive qui gravibus negotiis aut adversa valetudine impediti nobiscum hodie adesse nequiverunt. Iungimus insuper nobis fidelem nostrum Clerum ac populum, qui eodem ac nos in Te amore, eadem pia reverentia animati, suum in te studium qua precibus sine intermissione fuis, qua opibus in obulo S. Petri mira ut plurimum largitate oblatis luculentissime comprobarunt, probe scientes sacrificiis suis id quoque curari, ut dum necessitatibus Supremi Pastoris consultitur, simulet eiusdem libertati servandae prospiciatur. *Utinam ad communem hanc totius orbis christiani imo omnis socialis ordinis causam in tuto locandam universi populi conspirarent! Utinam intelligerent erudirenturque Reges et seculi Potestates, causam Pontificis omnium Principum regnorumque esse causam*, et quo tendant nefarii adversariorum eius conatus, ac tandem novissima providerent! Utinam resipiscerent infelices illi aliquot ecclesiastici et religiosi viri, qui vocationis suae immemores debitam Ecclesiae Praesulibus obedientiam denegantes,

atque ipsum quoque Ecclesiae magisterium temere usurpantes in viam perditionis abierunt! Hoc a Domino Tecum flentes, Beatissime Pater, enixe atque ex corde exoramus, dum ad tuos sacros pedes provoluti a te robur coeleste expetimus, quod apostolica ac paterna benedictio tua valet impertire. Sit haec copiosa et ex intimis penetralibus cordis tui largiter effluens, ut non tantum nos, sed absentes quoque dilectissimos fratres, itemque fideles nobis commissos irriget ac perfundat. Sit talis, quae nostros et totius orbis dolores leniat et demulceat, infirmitatem sublevet, operam ac laborem foecundet, feliciora demum Ecclesiae Sanctae Dei tempora acceleret. Romae, die 8 Iunii 1862. (*Subscripti praesentes 264 Cardinales, AEppi, et Eppi, quibus suppletorie accesserunt 7 AEppi et 5 Eppi.*)

2. *Responsum Pii PP. IX. ad praeviam Declarationem.* Sensus, quos hactenus nobis exposuistis, ven. fr. et dil. filii, summam nobis attulerunt laetitiam; sunt enim amoris vestri pignus erga Sanctam hanc Sedem, multoque etiam magis testimonium praeclarissimum illius vinculi caritatis, quo Ecclesiae Catholicae Pastores non solum inter se, verum etiam cum hac *Veritatis Cathedra* arctissime coniunguntur; ex quo manifesto apparet Deum auctorem pacis et caritatis nobiscum stare. Et si Deus pro nobis, quis contra nos? Ipsi ergo Deo laus, honor, et gloria; Vobis vero pax, salus, et gaudium; pax cordibus vestris; salus Christi fidelibus curae vestrae commissis; gaudium vero Vobis et illis, ut una cum Sanctis exultetis cantantes canticum novum in domo Domini in secula seculorum.

729—843.

Declarationes et suffragia Epporum, a solenniis canonisationis Iapponensium MM. absentium, de constanti sua adhaesione erga Cathedram Petri, et accessione ad solennem Praesulum Romae praesentium circa temporale dominium Rom. Pontificis enunciationem, a. 1862. 1863.

INTR. Unanimitas suffragii Praesulum orbis catholici, quae iuxta Monumenta superius vulgata quoad temporale S. Sedis Ap. dominium tam splendide se manifestavit, renovata et roborata fuit occasione sollemnis canonisationis Martyrum Iapponensium a. 1862 Romae peractae. Praesules enim, quos ab itinere Romano varia prohibuerant adiuncta, quique Declarationem Epporum Romae praesentium personaliter subscribere haud poterant, missis obsequentissimis ad S. Sedem literis, suum ad praedictam Declarationem accessum ultro ac sponte enunciarunt. Literarum harum, Romae typis editarum, numerus ad 281 ascendit. Ex iis illas, quae lingua latina scriptae sunt, in extractu exhibemus.

Mense Maio 1862.

729. MON. 1. Maii. *Ep. Augustanus in Bavaria.* Ex universis terrae partibus iam multi Ecclesiarum Praesules ad illam Urbem confluerunt, quae propter principalitatem suam est mater et caput ceterarum orbis Ecclesiarum. Quo maiori flagro desiderio — coram te, B. P., sensus animi mei devotissimos, piissimos, fidelissimos promendi, eo magis doleo me imparem esse cum aliis Eppis hoc tempore Romam proficiscendi. — Augustae Vind. die 1. Maii. 1862.

5. Maii. *Ep. Collensis in Etruria, italice.*

730. — 8. Maii. *Eppi Neapolitani.* Quam bonum et quam iucundum convenire fratres in unum ad *Sanctam Ecclesiam Rom. Pontifex. V.*

manam, ad quam propter potentio- rem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est omnes qui sunt undique fideles, cunctosque Pastores, ut rationem reddant villicationis suae! Quam bonum et quam iucundum accedere ad Vaticanum Montem et ad princeps templum sanctum, et ad multorum millium fidelium frequentiam in die, qua S. Mater Ecclesia induta vestimentis gloriae suae et coelestis Sionis aemula heic coronat filios suos, qui contra principatus et potestates tenebrarum eo vel maxime triumpharunt, cum a tyranno Iaponicae gentis pro fidei obstinatione damnati, atque post Christum et pro Christo de terra in crucem exaltati vicerunt, custodientes opera eius; digni idcirco qui potestatem habeant inter gentes! (Apoc. 2, 26.) Rursus quam bonum et quam iucundum adstare tunc temporis fratres in circuitu Petri Cathedrae, unde unitas sacerdotalis exorta est, atque Eppatus unus Epporum multorum concordia numerositate diffusus! Quam bonum et quam iucundum Beatitudini tuae communione consociatos fratres coram pendere in illa die ab ore tuo; quippe Vicarius illius, qui verba vitae aeternae habet, quotidie a sacro tuo doctore Petro doceris, agnos non modo sed et oves Christi per totum habitabilem mundum tibi concreditas pascere! Quam bonum et quam iucundum tibi in illa die super Sedem sedenti in medio Seniorum adstare et placito tuo respondere: Amen; et cantare tecum canticum novum, leoni de tribu Iuda, qui vicit per martyres suos, quique solus dignus est accipere gloriam et honorem et virtutem. (Apoc. 4, 11.) Quam bonum, quam iucundum! — Atqui huiusmodi iucunditate et gaudio sancto frui nobis tantummodo Neapolitanae Ecclesiae Eppis minime datur, et confluentibus undique ab Oriente ac Occidente fratribus et fidelibus ad tantam Romanae Ecclesiae solemnitatem, nobis solummodo abesse necessum est! Utique tu nosti, Beatissime Pater, dolorem nostrum ac tribulationem nostram: tu scis, quare Gubernium, quod heic imperat, id nobis prohibeat: unde casus nostros miseratus tu ipse ea, qua polles, caritate nobis indulgens fuisti. Quid ergo? soli Neapolitani Eppi super flumina sedentes huiusce Babylonis non poterunt cantare in illa die canticum Domini, quippe quasi in terra aliena? At vivat Dominus! et praestet fides supplementum! Absentes quidem corpore, praesentes erimus spiritu. Siquidem Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione

nostra, in sapientia sua disposuit, ut ex nostris fratres nonnulli vel ex ipso Ecclesiae Senatu praesenti saevissima tempestate ab Ecclesiis suis abrepti ac ab hisce regionibus extorres isthic commorentur: atque adeo in templo isto principe aderunt ad solemnitatem celebrandam. Istis ergo, videlicet Xysto Riario forza AEppo Neapolitano S. R. E. Presbytero Cardinali, nec non Francisco Xav. AEp. Surrentino, Mariano AEppo Reginensi, Io- sepho Eppo Sorano, Aloysio Eppo Aquilanensi per praesentes mandatum damus, eosque precamur, ut etiam nomine Epporum Neapolis Ecclesiarum, qui hisce literis subscribimus, opportuno tempore Tibi super thronum sedenti preces supplicationesque pro beatorum Martyrum Iaponensium nec non pro beati Michaelis de Sanctis Ord. SS. Trin. canonisatione instantanter instantius instantissime submittant, et tibi interroganti respondeant: Placeat; et si quid aliud arrepta occasione docenti respondeant: Amen; ut ad Trinitatis instar, cuius una est atque individua potestas, unum, uti loquitur S. Symmachus, per diversos Antistites sacerdotium sit et adpareat. Interim flectimus genua nostra ad Deum ac Patrem D. N. I. C. suppliciter exorantes, ut per merita Sanctorum, qui laverunt stolas suas in sanguine Agni, dies probationis brevientur, et Ecclesia Catholica tandem aliquando devictis erroribus universis secura illi serviat libertate. Sperantes vero futurum, ut etiam Beatissima Virgo Immaculata, de qua tam bene meritus es, pro nobis intercedat ad Deum Filium suum Unigenitum, per quam fidenter Ecclesiae triumphum de duce invictissimo expectamus, atque ad pedum tuorum oscum in terra provoluti apost. bened. enixe efflagitamus. Datum Neapoli die S. Apparit. S. Mich. Arch. 1862. (*Sequuntur subscriptiones 14 AEpporum, et 47 Epporum.*)

731. — *Idem ad Eppos Romae congregatos.* Conventibus Vobis in unum, Eminentissimi Patres, ac Fratres carissimi et desideratissimi, solemnissima hac S. Pentecostes die in circuitu Petri Cathedrae, quid aliud superest nobis Ecclesiae Neapolitanae Eppis in propria quasi in aliena regione captivis, nisi quod Danielis Prophetae exemplo fenestris apertis in coenaculo contra Ierusalem novam, hoc est Romam, et adoremus Dominum et confiteamur peccata nostra coram Deo, ut dies captivitatis nostrae abbrevientur; (Dan. 6, 10.) atque insimul de longe mente prospiciamus quae Romae et in templo isto prin-

cipe hoc mane perficiuntur, quorum maxima pars estis Vos ipsi, quibus adiungi fuit per summam iniuriam ab his, qui foris sunt, nobis prohibitum? Istinc ergo absentes corpore, praesentes autem spiritu, non possumus quin exclamemus: Quam pulchri sunt pedes super Vaticanum montem, et super Petri Cathedram annuentis et praedicantis pacem, annunciantis bonum, praedicantis salutem, dicentis Sion: regnavit Deus tuus, cuius omnipotens nomen eius, qui facit mirabilia solus! Utique mirabile prorsus est, quod multi filii desertae magis quam eius quae habet virum. Urbs siquidem, quae praedicabatur ab impiis pro hac tempestate desolata, et quasi vidua, iam sedet quasi domina gentium dilatans locum tentorii sui, et pelles tabernaculorum suorum extendens, atque induta vestimentis gloriae suae incedit quasi sponsa ornata viro suo! Mirabile, quod ille idem vir eius heri et nudius tertius, vir dolorum et sciens infirmitatem, quasi despectus et novissimus virorum a filiis perditionis reputatus, hoc mane exaltetur et elevetur, et sublimis sit valde in conspectu populorum, qui undique ad eum fluunt aurum et thus deferentes, ita, ut qui pro fidei obstinatione (cum Tertulliano loquimur) ab impiis damnatus ferme nudus factus sit, iam credentium opere per S. Petri denarium abundanter fiat suae confessionis alumnus! (Apolog. 27, 39.) Mirabile, quod ille idem, cui Papae titulus ferme opprobrio vertebatur ab impiis, hodie credentium Pater in oculis omnium adpareat, siquidem filii eius vel de longe venientes affluunt, atque ipsi super thronum sedenti adstant quasi novellae olivarum in circuitu mensae Domini! Mirabile prorsus, quod cum impii Ecclesiam Catholicam iam mortuam iamque sepultam blaterent, Caput eius hoc mane sicut nec Salomon in omni gloria sua incedat, universa circumdatus Ecclesiastica Hierarchia; quae almae Sionis aemula per choros ordinata, et splendenti amicta varietate progreditur, Vicarium Agni sequens quocunque ierit, et cantans canticum novum Leoni de tribu Iuda, qui vincit et regnat et imperat, qui-que solus dignus est accipere gloriam, et honorem, et virtutem. (Apoc. 4. 11.) Rursus *mirabile est, quod cum Dominus miscuerit in medio inimicorum Ecclesiae suae spiritum vertiginis, ita, ut dum unitatem nescio quam somniant, nonnisi divisiones, et odia, et bella excitent inter cives, Ecclesia sola hodie omnimodis Una monstretur, unitate fidei, et Petro per Pium*

docenti una voce respondeat: „Amen“; unitate cultus, et Pio
de Sanctorum canonisatione interroganti respondeat „Placet“;
unitate regiminis, et Pio fratres suos coram videre cupienti
responddit frequentissima! Mirabile, quod cum mulier illa meretrix
Helena nominibus blasphemiae super bestiam sedens in universos
perme fines terrae grassetur, et poculum suum praebeat biben-
tium plenum abominatione atque immunditia (Apoc. 17, 3.) Ec-
clesia sola hodie sicut heri „Sancta“ monstretur! Quid enim
odierni Iaponiae martyres testantur, nisi miram Ecclesiae in
orientum conversione foecunditatem? Quid beati Michaelis ca-
nonisatio commonstrat, nisi prophetiae et miraculorum cetero-
rumque carismatum dona nec non consilia evangelica iuxta Iesu
Christi D. N. promissionem in Ecclesia sua iugiter vigentia et
duratura? Quid aliud ostendit ista multorum millium fidelium
ex omni natione quae sub coelo est lingua sua loquentium fre-
quentia in templo isto principe, non secus ac olim in plateis
Ierusalem? Quid vos ipsi, Eminentissimi Patres ac fratres ca-
risissimi, illorum Pastores ex Gallia, et Hispania, ex Anglia, et
Germania, atque ex universa Europa non modo, sed et ab Ori-
ente, atque America, extremisque insulis universae terrae, cum
devoti coram ab ore pendetis Pii Papae IX, qui vel ipsa sola sua
praesentia testatur, quod Romanorum Pontificum hac serie et
successione, uti loquitur S. Irenaeus, tum traditio Apostolorum
in Ecclesia, tum praedicatio ad nos usque pervenit, quid aliud,
inquam, demonstrat, nisi quod Ecclesia Romana sola et Ca-
tholica sit et Apostolica? Mirabile, — sed non esset dicendi
finis! Vos ergo, Eminentissimi Patres et fratres nostri caris-
simi, narrate in populis quae vidistis hodie et audistis mirabilia
Domini, ut fideles sensum Christi habentes laentur et conforten-
tur in Domino, quia maiora horum videbunt; impii vero denti-
bis suis fremant et tabescant; non enim abbreviata est manus
Domini, nec facta impotens ad salvandum ab homine iniquo et
viro doloso, qui post novemdecim secula, ex quo Iesus Christus
D. N. in hoc mundo vincit et regnat, Ipsum adeo hospitem heic
et peregrinum declarare contendunt, ut Vicarius eius Romanus
Pontifex ne inter Christianos quidem possidere aliquid nomine
proprio possit, ubi reclinet caput, atque tuto pro Ecclesiae li-
bertate pervigilet! At vivit Dominus, qui non patietur sanctum
lari canibus, atque haereditatem ipsius ab alieno rapi non per-

mittet! Petri equidem sedes, uti notat S. Bernardus, ab ortu suo usque ad haec tempora pluries clamavit: saepe expugnaverunt me a iuventute mea; sed tolidem liberata subiungit: Etenim non potuerunt mihi, Amen, Amen, Amen; nec nunc quoque relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. Liberabit ergo et hac vice Petrum a vinculis, et Sponsam suam solabitur, qui est Rex Regum, et Dominus dominantium. Mirabilia enim, quae facit hodie, maiora horum futura promittunt. Vobis interim, Eminentissimi Patres fratresque in Domino carissimi, per quos hodie dextera Domini fecit virtutem, ac magnificata est; *Vobis, qui a Spiritu S. positi Eppi regere Ecclesiam Dei vestris ovibus vos duces prae buistis, atque periculis omnibus spretis ab Oriente et Occidente navigastis ad Petri Cathedram, atque Ecclesiam principalem, ad quam necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, qui sunt undique fideles; Vobis, per quos hodie mundo rursum innotuit, quod Roma, Italiae nostrae decus et praesidium, ea civitas sit, quae — pastoralis honoris facta Caput mundo, quidquid non possidet armis, religione tenet; vobis, inquam, ab Italiae praesertim Eppis sit salus et honor, et gratiarum actio in Domino. Prospera cuncta ergo Vobis a Domino adprecamur, et Angelus Raphael comitetur vobiscum in via, ut cum pace, salute, gaudio revertamini ad propria. Vos autem etiam atque etiam deprecamur, ne cessetis clamare ad Dominum, et Virginem Immaculatam Dei Genitricem pro Ecclesiis Italiae, praesertim meridionalibus, ut solvantur vincula captivitatis nostrae, quae sub fuco libertatis restringuntur in diem, et pax filiorum Dei redeat inter Italiae fines. — Neapoli, sacro Pentecostes die 1862. (Subscriptiones 14 AEpporum et 46 Epporum.)*

8. Maii. *Ep. Squillacensis in Utr. Sicilia*; 10. Maii *AEp. Cusentinus in Utr. Sicilia*; 11. Maii *AEp. Siracusanus in Utr. Sicilia*; 16. Maii *AEp. Baltimorensis in America Sept. italice.*

732. — 20. Maii. *Ep. Bergomensis in Lombardia.* — Subalpinum Gubernium eo praetextu, ne Eppi offensionem plebis incurrant, prohibuit, quominus isthuc venire ad audiendum ex te verba vitae. Et quamvis ab iis, quos minime decebat, post tantae praesertim libertatis promissa, me impeditum senserim:

nihilominus recordatus omnia sive ordinante sive permittente Deo in gratiam electorum fieri, illico ex toto corde divinae acquievi voluntati. Nolui tamen omittere, saltem per literas meum erga Beatitudinem tuam indeficiens obsequium iterum atque iterum protestari, et absens meliori facere modo, quod praesens maluissem, ut in votis erat, idque eo magis, quum gregis quoque mei erga te patefacere sensus summopere cordi mihi fuerit. — Maxima pars firmiter in fide, bonisque moribus opitulante Deo Beataque Virgine Maria adhuc perseverat, et tuae praesertim Sedi, quae non frustra sola inter omnes, 'Apostolica' vocatur, ita coniungitur et adhaeret, ut sperem nullo modo posse avelli. Modo ipsi una mecum *Te verum Christi Vicarium et totius Ecclesiae Caput et omnium Christianorum Patrem et Doctorem agnoscunt, tibi traditam in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universam Ecclesiam plenissimam potestatem corde credunt et profitentur ore, omnesque quos tu condemnas errores ac falsas detestaris opiniones, et ipsi pariter condemnant et detestantur.* — Bergomi, die 20 Maii 1862.

24. Maii. *Ep. Fodianus in Utr. Sicilia*; 25. Maii. *AEp. Pisanus cum 4 Suffraganeis et AEppo Luccano in Hetruria italice.*

733. — 28. Maii. *Ep. Tudertinus in Italia Summo P.* — Iniqui Subalpini Gubernii patefacta negatio et acerbissimae quoque calamitates, in quibus cum aliis ob temporum iniquitates haec Dioecesis versatur, impedimento fuerunt, quominus Urbem peterim etc. —

29. Maii. *Eppi provinciae Florentinae in Hetruria Summo P. italice.*

734. — 30. Maii. *Ep. Sagiensis in Gallia.* Carolus Fredericus Eppus Sagiensis in Gallia — omnimodum suum per praesentes literas in antecessum tum suo tum suae dioeceseos totius Cleri et fidelium omnium nomine, quorum sensa ipsi nota sunt, assensum praebet omnibus obedientiae, venerationis, filialisque dilectionis testimoniis, quae Iesu Christi Vicario his in so-

lemnīs offerentur, speciatimque ex animo et toto cordis affectu iis omnibus, quae orbis christiani Eppi Romae coadunati in gratiam Principatus temporalis Summi Pontificis et aliorum S. Sedis iurium testificari opportunum dixerint. — Sagii, 30. Maii 1862.

30. Maii. *Ep. Aeserniensis et Venafranensis in Utr. Sicilia*; 31. Maii *Card. Ep. Perusinus in Statu Pontificio* italice.

Mense Iunio. 1862.

1. Iun. *AEp. Salutiensis cum 5 Suffraganeis in Sardinia*; 2. Iun. *Card. AEp. Capuanus in Utr. Sicilia* italice.

10. Iun. *Abbas Ordinarius Montis Virginis in R. Neapol.* italice.

735. — 12. Iun. *Abbas Ordinarius Cavae in R. Neap.* — Persvadeas precor, B. Pater, me tui peramantissimum et observantissimum esse, ac propterea poenas, molestias, angores, quos in te quotidie conferre student societatis perturbatores, summo opere dolere debeo, et revera doleo, ita ut tecum arctissime aequae ac concordissime coniunctus paratus sim una tecum sortem illam subire, quae arcano Divinae Providentiae consilio et tibi et cuique fratrum meorum — reservata sit. — Ex Coenobio SS. Trin. Cavae die 12. Iun. 1862.

12. Iun. *Eppi Provinciae Vercellensis quatuor in Sardinia*; 14. Iun. *Eppi Bethsaidae, et Tanensis Neapoli*; 15. Iun. *Ep. Puteotanus in Utr. Sicilia* italice.

736. — 16. Iun. *Ep. Urbevetanus in Statu Pontificio.* Vi detento et gravi dolore correpto liceat mihi sanctissimis Eppatus Catholici declarationibus votisque nona Iunii die auspiciatissima coram supremo ac invicto Pontifice solemniter pronuntiatis plaudere, acclamare, ac pro debita erga Ap. Sedem fidelitate, devotione, amore firmissime ac libentissime adhaerere. — *Cum omnibus igitur totius Catholicitatis Eppis — quidquid de temporali Pontificum dominio tamquam Providentiae dono pro-*

barunt, probo; et omne quod moliminis, impietatis, sacrilegii, nequissimae fraudis per Ecclesiae hostes ac nefarios direptores patratum ipsi sunt detestati, detestor; quidquid una cum augusto Pontifice irritum, nullum, illegitimum, sacrilegum damnarunt, reiecerunt, damnandum reiiciendum iudico, unaque cum ipsis reprobato atque condemno. Eppatus totius votis ego, celerus, populus sociamur. — Hoc sit Urbevetani Pastoris eiusque gregis ad catholicum orbem religionis documentum, hoc erga Ap. Sedem fidelitatis, amoris testimonium in aevum. — Urbeveteri XVI Kal. Iul. 1862.

737. — 17. Iun. Card. AEp. Ferrariensis in **Statu Pontificio**. — Sacrilegi gubernii harum provinciarum invasoris terrimo sub iugo positus, eiusque omnis generis insidiis miserrime et perpetuo divexatus, itineris romani arripiendi — spem dimittere debui. — Iure merito ven. fratres S. R. E. Cardinales aliique dominici gregis custodes et pastores, quibus datum fuit Petrum ore tuo loquentem audire, — *sacrilegia et rapinas aliaque idgenus monstra in ecclesiasticam immunitatem, et S. Sedis civilem Principatum diabolico furore patrata damnare et anathematisare non destiterunt*. Et re quidem vera, quod ad Civilem Principatum attinet, nonne ipse a Deo O. M. miraculis subrogatus videtur? De eius autem necessitate in praesenti Divinae Providentiae ordinatione et rerum humanarum statu tum ad universam Ecclesiam libere regendam, cum ad fidem iuxta mandatum Salvatoris nostri Apostolis datum — efficaciter propagandam, quisnam sanae mentis dubitare audeat? — Quae cum ita sint, in supradicto Consistorio *protestationem tam iustam, opportunam, imo et necessariam, publicisque tabulis adscribendam absentium quoque Epporum nomine fuisse prolatam ego quidem valde laetor, et nihil gratius mihi accidere potuisse, quam ut fratres tibi adstantes, B. Pater, consociatum sibi me iudicarent, veraciter affirmo*. Ego enim Deo bene iuvante, si opus fuerit, pro fide, pro Ecclesiae libertate tuenda, nec non etiam pro Civili eiusdem Principatu in carcerem et in mortem ire sum paratus, proinde *ceteris fratribus libentissimo animo subscribo, et ea omnia ac singula, quae ipsi pie, docte, et animose sentire profitentur, firmissime admitto et amplector*. — Ferrariae, die 17. Iun. 1862.

17. Iun. *Ep. Fabrianensis et Mathilicensis in Statu Pontificio*, et *AEp. Thebanus in Belgio commorans*, italice.

18. Iun. *AEp. Rothomagensis*, item *Eppus Constantiensis in Gallia gallice*; *Ep. Vicentinus in R. Veneto italice*.

738. — 18. Iun. *Card. AEp. Zagrabiensis in Croatia*. — Asseverare possum, me, etsi corpore absentem, corde tamen et mente intimam cepisse partem in cunctis, quae tam insigne Praesulum corpus suae Romanae commorationis tempore egit seu ad augendam divinam gloriam, seu ad sustentanda Ecclesiae Sedisque Pontificiae iura, seu denique ad contestandam suam erga Sanctitatem Vestram filialem adhaesionem, intemeratam devotionem et pietatem. Signanter quae de temporali Sedis pontificiae dominatu tam admirabili Praesulum totius catholici orbis consensione hac quoque vice declarata sunt, plene congruunt intimae convictioni meae; quam toties iam et pastoralium mearum ad Clerum dioecesanum dimissarum literarum tenoribus, et secus omni data opportunitate disertis verbis professus sum, quamve dum lucis huius usura mihi supersit profiteri proque viribus sustinere haud unquam sum intermissurus. — Zagrabiae, die 18 Iun. 1862.

19. Iun. *Ep. Andegavensis in Gallia gallice*, *Eppi vero Provinciae Genuensis sex in Sardinia italice*.

739. — 20. Iun. *Ep. Adriensis in R. Veneto*. — Omnia, quae de iustitia et sanctitate Civilis Principatus S. R. Ecclesiae, tum etiam de necessitate illius pro libertate ecclesiastici regiminis, ac pro salute et statu christianae reipublicae Patres apud Te congregati dixerunt, ego quamvis auctoritate minime valere sentiam, summa consensione confirmo. — Atque illud gravissimum tuum aequissimumque iudicium, quo et nullum irritumque quidquid a scelestissimis bonorum eccles. usurpatoribus gestum est, et ipsa eorum acta illegitima ac sacrilega omnia pronunciavisti; tum denique censuris poenisque eccles. impios tot nefandorum criminum auctores irretitos iure sanctissimo declarasti, ego quidem et summa recipio reverentia, et novo

intimoque consensu laudo, mihi que sentiendi et iudicandi normam confirmo. Suprema tandem tua auctoritate innixus, errores a te damnatos, novas doctrinas, quae in damnum Ecclesiae circumferuntur, sacrilegia, rapinas, eccles. immunitatis violationes, aliaeque omnia in Ecclesiam istamque ss. Petri sedem nefaria gesta, cum omnibus Cath. Ecclesiae Praesulibus reiicio, detestor, et damno. — Adriae, XII Kal. Iul. 1862.

740. — 20. Iun. *Ep. Comaclensis in Statu Pontificio*. — Nihil addendum, nihil demendum iis, quae ven. fratres Spiritu S. pleni svaviter fortiterque declararunt. *Omnia igitur et singula plenissime approbo, alacriter confirmo, maximopere commendo*, Sanctitatem tuam enixe deprecans, ut eximio illi monumento publicis Ecclesiae tabulis adscribendo me perinde ac subscriptum consideres. — Comacinae, die 20 Iun. 1862.

741. — 20. Iun. *Ep. Aemiliae in Statu Pontificio*. — Una Tecum, SS. Pater, et cum ven. fratribus nostris corde et animo eramus, vel quando septem et viginti christianae religionis heroibus honores et cultum Sanctorum decrevisti; vel quando e suprema cathedra dominici magisterii apostolicam attolens vocem admirabili illa tua Allocutione errores et facinora huius nostrae miserrimae aetatis ingemuisti ac damnasti; vel quando Princeps Pastorum ac totius Ecclesiae Pater benigniter pro tuo more suscepisti verba plena dilectionis, obsequii, et pietatis, quae ab Eppis tibi adstantibus facta sunt. *Quibus profecto praestantissimis fratribus maximae a nobis habentur gratiae, quod in tam solemni momento memores nostri extiterint, intimosque nostri animi sensus rectissime interpretati, ea nomine etiam nostro protulerint, quae nobis rata omnino atque placita perpetuo erunt.* — (Subscripti 3 Cardinales et 4 Eppi.)

742. — 20. Iun. *Ep. Victoriensis in Hispania*. — Quodsi talibus curis intentus, Romam cum ven. fratribus contendere — non licuit, id testatum maneat, *quod absens corpore, spiritu tamen praesens, quidquid tibi, B. Pater, ab Eppatu Catholico expositum est, hoc totum sincero corde Victoriensis Eppus supplex exponit.* — Victoriae, die 20. Iun. 1862.

20. Iun. *Ep. Lucionensis in Gallia gallice*; 21. Iun. *Vic. Cap. Amalphitanus in Utr. Sicilia*; et *Ep. Marcarum in Statu Pontificio* (18) italice.

743. — 21. Iun. *Ep. Derthonae in Sardinia.* — Non parum solaminis accepi perlegens, praesentes Eppos, Te alloquentes, absentium etiam fratrum nomine protestationes tuto protulisse, et me spiritu medium inter ipsos reputans et sensa expromere visus sum et verba ipsa pronunciare, quae illi et expresserunt et pronunciarunt. Ceterum me cohibere non valeo, quin expresse reipsa vota et devotionem patefaciam, quibus *adhaerere omnino protestor acclamationibus, declarationibus circa propriam fidem ab augustissimo illo Antistitum consessu emissis. Quae Allocutionibus et epistolis encyclicis de temporali Ecclesiae dominio et contra bonorum eccles. sacrilegos raptores, nec non Sedis Ap. iura et doctrinam impugnantes docuisti ac tradidisti, ego reverenter excipio, iisque plenissimum renovo assensum.* — Derthonae, 21. Iun. 1862.

21. Iun. *Ep. Maceratensis et Tolentinus in Statu Pontificio* italice.

744. — 21. Iun. *Eppi Angliae Cardinali Profecto Propag.* Cum nos — Eppi Angli nequiverimus Sanctitati Suae, inclytos Martyres atque beatum Michaellem de Sanctis inter Sanctos ubique colendos accensenti, adesse: rogamus Eminentiam tuam, ut velit laetos animi nostri sensus Suae Beatitudini exponere, atque postulare, ut *nomina nostra addantur subscriptionibus fratrum nostrorum in fine protestationis die 9 Iunii currentis Summo Pontifici oblatae, cui ex toto corde atque filiali cum affectu adhaeremus, et assentimur. (Subscripti 7 Eppi.)*

745. — 23. Iun. *Ep. Tudensis in Hispania.* Eppus Tudensis in Hispania, qui adversa valetudine impeditus nequivit Romam adire, ut Vestram Sanctitatem inviseret salutaretque, spiritu tamen prompto et erga Petri Successorem devotissimo semper Vestrae Sanctitati manifestum facit, *ex toto corde adhaerere admittereque ad verbum omnia et singula a Cardinalibus, Patriarchis, AEppis, et Eppis ad Vos enunciata in literis subscriptis sub die 8 mens. curr.* — Tudae, die 23 Iun. 1862.

746. — 25. Iun. *Ep. Altdunensis in Statu Pontificio.* Ita profecto est, Pater Beatissime, quemadmodum amplissimus Eppo-

rum conventus nuper inquiebat, cum die videlicet octava volventis Iunii uno corde et ore ea, qua par est, observantia Te Pontificem Maximum compellabat. — Quae iidem protulerunt, eiusmodi sunt, ut nil verius, nil sanctius, nil magis opportunum potuisset excogitari, eruntque apud posteros monumentum perenne unitatis fidei, sapientiae, fortitudinis, et ecclesiasticae libertatis. — Mirum igiturne sit, si mora nulla interposita ultro libenterque et omnimodo assensum adhibeam? *Sententias* itaque, *verba*, *ipsos quoque apices et commata*, quibus eadem allocutio constat, *probo, mea facio, firmaque ac rata esse volo*. Sed quod in praesentiarum ceterorum caput est, et ad rem hanc maximopere pertinet, cohibere me minime possum, quin cum ipsis Eppis expressis ac rotundis verbis, quibus usi sunt, denuo declarem, *temporalem S. Sedis principatum ut quiddam necessarium pro bono ac libero Ecclesiae animarumque regimine omnino requiri* etc. — Altoduni, die 25 Iun. 1862.

747. — 25. Iun. *AEp. Dominicopolitanus in Centrali America*. — Vestrae Beatitudini notum facere ardentissime cupio, quod *omnium Epporum cath. Eccl. votis, precibus, obsequiis, et attestationibus totaliter adhaereo*. — Matriti, die 25 Iun. 1862.

25. Iun. *Ep. Suffrag. Sabinensis in Statu Pontificio italice*.

748. — 27. Iun. *Ep. Ruthenensis in Gallia*. — *Luculentam illam ac omni laude dignam, in eodem Consistorio Sanctitati Vestrae latam, et a 265 Eppis subscriptam responsionem ut meam accepto, illi adhaereo et amanter subscribo, utpote meam mentem omnino referenti, ac mea documenta hucusque vulgata confirmanti*. Quid plura SS. Pater? Principatus vester temporalis est de publico iure, quo avulso societas humana quaquaversum corruat necesse est. Praeterea dominium istud supremi pontificatus libertatem asserit in universo orbe. Tandem hunc principatum a decem retro seculis Divina Providentia erectum Ecclesia suis decretis communivit, ac tanti iuris violatores poenis spiritualibus coërcuit. Causa finita est, utinam finiatur error! — Ruthenis, 27. Iun. 1862.

749. — 28. Iun. *Ep. S. Petri in Brasilia*. — Infimus et ultimus inter Eppos in conspectu non solum huius meae plebis sed etiam omnium populorum *me apertissime declaro paratum ad resistendum usque ad sanguinem pro tuendis omnibus iuribus istius ss. Sedis Apostolicae*. — Porto Alegrensi, 28. Iun. 1862.

28. Iun. *Ep. Valleguidonensis in Gallia* gallice.

29. Iun. *Eppi Neapolitani* (68) *ad Clerum et fideles*; porro *Ep. Montis Politiani in Hebruria* italice; item *Ep. Tripolitanus* gallice, et *Ep. Mindensis Ordinarius S. Luciae in Utr. Sicilia* italice.

750. — 29. Iun. *Ep. Faventinus in Statu Pontificio*. — Ipsa (epistola) certiolem Te reddat exopto, *me plenissime adhaerere declarationibus sententiisque Beatitudini tuae consignatis unanimiter a tot Eppis* Te coram consistentibus occasione canonisationis Martyrum Iaponensium. — Faventiae, die 29. Iun. 1862.

751. — 29. Iun. *Ep. Laudensis in Lombardia*. — Quod Sanctitas tua damnavit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum esse damnatum. — Laudae, die festo SS. App. Petri et Pauli 1862.

30. Iun. *Ep. Nottinghamensis in Anglia* italice.

Mense Iulio 1862.

752. — 1. Iul. *Ep. Nitriensis in Hungaria*. — Sanctitati Vestrae qua unitatis catholicae centro et Iesu Christi his in terris Vicario — *profiteor, quod pientissima orbis catholici Praesulum adhaesionis et intimae cum Sanctitate Vestra coniunctionis sensa, in literis Sanctitati Vestrae die 9. Iun. homagialiter praesentatis expressa, cum universo clero et fidei populo pastoralis curae meae credito, toto corde et animo amplector, enuntiataque per illos sancta aeternae et immutabilis veritatis principia solemniter profiteor et pro munere meo propugno*. — Nitriae, die 1. Iul. 1862.

753. — 1. Iul. *AEp. Maronitarum Laodiceus*. — Clare aperteque profiteor, *me ex animo iis omnibus firmiter adhaerere, quam totius catholici orbis Eppi in suis literis die festo Pentecostes vertentis anni ad Te datis exprimere, testari, et confirmare gloriati sunt.* — Romae, die 1 Iul. 1862.

754. — 1. Iul. *Ep. Dertusensis in Hispania*. — Absens quidem corpore, praesens autem spiritu, ea quae Romae tractabantur agebanturque, attente contemplabar, toto corde totaque mente tibi et sacratissimo Epporum coetui coniunctissimus. — Te, B. Pater, Iesu Christi Vicarium, Petri successorem etc. — saluto. *Te cum iisdem ven. fratribus tum Pontificem Ecclesiae Cath. summum, tum earum provinciarum, quae divina quadam eaque sapientissima providentia sub tua dominatione sunt positae, legitimum Principem et Regem agnosco,* atque ultro profiteor, Ap. Sedis civilem potestatem ac RR. PP. temporalem principatum humanis rebus ut nunc stantibus necessarium omnino esse ad Ecclesiae et animarum gubernationem, totisque viribus detestor sacrilegas, quae in S. Sedis temporalia iura, iustitia et pudore posthabitis, consummatae sunt, provinciarum usurpationes, atque etiam iniquissimas doctrinas, quae ad patrata latrocinia, si fieri posset, cohonestanda sunt adinventae. — Dertusae, Kal. Iul. 1862.

755. — 1. Iul. *Ep. Dolichensis Coadiutor AEppi Hispalensis in Hispania*. — Superest, *ut humilis infrascriptus Eppus fratrum suorum amantissimorum asserta promissa et professsa circa unitatem, reverentiam, submissionem, obedientiam, adhaesionem et fidelitatem in S. Sedem sapientissimasque eorumdem doctrinas et convictiones circa iura suprema et temporalia Principatus eiusdem suas faciat,* spontanea deliberatione et holographa subscriptione eas attestetur et confirmet. — Hispali, die 1. Iul. 1862.

756. — 1. Iul. *Ep. Acerranensis in R. Neapol.* — Petri Cathedrae firmitate fidei — cum ven. fratribus in catholico apostolatu Eppis consociatus, quorum una tecum eademque in fide et caritate ubique terrarum vox personuit, sermones tuos eo quo par est obsequio excipiens, plenumque iisdem assensum renovans, fidem, subiectionem et obedientiam tibi et infallibili Romanae Cathedrae venerabundus profiteor. Hinc grassantes errores, quos tui oris maiestate reprobasti, proscripsisti, atque

damnasti, vel ego detestor, proscribo et damno, itemque sacrilegia in Ecclesiam tuamque Sedem S. Apost. nec non in fratres Eppos etc. commissa, aequè proscribo et damno. — Neapoli, Kal. Iul. 1862.

757. — 2. Iul. *Card. AEp. Hispalensis in Hispania.* — Attestamur nos assentiri et libentissime adhaerere omnibus, quae die 8 Iun. Cardinales et Eppli Romae congregati protestati sunt coram Petri Cathedra, catholicae unitatis centro. Cum Primatus iura defendimus, nostrum praecipuum officium explemus; cum nefarios ausus inimicorum Sedis Ap. reiicimus, pro iustitia pugnamus, et pro pace populorum ac requie. — Hispali, die 2. Iul. 1862.

758. — 2. Iul. *Ep. Basileensis in Helvetia.* — Acceptis — documentis de iis, quae in venerandissimo conventu Cardinalium ac AEpporum et Epporum probata sunt, ac in memoriali Sanctitati tuae oblato ab iisdem expressa, nec non quae a sacratissimo ore tuo ista occasione prolata sunt, *nihil potius habeo, quam plenissimam ac perfectam meam adhaesionem declarare* ad omnia tum in Sanctitatis tuae solemni Allocutione, tum in RR. Epporum confratrum meorum memoriali contenta. — Solodori, die 2. Iul. 1862.

759. — 3. Iul. *Ep. Burgi S. Domnini in Lombardia.* — Liceat mihi — hisce literis *animi mei sensus rursus exprimere, iis plenissime consonos, quos amplissimi Eppli Romae existentes insigni elucubratione mox tibi porrexerunt*, palamque profiteri, ea a me omnia reprobari, quae Beatitudo tua reprobavit errorum monstra etc. — Tu vere es Divino assistente Spiritu firmissima iustitiae ac veritatis columna, — et, dum temporale Apost. istius Sedis dominium strenuissime defendis, operis admirandi, quod iustitia exigit, historia reclamat, dignitas supremi pontificatus pro necessaria sua libertate ac independentia expostulat, Dei providentia protegit, prout et retroactis seculis induxit, vindicias sustines toto admirante orbe gloriosissimus. — Parmae, die 3. Iul. 1862.

3. Iul. *Ep. Venetensis in Gallia gallice.*

760. — 4. Iul. *Ep. Listrensis Coadiutor Conchensis in ditione Aequaloriana*. — Oro obtestorque Beatitudinem Vestram, ut — me licet omnium Epporum minimum tamen inter firmos in tuenda Ecclesiae et S. Sedis iura defensores adscribere dignetur. — Quiti, die 4 Iul. 1862.

761. — 7. Iul. *Ep. S. Dionysii in Africa*. — Quanta cum laetitia subscripsissem omnibus sensibus, quos Ep̃i Romae praesentes unanimiter expresserunt! Quod autem tum perficere nequivi, hodie quantum in me est suppleo *omnia Praesulum dicta ac sententias adoptans, singulariter vero quae ad dominium Summi Pontificis temporale spectant*. — Romae, Nonis Iul. 1862.

9. Iul. *Praefectus Apost. Poli Septemtr.* gallice; 10. Iul. *Ep. Meldensis in Gallia* gallice; 11. Iul. *Ep. Ludovicopolitanus in America* italice; 12. Iul. *Ep. Lucionensis in Gallia* gallice; item *Ep. Melphitiensis in Utr. Sicilia* italice.

762. — 12. Iul. *Ep. Parentinus in Istria*. — Quae sacrorum Antistites — Romae adstantes die festo Pentecostes Sanctitati Vestrae contra novas peregrinasque doctrinas, quae in damnum S. Ecclesiae passim propalantur, et contra sacrilegia, rapinas, aliaque nefanda in Ecclesiam Petrique Sedem commissa protulerunt, iis plenum assensum meo ac cleri populique mei nomine praebeo. — Viennae, die 12. Iul. 1862.

763. — 12. Iul. *AEp. Tuamensis in Hibernia*. — Spiritu et animo venerabili Epporum coetui isthic (Romae) coadunato adfui, atque declarationem omni laude dignissimam, qua iura civilia S. Sedis proclamantur atque eiusdem S. Sedis hostium nefarii impetus retunduntur, ab Antistitibus illis subsignatam ex intimo corde amplector, eique plenum assensum praesto. — Tuamae, die 12. Iul. 1862.

764. — 12. Iul. *Ep. Segoviensis in Hispania*. — Idipsum, quod Vestrae Sanctitati dixere tot Emin. S. R. E. Cardinales, tot Ill. Patriarchae, AEpp̃i, et Ep̃i in Romae civitate congregati, — eadem, quae ipsi, amplector, profiteor, et obtestor ex toto corde,

eadem clero et fideli populo huius dioecesis indesinenter prae-
dicabo. — Segoviae, die 12. Iul. 1862.

13. Iul. *Ep. Imae Telluris in America gallice; Ep. Cordubensis in Hispania hispanice.*

765. — 13. Iul. *Ep. Maioricensis in Hispania.* — Testimonium meae unitatis cum Eppis universae Cath. Ecclesiae praebere toto animo desiderans, B. Pater, voluntarie et solemniter *expositioni fratrum meorum die 9 elapsi Iunii manu propria signatae adhaereo, et idipsum censeo, firmiter teneo, et ratum habeo.* — Palmae Balearium, die 13. Iul. 1862.

766. — 14. Iul. *Ep. Ilerdensis in Hispania.* — In expositione Epporum Vestrae Beatitudini oblata meos animi sensus, meam doctrinam, quam semper Dei gratia professus sum ac per 20 annorum spatium — legi ac docui, uno verbo ipsissimam meam mentem descriptam et apertam laeto animo conspicio. — Te confiteor totoque ore et corde proclamo Iesu Christi in terris Vicarium; — Tu simul Pontifex et Rex; Dei enim dispositione factum est, ut Supremum Ecclesiae Caput, Romanus Pontifex, suum civilem obtineret Principatum. — *Cum iisdem vener. fratribus meis — sacrilegia, rapinas, immunitatis eccles. violationes, aliaque nefanda in Ecclesiam Petrique Sedem commissa, ab iisdem reprobata et condemnata pariter reprobo atque condemno.* Hanc igitur protestationem meam esse optime dixerunt in praefata eorum expositione ven. fratres mei, et ita esse praesenti meo scripto sponte et libere confiteor, assero, confirmo. — Vici in Catalaunia, die 14. Iul. 1862.

767. — 15. Iul. *AEp. Antibarensis in Albania.* — In omnibus et singulis, quae laudati Antistites (in Urbe congregati) tum circa Beatorum canonisationem, tum in admirandis literis eadem Pentecostes die ad Beatitudinem tuam datis senserunt et egerunt, ego eadem prorsus ac ipsi sensi et egi, eademque literas, quas una cum illis manu subscribere haud potui, nunc vigore praesentium ex toto pectore subscribere intendo atque subscribo. — Antibari, 15. Iul. 1862.

768. — 15. Iul. *Ep. Pacensis in Hispania*. — Meum fuit semper ac est studium, omnes vires impendere in cath. Ecclesiae doctrina propugnanda, et in civili S. Sedis principatu ac beati Petri patrimonio tuendo, ipsomet modo et forma, qua Eppi in eius sublimi arce constituti sub die 9 Iunii professi sunt tueri, quorum clarissimo testimonio totis et imis visceribus adhaereo. — Caesaraugustae, die 15 Iul. 1862.

16. Iul. *Patriarcha Ierosolymitanus, et Ep. Dianensis in Utr. Sicilia* italice; *Ep. Zamorensis in Hispania* hispanice.

769. — 17. Iul. *Ep. Gerundensis in Hispania*. Plena animi mei laetitia — ad meas pervenit manus originalis et authenticus textus duorum celeberrimorum et memorabilium documentorum Consistorii die 9 Iunii in aeterna Romana urbe celebrati: *divinae et catholicae doctrinae in ambobus contentae iam mihi conscius, ipsam omnibus mei animi viribus et tota cordis firmitate profiteor*, eandemque Divini Numinis mihi opitulante gratia vindicaturum, defensurum, et docturum, quoadusque supremum attingam diem, spondeo et iuro. — Barchinone, die 17 Iul. 1862.

17. Iul. *Ep. Nancciensis et Tullensis in Gallia* gallice; *Vic. Capit. Celsonensis in Hispania* hispanice.

770. — 18. Iul. *Ep. Canariensis in Oceano*. — Superbos terrae Deus humiliavit, dum toto orbe plaudente 260 et amplius Antistitum in Vaticanis aedibus consociatorum praeconio pro millesima vice conclamatum est, quod singulari prorsus Divinae Providentiae consilio factum sit, ut Romanus Pontifex, quem Christus totius Ecclesiae suae Caput centrumque constituit, civilem assequeretur Principatum etc. Absens quidem corpore, praesens tamen spiritu eram recensito isti venerabilium Epporum consessui, et vix ad has remotas Afras Oceanicas insulas Sanctitatis Vestrae Allocutio et sacrorum Antistitum protestationes pervenerunt, manum calamo admovi, et *his praesentibus literis magna mei cordis iucunditate utrasque subscribo, firmiter tenens ac profitemens, quae Sanctitas Vestra praefata Allocutione declaravit*,

quae etiam communi voto fratres mei Eppicorum Vestra Beatitudine professi sunt. — E civitate Palmarum in magna insula Canariensi, die 18 Iul. 1862.

18. Iul. *Ep. Carthaginensis in Hispania* hispanice.

771. — 19. Iul. *Ep. Almeriensis in Hispania.* — De scientia certa libenter firmiterque *adhaereo et per praesentes litteras subscribo, accepto, et mea facio omnia verba, doctrinas et sensus, quae continentur in expositione ad Vestram Beatitudinem missa et subscripta a RR. Cardinalibus* etc. Romae congregatis die 8 Iunii proxime elapsi. — Almeriae, 19. Iul. 1862.

772. — 20. Iul. *Ep. Lucensis in Hispania.* — Ego *aprobo et tamquam mea manu signata refero ven. fratrum meorum in enunciata expositione verba et sensa.* — Et sicut inclamastis contra effrenatam Religionis persecutorum tyrannidem, contra manifestos Ecclesiae Christi ac istius S. Sedis infensissimos hostes, ac contra iniquam legitimorum iurium et possessionum vestrarum usurpationem, ego etiam contra huiusmodi facinora vocem meam attollo, et ea prorsus improbo, non secus ac pravas doctrinas, ex quibus talia scandala originem trahunt, vel illis favere conspiciuntur. — Luci Augusti, 20 Iul. 1862.

20. Iul. *Vic. Capit. S. Severinae in Utr. Sicilia* italice.

773. — 22. Iul. *AEp. Granatensis in Hispania.* — Omnibus et singulis a Te in gravissima Allocutione die 9 Iun. habita prolatis veritatibus — utroque pollice subscribo. — Iterumque atque iterum modo protestor, — hunc civilem principatum S. Sedis, quem Subalpinum gubernium omnino evertere ac destruere conatur, Romano Pontifici fuisse singulari Divinae Providentiae consilio datum, eidemque necessarium esse. — Licet autem haec ex altissimo tuae supremae dignitatis throno in solemnium adeo Patrum consessu a te prolata verba omnes quotquot Christi nomine gloriantur, — tamquam ab ipso Christo prolata excipere statim deberent, quin aliorum auctoritate fulciri oporteret: ad rebellium tamen et discolorum ora obstruenda voci tuae

innumerabilium aliorum ex toto terrarum orbe Pastorum in Urbe tunc degentium vocem uno ore consonare, tecum sentire, tibi in omnibus adhaerere, publicis datis testimoniis solemner protestari aequum opportunumque visum fuit. Quod quidem Patres in disertissima praestiterunt ad te die 8 eiusdem mensis data expositione, quamque et suo et aliorum absentium fratrum nomine proferre merito non dubitarunt. *Huic ergo tantorum Praesulum subscribentium catalogo meum quamvis ultimo loco nomen adde praesumo, eorumque omnium in omnibus sententiae ex animo me adstipulari et adsentiri protestor atque profiteor.* — Granatae, die 22 Iul. 1862.

774. — 22. Iul. *Ep. Trecensis in Gallia.* — Multum sane abest, ut exteriori pace fruatur hodiedum Ecclesia: maiori vero interim concordia vix unquam frui posse visa est. Concordiae huius magnificentissimum argumentum universo orbi dedit mirabilis ille 300 Epporum coram Sanctitate Vestra sacro Pentecostes die congregatorum coetus, qui et corde et ore Sanctitati Vestrae assentientes, Petrum per os Pii IX locutum fuisse in illa memoranda diei 9 Iun. Allocutione unanimi voce confessi sunt. — *Quod professi sunt, et nos pleno assensu profiteamur, quod a Deo precati sunt, et nos precamur.* Idem enim, sicut mandat Apostolus, dicimus omnes, nec ulla unquam in nobis erunt schismata. — Trecis, die 22. Iul. 1862.

23. Iul. *Vic. Cap. Albaracinensis, et Ep. Oscensis in Hispania hispanice.*

775. — 25. Iul. *Eppi in R. Veneto.* — Unam Tecum nos profiteamur voluntatem, vota tua uno ore nuncupamus; — iura quae tibi vindicas, auctoritatem cui studes, ditionem quam obtines sive in res sive in provincias sive in personas, tibi benevolentes adserimus. — Gratulamur autem, in iuribus huiusce S. Sedis temporalibus vindicandis totius fere orbis iurisperitos non unius fidei tanta studia contulisse, ut satis superque in posterum provisum videatur, quin impeti atque labefactari unquam timeantur. — Clodiae, octavo Kal. Aug. 1862. (*Subscripti 8 Eppi.*)

25. Iul. *Ep. Vicentinus in R. Veneto italice; Ep. Nicien-*

sis in Sardinia aequae italicae; *Ep. S. Claudii in Gallia* gallice; 27. Iul. *Ep. Pampilonensis in Hispania* hispanice.

776. — 28. Iul. *Ep. Sanfloriensis in Gallia*. — *Omnes dioecesis Sanfloranae sacerdotes, qui piis secessus pastoralis exercitiis interfuerunt*, non modo Praesulem amoris et obedientiae suae assertorem habere, sed et ipsi spontaneae omnibus, quae ab Eppis declarata sunt, adhaerere voluerunt. — Sanflorii, die 28 Iul. 1862.

29. Iul. *Ep. Venetensis in Gallia* cum suo Capitulo gallice; *Vic. Cap. Iriensis in Hispania* hispanice, prout etiam *Ep. Oxomensis in Hispania*.

777. — 30. Iul. *Ep. Gaditanus in Hispania*. — *Iisdem verbis utor, meaque facio, quae Eppi mei fratres coram Sanctitate Vestra in celebri Romano Conventu protulere*. Eadem est nostra fides, eadem disciplina, idem sensus; neque catholici essemus, si in re tam gravi aliam quam Christi Vicarius, totius Ecclesiae Caput, sententiam profiteremur. — Gadibus, die 30 Iul. 1862.

30. Iul. *Ep. Auriensis in Hispania* hispanice; 31. Iul. *Ep. Assisiensis in Statu Pontificio* italicae; *Vic. Ap. Cochincinae Septemtr.* gallice.

Mense Augusto. 1862.

778. — 1. Aug. *Ep. Adiacensis in Corsica Coadiutor*. — Si mihi non licuit memoratae solemnitati corporaliter interesse, spiritu tamen certo aderam in illo mirabili tot tantorumque ex orbe catholico Praesulum congressu. — Verba, quae ex labiis vestris infallibilibus tamquam ex ore Petri prolata ipsi suscepere, ego pariter cum illis mente suscepi, corde retinui, et his plena fide amoreque pari annui. — Adiacii, die 1 Aug. 1862.

1. Aug. *Ep. Portoricensis in America Merid.* hispanice; 3. Aug. *Ep. Patarensis* italicae; 4. Aug. *Ep. Svectionensis in*

Gallia gallice; *Ep. Drepanensis in Sicilia* italice; 6. Aug. *Ep. Surensis*, item *Rosensis in India Occid.* gallice.

779. — 7. Aug. *Ep. S. Petri in Brasilia*. — Iterum clamo nec unquam clamare cessabo, meque felicem reputarem, si possem per sanguinem usque ad ultimam guttam effusum consignare verba, quae ad aures Tuae Sanctitatis tot mei venerabiles in Eppatu commilitones direxerunt, quando pontificalis tuae virtutis firmitatem rogarunt, quatenus per tuitionem dominii temporalis coopereris consilio Divinae Providentiae, quae ad libertatem et efficaciam regiminis Ecclesiam suam in absolutissima independentia temporali per solidissimas bases tot seculorum decursu stabilivit. — *Quidquid igitur in eadem amplissima et omni veneratione dignissima Patrum expositione expressum fuit pro confirmandis iuribus temporalibus istius S. Sedis Ap. et contra iniquissimos adversariorum conatus, sincerissima adhaesione, tamquam si corpore praesens fuisset, assero, totisque meis viribus sustentare curabo, usquedum inter Eppos catholicos meum nomen recenseatur.* — Porto-Alegri, die 6. Aug. 1862.

780. — 8. Aug. *Pro-Vic. Ap. Luxemburgensis*. — Absens quidem corpore, praesens autem spiritu, cum omni clero populoque fideli Luxemburgensi Te venerandum Iesu Christi in terris Vicarium, Petrique successorem loquentem et docentem audivi, tibi dolenti compatiens, laetanti congaudens, decernenti maxima qua possum devotione et cordis amore adhaerens et obtemperans. — Luxemburgi, 8. Aug. 1862.

10. Aug. *Ep. Cattarensis in Dalmatia* italice.

781. — 11. Aug. *Vic. Cap. Ilerdensis in Hispania*. — Vicarius Cap. nec non Capitulum S. E. Ilerdensis — *huic Eppatus manifestationi in omnibus et pro omnibus se intime adhaerere publice ac solemniter declarant.* — Ilerdae, die 11. Aug. 1862.

782. — 12. Aug. *Patriarcha Antiochenus*. — Maxima hanc, quam sacro Pentecostes die Em. Patres S. R. E. Cardinales, et Ill. ac RR. fratres orbis Praesules Romae adstantes ad Patrem Patrum orationem habuerunt, animi laetitia et consolatione perlegi, cumque semper in eadem versatus fuerim de hoc obiecto sententia, *me eadem omnino cum ipsis sentire volens libensque declarare festino*. Ex Monte Libano, die 12. Aug. 1862.

783. — 13. Aug. *Ep. Bonaerensis in Brasilia*. — Magnus certe nobis honor venit, quod ii Em. ac perill. viri (Eppi Romae congregati) Beatitudini Vestrae nostro quoque nomine animi sensus declaraverint in alma Urbe, nec possum, quin expresse cum illis dicam: vive diu, S. Pater, valeque ad catholicam regendam Ecclesiam! — *Praeclaris verbis Sanct. Vestrae hac occasione et saepenumero hoc tempore prolatis, praecipue circa Ecclesiae Romanae principatum eiusque temporales possessiones ac iura acclamando ac plaudendo respondeo, tecum et ad carcerem et ad mortem ire paratum esse*. — Bonis Auris, 13. Aug. 1862.

784. — 15. Aug. *Eppi Neapolitani ad Collegium Theol. spectantes*. — Omnes ad unum (Collegii Theol. Neap. membra) Te docentem audimus, tuaque negotia ad catholicam ipsam Ecclesiam pertinere pro certo habemus. Quare *dum iniustum impiumque bellum illud pronunciamus, quod Tibi tantam regni tui partem abstulit, nequaquam tibi licere arbitramur, ut quacunque adiecta conditione de rapina inter hostes tibi conveniat, multoque minus quod reliquum tibi fecerunt, libens volens illis abiicias*. Romam non ad te solum, sed ad omnes in universo orbe catholicae fidei assertores pertinere ducimus. — *De seculari autem tua potestate, quam omni armorum genere eripere tibi adversarii contendunt, ea demum nostra sententia est: eiusmodi potestatem iam a prima origine legitimam, seculorum vero praescriptione firmatam, inter sanctissima Ecclesiae iura esse censendam; quare ne Summum quidem Pontificem, cum iusta causa non adsit, eam imminuere, multoque minus cedere, permutare, vel renuere posse*. — Iustam vero causam deesse, imo omnibus nominibus eam potestatem nostris temporibus Ec-

clesiae apprime esse necessariam duobus praecipue argumentis evincitur: 1. quod nihil aeque Summo Pontifici libertatem praestet qua opus est, ut spirituales suam auctoritatem in omnes Christifideles nemini obnoxius exerceat; 2. quod notae ipsae, quibus vera Christi Ecclesia praedita esse debet, si huiusmodi autonomiam tollas, aliquid certe patientur detrimenti. — Neapoli, die festo Ass. BMV. 1862. (*Subscripti 10 Eppi.*)

785. — 15. Aug. *Ep. S. Marci in Utr. Sicilia.* — *Quod tam multi totius orbis catholici Eppi amoris et unitatis vinculo inter se colligati — de temporali S. Sedis gubernio eiusque necessitate tuam memorabilem post Allocutionem — singulari animorum concordia, nemine prorsus dissentiente, perlibenter receperunt, validissime firmarunt, ratumque uno ore habuere: adamussim totoque animo teneo, profiteor, complector.* — S. Marci, die 15. Aug. 1862.

16. Aug. *Ep. Guayaquilensis in America* hispanice.

786. — 17. Aug. *Ep. prov. Tuamensis in Hibernia.* — Nos AEppus et provinciae Tuamensis Eppi — *praefatam declarationem (Epporum Romae coadunatorum) solemniori forma non modo summopere laudamus, sed intimo animorum assensu recipimus et amplectimur.* — (*Subscripti 5 Eppi.*)

18. Aug. *Ep. Montis Pessulani in Gallia* gallice.

787. — 18. Aug. *Ep. Funchalensis in Portugallia.* — Omnibus iis verbis, quibus de temporali S. Sedis potestate ac dominio subscripserunt qui nobis feliciores limina Apostolorum adgredi potuerunt Eppi, ex toto corde cum omnibus meis clericis et laicis subscribo et adhaereo. — Funchali in insula Madurensi, die 18 Aug. 1862.

788. — 19. Aug. *Ep. Divionensis in Gallia.* — Nunc, Pater Sancte, occasione data, quam die 9. Maii solus et ante alios Beatitudini Vestrae profitebar, *protestationem emitto post*

venerabiles collegas meos, et omnino eis assentiens Sanctae Iesu Christi Ecclesiae pravos impugnatores, Sedis Ap. spoliatores, immunitatisque eccl. violatores impios, sicut Sanctitas Vestra damnavit, reprobō, detestor, et damno. — Divinae, 19. Aug. 1862.

19. Aug. *Ep. Terulensis in Hispania* hispanice.

789. — 19. Aug. *Ep. Rottenburgensis in Würtembergia.* — *Accepta gratiosissime habeas, quaeso, ardentissima mea erga te vota, protestationesque adversus nequissimos perturbatorum conatus prolatas, quas in Urbe ipsa una cum Patriarchis, Primatibus, AEppis, Eppis — libentissime pronunciasset, nisi corporis infirmitates — longum iter ingredi graviter prohibuissent. — Rottemburgi, die 19. Aug. 1862.*

790. — 19. Aug. *Ep. Tenensis in Archipelago.* — *Non inutile puto per humiles has meas literas Tibi significare, me totaliter huic actui adhaerentem, infamam meam vocibus tot venerabilium principalium Epporum tibi acclamantium, vocem iungere, cunctaque quae contra perniciosissimos errores et contra illam monstruosam iniustitiam, qua impii homines S. Sedem Ap. eius civili tam veteri et necessario principatu a divina providentia ei tributo pro libero regimine et bono Ecclesiae exspoliare moliuntur, solemniter pronunciasti, me una cum clero et populo meae curae commissis reverentissime et demississime excipere, testari. — Teni, 19. Aug. 1862.*

791. — 20. Aug. *Ep. Curadrensis in p. Inf.* — *Gaudium fuit mihi, — dum vidi expositionem, quam Sanctitati Vestrae fecerunt Ep̃i, qui causa canonisationis MM. Iapon. congregati fuerunt in civitate aeterna; sensique supra modum meam absentiam de Roma, quia non potui solatium praebere paterno cordi Sanct. V. subscribendo eandem expositionem. Sed nunc hoc facio ex toto meo corde, propriisque desideriis abundans atque habens eandem voluntatem dictorum Epporum. — Orizabae, die 20. Aug. 1862.*

792. — 21. Aug. *Ep. Calagurritanus in Hispania.* — *Centies milliesque rogo Beatitudinem Vestram, ut subscriptio mea addatur et inveniatur inter clarissima nomina totius Eppatus signantis omnia, quae in Roma mense Iunio clapso laudata*

fuere, stabilita et decreta, maxime in vestra celeberrima Allocutione et in expositione Epporum. — Calagurrae, 21. Aug. 1862.

21. Aug. *Ep. Versaliensis in Gallia transponit adhaesionem Cleri sui ad declarationem Epporum gallice.*

793. — 22. Aug. *Eppi Provinciae Armacanae in Hibernia.* — Declaramus et testamur, *nos toto corde et animo amplecti sensum et sententiam illorum Praesulum, quibus tunc in Urbe praesentibus datum est exprimere Sanctitati Vestrae in documento publici iuris facto, quid sentiebant de impiis conatibus, quibus potestatem temporalem S. Sedis evertere satagunt reprobis homines.* Documentum illud, quod universi orbis catholici dignum est habitum, firmissimum nostrum assensum habet, semperque habebit. — Armachae, die 22. Aug. 1862. (*Subscripti 6 Eppi.*)

794. — 22. Aug. *Eppi Prov. Cassiliensis in Hibernia.* — Isti praeclarae Declarationi vener. fratrum nostrorum, qui Romae aderant, nos tantae felicitatis non participes *toto corde subscribimus, singulas eius sententias, singula verba probamus et in quantum possumus probatione roboramus,* simulque declaramus eam fideliter interpretari, non modo quod nosmetipsi credimus et sentimus erga tuam sanctam personam, officium et potestatem tam temporalem quam spirituales, sed etiam quod sive clerus sive populus nostrae curae commissus et credit et sentit et palam profitetur. — Thurles, die 22. Aug. 1862. (*Subscripti 6 Eppi.*)

795. — 22. Aug. *Ep. Briocensis in Gallia.* — Quam nomine nostro obsignare nequivimus, pontificali unctione nondum consecrati, *ven. Epporum nunc fratrum nostrorum solemnem declarationem, in omnibus nostram habuimus ac volumus.* — Quo plures insurgunt dominii temporalis inimici, eo magis necessitatem illius ad Sedis Ap. libertatem ac iuris publici securitatem definimus. — Brioci, 22 Aug. 1862.

22. Aug. *Ep. Trecensis in Gallia.* (Transponit assensum Cleri in S. Exercitiis congregati ad declarationem Epporum.)

22. Aug. *Ep. Meldensis in Gallia gallice; Ep. Ilcinensis in Neutruria italice; et AEp. Traianopolitanus in p. Inf. hispanice.*

796. — 23. Aug. *Vic. Gen. Pineliensis in Portugallia.* — Alta et clarissima voce profiteor, *quam sententiam vener. Eppi nuperrime mense Iunii in urbe congregati prodidere, eam me lubentissime veluti meam amplecti.* — Pinelii, die 23. Aug. 1862.

23. Aug. *Vic. Cap. Civitatensis in Hispania* hispanice;
24. Aug. *AEp. Cubanus in America Merid.* aequè hispanice;
25. Aug. *Ep. Valleguidonensis in Gallia* (transponit assensum Cleri in S. Exercitiis congregati ad declarationem Praesulum.)

797. — 26. Aug. *Ep. Angrensis in insula Tertiaria.* — Fratrum meorum votis ac desideriiis, nec non postulationibus precibusque Beatitudini tuae expositis, bonum ac defensionem Ap. Sedis Ecclesiaeque S. providentibus ex pleno cordis affectu subscribo, assentior, atque profiteor. — Angrae, 26. Aug. 1862.

798. — 27. Aug. *AEp. Colocensis in Hungaria.* — *Declarationi* (Praesulum in Urbe congregatorum) — *nos*, qui limina Apostolorum tum adire, tuumque B. Pater conspectum subire ob provectam aetatem valetudinisque rationem nequivimus, *in tota extensione sua omnino adsentimur.* — Colocae, die 27. Aug. 1862.

27. Aug. *AEp. Neo-Aurelianensis in America Sept.*, et
28. Aug. *Ep. Maurianensis in Gallia* gallice; item 28. Aug. *Pro-Vic. Lamacensis*, et *Ep. Algarvensis in Portugallia* lusitanice.

799. — 29. Aug. *Ep. Cauriensis in Hispania.* Eppus Cauriensis — aliorum Praesulum vestigiis sponte adhaerens, — declarat, *se cunctis omnino in huiusmodi Expositione* (Epporum Romae praesentium) *contentis sincere adhaerere ac subscribere* eamque in omnibus et quoad omnia pro sua perinde habere, ac si illam ipsemet dictasset aut scripsisset. — Cauriae, die 29. Aug. 1862.

29. Aug. *Ep. Nesqualiensis in Oregon* gallice.

30. Aug. *Vic. Cap. Barbastrensis in Hispania* hispanice; *AEp. Turonensis in Gallia* gallice; *AEp. Senonensis* itidem *in Gallia* (assensum Cleri sui ad declarationem Epporum significat.)

Mense Septembri 1862.

800. — 1. Sept. *Ep. Beiensis in Portugallia*. — Iis, quae ab Eppis Te Capite et Praeside rata et confecta sunt, subscribo: ubicunque enim sancta cath. et apost. Romana fuerit Ecclesia, ibi coadiuvante Dei gratia et cor meum. — Beiae, Cal. Sept. 1862.

3. Sept. *Vic. Gen. Aveirensis in Portugallia* lusitanice; *Ep. Goyasensis in Brasilia* aequè lusitanice.

801. — 4. Sept. *Ep. Sebastopolitanus* in p. Inf. — Civilis Principatus Ap. Sedis hostes falsis principiis, erroneis iuribus, impiisque nituntur systematibus. — Civilem principatum RR. PP. omni iure defendi opinor, omni medio divinae legi non contrario retinendum esse firmiter arbitror, nullisque concessionibus minuendum censeo. — Yun-nan, 4. Sept. 1862.

5. Sept. *Ep. Aegitaniensis in Portugallia* lusitanice; 6. Sept. *Ep. Mindoniensis in Hispania* hispanice; *Ep. Algeritanus in Gallia* gallice; 7. Sept. *AEp. Avenionensis in Gallia* (transmittit accessum Cleri in S. Exercitiis collecti ad Epporum declarationem.)

802. — 8. Sept. *Vic. Ap. Cochinchinae Occid.* — Libenter cum ceteris ven. Antistitibus Sanctitati tuae adstantibus acclamo: errores, quos tu damnasti, damno; — civilem Romanae Ecclesiae principatum eiusque temporales possessiones in praesenti rerum humanarum statu pro bono ac libero Ecclesiae animarumque regimine omnino requiri agnosco. — In Civitate Saigon, die 8 Sept. 1862.

8. Sept. *AEp. Tolosanus in Gallia* (significat adhaesionem Cleri sui ad declarationem Praesulum), prout et *Ep. Aeduensis* aequè *in Gallia*. — Eppi *Prov. Mutinensis* italice (7).

803. — 9. Sept. *Ep. Portus Aloysii in insula Mauritii.* — Eminentiam Vestram (Praef. Propag.) rogare vellem, ut — Suae Beatitudini — nomine meo reverenter declarare dignaretur, quod *omnibus et singulis verbis ad Suam Sanctitatem ab Eppis totius orbis catholici factis toto corde adhaereo.* — Portu Aloysii, 9 Sept. 1862.

9. Sept. *AEp. Dominicopolitanus in America centrali hispanice*, prout etiam *Vic. Cap. Pacensis in Hispania.*

10. Sept. *Vic. Ap. Bataviae gallice; Ep. Corisopitensis in Gallia* (assensum Cleri sui ad declarationem Epporum manifestat.)

804. — 10. Sept. *Ep. Asturicensis in Hispania.* — Eadem quae tot Eppi coram Sanctitate Vestra congregati damnarunt, nunc etiam ego — repeto et semper repetere intendo, *adhaerens animo formae, qua Ecclesia veluti in unum adunata luculenter expressit, quid sentiendum sit — erga temporalem seu civilem Principatum*, quem Divina Providentia Sanctitati Vestrae Pontifices praedecessores tradiderunt. — Asturicae, 10. Sept. 1862. (Idem Praesul iura S. Sedis civilia per egregiam pastorem literam hispanico idiomate vindicavit.)

12. Sept. *AEp. Bogotensis in America merid. hispanice*; 13. Sept. *Ep. Nanceiensis in Gallia gallice*; 14. Sept. *Vic. Ap. Verapolensis, Canariensis, et Quiloniensis in Indiis Orient. italice; AEp. Mediolanensis in Lombardia aequae italice.*

805. — 14. Sept. *Vic. Ap. in China.* — Liceat mihi — simul et unanimiter cum omnibus sacrorum Antistitibus die festo Pentecostes huiusce anni Tibi Romae adstantibus declarare, — quanto animo iis, quae Petrus alter docuit, vel quae tam firmiter stata rataque esse voluit, adhaeream et ego ipse. — Faxit Deus O. M. ut quam ad liberum Pontificem Regem mitto liber fidei et obsequii mei protestationem, ea Tibi accepta esse possit et iucunda, sicuti iucundam et acceptam habuisti solemnem hanc protestationem, quam — sacrorum Antistites Romae — verbis sane

dignissimis — tuto protulerunt. *Quam eorum protestationem ratam omnino habeo meamque facio.* — E Vic. Ap. Tchéli merid. orient. die 14 Sept. 1862.

16. Sept. *Ep. Nannetensis in Gallia* (mittit Cleri sui accessum ad declarationem Praesulum); 18. Sept. *Ep. Vapincensis in Gallia gallice.*

806. — 16. Sept. *Card. AEp. Coloniensis in Borussia.* — Simulatque Allocutio in Consistorio die 9 Iun. a te habita, aequae ac literae a sacrorum Antistitibus — ad me pervenerunt, eas in originali ac lingua vernacula publicandas — curavi, una cum epistola mea pastorali adiuncta, qua *sinceram ac plenam meam quoque adhaesionem iis literis, quas sacrorum Antistites Romae congregati Tibi tradiderunt, coram ADioecesi mea ac tota Ecclesia nostra catholica solemniter declarabam.* — Coloniae, die 16. Sept. 1862.

807. — 19. Sept. *AEp. Guatimalensis cum aliis IV Eppis in America centrali.* — Omnia singulaque affirmata ab Eppis carissimis nostris fratribus in reverenti ac digna expositione, quam in sacris vestris manibus deposuerunt, firmiter profitentes, et praeterea *explicite libenterque ex parte nostra integram supradictam expositionem reproducentes, obsecramus, — ut inter Epporum fratrum nostrorum nomina inscripta sint etiam nostra.* — Guatimalae, die 19. Sept. 1862.

19. Sept. *Ep. Anneciensis in Gallia gallice; Ep. Legionensis in Hispania hispanice;*

808. — 21. Sept. *Vic. Ap. Hyduahanensis in p. Inf.* — Liceat mihi absenti exprimere Sanctitati tuae, qua laetitia per-fusus sum legendo ea memorabilia verba, quae in testimonium praeclarissimum venerationis erga Beatitudinem tuam, et pignus illius divinae caritatis, quae arctissime iungit omnes Ecclesias cum suprema veritatis cathedra, *omnes Eppi Romae praesentes unanimiter tibi dirigi voluerunt; omnes eorum sensus et sententias intimo cordis affectu admitto, iisque summa animi firmitate adhaereo.* — Hyduahan, die 21. Sept. 1862.

21. Sept. *AEp. Oregon-Cityensis in America Sept.* gallice; 22. Sept. *Card. AEp. Parisiensis in Gallia* aequae gallice (transponit adhaesionem Cleri ad declarationem Epporum.)

809. — 23. Sept. *Vic. Ap. de Curacao in America Sept.* — Cum gaudio iungimus vocem nostram protestationi illi solemnī, quam eadem die (9 Iun.) Eppi Romae congregati Tuae Sanctitati obtulerunt. *Toto corde consentimus atque adhaeremus omni verbo istius fratrum nostrorum solemnīs declarationis*, et, sicut iam antea nostris literis mensis Martii 1860. cum toto Clero huius Vicariatus ap. Tibi professi sumus, ita iterum declaramus atque profiteamur, nobis inesse convictionem, S. Sedis temporalem potestatem bono ac libero Ecclesiae regimini esse necessariam, ac manifeste Deo providente institutam. — Curacao, die 23. Sept. 1862.

23. Sept. *Patriarcha Armenus Ciliciae*, et *Ep. Caiacensis in Sicilia* italice, prout etiam 24. Sept. *Ep. Vicentinus in R. Veneto* (transmittens accessum Cleri ad declarationem Praesulum.) Porro 25. Sept. *Ep. Tarvisinus in R. Veneto* aequae italice.

810. — 25. Sept. *AEp. Bahiensis in Brasilia.* — *Vota mea cum aliorum Praesulum votis Romae emissis iungo, et omnibus cum illis pugno et pugnabo pro imperii temporalis S. Sedis Apost. conservatione*, tamquam donum a Deo ordinatum, ut suus Vicarius in terris facilius erudire possit, docere, regere et gubernare gregem Domini, et maxima cum libertate exercere plenitudinem potestatis a I. C. D. N. datam ad pascendum oves et agnos. — S. Salvatoris de Bahia, 25. Sept. 1862.

811. — 26. Sept. *Ep. Habanensis in India Occid.* — Ego nomine meo atque Ecclesiae mihi commissae, — *quae Tibi responderunt frequentissimi Eppi ex toto orbe congregati, non solum, quantum in me est, approbo ac confirmo, sed etiam amplector ac veneror tamquam inspirante Deo prolata.* — Habanae, die 26. Sept. 1862.

812. — 26. Sept. *AEp. Limanus cum 6 Eppis in America Merid.* — Infrascripti Eppi nomine nostro, nomine — Eppi Cha-

chapoyensis, — nomine Sedium Cuzquensis, et Ayacuyensis vacantium, nomine cleri populiue nostri, *ex toto corde et ex tota fortitudine nostra solemni protestationi ab Eppis fratribus nostris Romae 8 id. Iul. proclamatae fideliter adhaeremus*. Exinde approbamus quod Vos cum illis approbatis, et damnamus quod Vos cum illis damnatis, nomenque suffragiumque nostrum prae-dictae declarationi subscribere suppliciter deprecamur. — Limae, die 26. Sept. 1862.

813. — 27. Sept. *Ep. Cordubensis in Hispania*. Almae Cordubensis Ecclesiae Epโป, et Cathedrali Capitulo — maximo est honori, ipsiusmet Eppi et omnium singulorumque huius corporis membrorum, suum apud Vos amorem — exponere, simulque nostram erga D. Petri Cathedram firmam constantemque adhaesionem; imo etiam in fide religiosisque fundamentis vestrae Ecclesiae, omnium matri ac magistrae, stabilem firmitatem, propter quam universa ab ea damnata et anathematisata nos quoque omnes similiter damnamus et anathematisamus. — Haec sunt B. P. animi iudicia opinionesque, quae pro suo maximo honore et gloria reputant profiteri Eppus et Capitulum — maxime in praesentiarum, dum omnes Praelati — huiusmodi principia patefaciunt, suamque etiam adhaesionem profundamque submissionem doctrinis a Vestra Sanct. relatis in eius Allocutione, quae in lucem prodiit V id. Iun. et cui in eodem die omnes Praelati Romae stantes adhaeserunt. — Cordubae, V Cal. Oct. 1862.

814. — 28. Sept. *Ep. Malacitanus in Hispania*. — Malacitani gregis numerosissimi Pastor cum suo Cathedrali Senatu, Parochorum concentu, cunctoque Clero dioecesis de intimo plenoque animo, mentis vera integra reverentique persvasione, omnino adhaeret omnibus et singulis, quae a Vestra Sanct. prolata fuere in perpetuae luculentissimaeque memoriae Allocutione die 9 Iun. in Consistorio adstantibus per plurimis Patr. Prim. AEp-pis et Eppis ex cuncti orbis confinibus. *Exaudita pariter expositione, quae Vestrae Beatitudini exhibita fuit ab Ecclesia magna cunctorum populorum, per suos illustriores Principes in praeclarissimo coetu eiusdem diei 9 Iun. custos portionis Ma-*

lacinianae concorditer assentitur supernis illis magisteriis. — Malacae, die 28. Sept. 1862.

28. Sept. *Ep. Vivariensis in Gallia* gallice (significat adhaesionem Cleri ad declarationem Praesulum.)

815. — 28. Sept. *Ep. Nitriensis in Hungaria*, (transponit declarationem Cleri in S. Exercitiis congregati pro temporali R. Pontificis imperio.) *Cleri Dioecesis Nitriensis in Sacris Exercitiis congregati declaratio ad Summum Pontificem submissa, a. 1862.* Beatissime Pater! Alter iam decurrit annus, quo bellum tam dolosis consiliis contra Ecclesiam, inprimis contra Sedem Apostolicam praeparatum mira constantia sustines. Perditi quidam homines ad evertenda sancta quaeque omnemque ordinem iure et iustitia christiana inter homines et gentes stabilitum convellendum consilia conflaverunt, studia contulerunt, atque in suum auxilium omnem pravorum affectuum vim appellexerunt. Mendaciis mentes pervertunt, principiis malis in errore constringunt, pollicitationibus vanis desideria prava concitant, ut voluntates a disciplina legis divinae avocent, compresso Dei timore ad infandos ausus fero impetu rapiant. Calumnias sibi sociavit violentia, sacrilegia in consortionem sibi addidit perfidia, ut prava hominum cohors rerum polita ad maiores clades in republica sacra et profana inferendas non domita procedat audacia. Non ignorat haec sceleratorum cohors *Sacram Petri Cathedram esse ordinis, iuris, iustitiae, et legis inter populos doctrinam Christi profitentes fundamentum*, nec spem esse fore, ut quousque Sacra Petri Cathedra suis iuribus gaudet, nefanda illorum consilia populos seducant. Ideo tanta mole cuncta tentant et audent, ut sublato terrestri principatu Ecclesiam omni iure et libertate spoliata, oppressam, si fieri posset, in Capite sufferant. Ex tuo, Beatissime Pater, ore didicimus totius Ecclesiae hic agi causam, totius reipublicae christianae commune hic esse periculum, regnorum et populorum hinc minari discrimen. Tu iura Ecclesiae infracto animo tueris; tu principatum terrestrem, quo providentia Dei Sacram Petri Cathedram ornavit, defendendo iura Principum et populorum, societatis humanae et omnis verae civilitatis fundamenta et praesidia protegis, firmas, custodis. Tu solus consilia impiorum dolose contexta retegis, perfidiam castigas, vanas promissiones confundis, omnem cum sceleratis pactionem vitando, iniustitiam facto completam perseveranter da-

mnando temerariis illorum ausibus fortiter resistis: ut orbis catholicus in clara luce legat, quia ad Petri Cathedram error non possit habere accessum, et quod ad Ecclesiam Romanam propter potio-rem principalitatem non tantum omnem convenire oporteat ecclesiam, sed omnem etiam principem omnemque societatem humanam. In tanta rerum trepidarum calamitate tu, Beatissime Pater, promissiones divinas meditando contra spem humanam coelesti fultus praesidio sperans, unicum doles, Ecclesiam per oras Italiae cladibus affici, mores populi corrumpi, religionem contemni, mentes humanas ubique erroribus constringi, ad scelera quaeque rapi. Dolor tuus, Beatissime Pater, noster fuit dolor; vota tua nostrae fuerunt preces, fortitudo animi nostrum est exemplum; tecum esse, tibi semper associari nostrum est officium. Cum autem non liceat nobis ad pedes Sanctitatis tuae provolvi, et in devotione cordis eosdem osculari, liceat nobis filiis tuis minimis, quorum tantum amor erga te magnus est, in spiritu ad thronum tuum accedere, et devotionem nostram coram te aperire. *Nos in S. Exercitiis, per Antistitem piissimum quotannis solito indictis, collecti, ad mensam Agni coelestis accumbentes fidei nostrae professionem coram mundo corde caritatis divinae pleno facimus; nos virtute officii nostri omnia, quae dixeras et feceras, recta et sancta tenere, et quae ad primam solemnitatem SS. Iaponensium Martyrum et S. Michaelis de Sanctis Confessoris in festo Pentecostes convolantes Eppi declaraverunt, nos eadem cum dulci cordis iubilo fateri, et hoc populo quoque nostro annunciare, nosque una simul cum populo per disciplinam fidei Episcopo nostro, per Eppum Tibi, per te Christo Iesu, per Christum Iesum Deo Patri colligari.* Haec tene- mus et tenebimus, haec docemus et docebimus, haec in convul- sione rerum firmi declaramus, et auxilio divino fulti declarabi- mus. Meliora sperantes peiora timemus, oratione tamen et di- sciplinae canonicae vinculo colligati Tecum et cum Eppis qui- busvis in trepidis rebus uno corde una voce stabimus. Dignare, Beatissime Pater, haec vota filiorum ad pedes altaris flectentium benigno favore suscipere, et nobis populisque nostrae curae con- creditis benedictionem, pignus coelestium donorum, impertiri.

Nitriae V Cal. Oct. 1862.

29. Sept. *Ep. Carcassonensis in Gallia* (mittit declarationem cleri sui in sacro recessu collecti de adhaesione sua ad enunciationem Epporum); *Ep. Santunderiensis in Hispania* hispanice; 30. Sept. *Card. AEp. Strigoniensis in Hungaria* (significat adhaesione[m] Cleri in S. Exercitiis congregati ad declarationem Praesulum.)

Mense Octobri. 1862.

1. Oct. *Card. AEp. Remensis*, et *Ep. Claromontensis in Gallia* gallice (transmittunt declarationes sacerdotum de adhaesione ad enunciationem Epporum); *Vic. Gen. Portalegrensis in Portugallia* lusitanice.

816. — 4. Oct. *AEp. Manilensis in Ins. Philippinis*. — Ego quascunque in Allocutionibus tuis literisque contentas decisiones atque sententias praecipua reverentia excipiens, iisdem denuo tota mente assentiri profiteor, et *fratribus in Eppatu me socium addens, omnes et singulas praefatae testificationis partes toto animo meas facio*. — Manilae, die 4. Oct. 1862.

5. Oct. *Ep. Venetensis*, et *AEp. Auscitanus in Gallia* gallice (transponunt accessum Cleri ad declarationem Praesulum).

817. — 6. Oct. *Ep. Fortalexiensis in Brasilia*. — Convolsans cum hac epistola a remoto Brasiliae loco in praesentiam venerandam vestram, ad — vota et desideria iungenda votis ac desideriiis omnium istorum Epporum, qui nimis felices apud Cathedram S. Petri manifestarunt Sanctitati Vestrae sententias totius Eppatus catholici: *istis sententiis, quas ipsi manifestarunt, ego omnimode assentior, et ideo protestor cum ipsis contra omnes usurpationes, quas hodie suffert S. Sedes Apostolica*. — 6. Oct. 1862.

8. Oct. *Ep. Massiliensis in Gallia* (refert de adhaesione Cleri ad declarationem Praesulum); *AEppi Armeni Ritus novem* italice; 9. Oct. *AEp. Gr. Melchita Besrensis* italice; 10. Oct.

Ep. Valentinensis in Gallia (de assensu Cleri ad declarationem Epporum); 12. Oct. *AEp. Turonensis*, item *AEp. Bituricensis in Gallia*, et *Ep. Adiacensis in Corsica* (pariter de adhaesione Cleri ad memoratam Praesulum enunciationem.)

818. — 12. Oct. *Ep. M. Varadinensis in Hungaria*. — Constitui praesentibus hisce literis — ea cuncta, quae per Sanctitatem tuam pro defensione iurium S. Sedis Apost. hactenus mirabili animi fortitudine dicta, gesta, iurisque publici facta, et Epporum in Urbe festo Pentecostes congregatorum concordibus votis laudata et depraedicata sunt, mea quoque humillima sententia — saltem scripto vel maxime celebrare. — M. Varadini, die 12. Oct. 1862.

13. Oct. *Ep. Montis Albani*, 15. Oct. autem *AEp. Aquensis in Gallia*, item *Vic. Gen. Utinensis in R. Veneto* (de accessu Cleri S. Exercitiis vacantis ad Praesulum declarationem).

819. — 15. Oct. *Vic. Ap. Promontorii Bonae Spei*. — Omnibus et singulis in Allocutione (9. Iun.) contentis, *praesertim iis, quae ad temporalem potestatem S. Sedis pertinent, subscribimus*, et cum toto corde nostro, tota anima et tota mente nostra adhaeremus. — Apud Grahamstown, 15. Oct. 1862.

820. — 17. Oct. *Vic. Ap. Bengalae Orient.* — Declarare mihi liceat, *quam libenti et ardenti corde adhaesi illi declarationi, quam Beatitudinis Vestrae pedibus deposuerunt omnes Eppi Romae praesentes* — Daecae in Bengala, 17. Oct. 1862.

821. — 19. Oct. *Vic. Ap. Pudicheriensis in India Orient.* — Nihil aliud possum, quam ut — declarem, *me ex intimo corde et tota mente firmiter adhaerere omnibus et singulis declarationibus, quibus Paternitas Vestra — reprobavit sacrilegia iam patrata, sive in futurum contra temporalem principatum vestrum intenta. Omnimodam insuper meam consensionem omni-*

bus etiam Epporum responsionis declarationibus do ac profiteor.
— Pudicherii, die 19. Oct. 1862.

19. Oct. *Ep. Ragusinus in Dalmatia* italice; 20. Oct. *Ep. Foroiuliensis in Gallia* gallice (de adhaesione Cleri ad declarationem Epporum).

822. — 20. Oct. *Ep. Nicaraguensis in America centrali.*
— Vos B. P. fecistis audire verba, quae numquam in oblivionem devenient; et Pastores illi admodum fortunati viva voce exprimere potuere sensus suos ad offerendum amplissimum testimonium tam sinceræ fidelitatis, quam profundæ reverentiae erga Ap. Sedem. Illis ergo aspicere dignemini intime coniunctum hunc humillimum vestrum filium, ut inter nomina Praelatorum subscribentium numeretur etiam nomen Eppi Nicaraguensis. *Qui firmiter profitetur omnia singulaque affirmata ab Eppis carissimis suis fratribus in reverenti ac digna Expositione*, quam in sacris vestris manibus ipsi deposuere, etiamque expresse et libenter integram Expositionem ex sua parte reproducit. — Die 20. Oct. 1862.

21. Oct. *Ep. Mimatensis in Gallia* (significat adhaesionem Cleri ad declarationem Epporum); *Vic. Ap. Capitis Bonae Spei in Africa* italice.

823. — 23. Oct. *Vic. Ap. Scotiae Occid.* — Officii mei esse duxi, formaliter declarare, sicut nunc formaliter declaro, *firmissimam meam adhaesionem omnibus, quae habentur in libello ad pedes Sanctitatis Suae deposito a tot tantisque Cardinalibus, Praesulibus nuper Romae congregatis.* Accipio imprimis ac amplector, quae in praedicto libello asseruntur circa temporalis Beat. Patris dominii necessitatem, et ex corde detector atque improbo iniustitiam ac rapinam, quae — e manibus eius magnam praecipuamque patrimonii Romanae Ecclesiae partem violenter rapuerunt. — Die 23. Oct. 1862.

824. — 23. Oct. *Ep. Leiriensis in Portugallia.* — *Profteor toto corde et cunctis meis viribus omnia et singula, quae ad pedes Sanctitatis Vestrae Eppatus catholicus professus est*

atque proclamavit, iis omnibus adhaereo, haec semper docui et pro his enixe propugnabo, quoniam sublimis Petri Cathedra omnisque Ecclesia Catholica veritatis mater et magistra haec omnia semper sensit, docuit, et defendit. — Leiria, die 23. Oct. 1862.

825. — 24. Oct. *AEp. S. Iacobi de Chile cum 3 Eppis in America Merid.* — Ut perlegere licuit protestationem venerabilium in munere eppali fratrum, Romae die 9 Iun. adstantium, *maxima fuimus affecti laetitia pro eo praesertim caritatis officio, quo erga nos absentes usi sunt, suis nempe nominibus etiam nostra adscribi petentium, in cuius rei gratiam et summa eos gratitudine ac benevolentia prosequimur, et perlibenter ipsorum sententiae subscribimus. — S. Iac. de Chile, 24. Oct. 1862.*

25. Oct. *Ep. Rupellensis, et Apamiensis in Gallia gallice* (de accessu Cleri ad declarationem Praesulum).

826. — 26. Oct. *Vic. Ap. Hu-nan in China.* — Quatuor Eppi eramus Pekini, cum venerunt ephemerides, in quibus erat Allocutio Epporum ad Suam Sanctitatem directa in occasione canonisationis SS. Martyrum Iaponiae, et *omnes exultavimus videntes corpus Eppale suo Capiti mire coniunctum, idem clamans, idem sentiens. — Pekini, die 26. Oct. 1862.*

28. Oct. *AEp. Rothomagensis in Gallia, et Ep. Gandavensis in Belgio gallice* (de adhaesione Cleri ad declarationem Praesulum.)

Mense Novembri 1862.

827. — 1. *Ep. Nov. Maragnanensis in Brasilia.* — Liceat huic Ecclesiae — declarare, se studii vota suumque nomen in magna principia solemnemque confessionem a Vobis die 9. Iun. auditam a vener. Antistitum ore — adiungere. *Eppali corpori Romae congregato Maragnanensis Ecclesia per Eppum suum, Clerum ac populum vota ac protestationes suas adiungens, Ec-*

clesiae universalis vocì haud ullo verbo excepto tam luculenter in tam insigni die auditae adhaerescit. — Apud S. Lud. de Maragnano, Cal. Nov. 1862.

3. Nov. Vic. Cap. *Fossanensis in Sardinia* italice.

828. — 11. Nov. *AEp. Friburgensis in Germania.* — Declaro et profiteor, me omnibus iis prorsus adhaerere, assentiri, et adstipulari, quae SS. D. N. Pius PP. IX in Allocutione sua habita in Consistorio die 9. Iun. adstantibus etiam Patr. Prim. AEppis, Eppis — Romae congregatis pronuntiavit, docuit, decrevit. Neque minus adhaereo, assentio, et adstipulor literis Epporum Romae congregatorum ad Pium IX die 9. Iun. quas SS. D. N. sacrorum Antistites supra memoratis solemnibus Romae adstantes die festo Pentec. obtulerunt. — Friburgi, die 11. Nov. 1862.

829. — 14. Nov. *Ep. Atrebatensis in Gallia.* — Vehementi dolore acerboque desiderio affectus, eo quod, quando tot et tanti Antistites ex omnibus et quidem remotissimis orbis terrae regionibus coadunati suam pro Sede Ap. praestantissimam devotionem, suum pro glorioso regnante Pontifice nostro amorem invictissimum et verbis et scriptis magnifice declararunt, ego tunc procul ab Urbe plurimis necessitatibus devinctus fuerim; tantum aliquo modo gravamen lenire in mente habui, *solemnes literas scribens, quibus easdem opiniones, sententias et voluntates, quas die 9 Iunii in palatio Vaticano professi sunt Eppi, ego etiam pleno corde et animo volenti professus sum iterumque nunc profiteor.* — Atrebatì, die 14. Nov. 1862.

830. — 17. Nov. *Ep. Vratislaviensis in Borussia.* — Animi intentione ac ferventissimis cordis mei precationibus certe non abfui a concione venerabilium qui Romae affuerunt fratrum neque quicquam libentius exequor nisi ut sincerrime fatear, me omnibus et singulis consiliis, edictis atque decretis a SS. tua Sede Apost. tunc (9 Iun.) confirmatis toto ex corde adhaerere, consentire, atque subiectum teneri. — Vratislaviae, die 17. Nov. 1862.

17. Nov. *Card. AEp. Lugdunensis in Gallia* (refert assensum Cleri sui ad declarationem Epporum).

21. Nov. *Vic. Ap. Madrasensis in India* anglice.

831. — 25. Nov. *Ep. S. Pauli de Minesota in America*. S. Congr. de Prop. — Si placet, ut declares SS. D. Papae, te rogamus, *nos omnibus et dictis et factis ab Eppis, qui tunc temporis Romae fuere, mente et animo consentire.*

27. Nov. *AEp. Cameracensis, et Ep. Elnensis in Gallia* (transmittunt declarationes Cleri de sua adhaesione ad Epporum enunciationem).

832. — 29. Nov. *Vic. Ap. Insul. Sandwich in Oceano*. Liceat Epporum minimo de ultimis finibus terrae *vocem suam voci Fratrum suorum sociare, illorumque verbis ante conspectum Beatitudinis Tuae die s. Pentecostes tam solemniter et tam unanimiter prolatis assensum suum plenum dare.* — Honolulu, die 29. Nov. 1862.

29. Nov. *Vic. Cap. Ravennatensis in Statu Pontificio* italice; 30. Nov. *Ep. Carnutensis in Gallia* (significat accessum Cleri ad declarationem Praesulum).

Mense Decembri. 1862.

6. Dec. *Vic. Ap. Hu-pe in China* italice; 8. Dec. *Ep. Transilvaniensis*. (transmittit Cleri sui adhaesionem ad declarationem Epporum).

833. 10. Dec. *Ep. Spirensis in Bavaria*. Pluribus iam abhinc mensibus in Dioecesim curae meae concreditam reversus, spiritu tamen et corde saepissime ad Sedem Ap. et ad Te, Christi in terris Vicarium, reductum et in Urbe aeterna quasi commorantem me sentio. — Nullam occasionem praetermisi, quae enarrando exponerem—quae laetatus aul contristatus ex ore Suc-

cessoris Petri et Epporum — audiui. — Mirum, qua attentione, quo affectu sacerdotes et populus fidelis hac enarratione mirabilium, quae fecit Deus, excitati et aedificati sunt. — Confidentiam et solatium ipsis — quam maxime attulit insperata multitudo Epporum, sacerdotum et fidelium undique terrarum Romam ad eximiam hanc solemnitatem confluentium. Testimonium hoc quam maxime sensibile unitatis Ecclesiae Cath. et obedientiae et amoris in Sedem Apost. et in Te SS. Pater, non tantum animos Christifidelium maximopere commovit, et in firmissimam fiduciam in Dei promissiones erexit, sed non pauci illorum etiam, qui extra Ecclesiam degunt, digitum Dei apparentem et operantem cognoverunt. — Spiraë, die 10 Dec. 1862.

834. — 13. Dec. *Ep. Fuldensis in Germania.* — Vix continere me possum, *quin tot tantorumque fratrum Epporum pientissimae in S. Sedem Ap. observantiae testimonia his literis pro mea exigua et infirma parte confirmem, ac per omnia et singula rata habeam*, religiosissime declarans intimam meam inseparabilemque cum eadem S. Sede coniunctionem, quam certissimum aliquod beatae praedestinationis signum mihi fore confido. — Fuldae, festo S. Luciaë V. M. 1862.

835. — 13. Dec. *Ep. Civitatis Plebis in Statu Pontificio.* — Est nova et vividior mea nedum sed et totius sanioris Cleri mei oraculis Tuæ doctrinae adhaesio, *eorumque omnium ratihabitio et in iis omnibus consensio, quae altera a proxime elapsa Pentecostes die universus prope Epporum ordo, ungentorum tuorum odore Romam adductus Te coram, Spiritu S. afflante, strenuus et erectus palam professus est.* — Civ. Plebis, Idibus Dec. 1862. *Adnexa protestatio Cleri Civ. Plebis.* Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia per os tuum mirabiliter intonuit, B. Pater, in Consist. Allocutione, quam Tu secunda Pentecostes die — amplissimo universi orbis Praesulum coetu adstante ac tuis plaudente verbis habuisti. Tuæ voci Pastorum omnium per Ecclesiam dispersorum iam concors lingua venerabunda acclamavit. — Nos, qui iam inde a Febuario 1860 Tibi debitæ devotionis nostræ sensus expressimus, — *quidquid anathematisasti anathematisamus, — ac firmiter profiteamur, eum, qui Tecum non colligit dispergere, qui tecum non est An-*

tichristi esse, ideoque divinorum et sacerdotalium iurium atque apostolici Principatus osores tamquam Christo rebelles tota mente detestamur. — (Subscripti 56 e Clero.)

15. Dec. *Ep. Soliensis* in p. Inf.; et 17. Dec. *Ep. Monasteriensis in Germania* italice.

836. — 18. Dec. *AEp. Bambergensis in Bavaria.* — O quam laetissimum mihi fuisset, si et ego cum numerosissimis RR. Ecclesiae Praelatis et Presbyteris hisce difficillimis temporibus Romae Sanctitatem Vestram salutare, ipsique meos, Cleri item et populi curae meae commissi animi sensus — exponere potuissem! Quod ipse exequi non potui, hisce literis aliqua ex parte compensare studebo. Civilem S. Sedis Principatum ceu quiddam necessarium ac providente Deo manifeste institutum etiam ego agnosco, nec declarare dubito, in praesenti rerum humanarum statu ipsum hunc principatum civilem pro bono ac libero Ecclesiae et animarum regimine omnino requiri. — Bambergae, die 18 Dec. 1862.

23. Dec. *Ep. Aurelianensis in Gallia* (transponit enunciationem Cleri sui conformem declarationi Epporum).

837. — 25. Dec. *AEp. Agriensis in Hungaria.* — Eo ardentius exoptata illuxit mihi sollemnis hodierna dies memoriae nati mundi Salvatoris sacra, quo avidius desideravi obsequiosissimis saltem literis meis declarare posse, *sincerissimae in S. Sedem Ap. pietatis coniunctionisque sensa, quae Antistites in Urbe congregati Sanctitati tuae coram nuncuparunt, mea quoque esse, meque eadem tamquam ex animo meo, cleri item ac fidelis populi dioecesis istius Agriensis profecta recognoscere atque intueri.* — Agriae, die 25. Dec. 1862.

838. — 25. Dec. *Eppi Neapolitani.* Gloria sit in Altissimis Deo, ex cuius bona voluntate apparuit hodie Salvator mundi, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra dans nobis pacem; non illam utique quam mundus dat, pacem scilicet pecca-

torum clamantium: pax, pax, et non est pax; sed pacem, quae exsuperat omnem sensum, pacem filiorum Dei, quae ex corde puro oritur, atque ex conscientia officii sui recte adimpleti firmatur. Cuius verae pacis certissimum signum hac nostra tempestate suppeditat *admirabilis illa cuiusque portionis catholici gregis cum proprio Pastore concordia, atque sub Te, ovium et pastorum tanto Pastore cordis et animae unitas perfectissima*. Iterum gloria sit in altissimis Deo, qui cum filii huius seculi dicentes bonum malum et malum bonum nullum non moveant lapidem, ut vera rerum vocabula et iustitiae et libertatis et fraternitatis et patriae amittamus, non dereliquit nos in tempore superbiorum sine adiutorio, sed *Te in Vaticano monte monstravit magnificum Salvatoris Iesu Vicarium*, in quem filii lucis respiciant, faciantque sicut exemplar. Quare cum tu, Beatissime Pater, novus Onias, Sacerdos magnus in diebus nostris suffulciens domum Dei, et corroborans templum Domini, *modernis Heliodoris bona Ecclesiae subripiantibus* denunciaveris impossibile esse decipi pauperes, et viduas et pupillos, cuius illa sunt deposita et victualia (2 Mach. 3, 12.): nos quoque et populus tuus tecum oppido acclamavimus, utique est impossibile. Rursus cum tu ipse vicinis tuis *S. Petri patrimonium*, quia prope domus suas, invadere cupientibus et meliora tibi pollicentibus, novus Naboth invicte responderis, (3 Reg. 21, 4.) te *S. Petri haereditatem atque Catholicorum depositum, ad Ecclesiam libere gubernandam in praesenti ordine rerum tantopere necessarium*, nequaquam aliis aliquando proditurum, cumque iisdem per vim illud magna ex parte abripiantibus prout alter Elias occurrens indixeris terribile illud Vae, quod est futuri iudicii praeiudicium (Tertull. apol. c. 39.): nos quoque oves pascuae tuae sicut alias ante duos annos singillatim, et postea in solempni postrema Pentecostes die omnes saltem in spiritu coniunctim confirmavimus, ita hodie et cras illud idem repetemus: Vae, vae, vae. Sed et tertio gloria sit in altissimis Deo, qui in die tentationis non tradidit nos in manu hostium nostrorum. Cum enim ipse nostris hisce temporibus propter peccata populi sui abyssi puteum inter Italiae fines, praesertim in regione meridionali aperuit, dederitque inimicis suis ad modicum, ut aperiant os suum in blasphemias ad Deum blasphemare nomen eius, et tabernaculum eius, et eos qui in coelis habitant, et bellum facere cum sanctis (Apoc. 13.), qui

sunt sacerdotes ministri eius: Iesus Christus Salvator noster, qui mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit, per viscera misericordiae suae dedit te nobis in civitatem munitam, in columnam ferream, in murum aeneum, atque adeo in ducem fortissimum, qui non in curribus fidens, nec in equis, sed contra satanae filios strenue pugnans novus Michael iugiter inclamas: quis ut Deus? quo fit, ut nos quoque Angeli tui sub te duce invictissimo proelia Domini proeliamur intrepide. Quis ergo nos poterit a te separare? tribulatio, an angustia, an persecutio, an vincula, an fames, quae omnia iam inde a duobus annis nos Neapolitani Epipi propter Christum patimur et sustinemus? Amen, Amen, Dei adiuvante gratia parati sumus tecum et in vitam et in mortem ire, donec stultis filiis Adae, uti loquitur S. Bernardus, (ep. 126.) non displiceat amplius hodierna angelica illa partitio, qua gloria Deo et pax hominibus nunciatur, et sic facta sit salus et virtus, et regnum Dei nostri, et potestas Christi eius. (Apoc. 12, 10.) Quae cum ita sint, iure meritoque invidia coelum tundimus, ut verbis utamur Tertulliani, et Deum Salvatorem nostrum, qui vicit mundum, quasi manu facta precationibus ambimus (Apolog. c. 39. 40.), ut per merita Nativitatis suae, cuius solemnem hodie commemorationem celebramus, intercedente Matre eius praesepio assistente Immaculata Maria, de qua tam bene meritus es, te incolumem ad permultos annos beatumque servet, et redeant tandem tempora sua protectione tranquilla, et Ecclesia Catholica devictis hostibus ac erroribus universis secunda illi serviat libertate. Tu vero, Beatissime Pater, elevatis manibus benedic nobis filiis tuis, qui de tribulatione clamamus; atque apostolica benedictio domus quoque, hoc est, dioeceses nostras aedificet. — Datum Neapoli in solemni comm. Nat. D. N. I. C. 1862.

Mense Ianuario. 1863.

1. Ian. *Ep. Perthensis in Australia*, et *Ep. Gratianopolitanus in Gallia* gallice. (Posterior refert de adhaesione Cleri erga declarationem Praesulum.)

839. — 5. Ian. *Ep. Paraensis in Brasilia*. Meum esse iudico, *fidelibus et Eppis totius orbis catholici, qui S. Rom. Ec-*

clesiae circa temporalis potestatis Ecclesiae Dei usurpationes nunc factas iudicio adhaeserunt, me quoque sociare, ipsique iudicio adhaerere, ut facio. — Flumine Ianuario, 5. Ian. 1863.

840. — 6. Ian. *Ep. Constantiensis in Gallia Summo P.* — Sanae doctrinae attendentes a Petri Cathedra verbum vitae, disciplinae normam, morum regulam ego et Clerus accipimus et requirimus. — *Abhorremus a nefariis conatibus filiorum perditionis adversus vestrum temporalem principatum. Vos Papam simulque Regem nuncupamus.* —

6. Ian. *Ep. Monopolitanus in Utr. Sicilia* italice; 11. Ian. *AEp. Rhodonensis in Gallia* gallice (de Clero suo declarationi Epporum adhaerente); 17. Ian. *Vic. Ap. Tahitiensis in Oceano* aequae gallice; 22. Ian. *Ep. Spalatensis in Dalmatia* italice; *Ep. Ottawensis in Canada* gallice; 26. Ian. *Vic. Ap. Asiae minoris simul AEp. Smyrnensis* italice (de accessu Cleri ad declarationem Praesulum).

841. 31. Ian. *Ep. Brixiensis in Lombardia.* — Absens corpore sed spiritu praesens filialis reverentiae et obedientiae meae sensus erga hanc Ap. Sedem et Beatitudinem tuam ex animo profiteor, paratus opitulante Deo et vitam potius dare quam vel in minimo aliter sentiam ac Sanctitas tua sentit ac sentiet. —

31. Ian. *Ep. Blesensis in Gallia* gallice; *Ep. Cenomanensis* itidem *in Gallia* (de assensu cleri ad declarationem Epporum).

Mense Februario, 1863.

842. — 17. Febr. *Card. Patriarcha Ulyssipónensis in Portugallia.* — Cum nihil gratius, nihil potius mihi sit, quam luculenter ostendere, qua fide et observantia, quo studio et contentione Tibi constantissime adhaeream, qui totius Ecclesiae Caput et Pastor existis: *protestationem, quam Eppli V idus Iunii tibi dederunt, totis viribus admitto et amplector, eique omni ex parte gestiens subscribo.* Arcissime aequae ac concordissime cum meis confratribus errores, quos Tu damnasti, damno etc. — Olissipone, die 17 Febr. 1863.

Mense Martio. 1863.

9. Mart. *Ep. Tarbiensis in Gallia* gallice (communicat Pastorales literas ad Dioecesim suam de iis, quae Romae die Pentecostes 1862. acta fuere, dimissas); 27. Mart. *Ep. Calatayeronensis in Sicilia* italice.

Mense Maio. 1863.

7. Maii. *AEp. Turritanus in Sardinia*; 24. Maii. *Vic. Cap. Papiensis in Lombardia* italice; *Parochi et alii sacerdotes Dioec. Mediolanensis* (363) aequae italice.

Mense Augusto. 1863.

843. — 12. Aug. *Ep. Ecclesiensis in Italia Summo P.* — Fateor equidem, si non corpore, animo saltem me semper adfuisse tantae celebritati, meumque intimum praebuisse consensum in omnibus, quae ad religionis augmentum et Apost. Sedis praerogativas tuendas sapientissime decernebantur. Praesertim ratam mecum ipse habere gestivi protestationem ab omnibus Eppis ibidem collectis etiam absentium nomine Tibi, B. Pater, iure meritoque exhibitam et prolatam, ac in tabulis publicis adscriptam sub die 8 mensis Iunii. Congruum nihilominus, imo necessarium duco, haec animi mei sensa etiam exterius in scriptis pandere et confirmare ad exemplum plurium Epporum, qui vel seorsim vel coniunctim publicam suae subiectionis professionem erga S. Sedem et Rom. Pontificem emisserunt. — Quapropter Sanctitatem tuam rogo et obtestor, ut — indulgere dignetur, *quatenus reliqui Eppatus iudicio etiam meum suffragium, licet sero emissum, adiungi patiatur, ut cuius ad pedes Sanctitatis tuae provolutus summam animi mei reverentiam, pietatem, fidem Tibi in Petri Cathedra sedenti coram profiteor, simul agnoscens S. Ap. Sedem omnium Ecclesiarum matrem et magistram, eiusque Principatum pro bono ac libero Ecclesiae animarumque regimine pernecessarium esse affirmans.*

844—850.

Brevia Pii IX PP. ad Praesules orbis catholici, qui declarationi Epporum Romae praestitae suum assensum enunciarunt, a. 1862.

MON. 1. *Eppis Provinciae Taurinensis dd. 25. Iun. 1862.* Dolebamus equidem, quod in eo conventu nobilissimo ven. fratrum et consacerdotum nostrorum tum praesentia vestra tum aliorum ex Italia Epporum quamplurimum desideraretur. Neque id latere voluimus, sed apertissime in Allocutione nostra in nuperrimo Consistorio habita significavimus. Nulla vero erat nobis dubitatio, quin vos licet corpore absentes, animo tamen nobiscum arctissime iungeremini. Obligit itaque commodissime, ut id, quod animo praeceperamus, literae vestrae obsequentissimae apprimè confirmarent. Gratulamur itaque, quod scriptis illud effeceritis, quod ne voce faceretis externa vetuerunt impedimenta. Scilicet nulla temporum calamitas, nulla locorum intervalla prohibere possunt, ne caritas cordibus concepta exterius diffuat, et signis luculentissimis patefiat. Vestrae autem fidei et dilectionis testimonium eo nobis iucundius extitit, quod nedum fratres amantissimos complecti videmur, sed et eximios catholicae unitatis adsertores admiramur. Quapropter vos Cypriani verbis, hortamur per communem fidem, per pectoris nostri veram circa vos et simplicem caritatem, ut qui adversarium prima congressione vicistis, gloriam vestram forti et perseveranti virtute teneatis. Perseverandum vobis est in arcto et in angusto itinere laudis et gloriae, vos dicimus, qui exemplum facti estis ceteris fratribus, ad quorum mores omnium vita et actus debeat provocari. (Ep. 6.) Atque ut id ipsum alacrius semper et constantius praestare valeatis, bened. apostolicam etc. —

2. *Cardinali AEppo Zagrabiensi dd. 17. Iul. 1862.* Optime noscimus, quae sit egregia tua religio, virtus, et quae singularis erga nos et hanc Petri Cathedram fides, amor, et observantia. Hinc persvasissimum nobis est, te vel maxime optavisse, veluti tuis gratissimis literis die 18 proximi mensis Iunii datis

significas, nisi gravis tua aetas et aliae iustae causae obstitissent, ad nos venire, ut una cum aliis ven. fr. catholici orbis sacrorum Antistitibus praesens esses solempni plurium Sanctorum canonisationi, quam die 8. commemorati mensis Iunii Deo auxiliante cum summo animi nostri gaudio celebravimus. Atque etiam certi eramus, nihil tibi potius nihilque gratius futurum, quam ut ex animo iis omnibus adhaereres, quae ven. fratres sacrorum Antistites Romae commorantes in suis obsequentissimis et amantissimis literis die festo Pentecostes huius anni ad nos datis praeclaro ac miro sane consensu palam publiceque declarare gloriati sunt. Namque, dil. fili noster, iam diu nobis compertum exploratumque est, quantopere tibi cordi sit Catholicae Ecclesiae et huius Ap. Sedis causa, et quanto studio sis incensus ad eiusdem Ecclesiae et Sedis iura strenue tuenda ac propugnanda. — Ne desinamus, dil. fili noster, ferventissimis precibus dies noctesque Deum O. M. exorare, ut exurgat et iudicet causam suam, ac praesentissimo suo auxilio adsit nobis, adsit Ecclesiae, et huius Ap. Sedis hostes humiliet, eosque de iniquitatis via ad iustitiae salutisque tramitem reducat. —

3. *Eppo Nitriensi dd. 17. Iul. 1862.* Tuas libenter accepimus literas Calendis huius mensis datas, atque intimo erga nos et hanc Petri Cathedram fidei, pietatis, et observantiae sensu conscriptas. Iisdem autem significas, ven. frater, te ardentissimo flagrasse desiderio, nisi adversae valetudinis incommoda obstitissent, veniendi ad nos, ut praesens esses solempni plurium Sanctorum canonisationi, quam Deo auxiliante cum summa ven. fr. catholici orbis sacrorum Antistitum frequentia et maximo animi nostri gaudio die 8 proximi mensis Iunii celebravimus. Hinc *disertissimis verbis profiteris, te ex animo iis omnibus adhaerere, quae ven. fratres sacrorum Antistites Romae commorantes die festo Pentecostes huius anni obsequentissimis et amantissimis suis literis ad nos datis praeclaro sane ac miro consensu palam publiceque declarare vehementer gloriati sunt.* Namque tui sensus omni ex parte plenissime congruunt cum sensibus, qui ab eisdem sacrorum Antistitibus per commemoratas literas splendide expressi fuerunt. Gratissima quidem nobis accidit huiusmodi tua declaratio, catholico Antistite plane digna, quae luculenter ostendit, quam vehementer tibi cordi sit catholicae Ecclesiae et huius Ap. Sedis causa, et quo egregio studio sis animatus ad

ipsius Ecclesiae et huius Ap. Sedis iura strenue tuenda ac propugnanda. Cum vero te minime lateat, quo acerrimo sane bello Dei hominumque hostes sanctissimam nostram religionem divexent, quibusque nefariis omnis generis artibus omnium animos mentesque corrumpere connitantur, iccirco nihil dubitamus, ven. frater, quin divino auxilio fretus pro eppali tuo zelo contendas ipsius religionis rationes impavide defendere, tuique gregis incolumitati accurate consulere, et impiis adversariorum consiliis et machinationibus animose obsistere. Perge autem una cum tuo Clero populoque fidei Deum O. M. indesinenter orare et obsecrare, ut exurgat et iudicet causam tuam, ac praesentissimo suo auxilio adsit nobis, adsit Ecclesiae suae, et omnipotenti sua virtute omnes Ecclesiae et huius Ap. Sedis inimicos humiliet, eosque de iniquitatis via ad iustitiae salutisque semitas reducat.

4. *Eppis provinciae Venetae dd. 23. Aug. 1862.* Magna nos affecerunt laetitia literae vestrae iucundissimae, in quibus non minus consvetae vestrae pietatis quam singularis in hanc S. Sedem fidei ac devotionis sincera argumenta edidistis. *Iis enim, quae Antistites quamplures ex orbe universo circa nos congregati, quaeque alii fratres pene innumeri literis suffragioque suo firmaverunt, vestra etiam venerabilis auctoritas accessit,* ut quaecunque in coetu sanctissimo expressa et signicata fuerunt, nullius aut arte eludantur, aut disputatione detrectentur, aut ausu temerario temerentur. Hinc in Ecclesiae et Ap. Sedis iuribus propugnandis et in gravissimo obeundo certamine adversus hostes catholici nominis et supremae huius Cathedrae vires nostras augeri et alacritatem adiici persentiscimus. Qua quidem in re procuranda et agenda pro viribus sicut et ceteros Ecclesiarum Antistites, ita potissimum fraternitates vestras (quae et praestantissime suis praesunt gregibus, et huic S. Sedi arctissime iunguntur) plane confidimus maximo nobis adiumento esse futuras. Porro iterum vos omnes istius regionis Praesules, quos speculatores nobiscum domui Israel Deus praefecit, et in partem sollicitudinis vocavit, hortamur, et iam in hoc incumbentes impellimus, ut opportune et importune arguere, atque increpare, et obsecrare, quemadmodum e re fore duxeritis, non omittatis, et, quod praecipuum est, ad anchoram tutissimam, Dei videlicet praesidium, confugiatis, quatenus ipse nobis vobisque spiritum consilii ad infringendam tan-

tam impiorum audaciam largiatur. Confidimus sane vos, ven. fratres, ea qua par est devotione desideriis hisce nostris obsequuturos, ut vel hoc nomine paternam nostram caritatem vobis magis magisque concilietis, in cuius pignus apost. bened. etc.

5. *Eppo Nitriensi dd. 20. Oct. 1862.* Cum tua gratissima epistola die 28. proximi mensis Sept. data, ac nuper nobis red-dita libenter accepimus literas ab universo istius tuae Nitriensis dioecesis Clero V Cal. huius mensis ad nos scriptas. Quae quidem literae non mediocre solatium et consolationem nobis attulerunt inter maximas nostras acerbitates. *Namque ex eisdem literis magis magisque intelleximus, ipsum Clerum egregiis tuis sensibus animatum nos et hanc Petri Cathedram singulari fide, amore, et veneratione prosequi. Atque etiam novimus, quo acerbo Clerus idem conficiatur moerore propter nostras angustias excitatas a Dei hominumque hostibus, qui nefariis cuiusque generis molitionibus teterrimum catholicae Ecclesiae, huic Ap. Sedi, nobisque inferunt bellum, et omnibus divinis humanisque proculcatis iuribus civilem nostrum eisdemque Sedis principatum omnino destruere volunt. Hinc idem Clerus sacrilegos quosque et infandos inimicorum hominum ausus detestans nihil potius habet, quam reiicere et damnare omnes praesertim errores a nobis in consistoriali nostra Allocutione die 9 elapsi mensis Iunii habita damnatos et proscriptos, atque ex animo adhaerere iis omnibus, quae ven. fratres catholici orbis sacrorum Antistites occasione solemnisi plurium Sanctorum canonisationis a nobis celebratae Romae die festo Pentecostes huius anni commorantes in suis praeclaris literis ad nos datis mira sane consensione palam publiceque declarare vehementer gloriati sunt.* Itaque, ven. frater, tuum erit eidem Clero significare, gratissimos nobis fuisse huiusmodi egregios eius sensus omni certe laude dignos. Atque etiam ipsum tuae dioecesis Clerum certiore facies de nostra paterna in eum caritate, deque apost. benedictione, quam illi toto cordis affectu impertimus. Neque omittas eidem Clero manifestare, nostris in votis esse, ut ipse calamitosissimis hisce christianae civilisque reipublicae temporibus te duce suam omnem operam maiori usque studio impendat in catholicae Ecclesiae causa tuenda, in propriis ministerii muniis sedulo, scienter, sancteque obeundis, in animarum salute procuranda, atque in adversa-

riorum insidiis detegendis, erroribus refellendis, conatibusque reprimendis. Ne desinas una cum eodem tuo Clero populoque fidei Deum O. M. etc.

6. *Aeppo Colocensi* dd. 25. Oct. 1862. Significationes obsequii et devotionis tuae erga Ap. Sedem literis egregiis expressas summa animi nostri iucunditate perlegimus. Eo vero gratius et acceptius habuimus testimonium illud religionis tuae, quod sententiam inibi comprehensam Suffraganeis etiam Eppis tuae provinciae communem esse confirmas. *Gratulamur sane, quod auctoritate quoque et suffragiis vestris rata et firmata sint ea omnia, quae alii ven. fratres quamplures coram nobis elapso Iunio mense exposuerunt, aliique innumeri accessione sua multiplici literarum testimonio sanxerunt.* Luculenter enim demonstrat haec inter Pastores Dominici gregis mira consensus: ita Deum Ecclesiae suae adesse praesentem, ut sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion, acerbitem temperet doloris nostri, animumque multis de causis afflictum svavissime consoletur. Quod vero constantiae illi, qua nos Deus muniri iubet, stimulos et alacritatem addere contendatis, in eo pietatis vestrae indicium et indubium fraternae caritatis agnoscimus argumentum: adeoque rogamus, ut precibus et obsecrationibus vestris subsidium nobis divinitus imploretis, ut ea, quae Deo placita sunt, iugiter perficiamus. —

7. *Vicario Capit. Utinensi* dd. 22. Nov. 1862. Ingenti affecti sumus laetitia acceptis literis tuis obsequentissimis, quibus prosequeris officio tuo testimonium devotionis et pietatis erga nos et apostolicam Cathedram, quod Ecclesiastici viri istius archidioeceseos egregio scripto exhibuerunt. Plane dum nonnulli ex iis miserrime ministerii et dignitatis obliti partibus studeant inimicorum Ecclesiae, magno nobis solatio est prospicere, in aliis innumeris zelum excitari, religionem augeri, caritatem inflammari, quod reapse in se ipso contigisse praedictus Clerus Utinensis paestantissime demonstravit. *Id sane, quod Ap. Sedi magno est honori, ad decus etiam totius pertinet Catholicae Ecclesiae, quam in arcta fidei et caritatis coniunctione constitui Divinus eius conditor voluit.* Haec autem connexio, ut verbis utamur S. Leonis M. praedecessoris nostri, totius quidem corporis unanimatem requirit, sed praecipue exigit concordiam sacerdotum. (Ep. ad Anast. Thess.) Quamcumsum-

mopere cordi habere et te et clerum archidioeceseos huius videamus, virtutem vestram meritis efferimus praeconiis, et vobis pontificiam caritatem nostram ultro ac libenter profiteamur. Eius porro caritatis indicium certissimum, et solide felicitatis omen apost. benedictionem etc. Datum Romae die 22. Nov. 1862.

851.

Declaratio Catholicorum Germaniae Aquisgrani congregatorum pro integritate ditionis pontificiae. 1862.

MON. — — 4. *Die Katholische Versammlung erneuert den im vorigen Jahre zu München erhobenen Protest gegen die Beraubung des Heiligen Stuhles. Sie fordert für den heil. Vater den Vollbesitz seiner weltlichen Herrschaft zurück, wie die göttliche Vorsehung sie ihm gegeben, und ihm kraft des Völkerrechtes und heiliger Verträge gebührt, und bekennt sich feierlich zu den Grundsätzen, welche die in Rom versammelten Bischöfe in ihrer Adresse an Pius IX ausgesprochen haben.* 5. Die Versammlung sieht in der Existenz des sogenannten Königreiches Italien einen die ganze europäische Ordnung bedrohenden Sieg der Revolution; sie beklagt daher auf's Tiefste die Anerkennung, welche dasselbe theilweise erlangt hat, und dankt den Fürsten und allen Männern, welche sich dieser Anerkennung widersetzt haben. 6. Durchdrungen von der innigsten Liebe zum deutschen Vaterlande protestiren die hier versammelten Katholiken gegen die Verleumdung, dass sie, die man mit dem Schlagwort ‚Ultramontane‘ verdächtigt, nicht gute Patrioten seien. Sie rufen die grosse deutsche Vergangenheit von Carl dem Grossen an zum Zeugniss dafür auf, dass die Ergebenheit gegen den heil. Stuhl zu keiner Zeit die Grösse und Herrlichkeit des Vaterlandes beeinträchtigt hat. — 9. Die kath. Generalversammlung angesichts der fortdauernden Bedrängnisse des heil. Vaters Papst Pius IX und der sich täglich steigernden Bedürfnisse zur Aufrechthaltung seiner Würde, Freiheit und Unabhängigkeit, erklärt die Leistung des Peterspfennigs als ein

unter den gegenwärtigen Zeitverhältnissen vorzüglich gutes Werk, in welchem der Katholik nicht nur die Pflicht christlicher Barmherzigkeit übt, sondern zugleich seinen Eifer für den heil. Glauben und seine Liebe zur Kirche und zur Freiheit offenbart; sie fordert desshalb alle Mitglieder der kath. Vereine auf, in der Leistung des Peterspfennigs nicht nur selbst fortzufahren, sondern auch dafür bei Anderen nach Möglichkeit zu wirken.

852.

Iterata protestatio S. Sedis adversus confiscationem bonorum eccles. et Regularium in ditionibus a Rege Pedemontano usurpatis. 1862. (Ex ital.)

MON. Studium rapinae revolutionariis guberniis proprium, omni tempore se manifestum reddidit bello, Ecclesiae, ad eripienda eidem temporalia bona indicto. Expulsio religiosorum e suis claustris, in suos proprios fines dein convertendis, et bonorum ad eos pertinentium usurpatio, et in genere proprietatis Ecclesiae occupatio, et quo desuper arbitrarie disponi possit, eius ut Status proprietatis declaratio efficiunt systema ad destructiva revolutionis principia conformatis guberniis pronorma deserviens. Cum similibus antiquorum guberniorum excessibus perfecte et peculiariter concordat agendi ratio gubernii illius, quod sua nunquam excusabili invasione immutabilibus iustitiae legibus enorme vulnus inflixit, respectivorum legitimorum principum iura conculcavit, taliterque plures Italiae Status sibi subiecit. Arbitrarii ausus praedatorii eiusdem regiminis relate ad bona ecclesiastica adeo hostiliter per illud tractatarum, et dispulsarum corporationum patrati, ansam prae-buerunt Notae, per infrascriptum Cardinalem Status secretarium ad inclyta Corporis diplomatici apud S. Sedem existentis membra, in Aprili a. p. directae, scopo eo: ut tam earumdum provinciarum incolae, quam exteri ad invaliditatem respectivorum actuum attenti reddantur, et ab acquisitione memoratorum bonorum, per dictum regimen medio sic dictae Cassae ecclesiasticae venui expositorum retrahan-

tur. Hoc respectu infrascriptus praecipue attigit, quantopere iniusta sit ex obtutu iustitiae et honestatis ea ratione oblata venditio, quae contractibus inniteretur super proprietate tertii iniuste spoliati ineundis. Reflexit porro ad notissimas leges canonicas, quae ad tuendum et inviolate conservandum Ecclesiae patrimonium, censuris, aliisque severis poenis afficiunt tam usurpatores ipsos bonorum ecclesiasticorum, quam et eos, qui ad spoliationem hanc quacunque demum ratione influxerunt. Exposuit una, qualiter universus orbis, quoad eiusmodi emtiones, solemnibus Pontificis verbis in Allocutione diei 17. Dec. a. p. attentus redditus fuerit, in qua Allocutione, Sua Sanctitas contra proiectatam ecclesiasticorum bonorum venditionem quæsta et protestata est, totumque id reiecit, pro nullo et irrito declaravit, quidquid pro detrimento ecclesiasticarum corporationum, et ad eas pertinentium possessoriorum sine respectu ad sacra iura, et inviolabile Ecclesiae patrimonium per usurpatorium regimen iam decretum fuerat, aut decernendum deinceps erat. E declaratione hac clare deducitur gravitas, et absoluta nullitas emtionis bonorum per eum distrahendorum, qui illa contra omne ius usurpavit. Quia tamen in obversum iustarum per augustum Ecclesiae Caput interpositarum protestationum gubernium illud, quod iniustae huius spoliationis planum confecerat, etiam effectuationi illius insistit, et in huius sequelam varios distrahendorum Ecclesiae bonorum modos adhibet, universalemque dictorum bonorum confiscationem, ad alleviandam iam determinatam alienationem facere intendit, hinc infrascriptus necessitatur praesenti Nota ad molestum hocce negotium reverti, novitusque nomine SSmi Patris declarare: quod *omnis, cum usurpatorio regimine respectu eorumdem bonorum contractum initurus, sive illa venui exponantur, sive in perennem arendam locentur, aut vero creditoribus eiusdem regiminis instar Cautionis et hypothecae tradantur, aut secus oppignorentur vel alienentur, complex attentati ad legitimum ius alienum patrati, et sacrilegae violationis bonorum Ecclesiae efficiatur, taliterque in memoratas canonicas censuras incidat, et in conformitate praefatae sollemnis praecautionis SSmi Patris contractus prorsus invigerosos possideat*, SSmo Patre dictae praemonitioni plenam adprobationem hic quoque impertiente. Scopo hoc pro generali cynosura, et ut omnibus subterfugiis via praeccludatur, declarat idem SSmus

Pater, quod ecclesiasticae corporationes, et instituta, et omnes in genere Institutiones, contra iustitiam depraedatae, plenum suum ius ad bona sibi iam erepta, aut in futurum iniuste eripienda retineant, et quod Ecclesia nunquam cessatura sit eorum restitutionem ab illegitimis possessoribus urgere. — Romae 6. Aug. 1862. Card. Antonelli.

853.

S. Poenitentiaria declarat: personas, quae documenta de abdicando a Romano Pontifice civili principatu subscribunt, excommunicationi obnoxias esse. 1862.

INTR. Quaestioni ac decisioni huic occasionem dedit famosa provocatio Caroli Passaglia Ex-Iesuitae ad Clerum: ut documentum de abdicando per Papam civili Principatu ab se confectum et in suis ephemeridibus vulgatum atque defensum subscriptione sua muniat. Cuiusmodi provocationi responderant quidem satis multi ex inferiore Clero, verum paulo post magna illorum pars subscriptionem retractavit.

MON. *Quaestio S. Poenitentiariae proposita*: Quidam Confessarius — proponit casum sequentem: Ab aliquo tempore vulgantur scripta documenta, in quibus Summus Pontifex requiritur, ut civili principatu sponte se abdicet. Quaeritur: an personae, quae simile documentum subscriptione sua firmant, in excommunicationem aliasve poenas per Summos Pontifices in apostolicis Constitutionibus ac literis promulgatas incident?

Responsum sive decisio S. Poenitentiariae. Sacra Poenitentiaria praefato dubio mature perpenso rescribit *affirmative*. Romae, die 6. Oct. 1862. A. M. Card. Cagiano, M. P. — A. Rubini, Secr.

Monumenta anni 1863.

854—856.

Brevia Pii IX ad nonnullos Praesules de ditione pontificia. 1863.

MON. 1. *Eppo Transsilvaniensi.* Inter ea, quae tempore hoc calamitosissimo magnalia divinae protectionis in Ecclesiam ostenderunt, principem plane locum tenuit *mira concordia, et consensio singularis, qua Antistites omnes catholici orbis supremae huic Cathedrae veritatis adhaeserunt.* Cumque studium illud unitatis et caritatis a Pastoribus etiam in Clerum inferiorem egregie propagaretur, concentus quidam undique personuit, qui intacta servandaque iura Sedis Apost. et damnandos illius hostes conclamaret. Amplissimae Dioecesis tuae Clerus nemini concedens pietate et devotione in Principem Apostolorum et nos, qui licet immeriti illius sedem occupamus, egregie pro virili parte eo officio perfunctus est. Literae, quas nobis tradendas curasti, pulcherrimum erunt religionis et fidei Transsylvaniae tuae monumentum, quod cum ad levandum dolorem nostrum vehementer contulit, tum etiam ad decus Ecclesiae universae maxime pertinebit. Omnes igitur, qui nobile illud fidelitatis suae testimonium ediderunt, et, si fieri possit, singulos optamus ut certiores reddas de praecipua caritate nostra gratoque animo, quo eorum vota et significationes accepimus. Iure enim ac libenter ad eos convertere possumus ea verba, quibus praedecessor noster SS. Leo fidelium studium erga se commendabat: ‚Gaudeamus, dilectissimi, religioso vestrae dilectionis affectu, et Deo gratias agimus, quod in vobis pietatem christianae unitatis agnoscimus.‘ (Serm. 3.) Demum sicut nos indignos pro beati Apostoli reverentia mens filiorum amantissimorum veneratur, sic et nos

illius verbis gratiam vobis et pacem multiplicari adprecantes, benedictionem apostolicam tibi primum, ven. frater, dignitate et exemplo prae-eunti, tum ceteris omnibus zeli tui aemulatoribus, cunctisque fidelibus tuae vigilantiae concreditis peramanter impertimur. Datum Romae die 14 Febr. 1863.

2. *Eppo Wesprimiensi.* Cum plurimis artibus, praesertim vero scriptis pravisque doctrinis catholica veritas, et iura Sedis Apostolicae ab impiis hominibus impugnentur, summopere expedit excitari studia Pastorum Ecclesiae, ut quisque gregis dominici partem sibi concreditam ab errorum contagione arcere contendat. Quare libentissime excepimus epistolam tuam, adiectasque literas pastorales, quae novum zeli et religionis tuae nobis exhibuere argumentum. Dum autem ex intimo corde pro iis, quae a te gesta sunt, gratulamur, confidimus etiam labores, et conatus tuos exitum habituros optimum et fructus uberrimos parituros. Demum signum praecipuae caritatis nostrae apost. benedictionem, quam flagitas, tibi, ven. frater, clero et fidelibus tuae vigilantiae demandatis peramanter impertimur. Datum Romae die 14 Mart. 1863.

3. *Eppo Quinqueecclesiensi.* Nobis, qui paterna caritate omnes in Christo complectimur, nequit non esse iucundissima illa amoris vicissitudo, quam a fratribus et filiis nostris excipimus. Mirum itaque solatium angoribus nostris attulit ea sedulitas, qua occasione quavis arrepta caritatem vestram nobis testatam facere satagitis, atque alacer ille animorum assensus et obsequium, quo excipere profitemini quaecunque in iustitiae tutelam, in praesidium sanctissimae religionis nostrae, atque in defensionem iurium huius S. Sedis docemus ac promulgamus. Gratulamur vobis, quod in Synodum coacti hosce sensus, alias iam nobis proditos, quos singuli fovebatis, communi professione iterum confirmare volueritis, ut validiores inde duceretis vires sive ad adhaerendum semper constantius huic veritatis cathedrae, sive ad svadendum aliis idem obsequium, sive ad ceteras muneris vestri partes obeundas. Voce vestra ad Dominum clamate, eumque nobiscum exorate, ut hisce faveat consiliis, laborumque vestrorum fructui in populo vobis credito eiusmodi tribuat incrementum, ut nequitia tandem profligata, restitutoque iustitiae imperio compotes fieri possitis eius voti, quod vobis commune est cum universa christiana republica. Huius interim

rei auspicem ac simul pignus praecipuae in vos caritatis nostrae, Tibi, ven. frater, vobisque dil. filii, totique huius Dioecesis populo benedictionem nostram apost. peramanter impertimus. Datum Romae die 23 Sept. 1863.

857.

Eppi Neapolitani mala Ecclesiae in Italia illata dolentes, intimam suam cum Cathedra S. Petri unionem denuo profitentur. 1863.

MON. *Pio Papae IX. Pontifici Summo Augustissimo AEppi ac Eppi Neapolitani quod sacratissimo Domino et quod Benignissimo Patri.* Beatissime Pater, ad Sanctitatis tuae vestigia sacratissimo D. N. I. C. adventus tempore tertium iam per praesentes humillimas communionis literas venerabundi accedimus; at securi, testimonium reddente conscientia nostra non modo, sed et ipsa paterna voce tua, quae nuper auribus nostris intonuit, atque in corda nostra descendit sicut pluvia in vellus, et sicut ros matutinus in foenum campi, ne prius, quam evellatur, arescat. Siquidem tu, qui intelligis super egenum et pauperem, probe nosti, quot quantaque in Eppos ac universum ecclesiasticum ordinem desaeviant foris et intus pugnae et timores in hac praesertim meridionali Italica regione. Atqui ad ceteras misérias accessit hoc, quod adversarius Crucis Christi diabolus, qui sedibus suis pellere ausus est sanctos nolentes adorare bestiam, quae aperuit os suum in blasphemias, blasphemare nomen Dei, et D. N. I. C. atque eius in terris Vicarii, novissima hac tempestate altare contra altare erigere tentat, ac Eppos Eppis, Abbates Abbatibus, Vicarios Capitulares Vicariis superintrudere nititur, amovere scilicet Catholicos satagens, schismaticos autem promovere. Praesertim mare et aridam circuit, ut faciat suum aliquem Eppum, et cum fecerit, faciat cum gehennae filium duplo quam se. Quae nova hypocritica pugnandi ratio illud protulit personarum genus, utinam et non ex Clero, quae super dolorem vulnerum nostrorum addunt in diem. Hos pacidicos appellat Bernardus, sed non pacificos, pacem enim dicunt sed non fa-

ciunt, atque adeo sub nomine pacis bellum accendunt. Eppos enim isti sugillant, quasi nemine persequente fugiant, et quasi pacem gratis oderint, eo quod cum Apostolo ad illos continuo ingeminant: Quae conventio Christi et Belial? Sed vivit Dominus, qui deducit ad inferos et reducit, et non patitur nos absque consolatione tribulari. Ecce vox tua testificatur, quod nos Beatitudini tuae, h. e. Petri Cathedrae consociati tecum colligimus in Domino, non dispergimus; et quemadmodum te ad Calvariae montem cum Cruce Domini tam fortiter tamque mirabiliter ascendentem nos quoque, prout singulis dat Dominus, sequi continuo adnitimur, ita tecum quaecunque veritatis magister doces, una voce docemus; quaecunque fidei defensor damnas, damnamus; et quibus impavidus ecclesiasticae disciplinae vindex anathema dicis, anathema renunciamus. Hoc quidem de nobis testificari dignatus es; et scimus, et credimus, quia verum est testimonium tuum. Quas ergo gratias pro tanta dignatione referemus tibi, Beatissime Pater? Genua flectimus ad Deum ac Patrem D. N. I. C. illum suppliciter deprecantes, ut per merita Nativitatis eius, et Beatae Mariae semper Virginis Immaculatae intercessionem fiat tandem in terra nostra angelica illa partitio, qua gloria Deo, et pax hominibus nuntiatur; et te, Iesu Christi D. N. Vicarium, nobis atque Ecclesiae Catholicae bono ad permultos annos incolumem sospitemque servet; et videas bona Ierusalem omnibus diebus vitae tuae pretiosissimae. Interim pedes tuos deosculamur, atque apost. benedictionem, gratiarum omnium pignus, humillime efflagitamus, Neapoli in die Expect. Partus B. M. V. 1863. (*Subscripti 66 Praesules et 10 Vicarii Capit.*)

858.

Sacra Congregatio Rituum declarat: prorsus illicitum esse, quamcunque sacram functionem, signanter illam de **Unione Italiae** gratiarum actoriam, absque indultu Ordinarii peragere. 1863.

MON. Quum sacrum Poenitentiariae Apostolicae tribunal per literas encyclicas datas die 12 vertentis mensis et anni

communicaverit Eppis et locorum Ordinariis, *illicitum prorsus esse hymnum Ambrosianum 'Te Deum' canere in die anniversaria sic dictae Italicae Unionis, siquidem de impio et sacrilego facinore contra omnes iustitiae leges perpetrato gratiae Deo agerentur*, nonnulli ecclesiastici viri a Sacra Rituum Congregatione declarari postulaverunt, an absque Eppi vel Ordinarii placito ad redimendam quamlibet vexationem id saltem praestare possint sub praetextu Constitutionis a Gubernio Subalpino concessae? Sacra porro Rituum Congregatio nomine et auctoritate SS. D. N. Pii Papae IX expresse monet quoscunque ecclesiasticos viros, *non modo hanc praesentem, verum etiam nullam sacram functionem publice peragi posse absque venia Ordinariorum*, ad quos sacras functiones indicere pertinet, prout pluries eadem S. Congregatio decrevit. Romae die 23 Maii 1863. C. Ep. Port. et S. Ruf. Card. Patrizi, S. R. C. Praef.

859—861.

Triplex decretum S. Congregationis Rituum, et S. Inquisitionis circa preces pro Rege in usurpatis Italicis regnis qualiter absolendas. 1863.

MON. 1. *Decr. I.* Quamvis in Missali Romano Feria VI in Parasceve appositae conspiciantur — orationes pro Rege, et eodem pariter modo de eo mentio fiat sequenti Sabbatho Sancto in praeconio paschali: attamen inhibitum omnino est tum in officiis illorum dierum, tum in Canone Missae, tum denique in ceteris liturgicis orationibus, quoties eadem recurrit sigla, (N. N.) nomen cuiuscunque Regis vel Imperatoris specialiter apponere, nisi data a S. Sede facultate. Quapropter SS. Dominus noster Pius Papa IX expresse mandavit, ut iisdem perdurantibus temporum circumstantiis in Ecclesiis Regni utriusque Siciliae feria 6 in Parasceve orationes pro Rege omnino retineantur, et sequenti Sabbatho S. praeconio paschali finis imponatur per verba: *regere et conservare digneris.* Contrariis quibuscunque non obstantibus. Romae, die 5. Mart. 1863.

2. *Decr. II. ad Caietanum Guerrassium Decanum Capellae Regiae Neapolitanae.* Quovis destitutus iure, imo arbitrario omnino quasi Ordinarii polleres facultatibus, initio huius anni 1863 proposuisti typis cusum, Ordinem divini officii ad horas canonicas, et ad Missae sacrificium quotidie servandum in prima regali capella palatina Neapolitana, totaque regali iurisdictione, veluti immemor esses, post mortem AEppi Naselli Capellani maioris in regno utriusque Siciliae, per decretum S. Sedis personas cum ecclesiis et locis omnibus regii cleri Neapolitani subiectas fuisse iurisdictioni Ordinariorum dioecesium, in quibus morantur, ac proinde iuxta Calendarium dioecesanum horas canonicas ipsi persolvere tenentur, ut oneri divini officii persolvendi satisfaciant. Et ut indubie appareret, quo spiritu adductus hunc librum te publicasse gratis, in ipsa fronte libri scribere non dubitasti: „editus mandato regio“, quasi Ecclesia in proponenda ministris suis sacrae liturgiae distributione a seculari auctoritate pendere deberet! Intus vero illegitimum hunc ordinem divini officii haec adnotata conspiciuntur: „pag. 11. sub die 1. Febr: *hoc mane fit publice S. Cruciatæ pro curr. a. 1863.* — p. 16. sub die 14 Mart.: *hoc mane ob diem natalem Regis nostri Victorii Emanuelis precatur Deum, ut una cum regno Italico prosperetur; idcirco cum in missa tum aliis solemnibus functionibus additur oratio: Quaesumus, Omnipotens Deus, ut famulus tuus Victorius Emanuel rex noster, qui tua miseratione suscepit Italiae regni gubernacula etc.* — pag. 21. sub die 3. Apr. feria nimirum 6 in Parasceve: *Orandum erit pro seren. rege nostro Victorio Emanuele, et dicendum ut sequitur: Oremus et pro religiosissimo rege nostro Victorio Emanuele, ut Deus etc. Respice propitius ad Italiae regnum etc.* — eadem pag. Sabbatho S. ad praeconium paschale: *Respice etiam ad religiosissimum regem nostrum Victorium Emanuelem etc.* — tandem pag. 30. sub die 6 Iunii: *Crastina die, cum recurrat commemoratio Unionis Italicae, dicit: Te Deum in omnibus ecclesiis regalis iurisdictionis, et in fine additur oratio pro rege: Quaesumus etc.*“ Porro quamvis in Missali Romano feria VI in Parasceve appositae conspiciantur sub sigla N. N. orationes pro rege, et eodem pariter modo de eo mentio fiat sequenti Sabbato S. in praeconio paschali: attamen inhibitum omnino est tum in officiis illarum dierum, tum in Canone Missae, tum denique in ceteris

liturgicis orationibus, quoties eadem recurrit sigla, nomen cuiusunque regis vel imperatoris specialiter apponere, nisi data a S. Sede facultate. Hinc ea singula, quae inexcusabili ausu, et contra Ecclesiae leges in eodem ordine divini officii typis mandasti, dum ob oculos habuit SS. Dnus noster Pius Papa IX, illico praecepit tibi iniungi per praesentes literas, ut quacunque cunctatione remota recuperes exemplaria omnia et singula huius ordinis divini officii sub poena a reluctantibus incurrenda non satisfaciendi oneri divini officii persolvendi, aliisque ab eccles. legibus inflictis. Et quoniam dubitari nullo modo potest, te per eiusmodi factum incurrisse censuras, et eccles. poenas illas, quas praeter alios Romanos Pontifices in sua Constitutione, Quum SS. Euch. Sacramentum' enumerat s. m. Clemens Papa VIII, ne tardes, quaeso, consulere conscientiae tuae, ut divinae indignationis ultionem effugere possis. Romae, die 12. Mart. 1863.

3. *Decretum S. Rom. et univ. Inquisitionis adversus eundem Decanum. 1864.* Sacerdos Cai. Guerrassio pertinax in exercenda temere omnino et absque ullo iure Capellani maioris in regno utriusque Siciliae iurisdictione, quasi illa adhuc extaret, contra ac ab Apost. Sede statutum est, et insordescens censuris ob ea praesertim contractis, quae habet in libello iam denuo typis edito, cui titulus: 'Ordo divini officii etc.', decreto huius supremae et universalis Inquisitionis sub feria IV die 4 Maii huius anni consuetis in Urbe locis affixo et publicato formaliter monitus fuit, ut ab ecclesiasticae iurisdictionis usurpatione se illico prorsus abstineret, omnia et singula praedicti libelli iam evulgata exemplaria recolligeret, et scandalum datum tolleret. — Quum tamen in contemnenda apostolica auctoritate contumaciter obfirmatus nec decreto S. Congregationis obtemperaverit, nec ullum dederit resipiscentiae signum, idcirco de mandato eiusdem supremae Congr. S. R. et Univ. Inquis. praesenti decreto — denunciatur, sacerdotem Cai. Guerrassio incidisse in poenas excomm. maioris latae sententiae, et privationis omnium et singulorum beneficiorum eccles. — et in alias poenas criminibus ab ipso patratas inflictas a sacris Canonibus, Apost. Constitutionibus, et Generalium Conciliorum decretis, ac proinde declaratur ipsum Cai. Guerrassio sic denunciatum ab omnibus Christifidelibus evitandum esse et evitari debere. Datum Romae die 9. Aug. 1864.

862—865.

R e s c r i p t a S. Poenitentiariae Apost. circa
 quaestionem: num licitum sit devotionem gratiarum actoriam in provinciis per gubernium Subalpinum usurpatis asservare? 1863.

MON. 1. *Rescr. dd. 12. Maii 1863.* Sacra Poenitentiaria super eo interpellata, an occasione proclamati intrusi Gubernii aut alia analogi, canere liceat ‚Te Deum‘? usque 10 Dec. 1860. respondebat negative. Successive quaesitum est: an possit hymnus dictus cani Dominica prima Iunii adminus a Clero provinciarum Sardinicarum, ubi iam antehac cum ritu religioso celebrabatur festum *Statuti*? et hic quoque responsum fuit dd. 17. Maii 1861. negative, ideo, quod Dominica illa haud amplius celebretur festum antiquum *Statuti Subalpini*, sed agatur de celebrando festo per gubernium recentius constituto, ut nimirum festivitas *Unitatis Italicae* et *Statuti* ad occupatas provincias extensi instituantur: factum tantis iniquis usurpationibus completum, et a SSmo Dno per Allocutiones ac Literas Apostolicas solemniter reprobatum et damnatum! Postquam responsa haec divulgata fuissent, existimabatur, nullum amplius super hoc puncto suboriturum esse dubium. Ast frequentes, qui ad S. Sedem formantur, recursus clare indicant, non tantum fidelibus sed multis etiam de Clero suprafatas declarationes non esse notas. Ipsi recurrentes secus laudem merentur, quippe demonstrant, pro sua magistra agnosci Cathedram Petri, cui Iesus Christus potestatem tribuit pascendi non minus agnos quam oves. Et cum difficile foret respondere cunctis in particulari, hinc opportunum censebatur fore medium, exhortandi locorum Ordinarios, ut super hoc puncto Clerum et fideles debite instruant, communicando illis praevia responsa, secundum quae se dirigant; cuiusmodi res eo facilius poterit in effectum deduci, quod non existat lex, quae ad celebrandum dictum festum cum decantatione hymni ‚Te Deum‘ stringeret. Quodsi autem metus cuiuspiam mali ex abusu Potestatis orituri subversatur, oportet meminisse cun-

ctos, quod metus, dum de re illicita agitur, haud excuset. Expediendū etiam erit, si praelaudati Ordinarii Clerum suum reflexerint ad ea, quae SS. D. Pius Papa VII in paribus adiunctis scripserat Eppis dd. 22. Maii 1808: „non licere Eppis aliisque pastoribus ac ecclesiasticis procedere ad cantum hymni ‚Te Deum,‘ si quando praescriberetur per ordinationes gubernii invasoris; nam praeterquam quod ad sphaeram laicae potestatis non pertineat, publicas preces propria auctoritate praescribere, in hoc casu insuper ad incompetentiam potestatis accederet manifesta inconvenientia obiecti, per quam religionis actus graviter profanaretur; cum enim omne canticum spirituale, ac praesertim Ambrosianum sit expressio iubili, ob id ipsum pro laetis solemnitatibus aut aliis publicae laetitiae occasionibus reservatum, ipsa eiusdem decantatio vel manifestaret vel mentiretur sacro publicoque actu sensum, prorsus oppositum illi, quo subditos ac filios Ecclesiae ex incidenti funestissimi, qui praecessit, eventus, et e violentis aequae ac iniustis occupationibus animatos esse oportet.“ Sacra igitur Poenitentiaria, conformiter etiam ordinibus a S. Patre acceptis, quibusvis Ordinariis impense commendat, ut supremas has decisiones publicent, admonendo cunctos, ne se sinant seduci a novis doctrinis, quae periculosis his temporibus in agro dominico seminat inimicus homo, sed mente ac corde S. Sedi uniti persistent, quam Deus in civitate hac tamquam lucidum sidus salutis in medio tenebrarum mundi posuit, et ad quam, ut S. Cyprianus ep. 55. ad Cornelium PP. scribebat, humana perfidia non habet accessum. Adnitantur ad viam rectam revocare seductos, confirmare vacillantes, animareque rememoratione eius, quod S. Ioannes Chrysostomus dicebat populo suo, dum ipsi persecutores exilium comminabantur: ‚Multi quidem fluctus et undae immanes, sed submergi non veremur, quia supra petram stamus.‘ Super omnia autem non cessent iis commendare, quod S. Pater in quibusvis suis Allocutionibus commendat, sanctam quippe orationem, velut coeleste scutum ad superandas quascunque tribulationes, et efficacissimum medium flectendi Deum, ut imperet ventis et mari, revehatque optatam tranquillitatem. Datum Romae e S. Poenit. die 12. Maii 1863.

2. *Rescr. dd. 28. Maii 1863.* SSmus D. N. Pius Papa IX vices gerens illius Boni Pastoris, qui deperditam ovem peramanter quaesivit, eamque repertam atque suis humeris imposi-

tam gaudens ad ovile retulit, maiori in dies sollicitudine agitur inveniendi illos Ecclesiasticos, qui studio novarum rerum abrepti, ac proprii officii immemores magno Christifidelium scandalo ac propriae salutis discrimine a via veritatis aberrant. Quamvis enim *maxima pars, eorum praesertim, qui timore aliquo compulsi aut fallacibus verbis decepti perduellium doctrinis adhaeserant, aut supplicibus libellis pro inducendo Romano Pontifice ad dimittendum temporale dominium captiose ab aliquo militiae ecclesiasticae desertore speciatim exaratis subscripserant, cognita fraude errorem suum sincere eiuraverit*, facilemque veniam ab Apost. Sede iam assequuta fuerit: nonnulli tamen adhuc remanent, qui ambulantes in vanitate sensus sui, tenebris intellectum obscuratum habentes, et alienati a viis Domini non vident, quod est omnibus perspicuum; infensissimos scilicet ss. Religionis nostrae hostes sub vanae libertatis specie ac nationalis independentiae praetextu humana quaeque ac divina subvertere, Ecclesiaeque Catholicae bellum inferre teterrimum, eique extremam, si fieri posset, moliri ruinam. Cum iis porro, qui pertinaciter adhuc propugnare contendunt, quod iamdiu fuit a Sede Apostolica et ab Eppis Catholicis solemniter reprobatum, severius agendum foret: verum SSmus Dominus Christi caritatis memor et humanae fragilitati, quantum fas est, indulgere cupiens iussit, ut locorum Ordinarii remisso paulisper rigore poenarum, quibus huiusmodi Ecclesiastici mulctandi essent, eos adhuc benigne ac caritative pertractent, mediisque omnibus, quae zelus animarum, et prudentia suggesserit, in bonam frugem et ad debita officia revocare, ostensa potissimum ac proposita venia, misericorditer adnitantur. Quisque autem facile novit inter eiusmodi media esse praecipue recensenda spiritualia exercitia, quae tum per se ipsa tum ex divina gratia magnam ad corrigendos animos et ad scandala reparanda vim habent. Quamobrem iis in dioecesibus praesertim, in quibus a Clericis eadem exercitia laudabili consuetudine quotannis peraguntur, neque ullam proinde admirationem aut poenae suspicionem excitant, maxime optandum est, ut praefati ecclesiastici simul cum aliis probis sacerdotibus ad ipsa exercitia paternis hortationibus invitentur, ut ibi ad impetrandam reconciliationem opportune se praeparent. Quam ut facilius assequantur, Sacra Poenitentiaria iuxta mentem ipsius SS. Domini locorum Ordina-

riis facultates apostolicas ad sex menses duraturas communicat, quibus sive per se sive per alias idoneas personas ab eis deputandas recensitos ecclesiasticos, qui praesentibus rebellionibus approbationem, favorem, auxilium, et adhaesionem quoquo modo directe vel indirecte praestiterint, aut memoratis libellis subscripserint, et renunciationem dominii temporalis Summo Pontifici svadere praesumserint, postquam verae resipiscentiae signa exhibuerint, debitamque emisierint retractationem, a censuris et poenis eccles. propterea incursis absolvere, et cum eisdem super irregulitate ex violatione earundem censurarum contracta dispensare apostolica auctoritate valeant, iniuncta singulis pro modo culparum congrua poenitentia salutari, aliisque iniunctis de iure iniungendis. Ne autem ullius difficultatis praetextu a facienda praefata retractatione detineantur, Sacra Poenitentiaria declarat, eam quidem esse necessariam ad illatum scandalum reparandum, sed fieri posse iuxta discretam formam hisce literis adnexam aut aliam, prout circumstantiae personarum iudicio Ordinarii postulaverint, sive scripto, sive voce coram ipso Ordinario aut persona ab eo deputata, adeo tamen caute evulgandam, ut antequam poenitentes ad sacra publice accedant, fidelibus persvasum sit, eos fuisse cum ecclesia reconciliatos. Non dubitat profecto S. Poenitentiaria, quin haec summa SS. Domini benignitas praefatos sacerdotes ad resipiscentiam adducat; at si qui inventi fuerint adeo mente superba, ac duro corde, ut hasce Apostolicae clementiae voces audire recusaverint, nihil aliud restat, quam ut illis cum Ap. Paulo edicatur: quid vultis? in virga veniam ad vos. Primo quidem huiusmodi pertinaces removendi omnino sunt ab officio audiendi sacramentales confessiones, ac praedicandi Verbum Dei, ob periculum, ne venenatis doctrinis Christifideles inficiant, aut iam infectos in eis confirmant. Deinde si his omnibus spretis, ac Pastorum suorum monitionibus non auditis, in suis erroribus pertinaciter insordescant, sedulo ab Ordinariis locorum certior S. Poenitentiaria de illorum agendi ratione est facienda, ut per ipsam re ad SS. Dominum relata efficacioribus iuris remediis meritisque poenis contra illos procedi possit. Datum Romae in S. Poenit. die 28 Maii 1863. *Formula Retractationis.* Ego N. N. confiteor et affirmo, erroneum ac temerarium esse contradicere doctrinae ab Ecclesia manifestatae, neque posse sine gravi peccato recusari obse-

quium ac sinceram submissionem auctoritati S. Sedis debitam; eapropter igitur reverenter suscipio, meque conformo cunctis illius declarationibus, speciatim illis, quae respiciunt temporale dominium Summi Pontificis, quosuper suum sensum universus Eppatus Catholicus enunciavit.

3. *Rescr. particulare dd. V Cal. Iun. 1863.* Dilecto in Christo Petro Paulo Cubeddu Canonico Praesidi Capituli Eccl. Cathedr. Templensis salutem in Domino. Ex indubiis relationibus, quae ad Ap. Sedem pervenerunt, constat, *Thomam Muz-zetto, actualement Dioecesis Templensis Vicarium Capitularem, supplicem libellum Romano Pontifici directum exarasse, quo eidem Pontifici svaderetur, ut temporale Pontificum politicum gubernium sponte dimitteret, atque eidem supplici libello non-nullos e Clero adhaerentes subscripsisse.* Constat pariter, aliquos deinde ex dictis subscriptoribus errore cognito et poenitentia ductos pro suarum conscientiarum quiete ad sacramentalem confessionem accessisse. Confessarios vero apprime conscios, huiusmodi subscriptores ea ligari excommunicationis censura, cuius absolutio Apost. Sedi reservata est, eosdem opportuna facultatis defectu inabsolutos dimisisse. Constat denique, praefatum Vicarium Capitularem literis datis die 27. Mart. curr. anni memoratam confessariorum praxim non modo improbare, verum etiam in confessarios quoscunque, ut ab ea praxi recedant vel ei minime adhaereant, graves admodum poenas comminari. Porro sicuti praedictorum confessariorum praxim rectam ac laudabilem, memorati e contra Vicarii agendi rationem absonam et iniquam agnoscendam esse cuique patere potest, ita comminatas ab eodem Vicario poenas, si quae ob eam causam ferantur, irritas profecto ac nullius roboris etiam ab hac Ap. Sede habendas fore, nemo est qui non videat. Nos interim, qui S. Poenitentiariae curam gerimus, relicto super praemissis eo remedio, quod S. Congregationis Epporum et Regularium proprium est, ab eaque expectandum erit, ut pro nostro munere illorum, qui praefato libello subscripserunt, conscientiae tranquillitati meliori modo, quo fieri potest, consulamus, discretioni et caritati dilecti praefati Petri Pauli Gubeddu Canonici Praesidis Capituli Cathedr. Eccl. Templensis infrascriptas facultates ad annum duraturas committimus, quibus sive per se, sive per alios confessarios sibi benevisos pro foro conscientiae uti valeat:

1. Absolvendi a censuris et poenis ecclesiasticis subscriptores, de quibus in praemissis sermo est, postquam tamen opportunam retractationem ad evitandum scandalum peregerint, veraeque resipiscentiae signa exhibuerint, iniuncta congrua poenitentia salutari. 2. Cum iisdem super irregularitate, si quam insuper ex violatione censurarum contraxerint, misericorditer dispensandi. Datum Romae in S. Poen. V. Cal. Iunias 1863.

4. *Rescriptum eiusdem S. Poenit. de sic dicta declaratione Passagliana, cuius ope tam laici quam sacerdotes contra ditionem temporalem Rom. Pontificis semet enunciarunt. 1863.* *) *Quaestio:* Cum his miseris temporibus nonnulli tam laici quam sacerdotes proprium nomen dederint, vulgo „Indirizzo Passagliano“, quidam Parochus quaerit: 1. Quomodo se gerere debeat cum iisdem in articulo mortis constitutis et iam ab approbato sacerdote confessis, si ab eodem confessario ad alia sacramenta administranda vocatus fuerit? 2. Quid si moribundus sacerdos sit, et quotidie Missam celebraverit, specialiter si sensibus destitutus, nec signa dederit retractationis? *Responsum.* Sacra Poenitentiaria mature consideratis expositis, dilecto in Christo Parocho respondet ad primum: exigere debet retractationem, quae quidem fieri potest ab infirmo sive scripto, sive voce coram parocho aut confessario, loci Ordinario opportune communicanda, et adeo ante administrationem SS. Viatici caute evulganda, ut fideles sciant infirmum fuisse cum Ecclesia reconciliatum. Quodsi tempus ita urgeat, ut facta retractatio evulgari nequeat, satis erit, si infirmus sive per se, sive per parochum aut confessarium ante susceptionem SS. Viatici omnium scandalorum ab adstantibus veniam petat. Ad secundum: consulat probatos auctores. Datum Romae in S. Poenitentiaria die 6 Iunii 1863.

*) Vid. Introd. ad Mon. 853. a. 1862.

Pius IX PP. Eppo Tridentino gratulatur de
asservanda **solemnitate terseculari conclusi**
Concilii Tridentini. 1863.

INTR. Solennitas equidem, de qua hic sermo, non pertinet ad quaestionem de Statu civili Pontificio: quum tamen solennitas ipsa occasionem suppeditaverit, Eppis et sacerdotibus imo et fidelibus declarationem pro favore Civilis Principatus S. Sedis festive renovandi: praecipua Solemnitatis documenta hoc loco vulganda censuimus.

MON. Ingravissimis nostris acerbitatibus incredibilem laetitiam ac voluptatem cepimus, ubi novimus, ven. frater, susceptum a te fuisse consilium celebrandi solemni apparatu et pompa tertium secularem annum, ex quo ss. Tridentina Synodus istic fuit absoluta. Nihil certe nobis gratius, nihil iucundius, quam ut sancti et celeberrimi oecumenici illius Concilii recolatur memoria, quod a Romanis Pontificibus decessoribus nostris provide sapienterque indictum, convocatum, approbatum et promulgatum, ac maxima sapientissimorum Patrum frequentia, communi totius orbis ac Principum desiderio, summisque christianae reipublicae votis coactum tanto Ecclesiae Sanctae Dei usui, ornamento et praesidio fuit. Siquidem SS. Tridentina Synodus in Spiritu S. congregata eiusque afflatu permota, sanctissimas illas ac saluberriimas condidit leges, canones et decreta, quibus et catholicae fidei ac doctrinae veritas, dissipatis omnibus errorum tenebris, propugnatur, traditur, explanatur; et illorum praesertim temporum haereses damnantur ac profligantur; et ecclesiasticae disciplinae virtus confirmatur, et morum medicina, et christianae reipublicae salus maxime continentur. Itaque tibi summopere gratulamur, ven. frater, quod huiusmodi solemnitatem peragere constitueris, ac non possumus non probare tuum consilium, illam agendi hoc mense Iunio, ad evitanda incommoda, quae hyemali tempore appetente evenire solent, si ipsa sollemnitas die 4 futuri mensis Decembris haberetur, quo tertius secularis expletur annus, ex quo Concilium idem in ista Tridentina civitate fuit absolutum. Hinc pienssimis tuis desideriis perlubenter obsecundavimus tum quoad

plenariam indulgentiam, tum quoad alias facultates, quas hac occasione a nobis postulasti. Vehementer autem gaudemus, cum noscamus, plures S. R. E. Cardinales, ac ven. fratres tum Germaniae tum Italiae Sacrorum Antistites istuc se velle conferre, ut eidem solemnitati adsint, eiusque decus augeant. Ac summa animi nostri iucunditate accepimus, quanta alacritate et studio istius tuae dioecesis fideles, ac praesertim Tridentini cives suam omnem operam impendere laetentur, ut maiore quo fieri potest splendore haec celebretur solemnitas. *Quae quidem eo nobis gratior accidit, quod luctuosissimis hisce temporibus Dei hominumque hostes tot nefariis machinationibus Catholicam Ecclesiam eiusque veneranda iura, leges et instituta, cum maximo nostro et omnium bonorum luctu in infelici praesertim Italia oppugnare non desinunt.* Nostris quidem in votis est, ut ubique sedulo ac religiose serventur, quae a SS. Tridentina Synodo sapientissime definita ac statuta fuere, cum maximae ex eiusdem Concilii decretis et constitutionibus in rem catholicam et animarum salutem utilitates redundant. Atque ea porro spe sustentamur, fore, ut carissimus in Christo filius noster Franciscus Iosephus Austriae Imperator et Rex Apostolicus pro eximia sua religione, omnes superans difficultates, efficere velit, ut in omnibus regionibus sibi subiectis Concilium idem vigeat, et ea omnia, quae ab ipso statuta sunt, diligenter observentur. Optamus autem, ut a te aliisque ven. fratribus in Austriaca ditione sacrorum Antistitibus huic praesertim solemnitati adstantibus penes ipsum cariss. in Chr. filium nostrum omnia adhibeantur studia, ut in suo Imperio Catholica Ecclesia omni sua libertate perfecte pleneque fruatur et ecclesiastica disciplina quotidie magis integra et inviolata servetur. Tuum vero erit, has nostras literas cum eisdem ven. fratribus, qui istic erunt, communicare, illosque de singulari nostra in eos benevolentia, deque apostolica benedictione, quam ipsis amantissime impertimur, certiores facere. Denique hanc etiam occasionem libentissime amplectimur, ut iterum testemur et confirmemus praecipuam, qua te prosequimur, caritatem. Cuius quoque certissimum pignus esse volumus apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde profectam tibi ipsi, ven. frater, et gregi tuae vigilantiae commisso peramanter impertimus. Datum Romae die 1 Iun. 1863.

867. 868.

Episcopi et Clerus inferior Tridenti pro celebranda terseculari conclusi Oec. Concilii solemnitate congregati Summo Pontifici intimam venerationem, ac una dominii temporalis S. Sedis iura enunciant. 1863.

MON. 1. *Epporum declaratio.* Quo spiritu animati olim antecessores nostri Ecclesiae Catholicae Eppi in ss. oec. Synodo Tridentina arduo labori propulsandorum haeresis novae errorum et stabiliendae salubris in grege dominico disciplinae coronidem imposuerunt, eodem spiritu ducti nos quoque adcurrimus ad antiquissimam et celeberrimam hanc urbem, ut Domino bonorum omnium largitori gratias agamus, quod tribus labentibus seculis medias inter fluctuantium rerum terrenarum vices opus Patrum servaverit, et dum malesano artium ac scientiarum usu, bellis cruentis, motibus civilibus, peccatis gentium et singulorum faciem terrae varie immutatam, iura regnorum et potestatum dire convulsa cernimus, antiquam Ecclesiae doctrinam per Patres Tridentinos solemniter oraculo enunciatam inconcussam et salvam esse voluerit. Accurrimus, ut dum eosdem in urbe hac pulveres terimus pedibus, quos speciosi pedes patrum nostrorum evangelisantium pacem, evangelisantium bona calcaverunt, dum iisdem in ecclesiis Deo gloriam damus, quas sacri patrum nostrorum hymni piaque deprecationes impleverunt, grata memoria recolamus acta maiorum; quod illi professi fuerunt, nos quoque solemniter ritu profiteamur; quod sanctissimis tuis in Cathedra Petri praedecessoribus iuncti doluerunt, nos quoque in totius orbis conspectu enunciemus; qua erga Vicarios Christi pietate ac adhaesione claruerunt, eam venerabundi nos quoque testemur; atque ubi post acta solemniter, dulciave fraterni consortii solatia denuo ad nostra reversi fuerimus, cunctis divinae doctrinae, bonorum morum, sacrae disciplinae, hierarchiae ecclesiasticae, et iurium throni tui hostibus alacrius feliciusve

occurrere valeamus. Nec infausto omine haec a nobis agi laeti experimur. Convenientibus enim in unum huc tuas piissime revereri licuit literas, per quas svavissimis apostolici zeli et paterni amoris testibus benedictione tua multiplicibusve gratiis nos cumulasti; heic nobis honos obtigit virum salutandi e sublimi Purpuratorum coetu per te missum, cuius meritis et laudibus Catholica ornatur Ecclesia. Hisce sane factis, Beatissime Pater, docuisti, quam grata tibi sit haec pietas nostra, et quam merito sperare possimus, tuo potenti auxilio, tuis iussis, tua instructione et benedictione nos fulcitum iri, dum fidem Tridentinam apostolicae doctrinae thesaurum exhibentem cordibus fidelium inserere, contra falsae doctrinae impetus defendere pergemus. Clare enunciasti, quantopere tua intersit, ut quae Patres Tridentini circa mores et disciplinam sacram observari iusserunt, ibi quoque ad effectum perducantur, ubi id hucusque per iniuriam temporum vel adversam rerum publicarum rationem praestare non licuit. Ostendisti, quantopere aemuleris apostolicam illustrium tuorum in Summo Pontificatu praedecessorum providentiam, continuo trium seculorum decursu eo directam, ut quod Patres Tridentini voluerunt, novo illi errori, qui spretae auctoritati ecclesiasticae incerta humanae mentis in sacris libere scrutantis placita ceu normam fidei substituit, sicque cuiusdam novi paganismi generi viam stravit, stabilita et firmata in animis fidelium Christi religione occurratur; quo integra servata christiana generis humani cultura et socialis rerum ordinis compages multis titulis nostro etiam tempore periclitantes in tuto locentur. Haec certe beatis oculis tuis obversabantur, Sanctissime Pater, dum benigna illa apostolicae tuae sollicitudinis monimenta nobis prae buisti. Suscipe plurimas, quas Beatitudini tuae intimo ex corde offerimus gratias. Nostrum erit, tuis conatibus obsecundare, votis occurrere, iussis obtemperare. Nostrum erit, illa falsi nominis libertate, quae dum errorem et vitium libera esse vult, veritatem captivam, Ecclesiam servam esse cupit, strenue impugnata, veram libertatem, in quam Christus nos genuit, gregibus nostris asserere; vesanum indifferentismum, qui quaquaversus late grassatus urbes implet, rura percursat, pauperum tuguria occupat, in cathedris doctorum sedet, consiliis Principum dominatur, armis per Patres Tridentinos nobis suppeditatis debellare; nostrum deni-

que erit, Deum continuo deprecari, nilve, quod in nobis est, non agere, ut Tua auctoritas, per Patres Tridentinos piissime asserta et vindicata, devota veneratione recolatur, iuraque S. Sedis a nequissimis hostibus dire impetita, salva praestentur, quo Sanctitas tua emolumentum S. Matris Ecclesiae, fideliumve eius filiorum a sacrosancta quoque Synodo Tridentina intentum ea qua opus est libertate et independentia procurare valeat. Faxit Deus, ut Beatitudo tua liberam et independentem videat Ecclesiam quoque in orbe universo, praestove sint eidem cuncta illa media, quae in seculari S. Sedis dominio ad promovendos Ecclesiae fines Summis Pontificibus divina contulit providentia. Haec sunt vota nostra, quae ut fauste cedant, Beatissima Virgo Maria, Immaculatae titulo per te solemniter aucta, et S. Vigilius Tridentinae Ecclesiae Patronus deprecatores existant. Ad pedes interim tuos humillime provoluti, apostolicam benedictionem pro nobis nostrisque devotissime exoramus. Tridenti, festo S. Vigili, die 26 Iunii 1863. Frid. Card. Schwarzenberg, *AEp. Pragenus*. — Ios. Aloysius Card. *Patriarcha Venetiarum*. — Max. Ios. de Tarnóczy, *Pr. AEp. Salisburgensis*. — Salvator de Nobilibus Vitelleschi, *AEp. Seleuciensis*. — Alex. Franchi, *AEp. Thessalonicensis*. — Ioannes *AEp. Ep. Salutiarum*. — Ioannes Neuschel, *AEp. Theodosiopolitanus*. — Pelagius, *AEp. Mexicanus*. — Andr. Casasola, *Ep. Concordiensis*. — Clemens a Iesu, *AEp. Mechoacanensis*. — Benedictus Riccabona, *Ep. Tridentinus*. — Manfr. Bellati, *Ep. Cenetensis*. — Ant. Gava, *olim Ep. Feltriae et Belluni*. — Petr. Ios. de Preux, *Ep. Sedunensis*. — Ioan. Ant. Balma, *Ep. Ptolemaidenensis*. — Ioan. Valerianus Jirsik, *Ep. Budvicensis*. — Lud. Haynald, *Ep. Transsilvaniae*. — Henricus, *Ep. Wratislaviensis*. — Ioannes, *Ep. Feltriae et Belluni*. — Vincentius, *Ep. Brixinensis*. — Ioan. Simor, *Ep. Iaurinensis*. — Valentinus Wiery, *Ep. Gurcensis*. — Camillus C. Benzona, *Ep. Adriensis*. — Aloys. de Canossa, *Ep. Veronensis*. — Frid. Maria Zinelli, *Ep. Tarvisinus*. — Ios. Fessler, *Ep. Nyssenus*. — Iac. Max. Stepischnegg, *Ep. Lavantinus*.

2. *Cleri inferioris declaratio*. Dum festiva conclusi feliciter in alma hac urbe Tridentina tertio abhinc seculo sacrosancti Concilii oecumenici memoria peragitur, atque a tot illustribus Ecclesiae Praesulibus undique congregatis inter faustas populi

fidelis acclamationes sublime unitatis catholicae spectaculum exhibetur, quo sane nihil est, quod seu ad religionis studium inflammandum sit efficacius, sive ad praemuniendos solandosque in hac rerum ac temporum iniquitate animos magis accomodatum, Clerus diversarum dioecesium, quem laeta nominis catholici conscientia huc adduxerat, officio suo deesse merito posset videri, nisi arrepta, quae eidem sese offert, occasione suae erga Sanctitatem Vestram filialis pietatis, perennis devotionis, nullisque circumscripti limitibus obsequii publicum quoddam ac solemne ederet documentum. Id enimvero cum svavissimum, quo Sanctitati Vestrae adstringimur, amoris vinculum, tum intrepida eiusdem Sanctitatis Vestrae in asserendis Ecclesiae et S. Sedis Apost. iuribus gravissimas inter adversitatum procellas fortitudo et constantia a nobis deposcit. Quare dum eandem illibatae fidei professionem, quam Patres Tridentini, et coram eadem, qua ipsi, sancta crucifixi Domini et Salvatoris nostri imagine exultanti erectoque animo emittimus: simul ea quoque omnia, quae memorati Patres afflante Spiritu Divino circa disciplinam et aeternam Ecclesiae oeconomiam sapienter decreverunt, ac in specie quae de temporalibus S. Sedis Ap. iuribus pronunciaverunt, prono complectimur assensu, omnique quo licet modo contranearios aetatis nostrae homines, qui sacrilego ausu ea temerare penitusque conculcare moliuntur, nos pro virili tuituros declaramus, palamque contestamur. Sincera haec animi nostri sensa ut Sanctitas Vestra paterna benignitate accipere, nobisque apost. benedictionem impertiri dignetur, pedibus Sanctitatis Vestrae profundissime advoluti summis precibus exoramus. Tridenti 6 Kal. Iulii 1863.

Pius IX PP. encyclica ad **Italiae** Praesules, mala, quae ex usurpationibus Pedemontanis Italiae et cumprimis ditionibus pontificiis obvenere, denuo deplorat, actusque quosvis intrusi Gubernii rursum damnat, reprobat, irritosque ac nullos declarat, 1863.

MON. Quanto conficiamur moerore ob saevissimum sacrilegumque bellum, in omnibus fere terrarum orbis regionibus Catholicae Ecclesiae hisce asperrimis temporibus allatum, ac praesertim in infelici Italia ante nostros oculos a Subalpino Gubernio plures abhinc annos indictum, et magis in dies excitatum, quisque vestrum vel facile cogitatione assequi potest. Verum inter gravissimas nostras angustias, dum vos intuemur, maximo afficimur solatio et consolatione. Siquidem vos, quamvis omnibus iniustissimis violentisque modis miserandum in modum vexati, et a proprio grege avulsi, in exilium eiecti, atque etiam in carcerem detrusi, tamen virtute ex alto induti numquam intermisistis qua voce qua salutaribus scriptis Dei eiusque Ecclesiae et Apostolicae huius Sedis causam, iura, doctrinam strenue tueri, vestrique gregis incolumitati consulere. Itaque vobis ex animo gratulamur, quod vehementer laetamini pro nomine Iesu contumeliam pati, ac meritis vos laudibus efferimus, utentes SS. nostri decessoris Leonis verbis: ‚Licet laboribus dilectionis vestrae, quos pro observantia catholicae fidei suscepistis, toto corde compatiar, et ea, quae vobis — illata sunt, non aliter accipiam, quam si ipse pertulerim, intelligo tamen magis esse gaudii quam moeroris, quod confortante vos Domino Iesu Christo in evangelica apostolicaque doctrina insuperabiles perstitistis. — Et cum vos inimici fidei christianae ab ecclesiarum vestrarum sede divellerent, maluistis peregrinationis iniuriam pati, quam ulla impietatis ipsorum contagione violari.‘ (Ep. 154. ad Epp. Aegyptios.) Atque utinam vobis tantarum Ecclesiae calamitatum

finem nuntiare possemus! Sed numquam satis lugenda morum corruptela undique ingravescens, et irreligiosis, nefandis, obscenisque scriptis ac scenicis spectaculis et meretriciis domibus fere ubique constitutis, ac aliis pravis artibus promota, et monstrosa omnium errorum portenta quaquaversus disseminata et abominanda vitiorum omniumque scelerum increscens colluvio, et mortiferum incredulitatis ac indifferentismi virus longe lateque diffusum, et ecclesiasticae potestatis ac sacrarum rerum legumque contemptio, despicientia, et iniusta ac violenta bonorum Ecclesiae depopulatio, et acerrima ac continua contra sacros ministros ac religiosarum familiarum alumnos, virginesque Deo devotas insectatio, ac diabolicum prorsus adversus Christum, eiusque Ecclesiam, doctrinam, et hanc Ap. Sedem odium, et innumera fere alia, quae ab infensissimis rei catholicae hostibus patrantur, et quotidie lamentari cogimur, videntur optatissimum illud protrahere ac differre tempus, quo plenum ss. nostrae religionis, iustitiae, ac veritatis triumphum videre possimus. Qui quidem triumphus deesse non poterit, etiamsi nobis datum non sit noscere tempus eidem triumpho ab Omnipotenti Deo destinatum, qui omnia admirabili divina sua providentia regit ac moderatur, et ad nostram dirigit utilitatem. Etsi vero coelestis Pater Ecclesiam suam sanctam in hac miserrima et mortali peregrinatione militantem variis aerumnis et calamitatibus affligi et vexari permittit, tamen cum ipsa a Christo Domino supra immobilem et firmissimam petram sit fundata, non solum nulla vi nulloque impetu convelli et labefactari unquam potest, verum etiam ipsis persecutionibus non minuitur, sed augetur, et semper dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quae singula cadunt, multiplicata nascuntur. (Leo serm. 82. in natali App. Petr. et Paul.) Quod luctuosissimis etiam hisce temporibus singulari Dei beneficio evenire conspiciamus. Nam quamvis immaculata Christi sponsa impiorum hominum opera in praesentia vehementer afflicetur, tamen de suis hostibus agit triumphum. Enimvero ipsa suos triumphat hostes, et mirifice splendet tum singulari vestra et aliorum ven. fr. totius catholici orbis Sacrorum Antistitum erga nos et hanc Petri Cathedram fide, amore, observantia, et eximia constantia in catholica unitate tuenda, tum tot pientissimis religionis et christianae caritatis operibus, quae Deo auxiliante magis in dies multiplicantur in

catholico orbe, tum sanctissimae fidei lumine, quo magis in dies tot illustrantur regiones, tum egregio catholicorum erga ipsam Ecclesiam ac nos et hanc S. Sedem amore et studio, tum insigni et immortalis martyrii gloria. Nostis enim quomodo in Tunkini et Cocinchinae praesertim regionibus Eppli, sacerdotes, laicique viri, ac vel ipsae imbelles mulieres, ac teneri adolescentuli et adolescentulae veterum martyrum exempla aemulantes animo invicto, et heroica virtute crudelissimos quosque cruciatus despiciere, et exultantes pro Christo vitam profundere vehementer laetantur. Quae sane omnia non levi nobis vobisque consolationi esse debent inter maximas, quibus premimur, acerbitates. Verum cum Apostolici nostri ministerii officium omnino postulet, ut Ecclesiae causam nobis ab ipso Christo Domino commissam omni cura studioque defendamus, illosque omnes reprobemus, qui Ecclesiam ipsam, eiusque sacra iura, ministros, et hanc Ap. Sedem oppugnare et conculcare non dubitant, idcirco *hisce nostris literis denuo ea omnia et singula confirmamus, declaramus, ac damnamus, quae in pluribus consistorialibus Allocutionibus, aliisque nostris literis cum ingenti animi nostri molestia lamentari, declarare, et damnare coacti fuimus.* (Alloc. 20. Iun. 1859. — 26. Sept. 1859. — 13. Iul. 1860. — 28. Sept. 1860. — 17. Dec. 1860. — 18. Mart. 1861. — 30. Sept. 1861. — 9. Iun. 1862. — Encycl. 18. Iun. 1859. — 19. Ian. 1860. — Apost. Lit. 26. Mart. 1860.)

Atque hic iterum commemorare et reprehendere oportet gravissimum errorem, in quo nonnulli catholici misere versantur, qui homines in erroribus viventes et a vera fide atque a catholica unitate alienos ad aeternam vitam pervenire posse opinantur. Quod quidem catholicae doctrinae vel maxime adversatur. Notum nobis vobisque est, eos, qui invincibili circa ss. nostram religionem ignorantia laborant, quique naturalem legem eiusque praecepta in omnium cordibus a Deo insculpta sedulo servantes ac Deo obedire parati honestam rectamque vitam agunt, posse divinae lucis et gratiae operante virtute aeternam consequi vitam, cum Deus, qui omnium mentes, animos, cogitationes, habitusque plane intuetur, scrutatur, et nescit, pro summa sua bonitate et clementia minime patiatur quempiam aeternis puniri suppliciis, qui voluntariae culpa reatum non habeat. Sed *notissimum quoque est catholicum dogma, neminem scilicet extra*

catholicam Ecclesiam posse salvari, et contumaces adversus eiusdem Ecclesiae auctoritatem, definitiones, et ab ipsius Ecclesiae unitate atque a Petri successore Romano Pontifice, cui vineae custodia a Salvatore est commissa, (C. Chalced.) pertinaciter divisos aeternam non posse obtinere salutem. Clarissima enim sunt Christi Domini verba: „Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus; (Matth. 18, 17.) — qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit, qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me; (Luc. 10, 16.) — qui non crediderit, condemnabitur; (Marc. 16, 16.) — qui non credit, iam iudicatus est; (Ioan. 3, 18.) — qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit.“ (Luc. 11, 23.) Hinc Ap. Paulus huiusmodi homines dicit subversos, et proprio iudicio condemnatos; (Tit. 3, 11.) et Apostolorum Princeps illos appellat magistros mendaces, qui introducunt sectas perditionis, Dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem. (2 Petr. 2, 1.) Absit vero, ut catholicae Ecclesiae filii ullo unquam modo inimici sint iis, qui eisdem fidei caritatisque vinculis nobiscum minime sunt coniuncti, quinimo illos sive pauperes, sive aegrotantes, sive aliis quibusque aerumnis afflictos omnibus christianae caritatis officiis prosequi, adiuvari semper studeant, et inprimis ab errorum tenebris, in quibus misere iacent, eripere, atque ad catholicam veritatem, et ad amantissimam matrem Ecclesiam reducere contendant, quae maternas suas manus ad illos amanter tendere, eosque ad suum sinum revocare numquam desinit, ut in fide, spe, et caritate fundati ac stabiles, et in omni opere bono fructificantes aeternam assequantur salutem. Nunc autem silentio praeterire non possumus alium perniciosissimum errorem, et malum, quo hac nostra infelicissima aetate hominum mentes animique misere abripiuntur, ac perturbantur. Loquimur nempe de effrenato ac damno illo proprio amore et studio, quo non pauci homines nulla plane proximi sui ratione habita proprias utilitates et commoda unice spectant et quaerunt; loquimur de insatiabili illa dominandi et acquirendi cupiditate, qua honestatis iustitiaeque regulis omnino posthabitis divitias quovis modo cupidissime congerere et cumulare non desinunt, ac terrenis tantum rebus assidue intenti, et Dei, religionis, animaeque suae immemores suam omnem felicitatem in comparandis divitiis et pecuniae thesauris perperam collocant. Meminerint huiusmodi

homines ac serio meditentur gravissima illa Christi Domini verba: Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiat? (Matth. 16, 26.) Et animo sedulo reputent quae Ap. Paulus docet: Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia, et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis. (1 Tim. 6, 9. 10.) Equidem homines iuxta propriam ac diversam cuiusque conditionem suis laboribus necessaria vitae praesidia sibi comparare debent seu in literis, ac scientiis excolendis, seu in artibus tum ingenuis tum vulgaribus exercendis, seu in publicis privatisque muneribus obeundis, seu in rerum commercio habendo; sed omnino oportet, ut omnia cum honestate, iustitia, integritate et caritate agant, et Deum prae oculis semper habeant, eiusque mandata ac praecepta diligentissime observent.

Iam vero dissimulare non possumus acerbissimo nos angere dolore, cum in Italia nonnulli ex utroque Clero reperiantur viri, qui adeo sanctae suae vocationis sunt obliti, ut minime erubescant exitiis etiam scriptis falsas disseminare doctrinas, ac populorum animos contra nos et hanc Ap. Sedem excitare ac civilem nostrum et ipsius Sedis principatum oppugnare, et nequissimis catholicae Ecclesiae eiusdemque Sedis hostibus omni opera studioque impudenter favere. Qui ecclesiastici viri a suis Antistitibus, et a nobis atque ab hac S. Sede desciscentes, et Subalpini Gubernii eiusque Magistratuum favore et auxilio freti eo temeritatis devenerunt, ut ecclesiasticis censuris et poenis plane spretis minime extimuerint, quasdam omnino improbandas Societates, Clerico-liberali, di mutuo soccorso, Emancipatrice del Clero Italiano' vulgo appellatas, aliasque eodem pravo spiritu animatas constituere, et, quamvis a propriis Antistitibus merito interdicti a sacro ministerio obeundo, tamen minime pavent illud veluti intrusi in pluribus templis perperam et illicite exercere. Quapropter et commemoratas detestandas Societates, et improbam eorundem ecclesiasticorum hominum agendi rationem reprobamus, damnamus. Atque eodem tempore hos infelices ecclesiasticos viros etiam atque etiam monemus, hortamur, ut resipiscant, et redeant ad cor,

propriaeque saluti consulant, serio considerantes, quod nullum ab aliis magis praeiudicium quam a sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; (Greg. M. hom. 17. in Evang.) ac diligenter meditantes, districtam ante tribunal Christi rationem aliquando esse reddendam. Faxit Deus, ut hi miseri ecclesiastici homines paternis nostris monitis obtemperantes velint nobis eam adhibere consolationem, quam nobis afferunt illi utriusque Cleri viri, qui misere decepti, et in errorem inducti ad nos in singulos dies confugiunt poenitentes, ac supplici prece errati veniam, et a censuris eccles. absolutionem humiliter enixeque implorantes. Optime autem noscitis impia omnis generis scripta e tenebris emissa, ac dolis, mendaciis, calumniis et blasphemis plena, et scholas acatholicis magistris traditas, et templa acatholico cultui destinata, ac multiplices alias diabolicas sane insidias, artes, conatus, quibus Dei hominumque hostes in misera Italia Catholicam Ecclesiam, si fieri unquam posset, funditus evertere, ac populos, et improvidam praesertim iuventutem quotidie magis depravare, corrumpere, et ex omnium animis ss. nostram fidem religionemque radicitus extirpare connituntur. Itaque nihil dubitamus, quin vos confortati in gratia D. N. I. C. pro egregio vestro eppali zelo pergatis, ut adhuc cum maxima vestri nominis laude fecistis, concordissimis animis et ingeminationis studiis constanter opponere murum pro domo Israel, et certare bonum certamen fidei, et ab adversariorum insidiis fideles curae vestrae commissos defendere, illosque assidue monere et exhortari, ut ss. fidem, sine qua impossibile est placere Deo, et quam a Christo Domino per Apostolos tenet ac docet catholica Ecclesia, constantissime teneant, ac stabiles et immoti permanean in divina nostra religione, quae una est vera, aeternamque parat salutem, ac civilem etiam societatem vel maxime sospitat atque fortunat. Quapropter ne desinatis per parochos praesertim aliosque ecclesiasticos viros vitae integritate, morum gravitate, ac sana solidaque doctrina spectatos tum divini verbi praedicatione tum catechesi populos curae vestrae traditos veneranda augustae nostrae religionis mysteria, doctrinam, praecepta, disciplinam continenter et accurate docere. Etenim apprime scitis, ingentem malorum partem ex divinarum rerum, quae ad salutem necessariae sunt, inscitia plerumque oriri, ac

propterea probe intelligitis, omnem curam, industriamque esse adhibendam, ut huiusmodi malum a populis depellatur.

Antequam vero huic nostrae epistolae finem faciamus, nobis temperare non possumus, quin meritas Italiae Clero laudes tribuamus, qui ex parte longe maxima nobis et huic Petri Cathedrae ac suis Antistitibus ex animo adhaerens a recta via minime declinavit, sed illustria suorum Antistitum exempla sequens et asperissima quaeque patientissime perferens munere suo egregie perfungitur. Ea profecto spe nitimur fore, ut Clerus idem divina auxiliante gratia digne ambulans vocatione, qua vocatus est, splendidiora suae pietatis ac virtutis specimina exhibere semper contendat. Debito quoque laudum praeconio prosequimur tot Virgines Deo sacras, quae a propriis monasteriis violenter exturbatae, ac suis redditibus spoliatae, et ad mendicitatem redactae haud tamen fregerunt fidem, quam Sponso dederunt, sed omni constantia tristissimam suam conditionem tolerantibus non cessant diurnis nocturnisque precibus levare manus suas in sancta, Deum pro omnium et suorum etiam persecutorum salute obsecrantes, et misericordiam a Domino patienter expectantes. Meritis etiam laudibus Italiae populos ornare gaudemus, qui catholicis sensibus egregie animati tot impias contra Ecclesiam molitiones detestantur, et filiali nos et hanc S. Sedem, ac suos Antistites pietate, observantia, et obedientia prosequi vehementer gloriantur, quique gravissimis licet difficultatibus ac periculis praepediti singularis sui erga nos amoris, studiique significationes modis omnibus quotidie exhibere, et maximas nostras et Apostolicae huius Sedis angustias tum collatitia pecunia, tum aliis largitionibus sublevare non desistunt. In tantis acerbitatibus tantaque contra Ecclesiam excitata tempestate ne despondeamus unquam animum, cum et consilium nostrum et fortitudo sit Christus, ac sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possumus; qui confirmans praedicatores Evangelii et Sacramentorum ministros, ecce ego, inquit, vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi; (Leo ep. 167. ad Rust. Narb.) et cum certo sciamus, inferi portas numquam esse praevalituras adversus Ecclesiam, quae semper stetit, stabitque immota custode et vindice Christo Iesu Domino nostro, qui eam aedificavit, et qui fuit heri, et hodie, ipse et in secula. (Hebr. 13, 8.) Ne desinamus autem ardentiore usque studio in humilitate cordis nostri

orationes et postulationes Deo per Iesum Christum dies noctes-
que offerre, ut hac turbulentissima tempestate depulsa, Ecclesia
sua sancta a tantis calamitatibus respiret, et ubique terrarum
optatissima pace ac libertate fruatur, et novos ac splendiores
de suis inimicis agat triumphos, utque omnes errantes divinae
suae gratiae lumine perfusi ab erroris via ad veritatis, iustitiae-
que iter revertantur, ac dignum poenitentiae fructum facientes
perpetuum sancti sui nominis amorem et timorem habeant. Ut
autem dives in misericordia Deus ferventissimis nostris precibus
facilius annuat, invocemus potentissimum immaculae sanctissi-
maeque Dei Genitricis Virginis Mariae patrocinium, ac suffragia
petamus SS. App. Petri et Pauli, omniumque Beatorum coelitum,
ut validis suis apud Deum deprecationibus implorent omnibus
misericordiam et gratiam in auxilio opportuno, et omnes cala-
mitates et pericula, quibus Ecclesia ubique ac potissimum in
Italia affligitur, potenter avertant. Denique certissimum sin-
gularis nostrae in vos benevolentiae pignus apost. benedictionem
ex intimo corde profectam Vobis ipsis et gregi curae vestrae
commisso peramanter impertimus. Datum Romae die 10 Aug. 1863.

870.

Eppi Provinciae Aequatorianae, Concilium
Provinciale celebrantes, Pio IX Papae in-
timam suam venerationem et simul ius in-
violabile S. Sedis ad ditionem temporalem
enunciant. 1863.

MON. Inter potissimas curas quibus primi provincialis
concilii Aequatorianae ecclesiae patres in eiusdem ecclesiae
negotiis pertractandis detinentur, illa profecto postrema non
fuit, qua erga Beatitudinem Tuam dstringuntur. Vix dum adu-
naremur, haec mentem nostram primo subiit cogitatio, ut eius
acta et decreta Sanctitatis Tuae nomini nuncuparemus; deinde
ut solemnii conciliari testimonio significaremus, quanto moerore
nos et omnes curae nostrae concrediti in praesenti temporum et
rerum luctuosissima conditione, in qua versatur Ecclesia, affi-
ciamur. Si labores nostros Beatitudo Tua benigno vultu digna-

bitur aspicere, quam maximum beneficium a Te consequuturos fore censemus: in altero autem nihil aliud optamus, quam ut filiorum tuorum in Te et in apostolicam Sedem amoris, reverentiae, et studii sensa cognoscas.

Tum ex publicis ephemeridibus, cum ex his, qui ad hanc a veteri orbe longissime seiunctam rempublicam adveniunt, tum etiam maxime ex frequentibus encyclicis a Beatitudine Tua ad universae Ecclesiae episcopos datis, plane novimus, quas in angustias violenter adducta, quantove moerore excruciatam sit eadem Tua Beatitudo ob infensissimum bellum, quod non paucis abhinc annis contra Tuum, adeoque Sanctae Sedis civilem principatum, concitatum est, et usque adeo invaluit, ut impii hostes conatu sacrilego uberioribus Romandiolae, Piceni, et Umbriae usurpatis provinciis, ceteras, quae tibi remanent, urbemque ipsam Romam impetant, Teque de tua Sede Sanctissima sub episcopi Romani nomine in privatam conditionem delicere scelerate concupiscant.

Aequè novimus, Sanctissime Pater, quantum ex hisce nefariis ausibus universus catholicus sese commoverit orbis. Laetanti animo profecto intelleximus omnes fere, quotquot per orbem dispersi sunt, catholicae Ecclesiae episcopos in publicum editis monumentis bellum hoc scelestissimum fuisse detestatos, Tuamque causam strenue defendisse. Episcopis quoque concinuerunt plurimi ingenio, literis, omnique doctrinae genere pollescentes. Nostram admirationem excitarunt praesertim antistites Galliarum, qui evangelica prorsus libertate ante omnes vocem extulerunt, tum ut solamen aliquod cordi Tuo afferrent, tum etiam errantium sophismata retundendo principes et magnates ac populi omnes edocerentur de Tui, et Ecclesiae legitimo temporali principatu. Demirati quoque sumus, quod omnis ordinis viri et iuvenes ex unaquaque natione, relictis parentibus et domibus, in eius defensionem militiae Tuae nomen dederint, nobiliores se putantes evasuros, si vitam et sanguinem pro Petri Sede funderent, quemadmodum de eorum pluribus effectum fuisse legimus, qui ad Fidardi arcem in bello percussi martyres obierunt. Sed illuc admirationis impellit ut quis prae animi commotione a lacrymis temperari nequeat, illud sane est, quod ex totius orbis unaquaque regione, et plaga, ex rupibus et montibus quoque inaccessis, non modo principes praedivites et

cives, sed villici et rusticani, viri et mulieres, tum etiam infantes, inopes licet et pauperrimi, suum quisque obulum, uti vocant, Sancti Petri ad Sanctitatis Tuae pedes transmittat. In quo factum illud, quod olim in templo Salomonis a Servatore nostro commendatum in evangelio legitur, temporibus nostris erga Sanctam Sedem cernimus renovatum, ut et divites suas opes, et vidua paupercula duo tantum aera sibi residua in gazophilacium mitterent. Scimus namque et matronas sibi sua pretiosa monilia, et viduas panem sibi ex ore ademisse, unde haberent, quo fidem ac in Te amorem suo qualicunque dono demonstrarent.

Commotio haec, Sanctissime Pater, tam universalis, tam intima, tam aperta, tam flagrans aliquid magni et valde magni praesefert et significat. Cur enim dum vix Tuum civilem principatum oppugnari intelligitur, cur ad eius periculum omnium populorum corda tam subito, tam facile infremunt, et animi tam potenter fervent, et concitantur? Id non ab humano sensu aut ratione profecto efficitur, sed ab illo Spiritus Sancti instinctu provenit, quo imbutus populus christianus absque ulla mentis contentione, aut ratione reddere valeat, in eiusdem sanctae Sedis temporalis dominii oppugnatione aliquid aliud, aliquid altius, aliquid scelestius sibi pertimescendum sentit et putat. Equidem Spiritus ille divinus, qui ex speciali promissione Petro facta, Pater Beatissime, Tibi docenti assistit, et quae doceas, suggerit, idem ille Spiritus est, qui corda quoque discipulorum et fidelium sua illustratione invadit et penetrat, adeo ut et ipsi e regione in idem ac Tu mirabili consensione colliment.

Etenim si illi, qui in Tuum civilem principatum tam impium et ferox bellum commoverunt, autumantes illum praesenti civilitati et progressui unicum impedimentum et obstaculum esse, vera aequa et solida civilitate et progressu, prout ipsi crepantibus buccis praedicant, contenti esse vellent, quid pro eis ex inaudita liberalitate non effecisti? Uno atque eodem verbo poenas eis remisisti, processus obtruncasti; eos exsules in patriam revocasti, eosque ad omnia antiqua iura et etiam munia evexisti, atque libertates, quas optabant, concessisti. Haec ideo memoramus non ut, aut praedecessores Tuos immoderatae severitatis, aut Beatitudinem tuam nimiae clementiae insimulemus. Nam et decessores Tui numquam ab iustitiae, aequitatis, et prudentiae tramite in rebellium decernendis, infligendisque poenis

nec hilum sese avocarunt, et Beatitudo Tua in his relaxandis, libertatibusque concedendis nonnisi divino instinctu ducta id egit. Siquidem omnibus fere in Europa adversus sanctae Sedis in perduelles severitatem, quam nimiam, et fortassis iniquam appellabant, conclamantibus, oportebat, ut exemplum clementiae eis exhiberetur; non tamen illud, quod civilis prudentia, aut humanitatis sensus suggerere valet, sed illud, quod evangelium Christi et charitas christiana universalis ecclesiae pastoris pectori inspirare tantum potest: nimirum ut perduellibus plena venia daretur, eorumque crimina perpetua oblivione deleantur; et ipsi, quemadmodum in evangelio cum filio prodigo actum fuit, paterno sinu tamquam filii complecterentur, pristinisque iuribus et honoribus restituerentur. Id omnipotentis Dei sapientissimo consilio et Tuo actum praedicamus. Quandoquidem eorum subsequuta ingratitude et proditio effecit, ut et decessorum Tuorum severitas ab nimietatis nota in conspectu universae Europae absolveretur; et clementia Tua aureola illius ornata cerneretur, qui ab iis ipsis, in quos peculiaria beneficia effudit, proditus et cruci affixus fuit, et huius seculi potestates facto agnoscerent veri regiminis principia non esse illa, quae huius seculi philosophia, sed catholica religio docet; et orbis universus obstupesceret se sentiens ab erumpenti perduellionis vulcano liberatum: uno verbo effecit, ut apostolicae Sedis iustitia, sanctitas, et prudentia magis elucesceret, Tua clementia suis splendoribus decoraretur, principes illuminarentur, omnes instruerentur populi, perduelliumque incorrigibilitas apud omnes in comperto poneretur.

At hi non incorrigibiles modo sunt, sed eo nequitiae pervenerunt, ut Tuum civilem principatum, non ideo quia civilis principatus tantum sit, odio habeant, sed quia in mundo religionis simul iusti et aequi omnis unicum est et praesidium et sustentaculum. Etenim cum Romanus pontifex, ut ipsi per novemdecim circiter seculorum experimentum bene norunt, ex dispositione divina religionis cunctarumque virtutum, simulque iuris omnis tam humani quam divini unicus in orbe sit legitimus assertor et vindex, ideo illi terrenum principatum auferre moliantur, ut ab orbe omnis idea virtutis, boni et aequi penitus evanescat, simulque sibi licitum faciant omnia quaeque sive divina, sive humana susdeque vertere, et omnino delere. Haec nobis

cogitantibus obviam venerunt praeclara illa verba, quae in allocutione die 18 martii 1861 a Beatitudine Tua habita, cum gaudio perlegimus „Romani pontificatus oppugnatio non solum eo spectat, ut haec sancta Sedes et Romanus pontifex legitimo suo civili principatu omnino privetur, sed eo etiam tendit, ut infirmetur, et, si fieri umquam posset, plane tollatur salutaris catholicae religionis virtus.“

Quae cum ita sint, laudes et gratias immortalī Deo toto corde a nobis rependendas censemus, quod sapientia sua effecerit, ut sanctae Sedi temporale regnum adiudicaretur atque coniungeretur, et ut Romanus pontifex ipse idem esset et princeps et rex. Consociatio haec, aut coniunctio tam gravis est, et tantam necessitudinis intimitatem cum Ecclesia ipsa habet et praesefert, ut eo spiritu et conatu, quo quis civilem sanctae Sedis principatum tuendum, defendendum, et sustinendum susceperit, ipsam quoque Ecclesiam sustineat, defendat, et tueatur.

Etenim, si ex ipsorum Ecclesiae hostium pharisaica concessionē summus pontifex suum honorem, suamque in spiritali animarum regimine et auctoritatem et libertatem et independentiam habere debet; quis honor, quaeve auctoritas, sive libertas ac independentia inesse illi potest, si libero etiam atque usquequaque independenti non potiatur civili principatu? Aliud ab eo, si valent, aliud medium excogitent, quo inter tot regna et principes, qui sunt in mundo, non solum apud christianam plebem, sed etiam apud imperatores et reges et magnates, qui utpote christiani ei subiiciuntur, auctoritas eius et libertas ac independentia sarta tecta servetur. Nobis profecto nullum magis aptum, nullum dignius, nullum magis accommodatum est, quam illud, quod sapientissimo divinae providentiae consilio manifeste constitutum; quod plurium seculorum decursu confirmatum; quod populorum summa gratitudine acceptum; quod iuristarum doctorumque rationibus comprobatum; quod regum et imperatorum omnium perpetua consensione recognitum; quod in solemnibus inter nationes conventionibus demum sancitum et commendatum et veneratum perpetuo reperitur, scilicet Romanae Ecclesiae et sanctae Sedis civilis principatus. Mirum sane est, quod nihil sibi facessat, utrum acatholicarum sectarum religiosa negotia omnia in unam eandemque personam, quae simul caput religionis sit et princeps, coeat, id tantum in unum Romanum pontificem coire

posse negent. Hoc agendi modo, sanctissime Pater, istiusmodi antiqui iuris recentissimi subversores, nec opinantes, comprobant et aperte declarant, se nullum regem aut imperatorem quemvis, nisi Romanum pontificem tantum agnoscere religionis, iustitiae, aequitatis ceterarumque virtutum legitimum assertorem et vindicem: idcirco illum tantummodo verendum et timendum esse, licet inviti, fatentur.

Dicant porro, Christi regnum non esse de hoc mundo. Quid inde? et nos praedicamus Christi regnum non a mundo rationem et originem suam ducere. Fatemur et nos libenter, quod non eiusdem naturae sit ac mundus. Quid profecto? ex eo quod a mundo non oriatur, et de natura mundi non sit, ideo naturae auctor in mundo et in mundum amplius non habet potestatem, ut suum vicarium in terris principem civilem constituere nequeat? Profecto in praesenti rerum ordine sanctae Sedis civilem principatum necessarium esse ducimus ad auctoritatem potestatemque illam spiritualem, pro salute mundi in terris a Christo Domino constitutam, efferendam, sustinendam et manifestandam. Quandoquidem spiritualis Romani pontificis auctoritas, ut finem, pro quo instituta fuit, consequatur, oportet quod non solum libero et independenti sui exercitio fruatur, sed etiam quod ab omnibus cognosci et discerni possit; ad eamque quicumque ad regnum coelorum vocatus, ex quocumque loco absque ullius impediementi genere accedere et recurrere valeat. Quod si non libera, quam ratione et modo sua salutaria monita vulgabit, aut decreta edet? Quod si non omnibus conspicua, quomodo quis eam cognoscere et in tanto numero falsas religiones praedicantium distinguere aut discernere poterit? Quod si non accessibilis, quomodo indigentium spiritualibus necessitatibus consulatur? Quoniam pacto haec obtineri possent, nisi in fastigio societatis civilis cum civili principatu coniuncta ipsa resideat et consistat?

Huc, Pater Beatissime, huc spectant moderni hostes Tui civilis principatus, ut si Romanum pontificem in privatam conditionem delicere, et sanctae Sedis temporale dominium de medio tollere datum illis esset, quod Deus numquam pro certo sinet, Ecclesiam ipsam labefactare, eamque a mundo penitus eliminare sibi putant.

Petra namque illa, in qua Christus Salvator suam fundavit Ecclesiam: illa civitas, quam in monte sitam in evangelio legi-

mus: tabernaculum illud, quod psalmorum liber in sole collocatum describit; Ecclesia demum, quae, declarante Augustino, non in occulto sed in manifestatione posita est, connexionem et quamdam intimitatem pro certo habet et praesefert cum civili sanctae Sedis dominio; quam connexionem et intimitatem hostes profecto ita accipiunt, ut temporali dominio abolito et petram ipsam et tabernaculum tenebris obvolvere, et Ecclesiam ipsam penitus delere posse sibi facile persuadeant.

Quale spectaculum de se in mundo praebet temporale dominium sanctae Sedis? Si regiones, in quas protenditur, aut provinciae, quibus coalescit, inspiciantur, sunt adeo parvae et exiguae, ut in universi orbis amplitudine nonnisi punctum appareat, et tamen tantam de se famam, et celebritatem in toto universo excitat, ut nullum aliud gloriosum licet quantumvis, magnum potens et opulentum imperium aut regnum sit, quod parem sibi admirationem et famam assequutum umquam fuerit. Bellum ipsum nefarium, quo impetitur, efficit, ut illud in Europae totiusque mundi conspectu in sua parvitate gloriosus et admirabilius evadat. Putandum ne erit, ut cum Dominus in extremo iudicii die iudicaturus gentes advenerit, reperiantur qui in suae fidelitatis excusationem afferre possint, se portam coeli et Ecclesiam Christi, in qua tantum salus aeterna invenitur, non novisse? Ideo fit, ut Ecclesia ab omnibus cognoscatur, ab omnibus distinguatur, omnibus facile accessibilis sit in suo supremo capite. Ideo fit, ut eius civilis principatus plurimum inserviat splendori, dignitati, et independentiae Petrae, in qua fundata surgit Ecclesia; et civitatem illam, quae in monte posita omnium oculis patet; et tabernaculum illud, quod in sole collocatum omnes illuminat, et demum Ecclesiam ipsam, quae non in tenebris, sed in manifestatione sita, suae sanctitatis et sapientiae vim ad omnium salutem expandit. Unde civilis principatus ipse sit sedes et subsellium illud, in quo, cum residet Romanus pontifex, resideat quoque suprema auctoritas, et divina maiestas Ecclesiae, quia ubi Petrus ibi Ecclesia.

Idcirco moderni veteratores nihil intentatum relinquunt, ut Te de Tua sanctissima sede exturbent, quia pastorem percutientes se oves facile dispersuros putant: Teque in obscuram conditionem deiecto, societatem quoque catholicam subversuros et penitus deleturos se credant; eandem illi sortem parantes, quam

impiissimo deicidio sibi miserrime comparavit populus iudaicus, qui absque civitate et templo, sine sacerdotio et regno, sine altari, cum ubique sit, nullibi reperitur, omnibus peripsema factus in toto orbe vagus et profugus, infandum spectaculum suae deiectionis se exhibet.

Haec ideo memorabamus, Pater Sanctissime, ut videatur quanti catholicae Ecclesiae intersit civilis sanctae Sedis principatus, quoque necessitudinis vinculo ei consocietur, adeo ut ipsa in eo, veluti in proprio solio consistens, in animarum spirituali regimine plena libertate potiatur, maiestatemque suam divinam et speciositatem omnibus conspicuam faciat, atque veritatem, qua a falsis secernitur, demonstret seque tandem ad salutem imis et summis accessibilem facile praebeat.

Quapropter primi provincialis concilii ecclesiae Aequatorianae patres laeto animo Sanctitati Tuae gratulamur de constantia, de fortitudine, deque singulari prudentia, qua sanctae Sedis et Ecclesiae catholicae temporalia iura adversus invasores asseruisti et sustinuisti. Omnipotenti Deo et Christo gratias agimus, quod in Te talem pontificem Ecclesiae suae dederit, qualem et temporum adversitas, et rerum necessitas expostulabat, quique suis virtutibus et recte factis tempestatem, quae in Ecclesiam conflata est, dissipare possit, et dissipabit. Interim aequo animo tuis moeroribus et nos moeremur; eisdem angustiis, quibus Tu, et nos angimur; tuismet afflictionibus affligimur; tuis lacrymis lacrymas nostras commiscemus, sperantes fore ut brevi pace Ecclesiae reddita, de tuo triumpho gaudere possimus; quem ut Deus quantocius acceleret, non desistimus a precibus fundendis, interponentes merita Sanctissimae Mariae Virginis, a Te novo praeconio Immaculatae suae conceptionis dogmatica definitione nuper commendatae, et Beatorum apostolorum Petri et Pauli; nec non nostrarum ecclesiarum patronorum, qui apud misericordiarum patrem et ipsi supplices adsint, ut illa laetitiae dies Tibi, nobis, et Ecclesiae universae cito illucescat.

Sensa haec nostra, Beatissime Pater, et concilii acta, et nos ipsos ad Tuos pedes ponimus; eos deosculando, apostolicam Tuam benedictionem super nos, et gregem nostrum postulantes.— Datum Quiti XIV. Kal. augusti MDCCCLXIII. *Iosephus Maria* archiep. Quitensis.

Concil. Prov. Colocense in Hungaria pro Civili Principatu Rom. Pontificis. 1863.

MON. *Tit. II. Cap. 1.* Quamvis Salvator noster claves non terrenae sed coelestis potestatis Petro eiusque Successoribus tradiderit: singulari tamen divina providentia factum est, ut terra ac regio, quam Apostolorum Principum ac Martyrum in spirituale incrementum Ecclesiae profusus humectaverat sanguis, subin etiam ceu terrestres Principatus Successoribus S. Petri obtingeret, quo cum necessitatibus Ecclesiae universalis ut oportet provideretur, tum dignitati divinitus acceptae humanae quoque venerationis congruum tribueretur homagium; atque ut ii, quos universa Ecclesia veneratur Patres, non servorum instar penderent ab alieno arbitrio, sed magis pro sui ratione muneris omnibus humanis altiores respectibus in suis ferendis decretis nec spe nec metu moveri debeant, neque in suis exequendis consiliis ullo detinerentur externo imperio. Quare *Concilium hoc Provinciale non sufficit cum Beatissimo Patre satis ingemiscere, super illatis recentissimo tempore S. Sedi Apostolicae, ipsique in Petri successore universae Ecclesiae irrogatis gravissimis iniuriis, quibus contra ius naturae, quod suum cuique relinquere praecipit, contra ius gentium, quod regna aliena invadere vetat, contra ius ecclesiasticum, quod bona Ecclesiae rapere prohibet, et contra ius sacrum et divinum, quo rem Deo dicatam profanare sacrilegum est, nefando scelere insurgitur.* Contra huiusmodi ausus concordia Pastorum omnium suffragia, cunctarum Ecclesiarum decreta, atque universorum Christifidelium mens et sententia clamant. *Damnat proin Synodus haec in Spiritu S. congregata nefarium sacrilegium, quo Capiti Ecclesiae ea subrepta sunt, quae ad maiorem Dei gloriam consecrata, absque immani scelere gravissimoque crimine rapi, raptae retineri nequeunt; una attamen orat, ut sit Omnipotens Deus misericors atque propitius infelicibus S. Matris Ecclesiae filiis, quorum sacrilega manus in Patrem optimum extensa est, quatenus superno irradiati lumine suorum delictorum serio ac*

sincero dolore contriti poenitentiam agant, matrique Ecclesiae, cui perduelles intulere manus, compuncti reddantur.

872.

Eppus Tarvisinus Clerum per pastorales litteras de genuina doctrina circa civilem Rom. Pont. potestatem uberius instruit. 1863.

MON. Multa quidem, Venerabiles Ecclesiastici, eaque salutaria monita Nostro versantur in animo, quae, effuso paterni cordis affectu, Vobis tradere cuperemus; at, nimii ne simus, ea tantum proponemus quibus Vos obtemperantes, et maximo Nobis eritis solatio, et uberrimum fructum feretis. Quid iam Clerus Tarvisinus de Civili Romani Pontificis Principatu sentiat, quid de impiorum machinationibus ipsum Principatum subvertere molientium ad spiritualem Sanctae Ecclesiae potestatem labefactandam, potissime testatum fecit tum declaratione, Summo Pontifici quam cito deferenda, qua Nobis hac super re sciscitantibus statim uno ore concinuit, tum emptione schedarum quibus per aleatoriam sortitionem ea ducuntur munera, quae Fideles ad gloriosam Christi Vicarii inopiam levandam ultro contulerunt. Neque a sensu Cleri, egregio studio ac fide erga Summum Pontificem praeceuntis, ablusit populus, cui nihil potius fuit, quam ut per collatitiam stipem, vel per schedarum emptionem Patris communis commoditati ac solatio prospiceret.

Sed quominus gaudium Nostrum plenum sit, non defuere (crevera admodum pauci, ita ut moralem unanimitem aliorum minime infirment) qui non pravo animo, ut spes bona Nos tenet, sed potius captiosis decepti argumentis communi ceterorum suffragio non sunt adstipulati. Hos ad germanam doctrinam informare, et praecavere ne virus alios inficiat Nostrum est, qui breviter, clare et perspicue quaenam sit sana doctrina de Civili Pontificum Potestate, et de illa recte sentire quantum Fidei intersit, explicare satagemus.

Astuti deceptores, ut catholicos animos irretiant, clamitare non cessant in quaestione de Civili Romani Pontificis po-

testate nullam esse sententiam quae dogma Fidei sit, proinde nihil quod Fidei intersit, unde concludunt posse unumquemque tuta conscientia in suo sensu abundare; idque ad conscientias delicatulas sedandas a Sanctissimo et mitissimo Pontifice Pio Papa IX fuisse solemniter declaratum. Ut fucum faciant imperitis verba ipsa in medium afferunt, quae a praeaudato Pontifice prolata fuerunt, die vigesima quinta Martii in Ecclesia S. Mariae super Minervam. „La S. Sede non sostiene come dogma di fede il dominio temporale, ma dichiara che il dominio temporale è necessario ed indispensabile, finchè duri questo ordine di Provvidenza, per sostenere la indipendenza del potere Spirituale.“

Illud in primis prae oculis habeat Ecclesiasticus, eum qui dominium temporale spirituali repugnare asserit, haereticam doctrinam, iamdudum damnatam, promere. Haec autem frequentior est doctrina illorum, qui temporalem Sanctae Sedis potestatem aggrediuntur.

Qui autem dominium temporale certis temporibus a Providentia dari, non ut per ipsum Ecclesia probetur (ut effutire aliqui ausi sunt), sed ut libertati provideatur exercitii spiritualis potestatis, inficiaretur, is *erroneam* sententiam proferret; *erroneitatis* autem nota, post notam haereseos, quacumque alia gravior est; utpote quae illas afficit propositiones, quae aut indirecte aut per consequentiam legitimam dogma ipsum feriunt; isque igitur, qui scienter praedictam doctrinam sustineret, reus esset peccati lethalis, et gravissime suspectus de haeresi semper, aliquando etiam haereticus haberetur. Hoc autem planum est; nam temporalem potestatem fuisse a Providentia divina, in aliquibus rerum adiunctis, datam Ecclesiae, ut sarta tecta servaretur spiritualis, clare totus, qua late patet, Episcopatus suo Capiti, nempe Romano Pontifici, concinens stabilivit; id autem, in quod tota Ecclesia (nam sive congregata, sive dispersa eadem auctoritate pollet) consentit, cum Ecclesiae promissa fuerit a suo Fundatore usque ad fines seculorum adsistentia Spiritus Sancti, ita certum est, ut qui Eam falli, aut fallere posse effutiret, etiamsi aliquam doctrinam, veluti Fidei dogma Ecclesia non enuntiet, is certe indirecte adsistentiam ipsam Spiritus Sancti Ecclesiae promissam negaret, quod perinde esset ac dogma inficiari.

Adde etiam in comperto esse illam doctrinam, veluti erroneam a Theologis traduci, quae unanimi Theologorum sententiae adversatur; quae unanimitas, ut in ceteris, moralis intelligenda est, non materialis et numerica; esse autem Theologos Catholicos, qui temporalem S. Sedis principatum aggrediantur, si excipias Schismaticos, aliosque huius furfuris homines, non est quod sibi Novatores blandiantur, dum scimus ipsos etiam hostes Ecclesiae fassos fuisse, se principatum temporalem aggredi, ut recta via ad subvertendum Principatum Spiritualem pervenirent.

Inani autem labore, qui catholici nomen ambiunt, obtruderent, se in rebus Fidei et morum cum Episcopatu coniungi, in ceteris vero libertate sua se frui velle.

Ecclesia et in iis quae spectant regimen suimetipsius infallibilis est, ac proinde cum fidelis profitetur se adhaerere Ecclesiae in iis quae spectant ad Fidem et mores, adhaerere debet et dictis huius Magistrae, cum de disciplina generali aut de suo regimine loquitur.

Adde nullo modo fas esse Catholico, cum Ecclesia iudicium de aliquo negotio profert, Illi regerere suos limites Ipsam praetergredi; alias, hac data porta, auctoritas Eius tota pessumdaretur: adde etiam in humanis iudici ipsi, cui de negotio aliquo ius dicendum est, de sua competentia iudicare ius esse. Si iudex inferior est, eius de competentia iudicium appellabile est a parte quae se laesam existimat; minime vero, si iudex supremus sit, quod proprium Ecclesiae est, ad quam tantummodo in terris de veritate ferre iudicium spectat. Eadem omnino dicenda sunt, cum quaeritur num opportunum vel etiam *relative* necessarium sit dominium temporale hoc vel illo tempore, in aliquibus rerum adiunctis. Si Ecclesia *hic et nunc* utile et necessarium affirmet, illud aut nocivum aut inutile putare, non tantum temerarium (quod nemo est qui non videat), sed et erroneum dicendum erit, cum id adsistentiae Spiritus Sancti, quam Ecclesiae pollicitus est Christus, adversetur. Insaniae autem proximum est existimare plus luminis supernaturalis ad cognoscendum quid Ecclesiae Dei conveniat privato homini communicari, quam Episcopis universis Pontifici Romano suo Capiti adhaerentibus.

Quae de potestate temporali diximus prorsus dicenda sunt de potestate censuris plectendi invasores eiusdem dominii. Hanc potestatem denegare Ecclesiae haereticum est; si vero in

quaestionem vocetur num opportunum sit in praxi, his aliisque rerum adiunctis, aut censuris plectere, aut declarare censuris obnoxios invasores temporalis dominii, nemini dubium temerarium esse, quod a Pontifice peractum et ab omnibus Episcopis adprobatum fuit, veluti inopportunum, eoque magis veluti vituperabile insectari. In re enim magni momenti iudicio totius Ecclesiae, suum praeponere, etiamsi de facto dogmatico non agatur, superbiae intolerabilis indicium est, nam cum agatur de doctrina morum illud obtinet: Ecclesiam nec tolerare nec tacere, nec eo minus adprobare, quod rectum haud sit.

Quae cum ita sint Nos, quibus (cum a Spiritu Sancto, ut quilibet Episcopus in Ecclesia ipsi a Sede Apostolica commendata, positi simus regere Ecclesiam Dei quam acquisivit Sanguine suo) incumbit oves Nobis commissas a venenatis pascuis arcere, praecipimus; ne ullus audeat directe, aut indirecte contrarios sanae doctrinae, nempe de temporali dominio a Providentia S. Sedi Apostolicae concesso, aut de potestate Ecclesiae censuris mulctandi invasores dominii temporalis, sensus enunciare. Cum enim res sit non de opinionibus de quibus possit dici: *Unusquisque in suo sensu abundet*; sed de sana doctrina ab Ecclesia universa constabilita, Nos debitis plectemus poenis, qui auderet in vulgus spargere errores illi contrarios. Si vero Ecclesiasticus sit, in quocumque dignitatis et honoris gradu locatus, is poena suspensionis non solum a suo officio et beneficio, sed etiam a divinis, si Nobis constet eum voce aut scriptis aut alio modo, directe vel indirecte sensus suos sanis doctrinis de temporali potestate S. Sedis, aut de poenis contra invasores Dominii temporalis S. Sedis latis oppositos patefacere, plectendum se a Nobis esse noverit. Sententia enim illorum qui dictitant Santissimum Pontificem *dominium temporale non esse dogma Fidei* asseruisse, ut tranquillitati conscientiae contrarie sentientium consuleret, tam futilis imo absurda est ut refutatione non indigeat.

Ut autem sensus quo Pontifex protulit illa verba innotescat, rerum adiuncta recolenda sunt. Temerarius, nescio quis, nuperrime effutierat Episcopos absurde sustinere *dominium temporale S. Sedis esse dogma Fidei*. Putida haec erat equidem calumnia: id enim nulli defensori S. Sedis unquam in mentem venit. Imo Nos ipsi cum auctor hypocritae libelli: *Il Papa e*

il Congresso incredibili contradictione effutiisset *essentialem* esse principatum civilem Romano Pontificatui, nullis aliis argumentis, quam vocatis ad risum amicis, refutandum esse existimavimus. Quis enim catholicus dixerit dogma Fidei esse dominium temporale S. Sedis, quasi per tria et his amplius saecula Ecclesia manca fuerit, ob carentiam dogmatis Fidei seu dominii temporalis? quasi exturbato per impios a suis dominiis temporalibus Romano Pontifice, Ecclesia a dogmate Fidei exturbata corrueret necessario, perinde ac quomodo dogma Fidei inscindibile est, sic *inscindibilitas* essentialis temporali dominio communicetur?

Haec absurda a sano et catholico Theologo nunquam prolata sunt. Sed in his nihil commune est cum sententia de providentialiter data potestate temporali Summis Pontificibus; quamvis enim potestas temporalis nec sit, nec possit esse dogma Fidei, eo absurdo sensu quem supra diximus, stat aequae firmum, et esse dogma Fidei nihil repugnare potestatem temporalem spirituali, et erroneam esse et indirecte Fidem ferire sententiam, quae inficiatur esse a Providentia, in multis rerum adiunctis, datum principatum civilem ut sarta tecta servetur potestas spiritualis; temerarium, imo etiam erroneum esse asserere *hic et nunc* inopportunum, aut nocivum esse Principatum civilem, postquam peropportunum a tota Ecclesia iudicatum est; haereticum esse qui negaret potestatem Ecclesiae plectendi censuris invasores dominii temporalis; temerarium esse, qui conveniens fuisse negaret *hic et nunc* exercitium huius potestatis, post iudicium a tota Ecclesia Catholica prolatum. Haec et alia huiusmodi amice consistunt cum *negatione* absurdae sententiae calumniose Theologis Catholicis tributae, quam repudiavit in suo sermone Pontifex immortalis.

Ad alios sensus verba Pontificis detorquere est pharmacum in venenum convertere.

Pauca verba Nobis dicenda sunt etiam de alia, sit venia verbo, inani obiectione, quam Nobis quidam obtruserunt. Assertio infallibilitatis Ecclesiae, aiunt nonnulli, in stabilienda temporali potestate Summi Pontificis, tuis doctrinis minime consona est. Tu enim aliis in operibus tuis asseris, in iis, quae veluti rem Fidei Concilia Oecumenica docent, infallibilitate pollere; in aliis quae incidenter et non data opera aliquando proferunt, sequi etiam sententias probabiliiores, ac proinde non eandem, quoad

haec postrema, quam in illis quae Fidei esse declarant, reverentiam apud ipsos Catholicos mereri. Mirum quod ista obiiciant. Nam primo, demus Nos in aliquibus scriptis triginta duobus et amplius ante annis vulgatis aliquid minus ad trutinam vocatum asseruisse, de re non in quaestionem adducta, ac proinde de qua liberius ac minus accurate loquuntur scriptores, dum non timent falsae interpretationi se exponere; quid inde concludi posset, nisi Nos paralissimos esse debere ad retractandum et, si opus esset, corrigendum quod minus proprie a Nobis fuisset prolatum? at ex hoc minime concludi posset contra sanas doctrinas superius expositas: absit enim a Nobis, ut amoris proprii aestu abrepti in damnum veritatis nostra scripta defendere velimus.

Sed ut verum fateamur, non videmus qua ratione ex illa doctrina de Conciliis aliquid in praesens derivari possit, quod contradicat sententiis Catholicae Ecclesiae a Nobis superius explicatis.

Minime enim hic agitur de aliqua sententia *non data opera seu incidenter*, ut aiunt, prolata, quae scopum definitionis non attingat, in qua docuimus cum Theologis sanae doctrinae, interdum ipsa Concilia posse probabiliore sententias adoptare, quin auctoritatem Fidei ipsis tribuere intendant. Hic contra agitur de doctrina explicite tradita et principaliter intenta a Summis Pontificibus et ab unanimi Episcoporum voce. Asserere sententiae huiusmodi falsum subesse posse est recta adsistentiam Spiritus Sancti promissam Ecclesiae impugnare; est ipsam indefectibilitatem Ecclesiae tollere.

Hanc doctrinam breviter explicatam, ex Pontificiis oraculis, Episcoporum sententiis, concordi Theologorum suffragio haustam, totiusque Ecclesiae sensu probatam, Vobis, tamquam tesseram quamdam proponimus, cui inhaerentes in tanta ingeniorum et animorum depravatione, tantaque errorum copia hac nostra aetate grassantium, securi incedere, firmi in veritate consistere, et adversariorum obiectiones libera voce refellere sciatis. Quotquot estis igitur in sana doctrina radicati et confirmati, Venerabiles Ecclesiastici, Vos iterum compello, gaudium meum et corona mea. Ne terremini inanibus audacium minis; „et quis est qui vobis noceat, si boni aemulatores fueritis? Et si quid patimini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum

ne timueritis, et non conturbemini.“ (Petri Epist. I. Cap. III. 13, 14) Si vos odit mundus, nolite mirari; sed respicite in auctorem et consummatorem Fidei Iesum Christum, quem mundus priorem odio habuit, et quem sequi gloria maxima est; neque ullo vento doctrinae huic contrariae, quacumque specie propositae, unquam Vos circumferri patiamini; quinimo unanimi ore et supplicatione deprecemur, ut qui est Lux illuminans omnem hominem, fratres nostros a vera sententia aberrantes, superno lumine perfundere dignetur, ne caeci fiant duces caecorum; sed, caligine discussa, ad veritatis portum se recipiant, et Deus patientiae et solatii det cunctis idipsum sapere in sanctissimum Patrem Catholicum secundum Iesum Christum, ut quasi acies ordinata incursum hostium Ecclesiae strenue propulsare valeamus.

Et pax Dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, et intelligentias vestras in Christo Iesu. (Ad. Philip. IV. 7.

873.

Eppus Montis Regalis in Gallia proscribit et damnat plures assertiones Primatui et Civili Principatui Rom. Pontificis adversas.
1863.

MON. *Prop.* 9. Bonum societatis christianae postulat, ne spiritualis potestas sit a civili potestate distincta et independens.
Censura: Falsa et haeretica.

10. Spiritualis potestatis distinctio et independentia a civili efficit, ut spiritualis potestas absorbeat essentialia iura civilis potestatis. *Censura*: Falsa et haeretica.

13. Licet theologice verum sit, unamquamque nationem christianam debere partem constituere unius eiusdemque Ecclesiae universalis uni capiti supremo subiectae: politice tamen utile foret, ut quaelibet earum constitueret Ecclesiam nationalem sub primatu respectivi imperantis. *Censura*: In schisma inducens et haeresi proxima.

14. Politica gubernia tam clero quam populo imponere possunt ectheses seu formularia theologica, licet eiusmodi sint,

quae nequeant ab Apost. Sede aut ab oecumenicis conciliis probari. *Censura*: Schismatica et haeretica.

17. Ecclesiae regimen a Christo Iesu institutum non est vere monarchicum. *Censura*: Haeretica et contraria definitioni C. Florentini.

18. Possunt Gubernia legitime impedire circulationem vitae catholicae ponendo obstacula relationibus Ap. Sedis cum variis catholicitatis partibus. *Censura*: Schismati et haeresi favens, Ecclesiae constitutionis et libertatis eversiva, Sedi Apost. iniuriosa.

19. Eppus aut Concilium Provinciale a theologiae regulis deflectit, dum inter suae iurisdictionis ambitum prohibet, quominus doceatur, iudicia gravioris momenti ac solemniora Rom. Pontificis indigere sanctione civili. *Censura*: Iniuriosa auctoritati Ecclesiae, schismati et haeresi favens, et quatenus supponit iudicia gravioris momenti et solemniora R. P. indigere sanctione civili, haeretica.

23. Nulla eccl. potestas, neque ipse Summus Pontifex aut Concilium Oecum. potest excommun. sententiam ferre in Supremum Imperantem. *Censura*: Haeretica.

24. Auctoritas spiritualis Rom. Pontificis est suapte natura potestati civili infensa. *Censura*: Falsa et haeretica.

25. Primus ex Rom. Pontificibus, qui acceptavit potestatem temporalem, ac Principes, qui ad eam constituendam concurrerunt, errarunt. *Censura*: Temeraria, erronea, et constanti Ecclesiae doctrinae contraria.

26. Dominatio temporalis R. P. adversatur doctrinae evangelicae. *Censura*: Haeretica.

27. Haec dominatio temporalis non est magni momenti pro spiritualibus catholicitatis negotiis, neque potest componi cum principiis boni civilis regiminis. *Censura*: Complexive sumta falsa, haeresim sapiens et erronea.

28. Falsum est dominationem temporalem R. P. vi suae sacrae destinationis induere indolem spirituales. *Censura*: Erronea, contraria C. Tridentino et Constit. Apostolicis.

29. Rom. Pontifex cum excomm. sententiam pronunciat contra invadentes Status Ecclesiae, utitur armis spiritualibus ad mundanum duntaxat bonum prosequendum. *Censura*: Falsa, temeraria, captiosa, iniuriosa R. P. erronea.

30. Excommunicatio lata in C. Trid. ac in bulla Coenae contra invadentes dominationes eccles. innititur confusione ordinis spiritualis et ordinis civilis ac politici. *Censura*: Falsa, temeraria, iniuriosa C. Trid. et R. P. haeresi proxima.

31. Principia et iuramenta, quibus se obstringunt Pontifices ad conservandam integritatem Statuum Ecclesiae, eo tantummodo spectant, ut ipsi non distrahant quamlibet eorum partem in favorem suorum propinquorum. *Censura*: Falsa.

32. Orbis catholicus nullum habet ius ad tuendam conservationem et integritatem dominii temporalis Papae. *Censura*: Falsa, temeraria, erronea.

33. Catholicorum conscientia considerare non debet concursus, quem ipsi praeberere possunt utilitati dominii temporalis S. Sedis, nisi ut negotium, quod nullum praesefert characterem spiritualem seu religiosum. *Censura*: Falsa, temeraria, pietati fidelium detrahens, adminus erronea.

36. Voluntas populi seu popolare suffragium eiusmodi est per se auctoritatis, ut nulla indigeat ratione ad suorum actorum validitatem. *Censura*: Quatenus constituat voluntatem populi seu suffragium popolare supremam legem independentem a iure naturali et divino, haeretica.

38. Principia insurrectionis, quae proclamata sunt in favorem recentium eventuum in Italia, concordant cum sanae Theologiae doctrina circa tyrannidem. *Censura*: Falsa, theologiae iniuriosa.

41. In qualibet christiana politica societate nullum reperitur ius, quod suum principium seu fontem non habeat in iure illimitato Status. *Censura*: Falsa et haeretica.

60. Protestationes Epporum catholici orbis in favorem dominii temporalis Summi Pontificis, a studio partium politicarum originem traxerunt. *Censura*: Falsa, temeraria, calumniosa, coetui Epporum iniuriosa. — *Recueil des Allocutions, Encycliques etc.* Paris. 1865. p. 562.

874.

Pius IX PP. Imperatori Gallorum in obiecto proiectati ab hoc **Congressus Europaei** rescribens, laesa iura sua denuo reclamant, horumve ope Congressus restituendorum spem firmam enunciat. 1863. (ex Ital.)

MON. Intentio Maiestatis Vestrae, in Europa, et utinam alibi etiam, medio Principum aut respraesentantium eorundem absque succussione systema inducendi, quod animos tranquillet, et pacem, quietem ac ordinem in permultis regnis revehat, quae magnis his beneficiis adhuc destituuntur, magno cedit Maiestatis Vestrae honori, et cooperantibus omnibus, accedenteque divina gratia optimos effectus producet. Eapropter nos laudabilem hanc intentionem toto corde amplectentes, festinamus iam nunc Maiestatem Vestram certiore reddere, nos omnem nostrum moralem influxum penes Congressum in id impensuros, ut principia iustitiae, tantopere hodie oblivioni et despectui tradita, pro bono Societatis denuo reviviscant, conculcata iura pro bono eorum, qui se laesos ac offensos sentiunt, reparentur ac vindicentur, et cumprimis in Regnis Catholicis realis praerogativa Religioni Catholicae tamquam unice verae naturaliter competens restituatur. Maiestas Vestra non dubitabit admittere, quod Vicarius Christi tum ex munere sublimis sui Vicarialis officii, tum ex intima convictione de fide Catholica velut unico promovendae moralis populorum prosperitatis medio, nec in politicis Congressibus muneri suo deesse possit, propugnandi ac vindicandi iura excelsae nostrae religionis, quae una, sancta, catholica, apostolica, et romana est. Spes ac fiducia nostra revindicandi laesa iura ex obligatione stricta oritur, qua eadem manutenere debemus. Dum autem nostram de his iuribus sollicitudinem exprimimus, nolumus, ut Maiestas Vestra existimet, dubium quodpiam in nobis super iuribus Sedi Pontificiae debitis suboriri; siquidem praeter alia argumenta pro iis militantia possideamus ipsius Maiestatis

Vestrae faventem, saepius iteratam, declarationem: cuiusmodi declarationi a tam excelso et potente Monarcha editae quaecunque dubium opponere sine offensione haud possemus. Necessarium duximus, haec uberius exponere, ut pateat, quam probe teneamus Maiestatis Vestrae intentionem. Nunc autem libenter subnectimus eam nostram declarationem, quod cum gaudio amplectamur consilium de promovendo statu materiali populorum, et optemus, ut populi bona, quae ex emendatione et provectione status eorundem materialis resultabunt, in pace possidere valeant. Simile tamen votum ac desiderium exprimere haud possemus pro casu illo, si nefors provocaremur approbare nisus ac tendentias nonnullorum cum praeexpositis principiis pugnantes. Spe firma tenemur fore, ut Maiestas Vestra pro sua sapientia candidam nostram declarationem, Sedis Apostolicae agendi rationi plene conformem, benigne excipiat, et in ea simul argumentum summae illius existimationis inveniat, qua excelsam personam Maiestatis Vestrae prosequimur, quae nos etiam permovet, ut in tam momentoso negotio nos uberius enunciaremus. Ceterum penes propensissimam nostram paternam voluntatem Maiestati Vestrae, Augustae eiusdem coniugi, et caesareo Principi apost. benedictionem impertimur. Datum Romae die 20. Nov. 1863.

Monumenta anni 1864.

875. 876.

Eppi Neapolitani homagium suum offerunt Summo Pontifici, plenamque de inimicis eiusdem ac S. Sedis victoriam precantur. 1864.

MON. 1. Pio Papae IX Summo Pontifici, merito beatissimo, Romanorum Regi benemerentissimo et desideratissimo AEppi ac Eppi Neapolitani unanimes, quod sacratissimo Domino et quod benignissimo Patri. Beatissime Pater ! unde fit, ut quarto iam exacto tribulationum nostrarum anno, quartum etiam sancti Adventus tempore per humillimas communionis literas venerabundi in circuitu Cathedrae tuae nos sistere gratulemur ? Non aliunde equidem nisi quod sacratissimo isto tempore adventum expectamus illius, qui in hunc mundum veniens peccatores salvos facere, est Agnus ab origine mundi occisus ; quique, ut cum nostrate Ecclesiae Doctore loquamur, ,mirabilis semper et patiens in sanctis suis, in Abel occisus a fratre, in Noë irrisus a filio, in Abraham peregrinatus, in Isaac oblatus, in Iacob famulatus, in Ioseph venditus, in Moyse expositus et fugatus, in Prophetis lapidatus et sectus, in Apostolis terra marique iactatus, et multis ac variis beatorum martyrum crucibus frequenter occisus', nunc opprobria patitur in Te, sui ipsius vere in terris Vicario, quem dedit nobis exemplar, et in quo ipsum Dominum gloriae odit mundus, totus positus in maligno. Gratulamur autem merito : quia si passionum tuarum fecit nos socios Iesus Christus D. N., consolatur etiam nos in omni tribulatione nostra, in hoc praesertim, quod dum miscet in medio inimicorum suorum spiritum vertiginis, et non est illis opus quod faciat caput et caudam, incurvantem ac refroenantem, principium et finem (Isai. 19, 14.) *nos contra*

*habitare facit unanimes Tecum in domo sua, quae est Ecclesia, quam acquisivit sanguine suo. Dicto enim Tuo ex fide audientes, licet omni pressura gravati passive nos habeamus ingemiscen-tes ad Dominum ut liberet nos, numquam tamen terribile illud ,vae, quia tacui', nobis iure potuit exprobari; nam gratia Dei adiuti pro singulis quibusque Ecclesiae iuribus conculcatis singulus opposuimus voce unanimi protestationes, quas nunc coram te et universo catholico orbe solemnitus ingeminamus, futurum sperantes, ut fructum in tempore suo afferant uberimum, quemadmodum et Tu non ita pridem polliceri dignatus es, et nos a Domino expectamus. Euge ergo, Beatissime Pater, tu pars nostra maior, et melior, tu requies nostra et gaudium, tu in quem post Dominum reclinatio capitis nostri et mentis habitatio est, tu Pontifex et Rex in aeternum, vive pro Ecclesiae bono et gloria. Vive, et interim leva oculos tuos ad Salvatorem nostrum Dominum, qui mirabilis quidem et patiens, sed et triumphans in sanctis suis vincit cum iudicatur, exurgat ergo et dissipentur inimici eius, nisi convertantur; leva quoque vocem tuam ad Be-
atissimam Deiparam, de qua tam bene meritus es, Immaculatam: illos suos misericordes oculos ad nos tandem convertat; leva de-
mum manus tuas et benedictio tua apostolica descendat super nos et super filios nostros in Christo Iesu, ut benedictio patris aedi-
ficet domum, dum sanctos deosculamur pedes tuos, quippe nomi-
nari et esse gloriamur obsequentissimi etc. Neapoli in die Ex-
pect. partus B. M. V. 1864.*

2. *Responsum Summi Pontificis.* Quo gaudio affecti simus acceptis literis vestris iucundissimis, vix est ut aequè per verba significare possimus. Quod enim Ecclesiae Pastoribus summo-
pere cordi esse oportet, ut inter se unitatis et caritatis vinculis arctius consocientur, simulque devotionem atque obsequium su-
premae huic cathedrae veritatis exhibeant, eique maxime adhae-
reant, id vos egregie in ea epistola conscribenda praestitistis. Hoc plane singulari beneficio divini Salvatoris adscribimus, qui id a coelesti Patre dari sibi rogavit, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint. Ad hoc unum autem, ceu perbelle monet S. Augustinus, nihil nos perducit, nisi habeamus cor unum. Invisibili vero Capiti Eccle-
siae Christo Domino per nos, quos licet immerentes ipsius vice fungi constituit in terris, tum fideles ceteros, tum pastores ani-

marum coniungi, vos apprime novistis ac declarastis. Siquidem Dominus, sicuti iam S. Cyprianus animadvertit, ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, et unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit, — quam unitatem firmiter tenere et vindicare debemus, maxime Eppli, qui in Ecclesia praesidemus, ut Eppatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. Hinc vis et robur oritur, ut impetus adversos sustinere fortiter ac repellere possimus; hinc mutua consolatio, et consiliorum societas; hinc concordia precum, quas si sint unanimes, facilius Deus exaudiet; hinc denique pax interna in Ecclesia Dei, quae si integra maneat, quaevis externa adgressio citius vincatur aut saltem elangvescat, oportet. Quare iterum gratulantes vobiscum, unde in nos profecta est haec consolatio in Christo, hortamur atque svademus, ut studiose foveatis in vobis hanc societatem spiritus, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes. Ita fiet, ut per vos gaudium nostrum impleatur, dolorque animi, quem propter infensa bella Ecclesiae illata quotidie patimur, cooperante dilectione vestra, leniatur ac temperetur. Demum implorantes vobis a Patre totius misericordiae coelestia charismata, quae praesertim luctuosis hisce temporibus indigetis, indubium signum caritatis nostrae apost. benedictionem vobis omnibus et singulis nec non fidelibus cunctis vigilantiae vestrae concredit peramanter impertimur. Datum Romae die 29 Martii 1864.

877. 878.

Societas Catholica S. Stephani in Hungaria intimam suam erga Caput Ecclesiae devotionem profitetur, simulque inviolabile ius S. Sedis in temporalem ditionem enunciat.
1864.

MON. 1. Contribules, et quos genuit in fide, filii S. Stephani Protoregis et Apostoli gentis Hungarorum, quin et nomen eius in Societate gerentes, in quam pro tuenda scriptis typoque vulgatis operibus Catholica veritate, dudum coadunati

sumus, tertium iam explevimus lustrum, a quo non cessamus in Domino continua edere documenta studii saltem et indefessi conatus: Causam Dei et Ecclesiae suae sanctae contra perniciosas opiniones aevi, falsique nominis scientiam, iisdem, quibus vera impetitur armis, literariis nempe, defendendi.

Societas haec, „Sancti Stephani“ dicta, eodem fere scopo, consilio mediisque stabilita, quibus Societates S. Caroli Borromaei in Germania, Ioannis item Nepomuceni in Bohemia fuerant institutae, centenos iam edidit religioso-moralis argumenti libros, et hos quidem devotioni non minus, quam institutioni religiosae iuventutis et adultorum inservientes, educationem porro culturamque Catholicam promoventes, historicos etiam atque morales, pro diversis quidem legentium classibus destinatos, ut plurimum tamen populares; quibus etiam periodicae pagellae, nec non Calendaria accessere.

Sunt inter haec maioris etiam tam molis, quam pretii monumenta; e quibus versionem S. Scripturae a Sancta Romana Sede adprobatam, Pericopas Evangeliorum et Epistolarum, Vitae Sanctorum pluribus tomis comprehensam, Monasteriologiam item regni Hungariae, nec non diurnae pietatis optimum Manuale, Goffini nomine in orbe catholico perbene notum, sufficiat commemorasse.

Usa vero fuit in vulgandis hisce subsidiis literariis, utiturque Societas S. Stephani omnibus fere in regno hoc vigentibus linguis, utpote hungarica, germanica, slavica, illyrica, valachica, prout et latina, utut ratio praecipua hungaricae linguae haberi debuerit semper, debeatque; cum id e mente fundatorum, benefactorumve non aliter fieri possit, sed et contriuentium ad salutares Societatis fines membrorum necessitas id manifeste deposcat. Certe, pro catholico *hungarici* labii populo nulla e vicinis regionibus, prouti germanis Austria vel Bavaria, *Slavis* Bohemia literaturae suae divitiis succurrere posset, aut valeret. De illo proinde sollicitari praecipua Societatis cura esse debet: praesertim cum literatura hungarica longe primas in regno hoc teneat partes; maximumque in mores et cogitandi modum influxum, opera et scripta periodica hoc idiomate vulgata soleant exercere. Caeterum Catalogum editorum operum, pagellarum, nec non sacrarum iconum, altissimo Sanctitatis Vestrae obtutui sistere humillime sustinemus; ut di-

clorum veritas magis adhuc pateat. Id tamen ad indolem Societatis plenius agnoscendam addere supervacaneum esse non arbitramur: insignem vulgatorum hoc modo librorum, praesertim religiosi argumenti, prout et Scholasticorum, partem egentibus: scholasticae nimirum publi, infirmis in xenodochiis, captivis item in carcere vel ergastulo detentis, annue gratis distribui; imo iuvenes e dissitis Bucovinae Moldaviaeque partibus aere quoque parato succollari, ut serius ad Clerum, vel ludimagistrorum officium, promoveri possint ac praeparari. Omne, si quod ex editionibus eiusmodi lucrum proveniret, in nova rursus beneficentiae opera impenditur: ita ut nihil omnino ex hoc commembris, aut Societatem dirigentibus, praeter aliquot officialium stipendia, participare sit permissum; sed subductis expensis typographicis, et eorum, qui hoc fine operam Societati commodant, remuneratione, totum ad proseguendos Societatis fines debeat converti. Quamobrem illa merito religiosa, pie benefica, et ab omni proprii commodi utilitatisque temporalis studio aliena dici potest. Quod quidem abunde confirmant ipsae Societatis huius, sub immediata Episcopatus protectione constitutae leges et statuta.

Non omnis abfuit, laeti fatemur, a piis Societatis huius conatibus, per istam annorum seriem Coeli favor. Si tamen aliquos, pro quibus aeternas Patri luminum grates rependimus, laborum fructus adusque conspiciere nobis licuit, hos nequaquam arbitrabamur integros, prouti nec gaudium nostrum exinde promanans plenum eousque potuimus existimare, donec benedictione Sanctissimi Patris ditaremur. Plurimum nobis, aut potius totum deesse merito videbatur, quoadusque paterna Sedis Apostolicae adprobatione, spiritualibusque lucris ex hoc gratiarum fonte manantibus caruissemus.

Sed vero quemadmodum divus Protorex et Patronus noster Sanctus Stephanus, apostolici sui laboris fructibus onustus ad principalem hanc S. Petri cathedram accessit: ita nobis quoque minimis eius filiis, et in sancto labore quodammodo successoribus, tantique nominis umbra tutis, permissum erit, benedictionem hanc nunc primum devote postulare, dum iam licet ad nonnulla specimina illius, quo nos animari libenter fatemur, catholici spiritus appellare.

Occasionem nobis sensa haec depromendi tristem quidem in re, verum tamen, ex admirabili Divinae Providentiae dispo-

sitione, in effectibus salutarem suppeditant ipsa, quae vivimus tempora, unitati praesertim catholicae, ac illi, quae hanc tuetur, auctoritati Pontificiae multum inimica. Tempora vivimus, in quibus temeritas effrontis Apostatae iam ipsam Dei Filii Iesu Christi divinitatem adgreditur; operi nefando tam multis applaudentibus, ut nulla iam spes adusque haesitantibus relinquatur, tantam impietatem minus in homines humanasque leges ausuram.

Ingens profecto calamitas, prout ubique, ita in nostris etiam regionibus ex advectis undique profanis et irreligiosis scriptis in mores et rectam sentiendi normam redundant. Veneni huius late serpentis virus ut minus noceat, aut plane reddatur innoxium, opportune vulgantur opera, contrarium scopum, nempe religionis verae, catholicaeque pietatis sensum praeseferentia. Nequissimi spiritus detestanda molimina culmen impietatis in notissimo Renani opere adtigisse non immerito censes, maiorem in modum urgeri nos sensimus, ut ad inconcussam fidei nostrae petram confugientes, in ipsa hac adhaesionis significatione communem catholici gregis consolationem quaeramus nobis, aliis vero suppeditemus. Neque putabamus sufficere, confessionem fidei nostrae, per reprobationem impii conatus expressam, verbis solum edere: sed vulgato iam anno priore opusculo, ex idiomate gallico in hungaricum converso, avitam nostratium in Christo Iesu Deo et Salvatore fidem confirmatum ivimus. Nunc vero, in Congregatione generali Societatis nostrae die 19-a et 20-a mensis Aprilis Pestini asservata, sub praesidio Eminentissimi ac Reverendissimi Domini Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Scitovszky, Regni Hungariae Primatis et Archiepiscopi Strigoniensis, assidentibus excellentissimis Ecclesiarum Vesprimiensis, Vaciensis et Szathmariensis Praesulibus, in eximio illustrissimorum Ecclesiastici non minus, quam Saecularis ordinis virorum confluxu, unanimi voto fuerat decisum, ut abominationem erga principia, totumque opus Renani exprimentes, sincera haec animi sensa paterno Sanctitatis Vestrae Cordi nota reddantur, Eidemque nonnulla in tanta rei Catholicae oppugnatione, qualem Ecclesia undique sustinet, quave praesertim in Italia premittitur, solatia conferantur.

Certe profundissimi doloris causam praebent, teneraeque compassionis sensum excitant ea, quae contra sanctissima Ecclesiae Romanae iura hostes eius temerario ausu pridem susce-

perunt actuque moliuntur. Cum moerore animi legimus quotidie, affligi fideles dominici gregis Pastores, in exilium agi, vel etiam carceres detrudi Episcopos, sacerdotes et omnis ordinis religiosos viros, imo virgines etiam Deo sacratas vexari. Desolationem hanc Italiae ac Urbis, unde cunctis Occidentis populis, cultura sua superbis evangelii lux resplenduit, et primi cognitionis aliquius radii effulserunt, gemebundi conspiciamus. Nec nisi voce Salvatoris deterriti ponimus tristitiam quae non ex Deo est, animique deiectionem vitamus: voce inquam Salvatoris, qui de passione sua sine spe tristes eiusmodi verbis exceptit: „O stulti, et tardi corde ad credendum . . . nonne haec oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?“ (Luc. 24, 25—6.) Nos credimus per viam crucis iri ad aeterna praemia, per ignominiam parari gloriam sempiternam, per clades et persecutiones confici victoriam, et ex omnibus his luctis sponsam Christi maiori cum gloria egressuram. Tristes ipsi ob multiplicem, quae patriam nostram ultimis his annis vastavit calamitatem, non tam tribulationis praesentis transitorias aerumnas respicimus, quam potius gloriae Coronam pensamus, qua tanta victoria debebit praemiari! Coronam, quae legitime certantibus non tantum promittitur, ut futura, sed ut praesens reposita habetur. Dolenter igitur, at una sublimis Apostolicae virtutis admiratione pleni contemplamur afflictiones, quibus pressus a tot iam annis mitissimus simul et fortissimus arcis Romanae, unici fere in mundo iuris et iustitiae refugii gloriosus defensor, Ecclesiae iura tueri cogitur et vindicare. — Deus in suavitate mellis leonis fortitudinem recondens (Iudic. 14.), per mansuetudinem Sanctitatis Vestrae sinit furorem infensissimi hostis debellari, et tumentes saevi maris fluctus, quod — saeculum nempe — confusiones suas non verbis solum, sed et operibus, in literatura sua non minus, quam bellicis invasionibus despumat (Iud. 13. v.), in plana et humili soliditatis christianae ripa permittit expirare. Vere, „non in commotione Dominus.“ Et in commotione ignis. „Non in igne Dominus!“ (III. Reg. 19, 11.) Verum in spiritu patientiae et divinae caritatis, quae ut sibilus aurae tenuis pertransit, facitque tacitas Pii, piorumque preces et lacrymas triumphare.

Ita Sanctissime Pater! hanc nos vel maxime venerabundi admiramur fortitudinem, e qua suavior longe quam ea Samsonis fuerat, egressa est et egreditur dulcedo. Propterea filialis pieta-

tis zelo animata Societas S. Stephani, Sanctitati Vestrae, ut communi totius orbis solatio, sacri et profani iuris, iustitiae, veritatisque assertori fortissimo omnem illam prosperitatem felix adclamavit, quae propriae salutis vadem et quietis securitatem cunctis pacis amatoribus praestat ac pollicetur.

Patere itaque Sanctissime Pater! ut dum Societas S. Stephani firmissimam suam erga Sanctam Romanam Ecclesiam, eiusque catholicam fidem, ex Cathedra S. Petri per omnes mundi partes infallibili veritatis eloquio dilatata, adhaesionem profiteatur, et in persona Sanctitatis Vestrae Apostolorum Principem adit: ad Eiusdem pedes effusa, testimonium possit edere non tantum intemeratae suae Catholicae fidei, sed etiam profundissimi cultus, quo erga supremam illam in docendo auctoritatem fertur, a qua unitas christiana, vera pax et concordia humani generis, omnisque iurium stabilitas pendet. . . . Dignetur tamen una Sanctitas Vestra Societati huic illa, quae humillimis de genu precibus exorat, quibusve in salebroso suo munere plurimum indiget, Apostolicae benedictionis charismatumve dona elargiri, quibus aucta et roborata, in posterum maiori adhuc cum fructu coeptos labores prosequi possit et continuare. Qualia haec sint, quave die per annum talibus refici praesertim desideramus, id Eminentissimi Protectoris nostri archipraesulea sollicitudo melius explicabit.

Paterna quidem Sanctitatis Vestrae bonitas filiorum vota iam fere praeoccupavit, benedictionis suae largitatem in gentem nostram factis etiam profundens, dum calamitatibus adtritam Hungariae plebem, nunc exundationibus aquarum, nunc inediae malis laborantem promptis auxiliis recreavit; quin et perlata ope electrici nuncii de Societatis pio consilio famam ita excipere dignabatur, ut benedictionis huius iam nunc et praevie securi esse possemus. At vero nos meliora adhuc charismata aemulantes (I. Cor. 12, 30.), prosperitatis nostrae vadem in illis vel maxime gratiis reponimus, quarum is sit effectus, ut dum sanctificant vivos, solentur etiam infirmos, defunctisque Societatis commembris spiritualia concedant bona. Tali praesidio tuti magis adhuc sperare poterimus, ut contra inimicos crucis Christi certantes, perniciosi circa fidem et mores erroribus libros sana doctrina refertos opponamus. Intelligimus enim Apostoli dictum: non esse nobis colluctationem „adversus carnem et sanguinem,

sed . . . adversus mundi rectores tenebrarum harum“ (Eph. 6, 12.); qui nunc quoque iidem sunt: perversus saeculi genius, effraena licentia, nec non scientiae fastus. Fatigia nostra Deo, et sanctissimae causae sunt dicata. Sint etiam arma in hoc conflictu necessaria, per religionem consecrata; adsint etiam praemia mercesque laborum his conformia: Spirituales illae consolationes, quas unice religio vera dare, et columna veritatis nomine Christi Iesu legitime dispensare valet. Hoc petimus, hoc flagitamus, prostrati ad pedes Sanctitatis Vestrae. — Pestini, die 5-a Iulii, 1864. — Devotissimi filii Societatis S. Stephani Praesides et Commembra Comes Stephanus Károlyi, Praeses. Comes Ioannes Cziráky, alter Praeses. Carolus Somogyi, Vice-Praeses, canonicus Poseniensis. Thomas Füssy, Director. Antonius Ágoston, Secretarius.

2. *Responsum Pii IX PP.* Gratae Nobis admodum fuere vestrae Literae in generali istius S. Stephani Societatis Conventu die 19 et 20. Aprilis huius anni habito scriptae ac III. Nonas proximi mensis Iulii datae, quas nuper accepimus. In eisdem enim Literis omni ex parte se ostendit eximia vestra eiusdemque Societatis Sodalium erga Nos, et hanc Petri Cathedram, catholicae unitatis centrum, filialis pietas, amor et observantia et acerbissimus dolor, quo vestri, et ipsius Societatis Sodalium animi afficiuntur propter maximas Nostras angustias et amaritudines a Dei hominumque hostibus excitatas, qui calamitosissimis hisce temporibus teterrimum sanctissimae nostrae religioni, huic Apostolicae Sedi, Nobisque bellum inferre, ac iura omnia divina et humana conculcare non desinunt, et civilem Nostrum, eiusdemque Sanctae Sedis principatum omnino destruere et usurpare volunt. Equidem huiusmodi vestri, et commemoratae Societatis Sodalium sensus omni laude dignissimi non mediocri solatio Nobis fuerunt, inter gravissimas, quibus premimur, acerbitates. Vera autem animi Nostri consolatione ex eisdem vestris Literis novimus, quanta cura studioque ista S. Stephani Societas omnem operam indesinenter conferat in sacras edendas imagines, atque in vulgandos et dispergendos salutaris doctrinae libros omnibus fere istic vigentibus linguis conscriptos ad augendam nostram tuendam religionem et ad virtutem pietatemque in populis fovendam et excitandam. Nihil enim Nobis gratius nihilque optatius esse potest, quam ut in hac praesertim tanta

temporum iniquitate, tantaque pestilentissimorum librorum ephemeridumque colluvie, et inimicorum hominum contra catholicam Ecclesiam conspiratione catholici existant, qui sub proprii Antistitis ductu tum in optimis libris vulgandis, tum in opportunis aliis suscipiendis consiliis rem catholicam tueri ac nefarias adversariorum insidias detegere, errores refellere, conatusque reprimere contendant. Ac pari gaudio intelleximus, eandem Societatem singulari industria in alia christianae caritatis opera exercenda incumbere. Itaque Vobis dilecti Filii, aliisque istius S. Stephani Societatis Sodalibus vehementer gratulamur, meritasque tribuimus laudes et addimus animos, ut maiore usque alacritate a Vobis et ab eisdem Sodalibus omnia adhibeantur studia, omniaque ineantur consilia, quae ad maiorem Dei gloriam promovendam, atque ad Ecclesiae suae sanctae utilitatem procurandam conducere possint. Interim vero a Deo Optimo Maximo humiliter exposcimus, ut Vobis et istius Sancti Stephani Societatis Sodalibus in abundantia divinae Suae Gratiae semper propitius adesse velit. Ac superni huius praesidii auspicem et praecipuae Nostrae benevolentiae pignus Apostolicam Benedictionem toto cordis affectu Vobis ipsis, Dilecti Filii, cunctisque S. Stephani Societatis Sodalibus peramanter impertimur. — Datum Romae apud S. Petrum die 3. Novembris Anno 1864.

879. 880.

Eppus Tarvisinus suo et Cleri fidelisque populi nomine tenerrimam erga Summum Pontificem venerationem denuo exprimit. 1864.

MON. 1. Conatus quibus scelesti homines Civilem Principatum istius Sanctae Sedis iterum iterumque subvertere tentant frequentissimas Beatitudini Tuae occasiones praebent ob oculos totius Orbis admirantis immotam, qua polles, firmitatem Apostolicam ponendi, quae Pii Papae IX Pontificatum nomenque immortalitate donabit. In Te profecto Beatissime Pater roboris animi de violentia triumphum Catholicus Orbis admiratur, et ii ex Italii, qui sincero Italiam amore prosequantur, in Te veluti

in praeclaro Italiae decore gloriantur. Mala secta fraudulenter semper insinuat, Pontificem ad transigendum paratissimum esse, paratissimum ad remittenda iura, et sunt homines tam imbecillamente, tam segni animo ut a mendacibus se sinant decipi, humanae prudentiae documentis nimium fidentes. At Nos, Beatissime Pater, in partem Pastoralis sollicitudinis, quae in integrum Tibi incumbit, vocati, Nos probe scimus nullum futurum Pontificem qui vanis hominum consiliis aut minis iactatus iuri cedat Suo vel, ut rectius dicam, Ecclesiae, eoque minus Pium PP. Nonum cessurum aperte proclamamus. Ille quidem ad transigendum pertrahi poterit, qui in periculo cuncta amittendi versatur, ideoque ex parte cedit ut reliqua servet; non vero cui vadimonium pro indefectibili sua existentia Dei ipsius verbum praestat. Huic sensui, qui alte Mihi pectori insidet usque inhaerens, dum vehementer foedissima facinora detestor, quae iugiter in Ecclesiae et Civilis Principatus istius S. Sedis damnum perpetrantur, huiusmodi etiam eventibus inducor illa Ecclesiae verba accommodare: *O felix culpa*; nam ex nefario et impio ausu illorum, qui S. Sedi tam acre movent bellum, fecit Deus ut Summi Hierarchae fortitudo splendidius emicaret, quae quidem concuti nescia, nedum Catholicos, sed A catholicos ipsos admirabundos dare plausus coegit. Da veniam Beatissime Pater si Mihi a verbis temperare non valeo, quibus erumpentem quo afficior affectum patefaciam; da Mihi cor effundere, quod, ad extremum usque vitae anhelitum, Deo adiuvante, pro iustitia et Religione saliet, utut praepotente opinione, quae pietatem ac religionem omnem tollit, penitus eae proterantur.

En sensus, Beatissime Pater, quos, Episcopum prout decet Catholicum, doceo meum populum ruri degentem, cum pastoralis officii partes impleturus pagos peragro; iamque in bonum agrum semen cecidisse gavisus sum, nam pii agricolae cum, nocte ingruente, gravibus laboribus per diem exantlatis, ad humiles domus se recipiunt, postquam Deiparam per Rosarii salutationes coluerint, quod iis semper inculco, meis vehementibus adhortationibus permoti, ad ipsam Virginem tenerrimo affectu se convertunt dicentes = *Salve Regina* etc. ut longa et bonis omnibus cumulata amantissimo Fidelium Patri vita decurrat, et suis possit oculis vel in terris cernere Ecclesiae certum illum triumphum, cuius non dubia nobis apparuisse signa videntur.

Pergratum mihi perque iucundum quoque fuit Reverendissimum *Franciscum Nardi* SS. Romanae Rotae Auditorem, virum aequae Tibi ac Sanctae isti Sedi addictissimum, rogare ut hosce mei animi sensus Tibi coram significaret. Ipse quadringentas super mille libellas gallicas, Fidelium meae Dioeceseos oblationem Tibi tradet; tenuem quidem oblationem, quia superioribus annis messes nostris in agris male cesserunt.

Adolescentes Clerici qui Mihi crescunt in Seminario Spiritualibus Exercitiis absolutis, Me oratum voluerunt ut literas ab ipsis conscriptas, quibus suam in Te pietatem et reverentiam testatam faciunt, et quas meis hisce adiunxi, Tibi traderem; atque una haud magnam pecuniam, cum fere omnes in angustiis rei familiaris versentur, verumtamen magno cum animo ad Te miscrunt, quae pecunia libellarum mille super quadringentas partem constituit. Praedicto Domino *Nardi* exemplar Instructionum et regularum quas in usum Cleri mei typis edendas hoc anno curavi, Sanctitati Tuae humiliter exhibendum tradidi. Cuius iudicio mea omnia castiganda subiicio, paratus delere volenti animo quidquid Sanctitati tuae minus arrideret.

Tuam demum Beatitudinem precor ut me Apostolica, quae soles, benignitate adspicias, nam Christi Vicarii benignus respectus veluti lux Solis recreantis est Nobis Episcopis, Nobisque animos addit ut hisce diebus periculi plenis praelia Domini fortiter praeliemur.

Tandem ad osculum sanctissimorum pedum provolutus, Mihi, meo clero, populoque meae curae concreditis Apostolicam Benedictionem imploro. — Datum Tarvisii ex Aedibus Episcopalibus die decima septima Octobris an. 1864.

2. *Responsum Summi Pontificis.* Ea est humani cordis pravitas, ut homo libero abusus arbitrio non modo saepissime nitatur in vetita, non sine gravi Conditoris sui contemptu, bene vero eo impietatis interdum deveniat, ut Illum e sede deicere, Ipsiusque cultum et nomen abolere aggrediatur. Verum cum nihil sit quod a Deo praevisum ordinatumque non fuerit ad finem a se praestitutum, cumque humanae omnes voluntates, quantumvis perversae, et inferorum astu viribusque suffultae, serviant Ei, sicut et cetera omnia; stulti isti et inanes conatus in maiorem semper Eius gloriam convertuntur. Sacra et ecclesiastica historia id constanter factum esse docent, id contingere

videmus ipsi hac nostra aetate. Siquidem e diro bello iamdiu Ecclesiae illato et quotidie saeviente multorum soporem discussum cernimus, vividiores factam in plerisque fidem, incensiores et actuosiores caritatem, Pastores peculiarium Ecclesiarum huic Petri Cathedrae arctiore nexu devinctos, sacerdotes alacriores cautioresque factos in tuendis plebibus sibi creditis, undique sublatis voces, undique emissa scripta, et ab ipsis etiam heterodoxis, ad damnandas fraudes, explodendos errores, veritatis causam tuendam, Ecclesiae iura propugnanda. Itaque censemus, Te non immerito ipsis Ecclesiae verbis *felicem* dixisse eorum *culpam*, quorum malitia tanta perturbatio fuit inducta, cum inde et actio divinae providentiae clarior effulserit, et emolumenta non levia virtutis plurimis accesserint, et multae paleae ab area Dominica fuerint submotae per infelicem transfugarum casum. Haec Nos erigunt et confirmant, haec Nos docent quotidie firmitus spem Nostram ponere in Deum, qui est fortitudo et laus Nostra, haec Nos ad agendas Ei gratias compellunt, quoties Venerabiles Fratres Nostri amoris in Nos sui et observantiae significationes nobilibus istis fiduciae et constantiae sensibus exornant. Gratissima idcirco Nobis fuit epistola Tua, quae ceteroquin Te nobis etiam commendavit, sive per adiectum specimen pastoralis zeli Tui, sive per peculiare studium, quo in populo Dioeceseos universo et praesertim in Clero illud obsequium eamque devotionem fovere conaris in hanc Sanctam Sedem, quibus Ipse praefulges. Id produnt *Instructiones* a Te concinnatae, id confirmant amantissimae Seminarii Tui Alumnorum literae, id praesefert munus magno animo, non obstante virium tenuitate, ab iis collatum, additumque ceterorum ditionis Tuae fidelium oblationibus. Significa succrescenti illi Clero paternae caritatis Nostrae sensus, eosque hortare, ut meminerint, se spem esse Ecclesiae, itaque pietati, virtutum exercitio, scientiae sedulam dent operam, seque dociles obsequentesque praebeant iis quibus commissi fuerunt. Eorum vero Moderatoribus, ac reliquo Tuae dioecesis Clero, quem semper praesidium, decus, coronam Tuam futurum esse non dubitamus, testare peculiarem benevolentiam Nostram. Nos certe Apostoli verba usurpantes faustissimum illud omen singulis iteramus ex animo: *Gratia Domini Nostri Iesu Christi cum spiritu vestro: amen;* idemque omen totius Dioecesis Tuae fidelibus porrigimus.

Auspicem vero coelestium benedictionum, quas copiosissimas universis ominamur, Tibi, Ven. Frater, Cleroque et populo Tibi credito Benedictionem Apostolicam peramanter impertimus. — *Datum Romae apud S. Petrum die 12 Novembris 1864. Pontificatus Nostri Anno XIX.*

881—883.

Pius IX PP. Encyclicam ad Eppos universos dirigit Epistolam, in eaque errores praecipuos huius temporis, signanter et illos de Civili Principatu S. Sedis, iam antea proscriptos, denuo damnat. 1864.

INTR. Celeberrima haec Pii IX Encyclica, cuius occasionem et adiuncta uberius exponit litera Cardinalis a Secretis Status, potiore quidem iure inter Monumenta Primatus locum sortiri debuisset: eam tamen praesente loco inserimus tum quod in ea peculiariter errores de Civili Principatu S. Sedis damnentur, tum quod ipsa non incongrue ceu energeticum responsum S. Sedis ad attentata nonnullorum seculi Principum, iuribus S. Sedis adversa, spectari possit, utroque proin sub respectu huc pertineat.

MON. 1. *Litterae Cardinalis a Secretis Status ad Eppos de praevia Encyclica.* SSmus Dnus noster Pius IX P. M. de animarum salute ac de sana doctrina maxime sollicitus, vel ab ipso sui Pontificatus exordio numquam destitit suis Epistolis Encyclicis, et Allocutionibus in Consistorio habitis, et Apostolicis aliis literis in vulgus editis praecipuos huius praesertim infelicissimae aetatis errores ac falsas doctrinas proscribere et damnare. Cum autem forte evenire potuerit, ut omnia haec Pontificia Acta ad singulos Ordinarios minime pervenerint, idcirco idem Summus Pontifex voluit, ut eorundem errorum Syllabus ad omnes universi catholici orbis sacrorum Antistites mittendus conficeretur, quo iidem Antistites prae oculis habere possint omnes errores, ac perniciosas doctrinas, quae ab ipso reprobatae, ac proscriptae sunt. Mihi vero in mandatis dedit, ut hunc

Syllabum typis editum ad Te, Illme ac Rme Dne, perferendum curarem hac occasione ac tempore, quod idem Pontifex Max. pro summa sua de Catholicae Ecclesiae ac totius dominici gregis sibi divinitus commissi incolumitate et bono sollicitudine, aliam Encyclicam Epistolam ad cunctos catholicos Sacrorum Antistites scribendam censuit. Eiusdem igitur Pontificis iussa omni certe alacritate, et, uti par est, obsequio efficiens, Tibi eundem Syllabum his literis adiunctum mittere propero. — Romae die 8 Dec. 1864. Card. Antonelli.

2. *Encyclica Papae.* Quanta cura ac pastorali vigilantia Romani Pontifices Praedecessores Nostri exsequentes demandatum sibi ab ipso Christo Domino in persona Beatissimi Petri Apostolorum Principis officium, munusque pascendi agnos et oves numquam intermiserint universum Dominicum gregem sedulo enutrire verbis fidei, ac salutari doctrina imbuere, eumque ab venenatis pascuis arcere, omnibus quidem ac Vobis praesertim compertum, exploratumque est, Venerabiles Fratres. Et sane iidem Decessores Nostri augustae catholicae religionis, veritatis ac iustitiae assertores et vindices, de animarum salute maxime solliciti nihil potius unquam habuere, quam sapientissimis suis Literis, et Constitutionibus retegere et damnare omnes haereses et errores, qui Divinae Fidei nostrae, catholicae Ecclesiae doctrinae, morum honestati, ac sempiternae hominum saluti adversi, graves frequenter excitarunt tempestates, et christianam civilemque rempublicam miserandum in modum funestarunt. Quocirca iidem Decessores Nostri Apostolica fortitudine continenter obstiterunt nefariis iniquorum hominum molitionibus, qui despumantes tamquam fluctus feri maris confusiones suas, ac libertatem promittentes, cum servi sint corruptionis, fallacibus suis opinionibus, et perniciosissimis scriptis catholicae religionis civilisque societatis fundamenta convellere, omnemque virtutem ac iustitiam de medio tollere, omniumque animos mentesque depravare, et incautos imperitamque praesertim iuventutem a recta morum disciplina avertere, eamque miserabiliter corrumpere, in erroris laqueos inducere, ac tandem ab Ecclesiae catholicae sinu avellere conati sunt.

Iam vero, uti Vobis, Venerabiles Fratres, apprime notum est, Nos vix dum arcano divinae providentiae consilio nullis certe Nostris meritis ad hanc Petri Cathedram evecti fuimus,

cum videremus summo animi Nostri dolore horribilem sane procellam tot pravis opinionibus excitatam, et gravissima, ac nunquam satis lugenda damna, quae in christianum populum ex tot erroribus redundant, pro Apostolici Nostri Ministerii officio illustria Praedecessorum vestigia sectantes Nostram extulimus vocem, ac pluribus in vulgus editis encyclicis Epistolis et Allocutionibus in Consistorio habitis, aliisque Apostolicis Litteris praecipuos tristissimae nostrae aetatis errores damnavimus, eximiamque vestram episcopalem vigilantiam excitavimus, et universos catholicae Ecclesiae Nobis carissimos filios etiam atque etiam monuimus et exhortati sumus, ut tam dirae contagia pestis omnino horrerent et devitarent. Ac praesertim Nostra prima Encyclica Epistola die 9 Novembris anno 1846 Vobis scripta, binisque Allocutionibus, quarum altera die 9 Decembris anno 1854, altera vero 9 Iunii anno 1862. in Consistorio a Nobis habita fuit, monstrosa opinionum portenta damnavimus, quae hac potissimum aetate cum maximo animarum damno, et civilis ipsius societatis detrimento dominantur, quaeque non solum catholicae Ecclesiae, eiusque salutaris doctrinae ac venerandis iuribus, verum etiam sempiternae naturali legi a Deo in omnium cordibus insculptae, rectaeque rationi maxime adversantur, et ex quibus alii prope omnes originem habent errores.

Etsi autem haud omiserimus potissimos huiusmodi errores saepe proscribere et reprobare, tamen catholicae Ecclesiae causa, animarumque salus Nobis divinitus commissa, atque ipsius humanae societatis bonum omnino postulant, ut iterum pastora-lem vestram sollicitudinem excitemus ad alias pravas profligandas opiniones, quae ex eisdem erroribus, veluti ex fontibus erumpunt. Quae falsae ac perversae opiniones eo magis detestandae sunt, quod eo potissimum spectant, ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica Ecclesia ex divini sui Auctoris institutione, et mandato libere exercere debet usque ad consummationem saeculi non minus erga singulos homines, quam erga nationes, populos summosque eorum Principes, utque de medio tollatur mutua illa inter Sacerdotium et Imperium consiliorum societas et concordia, quae rei cum sacrae tum civili fausta semper extitit ac salutaris ¹⁾. Etenim probe noseitis,

¹⁾ Gregor. XVI. Epist. encycl. *Mirari* 15. aug. 1832.

Venerabiles Fratres, hoc tempore non paucos reperiri, qui civili consortio impium absurdumque *naturalismi*, uti vocant, principium applicantes audent docere, „optimam societatis publicae rationem, civilemque progressum omnino requirere, ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine.“ Atque contra sacrarum Literarum, Ecclesiae, sanctorumque Patrum doctrinam, asserere non dubitant, „optimam esse conditionem societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis poenis violatores catholicae religionis, nisi quatenus pax publica postulet.“ Ex qua omnino falsa socialis regiminis idea haud timent erroneam illam fovere opinionem catholicae Ecclesiae, animarumque saluti maxime exitialem a rec. mem. Gregorio XVI Praedecessore Nostro *deliramentum* appellatam ¹⁾, nimirum „libertatem conscientiae, et cultuum esse proprium cuiuscumque hominis ius, quod lege proclamari, et asseri debet in omni recte constituta societate, et ius civibus inesse ad omnimodam libertatem nulla vel ecclesiastica, vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscumque sive voce, sive typis, sive alia ratione palam publiceque manifestare, ac declarare valeant.“ Dum vero id temere affirmant, haud cogitant et considerant, quod *libertatem perditionis* ²⁾ praedicant, et quod „si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, et de humanae sapientiae loquacitate confidere, cum hanc nocentissimam vanitatem quantum debeat fides et sapientia christiana vitare, ex ipsa Domini Nostri Iesu Christi institutione cognoscat“ ³⁾.

Et quoniam ubi a civili societate fuit amota religio, ac repudiata divinae revelationis doctrina et auctoritas, vel ipsa germana iustitiae humanique iuris notio tenebris obscuratur et amittitur, atque in verae iustitiae legitimique iuris locum materialis substituitur vis, inde liquet cur nonnulli certissimis sanae rationis principiis penitus neglectis posthabitisque audeant conclamare, „voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione, vel alia ratione manifestatam constituere supremam legem ab

¹⁾ Eadem Encycl. *Mirari*.

²⁾ S. Aug. Epist. 105. al. 166.

³⁾ S. Leo Epist. 164. al. 133. §. 2. edit. Ball.

omni divino humanoque iure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt vim iuris habere.“ Verum equis non videt, planeque sentit, hominum societatem religionis ac verae iustitiae vinculis solutam nullum aliud profecto propositum habere posse, nisi scopum comparandi, cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequi, nisi indomitam animi cupiditatem inserviendi propriis voluptatibus et commodis? Eapropter huiusmodi homines acerbo sane odio insectantur Religiosas Familias quamvis de re christiana, civili, ac literaria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita haereticorum commentis plaudunt. Nam, ut sapientissime rec. mem. Pius VI. Decessor Noster docebat „regularium abolitio laedit statum publicae professionis consiliorum evangelicorum, laedit vivendi rationem in Ecclesia commendatam tamquam Apostolicae doctrinae consentaneam, laedit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, qui non nisi a Deo inspirati eas constituerunt societates“ ¹⁾. Atque etiam impie pronunciant, auferendam esse civibus et Ecclesiae facultatem „qua eleemosynas christianae caritatis causa palam erogare valeant“, ac de medio tollendam legem „qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur“ fallacissime praetexentes, commemoratam facultatem et legem optimaе publicae oeconomiae principiis obsistere. Neque contenti amovere religionem a publica societate, volunt religionem ipsam a privatis etiam arcere familiis. Etenim funestissimum *Communismi* et *Socialismi* docentes ac profitentes errorem asserunt „societatem domesticam seu familiam totam suae existentiae rationem a iure dumtaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere iura omnia parentum in filios, cumprimis vero ius institutionis, educationisque curandae“. Quibus impiis opinionibus, machinationibusque in id praecipue intendunt fallacissimi isti homines, ut salutifera catholicae Ecclesiae doctrina ac vis a iuventutis institutione et educatione prorsus eliminetur, ac teneri flexibilesque iuvenum animi perniciosis quibusque erroribus, vitiisque misere inficiantur ac depraventur. Siquidem omnes, qui rem tum sacram, tum publicam perturbare, ac rectum societatis ordinem evertere, et iura omnia

¹⁾ Epist. ad Card. De la Rochefoucault 10 Martii 1791.

divina et humana delere sunt conati, omnia nefaria sua consilia, studia et operam in improvidam praesertim iuventutem decipiendam, ac depravandam, ut supra innuimus, semper contulerunt, omnemque spem in ipsius iuventutis corruptela collocarunt. Quocirca nunquam cessant utrumque clerum, ex quo, veluti certissima historiae monumenta splendide testantur, tot magna in christianam, civilem, et litterariam rempublicam commoda redundarunt, quibuscumque infandis modis divexare, et edicere, ipsum Clerum „utpote vero, utilique scientiae et civilitatis progressui inimicum ab omni iuventutis instituendae educandaeque cura et officio esse amovendum“.

At vero alii instaurantes prava ac toties damnata novatorum commenta, insigni impudentia audent, Ecclesiae et huius Apostolicae Sedis supremam auctoritatem a Christo Domino ei tributam civilis auctoritatis arbitrio subiicere, et omnia eiusdem Ecclesiae et Sedis iura denegare circa ea quae ad exteriorem ordinem pertinent. Namque ipsos minime pudet affirmare „Ecclesiae leges non obligare in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; acta et decreta Romanorum Pontificum ad religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; constitutiones Apostolicas ¹⁾, quibus damnantur clandestinae societates, sive in eis exigatur, sive non exigatur iuramentum de secreto servando, earumque asseclae et fautores anathemate mulctantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi eiusmodi aggregationes tolerantur a civili gubernio; excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos, qui iura possessionesque Ecclesiae invadunt, et usurpant, niti confusione ordinis spiritualis, ordinisque civilis ac politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequendum; Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium; Ecclesiae ius non competere violatores legum suarum poenis temporalibus coercendi; conforme esse sacrae theologiae, iurisque publici principiis, bonorum proprietatem quae ab Ecclesiis, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili gubernio asserere, et vindi-

¹⁾ Clement. XII. „*In eminenti*“ Benedict. XIV. „*Providas Romanorum*“ Pii VII „*Ecclesiam*“ Leonis XII. „*Quo graviora*“.

care“. Neque erubescunt palam publiceque profiteri haereticorum effatum et principium, ex quo tot perversae oriuntur sententiae, atque errores. Diclitant enim „Ecclesiasticam potestatem non esse iure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque eiusmodi distinctionem, et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia iura potestatis civilis“. Atque silentio praeterire non possumus eorum audaciam, qui sanam non sustinentes doctrinam contendunt „illis Apostolicae Sedis iudiciis, et decretis, quorum obiectum ad bonum generale Ecclesiae, eiusdemque iura, ac disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicae professionis iactura“. Quod quidem quantopere adversetur catholico dogmati plenae potestatis Romano Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatae universalem pascendi, regendi, et gubernandi Ecclesiam, nemo est qui non clare aperteque videat et intelligat.

In tanta igitur depravatarum opinionum perversitate, Nos Apostolici Nostri officii probe memores, ac de sanctissima nostra religione, de sana doctrina, et animarum salute Nobis divinitus commissa, ac de ipsius humanae societatis bono maxime solliciti, Apostolicam Nostram vocem iterum extollere existimavimus. Itaque omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas singillatim hisce Litteris commemoratas auctoritate Nostra Apostolica reprobamus, proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicae Ecclesiae filiis, veluti reprobatae, proscriptae atque damnatae omnino haberi volumus et mandamus.

Ac praeter ea, optime scitis, Venerabiles Fratres, hisce temporibus omnis veritatis iustitiaeque osos, et acerrimos nostrae religionis hostes, per pestiferos libros, libellos, et ephemerides toto terrarum orbe dispersas populis illudentes, ac malitiose mentientes alias impias quasque disseminare doctrinas. Neque ignoratis, hac etiam nostra aetate, nonnullos reperiri, qui satanae spiritu permoti, et incitati eo impietatis devenerunt, ut Dominatorem Dominum Nostrum Iesum Christum negare, eiusque Divinitatem scelerata procacitate oppugnare non paveant. Hic vero haud possumus, quin maximis meritisque laudibus Vos efferamus, Venerabiles Fratres, qui episcopalem vestram vocem contra tantam impietatem omni zelo attollere minime omisistis.

Itaque hisce Nostris Litteris Vos iterum amantissime alloquimur, qui in sollicitudinis Nostrae partem vocati summo Nobis inter maximas Nostras acerbitates solatio, laetitiae, et consolationi estis propter egregiam, qua praestatis religionem, pietatem, ac propter mirum illum amorem, fidem, et observantiam, qua Nobis et huic Apostolicae Sedi concordissimis animis obstricti gravissimum episcopale vestrum ministerium strenue ac sedulo implere contenditis. Etenim ab eximio vestro pastoralis zelo expectamus, ut assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, et confortati in gratia Domini Nostri Iesu Christi velitis ingeminatis studiis quotidie magis prospicere, ut fideles curae vestrae concrediti „abstineant ab herbis noxiis, quas Iesus Christus non colit, quia non sunt plantatio Patris“ ¹⁾. Atque eisdem fidelibus inculcare nunquam desinite, omnem veram felicitatem in homines ex augusta nostra religione, eiusque doctrina et exercitio redundare, ac beatum esse populum, cuius Dominus Deus eius ²⁾. Docete „catholicae Fidei fundamento regna subsistere ³⁾, et nihil tam mortiferum, tam praeceps ad casum, tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis putantes posse sufficere, quod liberum arbitrium, cum nasceremur, accepimus, ultra iam a Domino nihil quaeramus, id est, auctoris nostri obliti, eius potentiam, ut nos ostendamus liberos, abiuremus ⁴⁾. Atque etiam ne omittatis docere regiam potestatem non ad solum mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam ⁵⁾, et nihil esse quod civitatum Principibus, et Regibus maiori fructui, gloriaeque esse possit, quam si, ut sapientissimus fortissimusque alter Praedecessor Noster S. Felix Zenoni Imperatori perscribebat, Ecclesiam catholicam . . . sinant uti legibus suis, nec libertati eius quemquam permittant obsistere Certum est enim, hoc rebus suis esse salutare, ut, cum de causis Dei agatur, iuxta ipsius constitutum regiam voluntatem Sacerdotibus Christi studeant subdere, non praeferre“ ⁶⁾.

¹⁾ S. Ignatius M. ad Philadelph. 3.

²⁾ Psal. 143.

³⁾ S. Caelest. epist. 22. ad Synod. Ephes. apud Coust. p. 1200.

⁴⁾ S. Innocent. I epist. 29 ad Episc. conc. Carthag. apud Coust. pag. 891.

⁵⁾ S. Leo Epist. 156 al. 125.

⁶⁾ Pius VII. Epist. Encycl. *Diu satis*, 15. Maii 1800.

Sed si semper, Venerabiles Fratres, nunc potissimum in tantis Ecclesiae, civilisque societatis calamitatibus, in tanta adversariorum contra rem catholicam, et hanc Apostolicam Sedem conspiratione tantaque errorum congerie, necesse omnino est, ut adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Quocirca omnium fidelium pietatem excitare existimavimus, ut una Nobiscum Vobisque clementissimum luminum et misericordiarum Patrem ferventissimis humillimisque precibus sine intermissione orent, et obsecrent, et in plenitudine fidei semper confugiant ad Dominum Nostrum Iesum Christum, qui redemit nos Deo in sanguine suo, Eiusque dulcissimum Cor flagrantissimae erga nos caritatis victimam enixe iugiterque exorent, ut amoris sui vinculis omnia ad seipsum trahat, utque omnes homines sanctissimo suo amore inflammati secundum Cor Eius ambulent digne Deo per omnia placentes, in omni bono opere fructificantes. Cum autem sine dubio gratiores sint Deo hominum preces, si animis ab omni labe puris ad ipsum accedant, iccirco caelestes Ecclesiae thesauros dispensationi Nostrae commissos Christifidelibus Apostolica liberalitate reserare censuimus, ut iidem fideles ad veram pietatem vehementius incensi, ac per Poenitentiae Sacramentum a peccatorum maculis expiati fidentius suas preces ad Deum effundant, eiusque misericordiam et gratiam consequantur.

Hisce igitur Litteris auctoritate Nostra Apostolica omnibus et singulis utriusque sexus catholici orbis fidelibus Plenariam Indulgentiam ad instar Iubilaei concedimus intra unius tantum mensis spatium usque ad totum futurum annum 1865 et non ultra, a Vobis, Venerabiles Fratres, aliisque legitimis locorum Ordinariis statuendum, eodem prorsus modo et forma, qua ab initio supremi Nostri Pontificatus concessimus per Apostolicas Nostras Litteras in forma Brevis die 20 mensis Novembris anno 1846 datas, et ad universum episcopalem vestrum Ordinem missas, quarum initium „Arcano Divinae Providentiae consilio“, et cum omnibus eisdem facultatibus, quae per ipsas Litteras a Nobis datae fuerunt. Volumus tamen, ut ea omnia serventur, quae in commemoratis Literis praescripta sunt, et ea excipiantur, quae excepta esse declaravimus. Atque id concedimus, non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque, etiam speciali et individua mentione, ac derogatione dignis. Ut autem

omnis dubitatio et difficultas amoveatur, earumdem Litterarum exemplar ad Vos perferri iussimus.

„Rogemus, Venerabiles Fratres, de intimo corde et de tota mente misericordiam Dei, quia et ipse addidit dicens: misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Petamus et accipiemus, et si accipiendi mora et tarditas fuerit, quoniam graviter offendimus, pulsemus, quia et pulsanti aperietur, si modo pulsant ostium preces, gemitus, et lacrimae nostrae, quibus insistere et immorari oportet, et si sit unanimes oratio . . . unusquisque oret Deum non pro se tantum, sed pro omnibus fratribus, sicut Dominus orare nos docuit“ ¹⁾. Quo vero facilius Deus Nostri, Vestrisque, et omnium fidelium precibus, votisque annuat, cum omni fiducia deprecatricem apud Eum adhibeamus Immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quae cunctas haereses interemit in universo mundo, quaeque omnium nostrum amantissima Mater „tota suavis est..... ac plena misericordiae,..... omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam praebet, omnium necessitates amplissimo quodam miseratur affectu“ ²⁾, atque utpote Regina adstans a dextris Unigeniti Filii Sui Domini Nostri Iesu Christi in vestitu deaurato circumamicta varietate nihil est, quod ab Eo impetrare non valeat. Suffragia quoque petamus Beatissimi Petri Apostolorum Principis, et Coapostoli eius Pauli, omniumque Sanctorum Caelitum, qui facti iam amici Dei pervernerunt ad caelestia regna, et coronati possident palmam, ac de sua immortalitate securi, de nostra sunt salute solliciti.

Denique caelestium omnium donorum copiam Vobis a Deo ex animo adprecantes singularis Nostrae in Vos caritatis pignus Apostolicam Benedictionem ex intimo corde profectam Vobis ipsis, Venerabiles Fratres, cunctisque Clericis, Laicisque fidelibus curae vestrae commissis peramanter impertimus. — Datum Romae apud S. Petrum die VIII Decembris anno 1864, decimo a Dogmatica Definitione Immaculae Conceptionis Deiparae Virginis Mariae, Pontificatus Nostri Anno Decimonono.

3. *Syllabus Encyclicae adnexus.* Syllabus complectens praecipuos Nostrae aetatis errores qui notantur in allocutioni-

¹⁾ S. Cyprian. Epist. 11.

²⁾ S. Bernard. Serm. de duodecim praerogativis B. M. V. ex verbis Apocalyp.

bus consistorialibus in Encyclicis aliisque apostolicis litteris sanctissimi domini nostri Pii Papae IX.

§. 1.

Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.

I. Nullum supremum, sapientissimum, providentissimum-que Numen divinum exsistit ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est ac rerum natura et ideo immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et iustum cum iniusto.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

II. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

III. Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unicus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

IV. Omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma qua homo cognitionem omnium cuiuscunque generis veritatum assequi possit ac debeat.

Epist. Encycl. Qui pluribus 9 Novembris 1846.

Epist. Encycl. Singulari quidem 17 Martii 1856.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

V. Divina revelatio est imperfecta et ideo subiecta continuo et indefinito progressui qui humanae rationis progressioni respondeat.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 Novembris 1846.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

VI. Christi fides humanae refragatur rationi; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 Novembris 1846.

Alloc. Maxima quidem 9 Iunii 1862.

VII. Prophetiae et miracula in sacris Litteris exposita et narrata sunt poetarum commenta, et christianae fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testa-

menti libris mythica continentur inventa; ipseque Iesus Christus est mythica fictio.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novembris 1846.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

§. II.

Rationalismus moderatus.

VIII. Quum ratio humana ipsi religioni aequiparetur, iccirco theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt.

Alloc. *Singulari quadam perfusi* 9 Decembris 1854.

IX. Omnia indiscriminatim dogmata religionis christianae sunt obiectum naturalis scientiae seu philosophiae; et humana ratio historice tantum exulta potest ex suis naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus etiam reconditioribus dogmatibus scientiam pervenire, modo haec dogmata ipsi rationi tamquam obiectum proposita fuerint.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11 Decembris 1862.

Epist. ad eundem *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

X. Quum aliud sit philosophus, aliud philosophia, ille ius et officium habet se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit; at philosophia neque potest, neque debet ulli sese submittere auctoritati.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11 Decembris 1862.

Epist. ad eundem *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

XI. Ecclesia non solum non debet in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiae tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat.

Epist. ad Archiep. Frising. *Gravissimas* 11 Decembris 1862.

XII. Apostolicae Sedis, romanarumque Congregationum decreta liberum scientiae progressum impediunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

XIII. Methodus et principia, quibus antiqui Doctores scholastici Theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

XIV. Philosophia tractanda est, nulla supernaturalis revelationis habita ratione.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

N. B. Cum rationalismi systemate cohaerent maximam partem errores Antonii Günther, qui damnantur in Epist. ad Card.

Archiep. Coloniensem *Eximiam tuam* 15 Iunii 1847, et in Epist. ad Episc. Wratislaviensem *Dolore haud mediocri* 30 Aprilis 1860.

§. III.

Indifferentismus, Latitudinarismus.

XV. Liberum cuique homini est eam amplecti ac profiteri religionem, quam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

Litt. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

Alloc. *Maxima inter* 9 Iunii 1862.

XVI. Homines in cuiusvis religionis cultu viam aeternae salutis reperire aeternamque salutem assequi possunt.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novembris 1846.

Alloc. *Ubi primum* 17 Decembris 1847.

Epist. encycl. *Singulari quidem* 17 Martii 1856.

XVII. Saltem bene sperandum est de aeterna illorum omnium salute, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur.

Alloc. *Singulari quadam* 9 Decembris 1854.

Epist. encycl. *Quanto conficiamur* 17 Augusti 1863.

XVIII. Protestantismus non aliud est quam diversa verae eiusdem christianae religionis forma, in qua aequae ac in Ecclesia catholica Deo placere datum est.

Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8 Decembris 1849.

§. IV.

Socialismus, Communismus, Societates clandestinae, Societates biblicae, Societates clerico-liberales.

Eiusmodi pestes saepe gravissimisque verborum formulis reprobantur in Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novemb. 1846; in Alloc. *Quibus quantisque* 29 April. 1849; in Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8 Decemb. 1849; in Allocut. *Singulari quadam* 9 Decemb. 1854; in Epist. encycl. *Quanto conficiamur moerore* 10 Augusti 1863.

§. V.

Errores de Ecclesia eiusque iuribus.

XIX. Ecclesia non est vera perfectaue societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus iuribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis est definire quae sint Ecclesiae iura ac limites, intra quos eadem iura exercere queat.

Alloc. *Singulari quadam* 9 Decembris 1854.

Alloc. *Multis gravibusque* 17. Decembris 1860.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

XX. Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere non debet absque civilis gubernii venia et assensu.

Alloc. *Meminit unusquisque* 30 Septembris 1861.

XXI. Ecclesia non habet potestatem dogmaticè definiendi, religionem catholicae Ecclesiae esse unice veram religionem.

Lit. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

XXII. Obligatio, qua catholici magistri et scriptores omnino adstringuntur, coarctatur in iis tantum, quae ab infallibili Ecclesiae iudicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

XXIII. Romani Pontifices et Concilia oecumenica a limitibus suae potestatis recesserunt, iura Principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.

Litt. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

XXIV. Ecclesia vis inferendae potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XXV. Praeter potestatem episcopatui inhaerentem, alia est attributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

Lit. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XXVI. Ecclesia non habet nativum ac legitimum ius acqui-
rendi ac possidendi.

Alloc. *Numquam fore* 15 Decembris 1856.

Epist. encycl. *Incredibili* 17 Septembris 1863.

XXVII. Sacri Ecclesiae ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

XXVIII. Episcopis, sine Guberni venia, fas non est vel ipsas apostolicas litteras promulgare.

Alloc. *Numquam fore* 15 Decembris 1856.

XXIX. Gratiae a Romano Pontifice concessae existimari debent tamquam irritae, nisi per Gubernium fuerint imploratae.

Alloc. *Numquam fore* 15 Decembris 1856.

XXX. Ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas a iure civili ortum habuit.

Litt. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

XXXI. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum

Rom. Pontifex. V.

causis sive civilibus sive criminalibus omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

Alloc. *Nunquam fore* 15 Decembris 1856.

XXXII. Absque ulla naturalis iuris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae exercendaeque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. ad Episc. Montisregal. *Singularis Nobisque* 20 Sept. 1864.

XXXIII. Non pertinet unice ad ecclesiasticam iurisdictionis potestatem proprio ac nativo iure dirigere theologicarum rerum doctrinam.

Epist. ad Archiep. Frising. *Tuas libenter* 21 Decembris 1863.

XXXIV. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quae medio aevo praevaluit.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XXXV. Nihil vetat, alicuius Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum Pontificatum ab romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XXXVI. Nationalis concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XXXVII. Institui possunt nationales Ecclesiae ab auctoritate Romani Pontificis subductae planeque divisae.

Alloc. *Multis gravibusque* 17 Decembris 1860.

Alloc. *Iamdudum cernimus* 18 Martii 1861.

XXXVIII. Divisioni Ecclesiae in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 23 Augusti 1851.

§. VI.

Errores de societate civili tum in se, tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectata.

XXXIX. Reipublicae status, utpote omnium iurium origo et fons, iure quodam pollet nullis circumscripto limitibus.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

XL. Catholicae Ecclesiae doctrina humanae societatis bono et commodis adversatur.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novembris 1846.

Alloc. *Quibus quantisque* 20 Aprilis 1849.

XLI. Civili potestati vel ab infideli imperante exercitae competit potestas indirecta negativa in sacra; eidem proinde competit nedum ius quod vocant *exequatur*, sed etiam ius *appellationis*, quam nuncupant, *ab abusu*.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XLII. In conflictu legum utriusque potestatis, ius civile praevallet.

Litt. Apost. *Ad apostolicae* 22 Augusti 1851.

XLIII. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo *Concordata*) super usu iurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine huius consensu, imo et ea reclamante.

Alloc. *In Consistoriali* 1 Novembris 1850.

Alloc. *Multis gravibusque* 17 Decembris 1860.

XLIV. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus quae ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus iudicare, quas Ecclesiae pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinorum sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.

Alloc. *In Consistoriali* 1 Novembris 1850.

Alloc. *Maxima quidem* 3 Iunii 1862.

XLV. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus iuventus christianae alicuius Reipublicae instituitur, episcopalibus duntaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur ius immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.

Alloc. *In Consistoriali* 1 Novembris 1850.

Alloc. *Quibus luctuosissimis* 5 Septembris 1851.

XLVI. Imo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subiicitur.

Alloc. *Numquam fore* 15 Decembris 1856.

XLVII. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholae, quae patent omnibus cuiusque e populo classis pue-

ris, ac publica universim Instituta, quae literis severioribusque disciplinis tradendis et educationi iuventutis curandae sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiae auctoritate, moderatrice vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicae auctoritatis arbitrio subiiciantur ad imperantium placita et ad communium aetatis opinionum amussim.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14. Iulii 1864.

XLVIII. Catholicis viris probari potest ea iuventutis instituendae ratio, quae sit a catholica fide et ab Ecclesiae potestate seiuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tantummodo vel saltem primario spectet.

Epist. ad Archiep. Friburg. *Quum non sine* 14 Iunii 1864.

XLIX. Civilis auctoritas potest impedire quominus sacrorum Antistites et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

L. Laica auctoritas habet per se ius paesentandi episcopos et potest ab illis exigere ut ineant dioecesium procuracionem antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et apostolicas litteras accipiant.

Alloc. *Nunquam fore* 15 Decembris 1856.

LI. Imo laicum Gubernium habet ius deponendi ab exercitio pastoralis ministerii episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis quae episcopatum et episcoporum respiciunt institutionem.

Litt. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

LII. Gubernium potest suo iure immutare aetatem ab Ecclesia praescriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicere, ut neminem sine suo permissu ad solemnia vota nuncupanda admittant.

Alloc. *Numquam fore* 15 Decembris 1856.

LIII. Abrogandae sunt leges quae ad religiosarum familiarum statum tutandum, earumque iura et officia pertinent; imo potest civile gubernium iis omnibus auxilium praestare, qui a suscepto religiosae vitae instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest, religiosas easdem familias perinde ac collegiatas Ecclesias et beneficia simplicia etiam iuris patronatus penitus extinguere, illorumque bona et redditus

civilis potestatis administrationi et arbitrio subiicere et vindicare.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

Alloc. *Probe memineritis* 22 Ianuarii 1855.

Alloc. *Cum saepe* 26 Iulii 1855.

LIV. Reges et Principes non solum ab Ecclesiae iurisdictione eximuntur, verum etiam in quaestionibus iurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesia.

Litt. Apost. *Multiplies inter* 10 Iunii 1851.

LV. Ecclesia a Statu, Statusque ab Ecclesia seiungendus est.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

S. VII.

Errores de Ethica naturali et christiana.

LVI. Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est ut humanae leges ad naturae ius conformentur aut obligandi vim a Deo accipiant.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

LVII. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

LVIII. Aliae vires non sant agnoscendae nisi illae quae in materia positae sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

Epist. encycl. *Quanto conficiamur* 10 Augusti 1863.

LIX. Ius in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen inane, et omnia humana facta iuris vim habent.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1863.

LX. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materialium virium summa.

Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

LXI. Fortunata facti iniustitia nullum iuris sanctitati detrimentum affert.

Alloc. *Iamdudum cernimus* 18 Martii 1861.

LXII. Proclamandum est et observandum principium quod vocant de *non-interventu*.

Alloc. *Novos et ante* 28 Septembris 1860.

LXIII. Legitimis principibus obedientiam detrectare, imo et rebellare licet.

Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novembris 1846.

Alloc. *Quisque vestrum* 4 Octobris 1847.

Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8 Decembris 1849.

Litt. Apost. *Dum catholica* 26 Martii 1860.

LXIV. Tum cuiusque sanctissimi iuramenti violatio tum quaelibet scelestas flagitiosaque actio sempiternae legi repugnans, non solum haud est improbanda verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriae amore agatur.

Alloc. *Quibus quantisque* 21 Aprilis 1849.

§. VIII.

Errores de matrimonio christiano.

LXV. Nulla ratione ferri potest, Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

Litt. Apost. *Ad apostolicas* 22 Augusti 1851.

LXVI. Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.

Litt. Apost. *Ad apostolicas* 22 Augusti 1851.

LXVII. Iure naturae matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.

Litt. Apost. *Ad apostolicas* 22 Augusti 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

LXVIII. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt.

Litt. Apost. *Multiplices inter* 10 Iunii 1851.

LXIX. Ecclesia sequioribus saeculis dirimentia impedimenta inducere coepit, non iure proprio, sed illo iure usa, quod a civili potestate mutuata erat.

Litt. Apost. *Ad apostolicas* 22 Augusti 1851.

LXX. Tridentini canones qui anathematis censuram illis inferunt qui facultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiae negare audeant, vel non sunt dogmatici vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

Litt. Apost. *Ad apostolicas* 22 Augusti 1851.

LXXI. Tridentini forma sub infirmitatis poena non obligat,

ubi lex civilis aliam formam praestituat, et velit hac nova forma interveniente matrimonium valere.

Litt. Apost. *Ad apostolicæ* 22 Augusti 1851.

LXXII. Bonifacius VIII. votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit.

Litt. Apost. *Ad apostolicæ* 22 Augusti 1851.

LXXIII. Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium; falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum, si sacramentum, excludatur.

Litt. Apost. *Ad apostolicæ* 22 Augusti 1851.

Lettera di S. S. Pio IX al Re di Sardegna, 9 Settembre 1852.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

Alloc. *Multis gravibusque* 17 Decembris 1860.

LXXIV. Causae matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent.

Litt. Apost. *Ad apostolicæ* 22 Augusti 1851.

Alloc. *Acerbissimum* 27 Septembris 1852.

N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clericorum coelibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis antefereendo. Confodiuntur, prior in epist. encycl. *Qui pluribus* 9 Novembris 1846, posterior in litteris apost. *Multiplices inter* 10 Iunii 1851.

§. IX.

Erroris de civili Romani Pontificis principatu.

LXXV. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianæ et catholice Ecclesie filii.

Litt. Apost. *Ad apostolicæ* 22 Augusti 1851.

LXXVI. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes potitur, ad Ecclesie libertatem felicitatemque vel maxime conducet.

Alloc. *Quibus quantisque* 20 Aprilis 1849.

N. B. Praeter hos errores explicite notatos, alii complures implicite reprobantur, proposita et asserta doctrina, quam catholici omnes firmissime retinere debeant, de civili Romani Pontificis principatu. Eiusmodi doctrina luculenter traditur in Alloc. *Quibus quantisque* 20 April. 1849; in Alloc. *Si semper antea* 20 Maii 1850; in Litt. apost. *Cum catholica Ecclesia* 26 Mart. 1860; in Alloc. *Novos* 28. Sept. 1860; in Alloc. *Iamdudum* 18 Mart. 1861; in Alloc. *Maxima quidem* 9 Iunii 1862.

§. X.

Errores qui ad liberalismum hodiernum referuntur.

LXXVII. Aetate hac nostra non amplius expedit, religionem catholicam haberi tamquam unicam status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis.

Alloc. Nemo vestrum 26 Iulii 1855.

LXXVIII. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cuiusque cultus exercitium habere.

Alloc. Acerbissimum 27 Septembris 1852.

LXXIX. Enimvero falsum est, civilem cuiusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quolibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos ac indifferentismi pestem propagandam.

Alloc. Numquam fore 15 Decembris 1856.

LXXX. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere.

Alloc. Iamdudum cernimus 18 Martii 1861.

Monumenta anni 1865.

INTR. Inter Monumenta anni 1865 principem locum capere deberent eximia illa documenta, quae declarationes Praesulum orbis catholici super celeberrima Pii IX Papae Encyclica in se continent. Declarationes hae partim per epistolas immediate ad Summum Pontificem directas, partim per Pastorales ad Clerum populumque fidelem exaratas, partim per Memorialia et Protestationes Praesulum ad Civilia Gubernia, quae quippe promulgationem Encyclicae Pontificiae admittere recusabant, factae fuere: consensusve Epporum in amplectenda Encyclica, et condemnandis erroribus per Syllabum proscriptis, evasit unanims. Quum interim documenta haec ex universo orbe nondum sint in unum collecta, eorumdem extractum, uti optaremus, vulgare non possumus: sed duntaxat nonnullas partim epistolas Summo Pontifici inscriptas, partim Pastorales literas ad Dioecesanum Clerum dimissas, ex provinciis Italicis per Gubernium Subalpinum occupatis, et ex Hungaria exhibemus, subiunctis aliquot Brevibus Apostolicis, quae in sequelam declarationum Praesulearum edita extiterant, et per Diaria publica innotuerant.

884—894.

Declarationes Praesulum Italiae et Hungariae ad Encyclicam Pii Papae eique adnexum Syllabum. 1865.

MON. 1. **Eppi Neapolitani Summo Pontifici.** Admirabilem Encyclicam tuam ‚Quanta cura‘ et literas Apostolicas in forma Brevis die 20 Nov. 1846. nec non Syllabum errorum, quos alias iure damnasti, veneranter suscepimus, gratanter in corde nostro

servabimus, et fideliter ore profitebimur. Absit enim a nobis, ut cum modernis Capharnaitis dicamus: ,durus est hic sermo, et quis potest eum audire?' Imo quo importuniora, et tamquam deliramenta verba tua visa sunt illis: eo opportunius in hoc ,tohu vavohu' (Gen. 1, 2.) errorum et systematum huius seculi cum Apostolis ingeminamus: ,Ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes.' Siquidem lucerna pedibus nostris est verbum tuum in caliginoso hoc seculo lucentissima; non enim caro et sanguis revelavit tibi, sed idem ille Spiritus Patris et Filii, spiritus sapientiae et intellectus, consilii et fortitudinis, scientiae et pietatis, qui olim Petro arcana Dei revelavit, idem et in te, successore eius meritissimo, atque super sedem eius legitime sedente, praestat quaerentibus fidei veritatem, uti loquitur Chrysologus. Idcirco quaecunque in laudatis literis tamquam potestatem habens vel affirmas, vel damnas, eadem unanimiter nos quoque affirmamus, approbamus, condemnamus. Vivas itaque, aeternumque vivas. Beatissime Pater; perge quo coepisti, certus, quod sicut a principio, ita et nunc et in posterum sequemur te, quocunque iveris, in vitam et in mortem tecum ire parati. Et quoniam fluctibus ferimaris undique iactamur, ea, in qua tam dives es, caritate ad nos conversus, confirma, ne cesses, fratres tuos tum magisterio tuo falli et fallere nescio, tum prece tua ad Iesum Christum D. N. et B. Matrem Immaculatam efficacissima, tum benedictione apostolica super nos et super filios nostros in Christo Iesu, quibuscum venerabundi sanctos deosculamur pedes tuos, quippe et esse et dici gloriamur obsequentissimi addictissimi et obstrictissimi servi et, si digni iudicamur, in Christo filii. Neapoli die Purific. B. V. Imm. 1865. (*Subscripti 21 AEppi, 61 Eppi, 3 Abbates, 15 Vicarii Capit.*)

2. *Eppi Umbriae Summo Pontifici.* Summa animi nostri laetitia literas tuas encyclicas datas die 8 Dec. anni proxime elapsi accepimus, unaque cum ipsis Syllabum propositionum, quas Spiritu S. afflante reprobas, proscribis, et damnas. In tanta enim, quae undique offunditur, delirantium opinionum caligine, inter tot tantasque fraudes, machinationes, insidias, quibus impiissimi veritatis et lucis osores, omnia humana et divina susdeque evertere commoliuntur, profecto a nobis optatum erat, ut

vox tua sapientissima iterum sese extolleret, atque errores omnes, qui speciatim hac nostra aetate grassantur, distinctis propositi-
onibus enunciatos proscriberet, ne homines bonae voluntatis de-
ceptionem ab impiorum fraudibus pati ullo modo possent. Hoc
dum nobis erat in votis, a te praestitum est, qui ardenti erga
Deum et homines caritate inflammatus nihil omittis, quod in Ec-
clesiae et societatis bonum cedat, ac nullis neque curis neque
consiliis, neque laboribus parcis, ut omnes oves pretiosissimo
Christi sanguine redentas a venenatis pascuis arceas, a luporum
rapacium insidiis defendas, et ad aeternae salutis portum dedu-
cas. Infernus excutitur, undique impiorum turba, ira et livore
tabescens, verba tua sapientissima fallacibus argumentationibus
obscurare contendit, et potentes huius seculi illorum propaga-
tionem per nos, qui in tuae sollicitudinis partem vocati sumus,
impedire conantur, probe intelligentes te ad malae arboris radi-
cem securim misisse, et per verba tua nefanda ethnicorum com-
menta, quae cath. Ecclesiae, ss. principiis, et doctrinis substitui
vellent, prorsus labefactari et prosterni. Sed frustra molitur,
quidquid contra Deum et Ecclesiam suam molitur. Et revera in-
genti omnium nostrum consolatione perspicimus, vesanam chri-
stiani nominis hostium superbiam nihil aliud effecisse, nisi ma-
iorem, quae unquam excogitari potuisset verbis tuis propagatio-
nem donare, ac super ea attentionem omnium vocando altius in
fidelium cordibus ipsamet defigere. Eppi vero omnes, tibi et isti
S. Ap. Sedi firmiter coniuncti, potentium minas divina ope freti
nil penitus pertimescentes propriam vocem extollere non dubi-
tarunt, unanimiter declarantes, obtemperandum esse potius Deo
quam hominibus. Interea dum de hoc S. Ecclesiae praeclarissimo
et in dies percrebescente triumpho in Domino gloriamur, iterum
atque iterum declarare nobis iucundum est, nos Tibi tamquam
Capiti membra vinculo arctissimo coniungi, nos tecum in omni-
bus consentire, nos verba tua humillima reverentia excipere,
iisque plenum assensum praestare. Hinc propositiones omnes
pestiferas, quas in Syllabo ad nos misso iure merito proscribis
et damnas, nos pariter damnamus, proscribimus, reiicimus, et
detestamur, et in eam spem erigimur, fore, ut infelices illi, qui
in viam perditionis abierunt, ad rectum salutis tramitem rever-
tantur, et coelestibus thesauris, quos omnibus apostolica libera-
litate reserasti, vera fide et sincera animi resipiscentia fruantur.

Hoc enixis precibus implorare a Deo totius consolationis et bonitatis fonte numquam cessabimus, et deprecatricem apud eum adhibebimus SS. Deiparam V. Mariam ab origine Immaculatam, a qua sicut tu, Beatissime Pater, ita et nos pacem mundi, et plenum Ecclesiae triumphum omni fiducia expectamus. Utique, Pater Sancte, Beatissima Virgo originalis labis nescia a te decem abhinc annis dogmatica definitione huius insignis privilegii condecorata, in cuius anniversaria decennali recordatione Encyclicam et Syllabum promulgasti, et indulgentiarum thesauros in forma Iubilaei aperuisti, illa Virgo, quam tu usque ab initio gloriosissimi Pontificatus tui dulcissimam Matrem, mediatricem, advocatam, et spem fidissimam appellabas, illa Virgo, quae in hac nostra Umbriae provincia thronum misericordiae suae erigere sub titulo ‚Auxilium Christianorum‘ est dignata, tuis nostrisque votis quam citissime obsecundabit, haereses aetatis nostrae cunctas interimet, et dirum draconis caput iterum confringet. Dum hoc ex toto corde exoptamus, ad tuos ss. pedes provoluti te obsecramus, Beatissime Pater, ut apostolica ac paterna benedictio tua super nos et super fideles nostrae curae commissos large et copiose descendat. — Spoleti in die festo Purif. B. M. V. 1865. (*Subscripti 1 AEppus et 7 Eppi, item 1 Vic. Cap.*)

3. Eppi Marcarum et Umbriae Summo Pontifici.

Divino prorsus consilio factum est, Beatissime Pater, ut Encyclicas literas die 8 praeteriti Decembris datas, eisque adiunctum improbatorum errorum Syllabum ad nos amantissime mitteres, quae omnia summo obsequio ac reverentia, ut par erat, accepimus. Quum enim perditii homines, qui libertatem iactitant, dum ipsi miserrime vitiis quibuscunque inserviunt, civilem christianamque rempublicam tum factis tum scriptis susque deque vertere conantur, id profecto sapientissimum ac opportunissimum fuit, eorum prava impiaque commenta retegere ac profligare. Nemo est qui non videat, quot quibusque malis affligimur, ac pene obruimur, eaque ex falsis potissimum opinionum sententiis originem ducere cuique cogitanti manifestum est. Corruptissimi undique mores nedum nullis cohibentur impedimentis, verum etiam ut magis magisque in dies ruant in peius, incitamenta quaelibet nanciscuntur. Pessimorum librorum colluvies, turpis-

simarum imaginum copia, obscoena spectacula, ephemerides effroenae, quae nihil est sanctum, nihil venerandum, quod non probris, irrisione, contumeliis afficiant, passim circumferuntur, atque imperitorum iuvenumque animos veluti quotidiano veneno imbibunt. Quumque nefariis hominibus minime obsistatur, ne in conventicula se recipiant, ac dicteria et blasphemias etiam publice palamque effutiant, religiosae utriusque sexus familiae e sacris domibus exturbantur, expoliantur bonis omnibus ac ludibrio habentur. Quin et Ecclesiae iura quaecunque pessumdata; sacri eiusdem ministri modis omnibus divexati exiliis, carceribus mancipantur; christiana templa seu deleta, seu in profanos usus conversa; ecclesiastica bona, quae sunt patrimonium pauperum, pretia peccatorum, ablata, divendita; atque incredibili amentia obstacula comparata, ne fideles, si fieri posset, spiritualibus quoque indulgentiarum lucris fruerentur. Refugit animus, Beatissime Pater, singula persequi, quae in Ecclesiae Christi detrimentum ac perniciem infensissimi hostes excogitant, moluntur. Profecto de hac miserrima aetate nostra dici potest, quod S. Leo M. de ethnica Roma, ubi diligentissima superstitione habebat collectum quidquid usque fuerat vanis erroribus institutum. Etenim fallaciae omnes, quae anteactis temporibus prodierunt, modo quasi in unum coalescere videntur, adiecta hypocrisi. Hinc passim evenit, ut bonum malum, et malum bonum dicatur, et simplicium atque adolescentium mentes, quod maxime dolendum est, facillime pessimis doctrinis in transversum agantur; hinc progenies vitiosior effingitur. Itaque firmitatis ac sapientiae tuae Beatissime Pater, hoc fuit, ut tu nihil pertimescens improborum obtrectiones, iniurias, contumelias, Beati Petri vestigiis insistens, sylvam hanc frementium bestiarum ac turbulentissimum profunditatis oceanum constanter ingredereris. Scilicet hoc quoque aevo conculcandae philosophiae opiniones, dissolvendae terrenae sapientiae vanitates, omnium sacrilegiorum impietas destruenda. Quod autem vere securim radicibus arboris funestissimae ac digitum turpissimo vulnere misisses, potissimum liquet ex clamoribus, conviciis, vituperationibus, quibus providentissima tua monumenta scelesti homines cumularunt. At tanta est veritatis vis ac claritas, ut hi quoque viri, qui a catholica communione infeliciter seiunguntur, te summis laudibus prosecuti sint, et Syllabum quasi civili societati

beneficium tributum acceperint. Nos ergo Beatitudini tuae arctissimis unitatis, obedientiae et devotionis vinculis indissolubiler obstricti, quae reprobas reprobamus, condemnamus quae condemnas, quae doces firmiter tenemus, eaque gregibus curae nostrae commissis fideliter inculcamus. Tu enim Princeps Magister fidei morumque, tu maximus Doctor Ecclesiae Catholicae, cuius es Caput, tu beati Petri successor, cui datum a Christo Domino fratres tuos confirmare. Sic te Deus O. M. sospitet ac tueatur Ecclesiae civilisque societatis bono et felicitati. Sic te Beatissima Virgo sine labe concepta, cuius solemnibus die nova haec sapientiae tuae documenta in lucem prodire, patrocinio suo roboraret ac defendat, et te duce ac magistro cunctas haereses interficiat. Haec ferventissimis votis urgebimus etiam ob grati animi significationem, quum preces ac pia opera peragemus ad plenariam indulgentiam consequendam adinstar Iubilaei, quam encyclicis ipsis literis concessisti. Denique tum nobis, tum clero et populo dioecesium nostrarum apost. benedictionem, quam enixe humiliterque petimus, clementer impertiaris. Die festo Purific. B. V. M. 1865. (*Subscripti 19 Praesules, et 11 Vicarii Capit.*)

4. *Eppi Hetruriae Summo Pontifici.* Ne impii ignorantiam simulent, nos a Spiritu S. atque a Beatitudine tua positi has oves nostras regere, omnium rerum nobis dilectissimas, solemniter declaramus: errores, quos Tu, Sanctissime Pater, damnasti, et nos damnamus: novas doctrinas Deo Ecclesiae, ac societati infensas, iniustas, mendaces, libertati, qua Christus nos donavit, inimicas, iura sanctissima adgredientes, omnia profanantes, sordideque turpantes, detestamur et reiicimus; sacrilegia, iniurias, rapinas, infandaque omnia contra Christi sponsam et istam Apost. Sedem verbis operibusque patrata reprobamus et damnamus. Haec fidei nostrae confessio, sed nedum nostrae, imo etiam fidelium nobis concreditorum, qui ipsi veritatis cathedrae obsequentes, semper et toto corde eam venerantur. O! vere nunc tempora illachrymanda! Eppi auctoritate destituti, sacerdotes in vincula coniecti, sacrae virgines a suis penetralibus avulsae, monachi e coenobio pulsati, sacramentum magnum probrose foedatum, Ecclesiae bona direpta; ubique mendacia, ubique humanae divinaeque auctoritatis despectus, ubi-

que effroenatae turpitudines, ubique intoleranda superbia. Equis enim e tam foedo horribilique barathro christianam societatem tandem eripiet? Tu, Pater sancte, divino, quo donatus es, magisterio. Tu, qui Christi es Vicarius in terris; qui turbinem ab inferis suscitatum, omniaque iam miscentem impavido cernis animo; qui aemulator existis invictissimorum Pontificum Bonifacii VIII, et Gregorii VII; Tu es spes nostra. Nos in Deo confidimus, et in Te. Perge igitur, precamur, falsas et perniciosas profligare theorias, quae despumantes in Deum superbiam, eius revelationem pessumdant, populisque specie libertatis illudentes eos crudeliter opprimunt atque miserrime perdunt; perge oves agnosque pane veritatis pascere et aqua potare sapientiae coelestis; quia tu es magister sanae doctrinae, tu unitatis centrum, tu Ecclesiae Iesu Christi petra et fundamentum. Pedibus tuis advoluti humiliter petimus, ut nobis fidelibusque curae nostrae commissis apostolicam benedictionem impertire digneris, quae dolores nostros mulceat, infirmitatem erigat, labores foecundet, atque Ecclesiae Dei res secundas imploret ac festinet. Mense Febuario 1865. (*Subscripti: 4 AEppi, 11 Eppi, et 8 Capitulares Vicarii.*)

5. Eppi provinciae Mutinensis Summo Pontifici. —

Ineffabilem ex tua proxima Epistola Encyclica Syllaboque annexo cepimus laetitiam, cuius quidem participes iam sunt omnes, quibus ecclesiasticae et ipsius civilis societatis bonum est cordi. Quis enim cum videat tot ac tanta errorum monstra, quibus impietas non modo ss. religionis nostrae dogmata, sed etiam omnem recti honestique rationem conatur subvertere, non iure ac mirandum in modum laetetur, audiens ad hanc perniciem pestemque humani generis depellendam vocem attolli ab eo, quem firmiter credit successorem beati Petri principis Apostolorum et verum Christi Vicarium totiusque Ecclesiae Caput et Christianorum Patrem et Doctorem existere? Nemo profecto ignorat, te, Beatissime Pater, speculatorem pro domo Israel constitutum numquam muneri tuo defuisse; imo vero maxima te admirabili vigilantia, fortitudine invicta, et coelesti sapientia partes officii tui semper implevisse praedicant omnes, et divinitus factum fuisse animadvertunt, ut hoc tam feraci errorum ac iniuriarum seculo tam assiduus et acer veritatis iustitiaeque assertor Sum-

mus Pontifex inveniretur. Attamen tanta est impiorum et facinorosorum hominum nequitia, ut ex una parte suas falsas ac per-versas opiniones, Ap. Sedis iudicio identidem reprobatas, pervicaciter retineant ac tueantur, ex altera vero quo facilius incautos decipiant reprobationis elevare fidem ac labefactare per impudentissima studeant mendacia, novosque praeterea errores, qui implicite et abscondite in reprobatis iam continebantur, expediant et proponant in publicum. Nihil igitur optatius, nihil opportunius poterat accidere, quam tua catholica epistola et syllabus; hoc enim omnes praecipui aetatis nostrae errores, qui a Beaditudine tua fuerant subinde notati et proscripti, in unum coacti exhibentur, et in lucem totius orbis iterum proferuntur, illa vero alii, qui ex iisdem erroribus veluti ex fontibus deducti novissime fuerunt, ante oculos omnium ponuntur et apostolica auctoritate reprobantur, proscribuntur atque damnantur. Itaque illi catholicae Ecclesiae filii honae voluntatis et simplicis cordis, qui in praesenti rerum omnium perturbatione et mendaciorum colluvie poterant in fraudem adduci, seu quia parum conscii vel etiam immemores superiorum damnationum essent, seu quia recentiorum errorum nondum apostolica sententia damnatorum turpitudinem et venenum non penitus perspicere pleneque cognoscerent, nunc tua voce admoniti cavebunt laqueos, et praescientes se custodient, ne insipientium errore traducti excidant a propria firmitate. Fremunt quidem et frement, qui resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficient, insipientia enim eorum manifesta erit omnibus. Imo expectamus tempus, (idque ut Deus Pater misericordiarum, Deus totius consolationis mature adducat, impense precamur) quo non pauci animorum aestu sedato et restincta novarum rerum cupiditate paulatim resipiscant, et agnita deliramentorum suorum stultitia, tuam sapientiam, fortitudinem, constantiam mirabuntur, qui unus omni humano auxilio destitutus, et cunctis seculi insanientis viribus obsistentibus non solum divinam Ecclesiae doctrinam sed etiam naturalem legem omnium cordibus impressam a pestilentia errorum vindicasti, ipsamque societatem civilem ab efferata, in quam ruebat, barbarie revocasti. Quis autem, patere B. P. ut iure ac merito apud te iisdem verbis utamur, quibus praedecessorem tuum Leonem M. Antistites Galliarum alloquebantur, nihil enim aptius et gravius ad animi nostri

sensus significandos, — quis, inquit, apostolatui vestro pro hoc tanto munere, quo totum mundum, velut quibusdam pretiosissimis gemmis ornavit, dignas aestimet gratias posse persolvi? Doctrinae post Deum vestrae debet fidelis, ut constanter teneat quod credebat; debet etiam infidelis, ut a perfidia sua, agnita veritate, discedat, et apostolicae institutionis luce perfusus erroris sui tenebras derelinquat, magisque sequatur et credat quod per os vestrum D. N. I. C. docet, quam id teneat, quod diabolus, humanae salutis et veritatis inimicus instillat. Nos igitur Petri Cathedrae ex intimo cordis affectu adhaerentes, non modo quas tu B. P. errorum pestes damnas, proscribis, reprobas, et nos damnamus, proscribimus, reprobamus; sed pro muneris quoque nostri ratione omne studium omnemque sollicitudinem in id ponemus, ut populi nostrae curae concrediti eosdem errores abhorreant ac detestentur, supremoque tuo iudicio qua par est reverentia obsequentes numquam a catholica veritate desciscant. Ast ut necessaria divinae gratiae auxilia obtineamus in tanto salutis animarum periculo, utque Deus tandem tot calamitates, quibus Catholica Ecclesia premitur, ipsaque civilis societas in discrimen adducitur, avertat, providentissimis tuis monitis obsecundantes nos indesinenter fideles cohortabimur, ut una nobiscum enixis precibus et obsecrationibus, adhibito etiam validissimo SS. Virginis ab origine immaculatae patrociniis, divinam opem impensiori in dies studio implorare non cessent. Cumque gratiores efficacioresque apud Deum sint preces, quae a puro corde procedunt, optimo sane consilio paternaque vere benignitate providisti B. P. qui liberaliter reseratis Ecclesiae thesauris, dies salutis et annum remissionis indulxisti, ut omnes a culparum maculis sese emundare properent, sicque fidentius preces ad Deum attollant, et uberiora divinae misericordiae dona consequantur. Quocirca acta Beatitudinis Vestrae nos (liceat ob eandem quam supra diximus causam hic iterum verba ab iisdem Galliarum Eppis mutuare), ante oculos semper habentes, non desinemus Domino ac Deo nostro gratias agere et pariter supplicare; gratulantes quod tantae sanctitatis, tantae fidei, tantaeque doctrinae Apost. Sedi Antistitem dederit: petentes etiam, ut datum concessumque munus Pontificii vestri longissima aetate custodiat. Nos autem etsi impares meritis, pari tamen fide parati sumus, confortante Domino, cum Beatitudine Vestra pro veritate fidei

animas nostras ponere, et vitam hanc auctori salutis nostrae et largitori aeternitatis impendere.' Nos ad pedes Sanctitatis tuae provoluti eosque humiliter deosculantes apost. bened. pro nobis totoque grege nostro instanter expostulamus. Die 28 Febr. 1865. (*Subscripti 1 AEppus, 5 Eppli, 2 Vicarii Capit.*

6. *Eppus Tarvisinus Summo Pontifici.* Encyclica, 'Quanta cura' quam Emin. D. Card. Antonelli iussu Sanctitatis tuae mihi pariter ac ceteris Eppis cum Syllabo errorum ad id usque temporis in glorioso Pontificatus tui decursu damnatorum transmissit, summa perfudit me laetitia. Erigitur revera Catholici Eppli animus, intuens, quomodo S. Apostolica Sedes, cuius doctrinae sunt lucerna pedum suorum, cuius nutus sunt norma suis actibus, dum vehementer circumpulsatur fluctibus, qui inani impetu in ipsam feruntur, immoti speciem praeseferat scopuli, e cuius vertice ea vox attollitur, quae regulas tradit certissimas, unde salus eidem illi paratur societati, cuius nomine acerrimum ipsi Sedi bellum indicere praesumeretur. Veritatem a Te proclamata perspectam habere satis est; talis enim in ea inest vis, quae ipsos percellit sectarios, quorum prolatae identidem confessiones et cum falsis impiisque doctrinis mala adeo fide traditis illos pugnantes ostendunt, et docent simul eos ad instar daemonum credere ac contremiscere; quod sin minus eheu! ad ipsorum salutem confert, mirabiliter tamen fidei triumpho inservit. Videris iam ab aeterno, Beatissime Pater, ad id Providentia Divina praeordinatus, ut genuinam afferres gravissimis veritatibus lucem, quae etiamsi deposito fidei includebantur, attamen non eo omni ex parte splendore fulgebant, ut quibusdam insano consilio deceptis, qui eisdem perinde ac Verbo Dei infallibili non obsequebantur, nulla sese excusandi ratio superesset. Tu assignata Tibi a Providentia provincia praeclare perfunctus es, illius divinae sapientiae lumine illustratus, qua Te Spiritus S. perfundit; Tu opportunum nactus es tempus. Opportunum dixi: nonne enim veritas tum opportune promulganda est, cum acrius ei movetur bellum? vel cum multorum pavor obviam sternit viam audacibus ad suas hac illac erroneas disseminandas doctrinas? aut cum impietas de triumpho sibi plaudendum existimat, aut humanis praesidiis subtractis illud elingve

os reddere praesumit, quod sectariorum sceleratas fraudes tamdiu evertere valebit, quamdiu e Vaticana Sede liberam attollat vocem? Quantum in me fuit, documenta Apostolica mihi transmissa celeriter evulganda satagi, Beatissime Pater; literas vero pastorales meo gregi tunc datas Tibi subiicio, eum utique in finem, ut tali etiam obsequio meas in errores a Te damnatos animadversiones, nisi Tuae respondeant menti, nulli faciendas declarem. — Tarvisii die 2. Martii 1865.

7. Ripanense Capitulum nomine sui Praesulis Summo Pontifici. Lamentabilem eventum hactenus completorum, et qui in dies complentur, primam originem perscrutanti facile patet, ut iam patuit Beatitudini tuae, a falsis theoriis quaquaversus grassantibus illam esse derivandam. Intellectum quippe voluntati facem praeferre, et ad quam optionis partem inflecti debeat innuere nemo est quem lateat. Hinc fit, quod si intellectus rite iudicet, voluntas rectum velit, si falsa iudicia intellectus proferat, deliberationes malae a voluntate procedant. At non minus in comperto est, humanae mentis aciem undequaque limitibus circumscribi, ac diversarum opinionum fluctibus agitari, quin saepe pervideat, ubi sita sit veritas, in qua tuto quiescat, et quam sententiam sequi fas sit, et quam amplecti nefas. Atque hoc maxime locum habet, cum theses in adversa abeuntes magno animorum aestu defenduntur, et eae, quae veritati contradicunt, veritatis specie exornantur, omnique sophismatum genere bonarum ratiocinationum faciem aliquando mentientium vaferrime propugnantur. Quae cum ita sint, colluctationibus numquam desituris discerperemur, ac tot pene extarent sententiae, quod capita, cum inaestimabili civilis convictus, religionis ac moralitatis detrimento, nisi post supernaturalem revelationem a Deo benigne concessam adesset aliquis, qui ab ipso Deo infallibilitatis praerogativa donatus, eiusdemque revelationis interpres, et veritatis assertor ac vindex constitutus quaestiones passim pullulantes definiret et falsa dogmata profligaret. Si huiusmodi auctoritatis inappellabiliter definientis necessitas continuo apparuit, ea nunc temporis meridiana luce manifestior clarescit, cum innumeri insurgunt errores, seu novi mox

primitus prodeuntes seu veteres novella veste induti, qui tum voce tum scripto tum privatim tum publice tum aperte tum calide multifariam multisque modis insinuantur, omniumque mentium, si fieri possit, dominationem adipiscendi conatum adhibent. Tu, Beatissime Pater, ad quem catholicorum oculi prospiciunt, cui est commissum officium docendi omnes gentes, et qui fundamentum cum sis et columna veritatis, confirmare debes fratres tuos, et agnos atque oves pascere, errorum serpentium cattervam intuitus, eos distinctis lucidisque formulis traditos solemniter reprobasti, ut decepti resipiscant, et qui Dei opitulante gratia doctrinam sanam et irreprehensibilem adhuc sectantur, ab insidiis et laqueis omnino caveant. Encyclicae divinam sapientiam spiranti datae die 8 Dec. anni proxime elapsi, adnexoque Syllabo unanimi consensu sacrorum Antistites plauserunt, atque una cum ceteris plausit etiam ille, qui diutina infirmitate laborans, quam evanituram speramus, in dioecesi ad proximas oras Adriacas moratur, nobiscum licet absens coniunctissimus, quique hanc Ripanam Ecclesiam sedulo prudenterque administrans utrumque documentum hic typis impressum ad nos misit et ab animarum pastoribus evulgari iussit. Venerabili Epporum coetui se uniunt quotquot extant vere catholici, imo etiam plurimi, qui quamvis extra catholicam communionem reperiantur, tamen adeo sana mente perfruuntur, ut perspicere valeant, quae falsitate turpentur propositiones a Sanctitate tua reprobatae, quantamque perniciem sint allaturae, si profundiores radices agant. His omnibus nos quoque, qui veritatem sincere colimus ac tua sapientissima placita reveremur, comites ex animo nectimur, tam Encyclicam quam Syllabum summis laudibus celebrantes; eoque libentius id facimus, quo impudentius increduli vesanique homines hunc et illam despiciunt atque execrantur. Interea ad pedes, quos osculamur, humillime provoluti apost. benedictionem velut pignus coelestium favorum, quibus summo-pere egemus, instanter efflagitamus. Ripaetransonis die 25 Mart. 1865.

8. *Eppi Iaurinensis Pastoralis ad Clerum.* Adversarii, qui hodie in exitium religionis et Ecclesiae christianae coniuraverunt, non iam ut aetate superiore, occulte et per cuniculos,

sed palam et aperta fronte remagunt. Multitudine sodalium freti, audacia insolentes, protectione securi, id sibi esse propositum aiunt, ut sublato illaetabili, qualis in praesentiarum est, rerum ordine, novus stabiliatur, qui libertati, aequalitati, atque fraternitati, prout nimirum ipsi has voces intelligi volunt, innixus, maximam, cuius mortales capaces sunt, felicitatem terrenam, ad quam alioquin nascendo quisque ius nactus est, procuret; quod quum sine violenta rerum conversione, seu, ut vocant, revolutione obtineri nequeat, hanc ciere, propagare, et correptis etiam armis fulcire officium esse cuiusvis. Mirum, quam improbo labore nefandum hoc consilium exsequi connitantur. Nullum est medium tam indignum ac dedecorosum, nullum facinus tam immane, quod, ut finem consequantur, adhibendum non putent. Homines corrupti mente et reprobi circa fidem, qui quaecumque quidem ignorant, blasphemant; quaecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur, stipendiis occultarum societatum servientes, operosa sedulitate stringunt calamos, ut quicquid sanctum ac verendum est, in coenum detrahant; omnem auctoritatem invidiae ac contemptui populari obiiiciant; pravis cupiditatibus lupata laxent facesque subiiciant. In ephemeridibus, quas ut opinionis publicae interpretes venditant, quarumve potiore ad se partem pertraxerunt, eiusmodi propinant principia, quibus, si ea universim adoptari contingeret, non modo divina humanaque misceri, sed ipsam legem aeternam, quam vel prisci gentiles, velut a Deo profectam, omnis recti honestique normam suspexerunt, obliterari, omnemque nexum, quo societatem humanam natura colligatam voluit, penitus dissolvi foret necesse. In libris, quos vulgo certatim obtrudunt, quaesito verborum lenocinio doctrinas insinuant, quae ingenia falsis imbuant ideis, et fidem pietatemque ex animis evelant. Paucis, ut phrasi utamur Tertulliani: „Nihil interest illis, licet diversa tractantibus, dum ad unius veritatis expugnationem conspirent.“ Quum autem probe conscii sint, incolumi Ecclesia catholica et Cathedra Petri omnes id genus conatus in cassum recidere: tota virium contentione in id incumbunt, utramque ut subruant funditusque evertant. Quare phrenetico perciti furore in Ecclesiam debacchantur, et quicquid ad eius essentiam vitamque pertinet: disciplinam, cultum, iuventutis institutionem, intercipere, aut saltem impedire ac infructuosum reddere sala-

gunt. Catholicismum, ceu ultimum quod superest aevi medii vestigium, abolendum, et ministros eius proscribendos vociferantur; ut iure cum S. Gregorio M. dici queat: „Contra Ecclesiam publice de iniquorum cordibus omne serpentinum virus aperitur.“ Praecipue vero sanctam Sedem Apostolicam, in qua velut centro unitatis universa colligitur Ecclesia catholica, ad motis omnibus arietibus prosternere contendunt, nihilque omnino est, quod in illam moliri nefas ducant. Ditiones pontificias invadere et sacrilega manu occupare, ipsum Pontificem ad incitas redigere, minis terrere, utque loco cedat, et abdicato temporali dominio, independentiae ad recte administrandam Ecclesiam necessariae nuntium mittat, stolidi importunitate urgere; quodve merito mirere, haec inspectante Europa catholica impune fiunt, imo non desunt principes, qui icto cum revolutione foedere, socias cum illa in opprimendo Christi Vicario iungant dexteras, maiorem inde solii firmitatem, et dominationis incrementum sibi pollicentes.

Tot inter fluctus tempestatesque sonoras, Sanctissimus Pontifex Pius IX. non queritur de iniuriis, quibus lacessitur, non de patrimonii exspoliatio, non de acerbitate doloris, quo paternus eius animus exulceratur: verum proiecta in sinum Providentiae divinae omni futurorum eventuum sollicitudine, solumque de periclitante gregis sibi crediti salute trepidus, inter circumstrepentes hostiles assultus, tranquilla maiestate vocem attollit; et datis ad totius orbis catholici sacrorum Antistites literis encyclicis, errores miserae huius aetatis, quos iam antea singillatim censura notaverat, nunc velut sub unum collectos obtutum sistit, sapientiae zeloque Praesulum relinquens, ut pro re nata, et pro locorum temporumque adiunctis populum curae suae commissum contra recensitos errores praemuniant, et quantum ea opinionum deliramenta fidei divinae non minus quam rectae rationi oblucentur, sedulo edoceant, moneantque ne per homines superba vanitatis loquentes et libertatem promittentes, in fraudem se induci patiantur. — Sublime sane spectaculum, Deo et Angelis dignum! In communi vertigine et perturbatione spirituum, silentibus ac otiosis iis, quorum maxime interesset impendens propulsare discrimen, solus Pontifex, aetate fessus, inermis, adversitatibus obrutus, monitor surgit, et designatis quae falsi nominis scientia extudit commentis, ea cum veritate

aeterna non posse componi, omni cum auctoritatis pondere pronunciat; quod dum facit, simul indirecte morbos, quæ societas civilis laborat, reteggit, et ad desiderandam adhibendamque medelam tacitus hortatur. Id enimvero est, quod encyclicæ de 8. Decembris summum momentum, et Pio IX. immortalis gloriæ fulgorem conciliat, nulla umquam vetustate delendum. . . Diximus paulo ante Pontificem *inermem*; at liceat vocabulum hoc retractare, aut saltem temperare. Sunt namque etiam Pio IX. *arma*, non quidem *carnalia*, sed *potentia Deo*: id est arma, non quibus homines carnales et politici utuntur, uti sunt: opes, astutia, simulatio; sed per Deum et virtute Dei valida ad destruendas munitiones (errorum), consilia, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei.

Atque hoc ipsum est, quod liberales, ut dici amant, vehementius perculit. Somniabant illi Summum Pontificatum senio effoetum, iamiam tumulo inferendum. Dum igitur verbis Pontificis, quibus ipsorum principia et molitiones propalantur reprobanturque, tantum inesse vigoris ac energiae virilis advertunt, ut ea per totum qua late patet orbem terrarum personent; dum advertunt innumeros ubique gentium et locorum verbis illis reverenter assurgere, et morem alacriter gerere: inexpectato hoc phœnomeno attoniti fremunt, et alii encyclicam frivolis commentariis aut cavillationibus persequuntur, alii veteres naenias fabulasque recantant. „Sed inceptus clamor frustratur hiantes“ Millionses namque catholicorum fidelium, quorum tessera est: „Ubi Petrus, ibi Ecclesia,“ audita summi Pastoris et Magistri voce, eam prona excipiunt docilitate, totoque mentis assensu amplectuntur. Reprobata ab illo doctrinas, tamquam a veritate alienas, et ipsi reprobant detestanturque; persuasum quippe habent, summam de rebus fidei decernendi, et veritatem salutarem docendi auctoritatem penes Romanum esse Pontificem, qui in beato Petro divina ordinatione constitutus sit *fundamentum* et *caput* Ecclesiae, ad conspicuam eiusdem Ecclesiae unitatem tum exhibendam, tum efficiendam; cui proinde adhaerere omnes debeant, ni circumferri velint omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia, ad circumventionem erroris; atque inde intelligunt, piaculum fore eius refragari sententiae, „cuius terrestre iudicium, praeiudicata auctoritas sit in coelo.“ Millionses item catholicorum gratulantes applaudunt Pio IX. eique

intimioris caritatis et pietatis affectu devinciuntur, quod demandato sibi per Christum *fratres confirmandi* officio, inter difficillima rei catholicae et Sedis Apostolicae adiuncta, tam praeclare perfunctus fuerit. Milliones denique catholicorum exsultantibus animis grates Deo Optimo Maximo dependunt, quod eius beneficio membra sint Ecclesiae, quae divino tuta praesidio, nullis obscuratur erroribus, nullis succumbit periculis; licet enim oppugnata haeresibus, vexata persecutionibus, ab ipsis adeo infernae potestatis heroibus impetita, non modo semper illaesa persistit; sed ex omnibus adversitatum procellis vegetior quoque atque illustrior emergit; ut eleganter S. Ioannes Chrysostomus declarat; „Non cessat Ecclesia oppugnari et vincere; insidiis impeti, et superare insidias. Quanto magis alii insidiantur, tanto magis illa augetur; fluctus dissipantur, et petra stat immobilis . . . Verbum Dei est: inconcussa est Ecclesia. Portae inferi non praevalerunt adversus eam. Qui impugnat illam, se ipsum profligat ipsamque fortiolem ostendit; qui impugnat illam, vires suas deiecit, nostrumque trophaeum reddit illustrius.“

Ecquid ergo causae est, quod liberales Pontificis encyclicam tam indignanter accipiant? An eam vulgando, novum quiddam et hactenus inauditum molitus est Pontifex? Atenim non aliud egit, quam quod inde a principio semper in Ecclesia factum fuisse constat; ut scilicet, quoties doctrina nova in deposito fidei non contenta, aut eidem opposita caput extulisset, ea ad Sedem Apostolicam, tamquam supremum controversiarum fidei iudicem examinanda proscribendaque deferretur, proscripta vero universitati fidelium publicaretur, ut sic omnibus innotesceret, cavendum sibi ab eiusmodi doctrina esse, siquidem fidem orthodoxam sartam tectamque vellent servare. Accedit, in syllabo, dictae encyclicae annexo, ne unam quidem occurrere propositionem, quae iam prius sive in allocutionibus, sive in encyclicis aliis confixa non fuisset; ut adeo nihil plane novi nunc statuatur, sed recapitulentur dumtaxat alibi et alias fusius pertractata atque reiecta. Quod a Summis Pontificibus toties, quoties salus fidelium deposcebat, factum fuisse Historia comprobat. Vel cui ignotae sunt Pontificum Martini V. Leonis X. S. Pii V. Gregorii XIII. Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. Innocentii XI. Alexandri VIII. Innocentii XII. Clementis XI. Benedicti XIV. Pii VI. contra sui temporis errores directae Constitutiones? — An Pon-

tifex egressus auctoritatis suae terminos, usurpati iuris alieni reum se fecit? Sed quis hoc asserere ausit? Dum enim Pontifex elenchum textit errorum, de quibus merito ambigas, sintne civitati an religioni et Ecclesiae magis infesti ac perniciosi; qua communis christianorum Pater laqueos indigitat, qui eorum fidei et saluti tenduntur, quos proin, si sapiant, vitare oporteat. De iis vero quae ad sphaeram pertinent potestatis civilis, nihil plane decernit, nisi quod doctrinas nonnullas politicas, quae aut ex principiis irreligiosis sunt deductae, aut ad evertendam omnem religionem et moralitatem tendunt, perstringat: quod quidem ab eius potestate alienum esse, nemo prudens dixerit; nam ut recte observat Melchior Canus: „Tantam habet summus a Christo institutus Pontifex in Ecclesia auctoritatem, quanta ad continendos christianae reipublicae cives in fide, religione, officio est necessaria.“ — Neque ius cuiusvis personale, indagandae cognoscendaeque veritatis, ullo modo laesisse censendus est; imo dum devia monstrat, quae a veritate abducunt, negotium huius cognoscendae insigniter adiuvat. Non enim rationis humanae in illustrandis provehendisque notionibus religiosis, nedum in scientiis naturalibus industriam; sed eius solum in rebus etiam divinis omnem auctoritatem superbe fastidientis intemperantiam vult coercitam. Et profecto ea, quae per revelationem divinam certa sunt et explorata, indagatione non indigent: dum ergo haec pio fidei obsequio, ut par est, credantur, in aliis omnibus amplissima relictæ est ingeniis sese exercitandi libertas; unde apposite Tertullianus: „Unius, inquit, et certi instituti, infinita inquisitio non potest esse. . . . Omnem prolationem quaerendi et inveniendi, credendo fixisti; hunc tibi modum statuit fructus ipse quaerendi: hanc tibi fossam determinavit ipse, qui te non vult aliud credere, quam quod instituit, ideoque nec quaerere. . . . Regula a Christo instituta, nullas habet apud nos quaestiones, nisi quas haereses inferunt, et quae haereticos faciunt. Ceterum manente forma eius in suo ordine, quantumlibet quaeras et tractes, et omnem libidinem curiositatis effundas, si quid tibi videtur vel ambiguitate pendere, vel obscuritate obumbrari.“ Non itaque est, cur adversarii ob vulgatam encyclicam Pontifici succenseant. — Quodsi eo non obstante magistratus alicubi litteras pontificias ab Episcopis publicari vetent, concessa incredulis ephemeridum scriptoribus easdem cavillandi

licentia, id consentaneum omnino arbitramur spiritui illi, qui passim libellos blasphemii in Christum eiusque sanctissimam religionem infames palam ac libere distrahi patitur: ex adverso quae ad eos confutandos, vindicandamque religionis dignitatem lucubrantur, praetextis, nescio quibus in ecclesiasticae libertatis praeiudicium confectis organicis articulis, aut simulato turbandae tranquillitatis publicae metu, interdicto gravat, et ne vulgentur, omni qua potest ratione impedit; quod quidem turpissimum est despotismi genus. Occurrunt heic viri ab eloquentia clarissimi verba: „Quamdiu vel una superstes est anima iusta, quae impavide quod sentit proloqui audeat, despotismus inquietus est; agitur namque suspicione, aeternitatem in caput ipsius conspirare.“

Ceterum sanctissimus Pater encyclicam, quam mox daturi sumus, concludens, ad excitandam fidelium pietatem, Deique misericordiam calamitosis hisce temporibus efficacius impetrandam, Indulgentiam plenariam in forma Iubilaei apostolica liberalitate concedit. Qua de re dum mentem nostram propius expromere, et quae opportuna videbuntur disponere, in aliud tempus differimus: illud hac occasione praetermittere non possumus, quin advertamus, sapienti plane consilio a Pontifice urgentibus gravibusque aevi nostri indigentis prospectum fuisse. Experientia certum est, axiomata fidei moribusque pestifera, omneque genus errorum plerumque non tam ex intellectu, quam ex corde scaturire. Animus sceleris purus, et virtutis honestatisque studio deditus, ultro ac lubens veritatem admittit: at passionibus in transversum actus, et cupiditatibus fasciatus, veritatem sibi molestam repellit, praecepsque ruit in errores, quibus splendorem illius offuscat, seque contra illam tueatur; sua nempe interest, ut, quae divina docet, praecipit, minatur religio, credere abnuat, eisque sua opponat sophismata. Pius IX. itaque una ex parte, dum falsis dogmatibus, quae luis instar late hodie grassantur, personam detrahit, eaque respuere monet: intellectum a contagione retrahit; altera ex parte, dum ad expiationem conscientiae, et ferventiorum in Deum pietatem hortatur: cor animumque ad sanitatem revocat, atque ita nobilissimo humanitatis bono egregie consulit.

Nostrum iam est, Venerabiles Fratres et Filii Dilecti, vocem summi Ecclesiae Doctoris, ea qua pios decet discipulos

reverentia audire, eique irrestrictum praestare obsequium. „Roma locuta est causa finita; utinam et error finiatur.“ Unde nemo sibi integrum existimet, propositiones in syllabo per Summum Pontificem vulgato notatas, inconsulta levitate defendere. Irrefragabili sanctae Sedis Apostolicae oraculo illae reprobatae, proscriptae, damnatae sunt. Quisquis proinde in animum induceret illis adhuc suffragari, is unitatem laederet corporis Christi, quod est Ecclesia, eiusque se faceret exsortem. Quam se dignum commiseratione praeberet sacerdos, qui gradus et officii sui immemor, cum hostibus Sedis Apostolicae, qui iidem infensissimi sunt nominis christiano catholici hostes, chorum ducere, et in eorum concedere sententiam non vereretur. Summa auctoritas, quam divinus Salvator Petro contulit, dum ei suas in terris vices obeundas demandavit, haud exolevit, neque lapsu saeculorum deminuta est. Eadem illa hodie in Pio IX. est, quae fuit in Petro, quemadmodum id Philippus Sedis romanae legatus in Synodo Ephesina, annuentibus Patribus solemniter declaravit in haec verba: „Nulli dubium, imo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, princeps et caput Apostolorum, fidei columna, et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Iesu Christo . . . claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est, *qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit, et iudicium exercet.*“ Quare nostrarum esse partium putemus, impias insanientis hodiernae sapientiae doctrinas omni vocis ac laterum contentione debellare, et fideles, quorum animas supremus Pastor aliquando de manibus nostris requisiturus est, contra eas tutos praestare. — Interim „levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in coelos,“ supplicesque exoremus Patrem luminum et misericordiarum, ut Ecclesiae suae toti fluctibus iactatae, ope sua, uti pollicitus est, adesse, eique respirium a tribulatione malorum et dolore concedere, atque optatam reddere dignetur tranquillitatem. Pii IX. vero, Parentis amantissimi ac desideratissimi invictam in perferendis adversis constantiam, apostolicum in profligandis erroribus zelum, intrepidam in asserendis vindicandisque Ecclesiae catholicae et Sedis Apostolicae iuribus fortitudinem, grata prosequamur mente; atque in tesseram gratitudinis pro exantlatis in commodum et salutem gregis dominici laboribus, „preces ei rependamus, quam unam

gratiam iis, qui bene de nobis merentur, referre possumus.“ Concludimus cum S. Petro: „Vos igitur fratres praescientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione Domini nostri et Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria et nunc, et in diem aeternitatis.“ Datum Iaurini die Conversioni S. Pauli sacra, 25. Ianuarii 1865.

9. Eppli Weszprimiensis Pastoralis ad Clerum. Ordinatione divina viguit semper in Ecclesia catholica ut ad auctoritatem Romanae Ecclesiae referrentur laesiones fidei et omnes iniuriae Christi, patrum probra et contemptus, praesentium scandala et pericula posterorum, ut optime ibi resarcirentur damna fidei ubi fides nunquam potest sentire defectum. In hunc inter ceteros finem constituit Christus Dominus in persona Principis Apostolorum et successorum eius Sibi his in terris Vicarium, cuius munus prout religione sanctissimum, ac auctoritate et rerum procurandarum amplitudine nullis orbis terrarum limitibus circumscriptum, ita stabilitate contra superbas inferorum portas coelesti praesidio communitum esse voluit, nullis seculorum aetatibus interiturum. Divini huius praesidii clarissimum ac continuatum prodigium est mirabilis ea conservatio quae Cathedram S. Petri inter tot seculorum vicissitudines a subiectione temporali non minus quam a contaminatione doctrinae immunem tuebatur; quae superna ac perennis assistentia luculentissimo documento se denuo testatam fecit dum aetate nostra ad supremum Ecclesiae gubernaculum vocavit Summum Pontificem Pium IX, qui qua agendo qua patiendo fortia inclytum reddidit suum Apostolatum. Multa quidem bona, opera suoque dignissima Apostolatu ostendit seculo nostro illustris hic Pontifex Maximus, pectore omni fortuna maiore perferendo tam adulationis venenum et hypocrisis malum, quam potentatum rapinam, sed nulla in corona meritorum eius pretiosior est gemma zelo illo quo se fidei defensorem, doctorem gentium, oculum coecorum, linguam mutorum, malorum metum, bonorum gloriam, orbis lumen et salem terrae omni opportunitate et in omni tribulatione comprobare nunquam intermittit. Laetatur optimus quisque quod audeat invictissimus Pontifex se pro causa Dei sicut potentissimis hosti-

bus ita fraudulentis adversariis opponere, iustamque eidem laudem et gratiarum actionem tribuit pedibus eius provolutus fidelis orbis quod recentissime periculose non siluerit, non dissimulaverit, non quieverit, potius efferbuerit ut debuit, percusserit sed ut sanet. Quum enim advertisset perversa figmenta et annuas novitates transire maria, transilire alpes, et per omnes provincias et regna deferri, praedicari et libere defendi, ab exordio gloriosi sui Pontificatus pro sua benignitate et nostra utilitate saepe quidem saepius, novissime vero advolutis hisce encyclicis suis ddo 8. Dec. 1864. extulit vocem quam et longinque gentes et secula futura percipient, quae veritatis vox bonas et candidas penetrabit mentes, efficietque ut „qui esuriebant iustitiam, reficiantur; qui minus, compungantur; qui minime, confundantur.“ (S. Bern. epis. 273.)

Tempori huic maxime hoc utique congruit, idque ipsum exposcit miserabilis dilacerati gregis Dominici afflictio, et civilis societatis inter tot aerumnas fatiscentis clamor ut Beatissimus Pater quosvis errorum assertores impietatis admoneat, proscribatque opiniones temerarias et falsas, quas partim olim, partim recentius novaturiendi libido et audiendi levitas procrearunt, et quae per latissimos alveos diluvii adinstar sese usquequaque diffundunt. Praestitit hoc Sanctissimus Papa vulgando adnexum hisce Syllabum in uno exhibentem conspectu praecipuos aetatis nostrae errores, per eundem Summum Pontificem alias iam seorsum damnatos, eo scopo ut ubi necessitas fuit normae sentiendi et agendi, haec summa stabiliatur auctoritate, quo iam non relinquatur locus contentionibus, fluctuantibus sentiis, perplexitati et aliis tristissimis sequelis, quas post se trahunt discordantes opiniones et studia partium.

Nemo Vestrum est qui nesciat dilecti in Christo Filii! fulcris fidei et bonorum morum inniti universam fabricam, in qua populorum residet felicitas, iisque concussis turbini licentiae et cupiditatum furentibus ventis relinqui omnia. Omnes perinde una mecum ingemiscitis hostilem complurium animum universo corpori Christi mortem adeo nunc temporis intentare et omnia sancta ea rabie impetere ut quotidianis assultibus aut resistere fortiter, aut turpiter cedere compellamur.

Homines namque pessimis intentionibus et sodalitiis cohaerentes, qui sempiternarum rerum iacturam ne in animum quidem

admittunt, coelestiaque omnia calcant, totam salutis, quae in Christo est, oeconomiam iniquo et implacabili persequuntur odio, atque reiecta divina revelatione fatuos potius hallucinantis humani cerebri igniculos sectantur, et de fermento corruptionis suae fidem evertere et lepra adinventionum suarum incautos inficere connituntur. Dum Summus Pontifex antiquas Materialismi, Pantheismi, Atheismi et Indifferentismi doctrinas, exquisitissimis artibus et fraudibus hodie commendatas et propagatas, quae tam foeda tamque saeva semper post se reliquerunt vestigia, sacro configit iaculo, suspiriis omnium bonorum respondet, et ad exigentiam muneris sui fidem, quam Christus suo nobis sanguine sacravit, pro qua Apostoli et martyres usque ad mortem pugnarunt, quam sancti Doctores duris laboribus defenderunt, in faece nostrorum temporum integram et incorruptam servat.

Ad mali cumulum porro eadem obstinatissima improba voluntate subvertuntur eodem tempore dogmata quoque morum. Praecepta Christi non amplius normae instar inserviunt, sed dominatur caro et sanguis, non alia regula quam voluptas praesens, non alius stimulus quam privatum cuiusque commodum, pro consilio furor, pro ratione impetus; protervo pede conculcantur aeterni illi limites qui bonum a malo, probum ab improbo secernunt; eliminatur e commercio securitas, e thalamo fidelitas, e tribunalibus iustitia, e castris honor, e populorum cordibus submissio et legum reverentia; discordiae et rebellionis spiritus evocatur sonatque tuba seditionis. Ni Apostolica auctoritas sic se extollentes reprimeret, excedentes corrigeret, miseri mortales per virtutis, iuris omnis et aequi ruinam ad omne flagitiorum genus consecrandum per avia deviaque raperentur, „iuxtaque esset profecto dies perditionis et adesse festinarent tempora.“ Deuter. 32.

Reliqui Apostolica fortitudine proscripti errores Ecclesiam potissimum respiciunt, et iura eius ac S. Sedis, relationem item Ecclesiae ad civilem societatem, genium praesentis aevi et sic dictum liberalismum hodiernum. Eo enim diriguntur cuncta eorum, qui in exitium rei catholicae conspirarunt, studia ut Ecclesiam catholicam, quae omnis publicae et privatae felicitatis validissimum constituit fundamentum, multiplici eoque salutari, quem in statum civilem exercere debet influxu, ac omni benefica vi ad dirigendas fidelium conscientias privent. Quam flebilem

idearum, principiorum ac iurium quae huc spectant perversio in animis hominum operetur stragem, quotidiana loquitur experientia, quae docet id nunc iam agi ut Ecclesia a statu civili penitus seiungatur, ita quidem ut illi de salutifero in leges ferendas influxu, in fidelibus foedere matrimonii copulandis, in tenera iuventute instituenda et educanda ne minimum quidem tribuatur. Demum homines tyrannica freti potestate sub larva libertatis versutissimam et periculosissimam, quae contra Ecclesiam Iesu Christi commoveri umquam posset, abscondunt persecutionem, aptissimam ad eandem confundendam imo etiam, si fieri posset, destruendam. Liberum namque, teste misera Italia, relinquunt Sacrum Ecclesiae regimen et saluberrimam disciplinam ecclesiasticam, ritus item sacros, ipsa adeo fidei et morum dogmata moliminibus perversissimarum consociationum et ope pessimarum elucubrationum impugnare, sed iniuriose subtrahunt quidquid ad defendendam sanctissimam rem conducere; liberam membrorum cum Capite suo communicationem iniquis sanctionibus constringunt, sacros Antistites ac integras religiosas familias insultibus exponunt, sedibus pellunt, sceleribus plenam grassandi licentiam concedunt, et dum fallaci crudelitate vulnera vulneribus infligunt, Romano Pontifici, et qui sub eo causam Dei agunt, pro huius causae aequitate, licet idoneis testibus et tabulis plus quam satis sint instructi, licet lacescentis iniuria et innocentia patientis patula sit, illi qui fideles se mentiuntur ut opportunius fidentibus noceant, nil praeter convicia relinquunt.

Haec sunt fere portenta errorum quae Beatissimus Pater Apostolica quam praessura probat, virtute et libertate damnat, horum errorum contagium ab Ecclesiae finibus arcet; hi sunt iniqui ausus quos pro muneris sui ratione reprehendit. Pupugit multos libertas haec quia quae scelus recondita abstrusaque esse cupit, in lucem protrahit, quae vafro ac versuto designata sunt in mente consilio in patulum ducit; idcirco tumultuosa verborum acerbitate debacchantur, osque eorum maledictione et amaritudine plenum est. Nunc iam foras mittit impudentia quod intus latet in conscientia. Quippe qui oderunt lucem, quia mali sunt, impegerunt in lucem. In viis horum infelicitas est. Quod nos adtinet dilecti in Christo Filii! instet licet adversarius quotidianus die ac nocte, nos sine turbatione versabimur in maximis his turbis, paterna enim Sanctissimi Patris verba, quibus hostium vires

enervat, nobis una bene gradiendi viam ostendunt, animisque nostris robur addunt ut irremisso atque adeo multiplicato studio discutiamus ignorantiae tenebras et errorum tempestates, piasque ad coelum adtollamus palmas quo veniat auxilium de montibus sanctis ut Pii IX, Pontificis tantae fidei tantaeque puritatis in hac temporum calamitate exantlati pii labores in maiorem Ecclesiae utilitatem et immortalem S. Sedis gloriam cedant. Ceterum ratione celebrandi ad implorandum divinum auxilium Iubilaei tenore pastoralium lingua patria concinnatarum congrua dispono. Dominus noster Iesus emittat Spiritum Suum Sanctum ut renovetur facies terrae, Cuius gratia sit cum omnibus Vobis. Amen. Datum Veszprimii, festo Purificationis B. Mariae Virginis 1865.

10. Eppi Rosnaviensis Pastoralis ad Clerum. Inter memorabiles anni paulo ante deflui eventus — in quantum hi semet ad praesentem Ecclesiae cath. et reipublicae civilis statum referunt, facile praecipuum locum sibi vindicat encyclica per Sanctissimum Dominum Nostrum Pium IX pontificem maximum ddo 8-ae Decembris a. p. ad cunctos orbis catholici episcopos dimissa eique adnexus 80 thesium syllabus, quibus praecipui nostrae aetatis errores damnantur.

Ecquidem Sanctissimus Pater de commissi sibi gregis dominici salute et de sana doctrina in sua puritate servanda maxime sollicitus ab ipso pontificatus sui exordio numquam destitit partim epistolis encyclicis, partim allocutionibus in consistorio habitis, partim aliis apostolicis literis in vulgus editis, dominantes infaustissimae huius aetatis errores ac falsas doctrinas proscribere et damnare; sed postquam expumantes exundantis iniquitatis et corruptionis fluctus Ecclesiae catholicae, quin imo ipsi societati humanae maiora in dies pericula minarentur, censuit hac vice istiusmodi errores in uno complexu cum provocatione ad praecedentes encyclicas, allocutiones, et alia scripta apostolica — in quibus de illis proscribendis ex professo agebatur — episcopis transmittere, pastoralement illorum vigilantiam et sollicitudinem excitando, ad pravas et perversas opiniones non solum Ecclesiae cath. eiusque salutari doctrinae ac iuribus;

verum etiam legi naturali a Deo omnium hominum cordibus insculptae, rectaeque rationi adversantes, et ipsius civilis societatis fundamenta succutientes, — quantum in ipsis est — profligandas.

Encyclica haec epistola non est manifestum politicum, quemadmodum illam alii e praeoccupata opinione, alii ex ignorantia, plurimi e malevolentia in devium sensum detorquere, eique hostilem contra omnem praesentis aevi socialem et politicum ordinem tendentiam subindere adnisi sunt. Argumentum eius est instructivum et doctrinale, pro omni vero catholico, qui in hac principiorum et opinionum religiosarum aequae ac politicarum confusione orientationem quaerit: directivum; — qui vero falsa et erronea de his persuasionem laborat: correctivum; — pro illis demum qui in oppositione cum proscriptis thesibus salutem regnorum et populorum in practica neoterico-
rum principiorum executione reponunt, iisque absolutum triumphum vindicant: monitorium simul et censorium.

Sanctissimus Pater dum contra dominantes falsas et erroneas opiniones vocem suam attollit, non damnat in globo omnes praesentis aevi seu materiales progressus, seu omnes politicas et sociales institutiones — in quantum hae legi divinae et naturali non repugnant, aeternisque et immutabilibus recti et iusti principiis non adversantur. Quod damnat et vi competentis sibi in universa Ecclesia supremi magisterii damnare debet, est: subversivus ad convellendum ordinem moralem — cui omnis hominum societas religiosa aequae ac civilis innititur, nisus: est negatio iuris divini in gubernatione rerum humanarum, et in huius locum voluntatis populi ab omni divino iure solutae instar supremae legis pronuntiatio. Est porro quod damnat: revelationis divinae velut unice infallibilis veritatis fontis aut plena repudiatio, aut damnabilis de illius imperfectione, progressivaque perfectibilitate assertio: est rationi humanae vindicata supremi et normativi omnium cuiuseumque generis veritatum principii adtributio: est crassi ultimum hominis finem et destinationem in sola rerum temporalium fruitione, et animalis sensualitatis satisfactione reponentis materialismi glorificatio: est falsorum religiosorum systematum cum vera a Deo revelata religione identificatio, impiaeque illius opinionis: quasi homo in quovis cultu certam salutis aeternae viam reperire, aeternamque salutem as-

sequi posset, professio: est hostilis iurium, independentiae, ac immunitatis, temporalis Ecclesiae possessorii, eiusque ministrorum aggressio, arrogataque contra omne ius et nefas in spoliatione honorum Ecclesiae legalitatis decretatio: est denique libertatis individualis ab omni auctoritate — libertatis politicae in loquendo et scribendo ab omni restrictiva lege emancipatio. Hi sunt in nucleo illi errores, et quae cum illis nexum habent falsae opiniones in syllabo uberius recensitae, quae obiectum constituunt reprobationis per Summum Pontificem in encyclica enunciatae.

Principiorum horum, quae ceu triumphus modernae civilisationis et libertatis per multos proclamantur, originem ab infesta luctuosae memoriae anni 1789 epocha repetere lubet; de quibus nuper quaedam ephemerides gallicae illam depromserunt crisim: quod sint iustificatio hominis per semetipsum, et illimitata conscientiae libertas ab omni externa vi, et ab omni obiectiva lege — praeter subiectivam iuxta suum cuiusvis generum et beneplacitum formatam independens. Hoc pacto status publicus praemissa principia pro norma et systemate regiminis adoptans, redemptionem per Christum factam inficiando, et conscientiam ab omni legis moralis influxu emancipando, cessavit christianum typum praeseferre.

Et reipsa ab illa catastrophe, et hanc paulo ante praecedente illuminatismi epocha sicut e pyxide Pandoraeffusa sunt multiplicia, sub quibus Europa actu gemit, moralia, socialia et politica mala. — Quod Europa in stadio socialis et politicae evolutionis utinam legali, et non tumultuaria via perficiendae constituatur; nemo est, qui non videat. Populi convulsiva quadam febris correpti, et inconscio quodam novationis pruritu capti, dum parte ex una veteres sociales et politicas institutiones ceu genio temporis incongruas subvertere nituntur; parte ex altera in labyrintho politicarum opinionum et doctrinarum, dimisso filo Ariadne errantes vagantur: existimantes se contra omnia existentia mala universalem panaceam invenisse in novis systematum, quas „Constitutiones“ vocant, formis ad modulum contractus socialis Rousseauis, et recentioris scholae politicae exactis.

Quod institutiones humanae sint mutationi obnoxiae et perfectibiles, in ipsa rerum humanarum natura situm est. Sed

si cuiuslibet rei et institutionis bonitas et practica utilitas ab eius successu metienda est; profecto ingemiscere cogimur, dum cernimus: a medio et ultra seculo tam multa fuisse in sphaera politico-socialis regenerationis tentata, et tam pauca optato effectu coronata! — Quod hodie tumultuario opere perficitur: cras pari petulantia destruitur. Quod vetus est, etiamsi bonum esset, ipsa sua vetustate displicet; quod novitatis rationem habet, ipsa sua novitate arridet. Certum diuturnitate temporis probatum publicae administrationis systema reiicitur: ut problematicis et specie sua plausibilibus experimentationibus locus detur. — Tanta haec populorum inquietudo, tam palmaris inter realem et idealem felicitatem dissonantia patulum reddit: non in variabilibus politicarum institutionum formis; verum in, eas penetrante spiritu, ethicoque illarum momento quaerendam esse temporalem populorum prosperitatem. — Quemadmodum materia nisi spiritu ei inhaerente animata potest vitales exserere operationes naturae suae proprias; ita et institutiones humanae, spiritu eas vivificante destitutae, exanimis cadaveris speciem praeseferunt.

Quid valent optimae quaevis constitutionum politicarum formae, quantocumque humanae perspicaciae ac sapientiae apparatu conditae, si eae in altiori rerum ordine non fundentur: si iis desit religiosae auctoritatis, conscientiam et legislatorum et lege obstrictorum regulantis, sanctio? — Quid iuvat talem generationem optimas habuisse civiles institutiones, cuius omnium actionum unicus elater est egoismus: quae ultimum vitae suae finem in voluptuosa rerum temporalium fruitione, et sensuales stimulos exsatiandi cupidine reponit: quae sua tantum quaerit commoda, ad sua tantummodo incumbit lucra, nullam habens christianae suimetipsius abnegationis ideam, et nullam in ipso penetrali cordis et animae nostrae personantis iudicii divini conscientiam?

Origo itaque chronicae illius infirmitatis, qua aevum nostrum laborat, alibi quaerenda est. Diagnos morbi non est iuxta externa apparentia symptomata diiudicanda, neque reconvalescentia ab applicatione externorum dumtaxat remediorum speranda. Phoenomena corruptionis ethico-politicae sunt saltem manifestatio internae depravationis. Cuius arboris frondes, folia et flores flaccescunt, proximus eius interitus in radice latet. In

quo gradu vis vitalis a peripheria ramorum recedit, in illo gradu truncus arboris marcescit et siccatur.

Huic legi naturae subiecta est vita hominum, prout individualis ita socialis et corporativa. Principium vitae entium moralium est ipse Deus, iuxta illud Ioannis 15, 5—11. „Ego sum vitis vos palmites; qui manet in me, et ego in illo, hic fert fructum multum, qui in me non manserit, mittetur foras sicut palmes et arescet . . . Sine me nihil potestis (salutaris) facere.“ Quo magis ab hoc principio receditur, eo magis societatem humanam in sua morali et physica existentia labefactari oportet; quae profecto in sua organica compage penitus dissolvi deberet: si umquam a supremo illo existentiae suae principio plena separatio locum habere posset.

Et tamen dum homo hunc inter principium omnis vitae, et ethicam hominis naturam nexum plene dissolvere non valet, eundem contra meliorem internum sensum saltem negare velle affectat. Ratio humana ab omni revelationis divinae influxu emancipata, censoriamque suprematiam in regulandis ad suam decempedam hominum inter se correlationibus sibi vindicans, ipsum supernaturalem rerum ordinem suo voluit subordinare imperio, praesumptuose repudiando, quidquid limitatum rationis conceptum superaret, et postquam vehiculo excultae mentis multa naturae arcana eidem detegere successisset, voluit illa quoque supernaturalis ordinis mysteria comprehendere, de quibus scriptura ait: „Iudicia Domini abyssus multa,“ immemor divini illius effati: „qui scrutatur maiestatem, opprimetur a gloria.“ Prov. 25, 27. Quae siquidem infiniti et aeterni entis attributa constituent, ideoque finitae, ac insuper peccato originali labefactatae rationi humanae impervia sint, hanc sui humiliationem aequo animo ferre non valens, quin potius se supra creaturae conditionem extollens voluit videri ut Deus!

In hac suimetipsius deificatione homo nullum agnoscens supra se altius dominium, nullam auctoritatem, nullam legis moralis obligandi vim pronus ruit in omne nefas, et protoparentibus nostris simulato serpentis ore factum exitiale promissum „eritis sicut Dii“, versum est in parem perduellis contra Deum attentati vindictam, et degeneris a scopo suo humanitatis maledictionem et miseriam!

Quemadmodum protoparentes dato ipsis libero arbitrio

abutentes per inobedientiam a Deo creatore suo aversi sunt; ita posterii illorum avertunt se a Deo reparationis illorum auctore, dum praescriptis per Redemptorem Christum salutis mediis aut non utentes, aut plane abutentes, originalemque et haereditatam culpam personali reatu cumulantes in primitivo filiorum irae statu perseverant; non perpendentes: dedisse quidem Deum homini liberam voluntatem, sed nec bonam infructuosam, nec malam voluisse esse impunitam. In Adae peccato partem habere, et iustificationis per Christum Salvatorem partae participem nolle esse; significat: sibiipsi scienter ac spontanee aeternam damnationem consciscere.

Gentium Apostolus in epistola ad Rom. cap. VII. funestam illam in homine repugnantiam: „vi cuius non quod vult bonum hoc agit; sed quod odit malum, hoc facit,“ velut deplorandam peccati originalis sequelam adumbrans. ipseque se mente legi Dei; — carne autem legi peccati servire professus, ingemiscendo exclamat: „infelix ego homo, inquit, quis me liberabit de corpore mortis?“ ac tum sibi ipsi respondet: „Gratia Dei — ait — per Iesum Christum Dominum Nostrum!“

Itaque unica conditio salutis, et verae ac genuinae illius felicitatis, quam homines a Deo aversi incassum quaerunt, est: reditus ad illud aeternae veritatis principium, a quo factus est recessus: est regeneratio in Christo, qui de se ipso ait: „ego sum via, veritas et vita:“ qui est Salvator omnium hominum, et non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. (Act. Apost. IV. 12.)

Salutem autem velut „unum necessarium“ in nomine Iesu quaerere et invenire, est illam in eo reparationis nostrae ordine requirere et ad assecutionem eiusdem contendere: qui ab ipso Christo Salvatore nostro constitutus est. Hoc salutis institutum pro toto genere humano est visibilis Ecclesia a Christo fundata, et pretioso eius sanguine acquisita. Quapropter extra illam, sine illa, aut plane contra illam non datur salus pro ullo hominum. Solummodo in illa, et per illam potest genus humanum ad suum ultimum finem, videlicet aeternae salutis consecutionem pervenire.

Iam vero licet ipse Christus sit caput corporis Ecclesiae (ad Coloss. I, 10.); nihilominus regimen illius in his terris com-

misit Petro, cui ceu fundamento Ecclesiam suam voluit superaedificatam, eaque stabilitate donatam, ut nec portae inferi adversus eam umquam praevalere possent. Mira profecto divinae providentiae dispositione factum est, ut Petrus Romae in principe imperii Romani urbe sedem figeret: ut quae fuerat magistra erroris, praedicatione principis apostolorum fieret discipula veritatis. (S. Leo Papa) Et quia ubi Petrus ibi Ecclesia: sicut Petrus vivit Romae in suis successoribus; ita etiam vera a Christo fundata Ecclesia ibidem quaerenda est. — Quemadmodum omnis structurae compages cum omnibus suis superaedificatis partibus fundamento innititur; ita Ecclesia Christi cum omnibus suis membris, ac ipsis etiam episcopis, quos Spiritus s. posuit regere Ecclesiam Dei, per successorem b. Petri et visibilem Christi in terris vicarium sustentatur. „Soliditas enim illa — ait s. Leo Papa — quam de Petra Christo etiam ipse Petra factus accepit, in suos se quoque transfudit haeredes, et ubicumque aliquid ostenditur firmitatis, non dubie apparet fortitudo pastoris.“

Hinc suapte consequitur, quod iuxta praestabilitum regenerationis humanae ordinem, quicumque salutem aeternam consequi anhelant, vivae illi Petrae per summum Romanum pontificem repraesentatae eodem fidei vinculo adhaerere, atque ab illo unice percipere debeant: quidnam ad ultimum hominis finem et destinationem conducat; quid item ab illa abducat? Quid autem homini qua enti intellectuali conveniat, qualesnam eidem qua enti morali respectu Dei, respectu sui et aliorum obligationes incumbant; quid item naturae eius ethicae repugnet, quidve hoc sub obtutu vitandum habeat huius clavis quaerenda est in ordine veri, iusti ac recti totidem normativis legis moralis postulatis. Quidnam porro in quovis triplicis huius ordinis genere salutis aeternae consonum, vel ab illa alienum sit, pendet a subiectivo hominis liberi arbitrii aut recto usu, aut eius abusu in cogitando, loquendo et agendo, in modo et habitu sentiendi et vivendi, non modo singulorum per se, verum etiam multorum, et omnium in aliqua communione viventium, aut laxiori, vel arctiori quodam sociali nexu ad invicem coniunctorum. — Quotiescumque igitur Summus Pontifex — dum agitur de genuino veri, iusti et recti sensu — declarat: hoc vel illud esse aeternae salutis consentaneum, vel vero huic adversum; sit illud obiectum cogitationis, sermonis vel actionis — aut concernat

privatae vel publicae vitae relationes; seu demum se referat ad singulos, vel in societate cum aliis viventes; — praestabilitus per Christum Redemptorem salutis ordo exigit: non saltem audire vocem summi pastoris, verum etiam conformiter edictis apostolicis, monitis et adhortationibus sentire, loqui et agere.

Quisquis igitur naufragium salutis evitare cupit, quisquis potestati tenebrarum, spiritui mendacii et erroris, et perditionis succumbere, — atque a regno Christi, lucis et veritatis, a sanctificatione et aeterna felicitate excludi non vult; invincibili et inconcussae illi Petrae coniunctissimo animo firmiter adhaereat, oportet.

Qui spreta Christi in terris vicarii voce suas vias pergere vult, in bivio a recto tramite aberrabit, devenietque ad inextricabilem errorum labyrinthum et fluctuans circumferetur omni vento doctrinae in nequitia et astutia hominum. Papa in persona Petri accepit a Domino potestatem portas regni coelorum aperiendi humilibus in fide et obsequio, et claudendi discoloris ac pertinacibus. Ille est: cui dedit Christus potestatem ligandi et solvendi, non solum in terra, verum etiam in coelis valituram. — Illi competit ius in iis, quae ordinem salutis, doctrinam, mores et disciplinam adtinent, suprema cum auctoritate decernendi. — Ad illius apostolici muneris partes pertinet universum gregem dominicum pascere sano doctrinae divinitus revelatae, veritatis et iustitiae pabulo ac simul a noxiis et pestiferis pascuis arcere. — Qui proinde gregi Christi adnumerari desiderat, summi illius pastoris vocem audiat, est necesse: cui in persona Simonis filii Ioannis Christus bonus pastor post trinam de praeferente erga se dilectione percontationem, ter repetita iussione oves suas et agnos pascendos commisit.

Hac sibi a Christo delata supremi pastoralis muneris provincia pontifices Romanos inde ab exordio Ecclesiae usque ad novissima tempora inter constantes easque diversissimas contra hostes regni Dei — quales numquam defuerunt — pugnas, nullo non tempore strenue ac viriliter perfunctos fuisse, atque super commissio sibi grege dominico vigilanter excubasse, analecta cunctarum nationum, et populorum orientis aequae ac occidentis affatim testantur.

At vix umquam patuit luculentius ac nunc successorem

Petri in Sede Romana actu esse providentialem illam Petram, in qua orbem christianum, et meliorem humanitatis partem, consistere oportet, ne in plenam anarchiam degeneret, neve in abyssum barbariei et exitialem generis sui interitum praeceps ruat. — Vix umquam fuit tempus, in quo potestas clavium et iudicialis auctoritas summi pontificatus fuisset magis decretoria in discriminandis ab invicem doctrinis, principiis et aphoristicis sententiis tenebrarum et perditionis: — ab illis quae sunt lucis et salutis! — Vix umquam fuerit aliquis Romanorum pontificum, qui in tantis temporum angustiis et periculis magis intrepide, ac vere apostolica libertate animique fortitudine pro grege Christi in arenam descendisset, ut commissas sibi oves a noxiis et venenatis pascuis, ad quae adversarius regni Christi cum suis asseclis eas pellicere nititur, abducat; quemadmodum id gloriose Ecclesiam Christi gubernans *Pius* Papa IX in omne aevum memorabilibus apostolicis suis literis ddo 8-ae Decembris a. p. editis partim stupente, partim fremente universo orbe fecerat!

Probatio, quam Petrum principem apostolorum subivisse, e verbis Domini Lucae XX, 31—32. discimus: „Simon, Simon ecce Satanas expetiit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos,“ in nullo successorum luculentiore eventu iteratur; at una divini praesidii praesentia, sub cuius solius aegyde, absque omni humano auxilio Sanctissimus Pater, multiplicibus tam apertis, quam clanculariis hostibus in utroque campo spirituali aequae ac temporali Sedem Petri oppugnantibus explicatam frontem opponere pergit, haud umquam in evidentiore luce collocabatur.

Cribratio, quam Satanas permissione divina in omni hominum classe instituit, est horribilis; at ex adverso stat sub aegyde absque macula conceptae Virginis, quae est terribilis ut castrorum acies ordinata, venerandus Romae pontifex, armatus clypeo veritatis, velut alter Moyses, qui descendens ex monte Sinai aureum vitulum adorantibus legem decalogi promulgavit. Dum videlicet praesens seculum veneno incredulitatis et irreligiositatis soporatum, vixque iam suarum a destinatione sua deviationum conscium, ac temulentia vigentium falsarum opinionum crapulatum in eo sibi gloriabunde complacet, quod recta culturae ac civilisationis via gradiatur; summus sacrorum antistes, qua

legum mundi moralis custos et manutentor facem aeternae iustitiae ac veritatis accendere pergit, ut in illius lumine videat a tramite veri aberrans ratio humana, cernatque infra se patere baratrum, ad cuius profundum eandem fata morgana vanae scientiae ac illuminationis perduxit.

Quod hac Sanctissimi Patris voce alii attoniti, alii qui in syllabo proscriptarum thesium proprias suas doctrinas specie veri delarvatas condemnatasque viderunt, exterriti, imo efferati fuerint; documento est: eos in hac summi pontificis enunciatione non vulgarem opinionum suarum censorem, — quis enim inermis, aetate et curis confecti, undequaque angustiat, et lacessiti hominis vocem seu attendat seu metuat? — verum humana auctoritate eminentiorem Prostaten inconscios suspexisse: „Vox enim ista — ait s. Leo Papa, — vox vitae est, et sicut confesores suos in coelestia provehit, ita negatores ad inferna demergit. . . Manet ergo Petri privilegium: ubicunque ex ipsius aequitate fertur iudicium, nec nimia est vel severitas, vel remissio, ubi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut ligaverit aut solverit.“

Nos itaque qua ingenuos Ecclesiae cath. filios Sedi apostolicae corde et animo deditos non saltem enunciato per Sanctissimum Patrem iudicio omni cum submissione acquiescere, damnata per eum damnare, rem veri, iusti, recti et aequi pro virili defendere, et falsas sophistarum doctrinas ac opiniones confutare oportet; verum in eo insuper gloriari non convenit: esse nos membra illius corporis, cuius caput non saltem in medio fluctuantium temporis hallucinationum semet ad vorticem errorum quasi iam communem hominum persuasionem constituentium praecipitem agi non sinit, quin potius saevienti procellae impenetrabilem proclamatae veritatis aggerem opponendo, creditam sibi naviculam, ne tempestatis vehementia saxo incredulitatis allisa mergatur, versus securum revelationis divinae ab omni adulteratione praeservandae portum imperterritus dexterrime dirigit, ita ut qui se apostolici huius navarchae tutelae committit, eiusque ductui obtemperat, periculum submersionis haud habeat metuendum.

Sensum singularum in syllabo contentarum thesium uberiorius illustrare supervacaneum esse duxi, cum in ipso suo contextu cuivis cultioris classis catholico in principiis religionis catholicae quadamtenus versato satis pervius sit; rudis plebecula

autem, quae implicita fide credit, quidquid Ecclesia catholica ex institutione Christi ad credendum proponit, et quae ceteroquin dicta et iussa supremi Ecclesiae capitis in simplicitate cordis irrefragabiliter pro veris et obligantibus habere gestit, commentatione rerum, subiectivum suum captum transcendentium alioquin opus non habet. Illi demum, quos res proprie ferit, qui damnatas per Sanctissimum Patrem erroneas propositiones in crism vocare ausi, genuinum encyclicae huius sensum aut apprehendere nolunt, aut vero illam quasi actum otiosum, imo omnem culturae et civilisationis progressum anathemate ferientem petulanter explodentes in odium ipsius auctoris convertere in proposito habent, — si capacitationi locum dare, atque de genuino iteratofatae encyclicae et contentarum in adnexo eidem syllabo thesium sensu animo non praeoccupato edoceri volunt; invenient eloquentissimum illarum commentarium in lucubrationibus praeclarissimorum et in toto christiano orbe meritam celebritatem consecutorum Ecclesiae catholicae antistitum ingeniose non minus quam dialectica cum praecisione conscriptis, ac his admodum diebus in vulgus editis. Prorsus autem iniuriosum est asserere: quasi tenor encyclicae huius omnis christianae caritatis expers esset, et cultissimas quasque nationes ab enunciatis in encyclica principiis dissidentes in massa condemnaret. — Quin potius propensissimae caritatis est: alios ab errore abducere, — a periculis praemunire, — rectamque veritatis viam monstrare. Alioquin neminem — qui sapit — latere potest: Ecclesiam catholicam homines ab erroribus quibus obnoxiantur semper distinxisse et dum hos damnat, — pro illis ad agnitionem veritatis perducendis Deum orare. — Sed non minus patulum est: Ecclesiam cath. civilem tolerantiam, politicaque iura hominum alia religiosa et politica principia profitentium non impugnare, quin exinde consequatur, quod principia haec approbare aut plane illa pro irrefragabilibus societatis humanae postulatis proclamare seu debeat, seu possit.

Dum itaque tam toties memoratam encyclicam, quam et ei adnexum syllabum iuxta originalem textum typis recusum pro singula dioecesis parochia in uno exemplari idiomate latino communico, facio id non eo scopo, ut scripta haec apostolica secundum literam e sacro suggestu populo promulgentur, verum ut sacri curiones illa studiosius relegendo, ruminando, rectumve

eorum sensum penetrando, sciant erga proponendas sibi nefors eatenus in communi vitae commercio quaestiones et dubia sci- scitantibus congruum ad quaesita dare responsum, conscientiam fidelium tranquillando, dubia resolvendo, lacessitamque per malevolos sophistas Sanctissimi Patris auctoritatem tuendo et vindicando.

Cum nihilominus quod totius orbis christiani publicitatem subiit, et communis discussionis obiectum evasit, non possit penitus populo celari, e re censebam mentionata scripta apostolica hisce meis pronuntiatoriis literis instar directivae instructionis valituris comitarii: ne quid in sermone sacro eatenus ad populum instituendo incongrui dicatur, utve hac in parte in tota dioecesi aliqualis uniformitas observetur. Singuli proinde sacri curationes poterunt ex his meis literis obiectivum promere faciendi hoc in merito ad populum sermonis argumentum, quale nimirum captui fidelium curae suae commissorum, et spiritualibus eorum indigentis quam maxime convenire existimaverint. — Sermo iste deberet constituere prolusorium prologum publicationis literarum apostolicarum de indicendo universali in orbe catholico iubilaeo, quale Sanctissimus Dominus Noster in illa ipsa forma, et cum pari coelestium gratiarum largitione, prout id in exordio supremi sui pontificatus anno 1846. concesserat, celebrandum omnibus Christi fidelibus eo fine denunciat: ut in communi hac calamitate, concordibus precibus, ieiuniis et exercitio bonorum operum peccata redimentes ac pia sacramentorum susceptione malitia hominum offensum supremum Numen nobis propitium reddentes, misericordiam eius pro errantibus, ut ad agnitionem veritatis perveniant, non secus et pro Ecclesiae ac Sedis apostolicae adversariis, ut impia illorum plana et consilia confundat, Ecclesiaeque suae pacem donare dignetur, instanter imploremus!“

11. Card. AEppi Zagrabienensis Pastoralis ad Clerum. Nemini, qui eventuum sui temporis haud rudis sit, ignotum esse potest, Sanctissimum Patrem, Summum Pontificem nostrum, Pium IX. die 8. Decembris, id vero est festo immaculatae conceptionis Beatae Mariae Virginis, solennes edidisse ad cunctos Antistites catholici orbis literas encyclicas, quibus crescentem in dies principiorum morumque corruptelam, apostolica libertate, pioque

cum fervore describendo, varii generis praeiudicia ac errores, temporanae non minus, ac aeternae humani generis prosperitati perniciosos, reprobat, proque plenitudine sibi, qua capiti Ecclesiae, summoque Christi in terris vicario, competentis auctoritatis, perstringit ac reprobat, sollicitudinem cunctorum sibi subordinatorum Praesulum paterne provocando, ut creditos suae fidei christianos populos eatenus attentos reddere, et a venefica eorum contagione, omni, quo licet, meliore modo, arcere, ac, qui iis iam infecti forent, resanare contendant. Quo vero hi eorum conatus feliciorum sortiantur effectum, commissos sibi gratiarum thesauros novitus reserando, indulgentiam plenariam cunctis Christi fidelibus benignissime concedit, qui lapsu anni currentis 1865. certo, per Antistites designando mense, praestitutas idgenus gratiae impetrandae conditiones rite expleverint.

Ad episcopalis mei muneris partes imprimis pertinere existimabam, earundem encyclicarum tenores, in toto suo complexu, ad vestram, Venerabiles fratres, filiique dilectissimi, perferre notitiam; quod facio praesentibus, eas per extensum hisce vobiscum communicando.

Dum has vobiscum, venerabiles fratres, filiique dilectissimi, communico Apostolicas literas, ad meam cumprimis obligationem pertinere arbitror, ea vobis indicare, quae ad modum, conditionesque benigne concessae Indulgentiae plenariae referuntur. — Quod adinet ad reliquos Encyclicarum tenores: culpabilis parte ex mea audacia foret, iis vel addere vel demere velle quidpiam, aut in qualemcunque eorum me immittere commentationem. Ubi enim ipsum venerandum Ecclesiae caput, in rebus ad fidem et mores pertinentibus, locutum est: ibi cunctis ceteris Antistitibus non minus, ac fidelibus, gloria tantum obsequii relictæ est. Cum tamen, ut praevideri in tanta mundi corruptela potuit, haec quoque, sapientissima Summi Pontificis nostri effata, innumeris sciorum, maleque Religioni affectorum hominum impetantur contradictionibus et crisis: temperare mihi non potui, quin eas saltem memorarem, inque genuina sua luce vobis dilecti filii, exhiberem obiectiones, quibus potissimum impetitur haec sedis apostolicae manifestatio, quaeve speciem aliquam veri praeseferre videntur, ac incautos facile in errorem possent inducere. Quae quidem, opinione mea, ad ea, quae sequuntur, possunt reduci.

I.

Declarationes pontificiae, de quibus agimus, ita passim sistuntur per inimicos Religioni homines, quasi vero earum tenoribus cunctae damnarentur regiminis formae, quae non sunt imperia, vel regna legitime coronatis, ac se divina gratia constitutos agnoscentibus Principibus parentia. Quam id a veritate sit alienum? quivis se potest convincere, qui vel obiter annales praeteritorum, ac nostrorum quoque temporum inspexerit. Fides catholica tantae amplitudinis gaudet sinu, ut in eo cunctae orbis nationes quaecunque illae nactae sint politici regiminis formam, in pace et prosperitate possint degere; id quod non tantum catholicitatis, hoc est universalitatis eius documentum, sed et unum ex indubiis veritatis, ac divinitatis eius argumentis constituit. Ecclesia catholica, nunquam pronunciavit omnium populorum regiminis formam debere esse monarchicam; nunquam reprobavit alias formas, nec ipsam democraticam, in quantum ea citra laesionem alieni iuris ac iustitiae fuit locum sortita. Sedes apostolica penes Helveticam, aliasque respublicas, saeculorum lapsu habuit, actuque suos habet Nuncios, ac earum vicissim recipit legationes. Non pridem legimus in pagellis publicis, Summum Pontificem nostrum, Statuum Americae meridionalis ad se missam legationem paterna prorsus cum benignitate excepisse. Scimus, quanta cum affectus teneritudine receperit novum Mexices Imperatorem, quamvis probe sciret, eum non virtute legitimae, ab antenatis in se devolutae successionis, sed populari voto determinatum, solum imperiale capessivisse. Scimus etiam eundem Sanctissimum Patrem nostrum contra modernum Gallorum Imperatorem nullas obmovisse difficultates, nullas reclamaciones; quamvis probe perspectum teneret, eum in sequelam deprompti per populum universalis suffragii, thronum conscendisse. Nec pensi duxit Sua Sanctitas palam etiam, iteratisque vicibus declarare, eidem taliter electo Imperatori, ceu actuali, sic permitte divina providentia, Principi, omnimodam a subditis venerationem et obedientiam esse exhibendam. Imo neonatum eiusdem Imperatoris filium e sacro baptismatis fonte levare haud dubitavit, eique ac toti ipsius familiae, plus vice simplici, paternam suam impertitus est benedictionem. Quod sane tanto aestimari debet amplius quanto certius constat omnibus, deplorandae prorsus, in qua idem piissimus Pontifex noster actu constituitur

sortis, principalem causam ad eundem, Galliarum Imperii habenas actu manibus tenentem virum esse referendam. Nam, ut missa faciam caetera, nemo nisi in media luce caecutiens, vel minus probandis animi affectibus agitatus, negare potest, unice ab eius dependisse nutu, Status Pontificii conservare integritatem. Quemadmodum enim uno verbo impedire poterat, ne patrimonium S. Petri, proprie sic dictum, in praedam cederet sacrilegorum praedonum: sic eodem potenti suo verbo, absque ulla etiam aeris, aut sanguinis profusione, efficere poterat, ut integer ille, sat caeteroquin exiguus Status, porro sub sedis apostolicae sceptro remaneat. Quod quidem universus et desiderabat, et sperabat catholicus orbis; tanto avidius quanto sciebat certius, eundem modernum Gallorum Imperatorem, totamque paene eius familiam, Apostolicae sedi, vel ob exercitam olim, difficillimis temporibus, in se hospitalitatem, haud exigua sane obstrictam esse gratitudine; tanto item magis, quanto convenientius fuit, ut Princeps catholicus, throno eius nationis insidens, quae inde a saeculis se *christianissimam*, suumque Principem *primogenitum Ecclesiae Catholicae Filium* amabat compellare, summum eiusdem Ecclesiae caput in possessorio modici istius terreni principatus conservet, quem illud a decem, et amplius saeculis optimo tenebat iure; sine quo nec suam tueri dignitatem, nec sublimis sui muneris indigentiis potest debite respondere; pro cuius demum conservatione et pientissimi olim Galliarum principes, et ipsa generosissima Gallorum natio in haec usque recentissima tempora, innumera tulerunt sacrificia.

Iam ex his satis impatescit, summum Pontificem nostrum procul ab ea, iniuriose sibi supposita intentione abfuisse, convellendi cuiuscunque legitime constituti Status fundamenta. Alio prorsus respiciebat eius, populares electiones, publicique ordinis convulsiones perstringentis, tendentia. Nullo quippe negotio et absque peculiari etiam ingenii acumine, perspicere cuique potest, eum prae oculis habuisse novissimas istas miserae Italiae phases. Novimus, tot illic legitimos thronos eversos, tot rapinas, ac iniquitates omnis generis commissas, ipsum etiam, vetustate, ac sublimi sua destinatione venerabilem pontificium Statum sacrilego ausu invasum, longeque maximam eius partem a suo, in quem eum divina providentia destinaverat, scopo avulsum fuisse, ne communi quidem cultarum gentium iure servato: utpote ipsa

belli indictione intermissa. Ad legendam, tantae iniquitatis turpitudinem, opus fuit larvis et coloribus, qui maxime accomode desumi posse censebantur e procusis nunc admodum nationalitatis, unitatis regni, et universalis suffragii principiis. Itaque ad praefixum scopum quoquo modo impetrandum omnis generis artes, irreflexe vel ad communis leges honestatis, adhibebantur. Et testimoniis fidedignissimis, certissimisque documentis demonstratum est, praetensam illam votorum popularium maioritatem, speciosis promissionibus, pecunia, variisque fallaciis, ac potissimum armatae vis praepotentia fuisse conflata. Haec sane talia sunt, ut nemini, qui non ipso naturalis iustitiae, humanitatisque sensu exutus est, probari possint. Quod quidem vel inde satis dignoscitur, quod inter ipsos a fide catholica alienos, secus eruditione et characteris firmitate praeditos viros, reperti sint nec pauci, qui huiusmodi enormitates publice reprobare haud quidquam pensi duxerint. Et haec sunt, hisque similia, quae encyclicarum suarum tenoribus reprobant Summus Pontifex noster. Quis vero ausit affirmare, eum iure destitutum fuisse, adversus tantam, vixque antehac auditam audaciam, abiectae vafricie iunctam, apostolicam suam vocem elevandi. Imo vero id ad strictam eius obligationem pertinuisse agnoscamus oportet: utpote cui, qua Christi in terris vicario, supremoque moralis ordinis vindici, maxime et convenit, et incumbit reprimere iniquitatem, praesertim si ea in perniciem innocentiae suum erigat caput, atque adeo virtutis audeat larvam usurpare.

II.

Sunt nec pauci, qui Summum Pontificem nostrum inimicae arguunt tendentiae erga quasvis politicas constitutiones, quarum virtute populus legum ferendarum potestatem cum regnante principe partitur; hocque inimicum eius studium ex ea, de qua nobis sermo est, Encyclica patescere. Ac exinde repetendum esse asserunt, quod non obstantibus iteratis etiam exterarum potentiarum consiliis, absoluti regiminis insistat placitis, nec ad ullam condescendere velit formam liberaliorem. Sed vero insimulationem idgenus nemini iniquius, quam Pio IX. impingi, quivis vel exinde cognoscere potest, quod ad publicam constet notorietatem, eundem Sanctissimum Patrem, in primis statim pontificatus sui auspiciis, omnino concessisse populis suis Constitutionem, et

quidem tam liberalem, ut omnis paene eapropter mundus in admirationem raperetur, imo multi hunc ipsum tam insignis liberalitatis actum, eidem vehementer succenserent. Qui tam generosi capax est consilii, absque summa iniuria, constitutionalis regiminis hostis dici non potest. Sed vero constat, quales ei pro hac magnanimitate redditae fuerint gratiae? Constat, quod post varii generis strepitosas, sed simulatas aggratulationes, et hypocriticas demonstrationes, ferox, ac tam impia in tantae benignitatis Principem excitata fuerit rebellio, ut is cum manifesto vitae suae periculo, salutem in exteris oris quaerere debuerit. Sed et facile quivis perspicere potest eundem plissimum Pontificem, proprio periculo, acerbissima sane experientia doctum, ad nova hac in parte tentamina, nonnisi summa cum circumspectione posse condescendere; ne positis iisdem causis, eosdem rursum, ac fortasse acerbiores adhuc provocet effectus. Id vero tanto magis, quanto amplior docet experientia, constitutionalia corpora, quae tam abundanter parit aetas nostra, paene nunquam intra iustos se continere limites, sed citius tardius ad postulationes, aususque prorumpere, dignitati ac iuribus regnantis Principis non minus, ac publico ordini, patriaeque prosperitati periculosos, usque adeo exitiales. Sed et quivis aequus rerum aestimator perspicere debet, aliam esse Romani Pontificis, aliam caeterorum regnantium Principum conditionem. Quippe cum ille Summus una sit Pontifex, totiusque caput Christianitatis; haec sublimis et peculiaris eius dignitas, singulares, etiam relate ad politicam rerum coordinationem, deposcit respectus. Caeterum, quantum sub regimine Pii IX. ad constabiliendam subditorum pontificii Status sobriam libertatem, quantum item ad promovendam popularem institutionem, ad scientiarum et artium liberalium, infinitorum paene, quae Roma numerat, humanitatis et beneficentiae institutorum, ipsius etiam commercii efflorescentiam praestitum sit? sciunt omnes, qui vel aliquam rerum Romanarum sibi procurarunt notitiam; sciunt etiam ea, quae de despotismo, illiberalitate, duritie aliisque pontificii regiminis naevis, tanta cum animositate per mundum sparguntur, ad calumnias passim, et irreconciliabile erga Sedem pontificiam, ipsamque religionem odium esse referenda; quod quidem odium vix unquam exarsit ferventius, quam his tristibus temporibus nostris. Eos, qui de his per me allatis, dubitarent, aut de eorum veritate se

uberius convincere vellent, relego ad revolvendas pastorales meas literas, anno 1857 die 16. Iunii editas, et collectioni selectiorum encyclicarum mearum pag. 187. et sequent. insertas alterius item ordinis anno 1860 die 19. Februarii scriptas, ac in eadem collectione pag. 92. et sequent., conspicuas.

III.

Magna cum acerbitate, fere dixissem, furore, obiectatur Encyclicae de qua nobis sermo vertitur, eam repugnare culturae, in quam humanum genus saeculorum lapsu est eluctatum; favere tenebris medii aevi, nec ullam eius, quem mundus recentioribus temporibus in scientiis fecit progressus habere rationem, eoque tendere, ut priscorum saeculorum revehatur ruditas et ignorantia. Quam haec itidem a vero aliena sint, quam iniuriosa? facile quisque perspicere potest, qui verae culturae conceptu haud destituitur, et cuius mentem nondum praeiudicatae opiniones tristem in modum obfuscaverunt. Dici sane cum veritate potest, nullum dari in orbe terrarum institutum, quod ad scientiarum, et artium incrementa, ad veram, et ingeniorum et cordium, culturam plus contulisset, quam contulerit, actuque conferat Sedes pontificia. Agnoverunt hoc plures etiam a fide catholica alieni, sed veritati repugnare haud volentes, et acrioris ingenii viri. Nequaquam genuina, sed praepostera illa, ac periculosa cultura impugnatur encyclicis his pontificiis, quae de humanae rationis infallibilitate falsam sibi adscivit opinionem, et propriae sufficientiae, ac excellentiae suae persvasione tumida, omne reiicit divinae revelationis lumen, tamque miserandum in modum caecutit, ut ipsum abneget rerum omnium creatorem, nec amplius seu animae humanae agnoscat immortalitatem, seu discrimen virtutem inter et vitium admittat, sicque humanam societatem in imum morales corruptionis, omnisque infelicitatis genus praecipitet. Cuius quidem rei triste, sed luculentum praebet documentum adnexus Encyclicae errorum, mundum hodiernum devastantium, cathalogus. Humani generis docet historia, veram culturam tam arcto vinculo esse fidei christianae, cuius genuinum complexum, in integritate sua, sola possidet Ecclesia catholica, copulatam, ut illa nec reperiri possit ubi haec deficit, nec deficere, ubi haec in pleno suo consistit vigore. Scimus, quid respectu veri nominis culturae moralis

potissimum fuerit gentilis mundus, antequam beneficium christianae fidei astrum ei illuxisset; scimus quid sint hodiedum cunctae orbis nationes, ad quas necdum divinum hoc pertigit lumen; scimus denique, in quem miserandum decidant statum ipsae christianae nationes, si eas quoquo infelici casu, hoc lumine privari contingat. Omnium loco memorasse suffecerit nationem Gallicam. Certo nemo unus, humano adhuc sensu praeditus, absque horrore audire, vel legere potest illas barbariei immanitates, in quas, tam altae secus culturae populus, incidit, postquam sublata ex altaribus Christi crucifixi effigie, humanae rationis idolum, in forma prostitutae mulieris, ei exhibitum fuit adorandum.

Contra haec, et contra principia, quae suapte natura tales operantur enormitates, apostolicam suam vocem elevat Caput Ecclesiae, vindicandoque adversus ea incomparabilem veritatis christianae thesaurum, verae culturae rationibus magis profecto inservit, quam inserviant cuncta philosophorum systemata, quae absque divinae revelationis lumine, humani generis volunt culturam promovere. Similia sunt systemata ista domibus, quas pueri e pictis construere solent chartis, et quae ad levem corruunt afflatum; similia sunt tempestuosis illis procellis, quae reparente sole conticescunt, relictis tristibus furoris sui vestigiis.

IV.

Impugnatur, nec minus acriter quam copiose, haec pontificia Encyclica, ceu iniqua respectu caeterarum a fide catholica alienarum confessionum. Existimant, aut saltem aliis persuadere conantur bene multi, pontificio hoc documento improbari omnem aliter sentientibus exhibendam non tantum charitatem, sed et iustitiam ac aequitatem. Imo non desunt, qui affirmant, Encyclicas has literas spiritu esse animatas persecutionis, erga omnes, qui non profitentur fidem catholicam. Sed qui tam iniuriöse de sede pontificia, benignoque Pii IX corde cogitant vel loquuntur, non videntur unquam eius erga aliarum confessionum homines agendi modum expendisse. Si enim attendissent, quod sedes pontificia Principum quoque, a fide catholica alienorum, legatos recipiat, nec momentanee tantum, sed pro constanti Romae residere admittat; si attendissent, millia Protestantium, aliorumque diversis confessionibus addictorum hominum, in urbe Ro-

mana, humanissime ac liberalissime tractari; si reflexissent ad eos, quos pontificia sedes, relate ad mixta matrimonia recentissimis cumprimis temporibus, concessit favores; si recordati fuissent, ab antiquo non modicum Romae degere Hebraeorum numerum, nec minus liberaliter tractari, quam tractentur in quocunque alio, etiam Protestantico, Statu; si inquam ad haec, hisque similia reflexissent, qui inhumanitatis ac intolerantiae erga alienas a fide catholica confessiones, tam acerbe arguunt pontificiam sedem, ipsumque ei actu insidentem summum Pontificem: hanc ei iniuriam vix ausi fuissent inurere. Sedes certe pontificia, principalis haec iuris et iustitiae propugnatrix, nulli vult inferre iniuriam, et cuique quod suum est, et tribuere ipsa solet, et per alios tribui desiderat, nec unquam cessat profiteri: omnes omnino homines esse proximos nostros, eiusdem coelestis Patris filios, eodem pretioso Christi Salvatoris sanguine redemptos, adeoque et pari, qua nos ipsos complectimur, charitate diligendos. Nec in obversum horum assertorum quidquam ponderant, quae de singularibus casibus, exempli causa de pueris Mortara et Chon allegantur: siquidem ex genuina idgenus casuum evolutione, manifeste impatescat, illic quoque, penes omnem principiorum repugnantiam, non modo nihil duritiei aut inhumanitatis fuisse commissum, sed genuinae potius dilectionis data fuisse specimina.

Sed vero aliud est, non laedere iura eorum, qui non eiusdem nobiscum sunt religionis; aliud cunctis eorum, iustos non raro limites excedentibus, praetensionibus velificari. Hae quippe praetensiones, in Austriaco etiam Imperio, eum iam assecutae sunt gradum, ut non pauci se offendi putent, si Principes nostri, se catholicos profiteantur, aut Gubernium eadem utatur compellatione. Qui expenderit Augustam dynastiam nostram inde a saeculis non modo usam semper fuisse hac compellatione, sed in ea non exiguam reposuisse gloriam; utpote quae ab antiquissimis temporibus una e firmissimis fuerit Religionis et Ecclesiae catholicae fulcris et praesidiis; qui parte ab altera reflexerit, Reges ac Reginas Magnae Britanniae, Regesque Borussiae non modo non ambigere se Protestanticas profiteri potentias, sed voce in altum vibrata, idipsum omni occasione, nec absque aliqua ambitionis specie, proclamare; qui expenderit idem facere alios quoque Principes a fide catholica alie-

nos, signanter Russiae Imperatorem, qui non potest satis frequenter repetere, se ecclesiae, quae Principis Apostolorum, eiusque successorum auctoritati se tristem in modum subtraxerat, caput esse et defensorem; qui inquam ad haec animum reflexerit: non poterit non indignitatem idgenus praetensionis agnoscere, et ei, invito etiam, incident illi gratitudinis obliti filii familias, qui, ut frequenter, temporibus praesertim nostris, evenit, genitores suos omnimode e possessorii communione excludere contendunt, in quam tamen unice e paterna benevolentia fuerunt adsciti. Sed et fundamentum, cui haec, similesque superstruuntur praetensiones, tam debile est, et a vero alienum, ut illo non modo non imminuatur, sed magis etiam adaugeatur arrogantiae audaciaeque reatus, qui idmodi postulatis subesse passim dignoscitur. Dicunt quippe, Statum publicum nullam debere profiteri religionem: utpote qui cunctis subditis eandem teneatur iustitiam administrare, eandem impertiri protectionem, nec proinde ipsummet certam aliquam adoptare posse religionem. Sed vero hoc, e recentioris subversivae philosophiae scaturiginibus desumptum principium et impium esse, et humanae societati perquam periculosum, quisque facile perspiciet, qui necdum revelatae fidei, ipsiusque sanae rationis placitis renuntiavit. Vel potestne quisquam prudenter inficiari, axioma tale recta ducere ad indifferentismum religiosum, qui uno tantum passu distat ab atheismo, perniciosissima illa humani generis peste ex obtutu quoque temporaneae nationum prosperitatis? Indifferentismus nequaquam est iusti bonique regiminis requisitum, sed infelix vitium; quod initio e falso tolerantiae conceptu suam traxisse videtur originem. Certo regimen potest firma catholica fide esse animatum, seque tale profiteri, quin propterea erga alienos ab eadem fide subditos suos iniustum sit, durum aut iniquum; quemadmodum privatus quisque homo toto corde potest esse catholicae fidei deditus, quin propterea aliter sentientibus quae aequa iustaque sunt, aut vel quae ad charitatis leges referuntur, pergat denegare. Imo quemadmodum privatus quisque eo certius, teneriorique cum conscientia erga omnes exequetur ea, quae iuris sunt, aequitatis ac fraternae charitatis, quo magis est spiritu Catholicae fidei penetratus: sic et Status publicus eo erga cunctos suos subditos erit iustior, milior, et

humanitatis charitatisque plenior, quo sincerius eidem catholicae fidei, quae ipsa lex est iustitiae et charitatis, placitis adhaeserit.

Eandem subit considerationem principium aequalitatis, quod relate ad confessiones religiosas, ab aliquo tempore, cum primis in Monarchia austriaca, tam acriter propugnatur, tantisque contentionibus inducendum postulatur. Quippe vera libertas, ipsa adeo aequalitas hominum variis confessionibus addictorum, nequaquam in eo consistit, ut cuncti irreflexe ad sua, quae profitentur principia, iisdem subiiciantur politicarum legum sanctionibus; sed in eo est reposita, ut leges et politicae dispositiones tales sint, quas quivis observare possit salvis suae religionis placitis, suaeque confessionis principiis. Quodsi id non obtineat: identitas legum nequaquam libertatem et aequalitatem, sed non raro veri nominis oppressionem, atque adeo tyrannidem parit. Res in exemplo fit clarior. Urgent continuo Protestantes, ut lege civili sanciantur, progenitas e mixtis matrimoniis proles, irreflexe ad religionem coniugum, sic esse educandas, ut masculae quidem patris, femellae vero matris confessionem sequi teneantur, vel, ut aliis praeplacet, cunctae proles in patris religione educantur. Cynosura idmodi Protestantibus quidem nullum inferret praeiudicium, sed vero catholicis coniugibus summe foret iniuriosa. Protestantes etenim tuta conscientia, et citra laesionem principiorum confessionis suae, possunt consentire in prolium suarum educationem extus ecclesiam propriam; sed vero Catholici id facere non possunt, quin aperte laedant religionis suae placita et praecepta, gravemque incurrant conscientiae realum; a quo nec sacramentaliter absolvi possunt, nisi sincera facti sui tangerentur poenitentia, promittantque, se commissum errorem suum, omni, quo licuerit licito modo, reparare adnisiuros. Idem tenet quoad nonnulla alia etiam puncta, in quibus lex eandem pro Catholicis et aliarum confessionum asseclis decernens regulam, relate ad posteriores manifestam saperet iniuriam, ac reapse oppressiva foret ac tyrannica, similis illi lecto, quem Procrustes, praedo aliquando in Attica, construi iussit, eandem corporum longitudinem inter infelices, qui in manus eius inciderant, homines, inducturus. Absolutam quippe leges idmodi iis imponerent necessitatem vel civiles ordines, vel suae religionis praescripta violandi.

Re ex hoc, quod solum genuinum esse potest, visus puncto

considerata, nemo adversus Encyclicae tenores, in quantum ea correlationes diversarum religionum ac confessionum attingit, quidquam fundate potest excipere.

V.

Multum porro et acriter impetitur eadem Encyclica, quod inimica sit preli libertati, quae tamen summe necessarium sit progressus humanae societatis in scientiis, omnique genere culturae subsidium. Qui rem penitus inspexerit, convincatur est necesse, hoc quoque accusationis genus nulli solido niti fundamento. Quippe nemo prudens negaverit, nec sedes pontificia unquam inficiata est, preli institutum inter praecipua promovendae humanae culturae media esse referendum, itaque magnopere optandum esse, ut necessaria ei constet libertas, nec ultra iustos limites constringatur. Sed nec diffiteri quisquam sobriae mentis homo, beneque humanitati cupiens, poterit, hanc libertatem non posse esse omnibus solutam repagulis. Ipsa etenim rei natura, et magis adhuc tristis, nostri praesertim aevi, experientia docet quam manifestissime, irrestrictam, vel laxam nimis preli libertatem passim in licentiam degenerare, religioni, morum probitati, ipsique publico ordini et patriae saluti, perquam perniciosam. Caecus omnino sit, qui non videat, quanta ex irrefrenata idgenus preli licentia in humanam societatem dimanaverint, actuque dimanent pericula et detrimenta; ut adeo nemo sapiens ambigere queat, quemadmodum prelum, si inter iustos se contineat limites, pro vero humani generis reputari debere beneficio: sic, si ruptis vinculis, in licentiam degeneret, veram eiusdem pestem evadere. Nec iuvat allegare innatum humanae naturae ius, libere suas ideas, seu verbo seu scripto exprimendi. Sicut enim praetextu naturalis huius iuris, nemini licitum esse potest, cuicumque privatae personae, publice in platea insultare, scommatibus eam aut calumniis afficere: sic, in Statu bene ordinato, cultaque hominum societate, indulgeri non potest, ut quiscunque religioni, sub legum tutelam receptae, ac praesertim ei, quam maxima civium pars profitetur, impune insultare, regnantem Principem publicosque magistratus contumeliis ac falsis accusationibus audeat afficere, vel talia in vulgus spargere seu principia, seu dicteria, quae animos civium laedere, corda inquietudine replere, pacemque, ac tranquillita-

tem seu privatarum familiarum, seu publicam queant inturbare. Concedere talia idem foret, ac ipsum humanae societatis scopum intervertere. Verissima haec esse inter permulta alia, non modico nobis deservit argumento, ipsum moderni Gallorum Imperatoris exemplum, qui quamcunque liberalia secus profiteatur principia, et quantumvis ipsum suum thronum universali civium debeat suffragio; tamen, non obstantibus etiam tot, tantisque in contrarium reclamationibus, prelum hodiedum tergiversatur solvere iis, quibus illud constrinxerat indaginis: probe perspicuus, si id fecerit, cuncta iterum in Gallia susque deque permistum iri, et se vix aliquot mensibus aut hebdomadibus, suo, quem usurpat, throno insessurum. Quae itaque prelo inimicari videntur in Encyclica: non ad eius sobriam libertatem, sed ad eam, quam undique fere affectat, irrefranem licentiam sunt referenda.

VI.

Non minori cum animositate impetitur Encyclica obtutu eorum, quae relate ad institutionem iuventutis, scholasque publicas, in ea memorantur. Incunctanter asseveratur per eius impugnatores, quod sedes pontificia scholas penitus ecclesiasticae iurisdictioni subiicere, et regimen civile omni in eas influxu privare velit. Sed nec huic accusationis puncto plus inest veritatis, quam insit caeteris superius memoratis insimulationibus. Imo tam parum subsistit haec accusatio, ut potius in ipsos recidat accusatores. Nunquam etenim incidit Ecclesiae catholicae, Gubernium civile a directione scholarum publicarum, iustoque in eas influxu velle arcere, sed ipsi potius, qui talia Sedi pontificiae, et Ecclesiae impropertant, reapse volunt, idque omnibus, directis et indirectis viis ac artibus, Ecclesiam hoc naturali suo, saecularique usu roborato iure exuere. Ecclesia non aliud sustinebat, acique sustinere pergit, quam sibi quoque in educatione et institutione iuventutis, competere partes, et quidem virtute concessae sibi ab ipso divino Ecclesiae Fundatore auctoritatis, impositique muneris. Illud enim Salvatoris ad omnes Apostolos, eorumque successores directum mandatum: Docete omnes gentes servare omnia quaecunque mandavi vobis, non minus succrescentem iuventutem respicit, quam aetatem adultiorem. Imo potiori etiam ad illam refertur iure: siquidem nemo negare possit, tenellis iuventae cordibus iniectam fidei et morum probitatis

sementem, profundiores passim agere radices, salubrioresque subin operari fructus, quam si adulatorum, non raro induratis iam, variisque zizaniorum generibus infectis pectoribus admoveantur. Et id quidem a fidei christianae incunabulis principii instar obtinuit, nec cuiquam, longo saeculorum lapsu incidit, hanc iuris praerogativam Ecclesiae controvertere. Haec gloria reservata est novis istis aevi nostri reformatoribus, qui eo magis humani generis prosperitati consultum iri existimant, quo longius Sacerdotium ab influxu in mentes cordaque studio literarum operam navantis iuventutis successerit remove. Nec inconsequens dici potest haec eorum cogitandi ratio. Cum enim maximam humani generis prosperitatem in omnis, ipsius adeo divinae auctoritatis depressione, inque libertate, omnibus repagulis soluta, reponant; cum multi ipsorum e publici ordinis perturbatione non modica in se sperent promanatura emolumenta: cum parte ab altera probe norint, his suis finibus succolandis nulla se aptiora reperire posse instrumenta, quam sit iuventus omnis religionis sensu expers, ac in iis, quae falso libertatis compellatione solent insigniri, principiis educata: nil antiquioris habent, nil maioribus animis agunt iidem Religionis et Ecclesiae inimici, quam ut Ecclesia, omni in publicas scholas influxu exutatur. Liceat mihi in huius meae assertionis confirmationem, inter multa, quae possem allegare, unum, idque non minimi sane ponderis adducere argumentum. Legi recentissime in certis bonae notae pagellis publicis: Liberos murarios in Belgio, firmum concepisse propositum, cum adiutorio Regiminis, ab ipsorum, ut scitur, arbitrio hoc momento dependentis, in vicem adhucdum illic subsistentis liberae scholarum frequentationis, obligatoriam inducere sic, ut cuncti regnicolae sub reclusionis, aut muletiae pecuniariae castigatione, proles suas ad publicas, Regiminis impendiis sustentatas, scholas mittere obligentur. Inter Statuta sic constituendarum scholarum, puncto 2. disertis verbis exprimitur: dehinc omnem religiosam institutionem cessare debere. Quales ex idgenus scholis emersuri sint iuvenes, qualesque ex iis subinde exstituri patriae cives? nullus prudens vel momento potest ambigere. Ego plane mihi persvadeo, et Vos quoque, fratres et filii dilectissimi, haud dubito eiusdem mecum esse opinionis: prodituros, paucissimis fortasse exceptis, iuvenes nonnullis quidem rerum notitiis superficialiter tinctos, sed vera fide

christiana destitutos, mente praeiudicatis opinionibus turgida, corde omni teneriori affectu vacuo, moribus si non penitus adhuc corruptis, admodum saltem dubiis, et procul a vitae puritate et innocentia remotis. An vero ex his elementis patriae, atque adeo humanitati lucra speranda sint, vel potius praesentissima pericula metuenda? cuivis, qui adhuc serenos habet mentis oculos, iudicio decernendum tute relinquimus. Loquuntur sic dicti liberales nostri de intolerabili sacerdoti iugo, e cuius servitute scholas emancipandas esse, ipse cultior, et illuminator saeculi genius suo iure deponat. Sed vero Salvator dixit: *Iugum meum suave est, et onus meum leve*. Qui suave hoc iugum fidei et pietatis christianae excutiant, proprio corruptae naturae humanae pondere incidunt sub iugum superbiae, concupiscentiae carnis, omnisque generis corruptelae. Tenet hoc relate ad omnes hominum classes. Sed tenet potissimum relate ad teneram aetatem, quam ipse iuvenilis sanguinis ardor, imaginationis vivacitas, passionum, nulla adhuc experientia mitigatarum, aestus, in aberrationes corpori non minus, ac animae perniciosas abripiunt, nisi beneficentissimis religionis frenis contineantur. Consideremus studiosam aevi nostri iuventutem, et plenam de assertorum veritate aquiremus convictionem. Quae enim est principalis tristis eius, in quam iuventutem nostram passim incidisse videmus, dissolutionis causa, nisi quod in familiis, ipsisque scholis, etiam catholicis, religiosa eius institutio et educatio in dies extenuetur magis? Et, si iam relaxatio hac in parte, tam acerbos generat fructus: qualis subsequeretur desolatio, si e systemate educationis scholastico, ut saeculi poscit impietas, religio penitus eliminaretur? Sane emancipatio talis, deplorandam, ut pontificia nostra Encyclica non obscure arguit, pareret impietatis, ac vitiorum omnis generis servitatem.

Quae cum ita sint, iis, quae Encyclicis Summi Pontificis nostri, hoc sub obtutu depromuntur, homo bonus prudensque tam parum potest offendi, ut potius tenera se gratitudine, hoc quoque nomine, Suae Sanctitati obstrictum debeat confiteri.

VII.

Summus Pontifex noster, quemadmodum iam antehac data quavis occasione fecerat, huius quoque Encyclicae tenoribus, condigne perstringit tristes illas bonorum ecclesiasticorum inva-

siones, religiosorum Institutorum convulsiones, piarum utriusque sexus familiarum expulsionones, depraedationes, ac contra ipsius etiam Pontificiae sedis proprietatem exercitas sacrilegas violentias, fraudes, omnisque generis iniquitates, quas in Italia cumprimis, Russicoque Imperio, in dies paene, videt saeculum nostrum, tantis a humanitate, mansuetudine, lenitate laudibus celebratum. Hanc Sanctissimi Patris in tuendis Ecclesiae, suisque iuribus, ac legitima prorsus proprietate firmitatem, inimici Religionis gravissime subsumunt, obstinationis, obscurantismi, et variis idgenus sibi familiaribus compellationibus eam honorantes; egregie in hoc *liberales*, eo tantum cum discrimine, quod liberalitatem ex aliena non sua exerceant bursa, e qua ne obulum unquam in Religionis fines impenderunt. Nec ambigunt asseverare teneri hi humanitatis amici, hac tanta sedis Pontificiae constantia, vel, ut eorum lingua loquamur, asperitate exoptatam rerum nationalium coordinationem impediri, pacemque et prosperitatem publicam perturbari, ac quae temporum et eventuum ratio ad *completi facti* elevavit conditionem, novis convulsionum difficultatibus exponi, et periculis.

Permulta in hanc rem dici possent; sed, hac vice, suffecerit paucas fecisse observationes generales, quarum pondus omnis, vel tantillo iustitiae et aequitatis sensu praeditus, agnoscat est necesse. Si quis substantiae suae, virtute donationis inter vivos, vel in tabulis testamentariae suae dispositionis, haeredem constituat quampiam fabricam, mercantilem societatem, theatrum, aut eam in quoscunque alios profanos fines, etiamsi in dotationem personae, ad publicam notorietatem prostitutae vitae, assignet: dispositio eius communi opinione, coram ipsis adeo iudicialiis foris rata habetur, et si eam quis intervertere praesumeret, innumeris ansam daret reclamationibus. Sed si quis legitime acquisitae substantiae suae partem ecclesiae cuiquam, aut augmentum cultus divini, vel in sacrificia pro refrigerio animae suae celebranda, aut in pios religiosorum Institutorum fines, aliaque christianae beneficentiae opera succollanda convertat: eotum dispositio, et solennibus etiam diplomatibus declarata eius voluntas, variis impetitur crisis, imo iudicio liberalium nostrorum, aperte Gubernii civilis subordinatur arbitrio sic, ut hoc eam modificare pro lubitu possit, aut penitus etiam intervertere. Potestne talis cogitandi et agendi ratio componi, non dicam cum religiosa fide

et pietate, sed vel cum iustitiae naturalis ac honestatis legibus? Nec iniquitates, ex idgenus principiorum perversitate profluentes, minorem subeunt considerationem, si agatur de proprietate Pontificiae sedis. Imo hoc in casu maior etiam est reatur, maior eorum impietas. Possessorium enim Summi Pontificatus totius per orbem terrarum sparsae Ecclesiae Catholicae proprietas est; idem peculiari divinae providentiae suam debet originem; est mille et quod excedit annorum legitimo usu roboratum, totius Europae, innumeris vicibus declarato consensu stabilitum, tamque in praesentibus rerum adiunctis necessarium, ut sine eo, Ecclesiae universae caput sublimis sui muneris partes nec cum dignitate, nec cum requisita libertate, sed nec debita cum efficacia possit adimplere. Et quaerere licet: si quis liberalium, melius dixerim libertinorum, qui inimica idgenus erga Ecclesiam foveant principia, assultu praedonum sua privaretur proprietate; si violenti idmodi alienae proprietatis invasores, quocunque sub praetextu, eius, quam legitima haereditate ab antenatis suis acquisierat domum, armata invaderent manu, eamque in suos converterent fines, uno solum in usus proprietarii relicto conclavi, in quo is vitam degere cogeretur calamitosam, conflictans cum egestate, et mille afflictionum ac periculorum expositus iniuriis; si inquam tristem hanc subire deberet sortem quiscunque eorum, qui iniquitates idgenus respectu Ecclesiae, venerandique eius capitis, non modo excusant, sed et suis sophismatibus succolare praesumunt: num is acquiesceret dato sibi responso: novos possessores iam cuncta ad suam instruxisse commoditatem, factum completum esse, nec eos, citra ordinis pacisque convulsionem in sua posse turbari acquisitione? Non acquiesceret profecto inique despoliatus idgenus homo suaeque proprietatis restitutionem omni, quo posset, meliore modo porro postularet. Turpe, et illiberalis animi est, alia uti mensura dum de propriis, alia dum de alienis agitur commodis et iuribus.

Nec allegatae illae, e consideratione pacis ac prosperitatis publicae, completique facti argumentationes aliquam merentur attentionem. Facta enim, quae e peccaminoso iniquitatis promanant fonte, veram pacem et prosperitatem populorum nunquam possunt operari. Neque rapinae et iniquitates complemento facti, diuturnitateque sua possunt excusari; imo culpa et malitia earum tanto increscit magis, quanto earum reparatio in longius

tempus protrahitur: perduratio enim in commisso flagitio, nova quodammodo in singula momenta eius est renovatio. Et paene inauditum est crudelitatis genus, summusque tyrannidis gradus, iniquitate praedonum despoliato ipsos, de illata sibi iniuria iustissimos questus, vitio vertere, ac iniquis exprobrationibus ei silentium velle imponere.

Haec sunt praecipua, quae Encyclicae pontificiae obiiciuntur, quaeve aliqua possunt consideratione digna reputari. Caetera, quae allegantur, vel impia prorsus sunt, et sanae rationis non minus, quam Religionis christianae placitis plane adversa, vel ipso suo, quo promuntur modo, tam incongrua, debito sedi Pontificiae respectui tantopere adversa, tam manifeste odium et cordis perversitatem arguentia, tamque audacis procacitatis: ut ea verecundior calamus chartae mandare refugiat, et vel propterea seria replicatione indigna debeant existimari.

Venerabiles fratres, filiique dilectissimi! Ab incunabulis mundi, a fratricidae Caini temporibus, humanum genus in duas fuit acies divisum, quarum altera pro Deo, pro virtute, sanaeque rationis postulatis, altera pro eo, qui mendax fuit ab initio, pro lege quae est in membris nostris, pro cunctis, quae superbiae humanae, carnis et oculorum concupiscentiae favent, depugnabat, vario armorum genere, variaque fortuna, nec minore cum studio quam exasperatione. Paene omnis generis nostri historia enarrandis infesti huius belli phasibus absolvitur. Funestum idem bellum furit et hodie; imo nunquam fortasse maiore gerebatur contentione, quam inquieto hoc, tantisque, ac tam rapidis rerum eventibus abundante aevo nostro. Parte ab una divinum christianae fidei lumen, fidelisque eius comes, morum puritas et innocentia vitae; parte ab altera incredulitas, praeiudicatae opiniones, et perversarum doctrinarum systemata quaeve his indissolubili connexa est vinculo, corruptela morum, strictis invicem impetunt armis, pugnisque perpetuis. In hac aspera mutuarum impetitionum tempestate, unicum, quod tuto homines ad salutis portum ducere potest, sidus est, incomparabile illud Institutum, quod Salvator humani generis columnam esse voluit stabilitae per se fidei, et firmamentum veritatis; quocum se futurum promisit usque saeculorum finem, et contra quod nec portae inferi possunt praevalere. Intelligitis dilectissimi, loqui me de Ecclesia nostra Catholica, quae regitur, gu-

bernatur, numine Spiritus Sancti sic, ut ab omni, in rebus fidei et morum, errandi periculo sit immunis. Pro magno itaque, nec unquam satis aestimando beneficio est reputandum, quod eadem, infallibilitatis praerogativa divinitus instructa, sacrosancta Ecclesia nostra, voce visibilis sui capitis, id vero est legitimi successoris eius, cui, ceu firmæ petrae est supraedificata, de tempore in tempus suam elevet vocem maternam, ostendendo mortalibus viam, quam in tanta errorum, perversorumque placitorum colluvie, tenere eos oporteat, ne tot inter periculosos fluctus syrtesque, naufragium fidei aut morum eos pati contingat. Salutaris idgenus tuba nobis recentissime intonuit in iis, quas praesentibus vobiscum communicamus, et de quibus hucdum nobis sermo fuit, literis apostolicis. Nec solum vox eae sunt attentionem nostram provocans, sed sunt alte eminens palladium, sunt vexillum, sub cuius umbra nos coadunari oporteat, quodve fideliter ac irremisse sequi debeamus, si prospere volumus adversus corruptum saeculi genium depugnare. Sub huius vexilli ducatu, citius tardius, certa nobis arridet victoria. Agite itaque fratres et filii dilectissimi! classicum intonuit, fervet pugna pro aris focusque, et quidem una ex acerrimis, quas unquam mundus vidit, et a cuius eventu temporalis non minus, ac aeterna humani generis dependet prosperitas. Non inferamus ignominiam nomini nostro, sed, abiecto omni metu et tepore, depugnemus fortiter, irremisso studio, et cum fervore: defendendi enim sunt adversus innumeros hostes, vafricia, odio, et audacia prorsus insignes, muri sancti Ierusalem, nostrae cumprimis fidei nostraeque virtuti dati in custodiam. Fixum nobis sit, non cedere in causa tam praeclara, nec ulla reformidare pericula, ullas adversitates, ipsam adeo, si opus fuerit, vitam immolare potius, quam vel turpiter deserere signa nostra, vel fortitudinis et perseverantiae defectu, cedere hostilibus armis. Ceterum meminerimus iugiter in medio etiam strepitu armorum, nos eius causam agere, eiusque esse milites, qui, licet invincibili animi robore sanctissimum suum propositum, coelestisque sui Patris voluntatem explere perrexerit: tantam tamen praesetulit animi mansuetudinem, ut pleno iure dicere potuerit: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.* Eius inquam nos et milites esse, et discipulos, qui dixit: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae.* Eius

milites et discipulos, qui, licet innumeris, acerbissimisque, durante sua in his terris commoratione, affectus fuerit calumniis et iniuriis: tamen iam ex cruce, in quam ingratum humanum genus eum egerat, pendens, coelestis Patris misericordiam pro ipsis carnificibus suis implorabat. Sit igitur et noster fervor semper et ubique iunctus humilitati et mansuetudini, ab omni alienus duritie aut spiritu persecutionis; sit zelus noster temperatus prudentia et moderatione: his enim destitutus, non modo nil operaretur boni sed destrueret potius quod aedificare deberet; sit denique studium nostrum Dei gloriam promovendi, intime iunctum genuinae proximi dilectioni, cui tota nostra superstructa est religio, ex qua lex pendet et Prophetæ, quæve vinculum constituit perfectionis. Invicta parte ab una animi fortitudine, infracta parte ab altera mansuetudine, ac fatigari nescia charitate, bismille paene annorum decursu gloriose superavit Ecclesia Catholica innumeros inimicorum suorum impetus; nos quoque, his instructi praesidiis, adspirante divina gratia, prospere pugnabimus, et beate moriemur. Gratia Domini nostri Iesu Christi sit cum omnibus vobis. Amen. Datum Zagrabiae die 5. Februarii anno reparatae salutis 1865.

895—912.

Brevia Pii IX PP. ad Praesules in sequelam declarationum de Encyclica pontificia. 1865.

MON. 1. **Eppo Asculano.** Novimus, ven. frater, ita te esse animo comparatum, ut avidissime iis utaris adiunctis, quæ leniendis angoribus nostris opportuna videantur. Nec certe dubitare poteras, quin solatium reapse nobis essent allaturae significationes illae devotionis, amoris, obsequii, quas Clerus tuus submotis tandem obstaculis per te nobis mittendas curavit. Quod de eo sentiebamus, id non sine peculiari voluptate literis confirmatum vidimus, nempe, sic ipsum nobis obstringi caritatis et observantiae nexibus, ut ab huius S. Sedis documentis plane pendeat, totoque pectore amplectatur vel reprobet, quidquid ipsa tenendum aut damnandum docuerit; ac profiteatur, nullis un-

quam aerumnis aut artibus ab hoc proposito se deduci passurum. Nec aliter profecto futurum spondet omnino praeclara illorum sententia, qui dum pro clero universo apud te legatione fungebantur, firmiter asseruerunt, numquam se commissuros, ut debitam tibi detrectent observantiam, et eo studiosius atque amantius datam fidem servaturos, tibi que obsecuturos, quo maiori molimine ad excutiendum obedientiae iugum discessionemque faciendam incitentur: fieri enim non poterit, ut qui ita tibi iunguntur, eodem tecum constante caritatis nexu nobis non uniantur. Grattissima itaque nobis fuerunt officia cleri tui, eo que magis, quod cum validissimo nobisque optatissimo precum subsidio copulentur. Qua de re paterno affectu vicem filiali amoris referentes Deum rogamus, ut eos in proposito confirmet, iisque augeat viribus, quibus non modo strenue decertare possint, sed et victoriam tandem assequi. Tibi vero ominamur, ut inter pericula, vexationes, et anxietates dulce semper solatium experiaris in hoc clero tuo, ac facile accomodatumque instrumentum ad salutem crediti gregis miserrimis praesertim hisce temporibus procurandam. Coelestium autem horum munerum auspicem et praecipuae nostrae benevolentiae pignus, tibi, ven. frater, totique Clero ac populo tuo benedictionem apost. peramanter impertimur. Datum Romae die 8 Febr. 1865.

2. *Eppo Nitriensi*. Tuas perlibenter accepimus literas die 2. huius mensis datas cum exemplari typis edito Pastoralis tuae Epistolae, qua isti tuo Clero populoque fideli communicandam curasti Encyclicam nostram Epistolam die 8 Dec. superiore anno ad omnes catholicos sacrorum Antistites scriptam, et Syllabum nostro iussu confectum. Quod quidem magis magisque ostendit, qua singulari nos et hanc Ap. Sedem pietate et observantia prosequaris, et quomodo tibi cordi sit, sanam tueri doctrinam, et damnare pestiferos errores, pravasque opiniones a nobis proscriptas atque damnatas. Et quoniam probe noscimus, qua eximia religione et eppali zelo praestas, idcirco certi sumus, nihil tibi potius futurum, quam omni studio curare, ut fideles tibi potissimum traditi tot monstrosa opinionum portenta detestentur. Nec dubitamus, quin maiore usque alacritate pergas qua voce qua scriptis in hac potissimum tanta contra Cath. Ecclesiam et hanc Ap. Sedem conspiratione eiusdem Ecclesiae et Sedis cau-

sam, iura, doctrinam constanter propugnare, ac tot nefarias adversariorum insidias detegere, errores refellere, ac tela retundere, et istius tui gregis saluti advigilare. Tibi autem persuade, propensissimam esse nostram in te voluntatem. Cuius quoque certissimum pignus accipe apost. bened. etc. Datum Romae die 20. Febr. 1865.

3. Eppis Romaniolae. *Dil. filiis nostris Presbyteris S. R. E. Cardinalibus Aloysio Vannicelli AEppo Ferrariensi, Caietano Baluffi Eppo Imolensi, et Henrico Orfei AEppo Ravennatensi et Administratori Eccl. Caesenatensis.* Maximae quidem consolationi nobis fuerunt literae a vobis, dil. filii nostri, et a ven. fratribus Ioanne Eppo Faventino, Petro Paulo Eppo Foroliviensi, Vincentio Eppo Caesenatensi, Petro Eppo Brictinoriensi, atque a dil. filiis Vicariis Cap. Bononiae, Cerviae et Arimini die 30 proximi mensis Ianuarii ad nos datae. Namque in eisdem literis omni ex parte se mirifice ostendit vestra et eorundem ven. fratrum ac dil. filiorum erga nos et hanc Ap. Sedem pietas, amor, et observantia, ac singularis lactitia et reverentia, qua a vobis et ab illis accepta fuit Encyclica nostra epistola die 8 mensis Dec. superiore anno omnibus catholicis sacrorum Antistitibus scripta, et Syllabus nostro iussu editus. Atque in eisdem literis undique elucet studium, quo tum a vobis, tum a commemoratis Eppis et Vicariis Capitularibus ex animo damnantur pestiferi errores, ac pravae doctrinae a nobis proscriptae et damnatae. Equidem non potuimus non vehementer delectari hisce egregiis vestris et ipsorum ven. fratrum ac filiorum sensibus significationibusque omni laude dignis. Ac summa voluptate affecti fuimus, cum ex eisdem literis noverimus, nihil vobis antiquius esse, quam omnem impendere operam, ut fideles propriae curae commissi detestentur tot monstruosa opinionum portenta, quibus Dei hominumque hostes luctuosissimis hisce temporibus catholicam Ecclesiam, si fieri unquam posset, in infelici praesertim Italia funditus evertere connituntur. Vobis autem et eisdem fratribus et vicariis summo opere gratulamur, quod a vobis et ab ipsis inter gravissimas difficultates, pericula et insectationes Dei eiusque S. Ecclesiae causa strenue defenditur et animarum saluti consulitur. Futurum confidimus, ut divina adspirante gratia ex sacro Iubilaeo a

nobis per eandem Encyclicam Epistolam concesso magnae spiritalis utilitates in fideles redundent. Denique nobis gratissimum est hanc etiam occasionem amplecti, ut iterum testemur et confirmemus praecipuam nostram in vos et praedictos Eppos ac Vicarios benevolentiam. Cuius quoque certissimum pignus esse volumus apost. benedictionem, quam intimo cordis affectu vobis ipsis et ven. fr. Eppis et dil. filiis Vicariis Capitularibus, qui una vobiscum memoratas ad nos dederunt literas, et omnibus clericis laicisque fidelibus vestrae et eorum vigilantiae concredit peramanter impertimur. Datum Romae die 27 Febr. 1865.

4. Clero Montisbarutii Dioecesis Aquensis. Etsi credentibus exploratum sit, omnia servire Domino, ipse tamen id manu quodammodo tangi voluisse videtur hac nostra aetate, in qua seculi sapientibus placuit, Divinae Providentiae actionem a terrenis rebus prorsus ablegare; eiusque rei perspicuo argumento sunt quae de nostra encyclica epistola contigisse commemoratis. Dum enim hostium Ecclesiae furor miro modo favit illius propagationi, simul ostendit, digitum reapse admotum fuisse ab hac S. Sede praecipuis humanae societatis ulceribus, eaque illis adhibita fuisse efficacia remedia, quae sine acri dolore ab aegris non tolerantur. Quo factum est, ut qui suae salutis curam omnem abiecerant, reiecta medicina exarserint in medicum; ceteri vero, qui sanandi erant, salutare pharmacum ultro libenterque exceperint, eiusque virtute senserint a se depulsum morbum, curanti plaudentes, qui aegritudinis indolem noverat et perniciem. Vobis igitur, qui horum vocibus vestras addidistis, gratulamur ex animo, et dum gaudemus de vestro in Ecclesiam et hanc S. Sedem obsequio, fore confidimus, ut studio perciti religionis et veritatis, eosdem sensus ingerere nitamini illis, qui curae vestrae fuere concrediti. Id ut vobis feliciter contingat, ominamur, coelestisque auxilii ad hoc necessarii auspicem interim bened. nostram etc. Datum Romae die 4. Mart. 1865.

5. Eppis Umbriae. — Inter angores, quibus undique premimur in hac pugna suscepta adversus potestates tenebrarum, quae catholicum delere nomen, et ipsius humanae societatis fun-

damenta convellere nituntur, svavissimum percepimus solatium ex iis fidei, caritatis, fiducia, observantiae sensibus, qui dum e singulis pene literarum vestrarum verbis emicant, tam belle respondent ei magnanimitati, qua hostium Ecclesiae violentiae et insidiis restitistis, illiusque et istius S. Sedis iura strenue vindicastis. Nam licet abundaverint in vobis Christi passiones, nihilque intentatum relictum fuerit, ut abstraheremini ab obsequio debito huic veritatis cathedrae: minae tamen, angustiae, direptiones, carceres, pericula quaelibet nec a Christi caritate vos separare potuerunt, nec a nobis seiungere; imo libertate, qua Ipse nos liberavit, eo impensius legatione vestra functi estis, et eo arctiore nobis caritate copulati, quo validiore incursu oppugnati fuistis. Cuius quidem egregiae firmitatis splendidum etiamnum testimonium exhibuistis per datam epistolam, qua adeo libenti gratoque animo accepisse significatis documenta nostra, ut non modo plenissimo assensu iis adhaerere profiteamini, sed etiam spondeatis curaturos vos esse pro viribus, ut ita fidelium animis illa insideant, ut qui in viam perditionis abierunt, ad rectum salutis tramitem eorum opera revertantur. Vos profecto sicut et ceteri fratres nostri, qui vobiscum ita decertant, estis firmum Ecclesiae praesidium, estis corona, gaudiumque nostrum, quo tam iucunde afficimur, ut in vividiores inde spem erigamur proximae illius victoriae, quam divina oracula in inferorum conatus prolata, et validissimum Immaculae Deiparae patrocinium spondent Ecclesiae. Dignum hoc laborum vestrorum proemium vobis toto animo ominamur, et iuge interim coeleste auxilium ad illud comparandum vobis a Deo adprecantes, divinae gratiae auspicem, praecipuaeque nostrae benevolentiae pignus unicuique vestrum, ven. fratres, omniumque dioecesis benedictionem apost. peramanter impertimur. Datum Romae die 11 Mart. 1865.

6. Capitulo Ripanensi. — Redditae sunt nobis observantissimae vestrae literae VIII Calendas huius mensis datae. Eisdem autem luculenter profitemini, vos, dil. filii, cum summo gaudio ac pari reverentia legisse Encyclicam Epistolam nostram die 8 mensis Decembris superiore anno ad omnes catholici orbis sacrorum Antistites scriptam, et Syllabum ea occasione nostro iussu editum. Ac vehementer laetamini, tot perniciosissimos er-

rores, impiasque doctrinas a nobis fuisse proscriptas ac damnatas, quas ex animo reiicere, ac damnare gloriamini. Grati quidem nobis admodum fuere huiusmodi vestri sensus, ecclesiasticis praesertim viris omnino digni, ex quibus non mediocri voluptate intelleximus, qua singulari nos et hanc Ap. Sedem filiali pietate et observantia prosequamini, et qua religione praediti sitis. Quocirca ea profecto spe sustentamur, fore, ut vestrae vocationis, dignitatis, et officii memores, velitis quantum in vobis est sub proprii Antistitis ductu omnem operam, et industriam impendere, quo isti potissimum fideles studiosissime devitent, ac detestentur tot monstruosa errorum portenta, quibus Dei hominumque hostes omnium mentes animosque corrumpere, iura quaeque divina et humana dissolvere, ac ss. nostrae religionis et ipsius civilis societatis fundamenta, si fieri unquam posset, penitus evertere connituntur. Ne desinatis divitem in misericordia Deum humiliter enixeque orare, et obsecrare, ut exurgat et iudicet causam suam, et omnes Ecclesiae et Apost. huius Sedis inimicos humiliet, disperdat, eosque de impietatis via ad rectum iustitiae salutisque tramitem reducat. Denique paternae nostrae in vos caritatis pignus Apost. benedictionem toto cordis affectu vobis ipsis, dil. filii, peramanter impertimus. Datum Romae die 15 April. 1865.

7. Eppis Marcarum et Umbriae. Moerore quidem affecti sumus aliqua ex parte perlectis literis vestris, ubi tetricam malorum colluviem, quae per Italiam grassantur, graphice descriptam inspeximus. At laetitiae non mediocris et gratulationis sensus subiit animum nostrum, cum constantiam fidei, obedientiae, caritatis vestrae intueremur. Superabundavimus vero gaudio considerantes quosdam inter vos recenseri, qui vincula et persecutiones perpessi, catholicae veritatis confessores extiterunt, exemplum facti ceteris fratribus, ad quorum mores omnium vota et actus debent provocari; alios vero stationem suam tenere firmiter, licet difficillimo in loco positam et periculis oblitam, in qua specimen solidae virtutis egregium praebuerunt: omnes autem ad defensionem Evangelii paratos sanam doctrinam ultro complecti, quae ex hac arce veritatis illuxit, et una voce improbare errores, quibus depositum fidei, morumque sancti-

monia corrumpitur. Id sane nos mirifice recreat et solatur, cum evidentem illam Ecclesiae notam exhibeat, a Christo ipso in caritate designatam, qua castra malignantium plane careant necesse est. Dum enim non est pax impiis, Ecclesia e converso in aeternum fraternitatis sibi cohaerentis veritate durabit. Utinam id animadvertant, qui incassum ipsam oppugnant, et stulti aliquando sapiant, ut poenitentia ducti fugiant venturam iram, et consentientis populi corpus unum gremio suo gaudens Ecclesia mater includat. Haec a Deo indulgentissimo enixe postulantes ne deficiamus animo, atque ut fiducia vestra augeatur, animusque ad optima quaeque petenda et expectanda erigatur, apost. benedictionem coelestis consolationis auspiciem vobis. Clero et fidelibus sollicitudini vestrae concreditae peramanter impartimus. Datum Romae die 22 April. 1865.

S. Capitulo Firmano. Gratulamur vobis, quod licet iam diu egregio Pastore vestro viduati, sic praeclara eius vestigia sequamini, ut corpore tantum, non mente, vos ab ipso divulsos exhibeatis. Alacritas enim illa, qua excepistis documenta nostra; obsequium, quo damnum tenendumve censuistis, quidquid a nobis prosergendum fuerat vel propositum; gaudium conceptum ob profligatos errores, discussamque e fidelium mentibus ambiguitatis caliginem; grati animi sensus, quibus oblatos vidistis fidelibus indulgentiarum thesauros; ac studium, quod contulistis, ut populus huius dioecesis iis usus expiaret conscientiae sordes, divinamque sibi propitiaret clementiam: omnia sic referunt Antistitis vestri zelum et huic S. Sedi devotionem, ut vos plane dignos eius cooperatores ostendant, unoque cum ipso et eodem spiritu actos. Haec certe non minori illi solatio erunt quam nobis. Pergite impavidi, viriliter agite; inveniat ipse in vobis gaudium et coronam suam, et tandem gregi suo redditus, nullum ei vobis curantibus detrimentum illatum laetetur a circumeuntibus lupis. Praemium hoc nobilissimum sicuti firmitati eius et patientiae, sic fidei et laboribus vestris ominamur atque adpreciamur a Deo. — Datum Romae die 3. Iun. 1865.

9. Eppe Fabrianensi et Matilicensi. Eo libentius excepimus novas observantiae caritatisque tuae significationes, quo facta verbis eloquentiora iis adstipulantur. Non enim satis esse duxisti proposuisse fidelibus tibi commissis documenta nostra per parochos, sed paratis ita animis et de rei gravitate monitis ipsas literas nostras posthabita temporum difficultate obvias esse voluisti. Quod sane obsequii testimonium ut nobis exhiberes etiam svavitate cumulatam, obtulisse etiam refert submittendam nobis stipem e proprio censu alienaque liberalitate congestam. Quam iucunde hac tua devotione afficiamur, et quam gratum tibi profiteamur animum, facile intelligere potes. Copiosam tibi Deus mercedem rependat, totique dioecesi tuae sic sua gratia faveat, ut e Iubilaeo praesertim, quod proposuisti, largam te messem referre concedat, et quae votis tuis plane respondens aperta praebeat auspicia copiosae illius misericordiae, qua tantopere egemus. — Datum Romae die 3. Iun. 1865.

10. Capitulo Tolentino. Periucunda fuere nobis vestri obsequii et dilectionis officia, quorum testem epistolam elapso mense Maio datam habemus; ex qua perspectum nobis fuit, quanto studio huic Apost. Sedi, quam arcem veritatis Deus constituit, ac doctrinis, quae ex ea proficiscuntur, adhaereatis. Cum similia fidei et caritatis testimonia undique terrarum acceperimus, ex quibus non leve solatium in hac temporum calamitate nobis obvenit, profecto vobis in Domino gloriari licuerit, quod in eadem sententia et quasi concentu fidelium totius orbis coniuncti sitis, et pro virili parte ad levandum animum communis parentis caritatis vestrae officium contuleritis. Sit igitur gratia et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo, cuius nomine apost. bened. etc. Datum Romae die 7. Iun. 1865.

11. Capitulo S. Mariae Maioris Barulensi. Dum divino obsequentes praecepto ad fratres nostros errorum procella iactatos conversi eos confirmare nitimur, magno certe nobis solatio est, sic ab iis excipi documenta nostra et auxilia, ut non modo non ambigant de eorum utilitate et opportunitate, sed gratum etiam officiis nostris animum exhibeant. Idque eo iucundius

nobis accidit, quod in huiusmodi obsequiis pignus tutissimum habeamus eorum fidei atque amoris, consertamque illam et firmam animorum unitatem videamus, quam et summopere expetimus, et Servator noster pro nobis instanter poposcit. At vos hisce devotionis testimoniis non contenti, sicuti iam alias iterum iterumque, sic nunc etiam collata stipe suppetias egestati nostrae afferre studuistis, eam scilicet propugnaturi regendae Ecclesiae docendique libertatem, quae a iuncta in nobis civili potestate munita, insidiosae per illatam inopiam impetita fuit ab impiis. Dum itaque gratias agimus Deo per Iesum Christum pro omnibus vobis, in quibus fides ita se prodit, simul gratum vobis profite-mur animum, et Patrem luminum rogamus, ut vobis semper praesto sit gratia sua, quo tandem exoptato iustitiae triumpho nobiscum laetari possitis. — Datum Romae die 10 Iun. 1865.

12. Capitulo Foro-Corneliensi. Absentes quidem corpore, spiritu autem praesentes, inter vos adhuc versari videmur, dum eandem in vobis experimur fidem, caritatem, observantiam, qua iam adeo delectabamur; imo eo obsequentiore devotionem, quo potiore principalitate gaudet suprema ista Petri Sedes, ad quam, licet immerentes, fuimus elati. Nec leve nostris angoribus solatium est, quod non modo vos a nobis nullo pacto seiungere potuerint insidiae structae, adversi conatus, aerumnae; bene vero confirmaverint in data olim fide, eamque clariore luce perfuderint. Id tam aperte testantur postremae literae vestrae, addictissimique omnium animi comparisonem ita significant, ut nihil iucundius exoptare valeamus. Confirmet Deus benedictione sua quod hactenus operatus est in vobis; nos certe id etiam atque etiam ab ipso poscimus, dum gratiae eius auspicem etc. Datum Romae die 10 Iun. 1865.

13. Capitulo Pactensi in Sicilia. Quem nobis moerorem ingerant illata ab impiorum artibus Ecclesiae detrimenta in ista praesertim meridionalis Italiae plaga, facile vos intelligitis, qui caritatis vinculo nobiscum iuncti ab ipso malorum aspectu dolorem hauritis. Nonnisi iucundum propterea nobis accidere potuit fidei vestrae atque observantiae testimonium, cum in atroci hoc bello religioni indicto Christi militum firmitas

non levi solatio temperet dolorem a transfugis partum, aut ab iis, qui ignaviter terga dant hostibus. Summopere igitur delectati sumus officiis vestris ac votis, quibus ominamini, ut omnes tandem huius veritatis Cathedrae documentis obsequenter acquiescentes ei arctiore caritatis nexu iungantur. Sed vos quoque perficere conemini pro viribus, ac Patrem misericordiarum rogate, ut stantibus vires sufficiat, et offusas errorum tenebras ab eorum mentibus excutiat, qui a veritate defecerunt. Nos certe omnibus uberem a Deo gratiam adprecamur. — Datum ex arce Gandulphi die 18 Iul. 1865.

14. Capitulo Maceratensi. Laetitia ipsa, qua excepistis encyclicas literas nostras, adiectumque eis syllabum, aperte testatur, neminem e vobis esse, cuius menti obrepisset error etsi fucatus, et qui detrimenta piis etiam animis ab illo inferenda averti non cuperet. Gratulamur itaque vobis, quod etsi proprio viduati pastore, et undique insidiis ac periculis circumsepti sic in bono malum vincatis ut nullam ex hoc infortunio noxam experiri videamini. Ceterum cum oculos habeatis iugiter intentos in hanc S. Sedem, eiusque documentis acquiescere proposueritis, id minime miramur; imo futurum confidimus, ut ista praelucente veritatis magistra omne deceptionis discrimen a fratribus etiam vestris amoliri valeatis, universumque huius dioecesis gregem incolumem sospitemque tandem exhibere futuro pastori. Non parum ad hoc contulisse speramus communem pietatem, qua Ecclesiae thesauros in animarum utilitatem et ad Deum propitiandum a nobis reseratos discimus exceptos; cetera a divina clementia ac sedulitate vestra expectamus. Rogamus itaque Deum, ut vos potentia sua tueatur, gratia confirmet, spiritu suo repleat, atque interim etc. Datum ex arce Gandulphi die 18 Iul. 1865.

15. Clero universo dioecesis Firmanae. Non possumus non vehementer gaudere et laetari, cum in hac praesertim tanta temporum perturbatione et iniquitate videamus viros ecclesiastico ministerio addictos, christiana inter se caritate coniunctos singulari erga sanctissimam nostram religionem amore, et immobili erga nos et hanc Apost. Sedem fide et observantia

esse animatos. Hinc maxima cum iucunditate vestras accepimus literas, mense Iunio vertentis huius anni datas, quibus luculentas sane eximiae vestrae erga nos et hanc Petri cathedram pietatis et venerationis significationes uno ore edidistis, ac simul professi estis, cum summa laetitia ac reverentia vos excepisse encyclicam nostram epistolam die 8 Dec. superiore anno ad omnes ven. fr. totius catholici orbis sacrorum Antistites datam. Atque etiam significastis, in eadem encyclica vos eam salutarem lucem intueri, quae in mediis seculi tempestatibus veritatis et iustitiae viam, ac salutis portum ostendit. Quocirca nihil vobis potius est, quam ex animo reiicere ac damnare tot perniciosissimos errores, ac pravas pestiferasque doctrinas a nobis damnatas et proscriptas. Equidem huiusmodi egregii vestri sensus, ecclesiasticis viris omnino digni, nos summopere delectarunt, ac non mediocri nobis solatio fuerunt inter gravissimas, quibus premimur, acerbitates. Ex eisdem autem vestris literis summa consolatione novimus uberes laetosque fructus, qui divina adspirante gratia in istos fideles redundarunt ex sacro iubilaeo a nobis concesso, et per literas dil. filii nostri Philippi presbyteri S. R. E. Cardinalis de Angelis, praestantissimi vestri AEppi promulgato, mense immaculae Deiparae Virgini, Augustae coelitum Reginae potissimum sacro. Ea porro spe sustentamur, fore, ut vos omnes, vestrae vocationis et officii semper memores, et illustria commemorati vestri vigilantissimi Antistitis, qui propter Ecclesiae causam iamdiu carcerem et exilium patitur, exempla sectantes, velitis magis in dies summa alacritate et studio sub ipsius ductu omnia cuiusque propria sacri ministerii munia religiose obire, et animarum saluti accurate consulere, ac sacerdotali robore ss. nostram religionem eiusque doctrinam tueri, defendere, et nefarias impiorum hominum insidias, machinationes, erroresque detegere, refellere, ac propulsare, et omnia conari, ut isti fideles in ss. nostrae religionis professione stabiles et immoti permaneant. Demum omnium coelestium donorum auspiciem et praecipuae nostrae in vos caritatis testem apost. bened. etc. Datum Romae die 21 Sept. 1865.

16. Card. AEppo Pisano. Eae sunt postremae literae tuae, ut incerti haereamus, num ex fide et firmitate inde emi-

cante, an e svavitate caritatis, qua scatent, dulcius perceperimus solatium. Sic enim amplecti profiteris, quidquid ab hac S. Sede praecipitur et traditur, adeo laetum te praebes ob demissum et alacre Cleri tui in eandem obsequium, sic te ad omnia pro veritate perferenda paratum exhibes, atque ita simul erigendo animo nostro studes, omnique ope confirmando et fovendo, ut iuculentiora magnanimitatis, zeli, dilectionis argumenta desiderare nequeamus. Quae sane officia iucundiora etiam facta esse sensimus a totius Cleri tui epistolis ideo ad te datis, ut per te nobis significaretur, omnes quotquot sunt, non modo sponte sed grato prorsus animo exceperis doctrinam nostram, facem in ea salutasse praelucentem inter tenebras monstrosarum opinionum ubique gliscentium, adhaesisse illi firmissime, execrari quidquid ipsa damnavit, tenere quidquid proposuit, eamque pro viribus et usque ad mortem constanter esse propugnaturus, ac indignanter idcirco foedissimam a se propulsare calumniam a nequam hominibus vulgatam, nempe ecclesiastica quidem auctoritate cogente invitos eos acquievisse documentis nostris, at intimo corde ea esse aversatos, idque, si licuisset, factis fuisse demonstraturos. Gratias Deo agimus, tibi gratulamur, quod huiusmodi Clero te plane digno fruaris, eiusque tam efficax experiaris auxilium, ut in adiunctis adeo trepidis ac miseris, et inter tot pericula et corruptionis artes, ipsius opera populum fere universum a saeviente quotidie errorum peste incolumem servatum esse laetari valeas. Significa illis, quantam ex hac eorum cum te et per te nobiscum coniunctione voluptatem hauriamus, et quanto perfundamur gaudio ab ipsorum tam sedula villicatione. Dominus agri certe dignam eis mercedem retribuet, ipsique tua corona erunt, cum te ab huius seculi laboribus evocatum in aeterna sua tabernacula recipiet. Nos universis et singulis toto corde bene precamur, et uberiores semper ominamur uniuscuiusque sedulitati fructus, dum tibi totique dioecesi tuae benedictionem apost. paternae caritatis nostrae praecipuaeque benevolentiae pignus permanenter impertimus. Datum Romae die 28 Oct. 1865.

17. AEppo Smyrnensi, Asiae Minoris Vicario Apostolico. Gratae nobis admodum fuere literae die 20 proximi mensis Octobris datae, atque a te dilectisque filiis istius metrop.

templi canonicis, aliisque istius utriusque cleri viris per te in eundem locum in Domino congregatis subscriptae. Non mediocri enim animi nostri voluptate ex ipsis literis novimus, quomodo tibi et eisdem eccl. viris, illustria apostolici viri et invictissimi Martyris S. Polycarpi, clarissimi Smyrnensium Antistitis vestigia sequi, ac summa pietate et observantia nobis et huic Petri Cathedralae, omnium Ecclesiarum matri et magistrae, et catholicae unitatis veritatisque centro firmiter constanterque adhaerere. Atque intelleximus etiam, quanto cum gaudio et reverentia fuerit a te, et commemoratis eccl. viris excepta Encyclica nostra epistola ad omnes totius catholici orbis sacrorum Antistites die 8 Dec. anno proximo superiore data, adiectusque Syllabus, et quomodo a te et ab eisdem eccl. viris ex animo relictantur et damnentur tot perniciosissimi errores, impiaeque doctrinae a nobis proscriptae et damnatae. Equidem huiusmodi tuae eorumque eccl. hominum declarationes omni laude dignissimae ingentem nobis attulerunt consolationem inter gravissimas, quibus premimur, acerbitates, a Dei hominumque hostibus excitatas, qui luctuosissimis hisce temporibus acerrimum Catholicae Ecclesiae, huic Apost. Sedi, nobisque bellum nefariis ac sacrilegis quibusque ausibus inferre, ac iura omnia divina et humana conculcare non desinunt. Cum autem haud ignoremus, quo sacerdotali zelo sis incensus, idcirco non dubitamus, quin divino auxilio fretus in istius dioecesis et Vicariatus regionibus ss. religionis nostrae causam doctrinamque magis in dies strenue tuearis, defendas, istosque fideles tuae curae traditos ab venenatis pascuis arceas, ad salutaria propellas, omnesque Christo lucrifacere studeas. Ac certi quoque sumus te nihil unquam intentatum esse relicturum, ut viri divino ministerio addicti, digne ambulantes vocatione qua vocati sunt, virtutum omnium exempla christiano populo exhibeant, ac te duce proprii ministerii munia sancte, scienter, seduloque obeant, et in sempiternam hominum salutem procurandam, in tot monstrosa opinionum portenta profliganda totis viribus incumbant. Ne omittas una cum tuo clero populoque fidei divitem in misericordia Deum indesinenter orare et obsecrare, ut exurgat et iudicet causam suam, et omnes Ecclesiae suae sanctae et apostolicae huius Sedis inimicos humiliet, illosque de iniquitatis via ad rectum iustitiae veritatisque tramitem reducat. Tibi autem persvade, praecipuam esse nostram

in te benevolentiam. Cuius quoque pignus esse volumus apost. benedictionem etc. Datum Romae die 16 Nov. 1865.

18. Card. Eppo Anconitano. Ne quid de te dicamus, quem semper nobis addictissimum experti sumus, ipsa vetustas et constantia fidei huius Cleri tui adeo certam devotionem eius huic S. Sedi faciebant apud nos, ut nullo pacto dubitare possemus de obsequio ipsius in documenta, quibus serpentes proscriptissimos errores, et de perfecta eiusdem adhaesione propositis doctrinis. Conceptum idcirco tuis illiusque literis observantiae testimonium libentissime excepimus, potius uti apertam professionem contestationemque, obiiciendam hostibus Ecclesiae iungendamque catholici orbis vocibus, quam uti vadem reverentiae, aliunde exploratae, in hanc Petri Cathedram. Gavisi sumus autem eo studio, quo idem Clerus tuus enixius adprecaturus sibi totiusque populi fidei integritati coeleste patrocinium, potestatem sibi fieri postulavit, colendi Sanctos Romanos Pontifices eo peculiari officio, quod die Dominico non impedito SS. Principum Apostolorum Octavae proximior persolvi consuevit a Clero Romano. Libentissime propterea iam id indulsumus, SS. Decessores nostros, quorum memoria novo hoc apud vos celebrabitur honore, rogantes, ut validius semper Pastorem, Clerum ac populum universum e coelo tueantur, omnique perfidia a finibus vestris abacta, integrum servant et arctiore nobis caritatis nexu coniunctum. Caelestis autem huius favoris omniumque gratiarum auspicem bened. etc. Datum Romae die 29 Nov. 1865.

913.

Pius IX PP. in Allocutione Consistoriali de 27 Mart. 1865. laudem tribuit Praesulibus orbis catholici, et signanter Eppis Italiae, quod iura Ecclesiae multipliciter laesa reclamant, et defendant.

MON. — Nullo modo temperare nobis possumus, quin hac etiam occasione in amplissimo vestro consessu meritas summas—

que laudes tribuamus ven. fratribus *catholici orbis sacrorum Antistitibus*, qui in tanta contra divinam nostram religionem coniuratione, tantaque multorum hominum depravatione luculentissimam nobis solatii, gaudii, et consolationis causam quotidie magis suppeditant inter gravissimas, quibus affligimur, acerbitates. Siquidem *iidem ven. fratres nobis et huic Petri Cathedrae omnium Ecclesiarum matri et magistrae miro sane amore et obsequio ex animo obstricti, nullisque deterriti periculis, aerumnis, et omni respectu humano posthabito, planeque neglectis iniustis decretis a civili auctoritate contra Ecclesiam editis, catholicam veritatem et unitatem, ac supremam nostram et Ecclesiae atque huius Apost. Sedis potestatem, auctoritatem, libertatemque, et iura qua roce, qua scriptis animo invictotutari ac vindicare summopere gloriantur, ac simul recentissimis etiam suis literis tum ad nos tum ad fideles eorum curae commissos datis laetantur palam publicaeque ea omnia reiicere ac damnare, quae a nobis damnantur, neque omittunt sacerdotali robore obsistere nefariis inimicorum hominum consiliis conatibusque, ac fideles sibi traditos sana doctrina imbuere, et ad salutis semitas perducere. Quo iustissimarum laudum praeconio inprimis dignissimi sunt ven. fratres Italiae sacrorum Antistites. Etenim ipsi quamvis gravioribus adversantium iniuriis et insectationibus obnoxii, omnibusque modis exagitati, tamen ministerium suum sirenuè implentes, numquam destiterunt nec desinunt singulari animorum consensione eppalem attollere rocem, ac vehementer reclamare, et protestari contra singulas reprobandas iniustissimasque leges a Subalpino Gubernio adversus Ecclesiam eiusque sacra instituta, ministros, ac iura latas, et adversus innumeros fere ac prorsus sacrilegos ausus ab eodem Gubernio admissos. Atque iidem Italiae Eppli admirabili sane virtute et constantia pro Christo eiusque Ecclesia fortiter dimicantes, ac de proprii gregis salute solliciti exilium etiam et carcerem, et aspera quaeque tolerare non pavent, illustria Apostolorum vestigia sectantes, qui ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Quapropter dum gravissimos eorundem ven. fratrum angores ex corde dolemus, eorumque passiones nostras proprias arbitramur, nostrasque lacrimas cum eorum lacrimis commiscemus: humillimas amantissimo misericordiarum Patri*

ac Deo totius consolationis agimus gratias, quod videamus singulari divinae suae gratiae auxilio Catholicos Eppos nobis et huic S. Sedi addictissimos, et fidei spiritu vehementer vigere, et pro Ecclesiae suae sanctae defensione viriliter pugnare. Vos interim, ven. fratres, in tanta temporum asperitate, in tanto animarum discrimine pergite pro egregia vestra religione ferventissimas una nobiscum Deo sine intermissione adhibere preces, ut hanc Apost. Sedem tot iniuriis divexatam, Ecclesiam tot vulneribus laceram, et christianam civilemque rempublicam tot calamitatibus afflictam omnipotenti sua virtute adiuvet et consoletur, atque divinae suae gratiae et misericordiae divitias super omnes propitius effundens, efficiat, ut omnes populi, gentes, nationes ipsum, et quem misit, Unigenitum Filium suum D. N. I. C. agnoscant, diligant, vereantur, collaudent, et omnia mandata eius diligenter servantes eam instant viam, quae ducit ad vitam.

914. 915.

Card. AEppus Zagrabiensis suo et Cleri in Sacris Exercitiis congregati nomine intimam adhaesionem erga Summum Pontificem profitetur. 1865.

MON. 1. Centum, et quod excedit, Archidioeceseos meae sacerdotes, quos inter complures Eccl. Metr. Zagrabiensis Canonici, cum nonnullis Cleri Iunioris individuus, in meo et auxiliaris mei Eppi Ioannis Kralj consortio, triduana currente hoc mense absolverunt Exercitia spiritualia in aedibus dioecesani seminarii coadunati. Inaestimabilibus, quae sublimes fidei christianae veritates humano cordi ingenerare solent, gaudiis spiritualibus perfruentes, non poterant non iugiter meminisse Eius, qui ceu visibile Ecclesiae Caput divinique eius institutoris in terris Vicarius, ipsius eiusdem fidei principalis est columna, atque adeo firmissimum fundamentum. Non poterant non pio cum affectu recordari Beatitudinis Vestrae, SS. Pater, cuius teneram in Deum pietatem, invictum animi robur, frangi nesciam constantiam, facilitati mansuetudini et incomparabili erga omnes ca-

ritati iunctam, terrarum orbis demiratur. Vestrae, inquam, Beatitudinis, quam nec adulationis et perfidae vafritiei artes, nec impiae audaciae et sacrilegae violentiae assultus unquam vellatum unguem ab eo tramite poterant deflectere, quem non minus infallibilis divinae revelationis quam naturalis iustitiae defixit sanctimonia, quae denique tantis tamque acerbis adversitatibus non obstantibus quatuor iam lustrorum defluxu non cessat praecclare mereri de divino in terris regno, in cuius summo apice peculiari Numinis providentiae beneficio est collocata.

Itaque feliciter, et, ut in divina confido bonitate, egregio cum fructu absolutis Exercitiis spiritualibus, universus, qui in iis partem ceperat, Clerus me et coram, et scriptis literis fiducialiter interpellavit, ut suae intemeratae erga Sanctitatem Vestram fidelitatis, pietatis, ac profundissimae devotionis sensa ad benignam Eiusdem perferrem notitiam, subiungendo, se occasione asservandarum in singulis districtibus vice-archi-diaconalibus congregationum filialem adhaesionem suam perquam quidem exiguis, siquidem tenues suae vires ampliores non ferant, ex imo tamen cordis affectu provenientibus obuli S. Petri oblationibus testaturum. Huic ego requisitioni lubentissime, tantoque promptius putabam esse deferendum, quanto profundius haec sensa meo quoque insident pectori. Quod dum praesentibus ima cum submissione exequi festino etc. Zagrabiae, die 25. Sept. 1865.

2. Responsum Pii IX PP. Nuper ad nos venerunt obsequentissimae et amantissimae tuae literae die 25 mensis Sept. vertente hoc anno datae. Eisdem autem significas egregios singularis erga nos et hanc Ap. Sedem fidei, amoris, et reverentiae sensus, quos iste tuus Clerus exprimere summopere est gloriatus, cum in Seminarii tui aedibus eodem mense Septembri spiritualibus exercitiis operam dedit. Atque eisdem etiam literis exponis, quanto in dolore ipse Clerus versetur ob gravissimas nostras amaritudines, a Dei hominumque hostibus excitatas, qui acerri- mum Catholicae Ecclesiae, huic Ap. Sedi, nobisque bellum nefariis quibusque modis inferre, ac iura omnia divina ac humana conculcare non desinunt, et quo studio idem Clerus sit incensus ad maximas nostras et S. huius Sedis sublevandas angustias. Ecquidem huiusmodi declarationes non mediocre nobis attulerunt

solatium, ac vehementer optamus, ut id ipsi Clero manifestes, eumque certiolem facias de gratissimi animi nostri sensibus, deque apostolica benedictione, quam ipsi amanter impertimur. Ea spe porro nitimur fore, ut clerus idem te duce suae vocationis semper memor velit hisce praesertim luctuosissimis temporibus quotidie magis omni cura studioque proprii ministerii munia naviter, scienter, sancteque obire, in animarum salutem procurandam incumbere, et catholicae Ecclesiae causam strenue defendere, atque adversariorum insidias, errores detegere, refellere, et impetus frangere. Hanc autem occasionem libentissimo animo amplectimur, ut iterum testari et confirmare possimus praecipuam nostram in te benevolentiam. Cuius quoque certissimum prignus etc. Datum Romae die 6. Nov. 1865.

916.

Nota Card. Secretarii Status ad Nuntios S. Sedis de Conventione inter Galliam et Gubernium sic dictum Italicum quoad revocandam e Statu Pontificio militiam Gallicam anno 1864. inita. 1865.

MON. Non ignorat certe D. Vra. conventionis inter Gallicum et Pedemontanum Regimen 15 Sept. a. p. initae, et cum S. Sede nonnisi pomeridianis horis diei 28. eiusdem mensis communicatae implemento initium datum iam esse, cum successivo exercitus gallici regressu, ita ut decursu anni futuri plene consummetur. Gubernium S. Sedis, sicut nullam in stipulatione huius tractatus habuit partem, ita ab executione quoque illius semet retrahit. Consequentiae tamen inde promanaturae interessant illud vehementer; necessarium proinde est eas in claram ponere lucem, tum ut opinio publica, quam mendacia typi producta in devium traducere quaerunt, desuper rectam nanciscatur directionem, tum ut a S. Sede omnis responsabilitas in conspectu mundi amoveatur.

Postquam in Congressu a. 1856 Parisiis celebrato desiderium fuisset eatenus manifestatum, ut Status Pontificius ab

exercitu extraneo mox, atque id citra internae pacis, et S. Sedis auctoritatis detrimentum fieri potuerit, evacuetur, *D. Drouyn de Lhuys* (Minister Gallicus) in Literis ad huiatem gallicum Legatum 12 Sept. a. p. datis, sic se de hoc argumento expressit: 'Resoluti eramus ad honorificum huncce situm interea, donec scopus occupationis haud obtentus fuerit, non deserendum.' Sed, si inter motiva revocationis exercitus Gallici e statibus Ecclesiae, eandem ipsam conditionem subversari putaret, Regimen pontificium, utut non interrogatum, declarare debet, hanc cogitationem esse vanam illusionem, et spem fallacem. Et reipsa, annon ad primam de revocatione ista notitiam, mox hae in animo suboriuntur quaestiones: respondetne actualis situs, in quem Summus Pontifex coniecitur, scopo illi, ob quem dominia S. Sedis per extraneas copias sunt occupata? Fuitne intentio haec requisitionis per ipsum Pontificem ad Potentias catholicas directae, et cui Gallia filiali cum affectu respondit? Istane fuerunt motiva, quibus Gallia ad respondendum requisitioni huic cum applausu et perpetua recognitione orbis catholici determinata est? quis auderet generosae illi et revocatae militiae absurda ea verba in os ponere, ut dicat: Nos fuimus Romae nomine catholicitatis ad invitationem Papae, auxilium nostrum ad recuperandam Statuum suorum possessionem deposcentis; et en. nunc spoliatus est magna provinciarum suarum parte, et exiguum illud, quod remanserat, est expositum simili spoliationi a parte potentis inimici, undique eum circumdantis; ecce scopus occupationis nostrae est obtentus!

Praelaudatus D. Minister non potuit pro nota sua perspicacia non sentire conclusionis huius atrocitatem, ideirco in praementionata correspondentia variis eam gubernii sui agendi rationem legitimare reflexionibus, atrocitatemque dictae conclusionis memoracione obligationum ad assecurandum a parte Pedemontii S. Patrem assumptarum lenire conatur; necesse itaque est horum quoque obtutu considerationes meas facere.

- Reflexiones illae ordiuntur ab eius rememoratione, quod scilicet SSmus Pater initio anni 1859 Ipsemet propositionem fecerit ratione militiae extraneae e suis Statibus extrahendae, et 1860 pro hac revocatione effectuada mensis Augustus stabilitus fuerit, quae deinde non ob impedimenta per Suam Sanctitatem posita, sed propter subsecutas agitationes in effectum abire non potuit.

Non est opus, ut his comprobandis diutius inhaeream, quia clarum est, inter hodierna, et eius temporis adiuncta immensam intercedere disparitatem. Anno 1859 SSmus Pater non modo erat in pleno et securo suorum Statuum possessorio, et omni ex parte amicis Potentiis circumdatus, sed nequidem suspicionem habere potuit sacrilegorum attentatorum, quorum successive victima evasit. Eotum iuste affirmari potuit, scopum occupationis Statuum Pontificiorum per copias extraneas obtentum fuisse. SSmus Pater ad praeattactam propositionem faciendam non ea de causa inductus erat acsi praementionali exercitus praesentiam in suis Statibus, et insignia servitia sibi praestita non pro merito aestimaret, imo ea omni cum gratitudine semper recognovit, recognosceretque; ast unico desiderio impediendorum, quae metuebantur malorum, inductus fuit, ut extraneus exercitus e Statibus suis revocetur, cum dictum fuerit, ulteriorem huius militiae in Statibus Ecclesiae mansionem bello Europaeo occasionem esse suppeditaturam. Anno dein 1860, utut eidem Romania erepta fuerit, retinuit tamen pacificam maioris partis Statuum possessionem cum sufficienti ad manutenendum ordinem, custodiendaque contra irregulares cohortes confinia exercitu; fuit praeterea a parte orientali ac occidentali non solum ab inimicis securus, sed potius amicis circumdatus; et revolutionale illud parlamentum, eo tempore sacrilegum votum de Roma pro Metropoli novi illius regni quoquo modo consequenda, et taliter universo Statu pontificio sibi adnectendo necdum enunciavit. Potestne id de praesenti statu dici? Evidentia factorum relevat me a responso.

Altera per memoratum D. Ministrum adducta reflexio in eo consistit: quod occupatione hac in longius protracta duae producerentur inconvenientiae, primo quidem, quia continua eiusmodi occupatio constitueret interventionem extraneam, dein vero quia in eodem territorio duas supremas potestates involveret. Quantum ad primum, non memoro: famosum illud *non-interventionis* principium, nec naturali, quod multis in casibus contrarium dictat, nec positivo Europae iure recognitum esse, cum Gallia ipsa, saltem facto comprobaverit, interventioni locum esse, dum eam rationes aliquae suadent, aut saltem suadere videntur. Non memoro, quod principium hoc per Summum Pontificem, qua supremum principiorum honestatis et iustitiae inter Catholicos Magistrum solemniter reprobatum fuerit, utpote, qui in Allocu-

tione Consistoriali 28. Septembris 1860 habita, sequentia protulit verba: „Interim abstinere non possumus, quin inter alia deploremus funestum et perniciosum principium, quod vocant de non interventu a quibusdam guberniis haud ita pridem, ceteris tolerantibus, proclamatum et adhibitum, etiam cum de iniusta alicuius gubernii contra aliud aggressionem agatur: ita ut quaedam veluti impunitas ac licentia impetendi ac diripiendi aliena iura, proprietates et ditiones ipsas contra divinas humanasque leges sanciri videatur, quemadmodum luctuosa hac tempestate cernimus evenire.“ Stupendum sane est, quod soli gubernio Pedemontano liceat impune violare et insuper habere illud principium, cum videamus, qualiter admirante Europa, cum hostilibus suis turmis invadat aliena dominia, legitimos principes dispellat; unde sequitur perniciosa illa absurditas, quod interventio unice ad excitandam et fovendam rebellionem admittatur. Praetermissis his considerationibus, id solum affirmo, quidquid de principio hoc pure politico sensu teneatur, illud certe adplicari nequire ad casum praesentem respectu Statuum S. Sedis. Evidentissima huius ratio derivatur e causa, quam concernit, et e personis, quae deberent intervenire. Politica Capitis Ecclesiae independentia, quam Apostolici sui Ministerii libertas deposcit, est res, quae non solum Romam eiusque Principem, sed omnes ex aequo Catholicos, imo etiam acatholicos Status, in quibus Catholici subditi deprehenduntur, respicit. Est itaque obiectum maxima sui parte, relate ad dictas potentias internum, tanto magis, quod partem hominis delicatissimam, scilicet conscientiam et correlationes religiosas respiciat. Quis iam nunc dicet interventionem extraneam esse interventum in negotio proprio, et quod stricte nequum est cum civilibus ordinationibus singulorum Statuum? Quod vero concernit personas, extra quaestionem est, omnes Catholicos, filios esse communis fidelium patris, eiusque in ordine spirituali subditos. Quomodo ergo dici poterunt extranei respectu illius, ipsisque interdici, ne ei auxilio succurrant omni ex parte afflicto, et in periculo amittendae independentiae constituto? Apposite itaque ille idem *D. Drouyn de Lhuys* 25. Nov. 1862. scribebat *D. Marchioni de Cadore* Londinensi Gubernii Imperialis Legato; „quod Gallia ex una quidem parte principium non-interventionis amplexa sit, recognoverit tamen ex altera parte, quaestionem temporalis dominii eam esse, quae cum nulla alia

comparari potest, neque proin iuris istius regulas eidem applicari posse.⁶ Sed et verba primi plenipotentarii in Congressu Parisiensi, per eundem D. Ministrum alio fine adhibita, non intermiserunt reflectere, inter titulos, quois Summus Galliae princeps gloriatur, illum quoque occurrere, quod sit primogenitus Ecclesiae catholicae, quodve titulus hic, tantum abest, ut principio non-interventionis impediatur ab implemento provocationis per S. Sedem factae, ut potius importet obligationem praestandi Summo Pontifici adiutorii; hinc facile deduci potest id etiam, undenam originem habeat quaestionatum principium. Sciendum itaque est, Pontificem Romanum respectu aliorum Statuum, e supra exposita ratione non posse considerari ut alium quemcunque Principem mere politicum, neque eius possessoria pari cum alia quacunque potentia aestimationi subiacere. Hinc est, quod citra totalem idearum convulsionem, et gravissimum in sphaera actionis disordinem, vera illa aut falsa principia, quae pro norma internationalium relationum inter Status laicos stabiliri intenduntur, Pontifici temporalique eius principatui adplicari nequeant. Vinculum illud religiosum, quod Summum Pontificem cum omnibus illis locis, in quibus Catholici degunt, connectit, temporalemque suam auctoritatem cum independentia ad libere implendum sublime suum ministerium necessaria constringit, essentialem inducit in relationibus illis mutationem, efficitque, ut obiectum commune, et relate ad quamvis potentiam internum efficiatur, quidquid politicae illius existentiae conditionem respicit.

Aliud allegatum duplicis supremae potestatis in eodem territorio iuxta se positae inconveniens adhuc difficilius est conceptu. Si enim, exercitus gallicus unico Summum Pontificem defendendi scopo Romae existit, eotum praesentia illius, dummodo intra limites huiusce finis contineatur, potius exclusionem conceptus duarum supremarum potestatum importat. Tueri namque supremam principis alicuius auctoritatem tantumdem est, ac independens supremae suae potestatis exercitium tueri, tueri autem independens supremae potestatis exercitium excludit omne consortium cuiuscunque alterius potestatis; tantum abest igitur, ut hic rerum natura cum bona personarum voluntate in collisionem veniat, ut potius haec bona voluntas in rei natura cynosuram inveniat propriarum actionum moderatricem Norma hac adeo naturali, adeo clara prae oculis habita, impos-

sibiles fient iurisdictionis conflictus, in saepe fata correspondentia memorati, supposito eo, quod per conflictus non intelligantur minutiores contactus, in practica applicatione evenientes, non quidem grati, sed tamen, ubi extraneae, aut mixtae existunt copiae, evitari nequeunt, quos prudentia gubernantis et iuxta meritum aestimare, et levi brachio componere novit. Disparet itaque omnis intrinseca ratio collisionis inter officia, quae D. Minister Generalibus, de securitate crediti sibi exercitus summa cura vigilare obligatis attribuit, et obligationes, quae auctoritatis Pontificiae repraesentantibus, in interna administratione independentiam et dignitatem gubernii territorialis zelose conservandi, incumbunt. Inter fines adeo a se discrepantes non perspicitur, qualiter possit in interna eorum indole occurrere oppositio, idque eo minus, quod fines hi non tantum sint diversi, sed etiam inter se quam maxime harmonici; neque auctoritatis pontificiae repraesentantibus ulla res magis cordi esse possit, quam securitas exercitus illius, cuius destinatio est recte eandem auctoritatem tueri. Sed et ipsis Generalibus nihil certe gratus esse potest, quam zelosa manutentio in interna provinciarum administratione independentiae gubernii, cuius cum suo exercitu sustentandae cura iisdem incumbit. Natura itaque rei nequit esse causa conflictus iurisdictionis, possetque hic honorifica mentio fieri temporis et personarum, quae a conflictibus idmodi immunes fuerunt; — et si quandoque e supra indicato motivo locus esset repraesentationibus aut reclamationibus, certum est, imperiale gubernium repraesentantibus pontificiis haud improbatum, si eos in adimplenda sua obligatione, salvam manutenendi proprii Principis in actibus supremam suam auctoritatem concernentibus, independentiam, viderit fuisse zelosos.

Denique idem D. Minister inter causas inconvenientiarum ex occupatione Romana promanantium recenset differentiam Politices, inter duo haec gubernia intercedentem, cum non iisdem regantur inspirationibus et principiis. D. Minister non se immitit ad particularia; unde e vaga hac generalitate assequi non possum, ad quas inspirationes, et principia alludat. Volens itaque super propositione hac quantumcunque aequivoca loqui, dico, quod, si hic intelligat regulas mere gubernativas, et opportunam earum adplicationem, omnis regio, et omnis Status suas particulares habeat exigentias, mores, habitus, circumstan-

tias circa quae competentes iudices sunt locales gubernatores; idcirco diversitas haec normarum gubernii apud alias nationes causam suppeditare potest rationabilis criseos, cum prudentia suadeat, ut pro diversitate subiectorum actio quoque gubernantis secundum concretam eorundem existentiam variet. Caeterum, dum provocationi Summi Pontificis delatum est, non ignorabatur, quatenam sit S. Sedis indoles, ipseque D. Minister recognovit, quod dum eadem proprio codice, propriisque particularibus gaudet iuribus, iis e sua propria indole polleat. Haec vero talis est, ut non modo non repugnet, sed potius protegat propagetque veram civilisationem ac verum progressum, ut ad evidentiam historia testatur, cuius normae non ad praesentia solum, sed et futura tempora referuntur, et conscientiae vere catholicae non repugnant. — Si vero ad fundamentalia civilis constitutionis principia alluditur, qualia forent libertas conscientiae et cultus, et his similia, quae sub nomine iuris novi veniunt, haec S. Sedes iteratis vicibus absolute reprobavit. Et si inter haec dentur etiam, quae tolerari possunt, ea sunt saltem localis et personalis necessitatis consecraria, quae per gubernium, ad evitanda maiora mala, ulut ordini perfectae harmoniae socialis per Deum stabilito haud respondeant, tolerantur. Credere non possum D. Ministrum, dum divergentiam obtutum, inter duo haec gubernia occurrentium perstringebat, de eiusmodi principiis loqui intendisse, cum obligatio cuiusvis boni catholici sit, circa haec intellectum suum conformandi decisionibus illius, quem Deus constituit gentibus doctorem non solum in iis quae ad fidem, sed et quae ad mores et iustitiam pertinent. Non immorabor proin diutius puncto iam extra omnem controversiam posito; haec enim sufficiunt ad reflexiones in memorata correspondentia positas; transeo nunc ad obligationes quae ad assecurandam S. Sedis supremam auctoritatem pro casu excessuri exercitus gallici stabilitae esse dicuntur.

Ne a principali obiecto nimis recedam, plura praeterire cogor. Praetermitto generatim ea, quae in praecitatis Literis de felici mutatione Regiminis Pedemontani respectu Romae, et praesumpto politico programme ad maiorem cum internationalibus officiis harmoniam respectu S. Sedis comparato affirmantur. Indubitata facta securum praebent pro depromendo hac super re iudicio, criterium. Sed quidquid sit, certum est, S. Sedem tunc

temporis sibi soli relinquendam esse, ubi omnibus mediis internis spoliata, et periculis externis exposita, vix in statu futura est remansum territorium defendendi, quantum ad interna, quisque videt, possessoria S. Sedis de praesenti improporcionatum et sibi non cohaerens integrum constituere; Roma, qua metropolis melioribus ac ditioribus provinciis spoliata, faciem praesefert capitis sine corpore, aut pigmei corporis, cuius vitalia organa valde imperfectam possunt praestare nutritionem, et defectuosam respirationem. Fatalis haec dismembratio graves necessario parit in normali regiminis actione perplexitates, praescindendo enim ab aliis non levibus, duae exhinc promanant, de quibus hic specialiter loqui necesse est, gravissimae difficultates.

Primo quidem derivatur exhinc summus in publico aerario disordo, inde promanans, quod diminutis proventibus, gubernium pontificium ingentes ferre debeat expensas in provisionem publicorum Officialium, antehac totum Statum respicientem; non obstante praeterea cessatione emolumentorum quae ex usurpatis provinciis proveniebant, supermanserunt solvenda salaria non paucis Officialibus publicis antehac in iisdem usurpatis provinciis adplicitis, qui in fidelitate constantes permanserunt; remansit insuper totum debitum publicum, ad quod prius omnium Statuum proventus concurrebant.

Verum quidem est, quod denarius S. Petri, et mutuum catholicum adusque mirabile suppeditaverit medium ad explendas S. Sedis obligationes; ast verum etiam est, medium isthoc praescindendo ab eo, quod indigentis non semper correspondeat, precarium, incertum esse, adeoque pro normali assumi non posse; mutua enim non semper obtineri possunt, et si etiam possunt, pro omni casu situationem financialem, ob inevitabilem censuum solutionem, aggravant.

Aliud grave detrimentum e separatione usurpatarum provinciarum proveniens in eo consistit, quod gubernium pontificium non sine gravissima difficultate, e parvo quod remansit, territorio colligere possit sufficiens praesidium militiae indigenae. Malo quidem huic occurri potest per collectionem militiae extraneae, quae in iuribus cuiusvis gubernii, signanter autem SSmi Patris, utpote cuius filii in Christo sunt omnes populi, radicator. Quantumcunque interim clarum sit ius isthoc, perplexitates nihilominus praeattactae, et financiarum pontificiarum angustiae

clare ostendunt, intra quos limites exercitum hunc constringi necesse sit.

Ad tantas igitur angustias interne deductus et in adminiculis defensionis pauper Status, quantis periculis exponitur a foris? utpote omni ex parte circumdatus, et veluti ferreo circulo constrictus usurpato possessorio Regiminis illius, quod non solum fovit et sustentavit revolutionem, et armata violentaque invasione sua luctuosam hanc produxit conditionem, sed plane in conspectu totius mundi solemniter declaravit, se velle consummare usurpationem, occupando etiam locum illum sanctum, ubi residet, et a seculis regnat venerandus S. Petri successor. Sacrilegum hoc votum non tantum non est memorata Conventione retractatum, sed plane repraesentantes illius gubernii voce et scripto post ipsam stipulationem publice declararunt, id porro quoque subsistere ac perdurare. Concedendo nunc in hypothesi, quod etiamsi nova armata invasio locum habitura non sit, cui parte ex nostra resistere utique impossibile foret, creditu difficile est, ut votum tanta cum energia enunciatum, tanta cum obstinatione manutentum, maneat inoperosum. Et revera, si simplices calumniosae assertiones per plenipotentiarium Pedemontanum in Congressu Parisiensi quoad Romaniae administrationem effutitae germen suppeditarunt revolutioni, post triennium contra convictionem bonorum suscitatae, irrationabile profecto haud erit credere, votum in publico Parlamento discussum, enunciatum, et tanta cum solemnitate sanctionatum, perpetuum revolutionis et minarum fomitem futurum esse.

Coryphaei factionis iam declararunt, se velle mediis moralibus eidem effectum procurare, sed operae pretium non est indagare, quatenus sint media illa in sensu illius gubernii. Sub moralibus his mediis certe intelligenda sunt ea, quae pro detrimento S. Sedis per repraesentantes gubernii Pedemontani iam adhibita fuerunt, a quo pontificium regimen vix aliud, quam prodicionem expectandam habet. Mediis huius generis adnumeranda sunt illa, quae idem gubernium in secreto promovenda, et protegenda contra Siciliam expeditione adhibuit, coram diplomatia allegando, se nihil desuper scire, imo eam voluisse impedire. Huius indolis mediis accenseri debent ea, per Generalem Fanti adhibita, dum in Marcas et Umbriam cohortes revo-

lutionales intromisit, ad concitandas quas subintrarunt civitates; Generali pontificio dein significans, se credidisse liberum esse Status Ecclesiae intrare, si manifestationes nationales per vim opprimerentur. Horum aliorumque his similium mediorum usum gubernio Pedemontano prohibere poterit nemo, cum sibi ius eatenus expresse reservaverit. Non magna adstrictione ei opus est, ut per hoc vel illud confiniorum punctum armatas cohortes et pecuniam importari faciat, palam protestando, aut plane, quod oppositum faciat, simulando. Nec poterit regimen pontificium ad hoc impediendum satis firmam statuere confiniorum custodiam, quae cunctos remansi territorii limites omni ex parte concluderet, quia, ut praemissum, de valde exiguo exercitu disponere potest. Et secus etiam eritne forsitan difficile inimici huiusmodi gubernii emissariis in hac vel illa Pontifici subiecta civitate publicas demonstrationes intimidatione, seductionibus, auro excitare? quid facturum est in casu hoc S. Sedis gubernium? Permittat impune rebus cursum suum? tunc dicent: vis moralis contra temporalem S. Sedis dominatum se enunciavit. Reprimat eas armis? Sed, reponent, civilisationi hodiernae non est correspondens regimen, quod nonnisi materialibus armis sustentatur. Fabula de lupo et agno est valde nota, potestque pro doctrina servire etiam in casu praesenti. Per quaestionatam revocationem efficietur, ut Status pontificius; per usurpationes Pedemontanas admodum reductus, fiat praeda continuarum divexationum a parte inimici eundem omni e parte conclusum tenentis, insidiae et perturbationes fiant continuae; et pusillum exercitum S. Sedis tristis manebit sors, huc illuc inutiliter cursitare ad dissipandas hostiles cohortes mox in territorio inimico asylum reperturas, usque dum non supervenerit irruptio exercitus regularis, ad quam praetextus facile invenietur, renoveturque exemplum ad Castelfidardo iam datum. Qamvis autem magnanimis et generosa Gallia promptam se declaraverit, ad accurrendum dein cum armis, et eripiendam Pedemontio praedam, id tamen haud impedit, quominus intermedio tempore ad similem expeditionem necessario, Pontifex, eius gubernium et fideles subditi subiaceant turbis et damnis irreparabilibus. Sed supponamus, quod hostile hoc gubernium, nescitur, qualibus e causis, non solum arma stricturum non sit contra Statum pontificium, sed neque agitationes revolutionarias toleraturum, anne

tum securitas ex parte illa? Profecto non, posteaquam in omni provincia usurpationi Pedemontanae subiecta existit factio, actionis⁴ nominata, quae ideas summopere revolutionarias profitendo, utilissima praestat servitia iis, qui se dicunt conservativos, voluntque etiam revolutionem, sed moderatam. Isti, considerata eorum violenta indole, et impatienti adspiratione non stabunt quieti, vultum autem nationale superius memoratum validum semper suppeditabit inflammato eorum cerebro incitamentum. Iam si factio huiusmodi vix reprimatur in aliis Statibus de numerosa militia disponentibus, quid fiet, si irruperit in debilem Statum Pontificium? Magna cum difficultate impediri poterit, quominus gravior tumultus hic aut illic, prout opportunius videbitur, excitetur, et tum Rex Pedemontii auctorisatum se esse existimabit ad interveniendum sub praetextu defensae SSmi Patris, et restitutionis ordinis, publicaeque tranquillitatis, et iniqua intentio realisabitur.

Alter probabilis interventionis praetextus potest esse sequens: Turbae malefactorum, utpote nunc effectus reactionis per violentam vicini regni Neapolitani annexionem excitatae, continuo infestant limites pontificios. Repressio turbarum idmodi hactenus etiam non levia Gubernio pontificio omni sub respectu sacrificia causavit, exstititque occasio non obstante militiae gallicae praesentia, belliducumque eius improbatione, frequentium territorialium a parte exercitus Pedemontani invasionum. Quanto igitur maiores et frequentiores oportebit intervenire dictas violationes post discessum militiae gallicae, considerata exercitus pontificii vix ad internam securitatem conservandam sufficientis exiguitate? hinc frequentes conflictus et reclamaciones; qualis autem soleat esse altercationum idmodi solutio a parte eorum, qui praepotentes sunt, utique omnibus est notum.

Supponamus denique, quod memoratum regimen nec arma, nec revolutionarias agitationes, aut quemcunque demum praetextum interventionis arrepturum sit; et nos probabile credimus fore, ut initio saltem, moderamine suo gloriam quaerat, et larvam bonae vicinitatis praeseferat; et cur hoc? Conspirationis participes non dubitarunt programma, actionis⁴ scripto propalare, dicentes: Non nos debemus Romam ire, sed Roma debet venire ad nos, et per id regimen pontificium reddetur impossibile. Finis iste obtineri debet non turbatione pacis, sed inductione per-

plexitatum in financiis, in gubernatione politica, administratione iustitiae, seductione militiae promissionibus et pecuniis ad desertionem. Ad ignominiosum hunc scopum inventa sunt iam individua, per auctores et promotores sacrilegorum istiusmodi ausuum menstruis stipendiis provisa. Contra attactas insidias, et perfidas machinationes luctari debet regimen pontificium, sibi soli relictum, et paene inerme; facietque sua ex parte, quidquid ad probrosas machinationes elidendas poterit, ast si id non successerit, quis feret culpam? An regimen pontificium, quod prodigia producere nequit, aut illi, per quos in tam difficilia adiuncta successive coniectum est?

Perspicimus clare artes eo dirigendas, ut consecraria terribilia regimini pontificio imputentur; dicitur: SSmus Pater condescendere debet ad amicam cum gubernio sic dicto Italico tractationem. Sed estne possibilis cum eo, qui spoliare intendit, tractatus alter, quam ut cedatur ei totum, quidquid possidetur? Quantopere illusoria sit haec praemissa, ostendit factum recentissimum, e quo conclusio ad futura deduci potest. SSmus Pater sua sponte, magnanimitate Pontificali suo caractere digna, in rebus mere religiosis pro alleviamine afflictæ Ecclesiae catholicae ad tractatum condescendit; scimus autem, quem successum habuerit pontificia haec invitatio, compertum est, omnem viam pro ineunda rationabili conventionem praecusam haberi; quod nec mirum videri debet, spectatis, quae apud dictum gebernium praevalent, principiis. Potestne expectari, ut, qui facem revolutionis Taurini accendit, eandem Florentiae exstinguat? Factionis revolutionariae scopus est, socialem Catholicismi vitam destruere, quae interea non quiescet, donec temporale dominium, quod propugnaculum praesidiumque vitae illius constituit, concutiatur.

Alter cuniculus ad annihilandam S. Sedem in eo consistit, quod, uti iam ephemerides indigitarunt, omnium eventuum culpa eidem sit imputanda. Praetendent quippe pro exiguo S. Sedi adhuc relicto territorio unam, et successive aliam reformationem, per quam auctoritas temporalis Summi Pontificis redderetur solum nominalis, fieretque Roma, si non sedes, saltem proprietatis gubernii Pedemontani; et quia Papa perspecto, qui intenditur, fine, eas concedere haud poterit, incusabitur obstinationis, et improvidentiae, et velut causa eventuum postmodum secuturo-

rum. Artes hae non sunt novae, quia iam saepius cum successu adhibitae, qualem et pro futuro in omnem casum pollicentur, sic enim sonat argumentatio: aut cedit Summus Pontifex pressioni, et tunc amittet etiam residuum suorum Statuum, si non nominaliter, certe realiter; aut vero resistet, et tunc aderit praetextus eundem spoliandi, et insuper culpam in eum coniiciendi.

Expositio haec periculorum et minarum, quae SSmus Pater absque sufficientibus defensae mediis obiectus est, non potest non Europae et toti mundi genuinum rerum statum ob oculos ponere, et ad iustitiam S. Sedi administrandam non impellere, eamque a responsionis onere relate ad futuros eventus immunem suspicere.

Independentiae S. Sedis de praesenti maiora impendunt ac anno 1848 pericula; eorum enim exigua factio in Italia ab omnibus guberniis spreta insidiabatur suprematui Romani Pontificis, et tamen quid evenit, notum est cunctis. Nunc inter ipsos Regentes dantur, qui se cum factione uniunt, et quo ad scopum pertingant, nullis mediis parcunt.

E praemissis facile colligitur, qualia quantaque sint pericula, quibus exponetur SSmus Pater, post militiae Gallicae Roma discesum. Expositio haec ideo est prolixior, ut D. Vestra se orientare sciat, si de impressione, quam revocatio militiae gallicae apud S. Sedem produxerat, sermo occurreret; et ne credatur, SSmum Patrem relate ad inimicorum suorum intentiones in illusionem versari. Ille praeindicatis periculis ea animi tranquillitate, quam intima convictio de iis non provocatis suppeditare potest, occurreret; sed si penes omnem adstrictionem haud succederet avertere infausta consecraria inde derivari queuntia, manifestum est, quoad illa responsionis onus in alios, et non Illum recidere. Romae 15-a Nov. 1865. I. Card. Antonelli.

P. S. Medio telegrammatis hoc momento percepti mihi innotuit sermo, quo novum parlamentum Florentinum per Regem Pedemontii die hesternum inauguratum est, e cuius tenore sufficienter patet, quatenus sint verae Regiminis illius intentiones. — **L' Unita Cattolica.** Torino. 1866. Nr. 42.

917. 918.

Italicarum ephemeridum, L' Unita Cattolica, redactores transmittunt Summo Pontifici declarationem Italogum de sua veneratione et firma adhaesione erga Papam, 1865.

MON. 1. Quum appetente vere huius anni paterno amore et summo religionis studio permotus ultro literas dedisti ad Regem Victorium Emmanuelem II, ut afflictis rebus christiani nominis per Italiam consuleres: Rectores catholicarum ephemeridum, quorum nomina infra scripta sunt, singularem sapientiam atque excellentem bonitatem suspexerunt, quae Pontificem Maximum Christi Vicarium potissimum decent. Ubi vero Legatus Regius in Urbem venit, et agi de conditionibus coeptum est, omniaque ad concordiam spectabant: nos in maximam spem adducti taciti expectabamus, quo res tandem devolveretur. Sed postquam malis artibus hominum, qui rebus novis unice student, nullam amori tuo gratiam rependi vidimus, spesque omnes nostrae conciderunt: tunc enimvero ardentioribus studiis et voluntati in te nostrae inserviendum esse existimavimus. Quapropter Italos universos hortati sumus, ut nomen quisque suum professi, tibi meritis gratias agerent pro tua in Italiam benignitate, iidemque clamarent atque testarentur, velle se summa ope improborum conatibus obsistere, et una tecum catholicae religioni obsequentes occumbere. Mirum SS. Pater, quam pronis auribus verba nostra exceperint Itali, qui eadem qua nos caritate et observantia te colunt atque observant. Intra paucos admodum dies decies centena millia hominum, non ephemeridum conviciis, non minis, non accusationibus, non proscriptionibus, non carcere demum retardata, declarato nomine tantam Petrianae stipis copiam ad nos undique miserunt, ut maxima auri vis fuerit conflata. Haec Italogum nomina, collatitiam hanc pecuniam, hoc scilicet die ad te deferimus, B. Pater, quo Mariam sanctam, ab origine immaculatam rite pronuntiasti, et annus expletur, ex quo immortalem encyclicam et Syllabum edidisti. Quae quidem duo

praecipua sunt decora sacri tui principatus, per omnium aetatum memoriam celebranda. Maria enim opitulante, glorioso diademate redimita, recentiorum errorum caliginem dispulisti. Haec sane volumina posteris narrabunt, quanto amore et obsequio te Itali prosequerentur. Qui autem tibi svadere non dubitarunt, ut in gratiam cum Italis redires, salubre ac frugiferum documentum hinc capiant licet, nisi forte malint mendacii insimulari. Aug. Taurinorum VI Id. Dec. 1865.

2. *Responsum Summi Pontificis. 1865.* Eximia vestra erga nos pietas et observantia, ac diu spectata in rei catholicae, huius Ap. Sedis, ac iustitiae sanaeque doctrinae causa strenue propugnanda virtus et constantia se quotidie magis ostendit, egregiisque factis mirifice fulget. Et sane ubi summo vestro dolore novistis, irritas fuisse omnes curas a nobis apud Sardiniae Regem adhibitas, ut pro gravissima et quotidiana nostra omnium Ecclesiarum sollicitudine consulere possemus tot infelicis Italiae dioecesis, quae cum incredibili animi nostri moerore, et nunquam satis deplorando fidelium damno sunt iamdiu suis orbatæ Pastoribus, vos universos Italos hortati estis, ut nomen quisque suum professi, et nobis se gratissimos esse clare aperteque declararent pro Pontificia nostra in Italiam caritate, ac simul significarent, se velle omni ope nefariis improborum insidiis, fraudibus, conatibusque obsistere, ac ss. nostrae fidei, religioni, et nobis atque huic Petri Cathedrae firmiter constanterque adhaerere. Quae vestra monita Itali tanta alacritate exceperunt, ut brevissimo tempore plusquam decies centena hominum millia non pravarum ephemeridum conviciis, non minis, non accusationibus, non carcere deterrita, singularem suum erga nos amorem et reverentiam splendidissime confirmarint, tum proprio nomine scripto, tum ingenti pecuniae vi collata, ac vobis undique missa ad nostras et huius S. Sedis sublevandas angustias. Quam pecuniae summam, et volumina, in quibus Italorum nomina scripta sunt, ad nos cum gratissimis vestris literis VI idus huius mensis datis perferenda curastis, cum laetissimus anniversarius dies rediret, quo nos in Domino exultantes dogmaticam de immaculato SS. Dei Genitricis V. M. conceptu definitionem pronuntiavimus, et vulgavimus. Equidem inter maximas, quibus premimur, acerbitates ob teterrimum sane bellum, quod impiorum hominum opera contra Cath. Ecclesiam, hanc Ap. Sedem, ac nos

in misera quoque Italia nunc geritur, non mediocri certe solatio et consolatione afficimur, cum videamus, tot existere Italos, qui a falsis et perversis adversariorum suasionibus, doctrinis, sacrilegisque ausibus summopere abhorrentes, et omnia despicientes pericula, ac insectationes, palam publiceque gloriantur, se velle in catholicae religionis professione stabiles et constantes permanere, ac summa nos et hanc Ap. Sedem observantia prosequi. Itaque haud possumus, quin hisce Italis, veris Cath. Eccl. filiis, ex animo vehementer gratulemur, ac debitas eisdem gratias agamus pro admirabili studio, quo nostris et huius S. Sedis indigentibus opitulari non desinunt, dum a Deo humiliter enixeque exposcimus, ut ipsos in sancta sua fide, et religione magis in dies conservare, et confirmare, et uberrimis divinae suae gratiae donis replere dignetur. Sciatis autem velimus, nos iam iussisse, commemorata volumina in Vaticanis aedibus diligenter asservari, veluti insigne et immortale praeclarae Italarum religionis et erga Rom. Pontificem Christi hic in terris Vicarium, et hanc S. Sedem pietatis monumentum, ut omnis etiam posteritas agnoscere possit, qui fuerint veri catholicorum Italarum sensus in hac tanta inimicorum hominum contra divinam nostram religionem et hanc Ap. Sedem ac nos conspiratione. Vobis autem persvasissimum sit, praecipuam esse ac prorsus singularem nostram benevolentiam erga vos, qui tanto studio pro religione ac iustitia decertare, ac tanta filiali pietate nostros angores omni modo lenire summopere laetamini. Atque omnium coelestium munerum auspicem et propensissimae nostrae in vos voluntatis pignus apost. bened. etc. Datum Romae die 14 Dec. 1865.

L I T E R A T U R A.

E primis XV seculis pauca existunt opera, quae de temporali ditione Romani Pontificis ex professo tractant: ea itaque, quorum notitiam nacti sumus, sub uno conspectu exhibemus. Praevie autem observandum censemus, ed Literaturam hanc ea etiam referri opera, quae de sic dicta ‚Monarchia Sicula‘ lucem publicam viderunt. Quemadmodum enim ipsa Regni *Siciliae* (qua partis integrantis possessionum Romanae Ecclesiae) collatio olim ad S. Sedem spectabat, et praerogativa dictae Monarchiae, sive Legatio Apostolica Regum Siciliae, tribunal ultimae instantiae pro causis ecclesiasticis constituens, e benevolentia S. Sedis processit: ita et literaria opera, quae de hac praerogativa in vulgus emissa sunt, merito illic sortiuntur locum, ubi Literatura de ditione temporali Rom. Pontificis proponitur.

Sec. I—XV.

I. Aeneas Parisiensis *lib. adversus X obiectiones Graecorum*. 854. Primus mentionem iniicit ‚Donationis Constantini M. Silvestro Papae factae.‘ Post illum de eadem Donatione scripsere: *Hincmarus Rhemensis*, *Petrus Damianus* etc.

II. Benedictus S. Andreae Monachus de Imperatoria potestate in urbe Roma libellus. 1001. Evolvit supremam potestatem Rom. Pontificis quoad Romanam Urbem, non obstante civili imperio Principum, quousque hi Romae dominatum tenebant. Desinit in historia Caroli Magni.

1. Accursius Ictus Bononiensis, *Glossa ordinaria*. 1220. Videtur controvertere potestatem Papae in temporalem ditionem.

2. Aegidius de Columna etiam *Romanus* dictus, O. S. Aug. *quaestio in utramque partem disputata de potestate*

regia et pontificia. 1316. Contra donationem Constantini, et generation contra temporalem Papae potestatem.

3. **Ioannes de Parrhisiis** O. Praed. *tractatus de potestate regia et papali.* 1304. uti prior, contra donationem Constantini, quam nec fieri licite potuisse adstruit.

III. **Augustinus Triumphus de Ancona** *de sacerdotio et regno, et donatione Constantini Imper.* 1328. Pro potestate Papae.

IV. **Alexander a S. Elpidio** O. S. Aug. incertam quidem asserit donationem Constantinianam, sed potestatem Papae quoad temporalem ditionem propugnat. 1325.

V—VII. **Nicol. Roselli** Cardinalis Aragonius, *tractatus de quadruplici iurisdictione Ecclesiae Romanae super Regnum Apuliae et Siciliae, in quo ostenditur, quadrupliciter ad ipsam solam Ecclesiam pertinere.* — Item: *Donationes et largitiones factae ab Imperatoribus aliisque Romanae Ecclesiae.* — Item: *Gregorii VII literae, ex quibus apparet, Ecclesiam Romanam habere unum denarium in Regno Franciae a quolibet annuatim solvendum; aliae quoque literae Gregorii VII de aliis regnis Romanae Ecclesiae tributariis.* 1362.

VIII. **Constantinus Harmenopolus** Ictus Graecus, *donatio Const. M. Sylvestro Papae facta, graece versa.* Sec. 14. Edita seculo sequenti.

IX. **Richardus Ullerston** Professor Oxoniensis, *defensorium dotationis Ecclesiae per Constantinum M. factae.* 1408.

4. **Nicol. Chryffiz** Decanus S. Florini Confluentiae, *de Catholica concordantia libri 3.* 1435. (ed. Paris. 1514.) contra donationem Const. M.

X. **Nic. Cusanus** Card. *sententia de donatione Const. M.* in opere: *De Concordantia Catholica.* 1438.

XI. **Antonius Florentinus** *annotationes de donatione Const. M.* 1450. (ed. 1535. Colon.) Non satis certam existimat donationem.

XII. **Aeneas Sylvius Piccolomini** (Pius II.) *dialogus pro donatione Constantini.* 1453. Auctor pro dominio temporali S. Sedis plura profert argumenta: donationem tamen Constantini impugnat.

5. **Laurentius Valla** *contra donationis, quae Constan-*

tini dicitur, privilegium, ut falso creditum est, et ementitum, declamatio. 1456. Opus frequenter editum, et auctum.

XIII—XVII. **Felinus Maria Sanderus** Ferrariensis, strenuus propugnator iuris domini Papalis in *Siciliam* tamquam feudum, in sequentibus scriptis a. 1474. ss. vulgatis: 1. *Relatio facta Alexandro VI, dum diceretur: Gallos venire in Apuliam pro suo iure vindicandam*; — 2. *Epistola Innocentii VIII dictata per Sanderum propter petitionem Concilii factam a Ferdinando Aragonio Rege Siciliae, ne teneatur census solvere Papae*; — 3. *Fundamenta Regis Ferdinandi excusantis se cum Rege Franciae, quare non teneatur solvere census Ecclesiae, et refutatio eiusdem scripti*; — 4. *Replicatio ad responsiones Regis Ferdinandi recusantis solvere census octo millium uncularum auri Papae*; — 5. *Contra falsas doctrinas, quibus illustris Rex Ferdinandus miserabiliter a suis adulatoribus decipitur, conclusiones: demonstrantes Regem illum e iure Regni excidisse, nec potuisse ad Concilium provocare.*

XVIII. **Bulla Sixti IV Papae contra Laurentium de Medicis aliosque cives Florentinos edita, Nicolao de Vitellis Civitatem Castelli, urbem Pontificiae ditionis, ad rebellionem concitanti, opem ferentes.** Romae. 1478.

XIX. **Sixti IV PP. declaratio et promulgatio excommunicationis, interdicti, et aliarum censurarum contra Venetos, qui Civitatem Ferrariensem hostiliter invaserant, et multa illius Ducatus loca occupaverant.** Romae. 1483.

XX. **Zacharias de Rodigio de donatione Constantini M.** 1499. Conservatur inter Mss. Vaticana.

XXI. **Hier. Paulus Cathalanus** Ictus Barcinonensis, *Practica Cancellariae Apostolicae.* 1499. Pro donatione Const. M.

XXII. **Bernardinus Carvajal** Card. S. Crucis, adversus Laur. Valla tuebatur donationem Constantini M. in libro: *De restitutione Constantini.* 1499. Probat multis argumentis, non tantum veram, sed legitimam ac debitam potius restitutionem Ecclesiae factam, fuisse illam donationem. Interim Auctor tardius ab obedientia S. Sedis se subtraxit, et conciliabulo Pisano cooperatus est.

Sec. XVI.

6. **Desid. Erasmus Rotterodamus** initio Seculi in opusculis suis plura contra Romanos Pontifices in forma inventiva proferens, temporalem quoque eorumdem ditionem ludibrio habuit. In *Annotationibus ad Ep. Timoth. I. 1.* temporalem ditionem eo impugnat argumento, quod sit contra dictum Petri in Evangelio: „Reliquimus omnia et secuti sumus te.“

7. **Ulricus Huttenus** in libellum *Laurentii* (Valla) contra effectam et ementitam Constantini donationem ad Leonem X P. M. praefatio. 1517.

8. *De donatione Constantini, quid veri habeat, eruditorum quorundam iudicium.* Basileae. 1519. vel 1520. Inter alios auctores reimpressa comparet *Hutteni* praefatio supra memorata, una cum libro *Laurentii Valla*.

9. **Mart. Lutherus** locus ex *Iure Canonico de donatione Constantini* M. Vitebergae. 1537.

10. Idem, *einer aus den hohen Artikeln des allerheiligsten päpstlichen Glaubens, genannt ‚Donatio Constantini,‘ durch M. Luther verteutscht, in das aufgeschobene Concilium von Mantua.* Wittenb. 1537.

11. **Perseus** de donatione, quae dicitur, Constantini. Genevae. 1565.

12. **L. Valla** de ementita Const. M. donatione. Cum praefatione **Ulr. Hutteni**. Basileae. 1566. Nova editio.

13. **Hotomannus** *disputatio de Const. M. donatione.* 1595. Subnexa est disputatio alteri eiusdem auctoris operi: „Sixti V fulmen brutum.“

XXIII. **I. Luc. Barberius** Netinus, *Capibrevia Ecclesiarum, libri II. quibus quidquid ad regium ius patronatus pertinet, continetur.* Opus a. 1500. elucubratum pro iuribus Regum Siciliae, qua Legatorum Sedis Ap. seu de sic dicta *Monarchia Sicula*.

XXIV. **Petrus Hoedus** sacerdos Portunaensis, in *Laurentii Vallae libellum famosum* (de donatione Const. M.) *antidotum.* 1501. Inscribitur opusculum „*Danieli Crescentulo*“ his verbis: „ad spectabilem et praestantem virum D. C. Ictum celeberrimum propositio, qua quaeritur, utrum quas terras Ecclesia

Romana Papave possidet, eas recte necne possideant? Auctor non tam donationem Const. defendit, quam potius id agit, ut doceat, Ecclesiam Romanam aliis legitimis titulis suas terras possidere.

XXV. Joh. Hug Pfarrer zu Strassburg, *der heiligen Kirchen und des römischen Reichs Wagenfuhr.* Strassburg. 1504. In libro hoc fuse pertractatur quaestio de donatione Const. M. iuraque Ecclesiae Romanae defenduntur.

XXVI. Barthol. Pincernus de monte arduo *Privilegia sacerdotum ; bulla Const. Imp. qualiter fidem et baptismum Christi recepit, et a lepra per beatum Silvestrum curatus fuit, atque Romanam Ecclesiam dotavit et eam in multis privilegiavit ; Papae et Eppis et omnibus Clericis in temporalibus copiose providit et multa privilegia dedit.* 1512. Prima editio, literis gothicis facta. Opus ad Iulium II Papam dirigitur. Auctor refutat *Laur. Vallam.*

XXVII. A. Regius de iustitia et sanctitate belli per Iulium Pontificem II in schismaticos et tyrannos patrimonium Petri invadentes indicti allegationes. Londini. 1512.

XXVIII—XXXIII. De donatione Constantini, quid veri habeat, eruditorum quorundam iudicium. Basil. 1520. Collectio, iam superius citata, continet praeter *Laur. Valla* et *Hutteni* scripta, sequentia insuper opera de donatione Constantiniana : 1. *Donationis, quae Constantini dicitur, privilegium, Bartholomaeo Pincerno de monte arduo interprete.* 2. **Hieron. Pauli Cathalani** *sectio e Practica Cancellariae Apost.* aequae iam supra laudata. 3. **Nic. de Cusa** Card. *sententia de donatione Const. M.* pariter iam citata. 4. **Antonini AEppi Florentini,** et 5. **Raphaelis Volaterrani de vita Const. M.** Omnia haec fragmenta opinionem Laurentii Valla refellunt.

XXXIV. Lambertus Campestris O. Praed. (plurium librorum pro Primatu auctor) *de ditione ecclesiastica.* 1523.

XXXV. Benedictus de Accoltis AEppus Ravennas, *de iure Pontificum in Regnum Neapolitanum.* 1524.

XXXVI. Thomas Illyricus alias **Elysus** O. S. Fr. *de donatione Const. M. facta S. Sylvestro Pontifici.* 1524.

XXXVII. Dominicus Iacobatius Card. *de donatione Const. M. Imp.* 1527.

XXXVIII. Hier. Paulus Cathalanus Can. Barcinon. *de donatione Constantini*. Colon. 1533. Nova editio.

XXXIX. Orthuinus Gratius *fasciculus rerum expetendarum et fugiendarum*. Colon. 1535. Continet eandem collectionem, de qua paulo superius (1520) sermo fuit, adiecta Auctoris: *Gratii conclusionem in Laurentium Vallam de ementita Const. M. donatione*.

XL. Raphael Volaterranus *annotationes de donatione Const. M.* Colon. 1535. Nova editio.

XLI. Henr. Buccelius *de donatione Const. M. facta S. Silvestro liber*. Colon. 1535.

XLII. Albertus Pighius *Hierarchiae eccles. assertio*. Colon. 1538. Egrege vindicat civilem ditionem Rom. Sedis contra obtrectatores: „Aliud est, inquit, dominatio, qua reges gentium suis dominantur (de qua sola ille — D. Bernardus — loquitur), aliud vero principatus legitimus. — Principatus legitimus quamvis secularis nemini interdicitur, nec sacerdotibus, tametsi ipsis non quatenus sacerdotes sunt, sed aliunde conveniat. Quod idem ille Bernardus confitetur, dicens Romanum Pontificem in regalibus, quibus utitur insignibus — Constantino successisse, non Petro. — Cui, quo eius esset liberior in omnes auctoritas, quo minus impedita, ut sit, una secum residentium secularium principum potestate et saepe tyrannide, ita ordinatum videmus divina providentia, sine qua nec folium super terram cadit, ut urbem Romam, eatenus terreni imperii caput et domicilium, Constantinus Imp. Petri successoribus cederet etc.“

XLIII. Restaurus Castaldus Perusinus, *de Imperatore liber*. Romae. 1540. Defendit donationem Const. M. contra L. Vallam.

XLIV. Augustinus Steuchus *de donatione Const. M. libri II*. Lugd. 1547. Eruditum opus contra L. Vallam.

XLV. Tiresius Foscararius *donatio Constantini M. Bononiae*. 1549.

XLVI. Ludov. de Perusiis *discours des Guerres de la Comte de Venayssin*. Anvers. 1564.

XLVII. Bern. Sacchus *dominium Romanae Ecclesiae*. Papiae. 1565.

XLVIII. Idem, *Bononiae et Ferrariae incrementa sub Ecclesia Romana*. Papiae. 1565.

XLIX. Idem, *de provinciarum proprietate et Romanae Ecclesiae amplificatione*. Papiae. 1565.

L. Onuphrius Panvinius *de rebus antiquis memorabilibus et praestantia Basilicae S. Petri App. Principis libri VII.* a. 1568. Auctor in opere suo fusius disserit de patrimonio Petri, cum primis lib. V. cap. 7. Vulgavit opus prima vice Card. Maius in Spicil. Rom. T. IX. Romae. 1843. p. 192. ss.

LI. Hieronymus Albani Card. *de donatione Const. M.* Papiae. 1571. recusum Venet. 1584.

LII. Benedetto Luchino *origine ed Azioni della Contessa Matilda*. Mantova. 1592.

LIII. Celsus Mancinus Ravennas, Eppus Alexanensis in Salentinis, *de iuribus Principatuum libri IX.* Romae. 1596. Peculiariter de Civili Principatu Rom. Pont. disserit.

LIV. Octavius Meninus *oratio de Ferraria recepta*. Venet. 1598.

LV. Angelus Rocca *commentarius de Ferraria a Clemente VIII Apost. Sedi recuperata*. Romae. 1599.

Sec. XVII.

14. *Controversia Ferrariensis, sive responsum iuris feudale in causa Serenissimi D. Caesaris Ducis Ferrariæ contra Clementem VIII.* R. P. Francof. 1606.

15. Marquardus Freherus *Otonis III Imp. donatio Sylvestro II Papæ facta, in qua de fide et auctore Constantianae testimonium. Cum notis amplissimis. Ad Seren. Ducem Venetiarum Leonardum Donatum.* Heidelbergae. 1607.

16. Idem, *Constantini M. Imper. donatio Sylvestro Papæ Romano inscripta, non ut a Gratiano truncatim, sed integre edita, cum versione Graeca duplici, Theodori Balsamonis Patr. Antiocheni, et Matthaei Blastaris Icti Graeci. Commentariis amplissimis illustrata. Ad Iacobum M. Britanniae Regem.* Heidelbergae. 1610. Freherus existimat: auctorem conflictæ donationis Constantinianæ fuisse Ioannem Diaconum.

17. Enoch Himmel *prima Lutheri parentatio, qua ostenditur, donationem Const. M. esse confictam.* Ienae. 1608.

18. Elias Reusner *enucleatio quaestionis: verane an*

ficta Constantini M. donatio? Ienae. 1609. Continetur in:
,Enucleatione septem quaestionum illustrium historicarum.'

19. *A Treatyse of the Donation or Gifte and Endowmet of Possessyons, gyven and graunted unto Sylvester Pope of Rhome by Constantyne Emperour of Rome.* London. 1610.

20. **Fr. Guicciardinus** *de origine potestatis secularis in Romana Ecclesia.* Francof. 1613.

21. **Andr. Schoppius** *vera et firma fundamenta, causae et testimonia S. Scripturae, doctorum veterum, et historicorum, sacerdotibus et ministris non convenire, ut politicam affectent altitudinem, et dominandi regendique potestatem, eamve sibi tribuant atque usurpent.* Lipsiae 1613. Contra civilem principatum R. Pontificis et Praesulum.

22. **Adamus Reuter** *libertatis Anglicanae defensio, seu demonstratio, Regnum Angliae non esse feudum Pontificis; opposita Mart. Becano.* Londini. 1614.

23. **Casp. Bitschius** *de famosissima, quae dicitur, donatione Const. M. In Iubilaeo Lutherano Academiae Argentoratensis.* 1617.

24—32. **Balthasar Gualterus** *Diatribae elenchticae de Imp. Constantini M. baptismo, donatione, et legatione ad Conc. Nicaenum. Contra Caesarem Baronium Card. Ienae. 1618. In opusculo praesenti continentur: 1. Donationis Const. exemplum e Graeco a Barth. Pincernate translatum. 2. Oratio Ulr. Hutteni ad Leonem X. 3. Lutheri epicrisis summaria de donatione Const. eiusque oppugnatore masculo L. Valla. 4. Oratio Vallae ad Imp. Reges, Principes. 5. Oratio filiorum, et propinquorum ad Imp. Constantinum. 6. Oratio Senatus Populique Romani ad eundem. 7. Oratio Sylvestri Papae ad eundem. 8. Iudicium de donatione Const. Hieronymi Cattalani et Nic. de Cusa.*

33. **Laurentii Vallae** *patritii Romani, de falso credita et ementita Const. M. donatione declamatio, qua Romani Antichristi in Ecclesiam Dei omnisque christiani orbis Principes tyrannis vivis coloribus depingitur; nunc iterum publici boni causa in lucem edita.* Lugd. Batav. 1620.

34. **Mathias Grossius** *diss. de donatione Const. M. Imp. Lipsiae. 1620. Recusa 1670.*

35. **Noël Brulart** *Memoires touchant quelques Preten-*

tions du Pape sur les Pays de Bretagne et Provence, contraire aux Libertez de l' Eglise Gallicane. 1639.

36. *Iura Seren. Domus Estensis, quibus allodialia eius bona minus rite vel recte titulo pertinentiarum Rever. Camera Apostolica detinere nunc probatur, coram Emin. Card. Capponio, Spada, Panzirollio ad referendum SS. D. Innocentio X. Mutinae.* 1647.

37. **Levinus Nic. Moltken** *Praefatio de Innocentii X vita, Cardinalium origine, auctoritate, Pontificum electione, potentia, sede, redditibus, et regimine illorum dominii.* Praemissa est operi : *Fabrii Chisii seu Alexandri VII Conclave. Slesvici.* 1656.

38. **Bechmann** *diss. de donatione Const. M. Ienae.* 1658.

39. **Hildebrandus** *diss. de fictitia donatione Const. M. Helmstadii.* 1661.

40. **Samuel Sturmen** *der Krone Frankreichs rechtmässige Präensionen, An- und Zuspruch auf die Grafschaft Avignon, in Frankreich gelegen und der Gewalt und Herrschaft des Pabstes unterworfen, aus vielen glaubwürdigen Geschichtsschriften verfasst.* Embden. 1663.

41. **Laurentii Vallensis patritii Romani** *de falso credata et ementita Constantini donatione declamatio.* Westphaliae. 1665. Editio nova.

42. **Ulricus Wildt** *disputatio historico-politica de patrimonio D. Petri.* Lipsiae. 1666.

43. **Henr. Sigism. Schilling** *exercitatio historica prior de patrimonio Petri.* Baruthi. 1670.

44. **Ioan. Bleymollerus** *exercitatio historica posterior de patrimonio Petri.* Baruthi. 1672.

45. **Godofredus Geislerus** *Patrimonium Petrinum ex donationibus Pipini et Caroli M.* Wittebergae. 1672.

46. **Natalis Alexander** *diss. XXV in Seculum IV Hist. Eccl. de Constantini donatione.* 1676. Eam fictitiam contendit, asserens, ante donationes Pipini et Caroli Pontifices Romanos nullam temporalem iurisdictionem habuisse.

47. *Tractatus de monarchia temporali Pontificis Romani.* Genevae. 1687.

48. **Mich. Haynovius** *de ficta donatione Const. M. Regiomonti.* 1688.

49. **Petr. Oldecop** *de Avenione urbe exercitatio histo-*

rica, inquirens, qua ratione ea ad Pontificem Romanum perverit. Ienae. 1691.

50. *Moderni status Aulae Pontificiae aliorumque Statuum in Italia. Ultraiecti. 1696.*

51. *Schurzfleisch diss. de iure Augusti in Italiam. Vitebergae. 1697.*

52. *Hemmingus Forellus de Romani Pontificis regimine seculari. Upsaliae. 1698.*

LVI. Clementis V Papae Monitorium et declaratio excommunicationis, interdicti et aliarum poenarum eccles. contra Venetos, qui Civitatem Ferrariensem et eius comitatum hostiliter invaserant et occupaverant: et absolutio a praedicta excomm. et aliis censuris per praefatum Pontificem eisdem Venetis concessa a. 1306. Romae. 1606.

LVII. Iulii II PP. Monitorium etc. contra Venetos, detinentes aliquas civitates et loca S. R. E. ab eis per fraudem occupata a. 1509. Romae. 1606.

LVIII. Monitoria et declarationes excomm. contra Venetos, promulgatae a Clemente V, Sixto IV, et Iulio II RR. PP. Romae. 1606.

LIX. LX. In Belgio inde ab a. 1610. quam frequentissime propugnabatur in publicis disputationibus literariis per Doctores Lovanienses assertio: Civilem Romani Pontificis principatum iuste legitimoque titulo ab eo possideri. Id constat ex actis Academiae Lovaniensis nominatim de annis 1610, 1611, 1612, 1638, 1653, 1660, 1662, 1664, 1667, 1690, 1699; et e sequente seculo a. 1712, 1715, 1721, 1724. Porro assertio altera: Civilem R. P. principatum licitum esse, nec cum rerum natura nec cum Verbo Dei pugnantem, atque cum suprema eius potestate spirituali rite conciliari, palam propugnabatur testibus iisdem Academiae Actis, a. 1606, 1610, 1618, 1622, 1645, 1647, 1653, 1654, 1662, 1664, 1665, 1668, 1687, et 1718.

LXI. Hieron. Bupercellius Lucensis, de donatione Const. M. facta Sylvestro P. M. 1610.

LXII. Petr. Gymnicus Canon. Marcurianus, de donatione Constantini. 1610.

LXIII. Iac. Gretserus S. I. commentariolus de Impera-

torum , Regum ac Principum in Sedem Apost. munificentia : cum refutatione Scholiorum, quibus ,Freherus' Calvinista contaminavit Edictum de donatione Constantini ; cum Appendice pro prænominato Commentariolo. Ingolstadii. 1610. Huic libro oppositus fuit sequens :

53. Leonardus Hutterus *actio in Iacobum Gretserum Monachum Esavitam, de imperatorum, regum ac principum christianorum in Sedem Apostolico-Romanam munificentia, pro Nicolao de Clemangis Doctore Parisiensi, et Theologis Lutheranis. Vittebergae. 1613.*

LXIV. Iac. Gutherius *de veteri iure pontificio Urbis Romae libri IV. Paris. 1612.*

LXV. Abr. Bzovius in celebri suo opere *de Romano Pontifice* (suo loco iam laudato) tractat peculiari capite de eodem tamquam *Romanae Ecclesiae et Urbis Antistite cum cura spiritali et temporali, et patrimonii apostolici iustissimo titulo possessore.*

LXVI. Angelus Rocca O. S. Aug. *de donatione Constantini M. tam SS. Patrum, et insignium doctorum, quam infensissimorum S. Ecclesiae hostium ceterorumque Scriptorum monumentis undequaque comprobata ; additis cunctis Ecclesiae patrimoniiis tam ad Orientalem quam Occidentalem plagam locatis. 1620.*

LXVII. Alexander Raynaldus *ICTus, exempla de Rom. Pontificis temporali potestate a B. Petro usque Paulum V. Romae. 1623.*

LXVIII. Aubertus Miraeus *codex donationum piarum. Bruxellis. 1624.*

LXIX. Nic. Alemannus *de Lateranensibus parietinis dissertatio historica. Romae. 1625. Recusa 1755.*

LXX. I. Sepulveda *historia de bello administrato in Italia per annos XV et confecto ab Aegidio Albornotio S. R. E. Cardinale, pro vindicandis in libertatem omnibus urbibus, quae antea in ditione erant et imperio S. R. E. Bononiae. 1628.*

LXXI. LXXII. I. Morinus *Histoire de la delivrance de l' Eglise chretienne par l' Empereur Constantin , et de la grandeur et souverainete temporelle donnée a l' Eglise Romaine par les Rois de France. Paris. 1630. Item : Histoire de l' origine et du progres de la souverainete temporelle des Papes.*

1630. Donationem Constantini M. equidem ut genuinam haud recipit, monet tamen contra illos, qui eam a Graecis post annum 1000 confictam asserunt, iam 150 annis prius laudatum existere a Latinis edictum Constantini M.

LXXIII. **Th. Campanella** *discorsi della liberta e della felice soggettione allo Stato Ecclesiastico*. Iesi. 1633.

LXXIV. **Boselli** *della Donazione del Magno Costantino fatta alla Chiesa Romana*. Bologna. 1640.

LXXV. **Ultranus Boltonus** O. S. B. *de donatione Constantini Ecclesiae facta*. 1640.

LXXVI—LXXIX. De quibusdam **Comacii** terris ad ditio-
nem pontificiam pertinentibus lis inter S. Sedem et *Principes Estenses*, iam sub Clemente VIII mota, usque postremos Urbani VIII annos continuabatur, occasioque extitit scriptorum aliquot tam *pro* quam *contra* elucubratorum. Adversus Manifestum Ducis Mutinensis iura S. Sedis propugnabant: a) *Ristretto delle ragioni della Casa d' Este contro la Camera Apost.* 1643. b) *Risposta alle scritture et al Ristretto pubblicato per parte del Duca di Modena del Contelori*. 1643. c) *Registro de lettere sopra la recuperazione di Ferrara nell' Archivio secreto*. 1643. d) *Defensio iurium S. Sedis pro responsione ad Manifestum Ducis Mutinensis*. 1643.

LXXX. **Bernardinus Gauslinus** O. Praed. *Magni Imp. Constantini donationis veritas in lucem splendidiorem vindicata, de Laur. Vallae et asseclarum mendaciis insigniter triumphans*. 1643.

LXXXI. **Andr. Taurellius** *Irene Vaticana, sive de pace ab Urbano VIII Pontifice Italiae restituta acclamatio*. Bononiae. 1644. Agit de unione Ducatus Urbinatensis cum S. Sede.

LXXXII. **Agostino Faustini** *sino alla devoluzione del Ducato di Ferrara alla S. Sede*. Ferrara. 1646.

LXXXIII. **Raphael Castellus** S. I. *libri V de donatione Const. M.* 1656.

LXXXIV. **Franc. Bosius** *de temporali Ecclesiae monarchia*. Romae. 1661.

LXXXV. **Lud. Zuccoli** *de ratione Status. Accedunt acta et controversiae inter Urbanum VIII, Innocentium X, et Odoardum Farnesium de Ducatu Castri*. Hamburgi. 1663

LXXXVI. *Idem, miscellanea iurium Sedis Apostolicae in*

ducatu Castri, quae continent XII opuscula partim a Felice Contelorio, partim a Francisco de Rossi composita.

LXXXVII. **Car. le Cointe** *de Pipini ad solium regium elevatione et unctione.* 1665.

LXXXVIII. *Idem, de la Donation faite par Pepin au S. Siege, sur ce qu' elle comprenoit, et sur ce qu' y ajouta Charlemagne.* 1665.

LXXXIX. *Idem, des Donations de Pepin et de Charlemagne a l' Eglise de Rome, ou l' on montre, qu' elles sont le commencement de la souverainete des Papes.* 1665. Triplex haec dissertatio continetur in Auctoris ,*Annalibus Eccl. Francorum.* In iis propugnat: ante donationes Pipini nullum imperium seu Romae seu in Italia exercuisse Rom. Pontificem.

XC. *Ragguaglio del dominio temporale del Papa.* Paris. 1676.

XCI. **Sebast. Castrucci Fantoni** Carmel. *Istoria della Citta d' Avignone e del contado Venassino.* Venezia. 1678.

Liter. de Monarchia Sicula Sec. XVII.

Privilegium Regum Siciliae, per bullam Urbani II concessum Seculo XVII maiore eruditionis apparatu oppugnavit Anna-
lium Eccles. parens *Baronius*, pluraque per id opera literaria provocavit. Commemorare tamen iuvat, paulo ante Baronium de sic dicta Monarchia Sicula scripsisse Sanctorium Cardinalem sequens opus:

XCII. **Iul. Ant. Sanctorius** Card. *de monarchia Siciliae.* 1602. quo in opere potestatem Rom. Pontificis in Siciliam prorsus ita propugnabat, prout in alio libro ,de potestate Rom. Pontificum super Franciae Regnum' eandem potestatem quoad Galliam tuebatur.

XCIII. **Caesar Baronius** Card. *tractatus de male instituta Monarchia Siciliae occasione diplomatis Urbani Papae hoc anno (1097) dati Rogerio Siciliae Comiti.* Tractatus praesens undecimo Annalium Tomo, cuius praefatio V Cal. Dec. 1604. signata est, insertus, fuse ac docte excurrit in examinanda diplomatis adiuncta. Ex ipsis porro sectionibus, in quas tractatum suum tribuit, uberius apparet consilium ac intentio auctoris Purpurati. Hi sunt itaque praecipuarum sectionum tituli: a) Inconsulta nimis editio diplomatis Urbani Papae; b) Quomodo diploma in lucem prodi-

tum; c) diploma, quod Urbani asseritur, incognitum maioribus; d) diploma depravatum in tempore consignato; e) quae contineat monarchia; f) procul ab Urbano (Papa) proditio Ecclesiae iurium; g) detegitur diplomatis depravatio; h) Antipapa (Anacletus Innocentio II oppositus) architectus Monarchiae Siculae; i) cito defecit male plantata Monarchia Siciliae; k) studium Rom. Pontificum in conservandis Ecclesiae iuribus. Evolutis ubertim secundum hos titulos adiunctis Bullae Urbani, existimat Auctor: bullam depravatam, iura Regibus Siciliae concessa, qualia nimirum e praevia bulla deducuntur, contra omnem Sedis Apostolicae auctoritatem comparata, eiusmodique esse, quae pro uno visibili Capite Ecclesiae duo superinducant etc.

XCIV. Ascanius Columna Card. *de Monarchia Siciliae*. Romae. 1608. Primus erat hic Purpuratus, cuius iudicium de suo tractatu exquisivit Baronius. Respondit votis Cardinalis Columna, missaque ad Baronium prolixiore epistola, generatim et argumentum ipsum et modum proponendi improbavit: cum sic dicta Monarchia Siculica, alioquin Romano Pontifici subiecta, a tot Pontificibus tolerata fuerit. Epistola Columnae primum a. 1608, adeoque post obitum Baronii, typis vulgata fuit in memorato opusculo.

XCV. Baronii tractatus de monarchia Siciliae cum Apologetico adversus Card. Columnam. Paris. 1609. Apologeticus operi huic post mortem Baronii adiectus, continet prolixam epistolam Baronii, velut responsum ad obiectiones Columnae.

XCVI. Eiusdem, responsa ad Proregis Siculi literas. Cum Proreges Neapolis et Siciliae adversus tractatum Baronii apud Clementem VIII Papam quererentur: respondit Baronius per memoratas literas, et graviores expressiones Proregum retundere volens, sequentia adhibuit verba: „Melius est mihi mori, quam ut evacuetur gloria mea. Deus meam laudem ne tacueris, quoniam os peccatoris et os dolosi apertum est super me: quippe cum haec accusatio non tam in me et meos Annales directa sit, quam adversus ipsum Pontificem et S. Sedis maiestatem, qui eos vidit, et cunctis Cardinalibus examinandos praebuit. Petrus vidit, Petrus approbavit. Huic petrae atque adeo rupi infixus minime vereor, ne loco moveri aut concuti possim.“

XCVII. Eiusdem, epistola ad Philippum Regem Hispaniae. In hac (primum a „Joachimo Morfio“ Lugduni 1691. edita) se-

quentia occurrunt notatu digna verba: „Scriptum meum (de Mon. Sicula) a tribus Cardinalibus examinatum, magno Clementis VIII. plausu probatum fuit; et cum multi post Clementis obitum contra me tamquam patrocinio destitutum insurrexissent, fiduciam a veritate et causae iustitia maiorem sumsi, quippe quod scripsissem, scriptum Petri iussu, confirmatum a Petro, et ex ipsa Petri sede prodiit, denique supra petram fundatum est, quae confractura est eos, qui in eam minus caute offenderint, aut super quos ipsa ceciderit.“ Philippus Rex Baronii scripta aliquamdiu dissimulavit, sed paulo post Edictum vulgavit:

54. **Philippi III** *Hisp. Regis Edictum contra opus Baronii*. 1610. In hoc Edicto 3 Oct. 1610 concinnato, et anno sequente ubique promulgato, tomum undecimum Annalium Baronii, cui tractatus de Monarchia Siciliae insertus est, in suis Statibus vendi ac emi, item imprimi prohibuit.

55. **Lud. Servinus** *commonefactio et postulationes regiorum cognitorum, nec non arrestum Parlamenti Parisiensis die 26 Nov. 1610 datum adversus librum Rob. Bellarmini de potestate Summi Pontificis in temporalibus. Accesssit Edictum Philippi 3 Hispaniarum Regis adversus tractatum Caesaris Baronii de Monarchia Siciliae*. 1611.

56. **Philippi III** *Hisp. Regis edictum contra Tractatum Baronii de Monarchia Sicula*. Francofurti. 1612.

57. **Ludovicus de Paramo** *de monarchia Regni Siciliae contra Baronium ad Philippum III*. Panormi. 1612.

58. **Ioan. Beltranus de Gvevara** *AEppus Compostellanus, discursus de principio monarchiae in Sicilia adversus Card. Baronium*. Auctor plures enumerat Scriptores, contra Baronium calamos acuentes, signanter: *Hieronymum Zuritam, Fazellum, Ioannem Laur. Ananiam, Ioan. Caraffa, Maurolycum. Sabellium* etc.

59. **Simon Fimia** *notitia cunctorum beneficiorum in Sicilia de iure patronatus regio, Philippo IV oblata*. Panormi. 1628.

60. **Pietro Corsetti** *Discorso sugli spogli delle chiese vacanti in Sicilia*. Palermo. 1634. Etiam hispanica lingua prodixit. 1637.

61. **Ioan. Ramondetti** *super spoliis ac fructibus viduarum Ecclesiarum Siciliae Regi competentibus responsum iu-*

ridicum: an scilicet possit de iis in usus etiam mere profanos disponere. Matriti. 1682.

62. **Ios. Scoma** *Patrocinio de la iurisdiction regia y de los derechos tocantes al rey nuestro sennor en las yglesias cathedrales, y otras de su real patronazgo en este reyno de Sicilia.* Palermo. 1686.

Sec. XVIII.

Literaturae Seculi huius pars magna concernit controversias S. Sedis cum pluribus Principibus quoad ditionem *Comacini*, et *Parmae*, item *Monarchiam Siculam*. Literaturam igitur generalem de temporali principatu S. Sedis praemittendo, subnectemus specialem literaturam de antelatis controversiis.

a) Literatura generalis.

1700.

63. **Hildebrandus** *de donatione Const. Magni, facta, ut aiunt, Sylvestro Papae.* Helmst. 1703. Auctoris simile opus iam in prioris seculi literatura occurrit.

64. *L'Etat du Siege de Rome des le commencement du siecle passe iusqu' a present. Ses Papes, leurs familles, leurs inclinations et ce qui leur est arrivé de remarquable tant dans la conduite spirituelle de l' Eglise Romaine, qui au temporel de l' Etat ecclesiastique, qui leur est soumis, avec une idee du gouvernement, des manieres, et des maximes politiques de la Cour de Rome.* Cologne. (Amsterdam.) 1707.

65. **Gilibert Benvenuti** *Extrait d' une Dissertation Italienne, touchant la Papesse Ieanne, et le domaine temporel des Papes.* 1708.

1710.

66. **Schmid** *historia Seculi IV, fabulis variorum in rebus Constantini M. maculata.* Helmst. 1712. Donationem Const. inter fabulas refert.

67. **I. D. Köler** *diss. historica de donatione Mathildina Pontifici R. facta.* Altorfii. 1715.

68. **Schmid** *pentas dissertationum de donatione Const. M.* Helmstadii. 1719.

XCVIII. Dominic. Barn. Matthaeus *commentarii historici de antiqua urbe, Tusculo, hodie, Fracato dicta. Romae. 1712.*

XCIX. Ioan. Bern. Pozzolo Genuensis, *Rationale Rom. Pontificis, gemmis seu libris XII distinctum. Romae. 1716. Liber IX agit de dominio temporali Papae.*

1720.

69. Hoffmann *Vorrede von den Scribenten wider die weltliche Gewalt des Röm. Stuhles, vornehmlich denjenigen, welche vor der Reformation gelebt. Budissin. 1720.*

70. Bode *dissertatio iuris publici de iure Augusti et Romani Imperii in Magnum Etruriae Ducatum. Halae Magd. 1722. Ius, quod S. Sedes in Hetruriam possedit, in Imperium transfert.*

71. Ioan. Richardson *de origine temporalis Pontificum dominii. Inest operi: Praelectiones ecclesiasticae 39, habitae in sacello collegii Emmanuelis apud Cantabrigienses. Londini. 1726.*

72. Laur. Arrhemius *de donatione Const. M. Upsalae. 1729.*

1730.

73. Böhmer *kurzer Entwurf des Kirchenstaats. Halle. 1733.*

74. I. F. Ioachimus *commentatio historica de spurio Mathildino dono. Hallae. 1736.*

75. I. Hildebrandus *de donatione Const. M. facta Silvestro Papae. Halae. 1739. Nova editio.*

C. Thesis Antverpiensis: Ab haereticis male carpitur, quod Pontifex principatum temporalem gerat sine ulla ab aliis Principibus dependentia in terris sibi iure humano concessis: hoc utique servit, ut facilius omnium Principum Catholicorum communis Pater esse possit. Defensa fuit thesis haec a. 1730.

CI. Granet et Desmolets *Grandeur temporel de l'Eglise. Paris. 1731.*

CII. **Ignatius Schwarz S. I.** in suis *Collegiis Historicis* egregie pertractat argumentum de temporali ditione Rom. Pontificis. Signanter Tom. 8. Weissenburgi. 1737. p. 436—654: *de statu politico Apost. Sedis ab aevo Constantini usque ad Carolum M. respectu Romae, famosaeque illius donationis Constantinianae*; — Tom. 9. p. 1—459. *de donatione Pipini, Caroli M.* etc. In priore disquisitione erudite refellit auctores Protestanticos, qui donationem Constantinianam adgressi, exinde non tantum in Summos Pontifices calumnias iaciendi occasionem sumebant, sed et iustitiam ac legitimum titulum possessionum S. Sedis vellicare praesumebant; et declarat: Divinae Providentiae nutu evenisse, ut Romanus Pontifex ditionem temporalem obtineret. Donationem ipsam Constantinianam seu edictum ipsum Imperatoris, pro suppositio quidem habet, sed id, quod illa continetur, veritate niti historice probat. In altera disquisitione pariter evertit omnia A catholicorum argumenta, quae ad oppugnandas donationes posteriores inde a Pipino Ecclesiae Romanae factas congerunt, cumprimis illud, quasi Imperatores supremum dominium in provincias donatas sibi reservaverint. Omne ius, si quod Imperatores sive in urbem Romanam, sive in ceteras provincias unquam exercuerant, fuisse ius advocatiae, protectionis ac defensionis.

CIII. **Casp. Villarroël** *Governo ecclesiastico pacifico, y union de los dos cuchillos, pontificio y regio.* Madrid. 1738.

1740.

76. **I. D. Köler** *diss. hist. de donatione Mathildina Pontifici R. facta, vulgo von der Mathildinischen Erbschaft.* Ienae. 1742. Nova editio.

77. **Walch** *censura diplomatis, quod Ludovicus Pius Imp. Augustus Paschali Pontifici Romano concessisse fertur.* Lips. 1749.

CIV. **Aug. Orsi O. Praed.** *della origine del Dominio e della Sovranita de' Romani Pontefici sopra gli Stati loro temporalmente soggetti dissertazione.* Roma. 1742. Recusa 1754.

1750.

CV. **Acami** *origine et antichita della Zecca Pontificia, ove con autentici documenti ed osservazioni si conferma l'antichissimo temporale dominio della S. Sede ne' propri Stati.* Roma. 1752.

CVI. **Adrianus Daude** S. I. *diss. de patrimonio Petri.* 1755.

CVII. **Leon. Grebner** S. I. *tractatus de dominiis, ducatibus et principatibus a Pipino et Carolo M. Ecclesiae Romanae concessis.* Inest operi: ,Tractatus historico-iuridicus de statu Ecclesiae et Iuris Eccl. observantia sub imperio Regum et Imperatorum stirpis Carolingicae.' Bambergae. 1755.

1760.

78—80. *Dissertation qui a remporte la prix propose par l'Academie Royale des Sciences et belles lettres de Prusse, sur l'Epoque de la Puissance souveraine des Papes, avec une piece qui a concouru.* Berlin. 1764. Duplex inest huic opusculo dissertatio: 1. **Sabbathier** *Dissertation sur l'Epoque de la Souverainete des Papes en Italie.* 2. **Becker** *Versuch einer Beantwortung der von der K. Academie zu Berlin aufgeworfenen Frage: Wann hat die oberste Gewalt der Griechischen Kaiser in Rom gänzlich aufgehört; welche Art von Regierung hatten die Römer damals, und zu welcher Zeit wurde die Gewalt der Päpste festgesetzt?*

81. **Du Bignon** *Histoire critique du Gouvernement Romain.* 1765.

82. **Sabbathier** *Essai historique critique sur l'origine de la puissance temporelle des Papes.* Haye. 1765. Est nova et amplior editio dissertationis Berolini 1764. vulgatae et proemio coronatae.

83. **Becker** *Versuch etc. ut supra.* Lübeck. 1769. Est pariter nova editio libi Berolini 1764 vulgati.

84. *Recherches historiques concernant les droits du Pape sur la Ville et l'Etat d'Avignon.* 1768.

85. **De Monclar** *Memoire sur la Souverainete du Roi d'Avignon et dans le Comtat Venaissin.* 1769.

CVIII. Caietanus Cenni *Monumenta dominationis Pontificiae, sive Codex Carolinus iuxta autographum Vindobonense; Epistolae Leonis III Carolo Augusto; diplomata Ludovici, Ottonis, et Henrici; Chartula Comitissae Mathildae; et Codex Rudolphinus ineditus, chronologia dissertationibus et notis illustrata.* Romae. 1760. 1761.

CIX. I. Severinus Binius S. I. in *apparatu eruditionis ad Iurisprudentiam potissimum Eccl. Aug. Vind. et Frib.* 1767. ss. eruditas vulgat notas de donatione Const. M. Silvestro PP. facta, quae ad retundendas multifarias adversariorum obiectiones, admodum sunt opportunae.

CX. Reponse aux Recherches historiques concernant les droits du Pape sur l' Avignon. 1769. Est refutatio libelli sub hoc titulo paulo superius citati. Verum contra refutationem denuo prodixit opusculum:

86. *Lettres historiques sur le Comtat Venaissin et sur la Seigneurie d' Avignon, avec la Reponse sur les droits du Pape.* Amsterdam. 1769.

1770.

87. **Häberlin** *von der dem Römischen Stuhle zugehörigen Stadt und Herzogthum Benevent.* Inest operi: „Kleine Schriften vermischten Inhalts aus der Geschichte und dem teutschen Staatsrechte.“ Helmstädt. 1778. II. B. 4. Stück.

CXI. C. Scipio Diomiro *Trattato delle questioni primarie e fondamentali alla Cattolica Religione, del dominio e dei diritti della S. Sede.* Roma. 1771.

CXII. Mart. Gerbertus O. S. B. *Codex Epistolaris Rudolphi I Rom. Regis e Mss. Bibl. Caes. Vindob. locupletior editus ac commentario illustratus.* S. Blasii. 1772. Instar complementi ad opus „Caietani Cenni“ iam laudatum.

CXIII. Promemoria per li Sovrani della Comunione di Roma. 1778.

1780.

88. **Vertot** *Ursprung der weltlichen Macht der Päbste. Aus dem Französischen. Sammt einem Anhang von den Rech-*

ten der deutschen Kaiser auf das päpstliche Gebiet und das sogenannte Eigenthum des heil. Peters. Ravenna und Pentapolis. 1781.

89. *Gedanken von den Canonicis — eines deutschen Patrioten. Wien. 1782. Libellus de numero illorum, qui Viennae pro sic dicta reformatione Ecclesiae procusi fuere. Auctor dissertit p. 69. ss. contra patrimonium D. Petri.*

90. *Kaiser und Papst, oder wichtiges Promemoria an die weltlichen Regenten. Wien. 1782. Aequae e numero opusculorum reformatiorum Vindobonensium, contra temporalem dittonem R. P.*

91. *Chr. L. Pfeiffer ist der römische teutsche Kaiser nicht auch in Rom und dem römischen Gebiete noch wirklicher römischer Kaiser? Eine staatsrechtliche Frage aus der Geschichte des Röm. Teutsch. Reichs. 1786.*

92. *Idem, wird der päpstliche Stuhl zu Rom dem römischen Kaiserthron Joseph's II daselbst nicht bald wieder Platz machen? Eine politisch-staatsrechtliche Frage. 1786.*

93. *Idem, das päpstliche Rom: wird es nicht bald wieder kaiserlich? und der Römling dadurch zum Römer werden? Eine historisch-politische Staatsfrage. 1786.*

94. *The temporal Government of the Pope's State. London. 1788.*

95. *Darstellung der weltlichen Regierung des Kirchenstaats, aus den neuesten und sichersten Nachrichten. Nach dem Englischen. Leipzig. 1789. Versio prioris.*

96. *Hempel die Rechte eines deutschen Kaisers oder Königs von Italien über den Papst und über Rom, aus authentischen Urkunden und dem unverwerflichen Zeugnisse des Alterthums erwiesen. 2 Aufl. 1789.*

CXIV. *Zaccaria S. I. de patrimoniis S. R. E. ad Ioannem VIII. ex Holstenii Schedis, aliisque monumentis etiam ineditis collecta. Inest operi: „De rebus ad historiam atque antiquitates Ecclesiae pertinentibus.“ T. II. Fulginiae. 1781.*

CXV. *Pey autorité des deux puissances du Pape. Strasbourg. 1781.*

CXVI. Zaccaria S. I. *Denunzia solenne fatta alla Chiesa, e a Principi Cattolici di un anticristiano e impudentissimo scartafaccio stampato in Italia colla falsa data di Londra, e intitolato: „Il Dominio spirituale e temporale del Papa, o siano Ricerche sul Vicario di Gesu Cristo, e il Principe di Roma.“* Fuligno. 1782.

CXVII. Iustin Boudin Capuc. *Histoire des Guerres excitées dans le comte Venaissin et dans les environs, par les Calvinistes du XVI Siecle.* Carpentras. 1782.

CXVIII. Orsi O. Praed. *della origine del dominio e della Sotranita de' Romani Pontefici sopra gli Stati loro temporalmente soggetti dissertazione.* Roma. 1789. Ed. nova.

CXIX. Ioan. Lancea *de aetate B. Gregorii Aggrigentiorum Eppi.* Inest collectioni operum de Sicilia. t. 4. Panormi. 1789. In diss. sua auctor pro donatione Constantini M. perorat.

1790.

97. *Die Souveränität des Papstes hat keinen historischen Grund.* Leipzig. 1790.

98. **Danz** diss. *historico-iuridica de salvis imperatoris imperiique in Italiam iuribus.* Stuttgartiae. 1790.

99. *Der Pabst kein rechtmässiger Herr von Rom, sondern der deutsche Kaiser: aus authentischen Urkunden bewiesen.* Berlin und Leipzig. 1791.

100. **Grellmann** *gegenwärtiger Zustand des päbstlichen Staats.* Helmstädt. 1792.

101. *Kritische Geschichte des Exarchats und Herzogthums Roms.* 1792.

102. **Spittler** *von der ehemaligen Zinsbarkeit der Nordischen Reiche an den Römischen Stuhl.* Hannover. 1797.

103. **Schönemann** *de electione Romani Pontificis, Roma non libera, iuxta Constitutiones Apostolicas valide peragenda.* Gottingae. 1798.

104. *Idem, wie kann die Papstwahl, wenn Rom nicht frei ist, nach päpstlichen Gesetzen gültig vollzogen werden? Aus dem Lat.* 1799. Refert se opusculum ad motus Gallorum contra Statum Pontificium et abductionem Pii VI in Galliam.

105. **Bourgoing** *Memoires historiques et philosophiques*

sur Pie VI. et son Pontificat jusqu' a sa retraite en Toscane etc. Paris. 1799.

CXX. *Bref du Pape a l' Archeveque d' Avignon, aux Eveques de Carpentras, de Cavaillon, et de Vaison, et aux Chapitres, au Clerge et au Peuple de la Ville d' Avignon et du Comtat Venaissin.* Paris. 1791. In Monumentis nostrs exhibuimus celebrem hanc Pii VI literam.

CXXI. *Vinc. Ilger O. S. B. Observationes in Secula christiana.* S. Blasii 1791. Egregie disserit de patrimonio Romanae Ecclesiae t. 3. p. 28. ss.

CXXII. *Rarighiasci Bibliografia storica della Citta e luoghi dello Stato Pontificio.* Roma. 1792.

CXXIII. *Gedanken eines Protestanten über die Nothwendigkeit der politischen Fortdauer und Unabhängigkeit des Papsts.* Germanien. 1798.

b) Literatura specialis de controversiis.

α) De Civitate Comaclensi.

Unum alterumve opusculum de hac controversia iam in Literatura Sec. XVII memoravimus: sed Seculo praesente amplius exarsit contentio inter S. Sedem et Duces Mutinenses ex familia Estensi, cui subin Imperator quoque Iosephus I involutus fuit. Scripta parte ab utraque prodierant plura: quorum recensionem id duntaxat praemittendum censemus, quod ius S. Sedis in Comaclum, Ferrariam, totumve Exarchatum antiquissimum fuerit, et signanter Comaclensem Urbem Pontifices Principibus Estensibus iure feudi contulerint, iure hoc per Clementem VIII revocato. Ex parte S. Sedis *Iustus Fontaninus*, ex parte autem Ducis Mutinensis *Lud. Ant. Muratorius* pugnabant pluribus scriptis, quibus et alia accesserunt variorum auctorum opuscula.

CXXIV. *Barthol. Ferro Istoria di Comacchio libri IV.* Ferrara. 1701.

CXXV. *Fontanini il dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Citta di Comacchio per lo spazio continuato di dieci secoli, esposto a un Ministro di un Principe.* Roma. 1708. Primam editionem paulo post excepit altera eodem anno.

106. *Muratori Osservazioni sopra una lettera intitolata-*

ta: Il dominio temporale etc. dispese in una lettera ad un Prelato della Corte di Roma. 1708.

107. Idem, altera lettera diretta ad un Prelato della Corte di Roma, in risposta ad una scrittura pubblicata nel Ottobre del 1708 e intitolata: *Il dominio temporale etc. 1708.*

108. Risposta per il diritto imperiale sopra Comacchio alla prima e seconda scrittura della Corte di Roma. Vienna. 1708.

CXXVI. Fontanini *Difesa del dominio temporale della Sede Ap. sopra la Citta di Comacchio nella quale ancora si giustifica la ricuperazione del ducato di Ferrara fatta dal Pontefice Clemente VIII, e l' antichissima sovranita della Chiesa Romana in tutti li suoi stati, data in luce contro le scritture pubblicate in contrario da' ministri del Duca di Modena. Roma. 1709.*

CXXVII. Idem, *il dominio temporale della Sede Ap. sopra la Citta di Comacchio, — si adjunge la difesa del medesimo dominio. Roma. 1709. Utrumque Auctoris opus coniunctim editum.*

CXXVIII. Laurentius Zaccagnius *dissertatio historica de summo Ap. Sedis imperio in urbem comitatumque Comacchi. Romae. 1709. Adnectitur appendix actorum veterum hactenus maiori ex parte ineditorum.*

109. **Muratori** *Observations sur une lettre intitule: La Souverainete temporelle du Siege apost. sur la ville de Comacchio. Haye. 1710. Versio gallica italicis libri superius memorati.*

110. Idem, *alla S. C. R. Maesta di Giuseppe I Imp. de Romani felicemente regnante umilissima supplica di Rinaldo d' Este, Duca di Modena, per la controversia di Comacchio. 1710.*

111. Idem, *Riflessi sopra la voce sparsa della Corte di Roma, per la restituzione del possesso di Comacchio. 1710.*

112. Idem, *succinta esposizione delle ragioni del Sacro Rom. Imperio e della Seren. Casa d' Este sopra Comacchio. 1710.*

113. **Phil. Lud. Brenner** *oratio de Sacri Rom. Imperii et Ducis Estensis iuribus in ducatum Comacclicum. Tubingae. 1710.*

CXXIX. Fontanini *Difesa seconda del dominio temporale della Sede Apost. sopra la Città di Comacchio.* Roma. 1711. *Operi huic adnexa est tabula chronologica iurium et actorum supremæ potestatis S. Sedis Ap. super Civitate Comaclensi.*

CXXX. Card. Corradini *Relatio iurium Sedis Apost. in Civitatem Comaclensem, complectens varias discussiones Romæ habitas in conventibus inter Ministros Summi Pontificis et S. Caes. Maiestatis.* 1711.

114. Muratori *Questioni Comacchiesi, ove si espongono i punti superflui a' quali vorrebbe la Camera Apostolica ridurre la controversia di Comacchio e si fissano i veri a quali s' ha esse da ridurre.* 1711.

115. Idem, *animadversiones pro Saero Rom. Imperio et pro Ser. Duce Mutinae, in monitum lectori, quod præmittitur tabulae chronologicae, favore Rev. Camerae Apost. nuperrime Romæ editæ in causa Comaclensi.* 1711.

116. Idem, *enarratio novem Congressuum circa controversias pro civitate et districtu Comaccli.* 1711.

117. Idem, *Quanto sia giusto e convenevole che Comacchio si conservi al Sacro Romano Imperio per lo Seren. Sig. Duca di Modena che n' e suo vasallo.* 1711. *Prodivit et gallice. Scriptum hoc mox refutavit:*

CXXXI. Fontanini *Confutazione di uno scritto Italiano e Francese, sparso in Germania con questo titolo: Quanto sia giusto etc.* Roma. 1711.

CXXXII. Fontanini *le domaine temporel du Siege Apost. sur la Ville de Comacchio pendant l' espace continuel de X siècles, avec la defense du meme domaine, dans la quelle on justifie aussi le recouvrement du Duche de Ferrare fait par le Clement VIII, et la Souverainete de l' Eglise Romaine dans tous ses etats. Pour servir de reponse au trois derniers ecrits publies contre les Droits du Siege Apost. Le tout traduit de l' Italien.* 1712.

CXXXIII. Lettre de S. S. le Pape Clement XI a S. M. l' imperatrice regente du 3 Mai 1711. avec les reflexions, qu' une personne de qualiti a faites pour un de ses amis. 1712.

CXXXIV. Fontanini *Risposta alle riflessioni sopra il*

Breve scritto dalla Santità di N. S. P. Clemente XI alla Maesta dell' imperatrice, in morte del imperator Giuseppe I. suo figlio. 1712.

118. *Remarques nouvelles sur le Bref de S. S. a S. M. I. l' imperatrice mere et sur l' explication, qu' on y a donnée a Rome.* Lipsiae. 1712.

119. **Muratori** *piena esposizione di diritti imperiali ed Estensi sopra la Citta di Comacchio.* 1712.

120. *Synopsis iurium caesareorum et Estensium in urbem et comitatum Comacii.* 1712.

121. *Contentus Romae habiti inter Ministros Summi Pontificis et S. C. Maiestatis, ubi exponuntur iura Caesarea ac Estensia in urbem comitatumque Comacii.* 1712.

122. *Les Droits de l' Empire sur l' Etat Ecclesiastique recherches, et pleinement eclaircis a l' occasion de la Dispute de Comacchio, et des droits particuliers de la ser. maison d' Este sur cette ville, pour servir de reponse tant aux deux ecrits publies sous le titre ,de premiere et seconde defense du domaine temporel du S. Siege', qu' a un autre livre intitule : ,Dissertation historique'. On a joint a cet Ouvrage une Table chronologique depuis 755—1712, et une appendix, qui contient les Investitures Imperiales, et les autres pieces iustificatives concernant la Dispute de Comacchio. Le tout traduit de l' Italien, avec une preface sur la maniere messeante, et impropre dont sont composees les ecrits publies par l' Auteur de la double Defense du Domaine temporel du S. Siege sur Comacchio.* Utrecht. 1713. *Ueberior deductio opusculorum Muratorii.*

123. *Raccolta di tutto cio, ch' e uscito alle stampe fino ad giorno d' oggi sulla controversia di Comacchio tanto per parte della S. Sede, che per parte del Sig. Duca di Modena.* Francof. 1713.

124. **Muratori** *ragioni della Ser. Casa d' Este sopra Ferrara.* 1714.

CXXXV. Fontanini *Risposte a varie scritture contro la S. Sede in proposito di Comacchio pubblicato dopo l' anno 1711.* Roma. 1720.

125. Muratori *disamina d' una scrittura intitolata: Risposta a varie scritture etc.* 1720.

CXXXVI. I. Tedeschi S. I. *occupazione indebita di Ferrara e spoglio vero di Comacchio.* 1727. Pro coronide literaturae de Comaclo notamus: Muratorium, tametsi pro iuribus Ducis Mutinensis strenue militaret, de temporali ditione S. Sedis in genere faventer se enunciavisse, Tomo XII suorum Annalium Italicorum. Romae. 1754. Verba ipsius sunt: Quodsi unquam surgeret adeo perversus Imperator, qui dominium temporale S. Sedis, a iustitia, antiquitate, et tot seculorum possessione commendatum, perturbare vellet: id unice nutu suorum perversorum affectuum facere posset. Sperandum tamen est, eiusmodi Imperatorem numquam surrecturum.

β) *De Ducatu Parmae et Placentiae.*

Prout Civitas et Comitatus Comacli, ita Ducatus Parmae et Placentiae, per Seculares Potestates praecipue Imperatorem Iosephum I Sanctae Sedi controversus, plura provocavit opuscula Sec. XVIII. quae ordine chronologico recensemus.

126. Wolfg. Jäger *defensio Imp. Iosephi contra Bullas Curiae Romanae.* Tubingae. 1708.

127. Kaiserlicher Majestät unstreitiges Recht nicht nur auf Parma und Piacenza, sondern auch auf ganz Italien. 1709.

128. Ruhlmann *unwiderrufliches Recht, welches Seine Kais. Majestät wegen des heil. Röm. Reichs nicht nur an Parma und Placentia, sondern auch ganz Italien, die Stadt Rom, und das Patrimonium S. Petri haben.* Jena. 1709.

129. Idem, *zwei Fortsetzungen dieses unwiderruflichen Rechts.* 1709.

130. Simon Henr. Musaeus *de iuribus in Parmae et Placentiae Ducatus a Pontifice male praetensis vel usurpatis commentatio.* Kiloniae. 1709.

131. *Dissertationes X de iure Imperii in Parmae et Placentiae ducatibus*. Vindobonae. 1710.

132. **Burchardus Struv** *de iure Imperii in Ducatum Parmensem et Placentinum*. Lipsiae. 1711.

133. **I. Wolfg. Jäger** *Roma cum Regno Italiae antiquissimo ac vero suo Domino Aug. Rom. Imp. Carolo VI ex iuribus sacris et profanis vindicata*. Tubingae. 1718.

134. *Idem, continuata disquisitio in iura Maiestatis Caesaræ in Romam et Italiam*. Tub. 1718.

CXXXVII. Fontanini *della Istoria del Dominio temporale della Sede Apost. nel Ducato di Parma e Piacenza libri III. giustificati con gli autori originali, coll' appendice de' Documenti*. Roma. 1720.

CXXXVIII. Idem, *historiæ summi imperii Apost. Sedis in ducatum Parmæ et Placentiæ libri III. Ex Italico*. Romæ. 1721.

CXXXIX. *Dissertation historique sur les Duchez de Parme et de Plaisance, ou l' on examine les droits du S. Siege et les pretensions de l' Empire sur ces deux villes, le tout foudi sur les principes les plus solides du Droit de la Nature et des Gens, et sur les monumens les plus authentiques del' Histoire avec les preutes. Traduit de l' Italien*. Cologne. 1722.

135. **Böhmer** *cindiciæ imperiales in Parmæ et Placentiæ ducatibus*. Halæ. 1722. Recus. 1734.

136. **Nicoli** *Dissertazione storico-politica e legale sopra la natura e qualita delle Citta di Piacenza e Parma*. Milano. 1727.

137. *Ragionamenti familiari sopra il dominio e sovranità temporale nello Stato di Parma e Piacenza contro la Storia del dominio temporale di „Fontanini“, e la diss. sopra la natura etc.* 1727.

138. **Mart. Felix de Colla** *apologia per la scrittura (di L. Carvelli) pubblicata in Milano l' a. 1707, ed ossertazioni critiche sopra l' istoria del dominio temporale della Sede Ap. nel ducato di Parma e Piacenza e sopra la diss. ist. pol. e legale sopra la natura e qualita della citta di Piacenza e Parma*. Milano. 1727. 3. vol.

139. *De iure Augusti et Romani Imperii in Parmae et Placentiae ducatibus dissertationes decem.* Amstelod. 1729. Recusae Lips. 1734. Prima editio est Vindobonensis a. 1710. supra citata.

CXL. **Ioan. Braschius** *de vero Rubicone, quem Caesar contra Romanum interdictum traiecit, dissertatio.* Romae. 1733.

140. **Göbel** *von der Grafschaft Ronciglione und dem Herzogthum Castro, so dem Herzogthum Parma entrissen und zu der päpstlichen Kammer gezogen worden, wie auch dem Rechte, das dem Besitzer des Herzogthum Parma darauf zu- steht.* Helmstädt. 1736.

CXLI. **Antonelli** *Ragioni della Sede Apostolica sopra il Ducato di Parma e Piacenza, esposte a Sovrani e principi cattolici dell' Europa.* Roma. 1741. 4. vol. Vastum opus pro demonstrandis iuribus S. Sedis.

CXLII. *Litterae in forma Brevis, quibus abrogantur nonnulla Edicta in Ducatu Parmensi et Placentino edita, libertati, immunitati, et iurisdictioni eccles. praeiudicialia.* Romae. 1768.

141. *Memoria della Corte di Parma sulle Lettere in forma di Breve pubblicate.* Parma. 1768.

CXLIII. *Risposta alla Memoria di Parma.* 1768.

142. *Osservazioni sulla carta di Roma col titolo: Litterae in forma Brevis etc. colle provvidenze delle Corti d' Europa.* Cosmopoli. 1768.

143. *Esame storico-legale-teologico sopra le Lettere in forma di Breve pubblicate in Roma.* 1768.

144. *Iuicio imparcial sobre las letras en forma de Breve della Curia Romana contre ciertos Edictos de l' Infante Duque de Parma.* Madrid. 1769.

γ) De Monarchia Sicula.

De sic dicto Tribunali Monarchiae Siculae, quod Reges Siciliae ac Neapolis ex vetustis S. Sedis privilegiis derivabant, et ultra iustos terminos protendebant, Seculo XVIII elucubrata sunt permulta opera literaria, praesertim ubi contra abusus dictae Monarchiae et Epporum Siculorum nonnulli, et subin ipse Sum-

mus Pontifex Clemens XI vocem levarent, sublato etiam tribunali ipso. Tribunal quidem paulo post revixit, abusus tamen nec deinceps cessaverunt, imo pluribus litibus quoad res et causas ecclesiasticas occasionem prae buerunt.

1700.

CXLIV. *Declaratio nullitatis gestorum a Praeside aliisque ministris et officialibus Regiae audientiae Civitatis Aquilanae, libertati et immunitati eccles. praeiudicialium.* Romae. 1707.

145. *Commentationes theologico-politicae ad vindicanda Edicta Regiae Maiestatis Catholicae de redditibus ecclesiasticis Regni Neapolitani susceptae.* 1708. s. Defenditur sic dicta Pragmatica constitutio Regis, ne beneficia ecclesiastica exteris in praeiudicium indigenarum et Ecclesiarum regni conferrentur.

146. *Ragioni del Regno di Napoli nella causa de' suoi Benefici Ecclesiastici, che si tratta nel Real Consilio della Maesta del Re nuoramente a tal affare ordinato 18 Giugno 1708.* Auctor erat **Riccardi**.

147. *De re beneficiaria dissertationes III, ubi Caroli 3 Austriae, Hispaniae Regis Pii, felicitis, victoris, Edictum, quo fructuum capionem in sacerdotiis externorum, et vagantium clericorum iubet, tum summo tum optimo iure recte atque ordine factum demonstratur. Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo. Prov. XX.* 1708. Eiusdem argumenti utrumque est opusculum, cuius primum: *Edicta nempe Regia defendens. Clemens XI.* Papa tum Edicta haec Regia annullavit, tum tria memorata opuscula proscripsit, tamquam seditiosa, Primatus eversiva, et immunitatis eccles. destructiva.

CXLV. *Maiella Eppus, Regni Neapolitani erga Petri cathedram religio adversus calumnias anonymi vindicata.* 1708. Contra opusculum **Riccardi** a. 1708. editum sub titulo: *‘Ragioni etc.’* Cum adversarius operi huic opponeret librum novum.

148. **Riccardi** *Considerazioni sopr' al nuovo libro intitolato: ‘Regni Neapolitani etc.’ distincte in 5 parti.* Cologna. 1709. Eppus mox respondit:

CXLVI. **Maiella** *apologeticus christianus, quo anonymi contritiatoris error veritate, livor caritate dispellitur.* 1709.

CXLVII. *Collirio agli occhi di alcuni dello Stato Ecclesiastico, occiecati dall' interesse e dall' ignoranza, manipolato*

da un Religioso Messinese. Messina. 1709. Auctor ex Ord. Praedic. impugnat invasiones Potestatis secularis in rebus ecclesiasticis.

1710.

149. *Allegazioni per la revocazione dell' editto pubblicato da Rev. Vescovi di Catania, Girgenti, e Mazzara in contemplazione della lettera missiva della S. Congr. dell' Immunita, sopra l' assoluzione ad reincidentiam senza il ,Regio Exequatur.'* 1711. Dirigit auctor suum opus contra Edicta dictorum Praesulum, qui ministros ac officiales publicos immunitatem laedentes anathemate percusserant.

150. *Amiglier Propugnacolo della real giurisdizione, protezione delle regalie, del Regio Exequatur, e della regia Monarchia del regno di Sicilia; in risposta delle rappresentazioni sparse dall' Vescovi.* 1711. Opusculum hoc originarie hispanico idiomate exaratum fuit, et anno sequente Indici librorum prohibitorum illatum.

151. *Copia di Lettera scritta da M. Castelli Vescovo di Mazzara ad un suo amico.* 1712. Contra Eppos anathema vibrantes. Refutatum est hoc scriptum:

CXLVIII. *Lettera di Desinganno all' M. Castelli, in risposta etc. Scritta dal Congresso di tre Teologi.* 1712.

CXLIX. *Difesa della verita a favore di Mons. ,Tedeschi' Vescovo di Lipari, e della liberta ed esenzione della sua Chiesa contro la calunnie e gl' errori dell' autore d' una scrittura spagnuola intitolata: ,Propugnacolo.'* ,Error, cui non resistitur, aprobat, et veritas, quae minime defensatur, opprimitur.' Felix PP. III. Roma. 1712. Auctor scripto hoc oppugnatus non tacuit, sed vulgavit:

152. *La verita vendicata dagli errori e calunnie dell' autore della Difesa a favore etc. ,Ostendetur veritas, quae sine fructu fuit diebus tantis.'* IV. Esdr. 6, 28. 1712.

CL. *Clementis XI. Papae Literae Apostolicae in forma Brevis ad AEppos et Eppos, nec non universos Christifideles Regni Siciliae.* Romae. 1712.

CLI. *Eiusdem, declaratio nullitatis, damnatio, abolitio, et reprobatio Edicti promulgati a quodam Delegato asserti tribu- nalis Monarchiae Siciliae nuncupati, super abrogatione eccle-*

siastici interdicti, cui Andreas Eppus Cataniensis Civitatem et dioecesim Cataniensem in actu suae ab eis expulsionis per manifestum secularis potestatis abusum secutae subiecerat. Romae. 1712.

153. *Veridica relazione e confronto de procedimenti delle due Corti di Roma e Sicilia nelle note vertenze per fatto del Tribunale della Monarchia. Torino. 1713.*

154. *Discorso sopra gli ultimi Proiedimenti della Corte di Roma contro il Regno di Sicilia. 1713.*

155. *Relazione veridica e sincera dell' occorso in questo Regno di Sicilia con M. Andrea Riggio Vescovo di Catania. 1713.*

CLII. *Lettera di N. N. al Sig. Marchese N. N. sopra la note vertenze tra le due Corti di Roma e di Sicilia. Per fatto del Tribunale della Monarchia. 'Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitiae forte non ita: facitis hoc quia potestis, sed utrum et debeatis, quaestio est.' Bern. ad Eug. l. 3. c. 13. — 1713.*

CLIII. *Lettera d' un Theologo, Canonista, e Legista Romano: scritta ad un Dottore Eccles. Siciliano. 1713.*

156. *Didascalium legale politicum, ubi regiae sanctiones ac pervelusta consuetudo circa modum recipiendi apostolica Rescripta manifeste declarantur. Panormi. 1714.*

157. *Ius nullum Pontificis Maximi in Regno Neapolitano. Dissertatio hist. iuridica. 1714.*

CLIV. *Votum sex in S. Theologia Magistrorum, (Ord. Praed.) quo discutiuntur causae, rationes ac momenta, quibus nonnulli Siculos ab obligatione servandi Interdictum, auctoritate Sedis Apost. in Sicilia latum, liberos asserunt. Coloniae Ubiorum. 1714. Defenditur vis Interdicti per Clementem XI. Papam editi. Scripto huic oppositum fuit:*

158. *Responsum septem Theologorum et Canonistarum ad votum Coloniae impressum sub titulo: 'Votum sex in S. Theol. Magistrorum etc. quo iustitiam metus sui adversus censuras a Pontifice inflictas defenderunt, easque iniquitatis et nullitatis arguerunt libere. Panormi. 1714. Sed penitus protrivit Responsum isthoc:*

CLV. *Ioan. Bortonus de ecclesiastici Interdicti sententia nec ullum ob metum violanda, nec subiectorum iudicio ex-*

pendenda, ex occasione Sicularum censurarum dissertatio. Romae. 1715.

CLVI. **Tedeschi** *Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia dal Pontificato di Urbano II. sino a Clemente XI.* Roma. 1715. Opus eruditum contra Monarchiam Siculam.

159. *Manifesto de Regno di Sicilia fidelissimo al suo Re Filippo V. et alla S. Sede Apostolica, a tutto il mondo cristiano.* 1715.

160. *Protesta fatta da Don Giuseppe Molines nel' Real nome di S. Maesta Cattolica sopra la bolla — abolendo et annullando il Tribunale della Monarchia del Regno di Sicilia e sua apost. Legazia: e sopra il Breve — condannando l'appellazione e Protesta, che fece il Procurator Fiscale di quel Regno.* 1715.

CLVII. *Ill. ac Rev. Auditoris Generalis R. Camerae Apost. literae monitoriae contra compulsores et violatores immunitatis, iurisdictionis et libertatis eccl. in civitatibus Panormi et Messaniae, nec non in civitatibus et dioecesibus Catan. Agrig. et Lipariensi, ac ecclesiastici interdicti, cui praefatae civitates et dioeceses subiectae reperiuntur, et praesertim contra Laicos dictarum civitatum et locorum.* Romae. 9. Dec. 1715.

161. *Arrest de la Cour de Parlement, qui ordonne la suppression de feuilles imprimées a Rome sous le titre: Ill. ac R. etc.* Paris. 1716. Prohibitio praecedentis opusculi.

162. **Dupin** *Defense de la Monarchie de Sicilie contre les Entreprises de la Cour de Rome.* Amsterdam. 1716. Potissimum adversus *Baronium* dimicat, qui authentiam praetensae bullae Urbani II. impugnabat.

163. **Mariani a Falce** *pro Monarchia Sicula patrocini-um, in Constitutionem Clementis XI. eam abolentis.* Coloniae. 1716. Fusa disquisitio pro Sicula Monarchia adversus Pontificiam Constitutionem.

1720.

164. **Petrus Iannonius** (*Giannone*) *Istoria civile del Regno di Napoli. Libri 40,* Napoli. 1723. Opus odio in Clerum et cumprimis Romanam Sedem plenum, nimioque ardore iura Regaliae pro Regibus Siciliae contra Curiam Romanam defendens. Eodem anno per decretum 1. Iulii editum, libris vetitis ac

proscriptis annumeratum fuit, tamquam continens doctrinas et propositiones — seditiosas, — iniuriosas S. Sedi Ap. et schismaticas etc. Pluribus libris oppugnatus fuit auctor.

CLVIII. Eusebii Philopatri (*Ios. Sanfelicius* S. I.) *Riflessioni morali e theologiche sopra l' Istoria Civile del Regno di Napoli, composta da ,P. Giannone'; esposte al pubblico in piu lettere familiari di due amici.* Colonia (Roma). 1728. Respondit Iannonius:

165. **Giannone** professione di fede scritta al ,P. Giuseppe Sanfelice' per la cui santita e fervorato zelo e calde esortazioni si e il medesimo convertito a quella credenza ch' egli inculca nelle sue *Riflessioni morali e teologiche*, co' dubbi propostigli intorno alla sua *Morale*. 1729. Surrexit et alter Iannonii adversarius:

CLIX. Sebast. Pauli Chier. *Reg. annotazioni critiche sopra il nono libro del Tomo II della Storia Civile.* 1730. Huic quoque respondit Iannonius:

166. **Giannone** risposta alle annotazioni critiche. 1731. Sed tandem a. 1738. ut fuse refert ,Natalis Alexander in Suppl. Hist. Eccl. Bassani. 1778. t. 2., errores retractavit.

167. *Pragmatica iuxta literas Suae Maiestatis pro observantia Bullarum Apostolicarum in vim concordiae circa usum iurisdictionis ecclesiasticae Tribunalis Apostolicae Legationis nuncupatae ,Regiae Monarchiae' huius Siciliae Regni.* Panormi. 1729. Post restitutam per Benedictum XIII. sic dictam ,*Monarchiam Siculam'* vulgata est *Pragmatica isthaec* constitutio.

168. **Schelhorn** *index scriptorum amoebaeorum, controversiam de Monarchia Siciliae Papam inter et Siciliae Reges nostro hoc seculo agitatam concernentium.* Inest ,*Amoenitatibus Literariis* T. X. Francofurti et Lipsiae. 1729.

CLX. *Rappresentanza fatta a Sua Maiesta Cesarea e Cattolica dal Signor Cardinal ,d' Althann' Vice-Re di Napoli sopra la moderna pretensione del Regio Collaterale di volere esaminare e dare il ,Regio Exequatur' ad ogni genere di Bolle, e Lettere della Sede Apostolica, exiandio a tutti i Decreti delle S. Congregazioni, e Statuti ancora Sinodali de' Prelati.* 1729. Energica contra *Placetum Regium* in Regno Neapolitano praetensum protestatio.

1730.

169. *Defense de Don Carlos et de la Monarchia de Sicile contre les Entreprises de la Cour de Rome.* Amsterdam. 1736. Nova editio operis Dupiniani.

CLXI. **Mich. Scavo** Panormitanus, *dissertatio de subiectione Siciliae Patriarchae Romano.* Panormi. 1737.

CLXII. *Libertas AEppatus Beneventani, et AEppatum Eppatum, inferiorumque Regni Neapolitani beneficiorum vindicata.* 1738.

170. **Ph. Baratier** *Defense de la Monarchia Sicilienne.* Halle. 1738.

1740.

171. **Ludewig** *warum unter allen Katholischen der König in Sicilien allein Pabst in seinem Lande sey? — Das erläuterte Patronatsrecht, die geistliche Gewalt eines Königs in Sicilien.* 1743. Continentur ambae disquisitiones in opusculo auctoris: „Gelehrte Anzeigen.“

CLXIII. **Ioannes de Ioanne** *dissertationes selectae in primam partem codicis diplomatici Siciliae. 1. De primaria institutione Ecclesiae Siculae. 2. De eccl. politia Siciliae per 10 priora secula. 5. De antiquo patrimonio Eccl. Romanae in Sicilia etc.* Panormi. 1743.

CLXIV. **Ioan. Ant. Bianchi** O. Min. *della potesta, e della politia della Chiesa: trattati due contro le nuove opinioni di „Pietro Giannone“; dedicati al Principe degli Apostoli.* Roma. 1745. ss.

1750.

CLXV. **Ioann. Andr. Tria** AEppus Tyri, *osservazioni critiche intorno alla Polizia della chiesa, che si legge da' suoi primi tempi sino al presente ne' quattro tomi della Storia Civile del Regno di Napoli scritta da „P. Giannone.“* Roma. 1752.

172. *Anecdotes ecclesiastiques contenant la Police et la Discipline de l' Eglise Chretienne jusque' au siecle XI. touchant le temporal des Eveques de Rome tirées de l' Histoire de „Giannone.“* Amsterd. 1753.

1760.

173. **Mansi** *Fundamenta Regis (Siciliae) Ferdinandi, excusantis se cum Rege Franciae, quare non teneatur solvere censum Ecclesiae. Est appendix ad Tom. I. Miscellaneorum Steph. Baluzii. Lucae. 1761.*

174. **M. Vecchiani** *Regalia piena de' re di Sicilia in tutte le Chiese vacanti del reame, ossia dissert che dimostra competere a Re di Sicilia, una colla percezione de' frutti, la collazione de' benefizi in sede vacante. Napoli. 1766.*

1770.

175. *Collezione di Scritture di Regia Giurisdizione Napoletana. 1770. ss. Collectio operum ac scriptorum pro auctoritate Regia in rebus cum sacris tum profanis per 38 volumnia diffusa.*

176. **Fr. Abramo** *Ampliacione del regio patronato sopra i benefizi eccl. di Sicilia. 1770.*

CLXVI. *Prüfung des Patronatsrechts des Königs beider Sicilien über alle Neapolitanische Kirchen, die mit königlichen Lehenstücken und Gütern begabt sind. 1773. In „Le Bret Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchengeschichte. 1773. III. 111.“ Est versio ex Italico: **Cimaglia** *esame dell diritto di padronato del Re sopra tutte le chiese del Regno di Napoli dotate di feudi o di beni reali. 1771.**

177. **I. Andr. Serraus** *epistola ad Dominicum Alfenum Varium, qua asseritur a Rogerio Rege Siciliae latam fuisse constitutionem de rebns Ecclesiae non alienandis. 1774.*

178. **Dom. Alfenus Varius** *epistola ad I. A. Serrauum Theologum, in qua probatur, in Regno Siciliae vigentem constitutionem de rebus Ecclesiae non alienandis non a Regibus Normannis, sed a Byzantinis Imperatoribus latam fuisse. Neapoli. 1774.*

179. **Walch** *Betrachtungen über die neuesten kirchlichen Jurisdictional-Streitigkeiten im Kön. Neapel. 1775. In: „Neueste Religionsgeschichte. V. Lemgo. 1775. p. 1.“ Enarratur historia controversiarum sexagesimis et subsequis seculi annis in regno Neapolitano ferventium occasionem rursus praebente sic dicta Monarchia Sicula. Ea occasione prodire nonnulla scripta pro favore istius monarchiae:*

180. **Marc. Ferro** *del danno avvenuto alla Religione et allo Stato per le ricchezze e numero de' Regolari.*

181. *Abusi della giurisdizione ecclesiastica: specialmente nel Regno di Napoli. Liber vehemens contra Sedem Romanam, et Regi summum circa res etiam sacras tribuens imperium.*

182. *Ragionamento intorno alle regole della Cancelleria Apostolica, che contengono le riserve beneficiarie.*

183. *Riflessioni canoniche e morali per convertire i benefici padronati in Commende dal legittimo Gran Maestro del Sacro Imperial Ordine Costantiniano di S. Giorgio per il buon lume de' Cavalieri dell' Ordine stesso.*

184. *Memoria circa le reintegrazioni del regio Padronato sulla Cathedrale Chiesa di Lucera per le controversie, che si agitano tra gli otto Canonici Chierici e la rimanente parte di quel Real Capitolo nella Rev. Curia del Capellano maggiore coll' intervento ed assistenza dell' avvocato della Real Corona.*

185. *Memoria per l' Avvocato Fiscale della regia Camera delle Sommarie nella causa, che ha nella real Camera coll' Ordinario di Montevergine.*

186. **Joan. Attardi** *Difesa del regio collativo diritto di tutti i Canonici e benefici in Sicilia in tempo delle sedi vacanti. Napoli. 1777.*

CLXVII. **Borgia** *dissertazione dell' naturale dominio consegnito da S. Leone IX. nella Citta di Benevento. 1779.*

1780.

187. **Eppi Potentini** *causa. Quum a 1782. ad vacantem Ecclesiam Potentinam Rex Siciliae ac Neapolis Andream Serrao designasset, Sedes Apostolica autem nominationem hanc ob adserta nonnulla designati minus recta confirmare detrectasset: res in ephemeridibus publicis pertractabatur; e quibus nominatim Viennenses pagellae Wienerische Kirchenzeitung 1784 p. 29. ss. asserta viri pro Eppatu destinati emollire, partesve eius contra Curiam Romanam tueri nitebantur. Acta recusationis Romanae in ipsis Monumentis de Primatu exhibuimus.*

188. **Mich. Vecchioni** *del preteso dominio diretto della S. Sede in ragion feudale sul reame di Napoli. Napoli. 1784.*

189. **Cestari** *Esame della pretesa donazione fatta da S. Arrigo I. alla S. Sede.* Napoli. 1785. *Negat dominium S. Sedis in Siciliam. Adversus auctorem hunc scripsit:*

CLXVIII. **Borgia** *breve istoria del Dominio temporale della Sede Apostolica nelle due Sicilie.* Roma. 1788. Editio 2. a. 1789. Opus admodum eruditum pro ostendendo pervetusto iure S. Sedis in Siciliam, cui praemittitur docta dissertatio de eo, quam necessarium ac perutile sit S. Sedi temporale dominium in genere. Opus Stephani Borgia 23 Scriptores, potissimum Sæculi impugnarunt. Ex iis notari possunt:

190. **M. Vecchioni** *del preteso Dominio della Sede in Ragion feudale sul Reame di Napoli, e de vantati diretti della Camera Apost. di esigerne il censo, e di esigerlo con istabilite solennita.* Napoli. 1788. Est nova et auctior editio libri iam a. 1784. vulgati.

191. Idem, *della pretesa temporalita della Sede Apost. nelle due Sicilie, o sia Risposta allo Scrittore Romano.* Napoli. 1789.

192. Idem, *Risposta alla opera: Breve Istoria etc. con la dissertazione responsiva a quella premessa dal detto auctore sul vantaggio, che arrecano alla cristiana repubblica la temporalita della Chiesa Romana.* Napoli. 1789.

193. *Wienerische Kirchenzeitung.* 1788. p. 765. pluribus argumentis impugnat ius S. Sedis in regnum Neapolitanum.

194. *Riflessioni sull' Allocuzione del Papa Pio VI pronunziata la Vigilia di S. Pietro, 1788, e sulla Protesta del Fiscale Generale.* 1788. Contra protestationem Summi Pontificis de non soluto censu.

195. *Memoria su la China.* 1788. Eiusdem cum priore argumenti.

196. *Lettera di un Amico di Napoli ad un Amico di Roma su la pretesa China.* 1788. Idem contra censum Neapolitanum.

197. **Onofrio Ardizzone**, *la Chiesa Romana non ha mai avuto dritto sul temporale della Sicilia.* 1789.

198. *Analisi critica dell' opera di M. Borgia.* Napoli. 1789.

CLXIX. **Alfonso Muzzarelli** *dominio temporale del Papa.*

Con prefazione e note di G. G. N. Prete della Badia di San Rufillo. 1789. Refutat Scriptores Siculos.

CLXX. Franc. Bonanno *sull' origine dell' apostolica Legazia in Sicilia. Catania. 1789.*

De consecratione Praesulum. Octuagesimis annis Seculi XVIII plura vulgata fuere scripta pro eo: ut ius consecrandi Eppos a Rege nominatos Papae eriperetur, et Aëppis tribueretur. Cuiusmodi scripta ex occasione controversiarum de sic dicta Monarchia Sicula inter Aulam Neapolitanam et S. Sedem Ap. vertentium enata sunt:

199. *Il Lamento delle Vedove. 1788.*

200. **Abb. Gennaro Cestari** *lo spirito della giurisdizione ecclesiastica sull' ordinazione de' Vescovi. 1788. Auctor nititur demonstrare, Praesulum consecrationes olim independenter a Papa peractas fuisse.*

201. *I Vescovi consacrati indipendentemente da Roma. 1788.*

202. *Ragionamento dell' autorita degli Arcivescovi del Regno di Napoli di consacrare i Vescovi. 1788. Libellus praesens, Neapoli vulgatus, et, ut fama ferebat, Eppum habens auctorem, systematice pertractat propositam sibi quaestionem, ac satagit ostendere, Romanum quidem Pontificem, multis seculis unicum et solum regni Neapolitani Metropolitam, potestatem confirmandi et consecrandi Eppos exclusive exercuisse: ad casum tamen tergiversationis, ius fore Metropolitae Regni ad actum consecrationis procedendi.*

CLXXI. Cuccagni *diritto del Papa di consacrare i Vescovi del Regno di Napoli. Roma. 1788. Contra disquisitiones, quae magno numero Neapoli vulgatae fuere.*

203. *Discorso istorico-politico dell' origine, del progresso, e della decadenza del potere de' Chierici su le signorie temporali, con un ristretto dell' istoria delle due Sicilie. Filadelfia. 1788. Opus quidem non stricte de iure consecrandi Eppos tractans, ast tempore ferventis in Sicilia controversiae evulgatum, ac proinde huc spectans. Decreto Indicis a. 1789. prohibitus est liber, tamquam, continens propositiones falsas, — in utramque Potestatem seditiosas, praesertim vero Ecclesiasticae eversivas,*

Sedi Ap. ac Summis Pontificibus, universo clero et toti Ecclesiae summopere iniurias, iurisdictionis, libertatis, immunitatis eccl. et unitatis Ecclesiae, atque Primatus R. P. destructivas etc. Excepit librum hunc anno sequenti alter similis argumenti :

204. *Riflessioni sul discorso istorico-politico etc. Dialogo del Sig. Censorini Italiano col Sig. Ramour Francese.* Filadelfia. 1789. Hic quoque liber decreto S. Congr. Indicis a. 1794. iisdem sub censuris, ac prior, proscriptus fuit.

205. *Darstellung der Beweisgründe, dass die Erzbischöfe des Königreichs Neapels berechtigt sind, die Bischöfe einzuwieihen.* 1789. Est versio ex italico supra memorato, et in pagellis literariis : ,Oberdeutsche allg. Lit. Zeitung. Salzburg. 1790. II. 1009. recensito.

CLXXII. **Ioan. Vinc. Bolgeni** S. I. L' *Episcopato ossia la Podesta di governare la Chiesa. Dissertazione divisa in due Parti.* 1789. Priore parte agit de Eppatu, posteriore de iure R. P. consecrandi Eppos contra duos tractatus Neapolitanos huius argumenti, quippe Abbatis Cestari, et Eppi anonymi, superius citatos.

206. *Della Monarchia universale dei Papi, Regnum meum non est de hoc mundo.* Ioan. 18. *Discorso umiliato alla Maestà di Ferdinando IV. per la Dio grazia Re delle due Sicilie, et a tutti gli Sovrani del Mondo Christiano.* 1789. Occasionem huic scripto dedit allocutio Pii VI. de denegato per Siciliam censu annuo S. Sedi debito.

1790.

207. **Planck** *neuere Streitigkeiten des Römischen Stuhls mit dem Neapolitanischen Hofe.* 1790. **Neueste Religionsgeschichte.** II. Lemgo. 1790. p. 1. Enarrat : historiam denegati ex parte Siciliae annui census, quem antea Regnum hoc Sedi Apostolicae pendere consueverat.

CLXXIII. **I. Aug. Hier. Thalwitzer** *de obligatione utriusque Siciliae Regis, tributum annuum ex nexu clientelari regni Neapolitani cum Ecclesia Romana Pontifici Romano more solito ulterius praestandi dissertatio.* Vitebergae. 1790. Auctor licet protestans defendit ius Ecclesiae Romanae exigendi census.

CLXXIV. **Steph. Borgia** *Difesa del Dominio temporale della Sede Apost. nelle due Sicilie, in Risposta alle Scritture*

publicate in contrario. Roma. 1791. Tuetur opus suum anni 1788 contra Neapolitanos scriptores.

208. **Giovenazzi** *saggio della buona fede, e del criterio dell' Ex-Gesuita ,Bolgeni' autore d' un libro sull' Episcopato, esposto in una lettera da un antico confratello.* Firenze. 1791. Impetit librum Bolgenii: sed cum iura Eppatus ita extolleret, ut ipsi Primatui praeiudicet, continuo respondit suo adversario:

CLXXV. **Bolgeni** *analisi e difesa del libro intitolato: l' Episcopato, fatte dall' autore del medesimo libro.* Roma. 1791.

CLXXVI. **Zaccaria S. I.** *il discorso di un Anonimo della Monarchia universale de' Papi, — trattato in un Saggio dell' Eresie, impietà ed altre brutalità ammontichiate in tale discorso.* Roma. 1791.

CLXXVII. **Soldati O. Praed.** *Parere teologico sul libro intitolato: La Monarchia universale de' Papi.* Napoli. 1791.

209. **Pietro Perrelli** *Storia ed apologia dell' apostolica Legazia, scritta d' ordine del re Carlo III. Divisa in IV libri.* 1791.

210. **Donato Tommasi** *sulla nullità delle alienazioni de' beni delle Chiese, delle badie e dei benefici di regio padronato, mancanti di regio assenso.* Palermo. 1791.

211. **Stef. di Chiara** *Preminenze della corona sopra la chiesa di S. Maria di Troina, per servire di schiarimento alle sovrane iurisdizioni sopra tutte le chiese o capelle regie di Sicilia.* Napoli. 1791.

CLXXVIII. *Confutazione degli errori e calunnie contro la Chiesa e la Sovranità, sparse in due libelli intitolati: l' uno: „Discorso istorico-politico etc.“ l' altro: „Riflessioni etc.“* 1794. Solida refutatio libellorum Neapolitanorum contra auctoritatem Papae 1788. et 1789. elucubrationum, et a nobis iam memoratorum.

212. *Geschichte der Entstehung, des Wachstums und der Abnahme der Päpstlichen Universalmonarchie, allen christlichen Souveränen zugeeignet. Aus dem Italienischen übersetzt, und mit historischen Anmerkungen begleitet von einem deutschen Gelehrten.* Frankfurt. 1795. Versio operis italici paulo ante relati.

CLXXIX. **Zaccaria S. I.** *specimen historiae confirmationum Pontificalium in iure regio, quas investituras vocant, in Sicilia et Regno Neapolitano.* 1795.

CLXXX. **Zaccaria S. I.** *dissertazione o sia confutazione di un libro stampato in Napoli 1789, il cui titolo è Discorso di un Anonimo sulla Monarchia universale de' Papi.* 1796. Est nova editio opusculi superius (1791) laudati, inserta collectioni: „Raccolta di dissertazioni di Storia Eccles. Roma. 1792—1797. Tom. XIX. p. 240.“

Sec. XIX.

Literatura Seculi istius de patrimonio Ecclesiae Romanae est longe amplissima. Nam perturbationes, quae initio Seculi, et deinceps ex parte Gallorum excitatae, porro a. 1831 in ipsis ditionibus Pontificiis exortae, et anno 1848 et 1849 maiore impetu renovatae, demum anno 1858 et sequentibus tam in iisdem ditionibus quam ex parte Regis Sardiniae in viscera sacri Ecclesiae patrimonii vehementius saeviebant, magnaque ditionum parte idem sacrum patrimonium spoliarunt, in orbe etiam literario magna provocarunt certamina, copiamque scriptorum produxerunt. Opportunissime exhibebitur universa haec literatura ordine chronologico, exhibitis nempe de anno in annum operibus ex utraque parte luce donatis.

I. Ab a. 1800—1830.

1800.

213. **Meyer Pius der VI und sein Pontificat: eine historische und philosophische Schilderung.** *Aus dem Französischen „Bourgoing's“.* Mit Anmerkungen des Übersetzers und einem Nachtrage aus ital. und franz. Handschriften. Hamburg. 1800. Liber praesens (cuius originale in Liter. Sec. 18 de Primatu recensuimus) multa continet, quae perturbationes in Statu Pontificio a Gallis excitatas et captivitate Pii VI finitas concernunt, ideo in Literatura de ditione temporali S. Sedis praetermitti haud potest.

214. **Agost. Forno** *Storia dell' Apostolica Legazione annessa alla Corona di Sicilia, che va sotto il volgar nome di Regia Monarchia.* Palermo. 1800. 2. vol.

CLXXXI. **Blanchard** *Precis historique de la vie et du Pontificat de Pie VI.* London. 1800. Contra auctorem operis primo loco citati defendit Pium VI.

1808.

CLXXXII. *Correspondenz zwischen dem römischen und französisch-kaiserlichen Hofe.* Germanien. 1808. Est series protestationum et contradictionum Sedis Apostolicae sub Pio VII adversus attentata Gallorum contra ditiones pontificias. Editio germanica ex originalibus gall. et ital. concinnata.

CLXXXIII. *Benahmen Pius VII gegen die Forderungen Napoleons.* 1808.

1809.

CLXXXIV. *Bulla excommunicationis adversus invasores ditionum Ecclesiae Romanae.* Romae. 1809. Eam inter Monumenta vulgavimus. Opposuit illi :

215. **Napoleon** *circulares literae ad Eppos Galliae ex statione militari ‚Znaim‘ in Moravia dimissae* 13. Iul. 1809.

1810.

216. *Tableau historique de la Politique de la Cour de Rome, depuis l'origine de sa puissance temporelle iusqu' a nos jours.* Paris. 1810.

217. **Stäudlin** *de Corona Papali.* Gottingae. 1810. Programma academicum contra ditionem temporalem.

CLXXXV. **Batz** *historische Bemerkungen über das am 17 Febr. 1810 zu Paris angenommene Senatuskonsult, die Vereinigung der römischen Staaten mit dem französischen Kaiserreiche betreffend.* *Theologische Zeitschrift.* Bamberg und Würzburg. 1810. II. 232. 282.

CLXXXVI. *Über das geistliche und weltliche Benahmen des Pabstes.* München. 1810.

CLXXXVII. **Ioh. v. Müller** *Histoire de l'etablissement de la domination temporelle du Souverain Pontife.* Dissertatio continetur in operibus auctoris percelebris Tubingae 1810 editis.

CLXXXVIII. **Muzzarelli S. I.** *della civile giurisdizione del governo temporale esercitato dal Romano Pontefice.* Roma. 1810.

1811.

218. **Daunou** *Essai historique sur la puissance temporelle des Papes, sur l'abus qu'ils ont fait de leur ministere spirituel, et sur les guerres qu'ils ont declarées aux souverains, specialement e ceux qui avoient la preponderance en Italie.* Paris. 1811. Tertia editio operis, quod iussu Napoleonis adversus ditionem temporalem concinnatum est. — Censura operis in: *Ami de la Religion.* Paris. 1819. t. 18. p. 1. 193. 369.

1813.

219. **Koch** *historisches Gemälde der Politik des römischen Hofes, seit dem Ursprunge seiner weltlichen Macht bis auf unsere Zeiten. Aus dem Französ.* Frankfurt. 1813.

220. **Ioan. Rocchetti** *origine e dettaglio de' donativi in Sicilia, con un elenco delle sue leggi politiche precedenti al 1812.* Palermo. 1813. Pro iuribus Monarchiae Siculae.

221. **Stef. di Chiara** *Memoria per la consecrazione dei Vescovi di Sicilia da tenersi presente nelle attuali circostanze, che rendono pericoloso, e difficile l'accesso al Sommo Pontefice.* Palermo. 1813. Praesens liber vindicare nititur ius consecrandi Episcopos Siciliae pro ipsis Siciliae Praesulibus, fundamento eo, quod accessus ad S. Sedem sit difficilis. Pertinet liber (in Indicem prohibitorum relatus) ad classem illorum, qui iura sic dictae Monarchiae Siculae Sec. XVIII propugnabant, quorumve memoriam iam fecimus.

CLXXXIX. **Benahmen Sr. päpstl. Heiligkeit Pius VII gegen die Forderungen, Eingriffe, und Gewaltthätigkeiten Napoleons Kaisers der Franzosen und Königs von Italien im J. 1808, nebst Darstellung der Behandlung des heil. Vaters bei seiner Wegführung von Savona nach Fontainebleau und Schilderung seines dortigen Aufenthalts.** 1813.

1814.

Magnam partem scriptorum anni 1814 constituunt ea, quae de Pii VII captivitate Gallica historice referunt. Huc spectant cumprimis sequentia:

CXC. *Correspondance authentique de la Cour de Rome avec la France, depuis l' invasion de l' Etat Romain jusqu' a l' Enlèvement du Souverain Pontife, suivie des pieces officielles, touchant l' invasion de Rome par les Francais etc.* Paris. 1814.

CXCI. *Lemierre d' Argy Relation authentique de l' assaut donné le 6 Juillet 1809 au Palais Quirinal et de l' enlèvement du Souverain Pontife le Pape Pie VII par les Generaux Miollis et Radet, suivie du Journal circonstancié du Voyage de S. S. de Rome en France et de son retour a Savone.* Paris. 1814.

CXCII. *Alphonse de Beauchamp Histoire des malheurs et de la captivité de Pie VII sous le regne de Napoleon Buonaparte, précédée et suivie du tableau des principaux evenemens de la vie du Souverain Pontife depuis sa naissance jusqu' a sa rentrée a Rome en 1814. avec les pieces iustificatives.* Paris. 1814.

CXCIII. *Schöll Recueil des pieces officielles destinées a detromper les Francois sur les evenemens, qui se sont passés depuis quelques années.* Paris. 1814.

CXCIV. *Pieces historiques relatives a Pie VII Souverain Pontife.* Paris. 1814.

CXCV. *Barral (AEppus Turonensis) Fragmens relatifs a l' histoire eccles. des premiers années du XIXe siècle.* Paris. 1814.

CXCVI. *Complement de la Correspondance de la Cour de Rome avec Bonaparte.* Paris. 1814.

CXCVII. *Wachler Pius VII in seinen öffentlichen Verhältnissen zu Napoleon 1808 und 1809. ,Theologische Nachrichten.* Marburg. 1814. p. 284.

CXCVIII. CXCIX. *Stäudlin Actenstücke, die Verhältnisse des Pabsts zu dem ehemaligen Kaiser der Franzosen betreffend. Item: Bericht über einige Ereignisse, die sich seit der Ankunft des Pabsts zu Fontainebleau bis zur Unterzeichnung des vorgeblichen Concordats zugetragen haben.* Utraque elu-

cubratio inest operi periodico: „Archiv für alte und neue Kirchengeschichte. Leipzig. 1814. II. B.“

CC. **I. Severin Vater Napoleon Bonaparte der Weltgebieter, und die Päpste des Mittelalters. Historische Parallelen** Leipzig. 1814. Tametsi Protestans, summis celebrat laudibus invictam Pii VII constantiam, qua postulatis tyranni restitit.

CCI. *Authentische Korrespondenz des Römischen Hofes mit der französ. Regierung seit dem Einfall in den römischen Staat bis zur gewaltsamen Abführung des Pabsts. Aus dem Ital. Franz. und Lat. übersetzt.* Tübing. 1814.

CCII. *Wahrhafte Geschichte der Entführung Pius VII aus Rom am 6 Juli 1809. mit dem wichtigsten darauf Bezug habenden Aktenstücken.* Rom. 1814.

CCIII. *Benekmen Pius VII gegen die Forderungen, Eingriffe, und Gewaltthätigkeiten Napoleons im J. 1808, nebst der Darstellung der Begebenheiten, welche sich mit dem heil. Vater seit der Wegführung von Rom bis zum Wiedereinzuge zugegetragen haben.* München. 1814.

CCIV. **Muth Gedächtnissfeier der Befreiung Pius VII aus der Gefangenschaft zu Fontainebleau und seine Rückkehr in seine Staaten.** Erfurt. 1814. Auctor Protestans pro Pio VII Papa!

CCV. *Die Leiden Pius VII und seine Befreiung aus der französischen Gewalt. Aus authentischen Quellen geschöpft.* Pressburg. 1814.

CCVI. *Aktenstücke die Misshandlung und Gefangenschaft Pius VII betreffend.* Strassburg und Paris. 1814.

De consecratione Epporum Siciliae et sic dicta *Monarchia Sicula* sequentia prodire scripta:

CCVII. **Grasso Lettera amichevole in risposta ad alcuni dubbi su detta Memoria.** Palermo. 1814. Refutat auctorem Memorialis supra (1813) citati.

222. **Greg. Liardo Lettera ad un amico in Catania sull'ordinazione de' Vescovi.** Caltagirone. 1814. Pro Monarchia.

CCVIII. *Breve dichiarazione d'alcune proposizioni contenute in detta lettera.* Sirac. 1814. Pro iuribus R. Pont.

1815.

CCIX. **Muzzarelli** *dominium temporale Papae*. Est opusculum VI operis maioris: „Bonus usus Logicae in materia Religionis“, quod ex italico latinum fecit **Georgius Szeldmayer** Praepos. Maior Cassoviensis. Cassoviae. 1815.

CCX. **Storia di Pontificato di Pio VII gloriosamente regnante dal di sua esaltazione fina al faustissimo di lui ritorno alla sua S. Sede 1814**. Opera corredato di documenti dell Istoria di tempo, carte diplomatiche, *Manifesti, Brevi, Lettere, Note ministeriale*. Venezia. 1815.

CCXI. **Coppi** *Roma destinata dalla Divina Provvidenza per la liberta dei Papi*. Roma. 1815.

CCXII. **Saggio sul Governo temporale del Papa. Con note di C. Antici**. Roma. 1815.

1816.

CCXIII. **Muzzarelli** *della civile giurisdizione ed influenza nel governo temporale esercitata dai Romani Pontefici, incominciando dall' imperio di Costantino fino alla donazione di Pipino Re di Franchi*. Roma. 1816. Opus posthumum.

CCXIV. **Friderike Brun** *Briefe aus Rom geschrieben in den Jahren 1808—1810 über die Verfolgung, Gefangenschaft und Entführung des Pabstes Pius VII*. Dresden. 1816.

CCXV. **Dewora** *Briefe und Gespräche veranlasst durch die Entführung und Gefangenschaft des heil. Vaters Pius VII von Rom nach Savona im Juli und August 1809*. Hadamar. 1816.

CCXVI. **Pietro de Joux** *Lettere sull' Italia considerata sotto il rapporto della Religione*, 1816. Potissimum de patrimonio S. Petri disserit.

CCXVII. *Constitution donnée de sa propre volonté par S. S. le Pape Pie VII aux Etats Romains le VI Juillet*. 1816. Paris. 1816.

1818.

223. **Daunou** *Essai historique sur la puissance temporelle des Papes etc*. Paris. 1818. Editio nova libri, iam in liter. a. 1811. citati.

CCXVIII. **Garinet** *puissance temporelle des Papes*. Paris. 1818.

1819.

CCXIX. **Schöll** *Precis des contestations qui ont eu lieu entre le S. Siege et Napoleon Buonaparte, accompagné d' un grand nombre de pieces officielles*. Paris. 1819. — *Rec. Ami de la Religion*. Paris. 1819. t. XIX. 353. XXI. 1. 123.

1820. 1821.

CCXX. **Wolf** *nothwendige Rüge eines Lügen- und Lasterartikels gegen die kath. Kirche und ihr ehrwürdiges Oberhaupt Pius VII in der Neckarzeitung. „Der Katholik*. Mainz. 1821. I. 146. 'Articulus praesens refutat errores ac calumnias dictarum ephemeridum de relatione Pii VII ad Napoleonem.

224. **Sack** *de patrimoniis Ecclesiae Romanae circa finem Sec. VI*. In opere: 'Commentationes, quae ad theologiam historicam pertinent, tres. Bonnae. 1821.'

1822.

225. **M. Llorente** (apostata sacerdos) *Portrait politique des Papes considerés comme Princes temporels et comme Chefs de l' Eglise*. 1822. Censura in: *Ami de la Rel.* 1823. XXXV. 241.

226. *Specchio del governo di Roma*. 1822.

CCXXI. **Marinò Marini** *nuove esame dell' autenticità dei diplomi sul dominio temporale dei Romani Pontefici*. Roma. 1822.

1823.

227. **Llorente** *die Päpste als Fürsten eines Staates und Oberhäupter der Kirche. Von der Begründung des heil. Stuhles an bis 1822. Aus dem Französischen. Mit einigen Anmerkungen*. Leipzig. 1823.

CCXXII. **Gaudet** *Esquisses historiques et politiques sur le Pape Pius VII.* Paris. 1823.

CCXXIII. *Vie politique et privée de Pie VII.* Paris. 1823.

1824.

228. **E. Münch** *über die Schenkung Constantins. Beitrag zur Literatur und Kritik.* Freiburg. 1824.

229. *Division da los Dominios del Papa. Traducion libre del Folleto titulado: Il Papa in Camiscia.* 1824.

1825—1829.

CCXXIV. **Haller** *sur les Lettres sur l' Italie par ,De Ioux.‘* **Memorial Catholique.** Paris. 1825. Dec.‘ Reflexiones de patrimonio S. Petri. Librum, ad quem reflexiones hae se referunt, in Liter. a. 1816. citavimus.

CCXXV. *Vom Streite der Kirche. Eine Schrift an den christlichen Adel.* Leipzig 1827. Auctor protestanticus quemadmodum unitatem in Ecclesia Catholica in Romano Pontifice qua Capite Ecclesiae fundari scribit, ita de patrimonio Petri pronunciat: ‚Das Erbe Petri ist nicht schlechter, ist geschichtlich besser und älter begründet, als jede andere fürstliche Rechtsmässigkeit.‘

CCXXVI. **Barth. Pacca** Card. *Memorie del Ministero, dei due viaggi in Francia, e delle prigionia nel forte di S. Carlo di Fenestrelle.* Roma. 1829. Multa continentur in praeclaro hoc maxime momenti opere de ditione temporali S. Sedis, quam ceu singulare Divinae Providentiae argumentum exhibet pro eo, ut S. Sedes suam auctoritatem libere exercere valeat.

CCXXVII. **D' Affre** (subin AEppus Parisiensis) *Essai historique et critique sur la suprématie temporelle du Pape et de l' Eglise.* Paris. 1829. — Rec. *Ami de la Religion.* t. 60. p. 33. 81. 113.

CCXXVIII. *Delle cause italiane dell' evasione dell' Imperatore Napoleone dall' Elba.* Napoli. 1829. In libello hoc narratur, a. 1814 per XIV Italos, ex omnibus Italicis provinciis Genuae congregatos procusum fuisse systema de unitate Ita-

liae effectuanda, coronamque huius unius regni Napoleoni oblatam.

1830.

CCXXIX. Gosselin celebris propugnator temporalis ditionis Rom. Pontificis, primum super hoc argumento opus vulgavit lingua gallica: *Revue des ouvrages de Fenelon*. Paris. 1830. Opus hoc editioni quoque omnium operum Fenelonii subnexum, plures continet discussiones pro iure S. Sedis.

230. *L' Avenir*, et *L' Ére nouvelle*, magni nominis ephemerides in Gallia sub Revolutione anni 1830 natae, e principio suo de totali separatione Ecclesiae a Statu, velut necessariam deduxere consequentiam: ut ditio temporalis ab Ecclesia, signanter a Sede Apostolica, procul absit.

II. Ab a. 1831—1847.

1831.

Reolutio in ditionibus pontificiis erumpens, sequentia in lucem protulit opuscula:

231. *Assicurazioni sull' avvenire d' Italia* di D. V. Forli. 1831.

232. *Discorso intorno al governo costituzionale per istruzione di quelli che non sono versati nelle scienze politiche*. Bologna anno I della liberta.

233. *Lettera di un sacerdote dell' Emilia sugli avvenimenti politici dello Stato Pontificio nel Febrajo 1831*. Bologna. 1831.

234. *Bollettino di tutte le notificazioni, leggi, e decreti pubblicati dal governo provvisorio della citta e provincia di Bologna non che dal comitato militare*. Bologna. 1831.

235. *Note storico-politiche generali, e piu in particolare intorno alla Rivoluzione di alcune Provincie Centrali d' Italia accaduta al mese di Febbrajo del 1831*, di Gius. Gherardi d' Arezzo.

236. *Ma part aux evenements importants de l' Italie centrale en 1831, par le General Armandi.* Paris. 1831.

237. *Dialoghetti sulle materie correnti nell' a. 1831. La verita tutta, o niente.*

238. *Der Papst in den letzten Zügen.* ,Hesperus. Zeitschrift. 1831. Nr. 67.'

239. **I. Locherer** *Ursprung der weltlichen Herrschaft der Päpste.* ,Geschichte der chr. Relig. u. Kirche. VII. Thl. Ravensburg. 1831. p. 132.'

CCXXX. CCXXXI. *Discussio quaestionis de Statu Pontificio in Parlamento Gallico.* 1831. Iura Status Pontificii insigniter tuitus est Minister Cultus: cuius dictionis extractus continetur in: *Kath. Kirch. Zeitung. Aschaffenburg. 1831. Nr. 84.*

CCXXXII. *Theoremata Politicae Christianae.* Romae. 1831. Auctor Tom. I. part. 2. theor. 6. praeclare evolvit bona, quae ex temporali Rom. Pont. potestate in Ecclesiam et Civilem Rempublicam dimanant.

CCXXXIII. **Pacca** *Historische Denkwürdigkeiten über Pius VII vor und während seiner Gefangenhaltung in Rom, und bei seiner gewaltsamen Wegführung nach Frankreich, oder über das Ministerium, die beiden Reisen nach Frankreich und die Gefangenschaft auf der Festung von S. Carlo in Fenestrelle des Card. Pacca, von ihm selbst geschrieben. Ein wichtiger, grösstentheils unbekannter, mit Dokumenten belegter und zugleich berichtgender Beitrag zur neuern Kirchen- und Staaten-Geschichte. Aus dem Italienischen.* Augsburg. 1831.

CCXXXIV. **Comte de Tournon** Pair de France, Préfet de Rome de 1810 a. 1814, *Etudes statistiques sur Rome et la partie occidentale des etats Romains.* Paris. 1831. 3. vol. Peculiaribus extollit encomiis gubernium pontificium.

1832.

240. **Ranke** *Rom 1815—1823, Staatsverwaltung des Card. Consalvi.* ,Hist. politische Zeitschrift. I. Hamburg. 1832. p. 624.'

241. **Luigi Giampallari** *discorso sulle sacre insegne de' re di Sicilia*. Napoli. 1832. Pro Sicula Monarchia.

CCXXXV. *Ist es gut, dass der Papst ein eigenes Land hat?*, **Sion**. Die Stimme der Kirche in unserer Zeit. Augsburg. 1832. p. 143. Providentiae Divinae argumentum invenit in eo, quod Papa ditionem temporalem possideat.

CCXXXVI. **Ladisl. Vass** Prof. Univ. Pestiensis, *de Statu Pontificio* (az Egyházi Birodalomról). **Egyházi Folyóirat**. Pest. 1832. p. 27. Continuatur erudita dissertatio per sequentes fasciculos.

CCXXXVII. **Ruttenstock** *initia dominationis civilis Rom. Pontificum*. **Institutiones Historiae Eccl. N. T.** Viennae. 1832. II. 139.

CCXXXVIII. *Sulle riforme del governo. Una parola ai sudditi del Papa*. 1832.

1833.

242. **Gregoire Eppus** constitutionalis Blesensis, *Rom und seine Päpste. Wahre Geschichte des Pontificats*. Aus dem Französischen. Stuttgart. 1833. Reicit civile dominium Papae.

243. **Rüder** *die römische Inspiration in geistlichen Dingen scheint auch in weltlichen Regentenangelegenheiten auf den jetzigen Papst überzugehen*. **Der canonische Wächter**. Eine antijesuitische Zeitschrift von Alex. Müller. Mainz. 1833. Nr. 7.

244. *Warum wollen die Päpste keinen Alleinherrscher in Italien, und warum begünstigen die absoluten Mächte das Papstthum?* Ibid. Nr. 63.

CCXXXIX. *Ist die Frage über die weltliche Herrschaft des Papstes und ihre Erhaltung eine politische und europäische, oder auch eine katholische Frage?*, **Katholik**. Speyer. 1833. t. 49. p. 257.

CCXL. *Documenti relativi alle contestazioni insorte fra la Santa Sede ed il Governo Francese*. 1833. Pluribus voluminibus constans opus, recensensque acta publica sive documenta correspondentiarum S. Sedis cum Gubernio Gallico de Statu Pontificio.

1834.

245. **Ranke** *die Römischen Päpste, ihre Kirche und ihr Staat im XVI und XVII Jahrhunderte*. Berlin. 1834. — Rec. *Theologische Quartalschrift*. Tübingen. 1835. p. 118.

246. *Über die Besorgnisse hinsichtlich des Zustandes des Römischen Kirchenstaats seit 1830*. „**Freimüthige Blätter**“. Stuttgart. 1834. VI. 80.‘

CCXLI. **Carlo Fea** *il diritto sovrano della S. Sede sopra le valli di Comacchio e la Republica di S. Marino*. Roma. 1834.

1835.

CCXLII. *Über die weltlichen Besitzungen des Papstes*. Nach **Muzzarelli**. „**Sion**“. Augsb. 1835. Nr. 47—51.‘

CCXLIII. **Pacca** *historische Denkwürdigkeiten etc.* (1831). Ed. II, Augsb. 1835. 3. vol.

1836.

247. **Dieck** *donatio Constantini*. „**Ersch-Gruber** allg. Encyclop. I. Sect. 27. B. Leipzig. 1836. p. 19.‘

248. **Hald**, *donatio Caroli M. ex Codice Carolino illustrata*. Hanoviae. 1836.

1837.

249. **Nic. Malambri Zappala** *Cenno in risposta alle Osservazioni sulla storia della Monarchia Siciliana*. Messina. 1837. Pro Mon. Sic.

CCXLIV. *Über die weltliche Macht und Souveränität des heiligen Stuhles*. „**Kath. K. Z.** Aschaffenburg. 1837. Nr. 33.‘

CCXLV. **Artaud** *Geschichte des Papstes Pius VII. Aus dem Französischen*. Wien. 1837. Fuse describit historiam invasionis Gallorum in ditionem temporalem, documentaque necessaria adiicit.

1838.

250. Ranke *Histoire de la Papauté. Traduit de Allemand.* Paris. 1838. Versio operis germanici a. 1834. editi.

251. Simonde de Sismondi *Etudes sur les sciences sociales.* Paris. 1838. Contra potestatem temporalem S. Sedis.

CCXLVI. *Kirchenstaat. Stato della Chiesa.* Müller Lexikon des Kirchenrechts. Würzb. 1838. III. 438.

1839.

CCXLVII. Gosselin *Pouvoir du Pape sur les souverains au moyen age, ou Recherches historiques sur le droit public de cette époque, relativement à la déposition des princes.* Paris. 1839. Uberior deductio operis a. 1830 prima vice vulgati. Opus eruditum magnam excitavit attentionem. Recensitum est in pluribus doctis catholicis Galliae diariis, signanter: *Ami de la Religion.* t. 102. p. 419. — t. 103. p. 145. 257. 370. 387. — t. 105. p. 369. — *L' Université Catholique.* 1840. p. 230. — *Bulletin Catholique de Bibliographie.* 1840. p. 112. — *L' Union Catholique.* 1843. — *Bibliographie Catholique.* t. 3. p. 293. t. 4. p. 155. 168.

CCXLVIII. I. Palma Prof. Romanus, *de Romano Patriatu, quem Romani Pontifices Sec. S Galliarum Principibus contulerunt.* In: *Praelectionibus Hist. Eccl. Romae* 1839. II. 2. p. 59. Initia dominationis civilis R. P. paucis exponit, et ostendit: per collatum Principibus Patriatum nullum ius in ditiones S. Sedis iisdem attributum fuisse.

1840—1844.

252. Laudicina Cenni *sulle giurisdizione ecclesiastica della Monarchia de Sicilia.* Palermo. 1840. Pro Mon. Sic.

253. Soullier *Histoire de la révolution d' Avignon et du Comte Venaissin en 1789 et années suivantes.* Avignon. 1844.

CCXLIX. Baldassari *Geschichte der Wegführung und Gefangenschaft Pius VI. Aus dem Franz. übersetzt von Steck.* Tübingen. 1844.

CCL. **Sarti et Settelenis** Professores AGymn. Romani, *Appendix ad Ph. L. Dionysii opus de Vaticanis cryptis*. Romae. 1844. Argumentis evidentibus demonstrant authentiam donationis Mathildinae.

1845.

CCLI. **Gosselin** *Pouvoir du Pape au moyen age, ou Recherches historiques sur l' origine de la souverainete temporelle du S. Siege, — precedées d' une introduction sur les honneurs et prerogatives temporelles*. Paris. 1845. Nova et auctior editio. — *Rec. Ami de la Religion*. t. 125. p. 341.

CCLII. **Der Kirchenstaat**. ,**Peschke** Apologet. Breslau. 1845. VIII. Hft. p. 49.‘

CCLIII. **Der Kirchenstaat**. ,**Neue Sion**. Augsburg. 1845. p. 611.‘

CCLIV. *Die Neapolitanische China*. Ibid. p. 434. De iure dominii S. Sedis in Siciliam.

254. **Vito Giliberti** *Polizia ecclesiastica del Regno delle due Sicilie. Opera nella quale si espongono tutte le disposizioni in vigore emosse in materie eccles. della fondazione della Monarchia fino ai nostri tempi e che serve d' introduzione agli atti emanati dopo la pubblicazione del Concordato del 1818*. Napoli. 1845.

1846.

255. **Vinc. Crisafulli** *sulla apostolica Legazia*. Palermo. 1846. ss. Erat quasi quoddam diarium tribunalis Monarchiae Siciliae, plurimis constans articulis pro tuendis eiusdem iuribus.

256. **Giac. Giordano** *sull' ammessibilita dell' appello e sulla competenza del R. Giudice dell' Apostolica Legazia, per servire di massima negl' interessi de' reali dritti*. Palermo. 1846.

257. *Rom und die Revolution*. ,**Allgemeine Kirch. Z.** Darmst. 1846. p. 646.‘ Contra Statum Pontificium.

258. *Die weltliche Politik des Papstes*. Ibid. p. 755.

CCLV. **Der Kirchenstaat**. ,**Hist. politische Blätter**. München. 1846. XVIII. 411.‘ Refellit obiectiones.

CCLVI. *Päpstliche Regierung und ihre Gegner*. ,**Schweiz. Kirch. Z.** Luzern. 1846. p. 565.‘

CCLVII. Artaud de Montor *Histoire des souverains Pontifes Romains*. Paris. 1846. Opus pluribus constans voluminibus Pontifices potissimum ut territorii sui Principes considerat, et egregie proponit.

CCLVIII. Gosselin *Pouvoir du Pape* etc. Louvain. 1846. Nova editio praeclari operis.

CCLIX. Muzzarelli *Domaine temporel du Pape. Oeuvres choisies*. Tome II. Paris. 1846. pag. 181.⁴ Itidem nova eaque gallica editio celebris dissertationis.

Opuscula ad initium Pontificatus Pii IX. Gloriosissimo Pontifice Pio IX solium suum a. 1846 conscendente, haud pauca lucem viderant opuscula, quae non modo ad Primatum, verum etiam ad Civilem Principatum se referunt. Illa suo loco iam recensuimus: ex his praecipua nunc laudamus.

CCLX. Giov. Rosini *per l'esaltazione di Sua Santità Pio IX al Pontificato*. Pisa. 1846.

CCLXI. Fr. Fabi Montani *Panegirico al Pont. Massimo Pio IX nel giorno del suo solenne possesso alla Basilica Lateranese*. Roma. 1846.

CCLXII. Alessandro Capi *Ravenna nel giorno 23 Agosto 1846, consacrato da essa a Pio IX.* Ravenna. 1846.

CCLXIII. Pizzoli *orazione alla Santità di Papa Pio IX.* Capolago. 1846.

CCLXIV. *Roma nel giorno 8 Settembre 1846. Lettera di un Curato di Campagna al proprio Vescovo, con note e documenti diversi.* Roma. 1846.

CCLXV. *Epigrafi, poesie e lettere per le solenni feste in S. Elpidio a Mare ad onore di Pio IX* P. M. Loreto. 1846.

1847.

CCLXVI. Neigebaur *der Papst und sein Reich, oder die weltliche und geistliche Macht des heil. Stuhls*. Leipzig. 1847. Auctor protestans sat moderate scribit de Statu Pontificio.

259. *Der Papst Pius IX und seine Reformen im Kirchenstaate*. Leipzig. 1847.

260. **G. Köberle** *warum reformirt Papst Pius IX? und wie weit kann, wie weit wird er gehen? Eine populäre Beleuchtung der Europäischen Staatenpolitik*. Leipzig. 1847.

261. **Lud. Mazzini** (magnus S. Sedis osor) *Italien in seinen Beziehungen zur Freiheit und modernen Civilisation. Aus dem Französischen.* Leipzig. 1847.

262. **Idem**, *Italien, Oesterreich, und der Papst. Ein Brief an Sir James Graham. Aus dem Englischen.* Bern. 1847. Utrumque opus contra Statum Pontificium.

263. **B. Rubin** *de l' affaire de l' Italie et de la Papauté dans les circonstances actuelles.* Paris. 1847.

CCLXVII. **Gosselin** *die Macht des Papstes im Mittelalter, oder historische Untersuchungen über den Ursprung der zeitlichen Herrschaft des heil. Stuhles und über das öffentliche Recht des Mittelalters in Betreff der Absetzung der Fürsten. Aus dem Französ. Von Hermann Stöveken.* Münster. 1847. Versio germanica celebris, saepe laudati operis. Tomo II. fusius disserit de donatione Constantini M. eamve reicit.

CCLXVIII. CCLXIX. **Galeotti** *della sovranità et del governo temporale dei Papi.* Capolago. 1847. Opus hoc iam a. 1846. vulgatum fuit: In eo unice abusus per Civile gubernium commissi perstringuntur, ceterum necessitas dominii temporalis recognoscitur. Extractum operis vulgant ephemerides: *Allgemeine Zeitung. Augsburg.* 1848. p. 2075.

CCLXX. **Charles Perrin** *Etats Pontificaux de France au XVI Siecle. These pour le Doctorat.* Paris. 1847.

CCLXXI. CCLXXII. **Eug. Alberi** *criterio della storia del Papato e dell' Italia.* Firenze. 1847. recusum Niciae. 1850. Etiam gallice: *Criterion de l' histoire d' Italie et de la Papauté.* Florence. 1847. Liber praestans.

CCLXXIII. **Mich. Leoni** *alla Santità del venerando Pontefice Pio IX orazione.* Guastalla. 1847.

CCLXXIV. *La feste del popolo romano dal giorno 17 Luglio del 1846 al 1 Gennaio del 1847 in onore dell' amatissimo Sovrano Pio IX.* Roma. 1847.

CCLXXV. **Saverio Cappa** *a Pio IX P. M. inno.* Torino. 1847.

CCLXXVI. **Nic. Montemami** *orazione detta nella cattedrale di Tortona il giorno 25 Settembre 1847. in occasione del solenne Triduo ordinato dai cittadini tortonesi per la conservazione del Sommo Pontefice Pio IX.* 1847.

CCLXXVII. **I. Hugues**, Eppus (subin AEppus) Neoeboracensis, *on the mixture of civil and ecclesiastical power in the middle ages*. 1847.

CCLXXVIII. **De Boni** *la Coniura di Roma, e Pio IX.* L. sanna. 1847. Auctor perstringit motus, qui tum Romae tum alibi in ditionibus pontificiis iam a. 1847. initium sumebant.

III. Ab a. 1848—1858.

Epocha, quae cum a. 1848 inchoat, amplam admodum exhibet literaturam de ditione temporali S. Sedis. Perturbationes enim, a. 1848. in Europa exortae ad ditiones etiam Pontificias transmearunt. Literaturam, ut hactenus, de anno in annum pro utraque parte recensemus.

1848.

Literatura Germanica, signanter Viennensis, contra Statum Pontificium. Ad hanc spectant:

264. **Stieglitz** *Erinnerungen an Rom und den Kirchenstaat*. Leipzig. 1848.

265. **Mazzini** *Italien in seinen Beziehungen zur Freiheit und modernen Civilisation. Zweite mit dem Briefe Mazzini's an den Papst, und der Antwort desselben vermehrte Auflage*. Leipzig. 1848.

266. **I. Starkbauer** *die Abdankung Papst Pius IX, oder wie sieht es jetzt in Rom aus? nebst einem Aufruf an den Papst*. Wien. 1848.

267. **Papst Pius IX hat die Regierung niedergelegt. Wort für Wort wahr**. Wien. 1848.

268. **Niedopitalski** *der Papst kommt nach Wien*. Wien. 1848.

269. **Mantelmann** *Schaudervolles aus Italien! die Schändlichkeit und Mordlust der Pfaffen in Italien. Grässliche Geschichten*. Wien. 1848.

270. **Der Mann des Volkes, das neue Kapitel von dem Schein-heiligen Papste, oder der Carbonari am päpstlichen Stuhl**. Wien. 1848.

271. **Scheibe** *der Papst ist verrückt geworden! die kaiserliche Armee muss nach Rom*. Wien. 1848.

272. *Antwort Kaiser Ferdinand v. Oesterreich auf das Sendschreiben des Papstes Pius IX.* Wien. 1848.

273. *Der Herr und der Knecht. Wähle den Herrn.* Wien. 1848.

274. *Adolph Falk der Papst geht in Wien als Frauenzimmer verkleidet herum, und Napoleon ist nicht auf der Insel Helena gestorben.* Wien. 1848.

275. *Ein neuer Papst, oder die grosse Kirchen-Revolution in Rom.* Wien. 1848.

276. *Emil Lagout, et Theodor Mayern sonst hat der heilige Vater aber keine Schmerzen?* Wien. 1848.

Literatura gallica. Ad liter. gallicam pertinent:

277. *Ranke Histoire de la Papauté. Traduit par Haiber. Publié, augmentée d'une introduction et de nombreuses notes hist. et crit. continuée jusqu' a nos jours par Saint-Cheron.* Paris. 1848. Nova et auctior editio.

278. *Leon de Givodan le Pape et l' Italie. Considerations sur le pouvoir pontifical dans ses rapports avec les libertes de l' avenir de l' Italie.* Paris. 1848.

279. *Cenac-Moncaut l' Eglise Romaine et la liberte, ou introduction historique a l' evenement de Pie IX.* Paris. 1848.

280. *Rendu questions Italiennes.* Paris. 1848.

Literatura italica. Numerum opusculorum italicorum nimis auxere ephemerides Siculicae, quae partim Panormi, partim in aliis Siciliae civitatibus a. 1848 et sequenti in vulgus emittebantur, omnes alioquin contra temporalem ditionem Papae; pariter ephemerides Romanae sub decursu revolutionis.

281. 282. *Cesare della Valle delle presenti condizioni d' Italia.* Napoli. 1848. Libellus continet Instructionem a Iosepho Mazzini a. 1846 ad 'amicos Italiae' elucubratam. Eadem instructio germanice vulgatur in: *Zeitschrift für Phil. und kath. Theol.* 70. Hft. Bonn. 1849. p. 185. ss.

283. *Massara storia del Risorgimento italiano.* Torino. 1848.

284. **Bianchi-Giovini** *sulla Indipendenza d' Italia Cormenin. Versione italiana con note.* Torino. 1848.

285. **Vinc. Gioberti** *ai Romani.* Roma. 1848.

286—408. **Ephemerides Siculae**: 1. Giornale officii del Comitato generale provvisorio. 2. Giornale ufficiale del Governo di Sicilia. 3. Il Parlamento. 4. L'Indipendenza e la Legge. 5. Il Cittadino. 6. Il Patriottico. 7. Il Tribuno. 8. La Sicilia. 9. Il Popolo. 10. La Costituente italiana. 11. Il Notiziario. 12. Al Popolo. 13. L' Apostolato. 14. L' Apostolato popolare. 15. La Nuova generazione. 16. Il Primo Alberto. 17. La Saetta. 18. Il Moribondo. 19. L' Osservatore Oriteo. 20. La Voce del Popolo. 21. Il Serpente. 22. Il Diavolo Zoppo. 23. Gli Occhiali del Diavolo. 24. Il Gesuita. 25. La Liberta. 26. La Guerra. 26. La Corrispondenza. 27. Corriero Italiano e Straniero. 28. Il Givoco de' Biancattini. 29. L' Italiano. 30. Il Democratico. 31. La Repubblica. 32. La Sentinella Siciliana. 33. La Posta. 34. La Luce. 35. Il Circolo popolare. 36. Il Circolo della Giovane Sicilia. 37. Lo Statuto. 38. Lo Staffile. 39. La Vipera. 40. Il Gatto. 41. Il Panchino. 42. La Propaganda. 43. La Guardia nazionale. 44. Lo Scudo nazionale. 45. La Bussola. 46. Il Lampo. 47. Il Palermo. 48. Il Fulmine. 49. La Forbice. 50. Il Veloce. 51. L' Innominato. 52. Il Sublime. 53. L' Olé. 54. La Berlino. 55. La Formica. 56. La Tigre. 57. Il Trombone. 58. Il Rimuneratore. 59. La Rassegna. 60. La Bilancia. 61. La Sferza. 62. La Gabbia. 63. La Lanterna. 64. Il Crivello. 65. Il Graffio Gancio. 66. Lo Staffile bastardo. 67. Lo Specchio Magico. 68. La Sentinella del Popolo. 69. L' Amico del popolo. 70. La Patria. 71. Il Nazionale. 72. Il Messaggero quotidiano. 73. L' Istruttur popolare. 74. Opinioni popolari. 75. Lo Spartano. 76. Il Barbiere. 77. Il Martelo. 78. L' Araldo. 79. La Valle di Giosafat. 80. La Giovane Sicilia. 81. Il Telegrafo. 82. Il Poncio. 83. La Democrazia. 84. La Tribuna delle donne. 85. Il Bastone. 86. Il Ficcanaso. 87. La Bomba. 88. Il Vapore. 89. L' Etna. 90. La Liberta della parola. 91. L' Educazione popolare. 92. Vincere o Morire. 93. La Costanza. 94. Il Mondo vecchio e nuovo. 95. La Carta moneta. 96. La Revisione Siciliana. 97. Il Progresso. 98. Il Censore. 99. L' Armamento. 100. Il Ministero in maschera. 101. Non ne posso piu. 102. Gazzetta del carnovale. 103. Gazzetta di Palermo. 104. Finalmente. 105. La Frusta costituzionale. 106. L' Argo Siciliano. 107. L' Argo.

luota. 108. Il Dante, che mostra la Sicilia in Italia. Omnes hae
 phemerides Panormi vulgabantur. Iis accesserunt provinciales:
 109. L' Aquila. 110. La Lucciola. 111. Vox populi. 112. L' In-
 dipendente. 113. Cosa nostra. 114. Il primo Settembre. (Messa-
 nenses.) — 115. L' Unione italiana. 116. L' Amico del popolo.
 117. Il Diavolo zoppo. 118. Il Diavoletto. 119. Il Plutone. 120.
 Giachetto. 121. Compare Matteo. 122. La Pagnetta. 123. L'
 astrologo. (Catanenses.)

409—478. **Ephemerides Romanae.** 1. Banditore. 2.
 commercio. 3. Riforma. 4. Contemporaneo. 5. Costituzionale.
 6. Casotto dei Buratini. 7. Cicerone. 8. Commedia. 9. Conver-
 sazione di alcuni giovani. 10. Cronaca dell' Assemblea. 11. Cas-
 andrino. 12. Cassandrino vero. 13. Cassandrino repubblicano.
 14. Diavolo zoppo. 15. Democrazia. 16. Diavoletto. 17. Donna
 zizarra. 18. Didascalico. 19. Mentore. 20. Donna italiana. 21.
 Epoca. 22. Speranza. 23. Educatore. 24. Labaro. 25. Il Fan-
 tasma. 26. Frusta. 27. Giornale dei Dibattimenti. 28. Guardia
 nazionale. 29. Gazza ladra. 30. Italia. 31. Indicatore. 32. Inter-
 esse nazionale. 33. Italia libera. 34. Italia del popolo. 35. Lo-
 comotiva. 36. Unione. 37. Monitoro Romano. 38. Menimpippo.
 39. Messapiere. 40. Elettrico. 41. Miscellanea istruttiva. 42.
 Misteri di Roma. 43. Nipote di Cassandrino. 44. Nemico del
 diavolo zoppo. 45. Osservatore Romano. 46. Pallade. 47. Don
 Pirone. 48. Popolare. 49. Pasquino. 50. Periodico Municipale.
 51. Positivo. 52. Pallone volante. 53. Panorama. 54. Pappagallo.
 55. Rivista. 56. Rogantino. 57. Saggiatore. 58. Speranza d' in-
 teressi sociali. 59. Somaro. 60. Scontento. 61. Tribuno. 62. Te-
 nere. 63. Torre di Babele. 64. Tedesco. 65. Viminale. 66. Voce
 di un popolano. 67. Voce del Campidoglio. 68. Capitale. 69.
 correspondance de Rome. 70. The Roman advertiser.

CCLXXIX. **Dupanloup** (celebris subin Eppus Aurelia-
 ensis) *de la Souverainete temporelle du Pape. L' Ami de la*
Religion. Paris. 1848. t. 139. p. 751. 773. 795. — t. 140. p. 1.
 9. 111. 133. Articulis pluribus complectitur omne id, quod de
 unione temporalis tenendum est. Prima erat haec editio celebris
 opusculi, multoties evulgati et in alias etiam lingvas transpositi.
 opus suum, separatim mox editum, inclytus auctor Summo Pon-

tifici in comitiva sequentis epistolae exhibuit: „Quum dolor acerrimus ex rerum publicarum subversione ex detestandis illis facinoribus, quae Romae nefario ac coeco impetu perpetrata sunt, cordi meo inhaereret, ea mens mihi fuit, ut asperrimis his profecto temporibus, licet tantae causae nimis impar, de Summi Pontificis temporali dominio ac Sacri Principatus inviolabilitate pro parte mea virili quaedam conscriberem. Hoc vero opusculum, quantulumcunque sit, Sanctitati tuae offerre ac mittere sum ausus, ex eo scilicet, quod pro iuribus sanctissimis vindicandis fuerit exaratum. Hic interim liber, ad pedes Sanctitatis tuae professione pietatis missus, nisi laudatus, saltem excusatus erit. Hoc idcirco etsi tenuissimum, sincerum ardentis amoris, observantiae ac venerationis meae testimonium, qua praeditus es clementia et facilitate paterna accipias, precor quaesoque humillimus. — Lutetiae Paris. 18 die Ianuarii in festo Cathedrae S. Petri 1849.“

CCLXXX. Montalembert *Discours et interpellations sur les Affaires de Rome. Séance du 30 Nov. 1848.* Insignis oratio Parlamentaris pro iuribus S. Sedis. Prodivit etiam germanice:

CCLXXXI. Graf Montalembert über die letzten römischen Ereignisse. ,**Katholik.** 1848. Nr. 136. s.‘

CCLXXXII. Charles Dupin *opinion sur les secours a donner par la France au S. Père.* 1848. Aequae Parlamentaris dictio pro ditione temporali S. Sedis.

CCLXXXIII. Sur l' Etat present de la Papauté et ses vrais interets. ,**L' Esperance, Courrier de Nancy.** 27. Dec. 1848.‘ Egregius articulus.

CCLXXXIV. Balmes *Pie IX Pontife et Souverain.* Paris. 1848.

CCLXXXV. Römische Zustände. ,**Wiener Kirch. Z.** 1848. Nr. 22. 23.‘

CCLXXXVI. Galeotti *della sovranità e del governo temporale dei Papi. Libri III.* Ed. II. Lugano. 1848.

CCLXXXVII. A. Nibby *Roma.* Roma. 1848. IV. Vol.

CCLXXXVIII. De Boni *Storia della congiura di Roma contro il Papa Pio IX.* Italia. 1848.

CCLXXXIX. Ragguaglio degli ultimi avvenimenti successi in Roma. Pisa. 1848. VII Fascicoli.

CCXC—CCXCVIII. In *Sicilia* adversus torrentem diariorum iuribus S. Sedis infestorum, haec propugnabant sequentes

ephemerides Panormitanae: 1. La Verita. 2. La Tromba. 3. L' Osservatore. 4. L' Imparziale. 5. I Progettisti. 6. La Scienza e la Fede. 7. La Legione delle Pie Sorelle. 8. L' Imparziale Siciliano. 9. La Moderazione.

CCXCIX—CCCXXI. **L' Armonia della Religione colla Civiltà.** Torino. 1848. Plures continet articulos pro vindicanda ditione temporali R. P. adversus sophisticas argutias Italarum revolutionariorum. Signanter:

- a) pag. 26: *Monachismo, Pretismo, Papismo*;
- b) p. 58: *Guerra del Giornalismo contro la Chiesa*;
- c) p. 73: *Pio IX piange!*
- d) p. 78: *Il Papa e Traditore?*
- e) p. 86: *I Preti, I Cardinali, il Papa*;
- f) p. 89: *Pio IX e la causa Italiana*;
- g) p. 111: *Pio IX e i Giornalisti*;
- h) p. 125: *Di una Setta incivile e irreligiosa che agita*

l' Italia;

- i) p. 133: *Cosa e il Papa*;
- k) p. 197: *La Rivoluzione di Roma*;
- l) ibid.: *Cattivita di Pio IX*;
- m) p. 205: *Pio IX e Roma*;
- n) p. 209: *La Partenza di Pio IX da Roma*;
- o) ibid.: *Il Papa e l' Italia*;
- p) p. 218: *Pio IX e il Giornalismo*;
- q) p. 219: *A la 'Democratie Italienne' en reponse a un article de son Nr. du 2. Dicembre: Il Papa fugge!*
- r) p. 222: *L' Intervento della Francia a favore del Papa*;
- s) ibid.: *Sensi della Francia verso Pio IX*;
- t) p. 226: *Dov' e Pietro e la Chiesa*;
- u) p. 234: *Influenza del Pontificato sopra la Grandezza dell' Italia*;
- x) p. 237: *Pio IX e il Giornalismo Francese*;
- y) p. 247: *Pio IX a Gaeta*;
- z) p. 249: *Pio IX e i Vescovi alla Camera dei Deputati.*

1849.

479. **Domenico Morgana natura ed effetti del Dominio temporale dei Papi.** Discorso. 1849. Auctor subin errores suos retractavit.

480. *Non più Tiara! Parole di un cattolico.* 1849.

481. *La ricuperazione delle due sovranità. Orazione scritturale all' Assemblea Romana.* 1849. Auctor retractavit.

482. **Rosmini-Serbati** *La Costituzione secondo la giustizia sociale, con una appendice sulla unità d' Italia.* 1849. Huius quoque libelli auctor retractavit.

483. *La rivoluzione romana al giudizio degli imparziali.* 1849.

484. *Lettera di Pio IX, Vescovo di Roma.* Tulle. 1849. Scriptum calumniis plenum.

485. *Gesu Cristo davanti un consiglio di guerra.* Genova. 1849.

486. *Don Pirlone a Rome.* Torino. 1849. Liber satyricus. — Censura in: *Armonia.* 1850. Nr. 4.

487. **Eduardo Pierre** *Pio IX davanti Iddio.* Torino. 1849. Ut prior. — Cens. in *Armonia.* 1850. p. 18.

488. *Le Serviteur des serviteurs de Dieu.* **L' Echo des Alpes maritimes.** 1849. Nr. 308. — Censura in *Armonia.* 1850. p. 66.

489. **Terenzio Mamiani** *due lettere, una a suoi elettori, l' altra alla Santità di Pio IX.* 1849.

490. *Conforti all' Italia, ovvero preparamenti alla insurrezione.* 1849.

491. **Carlo Arduini** *la Scommunica del popolo italiano al Papa e ai suoi Ministri.* 1849.

492. **G. Massara** *Storia delle rivoluzioni italiane dal 1821—1848 con documenti.* Torino. 1849.

493. **Guil. Pepe** *storia delle rivoluzioni e delle guerre d' Italia nel 1847—1849.*

494. *Rendu conditions de la Paix dans les Etats Romains.* Paris. 1849.

495. Idem, *l' Italie devant la France.* Paris. 1849.

496. Idem, *la France a Rome.* Paris. 1849.

Literatura Hisp. et Gallica. Pro iuribus S. Sedis pugnarunt a. 1849 ex Hispania et Gallia:

CCCXXII. **I. Munnoz Maldonado** *la revolucion de Roma. Historia del poder temporal de Pio IX, desde su elevacion al*

trono hasta su fuga de Roma y convocacion de la assamblea nacional en 30 Dec. 1848. Madrid. 1849.

CCCXXIII. *Artaud de Montor la Papaute et les emeutes Romaines. Ed. 2. Paris. 1849.* Opus egregium: quod Pius IX sequenti ad auctorem directo Brevi honoravit: „Literas addictae nobis devinctaeque in exemplum voluntatis a te accepimus die 9 mensis proximi datas, quibus etsi tuum ob rerum publicarum conversionem Romae nefario impetu sequutam moerorem significes, laeta tamen ac iucunda ex ipsa nostra tribulatione nobis et creditae nostris curis Ecclesiae universae ominaris. Nos quidem haud dubitamus Deum velle hoc maxime luctuoso tempore ostendere potentiam suam, ut inter medios fluctus ac saevissimam tempestatem nullimode ecclesiae navis retardetur; hinc eidem nos omni supplicum precum contentione clamamus, ut laetissimus tandem dies illuceat, quo nobis ad principem Romanam Sedem reversis novum ipsius catholicae Ecclesiae triumphum gratulari datum sit. Nihil enim perditionis ac tenebrarum filii maiori usque nisu quaerunt atque contendunt, quam Apost. Sedem civili principatu spoliare, quo plena nos libertate in universalis Ecclesiae regimine careamus. Quocirca summis, ut par est, laudibus studium tuum in Ap. Sedis iuribus ac possessionibus tuendis prosequimur, tibi que multas agimus et habemus pro illo gratias. Porro nos, dum opportunam Deo dante arripere potuerimus occasionem, inclytae Galliarum genti universae, quae his praesertim adversis temporibus tanto erga nos religionis, pietatis et observantiae studio se praestare gloriatur, eos ipsos paterni animi nostri sensus coram testabimur. Quod superest, praecipuam erga te caritatem nostram apostolica confirmamus benedictione etc. Datum Caietae die 9 Ian. 1849.“

CCCXXIV. *Du pouvoir temporel du Pape d' apres ,M. Villemain'. ,Ami de la Religion. 1849. t. 140. p. 539.‘*

CCCXXV. *Rome et les Puissances Chretiennes. Ibid. p. 489.*

CCCXXVI. *Les Socialistes et la Papaute. Ibid. p. 720.*

CCCXXVII. *Eduard Dumont origines historiques de la souverainete temporelle du S. Siege. Ibid. t. 141. p. 309. 419. 603. 625. — t. 142. p. 41. 581.*

CCCXXVIII. *Villemain Rome et le Papaute. Ibid. t. 144. p. 294.*

CCCXXIX. **Henry de Riancey** *de la Politique de Pie IX*, Ibid. t. 141. p. 287. 353. 375. 397.

CCCXXX. **Courtier** *le Denier de S. Pierre. Allocution prononcée a l' Abbaye-Aux-Bois*. Paris. 1849.

CCCXXXI—CCCXXXVI. *Discussion sur les Affaires de Rome a l' Assemblée Legislative. — Rapport de M. Thiers. — Discours de MM. De Falloux, de Montalembert, et de la Rosiere. Avec un Appendice de M. de Valmy*. Paris. 1849. Collectio sermonum pro iuribus S. Sedis in Parlamento Parisiensi dictorum.

CCCXXXVII. **Jacquemet** *Discours prononcé a l' occasion de la quete du Denier de S. Pierre*. 1849.

CCCXXXVIII. *Lettre pastorale du Eveque de Lucon*. 1849. Fusius pertractat quaestionem de temp. ditione.

CCCXXXIX. *Mandement de M. l' Eveque de Nancy et de Toul*. 1849. Ut prior.

CCCXL. **I. B. Clerc** *Pie IX, Rome, et l' Italie*. Paris. 1849.

CCCXLI. *Des Affaires d' Italie et de l' avenir probable de l' Europe. Par l' Auteur de la Solution des grands problemes*. Paris. 1849.

CCCXLII. **I. P. Schmit** *la Papaute peut-elle et doit-elle demeurer pouvoir politique ?* Paris. 1849.

CCCXLIII. **Criton** *petit discours sur la souverainete temporelle du Pape*. Louvain. 1849.

CCCXLIV. **Petr. Vidal** *Discours a la chambre des deputes d' Espagne*. 1849.

Literatura Italica. Ad hanc pertinent :

CCCXLV. **Dupanloup** *della sovranita temporale del Papa*. Modena. 1849. Versio operis gallici.

CCCXLVI. **Giov. Innocenti** *i Benefizi del Papato cenni sull' origine del Piceno sunto biografico dei Pontefici Picenati, specialmente di Sisto V e di Pio IX*. Roma. 1849.

CCCXLVII. **Pio IX** *giustificato nei fasti di Roma et d' Italia. Discorso ai amanti della verita, con documenti*. Torino. 1849.

CCCXLVIII. *Il Cattolicismo e la demagogia Italiana*. Roma. 1849.

CCCXLIX. *La Quistione Romana nell' assemblea Francese.* Napoli. 1849.

CCCL. *La Demagogia Italiana ed il Papa Re. Pensieri di un Retrogrado sulla novissima condizione d' Italia.* Napoli. 1849.

CCCLI. **Dom. Avella** *vari errori contro il civil principato de' Papi e la sacra inviolabile potestà de' Regi, confutati.* Napoli. 1849. Recusum cum appendice 1850. Panormi.

CCCLII. **Gius. Conti** *il Papa e la sacra Sindone.* Torino. 1849.

CCCLIII. *Sette libere Parole d' un Italiano sulla Italia.* 1849. — Rec. *Armonia.* 1849. Nr. 109.

CCCLIV. *Diario della venuta e del soggiorno in Napoli di Sua Beatitudine Pio IX P. M.* Napoli. 1849.

CCCLV. **Gerolamo de Cardenas** *sei mesi di agitazione rivoluzionaria in Italia di L. Geoffroy', traduzione dal francese con aggiunte e note.* Alessandria. 1849.

CCCLVI. *Lettres d' un Savoisien a un Francais.* 1849. — Rec. *Armonia.* 1849. p. 494.

CCCLVII. *Alcune parole sulla falsa interpretazione del Regnum meum non est de hoc mundo.* 1849. Continetur in collectione Taurinensi bonorum librorum. Fasc. IV.

CCCLVIII. *La questione Romana.* 1849. In eadem Collectione fasc. 6 et 7.

CCCLIX. *Il Papa ed il Clero.* Ibid. 1849.

CCCLX. *Tesoro Cattolico.* Napoli. 1849. Ephemerides pro defensione S. Sedis et Ecclesiae.

CCCLXI. *Propagazione di scritti cattolici destinati a diffondere nel popolo massime di cristiana religione.* Roma. 1849. Eiusdem cum praecedente argumenti.

CCCLXII—CCCLXXXVIII. **L' Armonia.** Torino. 1849. Notandi sequentes articuli :

a) p. 30. 42. 53. 186 : **Fabio Invrea** *Regnum meum non est de hoc mundo.* Erudita refutatio obiectionum adversus civilem principatum R. P. ;

b) p. 37—200 : *Le due Scomuniche Pio VII e Pio IX.* Pertractat Encyclicam Pii IX die 1. Ian. 1849. contra rebelles subditos editam ;

c) p. 54. 66 : *Il Papa vive ;*

d) p. 69 : *Opera del Danaro di S. Pietro ;*

Rom. Pontifex. V.

e) p. 114 -234: *La Repubblica Italiana*. Per singulas phases sic dictae Reipublicae percurrando, eiusdem facta severae crisi subiicit;

f) p. 117. 126. 130: *Risposta agli argomenti addotti da un illustre Deputato della Camera (Bertini) contro il dominio temporale del Papa;*

g) p. 138. 142: *Il Pensiero di Pio IX;*

h) p. 168: *Un Censore di Pio IX;*

i) p. 170. 174: *L' Esprit revolutionnaire demasque;*

k) p. 202. 207: *Di chi e la Colpa? Osservazioni storiche di un imparziale;*

l) p. 238. 243: *Considerazioni sul dominio temporale dei Papi, scritte da un Militare l' anno 1812;*

m) p. 241: *L' Orbe Cattolico e la Sovranita temporale del Papa;*

n) p. 245: *Questione Papale;*

o) p. 253: *Pio IX e impossibile a Roma! Castigat assertum isthoc republicanum;*

p) p. 257: *La Repubblica Romana Apostolica;*

q) p. 257. 261: *La Politica in Pulpito;*

r) p. 281: *Il Censore sull' Encyclica del 20 Aprile;*

s) p. 294—386: *La Secolarizzazione degli impieghi;*

t) p. 305: *Le Insolenze del Censore;*

u) p. 342. 418: *Questione Romana il Governo Clericale;*

x) p. 349. 381: *Roma e Gaeta;*

y) p. 350: *Disegni della Divina Provvidenza;*

z) p. 361: *Una nuova Insidia dei Demagoghi;*

aa) p. 385: *Che fara il Papa;*

bb) p. 389. 397: *I Papagalli della Demagogia;*

cc) p. 401—454: *Aspirazione al Sommo Pontefice Pio IX;*

dd) p. 577. 581. 585: *Condizioni della Pace negli Stati Romani.*

Literatura germanica. Ad hanc rubricam referuntur:

CCCLXXXIX. Dupanloup über die weltliche Souveränität des Papstes. Übersetzt von Karker. Breslau. 1849. Opus celebre in periodicis operibus Germanicis cum laude exceptum fuit. Notabiliores recensiones sunt: *Theol. Quartalschrift*. Tü-

bingen. 1850. p. 167. — *Schweizerische K. Z.* Solothurn. 1849. p. 247. 259. — *Neue Sion.* Augsburg. 1849. p. 511. —

CCCXC. *Der Papst und die französische Regierung.* ,**Lai-**
bacher theol. Zeitschrift. 1849. p. 404.‘

CCCXCI. **C. Brandes** O. S. B. *der Papst als Fürst des Kirchenstaates. Ein historisch-politischer Versuch.* Einsiedeln. 1849.

CCCXCII. CCCXCIII. *Rom und der Papst.* ,**Katholik.**
Mainz. 1849. p. 395.‘ Et: ,**Schweizerische K. Z.** 1849. p. 289.‘

CCCXCIV. *Rom, Italien, der Papst.* ,**Sion.** Augsburg. 1849. Nr. 11.‘

CCCXCV. *Wie wird die römische Verwicklung sich lösen?*
Ibid. Nr. 14.

CCCXCVI. *Die Regierung von Rom und der Papst.* Ibid.
p. 135.

CCCXCVII. **Czermak** *über die zeitliche Herrschaft des Papstes.* ,**Wiener Kirch. Z.** 1849. Nr. 56. ss.‘

CCCXCVIII. *Die weltliche Souveränität des heil. Vaters.*
Ibid. p. 496.

CCCXCIX. *Die Landesherrlichkeit des Papstes.* ,**Hist. po-**
litische Blätter. München. 1849. XXIV. 486. ss.‘

CCCC. **Moy** *der Papst als Staatsoberhaupt und die Demagogie in Italien. Gedanken eines Retrograden über die neuesten Zustände in Italien. Aus dem Italienischen des ,P. Curci‘ übersetzt und mit Anmerkungen begleitet.* Innsbruck. 1849. —
Rec. *Theol. Quartalschrift.* Tüb. 1851. p. 611. — In Hungaria quoque propagatum est *Dupanloupii* opus per versionem hungaricam:

CCCCL. **Sujánszky** *a’ Pápa világi fejedelemségéről.* ,**Religio.** Pesten. 1849. II. 101. ss.‘

1850.

CCCCII. **Valroger** *Pie IX Pontife et Souverain.* ,**Ami de la Religion.** 1850. t. 148. p. 65. — t. 149. p. 36. 56. 96.‘
Ex occasione recensionis libri, quem sub praevio titulo **Hispanus Balmes** composuit, et nos iam suo loco laudavimus, fusius pertractat quaestionem de ditione temporali R. P.

CCCCIII. **Lemoine** *affaires de Rome.* Paris. 1850.

CCCCIV. *Actes officiels de la Republique Romaine depuis le 9 Fevrier jusqu' au 2 Juillet 1849, extraits et traduits du Moniteur Romain.* Paris. 1850. Est quasi quaedam crisis factorum Reipublicae Romanae.

CCCCV. *Pie IX et l' Armée Francaise. Lettres de Rome.* Paris. 1850.

CCCCVI. **Anatole de la Forge** *des vicissitudes politiques de l' Italie, dans ses rapports avec la France.* Paris. 1850.

CCCCVII. **Henr. Feje** *diss. de denario S. Petri.* In *Ephem. Hollandicis* : ,*Katholick.* Vol. XIX. p. 69.‘

CCCCVIII. CCCCIX. **Sparschuh** *Kirchenstaat.* ,**Aschbach** *allg. Kirch. Lex.* Mainz. 1850. III. 610.‘ Ibidem p. 875. continetur altera etiam dissertatio de Statu Pontificio.

CCCCX. *Pius IX Papa redux.* ,**Hildesheimer** *theol. Monatschrift.* Mainz. 1850. p. 473.‘

CCCCXI. **Willimann** *Bilder aus Italien.* 1850.

CCCCXII. **Turcsányi IX Pius és a római lázzadás. ,**Religio.** Pest. 1850. I. 154. ss.‘**

CCCCXIII. **Zerich** *Isteni Gondviselés a Pápaság fölött.* Ibid. II. 114. ss.

CCCCXIV. **Kovács Zsigmond** *a Pápa világi fejedelemsége.* Pest. 1850. Continet tum versionem libri *Dupanloupiani*, tum praecipuas dictiones Gallici Parlamenti pro ditione temporali S. Sedis.

Italica Literatura hoc etiam anno sat copiosa comparet :

CCCCXV. *L' Orbe Cattolico a Pio IX P. M. esulante da Roma 1848—1850.* Napoli. 1850. Est officiosa collectio literarum, quas Praesules orbis catholici ad Pium IX Caietae commorantem sub decursu revolutionis Romanae dimiserunt, ceu totidem eximiae venerationis erga S. Sedem et convictionis de necessitate temporalis ditionis documenta.

CCCCXVI. *Razionalismo politico della Rivoluzione Italiana.* ,**Civiltà Cattolica.** Roma. 1850. Serie I. vol. 1. p. 53. 275.‘

CCCCXVII—CCCCXIX. *L' Ebreo di Verona.* Ibid. I. 1. p. 74. et ss. fasciculis. Eximia disquisitio pro diiudicandis et censurandis eventibus Romanis sub decursu revolutionis. Socii tractatus sunt : *Repubblica Romana*, et : *Lionello*. Diffunduntur hi tractatus per XI volumina praeclarae collectionis ,*Civiltà Cattolica*.‘

CCCCXX. *L' Enciclica di Pio IX tra un Cattolico e Mazzini*. Ibid. I. 1. p. 102. Refellitur liber Mazzinii contra Encycli-
cam supra citatus.

CCCCXXI. *Allocuzione di N. S. P. Pio IX del 20. Aprile 1848, con in fine una esposizione della medesima a modo di catechismo del Prof. S. S. Roma*. 1850.

CCCCXXII. *Il Popolo. Conversazione tra l' Avvocato X e l' Abate Y. , Civiltà Catt. I. 1. p. 183. 295. 489. 615.*

CCCCXXIII. *Gaetano Forte del Clero Cattolico ne' tempi presenti. Considerazioni*. Neapoli. 1850.

CCCCXXIV. *Gaetano Baluffi Card. intorno alla Riforma ed ai tentativi per introdurla in Italia. Avvertimenti*. Imola. 1850.

CCCCXXV. *Pensieri e voti d' un Perugino*. Perugia. 1850.

CCCCXXVI. *Il Principato Civile dei Papi tutela della dignità personale. Civiltà Catt. 1850. I. 2. p. 637. I. 3. p. 89. 201.*

CCCCXXVII. *Il Papato e gli ordini rappresentativi*. Ibid. I. 3. p. 493.

CCCCXXVIII. *Fr. Orioli opuscoli politici*. Roma. 1850. Pro iuribus temporalibus S. Sedis.

CCCCXXIX. *Agostino Ceccarelli la Demagogia confutata in ordine alla Sovranità temporale della S. Sede*. Rimini. 1850.

CCCCXXX. *Eug. Alberi Criterio della Storia del Papato e dell' Italia*. Nizza. 1850.

CCCCXXXI. *Il Papa del secolo XIX. Risposta di un Prete Italiano a Giuseppe Mazzini*. Roma. 1850.

CCCCXXXII. *Le opinioni che agitano il nostro secolo. Trattenimento famigliare con un giovinetto cattolico*. Lugano. 1850.

CCCCXXXIII. *Collezione di buoni libri a favore della verità e della virtù*. Napoli. 1850. Egregios articulos et libellos pro iuribus S. Sedis complectitur isthaec collectio: prout et sequentes:

CCCCXXXIV. *Società Toscana per la diffusione dei buoni libri*. Firenze. 1850.

CCCCXXXV. *Associazione cattolica*. Imola. 1850. In hac continentur tractatus: *Delle relazioni della Signoria temporale col Primato spirituale dei Romani Pontefici*.

CCCCXXXVI—CCCCXLI. **Civiltà Cattolica** praeter laudatos articulos, in recensitionibus insuper Ephemeridum Italicarum pro sublatione dominii temporalis vocem suam attollentium quaelibet argumenta adversariorum refutavit; cumprimis I. 1. p. 241: *Il Giornalismo Volteriano senza volerlo e pel dominio temporale del Papa*; — I. 2. p. 427: *„Lo Statuto“ dell' 11 Luglio. Nr. 175.*; — p. 676: *Risposta a quattro quesiti del „Nazionale“ di Firenze del 22 Agosto*; — I. 3. p. 49: *Il „Risorgimento“ del 16—18 Ottobre*; — p. 155: *Sull' „Opinione“ 25 Ottobre*; — p. 353: *Sopra lo „Statuto“ degli 8 Nov. 1850.*

CCCCXLII. *Documenti della Memoria storico-polemica sulle ostilità della rivolta contro il Cattolicismo negli avvenimenti di Roma, pubblicati negli „Annali delle Scienze religiose. Vol. 7. fasc. 20. Roma. 1850.“*

CCCCXLIII. **Barluzzi** *Viaggio di S. S. Pio IX da Portici a Roma nell' Aprile dell' a. 1850.*

CCCCXLIV—CCCCLIV. **Armonia.** Torino. 1850:

a) Nr. 2: *La Quistione Romana discussa nell' Assemblea Francese*;

b) p. 154: *Roma unica tavola di salvamento*;

c) p. 180: *Roma vera ed unica nostra speranza*;

d) p. 188: *Vaneggiamenti di Gius. Mazzini*;

e) Nr. 47: *Il Ritorno del Pontefice in Roma*;

f) Nr. 48: *Salve o Pio! Salve o Roma!*;

g) Nr. 67: *Sull' allocuzione del 20 Maggio*;

h) p. 283: *Rivista dei Giornali*;

i) ibid: **Martinez de la Rosa** *il fausto ritorno del Sommo Pontefice Pio IX. Ode*;

k) Nr. 113: *Che cosa e il Papa?*

l) p. 618. 630: *L' antiprimate Papale o l' autocratismo Romano di „Vincenzo Gioberti“ distrutto dal Vangelo e dai SS. Padri.*

497. **Gius. Mazzini** *Lettera al Clero Italiano. „Italia del Popolo. 1850.“*

498. **Filippo de Boni del Papato.** *Studii storici.* Capolago. 1850. — *Censura: Civiltà Cattolica. I. 10. p. 680.*

499. **Carlo Rusconi** *la Repubblica Romana del 1849.* Torino. 1850.

500. **Buniva** *i Superiori ecclesiastici e gli Ordini rappresentativi*. Torino. 1850.

501. **Farini** *lo Stato Romano dall' a. 1815 all' a. 1851*. Torino. 1850. ss. Opus hoc censura perstrinxit: *Civiltà Cattolica*. II. 2. p. 47. 153.

502. *Una notte in Roma, cantica pubblicata in Genova*. 1850.

503. **Vinc. Gioberti** *L' Antiprimate Papale o l' Autocratismo Romano*. Torino. 1850.

504. **Mazzini** *Sul Enciclica di Papa Pio IX. agli Arcivescovi e Vescovi d' Italia. Pensieri ai sacerdoti Italiani*. 1850.

505. Idem, *Distruzione d' ogni autorità, progresso continuo guidato dal popolo*. 1850.

506. 507. Idem, *il Papa nel secolo XIX*. 1850. Etiam gallice: *Le Pape au XIX siècle*. Paris. 1850.

508. *La Papauté et la question romaine au point de vue du St. Petersbourg*. „*Revue des deux Mondes*. Paris. 1850. V. 117.

509. *Lettres de Beauséant, études de Philosophie sociale et politique*. Geneve et Paris. 1850.

510. **Galeotti** *considerazioni politiche sulla Toscana*. Firenze. 1850.

511. **Stef. Messi** *l' Incompatibilità del Dominio temporale dei Papi*. 1850.

512. **Gualterio** *gli ultimi rivolgimenti Italiani. Memorie storiche con documenti inediti*. Firenze. 1850.

513. **Bianchi-Giovini** *storia dei Papi*. Capolago. 1850. s.

514. *La Prostituta di Napoleone Roussel e S. Ferretti*. Italia. 1850.

1851.

515—517. **Napoleon Roussel** *la Religion d' Argent*. Item: *Les Papes peints par eux-memes*. — Et: *Rome et Compagnie*. 1851. Triplex impium opus.

518. **Gioberti** *del Rinnovamento civile d' Italia*. Parigi e Torino. 1851.

519. **M. de la Chatre e G. Latty** *storia del Dispotismo ossia Papi, Imperatori, e Re*. Torino. 1851.

520. **T. Mamiani** *sul Papato, lettera ortodossa a Domenico Berti*. Genova. 1851. Colla epigrafe: „An non eligendi ex toto orbe orbem iudicaturi? Bern.“

521. **Il Pontificato**. Lugano. 1851.

522. **Maurette** *Adieux au Pape*. Turin. 1851.

523. **Giov. Gersone** *Trattatello in materia di Scomunica*. Losanna. 1851.

524. **Sarpi** *breve trattatello intorno alla scomunicazione*. Losanna. 1851.

525. **Niccolo Tommaseo** *Roma e il mondo*. Capolago. 1851.

526. **Gius. Ferrari** *la Federazione repubblicana*. Londra. 1851. — Censura in *Armonia*. 1851. Nr. 52.

527. **Giov. Momo** *la vera Socialita, ossia ordinamento di pubblica economia per sradicare la miseria dagli Stati e felicitare i Governi ed i popoli*. Firenze. 1851.

528. **Domenico Mauro** *Vittorio Emmanuele e Mazzini*. Ponthenier. 1851.

529. *Nuova biblioteca popolare*. Torino. 1851. Collectio opusculorum Pontificatui infestorum.

530. **Giac. Traversa** *Discorso per l' apertura degli studi recitato nel Collegio di Pinerolo*. 1851. Contra ditionem temporalem R. P.

531. **Paolo Emiliani** *Giudici storia politica dei Municipii italiani*. Firenze. 1851.

532. **Carlo Vitalini** *l' ancora d' Italia, ovvero la verita a tutti. Opera dedicata alla Nazione italiana*. Torino. 1851.

CCCCLV. **Fr. Mayr** *uno sguardo al passato 1848, 1849, e al presente nello Stato Pontificio*. Firenze. 1851.

CCCCLVI. **Mario Felice Peraldi** *del Civile Principato della Chiesa Romana*. Bastia. 1851.

CCCCLVII—CCCCLXII. **Civilta Cattolica**. Roma. 1851:

a) I. 4. p. 17: *Preliminari all' Esame degli ordini rappresentativi*. Examinat proiectum Italarum de sic dictis ordinibus repraesentativis cum iniuria ac praeiudicio temporalis Principatus Pontificii elucubratum;

b) I. 4. p. 35—129: *Arnaldo da Brescia*;

c) I. 4. p. 153: *Gli Stati della Chiesa e il loro civil reggimento*;

d) I. 4. p. 469: *I Codini ed i Sanfedisti in Italia*;

e) I. 7. p. 129—639: *Roma e il mondo alla coscienza di Niccolò Tommaseo*;

f) I. 7. p. 659: *Il Giubileo della Repubblica Romana*.

CCCCCLXIII—CCCCCLXXI. **Rivista della Stampa Italiana.** Sub hoc titulo continet eadem *„Civiltà Cattolica“* censuras multiplicium errorum per ephemerides Italicas adversus dominium temporale Pontificium sparsorum; signanter:

a) I. 4. p. 83: *Un' opera ingrata dello „Statuto“ del 10 Dicembre*;

b) I. 4. p. 201: *„L' Eco della Borsa“ Giornale di Milano, dei 30 Dicembre 1850.*;

c) I. 4. p. 401: *Due Numeri della „Italia libera“ di Genova 19 e 20 Gennajo*;

d) I. 4. p. 509: *Miscellanea di scritti politici pubblicati per cura di „Ferd. Bussotti“ Firenze. 1851. Fascicolo III. alla Civiltà Cattolica un Costituzionale Pontificio*;

e) I. 4. p. 645: *Lo „Statuto“ 20 Febr. 1851*;

f) I. 4. p. 649: *Sopra il „Risorgimento“ dei 20 Settembre 1850. Esame di molte censure fatte dal „Risorgimento“ all' editto dell' Em. Card. Segr. di Stato sopra l' istituzione e le attribuzioni del Consiglio di Stato Romano*;

g) I. 6. p. 272. 417: *Nuove Risposte a vecchi censori del Governo Pontificio*;

h) I. 6. p. 334: *Il „Risorgimento“, il „Florilegio Cattolico-Politico“, e la Civiltà Cattolica*;

i) I. 7. p. 232: *Quali sieno le „ragioni inconcusse“ del Sig. Bianchi-Giovini (Opinione Nr. 3 Ottobre) ?*;

k) I. 7. p. 513: *Triste Annunzio della „Buona Novella.“*

CCCCCLXXII. **Martinet l' Emmanuele ovvero il rimedio a tutti i nostri mali.** Napoli. 1851.

CCCCCLXXIII. **Ferrari** Consultor SS. Congregationum, de momento et salutari effectu ditionis temporalis Rom. Pontificis. 1851. Dissertatio in Academia Religionis Cath. Romae proposita.

CCCCCLXXIV. **Fel. Villanis** cenni istorici del progresso del Cattolicismo negli Stati Uniti di America e segnatamente

nella *Diocesi di Nuova York*. Roma. 1851. Opus praesens continet integrum tractatum de ditione temporalis S. Sedis.

CCCCLXXV. **Cesare Cantu** *Storia di cento anni* (1750 usque 1850). Firenze. 1851. Multa continet de temporalis dominio R. P.

CCCCLXXVI. *La Rivoluzione Romana al giudizio degli imparziali*. Firenze. 1851.

CCCCLXXVII. **Alphonse Balleydier** *Histoire de la Revolution de Rome. Tableau religieux, politique et militaire des années 1846—1850 en Italie*. Geneve. 1851.

CCCCLXXVIII. *Saggio intorno al Socialismo e alle dottrine e tendenze socialistiche*. Torino. 1851.

CCCCLXXIX. **Capalti** *la Democratia Cattolica e la Repubblica Romana*. Roma. 1851. Opus insigne.

CCCCLXXX. **Scolari** *Roma e la Santa Sede. Memoria con illustrazioni a luoghi relativi della Divina Commedia*. Venezia. 1851.

CCCCLXXXI. **Montanelli** *Questioni italiane. Introduzione ad alcuni Appunti storici sulla rivoluzione d' Italia*. Torino. 1851.

CCCCLXXXII. **Audisio** *destini sociali del Papato*. Roma. 1851. Dissertatio in Academia Religionis Cath. proposita.

CCCCLXXXIII. *Sulla pretesa incompatibilita del potere temporale nei Papi*. Torino. 1851.

CCCCLXXXIV. **Armonia**. Torino. 1851. Sub titulo: *Cronaca delle Insolenze ossia rivista dei Giornali Piemontesi*, refellit tum errores tum calumnias contra temporale dominium S. Sedis per diaria Pedemontana sparsas: pag. 447. 451.—539. item p. 630. universim XV articulis.

CCCCLXXXV. *Regno temporale del Papa*, **Armonia**. 1851. Nr. 156.⁴

CCCCLXXXVI. **Caietani Cennii** *Monumenta dominationis Pontificiae sive Codex Carolinus*, (Romae 1760. primum evulgata) denuo edita sunt in, **J. P. Migne** *Patrologiae Cursu completo*. Paris. 1851. t. 98.⁶

CCCCLXXXVII. **Phillips** *Kirchenstaat*, **Wetzer-Welte** *Kirchen-Lexicon*. Freiburg. 1851. VI. 175.

CCCCLXXXVIII. **Eduard Dumont** *Progres de la puis-*

sance temporelle du S. Siege. ,Ami de la Relig. 1851. t. 153. p. 489. 549.

CCCCLXXXIX. **John Miley** *Histoire des Etats du Pape. Traduit de l' Anglais par Ouin-Lacroix.* Paris. 1851.

1852.

533. **Torti** *una abiura in Roma nel secondo anno del Pontificato di Pio IX, Epistole tre.* 1852.

534. **Delacouture** *Observations sur le decret de la Congr. de l' Index du 27 Sept. 1851, et sur les doctrines de quelques ecrivains: droit d' insurrection, pouvoir du Pape sur le temporel. etc.* Paris. 1852.

535. **Hermann Gustav Hasse** *über die Vereinigung der geistlichen und weltlichen Obergewalt im Römischen Kirchenstaate.* Haarlem. 1852. Liber duplici idiomate, germanico et hollandico, editus adversus ditionem temporalem S. Sedis.

536. **Giov. Momo** *a S. S. Pio IX Lamentazione di anni 75.* Torino. 1852.

537. **Gius. Giusti** *versi editi ed inediti.* Firenze. 1852. *Contra temp. dominium S. S.*

538. **Emanuele Fiamma** *Babilonia: Poëma drammatico.* Italia. 1852.

539. *Memorie della guerra d' Italia degli anni 1848. 1849. di un Veterano Austriaco. Prima versione italiana.* Milano. 1852. — *Rec. Civiltà Catt. II. 2. p. 418.*

540. **Carlo Troya** *Codice diplomatico Longobardo dal 568 al 774 con note storiche osservazioni e dissertazioni, ordinate principalmente a chiarir la condizione de' Romani vinti da' Longobardi e la qualita della conquista.* Napoli. 1852. — *Rec. Civiltà Catt. II. 2. p. 657.*

CCCCXC—CCCCXCIII. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1852: a) I. 8. p. 161—616. et I. 9. p. 127: *Del Rinnovamento dei vecchie utopie in Italia.* *Contra opus Giobertii* (1851.);

b) I. 11. p. 385: *Speranze della Santa Causa Italiana;*

c) I. 8. p. 542: *Un Retrogato al Caffé: articulus contra ephemerides ,Buona Novella';*

d) l. 11. p. 85: *Il 'Risorgimento' del 10 Settembre 1852.*
 CCCCXCIV. **Donellini** *la malattia democratica nel Secolo XIX esaminata.* Montepulciano. 1852.

CCCCXCV. CCCCXCVI. **Solaro della Margarita** *Memorandum Storico-politico.* 1852. Liber egregius, multipliciter impetitus per democraticas et antipapales ephemerides: sed defensus in: *Civiltà Cattolica.* 1852. I. 9. p. 282: *Giudizi della stampa periodica sul Memorandum.*

CCCCXCVII. **Petri Minetti S.** Consistorii Advocati. *dissertatio ad Leg. VIII Codicis, de omni agro deserto.* Romae. 1852. Multum delibat de gubernio temporali Romanae Sedis, meritaque Pontificum hoc ex obtutu celebrat.

CCCXCVIII. **Carlo Pigli** *risposta all' apologia di 'Franc. Dom Guerazzi.'* Arezzo. 1852.

CCCCXCIX. **Montanelli** *nel processo politico contro il Ministero democratico Toscano; schiarimenti.* Firenze. 1852.

D. *Biblioteca ecclesiastica.* Torino. 1852. Pro defendenda Religione Cath. et S. Sedis iuribus.

DI. **Guil. Audisius** *Iuris Naturae et Gentium privati et publici fundamenta.* Romae. 1852. De donationibus S. Sedi factis et generatim de iure quoad temporalem ditionem Romanam egregie disserit.

DII—DVII. **Armonia.** Torino. 1852:

a) Nr. 2: *Del Denaro che va a Roma;*

b) p. 87. 215: *Cronaca delle Insolenze dei Giornali piemontesi;*

c) p. 114: *Risposta alle calunnie contro il Papato;*

d) p. 220: *Del Civile Principato della Chiesa Romana;*

e) p. 227: *Le Contraddizioni di Vincenzo Gioberti;*

f) Nr. 51: *Secolarizzazione delle cariche civili dello Stato Pontificio.*

DVIII. **Giov. Peretti** *della sovrannità ecclesiastica dei Romani Pontefici.* Milano. 1852.

DIX. **Margotti** *Regno temporale del Papa.* (In libello auctoris: *Processo di Nep. Nuytz.* Torino. 1852. p. 164.)

DX. *Risposta al libro: Roma e il mondo.* Torino. 1852.

DXI. *Roma dei Papi.* Per G. H. C. Malta. 1852.

DXII. **Pie IX.** *Nouvelle biographie, suivie de la relation du Siege de Rome en 1849.* Paris. 1852.

DXIII. Toussaint Poussel *origine du Principat Romain.* Paris. 1852.

DXIV. Mauro Macchi *Contraddizioni di Vinc. Gioberti.* Torino. 1852.

DXV. Card. Gerdil *de principatu civili R. P.* Denuo prodit in collectione opusculorum auctoris: „Nouveaux Opuscles du Card. Gerdil. Rome. 1852.“

DXVI. Die Proteste des Papstes. „Hist. kirchliche Blätter zur Sion. Augsb. 1852. p. 246.“

DXVII. Christian Schüller *die Gründung des Kirchenstaates, das Walten der Vorsehung dabei, und die Rechtsgründe für denselben.* „Oesterr. Volksfreund. Wien. 1852. II. 468. 474.“

DXVIII. Spaur *Papst Pius' IX Fahrt nach Gacta.* Schaffhausen. 1852.

1853.

541. Montanelli *Memorie sull' Italia.* Torino. 1853.

542. Luigi Zini *della Italia dalle origini fino ai nostri giorni. Compendio storico geografico.* Asti. 1853.

543. Mamiani *scritti politici.* Firenze. 1853.

544. Alfonso Andreozzi *Difesa fatta nella causa di lesa maestà contro F. D. Guerazzi ed altri.* Firenze. 1853.

545. Idem, *appendice alla Difesa.* 1853.

546. Adriano Mari *Difesa di Leonardo Romanelli.* Firenze. 1853.

547. Guerazzi *Orazione detta in sua difesa avanti la Corte R. di Firenze.* 1853. Scripta haec mediate impetunt temporalem ditionem Eccl. R.

DXIX. Brasseur *Histoire du Patrimoine du S. Pierre.* 1853.

DXX. Christophe *Histoire de la Papauté, pendant le XIV siècle, avec des notes et des pièces justificatives.* Paris. 1853. Auctor magna ex parte res et historiam Status Pontificii enarrat.

DXXI. Gosselin *the Power of the Pope in the Middle Ages; or Historical Researches into the Origin of the Temporal Sovereignty of the Holy See etc.* Baltimore. 1853. Versio anglica celebris operis gallici.

DXXII. Pietro de Joux *Lettere sull' Italia. ,Nuova Biblioteca* edificante. Vol. XX. Napoli. 1853. 'Nova editio libri, iam alias laudati.

DXXIII. Delle Relazioni della Signoria temporale col Primato spirituale dei Romani Pontefici. Appendice alla Dissertazione del ,Card. Orsi' sulla origine del Dominio temporale de' Papi. ,Nuova Biblioteca. Vol. XV. Napoli. 1853. 'Operis huius auctor fuit *Cardinalis Grassellini*.

DXXIV. Fatti atroci dello spirito demagogico negli Stati Romani. Racconto estratto dai processi originali. Firenze. 1853.

DXXV. Clemente Solaro della Margarita Arvedimenti politici. Torino. 1853. Auctor, Minister Status sub Rege Pedemontii Alberto, peculiari capite agit de ditione temporali Eccl. Romanae.

DXXVI. Idem, agli Elettori che promovevano la sua candidatura. Torino. 1853.

DXXVII. Cesare Cantu il sacro Macello di Valtellina. Episodio della Riforma religiosa in Italia. Firenze. 1853.

DXXVIII. Elettuario contro le sette secrete. Modena. 1853.

DXXIX. Franc. Corazzini *Miscellanea di cose inedite o rare raccolta e pubblicata.* Firenze. 1853. Insigniter disserit de Statu Pontificio.

DXXX—DXXXIV. Civiltà Cattolica. Roma. 1853:

a) II. 1. p. 161.411: *Del Risorgimento del Paganesimo in Italia. Dialoghi degli Dei*;

b) II. 2. p. 562: *Rivista della Stampa Italiana: il ,Parlamento' e l' ,Opinione'*;

c) II. 3. p. 379: *Una Convertita*;

d) II. 4. p. 481: *Il Verbo della Rivoluzione*;

e) II. 4. p. 672: *L' Italia e Popolo Giornale del 5 Nov. 1853, ovvero il Nazionalismo del Papato.*

DXXXV—DXXXVII. Armonia. Torino. 1853:

a) Nr. 94: *Il Tributo a Roma*;

b) p. 525: *Le Viscere del Parlamento.* In utroque articulo pertractat quaestionem de tributo, quod Sardinia Ecclesiae Romanae pendere debuit.

c) Nr. 63: *I Papi ed il Giuoco del Lotto.* Perstringit plures epheme rides, suam bilem in Rom. Pontificem effundentes.

1854.

548. **Farini** *Storia d' Italia dall a. 1814 fino ai nostri giorni*. Torino. 1854.

549. **Pietro Verri** *Scritti varii*. Firenze. 1854. Contra temporale dominium Papae.

550. **Boggio** *la Chiesa e lo Stato in Piemonte. Sposizione storico-critica dei rapporti fra la S. Sede e la Corte di Sardegna dal 1000 al 1854, compilata su documenti inediti*. Torino. 1854.

551. **Sugenheim** *Geschichte der Entstehung und Ausbildung des Kirchenstaates*. Leipzig. 1854.

DXXXVIII. **Audisio** *Quistioni politiche*. Napoli. 1854. Opusculo inest tractatus de sic dicta Republica Romana anni 1849.

DXXXIX. **L. Taparelli S. I.** *Esame critico degli Ordini Rappresentativi nella societa moderna*. Roma. 1854.

DXL. Idem, *a suoi Concittadini l' Autore dell' Esame critico etc.*, **Civiltà Cattolica**. 1854. II. 7. p. 168.

DXLI. **L. Luciano Gaspari** *Fisiologia degli errori politici moderni*. Rovigo. 1854.

DXLII. **Solaro della Margarita** *Questioni di Stato*. Torino. 1854.

DXLIII—DXLVIII. **Civiltà Cattolica**. Roma. 1854:

a) II. 5. p. 15: *L' Arte di falsare le Istorie*;

b) II. 5. p. 92: *Il Programma della ,Buona Novella.' Dialogo fra la Buona Novella ed un Innominato*;

c) II. 6. p. 301: *Il Programma del ,Diritto' nuovo Giornale di Torino. Dialogo tra il Diritto ed un Lettore*;

d) II. 7. p. 358: *Nuovi Ringraziamenti ad un Amico vecchio*;

e) II. 8. p. 170: *Una seria confutazione della Civiltà Cattolica*;

f) II. 8. p. 449: *Nuova maniera di scrivere le Riviste della Stampa, inventata dal ,Cimento' di Torino*.

DXLIX. **Orsi** *della origine del Dominio e della sovranità dei Romani Pontefici sopra gli Stati loro temporalmente soggetti*. Napoli. 1854. Nova editio.

DL. *Sur l'indépendance intérieure et extérieure du Pontife Romain. Annales de Philosophie Chrétienne.* Paris. 1854. Iul. et Aug.‘

DLI. *Histoire de S. S. Pie IX.* Paris. 1854.

1855.

552. **Ferd. Ranalli** *le Istorie Italiane dal 1846 al 1853.* Firenze. 1855.

DLII. **Bresciani S. I.** *L' Ebreo di Verona. Racconto storico dall' anno 1846 al 1849.* Milano. 1855. Opus separatim editum, quod primum in diario Romano ‚Civiltà Cattolica‘, ut suo loco monuimus, vulgatum fuit.

DLIII. Idem, *della Repubblica Romana, appendice all' Ebreo di Verona.* Milano. 1855.

DLIV—DLX. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1855.

a) II. 10. p. 548: *I Consigli a buon mercato. Risposta al ‚Corriere Italiano‘;*

b) II. 11. p. 210: *Il ‚Piemonte‘ giornale di Torino e la ‚Civiltà Cattolica‘ Dialogo;*

c) II. 11. p. 550: *L' ingenuità del ‚Cimento‘ e il Liberalismo dei Libertini;*

d) II. 11. p. 163. 642. — vol. 12. p. 5. 161: *Gli Ammodernatori dello Stato Pontificio;*

e) II. 11. p. 632: *Una nuova Santa Crociata;*

f) II. 12. p. 207: *Dialogo tra uno ‚Invisibile‘ e la ‚Civiltà Cattolica‘;*

g) II. 12. p. 433: *La Bancocrazia del ‚Piemonte‘ Giornale.*

DLXI. *Storia della controversia del Tributo tra Napoli e la S. Sede. ‚Armonia. 1855. p. 622.‘*

DLXII. *I Nemici del Papa sono i Carnefici del popolo.* Ibid. p. 837.

DLXIII. *De la Souveraineté temporelle du S. Siege. ‚Analecta Iuris Pontificii. Rome. 1855. p. 1697.‘*

DLXIV. **Eug. Latour** *opuscule sur les biens du Clerge en general, sur le domaine et la puissance temporelle du Pape.* Toulouse. 1855.

DLXV. **Peraldi** *Discussioni sullo stato attuale politico ed economico dei dominii della Chiesa Romana.* Bastia. 1855.

DLXVI. **Gosselin** *pouvoir du Pape au moyen age*. Paris. 1855. Nova editio.

1856.

DLXVII. **Henr. de Riancey** *l' Italia, la Souverainete temporelle du Pape. ,Ami de la Religion*. 1856. t. 172. p. 485. 553. 613.‘

DLXVIII. **Montalembert** *Pie IX. et Lord Palmerston*. Paris. 1856.

DLXIX. **Galeotti** *de la Souverainete et du gouvernement temporel des Papes*. Paris. 1856.

DLXX. *Le Pape et l' Italie. ,Revue de deux Mondes*. Paris. 1856.‘

DLXXI. **Gavairon** *le S. Siege depuis dixneuf siecles*. Paris. 1856.

DLXXII. **Miley** *the temporal sovereignty of the Popes; its origin, the vicissitudes through which it has passed, from S. Peter to Pius IX; is it the life of Rome, the glory of Italy, the Magna Charta of Christendom? Discussed Historically*. Dublin. 1856.

DLXXIII. *Ein Kampf um den Kirchenstaat. ,Wiener Kirch. Z.* 1856. Nr. 52. s.‘

DLXXIV. *Säcularisation der päpstlichen Regierung. ,Oesterr. Volksfreund*. Wien. 1856. Nr. 100.‘

DLXXV. *Zur Italienischen Frage*. Ibid. Nr. 121. 123. s. 126. 128. 133.

DLXXVI. *Das Mazzinistische Regiment in Rom*. Ibid. Nr. 145. s.

DLXXVII. *Zur Geschichte der sogenannten Sicilianischen Monarchie. ,Kathol. Wochenschrift*. Würzburg. 1856. VIII. 354. 373.‘

DLXXVIII. *Der heil. Stuhl, der Pariser Congress, und Sardinien. ,Hist. polit. Blätter für das kath. Deutschl. München*. 1856. XXXVIII. 537. 617.‘

DLXXIX—DLXXXIV. **Civiltà Cattolica**. Roma. 1856 :

a) III. 1. p. 149. 289. 633; *Le Finanze Pontificie. Risposta al ,Cimento*‘;

b) III. 1. p. 169; *Un NO chiaro e tondo al ,Piemonte*‘ *Giornale*;

Rom. Pontifex. V.

c) III. 2. p. 532. 637. et III. 3. p. 5: *La Provvidenza negli eventi politici*;

d) III. 3. p. 45. 163: *Di chi e la colpa?*;

e) III. 4. p. 435: *Alcuni Fogli della 'Rivista Veneta'*;

f) III. 4. p. 579: *Il 'Risorgimento', Giornale politico letterario di Torino.*

DLXXXV. Cesare Balbo *della Storia d' Italia dalle origini fino ai nostri tempi.* Firenze. 1856. De Pontificibus cum reverentia quidem loquitur, sed tamen proponit subin quaequam, e quibus conclusio ad sensum civili dominii S. Sedis nequaquam faventem formari potest.

DLXXXVI. Audisio *il Papato nel tempo presente e avvenire.* Roma. 1856. Dissertatio in Academia Religionis Cath. proposita.

DLXXXVII. Palermo O. S. Aug. *la Politica della Corte Romana.* Roma. 1856. Ut prior.

DLXXXVIII. Solaro della Margarita *Discorso alla Nazione.* Torino. 1856.

DLXXXIX. Mongibello *la Batra comismachia politica, ovvero Ministri, Deputati, Giornali, e Giornalisti italianissimi che si dipingono l' un l' altro al naturale.* Torino. 1856.

DXC. Alfonso Capecelatro *Storia di S. Caterina da Siena e del Papato del suo tempo.* Napoli. 1856. Egregius liber pro temporali S. Sedis principatu.

DXCI. Maurizio Marocco *Storia di Papa Pio IX.* Torino. 1856.

DXCII—DCIV. Armonia. Torino. 1856:

a) p. 334: *I IV Punti della Quistione Italiana proposti dal Conte di Cavour*;

b) Nr. 94: *Secolarizzazione del Governo Pontificio*;

c) Nr. 116: *La Quistione Romana nel Congresso di Parigi*;

d) Nr. 117: *La Politica del Conte di Cavour*;

e) Nr. 121: *Un' indegna calunnia nel 1849, e una verita diplomatica nel 1855*;

f) p. 484: *Insulti di Lord Palmerston contro il Governo Pontificio*;

g) Nr. 128: *Le Legazioni Pontificie e la Nota del Conte di Cavour*;

h) Nr. 135: *Movimento Protestante in Italia*;

- i) Nr. 153: *Il Governo temporale del Papa difeso da, Urbano Rattazzi*;
- k) Nr. 161: *Le Legazioni Pontificie il, Corriere Italiano e il Corriere Mercantile*;
- l) Nr. 182: *Questione Romana, Risposta al Manifesto di Rimini*;
- m) p. 844: *Bubbole dell' ,Independance Belge, fanfaluche della ,Corrispondenza Stefani, Impudenze e Falsita del ,Risorgimento' sugli Stati Pontificii*;
- n) Nr. 279: *Nuovo Ritrovato per difendere il governo temporale della S. Sede.*

553. **Domenico Carutti** *Storia del regno di Vittorio Amedeo II.* Torino. 1856. Contra temporale dominium S. Sedis.

554. **Vinc. Gioberti** *della Filozofia della Rivelazione*; pubblicata per cura di **Gius. Massari**. Torino. 1856. Contra Statum Pontificium. Opus hoc fusiori censurae subiecit *Civiltà Cattolica*. III. 5. p. 323. 442. 586.

555. *Reponse a l' opusculé du Conte de Montalembert.* Torino. 1856. — Rec. *Civiltà Catt.* III. 5. p. 513.

556. *Un programmá di guerra al Papato temporale e spirituale.* ,**Maga di Genova**. 1856. Nr. 59.

557—570. **Ephemerides Belgicae** contra ditionem temporalem R. P. 1. L' *Independance Belge*. 2. *Il Telegraphe*. 3. *Echo de Bruxelles*. 4. *Il Belge*. 5. L' *Observateur*. 6. *Etoile Belge*. 7. *La Nation*. 8. *Il National*. 9. *Charivari*. 10. *Crocodile*. 11. *Méphistopheles*. 12. *La Presse Belge*. 13. *Emancipation e l' Eclair*. 14. *Nord*.

1857.

571. **Perrens** *deux ans de Revolution en Italie 1848.* 1849. Paris. 1857.

572. **Iacobson** *Kirchenstaat.* ,**Herzog** *Real-Encyclopädie für protest. Theol.* Stuttgart. 1857. VII. 676.

573. **Livio Mariani** *l' Italia possibile. Considerazioni storico-politiche.* Torino. 1857.

574. **Giac. Sega** *l' Italia possibile. Lettera al Daniele Manin ed osservazioni.* Nizza. 1857.

575. **T. Mamiani** *Poesie.* Firenze. 1857.

576. **Cesare Balbo** *della Monarchia rappresentativa in Italia. Saggi politici.* Firenze. 1857. — *Rec. Civiltà Cattolica.* III. 8. p. 474. 578.

DCV. *Domaine temporel du S. Siege.* ,**Analecta Iuris Pontificii.** Roma. 1857. p. 257.

DCVI. **Palmieri** *Topografia statistica dello Stato Pontificio.* Roma. 1857.

DCVII. **Maguirre** *Rome: its Ruler and its Institutions.* London. 1857.

DCVIII. **Cheve** *Dictionnaire des Papes, ou Histoire complete de tous les Souverains Pontifes depuis S. Pierre jusqu' a Pie IX, consideres a la fois comme Papes et comme souverains temporels.* Paris. 1857.

DCIX—DCXVI. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1857:

a) III. 5. p. 87: *Alcuni numeri della ,Gazzetta Piemontese' ;*

b) III. 5. p. 212: *Il ,Crepuscolo' giornale di Milano ;*

c) III. 5. p. 641: *Un periodico straniero (Revue des deux Mondes) ;*

d) III. 6. p. 5: *Dov' e l' Italia ? ;*

e) III. 6. p. 574: *Le buone intenzioni degli Scrittori ed una nostra Polemica colla ,Revue des deux Mondes' ;*

f) III. 6. p. 690: *Principio fondamentale della Riforma Cattolica di ,V. Gioberti' ;*

g) III. 7. p. 129. 282. 422: *L' Amore all' Italia, risposta ad alcuni giovani Universitarii ;*

h) III. 8. p. 601: *La ,Sferza' Gazzetta Lombardo-Veneta.*

DCXVII. **Franc. de Corcelle** *del Governo Pontificio.* Milano. 1857.

DCXVIII. **Margotti** *le Vittorie della Chiesa nel primo decennio del Pontificato di Pio IX.* Torino. 1857.

DCXIX. **Luigi Rendu** *Vescovo di Annecy, a qual punta sia la Rivoluzione. Versione dal francese.* Genova. 1857.

DCXX—DCXXVII. **Armonia.** Torino. 1857:

a) Nr. 61: *I Discorsi di ,Kossuth' e del ,P. Christie' sul Papato. Sermoni Ludovici Kossuth contra Statum Pontificium in variis locis pronunciato opponitur tractatus P. Christie S. I. pro Statu Pontificio: Del Papato considerato come contrappeso alla tirannia ;*

b) Nr. 107: *Indipendenza da Roma della Spagna e del Piemonte*;

c) p. 428: *Viaggio trionfale di Pio IX.*;

d) Nr. 190. ss.: *Lord John Russell e gli Stati Pontificii*;

e) Nr. 202: *Rabbia Libertina contro il Viaggio del S. Padre*;

f) p. 824: *Il Viaggio del Papa e la Gazzetta del Popolo*;

g) Nr. 208: *L' Indifferenza dei Libertini riguardo al Papa*;

h) Nr. 278: *Un Cenno sulla influenza del Papato desunta dal Viaggio di Sua Santità.*

DCXXVIII. *Der Papst und der Kirchenstaat. ,Katholik.* Mainz. 1857. XV. 259.

DCXXIX. *Pius IX. ,Sion.* Augsb. 1857. Nr. 92. ss.

DCXXX. *F. Papencordt Geschichte der Stadt Rom im Mittelalter. Herausgegeben und mit Urkunden, Vorwort und Einleitung versehen von Constantin Höfler.* Paderborn. 1857.

DCXXXI. *Graf Rayneval Denkschrift über die Zustände des Kirchenstaates.* 1857. Auctor, Legatus Gallicus apud S. Sedem, Memoriali isthoc, sub 14. Mart. 1856. ad Ministerium externorum directo, refellit plurimas obiectiones contra Gubernium Status Pontificii positas. Prodivit sermone germanico primum in Ephemeridibus universalibus: *Allgemeine Zeitung.* Augsb. 1857. Nr. 105. dein saepius in aliis publicis diariis. Memoriale Raynevalii refutare adnissus est:

577. *Massari Confutazione del dispaccio del Conte di Rayneval.* 1857. Sed infelici omine, ut probe observat *Armonia.* 1857. p. 441.

1858.

578. *Felice Orsini Memorie politiche.* Torino. 1858. — Refutatus in *Civiltà Cattolica.* 1858. III. 9. p. 555.

579. *Storia d' Italia dal 1815 fino al presente.* Italia. 1858. Refutatur in eodem scripto periodico III. 10. p. 322.

580. *Cesare Balbo Pensieri sulla storia d' Italia.* Firenze. 1858. — Rec. *Civiltà* 1858. III. 11. p. 579.

581. *Luigi Sforzosi Compendio della Storia d' Italia dai primi tempi sino all' a. 1850.* Firenze. 1858.

582. *Marchese Pepoli il debito pubblico pontificio. Lettera al Conte Costa della Torre.* Torino. 1858.

DCXXXII. **Conte Costa della Torre** *Risposta alla lettera del Marchese Pepoli sul debito pontificio*. Roma. 1858. Refutatio supranominati opusculi.

DCXXXIII. **Ferd. Rossi** *gli eventi contemporanei in relazione alla Chiesa Cattolica*. Rovigo. 1858.

DCXXXIV—DCXXXVIII. **Civilta Cattolica**. Roma. 1858:

a) III. 9. p. 149 et t. 10. p. 554. t. 11. p. 32: *La Contessa Matilda di Canossa e Jolanda di Groninga*;

b) III. 9. p. 555. 641: *L' Impresa Italianissima giudicata da uno dei suoi Capi (Orsini)*;

c) III. 9. p. 709 et t. 10. p. 609: *Tre articoli dello „Spettatore“ di Firenze*;

d) III. 11. p. 730: *Un discorso academico censurato dal „Crepuscolo“ di Milano*;

e) III. 12. p. 731: *„Pensiero ed Azione“ Giornale Mazziniano che si pubblica in Londra*.

DCXXXIX. **Il Vaticano**, nuovo giornale della diocesi di Tortona. 1858.

DCXL. **Margotti** *Roma e Londra. Confronti*. Torino. 1858. — Rec. *Armonia*. 1858. p. 113. 170. 178. 250. 811. — *Civilta Catt.* III 9 p. 581.

DCXLI. **Maguire** *Roma, il suo governo, e le sue istituzioni*. Firenze. 1858. Versio ex Anglico. — Rec. *Armonia*. 1858. p. 731. 776.

DCXLII—DCXLV. **Armonia**. Torino. 1858:

a) Nr. 182: *La Parola d' Ordine contro Roma*;

b) p. 741: *Cronaca delle Insolenze*. Refutatio diariorum Pontificio Statui infestorum;

c) Nr. 183: *Risposta ad un opuscolo anonimo intitolato: Commento sulle ultime operazioni di Finanza del Governo Pontificio*;

d) Nr. 227: *Il Papato e Napoleone I.*

DCXLVI. **Sisson** *le pouvoir temporel du Pape et ses adversaires d' apres deux Archeveques Francais*. „**Ami de la Relig.**“ 1858. t. 179. p. 381. AEppi, quorum asserta hic celebrantur, sunt: Turonensis, et Bisuntinus.

DCXLVII. **Corcelle** *Un Souvenir de 1848*. Ibid. p. 121. 268. 327.

DCXLVIII. **Margotti** *les Victoires de l' Eglise les dix pre-*

mieres années du pontificat de Pie IX. Traduit en français par Chantrel. Paris. 1858. — *Rec. Bibliographie Catholique.* Paris. 1859. XXI. 75.

DCXLIX. *Der Kirchenstaat.* „Freiburger Kath. Kirchenblatt. 1858. Nr. 47—51.“

DCL. *Mgr. Guilbert Erzbischof von Tours über die weltliche Macht des Papstes.* „Sion. Augsb. 1858. p. 188.“

IV. Literatura anni 1859.

Anno 1859, quo SS. Dominus noster enatos in ditione sua temporali motus iuribus Principatus sui infestos repetitis vicibus deplorare et reprobare coactus fuit, (ut in Monumentis de Statu Pontificio uberius continetur) Literatura de Statu Pontificio admodum excrevit, vulgatis tam *pro* quam *contra* plurimis libellis. In recensione Literaturae eum tenebimus ordinem, ut libros in Gallia, Italia, Germania etc. procusos sub distinctis rubricis enumeremus, de iis autem operibus, quae maiorem famam consequuta, pluribusve pro et contra libellis illustrata fuerunt, specialem exhibeamus recensionem.

A) Literatura Gallica.

a) *contra Statum Pontificium.*

583. *Forcade la Papaute ne possede les Romagnes que depuis la fin du XV siecle.* „*Revue des deux Mondes.* 1859. p. 1000.“

584. *Idem, il s'agit simplement aujourd d' hui, pour la Papaute, d' une de ces questions de possession territoriale, qui sont des affaires les plus ordinaires des gouvernemens humains.* Ibid.

585. *About la question romaine.* Bruxelles et Paris. 1859. Liber summe impius, et Summum Pontificem proscindens. Ei concinit:

586. *John Lemoine la question romaine.* Paris. 1859.

587. *La Rome des Papes, son origine, ses phases successives, ses moeurs intimes, son gouvernement, son systeme administratif. Par un ancien membre de la Constituante Romaine. Traduction de l' ouvrage italien inedit.* 3. vol. Bale et London. 1859.

588. **Arthur de Grandeffe** *Pie IX et l' Italie.* Paris. 1859.
589. **Felix Germain** *le Congres est-ce la vraie Paix?* Paris. 1859.
590. *En Avant! Patrie et Liberte!* Paris. 1859.
591. *Un Congres et non la Guerre.* Paris. 1859.
592. **La Gueronniere** *L' Empereur Napoleon III et l' Italie.* Paris. 1859.
593. *La Politique Napoleonienne en Italie.* Paris. 1859.
594. *Une Coalitionen* 1859. Paris. 1859.
595. *L' Autriche, Machiavel, et l' Italie.* Paris. 1859.
596. *Italie et France.* Paris. 1859.
597. **Camille Baro** *deux mots sur l' Italie.* Paris. 1859.
598. **Michon** *l' Italie politique et religieuse, suivie de la Papaute a Ierusalem.* Bruxelles et Leipzig. 1859.
599. **Eugene Rendu** *l' Autriche dans la Confederation Italienne.* Paris. 1859.
600. **Le Comte Leon** *la Paix solution de la Question Italienne.* Paris. 1859.
601. *Monsieur de Montalembert.* Paris. 1859.
602. *La vraie question: France, Italie, Autriche.* Paris. 1859.
603. *L' Autriche et l' Allemagne avant et apres la solution de la Question Italienne.* Paris. 1859.
604. **Felix Ribeyre** *la Paix et l' Opinion.* Paris. 1859.
605. *La Foi des Traites, les Puissances signataires et l' Empereur Napoleon III.* Paris. 1859.
606. **Anatole de la Forge** *la Guerre c' est la Paix.* Paris. 1859.
607. **Fauvety** *du Principe de Nationalite L' Italie.* Paris. 1859.
608. **Rey** *Lettre a S. M. l' Empereur. Union des deux principes sur lesquels reposent la Legitimite de la Dynastie Napoleonienne, et celle du pouvoir temporel du S. Siege.* Paris. 1859.
609. *Idem, deuxime Lettre.* Paris. 1859.
610. **Iuliette de Messine** *la Papaute.* Bruxelles. 1859.
611. **Albert Blanc** *de la Monarchie Representative en Italie.* 1859. Est articulus diarii: „Revue des deux Mondes.“

612. **Charles de Mazade** *le Probleme des destinées de l' Italie*. 1859. Ibid.

613. *Est-ce le paix? est-ce la guerre?* Paris. 1859.

614. **Azeglio** *la politique et le droit chretien au point de vue de la question italienne*. Paris. 1859.

615—618. **Ephemerides Gallicae: Revue des deux Mondes, Siecle, Opinion Nationale, Constitutionnel** etc. potissimum oppugnabant ditiones pontificias.

b) *pro Statu Pontificio*.

DCLI—DCLXV. **Eppi Galliae, et Belgii**. Prout in Monumentis indicavimus, tum Galliae tum aliorum Regnorum ex omni parte orbis Praesules pro sustinendis iuribus temporalibus S. Sedis vocem suam levarunt. In Literatura illos duntaxat nominabimus Praesules, qui uberius et cum quopiam eruditionis apparatu quaestionem istam pertractarunt. E Praesulibus Galliae a. 1859. in hunc censum veniunt :

a) **Eppus Aurelianensis** tam in *Epistola pastorali ad Clerum* dd. 6. Aug. 1859; quam in *solenni Protestatione adversus attentata in ditionibus pontificiis contra iura S. Sedis perpetrata* dd. 30 Sept. 1859.

b) **Eppus Suessionensis** in *epistola pastorali* dd. 5. Oct. 1859.

c) **AEppus Turonensis** dd. 8 Oct. 1859.

d) **Eppus Venetensis** (Vannes) dd. 8. Oct. 1859.

e) **Eppus Elnensis** (Perpignan) in *eruditis animadversionibus contra attentata in temporalem ditionem*, dd. 6. Nov. 1859.

f) **Eppus Gratianopolitanus** dd. 24. Oct. 1859.

g) **Eppus Petrocoriensis** dd. 25. Oct. 1859.

h) **Eppus Leodiensis** in *Instructione pastorali* dd. 28. Oct. 1859.

i) **Eppus Nemausensis** dd. 16. April. et 4. Nov. 1859.

k) **Eppus Ruthenensis** dd. 8. Nov. 1859.

l) **Card. AEppus Bisuntinus** dd. 12. Dec. 1859.

m) **Eppus Divionensis** dd. 25. Dec. 1859.

n) **Eppus Trecensis** dd. 28. Dec. 1859.

o) **Eppus S. Dionysii** dd. 25. Dec. 1859.

p) **Eppus Pietaviensis** dd. 28. Nov. 1859.

DCLXVI. Donnet Card. Archeveque de Bordeaux, *Lettre a l' auteur de la Brochure: Napoleon III et l' Italie.* Paris. 1859. Continetur etiam in collectione Pastoralium AEppi: ,Instructions Pastorales, Lettres et Discours de S. E. le Card. Donnet. Bordeaux et Paris. 1862. V. 144.‘

DCLXVII. Louis Vevillot *de quelques erreurs sur la Papaute.* Paris. 1859. Auctor erat Redactor celebris diarii ,Univers.‘

DCLXVIII. Cretineau-Joly *l' Eglise Romaine en face de la Revolution. Ouvrage compose sur des documents inedits.* Paris. 1859. Insigne opus. — Rec. *Bibliographie Catholique.* XXI. 122. 204.

DCLXIX. Gorini *Defense de l' Eglise contre les erreurs historiques de Guizot, Aug. et Amed. Thierry, Michelet etc.* Paris. 1859. Nova editio ex occasione motuum contra Rom. Pontificis iura, prima ed. 1853.

DCLXX. Champeau *le Pape, Rome, et le monde.* Paris. 1859.

DCLXXI. Mullois *le S. Pere et Rome.* Paris. 1859.

DCLXXII. Gavairon *Defense du S. Siege.* Paris et Tournai. 1859.

DCLXXIII. Emile de Girardin *la Guerre.* Paris. 1859.

DCLXXIV. Fr. Hainault *l' Avenir de l' Europe.* Paris. 1859.

DCLXXV. L' Eternelle Ennemie de la Societé. Par M. A. P. Paris. 1859.

DCLXXVI. Conte de la Tour *puissance temporelle du Pape.* ,*Revue Contemporaine.* Paris. 1859.‘

DCLXXVII. Manin *et l' Italie.* Paris. 1859.

DCLXXVIII. Politique Nationale. Par un ancien Depute. Paris. 1859.

DCLXXIX. Faut-il detroner le Pape? Paris. 1859.

DCLXXX. Miley *l' Empereur Napoleon III et la Papaute.* Paris. 1859.

DCLXXXI. Domaines temporels de l' Eglise. ,*Analecta Iuris Pontificii.* Rome. 1859. p. 1907.‘

DCLXXXII. Haine *de la Cour Romaine sous le Pontificat de Pie IX.* Louvain. 1859.

DCLXXXIII. **Schöbell** *du pouvoir temporel du Pape. Demonstration historique.* Paris. 1859.

DCLXXXIV. **I. Bastide** *la Republique Francaise et l'Italie en 1848.* Bruxelles. 1859.

DCLXXXV. **Valori** *le Pape et la Confederation Italienne.* Paris. 1859.

DCLXXXVI. **Aguirre** *l'Italie apres Villafranca.* 1859.

DCLXXXVII. **Ventura** *Essai sur le pouvoir public, ou exposition des lois naturelles et l'ordre social.* Paris. 1859. Pro Statu Pontificio.

DCLXXXVIII. **Comte de Falloux** *la question italienne.* Paris. 1859.

DCLXXXIX. **Chantrel** *le roi Pie IX.* Paris. 1859.

DCXC. **Alix** *Etude theologique sur le pouvoir temporel du Pape.* Paris. 1859.

DCXCI. *Pie IX et son Pontificat.* Bruxelles. 1859.

DCXCII. **I. Pautet** *le Pape, l'Autriche, et l'Italie.* Paris. 1859.

DCXCIII. **Gerbet** *Eveque de Perpignan, la Question italienne en 1859.* Paris. 1859.

DCXCIV. *Idem, Observations au sujet des attentats diriges contre la souverainete temporelle du Pape.* Paris. 1859.

DCXCV. *L'Italie et les Bonaparte.* Leipzig. 1859.

DCXCVI. **Felix** *Conferences de Notre-Dame. Troisieme Conference. (La Papaute). ,Ami de la Religion.* Nouvelle Serie. 1859. I. 141.

DCXCVII. **Chatelet** *l'Eglise et la France au moyen age, ou pouvoir temporel du Clerge Francais depuis l'origine de la Monarchie jusqu' au XV siecle.* Lyon. 1859.

DCXCVIII. **Melun** *la question Romaine.* Paris. 1859. Egre-gius libellus.

DCXCIX. **Gregorovius** *les Tombeaux des Papes Romains.* Paris. 1859. Agit de gubernio civili.

DCC—DCCIII. **Ex Ephemeridibus Galliae** cumprimis *Univers, Memorial de l'Allier, Gazette de France, et Correspondant* propugnabant iura temporalia R. P. In : *'Univers'* principalis Redactor *Lud. Vevillot* ; in *'Correspondant'* Comes *Montalembert* intrepide pro temporalis ditione pugnabant. His accen-

sendi sunt praeclari articuli, qui in sic dicto „Amico Religionis“ lucem adspexerant:

DCCIV—DCCXXI. **L' Ami de la Religion.** 1859 :

a) *Nouvelle Serie* I. 1. 29: **Pojoulat le Pape et l' Italie;**

b) I. 123. 153. 194. occurrunt eiusdem auctoris tres succincti articuli;

c) I. 308: **Lamazou Puissance spirituelle de la Papaute;** etiam de temporali agit;

d) I. 427: **Pojoulat** refutat plurium diariorum asserta;

e) I. 738. II. 38. 198: **Galitzin l' Eglise Romaine en face de la Revolution;** est uberior excursus literarius in celebre opus *Cretineau-Jolyi* supra laudatum;

f) II. 48. 68. 69. 110. s. 129. 150. s. 183. 205. 207. 240. 477: sunt tredecim minores articuli contra ephemerides Pontificatui infestas, auctore *Poujoulat;*

g) II. 81: **Sisson le pouvoir temporel du S. Siege;** est extractus eruditae pastoralis literae *Eppi Nemausensis;*

h) II. 343: **Poujoulat l' Independance du S. Siege;**

i) II. 453. 553. 693: **Poujoulat Rome en 1848 et en 1849;**

k) II. 713: **Poujoulat l' usurpation dans les Etats Romains;**

l) III. 146: **Protestation de M. l' Eveque d' Orleans contre les attentats dont notre S. Pere le Pape et le Siege Apost. sont menaces et frappes en ce moment;**

m) III. 181. 211. 244. 264: quatuor articuli pro refutatione diariorum liberalium, auctoribus *Sisson,* et *Poujoulat;*

n) III. 309: **Lamazou Unanimite du Clerge de France sur la question temporelle du Pape;**

o) III. 341: **Montalembert Pie IX et la France en 1849 et en 1859;**

p) III. 383: **Poujoulat Pie VII et Napoleon I;**

q) III. 457: **Mercier de Lacombe, la Papaute et ses adversaires;**

r) III. 493. 513: **Poujoulat la Papaute et la Puissance Ottomane;**

s) III. 793. 813: **Poujoulat la question religieuse au XIX Siecle, selon M. Salvador.**

B) *Literatura Italica.*a) *contra Statum Pontificium.*

619. **Cipriani et Pepoli** *Memorandum*. „*Monitore di Bologna* de 6. Oct. 1859.‘

620. *Dopo la Guerra*. Italia. (Roma) 1859.

621. **Rob. d' Azeglio** *Allocuzione di Pio IX detta nel Concistoro delli 20 Giugno 1859*. — *Religione e Patria: Considerazioni*. — *Il Card. Antonelli giudicato dalla „Patrie.“* Ravenna. 1859.

622. *Idem, la Corte di Roma e il Vangelo*. „*Diritto*. Torino. 1859.‘

623. **Ant. Zobi** *Cronaca degli Avvenimenti d' Italia nel 1859 corredata di Documenti per servire alla Storia*. Firenze. 1859. — *Rec. Civiltà Cattolica*. IV. 12. p. 721.

624. **Ferdin. Ranalli** *del Riordinamento d' Italia. Considerazioni*. Firenze. 1859. — *Rec. ibid.* IV. 1. p. 722.

625. **Achille Gennarelli** *sopra un' Allocuzione ed una Lettera Enciclica di Sua Santità osservazioni*. Firenze. 1859.

626. **Giac. Oddo** *l' Indipendenza, il Cattolicismo e l' Italia, Riflessioni*. Milano. 1859.

627. **Giorgini** *sul Dominio temporale dei Papi Considerazioni*. Firenze. 1859.

628. **Filippo Ugolini** *Illusioni diplomatiche sull' Assestamento dello Stato Romano. Pensieri*. Firenze. 1859.

629. **Ant. Lami** *sul Papato Civile rispetto all' Italia e al mondo cattolico Riflessioni*. Livorno. 1859.

630. **L. C. Farini** *la Quistione Italiana, lettera a Lord John Russell*. Torino. 1859.

631. **C. Gnoli** *del Governo temporale del Papa*. Bologna. 1859.

632. *Roma e Bologna nel 12 Giugno 1859*. Bologna. 1859.

633. **Pietro Giuria** *Casa Savoia e l' Italia*. Italia. 1859.

634. *Idem, l' Austria e i trattati del 1815*. Italia. 1859.

635. **Vinc. Salvagnoli** *della Indipendenza d' Italia, Discorso*. Firenze. 1859.

636. **Montanelli** *Studio politico sull' Impero, il Papato, e la Democrazia in Italia*. Firenze. 1859.

637. *La Situazione, il Bonapartismo, e la guerra.* Moncalvo. 1859.

638. *Mamiani del nuovo diritto pubblico Europeo.* Torino. 1859.

639. *Carlo Bon-Compagni Considerazioni sull' Italia centrale.* Torino. 1859.

640. *Salvoni arciprete, Appello al Clero Cristiano.* Brescia. 1859.

641. *Azeglio delle pastorali politiche dei Vescovi.* Torino. 1859.

642. *N. Tommaseo il Papa e l' Imperatore. Discorso.* Italia. 1859.

643. *Idem, l' Allocuzione di Pio IX nel Concistoro del 20 Giugno, raffrontata colla religione e col diritto.* Bologna. 1859.

644. *Lavazzi, giustificazione del movimento delle Romagne.* Bologna. 1859.

645. *Ugolini al Sig. Card. Giac. Antonelli Segretario di Stato della Santità di Pio IX. Lettera.* Firenze. 1859.

646. *Idem, Storia dei Conti e Duchi d' Urbino.* Firenze. 1859. Opus hoc crisi iusta prosequitur *Civiltà Cattolica*. IV. 5. p. 81. 348.

647. *Qual sara l' avvenire dell' umanità? Problema sociale proposto e discusso da F. F.* Torino. 1859.

648. *Lettere di ,Daniele Manin' a ,Giorgio Pallavicino,' con note e documenti sulla Quistione Italiana.* Torino. 1859.

649. *Aug. Conti sulla liberazione d' Italia: discorso al Clero Italiano.* Genova. 1859.

650. *Mazzini ai giovani d' Italia.* Lugano. 1859. *Libellus impius in Summum Pontificem.*

651. *La pace e la guerra.* Torino. 1859.

652—685. Ex magno numero *Ephemeridum*, quae in Italia et cumprimis *Taurini* ac *Mediolani* contra temporalem ditionem R. P. inde ab a. 1859. vulgabantur, notamus duntaxat *Mediolanenses*, quarum numerus inde a die 5 Iunii ad 28 auctus est, praeter alias circiter triginta pagellas, liberalibus artibus ac disciplinis destinatas: 1. Il Riscatto italiano. 2. La Patria. 3. Il Nipote dell' Uomo di Pietra. 4. L' Eco del Campo. 5. L' Eco del Clero e del Popolo. 6. Il Popolano. 7. La Gazzetta Nazionale. 8. La Bandiera italiana. 9. L' Eco della Venezia. 10. Il Gazzettino milanese.

11. La Gente Latina. 12. Il Progresso. 13. L' Evo moderno. 14. Il Lavoro. 15. La Gazzetta del Popolo. 16. Il Pungolo. 17. La Perseveranza. 18. Il Momento. 19. La Ronda. 20. L' Elettore. 21. L' Ambrosiano. 22. El Milanese. 23. La Liberta. 24. L' Avanguardia. 25. La Cicala politica. 26. I popoli uniti. 27. Il Conciliatore. 28. La Lombardia. 29. La Gazzetta di Milano. 30. L' Eco della Borsa. 31. Il nuovo Emporio. 32. L' Uomo di Pietra. 33. L' Economista. 34. Il Crepuscolo.

b) *Pro Statu Pontificio.*

DCCXXII. *Costa de la Torre risposta alla lettera de Marchese ,Pepoli' sul debito pontificio.* Roma. 1859.

DCCXXIII. *Idem, gli Stati Pontifici e gli Stati Sardi. Risposta alla lettera del Marchese ,Pepoli.'* Torino. 1859.

DCCXXIV. *Cuniberti Camillo duecento racconti ecclesiastici, teologici e letterarii divisi in quattro epoche con appendice sul Governo temporale del Papa e sopra gli oratori Italiani ,Segneri' e ,Barbieri.'* Biella. 1859.

DCCXXV. *Luigi Tosti la Contessa Matilde e i Romani Pontefici.* Firenze. 1859.

DCCXXVI. *La Chiesa e il Papato. Raccolta di Documenti storici contemporanei.* Lucca. 1859.

DCCXXVII. *Il Dominio temporale del Sommo Pontefice. Dialoghi popolari d' un Parroco di Campagna nel 1859.* Monza. 1859.

DCCXXVIII. *Intorno alla scomunica fulminata dal Concilio di Trento contro i violatori del dominio temporale della S. Sede. Breve risposta all' ,Achille Gennarelli.'* Roma. 1859.

DCCXXIX. *Sul Silenzio del Clero Cattolico in Italia nel 1859.* Lettera. 1859.

DCCXXX. *Il Patrimonio di S. Pietro, ossia i diritti di Pio IX difesi contro i rivoluzionari da ,M. Dupanloup' Vescovo d' Orleans, e dal ,Conte di Montalembert.'* 1859.

DCCXXXI. *Vari indirizzi alla Santita di N. S. Pio Papa Nono.* 1859.

DCCXXXII. *A. S. M. Vittorio Emanuele II Re di Sardegna lettera di L. Mazzoldi direttore della Sferza, preceduta da un indirizzo ai liberali Italiani.* 1859.

DCCXXXIII. Visconte G. de la Tour del Potere temporale dei Papi. Libera versione italiana. Roma. 1859.

DCCXXXIV. La Politica Napoleonica nei suoi rapporti colla pace Europea e colla quistione Italiana. Considerazioni illustrative gli Opuscoli: „Napoleon III et l'Italie — La Guerre — Italie et France — La Foi des Traites.“ Trieste. 1859.

DCCXXXV. Conte Connestabile Lettera. „Piemonte. Torino. 1859. dd. 29. Aug. 1859.‘ Auctor fuit membrum Deputationis, quam Perusini post sopitos motus Romam miserunt ad renovandam subiectionis ac fidelitatis professionem.

DCCXXXVI. Sulla Signoria temporale dei Papi. Obbiezioni e risposte per A. M. Bergamo. 1859.

DCCXXXVII. Il Potere temporale dei Papi. Opuscoli e documenti. Torino. 1859. Est collectio Encyclicarum Summi Pontificis et Epporum decursu anni 1859. pro iure temporali S. Sedis editarum.

DCCXXXVIII. La Quistione Italiana di „Lord Normanby“. 1859. Auctor Anglus contra attentatum revolutionis Italicae de spoliando Pontifice se enunciat.

DCCXXXIX. Commento all' opuscolo: L' Imperatore Napoleone III e l' Italia. Torino. 1859.

DCCXL. Conte Gaddi Hercolani storia degli ordini equestri negli Stati di S. Chiesa. Roma. 1859.

DCCXLI. Idem, storia dello Stato Pontificio considerata nelle sue citta, municipi e famiglie nobili. Narni et Roma. 1859. Uterque liber pro Statu Pontificio.

DCCXLII. Secondo Franco S. I. Risposte popolari alle obbiezioni piu comuni contro la religione. Torino. 1859. Singolari cum reflexione ad motus in Italia adversus Statum Pontificium suscitatos.

DCCXLIII. Franc. Berardinelli S. I. il concetto della divina commedia di „Dante Alighieri.“ Dimostrazione. Napoli. 1859. Evolvitur in praesente libro: „Dantium“ in citato opere pro auctoritate domini temporalis S. Sedis se enunciasset.

DCCXLIV. Coppola Schizzo sulla signoria temporale dei Rom. Pontefici. Napoli. 1859.

DCCXLV. Un Esame rigoroso e spassionato sulla natura e forza della Scomunica. Breve dilucidazione di un Teologo su questa materia. Bologna. 1859.

DCCXLVI. **Domenico Cerri o Papa, o irreligione, anarchia e morte.** Torino. 1859.

DCCXLVII. **Teodoro de Montpellier** Vescovo di Liegi, *Istruzione pastorale sopra l' autorità temporale del N. S. il Papa. Versione italiana.* Verona. 1859.

DCCXLVIII. **Gerbet** Vescovo di Perpignano, *Osservazioni intorno agli attentati diretti contro la sovranità del Papa. Voltate in italiano per Augusto di Baviera.* Roma. 1859.

DCCXLIX. *Tre Documenti importanti sopra le odierne innovazioni d' Italia: cioè 1. Pio IX e la Francia nel 1849 e 1859 del Sig. Montalembert; 2. Protesta di M. Vescovo di Orleans; 3. al Re Vittorio Emanuele lettera del Mazzoldi.* Malta. 1859.

DCCL. *Concerto diabolico a Torino.* Torino. 1859.

DCCLI. *Il Medico Nero al Cetto d' Italia.* 1859.

DCCLII. *Profezia sull Italia.* Torino. 1859.

DCCLIII. *L' Italia e il Conte di Cavour.* 1859.

DCCLIV. *Lettera a Lord Derby.* Torino. 1859.

DCCLV. **Fr. Nardi i Papi che preparano il tempo S. Gregorio VII.** Roma. 1859.

DCCLVI. *Difesa del Governo temporale del Papa.* Amsterdam. 1859.

DCCLVII. *Pio IX nel 1859.* Amsterdam. 1859.

DCCLVIII. *L' Inviolabilità degli Stati Ecclesiastici.* Amsterdam. 1859.

DCCLIX. *Il Governo di Pio IX e gli accusatori.* Amsterdam. 1859.

DCCLX. *Il Cristianesimo in relazione coll Incivilimento.* Amsterdam. 1859.

DCCLXI—DCCLXXVI. **Armonia.** Torino. 1859:

a) Nr. 41: *Napoleone I e i nostri debiti;*

b) Nr. 51: *La Quistione Italiana e il Conte di Falloux;*

c) Nr. 58: *La Quistione Italiana nel 1859;*

d) Nr. 61: *Tre meriti principali del Governo Pontificio;*

e) Nr. 68: *Un Congresso sull' Italia senza l' Italia;*

f) Nr. 75. 77. 78: *La Quistione Romana;*

g) p. 294. 313. 366. 376: *Sentimenti della Francia intorno alla difesa del Potere del Papa;*

h) Nr. 99: *Il Papa e la Francia Cattolica;*

Rom. Pontifex. V.

i) Nr. 166: *La Forza della Scomunica*;

k) Nr. 167: *I nemici del Papa-Re sono gli eretici dei nostri tempi*;

l) Nr. 169. 173: *Disfarsi del Papa*; egregia confutatio duplicis articuli, quem sub isto titulo vulgarunt ephemerides, 'Unione';

m) p. 636—643: *Protesta di M. Vescovo d' Orleans contro gli attentati onde il N. S. Padre e la Sede Apostolica sono minacciati e colpiti in questi momenti*;

n) Nr. 181: *La Chiesa Cattolica e il Potere temporale dei Papi*;

o) Nr. 188: *Il Potere temporale dei Papi e il voto dei popoli*;

p) Nr. 203: *Perche i Vescovi Francesi vogliono il Papa-Re?*;

q) p. 804: *Che cosa e il Papa? una Parola ad un Canonico di Brescia*.

DCCLXXVII. *Testimonianze non sospette in favore del Dominio temporale dei Papi. Il Piemonte*. Torino. 1859. p. 124—148.

DCCLXXVIII. *L'autorita del Papa sostegno dell'autorita dei Re*. Ibid. p. 143.

DCCLXXIX—DCCXCIV. *Civiltà Cattolica*. Roma. 1859:

a) IV. 1. p. 609: *La Quistione Italiana nel 1859*;

b) IV. 1. p. 657: *L'Opinione Italiana intorno alla Guerra d'Indipendenza*;

c) IV. 2. p. 5: *La Sconfitta e la Vittoria nella terza riscossa Italiana*;

d) IV. 2. p. 173: *La Sustanza e gli artifizii della impresa Italiana nel 48 e nel 59*;

e) IV. 2. p. 385: *Prefazione alla Versione francese di un nostro articolo*; (de quaestione Italica.)

f) IV. 3. p. 586: *Di alcune Scritture uscite teste alla luce in difesa del Papato e del suo Dominio temporale*;

g) IV. 4. p. 5: *Ragioni e Diritti dei Papi al Principato*;

h) IV. 4. p. 145. 287: *La Secolarizzazione del Governo Pontificio*; articulus praesens separatim quoque prodivit Romae. 1859.

i) IV. 4. p. 222: *La Deliberazione dell' Assemblea Bolognese 1859*;

k) IV. 4. p. 273: *Protesta di M. Vescovo di Orleans contro gli attentati*; eadem protestatio, de qua iam superius egimus;

l) IV. 4. p. 339: *Memorandum indirizzato dal preteso Governo delle Romagne alle Potenze ed ai Governi dell' Europa*;

m) IV. 4. p. 401: *Le Riforme negli Stati della Chiesa*;

n) IV. 4. p. 465: *Scritture varie di Nic. Tommaseo, Azeglio, Ugolini, etc. contro la Sovranità temporale de' Papi, pubblicate nel 1859*;

o) IV. 4. p. 529: *Del Diritto dei Cattolici intorno al Principato civile dei Papi*;

p) IV. 4. p. 641: *La Civiltà Cattolica nel 1860*; articulus totus pro temporali potestate R. P.

q) IV. 4. p. 673: *L' Impotenza del Governo Pontificio*.

DCCXCV. Anton. Mirabelli Presb. Neap. *Petreidos libri XXIV*. Neapoli. 1859. IV. vol. Auctor carmine celebrat Petri Cathedram, et universam Pontificatus percurrere historiam, perstringit persecutores eiusdem, cumprimis illos, qui temporalem ditionem S. Sedis impetebant. Pius IX sequenti Brevi honoravit auctorem: „Nos plurimum delectat egregius religionis, pietatis et observantiae cultus, quo dignitatem prosequeris infirmitati nostrae divina dispositione delatam, ac literas idcirco libentissime accepimus, quibus nobis te maiorem in modum commendavit dil. fil. noster Xistus Card. Riario-Sforza AEppus Neapolitanus. Id enim a multis annis tibi proposuisse intelleximus, ut nempe Romani Pontificatus historiam, Max. Pontificum praeclara gesta, illatasque ipsis a persecutoribus aerumnas, carcerem, exilium, et mortem eorumdem in his omnibus perferendis constantiam et virtutem, ac splendidissimos inde consecutos catholicae veritatis triumphos latinis carminibus memoriae hominum traderes et commendares. Quod quidem splendidum omni ex parte argumentum, catholicae cuique genti gratissimum, auspicia et praesidia a nobis postulat, qui in suprema hac Petri Cathedra constituti egregiis illis domesticisque exemplis ad illustria decessorum nostrorum vestigia sectanda continuo incitamur. Tibi idcirco permittimus, ut latinum illud carmen, quod titulo „Petrei-

dos' exarasti, quodque iudicio mox probatum fuit spectatissimi eiusdem Neapolitani Antistitis, nomini nostro inscribere ac typis edere possis in lucem. Quod superest, caritatem, qua viros prosequimur de christiana religione deque literarum cultu ad pietatem fovendam bene merentes, tibi testamur denuo ac confirmamus. Huius nunc pignus habeas apost. benedictionem etc. Datum Romae die 31 Dec. 1859."

DCCXCVI—DCCCII. **Praesules Italiae** omnes equidem, ut ceteri orbis Epipi pro iure temporalis dominii S. Sedis partim per epistolas Romam missas, partim per alia publica documenta suam depromserant sententiam: quidam tamen ex ipsis meritum hoc fusiore sermone complexi, eruditaque pertractatione illustrare adnisi sunt, signanter:

a) *Lettera Pastorale dell' Arcivescovo e dei Vescovi dell' eccles. provincia di Urbino ai loro diocesani.* Urbino. 1859.

b) *Lettera Pastorale dell' Vescovo di Guastalla.* 1859.

c) *Lettera Pastorale del Vescovo di Mondovi in difesa del dominio temporale dei Papi.* Mondovi. 1859.

d) *Lettera Pastorale del Vescovo di Brescia.* Brescia. 1859.

e) *Lettera Pastorale del Vicario Generale Capitolare della Diocesi di Galtelli-Nuoro.*

f) *Epipi Volaterriani ad universum suae dioecesis clericum epistola.* Volaterris. 1859.

g) *Epipi Derthonensis epistola pastoralis.* Derthonae. 1859.

C) **Literatura Germanica.**

a) *Contra Statum Pontificium.*

686. **De Sanctis Papstthum und Jesuitismus.** Briefe aus Rom. Aus dem Französischen von Keller. Duisburg. 1859.

687. **F. Gregorovius** *Geschichte der Stadt Rom im Mittelalter vom V—XVI Jahrhundert.* Stuttgart. 1859. ss. 4. vol.

688. **Theod. Mundt** *Sardinien und Rom.* 1859. — Extractum tam ex priore quam ex hoc opere vulgat: *Allgem. Zeitung.* Augsburg. 1859. p. 3126. ss.

689. **Raumer** *zur neuern Geschichte Roms.* „Histor. Taschenbuch. Leipz. 1859. p. 254."

690. **Heinr. Palmer** *Schlussbetrachtung zum J. 1859. ,Allgem. Kirch. Z. Darmstadt. 1859. p. 1707.‘* Articulus contradictionem temporalem S. Sedis.

691. **Lorck** *der Kirchenstaat. Eine historisch-politische statistische Skizze. ,Zeithefte. VIII. Leipzig. 1859.‘*

692. **Ruth** *Geschichte des italienischen Volkes unter der Napoleonischen Herrschaft. Leipzig. 1859.*

b) *pro Statu Pontificio.*

DCCCH—DCCCVI. **Eppi Germaniae.** E numero horum quaestionem de Statu Pontificio uberius pertractant:

a) **Eppus Spirensis** per epistolam pastorem de 4. Octobr. 1859;

b) **Eppus Augustanus** dd. 31. Oct. 1859;

c) **Eppus Ratisbonensis** dd. 31. Oct. 1859;

d) **AEppus Monaco-Frisingensis** dd. 28. Oct. 1859.

DCCCVII. **G. I. Bossard** *über die weltliche Herrschaft des Papstes. ,Luzerner Wahrheitsfreund. 1859. Nr. 51.‘*

DCCCVIII. **Maguirre** *Rom und seine Beherrscher. Aus dem Engl. übersetzt. Köln. 1859.*

DCCXCIX. **Gosselin** *die Macht des Papstes im Mittelalter, oder historische Untersuchungen über den Ursprung der zeitlichen Herrschaft des heil. Stuhles. Münster. 1859. Nova editio germanica. (1. ed. a. 1847.)*

DCCCX. **Bruno Schilling** *der Kirchenbann nach canonischem Rechte in seiner Entstehung und allmäligen Entwicklung. Leipzig. 1859. Opus ex incidenti motuum Italicorum adversus Statum Pontificium conscriptum, sed non semper accurate evolvens Ecclesiae sensum. Conferenda recensio: Moy, Archiv für kath. Kirchenrecht. Innsbruck. 1860. V. 68. 148.*

DCCCXI. **Max. Wangenmüller** *ich habe der kath. Kirche Unrecht gethan. Bekenntnisse. Stuttgart. 1859. Auctor in libello praesente (cuius iam in Literatura de Primatu meminimus) retractat sua asserta de principatu civili S. Sedis, antehac vulgata, et orthodoxe se enunciat.*

DCCCXII. **Heinr. Leo** *celebris professor protestanticus, pro Statu Pontificio se enunciat in diario Halensi: Volksblatt. 1859.*

DCCCXIII. **Costa della Torre** *die päpstlichen und die Sardinischen Staaten. Übersetzt von Rütjes.* Paderborn. 1859.

Ephemerides Germanicae plures vulgarunt articulos notatu dignos pro temporali dominio S. Sedis, e quibus praecipuos indicamus:

DCCCXIV—DCCCXVII. **Allgemeine Zeitung.** Augsburg. 1859:

a) pag. 614: *Die römische Frage aus „La Guéronniere's Flugschrift; „L' Empereur Napoleon III et l' Italie“;*

b) p. 2141: *„G. About“ über die römische Frage;*

c) p. 4677: *Der Europäische Congress und die italienische Frage;*

d) p. 5429: *Die Opposition des Clerus in Frankreich.*

DCCCXVIII—DCCCXXXVIII. **Oesterreichischer Volksfreund.** Wien. 1859:

a) Nr. 17: *Angriffe der „Times“ auf den heil. Stuhl;*

b) Nr. 17: *Die italienische Frage;*

c) Nr. 63—79: *Der Kirchenstaat und die römische Frage im J. 1859;*

d) Nr. 236: *Die politischen Wirren und die kath. Einheit;*

e) Nr. 247. 248. 251. 265: *Die Stimmen des österr. Episcopats über die Bedrängnisse des heil. Vaters;*

f) Nr. 249: *Der Papst und die katholischen Mächte;*

g) Nr. 254: *Stimmen für den heil. Vater aus England;*

h) Nr. 255: *Die Kirche und das Haus Bonaparte;*

i) Nr. 260: *Was hat Napoleon III für den heil. Vater gethan?;*

k) Nr. 263: *Die unwürdige Comödie in Turin;*

l) Nr. 264: *Die moralischen und materiellen Stützen des heil. Stuhles;*

m) Nr. 266. 267: *Der Sturm gegen Rom;*

n) Nr. 266: *Bischöfe und Regierung in Frankreich;*

o) Nr. 268: *Der heil. Stuhl und sein Dränger;*

p) Nr. 271: *Der französische Episcopat;*

q) Nr. 274: *Eine grossartige Bewegung;*

r) Nr. 274: *Der Papst muss unabhängig seyn;*

s) Nr. 275: *Eine protest. Stimme über die katholische Bewegung; (Kreuzzeitung.)*

t) Nr. 281: *Roms Politik;*

u) Nr. 281: *Über die Reformen im Kirchenstaate* ;

x) Nr. 282: *Adressen und Peterspfennige*.

DCCCXXXIX—DCCCXLIII. **Sion**. Augsburg. 1859:

a) p. 462: *„About“ über die römische Frage* ;

b) p. 1005: *Katholische Einheit* ;

c) Nr. 129: *Aus der Antwort des Grafen „Ign. Costa della Torre“ auf das an ihn gerichtete Sendschreiben des Ritters Mar-chese „Pepoli“ von Bologna* ;

d) p. 1053: *Was „Cipriani“ und „Pepoli“ erzählen* ; *uter-que articulus de financiali statu Ecclesiae Romanae* ;

e) p. 1174: *Eine protestantische Stimme in der kath. Be-wegung*.

DCCCXLIV. DCCCXLV. **Wiener Kirchenzeitung**. 1859:

a) p. 453: *„Vevillot“ über „About's“ Pfützenbuch* ;

b) p. 820: *Die weltliche Herrschaft des Papstes*.

DCCCXLVI. DCCCXLVII. **Salzburger Kirchenblatt**.

1859:

a) Nr. 47: *Ansprüche und Rechte der Päpste auf die welt-liche Herrschaft* ; *articulus ex „Civiltà Cattolica“ transsumtus* ;

b) Nr. 50. 51: *Zur Vertheidigung der päpstlichen Regie-rung gegen die Beschuldigungen von Seiten der Revolution*.

DCCCXLVIII. **Schweizerische Kirch. Zeitung**. 1859:

Nr. 85: *Die Geschichte über den Kirchenstaat*.

DCCCXLIX—DCCCLI. **Katholische Blätter aus Tirol**. 1859:

a) p. 755: *Napoleon I und Metternich über die weltliche Gewalt des Papstes* ;

b) p. 875: *Das Patrimonium S. Petri, oder der Kirchen-staat* ;

c) p. 1057: *Ansprüche und Rechte der Päpste auf die welt-liche Herrschaft*.

DCCCLII—DCCCLIV. **Historisch-politische Blätter für das kath. Deutschland**. München. 1859:

a) t. 43. p. 859: *Der Kirchenstaat seit der französischen Revolution* ; *articulus continuatur per sequentem tomum 44* ;

b) t. 44. p. 177: *Wehe der Welt, wenn das Papstthum französisch würde?* ;

c) t. 44. p. 775: *Rom und Napoleon III*.

DCCCLV. DCCCLVI. **Sonntagsblatt des Severinus-Vereines.** Wien. 1859:

- a) Nr. 21: *Louis Napoleon und der heilige Vater*;
- b) Nr. 48: **Hasel** über die weltliche Macht des Papstes.

DCCCLVII. **Moy**, *Archiv für das kath. Kirchenrecht.* Innsbruck. 1859. IV. 637: *Über den Kirchenstaat.*

D) *Literatura Anglica, Hispanica, et Hungarica.*

a) *contra Statum Pontificium.*

693. **Barrow** *a Treatise on the Pope's Supremacy.* London. 1859. Et Primatum et Civilem Principatum impugnat.

694. **Layard** *the Court of Rome and the Gospel. Translated from the Italian.* London. 1859.

695. **Malmesbury** *official Correspondence on the Italian question.* London. 1859.

b) *pro Statu Pontificio.*

DCCCLVIII—DCCCLXXIV. E **Praesulibus** Angliae ac Hiberniae, item Hispaniae ac Hungariae erudite non minus quam uberrime tractarunt quaestionem hanc:

a) **AEppus Dublinensis** in suo Discursu seu sermone publico, die 3 Nov. 1859. habito; item Pastoralis litera;

b) **Eppus Ossoriensis** in Hibernia, in sermone, quem 26 Dec. 1859 pronunciavit;

c) **AEppus Armacanus** in sermone diei 10 Dec. 1859;

d) **Eppus Midensis** in Hibernia, sermone de 29 Dec. 1859;

e) **AEppus Casseliensis** sermone de 28 Dec. 1859;

f) **Eppus Corcagiensis** in Hibernia sermone diei 5 Dec. 1859;

g) **Eppus Kerriensis** epistola pastoralis;

h) **Eppus Cloynensis** sermone de 13 Dec. 1859;

i) **Eppus Waterfordiensis** discursu de 4 Dec. 1859;

k) **Vicarius Apost. Scotiae** litera pastoralis de 26 Nov. 1859;

l) **Eppus Galviensis** sermone, quem 18 Dec. 1859 pronuntiavit;

m) **Eppus Elphinensis** discursu die 27 Dec. 1859 publice habito;

n) **Eppus Laonensis** sermone diei 28 Dec. 1859;

o) **Eppus Minoricensis** in Hispania, per epistolam pastorem de 18 Dec. 1859;

p) **Eppus Abulensis** in Hispania, duplici litera pastorali de 10 Iul. et 3 Dec. 1859.

q) **Eppus Tudelensis** in Hispania, per epistolam pastorem 31 Dec. 1859;

r) **Card. Eppus Zagradiensis** in Croatia, litera pastorali intuitu instituendarum pro Summo Pontifice, Statusque Pontificii integritate conservanda precum, dd. 22 Sept. 1859.

DCCCLXXV. **Bowyer** membrum Parlamenti Anglici, *sermone adversus enunciationes Russelii*. 1859.

DCCCLXXVI. **Maguire** aequae ac praecedens, sermone contra eundem Russelium. 1859. Extractum sermonis utriusque continet *Civiltas Catholica*. IV. 3. p. 612. ss.

DCCCLXXVII. *Acta Conventus Catholicorum Dublinensis die 15 Nov. 1859 habiti*, anglice impressa.

DCCCLXXVIII. DCCCLXXIX. **Religio**. Pest. 1859:

a) II. p. 106. 313. 321. 329: *Az olasz kérdés*;

b) II. 259. 281: *Draxler a Pápa fejedelmi jogai*.

E) *Littérature spéciale de opusculo gallico: „Le Pape et le Congrès.“*

Libellus gallicus „Le Pape et le Congrès“, ultimis anni 1859 diebus in publicum editus, cui officiosa tribuebatur auctoritas, plura peperit scripta pro et contra, quae hoc capite specialiter recensemus.

696. **La Guerroniere** *le Pape et le Congrès*. Paris. 1859. Auctor mediam quasi viam inter duas sibi invicem adversas opiniones ingredi cupiens, in presente opusculo evolvit: dominationem terrenam Papae necessariam quidem esse, ut potestatem spiritualem libere exercere valeat, verum ampli territorii possessionem cum dignitate et maiestate Pontificatus incompa-

tibilem esse, ideoque requiri, ut Papa quo minus extensum habeat territorium, in eoque paternam potius quam regiam exerceat auctoritatem. Opusculum mox ac lucem vidit, impugnatum fuit tam per diaria, quam per separata scripta : pars tamen *Litteraturae maior* ad annum 1860 pertinet. Ad annum 1859 sequentia referuntur opuscula ac recensiones :

DCCCLXXX. *La Brochure : Le Pape et le Congres. Lettre a un Catholique par M. l' Eveque d' Orleans.* Paris. 1859. Litera est de 25 Dec. 1859.

DCCCLXXXI—DCCCLXXXVI. *Ami de la Religion.* 1859

a) III. 820 : **Garcin** *la Brochure : Le Pape etc.* ;

b) III. 833 : **Mercier de Lacombe** *le Pape et le Congres* ;

c) Ibid. p. 837 : **Garcin** *le Pape etc.* ;

d) Ibid. p. 859 : **Garcin** *extrait du 'lettre a un Catholique par M. l' Ev. d' Orleans'* ;

e) Ibid. p. 861 : **Audley** extractus ex diariis anglicis de brochura famosa ;

f) Ibid. p. 873 : *L' Empereur Napoleon III devant le Pape et le Congres.*

DCCCLXXXVII—DCCCXCIV. Ex *Ephemeridibus politici Galliae* contra famosum libellum se enunciarunt : *L' Univers la Gazette de Lyon ; la Gazette du Midi ; l' Opinion di Nimes l' Esperance du peuple di Nantes ; la France centrale ; le Voce National di Metz ; la Foi Bretonne di St. Briene ; etc.* circiter 30.

DCCCXCV—DCCCC. **Armonia.** Torino. 1859 :

a) p. 892 : *Il nuovo Opuscolo : Il Papa ed il Congresso*

b) Nr. 236 : *L' Opuscolo : Il Papa e il Congresso ;*

c) Nr. 237 : *Alternative Dialettiche della Politica Francese*

d) p. 904 : *L' Opuscolo : Il Papa e il Congresso ;*

e) Nr. 239. *Le adorazioni e le Burle di Erode al Vicari di Gesu Cristo ;*

f) Nr. 240 : *Risposta del Vescovo d' Orleans all' opuscolo Il Papa e il Congresso.*

DCCCCI—DCCCCIV. **Allgemeine Zeitung.** Augsb. 1859

a) Nr. 358 : *Die neue Flugschrift ,de la Gueronniere's'*

b) Nr. 359 : *,De la Gueronniere's' Flugschrift ;*

c) Nr. 359—361. Beilage : *,De la Gueronniere' über de Papst und den Congress ;*

d) pag. 5942: *Das Papstthum und Napoleonische Ideen.* DCCCCV. DCCCCVI. Oesterr. Volksfreund. Wien. 1859:

a) Nr. 294: *Eine Flugschrift aus Paris*;

b) Nr. 296. 297: *„La Gueronniere's“ Flugschrift ein Sit-
tenzeugniss für die römische Regierung.*

DCCCCVII. *Das französische Präludium zum Congress.*
„Sion.“ Augsb. 1859. Nr. 156.

V. Literatura anni 1860.

A) Literatura de opusculo gallico: *„Le Pape et
le Congres.“*

1. *Literatura Gallica.* Huc pertinent continuative sequen-
tia opuscula:

DCCCCVIII. M. l' Eveque d' Orleans la Brochure *„Le
Pape et le Congres.“ Lettre a un Catholique.* Paris. 1860. Nova
editio opusculi iam in Literatura anni 1859. memorati.

DCCCCIX. Idem, *Seconde Lettre a un Catholique sur le
Demembrement dont les Etats Pontificaux sont menaces.* Paris.
1860. Vulgata est altera haec Eppi Aurelianensis litera etiam in
pagellis: *Ami de la Religion.* 1860. IV. 164. Oppugnavit Prae-
sulem Aurelianensem:

697. **Grandguillot** Redacteur du Constitutionnel, *Lettre
d' un Journaliste Catholique a M. l' Eveque d' Orleans.* Paris.
1860. Verum respondit Praesul:

DCCCCX. *Lettre de M. l' Eveque d' Orleans a M.
Grandguillot Redacteur en chef du Constitutionnel.* Paris. 1860.
Alii quoque levarunt vocem adversus doctissimum Praelatum:

698. **Duobeveyer** a M. Dupanloup: *la Papaute devant
la Religion et l' Italie.* Paris. 1860.

699. **Cotonnet** encore la Brochure *„Le Pape et le Con-
gres.“ Lettre d' un Rentier de la Ferte-sous-jouarre a M. l'
Eveque d' Orleans.* Paris. 1860.

700. Idem, *deuxieme Lettre a M. l' Eveque de Orleans.*
Paris. 1860.

701. *L' Eveque d' Orleans et la Brochure, par un vrai
Catholique.* Paris. 1860.

702. *Le Pape et le Congres suivi de la Reponse de M. l' Eveque d' Orleans. Ed. 2. augmentée de la Replique officieuse du Gouvernement Francais a M. l' Eveque d' Orleans.* Naumburg. 1860.

703. *Martin d' Oisy l' Italie , l' Allemagne, et le Congres.* 1860.

704. *Luis de Dax encore un Mot sur ,le Pape et le Congres.* Paris. 1860. Contra brochuras istiusmodi pro defensione Status Pontificii integri, et adversus famosum scriptum scripsere porro :

DCCCCXI. *Lettre de M. l' Eveque de Nimes au Clerge de son Diocese , sur la brochure intitule: Le Pape et le Congres.* Nimes. 1860.

DCCCCXII. *L' Eveque d' Arras a l' Auteur de la brochure: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXIII. *Lettre Pastorale de M. l' Eveque de Poitiers, portant condamnation d' erreurs contenues dans divers ecrits recents, notamment dans la brochure: Le Pape et le Congres.* Poitiers. 1860. Continetur etiam in collectione: *Discours et Instructions Pastorales de M. l' Eveque de Poitiers.* Poitiers. 1860. III. 591.

DCCCCXIV. *Gerbet Eveque de Perpignan, de la Papaute. en Reponse a l' ecrit intitule: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXV. *Poujoulat les Droits du Pape, Reponse a la brochure: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXVI. *Reponse a la brochure: Le Pape et le Congres, par un gentilhomme polonais.* 1860. Posen.

DCCCCXVII. *Orsini Abbé, Reponse a la brochure intitule: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXVIII. *Desbassayns de Richemont un Mot d' un Laïque sur la Brochure: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXIX. *Giraud quelques Mots sur la Brochure: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXX. *Pie IX et son Pontificat. Par un Diplome.* Bruxelles, Paris, Leipzig. 1860.

DCCCCXXI. *Alfred Nettement Appel au bon Sens, au droit, et a l' Histoire, en Reponse a la brochure: Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXXII. **Theulier** *Question Italienne. Un ouvrier contre Le Pape et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCXXIII. **Vicomte de Grondy** *Paraphrase critique de la Brochure: Le Pape et les Congres.* Paris. 1860.

2. *Literatura Italica.* Ad hanc spectant:

705. *Il Papa e il Congresso Traduzione riscontrata sull'originale francese.* Firenze. 1860.

706. **Gavazzi** *il Papa ed il Congresso dal punto di vista italiana. Pensieri.* Firenze. 1860.

DCCCCXXIV. DCCCCXXV. **Clem. Solaro della Margarita** *Risposta all' opuscolo: Il Papa e il Congresso.* Torino. 1860. Prodiit etiam Gallice: *Reponse a l' opuscule: Le Pape et le Congres. Traduction du Comte de Camburzano.* Turin. 1860.

DCCCCXXVI. *Esame di un opuscolo Francese intitolato: Il Papa ed il Congresso; pubblicato a Parigi il 22 Dicembre 1859.* Roma. 1860. Primum in pagellis: *Civiltà Cattolica.* IV. 5. p. 177. vulgatus est praesens articulus, dein separatim prodivit.

DCCCCXXVII. *Il Vaticano trasformato in un Convento dall' opuscolo: Il Papa ed il Congresso.* Torino. 1860.

DCCCCXXVIII. **F. M. Zinelli** Eppus Tarvisinus, *Il Papa e il Congresso.* Venezia. 1860. Erudita confutatio opusculi Parisini.

DCCCCXXIX. *Lettera al Sig. La Gueronniere o all' Autore dell' opuscolo intitolato: Il Papa e il Congresso. Con Prefazione della stessa.* Genova. 1860.

DCCCCXXX. *Risposta del Vescovo d' Orleans all' opuscolo: Il Papa e il Congresso.* ,**Civiltà Cattolica.** Roma. 1860. V. 5. p. 329. Versio italica operis gallici.

DCCCCXXXI. *Un Papa ed una Roma secondo l' opuscolo Francese: Le Papa et le Congres.* Ibid. p. 273.

DCCCCXXXII. *Esame critico dell' opuscolo: Il Papa ed il Congresso.* 1860. Libellus absque signatura loci editus, et docte refutans dictum opusculum.

DCCCCXXXIII. *Roma e l' Italia, ed il potere temporale del Papa. Risposta di un italiano all' autore dell' opuscolo: Il Papa ed il Congresso.* Genova. 1860.

DCCCCXXXIV. *Nettement Apello al buon senso, al diritto, e all' istoria, in risposta all' opuscolo: Il Papa ed il Congresso. Traduzione italiana con note dell traduttore. Perugia. 1860.*

3. *Literatura Germanica.* Pro opusculo gallico et contra Statum Pontificium prodire :

707. *Der Papst und der Congress. Vom Staatsrath, Vicomte de Lagueronniere' unter directer Eingebung des Kaisers Napoleon III. Aus dem Französ. Naumburg. 1860. Efficit fasciculum I collectionis: ,Sammlung von Schriften über die römische Frage. Naumburg und Leipzig. 1860.'*

708. **Eichler** *das Project der neuen Organisation der weltlichen Herrschaft des Papstes nach der französischen Flugschrift: ,Le Pape et le Congres.'* **Allgemeine Kirch. Z.** Darmstadt. 1860. p. 325. 337.'

Contra libellum gallicum :

DCCCCXXXV. *Das Recht und der Congress. Eine Entgegnung auf die Schrift: Der Papst und der Congress. Wien. 1860.*

DCCCCXXXVI. *Gott, Papst, Kaiser. Unpolitische Gedanken einer deutschen Vernunft über einen französischen Staatsphilosophen. Zum Verständnisse der franz. Brochüre: Der Papst und der Congress. Wien. 1860.*

DCCCCXXXVII. **Coloman Graf Mailáth** *Antwort auf die Brochüre Lagueronniere's: Der Papst und der Congress. Wien. 1860.*

DCCCCXXXVIII. **Heinr. Costa** *der Kirchenstaat, sein Entstehen und Bestand. Historische Skizze. Laibach. 1860. Est refutatio opusculi gallici.*

DCCCCXXXIX. **Bachoven von Echt** *über Lagueronniere's Flugschrift. Cösfeld. 1860.*

DCCCCXL. *Der Papst und der Congress vor dem Tribunal des gesunden Hausverstandes. Wien. 1860.*

DCCCCXLI. *Deutsche Antwort auf Lagueronniere's Brand-schrift: Der Papst und der Congress. Von einem aufrichtigen Protestanten. Leipzig. 1860.*

DCCCCXLII. **Dupanloup** *Bischof v. Orleans, Schreiben*

an einen Katholiken über die Brochüre: *Der Papst und der Congress*. Aus dem Französ. Mainz. 1860.

DCCCCXLIII. Idem, über die kaiserliche Zerstückelung der päpstlichen Staaten. Zweites Sendschreiben an einen Katholiken. Aus dem Französ. Mainz. 1860.

DCCCCXLIV. Antwort des Bischofs v. Orleans an den Verfasser von: *Der Papst und der Congress*, sowie der französischen Regierung officiöse Erwiederung darauf im Journal *Le Constitutionnel*. Aus dem Französ. Leipzig. 1860. Opusculum praesens efficit fasciculum II collectionis: *Sammlung von Schriften über die römische Frage*. Leipzig. 1860.

DCCCCXLV. Hirtenbrief des Bischofs v. Poitiers. Mainz. 1860. Condemnat opusculum gallicum.

DCCCCXLVI. Petr. L. Parisi Bischof v. Arras, was ist der Papst? Sendschreiben an den Verfasser der Brochüre: *Der Papst und der Congress*. Aus dem Französ. Mainz. 1860.

DCCCCXLVII. Vicomte L. v. Dax noch ein Wort über die Schrift: *Der Papst und der Congress*. Leipzig. 1860. Est in fasciculo tertio collectionis: *Sammlung von Schriften über die römische Frage*. Leipzig. 1860.

DCCCCXLVIII. Poujoulat die Rechte des Papstes. Antwort auf die Flugschrift: *Der Papst und der Congress*. Leipzig. 1860. In fasciculo 3. eiusdem collectionis.

DCCCCXLIX—DCCCCLI. Allgemeine Zeitung. Augsb. 1860:

a) p. 9: *Die neueste französische Flugschrift*;

b) p. 69: *Die französische Brochüre und deutsche Kirchenspaltung*;

c) p. 77. 96. 109: *Die neue französ. Flugschrift und das europäische Recht*.

DCCCCLII—DCCCCLIV. Wiener Kirch, Zeitung. 1860:

a) pag. 9: *Der Papst und der Congress*;

b) p. 22: *Die Ironie der Staatsschrift*;

c) p. 41: *Das Recht und der Congress*.

DCCCCLV. Salzburger Kirchenblatt. 1860. Nr. 2. 4: Schreiben an einen Katholiken über die Brochüre: *Der Papst und der Congress*. Opusculum Eppli Aurelianensis germanice redditum.

DCCCCLVI. DCCCCLVII. Deutschland. Augsburg. 1860:

a) Nr. 2. 3: *Der Papst und der Congress*;

b) p. 27: *Ansichten über die Pariser Flugschrift*.

DCCCCLVIII. **Kath. Blätter aus Tirol**. 1860. p. 10: *Der neue December-Staatsstreich gegen das Papstthum*. Articulus ex ephemeridibus ‚Augsburger Postzeitung‘ transsumtus.

DCCCCLIX. **Sion**. Augsburg. 1860. p. 5: *Reflexionen*; et p. 13: *Bischof Dupanloup, ein Ritter*. Uterque articulus contra brochuram gallicam.

4. *Literatura Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica*. Ex his contra dominium temporale et pro brochura gallica vulgatum est opusculum:

709. *Novae epistolae virorum obscurorum Sec. XIX. conscriptae*. Praemissa est epistola novissima Antonioli viri Eminentis ad Dominum Laquerimoniarium virum et scriptorem obscurum de Papa et Congressu. Lipsiae. 1860.

Pro ditone temporali et contra gallicum opusculum prodire:

DCCCCLX. **Eppi Barcinonensis** in Hispania, *confutatio opusculi*: ‚*Le Pape et le Congres*‘, lingua hispanica. 1860.

DCCCCLXI. **Ant. Ramon de Vargas** Decanus Tarracensis, *confutatio libelli*: ‚*Le Pape et le Congres*‘. 1860. Aequè hispanice.

DCCCCLXII. *Respuesta del Conde Solaro della Margarita al folleto: El Papa y el Congreso*. Madrid. 1860. Versio ex italico.

DCCCCLXIII. **Bowyer** Anglus, *confutatio libelli*: ‚*Le Pape et le Congres*‘. Londini. 1860. Anglica lingua.

DCCCCLXIV. *The Archbishop and the Suffragan Bishop of the eccl. province of New-York, assembled in Prov. Council*. 1860. Epistola pastoralis ad clerum et fideles e Synodo Provinciali Neo-Eboracensi contra errores de Rom. Pontificis potestate et civili principatu, cum primis adversus libellum gallicum.

DCCCCLXV. **Fr. Milasinovic** Can. Zagrabiensis, *Recensio libelli inscripti*: ‚*Le Pape et le Congres*‘. Parisiis vulgata Zagrabiae. 1860.

DCCCCLXVI. **Idök Tanuja**. Egyetemes Magyar Ujság Pest. 1860. Nr. 2. 4. 5. 7: *A' Pápa és Congressus című röpirat*

B) *Literatura Gallica de reliquis anni 1860 operibus.*

a) *Contra Statum Pontificium.*

710. **Choffe** *la Papaute aux abois ou le Christianisme venge.* Stuttgart. 1860.

711. **Vives** *de la liberte de conscience a propos des affaires religieuses.* Paris. 1860.

712. **Rey** *troisieme Lettre a S. M. l'Empereur: Union des deux principes sur lesquels reposent la Legitimite de la Dynastie Napoleonienne et celle du pouvoir temporel du S. Siege.* Paris. 1860.

713. **Hippolyte Castille** *l'Excommunication.* Paris. 1860.

714. **Cenac-Moncaut** *la France et l'Europe Latine, Le Pape et l'Italie, questions de droit superieur.* Paris. 1860.

715. **Idem**, *le Congres des Brochures on le Droit ancien et le Droit nouveau.* Paris. 1860.

716. **Comtesse Marie Montemerli** *le Pape et la Politique.* Paris. 1860.

717. **Jules Miot** *l'heure supreme de l'Italie.* Paris. 1860.

718. **De la Tour Du Pin Gouvernet** *Solution possible a la Question Romaine.* Paris. 1860.

719. **Michon** *de l'Agitation religieuse.* Paris. 1860.

720. **Un Mot aux 45 Brochures**, *opinion individuelle d'un Catholique.* Paris. 1860.

721. **Ferd. de Lasteyrie** *Italie Centrale. L'Annexion considerée aux points de vue Italien et francais.* Paris. 1860.

722. **Les Pontifes Nationaux.** *Paris et son Pape.* Paris. 1860.

723. **Redins** *le Pape et son pouvoir temporel. Reflexions sur les deux publications: 'Le Pape et le Congres', et 'Lettre a un Catholique.'* Paris. 1860.

724. **Du Pouvoir temporel du Pape.** *Essai sur l'origine et la formation de l'Etat de l'Eglise.* Paris. 1860.

725. **Mabru** *a Pie IX et a l'Italie, ou representations d'un simple Laique adressées a la Cour de Rome.* Paris. 1860.

726. **La Revolution et l'Excommunication.** *Par l'auteur de la Brochure: Napoleon III et Pie IX.* Paris. 1860.

727. **Edmond About** *la nouvelle Carte d' Europe*. Paris. 1860.

728. **Berger de Xivrey** *Tradition française d' une Confédération de l' Italie*. Paris. 1860.

729. *Rome et la Liberté de l' Italie*. Paris. 1860.

730. *L' Eglise et les Nationalités*. Paris. 1860.

731. **Duc de Valmy** *une Solution*. Paris. 1860.

732. *Les Défenseurs du Pouvoir Temporel. Réponse à MM. Nettement, de Montalembert, Villemain, Messieurs les Evêques d' Orléans, d' Arras, MM. de Sacy, de Falloux, et en général aux défenseurs à tout prix du pouvoir temporel. Par un Lyonnais*. Paris. 1860.

733. **Clement Duvernois** *le Couronnement de l' Edifice. Liberté Democratique*. Paris. 1860.

734. **Henri Bordet** *Revue de dix ans 1850—1860*. Paris. 1860.

735. **Victor-Emmanuel et Mazzini**. Par l' auteur de : *Lamoricieri et Garibaldi*. Paris. 1860.

736. **Comte Napoleon de Lauriston** *la Papauté et le Pouvoir temporel an 32 et an 755*. Paris. 1860.

737. **Malves-Pons** *Conciliation du pouvoir temporel du Pape avec l' Independance de l' Italie*. Paris. 1860.

738. *L' Unite Italienne devant la France et devant l' Europe*. Paris. 1860.

739. *Rome et Constantinople*. Paris. 1860.

740. **Horn** *Liberté et Nationalité*. Paris. 1860.

741. **Charles de la Varenne** *Victor-Emmanuel I Roi d' Italie. Le Pape à Jerusalem*. Paris. 1860.

742. *Le Principe de Non-Intervention*. Paris. 1860.

743. *Onnée le Pape, l' Empereur, et l' Univers*. Paris. 1860.

744. **Jules Bailly** *XIX Siecle. Autrefois. — Maintenant — Italie. — Une Nuit à Rome. — Napoleon III*. Paris. 1860.

745. *L' Eglise et les Institutions Imperiales*. Par un libre Penseur Catholique. Paris. 1860.

746. *Rome et le Congres*. Par un Romain. Paris. 1860.

747. **La Rochelle** *du Principat Pontifical. Première Partie: Origines et Principes*. Paris. 1860.

748. **I. du Castera** *Napoleon III et sa Politique en Italie*. Paris. 1860.
749. **Armand L. Menard** *de l'Autorite des Faits accomplis*. Paris. 1860.
750. *Serment des Souverains-Pontifes, Inalienabilite du Domaine de l'Eglise*. Paris. 1860.
751. *Les Pauvres de la Politique, deux Mots d'un Soldat a M. Emile de Girardin*. Paris. 1860.
752. **D' Azeglio** *la Politique et le Droit Chretien au point de vue de la Question Italienne*. Paris. 1860. Nova editio.
753. **Jules de S. Felix** *Rome en Provence; chroniques et Legendes du Palais des Papes*. Paris. 1860.
754. *Rome et ses Provinces*. Paris. 1860.
755. *Mandement de M. l'Eveque de Troyes a l'occasion du prochain Congres*. Paris. 1860. Praesul Trecensis separavit se ab iis, qui integritatem Status Pontificii propugnabant.
756. **Frederic Passy** *de la Souverainete temporelle des Papes au point de vue de la iustice et de la religion*. Paris. 1860.
757. *Le Pape et le Parti Catholique*. Paris. 1860.
758. **Hippolyte Castille** *Napoleon III et le Clerge*. Paris. 1860.
759. *Idem, le Pape et l'Encyclique*. (19 Jan. 1860.) Paris. 1860.
760. **Arnaud de l'Ariege** *la Papaute temporelle et la Nationalite Italienne*. Paris. 1860.
761. *Idem, l'Independance du Pape et les droits des peuples*. Paris. 1860.
762. **Michon** *Projet de Solution de la Question Romaine*. Paris. 1860.
763. **Paul Varin** *le Suffrage universel et la Papaute*. Paris. 1860.
764. **Mary Lafon** *mille ans de Guerre entre Rome et les Papes*. Paris. 1860.
765. **Charles de la Varenne** *le Pape et les Romagnes, le pouvoir temporel dans les Etats Romains*. Paris. 1860.
766. *Le Gouvernement des Romagnes aux Puissances de l'Europe. Notes diplomatiques*. Paris. 1860.
767. *Les Papes Princes Italiens*. Paris. 1860.

768. *Le Pape et les Ultramontains au Tribunal de Fene-
lon.* Paris. 1860.

769. **I. de S. Amand** *les Romagnes. Note Historique.* Paris. 1860.

770. *Le Pape et la Bible, ou l' Infaillibilite et l' Inspira-
tion.* Paris. 1860.

771. **F. Laurent** Professor Gandensis, *Etudes sur l' His-
toire de l' Humanite. La Papaute et l' Empire.* Paris, Bruxel-
les, Leipzig, Geneve, Londres, 1860. Efficit tomum VI maiori
operis: „Histoire du droit des gens et des relations internation-
nales.“ Auctor est osor omnis christianitatis, ut scripta ipsius
luculenter docent.

772. **Lanfrey** *Histoire politique des Papes.* Paris. 1860.

773. **I. M. Cayla** *Papa et Empereur.* Paris. 1860. Auctor
proponit: ut Imperator Gallorum sit una Caput supremum Gal-
licanae Ecclesiae.

774. **Paul Desmarie** *Moeurs Italiennes, precedées d'
une Introduction sur le pouvoir temporel du Pape, et suivies de
Considerations sur l' avenir de l' Italie.* Paris. 1860.

775. *La Papaute en presence de l' Erangile et de l' Histo-
re.* Paris. 1860.

776. **Farini** *Lettres sur les Affaires d' Italie.* Paris. 1860.

777. **Forcade** *la question romaine ,Revue des deux
Mondes.* Paris. 1860. „Moderate quidem, sed tamen pro Politicis
Napoleonis se enunciat, id unum perstringendo, quod nec bro-
chura de Papa ac Congressu, nec epistola Caesaris ad Papam
opportunum sint medium ad quaestionem decidendam.

778. *Idem, chronique de la Quinzaine. Extrait de la Revue
des deux Mondes.* Paris. 1860.

779. **Salvador** *Paris, Rome, Ierusalem, ou la Questio-
religieuse au XIX Siecle.* Paris. 1860. 3. vol.

780. *Napoleon III et Pie IX. Par un theologien.* Paris. 1860.

781. *Derniere reponse aux eveques et a tous les avocat
du pouvoir temporelle du Pape.* Paris. 1860.

782. *Le Trone et l' Autel.* Paris 1860. Est fere eiusde
argumenti cum anterioribus brochuris de Papa et Congressu et

783. *Rome et la Congres.* Paris. 1861.

784. *La nouvelle attitude de la France.* Paris. 1860.

785. *Pensées d'un Catholique sur les affaires de Rome.* Paris. 1860.

786. *Rochefoucauld une voix de plus.* Paris. 1860.

787. *Bignon le Pape et ses défenseurs.* Paris. 1860.

788. *La Confederation italique.* Paris. 1860.

789. *Une voix française.* Paris. 1860.

b) *pro Statu Pontificio.*

DCCCCLXVII—DCCCCLXXIII. **Eppi Galliae et Helvetiae.** Ex his praeter iam laudatos in literatura de famoso gallico libello) a. 1860. pro temporali dominio S. Sedis uberius se enunciarunt in suis Epistolis Pastoralibus :

a) **Eppus Bellicensis** dd. 11. Ian. 1860 ;

b) **Eppus Pictaviensis** *Lettre pastorale a l'occasion de quelques appreciations touchant le Bref d'Excommunication lance contre les usurpateurs des Etats temporels de l'Eglise.* 1860.

c) *Idem, Lettre Circulaire au Clerge du diocese relative aux dons, a l'enrolement et a l'emprunt ayant pour objet de venir en aide au Gouvernement Pontifical.* 1860. Tam prior quam haec pastoralis epistola inserta est collectioni : „Discours et Instructions pastorales de M. l'Eveque de Poitiers. 1860. III. 677. 711.“

d) **Eppus Tullensis** dd. 25. Febr. 1860 ;

e) **AEppus Tolosanus** dd. 2. Febr. 1860 ;

f) **Eppus Versaliensis** dd. 18. Ian. 1860 ;

g) **Eppus Basileensis** in Helvetia, 8. Febr. 1860.

DCCCCLXXIV. **Paul Sauzet** *Rome devant l'Europe. Troisieme edition augmentée d'un Chapitre final sur l'Etat de Rome et de l'Europe.* Paris. 1860.

DCCCCLXXV. **I. Chantrel S. Leon III et la Royaute Pontificale.** Paris. 1860. Efficit tomum 7 operis : „Histoire populaire des Papes.“

DCCCCLXXVI. **Tenougy** *la Souverainete temporelle des Papes. Etudes historiques.* Paris. 1860.

DCCCCLXXVII. **Grondy** *Critique de la question romaine par „Edm. About“, et de la Politique actuelle. Etudes objectives.* St. Gallen. 1860.

DCCCCLXXVIII. **Henri Sauve** *Pie IX dans la voie de Calvarie, ou les XIV Stations du chemin de la Croix appliquées a N. S. le Pape.* Liege. 1860.

DCCCCLXXIX. **I. B. Schmit** *les Interets et les droits de la France, de l'Italie, et de l'Europe, du Catholicisme et du Suffrage universel dans la question italienne.* 1860.

DCCCCLXXX. **Alex. de S. Albi** *quelques Pages d'Histoire a propos des Droits temporels du Pape.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXI. **Comte du Mesnil du Buisson** *la France et le Congres.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXII. *Bonne Foi et Papauté.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXIII. *Le Pape devant la Revolution. Par un Catholique.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXIV. **Leonce de Guiraud** *quelques Mots sur la Question Italienne. De l'Inviolabilité Papale.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXV. *Du Spirituel et du temporel dans l'Eglise. Lettre de M. l'Eveque d'Arras a M. Thouvenel Ministre des affaires etrangeres.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXVI. **Horoy** *la veritable Question Romaine. Reponse a M. Edmond About.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXVII. **Brignole Sale** *Considerations sur la Question Romaine.* Genes. 1860.

DCCCCLXXXVIII. **Laurentie** *les Rois et le Pape.* Paris. 1860.

DCCCCLXXXIX. **Dupanloup** *Eppus Aurelianensis, la Souverainete Pontificale selon le Droit Catholique et le Droit Européen.* Paris. 1860. Opus percelebre! in tres partes divisum quarum prima (doctrinalis) vera ac interna quaestionis principia, rationes Providentiae, et necessitatem religiosam aequae a politicam terrestres principatus S. Sedis; altera (historica) historiam X seculorum civilis principatus eiusdem Sedis; tertia (polemica) modernam revolutionariam Politicam in omnibus suis phasibus complectitur, et ex duplici obtutu, iuris quippe catholici, et europaei funestas sequelas dissolutionis Status Pontificii demonstrat. Inclytus Auctor sequens obtinuit a Summo Pontifice rescriptum: „Pius PP IX. Nihil iucundius nobis contingere potest, in ea, quam gerimus misero hoc et luctuoso tempore totius christiani populi gravissima sollicitudine, quam intelligere, Ven. fr. Eppos tempestate saeviente quasi in murur

aereum stare pro domo Israel, seque attentos ac vigiles in retundenda hostium Ecclesiae pravitate iugiter exhibere. Hoc igitur solatium attulerunt nobis studia et contentiones tuae, ven. frater, qui strenue pro sanctae huius Sedis iuribus et auctoritate ac pro Ecclesiae disciplina dimicans, tam vera tamque praeclara de civili nostro eiusdemque Sedis Apost. Principatu scripsisti, ut nullus, qui hac nostra aetate in huiusmodi spartam incubuit, videatur tecum comparandus. Opus itaque quod de civili ipso principatu nostro mox exarasti ac typis superiore mense in lucem publicam edidisti, perlibenti prorsus animo accepimus, tibi propterea, qui tantam hac in re et immortalem ubique adeptus es laudem, multas nos denuo agimus et habemus gratias. Deum O. M. enixe precari ne desistamus, ut hostium nostrorum elidat superbiam, ac consilia disperdat, atque ut Ecclesiae suae, sanctaeque huic Sedi splendidum cito tribuat triumphum. Te interim, ven. frater, praecipua in D. I. C. caritate complectimur, atque omnem animi et corporis prosperitatem ipsi tibi ab Eo summis precamur votis. Huius auspicem habeas apost. benedictionem etc. Datum Romae die 27 Iunii 1860.

DCCCCXC. **Edmond Lafond** *la Voie douloureuse des Papes*. Paris. 1860.

DCCCCXCI. **Vevillot** *Questions d' Histoire contemporaine*. Paris. 1860.

DCCCCXCII. **L. A. Pavy** Eppus Algeritanus, *Esquisse d' un Traite sur la Souverainete temporelle du Pape*. Alger, Paris. 1860. Opus eruditum: in tres partes tributum; prima evolvit historiam temporalis ditionis inde a primordiis usque nostra tempora; altera philosophice ac polemicè demonstrat legitimitatem eiusdem; tertia critice expendit, an Pontificatus nobili et multiplici suae vocationi satisfecerit?

DCCCCXCIII. **Laurentie** *Rome et le Pape*. Paris. 1860.

DCCCCXCIV. **S. Marc. Girardin** *de la Situation de la Papauté au 1 Janvier 1860*. Paris. 1860. Primum in ephemeridibus „Journal des Debats“ vulgavit auctor praesentem disquisitionem, quae dein separatim edita est.

DCCCCXCV. **Vicomte de Melun** *la Question Romaine devant le Congres*. Paris. 1860.

DCCCCXCVI. **Alphonse Bourgeois** *la Pomme de Discorde, ou le Pape-Roi*. Paris, Tournai. 1860.

DCCCCXCVII. *Appel aux Catholiques. Expose des droits de la Papaute.* Bruxelles et Leipzig. 1860.

DCCCCXCVIII. *Defense des droits de la Papaute. Par l'auteur de l' Appel aux Catholiques.* Bruxelles. 1860.

DCCCCXCIX. *Poujoulat le Pape et la Liberte.* Paris. 1860.

M. *Lacordaire de la Liberte de l' Italie et de l' Eglise.* Paris. 1860.

MI. *Poujoulat Reponse a la Circulaire de M. le Ministre-relative a l' Encyclique du Pape.* Paris. 1860.

MII. *Montalembert Pie IX et la France en 1849 et en 1859. Edit. 2.* Paris. 1860.

MIII. *Villemain la France, l' Empire et la Papaute. Question de droit public.* Paris. 1860.

MIV. *Comte de Falloux Question Italienne : du Devoir dans les circonstances actuelles. Extrait du ,Correspondant du 25 Jan. 1860.* Paris. 1860.

MV. *Lord Normanby le Cabinet Anglais, l' Italie, et le Congres. Traduit par Audley.* Paris. 1860.

MVI. *Alex. de S. Albin Pie IX.* Paris. 1860.

MVII. *Card. Mathien AEppus Bisuntinus, un Mot sur la Brochure : Pape et Empereur, de M. Cayla.* Paris. 1860.

MVIII. *Alix Etude theologique sur le Pouvoir temporel du Pape.* Paris. 1860.

MIX. *Mazade M. Rossi, l' Italie, et la Papaute. ,Revue des deux Mondes.* Paris. 1860.

MX. *Histoire des Etats de l' Eglise depuis la premiere revolution francaise jusqu' a nos jours.* Leipzig. 1860.

MXI. *L' Eveque de Montauban de la conspiration contre l' eglise et les etats monarchiques.* Paris. 1860.

MXII. *Charles de Riancey la France a Rome et le futur Royaume d' Italie.* Paris. 1860.

MXIII. *Idem, le Patriotisme et la Foi.* Paris. 1860.

MXIV. *L' Eveque d' Orleans Oraison funebro des volontaires catholiques de l' armée pontificale morts pour la defense du S. Siege, prononcée dans sa Cathedrale le 9 Oct. 1860.* Paris. 1860.

MXV. *Falloux Antecedents et consequences de la situation actuelle.* Paris. 1860.

MXVI. L' Eveque de Poitiers *Discours prononce dans son eglise cathedrale le 11 Oct. 1860 a l' occasion du service solennel pour les soldats de l' armée pontificale qui ont succombé pendant la guerre.* Paris. 1860.

MXVII. Henri de Valori *le Piemont au ban de l' Europe.* Paris. 1860.

MXVIII. Papaute et Mazzinisme. Par MM. A. D. et P. D. Paris. 1860.

MXIX. Cuverville, Keller, Lemercier *Lettre a nos Commettants.* Paris. 1860.

MXX. Charles Müller *l' Appel au Peuple en faveur de la Papaute.* Paris. 1860.

MXXI. Prosper Rambaud *le France et le Piemont, Italie et Savoie.* Paris. 1860.

MXXII. Fabre aux Catholiques et aux hommes de bonne foi. *Quelques questions sur la Papaute.* Paris. 1860.

MXXIII. Comte de Tournon *les Volontaires Pontificaux a Cheval.* Paris. 1860.

MXXIV. Pavy Eppus Algeritanus, *observations presentées a M. Dupin Aine Procureur-general et Senateur sur son Discours du 29 Mars 1860.* Alger et Paris. 1860. Continetur etiam in collectione: „Oeuvres de M. Pavy. Tom. III. 170.“

MXXV. Lelievre Pierre *et Rome.* Bourges. 1860.

MXXVI. Armand Fresneau *de la Constitution politique des etats de Eglise.* Paris. 1860.

MXXVII. Albert de Broglie *la Lettre Imperiale et la Situation. Extrait du „Correspondant du 25 Jan. 1860.“* Paris. 1860.

MXXVIII. Keller *l' Encyclique et les Libertes de l' Eglise Gallicane.* Paris. 1860.

MXXIX. Kulczycki *la Pologne et l' Italie devant Pie IX.* Paris. 1860.

MXXX. Comte Jules de Cosnac *Question Romaine. Croisade.* Paris. 1860.

MXXXI. Valori *les Droits du peuple. Lettre a Henri de Riancey.* Paris. 1860.

MXXXII. Cesar Balbo *de la Destruction du pouvoir temporel des Papes.* Paris. 1860.

MXXXIII. Valori *la Maison de Lorraine et l'opinion publique.* Paris. 1860.

MXXXIV. Le Prince Aug. Galitzin *de la Liberte de la Presse au point de vue religieux.* Paris. 1860.

MXXXV. Ernest Gervais *le Pape — Roi.* Paris. 1860.

MXXXVI. Felix Saulnier de Pierrefond *la France, l'Angleterre, et le Roi Francois II.* Paris. 1860.

MXXXVII. Vervorst *a qui la faute? ou origine de la Question Romaine.* Paris. 1860.

MXXXVIII. Servan Can. Tolosanus, *Origine du pouvoir temporel du Pape et son developpement dans la durée des siècles.* Toulouse et Paris. 1860.

MXXXIX. William Mac Cabe *trois Etudes sur l'influence politique de la Papauté au moyen-âge.* Paris. 1860.

MXL. Priere pour le Pape. Bayonne. 1860.

MXLI. Poplineaux *le Pape devant un maire de village.* Paris. 1860.

MXLII. Fr. de Corcelle, *antea Legatus Reipublicae Gallicae apud S. Sedem, vulgavit solidam defensionem gubernii temporalis pontificii in pagellis: Correspondant.* 1860. de 25. Ianuar.

MXLIII. Segur *le Pape. Questions sur les circonstances du temps.* Paris et Bruxelles. 1860.

MXLIV. Solution de la Question Romaine. Paris. 1860.

MXLV. Turquais *le S. Siege depuis son etablisement jusqu' a nos jours, ou tableau raisonne de l'histoire universelle du Souverain Pontificat.* Paris. 1860.

MXLVI. Cretineau-Joly *l' Eglise Romaine, en face de la Revolution. Edit. 2.* Paris. 1860. Opus praesens in Literatura nostra iam laudatum fuit.

MXLVII. Silvester de Sacy *Redactor principalis diarii, 'Journal des Debats' dominium temporale contra 'Lemoine' pluribus propugnavit articulis* 1860.

MXLVIII. Tanghe *le souverain Pontife et le denier de S. Pierre.* Bruxelles. 1860.

MXLIX. Broglie *Questions de religion et d' histoire.* Paris. 1860.

ML. Aug. Cochin *la Question italienne et l' opinion catholique en France.* Paris. 1860.

MLI. **Magnin** *la Papaute*. Paris. 1860.

MLII. **Dechamps** *la question romaine question catholique*. Bruxelles. 1860.

MLIII. **Berryer** *la liberte Gallicane*. Paris. 1860.

MLIV. MLV. **Card. Donnet** AEppus Burdigalensis, *Discours sur les droits temporels du Pape, prononce au Senat 29 Mars 1860. — Item: Discours a l'occasion de nouvelles pe-
nititions en faveur de la puissance temporelle des Papes, 12 Mai 1860.* Auctor cum ceteris Cardinalibus in Senatu Imperii pro-
curatoribus S. Sedis strenue dimicans, sequenti Brevi a
Summo Pontifice, ad quinque Cardinales Galliae directo, distingui
meruit: „Nihil certe nobis gratius, nihil iucundius vestris ob-
sequentissimis literis, quas die 5 huius mensis ad nos mittere pro-
perastis, statim ac in ista Parisiensi urbe simul fuistis vestro mu-
nere perfuncturi in praesentis conventu seu diaetae sessionibus.
Namque iisdem literis egregiam ac singularem vestram erga nos
pietatem, reverentiam, obedientiamque declarantes, luculentissi-
mis verbis profitemini vos velle quod nos volumus, vos intendere
quod nos intendimus, scilicet Catholicae Ecclesiae bonum et hu-
ius Apost. Sedis robur, decus, et integritatem. Equidem, dil. filii
nostri, satis explicare haud possumus, quanta laetitia quanta-
que consolationi nobis fuerint inter maximas nostras amaritudi-
nes huiusmodi praeclari religiosae vestrae mentis sensus, qui
omni certe laude digni locum ac dignitatem, quam in Ecclesia
tenetis, omnino decent. Quocirca non dubitamus, quin vos divino
auxilio freti, semper memores amplissimae vestrae dignitatis,
gravissimique muneris, ac iuramentorum, quibus Deo et Eccle-
siae obstricti estis, omni humano respectu plane postposito, ac
Dei eiusque Ecclesiae causam unice prae oculis habentes, velitis
cum in memorati conventus Sessionibus, tum alio quovis tempore
et occasione vestram attollere vocem, et omni sacerdotali forti-
tudine et constantia ipsius Ecclesiae et huius S. Sedis iura, eius-
que civilis principatus integritatem strenue propugnare ac de-
fendere adversus nefarios illorum hominum conatus et molitio-
nes, qui ea evertere conituntur. Hanc autem occasionem alacri
prorsus libentissimoque animo amplectimur, ut iterum testemur
et confirmemus praecipuam, qua vos prosequimur benevolen-
tiam. Cuius quoque certissimum pignus esse volumus apost. be-
nedictionem etc. Datum Romae die 18 April. 1860.“

MLVI. MLVII. **Ephemerides Gallicae.** Ex harum, iam alias laudatarum, numero celeberrima, **Univers**, ob strenuam et intrepidam propugnationem iurium S. Sedis, decreto Imperiali abolita extitit. Par fatum mansit ex Provincialibus diariis illud, quod sub titulo: **La Bretagne** edebatur. Plurimae porro ephemerides, quemadmodum prioribus annis, ita et a. 1860 fortiter propugnabant temporale dominium Sedis Apostolicae. Pro omnibus unam tantum seligimus, designantes praecipuos huc pertinentes articulos:

MLVIII—MLXXIX. **Ami de la Religion.** Paris. 1860:

a) Nouv. Serie. IV. 65. 264: **Audley Lord Normanby** et *la question italienne*;

b) Ibid. p. 68: **Quinard** *Les Papes a Avignon*;

c) p. 126: **Mercier de Lacombe** *la Souverainete*;

d) p. 181. 250: **Lamazou** *le Concile de 1811*;

e) p. 347: **Carne** *la Question d' Italie*;

f) p. 361: **Bonnier** *la France religieuse en 1682, en 1790 et en 1811*;

g) p. 393. 413: **Comte Champagny** *de la Puissance des mots dans la question actuelle*;

h) p. 480: **Baron Molroguier** *Lettre a M. l' Eveque d' Orleans*; *Reponse de M. l' Eveque d' Orleans*; articulus concernit controversiam inter Praesulem Aurelianensem et cognatos Antecessoris eiusdem ‚Rousseau‘, per Summum Pontificem Pium VII propter Gallicanas opiniones reprehensi. Cum Eppus ‚Dupanloup‘ facti huius memoriam faceret: a cognatis denat Eppe et ephemeridibus impetitus, quin et processu coram tribunali civili conventus est: sed splendidum reportavit triumphum

i) p. 599: **Mercier de Lacombe**, *de la Souverainete populaire et du droit divin*;

k) V. 65: **Poujoulat** *l' importance de la souverainete temporelle du Pape*;

l) p. 106. 297: **Mercier de Lacombe** *l' Annexion de l' Italie Centrale au Piemont*;

m) p. 161: **Corbiere** *les devoirs des catholiques a l' egard du S. Siege*;

n) VI. 415. 428: *De la conduite du clerge Francais dans la Question Romaine*; est pastoralis epistola Eppe Nemausensis

o) p. 573: **Mercier de Lacombe**: *L' Avenir de l' Italie*

- p) p. 633: *L' invasion piemontaise* ;
 q) p. 653: **Sisson** *reponse a la ,Patrie'* ;
 r) p. 693: *Idem, l' attitude de l' Episcopat et les commentaires de la ,Patrie'* ;
 s) p. 713: **Garcin** *Question romaine* ;
 t) VII. 81. 249: **Mercier de Lacombe** *Consequences des evenements accomplis en Italie* ;
 u) p. 301. 341. 401. 490: **Corbiere** *des moyens pratiques propres a assurer l' independance spirituelle du Pape* ; — *Garanties d' independance que le Roi de Piemont pretendrait offrir au Pape* ; — *l' independance du Pape ne saurait etre suffisamment garantie par un Concordat* ; — *des Traites internationaux comme garantie de l' independance Pontificale* ;
 x) p. 461. 481. 503: **Garcin** *Pape et Empereur* ; — *un Clerge National* ; — *consequences d' une Religion Nationale* ;
 y) p. 501: **Carne** *l' Unite de l' Italie*.

C) **Literatura Italica.**

a) *contra Statum Pontificium.*

790. **Pietro Mongini** *Parroco di Oggebbio Il Pontefice e le armi temporali a difesa dello Spirituale, come pretende la Civiltà Cattolica di Roma. Lettera politico-morale di un Parroco Piemontese ad un Monsignore Romano.* Milano. 1860.
 791. *Ai popoli della Marche e dell' Umbria quattro parole di un Sacerdote.* 1860.
 792. **Spinucci** *Parole ai Pesaresi sulle cagioniche fanno contro il dominio temporale dei Papi.* Pesaro. 1860.
 793. *Biblioteca della liberta Italiana: Libertà religiosa; liberta civile; liberta politica; Maria Maddalena; gli amori della Peccatrice; storia del Vangelo di Cristo, per Franco Mistrali.* Milano. 1860. 2. vol.
 794. **I Papi Principi Italiani.** Firenze. 1860.
 795. **Girolamo de Pisapia di Cava il Papa Re.** Napoli. 1860.
 796. *Dei beni ecclesiastici e del dominio temporale.* Milano. 1860.

797. **Mamiani** *d' un nuovo dritto pubblico europeo*. Livorno. 1860. Editio nova. (prima a. 1859.)

798. **Rocco Escalona** *il Papato, Primato, e Temporale. Inconciliabilità dei due Poteri, svolta per lato di Bibbia, Iu Canonico, Diritto Pubblico, Storia e Critica degli opuscoli più interessanti editi in Italia ed in Francia*. Napoli. 1860.

799. **Atto Vannucci** *i Martiri della libertà Italiana dal 1794 al 1848*. Firenze. 1860. Ed. 3.

800. **Gius. Ricciardi** *Martirologio Italiano dal 1792 al 1847. Libri dieci*. Firenze. 1860.

801. *Se per essere indipendente abbisogni che il Papa abbia il dominio temporale. Modeste osservazioni di un sacerdote cattolico*. Siena. 1860.

802. **Vinc. di Tergolina** *quattro anni nelle prigioni de S. Padre*. Torino. 1860.

803. **Martino Dolci** *Lettera d' un Cattolico sulla Questione del giorno*. Bergamo. 1860.

804. **Ant. Salvoni** *Arciprete di Gavardo, l' Appello al Clero Italiano*. 1860.

805. **Giac. Cassani** *sacerdote Bolognese, sulla posizione e i doveri del Clero nelle Romagne-Brevi Parole*. Bologna. 1860.

806. **Franc. Dini** *della costituzione civile del Clero dell' incameramento dei beni ecclesiastici Discorso*. Firenze. 1860.

807. **Eug. Alberi** *l' Italia uscente l' anno 1860*. Firenze. 1860.

808. **Brunone Bianchi** *Orazione letta in S. Croce di Firenze*. Firenze. 1860. Est sermo in anniversario revolutionis anni 1848. dictus, cum allusione ad res hodiernas Italiae. — Crisim sermonis dat *Civiltà Cattolica*. IV. 7. p. 194.

809. *Gesu Cristo e il Papa, comparazione sacro-morale politica. Opuscolo con annotazioni di F. M. P.* Siena. 1860.

810. **Julius** *Questione Romana, l' Unita Cattolica, e Unita moderna*. Torino. 1860.

811. **Romualdo Volpi** *l' Unita d' Italia e necessari alla futura sicurezza delle Potenze Occidentali rimpetto all' Oriente. Pensiero*. Lucca. 1860.

812. Idem, *Allocuzione sulla guerra dell' indipendenza nazionale*. Lucca. 1860.

813. **Nucci** *la Legittimità del Governo di Vittorio Emanuele II nelle Romagne, dimostrata dalla „Civiltà Cattolica.“ Lettera*. Bologna. 1860.

814. **Achille Gennarelli** *il Governo Pontificio e lo Stato Romano — Documenti preceduti da una esposizione storica e raccolti per decreto del Governo delle Romagne*. Prato. 1860. 2. vol.

815. **Carlo Bon-Compagni** *il Regno Italiano e Napoli. Rivista contemporanea*. Torino. 1860.

816. **Azeglio** *la Politica e il diritto cristiano considerati riguardo alla questione italiana*. Firenze. 1860.

817. **Gennarelli** *i Lutti dello Stato Romano*. 1860.

818. **Gli Ordini segreti di Roma e il Clero. Osservazioni di un dottore in Teologia**. Siena. 1860, Paulo post altera vice editum.

819. **Nic. Tommaseo** *le Lettere di S. Caterina da Siena, ridotte a miglior lezione e in ordine nuovo disposte con proemio e note*. Firenze. 1860. 4. vol. Auctor contaminat egregium opus, cuius iam in Literatura nostra meminimus.

820. **Enrico Poggi** *del Dominio temporale dei Papi a proposito della legge sulle Annessioni. Lettera al Senator Silvestro Centofanti*. Firenze. 1860.

821. **Luigi Pietracqua** *Don Temporal, commedia piemontese*. Torino. 1860. Liber satyricus.

822. *Roma delenda est. „Gazzetta del popolo*. Milano. 1860. Auctor articuli est *Guerrazzi*.

823. **Niccolini** *contro Roma dopo l' Enciclica*. Firenze. 1860.

824. *Avviso al popolo italiano, onde sappia evitare gli cogli che si frappongono alla sua indipendenza*. Siena. 1860.

825. *La Questione Romana nel Novembre 1860 al Sommo Pontefice Pio IX*. Assisi. 1860.

826. **Tommaseo** *un' academia letteraria*. Firenze. 1860.

827—838. **Ephemeridum** *Italicarum, quae adversus di-
ones pontificias scribebant, anno 1860. magna fuit copia. Me-
tiolanensibus, quas in literatura anni 1859. nominavimus,
cessere novae: 1. L' Unione. 2. L' Osservatore Lombardo.*

3. Sior Anton o Rioba. 4. Il Cosmorama. 5. La Fama. 6. Il Nipote di Farfarello. 7. Il Trovatore. 8. Il D. Marzio. 9. La Ricamatrice. 10. Le Ore casalinghe. 11. Le Nazional. 12. L' Italie nouvelle.

839—854. **Ephemerides Panormitanae**: 1. Il Garibaldi. 2. Il Vittorio Emanuele. 3. Il Corriere di Sicilia. 4. La Forbice. 5. Il mondo culto. 6. L' Arlecchino. 7. L' Unita Italiana. 8. L' Italia libera ed una. 9. Il Precursore, giornale unitario di Palermo. 10. L' Annessione, giornale unitario moderato. 11. Il Movimento. 12. Il Caffè di Sicilia. 13. La Luce. 14. Il Paese. 15. Il Latino. 16. Il Gazzettino della Sera.

b) *pro Statu Pontificio.*

MLXXX—MXCV. Eppi Italiae quaestionem de dominio temporalis S. Sedis in suis encyclicis literis uberius ac erudite tractantes:

a) *Eppi immediate subiecti S. Sedi in Statu Pontificio* cum **AEppo Spoletino** dd. 2. Febr. 1860;

b) **Eppus Nolanus** in Sicilia, 4. Febr. 1860;

c) **Eppus Aquini** in Sicilia, 10. Febr. 1860;

d) **Eppus Balneoregiensis** in Statu Pontificio, dd. 12. Febr. 1860;

e) **Card. Eppus Perusinus** in Statu Pont. dd. 12. Febr. 1860;

f) **AEppus Panormitanus** 14. Febr. 1860;

g) **Eppus Eporediensis** in Sardinia, dd. 12. Febr. 1860;

h) **Eppus Urbevitanus** in Statu Pontificio, tam per epistolam pastorem, quam fusiorem tractatum mense Martio 1860 concinnatum;

i) **Eppus Reatinus** in Statu Pontificio, 4. April. 1860;

k) **Eppus Ugentinus** in Sicilia, 8 Maii 1860;

l) **AEppus Lucanus** in Hetruria, dd. 8 Ian. 1860;

m) **Eppus Aquensis** in Pedemontio, dd. 29. Iun. 1860;

n) **Eppus Maurianensis** in Sabaudia, 10. Febr. 1860;

o) **Eppus Tiburtinus** in Statu Pontificio, 21. Ian. 1860;

p) **Eppus Aesinus** 25. Ian. 1860;

q) **Eppus Aversanus**, 12. Febr. 1860. Praeter hic me

moratas, vulgatae sunt Pastorales Epporum Italiae 43 partim in editionibus pontificiis, partim alibi impressae.

MXCVI. Bonfiglio Mura O. Serv. BMV. *il Clero e la Societa moderna, ossia Esame critico di alcune lagnanze della Societa moderna contro il Clero, e contro i suoi diritti; Dissertazione.* Roma. 1860.

MXCVII. Secondo Franco *il Pontefice Romano; ragionamenti due recitate in Verona.* Fano. 1860.

MXCVIII. Idem, *risposte popolari alle obbiezioni piu comuni contro la religione. Seconda edizione.* Torino. 1860.

MXCIX. Manning AEppus Westmonasteriensis, *sovranita temporale de' Papi: Discorsi pronunciati nella Chiesa in Londra.* Roma. 1860.

MC. *Il Movimento nazionale, istruzione popolare in occasione di un opuscolo pubblicato nell' Umbria da un preteso rete galantuomo.* 1860. Egregie pertractat quaestionem de dominio temporali.

MCI. Pio IX ed i suoi popoli nel 1857, ossia Memorie intorno al Viaggio della Santita di N. S. Papa Pio IX per l' Italia centrale. Roma. 1860.

MCII. Martin parroco di Farney, *l' appello al buon senso, il Papa.* Geneve. 1860.

MCIII. Un occhiata alla Circolare del Ministro ,Thouvenel' contro l' Enciclica di Pio IX. Roma. 1860.

MCIV. Un dispaccio del Card. Segr. di Stato a M. Nunzio in Parigi in risposta a due Scritti del Ministro degli affari stranieri in Francia intorno alla quistione romana. Roma. 1860.

MCV. Esortazione agli Scomunicati del venerabile Cardinale Cesare Baronio. Roma. 1860.

MCVI. Solaro della Margarita *Opinione sull' Annessione di alcuni Stati alla Monarchia e sulla Cessione della Savoia e di Nizza alla Francia.* Torino. 1860.

MCVII. Emiliano Avogadro della Motta *una quistione preliminare al Parlamento Torinese.* Torino. 1860.

MCVIII. Idem, *Considerazioni sugli Affari dell' Italia e del Papa.* Torino. 1860.

MCIX. Luigi Pianciani dell' Andamento delle Cose in Italia, rivelazioni, memorie, e riflessioni. Milano. 1860.

MCX. Paolo Prinetti *del Cattolicismo nella vita sociale*. Torino. 1860.

MCXI. Carlo Passaglia *il Pontefice ed il Principe, ossia la Teologia, la Filosofia, e la Politica messe d' accordo in ordine al Principato Civile del Papa*. Dialoghi. 1860. Auctor, armatus Societati Iesu adscriptus, in praesenti opere tum necessitates conditionis temporalis pro Papa, tum iustitiam decreti Tridentini de excommunicandis invasoribus Patrimonii evolvit: sed paulo post, ut infra recurrit, his contraria scripsit, civilisque Principatus inimicum se probavit. Ad historiam opusculi istius notandum censemus: id per ordinariam S. Sedis censuram neutquam ad typum admissum, sed duntaxat post datas ab auctore requisitas clarificationes eidem permissum fuisse, ut sine designatione loci imprimi liber ipsius possit. Ita retulere publicae ephemerides, nominatim: *Allgemeine Zeitung. Augsb.* 1860. 2687. 3305.

MCXII. La Scomunica. Piccolo Catechismo. Torino. 1860.

MCXIII. Ripetizioni popolari a favore del Regno Temporale dei Papi, dialogo d' un parroco piemontese. Torino. 1860.

MCXIV. Istruzione ortodossa sulla Scomunica per un sacerdote cattolico. Genova. 1860.

MCXV. Gius. Spada *Osservazioni storiche sulla Unità e Nazionalità Italiana.* Roma. 1860.

MCXVI. Del Suffragio popolare sotto le armi e del Suffragio colle armi. 1860.

MCXVII. Maurizio Mann *il Papato e la Nazionalità Italiana e Polacca. Versione dal Polacco.* Roma. 1860.

MCXVIII. Sauzet *doveri dell' Europa verso Roma. Estratto dall' opera: Roma al cospetto dell' Europa. Dal Francese.* Roma. 1860.

MCXIX. I Divoti, i Moderati, ed i Sinceri. Questione Italiana. Indipendenza e Papa. Roma. 1860.

MCXX. Il Papa, i Preti, e gli Ordini Religiosi. Dicerie e Risposte. Roma. 1860. Efficit fasciculum XVI collectionis, *Litterae Catholicae.*

MCXXI. Il Papa e la Patria Italiana. Roma. 1860. fasciculus XVIII eiusdem Collectionis.

MCXXII. Il XII Aprile ed il popolo Romano 1860. Roma. 1860.

MCXXIII. **Pasinati** *Risposta al Quesito: Sarebbe egli miglior partito pel Clero Cattolico il serbare un prudente silenzio intorno all' odierna Quistione Romana?* Napoli. 1860.

MCXXIV. **Cesare Balbo** *sulla Distruzione della Potenza temporale dei Papi. Discorso.* Torino. 1860.

MCXXV. *Al Reverendo Sacerdote ,Mart. Dolci' e alla Lettera di un Cattolico per lui pubblicata, Risposta di un Confratello ed amico.* Milano. 1860.

MCXXVI. *Tiare et Couronne, ou la Question romaine et son dernier mot sur Rome, l' Italie et l' Eglise.* Novare. 1860.

MCXXVII. **F. M. Zinelli** *Can. Venetus, dein Eppus Tarvisinus, l' Appello al Clero Italiano di Antonio Salvoni, confutato.* Venezia. 1860.

MCXXVIII. *Idem, la Lettera di un Cattolico sulla questione del giorno, pubblicata da M. Dolci, confutata.* Venezia. 1860. Auctor ob praeclaras suas lucubrationes sequens obtinuit descriptum Apostolicum: „Pius IX. Literae, quas mox a te accepimus, studium omni ex parte testantur eximiae pietatis, fidei, devotionis et reverentiae, quo nos et supremam dignitatem nostram observas et colis diligentissime. Moerorem praeterea explicant, qui tibi cum bonis omnibus communis est in ingenti Italiae tumultu, in quo factiosi homines potentium patrocinitio suffulti civilem Sanctae huius Sedis principatum evertere omni ex parte contendunt. Nec te profecto latent hostium pruridem infanda consilia, quae opportune refellere exarato litoque typis in publicam lucem opere studuisti, quo legitimam esse demonstras temporalem eam dominationem nobis ac decemuribus nostris, instinctu certe Providentiae Divinae, ad bonum universalis Ecclesiae concessam. Quo de opere maiorem in modum ingenio et alacritati tuae gratulamur. Fieri autem non potest, ut Ecclesiae filii amantissimi eam non experiantur tristitiam, qua dudum cor nostrum simultates fraudesque hostium S. huius Sedis affecerunt. Verum nos in Deo confidimus, cuius causam agimus, eidemque propterea supplicare non intermittimus, quod attat super nos coelestis virtutis suae robur, ne haec adversa sit humanam ullam magnitudinem extimescamus. Id ipsum et tu, fili, precibus et obsecrationibus tuis ab Omnipotenti domino postulare non intermittas. Pietati interim tuae plurimum

pergrati, benevoli huius animi pignus adiungimus apost. benedictionem etc. Datum Romae die 14. Mart. 1860.“

MCXXIX. **Conte Lad. Kulczycki** *la Polonia e l'Italia dinanzi a Pio IX. Versione dal Pollaco.* Roma. 1860.

MCXXX. *La Questione Romana giudicata da tre insigni scrittori Francesi laici: Nettement, de Broglie, e de Richemont.* Roma. 1860.

MCXXXI. *Il Papa Cattolico, ed i Papi protestanti dell'Avvocato Carlo Stoffels di Metz.* Roma. 1860.

MCXXXII. **Villemain** *la Francia, l'Impero, e il Papato.* Rome. 1860. et Perugia. 1860.

MCXXXIII. **Vescovo di Arras** *sul Potere Spirituale e Temporale della Chiesa. Lettera al Ministro Thouvenel.* Roma. 1860.

MCXXXIV. *La Risposta del Barone Ricasoli all'Episcopato Toscano in data del 16 Marzo 1860.* Genova. 1860.

MCXXXV. **L. Mästrelli** *dominio temporale della Chiesa. Discorso tenuto in S. Nicolo di Verona.* Verona. 1860.

MCXXXVI. *Il Papa e il Congresso. Con un' Appendice contenente la Lettera di M. Arcivescovo di Firenze e la Risposta del Barone Ricasoli, e altri documenti sulla questione romana.* Firenze. 1860.

MCXXXVII. *Il Denaro di S. Pietro offerto a Pio IX. nota.* 1860. Torino. 1860.

MCXXXVIII. *Documenti storici contemporanei riguardanti la Chiesa e il Papato.* Lucca. 1860.

MCXXXIX. *Perche Pio IX. non vuol cedere le Legazioni? Risposta di un Cattolico Italiano.* Genova. 1860.

MCXL. **Conte Ign. Costa della Torre** *Pio VII e Pio IX. Reminiscenze e Conforti. Ed. 6.* Torino. 1860.

MCXLI. **Domenico Cerri** *Avvertimento ai popoli ed ai Principi ossequenti od infensi al Papato.* Torino. 1860.

MCXLII. **Solarodella Margherita** *Risposta all'opuscolo, il Papa ed il Congresso, con appendice di alcuni opuscoli di altri Deputati al Parlamento Sardo, sopra il Governo temporale del Papa.* Roma. 1860.

MCXLIII. **Fr. Nardi** *Osservazioni sul dispaccio di Lord Russell Ministro degli Esteri di Gran Bretagna del 27 Ottobre 1860.* Roma. 1860.

MCXLIV. Idem, *Riflessioni d' un prete Romano sulla Nota del 15 febbrajo del Sig. Thouvenel Ministro degli Esteri dell' Impero Francese*. Roma. 1860.

MCXLV. **Zinelli** *Lezioni sui sacri libri dei Maccabei, lette nell' a.* 1860. Venezia. 1860.

MCXLVI. Idem, *lo spirito di Gesu Cristo, e lo spirito di Belial*. Venezia. 1860. In utroque libro agit etiam de ditione temporali S. Sedis.

MCXLVII. **Margotti** *le vittorie della Chiesa nei primi anni del Pontificato di Pio IX*. Torino. 1860. Nova editio.

MCXLVIII. **Mullois** *il Papa e Roma*. Milano. 1860.

MCXLIX. **Nardi** *quattro parole al Sig. 'Cayla' autore del 'Pape et Empereur.'* Roma. 1860.

MCL. *Enciclica di Pio IX, con un' appendice, che contiene la lettera di Napoleone III al S. P. Pio IX, e la risposta fatta alla medesima da M. Dupanloup Vescovo d' Orleans*. Roma. 1860.

MCLI. *Mandamento del Vescovo di Poitiers, che in occasione della Quaresima del 1860 pubblica una lettera enciclica del S. Padre*. Roma. 1860.

MCLII. *Risposta di M. Vescovo d' Orleans alla lettera di Napoleone III*. Torino. 1860.

MCLIII. **Rosmini-Serbatì** *sulla Unita Italiana, nell' appendice alle cinque piaghe della Chiesa*. Napoli. 1860. Opus auctoris de 5 plagis Ecclesiae in Literatura de Primatu iam re-ensuimus: in quo erronea nonnulla occurrunt, ab auctore subintractata; in praesenti opusculo contra praetensam Unitatem Italiae se enunciat.

MCLIV. *Intorno alla Scomunica fulminata dal Concilio di Trento contro i violatori del Dominio temporale della S. Sede*. Roma. 1860. Nova editio.

MCLV. **Chantrel** *il Re Pio IX. Traduzione fatta sulla sesta edizione francese*. Sassari. 1860.

MCLVI. **Ceni** *della origine del dominio e della sovranita dei Rom. Pontefici sopra gli state loro temporalmente soggetti*. 1860.

MCLVII. **Franc. de' Conti Fabi Montani** *la Condotta el Cristiano nelle maggiori tribolazioni della Chiesa. Ragionamento*. Roma. 1860.

MCLVIII. Marcellino da Civezza *la Divina Provvidenza circa il Governo della Chiesa. Ragionamento.* Roma. 1860.

MCLIX. Il Papa Re e l' Italia. *Lettera d' un Romano ad un Uomo di Stato del Piemonte.* Torino. 1860.

MCLX. Muzzarelli *della civile giurisdizione ed influenza nel governo temporale esercitato dai Sommi Pontefici, incominciando dall' impero di Costantino fino alla donazione di Pipino re dei Franchi.* 1860. Nova editio.

MCLXI. Santa lega italiana di preghiere ed opere pie per l' invocazione dei ss. nomi di Gesu e di Maria, in omaggio e a difesa della religione, del Papato e delle legittime Podestà. Monza. 1860.

MCLXII. Del potere temporale del Papa e della condotta del Clero nelle vicende politiche. Brescia. 1860.

MCLXIII. Carlo Ripandelli *il Pontefice e i suoi persecutori. Pensieri.* Roma. 1860.

MCLXIV. Golian *state attenti Cattolici!* 1860. Libellus polonicus.

MCLXV. Idem, *la vera unificazione.* 1860.

MCLXVI. Idem, *i nemici del Papato in Polonia.* 1860.

MCLXVII. Il Patrimonio di S. Pietro, ossia i diritti di P IX *difesi contro i rivoluzionarii, da M. Dupanloup Vescovo Orleans, e dal Conte di Montalembert.* 1860.

MCLXVIII. Il Gennajo 1860. Dialogo: uno studente e un frate. Venezia. 1860.

MCLXIX. Il Papa: opuscolo dedicato al popolo. Torino. 1860.

MCLXX. La questione del dominio temporale del Papa agli occhi di un sincero Cattolico. Padova. 1860.

MCLXXI. Brignole-Sale *Considerazioni sulla quistione romana, ossia risposta alle obbiezioni antiche e recenti contro il Governo Pontificio.* Edizione Romana. 1860.

MCLXXII. Lettera di M. Parisis, Vescovo d' Arras, Thouvenel. Roma. 1860.

MCLXXIII—MCLXXXIII. Ape della Marche. Fern. 1860. Est collectio eximiorum opusculorum pro temporali potestate R. P. Signanter *Distribuzione 1:* a) Lettera Enciclica di Sua Santità del 19 Gennajo 1860; b) Lettera 1 e 2 di M. Vescovo d' Orleans sull' opuscolo: *Il Papa e il Congresso*; c) Inci

rizzo dei Vescovi Cattolici di Prussia al Principe Regente. — *Distribuzione II*: a) Villemain, la Francia, l' Impero, ed il Papato; b) Pio VII e Pio IX: Reminiscenze e conforti del Sig. della Torre. — *Distribuzione III*: a) Lettera di M. Vescovo d' Arras al Ministero degli affari esteri di Francia; b) Un' occhiata alla Circolare del Ministro contro l' Enciclica di Pio IX; c) Considerazioni sugli affari d' Italia e del Papa, del C. Avogadro della Motta. — *Distribuzione IV*: Indirizzo dell' Episcopato Spagnuolo a Sua Santità Pio Papa IX. — *Distribuzione V*: a) Il Papa Re e l' Italia; b) Il Progresso.

MCLXXXIV. *Del Potere temporale dei Papi*. Torino. 1860.
Aeque collectio opusculorum pro dominio temporalibus Summi Pontificis.

MCLXXXV. *Considerazioni e preghiere pei presenti bisogni di S. Chiesa, e per vivere da buon cattolico*. Fano. 1860.

MCLXXXVI. *La Sovranità temporale dei Papi: Raccolta di opuscoli diversi; preceduta dalla Storia degli Stati della Chiesa dalla prima rivoluzione francese fino ai nostri giorni e da altri documenti importantissimi*. Roma. 1860. Primum volumen continet historiam Status Pontificii, alterum opuscula celebrium Scriptorum ex Gallia, et Italia.

MCLXXXVII. *Flavio Amoretti l' Obolo della Vedova Tributo della Chiesa sua madre*. Roma. 1860.

MCLXXXVIII. *Un disinganno ad un amico*. Napoli. 1860.

MCLXXXIX. *De Falloux dei Doveri nelle circostanze attuali. Articolo tradotto dal 'Journal de Bruxelles.'* Perugia. 1860.

MCXC. *Segur il Papa. Quistione odierna. Versione italiana*. Fano. 1860.

MCXCI. *Lord Normanby il Gabinetto inglese, l' Italia, e il Congresso. Traduzione dal francese*. Roma. 1860.

MCXCII. *Parisis Vescovo d' Arras, dello spirituale e del temporale nella Chiesa. Lettera a Sig. Thouvenel Ministro in Francia. Traduzione dal francese*. Roma. 1860.

MCXCIII. *Perego il passato e l' avvenire d' Italia. Considerazioni*. Vienna. 1860.

MCXCIV. *Il Conciliatore degli inconciliabili, ossia Rivista d' un giornale a proposito delle questioni del giorno*. Torino. 1860.

MCXCV. **F. G. Faber** *devozione al Papa. Versione italiana dall' inglese.* Roma. 1860.

MCXCVI. **Ant. Soggiu** *Proteste intorno al Papa ed al Civile Principato di lui.* Cagliari. 1860.

MCXCVII. **Idem**, *alcune dichiarazioni intorno al Papa ed al Civile principato di lui, in risposta alla critica di un anonimo.* Cagliari. 1860.

MCXCVIII. *La votazione delle Romagne e la loro annessione al Piemonte.* 1860.

MCXCIX. **Angelo Vollaro** *Risposte ad alcune quistioni sul potere temporale dei Papi.* Castellamare. 1860.

MCC. **Gius. Bastia** *Difesa del Ill. e R. Mons. ,Gaetano Ratta' davanti al Tribunale Criminale di prima istanza in Bologna.* Bologna. 1860.

MCCI. **Il Profeta Daniele ed il regno temporale dei Papi.** *Studii di S. V.* Firenze. 1860.

MCCII. **L. Rendu** *Vescovo di Annecy, il Prete Cattolico; Pastorale con alcuni documenti ed opuscoletti.* Torino. 1860. Continet plura opuscula de temporali ditione S. Sedis.

MCCIII. *Due recenti opuscoli.* Firenze. 1860. Confutantur duo libelli: ,1. Se per essere indipendente etc. 2. Avviso al popolo italiano.' Utrumque memoravimus.

MCCIV. *I Luciferi, ossia il Clero Modenese e l' Unitario.* *Rivista di un giornale (l' Unitario di Modena).* Torino. 1860.

MCCV. *I Clericali del Conciliatore, in Appendice al conciliatore degli inconciliabili. Seconda rivista d' un giornale, a proposito delle quistioni del giorno.* Torino. 1860.

MCCVI. **Dupanloup** *Vescovo d' Orleans, la Sovranita del Pontefice secondo il diritto canonico, e il diritto europeo.* Roma. 1860.

MCCVII. **Rendu** *pensieri opportunissimi a confortare i Cattolici nelle presenti tribolazioni della Chiesa, con alcune avvertenze, per restare immobilmente attaccati alla Chiesa.* Torino. 1860.

MCCVIII. **Giov. Pierini** *errori ed imposture delle missioni protestanti in Italia.* Firenze. 1860.

MCCIX. **Lorenzo Fietta** *il Principato civile della S. Sede risposta di un laico italiano all' ,Appello al Clero italiano dell' arciprete A. Salvo'.* Verona. 1860.

MCCX. *Il Clero ed il Voto del 21 Ottobre del 1860, ad alcuni fra i Sacerdoti che han votato, risposta di un Confratello non votante.* Italia. 1860.

MCCXI. **Gius. Sardella** *alla Santità di N. S. Papa Pio IX Pont. O. M. del diritto della Romana Chiesa eroico propugnatore.* Roma. 1860.

MCCXII. *Del Diritto dei Papi e dei Cattolici intorno agli Stati della Chiesa. Due articoli estratti dai quaderni 229 e 233 della Civiltà Cattolica.* Roma. 1860.

MCCXIII. *Memorandum dei Sudditi Pontificii.* Corliano. 1860. Est protestatio Romanorum contra invasionem et usurpationem ditionis pontificiae.

MCCXIV. **Nic. Ercoli** *i gravi che ascendono, paradosso morale, ossia: gli articoli del Canon. „Ziboni“ giudicati.* Brescia. 1860. Contra articulos per dictum Canonicum ephemeridibus adversus temporale dominium insertos.

MCCXV. **Bresciani** *l' Ebreo di Verona. Racconto storico dall' a. 1846 al 1849. Seconda edizione con aggiunta di nuove note intorno agli avvenimenti del 1859—1861.* Roma. 1860. 1861. 4. vol.

MCCXVI. *La Sovranità temporale dei Romani Pontefici propugnata nella sua integrità dal Suffragio dell' Orbe Cattolico regnante Pio IX.* Roma. 1860. ss. Collectio officiosa literarum, quas Eppi Orbis Catholici, viri Principes alique pro iuribus S. Sedis temporalibus ad Summum Pontificem dimiserunt. Praemittitur collectioni „discursus praeliminaris“, quaestionem hanc de integritate Status Pontificii insigniter pertractans.

Operibus hucusque ex Italia indicatis subnectimus egregias disquisitiones in praecipuis diariis ac ephemeridibus Italiae contentas.

MCCXVII. **Analecta Iuris Pontificii.** Romae. 1860. p. 2187: *Domaines temporels de l' Eglise.*

MCCXVIII—MCCXXII. **Correspondance de Rome.** 1860:

- a) pag. 93: *Patrimoine de S. Pierre;*
- b) p. 108: *L' Etat Pontifical et Italie;*
- c) p. 125: *Cession de l' Etat Pontifical;*
- d) p. 139: *Etats tributaires du S. Siege;*

e) p. 153: *De l' excommunication contre les usurpateurs des Etats de l' Eglise.*

MCCXXIII—MCCLII. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1860:

a) Serie IV. 5. p. 5: *Il Congresso di Parigi e le quattro Legazioni;*

b) IV. 5. p. 23: *i Popoli Mercanzia;*

c) IV. 5. p. 145: *Il Silenzio del Clero in Italia nel 1859;*

d) IV. 5. p. 314: *Origini della Sovranità temporale dei Papi;* articulus praeclarus, qui per plures fasciculos continuatur;

e) IV. 5. p. 417: *E morto il Papato?;*

f) IV. 5. p. 452: *Dei Doveri del popolo quando il Sovrano e calunniato;*

g) IV. 5. p. 641: *Il Non-Intervento;*

h) IV. 6. p. 5: *Le Annessioni ed il Suffragio universale;*

i) IV. 6. p. 137: *Il Breve di Scomunica del 26 Marzo 1860;*

k) IV. 6. p. 149: *La Fede dei Trattati;*

l) IV. 6. p. 249. 377. 521: *Le armi Spirituali a difesa del temporale;*

m) IV. 6. p. 428: *La nuova Spada a servizio della Chiesa;*

n) IV. 6. p. 633: *Il Laicato nella Città di Roma;*

o) IV. 6. p. 653: *Il sì e il no nel regno dell' Opinione;*

p) IV. 7. p. 5: *Annessioni e Sconnessioni disputate nel Parlamento Subalpino;*

q) IV. 7. p. 129: *La Tregua di Dio e la Pace Filantropica;*

r) IV. 7. p. 257: *I Processi pei 'Te-Deum' non cantati e la libertà di coscienza;*

s) IV. 7. 385. 535. 654: *La Sovranità temporale dei Romani Pontefici;*

t) IV. 7. p. 641: *Una nuova Fase dello Scompiglio Italiano;*

u) IV. 8. p. 19: *L' invasione Sarda negli Stati della Chiesa;*

x) IV. 8. p. 129: *Il Trionfo della Chiesa nei suoi disastri;*

y) IV. 8. p. 175: *Questione Romana, le cause e gli effetti;*

z) IV. 8. p. 186: *I morti per la Chiesa a dragonara i 1053 e nel Piceno il 1860, riscontro storico;*

- aa) IV. 8. p. 257: *L' Italia conquistata*;
- bb) IV. 8. p. 277: *Il gran principio del Non-Intervento*;
- cc) IV. 8. p. 385: *La Politica francese in Italia nel 'Constitutionnel' di Parigi*;
- dd) IV. 8. p. 399: *L' Onore dell' Italia*;
- ee) IV. 8. p. 513: *Rapporto di S. E. il Generale 'De Lamoriciere' intorno alle fazioni guerresche combattute dall' esercito pontificio nel Settembre del 1860*;
- ff) IV. 8. p. 553: *La Liberta tirannia*;
- gg) IV. 8. p. 649: *L' Iniquita fortunata in Italia nel 1860. MCCLIII—MCCLXXXIII. Armonia. Torino. 1860*;
- a) p. 39. 74. 91: *Bibliografia Pontificia, ossia opuscoli recenti in difesa del dominio temporale del Papa*; succineta recensio praecipuorum opusculorum;
- b) p. 78: *L' Orbe Cattolico a Pio IX*;
- c) Nr. 24: *Il Potere temporale del Papa, e il Giornale 'des Debats'*;
- d) Nr. 25: *Roma e il porte dell' inferno*;
- e) Ibidem: *Il Papa Re e l' Italia, lettera di un Romano ad un Uomo di Stato del Piemonte*; prodivit etiam separatim praesens articulus Taurini. 1860;
- f) Nr. 27: *L' Enciclica di Pio IX e la soppressione dell' 'Univers'*;
- g) Nr. 28: *L' Enciclica del Papa e il Giornalismo*;
- h) Nr. 31: *Non e di fede, che il Sommo Pontefice debba avere uno Stato temporale*;
- i) Nr. 32: *Nuove difese del Papa in Francia*;
- k) Nr. 33: *L' Enciclica del Papa in Francia*;
- l) Nr. 34: *Il Potere temporale del Papa; risposta all' 'Opinione'*;
- m) Nr. 37: *Lezioni di uno zio al suo nipote*; contra invasionem Napoleonis I in Statum Pontificium;
- n) Nr. 38: *La Liberta del Pontefice*;
- o) p. 130. 153: *I due Vescovi d' Orleans*; comparat actualem Praesulem (Dupanloup) cum antecessore 'Rousseau' gallicanis principiis dedito;
- p) Nr. 43: *La Scomunica e i suoi derisori*;
- q) Nr. 44: *Come finireno i persecutori dei Papi?*;
- r) Nr. 45: *Stabilita del Papato, e fermezza di Pio IX*;

- s) Nr. 47: *Roma e i Papi*;
 t) Nr. 48: *La questione Romana e questione cattolica*;
 u) Nr. 50: *Il Papa Re e i Sovrani d' Europa*;
 x) p. 327: *Il 'Cattolico' e l' 'Amico'*; ephemerides Genuenses, una pro temporali ditione, altera adversus eandem;
 y) Nr. 107: *Il Papa e i Re*;
 z) Nr. 109: *Ostilità della Francia Imperiale contro il Papa*;
 aa) Nr. 179: *Il Governo Pontificio difeso da un Protestante Americano* (Bayart Taylor);
 bb) p. 714: *Se il Papa sia Sovrano straniero?*;
 cc) Nr. 249: *I Trionfi della Legislazione Pontificia*;
 dd) Nr. 254: *Che cosa s' intende per Patrimonio di S. Pietro?*;
 ee) Nr. 255: *Avignone restituita al Papa*;
 ff) Nr. 270: *Il S. Padre, e Napoleone III secondo l' opuscolo: Papa e Imperatore*;
 gg) Nr. 274: *Necessità del Dominio temporale dei Papi provata dal libello: Papa e Imperatore*;
 hh) Nr. 297. 298: *Le Speranze dei Cattolici*.

D) Literatura Germanica.

a) contra Statum Pontificium.

855. **Eichler** *die weltliche Herrschaft des Papstes unter den Gefahren der Gegenwart. „Allgemeine Kirch. Z. Darmstadt. 1860. Nr. 12. 13.*

856. Idem, *die dermalige Agitation in der römisch-kathol. Kirche zu Gunsten der weltlichen Herrschaft des Papstes. Ibid. p. 360. 376.*

857. Idem, *der Rückgang der ultramontanen Bewegung in Frankreich und Deutschland. Ibid. p. 729. 747.*

858. **Henke** *Papst Pius VII. Eine Vorlesung. Marburg. 1860. De controversiis Pii VII cum Napoleone I.*

859. *Das Papstthum. Entstehung, Wachsthum, Blüthe und Verfall desselben. Leipzig. 1860.*

860. *Protestantische Bemerkungen zu dem Schreiben der Preussischen Bischöfe. Elberfeld. 1860.*

861. *Römische Rache. Die Excommunication.* Leipzig. 1860.

862. **Götz** *die päpstliche Politik und der politische Franzose, oder was das alte Papstthum bei dem neuen Napoleon gesucht und gefunden hat. Der deutschen Christenheit zur Beherrschung dargelegt.* Hanau. 1860.

863. **Bungener** *Rom und die Bibel. Aus dem Französ. v. Jungck.* Berlin. 1860.

864. *Das Papstthum vor der Napoleonischen und Deutschen Politik.* Berlin. 1860.

865. **Michon** *Vorschlag zur Lösung der römischen Frage. Aus dem Französ.* Leipzig. 1860. In fasciculo 3 collectionis: 'Sammlung von Schriften über die röm. Frage.'

866. **Hipp.** *Castille Napoleon III und der Klerus. Aus dem Französ.* Leipzig. 1860. In fasciculo 4 eiusdem collectionis.

867. *Napoleon III und Pius IX. Von einem Theologen. Aus dem Französ.* Leipzig. 1860. In fasciculo 5 eiusdem collectionis.

868. *Von Rom nach Jerusalem. Eine Lösung der Italienischen Frage.* Frankfurt. 1860.

869. **Munzinger** *Papstthum und Nationalkirche. Eine kirchenrechtliche Studie.* Bern. 1860.

870. *Die päpstliche Frage.* **Protest. Monatsblätter.** XV. B. 1860.

871. **Czersky** *Nachlass des sterbenden Papstthums.* Schneidemühl. 1860.

872. **Moritz Müller** (der Neunzigste in der Lammgasse zu Pforzheim) *offener Brief an den Papst Pius IX. Preis: 6 Petersgroschen. Standespersonen zahlen nach Belieben.* Darmstadt. 1860. Auctor e secta Germano-Catholica. Libellus impius.

873. **Clöter** *Eine Heerde unter einem Hirten im Königreiche Jesu auf Erden vor dem jüngsten Tag.* Stuttgart. 1860. Ut prior.

b) *pro Statu Pontificio.*

MCCLXXXIV—MCCXC. **Eppi Germaniae** meritum temporalis dominii S. Sedis in Pastoralibus suis literis erudite ac fusius pertractantes:

a) **Card. AEppus Vindobonensis** in Austria, dd. 1. Ian. et 9. Febr. 1860;

- b) **Eppus Paderbornensis** in Borussia, dd. 18 Ian. 1860;
- c) **Eppus Seccoviensis** in Austria, 25. Ian. 1860;
- d) **Eppus Herbipolensis** in Bavaria, 1. Febr. 1860;
- e) **Card. AEppus Coloniensis** in Borussia, 2. Febr. 1860;
- f) **Eppus Moguntinus** dd. 2. Febr. 1860;
- g) **Eppus San-Hippolytanus** in Austria, dd. 11. Mart. 1860.

MCCXCI. Fr. Hettinger *das Recht und die Freiheit der Kirche. Ein Vortrag zur Beleuchtung der Römischen Frage.* Würzburg. 1860.

MCCXCII. Der Papst und der Kirchenstaat. Mit einem Anhang, enthaltend: das Verzeichniss der Schenkungsurkunden an den heil. Stuhl, und die Gegenschrift des Bischofs v. Orleans gegen die Brochüre: „Der Papst und der Congress.“ Wien. 1860.

MCCXCIII. Hasel *der Primat des römischen Papstes. Auch ein geistlicher Peterspfennig.* Wien. 1860.

MCCXCIV. Margotti *Rom und London in Lebensbildern gegenübergestellt. Aus dem Italienischen von Heinr. Schiel.* Wien. 1860.

MCCXCV. Der Peterspfennig. Dem Papste zum Schutz, seinem Feinde zum Trutz. Ein Büchlein für den kath. Bürger und Landmann. München. 1860.

MCCXCVI. Rohrer *Papst und Bann. Ein Wort zur Verständigung.* Luzern. 1860.

MCCXCVII. Carl Stoffels *über den katholischen Papst und die protestantischen Päpste.* Trier. 1860. Eximium opusculum, non modo librum famosum gallicum ‚de Papa et Congressu,‘ sed omnia argumenta adversus principium, quasi dignitas spiritalis cum temporali in Romano Pontifice componi nequiret, prolata refutat.

MCCXCVIII. Falloux *die römische Frage. Antecedentien und Consequenzen der gegenwärtigen Lage.* Wien. 1860. Versio ex gallico: ephemeridibus ‚Vaterland‘ adnexa.

MCCXCIX. Ant. Phil. v. Segesser *neue Studien und Glossen zur Tagesgeschichte. Das Jahr 1860.* Luzern. 1860. Agit de civili principatu S. Sedis.

MCCC. Idem, *der Papst; ein Wort an die Katholiken in der Schweiz*. Luzern. 1860.

MCCCI. *Wie steht es mit Rom? Von einem römischen Prälaten*. Wien. 1860.

MCCCII. **Joh. Theodor Laurent** *die weltliche Herrschaft des Papstes. Aus dem Werke: Christologische Predigten*. Mainz. 1860.

MCCCIII. **Maguire** *Rom, sein Regent und seine Institute. Aus dem Englischen von Reiching*. Regensburg. 1860.

MCCCIV. **Gfrörer** *Papst Gregorius VII, und sein Zeitalter. V. Band*. Schaffhausen. 1860. In Praefatione ad hunc to-mum uberius excurrit auctor de Statu Pontificio.

MCCCV. MCCCVI. *Der Papst und Italien. Hirtenschreiben des Kard. F. Erzb. v. Wien vom 1. Jänner 1860. Beilage zum Österr. Volksfreund Nr. 7. Wien. 1860. Etiam gallice prodivit: Le Pape et l' Italie. Edition française par Henri Schiel*. Wien. 1860.

MCCCVII. **Eduard Kafka** *der Papst und der Imperator*. Wien. 1860.

MCCCVIII. **Lazar Sztanojovich** *der heilige Stuhl und der Napoleonismus: beleuchtet*. Wien. 1860.

MCCCIX. **Hummel** *der Felsen Petri und die Pforten der Hölle, oder: wie wird es dem Papst jetzt ergehen? Eine für Jedermann gegenwärtig höchst wichtige Frage, mit einer sehr interessanten Antwort, aus Liebe hier dem Volke zur Beruhigung mitgetheilt*. Wien. 1860.

MCCCX. *Soll die weltliche Regierung des römischen Papstes beschränkt werden oder nicht? Zur Beachtung für einen Jeden, welcher immer Religion oder Nation er sei*. Pesth. 1860.

MCCCXI. *Der Kampf der Revolution gegen die Souveränität des Papstes. Von L. R. Danzig*. 1860.

MCCCXII. *Des Christen Glaube und Trost bei den gegenwärtigen Angriffen auf die Kirche und ihr Oberhaupt. Ein Hirtenbrief von W. E. Fr. v. Ketteler, Bischof v. Mainz*. Mainz. 1860.

MCCCXIII. **Bachoven von Echt** *Papst Pius IX im Kampfe mit der Revolution. Erstes Heft: Paris von der Nachtseite gesehen*. Coesfeld. 1860.

MCCCXIV. **Dupanloup** *was ist Rom, was Italien, und*
V.

Europa ohne das Papstthum? Eine Zeitfrage. Aus dem Französ. Mainz. 1860.

MCCCXV. **Faber** *opferwillige Hingebung für den Papst. Ins Deutsche übertragen von Reiching.* Regensburg. 1860. Versio ex Anglico.

MCCCXVI. **Moriz Brühl** *die Geheimbünde gegen Rom. Zur Genesis der italienischen Revolution.* Prag. 1860. Est extractus operis: *„Cretineau-Joly l' Eglise Romaine en face de la Revolution.“*

MCCCXVII. **Segur** *der Papst. Eine Tagesfrage. Aus dem Französ.* Mainz. 1860.

MCCCXVIII. **Moy** *die weltliche Herrschaft des Papstes und die rechtliche Ordnung in Europa. Mit einem Vorwort an die deutschen Protestanten.* Regensburg. 1860.

MCCCXIX. **Villemain** *Frankreich, das Kaiserreich, und das Papstthum. Eine staatsrechtliche Frage.* Leipzig. 1860. Continetur in fasciculo 4 collectionis iam memoratae: *„Sammlung von Schriften über die römische Frage.“*

MCCCXX. *Zur italienischen, namentlich päpstlichen Frage.* Leipzig. 1860. Est in fasciculo 5 dictae collectionis.

MCCCXXI. **Aurel Meinhold** *die kath. Kirche, Fürsten, Völker, und die Revolution. Nebst einem Anhang: warum die Revolutionen der Gegenwart die kath. Staaten erschüttern und nicht die protestantischen.* Regensb. 1860.

MCCCXXII. **Fr. Ant. Scharpff** *die Entstehung des Kirchenstaates. Geschichtlich-pragmatisch dargestellt.* Freiburg. 1860.

MCCCXXIII. **Hergenröther** *der Kirchenstaat seit der französischen Revolution. Historisch-statistische Studien und Skizzen.* Freiburg. 1860.

MCCCXXIV. **Margotti** *die Siege der Kirche in dem ersten Jahrzehent des Pontifikates Pius IX. Aus dem Italienischen von Pius Gams.* Innsbruck. 1860.

MCCCXXV. **I. Fessler** (Eppus S. Hippolyti) *der Kirchenbann und seine Folgen. Mit 2 Beilagen: dem Excomm. Breve Pius IX vom 26 März 1860. und dem authentischen Formular einer namentlichen Excomm.* Wien. 1860.

MCCCXXVI. **Martin** *der Krieg gegen den Papst: ein*

kath. Wort an das kath. Schweizervolk. Aus dem Französ. von Zum-Bach. Schwyz. 1860.

MCCCXXVII. *Sieben vertrauliche Briefe an Napoleon III. München. 1860.*

MCCCXXVIII. *Vier Schlussbriefe an Napoleon III. Vom Verf. der VII Briefe. München. 1860.*

MCCCXXIX. *Kreuzzug-Briefe an Napoleon III. Von dem-
selben Verfasser. München. 1860.*

Ephemeridum Germanicarum literatura sat copiosa est: neque catholicae solum, sed et protestanticae ephemerides insigniter pugnabant pro iure et iustitia temporalis ditionis Rom. Pontificis.

MCCCXXX—MCCCXXXII. **Allgemeine Zeitung.** Augsburg. 1860:

- a) pag. 239: *Napoleon und der Papst*;
- b) p. 286: *Napoleon III und Mittelitalien*;
- c) in iisdem ephemeridibus quamplurimae continentur repensiones libellorum gallicorum et diariorum aequae gallicorum. Augustanis ephemeridibus protestanticis concinunt:

MCCCXXXIII—MCCCXXXVII. Ephemerides protestanticae: *Kreuzzeitung*; — *Hallisches Volksblatt*; — *Literaturblatt von Menzel*; — *Preussisches Volksblatt*; — *Leipziger Zeitung* etc.

MCCCXXXVIII—MCCCXLIII. **Der Katholik.** Mainz. 1860:

- a) Neue Folge III 1: *Beim Jahreswechsel*;
- b) III. 245: *Encyclica Sr. Heil. Pius IX*;
- c) III. 370: *Collectiverklärung des kathol. Episcopates*;
- d) III. 385: *Bulle gegen die Spoliatoren des Kirchenstaates*;

- e) IV. 719: *Der Peterspfennig*;
- f) IV. 742: *Die neuesten staatskirchlichen Bestrebungen.*

MCCCXLIV—MCCCXLVI. **Historisch-politische Blätter** für das kath. Deutschland. München. 1860:

- a) t. 45. p. 137: *Napoleon III und die Revolution im Kirchenstaate vor dem Congress 1860*;

- b) Ibid. p. 381. 560. 677. 811: *Theokratie und Gallicanismus*;

- c) Ibid. p. 609: *Der Peterspfennig des XIX Jahrhunderts.*

MCCCXLVII—MCCCLIX. **Wiener Kirchenzeitung.** 1860:
Rom. Pontifex. V.

- a) p. 50: *Wer ist der Vater der Revolution im Kirchenstaate?*;
- b) p. 55: *Napoleon und die Kirche*;
- c) p. 99: *Die unchristliche Presse würdigt Napoleon*;
- d) Nr. 10: *Die Lüge vor der ‚weltlichen Ordnung‘*;
- e) p. 146: *Graf Montalembert über Pius IX und Frankreich*;
- f) p. 158: *Der Papst und die Protestanten*;
- g) Nr. 14: *Der Fels und der Sturm, auch eine Logik der Thatsachen*;
- h) p. 307: *Die Stimmen des Episcopats*;
- i) p. 360. 377: *Das politische System der Päpste*;
- k) p. 391: *Der Kirchenstaat und die officiellen Lügner*;
- l) p. 393: *Napoleons kirchliche Politik*;
- m) p. 771: *Wenn das Papstthum eine französische Nationalanstalt würde, — welche Konsequenzen würden sich wohl hieraus ergeben?*;
- n) p. 787: *Der Kampf gegen die Kirche.*
MCCCLX. MCCCLXI. **Salzburger Kirchenblatt.** 1860:
- a) p. 82: *Der Papst. Eine Tagesfrage*; extractus ex libro gallico *Segurii*;
- b) Nr. 48: ss. *Die weltliche Herrschaft des Papstes.* Extractus operis *Laurentii*.
MCCCLXII—MCCCLXXI. **Deutschland.** Separat-Ausgabe der Augsburger Postzeitung. Augsb. 1860:
- a) Nr. 6: *Wer ist der Vater der Revolution in dem Kirchenstaate?*;
- b) Nr. 10: *Der Napoleonismus und das Papstthum*;
- c) Nr. 13: *Napoleon I und Napoleon III, Pius VII und Pius IX*;
- d) Nr. 14. ss: *Die providentielle Erhaltung des heiligen Stuhls*; von einem ehemaligen Lehrer der Geschichte;
- e) p. 154: *Der Kirchenstaat*;
- f) Nr. 24: *Die Bedeutung der Adressen für den Papst und die religiös-politischen Vereine*;
- g) Nr. 35: *Der Collectivprotest des Episcopates, und die neuesten Wendungen der napoleonischen Politik*;
- h) Nr. 41. ss: *Die Revolution, die Geheimbünde, und der Kirchenstaat*;

i) p. 529: *Die kath. Erhebung zu Gunsten des Papstes, und die protest. Presse;*

k) p. 670: *Grossitalien und der Kirchenstaat.*

MCCCLXXII—MCCCLXXVI. **Katholische Blätter aus Tirol.** 1860:

a) p. 29: *Ob dem Papste die weltliche Regierung genommen werde?;*

b) Nr. 19: *Der Lärm wider das Papstthum;*

c) Nr. 21—27: *Die geistlichen Waffen zur Vertheidigung des Zeitlichen;*

d) p. 1089: *Was versteht man unter dem Patrimonium des heil. Petrus?;*

e) p. 1143: *Der Kaiser als Papst.*

MCCCLXXVII—MCCCLXXXVII. **Die Gegenwart.** Wien. 1860:

a) Nr. 2: *Die neuen Professoren für unsere Bischöfe;*

b) Nr. 12: *Zeichen der Zeit;*

c) Nr. 19: *Das Papstthum und die Juden;*

d) Nr. 20: *Wie wird im Kirchenstaate regiert?;*

e) Nr. 66: *Process gegen den Bischof von Orleans;*

f) Nr. 77: *Die Excomm. der Kirchenräuber;*

g) Nr. 83: *Das Excommunications-Schreiben;*

h) Nr. 84: *An die Journal-Theologen;*

i) Nr. 86: *Wer ist im Bann?;*

k) Nr. 211: *Träume — Schäume;*

l) Nr. 244: *Ein ‚Schisma‘ in Frankreich.*

MCCCLXXXVIII—MCCCC. **Oesterreichischer Volksfreund.** Wien. 1860:

a) Nr. 2: *Zum neuen Jahr;*

b) Nr. 11: *Die Vertheidiger des heil. Stuhls in Frankreich;*

c) Nr. 32: *Rom's politische Macht;*

d) Nr. 45: *Eine Zuschrift an Napoleon III;*

e) Nr. 51: *Ein ernstes Wort; (de declaratione Epporum).*

f) Nr. 52: *Das Recht der kath. Bewegung;*

g) Nr. 59: *Die Dankbarkeit des XIX Jahrhunderts gegen das Papstthum;*

h) Ibidem: *Betrachtungen eines römischen Priesters über Thouvenel's Rundschreiben;*

i) Nr. 61: *Eine Pariser Zeitschrift* (Revue des deux Mondes) *gegen die Tuilerienpolitik*;

k) Nr. 62: *Der Papst und der Kirchenräuber*;

l) Nr. 79: *Das französische Konkordat, und das Placet*;

m) Nr. 267: *Der Papst und der Kaiser*;

n) Nr. 268: *Das neue Kaliphath in Paris*.

MCCCCI. Sonntagsblatt des Severinus-Vereines.

Wien. 1860. II. 277: *Welch ein Ende die Verfolger der Päpste genommen*.

MCCCCII—MCCCCVI. Sion. Augsburg. 1860:

a) p. 221: *Die Phalanx der Triarier gegen Rom*;

b) Nr. 46—62: *Paris, Rom, Jerusalem, oder die religiöse Frage im XIX Jahrhundert*;

c) p. 925: *Wem würde der Fall des Papstes zu Gute kommen?*;

d) p. 933: *Der Krieg gegen den Kirchenstaat*;

e) p. 1205: *Papst und Kaiser*;

MCCCCVII. Moy Archiv für das kath. Kirchenrecht.
Innsbruck. 1860. V. 105: *Die weltliche Herrschaft des Papstes, ihre geschichtliche Begründung, ihre Bedeutung, und die Bedeutung des Kampfes gegen sie*.

MCCCCVIII—MCCCCXIX. Schweizerische Kirchenzeitung. 1860:

a) Nr. 9: *Republicanische Adresse an Pius IX aus dem Schweizerland*;

b) Nr. 10: *Der Fluch in der Erbfolge kirchenräuberischer Familien und Staaten*;

c) Nr. 12: *Geschichtliche Predigt für übermüthige Staatsgewaltige und kleinmüthige Christenkinder*;

d) Nr. 19: *Republikanisches Urtheil aus America* (New-Yorker Tribune) *über den Kirchenstaat*;

e) Nr. 29: *Der Peterspfennig*;

f) Nr. 31: *Noch ein Wort über den St. Peterspfennig*;

g) Nr. 33: *Der Kirchenbann und seine Folgen*;

h) Nr. 34. 35: *Geschichtliche Warntafel für die Verfolger der Päpste*;

i) Nr. 41: *Papst und Bann*;

k) Nr. 54: *Über die Verwendung des Erbgutes Petri im IV und V Jahrhundert*;

l) Nr. 79 : *Öffentliche Protestation*;

m) Ibidem : *Über den Ursprung und die Bedeutung des St. Peterspfennigs.*

E) *Literatura Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica.*

a) *contra Statum Pontificium.*

874. **Edinburgh Review.** Iuli. 1860. Occasione recessionis plurium operum de Principatu Civili Rom. Pontificis, quaestionem hanc meritorie tractat, et in sensu protestantico anglicano decidit.

875. **M. Lyons** *Dispatches from Lyons respecting the condition and administration of the papal states, presented to the house of Lords by command of her majesty.* London. 1860.

876. **Basil H. Cooper** *Count Cavour, his life and career.* London. 1860. Describendo et laudibus cumulando facta Ministri Sardinici, simul infensum manifestat Papatui studium.

b) *pro Statu Pontificio.*

Tam in opusculis quam diariis publicis Angliae, Hispaniae, Portugalliae etc. egregie propugnata extitit 1860 ditio temporalis S. Sedis. Primum Eppos nominamus, pro illa disserentes.

MCCCCXXI—MCCCCXLIII. **Eppi Angliae, Hiberniae** etc. qui in suis pastoralibus epistolis a. 1860. quaestionem de dominio temporali S. Sedis uberius pertractarunt :

a) **Eppus Fernensis** in Hibernia, discursu seu oratione in Congressu Catholicorum 1 Ian. 1860. asservato pronunciata ;

b) **AEppus Tuamensis** in Hibernia, oratione de 7. Ian. 1860 ;

c) **AEppus Dublinensis** in Hibernia, oratione diei 10 Ian. 1860 ;

d) **Eppus Rossensis** in Hibernia, discursu diei 10 Ian. 1860 ;

e) **Card. AEppus Westmonasteriensis** (Nicolaus Wiseman) pastorali litera dd. 25. Mart. 1860 ;

f) **AEppus Halifaxiensis** in America Anglica, oratione diei 8 Ian. 1860 ;

g) **Eppi provinciae Neo-Eboracensis** in America, pastorali litera e Concilio provinciali die 19 Ian. 1860;

h) **Eppus Liverpolitanus** in Anglia, pastorali epistola dd. 7. Febr. 1860;

i) **Eppus Birminghamensis** in Anglia, oratione perdocta, quam 14 Febr. 1860 publice dixit;

k) **Eppus Tirasonensis** in Hispania, epistola pastoralis de 12 Ian. 1860;

l) **Eppus Placentinus** in Hispania, 18 Ian. 1860;

m) **Eppus Conchensis** in Hispania, 22 Ian. 1860;

n) **Eppus Seguntinus** in Hispania, 8. Febr. 1860;

o) **Eppus Mecoacanus** in provincia Mexicana, 18. Febr. 1860;

p) **Eppus Dertusensis** in Hispania, 19. Febr. 1860;

q) **Eppus Tlascalensis** in provincia Mexicana, 29. Febr. 1860;

r) **Eppi Guatimalensis APraesulis Suffraganei**, 17. April. 1860;

s) **Eppus Guadalaxarae** in provincia Mexicana, 23 Mart. 1860;

t) **Card. AEppus Zagrabiensis** in Croatia, literis pastoralibus 8 Ian. et 19 Febr. 1860;

u) **Eppus Iaurinensis** in Hungaria, dd. 13 Ian. et 8. Febr. 1860;

x) **Administrater AEppatus Leopoliensis G. R.** in Galicia, 28 Ian. 1860;

y) **Eppus Rosnaviensis** in Hungaria, 2 Febr. 1860;

z) **Vicarius Apost. Luxemburgicus** in Hollandia, Dom. Septvag. 1860.

MCCCCXLIV—MCCCCXLVII. In **Anglia** praeter orationes in Conventibus Catholicis habitas, notanda est cum primis epistola **Bowyerii** pro temporali dominio exarata. 1860. Porro praelectiones de eodem argumento per Canonicum **Donnell**, et Praepositum (hodie AEppum) **Manning** Londini asservatae. — Ephemeridum Anglicarum adserta Principatui Civili R. P. opposita egregie refutabat diarium Melitense: *Portafoglio Maltese*.

MCCCCXLVIII—MCCCCLI. In **Belgio** vulgavit latinum opusculum: **Henr. Ioan. Feje de Civili Romani Pontificis Principatu, et Academiae Lovaniensis tum antiquae tum instauratae**

de eo doctrina oratio. Lovanii. 1860. Ex ephemeridibus Belgicis praecipue **Precis historiques** laudari merentur, cum sequentibus articulis: 1. *La Cour de Rome, ou le Pape et le personnel du S. College*; 2. *Organisation politiques des Etats de l'Eglise*; 3. *Du pouvoir temporel du Pape: origine, legitime, hommages, defenseurs, punition des adversaires*.

MCCCCLII—MCCCCLIX. In **Hispania** pro temporali ditione pugnabant diaria: *La Regeneracion*; — *el Horizonte*; — *la Espanna*; — *la Correspondencia*; — *el Pensamiento*; — *la Esperanza*. Ex opusculis eruditis commemoramus: **Ant. Aparisi y Guijarro**, et **Leon Galindo y de Vera** *Roma esta en Italia, mas pertenece al universo*. Madrid. 1860.

MCCCCLX—MCCCCLXIV. In **Portugallia** pro literatura temporalis dominii S. Sedis prodierunt: 1. Complures articuli in pagellis *Nacao*; 2. *Ant. Thom. de Almeida* opus: *Grido Cattolico*; 3. *Bem publico*, ephemerides Ulyssiponenses; 4. *Athalaia Catholica* diarium Bragense; 5. *Direito* ephemerides Ulyssiponenses.

DCCCCLXV—MCCCCLXIX. In **Polonia** pro iuribus S. Sedis maxime pugnavit **Sigism. Golian** in opusculis lingua polonica concinnatis: 1. *State attenti Catholici!* 2. *Vera unitas*. 3. *Inimici Papatus in Polonia*. Socium ei se praebuit **Mauritius Mann**, vulgato docto opere de civili principatu R. P. item **Ioan. Kozmian**, qui scripsit *de Papatu et Annexione*.

MCCCCLXX—MCCCCLXXIII. In **Hollandia** pro defensione S. Sedis lucem viderunt lingua hollandica conscripta opuscula: 1. *Defensio gubernii temporalis Rom. P.* 2. *Gubernium Pii IX et eius accusatores*. 3. *Inviolabilitas Status Ecclesiastici*. 4. *Pius IX anno 1859*.

MCCCCLXXIV—MCCCCLXXVII. Ex **Latinis** opusculis notari adhuc possunt tria: 1. **Hugo Simon** *Italia. Comoedia Tragicomica*. Vratisl. 1860. — 2. *Pius IX coram Congressu, qui a. 1860 Parisiis futurus dicitur*. „**Schlesische Zeitung** 1860. Nr. 5.‘ Opusculi huius sequens est argumentum: „*Imperator Franciae*: Ecce homo! quid videtur vobis? *Anglia*: Tolle, tolle, crucifige eum. *Svecia*: Tu dixisti, reus est mortis. *Austria*: Quid mali fecit? *Sardinia*: Nos habemus legem, et secundum hanc debet mori. *Borussia*: Nullam invenio in eo causam. *Hispania*: Innocens ego sum a sanguine iusti huius. *Portugallia*:

Ad quid perditio haec? *Russia*: Quid ad nos? tu videris. *Neapolis*: Etsi omnes scandalisati fuerint in te, ego non scandalisabor. *Imperator Franciae*: Ave, Rabbi! Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Expedit, ut unus moriatur pro populo. *Imperatrix Franciae*: Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passus sum per visum propter eum. *Populus christianus*: Vae homini illi, per quem tradetur. *Omnes Monarchae*: Vere dolores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit. *Eppi et sacerdotes*: Forti animo esto, in proximo enim est, ut a Deo cureris. *Papa*: Sedete hic, donec vadam et orem. Post tres dies resurgam. Et beatus est, qui non fuerit scandalisatus in me.“ — 3. *Somnia non omnia, id est, Imperator Galliae ante portam coeli*. 1860. Est carmen, cui sequens praefixus est titulus: „Ad Galli cantum plorabat Apostolus olim, dum noster cantat, nos faciamus idem.“ —

4. **Eppus Monteregalis** (Mondovi) *S. Ioannes Chrysostomus redivivus ad solamen Epporum et universi Cleri Cutholici in praesentibus Ecclesiae calamitatibus*. Monteregali. 1860. Auctor inclytus sequens obtinuit a Summo Pontifice rescriptum: „Pius IX. Gratae fuerunt nobis Tuae literae anniversaria Dominicae Nativitatis celebritate redeunte datae, ac iucundissimae tuae in nos devotionis, amoris, et pietatis significationes. Perlibenter autem excepimus cum eisdem tuis literis libellum a te superiore anno typis isthic editum, quo nonnulla S. Ioannis Chrysostomi scripta et divinarum scripturarum sententiae continentur, quae in hac tanta temporum iniquitate, tantaque contra Catholicam Ecclesiam persecutione ad Cleri praesertim dolorem leniendum, eiusque in tam gravi certamine constantiam corroborandam vel maxime sunt accomodata. Itaque eximiam tuam pietatem in eodem vulgando libello laudamus, tibi que agimus gratias, quod illius exemplar ad nos miseris, et quod tantopere doleas gravissimas, quibus premimur, angustias et amaritudines, quarum pondus eisdem tuis literis allevare studuisti. Quamquam vero ita nos animo comparati sumus, ut nullae sint tantae ac tam graves aerumnae, quas libentissimo prorsus animo subire non desideremus, si modo per labores aerumnasque nostras Ecclesiae tranquillitas repraesentari possit: ne desinamus tamen, ven. frater, ardentiore usque studio misericordiarum Deum sine intermissione orare et obsecrare, ut tot ac tanta pericula ab Ecclesia sua sancta avertat, omnesque ipsius Ecclesiae et huius Apost. Sedis

ostes humiliet, eosque ad veritatis, iustitiae, salutisque semitas
 educat. Et quoniam illud promissum habemus, Christum Domi-
 num usque ad consummationem seculi cum Ecclesia sua futurum,
 et portas inferi nullo unquam tempore contra eam praevalituras,
 excitemus fidem nostram, confirmemus constantiam, et in omni
 patientia possidentes animas nostras praestolemur auxilium Dei.
 Non deerit promissis suis Deus, qui imperans ventis et mari fa-
 ciet aliquando tranquillitatem, atque ostendet, tantam hanc tem-
 pestatem non ad Petri naviculam demergendam, sed ad eam al-
 tius extollendam, atque ad Dei gloriam manifestandam fuisse
 excitatam. Denique hanc quoque occasionem libentissime ample-
 ctimur, ut iterum testemur et confirmemus praecipuam nostram
 in te benevolentiam. Cuius quoque certissimum pignus accipe
 apost. benedictionem etc. Datum Romae die 14 Ian. 1861.“

Hungarica literatura anni 1860 sequentes exhibet dis-
 quisitiones:

MCCCCLXXVIII. **Fessler az egyházi átok és következ-
 ményei.** Bécs. 1860. Versio ex germanico.

MCCCCLXXIX—MCCCCLXXXVIII. **Religio.** Pest. 1860:

a) I. 41: *Precibus unitis;*

b) I. 45: *Ultramontanismus;*

c) I. 49—325: *Az Olasz kérdés;*

d) I. 205: *Sz. Péter köszála az idők viharai közt;*

e) I. 248—279; **Zerich a' pápai fejedelmiség és birtok;**

disquisitio praesens separatim quoque edita fuit Claudiopoli.

f) I. 381—II. 169: *Szellemi fegyverek a' világi ügyek
 édelmében;*

g) II. 25—193: *Romai kérdés;*

h) II. 345: *A' Pápák és sz. Péter öröksége.*

MCCCCLXXXIX—MCCCCXCIII. **Idők Tanuja.** Egyete-
 nes magyar Ujság. Pest. 1860:

a) I. 65: *Lehetünk-e hű katolikusok és egyszersmint az
 olasz nemzet szabadságának igaz barátai?*

b) I. 161—961: *Angolhon és az Egyházi állam;*

c) I. 2119: *A Pápaság és ostromlói;*

d) II. 353: *A Pápa Olaszország dicsősége s hatalmának
 tényezője;*

e) II. 341: *Ubi Petrus, ibi Ecclesia.*

VI. Literatura anni 1861.

A) Literatura Gallica.

a) *Contra Statum Pontificium.*

877. **Aug. Helie** *la Rome des Papes.* Paris. 1861.

878. **Pasquin et Marforio** *histoire satyrique des Papes.* Traduite et public par **Mary Lafon.** Paris. 1861.

879. *Les Principes de 89 et la doctrine catholique.* Par un Professeur de grand seminaire. Paris. 1861.

880. **Eug. Briffault** *mysteres de la Cour de Rome, illustres per deux cents gravures.* Paris. 1861.

881. **Cayla** *le 89 du Clerge.* Paris. 1861.

882. *L' Evangile vengé par la Politique dans la Question Romaine.* Paris. 1861.

883. **Cenac-Moneaut** *les Revolutions imminentes et l' attitude de la France e leur egard.* Paris. 1861.

884. **De Bonnal** *le Clerge est-il un Corps Politique.* Paris. 1861.

885. **Brethe** *des Usurpations des Papes et des Eveques.* Paris. 1861.

886. *Lettre d' un chanoine Gallican aux Eveques de France sur la possibilite d' un Schisme.* Paris. 1861.

887. *Le Pape a Venise-double solution.* Paris. 1861.

888. **Jules Lechevalier Saint-Andre** *la Question Romaine.* Paris. 1861.

889. *Napoleon III et la France dans la Question Romaine.* Paris. 1861.

890. **I. du Castéra** *l' Empereur et Rome.* Paris. 1861.

891. *Quels sont les amis du Pape.* Paris. 1861.

892. **Cacheleu** *l' Eglise, Napoleon III, et l' Europe.* Paris. 1861.

893. **Ant. Lizeux** *Les Eveques devant la Loi.* Paris. 1861.

894. **Forcade** *la Question Romaine.* ,**Revue des deux mondes.** 1861.‘

895. **Pressensé** *Separation de l' Eglise et de l' Etat.* ,**Revue Nationale.** 1861.‘

896. **Romand** *l' Italie et l' Eglise.* Paris. 1861.

897. **La Rochelle les Droits du S. Siege. Alexandre VI et César Borgia. Etude historique et politique.** Paris. 1861.
898. **Edovard Fraissinet la vraie Eglise et la vraie societe chretienne. Reponse a M. Guizot.** Paris. 1861.
899. **I. Vilbort Cavour.** Paris. 1861.
900. **De Lubac et de Pettolaz Francois II Roi d' Italie.** Paris. 1861.
901. **Lauriston Garibaldi et Cavour.** Paris. 1861.
902. **Alfred Assollant Canonniers a vos pieces!** Paris. 1861.
903. **Emile Maison Caprera. Les Loisirs de Garibaldi.** Paris. 1861.
904. **Rochelle l' Ultramontanisme devoile et combattu dans ses tendances antichretiennes, antirationnelles, antisociales, et antiliberales.** Paris. 1861.
905. **La Bienfaisance dupe ou complice de la Contre-Revolution depuis 1789 jusqu' a la Circulaire de M. de Persigny.** Paris. 1861.
906. **Rome et le Vatican.** Paris. 1861.
907. **Rochefoucauld quelques mots sur le Discours du Prince Napoleon.** Paris. 1861.
908. **Jugand la Papaute selon la foi et selon la raison.** Paris. 1861.
909. **Le Clerge, les Catholiques, et l' Empereur.** Paris. 1861.
910. **Discours du 'Comte de Cavour' et discussion a la Chambre des Deputes sur la Question de Rome.** Paris. 1861.
911. **Martin Doisy Appel a un Concile Oecumenique, solution de la Question Romaine.** Paris. 1861.
912. **Barrue un Concordat, solution catholique et liberale de la Question Romaine.** Paris. 1861.
913. **Merger que faut-il a l' Italie.** Paris. 1861.
914. **Le Pape Roi au Vatican, Victor-Enmanuel Roi au Quirinal. Par un Romain Auteur de 'Rome et Congres.'** Paris. 1861.
915. **Ne touchez pas au Pape.** Paris. 1861.
916. **Comte de Sayve de la revolution et de la liberte en Italie.** Paris. 1861.
917. **Le Pape et le Roi d' Italie.** Paris. 1861.

918. **Goupy** *le Pape a Constantinople*. Paris. 1861.

919. **Laurent de l' Ardeche** *pourquoi la France est restée catholique*. Paris. 1861.

920. *Question Romaine. Corps Legislatif. Discussion de l' Adresse*. Paris. 1861.

921. *La Coalition Ultramontaine et ses Consequences probables. Mandements, Allocutions, Circulaires et Lettres Pastorales des Eveques de France sur l' Italie commentes par un Chretien*. Paris. 1861.

922. *La Coalition Ultramontaine. Deuxieme Edition revue et augmentee de Documents nouveaux, avec refutations et commentaires suivis de quelques considerations sur la mort de M. de Cavour et la Reconnaissance du Royaume d' Italie. Par un Chretien*. Paris. 1861.

923. *Un Concile et pas de Schisme. Par l' auteur de la Coalition Ultramontaine*. Paris. 1861.

924. **Aug. Challamel** *Histoire populaire des Papes depuis S. Pierre jusqu' a la Proclamation du Royaume d' Italie 32—1861*. Paris. 1861.

925. **Felix Burigener** *Rome et le Coeur Humain. Etudes sur le Catholicisme*. Paris et Amsterdam. 1861.

926. **Rochejaquelein** *un Schisme et l' Honneur*. Paris. 1861.

927. **Le Baron Ricasoli** *et la Question Romaine*. Paris. 1861.

928. **Barrillot Triboulet** *a Napoleon III*. Paris. 1861.

929. *Pour tous et contre tous, ou les Revolutionnaires sans le savoir*. Paris. 1861.

930. **Jules de Tardy** *reponse a M. Guizot, auteur de l' Eglise et la societe chretienne*. Paris. 1861.

931. **Charles Habeneck** *le Denier de S. Pierre, brochure en un Acte*. Paris. 1861.

932. **Achille du Clesieux** *Rome et Gaëte*. Paris. 1861.

933. *Il est temps encore*. Paris. 1861.

934. *Rome et les Eveques de France*. Paris. 1861.

935. **Villiaume** *le Salut de l' Italie*. Paris. 1861.

936. *La Parole est au Clerge*. Paris. 1861.

937. *Mandrin rehabilite*. Paris. 1861.

938. *Le Noeud de la Situation. Appel au peuple Anglais
guerre a l'oligarchie!* Paris. 1861.
939. **Rochefoucauld** *un Heros.* Paris. 1861.
940. *La Politique du Second Empire.* Paris. 1861.
941. **Alberi** *l'Italie d'aujourd'hui.* Paris. 1861.
942. **Cayla** *la France sans le Pape.* Paris. 1861.
943. *Idem, si j'etais Pape-Solution et Conclusion.* Paris.
1861.
944. *Idem, Plus de Question Romaine. Appel au Concile
National.* Paris. 1861.
945. *Tout chemin Mene a Rome. Pesth, Varsovie, Rome.*
Paris. 1861.
946. **Phil. Aug. Barberin** *Nearoma. La Paix au lieu de
la Guerre. Aux Italiens ses Ancetres.* Paris. 1861.
947. *La Souverainete du Pape et l'Unite Italienne.* Pa-
ris. 1861.
948. *Conquete et Oppression, Nationalite et Liberte.* Pa-
ris. 1861.
949. *Le Pape et Jerusalem. Solution de la question ita-
lienne et de la question orientale.* Paris. 1861.
950. *Du passe et de l'avenir de l'Europe.* Paris. 1861.
951. *Le nouveau Royaume des Papes. Solution de la
question romaine. Par un Negociant catholique.* Paris. 1861.
952. *Un Suicide Politique. Lettre a M. Emile de Girardin.*
Paris. 1861.
953. *Lettre Circulaire a Messieurs les Eveques de France.
Solution de la question romaine.* Paris. 1861.
954. **Comte Charles Alfieri** *le Chemin de Rome.* Paris.
1861.
955. *Les Tuileries et le Vatican.* Paris. 1861.
956. **Alex. Bonneau** *Rome et la Mediterranee.* Paris.
1861.
957. **Guettee** *la Papaute moderne condamnee par le Pape
S. Gregoire le Grand. Extraits des Ouvrages de S. Gregoire le
Grand.* Paris. 1861.
958. **Hipp. Castille** *Questions actuelles. La quatrieme
Dynastie.* Paris. 1861.
959. *Antecedents et Consequences de la Politique Impe-
riale en Italie.* Paris. 1861.

960. **Gueroult** *la Liberte et les Affaires. La cherte des Loyers et les travaux de Paris.* Paris. 1861.

961. *Garanties données par le Roi d' Italie pour l' indépendance du S. Siege.* Paris. 1861.

962. *Lamoriciere et Garibaldi.* Paris. 1861.

963. **Rochejaquelein** *la Politique nationale.* Paris. 1861.

964. **About** *lettre a M. Keller.* Paris. 1861.

965. *Le General Lamoriciere et la Religion du Christ.* Paris. 1861.

966. **Charles Paya** *de l' origine de la Papauté.* Paris. 1861.

967. *Idem, les prisons Papales.* Paris. 1861.

968. *Idem, un Prisonnier du Pape.* Paris. 1861.

969. *Idem, Causeries politiques.* Paris. 1861.

970. *Idem, le Roi de Rome.* Paris. 1861.

b) *pro Statu Pontificio.*

MCCCCXCIV—MCCCCXCVI. E *Praesulibus Galliae* anno 1861 pariter ac prioribus annis pene omnes data occasione pro defensione iurium temporalium S. Sedis vocem suam levarunt et eruditam tamen ac fusiorem super merito isto disquisitionem **Eppus Lemovicensis** edidit, in pastoralibus literis 2 Febr. 1861. ad Clerum populumque dioecesanum dimissis. Item **Eppus Nemausensis** *Lettre Pastorale sur cette question: Faut-il attribuer a l' influence des anciens partis les manifestations du Clerge francais en faveur du S. Siege?* Nimes. 1861. Porro **Eppus Gratianopolitanus** *Lettre Circulaire sur les reproches adresses au Clerge dans les circonstances presentes.* Paris. 1861.

MCCCCXCVII. **Müller** *Discours prononce au sujet de la question romaine dans la discussion de l' adresse. Precede d' une notice.* Fribourg. 1861.

MCCCCXCVIII. **Dehaisnes** *Dissertation critique sur la Donation promise par Charlemagne au S. Siege en 774.* ,**Bouillet** *Revue des Sciences Eccl.* Arras et Paris. 1861. IV. 424.

MCCCCXCIX. **Alex. Guillemin** *Dieu, le Pape, et la France, suivi de la Prophetie de Gaëte et de Rome.* Paris. 1861.

MD. **Mullois** *le S. Pere et Rome.* Paris. 1861.

MDI. *Idem, Papa Civil et Papa Trompette.* Paris. 1861.

MDII. Frederic Sclopis *la domination française en Italie 800—1814*. Paris. 1861.

MDIII. Recits anecdotiques sur Pie IX. Paris. 1861.

MDIV. Nos devoirs envers le Pape dans les circonstances actuelles. Paris. 1861.

MDV. Louis Vevillot *le Pape et la Diplomatie*. Paris. 1861.

MDVI. Eugene Vevillot *le Piemont dans les Etats de l'Eglise. Documents et Commentaires*. Paris. 1861.

MDVII. Cretineau-Joly *Rome et le Vicaire Savoyard*. Paris. 1861.

MDVIII. Card. Mathieu *Discours prononcés dans la discussion de l'Adresse du Senat a Sa Majeste l'Empereur*. Paris. 1861.

MDIX. Broglie *la Souverainete Pontificale et la Liberte*. Paris. 1861. Nova editio.

MDX—MDXII. Dupanloup Eppus Aurelianensis, *Defense de la Liberte de l'Eglise*. Paris et Lyon. 1861. 2. vol. Est collectio opusculorum doctissimi Praesulis pro iuribus Ecclesiae vulgatorum, universim 26. Ex iis proximius concernunt quaestionem praesentem: a) *Mandement qui ordonne des prieres d'actions de graces pour l'heureux retour de S. S. le Pape Pie IX dans la ville de Rome*. b) *Opuscula contra famosum libellum de Papa et Congressu*. c) *Lettre relative a l'Oeuvre du Dcnier de S. Pierre*.

MDXIII. Desorges *la Providence et les Revolutions modernes*. Paris. 1861.

MDXIV. Alfred *Nettement* *notre S. Pere le Pape, les Scribes, les Orateurs, et les Politiques*. Paris. 1861.

MDXV. A. Tilloy *les Schismatiques demasques par l'exposition raisonnée de la doctrine catholique sur les projets de Schisme: Eglise nationale — Institution des Eveques par les Metropolitains — Intrusion des sujets nommes aux Eveques vacants etc.* Paris. 1861.

MDXVI. Faber *de la Devotion au Pape*. Ed. 4. Paris. 1861.

MDXVII. Gaume *a quoi sert le Pape?* Paris. 1861.

MDXVIII. Anglade *n'est pas Pape qui veut a tous les eveurs connus et inconnus d'un schisme national*. Paris. 1861.

MDXIX. I. de Rainneville *M. About et sa Lettre a M. Keller.* Paris. 1861.

MDXX. Charles Garnier *allons a Rome?* Paris. 1861.

MDXXI. Prevost-Paradol insignem edidit articulum in diariò ,*Courrier du Dimanche.* dd. 7. April. 1861' contra usurpationes Pedemontanas.

MDXXII. Segur *les Martyrs de Castelfidardo.* Paris. 1861.

MDXXIII. Balbo *Discours a la Chambre de Turin 1844* Bruxelles. 1861. Pro potestate temporali R. P.

MDXXIV. M. Guizot *l' Eglise et la Societe Chretiennes en 1861.* Paris et Leipzig. 1861. Auctor, tametsi protestans, intrepide tuetur temporale dominium Rom. Pontificis.

MDXXV. Montalembert *Lettre a M. Comte de Cavour. president du Conseil des Ministres a Turin.* Paris. 1861.

MDXXVI. Idem, *deuxieme Lettre a M. Comte de Cavour* Paris. 1861.

MDXXVII. Eugene Villedieu *a l' Italie Centrale. Foi et Democratie.* Paris. 1861.

MDXXVIII. Idem, *Rome et les deux Democraties.* Paris. 1861.

MDXXIX. Denis de Rivoire *tous Italiens! Simple Lettre sur la France et l' Italie en 1859 et 1860.* Paris. 1861.

MDXXX. Vicomte Helion de Barreme *ou nous en sommes.* Paris. 1861.

MDXXXI. I. Mazzini *et l' Europe.* Paris. 1861.

MDXXXII. Laprade *une Statue a Machiavel.* Paris. 1861.

MDXXXIII. La Solution Romaine *par les Grands Corps de l' Etat.* Paris. 1861.

MDXXXIV. I. Labitte *la France et l' Angleterre.* Paris. 1861.

MDXXXV. Alain le Chartier *Rome appartient a la Chretiente non a l' Italie seulement.* Paris. 1861.

MDXXXVI. Henry de Valori *Reponse a la Note du Baron Ricasoli tendant a justifier tous les crimes. Lettre d' un Guelfe a un Gibelin.* Paris. 1861.

MDXXXVII. Laurent Fabre *le Clerge, ses sentiments et sa conduite politiques.* Paris. 1861.

MDXXXVIII. Labitte *le Renversement temporel de la Papaute.* Paris. 1861.

MDXXXIX. Rouquette *le Clerge Francais devant l' Opinion*. Paris. 1861.

MDXL. Idem, *le Pape et le Rosaire. Appel aux Catholiques*. Nevers. 1861.

MDXLI. Vicomte de Rorthays de S. Hilaire *Lettre a M. le Baron de Ricasoli*. Rome. 1861.

MDXLII. Reflexions sur la Circulaire Ricasoli par un Independent. Palmerston, Ricasoli, et le Royaume de Naples. 1861.

MDXLIII. I. de Strada *le Dogme social, esquisse d'un Traite de la seule institution sacerdotale possible dans les societes modernes, et solution de la question religieuse*. Paris. 1861.

MDXLIV. L. Vevillot *Waterloo*. Paris. 1861. Inimicis principatus civilis R. P. maiorem imminere stragem, quam fuerit primi Galliarum Caesaris, innuit.

MDXLV. Cognetti *le Drame politique de l' Italie en 1861*. Bruxelles. 1861.

MDXLVI. Leopold de Gaillard *l' Expedition de Rome en 1849. Avec pieces iustificatives et documents inedits*. Paris. 1861.

MDXLVII. Alix *l' Apostolat dans le monde. Conferences prechees en l' eglise S. Thomas d' Aquin a Paris*. Paris. 1861. Auctor tam in suis Conferentiis quam pluribus articulis, quos liariis inseruit, pro temporali ditione S. Sedis viriliter deperavit.

MDXLVIII. Torne-Chavigny *Concordance des Propheties de Nostradamus avec l' Apocalypse*. Bordeaux. 1861. Plura continent ad praesentem rerum in Italia statum accomodata. In nomine Napoleonis detegit apocalypticum numerum 666.

MDXLIX. Guyard-Delalain *un cri en faveur du pouvoir temporel du Pape*. Paris. 1861.

MDL. M. Oisy *Appel au Concile Oecumenique*. Paris. 1861. Succincte sed ad convictionem pertractat quaestionem Romanam.

MDLI. Maupied *Petit Catechisme pour les temps presents, par un Alsacien Catholique 1801. Revu, corrige et augmente*. Saint-Brieuc et Paris. 1861.

MDLII. Sabatier *Rome et le Catholicisme ou Droits du Catholicisme sur Rome.* Bordeaux. 1861.

MDLIII. Chatelet *l' Eglise et la France au moyen age, ou Pouvoir temporel du Clerge Francais depuis l' origine de la Monarchie iusqu' au XV Siecle.* Lyon. 1861. 3. vol.

MDLIV. Langlade *la Papaute a Rome.* Florence. 1861.

MDLV. Margotti *les Victoires de l' Eglise sous le pontificat de Pie IX.* Traduit de l' italien par **J. Chantrel.** Paris. 1861.

MDLVI. Paget, *L' ennemi! l' ennemi.* Paris. 1861.

MDLVII—MDLXXVI. Ami de la Religion. 1861 :

a) VIII. 21 : **Cognat** *de l' Allocution du S. Pere ;*

b) VIII. 101. 290 : *Idem, Rome et les Eveques de France ;*

c) VIII. 201. 272 : **Garcin** *les périls du ,statu quo' dans la question d' Italie ;*

d) VIII. 446 : **Ch. Mercier de Lacombe** *la politique francaise a Rome et a Turin ;*

e) VIII. 589 : *Idem, le discours du Prince Napoleon et la Presse ;*

f) VIII. 755 : **Leon Lavedan** *la Question Romaine devant le suffrage universel ;*

g) VIII. 823 : **Cochin** *la Question Romaine, l' adresse, et les evenements du mois ;*

h) VIII. 829 : **Sisson** *l' Allocution Pontificale ;*

i) IX. 17 : **Quinard** *ce qu' etaient les Papes avant d' etre Rois ;*

k) IX. 103 : **Lacombe** *la Circulaire de M. le Garde des sceaux ;*

l) IX. 148 : *Idem, de quelques reproches adresses aux catholiques ;*

m) IX. 255 : **Cognat** *la Renaissance et la Papaute ;*

n) IX. 326 : **Garcin** *un Pamphlet contre le S. Pere ;* (Notre S. Pere le Pape.)

o) IX. 669 : **Lamazou** *le Clerge Italien et l' independance du S. Siege ;*

p) IX. 661 : **Lacombe** *de la reconnaissance du royaume d' Italie ;*

q) IX. 105 : **Lamazou** *l' autorite de Bossuet et l' attitude*

les rois de France dans la question du pouvoir temporel du S. Siege;

r) IX. 131: **Lacombe** *les discours de M. de Cavour;*

s) IX. 638—X. 17. 126. 328. 638. 698: **Baron Eckstein**

Lettres a M. le redacteur en chef de l' „Ami de la Religion“;

t) X. 585. 645: **Lacombe** *les deux Politiques en Italie;*

u) XI. 134. 151. 275: **Garcin** *Revue de la Presse;*

B) Literatura Italica.

a) *contra Statum Pontificium.*

971. **Pietro Mongini** Parroco di Oggebbio, *Apologia dell' opuscolo: Il Pontefice e le armi temporali a difesa dello spirituale, come pretende la Civiltà Cattolica di Roma. Lettera politico-morale ad un Monsignore Romano.* Intra. 1861. Libellus, cuius apologiam texuit auctor, in literatura anni 1860 occurrit, per S. Congr. Officii a. 1861. damnatus. Apologia pauperiter condemnata fuit decreto 4. Iun. 1862, ac simul auctor, spreta iterata monitione, ut resipiscat et ad saniora revertatur, ab officio suspensus est.

972. 973. **Tosti S. Benedetto** *al Parlamento Nazionale.* Napoli. 1861. Item: *Lettera al Sommo Pontefice.* 1861. (Edinburgh Review).

974. **Domenico Fancelli** *vecchia ignoranza del Clero Cattolico universale.* 1861. Liber impudentissimus.

975. *La Volontà d' Italia ed il Re Pontefice al Tribunale della coscienza e della ragione. Polemica di un Cattolico Veneto, dedicata al popolo d' Italia.* Torino. 1861.

976. **Francesco Predari** *i primi Vagiti della Libertà Italiana in Piemonte, sono Documenti, aneddoti ignoti o mal noti, corrispondenze edite ed inedite di uomini politici e letterati, che ponno servire di materiale per la Storia del Risorgimento Italiano.* Milano. 1861.

977. **Eusebio Reali** Can. Reg. Lateran. *della Libertà di Coscienza nelle sue attinenze col Potere temporale de' Papi.* Torino. 1891. Adversus auctorem emanavit sequens Decretum: Sperandum profecto erat, presbyterum Eusebium Reali, Congregationis Can. Reg. SS. Salvatoris Lateranensium, postquam admissos errores praeteritis temporibus publice retractaverit,

datam fidem servaturum omnino fore. Verum ex publicis etiam actis certo constat, ipsum ad vomitum rediisse, eamque vitae rationem iniisse, quae non solum religioso viro non convenit, sed populo christiano gravis scandali et offensionis causam praebet. Cum igitur suae Congregationi dedecori sit et detrimento, nec spes illius emendationis affulgeat, SS. D. N. Pius Papa IX animo licet invito ovem morbidam a suis confratribus separandam esse existimavit. Ideoque P. Abbati Generali memoratae Congregationis committit, ut contra eum ad expulsionem omissis praescriptis formis deveniat, expulsusque esse declaret, contrariis quibuscunque non obstantibus. Datum Romae ex Secretaria S. Congr. Episc. et Regul. die 13. Iul. 1861.“

978. **Franc. Liverani** Prelato, Canonico etc. *il Papato, l' Impero, e il Regno d' Italia. Memoria.* Firenze. 1861. Adversus hunc quoque auctorem vulgatum fuit decretum: „SS. D. N. Pius Papa IX audita relatione supplicis libelli Capituli Patriarchalis Basilicae Liberianae, — attentis praesertim querelis bonorum, quos inter multi ex praesulibus urbanis, super opusculo a presbytero Francisco Liverani nuper edito, ex quo gravissimum scandalum ortum est, aliisque perpensis circumstantiis, apostolica auctoritate praefixit eidem Francisco Liverani in praedicta Basilica Canonico terminum peremptorium duorum mensium ad effectum, ut convenientem et debitum in modum ac Sanctitatis Suae acceptum, revocet et reprobet ea, quae continentur tam in scriptis per publicas ephemerides ab ipso evulgatis, quam in memorato eius opusculo, cui titulus: *Il Papato* etc. nec non redeat ad suam canonicalem residentiam; statuens atque decernens, ut eo termino inutiliter elapso, praefatus Fr. Liverani ipso facto, nullaue alia praecedente monitione, privatus intelligatur et sit canonicatu ac praebenda, quibus in eadem Basilica nunc fruitur etc. Romae die 15 Iul. 1861. ex Congr. Concilii.“

979. *La Circolare 'Caccia' e il clero e popolo di Milano in punto alla festa nazionale del 2 Giugno.* „**Gazzeta di Milano.** 1861. Nr. 151.“ Contra Vicarium Mediolanensem, qui per Circulares sacerdotibus prohibuit sic dictam festivitatem nationalem.

980. **Massimo d' Azeglio** *Questioni urgenti. Pensieri* Firenze. 1861.

981. *Una Città per il Papa, o Soluzione della Questione Romana.* Torino. 1861.
982. **Clemente Busi** *l'Unità politica e le autonomie amministrative.* Firenze. 1861.
983. **Carlo Boncompagni** *sulla Potenza temporale del Papa.* Torino. 1861.
984. **Felice Govean** *la morte del Papa.* Torino. 1861.
985. **Camillo de Luca** *il Pauperismo e la Riforma morale-religiosa in Italia.* Firenze. 1861.
986. *Garanzie date dal Re d' Italia per l' Indipendenza della S. Sede. Nuovo opuscolo pubblicato a Parigi. Estratto dalla 'Perseveranza' N. 669.* Bologna. 1861.
987. **Alberi** *l' Italia uscente l' anno 1860.* Firenze et Venezia. 1861.
988. **Philippo Perfetti** *delle nuove condizioni del Papato. Considerazioni.* Firenze. 1861.
989. Idem, *Ricordi di Roma.* Firenze. 1861.
990. 991. *La Curia Romana e i Gesuiti. Nuovi Scritti del Cardinale d' Andrea, di Mons. Liverani, e del Can. Reali.* Firenze. 1861. Etiam gallice prodit: *La Cour de Rome et les Jesuites. Nouveaux ecrits par le Card. d' Andrea etc.* Paris. 1861. Complectitur hic liber correspondentias triumviratus istius cum Superioribus Romanis.
992. **Vincenzo Caprara** *la Dottrina cristiana e il Potere temporale.* Napoli. 1861.
993. Idem, *Il Riscatto: Canto del Poëma sulla Guerra nell' Indipendenza Italiana.* Napoli. 1861.
994. Idem, *in morte del Conte di Cavour. Canzone.* Napoli. 1861.
995. *Rivista contemporanea.* 1861. Plures vulgavit articulos contra temporale Papae dominium.
996. **L. Prota** O. Praed. *Roma Capitale della Nazione italiana e gl' Interessi Cattolici, idee comparative e giudizio.* Napoli. 1861.
997. Idem, *il Diritto della Nazionalità e l' Italia.* Napoli. 1861.
998. **Ant. Fiore di Trani** *storia del miserando fine di Cesare Locatelli, vittima del potere clericale.* Livorno. 1861.

999. **Calgarini** *Rivista sulla questione intorno al governo temporale dei Papi*. 1861.

1000. **Salvoni** *Risposta a M. Vicario Generale di Brescia*. Brescia. 1861.

1001. **Jac. Leone** *Pregiudizi, e predizioni dei predicatori del Vaticano sull' ultima catastrofe della Chiesa di Roma*. Perugia. 1861. Auctor qua sacerdos Perusinus, a suo Ordinario suspensus, subin errores suos retractavit.

1002. **L. Chiala** *il Conte di Carour. Cenni biografici*. Napoli. 1861.

1003. *Camillo di Cavour, commemorazione di Ciro d' Arco*. Torino. 1861.

1004. **Roggero Bonghi** *Camillo Benso di Cavour*. Torino. 1861.

1005. *Che cosa e il cosi detto Partito Cattolico?* Perugia. 1861.

1006. *Della Necessita della convocazione di un Concilio Ecumenico*. Firenze. 1861.

1007. *La soluzione della Questione Romana, a S. M. Napoleone III Imperatore de' Francesi i Romani*. Firenze. 1861.

1008. **Lisimaco Verati** *della Tirannide sacerdotale antica e moderna, e del modo di frenarla, all' effetto di promuovere e stabilire la indipendenza e liberta delle nazioni, e segnatamente d' Italia. Quadro storico filosofico*. Firenze. 1861.

1009. **Gualterio** *Italia e Roma*. Sub hoc titulo vulgat Auctor diarium *Perusiae* (cum falsa designatione *Romae*), ut persvadeat lectoribus, in ipsa Romana Urbe desiderari unionem cum Italiae regno.

1010. **Bertini** *la Questione religiosa. Dialoghi raccolti e pubblicati*. Torino. 1861.

b) *pro Statu Pontificio*.

MDLXXVII—MDXCIX. **Praesules Italiae** per epistolas pastorales anno etiam 1861. iura temporalia S. Sedis adversus iniquas usurpationes et obiectiones tueri pergebant. Typis vulgatas eiusmodi pastorales literas invenimus XXII: Epporum nempe *Astensis, Bagnorensis, Chiusiensis, Guastallensis, Fa-*

ventini, Ferrariensis, Fiesolani, Florentini, Liguriensis, Mediolanensis, Montalcinensis, Pisciensis, Pisani, Pistoriensis, Pratensis, Retini, S. Miniati, S. Sepulchri, Senensis, Spoletini, Vercellensis, Volaterrani, Tortonensis. Praeterea italicis fusi-
oribus literis ad Redactores Romanos 10 Oct. 1861. directis
eandem quaestionem super civili principatu S. Sedis complexus
fuit *Vicarius Apost. Insularum Oceani Africo-Indiani.*

MDC. Aug. Theiner *Codex diplomaticus domini temporalis S. Sedis. Recueil de Documents pour servir a l'Histoire du Gouvernement temporel des Etats du S. Siege, extraits des Archives du Vatican.* Roma. 1861. 1862. 3. vol. Opus ad historiam gubernii pontificii civilis spectans, cui praemittitur Praefatio de momento quaestionis circa temporale dominium S. Sedis.

MDCI. Alfredo Nettement *il S. Padre, gli Scribi, gli Oratori, e gli Uomini di Stato. Versione del francese.* Roma. 1861.

MDCII. Manning *le ultime glorie della S. Sede maggiori delle prime. Discorsi tre. Versione dall' Inglese.* Roma. 1861.

MDCIII. La Nota del Barone Ricasoli dei 24 Aug. 1861. *esaminata e confutata.* Roma. 1861.

MDCIV. L' Antidoto contro le false teorie dell' Ex-Monsignore Liverani, e contro il suo calunnioso lingvaggio. Roma. 1861.

MDCV. Il Papato, l' Impero, e il Regno d' Italia, memoria di Fr. Liverani esaminata e confutata. Roma. 1861.

MDCVI. Secondo Franco *ancora una parola sul Papa. Estratto dalla 3 edizione delle Risposte popolari alle obiezioni piu comuni contro la religione.* Torino. 1861.

MDCVII. Angelini *la schiavitù e la Chiesa. Dissertazione letta all' Accademia di Rel. Catt. il 30 Maggio 1860.* Roma. 1861.

MDCVIII. Il Papato e l' Italia. Pensieri d' un Giovane Italiano. Bologna. 1861. Bene refutat erroneas opiniones, quae de Statu Pontificio invalescunt.

MDCIX. Galeotti *dell' Unita della Chiesa, di S. Cipriano. Versione italiana con note, e appendice di osservazioni sugli errori attuali intorno al Papato ed alla Chiesa.* Firenze, Bologna. 1861.

MDCX. Chiesa libera in libero Stato. Bologna. 1861.

MDCXI. *Il Papa, il Preti, e gli Ordini Religiosi.* Pisa. 1861.

MDCXII. *La potestà temporale del Papa, difesa con ragioni naturali adattate all' intelligenza del popolo.* Del P. O. C. S. Firenze. 1861.

MDCXIII. *Che cosa fare per il Papa?* Firenze. 1861.

MDCXIV. **Nicol. Celle** edidit Florentiae libellum pro civili principatu S. Sedis, Brevi Pii IX laudatum, ut refert *Contemporaneo.* Firenze. 1861. Nr. 357.

MDCXV. **Liberio Amadei** la Memoria di M. Liverani. Firenze. 1861. Est confutatio libri Liveranii.

MDCXVI. **Fr. Nardi** S. Bernardo, S. Caterina da Siena, e Carlomagno sul Potere temporale del Papa. Al Sig. Bonjean. Senatore. Roma. 1861.

MDCXVII. Idem, sul Danaro di S. Pietro, Discorso tenuto il 6 Agosto nella Basilica Eudossiana di S. Pietro in vincoli. Roma. 1861.

MDCXVIII. *Dodici familiari Colloqui fra amici dell' Ordine. Versa il 1 sopra il foglio Perugino: Italia e Roma. 2. Dieci successivi sopra il famoso libello dell' Ex-Monsignor Liverani; 3. l' ultimo, che dimostra la giusta e santa causa tanto per conservare, che per ricuperare gli Stati della Chiesa.* Malta. 1861.

MDCXIX. **Vinc. Rosati** Vescovo di Todi, *Risposta alla Circolare Miglietti.* 1861. Todi.

MDCXX. *Lettera pastorale di M. Vescovo d' Acqui al Clero e popolo della sua Diocesi sopra la Questione Romana.* Roma. 1861.

MDCXXI. **Gius. Mart. Raviola** Can. Trinese, *il Papato Civile.* Genova. 1861.

MDCXXII. **Vevillot** onori resi ai vinti morti e superstiti dell' *Esercito Pontificio. Cenni storici tradotti ed estratti dall' opera del Sig. E. Vevillot.* Bologna. 1861.

MDCXXIII. *Discorso di M. Vescovo di Poitiers recitato nelle solenni esequie ai soldati dell' esercito pontificio, morti nell' ultima guerra.* Nizza. 1861. Versio ex gallico.

MDCXXIV. *San Giovanni Grisostomo redivivo a conforto dei Vescovi del Clero e di tutti i buoni Cattolici nelle presenti calamità della Chiesa. Prima edizione italiana.* Mondovi. 1861.

Ex Latino Praesulis Montis Regalis opusculo, quod in Literatura anni 1860 indicatum fuit.

MDCXXV. **Zinelli** Ep. Tarvisinus, *Lezioni teologali intorno agli errori del giorno*. Venezia. 1861. 2. vol.

MDCXXVI. Idem, *Lezioni sui sacri libri dei Maccabei. Pio IX e Francesco II. Intorno gli odierni Trionfi degli empj*. Ed. 2. Venezia. 1861. 2. vol.

MDCXXVII. *Un Protestante a Roma. Frammenti di Memorie inedite di un Giovane Inglese. Prima versione italiana*. Bologna. 1861.

MDCXXVIII. *Concordia tra la Società e la Religione, ossia difesa del Culto Cattolico contro chi lo calunnia in contrasto colla Società*. Milano, Torino. 1861.

MDCXXIX. **Carlo Ripandelli** *Ritratti poetici dei Romani Pontefici, corredati di Note storico-critiche*. Roma. 1861.

MDCXXX. **Felice Vittadini M. Vescovo Caccia** (Vicarius Mediol.) *ed una commissione di Sacerdoti Milanesi. Osservazioni*. Milano. 1861.

MDCXXXI. *Sofismi e Sarcasmi del Principe Napoleone nel suo discorso al Senato Francese nella tornata del 1. di Marzo 1861*. Torino. 1861.

MDCXXXII. **Ottaviano Naldini** *Roma e l'Unità Piemontese*. Firenze. 1861.

MDCXXXIII. **Duca di Maddaloni** *della Soppressione degli Ordini Religiosi nelle Provincie Napolitane. Ragionamento*. Torino. 1861.

MDCXXXIV. *Sopra la Paura Politica. Lettera ad un Giovine Romano*. Italia. 1861.

MDCXXXV. **Giacinto Rossi** O. Praed. *Sui Doveri dei Cattolici nelle presenti condizioni d'Italia. Pensieri*. Bologna. 1861.

MDCXXXVI. *Parole d'un Pesarese al Canonico D. Paolo Spinucci*. Bologna. 1861.

MDCXXXVII. *Il Papa e la sua Potenza. Pensieri di un Giovine Italiano*. Ed. 2. Bologna. 1861.

MDCXXXVIII. **Dupanloup** *Roma, l'Italia, e l'Europa senza il Papa. Trad. dell'Avvoc. Bastia*. Bologna. 1861.

MDCXXXIX. **Lorenzo Fietta** *il Principato Civile della*

S. Sede, ossia Risposta di un Laico Italianó all' Appello al Clero Italiano dell' Arciprete A. Salvoni. Ed. 3. Verona. 1861.

MDCXL. **Segur** *la Chiesa. Versione Ital.* Bologna. 1861.

MDCXLI. *Ipocrisia dei moderni Seduttori svelata in poche parole da F. G.* Italia. 1861.

MDCXLII. **Vinc. Nardi** *Il Papa ed il Re d' Italia in Roma.* Bologna. 1861.

MDCXLIII. *Il Principio di Autorita e le tendenze del Secolo.* Losanna. 1861.

MDCXLIV. **Ripandelli** *le Afflizioni e le glorie del Sommo Pontefice Pio IX, compendiate in Sonetti.* Roma. 1861.

MDCXLV. *Intorno l' Unita d' Italia nel 1860. Considerazioni.* 1861.

MDCXLVI. **Cognetti** *Italia e il suo Dramma Politico nel 1861.* Bruxelles. 1861.

MDCXLVII. **Mauro Musci** *Gaëta ed il Quirinale. Ricordi contemporanei,* Bruxelles. 1861.

MDCXLVIII. **Cesare Baronio**, *quod haeretici sint habiti, qui obstinate iura Ecclesiae labefactant. Discorso inedito.* Roma. 1861.

MDCXLIX. **Agostino Theiner** *i due Concilii Generali di Lione del 1245 e di Costanza del 1414 intorno al Dominio temporale della S. Sede. Considerazioni. Con Documenti storici inediti.* Roma. 1861.

MDCL. **Petr. Balamastensis** *sul Papato. Studii.* Padova. 1861.

MDCLI. **L. Vevillot** *il Papa e la Diplomazia.* Italia. 1861. Ex gallico.

MDCLII. **Franc. Mayr** *le condizioni politiche d' Italia nel 1860: il passato e il futuro Parlamento.* Bologna. 1861.

MDCLIII. *La Scomunica. Piccolo Catechismo.* Modena. 1861.

MDCLIV. *Qual sara l' avvenire dell' Umanita? Problema sociale proposto e discusso da F. F.* Torino. 1861.

MDCLV. **Segur** *il Papa. Quistioni del giorno.* Bologna. 1861. Versio ex gallico.

MDCLVI. **Gaume** *a che serve il Papa? Traduzione dal francese di P. A. M.* Genova. 1861.

MDCLVII. Fietta *Apello al Laicato della Venezia. Ed. 2.* Verona. 1861.

MDCLVIII. Nic. Celle *sulla questione romana, ossia del Principato civile del Papa e della sua necessita. Osservazioni.* Firenze. 1861.

MDCLIX. Storia, dottrina, e scopo della Frammassoneria, scritta da un frammassone che non lo e piu, e dedicata a tutte le persone oneste. Traduzione dal francese con aggiunta di note. Vienna. 1861.

MDCLX. I due Poteri, il Papato e l' Italia. Dialogo nel 1856. Bologna. 1861.

MDCLXI. Dom. Cerri da Macello *morte infelice dei Principi infensi ed oppressori della S. Chiesa C. A. Romana.* Torino. 1861.

MDCLXII. Il Cattolicismo ed il Papato. Siena. 1861.

MDCLXIII. S. Bernardo *condanna il dominio temporale del Papa? Dialogo fra un agente di campagna ed il proprio parroco.* Bertinoro. 1861.

MDCLXIV. Filonide *della indipendenza e unita d' Italia. Riflessioni.* Malta. 1861.

MDCLXV. Calunniato e Calunniatori, ovvero il Governo Pontificio e i Rivoluzionarii. Lettera. Bologna. 1861.

MDCLXVI. Esame critico della ,Lettera d' un Cattolico sopra la questione del giorno' stampata in Bergamo 1860 dal sacerdote Mart. Dolci, e della dichiarazione dell' Anonimo autore della lettera suddetta, stampata in Vicenza. Vicenza. 1861.

MDCLXVII. I nostri doveri verso il Papa nelle presenti circostanze. Versione dal francese. Roma. 1861.

MDCLXVIII. Angelo Mariano Cisco *Prete Veneziano, Esposizione del criterio cattolico intorno al potere temporale del Papa.* Venezia. 1861.

MDCLXIX. Carlo Mazzolini *quale possa, quale debba essere il migliore destino politico dell' Italia discussione storico-critica.* Vicenza. 1861.

MDCLXX. Rinaldo Serrini *la Nuova Roma di Vinc. Gioberti, riprodotta inutilmente dal sedicente comitato nazionale di Reggio, per convertire il Clero alle moderne dottrine. Osservazioni.* Torino. 1861.

MDCLXXI. Segur *il denaro di S. Pietro. Tradotto dal francese da una giovane romana.* Roma. 1861.

MDCLXXII. Parascandolo *Roma ed il Papa. Considerazioni relative ai tempi presenti.* Napoli. 1861.

MDCLXXIII. Corradino Cavriani *Vittorie della Chiesa Cristiana, simboleggiate da quelle del popolo israelitico, riportate contro i Re della Siria, ossia 18 lezioni teologiche sopra i due libri dei Maccabei.* Mantova. 1861.

MDCLXXIV—MDCCXVIII. In *Ephemeridibus et periodicis operibus Italicis* anni 1861 copiosa invenitur pro tuenda temporali S. Sedis ditione literatura. Pro ea pugnabant **Taurini**: *Armonia, Piemonte, Campanile, Apologista, Buona Settimana*; **Romae**: *Civiltà Cattolica, Osservatore Romano, Analecta Iuris Pontificii, Correspondance de Rome*; **Genuae**: *Stendardo Cattolico, Liguria*; **Aostae**: *Indipendente*; **Brixiae**: *Osservatore Lombardo*; **Mutinae**: *Difensore, Opusculi Morali*; **Bononiae**: *Eco*; **Florentiae**: *Contemporaneo, Messaggiere Fiorentino, Vera buona Novella, Guida del popolo, Stella d' Etruria*; **Liguriae**: *Ingenuo*; **Maltae**: *Portafoglio Maltese*; *Guerriero Cattolico*; **Neapoli**: *Cattolico di Napoli e Torino, Osservatore Napoletano, Difensore Cattolico, Stella del Sud, Stella del Mattino, Scienza e la Fede, Aurora, Equatore, Croce Rossa, Settimana, Stella di Napoli, Unita Cattolica, Flavio Gioia, Gazzeta del Mezzodi, Esperienza, Tragicommedia, Corriere del Mezzodi, Araldo, Stampa Meridionale, Cattolico, Alba.* E praecipuis harum pagellarum indicare volumus articulos notatu digniores:

MDCCXIX—MDCCXXIII. La Stella d' Etruria. 1861:

a) pag. 269: *Il Papato a Roma*;

b) p. 301: *Il Dominio temporale della S. Sede e le sette demagogiche*;

c) p. 333: *I Retrogradi e i Progressisti in relazione all' Indipendenza e Liberta del Papa*;

d) p. 348: *Il Cristianesimo e la Religione de' Papi*;

e) p. 464: *Il Papa, i preti, e gli Ordini Religiosi.*

MDCCXXIV—MDCCXXVIII. Correspondance de Rome. 1861:

a) Nr. 127: *Canonisation de la Souverainete temporelle*;

b) Nr. 125: *L' Unite Italienne en 1814*;

c) Nr. 142: *Etats de l' Eglise sous le Pape Innocent III*;

d) p. 317: *La Sovranità temporale de Romani Pontefici propugnata nella sua integrità dal suffragio dell' orbe cattolico*; uberior recensio magnifici huius operis, cuius in literatura anni 1860 mentionem fecimus;

e) p. 395: *Le Pape devant les protestans.*

MDCCXXIX—MDCCLXII. **Armonia.** Torino. 1861:

a) Nr. 7: *L' opuscolo: Roma e i Vescovi*; crisis uberior gallici opusculi;

b) Nr. 8: *Il Papa e l' Episcopato Francese*;

c) Nr. 18: *L' Apologia di Pio IX per un Protestante*;

d) Nr. 19: *I Pontefici Nazionali, Parigi e il suo Papa*;

e) Nr. 45: *Pio IX difeso dalle accuse imperiali per opera della Luogotenenza di Napoli*;

f) Nr. 55: *La Causa del Papa nel Senato Francese*;

g) Nr. 58: *Pio IX difeso dai suoi Figli*;

h) Nr. 60: *Le Rose di Pio IX e le Spine di Napoleone III*;

i) Nr. 61: *Il Dominio temporale del Papa e la lingua italiana*;

k) Nr. 62: *L' Unita d' Italia e la divisione di Roma*;

l) Nr. 64: *Il Papa Re e i Parlamenti*;

m) Ibidem: *Il Potere temporale del Papa daranti alle Cortes Spagnuole*;

n) Nr. 66: *La Croce di Pio IX*;

o) Nr. 70: *L' Era novella, ossia l' Era della Costituzione del primo Ministero del nuovo Regno d' Italia*;

p) Nr. 78: *Le Risurrezioni del Papato*;

q) Nr. 80: *Potenza di Napoleon III riguardo a Roma*;

r) Nr. 110: *La Festa Nazionale dell' Unita d' Italia e dello Statuto*;

s) Nr. 119: *Il Miracolo delle lingue in difesa del S. Padre Pio IX*;

t) Nr. 147: *Monsignor „Liverani“ e il Principe di Piombino*;

u) Nr. 155: *Una brutta Tesi contro il Papa per un esame di belle lettere*; contra assertionem in Universitate Taurinensi propositam, quasi ius historicum dominii temporalis nec in divino nec in morali iure ullum haberet fundamentum;

x) pag. 880: *La Questione Romana e la „Revue des Deux Mondes“*;

y) Nr. 223: *La causa del Papa nell ordine dei fatti e delle dottrine*;

z) Ibidem: *Il Chaos in Italia*;

aa) p. 924: *Risposta delle Università Italiane sulla Po-testa temporale del Papa*;

bb) Nr. 231: *Della necessita della Sovranità temporale dei Papi*;

cc) Nr. 246: *Il Papato e il Protestante „Guizot“*;

dd) Nr. 247: *Perche il Protestante „Guizot“ difende il dominio temporale dei Papi?*;

ee) Nr. 249: *Pio IX e i Cardinali „Marini e D' Andrea“*;

ff) Nr. 257: *Un esercito potentissimo in difesa di Pio IX*;

gg) Nr. 261: *La Sovranità Pontificia e la Libertà*; re-censio libri a *Broglie* editi;

hh) Nr. 263: *Un libricciatolo sulla morte del Papa*;

ii) Nr. 274: *Documenti sulla tentata spogliazione del Papa*;

kk) Nr. 298: *La Strenna degli Italianissimi al bimbo re-gno d' Italia*;

ll) Nr. 300: *Pio IX e i suoi Nemici*;

MDCCLXIII—MDCCLXXXVII. **Civiltà Cattolica.** Roma.
1861:

a) Serie IV. 9. p. 16: *L' Italia una nel 1861*;

b) Ibid. p. 33. ss: *Olderico, ovvero il Zuavo Pontificio, racconto del 1860*;

c) Ibid. p. 385: *Il Suffragio unanime espresso colle rea-zioni*;

d) Ibid. p. 415: *La Carta geografica dell' Italia*;

e) Ibid. p. 513: *Il Parlamento Italiano nel 1861*;

f) Ibid. p. 531: *Una Causa giusta*;

g) IV. 10. p. 18: *Il Regno della Città Leonina*;

h) Ibid. p. 145: *Libertà di un Papa prigioniero*;

i) Ibid. p. 160: *Lo Scompiglio d' Italia effetto della stampa nazionale*;

k) Ibid. p. 257: *Di un nuovo Vangelo in Italia*;

l) Ibid. p. 293: *Un Raggio di Luce fra le tenebre della Quistione Italiana*;

m) Ibid. p. 385: *Seconda Lettera del Conte di Montalembert al Conte di Cavour*;

n) Ibid. p. 529: *La Confederazione Italiana e l' Unita Piemontese*;

o) IV. 11. p. 5: *Rovina e Rimedio della pace europea*;

p) Ibid. p. 65.: *Il Conte Camillo di Cavour*;

q) Ibid. p. 129: *Le due Rome nel 1861*;

r) Ibid. p. 257: *Le Promesse di Torino*;

s) Ibid. p. 385: *Sopra un recente libello di „F. Liverani“ (Il Papato etc.)*; erudita et fusa crisis dicti opusculi;

t) Ibid. p. 681: *Sopra la Nota del Barone Ricasoli del 24 Agosto 1861*;

u) IV. 12. p. 5: *Il Remedio dov' e?*;

x) Ibid. p. 129: *Il Denaro di S. Pietro*;

y) Ibid. p. 325: *Risposta ad una lettera anonima intorno ad una nostra Rivista*;

z) Ibid. p. 513: *La Sovranita personale del Pepa, ed il Regno d' Italia*;

aa) Ibid. p. 527: *Vantaggi e pericoli di un inaspettato ausiliare (Guizot)*;

bb) Ibid. p. 688: *I documenti del Barone Ricasoli per la conquista di Roma.*

C) Literatura Germanica.

a) contra Statum Pontificium.

1011. *Neapel, die Bourbonen und die Italienische Regierung. Kritisch-historischer Vergleich von einem zwanzig-jährigen Jüngling.* Malta. 1861. Libellus admodum virulentus, et impius contra Papam, Clerum etc.

1012. *Das Papstthum am Ende.* Stuttgart. 1861.

1013. **Heinr. Thiele** *Rom als Mittelpunkt der kathol. Christenheit nach eigener Anschauung dargestellt.* Halle. 1861. Liber equidem iste in immediata ad praesentem quaestionem relatione haud constituitur, sed in recensione literaturae praeteriri nequit.

1014. **Palmer** *kirchliche Betrachtungen zu Anfang des Jahres 1861.* „Allgemeine Kirch. Z. Darmstadt. 1861. Nr. 1.

1015. *Rom ändert sich nicht.* Ibid. p. 129.

1016. *Guizot's Schrift: „l' Eglise et la societe chretienne.“* Ibid. p. 1449.

1017. **Eichler** *der Papst und die polnische Revolution.* Ibid. Nr. 96.

1018. **Ernst Zorn** *das untergehende Papstthum. Als Widerlegung der Schrift: Schild gegen feindliche Geschosse alter und neuer Lügen von Siegfried. Gemeinfasslich und freidenkerisch beleuchtet.* Dortmund. 1861.

1019. **Lisimaco Verati** *von der alten und neuen Priestertyrannei, und der Art ihr zu steuern, damit die Unabhängigkeit und Freiheit der Nationen, hauptsächlich der Italienschen, befestiget werden.* 1861. Versio ex Italico.

1020. *Das Patrimonium Petri.* Aus der *Edinburgh Review* übersetzt. Posen. 1861.

1021. **Vésinier** *Papst Pius IX. Eine nach dem wirklichen Leben gezeichnete Biographie.* Berlin. 1861.

1022. **Gelzer** *Ein Blick auf die letzten 40 Jahre des Kirchenstaates.* „*Protestantische Monatsblätter.* V. 275.“

1023. **Leop. Witte** *das Evangelium in Italien. Ein zeitgeschichtlicher Versuch.* Gotha. 1861.

1024. **Hase** *Der Papst und Italien. Eine Neujahrsbetrachtung.* Leipzig. 1861.

1025. **Laur. Valla II** *wie aus den römischen Bischöfen Päpste wurden. Zur Belehrung für Jedermann, der es noch nicht weiss.* Zeitz. 1861.

1026. **Theodor Griesinger** *Mysterien des Vaticans, oder die geheimen und offenen Sünden des Papstthums. Zeit- und Geschichtsbilder.* Suttg. 1861.

b) *pro Statu Pontificio.*

MDCCLXXXVIII. **G. I. Bossard** *der Papst. Ein Peterspfennig.* Sursee. 1861.

MDCCLXXXIX. **Chantrel** *populäre Geschichte der Päpste.* Sigmaringen. 1861. Ex gallico. Auctor pluribus fasciculis, ut suo loco iam notavimus, de civili principatu R. P. disserit.

MDCCXC. **Lang und Wörner** *der Peterspfennig. Album deutscher Dichter und Schriftsteller.* München. 1861.

MDCCXCI. **Ida Gräfin Hahn-Hahn** *vier Lebensbilder.* Mainz. 1861. Primum libelli argumentum constituit: Pontifex (Gregorius VII).

MDCCXCII. Scherer *offener Brief über den Kirchen- und Kaiserstaat, an Freiherrn v. Andlaw. Luzern. 1861.*

MDCCXCIII. M. Brühl *Napoleon I und Rom. Ein Geschichtsbild für die Gegenwart. Regensburg. 1861.*

MDCCXCIV. *Diplomatische Actenstücke aus der Hölle. Mainz. 1861. 4 Fasciculi, oratione ligata.*

MDCCXCV. Montalembert *der Kampf der Kirche mit dem falschen Liberalismus in der italienischen Frage. Ein Sendschreiben an den Grafen v. Cavour. Aus dem Französ. Mainz. 1861.*

MDCCXCVI—MDCCXCIX. *Stimmen der Wahrheit gegen Irrthum und Lüge. Freiburg. 1861. Opusculum praesens in pluribus fasciculis continet sequentia elaborata: a) Rede des Abgeordneten Hennessy über die italienische Frage, gehalten im Unterhause des englischen Parlaments. 1861. b) Schreiben des Erzbischofs v. Tours an den französ. Cultminister über ein Circular des Justiz-Ministers, die Strafgesetze gegen Geistliche betreffend. c) Verhandlungen in der Preuss. Kammer der Abgeordneten, die Stellung der Kirche zum Staat betreffend. d) Aus der XIII Generalversammlung der kath. Vereine Deutschlands. Reliqua huc non pertinent.*

MDCCC. **Siegfried Schild** *gegen feindliche Geschosse alter und neuer Lügen, für's kathol. Volk angefertigt. Werl. 1861.*

MDCCCI. **Richter** *Geschichte der österr. slavischen und deutschen Freiwilligen, und ihrer Kämpfe im Kirchenstaat im J. 1860. Mainz. 1861.*

MDCCCII. **Gaume** *wozu der Papst? Ein Zeitbild. Aus dem Französ. Mainz. 1861.*

MDCCCIII. **Manning** *der Antichrist, oder die gegenwärtige Krisis des heil. Stuhls im Lichte der Weissagung betrachtet. Vier Vorträge. Aus dem Engl. v. Reiching. Regensburg. 1861.*

MDCCCIV. **Montalembert** *der falsche Liberalismus in der Frage über den Kirchenstaat. Zweites Sendschreiben an den Grafen v. Cavour. Deutsch mit einem Vorworte von Carl Brandes. Schwyz. 1861.*

MDCCCV. *Höchst merkwürdige uralte vor 700 Jahren ausgesprochene Prophezeiung über den gegenwärtigen Papst Pius Rom. Pontifex. V.*

IX und die letzten XI Päpste vom heil. Malachias Primas und Erzbischof v. Irland. Wien. 1861.

MDCCCVI. *Kossuth, Mazzini, Garibaldi. Leben und Streben dieser freien Männer des Tages, offen und frei dargestellt von den Tagen ihrer Jugend bis auf die jüngste Gegenwart, nebst einer vertraulichen geheimen Rücksprache mit dem Leser zum Schlusse. Wien. 1861.*

MDCCCVII. *Maguire Rom und seine Beherrscher, seine Staatseinrichtungen und öffentlichen Anstalten. Übersetzt aus dem Engl. von Rose. 2. Aufl. Köln. 1861.*

MDCCCVIII. *Bern. Mac-Cabe Bertha oder Papst und Kaiser. Historische Erzählung. Aachen. 1861.*

MDCCCIX. *Versöhnung mit Gott und tägliche Aufopferung aller heil. Messen zur Abwendung gegenwärtiger und zukünftiger Drangsale. Aus dem Italien. übersetzt. Einsiedeln. 1861.*

MDCCCX. *Die Unabhängigkeit des Papstthums. Luzern. 1861.*

MDCCCXI. *Segur was ist die Kirche? Ein Büchlein für's Volk. Aus dem Französ. Mainz. 1861.*

MDCCCXII. *Idem, die Revolution und ihre Verkörperung im modernen Staate. Mainz. 1861.*

MDCCCXIII. *Potthoff die religiös-politischen Fragen der Gegenwart. Ein offener Brief an den ,Vinc. v. Zuggalmaglio.' Köln und Neuss. 1861.*

MDCCCXIV. *Idem, Goliath und David, Saul und Jonathas. Ein religiös-politisches Zeitbild für das kath. Volk. Köln und Neuss. 1861.*

MDCCCXV. *Fridolin Clar Klagelieder als Blüthen in den Dornenkranz der Martyrer des XIX Jahrhunderts. Eine teutsche Antwort auf die welschen Brochüren. Freiburg. 1861.*

MDCCCXVI. *Joan. Jos. Ign. Döllinger über den Kirchenstaat. ,Allgemeine Zeitung. Augsb. 1861. Nr. 97. 98. 106. 107.' In forma Praelectionum coram amplissimo Auditorio Monachii mense Aprili pertractavit doctissimus Vir quaestionem de Statu Pontificio : primaque praelectionum harum editio in Ephemeridibus Universalibus facta est, et magnam excitavit attentionem. Summa dictorum eo redit : ,7 seculis Ecclesiam absque ditione temporali Pontificum stetisse, posseque proin per se sine ea subsistere ; serius ex obtutu situs rerum mundi neces-*

sarium evasisse dictum possessorium, actuque, stantibus modenis mundi adiunctis esse necessarium ad hoc, ut Summus Pontifex suam libere exerceat potestatem. Providentiae quidem Divinae vias esse inpervestigabiles; si tamen territorium civile Pontificium cadere contingeret, unum ex his tribus evenire posse: aut momentaneam duntaxat futuram amissionem patrimonii Petri, paulo post restituendam, aut iuxta Divinae Providentiae dispositionem inventum iri modum opportunum pro libere exercenda Pontificia potestate, aut magnam in Europa rerum omnium catastrophon subsecuturam. In Praelectiones has auctoris percelebris vulgati sunt mox aliquot commentarii, signanter:

MDCCCXVII. *Die weltliche Macht des Papstes vor dem Richterstuhle des Herrn Prof. Döllinger. Ein Versuch von einem Militär.* München und Freising. 1861.

MDCCCXVIII. *Fussenecker Schlagschatten des Dr. v. Döllingerschen Vortrages über die weltliche Macht des Papstes.* Augsburg. 1861.

MDCCCXIX. *Fr. von der Garben die geistliche Universalmonarchie, und die weltliche Herrschaft des Papstes.* München. 1861. Post has et plures in diariis publicis velitationes prodixit fusius opus Döllingeri:

MDCCCXX. *Döllinger Kirche und Kirchen, Papstthum und Kirchenstaat. Historisch-politische Betrachtungen.* München. 1861. Auctor uberius proponit ac evolvit, quae in citatis Praelectionibus proposuerat. Sed opus ipsius multiplici crisi mansit obnoxium.

Ephemeridum literatura a. 1861 ita, ut annis praecedentibus, foecunda fuit:

MDCCCXXI—MDCCCXXVII. *Allgem. Zeitung.* Augsb. 1861:

a) p. 9—186: *Avignon;*

b) p. 389: *Eine französische Nationalkirche und Napoleon I;*

c) p. 933: *Flucht oder Bleiben des Papstes?*

d) p. 1573. 1589. 1725. 1741: *Döllinger: über den Kirchenstaat;*

e) p. 1614: *Cesare Balbo über die weltliche Herrschaft des Papstes;*

f) p. 1767: *Das Papstthum und die Cavour'sche Garantie*;

g) p. 4886. 5021. 5038: **Döllinger Kirche und Kirchen.** Recensio operis.

MDCCCXXVIII. **Wiener Zeitung.** 1861. p. 4121: *Guizot und Döllinger über Papst und Kirche.*

MDCCCXXIX—MDCCCXXXVIII. **Die Gegenwart.** Wien. 1861:

a) Nr. 40: *Die österreichischen Knownothings oder Nichtswisser*;

b) Nr. 53: *Rom, Paris, und Warschau*;

c) Nr. 60: *Note des Card. Antonelli gegen das neueste französische Staatspamphlet*;

d) Nr. 54: *Der Wahrheit eine Gasse, der Lüge eine Schanze. Ein Wort an die Katholiken*;

e) Nr. 87: *Über die weltliche Macht des Papstes*;

f) Nr. 148: *Pius IX und das neue Italien*;

g) Nr. 155: *Neuer Beitrag zur Charakteristik unserer Wiener Blätter*;

h) Nr. 257: *Die Doppelzüngigkeit des Papstthums*;

i) Nr. 272: *Die neueste Sardinische Laune*;

k) Nr. 280: *Ein Licht aus Turin.*

MDCCCXXXIX—MDCCCXLVI. **Österreichischer Volksfreund.** Wien. 1861:

a) Nr. 119: *Das neue Sprachwunder*; (intelligit miram omnium consensionem in epistolis ad Papam ex toto orbe dimissis relucens)

b) Nr. 152: *Oesterreich und die römische Frage*;

c) Nr. 156: *Die römische Frage*;

d) Nr. 223: *Supplik an Napoleon III*; (articulus ex „Armonia“ italica transsumtus)

e) Nr. 245: *Die Kirche und die christliche Gesellschaft*; (opus „Guizotii“)

f) Nr. 250: **Döllinger Kirche und Kirchen, Papstthum und Kirchenstaat**;

g) Nr. 271: *Zur römischen Frage*;

h) Nr. 289: *Rom, die Hauptstadt Italiens.*

MDCCCXLVII—MDCCCLIII. **Wiener Kirchenzeitung.** 1861:

a) p. 187: *Fällt mit der weltlichen Macht des Papstes auch der Primat?*;

b) p. 202: *Die zeitliche Herrschaft des Papstes, und die italienische Sprache*;

c) Nr. 16: *Zinelli's Vorträge in Venedig*;

d) p. 423: *Bretschneider für das Papstthum*; (ex opere, Vertraute Briefe. Reutlingen. 1861⁴ demonstratum)

e) p. 460: *Ein protestantisches Wort für den Papst gegen die Niedertracht*; (Deutsche Vierteljahrschrift)

f) p. 715: *Guizot die Kirche und die christliche Gesellschaft im J. 1861*;

g) p. 793: *Döllinger's Buch und seine Geschichte*.

MDCCCLIV—MDCCCLX. **Salzburger Kirchenblatt.** 1861:

a) p. 91: *Zur römischen Frage*;

b) p. 114: *Römerbrief*;

c) Nr. 18: *Das Papstthum und die Cavour'sche Garantie*;

d) Ibidem: *Auferstehung des Papstthums*;

e) p. 156: *Montalembert Sendschreiben an den Grafen Cavour*;

f) II. Nr. 6: *Guizot die Kirche und die christliche Gesellschaft*;

g) II. Nr. 11: *Ein Urtheil über Döllinger's neuestes Buch*.

MDCCCLXI. **Katholische Liter. Zeitung.** Wien. 1861. p. 371. 392: *Döllinger's Kirche und Kirchen etc.* Uberior re-censio.

MDCCCLXII—MCCCLXVI. **Katholische Blätter aus Tirol.** 1861:

a) p. 321: *Unsere Hoffnung*;

b) p. 697: *Die gegenwärtige Krisis des heil. Stuhles und die Weissagungen*;

c) p. 917: *Aphorismen über Kirche und Papstthum*;

d) p. 946: *Gegensätze: Rom und Turin*;

e) p. 1235: *Der österreichische Philister, eine Abart des deutschen Urphilisters*.

MDCCCLXVII. MDCCCLXVIII. **Deutschland.** Augsburg. 1861:

a) Nr. 25: *Ludwig Napoleon und der Papst*;

b) Nr. 31: *Der Zusammenhang der weltlichen Macht des Papstes mit der geistlichen.*

MDCCCLXIX—MDCCCLXXIX. **Sion.** Augsburg. 1861:

a) Nr. 9: *Rom und die Bischöfe Frankreichs;*

b) Nr. 15: *Die wirklichen Feinde der Freiheit;*

c) Nr. 49. ss: **Fussenecker** *Zu Dr. v. Döllinger's Rede über das Papstthum;* (etiam separatim prodivit haec elucubratio sub titulo: Schlagschatten etc. ut superius indicavimus.)

d) Nr. 53: *Eine kathol. Antwort auf Piemontesische Lügen. Schreiben Montalembert's an Cavour;*

e) Nr. 56: *Weiteres aus Montalembert's Schreiben an Cavour;*

f) Nr. 73: *Hirtenbrief des dritten Provincial-Concils von Cincinnati;*

g) Nr. 83: *Zur römischen Frage;*

h) p. 685: *Die römische Frage;*

i) p. 1028: **Guizot** *für die weltliche Macht des Papstthums;*

k) Nr. 130: *Wahrheit und Lüge in der Behandlung der römischen Frage;*

l) Nr. 141: *Über Döllinger's neuestes Werk: Kirche und Kirchen etc.*

MDCCCLXXX—MDCCCLXXXIV. **Hist. politische Blätter.** München. 1861:

a) t. 47. p. 421: *Zur Geschichte des päpstlichen Staatensystems;*

b) p. 538. 585: *Die Römische Frage in den französischen Kammern;*

c) t. 48. p. 1—989: *Napoleon III und die kath. Kirche in Frankreich;*

d) p. 746: *Die geistlichen Apologeten der römischen Politik Piemonts;* (Spinucci, Reali, Liverani, Passaglia)

e) p. 807: *Hr. Stiftspropst v. Döllinger und seine kirchlich-politische Publication.*

MDCCCLXXXV—MDCCCLXXXVII. **Der Katholik.** Mainz. 1861:

a) N. F. V. 347: *Zeitfragen;*

b) V. 513: *Der Zeitgeist und die Souveränität des Papstes;*

c) VI. 536. 641: *Döllinger über den Kirchenstaat.*

MDCCCLXXXVIII. **Hippolytus.** *Theol. Monatschrift der Diöcese St. Pölten.* 1861: p. 1: *Über die weltliche Macht des Papstes und deren Verhältniss zur Kirche.*

MDCCCLXXXIX—MDCCCXCV. **Schweizerische Kirch. Z.** 1861:

a) Nr. 7: *Der Leidensweg Pius IX;*

b) p. 42: *Der Triumph der Kirche in ihren Trübsalen;*

c) Nr. 23—89: *Augenläser sur Erkenntniss der Zeichen der Zeit*; sub hoc titulo egregias vulgant ephemeridum harum plures numeri animadversiones in asserta contra dominium temporale R. P. directa; signanter 1. *Worte Mazzini's an Italiens Jünglinge*; 2. *Italien muss sich den Papst vom Halse schaffen*; 3. *Ist der Papst nothwendig?* 4. *Machiavelli*; 5. *Neue September-Gräuel*; 6. *Es „dreiundneunzigerlet“ in Italien*; 7. *Neue Heilige, neue Parodien*; 8. *Eine neue Vendée*; 9. *Der revolutionäre Doctor Iuris*; 10. *Krieg gegen den Katholicismus*; 11. *Offener Krieg gegen Gott*; 12. *Das kath. Rom und das Rom der Freimaurer*; 13. *Gasbeleuchtung für das Rom der Freimaurer.*

d) Nr. 53: *Papst und Sultan: die Feinde des Papstes sind die Freunde der Türken;*

e) Nr. 90: *Wie steht es mit dem Papst und dem Kirchenstaat?*

f) Nr. 94: *Die Römer und die fünf Rom*; (Rom der Kaiser, Rom der Päpste, Rom des Bonapart, Rom des Mazzini, Rom der vereinigten Sektenmänner.)

g) Nr. 95—100: *Briefe eines Schweizer-Geistlichen über Döllinger's Schrift: Kirche und Kirchen etc.*

MDCCCXCVI. MDCCCXCVII. **Katholische Schweizer-Blätter.** 1861:

a) p. 130: *Der heilige Lehrstuhl Petri, und die moderne Pseudophilosophie;*

b) p. 502: **Hardegger** *die Freiheit eines gefangenen Papstes. Aus der „Civiltà Cattolica.“*

D) Literatura Anglica, Latina, Hungarica.

a) *contra Statum Pontificium.*

1027. **Edward Dicey** *Rome in 1860.* Cambridge, London. 1861.

1028. *Idem, Cavour a memoir.* Cambridge. 1861.

a) *pro Statu Pontificio.*

MDCCCXCVIII. **Eppus Ludovicopolitanus** (Louisville) in America Anglica, *oratio in Congressu Catholicorum* 13. Febr. 1861. habita, lingua anglica.

MDCCCXCIX. **Eppus Wladislaviensis** seu Calissiensis, in Polonia Russica, *litteris ad Summum Pontificem* directis 30 Aug. 1861.

MDCCCC. **Card. AEppus Zagradiensis** sermone croatico in Ecclesia Metrop. habito quaestionem de civili ditione S. Sedis pertractavit. 1861. (*Circul. Zagr.* VI. 256.)

MDCCCCI. **Eppus Iaurinensis** 12 Ian. 1861. in Pastoralibus litteris evoluit, iubilum hostium S. Sedis Ap. et spem Catholicorum. (*Circul. Iaur.* 1861. Nr. 1.)

MDCCCCII. *Ex Actis Congregationis Catholicarum per Germaniam Associationum generalis Monachii habitae: 1. Christoph. Moufang Can. Mogunt. oratio de animi constantia et laetiori temporis futuri spe ex ipsis rebus adversis, quibus Ecclesia praesenti tempore urgetur, repetenda. 2. Declarationes IX a Congregatione generali sancitae. Exterarum nationum Eppis, presbyteris, fidelibus catholicis latine versa obtulit interpretes.* Friburgi. 1861. In utroque documento, quod hic ex germanico latine vulgatur, de ditione temporali R. P. sermo est.

MDCCCCIII. **Mock de Donatione a Carolo M. Sedi Apostolicae a. 774. oblata. Dissertatio historica et critica.** Monasterii. 1861.

E Literatura Hungarica notamus:

MDCCCCIV—MDCCCCIX. **Religio.** Kath. egyházi 's irodalmi folyóirat. Pest. 1861:

a) I. 81—98: *Péterfillér és az azt gyűjtő egyletek;*

b) I. 145—177: *Az ős Egyház;*

c) I. 179—229: *'Vevillot Lajos' röpirata;*

d) I. 249—273: *Cruæ de Cruce*;

e) I. 251—283: *A római Pápák jótékony befolyása hazánkra*;

f) I. 297: *Non possumus*.

MDCCCCX—MDCCCCXVII. **Idők Tanuja.** Egyetemes magyar Ujság. Pest. 1861:

a) Nr. 50—52: *Mit mindent nem tett III Napoleon IX Pius megmentésére?!*;

b) Nr. 73: *A' Roma elleni harc*;

c) Nr. 148: *Egy alaptalan aggodalom*;

d) Nr. 157: *Két hálátlan szökevény*; (Liverani, Piombino.)

e) Nr. 169: *I Pius és IX Pius*;

f) Nr. 228: **Danielik** előadása a' Sz. László társulatnak a' világegyház és pápaságra vonatkozó feladatáról;

g) Nr. 267: *IX Pius Pápa szilárdsága*;

h) Nr. 269—284: *A' Pápai souverainitás és a' szabadság*.

E) *Specialis Literatura de opusculo gallico: 'La France, Rome, et l' Italie.'* 1861.

Liber *La Gueronnierii* sub indicato titulo in lucem editus, forma quasi officiosa indutus, et principia de Statu Pontificio iis, quae iam in opusculo de Papa et Congressu proposuerat, fere analogae evolvens, ampliorem suscitavit literaturam, quam distinctim exhibemus.

1. **Liter. Gallica.** In hac occurrunt:

1029. **A. de la Gueronniere** *la France, Rome, et l' Italie.* Paris. 1861. Contra auctorem scripsit mox celebris Praesul Aurelianensis:

MDCCCCXVIII. **L' Eveque d' Orleans** (Dupanloup) *Lettre a M. de la Gueronniere en reponse a la Brochure: La France etc.* Paris. 1861. Summus Pontifex sequenti Brevi recreavit invictum Praesulem: „Libenti quidem animo tuas accepimus literas die 24 proximi mensis Februarii datas, quibus nobis misisti exemplar libelli a te elucubrat, quo opusculum a Vicecomite De la Gueronniere recens typis Parisiensibus editum et inscriptum ‚La France etc.‘ statim refutandum sapienter existimati. Ac per te ipse vel facile intelligere potes, quam gratum nobis fuerit videre, quanta alacritate quantoque studio nulla

interposita mora manum calamo admoveris, et commemoratum opusculum, fallaciis mendaciisque plenum, refellere, ac nostram et huius S. Sedis, ac veritatis iustitiaeque causam ac iura pro praestanti tuo ingenio, sapientia, et eppali tua constantia defendere ac vindicare curaveris. Itaque non possumus non vehementer tibi gratulari, quod hac etiam occasione egregium sane immobilis tui erga nos et hanc Ap. Sedem fidei, amoris et studii testimonium cum summa tui nominis laude exhibere sis gloriatus. Et quoniam apprime noscimus, qua pietate ac virtute praestas, idcirco certi sumus, te Deo auxiliante numquam intermissurum pro iustitiae causa strenue pugnare. Dum autem debitas tibi agimus gratias pro memorati tui libelli exemplari, quod nobis offerri voluisti, tibi persvadeas, velimus, praecipuam esse, qua te in Domino complectimur, benevolentiam, cuius quoque certissimum pignus accipe apost. bened. etc. Datum Romae die 7 Mart. 1861."

MDCCCCXIX. L' Eveque de Poitiers Mandement au sujet des accusations portées contre le Souverain Pontife et contre le Clerge francais dans la Brochure intitulee: La France etc. Paris et Poitiers. 1861.

MDCCCCXX. Chantrel Rome devant la France. Reponse a M. de la Gueronniere. Paris. 1861.

MDCCCCXXI. De Sauclieres Napoleon III et sa Politique. Reponse a la Brochure: La France etc. Paris et Vienne. 1861.

MDCCCCXXII. L. Schauer tres-humble Reponse a la Brochure: La France etc. Paris. 1861.

MDCCCCXXIII. L' Eveque de Nimes Lettre Pastorale sur cette question: Faut-il attribuer a l' influence des anciens partis les manifestations du Clerge francais en faveur du S. Siege? Nimes. 1861.

MDCCCCXXIV. Jean Courtois, dit Montmirail Lettre d' un vieux Soldat a M. de la Gueronniere. Paris. 1861.

MDCCCCXXV—MDCCCCXXIX. Ami de la Religion. Paris 1861:

a) VIII. 403: **Garcin** la Brochure: *La France* etc.

b) Ibid. p. 421: **Sisson** quelques observations sur la brochure: *La France* etc.;

c) Ibid p. 423: **De Carne la Brochure devant les Chambres;**

d) Ibid. p. 444: **Cognat la Brochure devant le Clerge;**

e) Ibid. p. 481: *Lettre de M. l' Eveque d' Orleans a M. de la Gueronniere.* Tantis impetitus opusculis et libellis *Lagueronniarius* declarationem edidit in publicis ephemeridibus: se nolle scripta sua eo in sensu sumi, ut Papatus subvertatur, imo se ultro profiteri eius necessitatem: res tamen politicas Italiae secundum intentiones Gallici Gubernii coordinari debere.

MDCCCCXXX. MDCCCCXXXI. **Journal de Bruxelles,** et **L' Universel** diaria Belgica insignes continent articulos in cursu anni 1861 ad refutandam brochuram gallicam.

2. **Liter. Italica.** Ad hanc pertinent:

1030. **La Gueronniere la Francia, Roma, e l' Italia.** Verona. 1861. Versio italica.

MDCCCCXXXII. **Ant. M. Herkulei sacer nummulus.** Romae. 1861. Oratione ligata perstringit famosum libellum.

MDCCCCXXXIII. *Discussioni e Giudizi sull' opuscolo: La Francia, Roma e l' Italia.* Per C. P. Verona. 1861.

MDCCCCXXXIV. **Lorenzo Fietta Pio IX e La Gueronniere.** Verona. 1861.

MDCCCCXXXV. **Fr. Nardi Roma e i suoi Nemici. Al. Sig. De la Gueronniere.** Roma. 1861. Etiam gallice:

MDCCCCXXXVI. *Rome et ses Ennemis. Reponse a M. Gueronniere par M. Nardi. Traduit de l' Italien avec l' approbation de l' auteur par Amand Chaurand.* Rome. 1861.

MDCCCCXXXVII. *Esame di un nuovo opuscolo di A. la Gueronniere intitolato: La France etc.* Roma. 1861.

MDCCCCXXXVIII. *Dispaccio del Card. Antonelli a M. Meglia Incaricato d' affari della S. Sede a Parigi, in occasione dell' opuscolo: La Francia, Roma e l' Italia.* Roma. 1861.

MDCCCCXXXIX. *Sull' opuscolo: la Francia etc.* **Eco di Bologna.** 1861. Etiam separatim editum.

MDCCCCXL—MDCCCCXLVIII. **Armonia.** Torino. 1861.

a) Nr. 45: *Pio IX difeso dalle accuse Imperiali per opera della Luogotenenza di Napoli;*

b) Nr. 46: *Se le Riforme avrebbero salvato Pio IX?;*

c) Nr. 47: *L' Resistenze di Pio IX. Difese e lodate da Cavour e Compagnia*;

d) Nr. 48: *Le quattro Fasi di Napoleone III*; in omnibus his articulis refutatur opusculum gallicum;

e) Nr. 49: *Lettera di M. Vescovo d' Orleans al Sig. de la Gueronniere*;

f) Nr. 58: *Pio IX. difeso dai suoi Figli*;

g) Nr. 60: *Le Rose di Pio IX e le Spine di Napoleone III*;

h) p. 240: *Dispaccio del Card. Antonelli*;

i) Nr. 70: *Nardi Roma e i suoi Nemici, al Sig. La Gueronniere*;

MDCCCXLIX—MDCCCCLI. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1861:

a) IV. 9. p. 641: *Esame di un nuovo opuscolo: La France etc.*; prodivit etiam separatim, ut iam paulo ante indicavimus;

b) IV. 10. p. 90: *Roma e i suoi Nemici*; recensio libelli a Fr. Nardi vulgati;

c) IV. 11. p. 79: *Pio IX e La Gueronniere*; aequae recensio opusculi a Fietta editi;

d) IV. 11. p. 88: *Discussioni e giudizi su l' opuscolo del Visconte de la Gueronniere.*

3. Liter. Germanica. Ad hanc rubricam referimus sequentes tractatus:

1031. *Lagueronniere Frankreich, Rom, und Italien. Aus dem Französ.* Naumburg, und Leipzig. 1861. Continetur in fasciculo 6 collectionis: „Sammlung von Schriften über die röm. Frage.“

MDCCCCLIII. *Circular-Depesche des Card. Antonelli an die diplomatischen Vertreter des heil. Stuhles im Auslande. Entgegnung auf die Broschüre: Frankreich etc.* Wien. 1861. Comparet Circularis haec litera etiam in collectione Lipsiensi libellorum de quaestione Romana fasc. 8.

MDCCCCLIV. *Dupanloup Bischof v. Orleans, Erwiederrung auf die Broschüre: Frankreich etc.* Wien. 1861. Idem opusculum continetur quoque in fasciculo 7 collectionis: „Sammlung von Schriften über die röm. Frage. Leipzig. 1861.“

MDCCCCLV. *Hirtenbrief des Bischofs v. Poitiers über die*

Anklagen gegen das Kirchenoberhaupt und den französ. Klerus welche in der Schrift: La France etc. ausgesprochen werden. Mainz. 1861. Versio ex gallico. Continetur isthaec epistola pastoralis etiam in opere: „Stimmen der Wahrheit gegen Irrthum und Lüge. I. Freiburg. 1861.“

MDCCCCLVI. *Dedual Dupanloup's Antwort auf die Brochüre: Frankreich etc.* Luzern. 1861.

MDCCCCLVII. *Bemerkungen eines Katholiken zur Brochüre: Frankreich etc.* „Gegenwart. Wien. 1861. Nr. 41.“

MDCCCCLVIII. *Frankreich, Rom, und Italien.* „Oesterr. Volksfreund. Wien. 1861. Nr. 41.“

MDCCCCLIX. *Dupanloup's Entgegnung.* Ibid. Nr. 48.

MDCCCCLX. *Die jüngste Brandschrift „La Guéronniere's.“* Ibid. Nr. 70.

MDCCCCLXI. *Die Brochüre: Frankreich etc.* „Deutschland. Augsb. 1861. Nr. 22. s.“

MDCCCCLXII. *Pius IX vertheidigt gegen die kaiserlichen Anschuldigungen durch die Statthalterschaft von Neapel.* „Wiener K. Z. 1861. p. 153.“ Versio italici articuli ephemeridum „Armonia.“

MDCCCCLXIII. *Broschüre gegen Brochüre „Schweizerische K. Z. 1861. p. 140.“* Gallicae brochurae opponit inscriptionem V. Test. „Mane, Thekel, Phares. Dan. 5, 25.“

MDCCCCLXIV. *Frankreich, Rom, und Italien.* „Salzburger Kirchenblatt. 1861. Nr. 9—11.“

MDCCCCLXV. *Ein gewaltiger Spiegel.* „Sion. Augsb. 1861. Nr. 38.“ Responsum Eppli Aurelianensis ad famosam brochuram gallicam.

Praeinsertis libellis adiiciendum venit opusculum hispanicum:

MDCCCCLXVI. *Examen del folleto de M. la Guéronniere.* „Regeneration. Madrid. 1861.“

F) Specialis Literatura de libello italici Presbyteri
„Caroli Passaglia.“

1032. Car. Passaglia *Pro Causa Italica ad Eppos Catholicos Actore Presbytero Catholico.* Florentiae. 1861. Auctor,

antea Societati Iesu adscriptus, et multis operibus pro veritate catholica propugnanda evulgatis clarus, imo in opusculo (suo loco per nos iam memorato) de Rom. Pontifice typis edito tum Primatis tum Principis Civis dignitatem tuitus, in praesente libello potestatem temporalem Summorum Pontificum oppugnat, omniaque argumenta, quae pro civili principatu S. Sedis adferuntur, enervare contendit, existimans, et persuadere adnitens : non extare firmam seu ex antiquitate, seu ex scripto traditoque Verbo Divino, sive aliunde normam ac basim, cui possessio temporalis ditionis ita superstructa foret, ut, dum politica Italiae unitas ex eaque derivatum Italiae regnum facto ipso consistit, ipsa cedere haud possit. Imo vero (ait auctor), bonum Ecclesiae, animarum salus, officium divinitus pastoribus iniunctum efflagitant, ut politicis contentionibus insuperhabitis, controversiisque humani civilisque iuris suo loco relictis, cum Regnis, quae facto constant, quaeque possessione vigent, pax ecclesiastica ineatur, illisque nihil eorum denegetur, e quibus christiana communio efflorescit. Liber auctoris plura excitavit opuscula, quae praesente § serie ininterrupta recenseamus.

1. Liter. Italica et Latina. Ad hanc spectant :

1033. **Alless. Ferranti** *per la Causa Italiana ai Vescovi Cattolici* apologia di un Prete Cattolico. Versione dal Latino approvata dall' autore. Firenze. 1861.

1034. **Ernesto Filalete** (Passaglia) *la Questione della Indipendenza ed Unita Italiana dinanzi al Clero.* Firenze. 1861.

1035. **Idem**, *Obbligo del Vescovo Romano e Pontefice Massimo di resiedere in Roma quantumque metropoli del Regno Italico.* Firenze. 1861.

1036. **Idem**, *della Scomunica. Avvertenze d' un Prete Cattolico.* Firenze. 1861.

1037. **Idem**, *sul Partito Cattolico.* Firenze. 1861. Opuscula Caroli Passaglia refutabantur per sequentia :

MDCCCLXVII. **Patritius Murray** *pro causa iustitiae et veritatis : notulae quaedam in libellum C. Passagliae nuper editum, cui titulus : Pro causa Italica.* Dublinii. 1861. Eximium opusculum : cuius auctor his verbis clare exponit eiusdem argumentum : In hisce notulis D. Passagliam ut presbyterum catholicum, quo se nomine vocat, spectavi, et hoc solum mihi excu-

tiendum proposui: an argumenta eius principiis catholicis, quae principia sunt iustitiae et veritatis, consentanea essent.‘

MDCCCCLXVIII. *La Causa della Chiesa difesa da un Laico Cattolico cogli argomenti adoperati da un Cattolico Presbitero per la causa della Rivoluzione.* Torino. 1861.

MDCCCCLXIX. *Defensio Ecclesiae Romanae et Catholicae contra Actorem pro Causa Italica.* Francof. 1861.

MDCCCCLXX. **Fr. Nardi** ad **Ernesto Filalete** sull' *Obbligo del Vesc. Romano di risiedere in Roma, risposta.* Roma. 1861. *Contra libellum de obligatione Papae residendi Romae.*

MDCCCCLXXI. *Idem, seconda Risposta ad Ernesto Filalete.* Roma. 1861.

MDCCCCLXXII. *Il Papa non muore per sentenza del prete Passaglia. Almanacco pel 1862.* Bologna. 1861.

MDCCCCLXXIII—MDCCCCLXXXIII. **Armonia.** Torino. 1861:

a) p. 960: *D. Passaglia pro causa Italica;*

b) Nr. 229: *La Lettera del Passaglia contro il Papa e contro i Vescovi Cattolici;*

c) Nr. 231: *Risposta di D. Passaglia a D. Passaglia;* confert librum praesentem auctoris cum illo, quem 1860 pro civili Principatu Papae vulgavit;

d) p. 980: *Passaglia e la stampa Parigina;*

e) p. 996: *La Giunta sulla Derrata all' 'Opinione' ed al 'Passaglia';*

f) Nr. 242: *L' Eternita di Roma, ed un opuscolo del Presbitero Passaglia, 'ad usum' dell' Armonia;*

g) p. 1042: *Il Latino del Presb. Passaglia;*

h) p. 1100: *Il Vescovo di Quimper al Sacerdote Passaglia;*

i) p. 1108: *La Residenza del Pontefice Romano;*

k) p. 1124: *Risposta di M. Nardi al Passaglia;*

l) p. 1300: *Seconda Risposta di M. Nardi al Passaglia;*

MDCCCCLXXXIV—MDCCCCLXXXVIII. **Correspondance de Rome.** 1861:

a) p. 496: *Pro Causa Italica;* brevis recensio, ex Civiltà transsumta;

b) p. 515: *De l' excommunication a propos de la brochure de M. Passaglia;*

c) p. 522: *L' Index et Passaglia;*

d) p. 523: *Le premier theologien d' Italie*;

e) p. 546: *Le Journal de Bruxelles et M. Passaglia.*

MDCCCCLXXXIX—MDCCCXCII. **Civiltà Cattolica.** Roma. 1861:

a) Serie IV. 12. p. 78: *Rivista della Stampa Italiana*; crisis uberior libri Passagliani;

b) Ibid. p. 325: *Risposta ad una Lettera anonima intorno ad una nostra rivista*; confirmatio prioris censurae contra anonymi epistolam;

c) Ibid. p. 340: *Rivista del opuscolo: Obbligo del Vesco-vo Romano etc.*; censura alterius opuscoli eiusdem auctoris (Passaglia).

d) Ibid. p. 451: *Della Scomunica.* Recensio scripti, quod idem Passaglia sub hoc titulo edidit.

2. Liter. Gallica. In hac occurrunt:

1038. **Passaglia pour la Cause Italienne, aux Eveques Catholiques, Apologie par un pretre catholique.** Traduit du *texte latin.* Paris. 1861.

1039. Idem, *de l' Obligation pour le Pape Eveque de Rome de rester dans cette ville, quoique elle devienne la Capitale du Royaume Italien.* Par **Ernest Filalete.** Paris. 1861.

1040. Idem, *de l' Ezcommunication. Observations d' un pretre catholique.* Par **Ernest Filalete.** Paris. 1861.

MDCCCXCIII. **Fr. Durand un Catholique au Pere Passaglia.** Paris. 1861.

MDCCCXCIV. **Card. Mathieu Archeveque de Besancon, la Cause Italienne et le P. Passaglia.** Paris. 1861.

MDCCCXCV. **Andre Lettres a MM. Liverani et Passaglia.** Paris. 1861.

MDCCCXCVI. **Quinard la brochure de l' abbé Passaglia. „Ami de la Religion.** 1861. XI. 348.

3. Liter. Germanica. Ad hanc referuntur:

MDCCCXCVII. MDCCCXCVIII. **Wiener K. Z.** 1861:

a) p. 745. 761: *Ist der Papst zur Residenz in Rom verpflichtet?* „Nardi's“ neueste Schrift;

b) p. 670: *P. Passaglia*. Novem maiores contradictiones detegit inter libellum auctoris a. 1860 pro principatu civili R. P. et alium pro Causa Italica a. 1861. vulgatum. Articulus ex pagellis ‚Westphälisches Kirchenblatt‘ transsumtus.

MDCCCXCIX—MMI. **Die Gegenwart**. Wien. 1861:

a) Nr. 233: *Der Exjesuit Passaglia*;

b) Nr. 245: *Moderne Reformatoren*;

c) Nr. 248: *Der Passagismus und das drohende Schisma*.

MMII. **Salzburger Kirchenblatt**. 1861. Nr. 9: *Der Ex-Jesuit Passaglia*. Notitiae biographicae post ephemerides Romanas ‚Osservatore Romano‘.

MMIII. **Oesterr. Volksfreund**. Wien. 1861. Nr. 273: *Rom und der Papst*.

MMIV. **Sion**. Augsb. 1861. Nr. 128: *Passaglia und Savonarola*.

MMV. MMVI. **Schweizerische K. Z.** 1861.

a) Nr. 96: *Passaglia von Anno 1860 und Passaglia von A. 1861*;

b) Nr. 102: *Der Exjesuit Passaglia*.

4. Liter. Hungarica. Huc pertinent:

MMVII. MMVIII. **Religio**. Pest. 1861:

a) II. 377—393: ‚*Excommunicatio ecclesiastica*‘ *Passaglia szerint*;

b) II. 401: *Mit tanit Passaglia ma az Excommunicatoról?*

MMIX—MMXI. **Idök Tanuja**. Pest. 1861:

a) p. 938: *Passaglia atya*;

b) p. 961: *Passaglia a kiközösítettek között*;

c) p. 974: *a kiközösítés és Passaglia új műve*.

VII. Literatura anni 1862.

A) Literatura Gallica.

a) *Contra Statum Pontificium*.

1041. **Briffault** *Mystères de la Cour de Rome*. Paris. 1862.

1042. **Prince Napoleon** *Discours prononcés dans la Deliberation des Paragraphes sur le Projet d' Adresse*. Paris. 1862.

Rom. Pontifex. V.

1043. **Boncompagni** *l' Italie et la Question Romaine*. Paris. 1862.

1044. **Gaston Hirsch** *les Lagunes et le Tibre*. Paris. 1862.

1045. *Le Pape et la Politique de l' Empereur*. Paris. 1862.

1046. **Ferd. Lagleize** *la Papaute, le Roi Victor Emmanuel, et la Revolution*. Paris. 1862.

1047. *De la Revolution Unitaire en Italie et de ses Effets a Naples*. Paris. 1862.

1048. **Huet** *la Sujetion temporelle des Papes, solution politique et catholique de la Question Romaine*. Paris. 1862.

1049. **Guyard-Delalain** *Discours dans la discussion du Projet d' Adresse*. Paris. 1862.

1050. **Marquis de la Rochejaquelein** *l' Unite de l' Italie est-elle un danger pour la France?* Paris. 1862.

1051. *La Verité sur la Question Italienne. Par un Russe*. Berlin. 1862.

1052. **Farini** *l' Etat Romain depuis 1815 jusqu' a nos jours, avec des notes et documents historiques*. Paris. 1862. Versio ex italico.

1053. **Philomneste Iunior** *la Papesse Jeanne. Etude historique et litteraire*. Paris. 1862. Opusculum, iam in Literatura de Primatu recensitum, sed hoc etiam loco memorandum, quum id auctor ex incidenti quaestionum de temporali ditone se scripsisse affirmet.

1054. **Louise Colet** *l' Italie des Italiens*. Paris. 1862.

1055. **Amedée de Cesena** *la Papaute et l' Adresse*. Paris. 1862.

1056. *L' Union Italienne*. Paris. 1862.

1057. **Lagueronniere** *l' Abandon de Rome*. Paris. 1862. Primum in pagellis in forma trium epistolarum, dein sub praevio titulo separatim vulgatum opusculum nota auctoris principia repetit.

1058. Idem, *l' Europe et le Papaute*. Paris. 1862.

1059. *Conditions de l' Evacuation de Rome*. Paris. 1862.

1060. **Varenne** *la Federation Latine par les Unites Francaise, Italienne, et Iberique*. Paris. 1862.

1061. **Pietri** *Politique Francaise et Question Italienne*. Paris. 1862.

1062. **Rochefoucauld** de l' *Independance du S. Père du temporel et du spirituel*. Paris. 1862.

1063. **Billault** Ministre, *Question Italienne, discours prononce au Senat*. Paris. 1862.

1064. **Cayla** la *Conspiration Clericale*. Paris. 1862.

1065. Idem, *Plus de Pape — Roi*. Paris. 1862.

1066. **La Gueronniere** *Politique exterieure, discours prononce au Senat*. Paris. 1862.

1067. **Hubaine** (Napoleon) le *Gouvernement temporel des Papes jugé par la Diplomatie Francaise*. Paris. 1862.

1068. **De la Riwe** le comte de *Cavour, recits et souvenirs*. Paris. 1862.

1069. **Artom et A. Blanc** *Oeuvre parlementaire du Comte de Cavour*. Paris. 1862.

1070—1098. In *Belgio* plurès ephemerides inimicam adversus S. Sedis temporale dominium assumserunt faciem: L' *Echo du Parlement*, l' *Etoile belge*, le *Guide du commerce*, la *Semaine universelle*, la *Paix*, le *Bulletin des Cantons*, la *Vérité*, le *Grelot*, *Sancho*, *Mephistopheles*, *Uylenspiegel* (omnes Bruxellis); l' *Echo des Flandres*, l' *Independant de Luxembourg*, le *Courrier du Limbourg*, l' *Union liberale*, le *Journal de Liege*, la *Tribune*, la *Gazette de Liege*, la *Meuse*, le *Journal de Bruges*, le *Nouvelliste de Gand*, l' *Eclaireur de Namur*, la *Revue de Namur*, l' *Impartial de Bruges*, le *Memorial de Courtray*, l' *Echo de Luxembourg* etc. His accessere potissimum l' *Independance*, l' *Observateur*, l' *Echo de Bruxelles*.

b) Pro Statu Pontificio.

MMXII. **I. Chantrel** *Pontificat de Pie IX*. Paris. 1862. Constituit tomum 24 operis: *‘Histoire populaire des Papes.’*

MMXIII. *Le livre de ‘Döllinger’ sur la Papaute.* **Le Correspondant**. Paris. 1862. XIX.

MMXIV. *De l' Epinois Histoire du gouvernement pontifical au 13 et 14 siecle.* **Revue du Monde Cathol.** Paris. 1862. III. 265. 406.

MMXV. **Simonis** l' *Eglise Catholique et Guizot.* **Revue Cath. de Alsacé.** 1862. p. 49. 109.

MMXVI. *Question Romaine.* „Revue de l'annee religieuse. 1862. p. 431.

MMXVII. *La verite sur les hommes et les choses du royaume d'Italie. Revelations par I. A. ancien Agent secret du Comte de Cavour.* 1862.

MMXVIII. *Adrien de Brimont un Pape au moyen age* (Urbanus II). Paris. 1862. Agit de sic dicta Monarchia Sicula.

MMXIX. *L. Vevillot le Parfum de Rome.* Paris. 1862. 2. vol.

MMXX. *Card. Mathieu Observations sur l'ouvrage intitulé: „Du pouvoir temporel de la Papauté par M. Bonjean.“* Paris. 1862.

MMXXI. *L' Eveque de Poitiers Reponse a M. Billault dans la Discussion de l' Adresse.* Paris. 1862.

MMXXII. *Magnan de l' Italie a propos de la France.* Paris. 1862.

MMXXIII. *G. Debombourg atlas chronologique des Etats de l' Eglise presentant les modifications territoriales des domaines pontificaux depuis le 8 Siecle jusqu' a nos jours. Avec 20 planches.* Lyon. 1862.

MMXXIV. *D' Haussonville M. de Cavour et la Crise Italienne.* Paris. 1862.

MMXXV. *La Question Romaine au Corps Legislatif. Discours de Jules Favre, Jer. David, Keller, Em. Ollivier, Königswarter, Billault, Plichon, Vernier etc.* Paris. 1862.

MMXXVI. *De Sauclieres les Intrigues les Mensonges le Brigandage Piemontais en Italie.* Leipzig, Paris, Vienne. 1862.

MMXXVII. *Poujoulat Histoire des Papes depuis S. Pierre jusqu' a la Formation du pouvoir temporel suivie d' un aperçu historique de la Question Romaine depuis 1848 jusqu' en 1862.* Paris. 1862. 2. vol.

MMXXVIII. *Baron Brenier de la France a propos de l' Italie.* Paris. 1862.

MMXXIX. *Gerbet Eveque de Perpignan, Memorandum des Catholiques Francais sur les Menaces du Piemont contre Rome.* Paris. 1862.

MMXXX. *Card. Gousset Archeveque de Reims, du Droit de l' Eglise touchant la possession des Biens destines au culte, et la Souverainete temporelle du Pape.* Paris. 1862.

MMXXXI. **Mullois** *le S. Pere et Rome*. Paris. 1862.

MMXXXII. **Proudhon** *la Federation et l' Unite en Italie*. Paris. 1862. Auctor castigat in multis ausus et attentata Italorum adversus Statum Pontificium, licet omni ex parte probandas sententias non foveat.

MMXXXIII. **Chanthome** *le Pape et sa Cause. Resume de la Question*. Paris. 1862.

MMXXXIV. Idem, *la Politique Catholique, solution du Probleme de Politique generale pose' a notre epoque*. Paris. 1862.

MMXXXV. **Eugene Pelletan** *la Comedie Italienne*. Paris. 1862.

MMXXXVI. Idem, *la Tragedie Italienne*. 1862.

MMXXXVII. **Dubosc de Pesquidoux** *le Christ Roi temporel*. Paris. 1862.

MMXXXVIII. **Helion de Barreme** *Rome vue a Rome. Simple Lettre*. Paris et Marseille. 1862.

MMXXXIX. **Gerbet** Eveque de Perpignan, *Conference sur Rome*. Paris. 1862.

MMXL. **Segur** *le Pape; questions a l' ordre de jour*. Editio 59. Paris. 1862.

MMXLI. **De Saucieres** *a Rome! en reponse a S. A. le Prince Napoleon*. Leipzig, Paris, Vienne. 1862.

MMXLII. *L' Italie defaite par la revolution piemontaise*. Malte. 1862.

MMXLIII. **Ducpetiaux** *la Question Romaine. Resume et Solution*. Bruxelles. 1862.

MMXLIV. **Veuillot** *Celebrities Catholiques: S. S. Pie IX*. Paris. 1862.

MMXLV. **Raineville** *Replique a la Circulaire sur les volontaires pontificaux. A M. de Persigny*. Paris. 1862.

MMXLVI. **Joaquin de Irizar** *Etudes d' un Antiquaire pour la defense de Dieu, de la Religion, et du Pape*. Paris. 1862.

MMXLVII. **Chantrel** *l' Inertie du gouvernement pontifical. Traduit de l' 'Osservatore Romano.'* Paris. 1862. Refutat obiectam gubernio temporali pontificio inertiam.

MMXLVIII. Idem, *Saint Pierre, et les temps apostoliques*. Paris. 1862.

MMXLIX. *Humbles remarques soumises a S. A. le Prince Napoleon.* Bruxelles. 1862.

MML. *Numa Baragnon examen de la brochure de M. Hubaine.* Nimes. 1862.

MMLI. *Segur- d' Agnesseau* Sénateur, *Discours dans la discussion du projet d' Adresse.* Paris. 1862.

MMLII. *Amadée Thayer* Sénateur, *discours etc.* Paris. 1862.

MMLIII. *Sabatier Moise et Jesus-Christ chez les Journalistes revolutionnaires, et le Pape au Senat.* Paris. 1862.

MMLIV. *Sauzet les deux politiques de la France et le partage de Rome.* Paris. 1862.

MMLV. *Cohen* Consistorii Rabbiniçi Parisiensis membrum, ephemeridibus ‚La France‘ inseri fecit articulum pro temporali ditione S. Sedis. 1862.

MMLVI. *Laurentie le Pape et le Czar.* Paris. 1862. Prout Caesarem Russorum, ita universam Europam indigere Pontifice Romano demonstrat, hincve occasionem sumit, temporale ipsius dominium defendendi.

MMLVII. *Vaulchier le chretien eclaire sur la question romaine.* Paris. 1862.

MMLVIII. *Richecourt*, unus redactorum ‚Union‘, concinnavit libellum de causis, ob quas quaestio Romana nondum superata sit. 1862.

MMLIX. *Sauclieres Napoleon III et la question romaine.* Leipzig. 1862.

MMLX. *Andre Pie IX, le fils aine de l' eglise et l' avové de l' eglise, Scene nocturne, instinct prophetique de l' avenir.* Paris. 1862.

MMLXI. *Nardi sur les Principes de 89 Discours lu al' Academie Pontificale de la Religion Cath. le 12 Juin 1862. Traduit par Leon Godard.* Paris. 1862.

MMLXII. *Card. Mathieu la souverainete temporelle des Papes, de Constantin a Charlemagne. ‚Revue d' Economie chretienne.* Paris. 1862. ‚Egregia disquisitio in fasciculis Nov. et Dec. contenta.

MMLXIII—MMLXVI. *Ami de la Religion.* Paris. 1862:

a) XII. 605: *Garcin une Citation de S. Bernard; contra Senatoris ‚Bonjean‘ adserta;*

b) Ibid. p. 613: Idem, *le discours du Prince Napoleon et la politique revolutionnaire*;

c) XIII. 5: **Foulon** *le S. Siege et les Serments politiques*;

d) Ibid. p. 150: **Sisson** *la Papaute*.

MMLXVII—MMLXXXVIII. Ex ephemeridibus **Belgii** pro temporali potestate S. Sedis pugnabant a. 1862: *Le Journal d'Anvers*; — *le Journal de Bruxelles*; — *le Courier de Bruxelles*; — *le Journal de Gand*; — *le Bien public de Gand*; — *la Gazette de Nivelles*; — *le Journal de Dinant*; — *la Vedette du Limbourg*; — *l'Economiste*; — *la Patrie*. Ex eruditissimis porro operibus periodicis duo cumprimis laudari merentur: *Revue Belge et etrangere, Bruxelles*; et: *Revue Catholique de Louvain*.

Subnectimus opuscula gallica de solemnitate Pentecostali eiusque adiunctis:

MMLXXIX. **Tapparelli d'Azeglio** *l'Episcopat Catholique a Rome*. Paris. 1862.

MMLXXX. *Rome et l'Episcopat Catholique. Reponse de S. E. le Card. Wiseman a l'Adresse qui lui fut presentee a son retour de Rome par le Clerge Regulier et Seculier de l'Archidiocese de Westminster*. Bruxelles. 1862.

MMLXXXI. *Paroles de M. l'Eveque de Orleans prononcées dans la Cathedrale a son retour de Rome*. Orleans. 1862.

MMLXXXII. *Souvenirs de Rome, offerts par M. l'Eveque d'Orleans au Clerge de son Diocese*. Paris. 1862.

MMLXXXIII. **Aug. Cochin** *Rome, les Martyrs du Japon, et les Eveques du XIX Siecle*. Paris. 1862.

MMLXXXIV. **Rigaud** *souvenirs de Rome, Pelerinage pour la canonisation des Martyrs Japonais*. Paris. 1862.

MMLXXXV. *La Pentecote a Rome en 1862*. Paris. 1862.

B) Literatura Italica.

a) contra Statum Pontificium.

1099. **Car. Passaglia** principia, quae in opusculo anni 1861 contra principatum civilem S. Sedis vulgaverat, anno praesente per diarium *Il Mediatore* sub sua redactione editum, ultro propugnabat, in eoque concinnata ad Clerum inferiorem allocu-

tione, et sic dicta addressa adversus civilem ditionem R. P., diligenter colligebat subscriptiones presbyterorum: qui tamen subseque laudabiliter retractarunt.

1100. **Roma e la famiglia.** Ginevra. 1862.

1101. **J. Mazzini** *Scritti editi ed inediti.* Milano. 1862.
Contra Papatum, et temporale eius dominium.

1102. **Galletti San Cataldo** *la Causa Italiana ed il Signor Guizot, ossia Esame e Confutazione dell' opuscolo: „L'Eglise et les Societes Chretiennes en 1861.“* Paris. 1862.

1103. **Gemelli** *su lo svolgimento dell' idea nazionale in Italia fino al 1848. Studio storico.* Parma. 1862.

1104. **Filippo Perfetti** *il Clero e la Societa, ossia della riforma della Chiesa.* Firenze. 1862.

1105. **F. Migliotti** *Urbano Ratazzi con Cenni storici Parlamentari dal 1848 al 1861.* Pinerolo. 1862.

1106. *Della Rinascenza Cattolica. Narrazione d' un alunno di Propaganda fide.* (Romanzo di Terenzio Mamiani). Firenze. 1862.

1107. **Pasquale Villari** *l' Italia, la Civiltà Latina e la Civiltà Germanica. Osservazioni storiche.* Firenze. 1862.

1108. **Liverani** *la Dottrina Cattolica e la Rivoluzione Italica.* Firenze. 1862.

1109. **Achille Gennarelli** *le Dottrine Civili e religiose della Corte di Roma in ordine al Dominio temporale. Considerazioni e Documenti accompagnati da una proposta per risolvere la questione romana.* Firenze. 1862.

1110. **Salvatore Aguglia** *soluzione Italiana, vera, santa, utile della quistione Romana.* Napoli. 1862.

1111. *Prinzipii per la soluzione assoluta della Quistione Romana, illustrata con dieci problemi da un Cittadino-Cattolico.* Torino. 1862.

1112. *Il Capitolo Metropolitano e Mons. Vicario Capitolare di Milano Vescovo di Famagosta.* Milano. 1862.

1113. *La Diocesi di Milano negli ultimi quindici anni.* Milano. 1862.

1114. *Scioglimento della Societa Eccles. di Milano, o reso Conto della seduta tenuta il 12 Nov. 1862.* Milano. 1862.

1115. *Lettera di un antico direttore del Seminario sulla Questione Romana ad un Sacerdote di Campagna.* Milano. 1862.

1116. *La Società Ecclesiastica e M. Vicario Caccia*. Milano. 1862.

1117. *Risposta ad un articolo infamatorio della Civiltà Cattolica*. Milano. 1862.

1118. *Perche M. Caccia voglia la morte della Società Ecclesiastica di Milano?* Milano. 1862. Septem haec opuscula auctores habent sacerdotes Mediolanenses, dominio temporali R. P. et Capitulari Vicario Eppo Caccia, idem egregie sustentanti, infensos.

1119. *Eugenio Cipolletta Memorie politiche sulla Restaurazione e Decadenza del Governo di Pio IX, compilate su' documenti segreti diplomatici invenuti negli archivii degli affari esteri delle due Sicilie*. Napoli. 1862.

1120. *Dichiarazione dei sacerdoti Piacentini sottoscritti alla supplica del Passaglia*. Piacenza. 1862.

1121. *Antonino Isaia Negoziato tra il Conte di Cavour e il Cardinale Antonelli conchiuso per la cessione del potere temporale del Papa*. Torino. 1862.

1122. *Sulla guerra della Corte di Roma contro il Regno d' Italia*. Torino. 1862.

1123. *Filalete lettere tre d' un dignitario ecclesiastico ad un Uomo di Stato*. Torino. 1862.

1124. *Mongini la cristiana procedura dell' attuale Inquisizione Romana; giustificazione del parroco Mongini contro le menzogne dell' „Armonia“ e consorti*. Intra. 1862. Auctor (ex literatura priorum annorum iam notus) ope decreti S. Officii de 3. Iunii 1863. prohibito dicto libello, monitus fuit, ut resipiscat et retractet, secus beneficio parochiali privandus.

1125. *Emilio Serra Groppelli la vera idea della Costituzione della Chiesa. Studii per l' attuazione di libera Chiesa in libero Stato*. 1862.

1126. *E. Reali Can. Lateranese, la Chiesa e l' Italia*. Milano. 1862.

b) *pro Statu Pontificio*.

MMLXXXVI. *La Questione Romana al cospetto dei Cattolici. Memoria di un Maltese*. Malta. 1862.

MMLXXXVII. *Luiselli il Pontificato Romano e gli stranieri in Italia*. Roma. 1862.

MMLXXXVIII. Curei il Cristianesimo antico e moderno. Otto discorsi. Roma. 1862. Discursu 2 et 3 agit de Rom. Pontifice qua Primate et Principe Civili.

MMLXXXIX. Steccanella il Clero negli attuali rivolgimenti politici. Venezia. 1862.

MMXC. Mura O. Serv. B. M. V. sulla Quistione Romana. Scritti. Articoli estratti dall' *„Osservatore Romano.“* Roma. 1862.

MMXCI. Sul dominio temporale dei Papi. Considerazioni d' un prete Veneto. Torino. 1862.

MMXCII. Sauzet le due Politiche della Francia, e la divisione di Roma. Versione dal francese. Roma. 1862.

MMXCIII. Emil. Avogadro della Motta la Rivoluzione e il Ministero Torinese in faccia al Papa e all' Episcopato Italiano. Riflessioni retrospettive e prospettive. Torino. 1862.

MMXCIV. Copia dell' Epistola alla Santità del Pontefice che reggerà la S. Sede quando verra' pubblicata la Politica del „Comm. Fenicia,“ scritta dallo stesso nell' Agosto del 1834 ed estratta dal 1-o dei 12 volumi di quest' opera. Napoli. 1862.

MMXCV. Confutazione di un nuovo libello contro il Potere temporale pontificio, e dell' Avvertenza che l' antecede. Firenze. 1862. Contra librum C. Passaglia.

MMXCVI. Dei commenti di C. Passaglia al programma del Ministro Rattazzi. Bologna. 1862.

MMXCVII. C. Mazzolini Confutazione al presb. C. Passaglia, autore dell' opuscolo „Pro causa Italica.“ Venezia. 1862.

MMXCVIII. La Causa dell' Episcopato difesa contro un prete detrattore. Venezia. 1862. Contra C. Passaglia.

MMXCIX. Fr. Lavarino le relazioni del Domma cattolico con la disciplina e con lo Stato. Risoluzione del problema religioso. Vercelli. 1862.

MMC. Fr. Nardi scritti a Difesa della S. Sede. Torino. 1862. Octo opuscula auctoris, quae suis locis iam memoravimus, hic iunctim exhibentur.

MMCI. Idem, S. Bernardo, S. Caterina da Siena, e Carlo-magno sul potere temporale del Papa. Al Sig. Bonjean Senatore. Roma. 1862.

MMCII. Fortunato Cavazzoni Pederzini Studi sopra le nazioni e sopra l' Italia. Libri due. Torino. 1862.

MMCH. **Biagio Caranti** *la Nuova Roma*. Torino. 1862.

MMCIV. *Qual sara' l' avvenire dell' Umanita? Problema sociale proposto e discusso da F. F. Torino*. 1862. Nova editio.

MMCV. *Il Testimonio delle Nazioni contro i Nemici della Chiesa*. 1862.

MMCVI. **Palomba** *il Suicidio dell' Unita e la Confederazione in Italia*. 1862.

MMCVII. *I pericoli dell' Europa ed il Papato*. Losanna. 1862.

MMCVIII. *Il Vicario Capitolare, il Capitolo, ed il Clero di Milano. Osservazioni di Neodico*. Milano. 1862.

MMCIX. **Manning** (AEppus Westmonasteriensis) *il Dominio temporale del Vicario di Gesu Cristo. Versione dall' Inglese*. Roma. 1862.

MMCX. **Enrico Cenni** *delle presenti condizioni d' Italia, e del suo riordinamento civile*. Napoli. 1862.

MMCXI. **Giuseppe Brunengo** S. I. *le Origini della Sovranita temporale dei Papi*. Roma. 1862. Opus eruditum, quod primo in periodico scripto 'Civiltà Cattolica' vulgatum extitit, ac inde separatim editum est.

MMCXII. **Catalano** *la quistione Romana ed il basso Clero Italiano*. Napoli. 1862.

MMCXIII. **Casoni** *Roma e Parigi*. Bologna. 1862.

MMCXIV. Idem, *un vero Eroe ossia Pio IX*. Bologna. 1862.

MMCXV. Idem, *la Stampa Cattolica in Italia. Lettera al Prof. Döllinger*. Bologna. 1862.

MMCXVI. Idem, *la Chiesa e lo Stato*. Bologna. 1862.

MMCXVII. Idem, *il Papa Re*. Bologna. 1862.

MMCXVIII. **Giac. Rossi** O. Praed. *Conforti e Speranze cattoliche. Riflessioni*. Bologna. 1862.

MMCXIX. *S. Bernardo condanna il dominio temporale del Papa? ,Letture Catholique per l' obolo di S. Pietro di Bertinoro*. 1862.

MMCXX. **Ghilardi** Vesc. di Mondovi, *Riparazione cristiana verso il Sommo Pontefice Pio IX, ossia Doveri dei Cattolici specialmente Italiani verso il Papa e la Patria in faccia alla odierna propaganda protestante ed a' suoi fautori*. Torino. 1862.

MMCXXI. *Idem, Guida Cattolica nella Questione Italico-Romana, ossia Pio IX assistito da S. Pio V nella sua fermezza per la difesa del temporale dominio della Chiesa.* Torino. 1862.

MMCXXII. **Cherubino da Seravezza** Capucino, *alle Conferenze di ,Aless. Gavazzi' sul Papato e l' Italia risposta.* Firenze. 1862.

MMCXXIII. **Mich. de Matthias** *de' beni che i popoli ebbero dal Papato. Memoria.* Frosinone. 1862.

MMCXXIV. **Segur** *i Martiri di Castelfidardo. Prima versione dal francese.* Bologna. 1862.

MMCXXV. **Iginio Povilli** Trentino, *Principato Civile del Papa, e usurpazione di Vittorio Emanuele. Lettera al P. Bernardino da Portogruaro O. M. in Trento.* 1862.

MMCXXVI. *Il Papa. Frammento di storia contemporanea, che puo servire anco di risposta alle ultime lettere del Sig. Lagueronniere.* Firenze. 1862.

MMCXXVII. **Andrea di Martino** *il disinganno sul dominio temporale.* Castellamare. 1862.

MMCXXVIII. **Giac. Celle** O. Praed. *Risposta all' opuscolo dell' Evangelista Sig. Pompeo Rossi intitolato: Discorso intorno a tre Quesiti proposti alla riunione evangelica in Bologna.* Bologna. 1862.

MMCXXIX. **Margotti** *Roma e Londra. Confronti.* Napoli. 1862. Nova editio.

MMCXXX. **Vinc. Brancia** Can. *Lettere Apologetiche.* Napoli. 1862.

MMCXXXI. *I Rivoluzionarii in Roma. Rivelazioni di un Rivoluzionario pentito.* Bologna. 1862.

MMCXXXII. *Progetto di risposta alla Circolare Miglietti.* Torino. 1862.

MMCXXXIII. *Risposta di alcuni ecclesiastici anche dell ordine piu elevato alla Circolare che S. E. il Ministro indirizzava agli Vescovi del Regno.* Torino. 1862.

MMCXXXIV. *Ritrattazione di un prete liberale. Versione dal francese.* Firenze. 1862.

MMCXXXV. **Laurentie** *Roma e mia! Italia.* 1862. Versio ex gallico.

MMCXXXVI. Card. Pecci Vescovo di Perugia, *due lettere a S. M. Vittorio Emanuele*. Roma. 1862.

MMCXXXVII. Segur *la Rivoluzione. Versione dal francese*. Firenze. 1862.

MMCXXXVIII. Allard *il Volontario G. L. Guerin del Corpo dei Zuavi Pontificii*. Roma. 1862.

MMCXXXIX. I Vaticanii: ossia all' Italia gl' italiani. Napoli. 1862.

MMCXL. Un massiccio inganno della rivoluzione mostrato al popolo. Firenze. 1862.

MMCXLI. Rob. Berlinghieri *opinioni di M. Guizot, raccolte ed offerte nel proprio loro idioma ai suoi fratelli italiani*. Siena. 1862.

MMCXLII. Pratio Coridemo *i Martiri di Castelfidardo*. Poëma. 1862.

MMCXLIII. Gavairon *la sovranità temporale dei Papi difesa contro i suoi propugnatori. Traduzione del Alfonso Landi*. Bologna. 1862.

MMCXLIV. Gerbet Vesc. di Perpignano, *Memorandum dei Cattolici francesi sulle minacce del Piemonte contro Roma*. Roma. 1862. Versio ex gallico.

MMCXLV. Keller *Discorso recitato al Corpo Legislativo di Francia. Prima versione italiana*. Bologna. 1862.

MMCXLVI. Letture Cattoliche per l' Obolo di S. Pietro. Bertinoro. 1862.

MMCXLVII. Muzzarelli *la risposta dei Vescovi d' Italia alla nota Circolare del Ministro Miglietti, e la loro noncuranza del famoso libro 'Pro Causa Italica', giustificata dal presente opuscolo sui 'Doveri dei Prelati' nelle tribolazioni della Chiesa, del cel. Alfonso Muzzarelli*. Torino. 1862.

MMCXLVIII. I. Schenardi *il Papato sconosciuto dalla riforma. Pochi articoli*. Napoli. 1862.

MMCXLIX. Società Pisana *per la facile diffusione di Letture cattoliche. Documenti ecclesiastici contemporanei*. 1862. Primus fasciculus continet reclamaciones Praesulum Italiae ad gubernium Pedemontanum directas.

MMCL. Card. Mertel *discorso intorno l' autorità che ha la Chiesa di stabilire leggi e norme sopra cose eziandio temporali, se sieno connesse colle spirituali*. Roma. 1862.

MMCLI. Cretineau-Joly *Pietro Paolo. Scene storiche dal 1793 al 1817. Versione.* Bologna. 1862.

MMCLII. Segur *opere. Prima versione italiana.* Bologna. 1862. In collectione continentur tractatus auctoris de Roma, et denario S. Petri.

MMCLIII. *Narrazione della Battaglia di Castelfidardo e dell' Assedio di Ancona, scritta da un Romano.* Italia. 1862.

MMCLIV. Pellicani *il miglior bene e il peggior male dell' Italia, ossia la Fede e la sua perdita.* Bologna. 1862.

MMCLV. *Raccolta di libri religiosi ed ameni.* Napoli. 1862. Continet plures articulos de quaestione romana.

MMCLVI. Acquaderni *il Denaro di S. Pietro, fiori di carità cattolica raccolti e descritti.* Bologna. 1862.

MMCLVII. *Roma dei Papi, per G. H. C.* Malta. 1862.

MMCLVIII. *L' Italia nel 1862.*

MMCLIX. *Sulle questioni correnti. Risposta amichevole di F. P. ad una lettera di G. R.* Malta. 1862.

MMCLX. L. Parascandolo *la Eterodossia Italiana ed il Papa Re.* Napoli. 1862.

MMCLXI. *I difensori confutati dai difesi, ossia esame delle risposte date nel Parlamento inglese dai Ministri — intorno all' Italia.* 1862.

MMCLXII. *Omaggio a Pio IX.* Napoli. 1862.

MMCLXIII. Pellicani *Ignazio di Antiochia agli ecclesiastici italiani.* Piacenza. 1862.

MMCLXIV. I. Spinelli *il Papa suddito e la libertà della Chiesa Cattolica. Racconti storici.* Napoli. 1862.

MMCLXV. *Della podestà della Chiesa in ordine alla scomunica.* Bologna. 1862.

MMCLXVI. Angelo Somazzi *la Quistione Romana e il Clero Veneto dell' Abb. Ang. Volpe, con osservazioni critiche.* Venezia. 1862.

MMCLXVII. *Della indivisibilità ed inseparabilità del potere temporale nel Papato.* Napoli. 1862.

MMCLXVIII. *Perché siamo Cattolici e non Protestanti?* Torino. 1862. Magna pars libelli agit de R. Pontifice.

MMCLXIX—MMCLXXV. *Ephemeridum litteratura.* Haec anno 1862. frequentes exhibet de principatu civili S. Sedis disquisitiones :

Correspondance de Rome. 1862.

- a) p. 18: *Les vraies limites del' Etat pontifical*;
 - b) p. 58: *La Royaute de Pape et le Journal ,Le Siecle'*;
 - c) p. 66: *La Question Romaine, resume et solution par Ducpetiaux*;
 - d) *Recensiones*: p. 78. 92. 95. 128. 136. 154. 251. 299. etc.
 - e) *Les libertes de l' Eglise sous le regime de la liberte piemontaise*; sub hac rubrica repetitis vicibus perstringuntur actus gubernii Pedemontani iuribus Ecclesiae et S. Sedis infesti;
 - f) p. 223: *De quelques erreurs du temps; VIII. du gouvernement pontifical*;
 - g) p. 321: **Ballerini S. I.** *de vita et moribus ,Georgii Pimodani' ad ,Christophorum Lamoricierium'*; egregia elucubratio super obitu Colonelli in castris pontificiis pro ditione pontificia militantis.
- MMCLXXVI—MMCXCVIII. Civiltà Cattolica. Roma. 1862.**
- a) Serie V. 1. p. 5: *Il Regno d' Italia entrante il 1862*;
 - b) Ibid. p. 40: *La Conquista di Roma e il Parlamento di Torino*;
 - c) Ibid. p. 55: *Il Generale de Lamoriciere ovvero la difesa d' Ancona, racconto del 1860 tratto dai documenti militari*;
 - d) Ibid. p. 129: *Disinganni dalla Nuova Italia*;
 - e) Ibid. p. 257: *Le cinque Piaghe della vecchia Italia*;
 - f) Ibid. p. 422. 513: *I cinque Remedii della nuova Italia*;
 - g) Ibid. p. 546: *Delle condizioni di Milano prima e dopo la Guerra del 1859*;
 - h) Ibid. p. 641: *Il Sommo Pontefice Pio IX e la Rivoluzione Italiana*;
 - i) Ibid. p. 680: *I Conciliatori e l' Inconciliabile*;
 - k) V. 2. p. 5: *La Passione di Cristo e l' Epoca presente*;
 - l) Ibid. p. 55: *Aspettiamo gli avvenimenti: risposta al discorso del Sig. Billault nella tornata dei 5 Marzo 1862 del Senato di Francia*;
 - m) Ibid. p. 129: *La Pace armata della moderna Europa*;
 - n) Ibid. p. 257: *I Don Ferranti (Promessi Sposi) ossia i moderni, Avvocati della Peste*;
 - o) Ibid. p. 385: *Il Parlamento Inglese e l' Italia*;

p) Ibid. p. 419: *L' Ultimo dei Re Longobardi*; articulus praesens per plures continuatur fasciculos;

q) Ibid. p. 436: *Il Pedagogo supremo del Mondo e della Chiesa*;

r) Ibid. p. 550: *I Ladri della Chiesa, ed un Exministro di Polizia*; risposta ad un recente opuscolo del Sig. Pietri;

s) V. 3. p. 129: *I Reazionarii manifestati*;

t) Ibid. p. 257. 400: *Chiesa libera in libero Stato*;

u) Ibid. p. 641: *La Saldezza del nuovo Regno*;

x) V. 4. p. 129. 257: *Nuovi Sofismi di un vecchio Sofista intorno all' Italia ed a Roma*;

y) Ibid. p. 513: *Un nuovo Disegno di Scioglimento della quistione romana*;

z) Ibid. p. 641: *Un Ottobrata a Montemario conversazioni sopra il Potere temporale dei Papi*. Continuatur articulus in cursu anni 1863.

MMCXCIX—MMCCXV. **Armonia**. Torino. 1862.

a) p. 14. 508: *La Sovranita temporale del Papa e gli Ungheresi*; (dictiones Ioannis Danielik intelligit)

b) p. 37: *Il Mediatore: giornale settimanale, politico, religioso, scientifico, letterario, diretto dal professore C. Passaglia*; in pluribus articulis diarium isthoc severae et promeritae censurae subiicitur;

c) Nr. 88. 89: *Pio IX e i Giuda della Teologia*;

d) Nr. 93: *Pio IX e Lord Palmerston*;

e) p. 596: *S. Gregorio VII e Pio IX*;

f) Nr. 155: *I Tentatori di Pio IX*; (Napoleon, Passaglia, Walewski, Ricasoli etc.)

g) *Proteste contro Passaglia*; sub hac rubrica recensetur elenchus sacerdotum, qui subscriptionem a ,Passaglia' extortam retractarunt, et taliter propugnatores temporalis dominii S. Sedis se probarunt;

h) p. 828: *Lettera dell' Arcivescovo di Tours sul Papato*;

i) Nr. 196: *Pio IX vittima, ma non zimbello, della Rivoluzione*;

k) p. 1096: *Pubblicisti Inglesi in favore del dominio temporale del Papa*;

l) Nr. 252: *Il Diavolo Francese e i discepoli del Mago Cavour*;

m) Nr. 263: *La Sede del Parlamento*; (Roma).

n) Nr. 266: *Le opere di Pio IX, e le opere dei suoi nemici*;

o) Nr. 267: *La Petizione dei Passagliani al Papa Pio IX*;

p) Nr. 272: *L' Onore di difendere Pio IX*;

q) Nr. 289: *La questione di Roma nel Dicembre 1861 e nel Dicembre 1862*;

r) Nr. 305: *Cristo e l' Anticristo in Italia durante l' anno 1862*.

MMCCXVI—MMCCXLV. Praeter memoratas praecipuas Italiae ephemerides, sequentes adhuc ex Italia notandae sunt, quae pro Ecclesia Catholica et cumprimis temporali ditione S. Sedis intrepide pugnabant: 1. *L' Apologista*. Torino. 2. *L' Ape Cattolica*. Napoli. 3. *Il Cattolico di Napoli*. 4. *L' Eco di Bologna*. 5. *Il Difensore*. Modena. 6. *Il Difensore Cattolico*. Napoli. 7. *La buona Settimana*. Torino. 8. *L' Osservatore Romano*. Roma. 9. *L' Osservatore Lombardo*. Brescia. 10. *Le Letture Cattoliche*. Torino. 11. *Le Letture Cattoliche*. Napoli. 12. *Le piccole Letture Cattoliche*. Bologna. 13. *La Liguria*. Genova. 14. *Il Subalpino*. Torino. 15. *Il Piemonte*. Torino. 16. *L' Inge-nuo* di Livorno. 17. *Il Contemporaneo*. Firenze. 18. *La Stampa Napoletana*. Napoli. 19. *Lo Stendardo Cattolico*. Genova. 20. *La Guida del popolo*. 21. *La vera Buona Novella* di Firenze. 22. *La Verità* di Bologna. 23. *Il Veridico* di Roma. 24. *La Scienza e la Fede*. Bologna. 25. *L' Albo Cattolico*. Bologna. 26. *Opuscoli religiosi, letterarii e morali*. Modena. 27. *Albo bibliografico, religioso, letterario*. Reggio. 28. *L' Independant*. Aosta. 29. *Le giornale di Verona*. 30. *La Gazzetta di Venezia*, etc.

MMCCXLVI—MMCCLXIV. Huc spectant etiam libri pro novo anno, sub titulo „*Almanacco*“ vulgati: 1. *Almanacco di Famiglia*. Genova. 2. *Caleidoscopio, ovvero Mischienza di varie cose dilettevoli ed istruttive*. Milano. 3. *Don Mentore*. Torino. 4. *I Benefattori del popolo*. (Pio IX etc.) Firenze. 5. *Il buon Compagno*. Ferrara. 6. *Il buon senso*. Firenze. 7. *L' amico del popolo*. Bologna. 8. *L' amico di Casa Smascherato*. Roma. 9. *La Cometa*. Pisa. 10. *La Giovane Italia*. Bologna. 11. *Lunario del popolo*. Livorno. 12. *Pierpaolo*. Modena. 13. *Strenna Fiorentino*. Firenze. 14. *Un vero Amico*. Firenze. 15. *Il buon Campagnuolo*. Siena. 16. *Il Galantuomo e le sue novelle*. Torino.

17. *Il Padre Rocco*. Napoli. 18. *La buona Strenna*. Modena. 19. *Piccolo almanacco*. Torino.

Subiicimus opuscula italica de solenniis Pentecostalibus Romanis, eorumve effectibus:

MMCCLXV. **L' Episcopato Napolitano al Clero secolare e regolare delle rispettive diocesi**. 1862. De declaratione Epporum Romae congregatorum.

MMCCLXVI. **Il Vescovo di Montalcino** (Toscana) *al Sovrano Pontefice*. 1862. De eodem argumento.

MMCCLXVII. **Alf. Landi** *le mie Impressioni ossia Sentimenti provati in Roma all' occasione della canonizzazione dei Martiri Giapponesi*. Bologna. 1862.

MMCCLXVIII. **Pio IX e i Martiri Giapponesi**. Bologna. 1862.

MMCCLXIX. *La Rivoluzione e il Indirizzo dell' Episcopato ai S. Padre Pio IX. ,Armonia*. 1862. Nr. 140. ss.‘

MMCCLXX. *L' Indirizzo dell' Episcopato, e l' Indirizzo di Boncompagni*. Ibid. Nr. 143.

MMCCLXXI. *L' Indirizzo dell' Episcopato e un Romanzo della ,Patrie*.‘ Ibid. Nr. 156.

MMCCLXXII. *L' Indirizzo dell' Episcopato e il Guardasigilli Conforti*. Ibid. Nr. 159.

MMCCLXXIII. *L' Episcopato Cattolico in Roma. ,Civiltà Cattolica*, V. 2. p. 513.‘

MMCCLXXIV. *Le solenni Manifestazioni Romane*. Ibid. p. 694.

MMCCLXXV. *Atti del Concistoro tenutosi il dì IX Giugno 1862*. Ibid. p. 705.

MMCCLXXVI. *La Grandezza di Roma nella canonizzazione e nel Concistoro*. Ibid. vol. 3. p. 5.

MMCCLXXVII. *L' andata dei Vescovi a Roma. Osservazioni su un articolo della Gazzetta di Milano*. Milano. 1862.

MMCCLXXVIII. **Giac. Arrighi** *Roma e il Pontefice nella canonizzazione e dei Santi*. Roma. 1862.

MMCCLXXIX. **Duca di Maddaloni** *il Senato Cattolico*. 1862.

MMCCLXXX. **Onorato Martinelli** *la vera importanza del mirabile accordo dell' Episcopato Cattolico intorno alle presenti cose italiane*. Viareggio. 1862.

MMCLXXXI. Dupanloup Vesc. d' Orleans, *Parole dette nella Cattedrale al suo ritorno da Roma; lettera pastorale del medesimo, con cui trasmette al Clero della sua diocesi l' Allocuzione pontificia e l' Indirizzo episcopale del 9 Giugno. Prima versione italiana.* Roma. 1862.

Contra declarationem Praesulum prodire duo opuscula:

1127. Giov. Siotto-Pintor Senatore, *ai Vescovi adunati in Roma, Lettera Cattolica.* Milano. 1862.

1128. Giorgio Cusa *al Congresso dei Vescovi, la Provvidenza Divina nella rivoluzione italiana, e gli errori del Clero. Considerazioni.* Torino. 1862.

C) Literatura Germanica.

a) contra Statum Pontificium.

1129. Rom oder Tod! ,Helvetia von Genf. 1862.

1130. Spinetti *topographische Karte des Patrimoniums Petri.* Leipzig. 1862.

1131. Döllinger's Kirche und Papstthum. ,Jahrbücher für deutsche Theol. Gotha. 1862. p. 214.‘

1132. Schenkel Guizot und Döllinger. *,Allgemeine kirchliche Zeitschr.* Elberfeld. 1862. p. 161.‘

1133. Hengstenberg *die Revolution, und die päpstliche Herrschaft. Döllinger und Guizot. Papstthum und Kirchenstaat. ,Evangelische Kirch. Z.* Berlin. 1862. Vorwort, und Nr. 15.‘

1134. Passaglia *Für die italienische Sache an die kath. Bischöfe. Vertheidigungsschrift eines kath. Priesters. Deutsche vom Verfasser autorisirte Übersetzung.* Coburg. 1862.

1135. Die weltliche Macht des Papstes. — Über Döllinger's Schrift. ,Allgemeine K. Z. Darmstadt. 1862. Nr. 9. 46.‘

1136. Seinecke *über Döllinger's Papstthum, und die protestantische Kritik desselben. ,Krause protest. Kirch. Z.* Berlin. 1862. Nr. 3.‘

1137. Abel *Papst Hadrian I und die weltliche Herrschaft des Römischen Stuhles. ,Forschungen zur deutschen Geschichte.* Göttingen. 1862. I. 453.‘

1138. **Messmer** *Passaglia pro causa Italica*. „**Neue Evang. K. Z.** 1862. Nr. 30.“ Est protest. recensio dicti libri.

1139. **Döllinger's Papstthum**. „**Zarncke** liter. Centralblatt. 1862. Nr. 15.“

1140. **Hasse** *die römische Frage vom allgemein-kirchlichen Standpunct betrachtet*. „**Zeitschr. für luther. Theol.** Leipzig. 1862. p. 663.“

1141. **J. Ronge** *Sendschreiben an die Katholiken Deutschlands*. Frankf. 1862.

1142. **Hess** *Rom und Jerusalem, die letzte Nationalitätsfrage. Briefe und Noten*. Leipzig. 1862.

1143. **Schenkel** *die kirchliche Frage und ihre protestantische Lösung, im Zusammenhange mit den nationalen Bestrebungen, und mit besonderer Beziehung auf die neuesten Schriften Döllinger's und Ketteler's, erörtert*. Elberfeld. 1862.

b) *pro Statu Pontificio*.

MMCCLXXXII. *Die Unabhängigkeit des Papstthums. Vom Standpuncte des Christenthums und des Europäischen Staatsrechts beleuchtet von einem kath. Laien*. Luzern. 1862.

MMCCLXXXIII. **J. Winkler** *der Kirchenstaat*. „**Lehrbuch des Kirchenrechts** mit besonderer Rücksicht auf die Schweiz. Luzern. 1862. p. 108.“

MMCCLXXXIV—MMCCLXXXVI. **W. E. Ketteler** *Bischof v. Mainz, Freiheit, Autorität, und Kirche, Erörterungen über die grossen Probleme der Gegenwart*. Mainz. 1862. Etiam gallice vulgatus est praesens liber: *Liberte, Autorité et Eglise. Eclaircissements sur les grands problemes de l'epoque*. Paris. 1862. Extractive recusus in: *Etudes religieuses, historiques, et litteraires par des Peres de la Comp. de Jesus. Nouv. Serie. I. Paris. 1862. p. 230*. Ketteleri librum impugnavit:

1144. **W. Hieronymi** *Freiheit oder Autorität? was will die Kirche? Kritische Streiflichter auf die Schrift des Bischofs v. Mainz*. Darmstadt. 1862.

MMCCLXXXVII. **Höfler** *Kaiserthum und Papstthum. Ein Beitrag zur Philosophie der Geschichte*. Prag. 1862.

MMCCLXXXVIII. **Guizot** *die christliche Kirche und die christliche Gesellschaft im J. 1861. Aus dem Französ.* Naum-

burg. 1862. Est fasciculus 9 collectionis: „Sammlung von Schriften zur röm. Frage.“

MMCCCLXXXIX. *Der Kirchenstaat. Eine Beleuchtung der Schrift J. Döllinger's.* Mainz. 1862.

MMCCXC. *Gröne Papst und Kirchenstaat.* Arnsberg. 1862. Aequae contra Döllingeri opusculum.

MMCCXCI. *Hugo Hoppe der Kampf des Generals „De Lamoricieri“ für die weltliche Macht des Papstes.* Berlin. 1862.

MMCCXCII. *Theiner die zwei allgemeinen Concilien von Lyon 1245 und von Konstanz 1414 über die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles, in Betracht gezogen. Mit bisher noch nicht veröffentlichten hist. Documenten. Aus dem Ital. übersetzt von J. Fessler* Freiburg. 1862.

MMCCXCIII. *Enthüllungen über Personen und Dinge im Königreiche Italien. Von J. A. vormaligem geheimen Agenten des Grafen Cavour.* Aus dem Französ. Wien. 1862.

MMCCXCIV. *Vevillot Rom, seine Vergangenheit, seine Gegenwart, und seine Zukunft. Aus dem Französ. Bevorwortet von Molitor.* Speyer. 1862. 2. vol.

MMCCXCV. *Ring das Büchlein vom Pabst, oder Antwort auf 32 „Aber.“ Vermehrt und herausg. von J. Wick.* Regensburg. 1862.

MMCCXCVI. *Bresciani Olderich, der päpstliche Zuave. Aus dem Ital. übers. von Braun.* Regensburg. 1862.

MMCCXCVII. *Gams Organisirung des Peterspfenniges* Regensburg. 1862.

MMCCXCVIII. *Wiseman Rom und der kath. Episcopat am Pfingstfest 1862. Übersetzt von Reusch.* Köln. 1862.

MMCCXCIX. *Moufang Rom und der kath. Glaube.* Mainz. 1862.

MMCCC. *Ant. Aparisi y Guijarro Spanien, die italienische Frage, und die Revolution.* Freiburg. 1862. Est fasciculus 6 collectionis: „Stimmen der Wahrheit gegen Irrthum und Lüge.“

MMCCCI. *G. Carpentier Herr „Forcade“ und die Römische Frage. Eine Appellation an das unparteiische Publicum.* Dresden. 1862.

MMCCCII. *Idem (G. P. E. Wagner) die Constitutionelle Zeitung vor dem Richtersthule des verständigen und besonnen-*

nen Publikums. Anhang zu der Flugschrift: Herr Forcade etc.
Dresden. 1862.

MMCCCIII. **Lagueronniere** für Rom und den Papst.
Drei Briefe. Wien. 1862.

MMCCCIV. *Rom und die legitimen Fürsten Italiens. Von einem Freunde des Rechtes.* Prag. 1862.

MMCCCV. *Der Papst am Charfreitage und am Osterfeste.*
Wien. 1862.

MMCCCVI. **Emmanuel Piche** herunter die Maske! oder
die wahren Feinde des Papstthums. Nach dem Französischen.
Münster. 1862.

MMCCCVII. **A. Niedermayer** das Pfingstfest in Rom
1862. Freiburg. 1862.

MMCCCVIII. **C. Schrödl** die Nothwendigkeit der welt-
lichen Herrschaft und Souveränität des heil. Stuhles. Regens-
burg. 1862.

MMCCCIX. **F. L. Bernhard** Rom und Deutschland. Me-
ditationen über das Kaiserthum und die Beendigung des der-
maligen Zwischenreichs. München. 1862.

MMCCCX. **Scherer** offener Brief über den Kirchen- und
Kaiserstaat an Fr. H. v. Andlaw. Luzern. 1862.

MMCCCXI. **Schulte** Papst. „**Deutsches Staats-Lexi-
con.**“ Stuttgart und Leipzig. 1862. VII. 681. ‘*Contra articulum
auctoris reflexiones posuit Redactor Lexici Bluntschli.*

*Literatura Ephemeridum Germanicarum anno 1862 se-
quentia notatu digna exhibet elaborata:*

MMCCCXII. **Bamberger Pastoralblatt.** 1862. Nr. 29:
Über Nothwendigkeit der weltlichen Herrschaft des Papstes.

MMCCCXIII. **Hamburger Kirchenblatt.** 1862. Nr. 45:
Die weltliche Herrschaft des Papstes.

MMCCCXIV. **Rottenburger Kirchenblatt.** 1862. Nr. 5:
Theineri, *Codex diplomaticus domini temporalis S. Sedis.*
Recensio operis.

MMCCCXV—MMCCCXXV. **Die Gegenwart.** Wien. 1862:

a) Nr. 22: *Die Kirche kann warten;*

b) Nr. 24: *Windungen und Wendungen;*

c) Nr. 54: *Protestantisch-radicaler Gaukeleien über ein
päpstliches Einladungsschreiben;*

d) Nr. 75: *Zwei Fragen;*

e) Nr. 76: *Zwei Wiener Zeitungen über die Römische Frage*; (Ostdeutsche Post, Presse)

f) Nr. 77: *Religion und Politik. An die Presse und an Andere*;

g) Nr. 87: *Rom, Palmerston, und Napoleon*;

h) Nr. 106: *Journalistische Missverständnisse*;

i) Nr. 135. 141: *Die päpstliche Allocution und die Adresse der Bischöfe*;

k) Nr. 143: *Die Politik ohne Gott und den Himmel*;

l) Nr. 144: *Aus Turin und Paris*.

MMCCCXXVI—MMCCCXLII. **Oesterreichischer Volksfreund**. Wien. 1862:

a) Nr. 49: *Das Erbgut des h. Petrus als Dogma!*;

b) Nr. 56—58: *Eine Krisis in Frankreich*;

c) Nr. 62: *Soll Rom katholisch oder piemontesisch sein?*;

d) Nr. 91: *Die Palmerston'sche Rede (über Italien)*;

e) Nr. 135: *Rom*;

f) Nr. 145: *Die grossartigen Kundgebungen*;

g) Nr. 177: *Passaglia's Adressen*;

h) Nr. 182: *Rom und der Orient*;

i) Nr. 187: *Offener Brief an den König Victor Emanuel*;

k) Nr. 200: *Rom oder den Tod?*;

l) Nr. 201: *Der Ultramontanismus*;

m) Nr. 202: *Der Anfang vom Ende in Italien*;

n) Nr. 205: *„Thiers“ über die weltliche Macht des Papstes*;

o) Ibidem: *Rom und seine Feinde*;

p) Nr. 207: *Die Ultramontanen*;

q) Nr. 236: *„Saucieres“ Napoleon III und die Römische Frage: eine Antwort auf den kais. Brief v. 20 Mai*;

r) Nr. 250: *„Proudhon“ für den Papst*.

MMCCCXLIII. **Salzburger Kirchenblatt**. 1862. Nr. 40: *Das Papstthum, Pius IX und die Adresse der Bischöfe an den heil. Vater am Pfingstfeste 1862*.

MMCCCXLIV—MMCCCLIV. **Wiener K. Z.** 1862:

a) p. 51: *Liberal, national, ultramontan*;

b) p. 83: *Der heilige Stuhl*;

c) p. 257: *Wie „M. Nardi“ Uditore di Rota den Senator „Bonjean“ verarbeitet*;

d) p. 315: *Mit dem Papst ist halt nichts anzufangen*; articulus transsumtus ex pagellis ‚New-Yorker Kirch. Zeitung‘;

e) p. 336: *Die Insel Sardinien als Patrimonium Petri*;

f) p. 433: *Der Papst und die Freiheit*;

g) p. 586: *Politische Vorurtheile: ein Wort an unsere getrennten Brüder unter den Protestanten. VII. Die päpstliche Souveränität und bürgerliche Regierung*; articulus transsumtus e supra citatis Americanis pagellis;

h) p. 651: *Das Recht des Papstthums auf Rom*;

i) p. 652: *Das blöde Geschrei vom Ultramontanismus*;

k) p. 761: *Die Gegner des Kirchenstaates und die That-sachen*;

l) p. 770: *Die Adresse Passaglia's an den heil. Vater.*

MMCCCLV—MMCCCLVII. **Kath. Blätter aus Tirol.** 1862:

a) p. 6: *Pius IX und seine Feinde*;

b) p. 25: *Bethlehem und Rom*;

c) p. 758: *Ein neues Buch über die weltliche Herrschaft des Papstes.* (Schrödl)

MMCCCLVIII—MMCCCLXV. **Tiroler Stimmen.** 1862:

a) Nr. 40. ss: *Die römische Frage*;

b) Nr. 117: *Die Insel Sardinien als Patrimonium Petri?*;

c) Nr. 120: *Die Napoleonische Politik in Rom*;

d) Nr. 128: *Die Versammlung der Bischöfe in Rom*;

e) Nr. 131: *Die ‚Bozner Zeitung‘ und ein ‚bevorstehendes Concil zu Rom‘*;

f) Nr. 142: *Was hat die Versammlung der Bischöfe in Rom für eine Bedeutung?*;

g) Nr. 176: *Eine ältere Stimme über Italiens Einigung*; (Fr. v. Gentz.)

h) Nr. 227: *Das Recht des Papstthums auf Rom.*

MMCCCLXVI—MMCCCLXXVI. **Schweizerische Kirch. Z.** 1862:

a) Nr. 6: *Die Kirche und die christliche Gesellschaft von ‚Guizot‘*;

b) Nr. 16: *Soll die Gewalt über der Wahrheit, oder die Wahrheit über der Gewalt stehen?*; (contra Döllingerum.)

c) Nr. 22: *Hirtenbrief des Bischofs von Sitten*; (de quaestione Romana)

d) Nr. 47: *Der heilige Stuhl*;

e) Nr. 53. ss: *Augengläser zur Erkenntniss der Zeichen der Zeit.* Sub hac rubrica occurrit: 1. *Der alte und der neue Grossmeister der italienischen Freimaurer.* 2. *Die Maurer-Kammer verkündet ein italienisches* 93. 3. *Der alte Grossmeister und die italienische Revolution.* 4. *Garibaldi.* 5. *Mazzini.*

f) p. 254: *Protestantisches Urtheil über die Adresse der Bischöfe zu Rom;* (Kirchenblatt für die reformirte Schweiz.)

g) Nr. 62: *Mein Reich ist nicht von dieser Welt;*

h) Nr. 65: *Kaiserthum und Papstthum;*

i) Nr. 74: *Rom oder der Tod;*

k) Nr. 81: *Clemens XIII und Pius IX;*

l) Nr. 83: *Noch ein Wort zur römischen Frage.*

MMCCCLXXVII. MMCCCLXXVIII. **Kath. Schweizer Blätter.** 1862:

a) p. 223: *„Furger“ zur Geschichte Napoleons I und Pius VII;*

b) p. 532: *Ein Auszug aus v. „Döllinger's“ Schrift: Papstthum.*

MMCCCLXXIX—MMCCCLXXXII. **Hist. polit. Blätter.** München. 1862:

a) t. 49. p. 81: *Dante und Mazzini;*

b) t. 50. p. 279: *Der Peterspfennig;*

c) p. 475: *Die Katastrophe von Castelfidardo und Ancona;*

d) p. 585: *Das römische Pfingstfest, Aspromonte, und „La France.“*

MMCCCLXXXIII—MMCCCXCII. **Sion.** Augsburg. 1862:

a) Nr. 15: *Der Peterspfennig. Ein Zeichen der Zeit;*

b) p. 414: *Rom ohne Papst;*

c) Nr. 36: *Zur römischen Frage;*

d) Nr. 39: *Mathilde von Canossa: ein Mahnruf an unsere Zeit;*

e) Nr. 52: *Die Römische Souverainetät;*

f) p. 901: *Über die römische Frage;*

g) Nr. 81: *Des Papstthums Recht auf Rom;*

h) Beil. Nr. 12: *Die kath. Bischöfe in Rom;*

i) Beil. p. 157: *Die göttliche Stiftung des Papstthums;*

k) Beil. p. 170: *Noch einige Stimmen über das Freudenfest zu Rom.*

MMCCCXIII—MMCCCXCV. **Chilianeum.** Blätter für kath. Wissenschaft etc. Würzburg. 1862:

a) p. 35—447: **Hettinger** *Literaturbriefe: Übersicht der in Frankreich erschienenen Schriften über die römische Frage;*

b) p. 6. 51: *Die Canonisation der Japanesischen Märtyrer;*

c) p. 297: *Rom und Mainz.*

MMCCCXCVI—MMCCCXCIX. **Der Katholik.** Mainz. 1862.

a) VII. 119. 224. 485: *Bilder aus Rom;*

b) VII. 213: *Freiheit, Auctorität, und Kirche;*

c) VII. 513: *Die Canonisation der Japanesischen Märtyrer;*

d) VIII. 34: *Das Pfingstfest 1862 in Rom;*

D) *Literatura Anglica, Hispanica, Latina, Hungarica.*

a) *contra Statum Pontificium.*

1145. 1146. **Hieron. Bobone** O. Praed. *pro Causae Italicae adserto iure ad Clarum Virum, Car. Passaglia' Epistola, in qua nova quaedam argumenta proferuntur, urgentur.* Florentiae. 1862. Libellus etiam italice prodivit: *All' illustre C. Passaglia lettera con nuove e urgenti ragioni in favore della Causa Italiana. Versione del Carlo Sancasciani.* Firenze. 1862.

1147. **Arrivabene** *Italy under Victor Emmanuel.* London. 1862.

1148. *Quaesitum: an sit in Ecclesiae potestate, de Romani Pontificis temporali regimine et politico dogmatice iudicare?* Italiae (Neapoli) 1862. *Contra declarationem Epporum Romanam.*

1149. **Vinc. Botta** *a discourse on the life, character, and Policy of Count Cavour.* New-York. 1862.

b) *pro Statu Pontificio.*

MMCCCC. **AEppus Cubanus** in America Meridionali, epistola pastoralis hispanica obiectum ditionis temporalis pontificiae docte complexus fuit dd. 26 Aug. 1862.

MMCCCCI. **Eppus Asturiensis** in Hispania, pari ac prior epistola idem argumentum pertractavit dd. 20 Sept. 1862.

MMCCCCII. MMCCCCIII. **The Rambler**. London. 1862:

a) vol. IV. 1: **John Acton** ‚Döllinger‘ on the temporal power; est versio anglica operis Döllingeri; versor fuit discipulus Döllingeri in Germania;

b) p. 106: **Manning** on the papal sovereignty.

MMCCCCIV. **Weninger S. I.** *Protestantism and Infidelity, an Appeal to candid Americans*. New-York and Cincinnati. 1862. De temporali ditione peculiarem habet tractatum.

MMCCCCV. **Fr. Nardi** de romana S. Petri archisodalitate oratio. Romae. 1862. Pro succursu Papae praestando.

MMCCCCVI. **Disraeli** discorso sulle cose d' Italia e specialmente di Roma. 1862. Versio ex Anglico celebris Oratoris Parlamentarii, pro defensione civilis dominii S. Sedis. Extractum vulgavit *Civiltà Cattolica*. V. 2. p. 631.

MMCCCCVII. **J. Garcia Mora** el Poder temporal del Papa y la sociedad Europea. Madrid. 1862.

MMCCCCVIII. *Opinion de un teologo rancio acerca del poder temporal de los Papas y sobre el resultado de la presente crisis europea Uamada cuestion romana*. Madrid. 1862. Opus eximium, in pagellis romanis ‚Correspondance de Rome‘ laudatum.

MMCCCCIX. **Henr. Ioan. Feye** Prof. Lovan. de *Civili Romani Pontificis Principatu et Academiae Lovaniensis tum antiquae tum instauratae de eo doctrina oratio*. Lovanii. 1862.

MMCCCCX. *De Potestate temporali Rom. Pontificis animadversiones*. Hagae. Com. 1862. Egregium opusculum: cui concinunt Hollandicae ephemerides ‚Katholiek. Oct. 1862.‘

MMCCCCXI. **Ant. Giorgio** Adhortatio habita ad Clerum civitatis Vicetinae die 3 Iul. 1862 in Congregatione, in qua quaestiones theologicae definiuntur. Vicetiae. 1862.

MMCCCCXII. *Pro incolumitate Pii IX P. M. Italorum vota, nuncupata per Taurinenses ephemerides, quae ‚Harmoniae‘ nomine feruntur*, a. 1861. 1862. Aug. Taur. 1862.

MMCCCCXIII. **Clemens Schrader S. I.** de Unitate Romana Commentarius. Liber I. didacticus. Friburgi. 1862. Auctor, olim in societate Caroli Passaglia literis eximie vacans,

nunc per opus praesens quadamtenus respondet libellis, a dicto Ex-Iesuita adversus Romani Pontificis potestatem vulgatis.

MMCCCCXIV. MMCCCCXV. **Pozor** (Vigilans) ephemerides Bohemicae, in cursu anni 1862 duos vulgarunt de quaestione Romana articulos: Nr. 206: *ad quaestionem romanam*; Nr. 228: *Roma et Congressus eruditorum Italiae Senis*, lingua bohemica.

MMCCCCXVI—MMCCCCXIX. **Religio**. Pest. 1862:

a) I. Nr. 3: *Egyház és Egyházak, Pápaság és Egyházál-lam*; (opus Döllingeri)

b) I. Nr. 20: **Gulden** a' *Pápa földi királysága nem dogma*;

c) I. Nr. 25: **Koren** szabad *Egyház a' szabad államban*;

d) II. Nr. 52: **Matuska** a Sz. Atya mint *Fejedelem*.

MMCCCCXX—MMCCCCXXVI. **Idők Tanuja**. Pest. 1862:

a) Nr. 11. ss: **Gaume** minek a *Pápa? Francia eredeti-ből közli Vértesi*;

b) Nr. 25: *Róma és Franciaország*;

c) Nr. 30: **Danielik** beszéde; (de Statu Pontificio.)

d) Nr. 68: *Ultramontanizmus*;

e) Nr. 105: **Telgárti** csak *Pápa-Király, csak souverain-Pápa, más lehetetlen!*;

f) Nr. 137: *Róma 1862*;

g) Nr. 260: *Unitas Romana*. (opus Cl. Schrader S. I.)

VIII. Literatura anni 1863.

A) Literatura Gallica.

a) contra Statum Pontificium.

1150. **Guettée** la *Papaute schismatique ou Rome dans ses rapports avec l'Eglise Orientale*. Paris. 1863.

1151. **De Mazade** l' *Unite et l'Italie, la Papaute et la France*. Paris. 1863. Dissertatio haec primum in pagellis, *Revue des deux Mondes* t. 44. p. 130. vulgata fuit.

1152. **Wollheim da Fonseca** la *Question Italienne. Reponse a la lettre de M. de la Gueronniere*. Leipzig. 1863.

1153. **Eugene Rendu** la *Souverainete Pontificale et l'Italie*. Paris. 1863.

1154. **Puau** (pastor acatholicus) l' *anatomie du Papis-*

me. 1863. Censura promerita castigatus liber in, L'Eglise. Journal. Paris. 1863. p. 183.

1155. *Philothée du Pape*. Paris. 1863.

1156. Idem, *Napoleon III et la France dans la Question Romaine*. Paris. 1863.

1157. Idem, *l'Evangile justifie par la Politique dans la Question Romaine*. Paris. 1863.

1158. *Le Maudit*. Par l'Abbé***. Paris. 1863. Opus cum-primis contra coelibem vitam Clericorum directum: sed simul ditionem temporalem Rom. Sedis oppugnans; in forma fabulae romanensis concinnatum.

1159. *Danos le Pape et le sacerdoce se dévoilant dans la Catholicite. Les ordinations dévoilées. Les definitions du christianisme dans ses politiques. Le pontifical des ordinations reimprime avec les bulletins explicatifs correspondants*. S. Cloud et Paris. 1863.

1160—1182. Ex *Ephemeridibus* in Gallia impressis, memorari possunt sequentes, potissimum protestanticae, Ecclesiae Cath. et iuribus Pontificiis infensae: 1. *Observateur Catholique*. (Iansenistica.) 2. *L'Union chretienne*. 3. *Les Archives du Christianisme au XIX Siecle*. 4. *Bulletin de la Societe de l'Histoire du Potestantisme francais*. 5. *Bulletin theologique*. 6. *La Croix*. 7. *Le Disciple de Jesus-Christ*. 8. *L'Esperance*. 9. *L'Evangeliste*. 10. *Feville religieuse du Canton de Vaud*. 11. *La Foi*. 12. *Journal de la Societe de la morale chretienne*. 13. *Journal des missions evangeliques*. 14. *Le Lien*. 15. *Magasin des ecoles du dimanche*. 16. *Les Missions evangeliques au XIX Siecle*. 17. *Petit messenger des missions*. 18. *Revue chretienne*. 19. *Revue de theologie et de philosophie chretienne*. 20. *La Revue militante theologique et litteraire*. 21. *Revue spirite*. 22. *Revue spiritualiste*. 23. *Le Temps*.

a) pro Statu Pontificio.

MMCCCCXXVII. Card. Mathieu AEppus Bisuntinus, *le Pouvoir temporel des Papes justifié par l'Histoire. Etude sur l'origine, l'exercice et l'influence de la Souverainete Pontificale*. Paris. 1863. Opus eximium.

MMCCCCXXVIII. Joaquin De Irizar *Etudes d'un an-*

tiquaire pour la defense de Dieu, de la religion, et du Pape. Paris. 1863.

MMCCCCXXIX. **V. de Maumigny** *les Voix de Rome, impressions et souvenirs de 1862, fetes et discours, canonisation du 8 Juin, traditions et monuments du droit chretien.* Paris. 1863.

MMCCCCXXX. **Proudhon** *du principe federatif et de la necessite de reconstituer le parti de la revolution.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXI. **Broglie** *Discours prononce a sa reception a l' Academie francaise.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXII. **Saint-Marc Girardin** *Discours en reponse au discours Broglie.* Paris. 1863. In utroque ditio temporalis S. Sedis defenditur.

MMCCCCXXXIII. **La Debrauz de Saldapenna** *Organisation administrative des Etats de l' Eglise. Memoire du Gouvernement Pontifical communique par le Nonce du S. Siege au Cabinet francais.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXIV. *Le Gouvernement Pontifical jugé par l' Histoire, le bon sens, et le droit.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXV. **Segur** *le Souverain-Pontife.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXVI. **Chantrel** *les fetes de Rome, histoire de la Canonisation des S. Martyrs du Japon etc.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXVII. **Guerin** *Rome et Pie IX, quelques souvenirs.* Paris et Rouen. 1863.

MMCCCCXXXVIII. **L. Jouvigny** *la question Europeenne. Rome, Varsovie, Constantinople. Solution.* Paris. 1863.

MMCCCCXXXIX. *La Papaute et l' Empire, solution de la Question Romaine envisagée au point de vue des principes.* Paris. 1863.

MMCCCCXL. **Marsuzi de Aguirre** *humbles Remarques a M. le Prince Napoleon sur la Partie historique du Discours qu' il a prononcé au Senat dans la seance du 1. Mars 1862.* Paris. 1863.

MMCCCCXLI. **Chantrel** *S. Leone III. e la Souverainete Pontificale.* Paris. 1863. Efficit volumen 7 collectionis: „Histoire populaire des Papes“.

MMCCCCXLII. **Calliste Giorgi** *le Martyre de S. Pierre Prince des Apotres.* Bruxelles, 1863. Versio ex italico anni 1860.

MMCCCCXLIII. Godard *les Principes de 89 et la doctrine catholique. Edition corrigée et augmentée.* Paris. 1863.

MMCCCCXLIV. Montrond *les Saints martyrs du Japon, pèlerinage a Rome en Juin 1862.* Lille. 1863.

MMCCCCXLV. Ozanam *Mois de S. Pierre, ou Devotion a l'Eglise et au S. Siege.* Le Mans. 1863.

MMCCCCXLVI. Pie IX et Marie, ou Rome et la Papauté contre le lutheranisme, le voltairianisme, et les autres erreurs du jour. Paris. 1863.

MMCCCCXLVII. A. Chastan *Rome et la Papauté contre les protestants, les rationalistes, et les autres sophistes du jour.* Paris. 1863.

MMCCCCXLVIII. Rome, l'Italie, et le Pape — Roi; le Clerge en 1791 et en 1862 en face de la revolution. Par un catholique français. Discussion de la Constitution civile du clerge par un pretre, ancien Vicairé general du Diocèse de Toulouse. Toulouse. 1863.

MMCCCCXLIX. L. Gerdebat *Etudes historiques sur les vicissitudes de la Papauté en vue principalement de ses relations avec la France.* Paris. 1863.

MMCCCCL. Chevrotton *le Pape — Roi catholiquement proclame en Juin 1862, ou la revolution et l'Eglise, maux et remèdes, actualités graves.* Besançon. 1863.

MMCCCCLI. Maupied *l'Eglise et les Lois éternelles des Sociétés humaines.* Paris. 1863.

MMCCCCLII. Eug. Mahon de Monaghan *l'Eglise, la réforme, la philosophie, et le socialisme au point de vue de la civilisation moderne.* Paris. 1863.

MMCCCCLIII. Vannespennes *Rome et l'Eglise devant la Liberté. Poème lyrique avec introduction.* Belgique. 1863.

In diariis literariis complura occurrunt egregie deducta elaborata pro temporali dominio S. Sedis:

MMCCCCLIV. Revue Catholique de Louvain 1863. III. 365. 406: **Lamy**, *la souveraineté pontificale devant l'histoire.*

MMCCCCLV. MMCCCCLVI. Revue du Monde Catholique. 1863: **Veuillot** *Pie IX.* Item: *Etude sur la Papauté au commencement du XIV siècle.*

MMCCCCLVII. La Vérité canonique, liturgique etc. Paris.

1863. V. 723: **Lamazou** *le rapport de M. Suin et la Liberte de l' Eglise.*

MMCCCCLVIII. MMCCCCLIX. **Revue d' economie chretienne.** Paris. 1863: **Perreyve** *du gouvernement spirituel' dans l' Eglise Catholique;* item: *Le Pape — Roi ou la revolution et l' eglise.*

MMCCCCLX. **Etudes religieuses** etc. par des Peres de la Comp. de Jesus. Paris. 1863. II. 1: **Mertian** *les Gloires de Pie IX en 1862.*

MMCCCCLXI. MMCCCCLXII. **Revue des sciences eccles.** Dirigée par **Bouix.** Arras et Paris. 1863:

a) VII. 121: **Le Roy** *de l' Unite Romaine;*

b) VIII. 96: **Segur,** et **Mathieu** *le pouvoir temporel des Papes; recensio horum operum.*

MMCCCCLXIII—MMCCCCLXV. **L' Unite.** Paris. 1863:

a) p. 226: **Segur** *des schismes et des divisions qui altèrent l' unite catholique;*

b) p. 241: **Darras** *Histoire du Gouvernement temporel des Papes d' apres le 'Codex diplom.' par Theiner;*

c) p. 257: *La Puissance de la Papaute et la question Polonaise.*

MMCCCCLXVI—MMDXXXVIII. *Praeter antelatas ephemerides, sequentia insuper diaria in Galliis rem catholicam, ac in ea nominatim iura Rom. Pontificis spiritualia aequae ac temporalia propugnabant:* 1. *L' Ami del' enfance.* 2. *L' ami des livres.* 3. *L' Ange de la famille.* 4. *L' Ange gardien.* 5. *Annales archeologiques.* 6. *Annales de la propagation de la foi.* 7. *Annales de philosophie chretienne.* 8. *Annales de S. Joseph.* 9. *Annales du S. Sacrement.* 10. *Annales Franciscaines.* 11. *Année Dominicaine.* 12. *Bibliographie catholique.* 13. *Le Bon Larron.* 14. *Bulletin de l' association catholique de S. Francois de Sales.* 15. *Bulletin de la Societe de S. Vincent de Paul.* 16. *Bulletin de l' oeuvre des pelerinages en terre sainte.* 17. *Bulletin des lois civiles ecclesiastiques.* 18. *Le Cantique.* (de SS. Sacr. Altaris, et BVM.) 19. *La Chapelle.* 20. *La chronique religieuse.* 21. *Le Correspondent.* 22. *Le Courrier Universel.* 23. *La doctrine catholique expliquée.* 24. *Echo de la Presse catholique.* 25. *L' enseignement catholique.* 26. *Le Foyer des familles.* 27. *La Gazette de France.* 28. *L' Indicateur des bons livres*

29. *Jeune chrétien*. 30. *Journal de la predication populaire et contemporaine*; 31. *Journal des bons exemples et des oeuvres utiles*. 32. *Journal des enfants de Marie*. 33. *Journal des jeunes Personnes*. 34. *Journal des maitrises*. 35. *Journal des Villes et des Campagnes*. 36. *Le Libérateur*. 37. *Memorial Catholique*. 38. *Messenger de la Semaine*. 39. *Le Messenger du sacre coeur de Jesus*. 40. *Le Monde, union catholique*. 41. *Les Mondes*. 42. *Nouveau Journal des conseils de fabrique, des cures etc.* 43. *Observateur du dimanche*. 44. *L' Orgue, Journal des dimanches et des fetes*. 45. *L' Ouvrier*. 46. *La Paroisse*. 47. *Le Plain-Chant*. 48. *Le Presbytere*. 49. *Revue Catholique*. 50. *Revue de l' art chrétien*. 51. *La Revue des bons livres*. 52. *Revue des Conferences eccles. de France*. 53. *Revue du mouvement catholique*. 54. *La Revue religieuse*. 55. *Revue theologique*. 56. *Rosier de Marie*. 57. *La Semaine des familles*. 58. *La Tribune sacrée*. 59. *L' Union*. 60. *La Verite historique*. 61. *La Vierge*. 62. *La Voix du Bon Pasteur*. His accedunt diaria literaria: 63. *L' Ami des livres*. 64. *Annales du Bibliophile*. 65. *Archives du Bibliophile*. 66. *Bibliographie Catholique*. 67. *Bibliographie de la France*. 68. *Le Bibliophile francais*. 69. *Le Bibliophile illustré*. 70. *Indicateurs des bons livres*. 71. *Journal des Livres*. 72. *Revue bibliographique*. 73. *Revue critique des livres nouveaux*.

B) Literatura Italica.

a) contra Statum Pontificium.

1183. **Matteucci** *Raccolta di Scritti Politici e sulla pubblica istruzione con lettera a „Gino Capponi.“* Torino. 1863.

1184. **Le Piaghe della Chiesa Milanese**. Milano. 1863.

1185. **Giorgio Pallavicino** *della Quistione Romana alcune parole*. Torino 1863.

1186. **Il Potere temporale, Capitolo tolto dalle Piaghe della Chiesa Milanese**. Milano. 1863.

1187. **De Boni** *la Chiesa Romana e l' Italia*. Milano. 1863. Efficit volumen 36 operis: „Biblioteca Nuova.“

1188. **La Giovine Italia. Strenna dell' Emilia per l' anno 1864**. Ravenna. 1863.

1189. **Gius. Giusti** *Scritti vari*. Firenze. 1863. *Contra ditionem temporalem R. P.*

1190. **L. Nascimbene** *la Roma dell' Italia nuova*. Genova. 1863.

1191. *Il Conte Camillo di Cavour, documenti editi ed inediti*. Torino. 1863.

1192. **Ant. Rosmini** *Cinque Piaghe della Chiesa Cattolica*. Rovereto. 1863. Nova editio libri a. 1849. damnati.

1193. **Filodemo** *esule Romano, il Comitato Romano a Roma*. Torino. 1863.

1194. **Andr. Moretti** *la parola di Dio e i moderni Fari-sei; Appello al sentimento cattolico*. Bergamo. 1863.

1195. *Principii della Chiesa Romana, della Chiesa Protestante, e della Chiesa Cristiana*. Torino. 1863.

1196. **Tempo** *diarium Tergestinum italicum vulgavit plures articulos adversus temporalem ditionem Rom. Sedis, quasi ea cum spiritu Evangelii haud concordaret.*

Ad Literaturam hanc pertinet quoque opus:

1197. **Mira** *Discorso istorico-apologetico della Monarchia di Sicilia, composto da Giambatt. Caruso, per la prima volta pubblicato ed annotato*. Palermo. 1863. Auctor, cuius tractatus pro defensione sic dictae monarchiae Siculae hic vulgatur, vixit Sec. 17 et 18.

1198. **Passaglia** *la Pace*. Torino. 1863. Erant ephemerides, contra potestatem temporalem R. P. directae, quae tamen paucis vulgatis numeris interciderunt.

1199. *Il Martello dei Preti*. Palermo. 1863. *Diarium contra Clerum et R. P.*

b) pro Statu Pontificio.

MMDXXXIX. **Giac. Margotti** *le Consolazioni del N. S. P. Pio IX. nelle feste celebratesi in Trento compiendosi il terzo secolo dopo la Chiusura dell' ecum. C. Trid.* Torino. 1863.

MMDXL. **Giov. Ibello** *un voluto teologo a scuola di teologia ovvero difesa dell' Indirizzo de' Vescovi del 9 Giugno 1862 a favore del dominio temporale del R. P. contro un opuscolo anonimo*. Napoli. 1863.

MMDXLI. *Scienza Cattolica: letture filosofiche polemiche letterarie religiose*. Napoli. 1863. *Scriptum periodicum pro tu-*

endis Ecclesiae doctrinis ac iuribus. In eo etiam de iuribus S. Sedis occurrunt tractatus.

MMDXLII. Vinc. Jacoboni *Il Trionfo di Pio IX nella sconfitta delle Schiere Pontificie a Castelfidardo. Per un Giovane Maceratese.* Roma. 1863.

MMDXLIII. Tinchera *mirabile Armonia delle due Po-testa del Romano Pontefice, spirituale e civile.* Napoli. 1863.

MMDXLIV. Un' Ottobrata a Montemario, Conversazioni sopra il Potere temporale dei Papi. Estratte dalla Civiltà Cat-tolica 1862. Roma. 1863.

MMDXLV. Casoni *la Liberta della Chiesa in Italia. Con-siderazioni e avvertenze. Con Note e Documenti.* Bologna. 1863.

MMDXLVI. Dichiarazione dei sacerdoti Piacentini non sottoscritti alla petizione dell Ex-Padre 'Passaglia' stampata nel 'Mediatore'. Bologna. 1863.

MMDXLVII. D. Carlo Passaglia ed i suoi Giornali. Con un Appendice sul 'Pro Causa Italica.' Bologna. 1863.

MMDXLVIII. M. Liberatore S. I. opuscoli varii. Roma. 1863. In iis occurrit tertium: *Roma e il Mondo, alla Coscienza di 'Niccolo Tommaseo'.*

MMDXLIX. Franco S. I. le Cospiratrici. Torino. 1863.

MMDL. Cenni biografici di S. S. Papa Pio IX. raccolti da direttore delle Letture Cattoliche per l' Obolo di S. Pietro. Ber-tinoro. 1863.

MMDLI. Zinelli Vesc. di Treviso, Istruzioni per rispon-dere ad alcuni sofismi, con cui si tenta di corrompere la sana dottrina intorno alla Podesta del Sommo Pontefice. Treviso. 1863.

MMDLII. Aleyoni nuovo Mese di Maggio, ossia Conside-razioni sulla vita di Maria Vergine e del Sommo Pontefice Pio IX. Prato. 1863.

MMDLIII. della podesta della chiesa in ordine alla Sco-munica. Bologna. 1863.

MMDLIV. Giac. Rossi O. Praedic. le Scuole Protestan-ti in Italia. Bologna. 1863. Auctor de potestate temporali S. Se-dis fusius agit.

MMDLV. Mich. Crisafulli i Papi ed i sacerdoti cattolici in ogni tempo maestri delle vere scienze, difensori della vera

liberta, promotori del vero progresso dei popoli. Testimonianze storiche. Palermo. 1863. Ut prior.

MMDLVI. Andr. Scotton *alla donna italiana intorno le cose d' Italia. Osservazioni.* Venezia. 1863.

MMDLVII. Casi che non sono Casi. Venezia. 1863. *Contra calumniatores Rom. Pontificis.*

MMDLVIII. Lettera amichevole di un prete cattolico piemontese al parroco di Oggebbio, Mongini. Vercelli. 1863.

MMDLIX. Maur. Marocco *della vita, del pontificato, e del regno di S. S. Papa Pio IX.* Torino. 1863.

MMDLX. Roma e le Menzogne Parlamentari nelle Camere dei Comuni di Londra e Torino. Malta. 1863.

MMDLXI. Rinaldo Serrini i Passagliani e la scomunica. Torino. 1863.

MMDLXII. Motta le Colonne di S. Chiesa; omaggi a S. Giov. Battista, e ai S. Apostoli nel mese di Giugno, e novena per i S. Principi Pietro e Paolo. Torino. 1863.

MMDLXIII. Le querele Monginiane, ossia riflessi critico-morali sull' empio libercolo: ,La cristiana procedura etc.' Torino. 1863.

MMDLXIV. Ant. Pellicani Ignazio d' Antiochia agli ecclesiastici italiani. Ed. IV. Torino. 1863.

MMDLXV. Saucieres *gli intrighi, le menzogne ed il brigantaggio piemontese in Italia. Versione italiana.* Venezia. 1863.

MMDLXVI. Bonfiglio Mura *studii filosofici-polemici sulla Società moderna, con appendice sull' origine dell' autorità sociale.* Roma. 1863.

MMDLXVII. L. Angeloni *viaggio di S. S. Pio IX nella città e Provincia di Velletri.* Velletri. 1863.

MMDLXVIII. Idem, a Sua Santità Pio IX. Canzone. Velletri. 1863.

MMDLXIX. I sette principii della Rivoluzione contro al dominio temporale dei Papi. 1863.

MMDLXX. Giac. Bobone *il carattere dei preti Passagliani delineato, in risposta al ,Girolamo Bobone.'* Italia. 1863.

MMDLXXI. Mich. de Sangro *l' Italianismo di Lord Palmerston.* Firenze. 1863.

MMDLXXII. David Farabulini *menzogne di Eusebio Reali intorno al Card. Falconieri smentite*. Roma. 1863.

MMDLXXIII. Manning *Roma: discorso accademico*. Roma. 1863.

MMDLXXIV. C. Morandi *il Papa o la morte per l'Italia. Ammonimenti e Conforti ai Cattolici della penisola*. Crema. 1863.

MMDLXXV. Giovenale Mordenti *gl' Ignorantelli. Lettere al Sig. presidente del Tribunale della pubblica opinione*. Torino. 1863.

MMDLXXVI. Nardi *il S. Padre in Anagni il 20 Maggio*. Roma. 1863.

MMDLXXVII. Agostino Romani *beni recati alla Società dal Cristianesimo e mali prodotti dall'eresia, con cenno sul divorzio ammesso dai moderni politici*. Roma. 1863.

MMDLXXVIII. Casoni *il Papa Re, studii del popolo*. Bologna. 1863.

MMDLXXIX. Vinc. Moretti Vesc. di Comacchio, *Omelia detta nella festività dei S. App. Pietro e Paolo*. Ferrara. 1863.

MMDLXXX. Allard *il volontario G. Guérin del corpo de Zuavi pontificii*. Roma. 1863.

MMDLXXXI. L. Fabris *la Chiesa opponendosi agli odierni principii del progresso, del liberalismo e dell'incivilimento salva il progresso, la libertà et l'incivilimento. Dissertazione letta nell'adunanza del 31 Luglio 1862 nell'Accademia di Rel. Catt. in Roma*. Udine. 1863.

MMDLXXXII. Segur *il Sommo Pontefice. Versione italiana*. Bologna. 1863.

MMDLXXXIII. Idem, *risposte alle obiezioni più diffuse contro la religione*. Roma. 1863.

MMDLXXXIV. Ferdin. Malvica *intorno una confederazione possibile e duratura: ragionamento*. Lugano. 1863.

MMDLXXXV. Merighi *le dieci piaghe d'Egitto e le dieci piaghe d'Italia*. Firenze. 1863. (1. La guerra civile; 2. il partito d'azione; 3. i giornalisti della rivoluzione; 4. gli aspiranti al banchetto d'Italia; 5. i libri irreligiosi; 6. la scostumatezza; 7. le tasse; 8. gl'impiegati; 9. la confusione universale; 10. i Vescovi sbandeggiati.)

MMDLXXXVI. Le Geste dei sommi romani Pontefici,

esposte per ordine di epoche in una grande tavola murale. Torino. 1863.

MMDLXXXVII. Lorenzo Gastaldi *sull' autorità del Romano Pontefice; istruzione catechistica.* Torino. 1863.

MMDLXXXVIII. Verucchio i *Martiri Giapponesi della francescana riforma. Rimembranze storico-polemiche.* Bologna. 1863.

MMDLXXXIX. Chantrel *San Leone III e la Sovranità Pontificia. Volgarizzata da Ang. Somazzi.* Modena. 1863. Constituit vol. 7. operis : „Storia popolare dei Papi.“

MMDXC. MMDXCI. Piccole letture cattoliche. Bologna. 1863. In fasciculis anni huius continentur: *Il Papa-Re. Studi pel popolo dell' „Casoni;“ et: I nemici del Papa-Re.* Eodem auctore.

MMDXCII. Romana: di cospirazione ed altri delitti anche di titolo comune per ispirito di parte. Relazione fiscale. Roma. 1863.

MMDXCIII. Margotti *Memorie per la Storia de' nostri tempi, dal Congresso di Parigi nel 1856 ai primi giorni del 1863.* Torino. 1863. Auctor inclytus qui in praesenti opere historiam Italiae et Romanae cumprimis Sedis fuse proponit, continuavit opus isthoc: et a. 1865 sequens Breve a Summo Pontifice obtinere meruit: „Utilem plane operam te posteris impendisse censuimus, dum monumenta perituris tradita ephemeridibus congessisti, ut iis, qui nostrorum temporum historiam scripturi sunt, germana praesto esset factorum notitia atque indoles. Nam si magistra vitae esse debeat historia, nulla fortasse aetas prae nostra clariora documenta praebere poterit, quae ostendant, eo longius aberrare populos a felicitate, quo pervicacius a Deo recedentes iverint in adinventiones suas. Libentissime proinde et grato animo excepimus volumina tua, nec facere potuimus, quin eorum propositum summopere probaremus. Ut autem paternae nostrae benevolentiae pignus habeas indubium, apost. bened. tibi peramanter impertimus. Datum Romae die 25 Febr. 1865.“ Idem Auctor a. 1863. ob egregia sua merita in propugnanda iustitia Causae Romanae contra usurpatores sacri Patrimonii, a Clero Romano sequenti est honoratus elogio: „Iacobo Margotto Sac. Vintimiliensi, qui catholicos inter scriptores de sacra et civili potestate Pontificatus Maximi egre-

gie meritos studio et alacritate nulli secundus, ad eiusdem iura adserenda mentis animique vim magnitudini dimicationis et causae parem attulit, Sacer ordo Romanus Cleri utriusque a. 1863.⁴

Ex *Ephemeridum Italicarum* literatura commemoramus: MMDXCIV—MMDCXIV. **Armonia**. Torino. 1863:

a) Nr. 2: *Pio IX il primo giorno nel 1863*;

b) Nr. 3: *Pio IX e il Piemonte a' suoi piedi*;

c) Nr. 9: *La Causa di Pio IX in Francia*;

d) Nr. 68: *La via dell' iniquita e il Senatore 'Bonjean'*;

e) Nr. 86: *Tommaseo e l' Italia presente*;

f) Nr. 87: *Pio IX e Roma, Napoleone III e Nicolo Tommaseo*;

g) Nr. 99: *Pio IX esaminato da Don Passaglia nel suo primo discorso alla Camera*;

h) Nr. 100: *Il giuramento de' Vescovi in Italia*; (contra Passaglia.)

i) Nr. 103: *I sacri diritti del Papa e Ruggero settimo*;

k) Nr. 105: *Il nostro giuramento a Pio IX*;

l) Nr. 112: *Il Culto del Conte di Cavour*;

m) Nr. 114: *Il Viaggio di Pio IX nel 1863*;

n) Nr. 139: *Pio IX e il terzo anniversario secolare del SS. Concilio di Trento*;

o) Nr. 166: *Le cinque Piaghe fatte alla Rivoluzione nelle Feste di Trento*;

p) Ibid. p. 738: *Bella risposta del Vescovo di Treviso a chi gli mando le cinque Piaghe della Chiesa di 'Rosmini'*;

q) Nr. 227: *L' Episcopato Cattolico dopo il dì 8 Giugno 1862*;

r) Nr. 236: *Il Governo di Torino e il Comitato Romano*;

s) Nr. 255: *Roma terra dei Santi o terra dei morti*;

t) Nr. 262: *Pio IX e Napoleone III*;

u) Nr. 270: *Il Papa e il Congresso*;

x) Nr. 273: *Il Tribunato del Papa*.

MMDCXV—MMDCXXXVI. **L' Unita Cattolica**. Torino. 1863:

a) Nr. 1: *L' Unita Cattolica*;

b) Nr. 2: *L' Unita Massonica*;

c) p. 14: *L' Unita dell' Episcopato nel difendere il dominio temporale del Papa*;

- d) Nr. 5: *La Francia e la sua Missione*;
- e) Nr. 7: *Il Papa-Re, Thiers, e l' Unita Cattolica*;
- f) Nr. 10: *Pio IX fa tacere i suoi nemici*;
- g) Nr. 11: *Bonaparte e il Congresso*;
- h) Nr. 16: *I Congressi di Pio IX, ed i Congressi di Napoleone III*;
- i) Nr. 18: *Il Papa invitato a presiedere il Congresso!*;
- k) Nr. 19: *Le Piaghe della Societa presente*;
- l) Nr. 22: *Pio IX e l' Episcopato veri Salvatori d' Italia*;
- m) Nr. 24: *Il Vitello ed il Dragone ovvero l' idolatria moderna*;
- n) Nr. 28: *Risposta di Pio IX all' Imperatore Napoleone III; (de Congressu.)*
- o) Nr. 33: *Che cosa guadagno Napoleone III proponendo un Congresso?*;
- p) Nr. 34: *Il Congresso dei popoli in favore di Pio IX*;
- q) Nr. 39: *Pio IX indica a Napoleone III i Punti preliminari del Congresso*;
- r) Nr. 45: *Facciamo noi un Congresso col nostro S. Padre Pio IX*;
- s) Nr. 47: *Napoleone Imperatore sulla Bilancia*;
- t) Nr. 49: *La pace di Pio IX, e la pace de' suoi nemici*;
- u) Nr. 52: *Pio IX, Vittor Hugo, e Garibaldi*;
- x) Ibidem: *Tre discorsi sul cominciare del 1863*;
- y) Nr. 53: *L' eterna Roma e la provvisoria Torino nell' a. 1863.*

MMDCCXXXVII—MMDCLI. Praeterdiaria, Armonia' et, Unitas in provinciis Italicis pro iuribus S. Sedis dimicabant partim iam alias laudatae, partim novae ephemerides. Ad posteriores spectant: *La Stella del Serchio di Lucca*; — *il Conservatore di Bologna*; — *Annali Cattolici di Genova*; — *L' Apologista Cattolico di Napoli*; — *il Cultore Cattolico di Perugia*; — *Fi-ori Cattolici di Napoli*; — *Firenze*; — *il Presente di Palermo*; — *l' Osservatore Cattolico di Milano*; — *il Conciliatore di Napoli*; — *La Tromba Cattolica di Napoli*; — *l' Echo delle Alpi Retiche (Trento)*; — *il Saggiatore di Ferrara*; — *il Patriotta Cattolico (Bologna)*; — *Osservatore Triestino*: In postremis his pagellis continetur adressa complurium e Clero dioecetano Ter-

gestino ad Praesulem contra articulos ephemeridum ,Tempo⁴, per quos potestas temporalis R. P. oppugnabatur.

MMDCLII—MMDCLXIII. **Civiltà Cattolica**. Roma. 1863:

a) V. 5. p. 5: *L' Unita Italiana nel 1862*;

b) Ibid. p. 257: *L' Italia vera oppressa dalla fittizia*;

c) Ibid. p. 414: *Il Valore della Dichiarazione Pontificia sopra il dominio temporale della S. Sede*; erudita disquisitio, per plures fasciculos continuata;

d) Ibid. p. 641: *Il Clero liberale e lo scisma in Italia*;

e) V. 6. p. 3: *I Russi in Polonia ed i Piemontesi in Italia*;

f) Ibid. 273: *Roma nella sera del 12 Aprile 1863*;

g) Ibid. p. 657: *Le Rivelazioni di Nicomede Bianchi*; (de Comite ,Cavour⁴)

h) Ibid. V. 7. p. 513: *I principii dell' 89 esposti ed esaminati*;

i) V. 8. p. 39: *Delitto e pena della parte avversa al dominio temporale della S. Sede*;

k) Ibid. p. 513: *L' arbitrato Europeo proposto nel discorso e nella lettera di Napoleone III*;

l) Ibid. 641: *Di una Europa rifatta sopra nuovi principii*;

m) Ibid. p. 676: *I liberali a Roma alla fine del 1863*;

C) Literatura Germanica.

a) contra Statum Pontificium.

1200. **Eichler** *der Papst und der projectirte europäische Congress*. ,**Allgem. Kirch. Z.** Darmstadt. 1863. Nr. 102.

1201. **Hubaine** *die weltliche Herrschaft der Päpste, beurtheilt von der französischen Diplomatie. Eine Sammlung von Actenstücken*. Übersetzt von M. E. Coburg. 1863.

1202. **L. Eckardt** *Niclaus Manuel, Roman aus der Zeit der schweizerischen Glaubenskämpfe*. Jena und Leipzig. 1863. *Impiissimus liber adversus Rom. Sedem et eius temporalem ditionem*.

b) pro Statu Pontificio.

MMDCLXIV. **Verspeyen** *der Peterspfennig. Rede gehalten*

ten auf dem kath. Congress zu Mecheln. Übersetzt von **Molzberger**, Limburg. 1863.

MMDCLXV. *Die Schutzwehr des Papstes. Aufschluss über eine Sache, die Alle angeht.* Innsbruck. 1863.

MMDCLXVI. **Bresciani** der Jude von Verona. *Historischer Roman aus den Jahren 1846—1849. Aus dem Italienischen übersetzt.* 4. Aufl. Schaffhausen. 1863.

MMDCLXVII. **Joh. Jos. Ign. v. Döllinger** die Papstfabeln des Mittelalters. Ein Beitrag zur Kirchengeschichte. München. 1863. In libello hoc (quem iam in Literatura Primatus citavimus) agit Auctor Cap. 5. de donatione Constantini M. Silvestro Papae facta.

MMDCLXVIII. **Segur** das Papstthum, seine Begründung und seine Bedeutung in der Kirche. Aus dem Französischen. Mainz. 1863.

MMDCLXIX. **Rütjes** mein Reich ist nicht von dieser Welt, oder die weltliche Papstgewalt weder mit dem Evangelium, noch mit der social-politischen Weltordnung in Widerspruch. Eine umfassende, grösstentheils durch gegnerische Autoritäten gestützte Apologie des Papstthums nach seiner weltlichen Seite. Zwölf Abendunterhaltungen. Emmerich. 1863.

MMDCLXX. **Ferd. Hummel** Pius IX. Leben und Wirken Sr. Heil. des gegenwärtig regierenden Papstes. Wien. 1863.

MMDCLXXI. Idem, das lebendige Porträt des römischen Papstes Pius IX in interessanten historischen Zügen dargestellt. Wien. 1863.

MMDCLXXII. **Nardi** der heil. Vater in Anagni am 20 Mai 1863. Aus dem Italien. von **Landmesser**. Leipzig. 1863.

Ex Ephemeridum Germanicarum numero notamus sequentes:

MMDCLXXIII. MMDCLXXIV. **Bamberger Pastoralblatt**. 1863:

a) Nr. 5: *„Leibnitz“ über das Patrimonium Petri;*

b) Nr. 26: *Das Wesen der Ultramontanen, ihre kirchliche und politische Stellung.*

MMDCLXXV. **Rottenburger Kirchenblatt**. 1863: Nr. 5: *Die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles.*

MMDCLXXVI. **Westphälisches Kirchenblatt**. 1863: Nr. 9: *Die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles.* Tam prior

quam haec disquisitio pro fundamento sumit ea, quae Cardinalis Viennensis hoc in argumento proposuit.

MMDCLXXVII. MMDCLXXVIII. Freiburger Kirchenblatt. 1863:

a) Nr. 7: *Die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles*; extractus ex pastoralibus literis Card. Viennensis Rauscher;

b) p. 60: *Die päpstliche Regierung und das Lottospiel.* (ex ephem. ital. „Armonia“)

MMDCLXXIX. Der christliche Pilger. 1863. Nr. 38: Pius IX und das Kreuz.

MMDCLXXX. Wiener Kirch. Z. 1863. p. 62: Der Papst als englischer Grosspensionär auf Malta.

MMDCLXXXI—MMDCLXXXIII. Die Gegenwart. Wien. 1863:

a) Nr. 37: *Der Papst und das französische Besatzungsrecht*;

b) Nr. 44: *Piemontesischer Sophismus. Ein Beitrag zur römischen Frage*;

c) Nr. 60: *Rom unerschütterlich wie ein Fels, und Italiens politische Zukunft.*

MMDCLXXXIV—MMDCLXXXVI. Hist. politische Blätter. München. 1863:

a) t. 51. p. 28: *Neueste Publicationen über die römische Frage*;

b) p. 311: *Proudhon's Conflict mit den Belgischen Liberalen wegen Rom, Italien, und der französischen Politik*;

c) t. 52. p. 372: *Des Hofbibliothekars „L. Eckardt“ in Karlsruhe religiöse Reformvorschläge und neuester Roman.* (Contra Papatum, ut superius indicavimus.) Est censura libri Eckardiani.

MMDCLXXXVII—MMDCLXXXIX. Oesterr. Volksfreund. Wien. 1863:

a) Nr. 21: *Die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles. Eine Rede des Kardinals von Rauscher*;

b) Nr. 40: *Diplomatie und Kirchengeschichte*;

c) Nr. 265: *Der Papst und der Congress.*

MMDCXC—MMDCXCIII. Sonntagsblatt. Wien. 1863:

a) Nr. 5: *Die weltliche Herrschaft des heil. Stuhles. Eine Rede des Kardinals von Rauscher*;

b) 102: *Was die neuen italienischen Minister zu Rom in der Schule Pius IX lernen sollen*;

c) Nr. 20: *Des Papstthums Verdienste um die Menschheit*;

d) Nr. 26: *Petrus und Paulus*.

MMDCXCIV. **Chilianeum**. Würzburg. 1863. II. 103. 142: Professor ‚Bluntschli‘ in der römischen Frage. Crisis animadversionum, quas ‚Bluntschli‘ contra ius temporale R. P. in Lexico Status Lips. 1863. posuit.

MMDCXCV. MMDCXCVI. **Tiroler Stimmen**. 1863:

a) Nr. 73: *Rundschau*: agit de Pontificatu, et civilibus thronis, instituta inter hos et illum comparatione;

b) Nr. 116. Beilage: *Die römische Frage*.

MMDCXCVII. **Salzburger Kirchenblatt**. 1863: p. 386: *Rom, die Herrin der Welt*.

MMCCXCVIII. MMDCXCIX. **Schweizerische Kirch. Z.** 1863:

a) p. 74: *Die Schweizer-Bischöfe in Rom*;

b) Nr. 17. ss: *Der neue Vorschlag zur Lösung der römischen Frage*.

D) Literatura Hispanica, Latina, Hungarica.

MMDCC. **Diaz**, minister quondam Hispanicus, moriens reliquit opusculum pro defensione iurium S. Sedis adversus usurpationes Pedemontanas. *Armonia*. 1863. p. 351.

MMDCCI. *El Salterio de Pio IX, o' las amarguras, esperanzas y triunfos del actual Pontefice y de la Iglesia Cattolica cantadas por el Profeta David*. **Revista Catolica de Espana**. 1863.

MMDCCII.—MMDCCVI. *Diariis Hispanicis* pro re catholica et temporali ditione S. Sedis pugnantis, iam antehac per nos laudatis, a. 1863. accessere: *La Politica*; *la Razon Espanola*; *La Libertad*; *El Spiritu Publico*; *El Ancora*.

MMDCCVII. **Zinelli** Eppus Tarvisinus, in doctrinam catholicam de Civili R. P. principatu explanatio ad Clerum. Tarvisii. 1863.

MMDCCVIII. Idem, in doctrinam catholicam de librorum prohibitionem, ut errores nonnulli recens vulgati refellantur, explanatio. Tarvisii. 1863.

MMDCCIX. **Ketteler szabadság, tekintély, és egyház.** Németből fordította **Katinszky Gyula.** Eger. 1863.

MMDCCX. *Az egyházi állam s közvetve a Pápa világi hatalma ellen intézett megtámadásoknak tényleges csúfolata.* **Idők Tanuja.** Pest. 1863. p. 172.

MMDCCXI. *A' Pápaság' érdemei az emberiségre nézve.* Ibid. p. 597.

MMDCCXII. **Gr. Majláth a' Pápa' világi hatalma.** **Vezér.** Pest. 1863. Nr. 11. 13.

IX. Literatura anni 1864.

A) Literatura Gallica.

a) *Contra Statum Pontificium.*

1203. **J. B. Charles Paya** *les Cachots du Pape.* Paris. 1864.

1204. **Rudolphe Rey** *Turin, Florence, ou Rome — Etude sur la Capitale de l' Italie et sur la Question Romaine.* Paris. 1864.

b) *pro Statu Pontificio.*

MMDCCXIII. **Dechamps** *Pie IX et les erreurs contemporaines.* Paris et Leipzig. 1864.

MMDCCXIV. **Döllinger** *l' Eglise et les Eglises, traduit de l' allemand par Bayle; precedée d' une importante introduction par le traducteur.* Paris. 1864.

MMDCCXV. **Chantrel** *la Royaute Pontificale devant l' histoire et la bonne foi.* Paris. 1864.

MMDCCXVI. **Card. Grassellini** *des rapports du pouvoir temporel, avec la souverainete spirituelle des Pontifes Romains. Traduit de l' italien.* Paris. 1864. Opus italicum Neapoli 1849. prodivit.

MMDCCXVII. *Le Christ a Rome, ou le dernier Roi-Pontife.* Toulouse. 1864.

MMDCCXVIII. **Fournier** *voyage a Rome.* Nantes. 1864.

MMDCCXIX. **Massenet de Marancour** *les Echos du Vatican.* Paris. 1864.

MMDCCXX. **Grisson** *l' Antichristianisme au XIX siecle*

reduit a sa juste valeur, ou refutation des erreurs modernes. Paris. 1864. Tomo altero operis refellit Auctorem libri „Maudit,“ in literatura anni 1863 citatum.

MMDCXXI. Ozanam *Mois de S. Pierre. Meditations sur l' Eglise et sur la Papaute.* Paris. 1864.

MMDCXXII. Henr. Lasserre *l' auteur du „Maudit,“ conte vraisemblable.* Paris. 1864.

MMDCXXIII. Theod. Vincent *Le Pape ne meurt pas. „Rosier de Marie.* Paris. 1864. p. 307. ss.‘ *Ex rumoribus de obitu Papae per hostes sparsis occasionem sumit ostendendi, per mortem Papae non mori Pontificatum.*

MMDCXXIV. Le Maudit *bestemian quivi la vertu divina.* (Dante) **„L' Unite Catholique.** Paris. 1864. p. 706.‘ *Censura libri famosi.*

MMDCXXV. Le peuple Romain aux detracteurs de Pie IX. Ibid. Nr. 53.

MMDCXXVI. La mort du Pape. Ibid. II. 130.

MMDCXXVII. Le Denier de S. Pierre. Ibid. Nr. 71.

B) Literatura Italica.

a) contra Statum Pontificium.

1205. Negrotto *per la morte del Papato alla Patria liberta, canti.* Napoli. 1864. Liber impius.

1206. Mongini *Lettera, considera la scomunica come non avvenuta.* „Gazzetta di Torino. 1864. dd. 2. Gennajo.

1207. Idem, seconda lettera sul valore della scomunica, decretata a Roma il 2 Dec. 1863. „La Pace. 1864. Nr. 19. ss.‘

1208. Rodolfo Rey *storia del Rinascimento politico dell' Italia 1814—1861.* 1864.

1209. Vella *vita di Cristo messa a confronto con Napoleone I, Garibaldi, e col Papato, alla portata della intelligenza popolare.* Napoli. 1864.

1210. Carlo Cassola *i misteri del Papato, esposti al popolo.* Pavia. 1864.

1211. L. Gualtieri *l' ultimo Papa.* Milano. 1864.

1212. Intorno all' Potere temporale dei Pontefici. Lettera

dell' Arcivescovo di Cagliari al Senatore Siotto-Pintor, e risposta. 1864. Liber Indici insertus.

1213. **Bianco di Saint-Jorioz** il Brigantaggio alla frontiera pontificia dal 1860 al 1863. Milano. 1864.

1214. **L. Nascimbene** l' Italia il suo avvenire e la sua Capitale e soluzione della questione Romana. Genova. 1864.

b) pro Statu Pontificio.

MMDCCLXXVIII. **Breve risposta all' deputato ,A. Moretti,** intorno al suo opuscolo: *La parola di Dio e i moderni farisei, appello al sentimento cristiano.* Milano. 1864.

MMDCCLXXIX. **Segur** il Sommo Pontefice. Nuova traduzione dal francese. Torino. 1864.

MMDCCLXXX. **P. C. Boggio** per Mons. Caccia Dominiconi, Vescovo di Famagosta, Vicario Gen. Cap. di Milano. *Consulto legale.* Torino. 1864. Defensio Vicarii egregii contra persecutiones tam Cleri quam Civilis Gubernii.

MMDCCLXXXI. **Donato M. Fiore** Pio IX fra i contemporanei italiani, descritto per Francesco Dall' Ongaro. *Brevi note di Fiore.* Napoli. 1864.

MMDCCLXXXII. **Marccone** la parola di Pio IX, ovvero discorsi e detti di Sua Santità dal principio del suo Pontificato fino ai nostri giorni. Genova. 1864.

MMDCCLXXXIII. **Gastaldi** sull' autorità del Romano Pontefice. *,Lettture Cattoliche.* Torino. 1864. Gennaio e Febbraio.

MMDCCLXXXIV. **De Buck** S. I. un rivoluzionario divenuto Santo, ossia vita di S. Pellegrino Laziosi. Firenze. 1864. Sanctus Peregrinus, cuius hic vita describitur, initio adhaesit impugnatoribus potestatis temporalis Papae, subin auxilio gratiae divinae eiusdem defensoribus semet adiungens.

MMDCCLXXXV. **Valentino Steccanella** S. I. il valore e la violazione della dichiarazione Pontificia sopra il dominio temporale della S. Sede. Roma. 1864. Ex ephemeridibus ,Civiltà Cattolica' separatim editum.

MMDCCLXXXVI. **Marcucci** la monarchia temporale del Rom. Pontefice secondo ,Dante Alighieri,' commento. Lucca. 1864.

MMDCCLXXXVII. **Andrea Garelli** Polemica sul diritto

del dominio temporale del Papa, contro ,Angelo Volpe.‘ Verona. 1864.

MMDCCXXXVIII. *L' Ombra di Viclefo nel libro ,La parola di Dio e i moderni farisei‘ del deputato Andrea Moretti. Appello ai primi elementi del diritto naturale e divino, per alcuni cattolici di Bergamo.* Milano. 1864.

MMDCCXXXIX. **Brunengo S. I.** *i primi Papi-Re e l' ultimo dei Re Longobardi.* Roma. 1864.

MMDCCXL. **Casoni** *la Sovranità dei Papi prima di Carlo Magno: lettera ad un amico.* Bologna. 1864.

MMDCCXLI. **L. Maini** *Osservazioni cattoliche sopra due nomi di battesimo (Garibaldi — Italia).* Venezia. 1864.

MMDCCXLII. **Card. Mathieu** *il Potere temporale dei Papi giustificato dalla storia. Studi sull' origine, esercizio, influenza della Sovranità pontificale.* Ex Gallico versum et collectioni Taurinensi bonorum librorum illatum. 1864.

MMDCCXLIII. **Ketteler** *Libertà, Autorità, Chiesa: considerazioni sui grandi problemi del nostro tempo.* Ex Germanico versum et collectioni ,Nuova biblioteca di civile e cristiana sapienza. Parma. 1864.‘ illatum.

MMDCCXLIV—MMDCCXLVI. **Boylesve** *Trionfo della Fede; — La Chiesa e il Papa; — Le lotte della Chiesa.* 1864.

MMDCCXLVII. **Ozanam** *Mese di S. Pietro, ovvero Devozione alla Chiesa e alla S. Sede. Versione italiana.* Napoli. 1864.

MMDCCXLVIII. **Ant. Pitto Pio Nono.** *Visione in terza rima.* Genova. 1864.

MMDCCXLIX. *Roma al cospetto del popolo, ossia ragionamenti familiari pel popolo sui beni della Chiesa ed ecclesiastici, e sul dominio temporale dei Papi.* Per T. M. F. Ed. 2. Napoli. 1864.

MMDCCL. **Pietro Ulloa** *lettere Napolitane, tradotte dal francese pel Teodoro Salzillo.* Roma. 1864.

MMDCCLI. **Cenatiempo** *lettera al deputato Catucci, in confutazione del progetto di legge contro il danaro di S. Pietro e l' influenza clericale. Estratta dal giornale ,L' Eco delle Alpi retiche.‘* Roma. 1864.

MMDCCLII. **Gerolamo Resasco** *la Nazionalità in diritto smentita dal fatto e confutata in logica.* Genova. 1864. Libellus

praesens dum principium sic dictae nationalitatis a modernis rerum publicarum moderatoribus assumptum refutat, simul de erroribus eorumdem virorum principiis in quaestione italica adoptatis suum deponit iudicium.

MMDCCCLIII. Aless. Ambrosi *Roma nel regno e dopo il regno d' Italia, tenuta dagli Eruli dagli Ostrogoti e dai Longobardi. Ragionamento letto nella tornata del dì 7 Luglio 1864 dell' Accademia dei Quiriti.* Roma. 1864.

MMDCCCLIV. La Sovranità temporale dei Papi nei rapporti della Politica e della Civiltà. Napoli. 1864.

MMDCCCLV. Croset-Mouchet *gridi di Guerra usati nelle guerre delle nazioni moderne. Considerazioni filosofiche.* Pinerolo. 1864.

MMDCCCLVI—MMDCCCLXX. Armonia. Torino. 1864:

- a) p. 100: *Costituzione civile del Clero Italiano;*
- b) Nr. 26: *I dodici avversari del Papa;*
- c) p. 148: *Connessione delle temporalità con lo spirituale;*
- d) p. 176: *La temporalità ed i Santi;*
- e) Nr. 46: *Il Papa Potenza straniera;*
- f) Nr. 81: *La vita di Pio IX e il Potere temporale;*
- g) Nr. 83: *Roma senza i Papi;*
- h) p. 340: *Chi sono i nemici del temporale?;*
- i) Nr. 85: *Sermoni Domenicali:* sub hoc titulo vulgantur plures tractatus de potestate temporali Rom. Pontificis;
- k) p. 780: *L' Italia liberata dal Potere temporale;*
- l) Nr. 214: *L' opera del Papato giudicata dagli Uomini dell' 89;*
- m) Nr. 278: *Errori e Bestemmie del Senatore „Imbriani“ sul Potere temporale;*
- n) p. 1212: *La Quistione Romana nel 1864;*
- o) Nr. 212: *Roma Capitale d' Italia;*
- p) Nr. 216: *La Quistione di Roma sciolta tra sei mesi.*

MMDCCCLXXI—MMDCCCLXXVIII. Unita Cattolica. Torino. 1864:

- a) Nr. 90: *Pio IX. glorificato da un Processo contro l' Unita Cattolica;*
- b) p. 487: *Dante e il Pape Re;*
- c) Nr. 140: *Le tre arti del Ministero Minghetti per andare a Roma;*

d) Nr. 143 : *Risposta data dal popolo Romano il 12 Aprile alla Nota di Visconti-Venosta*; (evolvit praesens articulus, quam firma ac constans sit populi Romani erga Papam adhaesio);

e) Nr. 150 : *Proemio alle nuove interpellanze dei nemici di Roma e di Pio IX*;

f) Nr. 199 : *La Questione Romana discussa nell' Osteria*;

g) Nr. 203 : *Il Successore di S. Pietro e le gambe rotte del Mago Minghetti*;

h) Nr. 356 : *Napoleone III e Pio IX sulla fine del 1863 e del 1864.*

MMDCCCLXXIX—MMDCCXCI. Civiltà Cattolica. Roma. 1864:

a) V. 9. p. 22 : *Il Patriziato Romano di Carlomagno*; (continuatur articulus per plures fasciculos tum huius tum sequentis anni);

b) Ibid. p. 129 : *Le Risposte dei Sovrani pel Congresso Europeo*;

c) Ibid. p. 164 : *Di alcune difficoltà proposte alle nostre dottrine intorno ai principii dell' 89*;

d) Ibid. p. 555 : *Il diavolo e i liberali*;

e) V. 10. p. 303 : *Origine della Donazione di Costantino secondo il „Döllinger“*;

f) Ibid. p. 400 : *La Quistione Romana risolta per Giudizio degli stessi Liberali*;

g) Ibid. p. 641 : *Il Danaro di S. Pietro spavento dei tristi, conforto dei buoni*;

h) V. 11. p. 26 : *Le Conquiste dell' Ottantanove esposte ed esaminate*; articulus in nexu prioris de principiis revolutionis gallicae anni 1789 (V. 7. p. 513. ss.);

i) Ibid. p. 257 : *La Santa Alleanza e i Liberali Italiani*;

k) Ibid. p. 385 : *L' Immunità ecclesiastica intorno alla Leva nella Camera Torinese*;

l) Ibid. p. 513 : *Lo Statuto dei Framassoni*;

m) Ibid. p. 641 : *La Reazione in Europa*;

n) V. 12. p. 129 : *La Reazione Clericale in Italia.*

MMDCCXCV—MMDCCXC. Ephemerides Italicae, quae rem catholicam, et signanter auctoritatem Summi Pontificis tam spiritualem quam temporalem propugnabant, (prout iam identidem insinuavimus) anni 1864 decursu auctae sunt sequentibus:

1. *L'Archivio dell'Ecclesiastico*. Firenze. 2. *Il Credente*. Lecce.
3. *La Stella dell' Umbria*. Amelia. 4. *Fede e Ragione*. Firenze.
-

C) Literatura Germanica.

a) *contra Statum Pontificium*.

1215. *Eichler der Papst und der europäische Congress*.
Allgem. Kirch. Z. Darmstadt. 1864. Nr. 101.
1216. *Gelzer die römische Frage und die italienische Revolution seit 1859*. *Protest. Monatsblätter*. 1864. II. 67.
1217. *Rau Garibaldi, Italiens Held und Schwert. Historisches Lebensbild*. Berlin. 1864. 3. vol.
-

a) *pro Statu Pontificio*.

MMDCXCVI. *Vevillot Pius IX. Ein kath. Charakter-Bild. Aus dem Französ. in das Ital. übersetzt von L. Gibelli, aus dem Ital. in das Deutsche übertragen von Kallmus*. Wien. 1864.

MMDCXCVII. *Fünf neue Briefe an Napoleon III. Vom Verfasser der ,VII vertraulichen Briefe.* München. 1864. Est continuatio epistolarum in literatura anni 1860 occurrentium.

MMDCXCVIII. *Der Papst und die modernen Ideen*. Wien. 1864.

MMDCXCIX. *Ulloa Neapolitanische Briefe. Aus dem Französ. übersetzt*. Wien. 1864.

MMDCCC. *Schnellpost*. Wien. 1864. Nr. 122: *Unwürdige Agitationen*. Contra Ephemerides, quae constanter obitum Papae annunciare non erubescabant, ut confusiones ac perturbationes eveniant.

MMCCCI—MMDCCCIV. *Oesterr. Volksfreund*. Wien. 1864:

- a) Nr. 23: *Alle Wege führen nach Rom*;
- b) Nr. 117: *Rom*;
- c) Nr. 216: *Rom*;
- d) Nr. 218: *Rom und die kirchenfeindliche Presse*.

MMDCCCV. *Beilage zum Österr. Volksfreund*. Wien.

1864. p. 631: *Ultramontanismus*. Refutat calumnias et ineptias, quae contra Papatum et sic dictum Ultramontanismum in folio Graecensi ‚Tagespost‘ continentur.

MMDCCCVI–MMDCCCIX. **Wiener Kirch. Zeitung**. 1864:

a) Nr. 5: *Die weltliche Macht des Papstes und die Staatstheorie der Frankfurter ‚Europe‘*;

b) Nr. 24: *Der päpstliche Stuhl und die weltlichen Mächte*;

c) p. 467: *Die Ultramontanen endlich entdeckt*;

d) Nr. 24. Beil. et ss: *Die Verdienste der Päpste um Ungarn*.

MMDCCCX. **Kathol. Blätter aus Tirol**. 1864. p. 198. 217. 270: *Le Maudit*. Censura gallici famosi libri.

MMDCCCXI. **Rheinische Volksblätter**. 1864. Nr. 1: *Pius IX und der Napoleonische Congress*.

MMDCCCXII. **Rottenburger Kirchenblatt**. 1864. Nr. 3: *Die Lage des Papstthums*.

MMDCCCXIII. **Westphälisches Kirchenblatt**. 1864. Nr. 25: *Der sterbliche und unsterbliche Papst*.

MMDCCCXIV. **Salzburger Kirchenblatt**. 1864. Nr. 5. 6: *Die Schutzwehr des Papstes*.

MMDCCCXV. **Hippolytus**. St. Pölten. 1864. p. 163: ‚*Er-dinger*‘ der Peterspfennig und seine Bedeutung.

MMDCCCXVI. **Kath. Schweizer Blätter**. Luzern. 1864. p. 230: *Die politische Weltmacht des Papstthums im Mittelalter*.

MMDCCCXVII. MMDCCCXVIII. **Schweizerische Kirch. Zeitung**. 1864. p. 429: *Mittheilungen aus einem konfidentiellen Memorial über den Kirchenstaat*. Item p. 433: *Der St. Peterspfennig und die Regierung von Thurgau*.

MMDCCCXIX. MMDCCCXX. **Der Katholik**. Mainz. 1864. a) XI. 237: *Der dreibändige Roman ‚le Maudit.‘ Censura operis gallici*. b) Ibid. XII. 178: *Die angebliche Versenkung Irlands an Heinrich II durch Hadrian IV*.

D) *Literatura Latina, Anglica, Hispanica, Hungarica*.

MMDCCCXXI. *Fasti rerum gestarum a Pio IX P. M. ab a. 1846—1864. In unum collegerunt Scriptores ephemeridum Tau-*

rinensium, quae ,Unitatis Catholicae' nomine vulgantur. Aug. Taurin. 1864.

MMDCCCXXII. Callisthenis Rophoeatici P. A. Michaelidos libri III ad Pium IX P. M. Aug. Taur. 1864.

MMDCCCXXIII. Niehues de Stirpis Carolinae Patriciatu, qui vocatur, sive Consulatu Romano. Pars I: de Caroli Martelli Consulatu Pipinique Patriciatu Romano commentatio historica. Monasterii. 1864.

MMDCCCXXIV. Fullom Rome under Pius IX. London. 1864.

MMDCCCXXV. Epoca, diarium Hispanicum, gravem a. 1864. vulgavit articulum de iuribus temporalibus S. Sedis, asserendo: Hispaniam obligari ad interveniendum, quatenus Sedi Apostolicae ablatae provinciae restituantur.

MMDCCCXXVI. Ios. Pap-Szilágyi Eppus G. C. M. Varadinensis, lingua romana concinnavit typisque evulgari fecit Catechismum pro sua natione, in quo attributa Primatus R. P. cum iure terrestralis dominii uberius evolvuntur. Extractum ex opere dedit: *Religio. Pest. 1864. I. 374. ss.*

MMDCCCXXVII. Mendlik IX Pius Római Pápa és a' Magyar Püspöki Kar. Pécselt. 1864. Breves notitiae biographicae.

E) Literatura, post Conventionem Franco-Italicam a. 1864. initam, semet evolvens.

Conventio, quae mense Septembri anni 1864 inter Imperatorem Gallorum, et Regem Pedemontii inita fuit de rebus Italicis qualiter in futurum coordinandis, signanter de Metropoli Italici neo-creati Regni Taurino Florentias transponenda, etc. plura peperit opuscula literaria, dictam Conventionem tum ex obtutu politico, tum catholico oppugnantia, quae hoc capite indicamus.

a) **Gallica.** In ephemeridibus Gallicis de praevia Conventionem multum disceptatum fuit pro et contra, cum primis ex obtutu ditionis Pontificiae, e qua iuxta Conventionem gallicus miles excedere deberet. Ex opusculis hac de re vulgatis occurrunt sequentia:

MMDCCCXXVIII. La Convention du XV Septembre 1864. Paris. 1864.

MMDCCCXXIX. Rochejaquelein *la Convention du 15 Septembre est-elle la Revolution.* Paris. 1864.

MMDCCCXXX. Lemercier *la Convention du 15 Septembre.* Paris. 1864.

MMDCCCXXXI. Falloux *Convention du 15 Septembre.* Paris. 1864.

b) **Italica** *Literatura amplior est:*

MMDCCCXXXII. Fr. Mayr ex-Deputato al primo Parlamento Italiano, *La Convenzione Italo-Franca e Firenze Capitale d' Italia. Discorso.* Ferrara. 1864.

1218. **La Caduta del Ministero ossia la necessita della Capitale a Torino o a Roma, e non a Firenze.** Torino. 1864.

1219. **Franco Fiorentino** *Roma o Torino.* Torino. 1864.

MMDCCCXXXIII. Gicca *la Convenzione del 15 Settembre. Osservazioni.* Torino. 1864.

MMDCCCXXXIV. V. G. Albanese *i Casi di Torino e il Trattato Franco-Italiano. Lettera.* Torino. 1864.

1220. **La certezza di ottenere Roma a Capitale d' Italia, ricavata dalla Convenzione del 15 Settembre.** Torino. 1864.

MMDCCCXXXV. G. Luciani *il Parlamento e la Convenzione.* Torino. 1864.

MMDCCCXXXVI. Cio che vuole Torino. Ricordo al Parlamento Italiano per S. M. Torino. 1864.

1221. **Giovanni Romano** *Firenze poi Roma! Risposta a Franco Fiorentino.* Torino. 1864.

MMDCCCXXXVII. Torino dopo il trasferimento della Capitale. Torino. 1864.

MMDCCCXXXVIII. Avvenire di Torino e sua trasformazione in Citta' industriale e manifatturiera. Proposte e Suggerimenti al Governo, al Parlamento, e al Municipio. Torino. 1864.

MMDCCCXXXIX. Marco Veneziano *il Ministero dell' Assassinio e le notti di Torino del 21 e 22 Settembre 1864.* Lugano. 1864.

MMDCCCXL. Ant. Lipari *la Convenzione Franco-Itala, e il Deputato Boggio.* Palermo. 1864.

1222. **Vitottavio Campanella** *al Parlamento nazionale: a Roma si va da Torino o da Firenze! Considerazioni sulla Convenzione Italo-Franca del 15 Settembre.* Torino. 1864.

MMDCCCXLI. *Noli Torino Porto-Franco d' Italia, ossia la Convenzione Italo-Franca conciliata con gli interessi nazionali e municipali.* Torino. 1864.

MMDCCCXLII. *Boggio ad ,Emilio Olivier' Deputato al corpo legislativo di Francia: 1. I casi di Torino, 2. la Convenzione 15 Settembre, 3. e poi? Lettere tre.* Torino. 1864.

MMDCCCXLIII. *Si deve andare a Firenze? Considerazioni di un Deputato al Parlamento nazionale.* Torino. 1864.

MMDCCCXLIV. *Perche Torino non puo piu esser Capitale? Lettera di Dionisio Macario agli onorevoli Deputati al Parlamento.* Torino. 1864.

MMDCCCXLV. *G. de Blasi Torino o la Legge? al Sig. P. C. Boggio, celebrato autore dell' opuscolo; Garibaldi o la Legge? Risposta dopo due anni.* Torino. 1864.

1223. *Agli oppugnatori della Convenzione Franco-Italiana Risposta di A. M.* Torino. 1864.

MMDCCCXLVI. *Osvaldo Osvaldi il Ministero dinanzi al Parlamento ossia il Gabinetto Minghetti posto in stato d' accusa. Considerazioni e proposte.* Torino. 1864.

MMDCCCXLVII. *Stefano Durante l' Italia della Convenzione e l' Italia degli Italiani. Considerazioni.* Torino. 1864.

MMDCCCXLVIII. *Intorno alla Convenzione Italo-Franca del 15 Settembre 1864 Pensieri di un Vecchio Italiano Torinese, indirizzati specialmente ai Membri del Parlamento Italiano.* Torino. 1864.

MMDCCCXLIX. *Creso Appiani le Stragi del Settembre 1864 in Torino.* Torino. 1864.

MMDCCCL. *Carlo Cadorna il Trattato Franco-Italiano del 15 Settembre 1864. Considerazioni politiche e legali.* Torino. 1864.

MMDCCCLI. *L. Pianciani abbiamo Guadagnato o perduto? La Convenzione e il traslocamento della Sede del Governo. Lettera.* Firenze. 1864.

Ex obtutu catholico impugnarunt Conventionem:

MMDCCCLII. *C. Solaro della Margarita Sguardo politico sulla Convenzione Italo-Franca del 15 Settembre 1864.* Torino. 1864.

MMDCCCLIII. *Firenze Capitale d' Italia, riflessioni dell' Avvocato J. G.* Firenze. 1864.

MMDCCCLIV. Raimondo Cugia Delitala *Sulla Convenzione Franco-Italiana del 15 Settenbre 1864 Pensieri d' un Cattolico ad uso anche di coloro che non lo sono.* Torino. 1864.

MMDCCCLV—MMDCCCLX. Armonia. Torino. 1864:

- a) Nr. 217: *La Quistione Romana sciolta tra due anni;*
- b) Nr. 218: *Trasporto della Capitale d' Italia a Firenze;*
- c) Nr. 219: *Ne Roma ne Torino Capitale d' Italia ; item:*

Da qui a due anni?;

- d) Nr. 229: *Epoche della Quistione Romana a Torino;*
- e) Nr. 264: *Il Papa-Re necessario a Roma ed agli Stati;*
- f) Nr. 297: *Il Silenzio di Roma.*

MMDCCCLXI—MMDCCCLXIV. L' Unita Cattolica. Torino. 1864:

a) Nr. 270: *La nuova Era della Quistione Romana: Convenzione con cui la Rivoluzione rinunzia a Roma come sua Capitale ;*

b) Nr. 301: *Opuscolo Napoleonico sulla Convenzione Italo-Franca;*

c) Nr. 302: *Storia diplomatica della Convenzione del 15 di Settembre ;*

d) Nr. 304: *I mezzi morali e la Convenzione Italo-Franca.*

MMDCCCLXV—MMDCCCLXXI. Civiltà Cattolica. Roma. 1864:

a) V. 12. p. 163: *I nuovi accordi di Parigi illustrati da dodici anni di congiure ;*

b) Ibid. p. 257: *Il Trattato del 15 Settembre ;*

c) Ibid. p. 289: *La Convenzione: dialogo di Torino e di Roma ;*

d) Ibid. p. 404: *Infelice Difesa d' una causa spallata ;*

e) Ibid. p. 464: *Die due Giornali torinesi ,la Gazzetta del Popolo' ed ,il Diritto' contrarii alla Convenzione del 15 Settembre ;*

f) Ibid. p. 513: *Le nuove Fasi della Convenzione Franco-Italiana ;*

g) Ibid. p. 641: *Le Speranze della vera Italia nel trasporto della Capitale.*

MMDCCCLXXII. *Ad Literaturam Italicam anni 1864. merito refertur grande opus cuius iam in Monumentis Civilis Prin-*

cipatus S. Sedis mentionem fecimus, quippe continens collectionem suffragiorum de Civili Principatu eiusdem Sedis ex universo orbe catholico, partim per Epistolas ad Summum Pontificem, partim per Circulares Pastoralesve literas ad Clerum et populum a Praesulibus directas, partim per adressas Religiosorum ac Laicorum itidem ad Papam dimissas depromptorum. Collectio sub auspiciis ipsius Summi Pontificis a. 1860 typis Romanis inchoata, primum anno 1864 finem accepit, et universim XVI volumina numerat, sub titulo: *La Sovranita Temporale dei Romani Pontefici propugnata nella sua Integrita dal Suffragio dell' Orbe Cattolico regnante Pio IX. Roma. 1860—1864.* Claudet Collectionem hanc ‚Epilogus Generalis‘ sub titulo: *Principatus temporalis Romanorum Pontificum in sua integritate propugnatus totius orbis catholici suffragio, regnante Pio IX annis XIV—XVIII. Romae. 1864.* Cum in Epilogo isthoc et consilium ac scopus collectionis clare enuncientur, et validissima argumenta pro temporali ditione, velut S. Sedi necessaria, breviter commemorentur, censuimus Epilogum istum hic subnectendum venire:

Singulari Dei providentia factum est, ut quo argumento sceleratissimi homines se potissimum niti profitebantur ad civilem romanorum Pontificum dominationem evertendam; id contra ipsos ipsorumque conatus mirum in modum converteretur. Iactabant enim consensu orbis terrarum universi de politico Ecclesiae Principatu iamdudum iudicatum esse; quippe qui nec hodiernis moribus et civili nationum culturae aequae respondeat, nec omnino cum humanae societatis progressu componi possit. Quapropter abradendum esse affirmant a censu civilium dominationum; ne scilicet progredienti societati importunas moras iniiciat, et miserrimas gentes, quas sua auctoritate conculcat magis, quam continet, civilium bonorum communicatione interdicat. Neque id porro absque iure invictissimo postulati contendunt. Unicuique enim genti ius esse a natura sese in nationem constituendi, ut ad illam perfectionem, ad quam a natura ipsa impellitur, motu suo suaque vi enitatur. Ad quam felicissimam conditionem nuperrime dicunt sese Italiam nostram excitasse; quae terminis regionum deletis, regulis et Principibus e Statu deiectis, differentiis aequatis, in magnum quoddam imperium conflandum unanimi populorum consensu, veluti unius

hominis voluntate, mirifice conspiravit. Quo minus autem haec tanta unitas perficiatur, potissimum obstare romani Pontificis politicum Principatum. Quidni ergo e medio removeatur, cum hinc civile bonum nationis id postulet, inde vero universae gentes illius regiminis rationem condemnent atque repudient?

Falleretur profecto, qui iudicaret iniquae huius oppugnationis auctores desiderio inflammari bonorum quae obtinent. Alia est enim et multo scelestior causa belli: immanissimum videlicet consilium sanctissimae nostrae Religionis evertendae, et humanae ipsius societatis arbitrio suo componendae vel potius dissolvendae. Hoc autem vident nunquam se in Italia praesertim consequi posse, quousque stet arx illa pontificii Principatus, in qua maximum praesidium constitutum est libertatis illius, qua supremus Ecclesiae Moderator omni aliena vi expeditus, quae ad christiani gregis salutem pertinere arbitretur, opportune decernere, et in catholicum orbem promulgare libere possit.

In hanc igitur Ecclesiae arcem molem omnem sacrilegi belli converterunt, palam quidem civilium bonorum praetextu, occulte vero iniquissimo odio adversus religionem. Aiunt enim se religionem venerari, ipsum Pontificem, ut spirituales Antistitem, toto animo suscipere; imo quae volunt pro ipsius Religionis ornamento potissimum velle; ne videlicet Ecclesiae Caput tot curis implicetur, quae mentem a maioribus avocent, vel etiam terreno deturpent contactu. Quid enim decorum magis supremo sanctitatis Magistro, quam rerum mundanarum omnium abdicatio, quid magis expeditum ad spiritualia procuranda, quam animus omni terrestri sollicitudine solutus ac liber? O sane praeclaros sanctitatis praeceptores, qui nuper e sectarum fodinis in lucem egressi sanctissimum ipsum Religionis magistrum sanctitatem docent!

Quos autem perditissimi hi homines suis fallaciis irretire sese posse arbitrantur, nisi qui forte vel satis a veritate per se alieni sint, vel ita a sensu humano abhorreant, ut huiusmodi sophismatum monstris circumveniri se facile sinant? Verum nec eorum qui falli volunt, nec aliorum qui facile fallantur exiguus est numerus. Quapropter cum duo sint, in hoc nefario bello, adversariorum artificia: alterum calumniari civilem romanorum Pontificum principatum, vel quidem in sua ipsius institutione,

utpote nec necessaria nec utili, vel etiam in suis effectibus, quippe societati perniciosissimis: alterum vero calumniari populos, ceu si adversentur civili Ecclesiae principatui, eumque suffragio suo condemnarint; divino consilio factum est ut alteram calumniam catholici viri, praeclarissimi omnes, innumeris scriptis invictissime refutarint; alteram vero ipsi populi facto suo suaque voce refellendam susceperint.

Ut primum enim tentari caepta est civilis romani Pontificis potestas, incredibile dictu est quae commotio in universa catholica Ecclesiae ditone subsecuta sit. Non hic memorabimus plurimorum ardorem, qui ut audierunt ad contutandas Ecclesiae provincias exercitum componi, e dissitis regionibus convolarunt, animo deliberati vel sacrilegam vim suis corporibus repellere, vel ipsas animas pro Petri Sede decora morte prodigere. Neque prosequemur ceterorum favores, qui vigent etiam vigeantque; adiumenta videlicet stipis collatitiae, quae in hanc romanam urbem ex omni parte orbis terrarum quotidie affluit, impar illa quidem pontificii aerarii necessitati, sed abunde sufficiens christianorum voluntati pietatique declarandae. Quod in praesens ad rem nostram spectat, non prius populorum nomine impetus factus est in sancti Petri dominationem, quam undique populorum voces contra iniquam machinationem excitatae sunt; ut videretur unus quidam orbis terrarum Clamor conflatus, divina Ecclesiae iura adfirmantis et nefarium latrocinium detestantis. Id autem quis adfirmavit absque divini Numinis instinctu accidere potuisse?

Itaque operae pretium erat has voces perpetuis monumentis commendare, ne ulla unquam aetas ignorare posset, quid de hoc scelestissimo bello adversus Sanctissimum Patrem Pium IX eiusque civilem principatum senserint revera universae gentes civiles, a quibus iniquissimi homines se causam suscipere ac studiis et sententiis in sacrilegum latrocinium incitari dictabant. Sed praecipuus fructus huius luculentissimi testimonii ad hanc ipsam aetatem nostram pertinet. Aiunt enim supremum ius potestatis civilis penes populos esse: hos de forma regiminis decernere, hos de subiecto quod auctoritatem gerat, hos de conditionibus quibus geratur, quousque eisdem ipsis placuerit. Scimus profecto haec deliramenta esse hominum seditiosorum, qui commentitium hoc ius supremi imperii populis tribuerunt, non

quo eorum dignitati patrocinentur, sed ut imperitas multitudines concitare societatesque civiles pro arbitrio suo pervertere possent. Quod praeterea attinet ad romani Pontificis dominatum non iis tantum naturalis iuris principiis ille innititur, a quibus dominationes ceterae sustentantur: verum cum sit instrumentum quoddam divinitus concessum, quo expeditius suprema potestas spiritualis in universa Ecclesia exerceatur, ius quoddam divinius sanctissimeque custodiendum sortitur, quod distrahi violarique sine sacrilego scelere a nemine possit.

Sed demus parumper, quod adversarii iactitant, omnem civilem auctoritatem a populo derivari, eiusque nutu et voluntate a supremo principe obtineri. Demus ab eadem origine repetendam esse politicam potestatem Romanorum Pontificum, qui et ipsi a populis civilem suam auctoritatem mutuari dicendi sint. Quid ergo, si praeclarissime constet de populorum consensu, qui civile Romanorum Pontificum imperium non modo suffragiis suis comprobandum, sed omni ratione vindicandum profiteantur? Nonne diiudicata iam causa, sententia ipsa adversariorum, censenda esset? Quod si in nefario consilio obstinentur, si pergant porro huic Romanae Sedi insidiari, non modo aliorum iudicio immanissimi sacrilegii damnabuntur, sed ipsi se violatae popularis maiestatis ante universas gentes convincent.

Itaque visum est in unum veluti corpus colligere testimonia, quae a diversissimis locis ad SS. Patrem Nostrum Supremumque Pontificem Pium IX missa sunt, ab ipso exordio funestissimae huius oppugnationis ad annum usque proxime elapsum. Missa sunt autem praecipua ab Episcopis, quaedam seorsim, quaedam coniuncte; alia a Sacerdotum aut religiosorum Ordinibus; alia a politicis coetibus; alia a sacris Sodalitiis; caetera vero, ne singula persequamur, a diversis civium classibus. Universa, si numero censi velint, plures sane decadas centenorum millium superant; si gravitate reputari, a maximis huius nostrae aetatis viris, a florentissimis ordinibus tum religiosi tum civilibus proficiscuntur; si regionum varietate spectari, nulla est tam dissita tellus, in quam nefarii belli fama pervaserit, unde etiam catholicorum suffragium ad communem Patrem non pervenerit.

Collectio tota decem et quinque grandioris molis volumi-

nibus comprehenditur. Nunc rationem docebimus, qua variae partes distributae sunt, quid in singulis spectavimus, quae potissimum adnotanda sint. Quae quidem accuratius aliquanto persequemur, ut quibus aut tempus aut opportunitas desit universae Collectionis pervolutandae, vel solus hic index probare aliquo modo possit quantum sit pondus auctoritatis istius, pro Romanorum Pontificum civili principatu incolumi servando.

Collectio igitur omnis hoc ordine distribuitur:

PARS I-a Italia	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i> Tom. I. <i>Status Pontificii.</i> Tom. II. <i>Italia reliqua.</i>
PARS II-a Gallia, Belgium et Helvetia	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i>
PARS III-a Germania et Batavia	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i>
PARS IV-a Hispania, Lusitania et Am. Hisp. Lusit.	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i>
PARS V-a Britannia et America Angl.	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i>
PARS VI-a Regiones reliquae	Vol. I. <i>Episcopatus.</i> Ad Vol. I. Appendix. Vol. II. <i>Clerus et Populus.</i>
PARS VII-a. Vol. Unicum. <i>Episcopatus et Clerus Orbis Cath.</i> post diem VIII. Iun. 1862.	

Opportunum visum est quo quisque idiomate scripsit, eo quoque res scriptas evulgare; non modo ne quid monumentorum integritati detraheretur, verum etiam ut populorum utilitati melius consultum foret. Non solum enim epistolae illae scriptorum fidem, pietatem erga Patrem communem, arctissimamque unitatem cum Sede apostolica testantur; sed insuper universim rationes enucleant, quae necessitatem ostendunt civilis imperii Romanorum Pontificum, et vanissima adversariorum sophismata invicte dissolvunt. Quapropter utilissimas sperabamus iis populis futuras, qui sermone eodem utuntur, et ad quos ipsi auctores pertinent. Sed hac in re itali maxime iuvandi erant: quippe ad Italiae splendorem interest magis apostolicae Sedis incolumitas; et nihilominus in Italia bellum hoc adversus eandem sanctissi-

mam Sedem agitur; in quo plerique non tam animi perversitate quam iniquorum fraude obruuntur. Itaque provisum est, ut quae epistolae conscriptae sint minus notis in Italia sermonibus, illae ipsae italice etiam versae exhiberentur.

Nunc ordinis rationem prosequamur, et quid in quoque genere documentorum praestitum a nobis sit, quid a lectoribus in hoc Epilogo potissimum advertendum, brevi exponamus.

Praemittuntur literae, quibus plerique Episcopi simul subscripsere. Hac autem in serie principem locum sibi vindicat declaratio illa omnium celebratissima, qua ingens Episcoporum numerus, cum Romam venisset ut ritum solemnem praesentia sua cohonestaret, quo Martyres Japonenses in Sanctorum ordinem referebantur, communi consensu Pontificis causam approbarunt, et quaecumque ipse Pontifex hac eadem de re alias edixisset, suffragio suo confirmarunt. Subsequuntur communes litterae Episcoporum, qui quamvis natione diversi in eadem tamen verba e condicto convenere; uno eo quidem in historia ecclesiastica exemplo. Accedunt porro ceterae a pluribus Episcopis subscriptae epistolae iuxta nationes ac provincias dispositae. Quae demum ex singularibus Dioecesibus advenerunt, eas in his, quae iuxta literarum seriem ordinatae sunt, reperire est.

Mirum sane videbitur tot simul Episcopos in eadem sententiam coaluisse. quot praeseferunt haec volumina. Si enim omnes recenseantur, quotquot Principatum civilem sanctae Sedis affirmantes, iudicium hoc solemne publicis hisce tabulis transmiserunt, ad nongentos et sex numerantur. Ex his septingentos et undecim latina Ecclesia, sexaginta quinque orientalis Ecclesia inter Episcopos residentes adlocat. Centum triginta, qui reliqui sunt, Episcopatu in partibus Infidelium gaudent. Neque insuper silentio praetereundi sunt Praesules illi ecclesiastici, qui iurisdictionem habent episcopalem, vel quasi episcopalem, episcopali licet chrismate plerique non sacrati, quos inter quatuordecim Abbates, Administratores vel Vicarios capitulares quinquaginta quatuor, septemdecim Praefectos Apostolicos, Superiores Generales Ordinum religiosorum quadraginta novem haec Collectio continet.

Quod si quis vestiget non quot testes huius suffragii adsint, sed quot desint, non plures inveniet inter omnes catholi-

cae Ecclesiae Episcopos residentes, quam quinquaginta et octo, quorum sententia ex Collectione ista nequeat dignosci.

Verum aliqui e coetu Episcoporum libertate carebant sensa sua Pontifici maximo per publicas literas profiteri; ii nimirum qui praesident Ecclesiis in imperio Russiarum collocatis, quorum octo nulla protulerunt documenta. Nam quis ignoret quot illic in difficultatibus Catholici omnes, praecipue sacri Praesules versentur, quantas suspiciones imperii ministris creet eorumdem communicatio cum Romano Pontifice, quam circumspecte de Ecclesiae catholicae iuribus loqui necesse sit? Quapropter prodigii simile haberi debet, siqui pauci ceteris audentiores, quod omnes animo tenent et privatim docent, ipsi coram universis gentibus publicis literis declararint. Insuper quindecim sunt, qui recens provecti ad episcopalem dignitatem, iurisiurandi formam, quam soliti Episcopi sunt nuncupare, ad Summum Pontificem transmisere. Quae quidem forma cum publica sit fidei protestatio, qua se Supremo Pastori obligant, eiusque iurium tum spiritualium tum etiam temporalium defensionem pollicentur, quid opus erat aliis literis eandem rem profiteri? Novem ex Episcopis vix orta tempestate a testimonio fidelitatis suae ferendo aegritudine et morte prohibiti sunt: tres variis ac gravissimis causis distenti, ceteri vero (septem scilicet Episcopi Ecclesiae orientalis, et sexdecim in America et Australia), vel locorum longinquitate aut diuturno bello impediti, vel etiam itinerum iactura offensi non communi Episcoporum sententiae defuerunt, sed potius occasione tantum eam publico testimonio manifestandi caruere.

Desunt equidem, ut integer ordo Episcoporum omnium residentium impleatur, alia sexaginta tria capita. Sed ea desiderantur etiam a suis Sedibus, quae hisce annis continenter Pastore vacantes longa viduitate moerent.

De Episcopis denique in Infidelium partibus pauca monebimus. Primum quidem Nuntios Apostolicos, vel eos qui simili munere perfunguntur, sententiam suam pro Pontificis causa scriptis testari nec opus erat nec decebat; quippe, cum spirituali non minus quam temporali Romani Pontificis potestati opera deserviant sua, re praeclarius quam voce suam sententiam profitentur. Deinde ex ipsis Episcopis nonnulli sunt adeo remoti ab hac rerum italicarum commotione, ut ad eos nonnisi serius et

languidior fama eventorum, quae hic contingunt, pervenire potuerit. Quid mirum igitur, si aliqui a sententia dicenda abstinuerint? Adde etiam non paucas huius generis literas a nobis certo sciri fuisse disperditas, vel quod in itinere ipso perierint, vel quod in tanta chartarum multitudine irreperitae delitescant: quam eandem fortunam plerisque aliis obtigisse non imprudens profecto suspicio est.

Verum non Episcopi solum, sed et inferiores ordines Clericorum, et ipsi laici catholicae Communionis hanc causam apostolicae Sedis suam esse existimarunt. Quod profecto, ut monuimus, non sine peculiari Dei Optimi Maximi providentia factum esse arbitramur. Nemo enim dubitare de sententia Episcoporum potuisset: minus fortasse certus videri poterat aliquibus animus plerorumque clericorum. Sed populi ipsi adversarii ubique iactabantur temporalis Romanae Ecclesiae Principatus. Eam porro causam praetendebant rebelles, cur insiliendum foret pontificiis terris; quarum ius scilicet a gentibus fictitio isti Italiae regno veluti postliminio concederetur. Doceantur ergo a populis quae populi velint, et si consentanei sibi videri desiderant, amplectantur istud universale populorum testimonium, et ne illorum declaratae voluntati diutius refragentur.

Nam, ut diximus, nulla est fere gens aut tanta locorum diversitate a nobis disiuncta, aut tanta morum discrepantia a nobis separata, quae si catholico gregi accenseatur, ad hanc supremi Ecclesiae Pastoris causam suffragio suo non accesse-rit. Quae quidem suffragia eo sunt pleniora, quo civiliores sunt populi, eo etiam ardentiora, quo illi propiores hanc sacrilegam oppugnationem contemplantur. Quo in numero si primae partes tum studio, tum auctoritate iis civitatibus concedendae sunt, quae legitimo iure ad ipsum Pontificem pertinent, secundae vero ceteris Italiae gentibus; quippe earum nomine iniquissimum latrocinium perpetrari acceptum est; reliqui tamen universi Orbis terrarum populi, ut studio et ipsi eodem incenduntur, sic etiam auctoritate non minus valere dicendi sunt. Haec enim temporalis potestas Summi Pontificis non tam civile bonum aliquarum gentium censenda est, quam ipsius spiritualis potestatis in tota Ecclesia exercendae praesidium et instrumentum. Quapropter in hanc munitissimam religionis suae veluti turrim solliciti oculos intendunt quotquot sunt per totum Orbem

catholicae fidei professores, eamque ad se eo iure, quo ipsi ad religionem pertinent, pertinere arbitrantur. Quidni ergo, si quo minus facto, testimonio saltem vocis et auctoritate suffragiorum suorum defendant?

Quae porro suffragiorum auctoritas eo pluris facienda est, quo liberior fuit. Quis enim exercitus immisit ut liberi cives violentia cogerentur? Quis minas per domos intentavit, ne quibus aliter esse animo deliberatum ad comitia accederent? Quis urnas comitiorum armatis sepsit, in quas suffragia, pro alterius voluntate, demitterentur? Haec videlicet artificia fuere, quibus exprompta est libera illa populorum voluntas, qua innititur absurdum istud Italiae regnum; non quae pontificiam potestatem approbavere. Sufficiebat enim ut alicui, plerumque privato viro, in mentem veniret e re esse fidem communi Patri testari, et aliquibus consilium suum aperiret; ut non modo isti, sed quicumque alii id rescirent in eandem sententiam convenirent. Haec fuit origo admirandi huius catholicae universitatis testimonii. Quod si nihilominus tam plenum est, tam constans, quanto copiosius futurum fuisse credendum est, si unitate consilii et praestantia auctoritatis potentiores in quaque civitate viri rem moderandam suscepissent?

Sed parum est nullum fuisse incitamentum: plerumque nec leves difficultates nec aspernanda pericula obiciebantur. Ut taceamus de Italiae regionibus, in quibus pontificiae dominationis assertores crimine maiestatis deferri poterant, gravissimisque poenis, ut perduelles scilicet, condemnari; ceteris in locis non leviter pugnatum est, qua fraude, qua vi, a perversis hominibus, ut a subscribendo litterarum exemplis quamplurimi disterrerentur. Aliquando in vulgus edicebatur, illos subscriptores vel se pontificiae militiae, siquando vocarentur, obligare vel partem alieni aeris, pro ipso pontifice solvendam in se recipere. Quandoque rumores spargebantur religionis praetextu rebelliones praeparari, et dira omnia iis qui nomina consignarent praedicabantur. Alia alibi non minus absurda ferebantur, ut imperitae multitudini portentosae opiniones offunderentur. Quae partim literis suis testatus est Archiepiscopus Pragensis, partim alii vel Episcopi vel cives. Ceterum non infrequenter nec paucis in locis ipsi civiles magistratus, interposita auctoritate, ab huiusmodi protestationibus cives prohibuerunt. Ali-

quando etiam, ubi doli non proficerent, nec aliquid opis iniquo consilio a publicis praefectis sperari posset, in apertam vim deventum est. Id potissimum in Germania, apud Protestantes, accidisse nuntiabatur. Quae omnia si prae oculis habeantur, iusti quique rerum aestimatores tantum auctoritatis huic populorum testimonio concessuri erunt, ut eo sententiam declarari totius catholicae communionis firmissime credant. Cur enim non idem sentirent qui eandem fidem profitentur, eosdem doctores audiunt, eadem disciplina continentur? Quare si exceperis religionis desertores, aut quibus nihil insuper reliquum est christianae religionis, nisi nudum nomen; ceteri omnes in idem suffragium vel ipsa professione sua consensisse dicendi sunt.

Quod eo concedendum est magis, quod nullus eorum, qui unaquaque in civitate auctor consilii fuit, hoc sibi efficiendum proposuit, ut viritim omnes, vel quo plures potuissent ex universis ordinibus profiterentur. Quod unum voluere; vel ex eodem coetu, vel ex eadem professione, quamplures invitabant, qui studii sui praeclarius quoddam argumentum Supremo Pontifici exhiberent. Ii autem qui essent subscripturi, diverso modo pro locorum diversitate eligebantur. In Italia, in Hispania, in Gallia praevaluit ecclesiasticorum coetus: ad hos enim propius pertinere existimabant Romani Pontificis iura defendere. Contra vero in Anglia, Germania et America laicis potius haec provincia deferebatur: quippe aiebant, apud omnes constare quid ecclesiastici sentiant de civili principatu Romani Pontificis; contra de laicis facilius dubitari ab aliquibus posse. A quibusdam locis nulla nec foeminarum nec puerorum nomina pervenire; ab iis videlicet, ubi viris tantum civili iure donatis publice protestari leges concedunt. Alii tamen in hac catholica causa ius idem, nedum mulieribus, sed ipsis infantulis convenire existimarunt. Plerisque insuper in regionibus mos est, iis, quae communi civium consilio probantur, praesidium nomina tantum subiicere: quam porro consuetudinem nonnullae litterae quae iisdem ex locis allatae sunt servatam prae se ferunt. Contra aliis in locis quandoque iidem cives, ad plures coetus pertinentes, pluries etiam subscripsere. Exinde fit universos subscriptores definiri certo numero non posse; eos autem facile intelligi, ad plures, ut praediximus, centenorum millium decadas pervenire debere.

Iure igitur haec suffragiorum Collectio Testimonium dici potest universi Orbis catholici, non modo quia plurimi sunt qui unaquaque in regione sententiam dixerunt; sed multo etiam magis, quia sententiae illae ceterorum qui tacuerunt consensio- nem significant. Haec enim quaestio de potestate civili Roma- norum Pontificum non tam politica est, quam religiosa. Agi- tur enim de ipsius Religionis materiali praesidio et firmamen- to; quod si desit, gravissima detrimenta universus grex chri- stianus suscepturus sit. Sufficit ergo hanc ipsam indolem hu- ius causae mirabili consensu Episcopos omnes docuisse; suf- ficit eam doctrinam quamplurimos ex universis populis testa- tos esse toto animo se recipere, ut reliqui omnes qui eosdem Pastores se sequi gloriantur (sequuntur autem facto ipso) si- lentio suo in idem Testimonium coalescere credendi sint. Quan- do enim unquam catholicus populus Episcoporum declaratae sententiae refragatus est? An non etiam eorum magisterium norma semper in Ecclesia tum credendarum tum agendarum rerum habita est? Quod si in hac quaestione ipsa adversariorum ratio tam ingentem Catholicorum numerum persuasit apertius quid sentirent manifestare, cum id ardorem quemdam ferven- tioris pietatis erga Sedem Apostolicam declaret, ceterorum qui tacent suffragia non in dubio relinquit; immo confir- mat magis.

Reliquum est ut Deus ipse, a quo uno haec tanta Catholi- corum consensio repetenda est, quique in hac sui Vicarii cau- sa hanc eandem consensionem tam praeclaro argumento ob oculos adversariorum explicuit, pergat porro potentia sua eo- rum vires infringere, quemadmodum insanissima consilia tam mirabili sapientia revicit. Et faciet enim; cum eius futuri ad- iutorii sequestra sit Christi Domini promissio. Ut autem cito faciat; ut Patris communis crudelissimos angores festinata vi- ctoria consoletur, et ei quamplurimos qui nunc cum hostibus versantur, facti sui poenitentes inter filios reducat, assiduis precibus exorandus est.

c) **Germanica** Literatura de Conventione ex anno 1864 pauca exhibet elaborata:

MMDCCCLXXIII—MMDCCCLXXV. **Österr. Volksfreund.**
Wien. 1864:

a) Nr. 221: *Das ‚Königreich Italien‘ und seine Hauptstadt;*

b) Nr. 241: *Pius IX und Napoleon;*

c) Nr. 293: *Aus und über Rom.*

MMDCCCLXXVI. MMDCCCLXXVII. **Wiener Kirch. Zeitung.** 1864:

a) p. 677: *Katholische und moderne Politik;*

b) p. 770: *Zur September-Convention.*

MMDCCCLXXVIII. **Hist. polit. Blätter.** München. 1864.
t. 54. p. 630: *Die französisch-italienische Convention.*

F) **Literatura de Encyclica Pontificia mense Decembri 1864. edita.**

Celeberrima Pii IX Encyclica, 8 Dec. 1864, festo Immac. Conceptionis B. M. V. in lucem edita, per quam errores moderni aevi ac in horum numero errores etiam de Civili Principatu S. Sedis condemnavit, instar responsi ad sic dictam Conventionem Franco-Italiam considerari potest. Eius sequela erant innumera opuscula pro et contra variis lingvis vulgata, quorum tamen exigua pars ad annum 1864, reliqua ad annum sequentem pertinet. Ex anno 1864. sequentia occurrunt scripta notatu digna:

MMDCCCLXXIX—MMDCCCLXXXII. **Armonia.** Torino. 1864:

a) Nr. 298. *Enciclica del Sovrano Pontefice Pio IX nella festa dell' Immac. Concezione;*

b) Nr. 301: *Roma ha parlato;*

c) Nr. 303: *Il Giubileo;*

d) p. 1220: *Il Gallicanismo redivivo.*

MMDCCCLXXXIII—MMDCCCXC. **L' Unita Cattolica.** Torino. 1864:

a) Nr. 352: *I Parigini preparano la Strenna al S. Padre Pio IX;*

b) Ibidem: *Il Giubileo pel 1865;*

c) Nr. 354: *Napoleone III ed i grandi Principii Gallicani;*

d) Nr. 356: *L' Enciclica di Pio IX e il Garcin della France;*

e) Ibidem: *Napoleone III e Pio IX sulla fine del 1863 e del 1864*;

f) Nr. 357: *L' Enciclica di Pio IX e l' Italie di Torino*;

g) p. 1534: *La Dichiarazione del Clero Gallicano del 1682*;

h) Nr. 358: *Pio IX e la Separazione dello Stato dalla Chiesa*.

MMDCCCXCI. MMDCCCXCII. Oesterr. Volksfreund. Wien. 1864. Nr. 296: *Die päpstliche Bulle und die „Neue freie Presse.“* Item. Nr. 297: *Die päpstliche Encyclica.*

X. Literatura anni 1865.

Maxima pars Literaturae anni 1865 circa Encyclicam Summi Pontificis, die 8 Dec. 1864 editam, versatur: unde in recensione literaturae impossibile est opuscula sic distingvere, ut haec ad Encyclicae, illa ad quaestionis de temporali ditione sectionem sive classem referantur, quum pene omnia partim Conventionem Franco-Italicam, partim Encyclicam Pontificiam pertractent; cogimur igitur opuscula haec promiscue, servata unice lingvae, qua conscripta sunt, distinctione, recensere.

A) Literatura Gallica.

a) contra Statum Pontificium.

1224. *La Convention Franco-Italienne et la Cour de Rome.* Paris. 1865.

1225. *Persigny Lettre de Rome.* Paris. 1865.

1226. *Bungener Rome a Geneve et l' Encyclique. Lettre a M. l' Abbé Mermillod Eveque d' Hebron.* Geneve et Paris. 1865.

1227. *Bertrand un Evêque Supplie. Etude historique.* Paris. 1865. In scenam producit Eppum Caturcensem (Cahors) Hugonem Geraldum, qui ob multa crimina per Ioannem XXII Papam depositus, atque ad perpetuos carceres damnatus extitit (1317). Occasionem sumit hinc adversus Papatum, ac cumprimis Civilem eius principatum debacchandi.

1228. *L' Anti-Pape et l' Anti-Guizot; defense de la So-*

ciété moderne contre l' Encyclique et de la vraie Religion contre les Meditations de Guizot. Par un Solitaire de Montmartre. Paris. 1865.

1229. **Levy** *la Cour de Rome, le brigandage et la convention franco-italienne. Accompagnes de documents justificatifs traduits de l' italien par J. Mickiewicz. Paris. 1865.*

1230. **Le Droit au Schisme**: 1. *Contre la reconstitution d' une Eglise Gallicane*; 2. *Contre la reunion d' un Concile de Prelats ou de delegues du Clerge*; 3. *Contre la Separation de l' Eglise et de l' Etat*; 4. *Contre le Statu quo en face des 80 Proposition du Syllabus. Paris. 1865.*

1231. **E. de la Bedolliere** *le Domaine de Saint-Pierre, son origine, sa Grandeur, sa Decadence. Paris. 1865.*

1232. **Paya** *les Cachots du Pape. Ed. 2. Paris. 1865.*

b) *pro Statu Pontificio.*

MMDCCCXCIII. **Encyclique adressée par N. S. P. le Pape Pie IX a tous Patriarches etc. le 8 Dec. 1864. Paris. 1865.** *Ver-sio gallica Encyclicae.*

MMDCCCXCIV. **Dupanloup** *Eveque d' Orleans, la Con-vention du 15 Septembre et l' Encyclique du 8 Decembre. Pa-ris. 1865.* Praeclarum opus doctissimi Praesulis, sequente Brevi Apostolico commendatum: „Pius PP. IX. Ita, Ven. Frater, de tua in nos observantia et dilectione sentimus, ut licet nondum ad nos pervenissent ea scripta, quibus res disparatissimas felicititer iuxta et utiliter es complexus, iam nobis audire videremur vocem tuam nobilibus commixtam vocibus fratrum tuorum, qui ratione quavis humana et discrimine posthabito, fere omnes constantia et libertate sacerdotali, asserebant apud supremos Imperii administros proculcata sanctae huius Sedis ac propria iura, simulque fideles sibi creditos praemonere curabant de periculo errorum a nobis damnatorum, eosque se execrari profitebantur, et eodem plane sensu, quo a nobis fuerant reprobat. Itaque si iucunda, haud certe inexpectata nobis accidit cum diligentia, qua universis tuae dioecesis parochis literarum nostrarum copiam te fecisse significas, tum oblatum opusculum, ubi impavida fratrum tuorum interpellatione commendata, iis te toto pectore accedere declaras. Hanc autem lucubrationem

avide versantes, non sine voluptate vidimus, te non modo recensuisse meritoque damnasse contemtui calumnias et errores ephemeridum, a quibus foedissime perversus fuerat propositae a nobis doctrinae intellectus, verum etiam graviter redarguisse iniuriosum interdictum, quo salva ineptis infensisque scriptoribus blaterandi licentia, potestatem vulgandi exponendique literas nostras adimere libuit legitimis tantum earum interpretibus, quibus unis ipsae datae fuerant. Praecipue vero delectati sumus illa fraudum, machinationum, turpissimae procacitatis, direptionum, immanitatum enumeratione, quam fretus indubiis vulgatissimisque factis, omnium oculis obvertere voluisti in priore lucubrationis tuae parte, ut ingenium eorum patefaceres, quorum praeclarae custodiae per conventum diei 15 praeteriti Septembris committi placuit praeclarae reliquias et sanctitatem nostrorum iurium. Gratum itaque tibi significamus animum nostrum, pro certo habentes, te pro zelo, quo religionis et veritatis causam tueri soles, eo studiosius atque accuratius traditurum esse populo tuo germanam nostrarum literarum sententiam, quo vehementius calumniosas interpretationes iis affictas explosisti. Dum autem huius studii amplam tibi mercedem ominamur, auspicem eius et praecipuae nostrae benevolentiae testem apost. bened. etc. Datum Romae die 4. Febr. 1865.“ Liber Eppi Aurelianensis multas obtinuit editiones. (Nos 34-am possidemus.) In eo designantur plures Gallicae ephemerides, Ecclesiae Catholicae et iuribus Summi Pontificis contrariae: signanter 1233—1249. *Debats, Siecle, Presse, Patrie, Constitutionnel, Revue des deux Mondes, Opinion nationale, Temps, Nation, Globe, Esprit Public, Avenir National, Revue de Paris, Revues, Germanique, Francaise, Nationale.* Iura S. Sedis tuebantur: MMDCCCXCV—MMCCCIII. *Union, Gazette de France, Univers, Journal des Villes et Campagnes, Correspondant, France, Gazette de Lyon, Union de l' Ouest, Journal de Rennes.* Impugnatum fuit opus praeter ephemerides nonnullas, sequentibus libris:

1250. Gasne President du Tribunal civil de Montargis, *Paris et Rome: Lettre a M. Dupanloup a propos de sa Brochure sur la Convention etc.* Paris. 1865.

1251. *La Logique de l' Eveque d' Orleans. ,Logica-Caligo.* Paris. 1865.

1252. **Henri Martin** *M. Dupanloup et l' Italie*. Paris. 1865.

1253. **Doubeveyer** *Reponse a M. Dupanloup: La Situation, ou Etude de la Brochure de M. l' Eveque d' Orleans*. Paris. 1865.

Praeter laudatum Eppum Aurelianensem, ceteri quoque Galliarum Praesules tum per epistolas pastorales Encyclicae Pontificiae tenores suis dioecesanis communicarunt, tum energicis ad Ministerium Imperiale literis contra prohibitionem Syllabi errorum, Encyclicae adiecti, protestati sunt, Summique Pontificis ac propria sua iura reclamarunt. Ex documentis his tria duntaxat commemoramus loco praesenti:

MMDCCCCIV. Parisis *Eveque d' Arras, la Verité Divine: Instruction pastorale au sujet de l' Encyclique*. Arras et Paris. 1865.

MMDCCCCV. L' Eveque de Grenoble *Lettre Circulaire sur les Accusations portées dans la Presse contre l' Encyclique de N. S. P. le Pape et le Syllabus*. Grenoble. 1865.

MMDCCCCVI. L' Archeveque de Paris *Lettre Pastorale relative a la recente Encyclique du Souverain Pontife*. Paris. 1865.

MMDCCCCVII. Felix Platel *lettres de Florence a M. le Duc de Persigny*. Paris. 1865.

MMDCCCCVIII. Duc de Bellune *Preliminaires de la Convention du 15 Septembre 1862—1864*. Paris. 1865.

MMDCCCCIX. Alex. de Saint-Albin *L' Encyclique et les Eveques de France: Recueil complet des Lettres-Circulaires, Instructions Pastorales et Mandements de NN. SS. les Archevêques et Eveques de France*. Paris. 1865. Collectio praesens continet 87 documenta.

MMDCCCCX. Recueil des Allocutions Consistoriales, Encycliques, et autres Lettres apostoliques des Souverains Pontifes Clement XII, Benoit XIV, Pie VI, Pie VII, Leon XII, Gregoire XVI, et Pie IX, citées dans l' Encyclique et le Syllabus du 8 Dec. 1864. Suivi du Concordat de 1801, et de divers autres Documents. Paris. 1865. Documenta 49 continet.

MMDCCCCXI. Raulx *Encyclique et Documents en Français et en Latin. 1. Encyclique du 8 Dec. — Syllabus — Actes de Pie IX auxquels renvoie de Syllabus. 2. Actes Apostoliques*

des Predecesseurs de Pie IX l' Episcopat Francais et l' Encyclique. Bar-le-Duc. 1865. Collectio haec 130 documenta complectitur.

MMDCCCCXII. *Segur a tous les gens de bonne foi: Les objections populaires contre l' Encyclique.* Paris. 1865.

MMDCCCCXIII. *Alix Simple Entretien sur l' Encyclique.* Paris 1865.

MMDCCCCXIV. *L' Encyclique — et Mandement de S. E. le Cardinal-Archeveque de Malines, promulguant l' Encyclique et le Jubile.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXV. *Desiré de Garcia de la Vega l' Encyclique et la Belgique. Etude politique et religieuse.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXVI. *Van Huffel Pie IX et la Liberté au XIX Siecle.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXVII. *L' Encyclique et l' Episcopat Francais: Recueil complet contenant l' Encyclique et le Syllabus, les Responses, Lettres, Circulaires, Instructions Pastorales etc. pour servir a l' histoire contemporaine de l' Eglise.* Paris. 1865. Praesens collectio universim 218 documenta recenset, polissimum extractive.

MMDCCCCXVIII. *Desorges l' Eglise, l' Encyclique et la Liberte.* Paris. 1865.

MMDCCCCXIX. *La Controverse Pacifique, contenant l' Encyclique avec les quatre principaux documents qui s' y rapportent; precedes d' une introduction qui en montré l' autorite et l' obligation de s' y soumettre a l' exemple de nos Eveques dont on cite les actes et suivis des contradictoires des erreurs signalées dans le Syllabus.* Paris et Lyon. 1865.

MMDCCCCXX. *I. A. Amoureux Rome — Paris — Turin — Cassons les Vitres! Pamphlet avec un appendice contenant 1. les Propheties et Revelations touchant la Papaute, la France, et l' Italie; 2. l' Encyclique de Pie IX; 3. l' Encyclique de Gregoire XVI.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXI. *Achille Delorme l' Eglise unie a l' Etat. Revue d' antiques.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXII. *Etrennes a Pie IX Pontife et Roi. Noël 1864 — Epiphanie 1865. Offrandes au S. Pere, recueillies par le „Bien-Public de Gand.“* Gand. 1865.

MMDCCCCXXIII. Nardi *lettre a S. E. Troplong en reponse a la lettre de M. le Duc de Persigny.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXXIV. Gaudens Noguès *l'Independance du Pape.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXV. Le Correspondant. Paris. 1865. T. 28. n. 1: *L' Encyclique du 8 Dec. Preface par Lavedan:*

MMDCCCCXXVI. Vevillot *le Guepier italien. Reponse a M. de Persigny.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXXVII. Henri de l' Epinois *le Gouvernement des Papes et les Revolutions dans les Etats de l' Eglise, d' apres les documents authentiques, extraits des Archives secretes du Vatican et autres sources italiennes.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXVIII. Emile Keller *l' Encyclique du 8 Dec. 1864 et les Principes de 1789, ou l' Eglise, l' Etat, et la Liberte.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXIX. Alcyoni *Qualifications diverses donnees a Pie IX par les Italiens. ,Rosier de Marie.* Journal. Paris. 1865. p. 52.

MMDCCCCXXX. Proudhon *nouvelles observations sur l' Unite italienne.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXXI. Nampon *Jubilé de 1865. ,Etudes religieuses.* Par des Peres de la C. d. I. Paris. 1865. VI. 409.

MMDCCCCXXXII. Grassellini *Tableau historique du domaine temporel des Papes.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXXIII. Guenot *Cham le maudit.* Tournai. 1865.

MMDCCCCXXXIV. Vannespennes *au Pape: poème lyrique, precede d' une introduction.* Bruxelles. 1865.

MMDCCCCXXXV. Pelage *la Bulle ,Quanta cura' et la Civilisation moderne, ou le Pape, les Eveques, les Gouvernements, et la Raison.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXXVI. Peltier *la doctrine de l' Encyclique du 8 Dec. 1864 justifiee par elle-meme au double point de vue de la foi et de la raison.* Reims. 1865.

MMDCCCCXXXVII. Dupanloup *Eveque d' Orleans, oraison funebre du General de Lamoriciere, prononcée dans la Cathedrale de Nantes.* Paris. 1865.

MMDCCCCXXXVIII. Montalembert *le General de Lamoriciere.* Paris. 1865.

MMDCCCXXXIX. **Plantier** Eveque de Nimes, *Lettre Circulaire recommandant aux prieres de son clerge l' ame de feu le general de Lamoriciere.* Paris. 1865.

B) *Literatura Italiana.*

a) *contra Statum Pontificium.*

1254. *Il Papa ed i popoli. Traduzione dal Polacco.* Berlino. 1865.

1255. **Bartol. de Rinaldis** *la libera Chiesa in libero Stato. Esame filosofico dei rapporti che viene ad assumere la Chiesa in faccia allo Stato secondo i principii del nuovo dritto pubblico europeo e dopo la caduta del dominio temporale. (Risposta all' Enciclica Pontificia.)* Torino. 1865.

1256. *Risposta di due teologi italiani all' Enciclica dell' 8. Dic. 1864 indirizzata ai Vescovi Cattolici da Papa Pio IX.* Urbino. 1865.

1257. **Antonino Isaia** *storia ed esame della Enciclica e del Sillabo dell' 8 Dic. 1864.* Torino. 1865.

1258. **Mongini** *la Politica in confessione ossia l' Enciclica e il Sillabo in rapporto col Giubileo del 1865. Osservazioni, direte a M. Vescovo di Novara, a S. E. il Card. Vicario Patrizi, e ad altri loro Colleghi nell' Episcopato Cattolico.* Torino. 1865.

1259. **Giorgini** *Osservazioni sopra un opuscolo del Vescovo d' Orleans.* Firenze. 1865.

1260. *Notizie storiche su l' origine del Potere temporale de' Papi, per cura di P. A. M. Professore di filosofia e matematiche.* Napoli. 1865. Liber admodum infestus potestati temporali S. Sedis : castigatus in recensione *Civiltà Cattolica.* Roma. 1866. Serie VI. vol. 5. p. 76.

1261. **Carlo Passaglia** *sopra l' Enciclica pubblicata il giorno XXI Dic. 1864 e sopra le 80 proposizioni il giorno medesimo condannate domande riverenti.* Torino. 1865.

1262. **Gaetano de Castilla** *libera Chiesa in libero Stato. Pensieri.* Milano. 1865.

b) *pro Statu Pontificio.*

MMDCCCCXL. *L' Enciclica di SS. P. Pio IX degli 8 Dec. 1864 e il Sillabo dei principali errori dell' Eta nostra. Testo latino colla versione italiana.* Roma. 1865.

MMDCCCCXLI. *Zinelli Vesc. di Treviso, lettera pastorale, con cui accompagna al suo Clero ed al suo popolo l' Enciclica di Pio IX, con osservazioni sopra ciascun errore condannato, nonche l' elenco degli 80 errori condannati da Pio IX durante il suo glorioso Pontificato.* Treviso. 1865.

MMDCCCCXLII. *Documenti risguardanti il S. Giubileo dell' a. 1865, raccolti dai pubblici giornali italiani.* Bologna. 1865.

MMDCCCCXLIII. *Sforza Cesarini che cosa e Roma, osservazioni sull' ultimo opuscolo del deputato Giorgini.* Firenze. 1865.

MMDCCCCXLIV. *Vinc. de Angelis Can. il Papa-Re, ossia del regno temporale dei Papi, dimostrazione.* 1865.

MMDCCCCXLV. *Italia: Canti di un Cristiano, con un discorso e un dialogo.* Italia. 1865.

MMDCCCCXLVI. *Aless. Gallerani S. I. l' Autorita dell' Enciclica dell' 8 Dec. 1864. Discorso tenuto nella Chiesa del Gesu di Roma.* Roma. 1865.

MMDCCCCXLVII. *I. Strozzi discorso sull' obolo di S. Pietro.* Roma. 1865.

MMDCCCCXLVIII. *Dominico Arnaldi la vita della umana e l' Enciclica dell' 8 Dec. 1864.* Genova. 1865.

MMDCCCCXLIX. *L' Episcopato Toscano a Pio IX.* Pisa. 1865.

MMDCCCCL. *Pietro Balan i Clericali, i liberali e l' Enciclica dell' 8 Dic. 1864. Pensieri.* Padova. 1865.

MMDCCCCLI. *Documenti citati nel Syllabus, edito per ordine del Sommo Pontefice Pio Papa IX, preceduti da analoghe avvertenze.* Firenz. 1865.

MMDCCCCLII. *Le Chiese Subalpine ed i decreti ministeriali.* Torino. 1865.

MMDCCCCLIII. *Reclamo di M. Ghilardi Vesc. di Mondovì contro la concessione dell' 'Exequatur,' data all' Enciclica pontificia.* Torino. 1865.

MMDCCCCLIV. Masinelli *Istruzione popolare intorno alle indulgenze in genere, ed in specie al Giubileo, a proposito dell' Enciclica.* Modena. 1865.

MMDCCCCLV. Risposta all' opuscolo ,Persigny.' Milano. 1865.

MMDCCCCLVI. Helion de Barreme *a la Rome de Pie IX: une inspiration du Colisée.* Rome. 1865. Carmen gallicum.

MMDCCCCLVII. Nardi *Lettera a S. E. Troplong, Presidente del Senato francese, in risposta a quella scrittagli dal Duca di Persigny.* Malta. 1865.

MMDCCCCLVIII. Giuseppe Spinelli *il dominio temporale dei Sommi Pontefici; catechismo pei giovanetti cattolici.* Napoli. 1865.

MMDCCCCLIX. Dupanloup *la Convenzione del 15 Settembre e l' Enciclica dell' 8 Dic. 1864.* Castelfidardo di Ancona. 1865.

MMDCCCCLX. Bernardino Frascolla Vesc. di Foggia, *Parabola o Storia? Pensieri didascalici sul Giubbileo del 1865.* Torino. 1865.

MMDCCCCLXI. La Parola del Vicario di Gesu Cristo nel di 8 Dic. 1864. Lucca. 1865.

MMDCCCCLXII. Berlinghieri *sul Sillabo.* Firenze. 1865.

MMDCCCCLXIII. E. Navviti *recenti avventure d' Italia.* Torino. 1865. Quindecim sectionibus castigat ea, quae in Italia contra S. Sedem gesta sunt.

MMDCCCCLXIV. Falconi *il Sillabo pontificio, ossia confutazione degli errori in esso condannati. Estratto dal periodico romano: Il divin Salvatore.* Roma. 1865.

MMDCCCCLXV. Gli oppositori del poter temporale, e le loro ragioni, parole d' un sacerdote Veneto a suoi compatrioti. Venezia. 1865.

MMDCCCCLXVI. Rinaldo Servini *I Passagliani e la scomunica.* Torino. 1865.

MMDCCCCLXVII. La Parola di Pio IX nel secolo XIX, ossia Enciclica dell' 8 Dec. 1864. col Sillabo degli errori condannati. Bologna. 1865.

MMDCCCCLXVIII. Ghilardi Vesc. di Mondovì, *la mia condanna e la mia difesa per la pubblicazione del S. Giubbileo, accordato dal S. Pont. Pio IX con sua Enciclica.* Torino. 1865.

MMDCCCCLXIX. Lodovico Castelpiano *Pio IX e gli errori moderni*. Velletri. 1865.

MMDCCCCLXX. Ghilardi Vesc. di Mondovì, *sullo stato attuale delle province italiane, Rappresentanza al Re Vittorio Emanuele II*. Torino. 1865.

MMDCCCCLXXI. Scene della nuova Capitale. Atto secondo: Il trasporto. Firenze. 1865.

MMDCCCCLXXII. Sugli affari presenti. Lettere tre alla nob. donna Marchesa N. N. Venezia. 1865.

MMDCCCCLXXIII. Ant. Dalena *Sapienza di Pio IX in provvedere agli errori odierni con Enciclica e Sillabo*. Bari. 1865.

MMDCCCCLXXIV. Giov. Batt. da Firenze *E opportuno il Giubbileo nel 1865? Nove parole a tutti*. Firenze. 1865.

MMDCCCCLXXV. Serafino Sordi *il Sillabo di S. S. Pio Papa IX, esposto in forma di catechismo*. Verona. 1865.

MMDCCCCLXXVI. Sull' Enciclica di Pio IX Considerazioni di un Cattolico Italiano. Verona. 1865.

MMDCCCCLXXVII. Enciclica di Pio IX P. M. ed Elenco dei principali errori dell' Eta nostra. Torino. 1865.

MMDCCCCLXXVIII. Ant. Soggiu *Applausi alla Enciclica Pontificia ed al Sillabo*. Milano. 1865.

MMDCCCCLXXIX. Camillo Santori *il Principato Civile del Romano Pontefice e la Liberta di Coscienza. Osservazioni*. Roma. 1865.

MMDCCCCLXXX—MMMVII. Civiltà Cattolica. Roma. 1865:

a) VI. 1. p. 5: *Enciclica — ed Elenco dei principali errori dell' Eta nostra*;

b) Ibid. p. 43: *La Stampa cattolica in Italia*;

c) Ibid. p. 60: *Dell' onore che ai Cattolici fanno e chiedono i liberi Pensatori*;

d) Ibid. p. 94: *Il nuovo disegno di Legge pel totale spogliamento della Chiesa in Italia*;

e) Ibid. p. 121: *Di „Eusebio Realì“ e di un suo famoso sillogismo, nella „Rivista Contemporanea“ del Novembre 1864*;

f) Ibid. p. 161: *Meriti del passato anno 1864 verso la buona causa in Italia e fuori*;

g) Ibid. p. 218: *Plus d' argent, plus de Yung. Noterella*

sopra due articoli di ,Eug. Yung' contro l' Enciclica e il Sil-labo di S. S. Pio IX, nel giornale dei ,Debats' del 29 Dec. e 1 Gennaio ;

h) Ibid. 273: *L' Enciclica* ;

i) Ibid. p. 385: *La Rivoluzione e l' Enciclica Pontificia* ;

k) Ibid. p. 413: *La Liberta di coscienza* ;

l) Ibid. p. 641: *L' Enciclica Pontificia e la Relazione del Sig. Langlais* ; (de sic dicta appellatione ab abusu in Consilio Status Gallico.)

m) Ibid. p. 681: *Il Giubbileo del 1865* ;

n) VI. 2. p. 7: *Un ausiliario del Sig. Langlais* ; (eiusdem argumenti cum proxime praecedenti.)

o) Ibid. p. 39: *La Passione di Gesu Cristo nella sua Chiesa* ;

p) Ibid. p. 129: *Del dovere di tutela che lo Stato ha verso la Chiesa* ;

q) Ibid. p. 165: *La Convenzione del 15. Settembre e le Camere francesi* ;

r) Ibid. p. 271: *Dell' appello come d' abuso* ;

s) Ibid. p. 418: *L' Indipendenza Papale e le guarentigie francesi* ;

t) Ibid. p. 566: *Il concetto politico di ,Dante' e il Regno d' Italia* ;

u) Ibid. p. 672: *La Monarchia di ,Dante Alighieri' e il dominio temporale de' romani Pontefici* ;

v) Ibid. p. 690: *Il trasporto della Capitale, Dialogo di Torino e di Firenze* ;

x) VI. 3. p. 5: *Un esempio di difficolta nell' arte del dire* ; (contra Principis Napoleonis asserta.)

y) Ibid. p. 257: *Il Papa novamente vince* ;

z) Ibid. p. 385: *Ricognizione e compimento del Regno d' Italia* ;

aa) Ibid. p. 513: *Proposta di dimostrazione cattolica per gl' Italiani* ;

bb) Ibid. p. 584: *Il ,Messaggiere di Rovereto' grande Bazar giornalistico di favole, di menzogne, e di calunnie intorno a Roma* ;

cc) Ibid. p. 641: *L' Enciclica dell' 8 Dic. 1864 e la Liberta* ; (continuatur vol. 4. p. 26. 150. 316.)

dd) VI. 4. p. 257: *Il Generale De Lamoriciere*.

MMMVIII—MMM XVIII. **L' Apologista.** Torino. 1865:

- a) Nr. 1: *L' anno del Giubileo*;
- b) Ibid. p. 3: *Contrapposti e confronti*;
- c) Ibid. p. 4: *Clamori per l' Enciclica*;
- d) Nr. 2: *Il Sillabo di Pio IX e la Rivoluzione*;
- e) Nr. 3: *Non piu compromessi ne transazioni*;
- f) Nr. 4: *La scienza moderna e la Cattedra di Pietro*;
- g) Nr. 5: *L' Episcopato Italiano e l' Enciclica del Giu-*

bileo;

h) Nr. 8: *La Cattedra di S. Pietro in Antiochia*; (refert se ad propositionem Syllabi de translatione Romani Pontificatus, in sensu adversariorum sumta damnatam.)

i) Nr. 12: *Le usurpazioni dei Romani Pontefici*;

k) Nr. 20: *La Monarchia del Papa e il centenario di Dante*;

l) Nr. 26: *Le ammirabili prerogative di S. Pietro*.

MMM XIX. **Liberta Cattolica.** Giornale religioso, politico, letterario. Venezia. 1865. Ephemerides praeclarae pro tuenda re catholica, et signanter iuribus S. Sedis adversus moderni aevi principia propugnandis.

MMM XX. **La Indipendenza Cattolica.** Firenze. 1865. Eiusdem cum priore argumenti.

MMM XXI. **Letture religiose ed amene.** Periodico Senese. 1865: *Appello al Clero Cattolico per l' adesione all' Enciclica*.

MMM XXII. **L' Archivio Ecclesiastico.** Firenze. 1865: *I Documenti citati nel Sillabus edito per ordine del S. P. Pio IX preceduti de analoghe avvertenze*.

MMM XXIII. **Annali Cattolici.** Genova. 1865. Fasc. 3: *L' Enciclica dell 8 Dic.* — — Fasc. 8: *Pio VII e Napoleone I.*

MMM XXIV—MMM XLVI. **Armonia.** Torino. 1865:

- a) Nr. 5: *Il Sillabo di Pio IX*;
 - b) Nr. 8: *Chi ci ripiomba nel medio evo*;
 - c) Nr. 9: *Roma e la Liberta*;
 - d) Nr. 10: *Roma e l' Europa*;
 - e) Nr. 13: *La vita e la liberta nella sola Chiesa Cattolica*;
 - f) Nr. 14: *L' Episcopato Italiano e la Circolare Vacca*;
- (de Regio Exequatur quoad Encyclicam)
- g) Nr. 15: *Le Storielle di Renan e il Sillabo di Pio IX*;

- h) pag. 67: *L' Enciclica di Pio IX e un apostata*; (Prota Neapolitanus)
- i) p. 74: *Scritto di M. Vescovo d' Orleans sull' Enciclica*;
- k) Nr. 24: *Breve storia di alcuni che andarono a Roma*;
- l) Nr. 23. ss: *Risposta del Vescovo di Mondovì alla Circolare del Ministro Vacca*; (fusa refutatio Placeti Regii)
- m) p. 118: *Il Papa difeso dai Protestanti contro i cattivi cattolici*;
- n) Nr. 31: *Torino, Firenze, e Roma*;
- o) p. 138: *Le Chiese Subalpine ed i decreti Ministeriali*;
- p) Nr. 43: *Documenti diplomatici sulla Questione Italiana*;
- q) p. 258: *Discorso del Cardinal de Bonnechose al Senato Francese*;
- r) Nr. 78: *Quanto costi all' Umanità, il Papa lontano da Roma*;
- s) p. 378: *Viaggi di Babilonia*;
- t) Nr. 120: *Le nuove Provinciali*; sub hoc titulo vulgantur plures epistolae, refutationem argumentorum contra ditionem temporalem S. Sedis proferri solitorum pro obiecto habentes;
- u) p. 490: *Contraddizioni dell' opuscolo del Duca di Persigny*;
- v) p. 546: *Uno Sguardo politico sull' Italia*;
- x) Nr. 158: *La Glorie del Pontificato di Pio IX*;
- y) Nr. 214: *Le cinque Madonne e il Potere temporale.*
- MMXLVII—MMLXIX. **Unita Cattolica**, Torino. 1865.
- a) Nr. 1: *L' anno 1865, anno del Giubileo*;
- b) Nr. 4: *La Circolare di Baroche (in Gallia) sull' Enciclica del Papa*;
- c) Nr. 7: *Il Decreto di Napoleone III sull' Enciclica di Pio IX*;
- d) Nr. 10: *Lamenti di Napoleone III su tre condanne di Pio IX*;
- e) Nr. 12: *'Vacca' vuol rivedere l' Enciclica di Pio IX*;
- f) pag. 86: *Il Vescovo d' Orleans e gli ignorantori del secolo dei lumi*;
- g) p. 91: *L' Enciclica di Pio IX, e i Professori dell' Università di Lovanio*; (Laforet, Perin)

h) p. 94: *La Convenzione del 15 Settembre ed il Vescovo d' Orleans* ;

i) Nr. 25: *Contrarii effetti della Convenzione e dell' Enciclica* ;

k) p. 126: *Un Romanzo di un Ebreo sull' Enciclica di Pio IX* ;

l) Nr. 32: *Coro dell' Episcopato Spagnuolo in lode dell' Enciclica di Pio IX* ;

m) Nr. 35: *La Quistione del Nunzio Pontificio a Parigi* ;

n) Nr. 36: *Decreto per abuso contro S. M. I. Napoleone III* ;

o) Nr. 37: *L' Enciclica di Pio IX vietata l' 8 Gennaio, e permessa l' 8. Febbraio 1865* ;

p) Nr. 38: *L' „Exequatur“ negato al discorso di Napoleone III* ;

q) p. 231: *Il Regio „Exequatur“ e l' articolo 18 dello Statuto* ;

r) p. 287: *Lettera circolare del Diavolo a suoi ambasciatori, consoli, agenti consolari, e incaricati d' affari delle cinque parti del Mondo* ; (libellus Parisiis evulgatus)

s) Nr. 121: *Roma, il Duca di Persigny, e il Principe Napoleone* ;

t) Nr. 122: *Grande Scoperta di Persigny a Rome* ;

u) Nr. 123: *Arti Bonapartesche contro il Romano Pontefice* ;

v) Nr. 144 ss: *M. Nardi e il Duca di Persigny* ;

x) p. 824: *Un Passaglia Spagnuolo* ; (Antonio Aguayo.)

y) Nr. 244: *La Questione Romana tra un Exdeputato e un Giornalista*.

C) Literatura Germanica.

a) contra Statum Pontificium.

1263. *Wider das päpstliche Rundschreiben (Encyclica) vom 8 Dec. 1864. Ein Wort zur Beherzigung für Katholiken und Protestanten.* Mannheim. 1865.

1264. *Beleuchtung der päpstlichen Encyclica vom 8 Dec. 1864 und des Verzeichnisses der modernen Irrthümer. Nebst einem Anhang: Kritik der Broschüre des Bischofs von Orleans.*

An den Klerus und das Volk der kath. Kirche von einem Katholiken. Leipzig. 1865.

1265. **B. Carneri** *Oesterreich und die Encyclica.* Wien. 1865.

1266. *Die Päpstliche Encycliea. „Unsere Zeit. Deutsche Revue der Gegenwart. I.* Leipzig. 1865.‘

1267. *Das päpstliche Rundschreiben und die 80 verdamnten Sätze, erläutert durch Kernsprüche von Männern der Neuzeit, sowie durch geschichtliche und statistische Notizen.* Duisburg. 1865.

1268. 1269. **Allgemeine Kirchenzeitung.** Darmstadt. 1865. Nr. 4: *Die Päpstliche Encyclica*; — Nr. 31: **Eichler** *die päpstl. Encyclica vom Standpuncte der evang. Kirche und der Staatsgesetze aus betrachtet.*

1270. *Die päbstliche Encyklika vom 8 Dec. 1864 und die Protestanten in Bayern. Eine Zuschrift an die bayrische Ständerversammlung, von einem Protestanten.* Nürnberg. 1865.

1271. **Overbeck** *die orthodoxe katholische Anschauung im Gegensatz zum Papstthum und Jesuitismus, sowie zum Protestantismus. Nebst einem Rückblick auf die päpstliche Encyklika und den Syllabus vom 8 Dec. 1864.* Halle. 1865.

1272. **Arnold Hirsch** *Napoleonische Ideen vom Prinzen Nap. L. Bonaparte (Nap. III). Mit Ermächtigung S. M. des Kaisers Napoleon III ins Deutsche übertragen.* Wien. 1865.

1273. *Die römische Encyclica und die Lehren des Judenthums. „Illustrierte Monatshefte für die gesammten Interessen des Judenthums.* Wien. 1865. I. 70.‘

b) *pro Statu Pontificio.*

MMMLXX. *Rundschreiben des heil. Vaters Pius IX vom 8 Dec. 1864. mit dem demselben angehängten Verzeichnisse der vorzüglichsten Zeitirrhümer. Nach der römischen Ausgabe.* Innsbruck. 1865.

MMMLXXI. *Rundschreiben — mit der demselben angehängten Zusammenstellung der vorzüglichsten Irrthümer unserer Zeit. Nebst einer kurzen Erörterung der wichtigsten, die religiösen und staatsbürgerlichen Verhältnisse betreffenden Sätze des Syllabus.* Augsburg. 1865.

MMMLXXII. *Die Encyclica Sr. Heil. des Papstes Pius IX vom 8 Dec. 1864 und der Syllabus (die Zusammenstellung der 80 hauptsächlichsten Irrthümer unserer Zeit) sowie die wichtigsten darin angeführten Actenstücke im Original-Text nach der officiellen Ausgabe und in treuer Übersetzung. Nebst einer ausführlichen Einleitung, vorzüglich zur Erläuterung der kirchlich-politischen Thesen.* Köln. 1865.

MMMLXXIII. *Die päpstliche Encyclica vom 8 Dec. 1864 und das Verzeichniss der 80 von dem heiligen Stuhle verurtheilten Irrthümer der Neuzeit. Nebst erläuternden Bemerkungen.* Regensburg. 1865.

MMMLXXIV. *Über die gegenwärtige Regierung des heil. Stuhles. Aus den Papieren eines Diplomaten.* Schaffhausen. 1865.

MMMLXXV. *Parisis Bischof v. Arras, über die göttliche Wahrheit. Eine Pastoral-Instruction bei Verkündigung der päpstlichen Encyclica vom 8 Dec. 1864. Aus dem Französ. von I. Schröteler.* Köln et Neuss. 1865.

MMMLXXVI. *Kard. Rauscher F. Erzb. v. Wien, der Staat ohne Gott. Hirtenschreiben.* Wien. 1865.

MMMLXXVII. *Ketteler Bischof von Mainz, Hirtenbrief über die Encyklika vom 8 Dec. 1864.* Mainz. 1865.

MMMLXXVIII. *Förster F. Bischof v. Breslau. Hirtenbrief.* Breslau. 1865.

MMMLXXIX. *Darboy Erzbischof v. Paris, über Natur und Gnade, Staat und Kirche. Ein Hirtenbrief zur Erklärung der päpstlichen Encyclica. Aus dem Französ. von Schröteler.* Köln. und Neuss. 1865.

MMMLXXX. *Kard. Haulik Erzbischof v. Agram, die Autorität als Princip der Ordnung und des Wohlergehens in Kirche, Staat und Familie. Im Anhang Beleuchtung der beachtenswerthern Einwendungen gegen die Encyclica vom 8 Dec. 1864.* Wien. 1865.

MMMLXXXI. *Segur an alle ehrlichen Leute! Die landläufigen Einwürfe gegen die Encyclica vom 8 Dec. 1864 beantwortet. Autorisirte Übersetzung des in Paris erschienenen Originals.* Mainz. 1865.

MMMLXXXII. *Idem, allen ehrlichen Leuten. Die landläufigen etc. Deutsch von Molzberger.* München. 1865.

MMMLXXXIII. Idem, *die am meisten verbreiteten Vorurtheile und Einwürfe gegen die Encyclica*. Augsburg. 1865.

MMMLXXXIV. *Rundschreiben des heil. Vaters P. Pius IX über die Irrthümer unseres Zeitalters und Verzeichniss derselben*. St. Gallen. 1865.

MMMLXXXV. **Westermayer** *der Papst im Kampfe gegen den Fortschritt, den Liberalismus, und die moderne Civilisation*. Regensburg. 1865.

MMMLXXXVI. *Die Encyclica Papst Pius IX vom 8 Dec. 1864. Stimmen aus Maria-Laach*. Freiburg. 1865. Sub hoc titulo plures vulgantur fasciculi, instar commentarii ad Encyclicam et Syllabum.

MMMLXXXVII. *Ein gutes Wort zur rechten Zeit, oder die Encyclica vom 8 Dec. 1864. Was ist sie? was will sie? was wirkt sie?* Graz. 1865.

MMMLXXXVIII. *Der Papst und die modernen Ideen. 2. Heft: Die Encyclica vom 8 Dec. 1864. nebst einem Vorworte von Clemens Schrader S. I.* Wien. 1865.

MMMLXXXIX. **Paul Majunke** *die päpstliche Encyclica auf der Weltbühne. Ein Zeitbild*. Breslau. 1865.

MMMXC. **Dupanloup** *Bischof v. Orleans, die Convention vom 15 Sept. und die Encyclica vom 8 Dec. 1864. Übersetzt von Brieden*. Arnsberg. 1865.

MMMCI. Idem, *die Convention etc. Übersetzt von L. Housse*. Luxemburg. 1865.

MMMXCII. Idem, *die Convention etc. Aus dem Französ. übersetzt von Sincerus. Mit einem Vorwort des Übersetzers*. Wien. 1865.

MMMXCIII. Idem, *die Convention etc.* Augsburg. 1865.

MMMXCIV. Idem, *die Convention etc. Nach der 26 Auflage übersetzt von Molzberger*. Würzburg. 1865.

MMMXCv. **Segesser** *Studien und Glossen zur Tagesgeschichte: über die Weltlage am Ende 1864, die päpstliche Encyclica vom 8 Dec. 1864, und die Geschichte Caesar's von Napoleon III.* Luzern. 1865.

MMMXCvi. *Zuschrift an M. Mermillod*. Genf. 1865. Est refutatio scripti a *Bungenero* editi, et supra citati.

MMMXCvii. **Lorinser** *Bedeutung der Encyclica*. Breslau. 1865.

MMMXCVIII. Nickel Bourdalove's Königspredigt über den Jubilaeums-Abläss nebst dem päpstlichen Rundschreiben. Mainz. 1865.

MMMXCIX. Hergenröther die französisch-sardinische Übereinkunft vom 15 Sept. 1864. Frankfurt. 1865. Est inter fasciculos Brochurarum: „Broschüren-Verein. I. Jahrg. 3.“

MMMC. Der General des heil. Stuhles geschildert von **Dupanloup**. Leichenrede des Bischofs v. Orleans auf den General **Lamoriciere**. Aus dem Französ. von **Sincerus**. Wien. 1865.

MMMCI. Die Encyklika Sr. Heil. des Papstes Pius IX vom 8 Dec. 1864, und die Zusammenstellung der 80 vom Apost. Stuhle verworfenen Irrthümer. Gemeinfassliche Erklärung für den Bürger und Landmann. Mit Rücksicht auf die betreffende Schrift des Bischofs von Orleans, und Anreihung des Urtheils von Nichtkatholiken, sammt Bericht über den Jubilaeums-Abläss. Regensburg. 1865.

MMMCII. Pius IX als Papst und als König dargestellt aus den Acten seines Pontificates, von dem Verfasser der Brochüre: Der Papst und die modernen Ideen. Wien. 1865.

MMMCIII. **Bangen et Giese** zwei Vorträge über die päpstliche Encyclica vom 8 Dec. 1864, gehalten zu Münster am 2 und 9 Febr. 1865. Münster. 1865.

MMMCIV. **Waltzer** Rom und der Katholik, oder von der Anhänglichkeit an den heil. Vater. Separat-Abdruck aus der Philothea 1865. Würzburg. 1865.

MMMCV. **Jos. Tosi** Vorlesungen über den „Syllabus errorum“ der päpstlichen Encyclica vom 8 Dec. 1864. Wien. 1865.

MMMCVI. **Schuler** die Intoleranz der kath. Kirche mit besonderer Bezugnahme auf die päpstliche Encyclica, vor dem Spiegel der Wahrheit beleuchtet. Augsburg. 1865.

MMMCVII. **Cramer** Rede, gehalten in der 17 General-Versammlung der kath. Vereine Deutschlands in Trier. Wien. 1865. De subsidiis pro SS. Patre offerendis.

Ephemeridum Literatura anno 1865. pro iuribus S. Sedis sequens est:

MMMCVIII—MMMCXVI. Der Publicist. Wien. 1865:

a) Nr. 1: *Unsere Kirche und unser Staat*;

- b) Ibidem: *Napoleon III und der Gallicanismus*;
- c) Nr. 2: *Die grosse Sache* (Encyclica) *und die kleinen Menschen*;
- d) Nr. 7: *Gewitterschwüle*; (de declaratione officiosi diarii Viennensis quoad Encyclicam)
- e) Nr. 11: *Machtlose Ordonnanzen*;
- f) Nr. 12: *Der Febronianismus des Judaismus*;
- g) Nr. 20: *Protestantisch-Preussisches für österr. Katholiken*; (articulus ephemeridum Borussicarum ‚Berliner Revue‘ pro Encyclica)
- h) Nr. 35 b: *Das Urtheil Pius IX*;
- i) Nr. 36: *Die Helden des Kaiserreichs und der Kirche*.
 MMMCXVII—MMMCXXVI. Oesterr. Volksfreund. Wien.
 1865:
- a) Nr. 2: *Die päpstliche Encyclica als That beleuchtet von einem Laien*;
- b) Nr. 5: *Die Encyclica und der französische Episcopat*;
- c) Nr. 8: *Die Encyclica und die Wiener Journalistik*;
- d) Nr. 9: *Encyclica und Konkordat*;
- e) Nr. 11: *Frankreichs Episcopat und das Circulare des Ministers Baroche*;
- f) Nr. 20: *Die Augsburger Allgemeine Zeitung und der Bischof von Orleans*;
- g) Nr. 25: *Der Sieg der Wahrheit*;
- h) Nr. 89: ‚Thiers‘ *über die Konvention und die weltliche Macht des Papstes*;
- i) Nr. 125: *Zur römischen Frage*;
- k) Nr. 146: ‚Nardi‘ und ‚Persigny‘;
- l) Nr. 159: *Rom und Piemont*.
 MMMCXVII—MMMCXXXII. Beilage zum Oest. Volksfreund. 1865:
- a) Nr. 3: *Was ist der Papst?*;
- b) Nr. 4: *Ist die Encyclika vom 8 December berechtigt?*;
- c) Nr. 7: *Der Papst und die modernen Ideen*;
- d) p. 96: *Eine Stimme aus dem nichtultramontanen Lager der Protestanten in Böhmen über die Encyclika*;
- e) Nr. 17: *Rede des Kardinals Rauscher in Wien bei der 2 Gen. Vers. der Bruderschaft des h. Erzengels Michael*;
- f) Nr. 30: *Pius IX als Papst und als König*.

MMMCXXXIII. **Sonntagsblatt.** Wien. 1865. Nr. 1. 2

Rom hat gesprochen.

MMMCXXXIV. **Der christliche Pilger von Speyer**
1865. Nr. 21: *Erklärung und Widerlegung der in der Encyclica verworfenen Irrthümer.*

MMMCXXXV. **Kölner kath. Hausfreund.** 1865. Nr. 1.
ss: *Modernisirte Religion und die Encyclica.*

MMMCXXXVI—MMMCL. **Wiener Kirch. Zeitung.** 1865.

a) pag. 5: *Zur Kritik der Encyclica;*

b) p. 19: *Gedanken eines Laien über die Encyclica;*

c) Nr. 3: *Gallicanismus und Encyclica;*

d) p. 37: *Die protest. Berliner Revue und die päpstliche Encyclica;*

e) p. 38: *Was sagt der gesunde Menschenverstand zur Encyclica?*

f) Nr. 5: *Frankreich und seine Bischöfe; — Napoleon III und Pius IX; — die Märtyrer der Encyclica;*

g) Nr. 6: *Frankreichs Episcopat und die Encyclica; — das kämpfende Papstthum;*

h) Nr. 8: *Bischof 'Dupanloup' und die Encyclica;*

i) Nr. 10: *Die Encyclica in aller Herren Länder;*

k) p. 159: *Zur Encyclica-Literatur;*

l) Nr. 11: *Neue Brand- und Schandschriften gegen den Catholicismus;*

m) p. 164: *Die Encyclica und Napoleons Julius Caesar*

n) Nr. 18: *Tendenztheater gegen das Papstthum;*

o) Nr. 21: *Das Königreich Italien und die kath. Kirche*

p) Nr. 22: *Rom, die Hauptstadt von Italien.*

MMMCLI. **Bamberger Pastoralblatt.** 1865. Nr. 11: *Das Papstthum und die Zeitideen.*

MMMCLII—MMMCLIV. **Danziger Kirchenblatt.** 1865.
Nr. 1: *Die französisch-italienische Convention; — Nr. 2: Die Encyclica und der freie Fortschritt der Wissenschaft; — Nr. 4: Die Encyclica und der Lehrbegriff von der Kirche.*

MMMCLV. **Hamburger Kirchenblatt.** 1865. Nr. 4: *Ein demokratisches Urtheil über die päpstl. Encyclica; — Nr. 16: Rom und der Papst.*

MMMCLVI—MMMCLVIII. **Westphälisches Kirchenblatt.** 1865: Nr. 1. ss: *Die Encyclica und der Syllabus, com*

mentirt; — Nr. 27: *Rom und der Papst*; — Nr. 36: *Pius IX als Papst und als König*.

MMMCLIX. MMMCLX. *Hist. polit. Blätter*. München. 1865:

a) t. 55. p. 215: *Das päpstliche Rundschreiben vom 8. Dec. und die modernen Ideen*;

b) p. 406: *Acht Wochen nach der Encyclica und das rothe Gespenst*.

MMMCLXI. MMMCLXII. *Der Katholik*. Mainz. 1865:

a) XIII. 1: *Encyclica des heil. Vaters Papst Pius IX*; — 27: *Das Jahr 1865 im Lichte der Encyclica*;

b) p. 228: *Zur Encyclica vom 8 Dec. 1864*; — p. 243: *Kirchliche Rundschau* (eiusdem argumenti).

MMMCLXIII—MMMCLXV. *Salzburger Kirchenblatt*. 1865:

a) p. 10: *Ein hartes Urtheil der Augsburger Allg. Zeitung über das schlechte Regententhum Roms gebührend beleuchtet*; (articulus transsumtus ex „Pastoralblatt für die Erzdiöcese München“)

b) p. 36: *Der Konflikt zwischen dem französischen Episcopat und der Regierung wegen der Encyclica*;

c) p. 72: *Energischer Protest des Bischofs von Basel an die Regierung von Thurgau*. (de prohibita Encyclicae promulgatione.)

MMMCLXVI. MMMCLVII. *Märkisches Kirchenblatt*. 1865: Nr. 3: *Die weltgeschichtliche Bedeutung der Encyclica*; — Nr. 5: *Die vom heil. Stuhle als irrig bezeichneten Thesen*.

MMMCLXVIII. *Chilianeum*. Würzburg. 1865: VI. 192: *Hergenröther die Irrthümer der Neuzeit, gerichtet durch den heil. Stuhl*. (Articulus per plures fasciculos continuatus.)

MMMCLXIX—MMMCLXXIX. *Schweizerische Kirch. Z.* 1865:

a) Nr. 1: *Jubel der Kirche und Furcht der Welt für 1865*;

b) Nr. 2: *Das fünfte Jubilaeum des heil. Vaters Pius IX*;

c) Nr. 3: *Das Geheimniss der Macht Pius IX*;

d) p. 46: *Reflexionen über den Peterspfennig*;

e) p. 66: *Gereicht es dem Kanton Thurgau zur Ehre?*; (prohibitio Encyclicae)

f) Nr. 9: *Mahnruf der Kirche an ihre Gläubigen in gegenwärtiger Zeit*; (Pastorales Eppli Sangallensis de Encyclica)

g) Nr. 10: *Die Bullen-Beisser im Thur- und Aargau*;

h) p. 92: *Visum oder Placet?*;

i) p. 108: *Die vierfache Stimme Papst Pius IX*; (epist. past. Eppli Suitiensis)

k) p. 116: *Was hat die Bullen-Beisserei im Aargau gewirkt?*;

l) p. 257: *Die zwei Schwerter des Papst Gregor VII.* (Glossen von Segesser).

MMMCLXXX. **Theol. praktische Quartalschr.** Linz. 1865: p. 81: *Päpstliche Encyclica vom 8 Dec. 1864.*

MMMCLXXXI—MMMCLXXXVIII. **Sion.** Augsburg. 1865:

a) p. 70: *Reflexe der Encyclica*;

b) Nr. 8: *Über einige Sätze der Encyclica*;

c) p. 125: *Das kämpfende Papstthum*;

d) p. 150: *Nachwort über den päpstlichen Syllabus*;

e) Nr. 32: *Die römischen Fragen vor dem gesetzgebenden Körper zu Paris*;

f) Nr. 41: *Rom*;

g) Nr. 53: *Eine römische Antwort an ‚Persigny.‘*; (Nardi)

h) Nr. 88: *Pius IX als Papst.*

MMMCLXXXIX. **Archiv für kath. Kirchenrecht.** Mainz. 1865. XIII. 294. ss: *Encyclica Pii IX.* Vulgat Encyclicam cum Syllabo latine ac germanice, et subnectit plura documenta in Encyclica ac Syllabo citata.

MMMCXC—MMMCXCIII. **Kath. Blätter aus Tirol.** 1865:

a) Nr. 3: *Die päpstliche Encyclica*;

b) Nr. 5: *Der Bankerott und die Encyclica*;

c) Nr. 8: *Die verbindende Kraft der Encyclica vom 8 Dec. 1864*;

d) p. 288: *Thiers und die römische Frage.*

MMMCXCIV. MMCCXCV. **Kathol. Schweizer Blätter.** 1865:

a) p. 122: *Die Kirche gibt sich nicht auf*; (brevis commentarius in Encyclicam)

b) p. 217: *Zur schweizerischen Kirchenrechtschronik.* (de denario S. Petri)

MMMCXCVI. MMMCXCVII. **Literarischer Handweiser.**

zunächst für das kath. Deutschland. Münster. 1865:

a) p. 74: *Die päpstliche Encyclica*;

b) p. 116. 164. 263: *Die Syllabus-Encyclica*. Tam prior quam haec elucubratio recenset critique opuscula de Encyclica Pontificia.

D) **Literatura Latina, Anglica, Hungarica.**

1. *Liter. Latina*. Encyclica latina Summi Pontificis, quae per nos in Monumentis cum Syllabo vulgata habetur, in pluribus orbis catholici locis latine reimpressa fuit. Ex editionibus huiusmodi notamus sequentes:

MMMCXCVIII. *Encyclica SS. D. N. Pii Papae IX de 8 Dec. 1864. et Syllabus praecipuorum errorum aetatis nostrae*. Romae. 1865. Editio cum italica versione.

MMMCXCIX. *Acta SS. D. N. Pii Papae IX, ex quibus excerptus est Syllabus, editus die 8 Dec. 1864*. Romae. 1865.

MMMCC. *Encyclica Pii IX dd. 8. Dec. 1864*. Viennae, 1865.

MMMCCI. *Litterae Encyclicae SS. D. N. Pii PP. IX. cum Syllabo complectente praecipuos nostrae aetatis errores. Juxta exemplar Romanum*. Oeniponti. 1865.

MMMCCII. *Litterae Encyclicae etc.* Aug. Vind. 1865.

MMMCCIII. *Litterae Encyclicae etc.* Pestini. 1865.

MMMCCIV. *SS. D. N. Pii PP. IX Epistola Encyclica -- una cum Syllabo praecipuorum aetatis nostrae errorum et Actis Pontificiis, ex quibus excerptus est Syllabus. Accedit Appendix antiquiora et novissima documenta continens, quae ad Epistolam Encyclicam et Syllabum referuntur*. Ratisbonae. 1865.

MMMCCV. *Encyclica Pii IX P. M. data VI Id. Dec. 1864. Syllabus errorum, qui aetatem nostram invaserunt, etc.* Taurini. 1865.

MMMCCVI. *Encyclica Pii IX dd. 8 Dec. 1864. cum Syllabo errorum, et Appendice, nonnulla acta, ex quibus Syllabus excerptus est, complectente*. „Moy Archiv für kath. Kirchenrecht. Mainz. 1865. XIII. 294.“

MMMCCVII. *Zinelli Eppi Tarvisini, epistola pastoralis, qua apostolicas literas a SS. D. N. Pio IX sibi novissime datas*

Clero suo universo exhibet. Tarvisii. 1865. Literas has in Monumentis exhibuimus.

2. *Lit. Anglica.* Ex hac duo occurrunt opera :

MMCCVIII. **Clifford** Bishof of Clifton, *Remarks on the Encyclical of H. H. Pius IX.* London. 1865.

MMCCIX. **Manning** *Lectures on the temporal power of the Pope.* Westminster. 1865. Editio nova.

3. *Lit. Hungarica.* Ad hanc spectant :

MMCCX. *Körlevele IX Pius Pápanak. A Római kiadás után. Függetlenül, P. Schrader Kelemen' után.* Pesten. 1865.

MMCCXI. **Dupanloup** a Sept. 15-i Conventio és a Dec. 8-i Encyclica. Fordította **Füßy Tamás.** Pest. 1865.

MMCCXII. **Tiszaháti** rövid körvonalozás az Encyclicáról és a korról, melyben megjelent. **Idők Tanuja.** Pest. 1865. Nr. 20.

MMCCXIII. **Zoványi** a Gallicanismus. Ibid. Nr. 21.

MMCCXIV. **Csete** még néhány szó a pápai Encyclica és a gallicanismus körül. Ibid. Nr. 25.

MMCCXV. *Jogosult és időszerinti volt-e a pápai Encyclica?* Ibid. Nr. 26.

MMCCXVI. *Alkotmányos szabadság, valódi türelmesség, s az Encyclica.* Gróf Zay Károly urnak ajánlott cikksorozat. Ibid. Nr. 29.

MMCCXVII. *A Péter-fillér.* Ibid. Nr. 34.

MMCCXVIII. **Csete** Garibaldi és Társulata, vagy a népboldogítók. Történeti korrajz. Pest. 1865.

MMCCXIX. *Főpásztori körlevelek az Encyclicáról.* **Religio.** Pest. 1865. I. Nr. 19—49. Extractus ex literis pastoralibus Praesulum Hungariae de Encyclica Pontificia.

MMCCXX. *IX Pius.* Ibid. I. nr. 48.

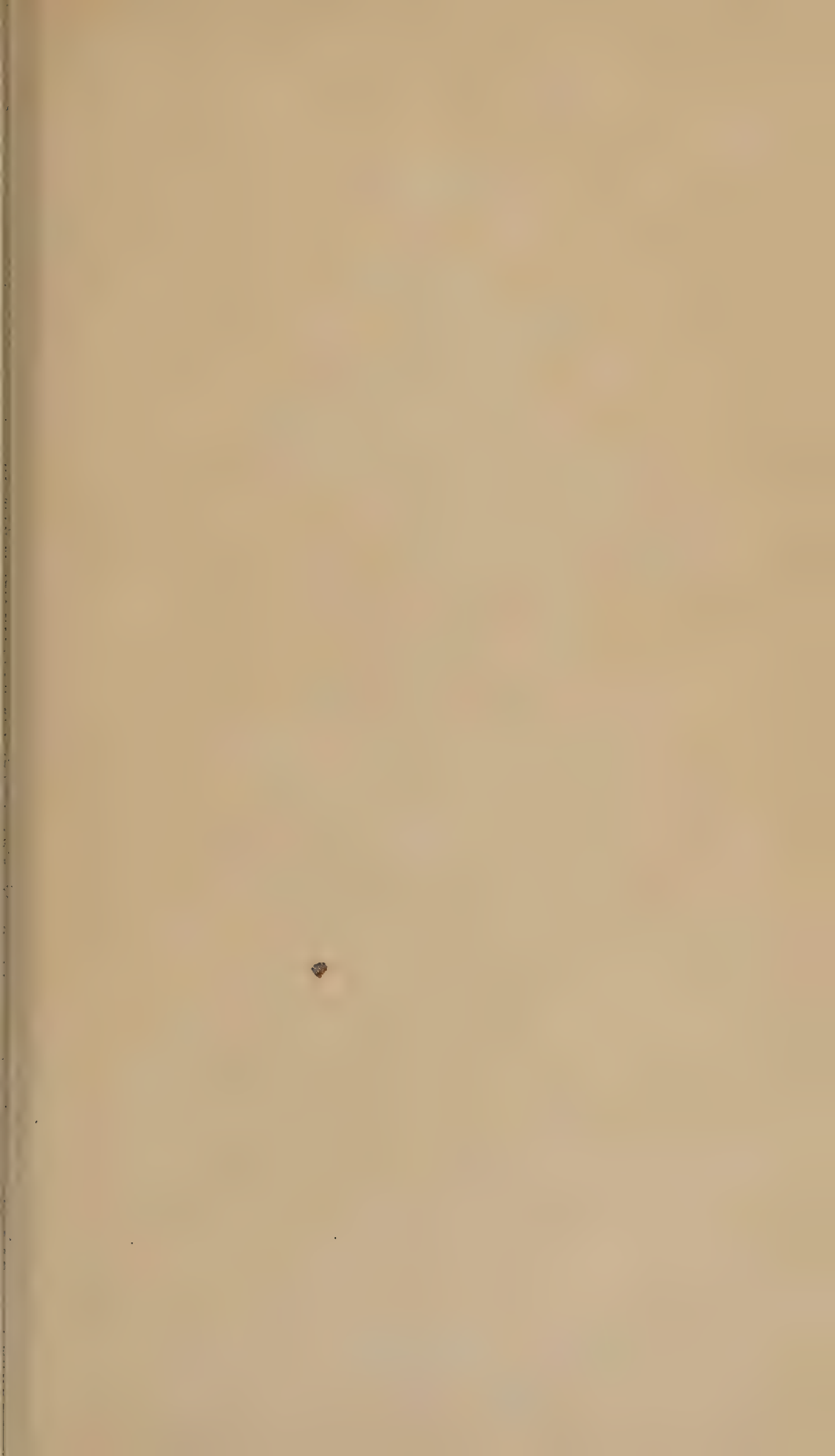
MMCCXXI. **Farkas J. és a Pápai körlevél.** Ibid. II. nr. 26. 27. Refutatio eorum, quae in pagellis protestanticis contra Encyclicam continentur. Praeter hos articulos in iisdem ephemeridibus *Religio,* prout annis prioribus, ita in cursu anni 1865. egregiae vulgantur disquisitiones de Statu Pontificio in menstribus recensionibus eventum sub titulo : *Havi szemle.*

Errata:

Corrigenda:

Pag.	5. lin. 29. venerantur	veneranter.
—	8. — 2. adificari	aedificari.
—	22. — 10. hic	his.
—	24. — 11. Rnfinam	Rufinam.
—	34. — 18. Christianae	Christinae.
—	35. — 37. ipsae	ipse.
—	37. — 15. Perti	Petri.
—	43. — 3. confidentes	confidenter.
—	67. — 13. interenit	intererit.
—	73. — 32. corum	coram.
—	83. — 15. praestantes	praestantes.
—	108. — 30. in terris	et terris.
—	117. — penult. exltationem	exaltationem.
—	125. — 16. 1557	1357.
—	138. — 12. causatas	causatus.
—	150. — 8. est	et.
—	179. — 18. consessum	concessum.
—	193. — 34. adbibentes	adhibentes.
—	199. — 15. modium	modicum.
—	203. — penult. conciliabo	conciliabulo.
—	204. — 7. spitatum	stipatum.
—	220. — 16. iudicio	indicio.
—	228. — 30. propositis	postpositis.
—	229. — 17. ditionis	ditiones.
—	239. — 26. pro Rege	Prorege.
—	240. — 29. vetebamur	vetabamur.
—	242. — 4. aequae	aequo.
—	252. — 19. II. Iul.	11 Iul.
—	286. — 23. magnitudinis	magnitudini.
—	288. — 5. et indubitatis ex	ex indubitatis et.
—	293. — 9. 1715	1815.
—	294. — 4. Cenventionum	Conventionum.
—	298. — 2. tunc	tum.
—	301. — 19. Sedis	Sedes.
—	304. — 20. Ferreriensis	Ferrariensis.
—	316. — 28. Consensu	Consessu.
—	322. — 6. attractetis	attrectetis.
—	335. — 15. in quoad	et quoad.
—	360. — 1. molimia	molimina.
—	405. — 26. genitusque	gemitusque.

Errata:		Corrigenda:
Pag. 406. lin. 32. prostratam		prostratam.
— 414. — 9. affectui		effectui.
— 478. — 31. faustino		faustus.
— 489. — 7. sentinent		sentient.
— 497. — 25. Occania		Occania.
— 499. — 26. <i>post</i> : Casseliensis <i>adde</i> : . . .		<i>Ep</i> .
— 511. — 20. illi		illa.
— 573. — 21. Satu		Statu.
— 601. — 3. medita		meditati.
— 607. — 35. iraram		irarum.
— 608. — 28. 6)		b)
— 627. — 12. Austri		Austria.
— 636. — 20. domino		dominio.
— 654. — 37. in		id.
— 728. — 4. dexterint		duxerint.
— 735. — 3. quam		quae.
— 746. — ult. Eppaus		Eppatus.
— 759. — 27. 1. <i>Ep</i> . Nov.		1. Nov. <i>Ep</i> .
— 770. — 11. tuam		suam.
— 779. — 30. cum gehennae filium		eum gehennae filium.
— 809. — 18. gloriosus		gloriosius.
— 824. — 5. exprobari		exprobrari.
— 833. — ult. triumphum		triumphum.
— 889. — 25. non		nos.
— 939. — 9. mundi		mundo.
— 943. — 5. ed		ad.
— 944. — 2. generation		generatim.
— 1010. — 7. Penslero		Pensiero.
— 1064. — 21. Mathien		Mathieu.
— 1117. — 21. daranti		davanti.
— 1120. — 26. Suttg.		Stuttg.
— 1175. — 23. Pieghe		Piaghe.
— 1185. — 4. deponit		depromit.
— 1201. — 8. esse		esset.
— 1212. — 4. 1861		1865.
— 1215. — 32. cattotica		cattolica.

44579

